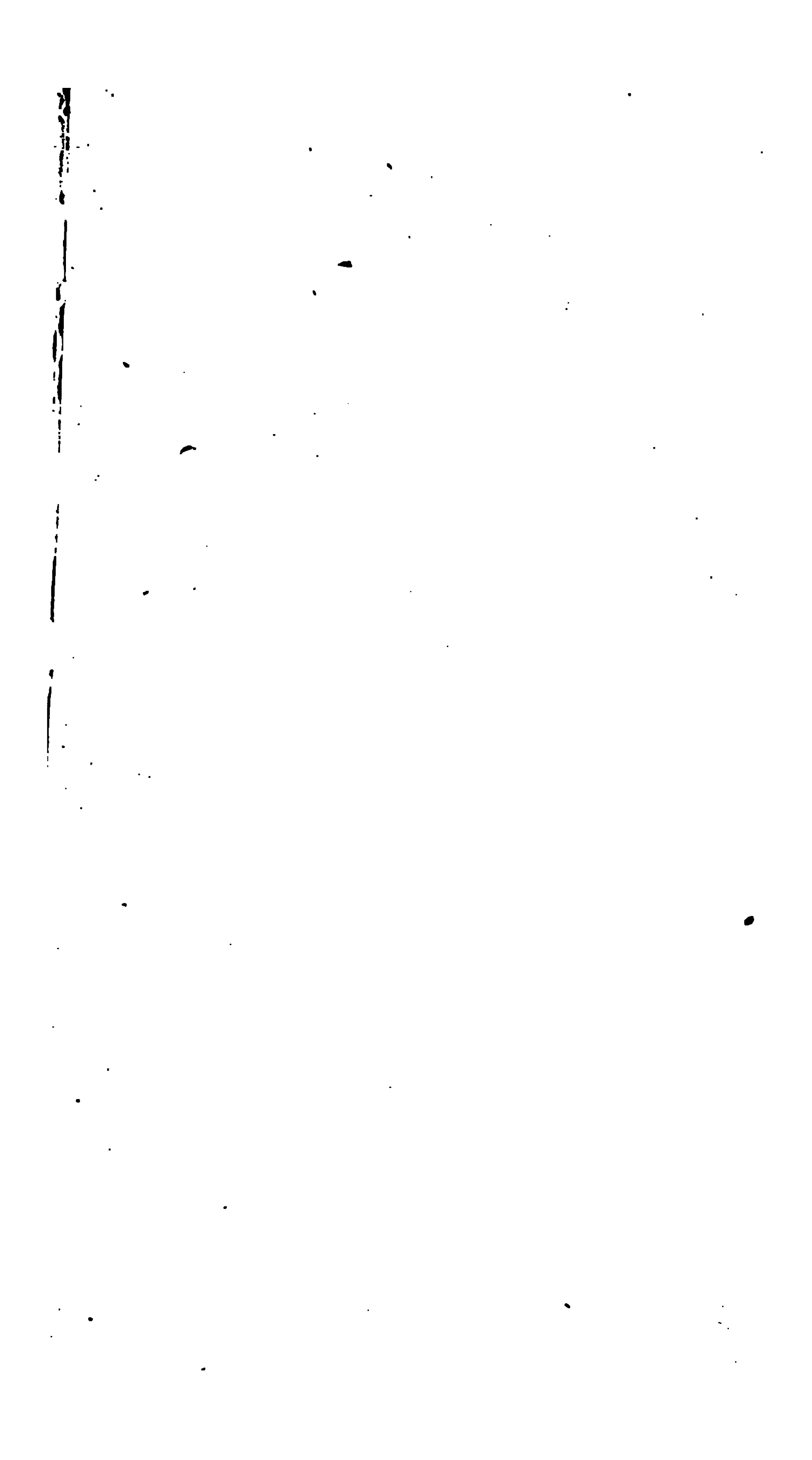

handlung und
tiquariat.
Breslau,
inerstrasse 2/3.

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ

XENOPHONTIS
QUAE EXTANT

EX
LIBRORUM SCRIPTORUM FIDE
ET
VIRORUM DOCTORUM CONIECTURIS
RECENSUIT
ET
INTERPRETATUS EST

IO. GOTTLOB SCHNEIDER
SAXO

TOMUS TERTIUS
HISTORIAM GRAECAM CONTINENS

EDITIO NOVA EMENDATIOR

LIPSIAE
SUMTIBUS LIBRARIAE HAHNIANAE
MDCCCXLIX.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΤΑ

XENOPHONTIS
HISTORIAE GRAECAE
LIBRI SEPTEM

EX
LIBRORUM SCRIPTORUM FIDE
ET
VIRORUM DOCTORUM CONIECTURIS
RECENSUIT
ET
INTERPRETATUS EST

IO. GOTTLOB SCHNEIDER
SAXO

EDITIO NOVA EMENDATIOR.

LIPSIAE
SUMTIBUS LIBRARIAE HAHNIANAE.
MDCCCXLIX.

PRAEFATIO.

De ipsa Xenophontis Graeca Historia pauca praefari lubet, quibus si lector animum bene praeparatum ad lectionem horum librorum attulerit, nullibi a vero iudicio eum aberrare posse confido. Aptum est initium eius a fine historiae a Thucydide conditae, cuius postremum annum statim ab initio absolvit Xenophon, etiam in reliquis signandis morem Thucydidis secutus, qui singulos belli Peloponnesiaci annos veris, aestatis hiemisque notis distinxit [a]). Annorum enim Olympiacorum notis, una cum Archontum nominibus positis, historiam primum Timaeum distinxisse admonuit Polybius [b]), cuius testimonio usus primus Marsham, eumque secutus Dodwell et Corsini annos Olympicos, annis reliquis belli Peloponnesiaci naturalibus, non item belli Boeotici, Corinthiaci, additos, ab aliena manu esse demonstrarunt. Atque eodem plane argumento aliena etiam nominum archontum atque ephororum annis belli Peloponnesiaci reliquis additorum auctoritas convincitur. Hoc igitur extra omnem dubitationem positum esse censeo, notas temporum omnes, praeter istas Thucydideas seu naturales, quas hodie in prioribus Xenophontis libris duobus appositas conspicimus, diversum a Xenophonte et plane ignotum habere auctorem, de cuius fide postea paucis videbimus, etsi in eo vel refellendo vel confirmando non adeo nunc elaborandum esse puto.

Ante omnia examinabimus locum Diodori Siculi XIII, c. 42., ubi de hac Xenophontis historia ex Thucydidea apta et connexa ita tradit sub anno 2. Olym-

piadis 92. Rebus, inquit, hucusque narratis Thucydides opus suum conclusit, quo annorum duorum et viginti historiam complexus est. Ab eodem autem inde tempore, in quo substiterat Thucydides, exorsi Xenophon et Theopompus res gestas Graecorum perscripserunt; hic quidem annorum septemdecim spatium libris duodecim complexus in pugna navali ad Cnidum substitit; ille vero annorum quadraginta et octo historiam ad mortem Epaminondae usque deduxit. Haec Diodorus, qui pugnam navalem ad Cnidum annotavit sub anno 2. Olympiadis 96., mortem autem Epaminondae sub anno 2. Olympiadis 104. In qua ratione numerus annorum Xenophonteorum 48 ad Olympicos relatus, si a tertio anno Olympiadis 92. coeperis numerare, bene constat; annorum vero Theopompicorum 17 numerus, si ab eodem 3. anno Olymp. 92. exordiaris et annum 2. Olymp. 96., quo victoria Cononi ad Cnidum contigit ex ratione Diodori, comprehenderis, uno minor, annorum scilicet sexdecim efficitur. Igitur numerum continuare oportet ad annum 3. Olympiadis 96., quo ineunte Cononi victoriam contigisse demonstravit Dodwell. Atque ita ipse Diodorus errorem suum in annotando victoriae Cononis navalis anno Olympico manifestavit, ut praeclare admonuit idem Dodwell.

Eosdem annos Olympicos ad historiam Thucydidis transtulit Diodorus, quam in loco antea laudato viginti et duorum annorum spatium complecti ait, cum tamen ipse Thucydides VIII, 109. annos ne quidem 21 integros se absolvisse, scilicet naturales, affirmet. Ne vero numeros in Diodori loco altero XII, 37. et a Dionysio Halicarnassensi repetitos a librariis corruptos fuisse suspicemur cum Dodwello, recte admonuit eruditissimus Wesselingius, ab anno Pythodori archontis, a quo historiam belli Peloponnesiaci exorsus est Thucydides, ad annum Theopompi, quo conclusit opus immortale, effici annos viginti et duos, scilicet Olympicos, qui naturales Thucydidis et Xenophontis

annos fere medios dividunt. Quare bene a Dodwello constitutas annorum Xenophonteorum rationes cum Olympicis comparatorum transtuli etiam ex Annalibus eius in marginem paginarum, ita, ut Olympicorum annorum duae dimidiatae partes ad unum naturalem Xenophonteum hac formula Olymp. 92 $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{3}$ $\frac{3}{4}$, Olymp. 93 $\frac{4}{1}$ annotarentur.

In rerum ipsarum narratione per annos quadraginta octo dispensanda enituit ingenium et diligentia Dodwelli, cuius Annales Xenophonteos vel ideo huic nostrae editioni addendos censuimus, ut lector diligens rationes annorum Olympicorum in margine paginarum appositorum cognoscere et ponderare, atque ita Xenophontis narrationem cum reliquorum scriptorum libris et fragmentis comparare, et si quae forte nondum satis apto et concinno ordine digesta sunt loca, ipse rectius ordinare aut rationes Dodwelli novis argumentis temporum confirmare posset.

In reliquis belli Peloponnesiaci annis numerandis et per Olympicos annos digerendis valde hucusque laborarunt viri docti, quorum opiniones conciliare inter se conatus est postremus Historiae Graecae Editor *S. Fr. Nath. Morus.*

Scilicet in libri II. cap. 3, sectione 9. post dirutos Athenarum longos muros haec adduntur: Haec universa Lysander Lacedaemoniis tradidit sub aestatis finem, qua post 28. annum sextumque mensem bello Peloponnesiaco finis est impositus. Deinde enumerat Ephoros horum 28 cum dimidio annorum eponymos 29. Hunc igitur numerum annorum 28 cum dimidio cum viri docti ad rationes annorum naturalium, quas cum Thucydide secutus est Xenophon, accommodare vellent, discrepantiam insignem repererunt, eamque variis modis tollere sategerunt. Verum recte admonuit atque operose docuit Morus, eum numerum annorum 28 cum dimidio esse Olympicorum, non naturalium. Initium enim belli Peloponnesiaci, consentientibus Chronologis omnibus,

incidit in annum 1. Olymp. 87.; muris autem Athenarum longis dirutis, postea triginta virorum imperium institutum sub finem aestatis, hoc est, initio Olympiadis 94. seu anno 1. Olympici enim anni ab aestate seu mense Hecatombaeone Attico incipiunt, quo Archontes et reliqui magistratus reipublicae administrationem auspicabantur. Atque ita anni Olympici ab Olympiadis 87. anno 1. deducti ad Olympiadis 94. annum 1. efficiuntur anni 29, a quibus si postremum dimidiatum detraxeris, relinquuntur anni 28½. Qua quidem in ratione mihi hoc unum displicet, quod menses sex numerantur praeter 28 annos; in computatione enim annorum Olympicorum menses numerari non solent; nec eorum in annis Thucydideis 21 non integris tamen, et naturalibus, cum Olympicis 22 comparandis, rationem habuit Diodorus.

Verba igitur illa, quibus numerum annorum belli Peloponnesiaci subduxit auctor, satis multa, (ab initio enim sectionis 9. ad initium sectionis 11. procurrunt) ab interpolatore interserta esse, necesse est ut statuamus. Si enim ille annos Olympicos, ut videtur, numeravit, statim hoc ipso indicio arguere licet alienum rationis huius auctorem. Ea enim si uti voluisset Xenophon, debebat eandem et reliquis historiae suae annis accommodare; quod tamen is minime fecit. De annis vero naturalibus si numerum 28 annorum cum dimidio intelligi voluit, tum vero repugnat auctoritati Thucydidis V, 26., qui bello Peloponnesiaco assignaverat annos tantum septem et viginti.

Cum hoc interpolationis auctore consentit is, qui orationi Xenophonteae interseruit et quibusdam belli Peloponnesiaci annis naturalibus, non omnibus, quod mirum merito lectori accidit, numeros apposuit. Ita enim capitis 3. libri I. initio annotavit, exiisse iam bello Peloponnesiaco annos integros duos et viginti et tertium incipere. Iterum initio capitis 6. adscripsit, annos belli istius iam effluxisse quatuor et viginti. Denique

in libri II. cap. 1, sect. 7. annotavit, annos tum belli Peloponnesiaci iam exiisse quinque et viginti, et sextum agi. Atque ita ad imperium triginta tyrannorum institutum decurrunt anni Thucydidei septem et viginti.

Gravior nunc accedit quaestio de ratione ea, quam secutus est, quisquis ille fuerit, qui duobus in locis Olympiadum notam apposuit. Scilicet initio capitis 2. libri I. adscripsit Olympiadem 93. atque iterum libri II. cap. 3. Olympiadem 94. non posito quidem ipso numero, sed editis tantum victorum Olympicorum nominibus. Quod si has Olympiadum notas cum annis naturalibus, quales et quot numeravit Xenophon in istis locis, comparaveris, initium Olympiadis 93. incidet in annum 22. belli Peloponnesiaci exeuntem, Olympiadis autem 94. in annum belli 27., cum deberet in annum 26. exeuntem convenire. Itaque haec Olympiadum cum annis Xenophonteis comparatio sibi ipsa adversatur nec refutatione copiosa indiget.

Alium igitur et diversum auctorem habere videtur illa gemina Olympiadum numeratio, qui fortasse scriptorem hodie nobis ignotum secutus, ubi res easdem narrari sub anno primo Olympiadis 93. et 94. viderat, eorum annorum numeros Xenophonti ineptissime inseruit. Fuisse vero variis modis aberratum in annis belli Peloponnesiaci et conversionis rerum et reipublicae Atheniensium sub imperio triginta tyrannorum computandis, vel inde patet, quod Diodorus imperium horum tyrannorum male ad finem usque Olympiadis 94. prorogavit.

Superest maxima in ipsa Xenophontis oratione et historia difficultas si non explicanda, quod fieri vix potest, tamen annotanda. Scilicet anni Thucydidei 21. reliquias absolvit statim ab initio historiae Xenophon, et pugnam navalem cum Dorico et Mindaro factam ab Atheniensibus accidisse ait sub initium hiemis. Abhinc narratio decurrit ad finem capitis, nulla novi anni naturalis interposita nota, quae demum initio capitis 2.

apposita conspicitur. Tam multa autem narrantur facta fuisse in hoc capite, ut nullo modo anni naturalis reliquiae, nec ipsa adeo hiems subsecuta ea capere potuisse videantur. Praeterea, comparata Diodori narratione aliisque rerum argumentis, docuit primus Palmerius Exercitt. ad Gr. Auctores p. 60. et post eum Dodwellus, duorum annorum res gestas in hoc unum caput collatas, nec satis clare annorum differentiam a Xenophonte fuisse oratione distinctam. Atque ad hanc rationem, ut scilicet capitis primi res gestae a sectione inde 11. anno belli Peloponnesiaci non 21. sed 22. tribuantur, accommodare volebat Palmerius numerum annorum 28 cum dimidio, quem interpolator ad II, cap. 3, sect. 9. assignat bello Peloponnesiaco. Quam si rationem amplecti velis, relinquitur tamen numerus Olympiadum appositarum geminarum et annorum belli Peloponnesiaci tribus in locis singulatim appositus plane falsus, quem nulla ratione nec cum Palmerii Dodwellique, nec cum vulgari annorum belli Peloponnesiaci supputatione, qua uno anno maior aut minor numerus efficitur, conciliare licet; deinde etiam alium credere oportet interpolatorem geminas Olympiadas, alium annos belli Peloponnesiaci tribus in locis apposuisse et adnumerasse. Equidem Dodwelli rationes secutus annos duos primo capiti apposui. Reperi enim deinceps etiam Xenophontem non satis ubique annos diversos nota veris, aestatis hiemisve distinxisse, sed una continuaque narratione veluti confudisse, quos deinde Dodwelli ingenium separatos explanavit.

Post Historiam Graecam demum Anabasin scriptam fuisse Cyri, probabilis est virorum doctorum opinio, cuius argumenta breviter exposui in annotatione ad libri III. cap. 1, sect. 2., ubi Themistogenem Syracusium expeditionem Cyri narrasse ait, lectoresque ad eius librum ablegat, nulla sui operis facta mentione.

Subsistere Historiam Graecam in morte Epaminondae, hoc est Olympiadis 104. anno 2., iam supra

admonui. Praeterea tamen Xenophon sequentis etiam Olympiadis annos aliquot narratione libri VI, cap. 4. praecepit. Obiter enim ibi Alexandri Pheraeorum tyranni caedem refert, quae Olympiadis 105. anno 4. contigit. Ex quo loco recte arguit Wesselingius ad Diodorum T. II, pag. 62. falsum esse, quod velut ex Steseclide Atheniense tradit Diogenes Laertius II, 56., Xenophontem anno Olympiadis 105. primo diem suum obiisse. Huic tamen opinioni adhaesisse etiam videtur Diodorus XV, 76., ubi Xenophontem ait in summa senectute (ἐσχατόγηρως ὤν) condidisse Historiam Graecam; meminisse enim adhuc mortis Epaminondae, quae paulo post (μετ᾽ ὀλίγον χρόνον) contigerit. Haec ille sub anno 3. Olympiadis 103. Xenophontem valde senem et Corinthi quidem obiisse ex Demetrio Magnesio refert Diogenes; annos 90 vitae illius assignavit Lucianus in Macrobiis cap. 21. T. III, pag. 223. Videamus nunc, si quae forte ipse Xenophon scriptis suis aetatis suae vestigia impresserit, ex quibus constituere de senectute et morte eius certius aliquid possimus. Igitur in Anabasi III, 1, 25. iuventutem suam prodidit ipse in oratione, ubi est: οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ τὰ κακά. Ex quibus arguere licet, Xenophontem tum nondum virilem aetatem attigisse, nec ἀκμαῖον dici potuisse. Hinc Phalinus adolescentem eum appellat II, 1, 13. ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε. Ex his igitur locis primus Interpres Anabaseos elegantissimus, Gallus Eques *de la Luzerne*, in Versione p. 560—563., post eum alter eiusdem Anabaseos Interpres doctissimus, *Larcher*, T. I. Praefat. p. XXIX. docere conati sunt, falsam esse notitiam ex Stesiclide excerptam a Diogene de anno mortis, atque item alteram ab eodem Diogene II, 22. 23. traditam, et a Strabone IX, p. 403. repetitam, ubi Socrates Xenophontem post pugnam ad Delium, postquam ex equo decidisset, in humeros sublatum portasse et servasse dicitur. Pugna ad Delium accidit anno 1. Olympia-

dis 89.[c]). A quo usque ad annum 4. Olympiadis 105., quo caedem Alexandri Pheraei ipse Xenophon commemoravit, excurrunt anni omnino 68. Ad summam igitur annorum 90, quibus vitam Xenophontis inclusit Lucianus, desunt anni 22, qui efficere debent aetatem illam, quam habuit, cum pugnae ad Delium interesset[d]).

Scilicet ex lege a Demosthene commemorata adolescentibus a vicesimo demum anno licebat in bella peregre exire, ab octavo et decimo usque ad vicesimum *περιπολεῖν* lege cogebantur, quod est genus custodiae publicae militaris. Sumere licebit, hanc primam Xenophontis fuisse expeditionem peregrinam, post exactum aetatis vicesimum annum susceptam. Supputantes nunc annos ab hoc aetatis vicesimo et Olympico 89, 1. usque ad Olymp. 94. annum 4., quo susceptam esse Cyri expeditionem posuit Diodorus eumque secuti reliqui Chronologi, aut annum 3., ad quem expeditionem referendam esse affirmat Larcher, reperiemus, ab anno aetatis vicesimo excurrisse ad annum 4. Olymp. 94. annos aetatis 44, ad annum vero 3. Olymp. 94. annos 43. Quaeritur nunc, num in istam aetatem conveniat adolescentis nomen, quo Phalinus Xenophontem appellat in Anabaseos loco laudato? Peropportune ibi annotavit Zeunius noster, Agesilaum dici regnum adeptum esse *ἔτι νέον ὄντα* in Agesilao Xenophontis 1, 6., annos vero tres et quadraginta natum a Plutarcho in Agesil. c. 40.; similiter quadragenarium *adolescentem* dici a Cornelio Nepote in Attico c. 8. Vides igitur, in hoc argumento, a voce adolescentis ducto, nihil plane esse praesidii relictum ad impugnandam Diogenis et Strabonis fidem de pugna ad Delium, ut recte admonuit ad Anabasin Zeunius. Sed is ultra verum evagatus statuit, in altero Anabaseos loco III, 1, 25. verba: *οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά*, ita esse interpretanda: *nolo detrectare usus aetatis iam minus vegetae excusatione, sed arbitror satis mihi virium*

superesse ad mala a me propulsanda; Phalinum igitur, cum Xenophontem adolescentem appellaret, contemsisse potius eum, veluti petulantem, quam aetatem iam provectam respexisse, putabat vir doctus. Sed is non animadvertit verba eiusdem libri cap. 1, sect. 13., ubi Xenophon in somnio ipse de se ait: *ποίαν ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις.* Alter est locus lib. III, c. 2, 37., ubi Xenophon ait: *ὀπισθοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγώ τε καὶ Τιμασίων.* Quae quidem loca uti aetatem minime provectam sed virilem arguunt, ita in eam vocabulum *νεανίσκου* seu adolescentis ex usu graeci sermonis optime convenit; nihil igitur causae est, cur fidem Diogenis et Strabonis suspectam habeamus de proelio ad Delium facto; per aetatem enim potuisse illi adesse Xenophontem, satis declaratum est *).

Explicata hac temporum disputatione, iudicium meum de ipsa Xenophontis historia ponam. Expressit igitur omnem ingenii sui venustatem, animi simplicitatem, honestatis amorem et pietatem in deos verbis tam puris et elegantibus, ut imaginem animi, ingenii morumque eius verissimam exstare in Historia Graeca affirmare liceat. A Socratis familiaritate traxisse videtur illam, quam nimis saepe prodidit, in Lacedaemoniorum leges disciplinamque publicam propensionem, quam exsilii etiam causam discipulo fuisse referunt. Hinc factum est, ut consilia et res regum Lacedaemoniorum multo accuratius et minutius enarraret, quam reliquorum Graeciae populorum, adeo, ut amores ducum Laconicorum saepiuscule immisceret, et Cleonymi quidem longa, quamquam suavissima, oratione (libro V, cap. 4, sect. 25—34.) enarraret; parcus laudum in Athenienses et reliquos Graecos, praeter Iphicratem et Sicyonios, Lacedaemoniorum socios fidelissimos. Epaminondam nominavit demum, ubi nomen eius tacere non licebat, elogio brevissimo in morte

eius defunctus, nec satis luculento pro egregiis magni viri virtutibus. Multa praeterea nimis breviter et abrupte, non satis ubique temporum differentia locorumque natura et rerum statu annotatis, oratione pura et nuda narravit, quae proxime a Iulii Caesaris simplicitate abesse mihi videtur.

De fide eius in rebus Graeciae narrandis iudicium satis certum ubique ferre hodie non licet, quoniam tot historicorum libris, qui eorundem temporum historiam persecuti fuerant, caremus. Quidquid tamen fragmentorum magno librorum inprimis grammaticorum oceano innatantium expiscari potui, diligenter ubique apposui et cum narratione Xenophontea comparavi; saepius tamen omne de diversitate, si qua esset, iudicium lectori intelligenti permisi. Quod si hic brevem horum scriptorum indiculum posuero, non ingratam lectoribus meis operam daturum me esse, spero.

Cratippi librorum argumentum posuit Plutarchus de gloria Atheniensium p. 361. Reiskii, e quo loco apparet, Cratippum Thucydidis historiam continuasse ad imperium maris Atheniensibus a Conone restitutum. Eundem nominat in vita Andocidae p. 317. Dionysius autem Halicarnassensis de Thucydide p. 817. ed. Reiskii Cratippum Thucydidi aequalem facit: ὡς καὶ Κράτιππος, ὁ συνακμάσας αὐτῷ καὶ τὰ παραλειφθέντα ὑπ' αὐτοῦ συναγαγών, γέγραφεν, οὐ μόνον ταῖς πράξεσιν αὐτὰς ἐμποδὼν γεγενῆσθαι λέγων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὀχληρὰς εἶναι (τὰς ῥητορείας). Cf. Fabricii Biblioth. gr. I, p. 869.

Theopompus vero Chius, historiam rerum graecarum ab eodem principio cum Xenophonte exorsus, ad pugnam navalem Cononis ad Cnidum Olympiadis 96. anno 2. deduxit, auctore Diodoro XIII, 42. et XIV, 84., ubi libros duodecim numerat, etsi Suidas eumque secuta Eudocia Violeti p. 230. numerum tantum undecimum ponit. Librum duodecimum intercidisse dixerat iam olim Menophanes; contra Photius Patriarcha in Bibl. Codic. 176. librum illum se legisse affirmat. At

enim vero quaecunque inde refert, omnia pertinent ad tempora pugna navali ad Cnidum facta posteriora; ut recte monuit Wesselingius ad Diodorum T. I, p. 573., qui Photium deceptum a falso libri titulo esse suspicari videtur. Tempora enim illa post pugnam navalem ad Cnidum non Theopompum, sed Callisthenem persecutum esse narratione, putabat; in qua tamen opinione virum doctissimum falsum esse puto. Reperta enim indicia pauca locorum Theopompi, quae ad tempora pugna navali ad Cnidum posteriora, veluti Epaminondae in Spartam expeditionem, pertinent, apposui ad singula Xenophontis capita, quibuscum comparari debent. Aliud sed levius argumentum posuit *Heyne* in Commentatione de fontibus Diodori in Comment. Goetting. T. VII, p. 111. Scilicet post pugnam navalem Cononis narrationem Theopompus transtulit ad res Philippi Macedonis, cuius rerum gestarum historiae inseruit res Graecorum. Ita Polybius VIII, 13. de Theopompo: *ὅς γε ἐπιβαλόμενος γράφειν τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις, ἀφ᾽ ὧν Θουκυδίδης ἀπέλιπε, καὶ συνεγγίσας τοῖς Λευκτρικοῖς καιροῖς καὶ τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἑλληνικῶν ἔργων, τὴν μὲν Ἑλλάδα μεταξὺ καὶ τὰς ταύτης ἐπιβολὰς ἀπέῤῥιψε, μεταλαβὼν δὲ τὴν ὑπόθεσιν τὰς Φιλίππου πράξεις προὔθετο γράφειν· καί τοι γε πολλῷ δικαιότερον ἦν καὶ σεμνότερον τῇ περὶ τῆς Ἑλλάδος ὑποθέσει τὰ πεπραγμένα Φιλίππῳ συμπεριλαβεῖν ἤπερ ἐν τῇ Φιλίππου τὰ τῆς Ἑλλάδος.* Scholiastes Aristophanis ad Acharnenses v. 6. (quae fabula data est Olympiadis 88. anno 3.) e Theopompo narrat Cleonem a populo quinquaginta talentis multatum.

Callisthenes, Aristotelis auditor, suum de rebus Graecorum opus a pace Antalcidae, hoc est Olympiadis 98. anno 2. exorsus, et tricennale tempus libris decem complexus, deduxerat ad templum Delphicum a Philomelo Phocensi captum atque expilatum, auctore Diodoro XIV, 117. et XVI, 15. Huius fragmentum unum atque alterum cum narratione Xenophontea comparavi.

De pugna ad Tegyram suspicor fuisse locum in tertio apud Stephanum Byz. in Τέγυρα.

Anaximenes Lampsacenus, Diogenis Cynici auditor, aequalis Alexandro, historiam graecam (τὴν πρώτην Ἑλληνικῶν inscriptam) a deorum ortu et generis humani primordiis exorsus, descendit usque ad pugnam Mantinicam et Epaminondae mortem, res Graecorum et Barbarorum fere omnes libris duodecim complexus, auctore Diodoro XV, 89.

Ephorum Cumaeum, Isocratis discipulum, exordium scribendi fecisse ab Heraclidarum reditu in Peloponnesum, auctor Diodorus IV, 1., qui V, 1. Ephorum, ait, res passim in Graecia a diversis populis gestas (τὰς κοινὰς πράξεις) non solum oratione eleganti, sed ordine etiam lucido perscripsisse, et certum rerum genus per singulos libros distribuisse. Hinc Polybius ait, solum Ephorum historiam universalem, quam dicunt, scribere aggressum esse. Ex libro septimo et decimo causam mortis Alcibiadis repetitam posuit Diodorus XIV, 11. et Athenaeus XIII, p. 574. Conclusisse obsidione Perinthi Olympiad. 109. anno 4. historiam, affirmat Diodorus XVI, 76. Saepissime quidem huius testimonio usi reperiuntur antiquitatum Atticarum interpretes, sed pauca reperi fragmenta, quae cum Xenophontea narratione comparare possem. Ex Ephoro pugnam Leuctricam memorat Plutarchus de Garrulitate p. 44. ed. Reiskii.

Duris Samius, cuius frater Lynceus Theophrasti discipulus fuit, teste Athenaeo VIII, p. 337. historiae graecae exordium duxit post Leuctricam Lacedaemoniorum cladem ab anno 3. Olymp. 102. auctore Diodoro XV, 60. sed puto, eum respexisse potius Macedonicam eius historiam quam Graecam, aut errasse. Nam res ab Alcibiade, cuius genus ipse iactabat, et Lysandro gestas in Asia narrasse copiose Durin, discimus ex Plutarcho, qui, in plurimis licet fidem Xenophontis secutus, multa tamen ex Samio scriptore, etiam nominato, sup-

plevit, ex cuius testimonio vitia et lacunas duorum Xenophontis locorum agnovi. Eius de Theopompo iudicium et suum de Duride posuit Photius in Codice 176, p. 394.

Atque hi sunt illi scriptores graeci antiquissimi, quos in hac historiae graecae parte nominatos praecipue sequi videtur Diodorus, cuius libri soli supersunt hodie, ex variis auctoribus excerpti, nec raro a Xenophontea narratione longissime abeuntes, quorum de fide incertissimum est atque inconstans iudicium, cum narrationis auctorem ut plurimum ignoremus. Hos igitur diligentissime excerpsi et comparavi cum historia Xenophontis, veluti totidem veterum historicorum Xenophonti suppariam fragmenta, de quorum auctoritate forte aliquando certius constabit.

Subiungam pauca, unde de hac nostra Historiae Graecae recensione lectores iudicare poterunt. Librarius is, cui operam suam in edendo hoc Xenoph. libro addixerat Zeunius, eius post mortem me, Lipsiae forte versantem, in successionem eius provinciae vocavit, non invitum. Praecipue enim Xenophontem ex Atticis scriptoribus lectitaveram, quia mira eius cum simplicitas, tum venustas, cum Socratica philosophandi ratione coniuncta, a prima iuventute me magnopere delectaverat. Tradidit mihi librarius simul initia commentariorum, quos in Historiam Graecam paraverat Zeunius, et quos perire nolebat, si quid forte inde laudis et honoris memoriae viri docti accedere posset. Obsecutus igitur honesto librarii honesti consilio, primo loco posui observationes Zeunii, quae ad libri secundi cap. 1, sect. 25. pertingunt, iisque addidi, quae ipse lectoribus Historiae Xenophonteae utilia fore existimabam. Nec difficile erit lectoribus iudicium, quantum mea interpretandi ratio saepenumero a Zeuniana discrepet; utinam omnes interpretis perfecti numeros implere mihi licuisset! Sed defuere librorum scriptorum auxilia, quorum copiis sine dubio affluet ea Historiae Xenophonteae editio, quam, a magnae eruditionis viro, Val-

ckenario, paratam iam sub prelo sudare aiunt[r]). Quae enim ex Codice Veneto aliquo afferuntur lectiones in Catalogo Bibl. D. Marci Venet. 1740. p. 173. vix erant memoratu dignae. Paucas sed bonas ex Parisino regio attulit Brunckius, a quo reliquas impetrare non potui[s]). Interim librorum editorum atque editionum antiquarum copias omnes contraxi, iisque usus multorum locorum sententiam lectionemque expedivi. Aldinam utramque comparaverat etiam postremus Historiae huius interpres, S. Fr. Nath. Morus, vir doctissimus, in quo eruditioni parem modestiam humanitatemque omnes mecum amabunt. Alteram Iuntinam anni 1517. a Moro non comparatam diligentissime ad marginem libri sui contulerat Zeunius, unde lectiones eius excerptas posui. Brylingerianam seu Basileensem utramque, anni scilicet 1555. et 1568., comparaverat etiam Morus; omisit tamen lectiones aliquot non contemnendas, quas inde annotaverat Zeunius. Brylingeriana haec editio adiunctam habet versionem latinam a Bilibaldo Pirckheimer factam. Alterius Brylingerianae titulus promittit quidem Io. Brodaei annotationes; eae tamen separatim Basileae 1559. editae prodierunt. Has diligenter excerptas singulis Historiae Graecae locis apposuit Morus. Leonclavianam editionem anni 1594. comparaverant Morus et Zeunius; ego vero ex editione Parisiensi 1625. multas addidi varietates, quas uterque omiserat. Neuter enim editionem illam tractaverat. Stephanianam anni 1581. comparavit Morus; ego vero neutram Stephanianam inspicere potui, dum haec commentabar. Editionem Castalionis plane omiserat Morus, cuius omnem varietatem, saepenumero ab emendatione viri docti profectam, addidi excerptam. Immerito etiam in Historia Graeca Morus, ut in reliquis Xenophontis libris Zeunius, praeterierat Fr. Porti Commentarios editos 1586. atque item filii eius, Aemilii Porti, annotationes, quas equidem ex editione Leonclavii Parisiensi 1625. excerpsi. Multas Fr. Porti emendationes et con-

lecturas non nominati tamen in margine posuit Leonclavius, aliquot etiam ingenio suo tribuerat, quas deinde patris memoriae vindicavit filius Aem. Portus. Welsianam non nominarem, etsi tanti quibusdam visam, ut typis repeterent, nisi laudandum in ea putarem egregium consilium, quo H. Dodwelli Annales Xenophonteos seu Chronologiam Xenophonteam praefixit Editor, quam inde repetitam addidi huic novae recensioni, numerisque sectionum a Zeunio institutarum accommodavi, mendis scripturae aliquot simul sublatis*). Hanc enim ubique lector diligens comparare debet, nisi a temporum ordine aberrare velit, aut hunc praeclarum Xenophontis librum quasi fabulam aliquam romanensem legendum delectationis causa sibi sumserit. Annorum notas inde excerptas ipsi etiam orationi Xenophontis apposui, quas secutus lector facile singula Annalium loca reperiet, ubi res quaeque pertractatur a Dodwello: plures tamen in annotatione correxi. Denique ab Heynio meo accepi libellos duos emendationum in Hellenica scriptarum a Io. Henr. Iust. Koeppen, alterum anno 1787., tertium 1788. Hildesiae editum. Primum enim ipse non tractavi, sed ex nunciis litterariis Goettingensibus coniecturas, commemoratas ibi, excerpsi, verum tamen non omnes; quam quidem regulam etiam in duobus reliquis libellis secutus sum, ubi conatus viri docti approbare equidem nulla ratione poteram. Multae vero earum emendationum, quas posui, lectoribus ingenium viri docti atque eruditionem commendabunt facile ipsae absque meo praeconio.

Lectorum erit iudicium, num quid ipse adiumenti illis attulerim ad rectius interpretandam iudicandamque Graecam Xenophontis Historiam, an intra voluntatem conatus mei substiterint. Fateor, me nunquam cogitasse de paranda Historiae huius editione, etsi inter legendum multas in marginem libri mei congesseram undique annotationes; sed facile me a librario ex medio studii historiae naturalis curriculo revocari ad dilectum

mihi semper Xenophontem passus sum; concepi enim simul spem aliquam, posse aliquando a me retractari Opuscula scriptoris nostri Oeconomica, Venatoria et reliqua, quae cum scientia rerum naturalium tam arcte connexa haerent, ut non mirum sit, ea hucusque ab Interpretibus tam male fuisse tractata. Scrib. Francofurti ad Viadrum mense Maio exeunte anno 1790. Iterum recensebam Wratislaviae per aestatem anni 1820. adiutus editione Weiskii et Schaeferi atque usus varietate scripturae e libris scriptis Parisiensibus a Gallo Gailio annotata. Schaeferus etiam huic novae editioni, cuius curam gerere dignatus est, emendationes aliquot ingenio et ἀκριβείᾳ sua dignas addere non omisit et nominis sui nota signare.

a) Mirum Dionysium Halicarnassensem in iudicio de Thucydide T. VI, p. 830. ed. Reisk. dicere: *οὐδεὶς γὰρ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων θερείαις καὶ χειμῶσι διεῖλε τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ πάντες τὰς τετριμμένας μετῆλθον.* An Xenophontem, cum Thucydidis historiam continuaret, eadem temporis divisione uti debuisse censuit, adeoque Xenophontis Hellenica nomine Thucydideae historiae comprehendit? Ceterum veris initium incidit in decimum archontum Atticorum mensem, ut apparet e loco Thucydidis II, 2. *ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Πυθοδώρου ἔτι μῆνας δύο ἄρχοντος.* Thucydidem imitatus est inter Latinos Sisenna, cuius locum e primo libro Historiarum posuit Nonius p. 90. a. *Nos una aestate in Graecia et Asia gesta litteris idcirco continentia mandavimus, ne vellicatim ac saltuatim scribendo lectorum animos impediremus.*

b) Locus Polybii libri XII, c. 12. *ὁ γὰρ τὰς συγκρίσεις ποιούμενος ἀνέκαθεν τὴν Ἐφόρων πρὸς τοὺς βασιλεῖς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι, καὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς Ἀθήνησι καὶ τὰς ἱερείας τὰς ἐν Ἄργει παραβάλλων πρὸς τοὺς Ὀλυμπιονίκας, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν πόλεων περὶ τὰς ἀναγραφὰς τὰς τούτων ἐξελέγχων, παρὰ τρίμηνον ἐχούσας τὸ διάφορον, οὗτός ἐστι. καὶ μὴν ὁ τὰς τοῦ ὀπισθοδόμου στήλας καὶ τὰς ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν ναῶν προξενίας ἐξευρὼν Τίμαιός ἐστιν.* potius opus criticum et chronologicum arguere videtur, quam historiam usu Olympiadum a Timaeo primo distinctam. Olympionicarum catalogum primum edidisse Hippiam Eleum testatur Plutarchus Numae c. 1. addens: *ἀπ' οὐδενὸς ὁρμώμενον ἀναγκαίου πρὸς πίστιν.* Unde comparationem Olympiadum admodum vagam et incertam esse in antiquioribus temporibus idem Plutarchus affirmat. Suspicari licet, Timaeum hanc chronologiae partem corrigere aggressum fuisse in opere, de quo Polybius loquitur. Sed antea exquirendus annus, quo Hippias catalogum publicavit. Cf. Ionsius p. 344.

c) Quid? quod ipse Xenophon in Convivii initio adfuisse se ait convivio Galliae, quo Autolyci victoria celebrabatur. Quam victoriam et convivii tempus Olympiadis 89. anno 4. assignat Athenaeus V, p. 218. Sed is inepte calumniatur Xenophontem, quasi tum vel nondum natus vel admodum puer fuerit.

d) Post Cyri expeditionem et mortem ex Asia rediit in Graeciam: incertum tamen, an Athenas attigerit. Brevi ante mortem Socratis huius cum Critobulo sermonem narrat; mortem autem Cyri memorat in Oeconomico 4, 18. Socrates mortuus est Olympiadis 95. anno 1. Cyrus 94, 3. secundum Larcherum: post duos annos rediit ex Asia Xenophon, ergo ineunte Olymp. 95, 1. ante mortem Socratis, cuius iudicio an interfuerit, dubitari potest, quoniam in Apologiae c. 2., si genuina est, antestatur Hermogenis narrationem, quasi ipse morienti non adfuerit.

e) At vero, si librum de reditibus post Olympiadem 105. scriptum statuimus, et si vera Luciani narratio de annis vitae Xenophontis, tum longe maior existit difficultas.

f) Valckenarii annotationes a libro primo ad quartum usque perductae, quibus immortuus est, post mortem eius pervenerant

ad Luzacium, qui in Praefatione ad Dissertationem Valckenarianam de Aristobulo promisit earum editionem, sed morte tristi in communi civitatis Leidensis fato occupatus fuit.

g) Libros scriptos bibliothecae regiae Parisiensis omnes, sed non integros, nec, ut videtur, ipse suis sed discipulorum oculis usus comparavit Gallus *Gail*, qui hoc ipso anno duo volumina tamquam supplementum editioni suae addidit, quae quam primum ad me perlata fuerint, operam dabo, ut novae librorum scriptorum Vaticanorum copiae et quicquid ad Xenophontis libros vel emendandos vel interpretandos pertinet, excerptum cum lectoribus editionis meae mox communicetur. Addam etiam quae Gallus *Courier* in libellis equestribus pluribus libris scriptis comparatis vel emendavit vel explicuit, et quaecunque Germanorum ingenium atque industria in mea operum Xenophonteorum editione corrigenda vidit et annotavit. Notitiam igitur Codicum Parisiensium aliorumque lectores inde petent.

h) Annales Dodwelliani in hac repetita recensione copiae annotationum cedere coacti fuerunt, ne libri pretium augeretur emtorumque studium gravaret aut cupiditatem minueret.

In demselben Verlage sind nachstehende Werke erschienen und in allen Buchhandlungen zu haben:

Aeschyli Tragoediae. Ed. *F. H. Bothe.* 2 Tomi. 8 maj. 1831. 2⅓ ℛ.
— — Dramatum fragmenta rec. *Bothe.* gr. 8. 1844. geh. ½ ℛ.
— Oresteia (Agamemnon, Choëphoren, Eumeniden) griech. und deutsch von *Joh. Franz.* gr. 8. 1845. geh. 2½ ℛ.
Aristophanis Nubes cum scholiis. Denuo recensitas cum adnotationibus suis et plerisque *J. A. Ernestii* edidit *Godofredus Hermannus.* 8 maj. 1830. 2⅓ ℛ.
— — Comoediae. Ed. *Bothe.* Ed. altera. IV Tomi. 8 maj. 1845. 5 ℛ.
— — Fragmenta ed. *Bothe.* 8. maj. 1844. geh. ⅔ ℛ.
Aristotelis de animalibus historiae libri X graece et latine. Textum recensuit, *J. C. Scaligeri* versionem recognovit, commentarium amplissimum indicesque locupletissimos adjecit *J. C. Schneider.* IV Tomi. 8 maj. 1812. 8 ℛ.
— — Organon graece. Novis codicum auxiliis adjutus recognovit, scholiis ineditis et commentario instruxit *Th. Waitz,* Phil. Dr. II Tomi. gr. 8. 1844—46. geh. 6⅓ ℛ.
(Tom. I. 3 ℛ. II. 3⅓ ℛ.)
Euripidis Dramata. Edidit *F. H. Bothe.* II Tomi. 8 maj. 1825. 4⅔ ℛ.
— — fabularum fragmenta. Recens. et annot. instr. *F. H. Bothe.* gr. 8. 1844. geh. 1½ ℛ.
— Iphigenia in Aulide. Mit deutschem Commentar herausgegeben von C. G. Firnhaber. Nebst Einleitung und Excursen über die Aechtheit und die Zeit des Stückes. gr. 8. 1841. 1⅓ ℛ.
Geoponicorum sive de re rustica libri XX. gr. et lat. post *Petri Needhamii* curas ad MSS. fidem denuo recensiti et illustrati ab *Jo. Nic. Niclàs.* IV Tomi. 8 maj. 1788. 3 ℛ.
Herodis Attici quae supersunt adnotationibus illustravit *Rph. Fiorillo.* Praefixa est epistola *Chr. G. Heynii* ad auctorem. 8 maj. 1801. 1 ℛ.
Herodoti Musae. Textum ad *Gaisfordii* editionem recognovit, perpetua tum *Fr. Creuzeri* tum sua annotatione instruxit, commentationes de vita et scriptis Herodoti, tabulas geographicas indicesque adjecit *J. C. F. Bähr.* 4 Vol. 8 maj. 1830—35. 13½ ℛ.
Homeri Carmina illustravit *Dr. F. H. Bothe.* VI Tomi. 8 maj. 1833—36. (Ilias, III Tomi, 3½ ℛ.; Odyssea, III Tomi, 3½ ℛ.) 7 ℛ.
— — Odyssea. Mit erklärenden Anmerkungen von *G. C. Crusius.* 6 Hefte, von denen jedes vier Gesänge enthält und à ⅓ ℛ. auch einzeln verkäuflich ist. Neue Auflage. gr. 8. geh. 1843—46. 2 ℛ.
— — — — Text-Abdruck mit kurzen deutschen Inhalts-Anzeigen von *G. C. Crusius.* gr. 8. 1839. ½ ℛ.
— — Ilias. Mit erklärenden Anmerkungen von *G. C. Crusius.* 6 Hefte, von denen jedes vier Gesänge enthält und à ⅓ ℛ. auch einzeln verkäuflich ist. gr. 8. geh. Neue Auflage. 2 ℛ.
— — — — Text-Abdruck mit kurzen deutschen Inhalts-Anzeigen von *G. C. Crusius.* gr. 8. geh. 1842. 14 gℊ.

Homeri Batrachomyomachie, griechisch, mit grammatischen Hinweisungen und einem Wortregister für Anfänger von *G. C. Crusius*. gr. 8. geh. 1839. ⅙ ₰.

Orphica cum notis *H. Stephani*, *A. C. Eschenbachii*, *J. M. Gesneri*, *Th. Tyrwhittii* recensuit *Godofr. Hermannus*. 8 maj. 1805. 4 ₰.

Palaephati de incredibilibus, graece, textum edidit etc. *J. F. Fischer*. 8 maj. 1⅙ ₰.

Pausaniae descriptio Graeciae. Ad Codd. Mss. Parisin., Vindobon., Florentin., Roman., Lugdunens., Mosquens., Monacens., Venet., Neapolitan. et editionum fidem recensuit, apparatu critico, interpretat. latina et indicibus instruxerunt *J. H. Ch. Schubart* et *Chr. Walz*. 3 Voll. 8 maj. 1838. 1839. 10⅙ ₰.

Pindari carmina edidit *C. G. Ahlwardt*. 8 maj. 1820. ¾ ₰.

Plutarchi Philopoemen, Flaminius, Pyrrhus. Textum e codicibus recognovit, perpetua annotatione instruxit, dissertationes de fontibus harum vitarum praemisit *Dr. J. C. F. Baehr*. 8 maj. 1826. 1 ₰.
(Davon der Text besonders ¼ ₰.; die Annotationes ¾ ₰.)

— — Themistocles. Edidit *C. Sintenis*. 8 maj. 1829. ¼ ₰.

— — Aristides et Cato Major. Ed. *C. Sintenis*. 8 maj. 1830. ⅚ ₰.

Poetae Scenici Graecorum. Recensuit et annotationibus siglisque metricis in margine scriptis instruxit *Dr. F. H. Bothe*. X Voll. 8 maj. 1825—1845. 15 ₰ 14 g₰.

Die Fragmente dazu von *F. H. Bothe*. 4 Vol. gr. 8. 1844—46. 3⅚ ₰.

Von dieser Gesammtausgabe der griechischen Dramatiker des Hrn. *Dr. Bothe* sind auch alle 44 Stücke mit den lateinischen Anmerkungen für Schulen sehr billig einzeln und brochirt zu haben.

Sophoclis Tragoediae. Ed. *Bothe*. II Tomi. 8 maj. 1827. 3¼ ₰.

— — Dramatum Fragmenta. Ed. *Bothe*. 8 maj. geh. 1846. 1 ₰.

Thucydidis de bello peloponnesiaco libri VIII. Ad optimorum codicum fidem, adhibitis doctorum virorum observationibus, recensuit, summariis et notis illustravit indicesque rerum et verborum adjecit *C. F. F. Haacke*. 2 Tomi. 8 maj. 1820. 4 ₰.

— — de bello peloponnesiaco. Recognovit et cum brevi annotatione maxima parte exegetica in usum juvent. studios. accur. edidit *C. F. F. Haacke*. 8 maj. 1830. 1⅔ ₰.

Xenophontis memorabilium Socratis dictorum libri IV, una cum Socratis apologia in scholarum usum illustrati et brevi verborum indice instructi. Curavit *D. F. G. Bornemann*. Ed. minor. 8 maj. 1829. ⅙ ₰.

— — de Cyri disciplina libri VIII, in scholarum usum illustrati et verborum indice instructi. Curavit *F. A. Bornemann*. Editio minor. 8 maj. 1840. 1⅔ ₰.

TYPIS EX OFFICINA TEUBNERI LIPSIAE.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

CAPUT I.

Μετὰ δὲ ταῦτα, οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον, ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης, ναῦς ἔχων ὀλίγας· καὶ εὐθὺς ἐναυμάχησαν αὖθις Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἡγουμένου Ἡγησανδρίδου. 2 Μετ' ὀλίγον δὲ τούτων Δωριεὺς ὁ Διαγόρου ἐκ Ῥόδου ἐς Ἑλλήσποντον εἰσέπλει, ἀρχομένου χειμῶνος, τέτταρσι καὶ δέκα ναυσὶν, ἅμα ἡμέρᾳ. κατιδὼν δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἡμεροσκόπος ἐσήμανε τοῖς στρατηγοῖς. οἱ

Olymp. 92. 1 an. ½.

1. ὕστερον]. Postquam nempe Mindarus a Thrasybulo et Thrasylo, Atheniensium ducibus, inter Sestum et Abydum hac ipsa aestate ineunte proelio navali victus erat, de quo Thucydides sub finem libri octavi exposuit.

ἦλθεν] Sc. εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

Θυμοχάρης] Thucydidi scribitur Θυμόχαρις. Atque ita scribitur in margine Leoncl. Ceterum idem hic Atticae classis dux vere huius anni ad Euboeam gravi proelio victus erat ab eodem illo Hegesandrida. vid. Thucyd. VIII, 95.

καὶ Ἀθηναῖοι] Monuit Weiske, intelligi socios Thymocharis, cum classe victrice apud Cyzicum vires suas coniungere conantes.

2. Μετ' ὀλίγον δὲ τούτων] Deinceps ὕστερον additum maluit Koeppen, sed Schaefer ad Lamb. Bos Ellips. gr. p. 553. posuit exempla Iosephi Antiq. I, 22. μετ' οὐ πολὺ τῆς ἀφίξεως, Luciani μετ' οὐ πολὺ τῆς συκοφαντίας, plura vero, ubi post ἔτη genitivus similis positus reperitur.

Δωριεὺς — τέτταρσι καὶ δέκα ν.] Hic Dorieus Rhodius olim Atheniensium opera a Rhodiis patria expulsus contulerat se in Italiam ad Thurios. Verum cum Rhodii ab Atheniensibus, post cladem illam Siculam, ad Lacedaemonios defecissent: tum civitati suae reconciliatus esse vi-

δὲ ἀνηγαγοντο ἐπ' αὐτὸν εἴκοσι ναυσὶν, ἃς ὁ Δωριεὺς φυγὼν, πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις, 3 ὡς ἤνοιγε, περὶ τὸ Ῥοίτειον. ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων, ἐμάχοντο ἀπό τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς, μέχρις οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Μάδυτον πρὸς τὸ

detur. Quare nostro loco e Rhodo navigavit ad opem ferendam Lacedaemoniis. Naves vero, quae hic commemorantur, si non omnes, certe pleraeque videntur fuisse Thuriorum. Nam Dorieus non modo infra c. 5. §. 19. et apud Thucyd. lib. VIII. dicitur Thuriis navibus praefectus; verum etiam Diodorus Sic. XIII, 45. ubi hanc expeditionem navalem pluribus enarravit, eum vocat ναύαρχον τῶν ἐξ Ἰταλίας τριήρων. Conf. Meursii Rhodus I, 22. Z.

ἤνοιγε] Leonclavius vult corrigi ἤνοιξε, quoniam infra c. 5. §. 13. idem tempus adhibeatur. At frustra: nam 6, 21. quoque est ὡς ἤνοιγον. Z. Verbi ἀνοίγειν notionem in hoc loco et duobus simillimis infra c. 5, 13. et 6, 21. ignorare se fatetur pro modestia sua Morus; suspicatur tamen, ita dici, ut latine dicantur nautae aperire locum, quem procul conspiciunt, et contra occultare, qui tandem ex oculis navigantium evanescit; laudatque eam in rem Interpr. Virgilii Aeneid. III, 291. Atque ex hac notione explicare conatus est locos Xenophonteos indicatos. Quem deinde secutus erat Zeunius, ut ex eius Indice verborum Xenophonteorum manuscripto intellexi. Verum tamen iam olim vidisse videtur Leonclavius, qui in versione posuit: viam sibi in altum aperire, e locis arctioribus evadere in spatiosius mare. Periphrasi scilicet uti debemus, ubi Graeci brevitate unius verbi defunguntur. Locus princeps, ex quo notio clarissime apparet verbi, est cap. 5. §. 13., ubi Athenienses triremes ex portu Notii deducunt in mare: καθελκύσαντες τὰς τριήρεις ἀνήχθησαν, ὡς ἕκαστος ἤνοιξεν. Vides primum naves deduci; deinde e portus angustiis eluctatae et mare intrantes, quod verbo ἀνοίγειν significatur, in altum provehuntur. Nullus hic loci alicuius remoti aut propinqui respectus cogitari potest; sed series orationis iubet intelligere modum atque ordinem navium ex portu se expedientium et in altum provectarum. Simillima est ratio tertii loci: τῶν δ' ἐφορμούντων ὡς ἕκαστοι ἤνοιγον τάς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι. Naves in anchoris stantes in portu, vix anchoris abscissis, postquam nautae dormientes evigilarunt excitati, expedire se et viam sibi aperire in altum pelagus conantur; quo facto dicuntur ἀνάγεσθαι. Denique hoc in loco, ubi Dorieus in Hellespontum intrare conatur, subito conspectis adversariorum navibus de consilio desistens et de via deflectens, ubi primum sibi viam aperuit per angustias loci, circumflectit Rhoeteum et naves ad littus terramque appulsas in tuto collocare studet. Scilicet Athenienses ex ipso Hellesponto eiusque oppido Madyto occurrunt navibus Doriei Hellespontum intrantibus; hae igitur reversae fugiunt, et vixdum Hellesponti

ἄλλο στρατόπεδον, οὐδὲν πράξαντες. Μίνδαρος δὲ 4 κατιδὼν τὴν μάχην, ἐν Ἰλίῳ θύων τῇ Ἀθηνᾷ, ἐβοήθει ἐπὶ τὴν θάλατταν· καὶ καθελκύσας τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις, ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβῃ τὰς μετὰ Δωριέως. οἱ δὲ Ἀθη- 5 ναῖοι, ἀνταναγόμενοι ἐναυμάχησαν περὶ Ἄβυδον κατὰ τὴν ἠϊόνα, μέχρι δείλης ἐξ ἑωθινοῦ. καὶ τὰ μὲν νικώντων, τὰ δὲ νικωμένων, Ἀλκιβιάδης ἐπεισπλεῖ δυοῖν δεούσαιν εἴκοσι ναυσίν. Ἐντεῦθεν δὲ φυγὴ τῶν Πε- 6 λοποννησίων ἐγένετο πρὸς τὴν Ἄβυδον· καὶ ὁ Φαρνάβαζος παρεβοήθει, καὶ ἐπεισβαίνων τῷ ἵππῳ ἐς τὴν θάλατταν, μέχρι δυνατὸν ἦν, ἐμάχετο, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς αὐτοῦ ἱππεῦσι καὶ πεζοῖς παρεκελεύετο. ξυμφράξαντες δὲ τὰς ναῦς οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ παρα- 7 ταξάμενοι, πρὸς τῇ γῇ ἐμάχοντο. Ἀθηναῖοι δὲ ἀπέπλευσαν, τριάκοντα ναῦς τῶν πολεμίων λαβόντες κενάς, καὶ ἃς αὐτοὶ ἀπώλεσαν κομισάμενοι, ἐς Σηστόν.

angustias eluctatae circum Rhoeteum flectentes ad terram appellunt. Diverso sensu Cicero Manil. 8. dixit, Pompeium aperuisse Pontum, quia primus in eum exercitum duxerat, quasi antea clausum. Fr. Portus hoc nostro in loco ἤπειγε emendabat; sed in posteriori interpretabatur *solvere*.

περὶ τὸ Ῥοίτειον] Haec verba sunt copulanda cum πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε. Diodorus h. l. narrat, Dorieum, simulatque magnitudinem classis Atticae conspexisset, fugisse Dardanum, ibique milites exposuisse. Haec repugnantia non est: nam Dardanus et Rhoeteum sunt loca admodum vicina. Thucydidi scribitur Ῥοίτιον: sed Xenophontis scriptura consensu Strabonis, Stephani Byz. et aliorum confirmatur.

4. ἀναλάβῃ] Paris. B. ἀναλάβοι habet.

5. τὰ μὲν νικώντων — ναυσίν] Diodorus l. l. ἐπὶ πολὺν οὖν χρόνον ἰσόῤῥοπος ἦν ἡ μάχη διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς παρ᾽ ἀμφοτέροις φιλοτιμίας. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάμου παραδόξως ἐπεφάνη μετὰ νεῶν εἴκοσι. Sed Plutarchus Alcibiad. 27. de numero navium Alcibiadis consentit cum Xenophonte.

6. παρεβοήθει] MS. Venet. ἐπεβοήθει. Ceterum de eadem re vid. infra IV, 1, 32.

7. καὶ ἃς αὐτοὶ ἀπώλεσαν] Male Leonclavius et Goldhagen verterunt, solus Pirckhemerus vere: *recuperatis etiam illis, quas ipsi antea amiserant.* Ambiguum autem est, quando et ubi has naves, quas hic recuperasse dicuntur, amiserint: utrum proelio aliquo superiori, veluti eo, quod cum Mindaro commissum erat, ubi quindecim amissas esse narrat Thucydides; an in hoc ipso proelio, ubi diu ancipiti Marte pugnatum erat. Fortassis posterior ratio praestat, quam, ni fallor, comprobat Plutarchus l. l., qui,

8 Ἐντεῦθεν, πλὴν τετταράκοντα νεῶν, ἄλλαι ἄλλῃ ᾤχοντο ἐπ' ἀργυρολογίαν ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου· καὶ ὁ Θρασύλος, εἷς ὢν τῶν στρατηγῶν, ἐς Ἀθήνας ἔπλευσε, 9 ταῦτα ἐξαγγελῶν, καὶ στρατιὰν καὶ ναῦς αἰτήσων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης ἦλθεν ἐς Ἑλλήσποντον· ἀφικόμενον δὲ παρ' αὐτὸν μιᾷ τριήρει Ἀλκιβιάδην, ξενιά τε καὶ δῶρα ἄγοντα, ξυλλαβὼν εἶρξεν ἐν Σάρδεσι, 10 φάσκων, κελεύειν βασιλέα πολεμεῖν Ἀθηναίοις. Ἡμέραις δὲ τριάκοντα ὕστερον Ἀλκιβιάδης ἐκ Σάρδεων μετὰ Μαντιθέου, τοῦ ἁλόντος ἐν Καρίᾳ, ἵππων εὐπο-11 ρήσαντες, νυκτὸς ἀπέδρασαν ἐς Κλαζομενάς. Οἱ δ' ἐν

Τέλος δὲ, inquit, τῶν μὲν πολεμίων τριάκοντα λαβόντες, ἀνασώσαντες δὲ τὰς αὐτῶν, τρόπαιον ἔστησαν. Z. Breviter Diodorus: ἅμα δ' ἡμέρᾳ τά τε ναυάγια συνήγαγον καὶ τρόπαιον ἔστησαν. Praeterea is decem naves ante pugnam terrestrem captas, reliquas non memorat postea captas et militibus in terram egressis vacuas.

8. Θρασύλος] Plutarcho et Thucydidi scribitur Θρασύλλος. Sequens εἷς Par. B. omittit, ὢν B.

9. ξένιά τε καὶ δῶρα] Alterutrum vocabulum delendum censuit Koeppen, utrumque comparatis locis Luciani defendit Wolf. ξένια Weiske interpretatur quae ad cibum et potum pertinent et quibus epulae ornantur; δῶρα esse alia, quae ad ornandam vitam pertineant, multiplicis generis, quam doctrinam confirmare conatur auctoritate Vitruvii VI, 10. Mihi dubitationem iniicit id, quod mori Graecorum videtur adversari, apud quos advenienti hospiti ξένια dantur et mittuntur, non hospes adveniens dat ei, ad quem devertitur et venit.

εἶρξεν] Sic recte Ald. et Steph. secunda: nam ceterae edd. εἷρξεν.

φάσκων] Veram rei causam aperit Plutarchus l. l. Πάλαι κακῶς ἀκούων ὁ Τισσαφέρνης ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ φοβούμενος αἰτίαν λαβεῖν ἐκ βασιλέως, ἔδοξεν ἐν καιρῷ τὸν Ἀλκιβιάδην ἀφῖχθαι, καὶ συλλαβὼν αὐτὸν εἶρξεν ἐν Σάρδεσιν, ὡς λύσιν ἐκείνης τῆς διαβολῆς τὴν ἀδικίαν ταύτην ἐσομένην. et Diodorus, ubi causam auxilii Mindaro lati edit: βουλόμενος τοῖς Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ ὧν ἐνεκάλουν ἀπολογεῖσθαι.

10. Μαντιθέου, τοῦ ἁλόντος] Quando captus fuerit, an illo tempore, anno 2. huius belli, quo Athenienses duce Melesandro male res in Caria et Lycia gesserant, teste Thucydide II, 69., dubitat Weiske. Idem postea legatus fuit ad regem Persarum, infra c. 3, 13.

11. Οἱ δ' ἐν Σηστῷ Ἀθ.] Hinc initium novi anni, quod Xenophon, ut Thucydides, in annis belli Peloponnesiaci nu-

Σηστῷ Ἀθηναῖοι, αἰσθόμενοι Μίνδαρον πλεῖν ἐπ' αὐτοὺς μέλλοντα ναυσὶν ἑξήκοντα, νυκτὸς ἀπέδρασαν ἐς Καρδίαν. ἐνταῦθα δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης ἧκεν ἐκ τῶν Κλαζομενῶν σὺν πέντε τριήρεσι καὶ ἐπακτρίδι. πυθόμενος δὲ, ὅτι αἱ τῶν Πελοποννησίων νῆες ἐξ Ἀβύδου ἀνηγμέναι εἶεν ἐς Κύζικον, αὐτὸς μὲν πεζῇ ἦλθεν ἐς Σηστὸν, τὰς δὲ ναῦς περιπλεῖν ἐκεῖσε ἐκέλευσεν. **12** Ἐπεὶ δ' ἦλθον, ἀνάγεσθαι ἤδη αὐτοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἐπεισπλεῖ Θηραμένης εἴκοσι ναυσὶν ἀπὸ Μακεδονίας, ἅμα δὲ καὶ Θρασύβουλος εἴκοσιν ἑτέραις ἐκ Θάσου, ἀμφότεροι ἠργυρολογηκότες. **13** Ἀλκιβιάδης δὲ, εἰπὼν καὶ τούτοις διώκειν αὐτὸν, ἐξελομένοις τὰ μεγάλα ἱστία, αὐτὸς ἔπλευσεν ἐς Πάριον· ἀθρόαι δὲ γενόμεναι αἱ νῆες ἅπασαι ἐν Παρίῳ ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα, τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀνηγάγοντο, καὶ τῇ ἄλλῃ ἡμέρᾳ περὶ ἀρίστου ὥραν ἧκον ἐς Προικόννησον. **14** Ἐκεῖ δ' ἐπύ-

Olymp. 92$\frac{1}{3}$.

merandis, solet a vere exordiri, recte facere videtur Dodwellus in Chronologia Xenophontea. Nam primum, cum pugna cum Dorieo et Mindaro ineunte hieme (vide §. 2.) facta sit: verosimile non est, quaecunque in hoc capite gesta dicuntur, ea hieme anni vigesimi primi belli Pelop. accidisse. Deinde Diodorus Sic. XIII, 49. diserte tradit, hieme iam exeunte, apparatu et consilio Mindari cognito, Athenienses Sesto navigasse Cardiam.

ναυσὶν ἑξήκοντα] Diodorus numerat *octoginta*.

τῆς Κλαζομενῶν] Scil. *πόλεως* seu *χώρας*: in marg. Steph. et Cod. B. *τῶν Κλαζ.* Diodorus Lesbum nominat. Paulo post ibidem notatum est *ἐπακτρίσι*; quod habet B., perperam: nam ex numero navium 86 (vide §. seq.) colligitur, non nisi *sex* naves Alcibiadis numerari, coll. §. 8. Z. Ceterum Plutarchus addit: *τὸν μὲν Τισσαφέρνην προσδιέβαλεν ὡς ὑπ' ἐκείνου μεθειμένος.*

ἐκεῖσε] h. e. *ἐς Σηστὸν ἀπὸ τῆς Καρδίας περὶ τὴν Χεῤῥόνησον.*

12. *Θηραμένης — καὶ Θρασύβουλος.*] Nempe, cognita Mindari navigatione, hi advocati erant a ceteris. Sic narrat Diodorus, qui Theramenem cum 30 navibus profectum Athenis Archelaum Pydnam oppugnantem iuvasse ait, deinde in Thraciam ad Thrasybulum abiisse, XIII, 49.

13. *ἐξελομένοις τὰ μεγ. ἱστία*] *detractis velis maioribus*, scilicet ut parati essent ad pugnam navalem statim ineundam. vid. infra VI, 2, 27.

νυκτὸς] praetervecti Abydum, ne numerus navium hostibus proderetur, ut ait Diodorus c. 49.

Προικόννησον] Plutarcho et aliis nonnullis scribitur *Προ-*

θοντο, ὅτι Μίνδαρος ἐν Κυζίκῳ εἴη, καὶ Φαρνάβαζος μετὰ τοῦ πεζοῦ. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἔμειναν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ Ἀλκιβιάδης, ἐκκλησίαν ποιήσας, παρεκελεύετο αὐτοῖς, ὅτι ἀνάγκη εἴη, καὶ ναυμαχεῖν, καὶ πεζομαχεῖν, καὶ τειχομαχεῖν· οὐ γάρ ἐστιν, ἔφη, χρήματα ἡμῖν, τοῖς δὲ πολεμίοις ἄφθονα παρὰ βασιλέως. 15 *Τῇ δὲ προτεραίᾳ, ἐπειδὴ ὡρμίσαντο, τὰ πλοῖα πάντα καὶ τὰ μικρὰ συνήθροισε παρ' ἑαυτὸν, ὅπως μηδεὶς ἐξαγγείλῃ τοῖς πολεμίοις τὸ πλῆθος τῶν νεῶν· ἐπεκήρυξέ τε, ὃς ἂν ἁλίσκηται ἐς τὸ πέραν διαπλέων, θάνατον τὴν ζημίαν.* 16 *Μετὰ δὲ τὴν ἐκκλησίαν παρασκευασάμενος ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀνηγάγετο ἐπὶ τὴν Κύζικον, ὕοντος πολλῷ. ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς τῆς Κυζίκου ἦν, αἰθρίας γενομένης, καὶ τοῦ ἡλίου ἐκλάμψαντος, καθορᾷ τὰς τοῦ Μινδάρου ναῦς γυμναζομένας πόῤῥω ἀπὸ τοῦ λιμένος, καὶ ἀπειλημμένας ἀπ' αὐτοῦ, ἑξήκοντα οὔσας.*

κόννησον. cf. Wesseling. ad Diodor. l. l.

14. *Κυζίκῳ*] MS. Venet. *Κορίνθῳ*, male.

15. *ἐπειδὴ ὡρμίσαντο*] *cum ingressi essent portum* Parii.

ἐξαγγείλῃ] B. D. *ἐξαγγεῖλαι* habent.

ἐς τὸ πέραν] *in littus adversum* insulae, in qua Cyzicus.

ἐπιδιαπλέων] Steph. *διαπλέων* dedit secutus Codd. Paris. B. C. D. Morus *ἔτι διαπλέων* coniecit.

16. *ὕοντος πολλοῦ*] Plutarchus sic: *Ἔτυχε δὲ καὶ πολὺν ὄμβρον ἐξαίφνης ἐπιπεσόντα καὶ βροντὰς καὶ ζόφον συνεργῆσαι καὶ συνεπικρύψαι τὴν παρασκευήν.* Z. *πολλοῦ* pro vulgato *πολλῷ*, quod habent etiam Codices Paris. quinque, laudat Eustathius ad Odysseam p. 557. ed. Basil., qui ex hoc loco ita laudat, et intelligi ait *Διός*. Theophrastus c. pl. IV, 14, 3. *διὸ πολὺ μὲν ὕσαντος οὐ γίνεται*, quam formam aliunde quoque cognitam probo.

ἀπειλ. ὑπ' αὐτοῦ] Cum Codice E. *ἀπ' αὐτοῦ* scripsi: *interclusas ab ipso:* nam erat *πρὸς τῷ λιμένι*, *inter portum et naves Mindari.* Igitur non possunt in portum fugere, sed appellunt ad terram. Sed dum accurate comparo Alcibiadem Plutarchi, qui Xenophontem ubique tam presse sequitur, ut exscripsisse ipsa adeo verba videatur, alibi tamen ex Duride Samio, qui Alcibiadis ex genere ortum se iactabat, Ephoro et Theopompo inseruit quaedam, ecce locum, qui demonstrat, plura huic Xenophonteae narrationi adhaesisse vitia scripturae. Quae apud nostrum leguntur §. 15., Plutarchus ita tradit: *ἐκέλευσεν ἐντὸς περιβάλλειν τὰ λεπτὰ πλοῖα καὶ παραφυλάσσειν, ὅπως μηδεμία τοῖς πολεμίοις ἐπιπλέοντος αὐτοῦ γένοιτο μηδαμόθεν προαίσθησις.* Legisse igitur in nostro loco videtur: *πάντα τὰ μικρὰ συνήθροισε.* Reliqua navigia

Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἰδόντες τὰς τῶν Ἀθηναίων τριή- 17

omnia stabant in portu, (ὡρμίσαντο) nec erat periculum, ne maior aliquis navis clam elapsa nunciaret hosti consilium ducis. At vero parva navigia seu ὑπηρετικὰ facile audere tale aliquid potuissent; igitur ea sola coercenda et iuxta ducem ducenda et custodienda erant. Quomodo vero omnia navigia potuissent in portu colligi et constitui iuxta ducem? Igitur καὶ tollendum censeo. Deinde hoc nostro in loco gravius ulcus latet, quod agnoscere licet ex multis etiam vulgatae lectionis vestigiis. Verba enim καὶ ἀπειλημμένας ὑπ' αὐτοῦ valde sunt obscura; deinde verba πλείους τε πολλῷ ἢ πρότερον non habent ad quod referantur tempus. Indicium manifestum lacunae praebet Plutarchus, qui rem ita tradit: δείσας ὁ Ἀλκιβιάδης, μὴ διὰ τὸ πλῆθος προϊδόντες αὐτὸν εἰς τὴν γῆν καταφύγωσι, τοὺς μὲν στρατηγοὺς ἐκέλευσεν ἡσυχῇ πλέοντας ὑπολείπεσθαι, αὐτὸς δὲ τεσσαράκοντα ναῦς ἔχων ἐφαίνετο καὶ προὐκαλεῖτο τοὺς πολεμίους. ἐπεὶ δ' ἐξηπάτηντο καὶ καταφρονήσαντες ὡς ἐπὶ τοσαύτας ἀντεξήλασαν, αὐτοὶ μὲν εὐθὺς ἐξήπτοντο καὶ συνεπλέκοντο, τῶν δὲ ἄλλων ἤδη μαχομένοις ἐπιφερομένων ἐκπλαγέντες ἔφευγον. ὁ δ' Ἀλκιβιάδης εἴκοσι ταῖς ἀρίσταις διεκπλεύσας etc. Concinnare locum ipse non possum sine libris scriptis; satis sit vulnus detexisse. Illud tamen apertum est, ταῖς εἴκοσι τῶν νεῶν §. 18. etiam corrigi debere ita, ut εἴκοσι ταῖς ἀρίσταις τῶν νεῶν legatur. Diodorus haec omnia accuratius multo narrat. Primum Alcibiades Proconnesi exponit copias duce Charete Cyzicum oppugnaturas; sed iam antea, quam istuc Eleunte advenerat, illud toto animo contendit, ut noctu Abydum transvehatur, ne navium numerus hostibus innotescat. Cum in Proconnesum advenisset, exposita parte copiarum duce Charete, naves in tres partes dispertitur, quarum unam ipse ducit, reliquas duce Theramene et Thrasybulo subsistere iubet et eo animum intendere, ut, dum ipse Lacedaemonios provocaret ad pugnam fuga simulata, ipsi evocatis reditum in portum praecidant subito apparentes et circumeuntes a latere. Quo facto Lacedaemonii ad littus fugerunt ibique ex navibus diu acriterque pugnarunt, adiuvante Athenienses Charete cum pedestribus copiis Cyzico adveniente, Lacedaemonios Pharnabazo. Quam pugnam multo accuratius describit Diodorus, qui tamen in narranda pugna navali non discrepat a Xenophonte nisi in numero navium Mindari. Vides igitur, Diodorum etiam in eo cum Xenophonte consentire, ut Mindarum navium numero Alcibiades decepisse atque in pugnam evocasse dicatur. Atque eo etiam argumento vincam, lacunam esse in Xenophonte, multaque excidisse verba. Praeterea, uti iam dixi, vulgata quaedam transposita videntur, veluti καὶ ἀπειλημμένας ὑπ' αὐτοῦ; alia ex omissa narratione supplenda atque explicanda, veluti: πλείους τε πολλῷ ἢ πρότερον. Cum Diodoro et Plutarcho consentit Polyaenus I, 40, 9., nisi quod Pharnabazum male tradit opitulantem Atheniensibus. His demum scriptis vidi etiam Fr. Portum de dissensu Diodori et Plutarchi admonuisse.

ρεις οὔσας πλείους τε πολλῷ ἢ πρότερον, καὶ πρὸς τῷ λιμένι, ἔφυγον ἐς τὴν γῆν. καὶ συνορμίσαντες τὰς ναῦς,
18 ἐμάχοντο ἐπιπλέουσι τοῖς ἐναντίοις. Ἀλκιβιάδης δὲ, ταῖς εἴκοσι τῶν νεῶν περιπλεύσας, ἀπέβη ἐς τὴν γῆν. ἰδὼν δὲ ὁ Μίνδαρος, καὶ αὐτὸς ἀποβὰς, ἐν τῇ γῇ μαχόμενος ἀπέθανεν· οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ὄντες ἔφυγον. τὰς δὲ ναῦς οἱ Ἀθηναῖοι ᾤχοντο ἄγοντες ἐς Προικόννησον ἁπάσας, πλὴν τῶν Συρακουσίων· ἐκείνας δὲ αὐ-
19 τοὶ κατέκαυσαν οἱ Συρακούσιοι. Ἐκεῖθεν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἔπλεον οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ Κύζικον. οἱ δὲ Κυζικηνοὶ, τῶν Πελοποννησίων καὶ Φαρναβάζου ἐκλιπόν-
20 των αὐτὴν, ἐδέχοντο τοὺς Ἀθηναίους. Ἀλκιβιάδης δὲ, μείνας αὐτοῦ εἴκοσιν ἡμέρας, καὶ χρήματα πολλὰ λαβὼν παρὰ τῶν Κυζικηνῶν, οὐδὲν ἄλλο κακὸν ἐργασάμενος ἐν τῇ πόλει, ἀπέπλευσεν ἐς Προικόννησον.
21 Ἐκεῖθεν δ' ἔπλευσεν ἐς Πέρινθον καὶ Σηλυμβρίαν. καὶ Περίνθιοι μὲν εἰσεδέξαντο ἐς τὸ ἄστυ τὸ στρατόπεδον· Σηλυμβριανοὶ δὲ ἐδέξαντο μὲν οὔ, χρήματα δὲ
22 ἔδοσαν. Ἐντεῦθεν δ' ἀφικόμενοι τῆς Χαλκηδονίας ἐς Χρυσόπολιν, ἐτείχισαν αὐτὴν, καὶ δεκατευτήριον κατ-

17. ἔφυγον ἐς τὴν γῆν] Locum hunc vocat Diodorus et Polyaenus Κλῆρους, ubi tum Pharnabazi copiae fuerunt. Cod. E. πρὸς τὴν γῆν habet.

18. Συρακουσίων] Atheniensibus in Sicilia devictis et deletis, Syracusani, duce Hermocrate, Lacedaemoniis auxilio miserunt classem navium XXII, ut Thucydides VIII, 26. tradit, sed XXXV numerat Diodorus Sic. XIII, 34 et 63. Ceterum Codd. B. C. D. E. ἄγοντες ἁπάσας ἐς Πρ. habent.

20. ἐν τῇ πόλει] Koeppen legebat τοὺς ἐν τῇ πόλει.

21. Σηλυβρίαν — Σηλυβριανοὶ] Sic omnes edd. vett. et MS. Venet. Sed Steph. dat Σηλυμβρίαν — Σηλυμβριανοὶ, de qua scriptura dixi ad Exped. VII, 2, 28.

22. δεκατευτήριον] Diodorus ᾤκισαν φρούριον. Ipsum portorium ille serius commemorat Olymp. 92, 4. sed is repetens acta anni antecedentis aoristo utitur: Χρυσόπολιν ᾤκισαν φρούριον καὶ τὴν ἱκανὴν αὐτῷ κατέλιπον δύναμιν· τοῖς δὲ ἐπὶ τούτων καταστασθεῖσι προσέταξαν δεκάτην πράττεσθαι τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου πλέοντας· μετὰ δὲ ταῦτα διελομένων αὐτῶν τὰς δυνάμεις Θηραμένης μὲν μετὰ πεντήκοντα νεῶν κατελείφθη πολιορκήσων Χαλκηδόνα καὶ Βυζάντιον, Θρασύβουλος δὲ περὶ Θρᾴκην πεμφθεὶς τὰς ἐν τούτοις τοῖς τόποις πόλεις προσηγάγετο: ubi vides 50 naves esse, 30 in Xe-

εσκεύασαν ἐν αὐτῇ· καὶ τὴν δεκάτην ἐξελέγοντο τῶν ἐκ τοῦ Πόντου πλοίων, [καὶ] φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες ναῦς τριάκοντα, καὶ στρατηγὼ δύω, Θηραμένην καὶ Εὔβουλον, τοῦ τε χωρίου ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῶν ἐκπλεόντων πλοίων, καὶ εἴ τι ἄλλο ἠδύναντο βλάπτειν τοὺς πολεμίους. οἱ δ' ἄλλοι στρατηγοὶ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ᾤχοντο. Παρὰ δὲ Ἱπποκράτους, τοῦ Μινδάρου 23 ἐπιστολέως, ἐς Λακεδαίμονα γράμματα πεμφθέντα ἑάλωσαν ἐς Ἀθήνας, λέγοντα τάδε· Ἔῤῥει τὰ καλά· Μίνδαρος ἀπέσσουα· πεινῶντι τὤνδρες· ἀπορέομες,

nophonte. Decimarum harum meminit Demosth. contra Leptinem p. 475. Δεκατευτήριον Abydi nominat Suidas in Δεκατευτ.

ἐξελέγοντο] MS. Venet. et marg. Steph. ἐξέλεγον, quod hoc loco sensus repudiare videtur. Nam τὴν δεκάτην ἐκλέγειν est *decimas exigere* aut *eximere alii*, veluti *civitati* aut *deo*. Sic Apollini decimas eximere est Exped. V, 3, 4. ἐξαιρεῖν τὴν δεκάτην, et δεκατευτὰς, h. e. *portitores*, vocat Etymologicum M. τοὺς τὴν δεκάτην ἐκλέγοντας, recte; quia portitores non sibi, sed civitati exigunt portorium. Igitur h. l. recte medium verbum adhibetur, quia Athenienses hi *sibi* exigebant portorium. Significat igitur δεκάτην πράττεσθαι τοὺς ἐκ τοῦ Πόντου πλέοντας, ut Diodorus eandem rem exprimit, aut παραγωγιάζειν τοὺς εἰς Πόντον πλέοντας, secundum Polybium IV, 44., qui monet, primos Athenienses, suadente Alcibiade, hoc portorium Ponticum repertum exegisse. Ceterum Koeppen verba καὶ τὴν δ. ἐξελέγοντο tamquam interpretationem deleri voluit.

καὶ φυλακὴν ἐγκατ.] Illud καὶ vel est pro τε, pro φυλακήν τ' ἐγκ., vel participium ἐγκαταλιπόντες habet vim verbi finiti: vel dele καὶ de sententia Mori. Sed prima ratio praestare videtur. Z. Fr. Portus οἱ ἄλλοι in seqq. legebat.

Εὔβουλον] Marg. Steph. cum Codd. B. C. D. E. Εὔμαχον. Equidem Thrasybulum intelligi puto, quem una cum Theramene duce navium in praelio habuerat Alcibiades.

εἴ τι ἄλλο ἠδύναντο] Cum Codex B. δύναντο praeferat, non dubito, Xenophontem δύναιντο scripsisse.

23. ἑάλωσαν ἐς Ἀθ.] *interceptae* (litterae) *delatae sunt Athenas*. De hoc Atticismo exempla vid. Abreschii Auctar. Dilucid. Thucyd. p. 356., qui post ἑάλωσαν vult intelligi ἐλθόντα. Apud Plutarch. Alcib. 28. est: ἑάλω γράμματα λακωνικῶς φράζοντα τοῖς Ἐφόροις τὴν γεγενημένην ἀτυχίαν.

απέσσουα] Sic, duce Moro, edidi pro δ' ἀπέσσυται, quod tenent Codd. A. C. D. E. ἀπέσσουα habet B. Nam δ' abest a Plutarcho l. l. et Eustathio, qui ad Iliad. α'. citat hanc epistolam, et habet ἀπέσσουα, vocabulum Doricum, et explicat ἀφώρμησε, ἀπῆλθε, τέθνηκε. Eadem verbi forma confirmatur librorum Plutarchi varietate lectionis, ἀπέσσουα, item ἀπέσσου ἀπεινῶντι. Ex ἀποσσοῦ-

24 τί χρὴ δρᾶν. Φαρνάβαζος δὲ παντὶ τῷ τῶν Πελοποννησίων στρατεύματι καὶ τοῖς συμμάχοις παρακελευσάμενος, μὴ ἀθυμεῖν ἕνεκα ξύλων, ὡς ὄντων πολλῶν ἐν τῇ βασιλέως, ἕως ἂν τὰ σώματα σῶα ᾖ. ἱμάτιόν τ' ἔδωκεν ἑκάστῳ, καὶ ἐφόδιον δυοῖν μηνοῖν· καὶ ὁπλίσας τοὺς ναύτας, φύλακας κατέστησε τῆς ἑαυτοῦ παραθα-
25 λασσίας γῆς. Καὶ ξυγκαλέσας τούς τε ἀπὸ τῶν πόλεων στρατηγοὺς καὶ τριηράρχους, ἐκέλευε ναυπηγεῖσθαι τριήρεις ἐν Ἀντάνδρῳ, ὅσας ἕκαστοι ἀπώλεσαν, χρήματά τε διδοὺς καὶ ὕλην ἐκ τῆς Ἴδης κομίζεσθαι φρά-
26 ζων. Ναυπηγουμένων δὲ οἱ Συρακούσιοι ἅμα τοῖς

μι dorice imperfectum formatur ἀπέσσουαν, ας, α. Quare Eustathii hanc lectionem comprobant Stephanus ad Plutarchum: Leopardus Emendatt. XV, 25: Palmerius ad Auct. Gr. p. 60: interpretes Hesychii ad Ἀπεσία, et inprimis Valckenarius ad Theocrit. p. 263., qui hanc epistolam duobus versibus iambicis claudicantibus constare putat: in qua opinione iam fuisse videtur auctor editionis Halensis. Apostolius Proverb. IX, 2. verba ἔῤῥει τὰ καλὰ male ex epistola Hippocratis ad Mindarum laudavit. De metro, si cui inesse videtur, videat Hermanni librum de emendanda ratione grammaticae p. 294., ubi Μίνδαρος δ' ἀπεσσούα — ἀποριῶμες ὅ τι δρῆν scribi vult. Sensus autem epistolae est: *Actum est de rebus nostris secundis: Mindarus mortuus est: milites fame laborant: nescimus, quid sit agendum.* Ceterum, si fides habenda est Diodoro, Lacedaemonii ista clade commoti Athenas legatos misere de pace: hanc vero Athenienses a Cleophonte seducti repudiarunt. Scholiastes Euripidis ad Orestis v. 371 et 770. legationem anno priorem facit, archonte Theopompo, auctorem Philochorum nominans. Sed Wesselingius Diodori rationem praefert.

24. συμμάχοις] Ita margo Steph. cum 4 Codd. Paris. Veneto scribi voluit Zeune, vulgatum Συρακουσίοις interpretamentum alterius vocabuli ratus. Praeter Peloponnesios et Syracusios fuerunt alii quoque Lacedaemoniorum socii. Sequens σῶα omittunt Paris. B. C.

ἱμάτιον — ἐφόδιον] Similiter Romanos, qui post Cannensem cladem Canusium perfugerant, mulier clara divitiis *frumento, veste, viatico* iuvisse dicitur. Liv. XXII, 52.

φύλακας] Ita Stephanus vulgatum φυλακὰς corrigi voluit.

25. ἀπὸ τῶν πόλεων στρατηγοὺς] h. e. *cum duces ex oppidis, in quae post cladem ad Cyzicum profugerant, convocasset* etc. Eodem modo auctor saepe utitur praepositione ἐκ. vide Ind. ad Expedit. v. ἐκ.

ἐκέλευε] Hoc margo Stephani cum Codd. Paris. quinque vulgato ἐκέλευσε substituit.

Ἀντανδρίοις τοῦ τείχους τι ἐπετέλεσαν, καὶ ἐν τῇ φρουρᾷ ἤρεσαν πάντων μάλιστα. διὰ ταῦτα δὲ εὐεργεσία τε καὶ πολιτεία Συρακουσίοις ἐν Ἀντάνδρῳ ἐστί. Φαρνάβαζος μὲν οὖν ταῦτα διατάξας εὐθὺς ἐς Χαλκηδόνα ἐβοήθει.

27 *Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἠγγέλθη τοῖς τῶν Συρακουσίων στρατηγοῖς, ὅτι φεύγοιεν οἴκοθεν ὑπὸ τοῦ δήμου. ξυγκαλέσαντες οὖν τοὺς ἑαυτῶν στρατιώτας, Ἑρμοκράτους προηγουμένου, ἀπωλοφύροντο τὴν ἑαυτῶν ξυμφοράν, ὡς ἀδίκως φεύγοιεν ἅπαντες παρὰ τὸν νόμον· παρῄνεσάν τε προθύμους εἶναι καὶ τὰ λοιπά, ὥσπερ τὰ πρότερα, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς πρὸς τὰ ἀεὶ παραγγελλόμενα, ἑλέσθαι δὲ ἐκέλευον ἄρχοντας, μέχρις ἂν ἀφίκωνται οἱ ᾑρημένοι ἀντ' ἐκείνων, μεμνημένους,*

26. *τοῦ τείχους τι ἐπετέλεσαν*] Muros Antandrii urbis suae refecerunt, bello fortasse antea dirutos, dum materiae in Ida monte caesae copia et occasio offertur, et laboris partem Syracusii capiunt.

εὐεργεσία] Nomen *euergetarum*, h. e. eorum, qui de rep. bene promeriti essent, honorificentissimum erat et magna ambitione quaerebatur.

27. *φεύγοιεν οἴκοθεν*] Paris. B. *οἴκοθεν φ.* Deinceps margo Steph. cum Paris. C. D. E. G. et Veneto *προηγοῦντος* habent. De Hermocrate compara Thucydidem IV, 158 sqq.

ἀδίκως — παρὰ τὸν νόμον] Alterutrum abundare videtur. Z. Sed recte monuit contra Morum Koeppen, ut *δίκαια* et *νόμος* distinguuntur saepe, ita et h. l. *ἀδίκως* et *παρὰ τὸν νόμον* esse diversa: praeterea exempla attulit scriptorum, ubi *ἀδίκως* et *παρανόμως* iuncta leguntur. Malim vero inserere *καὶ* ante *παρὰ τὸν νόμον*. Deinceps *εἰρημένοι* A. I. Br. Cast. pro *ᾑρημένοι*.

ἀντ' ἐκείνων, μεμνημένους — ὑπάρχουσαν] Vulgo verba *μεμνημένους* cum sequentibus reiecta legebantur post illa, *Οἱ δ' ἀναβοήσαντες — λόγον ἔφασαν χρῆναι διδόναι*, loco sane incommodo propter sententiarum seriem. Verba autem *λόγον ἔφασαν χρῆναι διδόναι* ita cum Zeunio interpretatur Weiske: *aequum esse dixerunt, ut ipsis dicendi causamque suam agendi potestas detur a militibus, quoniam vos ignorare non potestis* et cetera. Sed quae vulgo sequuntur, nullam continent causam, cur potestas illa danda sit ducibus, neque ullam ipsorum, si quid forte peccaverint, excusandorum materiam suppeditant, plane scilicet aliena ab hoc loco et hac causa. Contra continent causam, cur milites porro etiam sub alieno imperio fortes esse debeant, ut gloriam armis partam tueantur. Deinde *λόγον διδόναι* graece ita non dicitur: milites enim potius *λόγον λαμβάνειν* iubentur a ducibus. Sic est *λόγον διδόναι καὶ*

ὅσας τε ναυμαχίας αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς νενικήκατε, καὶ ναῦς εἰλήφατε, ὅσα τε μετὰ τῶν ἄλλων ἀήττητοι γεγόνατε, ἡμῶν ἡγουμένων, τάξιν ἔχοντες τὴν κρατίστην, διά τε τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἡμετέραν προθυμίαν, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπάρχουσαν. 28 Οἱ δ' ἀναβοήσαντες ἐκέλευον ἐκείνους ἄρχειν, καὶ μάλιστα οἱ τριήραρχοι, καὶ οἱ ἐπιβάται, καὶ οἱ κυβερνῆται. οἱ δ' οὐκ ἔφασαν δεῖν στασιάζειν πρὸς τὴν ἑαυτῶν πόλιν· εἰ δέ τις ἐπικαλοίη τι αὐτοῖς, λόγον ἔφασαν χρῆναι διδόναι. 29 Οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαιτιωμένου, δεομένων,

λαμβάνειν Oecon. XI, 22. Sic est δοῦναι λόγον apud Aristoph. Plut. 468. Quamquam non inficior, infra V, 2, 20. διδόναι λόγον τινὶ significare dicendi potestatem alicui facere. Sed ea notio locum non habet, ubi accusandi mentio praecedit. Quod si vero duces ipsi parati esse dicuntur rationes imperii sui reddere, si quod quis crimen vel peccatum obiecerit, verba, quae vulgo sequuntur, multo magis sunt aliena ab ea ducum professione, quae manifesto militum virtutem commendat magis quam ducum. Accedit, quod verba οὐδενὸς δὲ οὐδὲν ἐπαιτιωμένου nimis longe removentur in vulgata lectione ab oratione ducum altera, quae rationes gesti imperii promittit, si quis accusaverit. Interiecta autem pertinent ad priorem ducum orationem', quae milites disiungendos simul consolatur et ad virtutem laudemque partam tuendam hortatur.

ὑμετέραν ἀρετὴν — ἡμετέραν προθυμίαν] Modestiam et prudentiam dicentis postulare, ut priore loco ponatur ὑμετέραν, posteriore ἡμετέραν, contra ac fit in vulgata lectione, recte monuit Weiske. Ceterum paulo antea αὐτοί τε καθ' αὑτοὺς Paris. B. D. et postea ἡμῖν ἡγουμένων B. solus habet.

ὑπάρχουσαν] Verbum ad rem non pertinet; alienum igitur aut vitiosum esse videtur.

28. ἐκείνους] Pro κείνους secutus sum scripturam edd. Castal., Leoncl. et Welsii. Codd. 5 Par. κείνους hic quoque praeferunt. Qui deinceps post trierarchos nominantur ἐπιβάται, infra sect. 30. post gubernatores locum tenent rectius. Alio sensu est ἐπιβάτης I, 3, 17. et apud Thucydidem VIII, 61. nauta, qui nave vehitur. I, 12, 7. ἐπιβάται distinguuntur ab ὁπλίταις, ἱππεῦσι, πελτασταῖς. Sic etiam I, 6, 19. sunt ἐπιβάται milites classiarii. Initio sectionis 27. convocant duces τοὺς ἑαυτῶν στρατιώτας, eosque abeuntes ad virtutem hortantur, ubi στρατιῶται videntur τριηράρχους, κυβερνήτας et ἐπιβάτας comprehendere; hoc vero in loco Xenophon singulatim illos στρατιώτας recensens excludere videtur proretas, remiges et similes homines.

29. δεομένων] Morus addi vult δέ: emendat καὶ πάντων δεομένων Leonclavius: Pirckhemerus cum verterit, *Cum itaque omnes his quae dicebantur*

ἔμειναν, ἕως ἀφίκοντο οἱ ἀντ' ἐκείνων στρατηγοὶ, Δήμαρχός τε Πιδόκου, καὶ Μύσκων Μενεκράτους, καὶ Πόταμις Γνωσία. τῶν δὲ τριηράρχων ὀμόσαντες οἱ πλεῖστοι κατάξειν αὐτοὺς, ἐὰν ἐς Συρακούσας ἀφίκωνται, ἀπεπέμψαντο, ὅποι ἠβούλοντο, πάντας ἐπαινοῦντες. Ἰδίᾳ δὲ οἱ πρὸς Ἑρμοκράτην προσομιλοῦντες μάλιστα ἐπόθησαν τήν τε ἐπιμέλειαν, καὶ προθυμίαν, καὶ κοινότητα. ὧν γὰρ ἐγίγνωσκε τοὺς ἐπιεικεστάτους τῶν τριηράρχων καὶ κυβερνητῶν καὶ ἐπιβατῶν, ἑκάστης ἡμέρας τὸ πρωῒ καὶ πρὸς ἑσπέραν συναλίζων πρὸς τὴν σκηνὴν τὴν ἑαυτοῦ, ἀνεξυνοῦτο, ὅ τι ἔμελλεν ἢ λέγειν ἢ πράττειν· κἀκείνους ἐδίδασκε, κελεύων λέγειν τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ παραχρῆμα, τὰ δὲ βουλευσαμένους. Ἐκ τούτων Ἑρμοκράτης τὰ πολλὰ ἐν τῷ συνεδρίῳ εὐδόξει, λέγειν τε δοκῶν καὶ βουλεύειν τὰ κράτιστα. κατηγο- 30 31

assentirentur, vel in codice legit vel ex ingenio emendavit τῶν λεγομένων, non male. Quid si statuamus, auctorem fortassis scripsisse τῶν γενομένων seu γεγενημένων?

τε Πιδόκου] Displicet Moro τε: ergo coniicit Ἐπιδόκου, quod habet liber Victorii, teste Goellero ad Dionysii Halicarnassensis p. 12. Nomina eadem horum ducum edit Thucyd. VIII, 85.

Γνωσία] h. e. Γνωσίου.

τῶν δὲ τρ.] Cod. Venet. καὶ τρ.

ἀπεπέμψαντο] *liberam discedendi fecerunt potestatem.* ὅπη deinceps habet Codex B.

30. οἱ πρὸς Ἑρμοκράτην προσομιλοῦντες] Articulum οἱ e margine Steph. recepi cum Zeunio et Weiskio. Deinceps αὐτοῦ addi voluit Morus. Sane hoc aut τἀνδρὸς ad sententiam loci perfectam desideratur. Superest modus verbi προσομιλοῦντες pugnans cum verbo ἐπόθησαν. προσομιλήσαντες postulat sensus. Verbum simplex ὁμιλεῖν cum praepositione πρὸς bis iunctum indicabit Lexicon Xenophonteum.

συναλίζων] Sic emendavi, sensu poscente, et auctore Moro, pro συναυλίζων: in hoc genere saepe peccatum est a librariis. vide ad Cyrop. I, 2, 15.

ἀνεξυνοῦτο] Pro glossemate ἀνεκοινοῦτο, Moro duce, recepi exquisitius; quod Suidas ex nostro loco bis laudat tamquam Xenophonteum. Cf. Valckenar. ad Theocrit. pag. 227.

ἔμελλεν ἢ λέγ.] Edd. A. I. ἔμελλε λέγειν.

31. εὐδόξει] Sic Stephan. pro εὖ δόξει edd. vett. et ηὐδόξει, quod dat Castal. Cf. Poppo ad Thucyd. p. 83.

βουλεύειν] Edd. vett. cum Codd. Paris. 5 et Veneto βουλεύων.

κατηγορήσας] Hoc factum est initio anni superioris. Cum enim Tissaphernes commotus ab Alcibiade nec naves Phoenicias auxilio mitteret, nec stipendia commeatumque, quem-

ρήσας δὲ Τισσαφέρνους ἐν Λακεδαίμονι Ἑρμοκράτης, μαρτυροῦντος καὶ Ἀστυόχου, καὶ δόξας τὰ ὄντα λέγειν, ἀφικόμενος παρὰ Φαρνάβαζον, πρὶν αἰτῆσαι χρήματα λαβὼν, παρεσκευάζετο πρὸς τὴν ἐς Συρακούσας κάθοδον ξένους τε καὶ τριήρεις. Ἐν τούτῳ δὲ ἧκον οἱ διάδοχοι τῶν Συρακουσίων ἐς Μίλητον, καὶ παρέλαβον τὰς ναῦς καὶ τὸ στράτευμα.

32 Ἐν Θάσῳ δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον στάσεως γενομένης, ἐκπίπτουσιν οἱ Λακωνισταὶ, καὶ ὁ Λάκων ἁρμοστὴς Ἐτεόνικος. καταιτιαθεὶς δὲ ταῦτα πρᾶξαι σὺν Τισσαφέρνει Πασιππίδας ὁ Λάκων ἔφυγεν ἐκ Σπάρτης· ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικὸν, ὃ ἐκεῖνος ἠθροίκει ἀπὸ τῶν συμμάχων, ἐξεπέμφθη Κρατησιππίδας, καὶ παρέλαβεν ἐν

33 Χίῳ. Περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους, Θρασύλου ἐν Ἀθήναις ὄντος, Ἆγις, ἐκ τῆς Δεκελείας προνομὴν

admodum promiserat antea, Peloponnesiis suppeditaret, Hermocrates Syracusanus cum Milesiorum legatis et Astyocho, qui adhuc nauarchus Spartanus ante Mindari adventum fuerat, adiit Lacedaemonem, ut ibi Tissaphernem accusaret. vide Thucyd. VIII, 85.

ἀφικόμενος παρὰ Φαρν.] Haec intelligi debent de hoc ipso tempore, cum, allato nuncio de suo collegarumque exsilio, discessum ab exercitu reditumque in patriam pararet. Rem explicat sub Olympiade 92, 4. Diodorus XIII, 63. sic: Ἑρμοκράτης ἐκ τῆς στρατείας φιλίαν ἔχων πρὸς Φαρνάβαζον τὸν τῶν Περσῶν σατράπην, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ πολλὰ χρήματα· μεθ' ὧν εἰς Μεσσήνην καταπλεύσας, πέντε μὲν ἐναυπήγησε τριήρεις, χιλίους δ' ἐμισθώσατο στρατιώτας. παραλαβὼν δὲ καὶ τῶν ἐκπεπτωκότων Ἱμεραίων ὡς χιλίους, ἐπεχείρησε μὲν εἰς Συρακούσας κατελθεῖν, συναγωνιζομένων αὐτῷ τῶν φίλων· ἀποτυχὼν δὲ τῆς ἐπιβολῆς, ὥρμησε διὰ τῆς μεσογείου, καὶ καταλαβόμενος τὸν Σελινοῦντα, καὶ τῆς πόλεως μέρος ἐπετείχισε, καὶ πανταχόθεν κατεκάλει τοὺς διασωζομένους τῶν Σελινουντίων. Cf. Diod. cap. 75., ubi viri obitus describitur.

32. *Θάσῳ*] Pro *Θάσσῳ*, praeeunte Moro, rescripsi id, quod ceteris locis obtinet.

καταιτιαθεὶς — Πασιππίδας] Castal. *Παρισιππίδας*. Puto eum ab Hermocrate fuisse accusatum tum, cum Tissaphernem sect. 31. accusasse dicitur.

Κρατησ.] Edd. vett. *Κρατισ.* Res ab eo gestas memorat Diodorus XIV, 65. non multas nec magnas.

ἐν Χίῳ] ubi quae secutae sunt res adventum eius, narrantur infra 3, 2, 11. et in annotatione.

33. *Δεκελείας*] Locum hunc Athenis vicinum Spartani suasu Alcibiadis (Thucyd. VI, 91. 93.) anno belli Peloponnesiaci unde-

ποιούμενος πρὸς αὐτὰ τὰ τείχη ἦλθε τῶν Ἀθηναίων· Θρασύλος δὲ, ἐξαγαγὼν Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ πόλει ὄντας ἅπαντας, παρέταξε παρὰ τὸ Λύκειον γυμνάσιον, ὡς μαχούμενος, ἂν προσίωσιν. Ἰδὼν δὲ ταῦτα Ἆγις ἀπήγαγε ταχέως, καί τινες αὐτῶν 34 ὀλίγοι τῶν ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ τῶν ψιλῶν ἀπέθανον. οἱ οὖν Ἀθηναῖοι τῷ Θρασύλῳ διὰ ταῦτα ἔτι προθυμότεροι ἦσαν ἐφ' ἃ ἧκε, καὶ ἐψηφίσαντο, ὁπλίτας τε αὐτὸν καταλέξασθαι χιλίους, ἱππέας δὲ ἑκατὸν, τριήρεις δὲ πεντήκοντα. Ἆγις δὲ ἐκ τῆς Δεκελείας ἰδὼν πλοῖα πολλὰ 35 σίτου ἐς Πειραιᾶ καταθέοντα, οὐδὲν ὄφελος ἔφη εἶναι, τοὺς μετ' αὐτοῦ πολὺν ἤδη χρόνον Ἀθηναίους εἴργειν τῆς γῆς, εἰ μή τις σχήσει καὶ ὅθεν ὁ κατὰ θάλατταν

vigesimo munierant, (ibid. 7. 18. 19.) ut observarent ibi et velut obsiderent Athenienses, crebrisque eruptionibus vexarent. Et magnum sane ea re damnum intulerunt Atheniensibus. (ibid. 7. 27. 28. Cornel. Alcibiad. c. 4.) Ergo nunc Agis, rex Spartanus, denuo inde eruptionem facit. Ceterum si haec eadem excursio est, de qua Diodorus XIII, 72. scripsit, magnus est in temporum ratione dissensus. *Morus.* Sed priorem hanc a Xenophonte memoratam fuisse illa, statuit Wesseling. p. 598. Multo etiam plures factas ab Agide excursiones ex Deceleia licet suspicari, quamquam a neutro commemoratas, quoniam nihil fere momenti ad summam belli attulerunt. Cf. ad Hipparchicum dicta p. 298. Ante Ἆγις articulum ὁ addit et γυμνάσιον post Λύκειον delet Fr. Portus.

παρὰ τὸ Λυκ.] Ed. Ald. περὶ τὸ Λ. cum Codice A.

μαχούμενος] Edd. vett. μαχόμενος.

34. ὀλίγοι] Comma vulgo post αὐτῶν et πᾶσιν positum omisi: iungendum enim ὀλίγοι cum τινὲς est. Ad verba ἐφ' ἃ ἧκε respice §. 8.

ἐψηφίσαντο] Cum margine Stephani et Par. B. C. D. E. vulgatum ἐπεψ. correxi. In numero militum consentit Diodorus, sed naves 30 ponit.

35. ὅθεν καὶ] Quod Weiske coniecit, καὶ ὅθεν, dederunt Paris. B. C. E. Praeterea σχήσει cum F. A. Wolfio pro vulgato σχήσοι scripsi. Chalcedonem, Byzantium, atque omnino regiones Ponti intelligi, patet ex iis, quae sequuntur. Maximam inde frumenti copiam Athenas allatam fuisse, testatur Isocrates Trapez. p. 724. In magna fame frumentum Atheniensibus donaverat Spartacus Bospori rex, testante Inscriptione Attica XII, p. 51. apud Chandlerum. Famem magnam Athenis exortam ex prohibita frumenti Pontici importatione memorat Philostratus in vita Lolliani §. 11. Ex his multisque aliis testimoniis intelligi potest magnitudo commerciorum per Hellespontum frequentatorum, (praeter frumentum autem genus omne

σῖτος φοιτᾷ· κράτιστόν τε εἶναι, καὶ Κλέαρχον τὸν Ῥαμφίου, πρόξενον ὄντα Βυζαντίων, πέμψαι ἐς Χαλ- 36 *κηδόνα τε καὶ Βυζάντιον. Δόξαντος δὲ τούτου, πλη-*

salsamentorum ex Ponto advehebatur) et quantum interfuerit, si quis portorii possessionem in exitu Hellesponti tenebat aut amittebat. Historiam commerciorum per Hellespontum olim frequentatorum egregie enarravit De Guignes in Mémoires de l'Acad. des Bell. Lett. Vol. 37. Postea eandem auxit Penzel in germanica versione Dionis Cassii Vol. II, Part. I. in Dissert. de statu commerciorum sub Iulio Caesare. Ceterum omisit Xenophon legationem Lacedaemoniorum Athenas missam, ut pacem peteret, memoratam a Diodoro XIV, 52. sub Olymp. 92, 3. Contra Scholia ad Euripidem in Oreste vers. 371 et 770. ex Philochoro tradunt, legationem eam missam fuisse Olymp. 92, 2. archonte Theopompo. Diodori tamen narrationem recte praefert Wesseling. ad Diodorum p. 582. Pacem, quominus coalesceret, demagogus Cleophon impediit. Post *καὶ* ante *Κλέαρχον* deesse quaedam, aut *καὶ* delendum, censet Fr. Portus. *Ῥάμφιον* Laconem nominavit Thucyd. I, 139.

Κλέαρχον] Infra cap. 3. Clearchus harmostes Byzantii memoratur, quo absente et apud Pharnabazum degente Byzantium Alcibiadi proditum fuit. Diodorus XIV, 13. Byzantios a Thracibus bello et civili seditione vexatos ait ducem a Lacedaemoniis petiisse, qui turbas domesticas componeret. Eo consilio missum Clearchum, militibus multis mercede conductis, tyrannidem tandem exercuisse. Submisso igitur Panthoide eiectum et tandem ad Selymbriam victum aufugisse in Ioniam ad Cyrum. Haec Diodorus refert ad Olymp. 94. annum 4. Igitur Byzantii fuisse videtur ab Olymp. 92, 3., ad quem annum haec Xenophontis narratio pertinet, usque ad Olymp. 94, 4., quo anno exsul cum Cyro profectus est contra Artaxerxem. Scilicet dum Byzantium in potestate erat Atheniensium, videtur in Thracia oberrasse aut alibi. Post pugnam apud Aegospotamos auctor Anabaseos II, 1. impetrasse ait Clearchum ab Ephoris, ut contra Thraces civitates graecas Chersonesi impugnantes mitteretur; unde revocatum non paruisse imperio, sed ad Cyrum transfugisse. Dissimulavit scilicet ille Clearchi molitiones tyrannicas. Plutarchus etiam in Artaxerxe scytalam memorat ad Clearchum missam, ut Cyro omnibus in rebus opitularetur, verum, num in Thracia an Byzantii tum haeserit, non addit. Ex Polyaeno II, 2, 7. licebit rerum a Clearcho gestarum ordinem accuratius cognoscere, quam ex Diodoro. Scilicet cum defecissent Byzantii, urbe Alcibiadi scilicet prodita, multatus ab Ephoris Clearchus Lampsacum cum quatuor navibus profugit. Deinde cum Byzantii a Thracibus vexati duces ad eum misissent, rogaturi auxilium eius, cum navibus sex rediit Byzantium, et ducibus dolo comprehensis urbem in suam potestatem redegit. Ubi verbum *ζημιωθεὶς* nescio an mulctam an exsilii poenam significet. De Clearchi cum Thracibus bello

ϱωθεισῶν νεῶν ἔκ τε Μεγάϱων καὶ παϱὰ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πεντεκαίδεκα, στϱατιωτίδων μᾶλλον ἢ ταχειῶν, ᾤχετο. καὶ αὐτοῦ τῶν νεῶν τϱεῖς ἀπόλλυνται ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν ἐννέα νηῶν, αἳ ἀεὶ ἐνταῦθα τὰ πλοῖα διεφύλαττον· αἱ δ' ἄλλαι ἔφυγον ἐς Σηστὸν, ἐκεῖθεν δὲ ἐς Βυζάντιον ἐσώθησαν. Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν ᾧ Καϱχηδόνιοι, Ἀννίβα 37 ἡγουμένου, στϱατεύσαντες ἐπὶ Σικελίαν δέκα μυϱιάσι στϱατιᾶς, αἱϱοῦσιν ἐν τϱισὶ μησὶ δύο πόλεις Ἑλληνίδας, Σελινοῦντα καὶ Ἱμέϱαν.

CAPUT II.

Τῷ δὲ ἄλλῳ ἔτει (ᾧ ἦν Ὀλυμπιὰς τϱί- Olymp. 92¾. 1 τη καὶ ἐννενηκοστὴ, ᾗ πϱοστεθεῖσα ξυνωϱὶς ἐνίκα Εὐα-

multa ibi narrat Polyaenus II, 2. 8. 9. 10.

36. *ἔκ τε Μεγάϱων*] Megara tenebant Lacedaemonii, Nisaeam vero *ἐπίνειον* Athenienses, quos inde Megarenses eiecerunt Olymp. 92, 4. auctore Diodoro XIII, 65. quod factum ante hoc Clearchi consilium videtur, qui e portu Nisaea naves contractas eduxisse videtur. Nam Diodorus ait: *τούτων δὲ πϱαττομένων Μεγαϱεῖς μὲν Νίσαιαν ὑπ' Ἀθηναίοις οὖσαν εἷλον, Ἀθηναῖοι δ' ἐπ' αὐτοὺς ἀπέστειλαν Λεωτϱοφίδην καὶ Τίμαϱχον.* quae forma verborum demonstrat rem antea gestam: alioqui dicendum erat *ᾖϱουν — ἀπέστελλον.*

37. *Ἀννίβα*] Non est Annibal ille, qui cum Romanis secundum Punicum gessit bellum, sed multo antiquior, filius Gesconis et nepos Amilcaris, qui in bello contra Gelonem ad Himeram ceciderat. Diodor. XIII, 43.

δέκα μυϱιάσι] Eundem numerum tradit Timaeus, sed nimis auget Ephorus apud Diodorum XIII, 54.

Σελινοῦντα] Excidium urbis pluribus describit Diodorus cap. 56 sqq. Stephanus Byzantinus in *Χείμεϱα* ex h. l. posuit: *στϱατεύοντες δ' ἐπὶ — στϱατιαῖς, αἱϱοῦσιν — Σελινοῦντά τε καὶ Χείμεϱαν.* sed Codex Vratisl. Rhedigeranus *στϱατεύονται δ' ἐς* habet.

1. *ᾧ ἦν Ὀλυμπιὰς — Εὐκτήμονος*] Numeros annorum Olympicorum et nomina ephororum et archontum apud Xenophontem a manu recentiori interpolata esse, recte statuunt Marshamus in Canone chronico et Dodwellus in Praelect. Camden. Nam primum cum Xenophon Thucydidem imitatus crassiori chronologia, quae ver, aestatem, auctumnum hiememque facit temporum notas, utatur: non credibile videri conten-

γόρου Ἠλείου, τὸ δὲ στάδιον Εὐβότας Κυρηναῖος,) ἐπὶ ἐφόρου μὲν ὄντος ἐν Σπάρτῃ Εὐαρχίππου, ἄρχοντος δ' ἐν Ἀθήναις Εὐκτήμονος, Ἀθηναῖοι μὲν Θορικὸν ἐτείχισαν, Θρασύλλος δὲ τά τε ψηφισθέντα πλοῖα λαβὼν, καὶ πεντακισχιλίους τῶν ναυτῶν πελταστὰς ποιησάμενος, (ὡς ἅμα καὶ πελτασταῖς ἐσομένοις) ἐξέ-2 πλευσεν ἀρχομένου τοῦ θέρους ἐς Σάμον. Ἐκεῖ δὲ μείνας τρεῖς ἡμέρας, ἔπλευσεν ἐς Πύγελα· καὶ ἐνταῦ-

dunt, eundem simul subtiliorem illam numerandi rationem adiunxisse. Deinde, quod caput rei est, Polybius Tom. III, p. 41. 42. edit. Ern. tradit, Timaeum demum subtiliorem illam chronologiam cum historia coniunxisse. Vide Mori Examen quorundam locorum Xenoph. cap. 1. Ceterum A. B. ἐνενηκοστῇ. C. D. E. ἐννενηκοστῇ. prius dederunt Morus et Schaefer.

Εὐβότας] Cod. Venet. Paris. B. C. D. E. marg. Steph. et Diodorus Sic. XIII, 68. exhibent *Εὐβάτας*: et apud Pausaniam VI, 8. et in marg. Steph. est *Εὐβώτας*. Diodorus l. c. Euctaemonem cum Eubata Olympiadi 93, 1. assignat. Quid quod Dionysius Halicarn., ubi Lysiae orationem contra Diogitonem recenset, ait: *Διόδοτος εἷς τῶν μετὰ Θρασύλλου καταλεγέντων ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, μέλλων ἐκπλεῖν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ Γλαυκίππου ἄρχοντος*. Extat hodieque ista oratio, sed nulla temporis vel anni nota signata. Glaucippus archon fuit Olymp. 92, 3., post eum Diocles.

Θορικὸν] Videntur nunc demum obsequi consilio iam olim dato a Socrate, Periclis filio, narrante nostro Memorab. III, 26., ut montes Atticam cingentes occuparent castellis atque ita patriam ab incursibus hostium defenderent. De castellis et locis munitis reliquis quinque Atticae vide Demosthenem de Corona.

ὡς ἅμα καὶ π. ἐσομένοις] Vitium loci tolli vult Stephanus ita, ut legatur *ἐσομένους*, quod recepit Welsius: Morus emendat vel *χρησόμενος*, ut interpretatus est Leonclavius, vel *πελταστὰς ἐσομένους*. Verum idem Morus recte contendit, esse inutile additamentum, quo aliquis explicare voluerit *πελταστὰς ἐποιήσατο*. Ergo locum uncinis includendum putavimus.

ἀρχ. τοῦ θέρους] h. e. *post Aprilis diem quintum*, e ratione Dodwelli. Ecce Platonis in Theage p. 21. Bipont. de sui daemonii veracitate Socrates exemplum e tempore praesente ponit: *οἴχεται δὲ νῦν μετὰ Θρασύλλου στρατευσόμενος εὐθὺ Ἐφέσου καὶ Ἰωνίας (Σαννίων ὁ καλός). ἐγὼ οὖν οἴομαι ἐκεῖνον ἢ ἀποθανεῖσθαι ἢ ὁμοῦ τι τούτῳ ἐλᾶν*. Unde tempus, nisi Dialogi ipsius scripti, certe scenae et conventus cognoscitur. Eundem locum Wesselingius quoque ad Diodorum apposuit.

θα τήν τε χώραν ἐδῄου, καὶ προσέβαλλε τῷ τείχει. ἐκ δὲ τῆς Μιλήτου βοηθήσαντές τινες τοῖς Πυγελεῦσι διεσπαρμένους ὄντας τῶν Ἀθηναίων τοὺς ψιλοὺς ἐδίωκον. Οἱ δὲ πελτασταί, καὶ τῶν ὁπλιτῶν δύο λόχοι, 3 βοηθήσαντες πρὸς τοὺς αὐτῶν ψιλοὺς, ἀπέκτειναν ἅπαντας τοὺς ἐκ Μιλήτου ἐκτὸς ὀλίγων, καὶ ἀσπίδας ἔλαβον ὡς διακοσίας, καὶ τρόπαιον ἔστησαν. Τῇ δὲ 4 ὑστεραίᾳ ἔπλευσαν ἐς Νότιον, καὶ ἐντεῦθεν παρα-

2. προσέβαλλε τῷ τείχει] Ita B. D. pro προσέβαλε πρὸς τῷ τείχει. Praepositionem omisit etiam Steph.

4. Νότιον] Non urbem videtur dicere, sed promontorium cum portu. Marcianus Heracleota p. 30 et 50. in Geographis Minoribus Hudsoni ἀκρωτήριον dixit. Strabo etiam XIV, p. 955. Notium appellat ὕφορμον αἰγιαλόν. Infra etiam Xenophon c. 5, 14. τρόπαιον στήσας ἐπὶ τοῦ Νοτίου, quasi de promontorio loquitur. Thucydides III, 34. Notium nominat quasi partem urbis Colophoniorum, quam, capta superiore urbe a barbaris, occupaverint. Notium deductis colonis et convocatis undique Colophoniis, seditione eiectis antea, restaurarunt Athenienses eodem auctore, quem exscripsit Polyaenus Stratag. III, 2. Seditionem a Thucydide memoratam respexisse etiam videtur Aristoteles in Polit. V, 3, unde apparet, Notienses et Colophonios rempublicam communem habuisse, unamque habuisse civitatem. Livius XXXVII, 26. Notium, inquit, abest a vetere Colophone duo ferme millia passuum. Videtur igitur Livius a vetere novam Colophonem distinguere. Cellar. in Geogr. Antiq.: ego vero simpliciter veterem dici puto, quae graece dicitur ἡ ἄνω, seu novae seu Notii metropolin. Lysimachus quidem capta urbe Colophonios Ephesum traduxerat, uti narrat Pausanias p. 16 et 400. sed rediisse in patriam urbem, et simul Notium, olim iam in eandem civitatem coniunctum, tenuisse apparet ex eo, quod Antiochi regis oppugnationem Colophonii Romanis faventes sustinuerunt, auctore Livio l. c. De Notio is ita: Ipse copias ad Notium ducit: id oppidum Colophoniorum mari imminens abest a vetere Colophone duo ferme millia passuum: et ipsam urbem suae esse potestatis volebat, adeo propinquam Epheso, ut nihil terra marive ageret, quod non subiectum oculis Colophoniorum ac per eos notum extemplo Romanis esset. Nullam novam ipse Livius distinguit Colophonem; sed Notium ipsum novae Colophonis videtur instar fuisse. Igitur Notium oppidum, Colophonem appellat *ipsam urbem*. Ab Epheso ad Colophonem Strabo XIV, p. 643. numerat stadia 70 rectae navigationis. Xenophon Ephesius I, p. 8. a Claro ad Ephesum intervallum naviganti ponit stadiorum 80. Forte stadia decem attribuere oportet distantiae Clari ultra Colophonem Epheso venienti sitae, pro-

σκευασάμενοι ἐπορεύοντο ἐς Κολοφῶνα. Κολοφώνιοι δὲ προσεχώρησαν. καὶ τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἐνέβαλον ἐς τὴν Λυδίαν, ἀκμάζοντος τοῦ σίτου, καὶ κώμας τε πολλὰς ἐνέπρησαν, καὶ χρήματα ἔλαβον καὶ 5 ἀνδράποδα καὶ ἄλλην λείαν πολλήν. Στάγης δὲ ὁ Πέρσης, περὶ ταῦτα τὰ χωρία ὢν, ἐπεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τοῦ στρατοπέδου διεσκεδασμένοι ἦσαν κατὰ τὰς ἰδίας λείας, βοηθησάντων τῶν ἱππέων, ἕνα μὲν ζωὸν ἔλαβεν, 6 ἑπτὰ δὲ ἀπέκτεινε. Θρασύλος δὲ μετὰ ταῦτα ἀπήγαγεν ἐπὶ θάλατταν τὴν στρατιὰν, ὡς ἐς Ἔφεσον πλευσούμενος. Τισσαφέρνης δὲ, αἰσθόμενος τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα, στρατιάν τε συνέλεγε πολλὴν, καὶ ἱππεῖς ἀπέστελλε, παραγγέλλων πᾶσιν, ἐς Ἔφεσον βοηθεῖν τῇ 7 Ἀρτέμιδι. Θρασύλος δὲ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν ἐσβολὴν ἐς Ἔφεσον ἔπλευσε, καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας ἐς τὸν Κορησσὸν ἀποβιβάσας, τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ

pinquae tamen Colophoni et templo Apollinis clarae.

παρασκευασάμενοι] Num ad pugnam vel oppugnationem parabant se, an commeatum apparabant? Similiter infinite est cap. 3, 20. *παρεσκεύαστο.*

ἐνέβαλον] Cod. Venet. *ἀνέβαλον*, vitiose. E. *ἐνέβαλλον.*

ἀκμάζοντος τοῦ σίτου] Mense Iunio hoc factum putat Dodwellus. Thucyd. IV, 1. *περὶ σίτου ἐκβολὴν* et c. 2. *περὶ τὸ τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι* distinguit; c. 6. est *τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος.* Polyaenus IV, 6, 20. *μέχρι τῆς τῶν καρπῶν ἀκμῆς—ἐπεὶ ἤκμαζον οἱ καρποί.* Maturam segetem interpretatur Weiske comparans Dionysii Halic. 3. *ἐμβαλόντες εἰς ἀλλήλων γῆν ὑπὸ τὴν ἀκμὴν τοῦ σίτου καὶ προνομεύσαντες.* et Iosephi Archaeol. V, 10. *θέρους δ' ὄντος καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων.*

5. *κατὰ τὰς ἰδ. λείας*] *ut pro se quisque praedas ageret.*

ζωὸν] Cod. Venet. *πεζὸν*, perperam.

7. *ἑβδόμῃ καὶ δ. ἡ.*] mense adeo Iulio, secundum Dodwelli computationem.

μετὰ τὴν ἐσβολὴν] scil. *ἐς τὴν Λυδίαν.*

ἐς τὸν Κορ.] Margo Steph. *πρὸς τὸν Κορ.* cum Codd. B. C. D. E. Significat non oppidulum, quod nominant Stephanus Byz. et Herodot. V, 100., sed ipsum montem 40 stadia ab Epheso distantem, auctore Diodoro XIV, 99., ad quem oppidulum situm erat. Ceterum Steph. Byz. et Strabo scriptum habent *Κόρισσος.* Apud Aristidem T. I, p. 309. Iebb. *ἐλουσάμην ἐν τῷ γυμνασίῳ τῷ πρὸς τῷ Κορεσσῷ* editum legitur. Sed Pausanias V, 24. *ὡς οἱ τῆς Ἐφεσίων πόλεως ἔχοντες τὸν ὀνομαζόμενον Κορησσὸν ἀνάθημα ἰδίᾳ ἀναθεῖναι τοῦ Ἐφεσίων κοινοῦ,* significat, Coressum urbis Ephesi partem fuisse in monte sitam.

πελταστὰς καὶ ἐπιβάτας καὶ τοὺς ἄλλους πάντας πρὸς τὸ ἕλος ἐπὶ τὰ ἕτερα τῆς πόλεως, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ προσῆγε δύο στρατόπεδα. Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως ἐβοήθησαν 8 σφίσιν, οἵ τε σύμμαχοι, οὓς Τισσαφέρνης ἦγαγε, καὶ οἱ Συρακούσιοι, οἵ τ' ἀπὸ τῶν προτέρων εἴκοσι νεῶν, καὶ ἀπὸ ἑτέρων πέντε, αἳ ἔτυχον τότε παραγενόμεναι, νεωστὶ ἥκουσαι μετὰ Εὐκλέους τε τοῦ Ἵππωνος καὶ Ἡρα-

Aeschinis Epistola I. in Codice Coisliniano habet ἀπὸ Μουνυχίας ἑσπέρας λαμπρῷ σφόδρα σκίῤῥωνι ἐργάστῃ ἀνέμῳ περὶ μέσην ἡμέραν κατήχθημεν εἰς Κορεσσὸν, ubi Editiones habent Κηρησσὸν, sed verba ἐργάστῃ vel ἀργέστῃ ἀνέμῳ e scholio videntur esse. Conf. Boissonade ad Herodiani Epimerism. pag. 298. In ipso Corisso monte olim Ephesios habitasse usque ad Croesi tempora, auctor est Strabo XIV, p. 948., deinde a locis montanis degressos in planitiem circa templum Minervae, quod Strabonis erat aetate ibi, sedes habuisse ad Alexandri aetatem. Postea Lysimachum Ephesios translocasse in eas sedes, quas Strabonis aetate tenebant. Tertias has sedes accurate definire omisit Strabo: sed ex loco Pausaniae p. 16. colligo, Lysimachum Ephesiorum urbem longius a montibus separatam in planitie usque ad mare deduxisse, auctam translocatis civibus Lebadiis et Colophoniis. Ait enim Pausanias: συνῴκισε δὲ καὶ Ἐφεσίων ἄχρι θαλάσσης τὴν νῦν πόλιν. Ab uno latere, meridionali quidem, urbem cingebant montes duo, Πρίων et Κόρισσος dicti a Pausania et Strabone; sed Πρηὼν legendum esse, ut Casaubonus suspicabatur, apparet ex loco Boei apud Antoninum Liber. Metamorph. cap. 11., ubi est de sedibus Ephesiorum secundis: γῆς τῆς Ἐφεσίων, ἵν' ἐστὶ νῦν ὁ Πρηὼν παρὰ τὴν πόλιν. Olim duo hi montes nomine ἀκτῆς λεπρῆς καὶ τραχείας comprehendebantur, ut ex Hipponacte docet Strabo, secutus, uti recte Casaubonus annotavit, Creophilum in libro de finibus Ephesiorum, cuius locum excerpsit Athenaeus VIII, p. 361. A latere septentrionali cingebant urbem paludes duae, quarum maxima Selinusia fuit dicta, auctore Strabone; has paludes Xenophon intelligi voluit, dum in opposita Corisso regione urbis τὸ ἕλος nominat. Situm Ephesi varium attigit quidem, sed critica cum diligentia non explicuit Chandler Itiner. c. 169 et seqq. versionis germanicae. Ceterum in numero occisorum Atheniensium consentit Diodorus XIV, 64., inter quos Diodotum nominat Lysias p. 896. ᾤχετο δὲ στρατευσόμενος μετὰ Θρασύλλου· ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου ἐν Ἐφέσῳ—.

8. σφίσιν] sibi ipsi. deinceps οἱ ante Συρακούσιοι omittunt B. D. οἱ ἀπὸ τῶν προτέρων εἴκοσι νεῶν noti e Thucyd. VIII, 26. nostro I, 1, 18 et 25. Cf. Manso Spartae T. II, p. 310. nota.

πέντε — νεωστὶ ἥκουσαι] Quando advenerint, frustra quaesivit Weiske. Mihi cum successoribus Hermocratis et Syracusiorum ducum advenisse videntur. Narrat Diodorus XIII

κλείδου τοῦ Ἀριστογένους, στρατηγῶν, καὶ Σελινού-
9 σιαι δύο Οὗτοι δὲ πάντες πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς ὁπλί-
τας τοὺς ἐν Κορησσῷ ἐβοήθησαν· τούτους δὲ τρεψά-
μενοι, καὶ ἀποκτείναντες ἐξ αὐτῶν ὡσεὶ ἑκατὸν, καὶ
ἐς τὴν θάλασσαν καταδιώξαντες, πρὸς τοὺς παρὰ τὸ
ἕλος ἐτράποντο. ἔφυγον δὲ κἀκεῖ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ
10 ἀπώλοντο αὐτῶν ὡς τριακόσιοι. Οἱ δὲ Ἐφέσιοι τρό-
παιον ἐνταῦθα ἔστησαν, καὶ ἕτερον πρὸς τῷ Κορησσῷ.
τοῖς δὲ Συρακουσίοις καὶ Σελινουσίοις, κρατίστοις γε-
νομένοις, ἀριστεῖα ἔδωκαν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ πολλοῖς,
καὶ οἰκεῖν ἀτέλειαν ἔδοσαν τῷ βουλομένῳ ἀεί· Σελι-
νουσίοις δὲ, ἐπεὶ ἡ πόλις ἀπολώλει, καὶ πολιτείαν ἔδο-
11 σαν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους
ἀπολαβόντες, ἀπέπλευσαν ἐς Νότιον· κἀκεῖ θάψαντες
12 αὐτοὺς, ἔπλεον ἐπὶ Λέσβου καὶ Ἑλλησπόντου. Ὁρμοῦν-
τες δὲ ἐν Μηθύμνῃ τῆς Λέσβου, εἶδον παραπλεούσας
ἐξ Ἐφέσου τὰς Συρακουσίας ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι· καὶ
ἐπ' αὐτὰς ἀναχθέντες, τέτταρας μὲν ἔλαβον αὐτοῖς
13 ἀνδράσι, τὰς δ' ἄλλας κατεδίωξαν ἐς Ἔφεσον. Καὶ
τοὺς μὲν ἄλλους αἰχμαλώτους Θρασύλος ἐς Ἀθήνας
ἀπέπεμψε πάντας, Ἀλκιβιάδην δὲ Ἀθηναῖον, Ἀλκι-
βιάδου ὄντα ἀνεψιὸν καὶ ξυμφυγάδα, ἀπέλυσεν. Ἐν-
τεῦθεν δὲ ἔπλευσεν ἐς τὴν Σηστὸν πρὸς τὸ ἄλλο στρά-

69., navibus quinque (αἱ μὲν ἀπὸ Σικελίας πέντε) adiunctis aliis Pylum eodem anno expugnasse Lacedaemonios.

Εὐκλέους — Ἡρακλείδου] Thucydides VI, 103. καὶ ἄλλους ἀνθείλοντο (duces) Ἡρακλείδην καὶ Εὐκλέα καὶ Τελλίαν. Sed is Heraclides diversus esse videtur, idem videlicet, quem c. 73. idem Thucydides cum Hermocrate et Sicano vocavit Ἡρακλείδην τοῦ Λυσιμάχου. Igitur Xenophon, continuans historiam Thucydideam, patrem Heraclidis diversum apposuit. Etiam Eucles diversus videri potest.

10. τρόπαιον] Plutarchus χαλκοῦν τρόπαιον habet.

ἀπολώλει] Vid. I, 1, 37.

12. ὁρμοῦντες] Male Codex B. ὁρμῶντες habet.

13. κατέλευσεν] Brodaeus et Palmerius Exercitt. ad Auct. Gr. p. 60. emendant κατέλυσεν, *dimisit*, scilicet ut Thrasylus Alcibiadi, quocum statim copias coniunxit, gratificaretur. Etsi hanc causam speciosam esse et honestam concedo: dubito tamen, an καταλύειν hoc sensu satis sit Graecum et Xenophonte dignum, qui solet sic adhibere ἀφῆκεν vel ἀπέλυσεν,

τευμα. Ἐκεῖθεν δὲ ἅπασα ἡ στρατιὰ διέβη ἐς Λάμψα- 14 κον· καὶ χειμὼν ἐπῄει, ἐν ᾧ οἱ αἰχμάλωτοι Συρακούσιοι, εἱργμένοι τοῦ Πειραιῶς ἐν λιθοτομίαις, διορύξαντες τὴν πέτραν, ἀποδράντες νυκτὸς, ᾤχοντο ἐς Δεκέλειαν, οἱ δ' ἐς Μέγαρα. Ἐν δὲ τῇ Λαμψάκῳ συν- 15 τάττοντος Ἀλκιβιάδου τὸ στράτευμα πᾶν, οἱ πρότεροι στρατιῶται οὐκ ἠβούλοντο τοῖς μετὰ Θρασύλου συντάττεσθαι, ὡς αὐτοὶ μὲν ὄντες ἀήττητοι, ἐκεῖνοι δὲ ἡττημένοι ἥκοιεν. ἐνταῦθα δὴ ἐχείμαζον ἅπαντες, Λάμψακον τειχίζοντες, καὶ ἐστράτευσαν πρὸς Ἄβυδον. Φαρνάβαζος δ' ἐβοήθησεν ἵπποις πολλοῖς, καὶ μάχῃ 16 ἡττηθεὶς ἔφυγεν. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐδίωκεν, ἔχων τούς τε ἱππέας καὶ τῶν ὁπλιτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, ὧν ἦρχε Μένανδρος, μέχρι σκότος ἀφείλετο. Ἐκ δὲ τῆς μάχης

quod postremum verbum cum Wolfio praefert Weiske. Igitur ita scribere non dubitavi.

14. *χειμὼν ἐπῄει*] Paulo ante 29. Septembr. ait Dodwellus.

εἱργμένοι] Sic recte correxit Morus: vulgo edunt *εἰργ.* Piraeei *λιθοτομίας* memorat Demosthenes contra Nicostratum p. 1252. ed. Reisk. Strabo IX, p. 35. Lips. supra promontorium *Ἀμφιάλην* contra Salaminem ad latus boreale Piraeei memorat *τὸ λατόμιον*.

οἱ δ' ἐς Μ.] h. e. *οἱ δ' ἄλλοι ἐς Μ.* Megara Lacedaemonii tunc obtinebant. cf. ad I, 1, 36.

15. *συντάττεσθαι*] Plutarch. Alc. c. 29. *Ταῦτ' οὖν ὠνείδιζον οἱ μετ' Ἀλκιβιάδου τοῖς μετὰ τοῦ Θρασύλλου, μεγαλύνοντες αὐτοὺς καὶ τὸν στρατηγὸν, ἐκείνοις δὲ μήτε γυμνασίων, μήτε χώρας ἐν στρατοπέδῳ κοινωνεῖν ἐθέλοντες.* Diodorus XIII, 69. *Ἀλκιβιάδης δὲ τὸν Θράσυλον μετὰ τῶν τριάκοντα νεῶν ἀπολύσας ἔπλευσεν εἰς τὴν ὑπὸ Φαρνάβαζον χώραν, καὶ κοινῇ πολλὴν αὐτῆς πορθήσαντες κ. τ. λ.*, ubi cum Palmerio scribendum *ἀπολήψας*. Vides hic Thrasyllo Diodorum 30 naves addere, cui erant 50, supra vero Therameni 50, cui erant 30.

ἅπαντες] *et Alcibiadis et Thrasyli copiae.* Codex B. *κεῖνοι — ἐνταῦθα δὲ* habet.

16. *μέχρι σ. ἀφείλετο*] *donec nox Pharnabazum manibus Alcibiadis eriperet.* Z. Ceterum Plutarchus in eadem narratione plura aliunde interseruit. Ita verbi causa de Pharnabazi adventu habet: *ἱππέας πολλοὺς ἔχων καὶ πεζούς.* Addit, captos fuisse *ἱερεῖς* et *ἱερείας*, sed dimissos fuisse *ἄνευ λύτρων*. Denique verba *συνέβησαν οἱ στρατιῶται* ita expressit: *καὶ ἀνεμίγνυντο καὶ κοινῇ φιλοφρονούμενοι καὶ χαίροντες ἐπανῄεσαν εἰς τὸ στρατόπεδον*, cum antea Alcibiadis milites victores eos contemsissent, quod Plutarchus ait: *μήτε γυμνασίων μήτε χώρας ἐν στρατοπέδῳ κοινωνεῖν θέλοντες.* Pertinere huc etiam videntur, quae de proelio cum Abydenis et

ταύτης συνέβησαν οἱ στρατιῶται αὐτοὶ αὐτοῖς, καὶ ἠσπάζοντο τοὺς μετὰ Θρασύλου. ἐξῆλθον δέ τινας καὶ ἄλλας ἐξόδους τοῦ χειμῶνος ἐς τὴν ἤπειρον, καὶ ἐπόρ-
18 θουν τὴν βασιλέως χώραν. Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ καὶ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἐς τὸ Κορυφάσιον τῶν Εἱλώτων ἀφεστῶτας ἐκ Μαλέας, ὑποσπόνδους ἀφῆκαν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Τραχινίᾳ Ἀχαιοὶ τοὺς ἐποίκους, ἀντιτεταγμένων πάντων πρὸς τοὺς Οἰταίους πολεμίους ὄντας, προέδοσαν, ὥστε ἀπολέσθαι αὐτῶν πρὸς ἑπτακοσίους, σὺν τῷ ἐκ Λακε-
19 δαίμονος ἁρμοστῇ Λαβώτῃ. Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν οὗτος, ἐν ᾧ καὶ Μῆδοι, ἀπὸ Δαρείου, τοῦ Περσῶν βασιλέως, ἀποστάντες, πάλιν προσεχώρησαν αὐτῷ.

Pharnabazo classem Alcibiadis impugnante habet Frontinus II, 7, 6. Nam Alcibiades cum Thrasylo Λάμψακον τειχίσαντες ἐν μὲν ταύτῃ τὴν ἱκανὴν φυλακὴν κατέλιπον, αὐτοὶ δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἐξέπλευσαν πρὸς Θηραμένην, ὃς ἐπόρθει τὴν Χαλκηδόνα, Diodorus XIII, 66.

17. τινας] Brodaeus legendum putat τινες. sed vulgata praestare mihi videtur.

18. τὸ Κορυφάσιον] Aldina et Cast. articulum omisit. Helotes Maleam, promontorium Laconicum, habitantes, facta seditione, abierunt et se ad Coryphasium, Messeniae promontorium, converterunt. Scilicet Thucydides IV, 3. Pylum terrae Messeniae a Lacedaemoniis Κορυφάσιον vocari ait; ubi vide Dukeri annotationem. Ita quoque Schol. Aristoph. ad Nubes v. 187. Sed Pausanias Messen. cap. 36. τὴν ἄκραν τὸ Κορυφάσιον, ἐπ' αὐτῇ δὲ ἡ Πύλος κεῖται.

Εἱλώτων — ἀφῆκαν] Brevitas haec fere impedit, quominus agnoscamus expeditionem memoratam a Diodoro XIII, 64, qui narrat, hoc anno Pylum, a Messeniis cum Atheniensibus per annos 16 retentam, recuperasse Lacedaemonios et Messenios ὑποσπόνδους dimisisse. Idem c. 63. nominat Messenios καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοὺς ἱκανούς, Helotes omittit.

Ἡρακλείᾳ τῇ Τρ.] Trachin fuit antiquissima colonia Lacedaemoniorum in Phthiotide. Quae civitas cum ob diuturnum bellum cum Oetaeis finitimis opibus et incolis exhausta esset, a Lacedaemoniis novos petiit colonos. Hi anno belli Peloponn. sexto ex suis civibus et ceteris Graeciae oppidis, quicunque vellent, sex millia colonorum miserunt et instauratam adeo urbem appellarunt Heracleam. Quoniam vero soli Achaei cum Ionibus huius novae coloniae participes fieri prohibiti erant: haec fuisse causa videtur, cur Achaei nunc salutem proderent Heracleensium. Vid. Thucyd. III, 92. et Diodor. XII, 59. Z. Recte quidem haec admonuit cum Moro Zeunius. Sed in oratione graeca vitium haesit. Dubium enim est, quos

CAPUT III.

Τοῦ δ' ἐπιόντος ἔτους ὁ ἐν Φωκαίᾳ Olymp. 93¾. 1 νεὼς τῆς Ἀθηνᾶς ἐνεπρήσθη, πρηστῆρος ἐμπεσόντος. ἐπεὶ δ' ὁ χειμὼν ἔληγε, Παντακλέους μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δ' Ἀντιγένους, ἔαρος ἀρχομένου, δυοῖν καὶ εἴκοσιν ἐτοῖν τῷ πολέμῳ παρεληλυθότων, οἱ Ἀθηναῖοι ἔπλευσαν ἐς Προικόννησον παντὶ τῷ στρατοπέδῳ. Ἐκεῖθεν δ' ἐπὶ 2 Χαλκηδόνα καὶ Βυζάντιον ὁρμήσαντες, ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς Χαλκηδόνι. οἱ δὲ Χαλκηδόνιοι, προσιόντας αἰσθόμενοι τοὺς Ἀθηναίους, τὴν λείαν ἅπασαν κατέθεντο ἐς τοὺς Βιθυνοὺς Θρᾷκας, ἀστυγείτονας ὄντας. Ἀλκιβιάδης δὲ, λαβὼν τῶν τε ὁπλιτῶν ὀλίγους 3 καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τὰς ναῦς παραπλεῖν κελεύσας, ἐλθὼν ἐς τοὺς Βιθυνοὺς, ἀπῄτει τὰ τῶν Χαλκηδονίων

ἐποίκους intelligi velit Xenophon, et possit aliquis iungere Ἀχαιοὶ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Τραχινίᾳ. Sed voluit et debuit Xenophon scribere: καὶ τοὺς ἐν Ἡρ. τῇ Τρ. ἐποίκους Ἀχαιοί, ἀντιτεταγμένων etc. Ceterum haec colonia Heracleensis prosperum eventum non habuit. Nam non longo abhinc tempore seditione orta, Lacedaemonii Herippidam miserunt, et seditionis auctores quingentos occiderunt. Praeterea Oetaeos, qui a fide defecerant, sedibus suis plane expulerunt, auctore Diodoro XIV, 38., qui refert eam narrationem ad Olympiadis 95. annum 2. Eadem narravit Polyaenus II, 21. Cf. infra VI, 4, 27.

1. ὁ χειμὼν ἔληγε] Post diem 25. Martii, e ratione Dodwelli.

Παντακλέους] De interpolatione hac vide ad I, 2, 1.

δυοῖν] Scribi vult Leonclavius πέντε, et Palmerius τεσσάρων: sed secundum Dodwelli rationem, quam veram putamus, debet esse τριῶν. Verum interpolator horum verborum haud dubie δυοῖν scripsit, quoniam ille, quae in primo capite gesta esse dicuntur, ea ad unum tantum retulit annum. Ceterum ἐτοῖν παρεληλυθότων τῷ πολέμῳ Cod. D.

2. Χαλκηδόνα] Diodorus XIII, 66. post verba apposita supra ad sect. 16. pergit: ναῦς μὲν ἔχων ἑβδομήκοντα, στρατιώτας δὲ πεντακισχιλίους. ἀθροισμένων δὲ τῶν δυνάμεων εἰς ἕνα τόπον ἀπετείχισαν τὴν πόλιν ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν ξυλίνῳ τείχει. Haec Diodorus huic ipsi anno apposuit, ad quem Wesseling. hunc Xen. locum comparavit.

τοὺς Βιθυνοὺς] Articulus vitio operarum deest in Leonclavianis. Plutarchus ita: συναγαγόντες ἐκ τῆς χώρας ἐκτίθενται. Cf. ad Expedit. VI, 4, 2., ubi differentia Thracum Asiati-

χρήματα· εἰ δὲ μή, πολεμήσειν ἔφη αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀπέ-
4 δοσαν. Ἀλκιβιάδης δέ, ἐπεὶ ἧκεν ἐς τὸ στρατόπεδον,
τήν τε λείαν ἔχων, καὶ πίστεις πεποιημένος, ἀπετεί-
χιζε τὴν Χαλκηδόνα παντὶ τῷ στρατοπέδῳ ἀπὸ θαλάτ-
της ἐς θάλατταν, καὶ τοῦ ποταμοῦ ὅσον τ' ἦν, ξυλίνῳ
5 τείχει. Ἐνταῦθα Ἱπποκράτης μέν, ὁ Λακεδαιμόνιος
ἁρμοστής, ἐκ τῆς πόλεως ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας,
ὡς μαχούμενος· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάξαντο αὐ-
τῷ, Φαρνάβαζος δὲ ἔξω τῶν περιτειχισμάτων προσε-

corum et Europaeorum explicatur. *Λεία* dicitur quicquid depraedationibus obnoxium est hostilibus.

3. οἱ δὲ ἀπέδοσαν] Plutarchus Alc. 29: *οἱ δὲ δείσαντες, τήν τε λείαν ἀπέδοσαν αὐτῷ καὶ φιλίαν ὡμολόγησαν.* Amicitiam cum Bithynis contractam significat Xenophon verbis: *καὶ πίστεις πεποιημένος.*

4. ὅσον τ' ἦν] Scripturam marg. St. L. habet solus Codex B., nempe *ὅσον οἷόν τ' ἦν*, eamque vertendo reddidit Leoncl. et probaverat Zeune. Contra Morus *ὅσον γε ἦν* corrigebat, eodem tamen sensu, ut *ἦν* sit pro *ἐξῆν*: quam rationem probavit V. D. in Biblioth. Crit. Amstelod. Vulgatam defendere conatus est Weiske, sed exemplis alienis. Superest locus simillimus infra IV, 2, 21: *αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅσον τε κατεῖχον τῶν Ἀθηναίων ἐκράτησαν*, ubi nihil varietatis annotatum reperi. Igitur mutare vulgatam dubitavi. Nunc de fluvio videamus, quem Fr. Portus putabat fuisse Psillin, Weiske Rhebam, uterque falsus. Audiendus erat Gyllius de Bosporo Thracico III, c. 10., qui, duce Dionysio Thrace, partim ex inspectione loci situm Chalcedonis ita describit: *Chalcedon sita erat in promontorio peninsulam efficiente, ad medium intumescente, ex tribus partibus leniter acclivi, ex quarta parte paulo accliviore et depressiore in vallem, per quam fluvius Chalcedon (a quo urbs nomen habuit, auctore Dionysio) delabitur in Propontidem.* Deinde ponit versionem nostri loci hanc: *Alcibiadem, ait, universo exercitu Chalcedonem a mari ad mare cinxisse, et partem, quae pertinebat ad flumen, muro ligneo sepsisse. Pharnabazum vero, cum is propter fluminis angustias ac munitionum propinquitatem in urbem ingredi ad ferendum auxilium non posset, in Heraclium Chalcedoniorum secessisse.* Vides, Gyllium verba *ἀπὸ θαλάττης* aliter interpretari, quasi *κυκλωσάμενος* vel simile verbum additum legisset. Sed de muro per continentem terram ducto circa urbem utrinque a mari usque ad mare sermonem esse docet locus de Chersoneso Thracica III, 2, 8: *εἰ ἀποτειχισθείη ἐκ θαλάττης ἐς θάλατταν.* De Heracleo nihil monuit Gyllius.

5. τοὺς στρατιώτας] Diodorus XIII, 66. addit: *καὶ τοὺς Χαλκηδονίους ἅπαντας.*

βοήθει στρατιᾷ τε καὶ ἵπποις πολλοῖς. Ἱπποκράτης 6 μὲν οὖν καὶ Θρασύλος ἐμάχοντο ἑκάτερος τοῖς ὁπλίταις χρόνον πολὺν, μέχρις Ἀλκιβιάδης, ἔχων ὁπλίτας τέ τινας καὶ τοὺς ἱππέας, ἐβοήθησε. καὶ Ἱπποκράτης μὲν ἀπέθανεν· οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ὄντες ἔφυγον ἐς τὴν πόλιν. Ἅμα δὲ καὶ Φαρνάβαζος, οὐ δυνάμενος συμ- 7 μίξαι πρὸς τὸν Ἱπποκράτην διὰ τὴν στενοχωρίαν, τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ἀποτειχισμάτων ἐγγὺς ὄντων, ἀπεχώρησεν ἐς τὸ Ἡράκλειον τὸ τῶν Χαλκηδονίων, οὗ ἦν αὐτῷ τὸ στρατόπεδον. Ἐκ τούτου δὲ Ἀλκιβιάδης 8 μὲν ᾤχετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐς Χεῤῥόνησον, χρήματα πράξων· οἱ δὲ λοιποὶ στρατηγοὶ συνεφώνησαν πρὸς Φαρνάβαζον ὑπὲρ Χαλκηδόνος, εἴκοσι τάλαντα δοῦναι Ἀθηναίοις Φαρνάβαζον, καὶ ὡς βασιλέα πρέσβεις Ἀθηναίων ἀναγαγεῖν· καὶ ὅρκους ἔδοσαν καὶ 9 ἔλαβον παρὰ Φαρναβάζου, ὑποτελεῖν τὸν φόρον Χαλκηδονίους Ἀθηναίοις, ὅσονπερ εἰώθεσαν, καὶ τὰ ὀφειλόμενα χρήματα ἀποδοῦναι· Ἀθηναίους δὲ μὴ πολεμεῖν Χαλκηδονίοις, ἕως ἂν οἱ παρὰ βασιλέα πρέσβεις

6. Θρασύλος] Diodori narrationem apposui ad sect. 2. Pro μέχρις Codex B. μέχρι habet.

7. στενοχωρίαν] Quod habet margo St. στενοπορίαν, est in Codice B., quod vertit Leoncl. *transitus in amne angustiam.* Zeune cum Gyllio similiter vocabulum adiungit nomini ποταμοῦ. Equidem cum Koeppenio et Weiskio post στενοχωρίαν incisum posui. Fortasse fuit scriptum στενοπορίαν τοῦ ποταμοῦ, ut in Anab. IV, 3, 7.

ἐγγὺς ὄντων] *quia munitiones istae usque ad ripas amnis pertinebant.*

8. Ἐκ τούτου δὲ] Codex E. ordinat ita verba: Ἀλκιβιάδης ἐκ τούτου ᾤχετο μὲν ἐς τὸν Ἑλ.

συνεφώνησαν] Cod. Venet. Paris. B. C. D. E. et margo Steph. συνεχώρησαν: sed vulgatam comprobat Diodori ὁμολογίαν ἐποιήσαντο πρὸς, et Plutarchi σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς Φ. Ceterum οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ sunt Theramenes et Thrasylus, οἱ περὶ τὸν Θεραμένην Diodoro c. 66. atque inde profecti obsederunt Byzantium.

9. ἔλαβον καὶ ἔδοσαν] Contra B. D. Y. ἔδοσαν καὶ ἔλαβον, quem ordinem Leoncl. Steph. Weiske et Zeune probarunt. deinceps πρὸς Φαρνάβαζον Venetus cum Edd. pr.

πολεμεῖν Χαλκηδονίοις] Hoc etiam in loco haesit vitium, quod agnosces magis etiam ex Plutarchi verbis, qui loco istorum: Ἀθηναίους δὲ μὴ πολεμεῖν Χαλκηδονίοις, haec habet: τὴν δὲ Φαρναβάζου χώραν μὴ ἀδικεῖν. Inepta omnino vul-

10 ἔλθωσιν. Ἀλκιβιάδης δὲ τοῖσδε ὅρκοις οὐκ ἐτύγχανε παρών, ἀλλὰ περὶ Σηλυβρίαν ἦν· ἐκείνην δ' ἑλὼν πρὸς τὸ Βυζάντιον ἧκεν, ἔχων Χεῤῥονησίτας τε πανδημεί, καὶ ἀπὸ Θρᾴκης στρατιώτας, καὶ ἱππεῖς πλείους 11 τριακοσίων. Φαρνάβαζος δὲ, ἀξιῶν δεῖν κᾀκεῖνον ὀμνύναι, περιέμενεν ἐν Χαλκηδόνι, μέχρι ἔλθοι ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἐπεὶ δ' ἦλθεν, οὐκ ἔφη ὀμεῖσθαι, εἰ μὴ 12 κᾀκεῖνος αὐτῷ ὀμεῖται. Μετὰ ταῦτα ὤμοσεν ὁ μὲν ἐν Χρυσοπόλει, οἷς Φαρνάβαζος ἔπεμψε, Μητροβάτει καὶ Ἀρνάπει· ὁ δ' ἐν Χαλκηδόνι τοῖς παρ' Ἀλκιβιάδου, Εὐρυπτολέμῳ καὶ Διοτίμῳ, τόν τε κοινὸν ὅρκον, καὶ 13 ἰδίᾳ (καὶ) ἀλλήλοις πίστεις ἐποιήσαντο. Φαρνάβαζος μὲν οὖν εὐθὺς ἀπῄει, καὶ τοὺς παρὰ βασιλέα πορευομένους πρέσβεις ἀπαντᾶν ἐκέλευσεν ἐς Κύζικον. ἐπέμφθησαν δὲ Ἀθηναίων μὲν Δωρόθεος, Φιλοδίκης, Θεογένης, Εὐρυπτόλεμος, Μαντίθεος· σὺν δὲ τούτοις Ἀργεῖοι, Κλεόστρατος, Πυῤῥόλοχος· ἐπορεύοντο δὲ καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις Πασιππίδας καὶ ἕτεροι· μετὰ

gata huius loci lectio est. Fiunt enim tributarii Chalcedonii Atheniensium, ὑποτελεῖν τὸν φόρον, quod Plutarchus dixit ὑπηκόους πάλιν Ἀθηναίοις εἶναι; et tamen separatim cavetur, ne Athenienses suis his tributariis bellum inferant, donec legati a rege Persarum redierint. Legendum igitur censeo: πολεμεῖν Φαρναβάζῳ, pro Χαλκηδονίοις. Deinde verba οἱ παρὰ βασιλέως πρέσβεις vitiosa etiam esse, praeclare vidit Koeppen, et ex sequente sectione 13. emendat: οἱ παρὰ βασιλέα πορευόμενοι πρ. ἔλθωσιν. Utrumque vitium excusare vel explicare conatus est Weiske.

10. τοῖςδε ὅρκοις] Vulgatum τοῖς τε cum F. A. Wolfio correxi.

Σηλυβρίαν] Steph. Σηλυμβρίαν. Ceterum hanc urbem Alcibiades, sed non sine summo vitae discrimine, cepit. Plutarch. Alcib. 30.

ἐκείνην] Sic Cast. Leoncl. et Wels. In ceteris libris, ut in Codd. Paris. 5, est κείνην. Captam narrat aliunde Plutarchus cap. 30. Proditionem narrat Diodorus XIII, 66.

11. μέχρις ἔλθῃ] Codd. B. C. E. μέχρι ἔλθοι. quod praetuli: alioqui μέχρις ἂν dixisset Xenophon. Deinceps Ματροβάτει B. D. Μητροβάτῃ E.

12. καὶ ἰδίᾳ καὶ] Alterum καὶ omittunt B. D. hinc seclusi. Deinceps βασιλέως B. cum margine Stephani.

13. Πασιππίδας] At is erat exsul supra I, 1, 32., siquidem idem intelligitur, quemadmodum Hermocrates, cuius nomini additum ἤδη φεύγων ἐκ Συρακουσῶν. Quodsi diversum ab exsule significare voluit, cur no-

δὲ τούτων καὶ Ἑρμοκράτης, ἤδη φεύγων ἐκ Συρακουσῶν, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Πρόξενος. Καὶ Φαρνάβαζος 14 μὲν τούτους ἦγεν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ Βυζάντιον ἐπολιόρκουν περιτειχίσαντες, καὶ πρὸς τὸ τεῖχος ἀκροβολισμοὺς καὶ προσβολὰς ἐποιοῦντο. Ἐν δὲ τῷ Βυζαντίῳ 15 ἦν Κλέαρχος, Λακεδαιμόνιος ἁρμοστής, καὶ σὺν αὐτῷ τῶν περιοίκων τινὲς καὶ τῶν νεοδαμωδῶν οὐ πολλοί, καὶ Μεγαρεῖς καὶ ἄρχων αὐτῶν Ἕλιξος Μεγαρεύς, καὶ Βοιωτοὶ καὶ τούτων ἄρχων Κοιρατάδας. Οἱ δ' Ἀθη- 16 ναῖοι, ὡς οὐδὲν ἠδύναντο διαπράξασθαι κατ' ἰσχύν, ἔπεισάν τινας τῶν Βυζαντίων προδοῦναι τὴν πόλιν. Κλέαρχος δὲ ὁ ἁρμοστής, οἰόμενος, οὐδένα ἂν τοῦτο 17 ποιῆσαι, καταστήσας δὲ ἅπαντα ὡς ἠδύνατο κάλλιστα, καὶ ἐπιτρέψας τὰ ἐν τῇ πόλει Κοιρατάδᾳ καὶ Ἑλίξῳ, διέβη παρὰ τὸν Φαρνάβαζον ἐς τὸ πέραν, μισθόν τε τοῖς στρατιώταις παρ' αὐτοῦ ληψόμενος καὶ ναῦς ξυλλέξων, αἳ ἦσαν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ ἄλλαι [ἄλλῃ] καταλελειμμέναι φρουρίδες ὑπὸ Πασιππίδου, καὶ ἐν Ἀντάνδρῳ, καὶ ἃς Ἡγησανδρίδας εἶχεν ἐπὶ Θρᾴκης, ἐπιβάτης

mine patris non distinxit Xenophon? In Hermocrate etiam dubitari potest, cur ἤδη φεύγων dicatur is, qui iam supra I, 1, 27. exsul nominatus erat. Diodorus XIII, 63. Hermocratem rediisse ait Syracusas Olympiadis 92. anno 4. Videtur igitur frustra rediisse Syracusas, et naves perditas reparasse, ut a civibus reciperetur. Quare Xenophon dixisse videri potest ἤδη φεύγων, postquam Hermocrates frustra iudicium populi rescindere tentaverat. — Deinceps μετὰ τούτων Codex B.

ἤδη φεύγων] Cf. I, 1, 27.

15. Κλέαρχος] Severitate imperii, qua usus ille sit, inprimis homines ad urbem prodendam commotos esse, tradit Diodorus XIII, 66.

νεοδαμωδῶν] Ald. c. Iunt. νεοδασμωδῶν, et Cast. νεοδασμοδῶν. Ceterum quos auctor hic vocat περιοίκους et νεοδαμώδεις, eos communi nomine dicunt Πελοποννησίους Plutarchus et Diodorus.

Κοιρατάδας] Leonclavius scribit Κυρατάδας. sed de nomine hominis vide ad Expedit. VII, 1, 33. De Helixo Megarensi Vales. ad Harpocr. p. 57. Thucyd. VIII, 80.

16. ἔπεισαν] Codex B. ἔπεισε. Voluit sine dubio ad Alcibiadem referri.

17. ἄλλαι καταλελειμμέναι] Vitiosum ἄλλαι et per se et propter locum vir doctus in Biblioth. crit. Amstelod. Parte V, p. 92. corrigebat πάλαι scribens. Schaefer ἄλλαι ἄλλῃ edidit, quam posteriorem rationem probavi.

ἐπιβάτης ὢν] Cum interpre-

ῶν Μινδάρου, καὶ ὅπως ἄλλαι ναυπηγηθείησαν, ἀθρόαι δὲ γενόμεναι πᾶσαι κακῶς τοὺς τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχους ποιοῦσαι ἀποσπάσειαν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ 18 τοῦ Βυζαντίου. Ἐπεὶ δ' ἐξέπλευσεν ὁ Κλέαρχος, οἱ προδιδόντες τὴν πόλιν τῶν Βυζαντίων, Κύδων, καὶ Ἀρίστων, καὶ Ἀναξικράτης, καὶ Λυκοῦργος, καὶ Ἀνα-19 ξίλαος· ὃς ὑπαγόμενος θανάτου ὕστερον ἐν Λακεδαίμονι διὰ τὴν προδοσίαν ἀπέφυγεν, ὅτι οὐ προδοίη τὴν πόλιν, ἀλλὰ σῶσαι, παῖδας ὁρῶν καὶ γυναῖκας λιμῷ ἀπολλυμένας, Βυζάντιος ὢν καὶ οὐ Λακεδαιμόνιος· τὸν γὰρ ἐνόντα σῖτον Κλέαρχον τοῖς Λακεδαιμονίων στρατιώταις διδόναι· διὰ ταῦτ' οὖν τοὺς πολεμίους ἔφη εἰσέσθαι, οὐκ ἀργυρίου ἕνεκα, οὐδὲ διὰ τὸ μισεῖν Λακε-20 δαιμονίους· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, νυκτὸς ἀνοί-

tes militem classiarium intelligi putarent, varie sunt commenti, ut dubitationem tollerent de Hegesandride, qui supra dux classis fuit. Sed locus Thucydidis VIII, 61. de Leonte Spartano, Chio praefecto vel harmostae misso, ὃς Ἀντισθένει ἐπιβάτης ξυνεξῆλθε, docet, ἐπιβάτην dici simpliciter, quicunque nave vehitur. In Thucydide inepte vertunt *rector navisque defensor.*

καὶ ὅπως] In marg. Leoncl. est ὅπως καὶ, male. nam unus Morus recte vidit, orationem sic procurrere: διέβη — ληψόμενος — ξυλλέξων — καὶ ὅπως ναυπ. atque ad ὅπως quoque referri debet ἀποσπάσειαν. Z. Fr. Portus ἐπιμελησόμενος aut simile verbum inserebat.

18. οἱ προδιδόντες] Hoc participium hic non pro verbo finito, intellecto ἦσαν, positum est, quae est opinio Leonclavii, sed nectitur cum verbo εἰσήγαγον §. 20.

19. σῶσαι] Cast. σῶσοι, et ceterae editiones vett. σᾶσαι, male. Apud Plutarchum cap. 31. est ἐπὶ σωτηρίᾳ παραδώσειν τὴν πόλιν. Ceterum ille aliunde rem multo accuratius narrat et plane consentit cum Diodoro XIII, 66. 67. Anaxilaum nominat etiam Polyaenus I, 47, 2. a Wesselingio emendatus ad Diodorum p. 594., qui monuit etiam p. 595., quae de Chalcedone, Selymbria et Thrasyli clade narrantur a Xenophonte, referri a Diodoro ad annum Olymp. 92, 4. anno igitur priora, siquidem apposita archontum nomina sequamur, quae tamen in Xenophonte ab aliena manu accessisse manifestum est. Convenit etiam annus reditus Alcibiadis exsulis infra narratus cum Diodoro: quo ipso argumento convincitur falsa archontum enumeratio Xenophonti addita.

20. ἐπεὶ — παρεσκεύαστο] Mihi vocabulum aliquod, πάντα vel simile aliud, deesse videbatur. Ceterum multo accuratius hoc enarrat Diodorus, qui Alcibiadem cum suis διὰ τῶν κλιμάκων intromissum ait. Hic

ξαντες τὰς πύλας τὰς ἐπὶ τὸ Θράκιον καλουμένας εἰσή-
γαγον τὸ στράτευμα καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην. Ὁ δὲ Ἕλι- 21
ξος καὶ ὁ Κοιρατάδας, οὐδὲν τούτων εἰδότες, ἐβοήθουν
μετὰ πάντων ἐς τὴν ἀγοράν· ἐπεὶ δὲ πάντῃ οἱ πολέμιοι
κατεῖχον, οὐδὲν ἔχοντες ὅ τι ποιήσαιεν, παρέδοσαν
σφᾶς αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν ἀπεπέμφθησαν ἐς Ἀθήνας, 22
καὶ ὁ Κοιρατάδας ἐν τῷ ὄχλῳ, ἀποβαινόντων ἐν Πει-
ραιεῖ, ἔλαθεν ἀποδρὰς, καὶ ἀπεσώθη ἐς Δεκέλειαν.

CAPUT IV.

Φαρνάβαζος δὲ καὶ οἱ πρέσβεις, Olymp. 93½. 1
τῆς Φρυγίας ἐν Γορδίῳ ὄντες τὸν χειμῶνα, τὰ
περὶ τὸ Βυζάντιον πεπραγμένα ἤκουσαν. Ἀρ- 2
χομένου δὲ τοῦ ἔαρος πορευομένοις αὐτοῖς παρὰ
βασιλέα ἀπήντησαν καταβαίνοντες οἵ τε Λακε-
δαιμονίων πρέσβεις, Βοιώτιος ὄνομα, καὶ οἱ μετ'
αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄλλοι ἄγγελοι, καὶ ἔλεγον, ὅτι Λα-
κεδαιμόνιοι πάντων, ὧν δέονται, πεπραγότες εἶεν
παρὰ βασιλέως· καὶ Κῦρος, ἄρξων πάντων τῶν ἐπὶ 3
θαλάττῃ, καὶ ξυμπολεμήσων Λακεδαιμονίοις· ἐπιστολήν

postea portas ipse cum suis aperuit. Ceterum δὲ hic post longiorem parenthesin interpositum vicem tenet latini *ergo*; verbum autem εἰσήγαγον coniungendum cum praecedentibus οἱ προδιδόντες τὴν πόλιν sectionis 18. Stephanus δὲ delendum, Zeune ἐπειδὴ scribendum censuerunt.

τὸ Θράκιον] Cf. Exped. VII, 1, 24., unde patet, locum fuisse intra moenia urbis.

22. ἀποβαινόντων] Brodaeus intelligit τῶν ἄλλων.

1. οἱ πρέσβεις] Cf. I, 3, 13.

τὸν χειμῶνα] h. e. post Octob. XVIII.

2. ἀρχομ. ἔαρος] post Apr. XIII.

καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ] Haec delenda putat Morus, ut interpretationem verborum καὶ οἱ ἄλλοι ἄγγελοι. Non male; nisi quis malit sequentia καὶ οἱ ἄ. ἄγγελοι ad glossemata referri. Z. Equidem non dubito intelligi sociorum legatos: nam οἱ ἄλλοι ἄγγελοι Persae intelligendi videntur, non legati Graecorum. Ceterum legationem hanc Lacedaemoniorum duce, ut videtur, Boeotio missam ab altera, cuius dux erat Pasippides, diversam ex tempore priorem fuisse suspicatur Morus: neque equidem dubito.

3. καὶ Κῦρος] scil. ἀπήντησεν.

τε ἔφερε τοῖς κάτω πᾶσι, τὸ βασίλειον ἔχουσαν σφράγισμα, ἐν ᾗ ἐνῆν καὶ τάδε· Καταπέμπω Κῦρον, κάρανον τῶν ἐς Καστωλὸν ἀθροιζομένων. τὸ δὲ κάρανον 4 ἐστὶ κύριον. Ταῦτ' οὖν ἀκούοντες οἱ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, καὶ ἐπειδὴ Κῦρον εἶδον, ἐβούλοντο μάλιστα μὲν παρὰ βασιλέα ἀναβῆναι, εἰ δὲ μή, οἴκαδε ἀπελθεῖν. 5 Κῦρος δὲ Φαρναβάζῳ εἶπεν, ἢ παραδοῦναι τοὺς πρέσβεις ἑαυτῷ, ἢ μή οἴκαδέ πω ἀποπέμψαι, βουλόμενος 6 τοὺς Ἀθηναίους μὴ εἰδέναι τὰ πραττόμενα. Φαρνάβαζος δὲ τέως μὲν κατεῖχε τοὺς πρέσβεις, φάσκων τοτὲ μέν, ἀνάξειν αὐτοὺς παρὰ βασιλέα, τοτὲ δέ, οἴ-7 καδε ἀποπέμψειν, ὡς μηδὲν μέμψοιντο· ἐπειδὴ δὲ

βασίλειον ἔχουσαν σφράγισμα] Codices B. D. σφράγισμα anteponunt. Infra VII, 1, 39. ὁ Πέρσης ὁ φέρων τὰ γράμματα δείξας τὴν βασιλέως σφραγῖδα.

τὸ δὲ κάρανον ἐστι κύριον] Verba haec spuria censebat Koeppen. In Anabasi I, 1, 2. καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. pro quo in Diodoro est XIV, 19. ὁ τῶν ἐπὶ θαλάττης σατραπειῶν ἡγούμενος; et in Plutarcho in Artaxerxe: Λυδίας σατράπης καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττης στρατηγός. Ad Xenophontis locum respexit Stephanus Byz. Καστωλοῦ, inquit, πεδίον, Δωριέων, ὡς Ξενοφῶν. ἐκλήθη δέ, ὅτι Καστωλοὺς τοὺς Δωριεῖς οἱ Λυδοί φασι. ἦν δὲ πόλις ἐν Λυδίᾳ Καστωλός. In quo loco quid sibi velit intersertum Δωριέων, et unde habuerit Stephanus, Dorienses appellatos fuisse a Lydis Castolos, et qui denique Dorienses intelligantur, ignoro. Deinde dubitationem mihi iniicit, quod ibi Castoli campus, hic Castolus urbs nominetur, ubi conventus erat urbium vicinarum et populorum Persarum imperio subiectorum. An campus Castoli nominatur ideo, quia in eo copiae bello exorto militares explicabantur et recensebantur? Dores convenisse Castoli, ut Iones Panionii, opinio est Larcheri, gallici Anabaseos interpretis, nullo argumento firmata. Idem vocabulum κάρανον non Persicae nec Syriacae dialecti cum auctore Lexici MS. a Segaar. Epist. ad Valckenaer. p. 41. laudati, sed Doricae esse putat, eoque usum esse Darium, quoniam cum Doribus loqueretur. Etiam Koeppen graecae originis esse κάρανον voluit. In Anabasi I, 2, 11. Καΰστρου πεδίον urbs appellatur: ex quo loco Καστωλοῦ πεδίον de urbe dictum defendi potest.

4. ἐβούλοντο μὲν μάλιστα] Transposui μὲν ex more Atticorum. Cf. dicenda ad V, 3, 7.

5. μὴ οἴκαδέ πω] Μήπω, *nondum*, divulsum est, ut Exped. VII, 3, 35. Cf. Morus ad Isocratis Panegyricum cap. 2.

6. ὡς μηδὲν μέμψηται] *ut Cyrus non haberet querendi causam.* Fr. Portus legebat μέμψωνται. Cum Weiskio μέμψοιντο scripsi, quod Paris. C.

ἐνιαυτοὶ τρεῖς ἦσαν, ἐδεήθη τοῦ Κύρου, ἀφεῖναι αὐτοὺς, φάσκων ὀμωμοκέναι, ἀπάξειν ἐπὶ θάλατταν, ἐπειδὴ οὐ παρὰ βασιλέα. Πέμψαντες δὲ Ἀριοβαρζάνει, παρακομίσαι αὐτοὺς ἐκέλευον· ὁ δὲ ἀπήγαγεν ἐς Κίον τῆς Μυσίας, ὅθεν πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον ἀπέπλευσαν.

Ἀλκιβιάδης δὲ, βουλόμενος μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἀποπλεῖν οἴκαδε, ἀνήχθη εὐθὺς ἐπὶ Σάμου, ἐκεῖθεν δὲ λαβὼν τῶν νεῶν εἴκοσιν, ἔπλευσε τῆς Καρίας ἐς τὸν Κεραμικὸν κόλπον. 8 Ἐκεῖθεν δὲ συλλέξας ἑκατὸν τάλαντα ἧκεν ἐς τὴν Σάμον. 9 Θρασύβουλος δὲ σὺν τριάκοντα ναυσὶν ἐπὶ Θρᾴκης ᾤχετο, ἐκεῖθεν δὲ τά τε ἄλλα χωρία τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους μεθεστηκότα κατεστρέψατο καὶ Θάσον, ἔχουσαν κακῶς ὑπό τε τῶν πολέμων καὶ στάσεων καὶ λιμοῦ. Θρασύλος δὲ σὺν τῇ 10 ἄλλῃ στρατιᾷ ἐς Ἀθήνας κατέπλευσε· πρὶν δὲ ἥκειν αὐτὸν, οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοὺς εἵλοντο Ἀλκιβιάδην μὲν φεύγοντα καὶ Θρασύβουλον ἀπόντα, Κόνωνα δὲ τρίτον ἐκ τῶν οἴκοθεν. Ἀλκιβιάδης δ' ἐκ τῆς Σάμου 11

superscriptum habet. A. B. μέμψηται dant.

7. ἐνιαυτοὶ τρεῖς] Paulo ante quam ad patrem moribundum ascenderet Cyrus. Anticipando haec narrantur.

ὀμωμοκέναι] Cf. I, 3, 8 sqq.

βασιλέα] Weiske ἀναγάγοι, Zeune ἀνῆγε intelligit. Mihi verbi omissio insolens et dura accidit. Ariobarzanes idem esse videtur, de quo dictum ad Cyrop. VIII, 8, 4. et infra ad VII, 1, 27.

8. Κεραμικὸν] Infra II, 1, 15. est Κεραμεῖον, ubi B. E. Κεράμιον habent.

9. ἐπὶ Θρᾴκης] Rem eandem sed serius narrari a Diodoro, scilicet Olymp. 93, 1., monet Morus. Diodori locus est XIII, 72., ubi Thasum a Thrasybulo et Abdera, Thraciae urbem, captas narrat. Sed idem iam antea cap. 64. sub Olymp. 92, 4. narraverat, Thrasybulum ad Thraciam missum fuisse, ut civitates recuperaret. Potuit igitur illic usque in annum sequentem commoratus esse; quod verum esse nunc video. Noster enim infra c. 5, 11. ἀκούσας (Alcibiades sub ipsum tempus pugnae Antiochi et Lysandri) Θρασύβουλον ἔξω Ἑλλησπόντου ἥκοντα τειχίζειν Φώκαιαν. Ipse Diodorus XIII, 72., narrata expeditione Thrasybuli in Thracia post Lysandri victoriam, addit: οἱ μὲν οὖν στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ταῦτα ἔπραξαν μετὰ τὸν οἴκοθεν ἔκπλουν, et antequam Thrasybuli expeditionem narrat, infit: τούτων δὲ πραττομένων Θρασύβουλος et cetera. Absenti Thrasybulo imperium continuatum fuisse, annotavit Xenophon cap. 4. Demosthenes contra Leptinem p.

ἔχων τὰ χρήματα κατέπλευσεν ἐς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν, ἐκεῖθεν δ' ἀνήχθη εὐθὺ Γυθείου ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν τριηρῶν, ἃς ἐπυνθάνετο Λακεδαιμονίους αὐτόθι παρασκευάζειν τριάκοντα, καὶ τοῦ οἴκαδε κατάπλου, 12 ὅπως ἡ πόλις πρὸς αὐτὸν ἔχει. Ἐπεὶ δὲ ἑώρα ἑαυτῷ εὔνουν οὖσαν, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν ᾑρημένους, καὶ ἰδίᾳ μεταπεμπομένους τοὺς ἐπιτηδείους, κατέπλευσεν ἐς τὸν Πειραιᾶ ἡμέρᾳ, ᾗ Πλυντήρια ἦγεν ἡ πόλις, τοῦ ἕδους κατακεκαλυμμένου τῆς Ἀθηνᾶς· ὅ τινὲς οἰωνίζοντο ἀνεπιτήδειον εἶναι καὶ αὐτῷ καὶ τῇ πόλει. Ἀθηναίων γὰρ οὐδεὶς ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐδενὸς σπουδαίου ἔργου 13 τολμήσαι ἂν ἅψασθαι. Καταπλέοντος δ' αὐτοῦ, ὅ τε ἐκ τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁ ἐκ τοῦ ἄστεος ὄχλος ἠθροίσθη πρὸς τὰς ναῦς, θαυμάζοντες καὶ ἰδεῖν βουλόμενοι τὸν Ἀλκιβιάδην, λέγοντες οἱ μέν, ὅτι ὡς κράτιστος εἴη

474. ab Ecphanto Thasum traditam et praesidium Laconicum eiectum fuisse ait: sed de tempore non constat inde, quod putabat Wesseling. ad Diodorum II, p. 598. cum F. A. Wolfio.

11. κατασκοπῇ τῶν τριηρέων] Margo Steph. cum Paris. C. E. et Veneto κατασκοπήν. deinceps B. C. D. E. τριηρῶν. Grammatici tamen Atticos τριήρων pronunciasse tradunt. Postea ὅπερ pro ὅπως B. rectius ἔχει pro ἔχοι B. D. E. habent.

12. ᾑρημένους] Per synesin intellige τοὺς πολίτας ex praec. nomine πόλεως. Initio sectionis ἐπεὶ δὲ ἑώραν Paris. B. habet.

ἡμέρᾳ, ᾗ Πλυντήρια] Plutarchus Alc. cap. 34. scribit, fuisse diem vigesimum quintum mensis Thargelionis: male igitur Dodwelli Annales ponunt Thargelionis diem XXIX. Hinc reditus Alcibiadis cadit adhuc in annum primum, sed exeuntem, Olympiadis nonagesimae tertiae; quo eum accidisse quoque ait Diodorus XIII, 68. Describit eum Athenaeus XII, p. 535.

ἀνεπιτήδειον] Plutarchus l. l. rem illustrat: Δρῶσι δὲ τὰ ὄργια Πραξιεργίδαι ἀπόῤῥητα, τόν τε κόσμον καθελόντες, καὶ τὸ ἕδος κατακαλύψαντες· ὅθεν ἐν ταῖς μάλιστα τῶν ἀποφράδων τὴν ἡμέραν ταύτην ἄπρακτον Ἀθηναῖοι νομίζουσιν. οὐ φιλοφρόνως οὖν οὐδ' εὐμενῶς ἐδόκει προσδεχομένη τὸν Ἀλκιβιάδην ἡ θεὸς παρακαλύπτεσθαι καὶ ἀπελαύνειν ἑαυτῆς.

13. λέγοντες οἱ μὲν] Plerique libri, ut Paris. quinque, habent λέγοντες ὅτι οἱ μέν. Sed de Leonclavii sententia Welsius et Morus illud ὅτι rectius reposuere post οἱ μέν. Verum ipsa sedes ista aliena indicio est, esse glossema, quod quis sive in margine sive, quod magis placet, inter versus ad explicandum illud ὡς scripserit. Ergo plane delendum putavi. Fr. A. Wolf. ὡς ὅτι scribi maluit. Ceterum huic οἱ μὲν respondere verba οἱ δέ, ὅτι τῶν πὰρ.

τῶν πολιτῶν, καὶ μόνος ἀπελογήθη, ὡς οὐ δικαίως φύγοι, ἐπιβουλευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ἔλαττον ἐκείνου δυναμένων μοχθηρότερόν τε λεγόντων, καὶ πρὸς τὸ αὐτῶν ἴδιον κέρδος πολιτευόντων, ἐκείνου ἀεὶ τό τε κοινὸν αὔξοντος, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς πόλεως δυνατοῦ. θέλοντος δὲ τότε κρίνεσθαι παραχρῆμα, 14 τῆς αἰτίας ἄρτι γεγενημένης, ὡς ἠσεβηκότος ἐς τὰ μυστήρια, ὑπερβαλόμενοι οἱ ἐχθροὶ τὰ δοκοῦντα δίκαια εἶναι, ἀπόντα αὐτὸν ἐστέρησαν τῆς πατρίδος. ἐν ᾧ 15

initio §. 17., quivis facile videt.

ἀπελογήθη] Sic Steph. nam ante Stephanum edebatur ἀπηγγέλθη, quod non est absurdum, et habent Paris. A. E., si haec verba spectant, quod §pho 10. scripserat auctor, Alcibiadem exsulem creatum esse ducem adeoque declaratum innocentem. Sed eadem verba, sive populo tribuas sive historico ipsi, sensum efficiunt minus commodum. Quare tamquam glossema uncinis includenda putaveram. Quod mihi nunc non item probabile visum est, ut Zeunio.

ἐπιβουλευθεὶς δὲ] Scil. εἴη.

μοχθηρότερόν τε λεγόντων] Leoncl. vertit *qui inferiores dicendo fuerint:* quem sequitur Goldhagen. *qui res magis perniciosas pro concione defenderent* Weiske, quod esset μοχθηρότερα, quod habet margo Steph. Sturzii Lexicon μοχθ. interpretatur *malitiose, calumniatorie.* Quam rationem minime omnium probandam puto. De hominibus pravis Xenophon vocabulum μοχθηρὸς usurpare solet, non de oratione, nec de calumnia. Suspicor igitur, scriptum fuisse a Xenophonte μοχθηροτέρων δὲ καὶ — κέρδος λεγόντων καὶ πολιτευόντων. Ceterum Paris E. τὸ αὐτὸ ἴδιον habet.

ἐκείνου ἀεὶ] Interpositum vulgo et in Paris. A. C. E. δὲ cum Iuntina, Bryl. recte omisit Morus.

τὸ κοινὸν] Vulgo dant τό τε κοινόν. sed τε prorsus inutile est, ortum vel ex seq. τότε, vel ex interpretamento τοῦ καὶ proximi.

ἀπὸ τοῦ τῆς π. δ.] Abest ἀπὸ ab Iunt. et Bryl. In verbis τοῦ τῆς πόλεως δυνατοῦ vitium bene vidit Weiske et correxit ἀπὸ τῶν τῆς πόλεως ἐκ τοῦ δυνατοῦ. Nam τὸ δυνατὸν pro opibus graece dici non videtur. Quid si, deleto articulo τοῦ, legamus καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως δυνατοῦ, intellecto ὄντος?

14. τῆς αἰτίας ἄρτι γεγεν.] Nam Plutarchus Alc. 19. ταῦτα γάρ, inquit, ἐν τῇ εἰσαγγελίᾳ γέγραπται, Θεσσαλοῦ τοῦ Κίμωνος εἰσαγγείλαντος Ἀλκιβιάδην ἀσεβεῖν περὶ τὼ θεώ, h. e. *Cererem et Proserpinam.* Cf. ibid. c. 22., ubi accusationis formula copiose perscripta exstat.

ὑπερβαλλόμενοι — δίκαια εἶναι] *Adversarii, dilata in aliud tempus eius postulatione, quae iustissima esse videbatur,* etc. Scripsi ὑπερβαλόμενοι, quia de tempore praeterito sermo est.

χρόνῳ ὑπὸ ἀμηχανίας δουλεύων ἠναγκάσθη μὲν θεραπεύειν τοὺς ἐχθίστους, κινδυνεύων ἀεὶ παρ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπολέσθαι· τοὺς δὲ οἰκειοτάτους, πολίτας τε καὶ ξυγγενεῖς, καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν ὁρῶν ἐξαμαρτάνουσαν, οὐκ εἶχεν ὅπως ὠφελοίη, φυγῇ ἀπειργόμενος. 16 οὐκ ἔφασαν δὲ τῶν οἵων περ αὐτὸς ὄντων καινῶν δεῖσθαι πραγμάτων οὐδὲ μεταστάσεως· ὑπάρχειν μὲν γὰρ ἐκ τοῦ δήμου αὐτῷ μὲν τῶν τε ἡλικιωτῶν πλέον ἔχειν καὶ τῶν πρεσβυτέρων μὴ ἐλαττοῦσθαι, τοῖς δ' αὐτοῦ ἐχθροῖς, τοιούτοις δοκεῖν εἶναι, οἵοις περ πρότερον, ὕστερον δὲ δυνασθεῖσιν ἀπολλύναι τοὺς βελτίστους, αὐτοὺς δὲ μόνους λειφθέντας δι' αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾶσθαι ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ὅτι ἑτέροις βελτίοσιν οὐκ εἶχον χρῆ-

15. ὑπὸ ἀμ. δουλεύων] *necessitate coactus.*

ἐχθίστους] Int. Lacedaemonios et Tissaphernem. Nam cum apud illos ob Agidis procerumque odium et invidiam se non tutum esse intellexisset, ad hunc tandem confugit. Thucyd. VIII, 45. Plutarch. Alc. 24.

16. τὸν οἷός περ αὐτὸς ὄντα] Libri omnes exhibent τῶν οἵων περ αὐτὸς ὄντων. Sunt qui intelligant οὐδένα aut τινά: alii emendant τὸν, οἷόν περ αὐτὸν, ὄντα, putantque locum infra II, 3, 25. τοῖς, οἵοις ἡμῖν καὶ ὑμῖν, χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δ. similem nostro. Verum elegantiae et linguae legibus magis convenire videtur emendatio, quae est in margine Castal. et Bryl. τοὺς οἷός περ αὐτὸς ὄντας. Sed illa cum nimis a scriptura librorum recederet, Leonclavii correctionem recipiendam putavi. Sensus est: *Negabant, talem virum, qualis Alcibiades esset, novis rebus indiguisse et formae civitatis mutatione. Z.* Equidem ex simili loco II, 3, 25. legendum censeo τὸν οἷόν περ αὐτὸν ὄντα. Quod nisi rectum est, etiam altero in loco legendum esset: τοῖς οἷοί περ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς χαλεπὴν etc. Weiske τοὺς οἷόν περ αὐτὸν dedit, probabili coniectura. Vulgatam Codex B. fulcit, inserto verbo εἶναι post ὄντων. E. κοινὸν habet.

αὐτῷ] Sic pro ἑαυτῷ, quod tenent quoque Codd. 5 Paris., restitui, sensu poscente et hortante Moro. deinceps C. E. τῶν ἡλικιωτῶν. B. C. D. E. τῶν τε πρεσβ.

τοιούτοις δ. ε., οἵοις] Pro τοιοῦτος δ. ε., οἷός, quod Codd. 5 Par. quoque tenent, recepi Mori emendationem certissimam: nam, ut ex ipso dativo δυνασθεῖσιν, quod perperam in δυνασθέντας mutari voluit Leonclavius, intelligitur, dativi reguntur ab ὑπάρχειν, quod ex superiori membro repeti debet.

πρότερον, ὕστερον δὲ] Haec verba, quae sensum turbant, delenda puto cum Reizio, Prof. Lips. Celeb., qui in Epimetro I. Prosodiae gr. accentus inclin. hunc locum doctissime et diligentissime pertractavit. Fortassis interpolatio originem cepit a scriptura περ. quare hanc

σθαι. Οἱ δὲ, ὅτι τῶν παροιχομένων αὐτοῖς κακῶν 17 μόνος αἴτιος εἴη, τῶν τε φοβερῶν ὄντων τῇ πόλει γενέσθαι μόνος κινδυνεύσαι ἡγεμὼν καταστῆναι. Ἀλ- 18 κιβιάδης δὲ, πρὸς τὴν γῆν ὁρμισθεὶς, ἀπέβαινε μὲν οὐκ εὐθέως, φοβούμενος τοὺς ἐχθρούς· ἐπαναστὰς δὲ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἐσκόπει τοὺς αὑτοῦ ἐπιτηδείους, εἰ παρείησαν. κατιδὼν δὲ Εὐρυπτόλεμον τὸν Πεισιά- 19 νακτος, ἑαυτοῦ δὲ ἀνεψιὸν, καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους καὶ τοὺς φίλους μετ' αὐτῶν, τότε ἀποβὰς ἀναβαίνει ἐς τὴν πόλιν μετὰ τῶν παρεσκευασμένων, εἴ τις ἅπτοιτο, μὴ ἐπιτρέπειν. Ἐν δὲ τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπολο- 20 γησάμενος, ὡς οὐκ ἠσεβήκει, εἰπὼν δὲ, ὡς ἠδίκηται, λεχθέντων δὲ καὶ ἄλλων τοιούτων, καὶ οὐδενὸς ἀντει- πόντος, διὰ τὸ μὴ ἀνασχέσθαι ἂν τὴν ἐκκλησίαν, ἀναῤῥηθεὶς ἁπάντων ἡγεμὼν αὐτοκράτωρ, ὡς οἷός τε ὢν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύ-

particulam non cum Reizio exsulare iussi. Sensus autem totius loci ex interpretatione eiusdem viri doctissimi est: *Nam populum quidem et illi hoc tribuisse, ut aequalibus anteferretur, maioribus natu non posthaberetur, et de inimicis eius ita existimasse, illos esse tales, qui potentiam in civitate adepti evertere optimum quemque possent: ceterum posteaquam in republica ista iam soli relicti fuissent, necessario iis cives contentos fuisse, meliorum ducum et moderatorum inopia.* Weiske e Wolfii coniectura scripsit πρότερον, δυνασθεῖσι — βελτίστους, ὕστερον δὲ αὐτοὺς μόνους et cet., qua meliorem emendationem equidem reperire non potui.

17. παροιχομένων — κακῶν] Non iniuria conquerebantur: nam eius consilio factum erat, ut Lacedaemonii Syracusanis opem ferrent, Deceliam in Attica munirent, cum Persarum rege amicitiam facerent et Ioniam a societate averterent Atheniensium. Nep. Alcib. 4. et Plutarch. Alc. 23.

γενέσθαι] Perperam hoc abundare opinatur Stephanus. nam sensus est: *quae metuenda essent ne posthac civitati acciderent mala, horum illum solum videri ducem et auctorem esse creatum.* κινδυνεύσαι est optativus: male igitur edd. vett. dant κινδυνεῦσαι.

19. Εὐρυπτόλεμον] Codd. B. C. D. Y. αὐτοῦ δὲ ἀνεψιὸν habent. Diversus est ab illo, qui cum Mantitheo et aliis ad regem Persarum legatus fuit, supra 3, 13. is enim tertium demum post annum rediit, ut cap. 4, 7. ait Noster. Diversus etiam ille Mantitheus videtur ab eo, quem cum Diodoro Hellesponto ducem Alcibiades abiens reliquerat, auctore Diodoro XIII, 68.

20. σῶσαι τὴν προτέραν] *pristinam reipublicae poten am tue-*

ναμιν, πρότερον μὲν τὰ μυστήρια τῶν Ἀθηναίων κατὰ θάλατταν ἀγόντων διὰ τὸν πόλεμον, κατὰ γῆν ἐποίησεν, ἐξαγαγὼν τοὺς στρατιώτας ἅπαν-
21 τας· μετὰ δὲ ταῦτα κατελέξατο στρατιάν, ὁπλίτας μὲν πεντακοσίους καὶ χιλίους, ἱππεῖς δὲ πεντήκοντα καὶ
Olymp. 93, 2. ἑκατόν, ναῦς δ' ἑκατόν. Καὶ μετὰ τὸν κατάπλουν τρίτῳ μηνὶ ἀνήχθη ἐπ' Ἄνδρον, ἀφεστηκυῖαν τῶν Ἀθηναίων· καὶ μετ' αὐτοῦ Ἀριστοκράτης καὶ Ἀδείμαντος ὁ Λευκολοφίδου συνεπέμφθησαν, οἱ
22 ᾑρημένοι κατὰ γῆν στρατηγοί. Ἀλκιβιάδης δὲ ἀπε-

ri et conservare vertit Leoncl. At τὴν προτέραν significat *amissam* simul: quae quomodo conservari possit? ἀνασώσασθαι τὴν πατρῴαν δόξαν est VII, 5, 16.

πρότερον — κατὰ γῆν] A quo nempe Decelia a Lacedaemoniis occupata tenebatur, via sacra, quae Eleusina ferebat, Iacchum seu pompam sacram deducere non ausi erant Athenienses. Conf. Plutarch. Alc. 34.

κατὰ γῆν ἐποίησεν] Intellige ἄγεσθαι. Nempe per viam sacram vocatam, de qua liber Polemonis olim exstitit, auctore Harpocratione in Ἱερὰ ὁδός. Cf. Philostrati Vita Soph. II, 20, p. 602. Hesych. in Ἱερὰ συκῆ, ibique Interpretes. Libanius in Apologia Socratis p. 49. ed. Reiskii: ὁ δὲ τοῖς μυστηρίοις ἀπέδωκε τὴν ἀρχαίαν ὁδόν. Ita enim locus ille scribendus erat.

21. τρίτῳ μηνὶ] Redierat Thargelionis die XXV. exeunte anno 1. Olympiadis 93. Boedromionis altera parte mysteria Eleusinem per terram duxerat, igitur initio iam facto anni 2. Olympiadis 93. De mense et diebus mysteriorum loci classici sunt Plutarchi Camilli c. 19. Polyaeni III, 11, 2. Cf. Meursii Eleusiniorum c. 27.

Ἀριστοκράτης] Diodorus XIII, 69. et Nepos Alc. 7. *Thrasybulum* fuisse tradunt. Z. Sed is absens iam antea dux factus erat, supra sect. 10. et infra sect. 11. cap. 5. Ceterum Aristocrates videtur esse ὁ Σκελλίου apud Thucyd. VIII, 89, ubi male et contra Codd. fidem Σικελίου editum. cf. Aristoph. Av. 126. cum scholio et Valesii Emendation. p. 108.

Λευκολοφίδου] Vulgatum Λευκοροφείδου, quod habet etiam Venetus liber, iam olim Valesius e Schol. Aristoph. ad Ran. 1513. corrigi iusserat, deinde Hemsterhus. ad Luciani T. I, p. 157. Plato Protagora p. 98. Bipont. eundem nominat, et veram scripturam habent Codd. D. F. Sequens οἱ omittunt B. C. De Adimanto vide etiam infra II, 2, 32. Duo fuerunt Adimanti eodem tempore, ὁ Κηπίδος, alter ὁ Λευκολοφίδου, ut est apud Platonem l. c. In loco Eupolidis Comici posito a Scholiaste Aristophanis l. c. Ἀργαλέον δῆτ' ἐστὶ πάσχειν τοῦτό με τὸν Λευκολόφου παῖδα Codex Ravennas addit τοῦ Πορθάνος. In Ecclesiaz. v. 641. Λευκο-

βίβασε τὸ στράτευμα τῆς Ἀνδρίας χώρας ἐς Γαύριον· ἐκβοηθήσαντας δὲ τοὺς Ἀνδρίους ἐτρέψαντο, καὶ κατέκλεισαν ἐς τὴν πόλιν, καί τινας ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, καὶ τοὺς Λάκωνας, οἳ αὐτόθι ἦσαν. Ἀλκιβιάδης δὲ 23 τρόπαιόν τε ἔστησε, καὶ μείνας αὐτοῦ ὀλίγας ἡμέρας ἔπλευσεν ἐς Σάμον, κἀκεῖθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει.

CAPUT V.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, πρότερον τούτων οὐ πολλῷ χρόνῳ Κρατησιππίδᾳ τῆς ναυαρχίας παρεληλυθυίας, Λύσανδρον ἐξέπεμψαν ναύαρχον. ὁ δὲ, ἀφικόμενος ἐς Ῥόδου, καὶ ναῦς ἐκεῖθεν λαβὼν, ἐς Κῶ καὶ Μίλητον ἔπλευσεν· ἐκεῖθεν δ' ἐς Ἔφεσον, καὶ ἐκεῖ ἔμεινε, ναῦς ἔχων ἑβδομήκοντα, μέχρις οὗ Κῦρος ἐς Σάρδεις ἀφίκετο. ἐπεὶ δὲ 2 ἧκεν, ἀνέβη πρὸς αὐτὸν σὺν τοῖς ἐκ Λακεδαίμονος πρέσβεσιν. ἐνταῦθα δὴ κατά τε τοῦ Τισσαφέρνους ἔλεγον, ἃ πεποιηκὼς εἴη, αὐτοῦ τε Κύρου ἐδέοντο, ὡς

Olymp. 92, 4. — 1

λόφας nominatur, nescio an pater Adimanti.

22. Γαύριον] Idem castellum vocat Diodorus l. l. Κάτριον, male. Livius XXXI, 45. Gaureleon portum Andriorum habet.

ἐτρέψαντο] Scil. οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀλκιβιάδου: quod nomen latet in praec. στράτευμα.

καὶ τοὺς Λάκωνας] Deest καὶ in edd. vett. et Codice A.

23. ἔπλευσεν ἐς Σ.] Plutarchus narrat, Alcibiadem iam eo, quod oppidum Andriorum non ceperit, in reprehensionem incurrisse adversariorum.

ἐπολέμει] Thrasybulo relicto in castello Γαυρίῳ, ipse profectus Con et Rhodum depopulatus est, teste Diodoro, nisi potius Thrasylus in locum Thrasybuli etiam hic substituendus est. Nam Thrasybulus in Hellesponto bellum gerebat. Cf. I, 4, 9. et I, 5, 11.

1. πρότερον τούτων] h. e. antequam Athenis proficisceretur Alcibiades.

Κρατησιππίδᾳ τῆς ναυαρχίας] Male A. B. ναυπαχίας. In locum Pasippidae suffectus Cratesippidas ad Chium imperium suscepit supra I, 1, 32. Quodsi partem anni Pasippidae residuam Cratesippidae contributam fuisse putamus, certe imperium Cratesippidae exierat Olymp. 92, 4. Consentit Diodorus XIII, 65.

Κῶ] Marg. Leoncl. Κῶν. Deinceps μέχρι Codex B.

2. ἐκ Λακεδαίμονος] Marg. Steph. cum Codd. B. Y. Λακεδαιμονίοις. Forte hoc praestat, ne quis putet, nunc primum Lacedaemone missos advenire, qui contra redeunt a rege foe-

3 προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι. Κῦρος δὲ τόν τε πατέρα ἔφη ταῦτα ἐπεσταλκέναι, καὶ αὐτὸς οὐκ ἄλλ' ἐγνωκέναι, ἀλλὰ πάντα ποιήσειν· ἔχων δὲ ἥκειν τάλαντα πεντακόσια· ἐὰν δὲ ταῦτα ἐκλίπῃ, τοῖς ἰδίοις χρήσεσθαι ἔφη, ἃ ὁ πατὴρ αὐτῷ ἔδωκεν· ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα, καὶ τὸν θρόνον κατακόψειν, ἐφ' ᾧ ἐκά-
4 θητο, ὄντα ἀργυροῦν καὶ χρυσοῦν. Οἱ δὲ ταῦτ' ἐπῄνουν, καὶ ἐκέλευον αὐτὸν τάξαι τῷ ναύτῃ δραχμὴν Ἀττικήν, διδάσκοντες, ὅτι, ἂν οὗτος ὁ μισθὸς γένηται, οἱ τῶν Ἀθηναίων ναῦται ἀπολείψουσι τὰς ναῦς,
5 καὶ μείω χρήματα ἀναλώσει. ὁ δὲ καλῶς μὲν ἔφη αὐτοὺς λέγειν, οὐ δυνατὸν δ' εἶναι, παρ' ἃ βασιλεὺς ἐπέστειλεν αὐτῷ, ἄλλα ποιεῖν. εἶναι δὲ καὶ τὰς συνθήκας οὕτως ἐχούσας, τριάκοντα μνᾶς ἑκάστῃ νηῒ τοῦ μηνὸς διδόναι, ὁπόσας ἂν βούλωνται τρέφειν Λακε-
6 δαιμόνιοι. Ὁ δὲ Λύσανδρος τότε μὲν ἐσιώπησε· μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ἐπεὶ αὐτῷ προπιὼν ὁ Κῦρος ἤρετο, τί ἂν μάλιστα χαρίζοιτο ποιῶν, εἶπεν, ὅτι εἰ πρὸς τὸν
7 μισθὸν ἑκάστῳ ναύτῃ ὀβολὸν προσθείης. ἐκ δὲ τούτου τέτταρες ὀβολοὶ ἦν ὁ μισθὸς, πρότερον δὲ τριώβολον. καὶ τόν τε προοφειλόμενον ἀπέδωκε, καὶ ἔτι μηνὸς προέδωκεν, ὥστε τὸ στράτευμα πολὺ προθυμό-
8 τερον εἶναι. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀκούοντες ταῦτα, ἀθύμως μὲν εἶχον, ἔπεμπον δὲ πρὸς τὸν Κῦρον πρέ-

derisque fabulas afferunt cum litteris Cyro.

3. ἐφ' ᾧ ἐκάθητο] Plutarchus Lys. 9. habet ἐφ' οὗ καθήμενος ἐχρημάτιζε. Codd. B. C. E. Y. ἐφ' οὗ habent.

4. ἐκέλευον] Ed. Cast. ἐκέλευσαν, minus recte.

ὡς] Hanc particulam, quae in edd. vett. ceteris deest absorpta a praeced. syllaba, revocavimus ex Cast. sed ὅτι est in Steph. et in Codice B.

ἀπολείψουσι] Hoc ita evenisse tradit Plutarchus Lys. 4.

5. ἐπέστειλεν] Sic Steph. sed edd. vett. ἀπέστειλεν, perperam.

7. ἦν ὁ μισθὸς] De stipendio nautarum a Tissapherne dato Peloponnesiis disputant viri docti ad Thucydidem VIII, 29.

προοφειλόμενον] Pro προσοφ., quod tenent quoque Codd. 5 Paris., recepi lectionem Leonclavii. Ceterum universa pecunia, quam tum solvit Lysandro Cyrus, secundum Plutarch. l. l. et Diodor. XIII, 70. fuit *decem millia Daricorum.*

σβεις διὰ Τισσαφέρνους. ὁ δὲ οὐ προσεδέχετο, δεο- 9 μένου Τισσαφέρνους, καὶ λέγοντος, ἅπερ αὐτὸς ἐποίει πεισθεὶς ὑπ' Ἀλκιβιάδου, σκοπεῖν, ὅπως τῶν Ἑλλήνων μηδένες ἰσχυροὶ ὦσιν, ἀλλὰ πάντες ἀσθενεῖς, αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στασιάζοντες. Καὶ ὁ μὲν Λύσαν- 10 δρος, ἐπεὶ αὐτῷ τὸ ναυτικὸν συνετέτακτο, ἀνελκύσας τὰς ἐν τῇ Ἐφέσῳ ναῦς, οὔσας ἐννενήκοντα, ἡσυχίαν ἦγεν, ἐπισκευάζων καὶ ἀναψύχων αὐτάς. Ἀλκιβιά- 11 δης δὲ, ἀκούσας, Θρασύβουλον ἔξω Ἑλλησπόντου ἥκοντα τειχίζειν Φώκαιαν, διέπλευσε πρὸς αὐτὸν, καταλιπὼν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν Ἀντίοχον, τὸν αὐτοῦ κυβερνήτην, ἐπιστείλας, μὴ ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὰς Λυσάνδρου ναῦς. Ὁ δὲ Ἀντίοχος, τῇ τε αὐτοῦ νηῒ καὶ ἄλλῃ ἐκ 12 Νοτίου ἐς τὸν λιμένα τῶν Ἐφεσίων ἐσπλεύσας, παρ' αὐτὰς τὰς πρῴρας τῶν Λυσάνδρου νεῶν παρέπλει. ὁ δὲ Λύσανδρος, τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγας τῶν νεῶν 13 καθελκύσας, ἐδίωκεν αὐτόν. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τῷ Ἀντιόχῳ ἐβοήθουν πλείοσι ναυσὶ, τότε δὴ καὶ πάσας ξυντάξας ἐπέπλει. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκ τοῦ Νοτίου καθελκύσαντες τὰς λοιπὰς τριήρεις,

9. ἅπερ — Ἀλκιβιάδου] Si cum Moro hanc esse parenthesin statuis: non audiri debet Leonclavius, qui putat, ante πεισθεὶς excidisse ποιεῖν. Z. Sed ὅπερ malim.

μηδένες] Sic Castal. quod quamquam fortassis in μηδ' ἕνες seu μηδένες mutari debet: melius tamen esse videtur, quam μηδὲν οἵτινες, quod ceteri exhibent libri. Z. At in Edd. Br. et Cast. est μηδέ τινες. Contra in margine L. et Steph. est etiam μηδένες, quod praefert Morus. Codex B. omittit μηδὲν, D. μηδὲ εἴ τινες habet. μηδένες τινὲς praefert Wolfius.

10. συνετέτακτο] B. D. E. συντέτακτο. Deinceps οὔσας ναῦς B. C. D. E. postea ἐνενήκοντα B. D. ἐννείκοντα E.

11. Θρασύβουλον] Cf. supra c. 4. §. 9. Ceterum Plutarchus cap. 35. de abitu Alcibiadis ita: ἀπῆρεν ἀργυρολογήσων ἐπὶ Καρίας. Diodorus Clazomenas abiisse ait, quae tum ab exsulibus vexabantur.

ἔξω Ἑλλησπόντου] Erat ibi supra I, 4, 9. inde nunc revertitur. Igitur ἐξ Ἑλλησπόντου ἥκοντα malim.

12. καὶ ἄλλῃ] Diodorus XIII, 71. tradit, cum decem navibus Antiochum fastu inflatum invectum in portum Ephesi provocasse Lysandrum ad proelium. Plutarchus verborum contumeliam addit cap. 35.

13. ἁπάσας] Sic Iunt. sed Ald. et Steph. dant πάσας. Emendatio Mori αὐτὸς πάσας mihi ob elegantiam valde placet.

14 ἀνήχθησαν, ὡς ἕκαστος ἤνοιξεν. Ἐκ τούτου δ' ἐναυμάχησαν, οἱ μὲν ἐν τάξει, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διεσπαρμέναις ταῖς ναυσὶ, μέχρις οὗ ἔφυγον, ἀπολέσαντες πεντεκαίδεκα τριήρεις. τῶν δὲ ἀνδρῶν οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον, οἱ δ' ἐζωγρήθησαν. Λύσανδρος δὲ, τάς τε ναῦς ἀναλαβὼν, καὶ τρόπαιον στήσας ἐπὶ τοῦ Νοτίου, διέπλευσεν ἐς Ἔφεσον, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐς 15 Σάμον. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλκιβιάδης, ἐλθὼν ἐς Σάμον, ἀνήχθη ταῖς ναυσὶν ἁπάσαις ἐπὶ τὸν λιμένα τῶν Ἐφεσίων, καὶ πρὸ τοῦ στόματος παρέταξεν, εἴ τις βούλοιτο ναυμαχεῖν. ἐπεὶ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλαῖς ναυσὶν ἐλαττοῦσθαι, ἀπέπλευσεν ἐς Σάμον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὀλίγῳ ὕστερον αἱροῦσι Δελφίνιον 16 καὶ Ἠϊόνα. Οἱ δὲ ἐν οἴκῳ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἠγγέλθη ἡ ναυμαχία, χαλεπῶς εἶχον τῷ Ἀλκιβιάδῃ, οἰόμενοι, δι' ἀμέλειάν τε καὶ ἀκράτειαν ἀπολωλεκέναι τὰς ναῦς, καὶ στρατηγοὺς εἵλοντο ἄλλους δέκα, Κόνωνα, Διομέ-

14. διεσπαρμ.] Diodorus habet ἐν οὐδεμιᾷ τάξει.

πεντεκαίδεκα] Eundem numerum tradit Plutarchus Lys. 5. sed Diodorus l. l. narrat, naves XXII amissas esse: in quibus triremem, qua Antiochus vectus fuerit, statim ab initio depressam esse.

ἐξέφυγον] Diodorus: πρὸς τὴν γῆν διενήξαντο.

15. ἐπὶ τὸν λιμένα] Diodorus: ἀνήχθη μετὰ πασῶν τῶν νεῶν εἰς Ἔφεσον ἐπιπλεύσας τοῖς λιμέσιν. ὡς δ' οὐδεὶς ἀντανῆγεν, τὰς μὲν πολλὰς ναῦς καθώρμισε περὶ τὸ Νότιον, τὴν ἡγεμονίαν παραδοὺς Ἀντιόχῳ. Idem post pugnam πληρώσας τὰς τριήρεις πάσας ἐπέπλευσε τοῖς λιμέσι τῶν πολεμίων.

εἴ τις βούλοιτο] Koeppen εἴ τι coniecit. Weiske comparat II, 2, 16., locum non satis aptum ad vulgatam defendendam. Deinceps ἐπειδὴ δὲ B. D. habent.

Δελφίνιον] Diodorus c. 76. sequente anno a Callicratida captum Chiorum castellum hoc ait, de quo vide Thucydidem VIII, 38. Pro vitioso Ἠϊόνα e Diodoro Τηΐους corrigit Weiske: quidni Τέων? De tempore, quod initio anni sequentis Diodorus assignat, ὀλίγῳ ὕστερον Xenophontis intelligi debet.

16. δι' ἀμέλειαν etc.] Has criminationes pro concione protulisse Thrasybulum, Thrasonis filium, narrat Plutarchus Alcib. c. 36. Praeterea, ut Diodorus XIII, 73. scribit, accusabant Alcibiadem Cumaei: alii amicitiam cum Pharnabazo initam criminabantur. Paulo antea ἡ ante ναυμαχία omittitur in Codice B. et C.

δοντα, Λέοντα, Περικλέα, Ἐρασινίδην, Ἀρι-
στοκράτην, Ἀρχέστρατον, Πρωτόμαχον, Θρασύ-
λον, Ἀριστογένην. Ἀλκιβιάδης μὲν οὖν, πονήρως 17
καὶ ἐν τῇ στρατιᾷ φερόμενος, λαβὼν τριήρη μίαν,
ἀπέπλευσεν ἐς Χεῤῥόνησον ἐς τὰ ἑαυτοῦ τείχη· μετὰ 18
δὲ ταῦτα Κόνων ἐκ τῆς Ἄνδρου ξὺν αἷς εἶχε ναυσὶν
εἴκοσι, ψηφισαμένων Ἀθηναίων, ἐς Σάμον ἔπλευσεν
ἐπὶ τὸ ναυτικόν. ἀντὶ δὲ Κόνωνος ἐς Ἄνδρον ἔπεμ-
ψαν Φανοσθένην τέτταρας ναῦς ἔχοντα. οὗτος, περι- 19
τυχὼν δυοῖν τριήροιν Θουρίαιν, ἔλαβεν αὐτοῖς ἀν-
δράσι· καὶ τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ἅπαντας ἔδησαν
Ἀθηναῖοι· τὸν δὲ ἄρχοντα αὐτῶν Δωριέα, ὄντα μὲν
Ῥόδιον, πάλαι δὲ φυγάδα ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Ῥόδου ὑπὸ
Ἀθηναίων, κατεψηφισμένων αὐτοῦ θάνατον καὶ τῶν

Λέοντα] Etiam infra c. 6. §. 16. idem numeratur in decem praetoribus: sed recte spurium esse nomen contendunt viri docti. Nam ipse Xenophon infra cap. 6. §. 30. et cap. 7. §. 1. pro Leonte scribit verum nomen *Lysiae:* similiter quoque Diodorus XIII, 101. pro quo ibidem cap. 74. nomen Lysaniae, haud dubie librariorum errore, dicitur.

Περικλέα] nothum Periclis filium, adoptatum deinde in nomen patris, antea Pyrrhonidam vocatum, ut ex Eupolide memorat Plutarchus in Pericle. Deinceps Ἀριστοκράτη A. D.

17. τριήρη] Edd. vett. τριήρην, vitiose.

τὰ ἑαυτοῦ τείχη] Hoc Alcibiadis castellum seu turris fuit ad Bisanthen. Plutarch. Alcib. c. 36. Pactyen cum Diodoro nominat Nepos cap. 7.

18. Ἄνδρου] Edd. vett. cum codice A. Ἀντάνδρου, minus recte, ut sequentia ostendunt.

ψηφισαμένων Ἀθ.] Nam, ut narrat Diodorus XIII, 74., Conon, simulatque decem illi praetores creati erant, statim missus est Samum, ut ab Alcibiade classem cum imperio reposceret. Hinc Noster dicit ἐπὶ τὸ ναυτικόν, *ad imperium classis recipiendum.*

Φανοσθένην] Codd. A. C. D. E. Φανοσθένη. Andrium, quem, etsi peregrinum, Athenienses ducem legerant, teste Platone in Ione, cuius locum transtulit Aelianus V. H. XIV, 5. et Athenaeus XI, p. 506. In Platone Codex Venetus similiter Φανοσθένην praebet pro Φανοσθένη.

19. περιτυχὼν] Ita cum L. A. Codd. B. Y. pro Edd. vett. περιελθών, quam glossam alterius verbi esse statuit Leonclavius. Deinceps Θουρίαν A. Θουρίων maluit Brodaeus.

Δωριέα] Vide ad I, 1, 2.

πάλαι δὲ φυγάδα] *qui dudum extra fines Atticae et Rhodi apud Thurios, a quibus civitate donatus erat, errabat propter Athenienses, qui eum ipsiusque cognatos mortis damnarant* etc. Ita Zeune. *metu Atheniensium* vertit Leonclavius verba ὑπὸ Ἀθηναίων duriuscule antecedentibus adiecta, quae mihi si-

ἐκείνου συγγενῶν, πολιτεύοντα παρ' αὐτοῖς, ἐλεήσαν-
20 τες ἀφῆκαν, οὐδὲ χρήματα πραξάμενοι. Κόνων δ'
ἐπεὶ ἐς τὴν Σάμον ἀφίκετο καὶ τὸ ναυτικὸν κατέλαβεν
ἀθύμως ἔχον, ξυμπληρώσας τριήρεις ἑβδομήκοντα
ἀντὶ τῶν προτέρων, οὐσῶν πλέον ἢ ἑκατὸν, καὶ ταύ-
ταις ἀναγόμενος μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν, ἄλλοτε
ἄλλῃ ἀποβαίνων τῆς τῶν πολεμίων χώρας ἐλῄζετο.
21 Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν ᾧ Καρχηδόνιοι ἐς Σικελίαν
στρατεύσαντες εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τριήρεσι καὶ πεζῆς
στρατιᾶς δώδεκα μυριάσιν εἷλον Ἀκράγαντα λιμῷ,
μάχῃ μὲν ἡττηθέντες, προσκαθεζόμενοι δὲ ἑπτὰ μῆνας.

CAPUT VI.

1 Olymp. 93¼. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, ᾧ ἥ τε σελήνη ἐξέλι-
πεν ἑσπέρας, καὶ ὁ παλαιὸς τῆς Ἀθηνᾶς

gnificare videntur, Dorieum eo tempore, cum Rhodum Athenienses expugnassent, ab iis condemnatum aufugisse ad Thurios ibique civitate donatum fuisse. Rem copiosius narrat Pausanias VI, 7.

πολιτ. παρ' αὐτοῖς] Scil. Θουρίοις, quod ex praec. Θουρίαιν intelligitur. Ante πολιτεύοντα Morus censet excidisse νῦν δέ.

ἀφῆσαν] Sic Iunt. et Steph. pr. cum Leonclavianis et Codice B.: sed Stephan. posteriore recepit Ald. et Codd. A. C. D. E. ἀφεῖσαν. Equidem cum Moro et Weiskio de sententia Leonclavii revocavi usitatiorem formam ἀφῆκαν, quamquam ἀνῆσαν ex Euripidis Ione v. 1170. et aliunde laudarit Fischer. ad Weller. p. 229.

20. ἀθύμως ἔχον] Causa rei vid. §. 8.

21. ἐν ᾧ Καρχηδ.] Diodorus, qui hanc Carthaginensium expeditionem copiose XIII, 80—91. describit, eam refert ad annum sequentem: probatque Dodwellus, quoniam Xenophon tot res hoc anno complexus sit, quae anno sequente etiam exeunte acciderint.

1. σελήνη ἐξέλιπεν] Luna hoc anno defecit die 15. Aprilis.

ὁ παλαιὸς τῆς Ἀθηνᾶς νεώς] Hunc putat esse Chandler, de quo Inscriptio Attica publicata ab eo P. II. no. 1. p. 37 seqq. τοῦ νεοῦ τοῦ ἐν πόλει, ἐν τῷ τὸ ἀρχαῖον ἄγαλμα. Pertinet ea ad annum Archontis Dioclis Olymp. 92 ¾. Valesius ad Harpocr. p. 142. ed. Gronov. refert huc etiam Demosthenis locum c. Timarch. καὶ οἱ ταμίαι, ἀφ' ὧν ὁ ὀπισθόδομος ἐνεπρήσθη καὶ ὁ τῶν τῆς θεοῦ καὶ οἱ τῶν ἄλλων θεῶν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ἦσαν, ἕως ἡ κρίσις αὐτοῖς ἐγένετο. Sed huius loci tempus incertum: certior est ratio *Car. Godof. Mülleri* de Minervae Poliadis sacris et aede in arce Athenarum p. 19 et 20., qui verba haec omnia, ᾧ ἥ τε σελήνη ἐξέλιπεν ἑσπέρας καὶ ὁ παλαιὸς τῆς Ἀθηνᾶς

νεὼς ἐν Ἀθήναις ἐνεπρήσθη, Πιτύου μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δὲ Καλλίου Ἀθήνησιν, οἱ Λακεδαιμόνιοι, τῷ Λυσάνδρῳ παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χρόνου, καὶ τῷ πολέμῳ τεττάρων καὶ εἴκοσιν ἐτῶν, ἔπεμψαν ἐπὶ τὰς ναῦς Καλλικρατίδαν. Ὅτε δὲ παρεδίδου ὁ Λύ- 2 σανδρος τὰς ναῦς, ἔλεγε τῷ Καλλικρατίδᾳ, ὅτι θαλαττοκράτωρ τε παραδοίη, καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκώς. ὁ δὲ αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἐξ Ἐφέσου ἐν ἀριστερᾷ Σάμου παραπλεύσαντα, οὗ ἦσαν αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες, ἐν Μιλήτῳ παραδοῦναι τὰς ναῦς· καὶ ὁμολογήσειν θαλαττοκρατεῖν. Οὐ φαμένου δὲ τοῦ Λυσάνδρου πολυ- 3 πραγμονεῖν ἄλλου ἄρχοντος, αὐτὸς ὁ Καλλικρατίδας πρὸς αἷς παρὰ Λυσάνδρου ἔλαβε ναυσὶ προσεπλήρωσεν ἐκ Χίου καὶ Ῥόδου καὶ ἄλλοθεν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων πεντήκοντα ναῦς. ταύτας δὲ πάσας ἀθροίσας, οὔσας τετταράκοντα καὶ ἑκατὸν, παρεσκευάζετο ὡς ἀπαντησόμενος τοῖς πολεμίοις. Καταμαθὼν δὲ ὑπὸ 4

νεὼς ἐν Ἀθήναις ἐνεπρήσθη usque ad ἔπεμψαν, aliena et ab inepto Grammatico olim in margine addita, postea temere in contextum orationis Xenophonteae admissa censet. Templum Poliadis is meminerat incensum Archonte Callia, quem alii Calliadem vocant, Olympiadis 75. anno 1. ante pugnam Salaminiam: temere igitur Calliae Archonti Athenarum Olympiadis 93. anno 3. adscripsit, quae de Callia vetustiore narrata legerat. Templum enim hoc restauratum et Diocle Archonte, hoc est Olympiadis 92. anno 4. eo tantum perductum fuit, ut parietibus aedis novae et columnis plerisque collocatis tectum tamen deesset. Anno igitur 3. Olympiadis 93. templum vix absolutum non potuit dici ὁ παλαιὸς νεὼς τῆς Ἀθηνᾶς. Novo hoc argumento convincitur auctoritas aliena rationum chronologicarum Xenophonteae chronologiae simplicissimae a Grammatico aliquo additarum.

Πιτύου] Pro Πίτιος sic rescripsi de Stephani sententia: nam idem Ephorus infra II, 3, 10. dicitur Πιτύας.

καὶ τῷ πολέμῳ τ. κ. ε. ἐ.] Graecitas non minus quam ratio temporum prodit interpolatorem. Cf. supra c. 3. §. 1.

ἔπεμψαν — Καλλικρ.] scil. post diem 20. Septembris munus nauarchi iniit.

2. παραδοῦναι τὰς ναῦς] Placet ordo B. τὰς ναῦς παραδοῦναι.

4. καταμαθὼν — καταστασιαζόμενος] *cum intellexisset, se premi* etc. Sic Exped. V, 8, 14. κατέμαθον ἀναστὰς μόγις, *sensi me vix surgere*. Cf. ad Exped. II, 1, 13.

τῶν Λυσάνδρου φίλων καταστασιαζόμενος, οὐ μόνον ἀπροθύμως ὑπηρετούντων, ἀλλὰ καὶ διαθροούντων ἐν ταῖς πόλεσιν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι μέγιστα παραπίπτοιεν ἐν τῷ διαλλάττειν τοὺς ναυάρχους πολλάκις ἀντ' ἐπιτηδείων γενομένων, καὶ ἄρτι ξυνιέντων τὰ ναυτικὰ, καὶ ἀνθρώποις ὡς χρηστέον (οὐ) γιγνωσκόντων, ἀπείρους δὴ θαλάττης πέμποντες καὶ ἀγνῶτας τοῖς ἐκεῖ, κινδυνεύοιεν τι παθεῖν διὰ τοῦτο· ἐκ τούτου δὲ ὁ Καλλικρατίδας, ξυγκαλέσας τοὺς Λακεδαιμονίων ἐκεῖ παρόντας, ἔλεγεν αὐτοῖς τοιάδε·

ναυάρχους πολλάκις ἀνεπιτηδείων γιγνομένων — οὐ γιγνωσκόντων] Codd. in hoc difficili loco parum opitulantur. ναυάρχας habet C. γενομένων D. Primum de structura verborum dubitatio est. Plurimae Edd. post ναυάρχους comma ponunt, et sequentia verba pro genitivis absolutis habent. Prouti verba nunc habent, opponi videntur ἄπειροι θαλάττης καὶ ἀγνῶτες τοῖς ἐκεῖ illis, qui dicuntur in priore membro ἀνεπιτήδειοι γιγνόμενοι καὶ ἄρτι ξυνιέντες τὰ ναυτικὰ καὶ οὐ γιγνώσκοντες ὡς χρηστέον ἀνθρώποις. Sed statim in his occurrit contrarium membrum ἄρτι ξυνιέντες τὰ ναυτικὰ, quod cum antecedente ἀνεπιτήδειοι non coit, neque oppositum est τοῖς ἀπείροις τῆς θαλάττης. Nam qui usum rei nauticae nunc primum vel non diu vel paulo ante acquisiverunt, contrarii sunt iis, qui plane ignari et imperiti, ἄπειροι τῆς θαλάττης, dicuntur. Haec est prima dubitatio de priore membro orationis, comparato cum altero opposito. Altera est de hominibus, qui priore membro dicuntur οὐ γιγνώσκοντες, ὡς χρ. τ. ἀνθρ.: in altero vero opponuntur ἀγνῶτες τοῖς ἐκεῖ. Quae oppositio iterum falsa vel potius nulla est. Difficultatem hanc ut tollerent, varia commenti sunt interpretes. Steph. in ed. prima scribi voluit καὶ ὅτι ἀπείρους θαλ. πέμποντες, in altera post ἀπείρους addidit δὲ, quam rationem secuti sunt Morus et Zeune: contra Weiske ante κινδυνεύοιεν inseruit copulam καὶ, verbum γιγνομένων interpretatus positum pro ὄντων, Wolfius autem pro ᾑρημένων. Mihi unice placet coniectura Iacobsii proposita in Additam. ad Athenaeum p. 21., qui ἀντ' ἐπιτηδείων scribit, ita tamen, ut deinceps etiam γενομένων cum codice D. scribatur, et negatio ante γιγνωσκόντων omittatur, quae e fine verbi χρηστέον facile adnasci potuit. Ceterum post ἀπείρους Codd. 5 Paris. δὴ addunt, quod recepi. Pro κινδυνεύοιεν B. habet κινδυνεύσειεν. De lege ipsa vide infra ad II, 1, 7.

ἐκ τούτου δὲ] Pro δὲ ex marg. Leonclav. restitui δὴ voluit Zeune, quod apodoseos rationem requirere putabat: ita enim esse Cyrop. VI, 2, 24. ἐκ τούτου δή.

Ἐμοὶ ἀρκεῖ, οἴκοι μένειν· καὶ εἴτε Λύσανδρος, 5 εἴτε ἄλλος τις ἐμπειρότερος περὶ τὰ ναυτικὰ βούλεται εἶναι, οὐ κωλύω τὰ κατ' ἐμέ· ἐγὼ δὲ, ὑπὸ τῆς πόλεως (ὡς) ἐπὶ τὰς ναῦς πεμφθεὶς, οὐκ ἔχω, τί ἄλλο ποιῶ ἢ τὰ κελευόμενα ὡς ἂν δύνωμαι κράτιστα. ὑμεῖς δὲ, πρὸς ἃ ἐγώ τε φιλοτιμοῦμαι, καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, (ἴστε γὰρ αὐτὰ, ὥσπερ καὶ ἐγὼ) ξυμβουλεύετε τὰ ἄριστα ὑμῖν δοκοῦντα εἶναι περὶ τοῦ ἐμὲ ἐνθάδε μένειν, ἢ οἴκαδε ἀποπλεῖν, ἐροῦντα τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε.

Οὐδενὸς δὲ τολμήσαντος ἄλλο τι εἰπεῖν ἢ τοῖς 6 οἴκοι πείθεσθαι, ποιεῖν τε ἐφ' ἃ ἥκει, ἐλθὼν παρὰ Κῦρον ᾔτει μισθὸν τοῖς ναύταις· ὁ δὲ αὐτῷ εἶπε, δύο ἡμέρας ἐπισχεῖν. Καλλικρατίδας δὲ ἀχθεσθεὶς τῇ 7 ἀναβολῇ καὶ ταῖς ἐπὶ τὰς θύρας φοιτήσεσιν, ὀργισθεὶς καὶ εἰπὼν, ἀθλιωτάτους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτι βαρβάρους κολακεύουσιν ἕνεκα ἀργυρίου, φάσκων τε, ἢν σωθῇ οἴκαδε, κατά γε τὸ αὐτῷ δυνατὸν διαλλάξειν Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἀπέπλευσεν ἐς Μίλητον· κἀκεῖθεν πέμψας τριήρεις ἐς Λακεδαίμονα ἐπὶ 8 χρήματα, ἐκκλησίαν ἀθροίσας τῶν Μιλησίων τάδε εἶπεν·

5. Ἐμοὶ ἀρκεῖ] Suspicor, post ἐμοὶ positum μὲν, ut sect. 8., excidisse. Particulam ὡς ante ἐπὶ omittunt Codd. Paris. 5. igitur seclusi: unus E. ὑπὸ habet.

ὑμεῖς] Cast. et Br. ὑμᾶς.

πρὸς ἃ ἐγώ — αἰτιάζεται] *habita ratione partim studii mei, quo ego omnibus viribus feror ad mandata patriae exsequenda, partim reprehensionis, qua civitas nostra carpitur, quod saepe nauarchos rei navalis imperitos mittat.* Correctio Leonclavii αἰτεῖται, pro αἰτιάζεται, prorsus sensum turbat. Z. Koeppen ante πρὸς ἃ inserebat οἷς et deinceps legebat: ἐροῦντες κατὰ τὰ καθεστῶτα ἐνθάδε. Stephani Thesaurus αἰτιάζεσθε praeferre videtur, quod unde habeat, nescio.

ξυμβουλεύετε τὰ ἄρ.] Sensu poscente cum Welsio recepi emendationem Stephani pro ξυμβουλεύω τὰ ἄρ. Edd. et Codd. Parisinorum sex, et mox ἐροῦντα pro vulg. ἐροῦντας, pro quo ed. Cast. et Br. dant ὁρῶντας: verum habent Paris. B. D. Nam ἐροῦντα refertur ad ἐμὲ, ut sensus oriatur: *ut domi exponam conditionem rerum apud exercitum.*

7. ὀργισθεὶς] Distinctionem pro ἀναβολῇ et ὀργισθεὶς vulgo factam sustuli. Verbum ἀχθεσθεὶς pertinet ad utrumque membrum, ὀργισθεὶς autem cum sequente καὶ εἰπὼν iungendum. Ceterum inepte Paris. C. ταῖς θήραις habet.

κατά γε] Vulgo dant κατά τε, id quod Paris. C. E. Y. habent,

Ἐμοὶ μὲν, ὦ Μιλήσιοι, ἀνάγκη τοῖς οἴκοι ἄρχουσι πείθεσθαι· ὑμᾶς δὲ ἐγὼ ἀξιῶ προθυμοτάτους εἶναι ἐς τὸν πόλεμον, διὰ τὸ οἰκοῦντας ἐν βαρβάροις πλεῖστα 9 κακὰ ἤδη ὑπ' αὐτῶν πεπονθέναι. δεῖ δὲ ὑμᾶς ἐξηγεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ὅπως ἂν τάχιστά τε καὶ μάλιστα βλάπτωμεν τοὺς πολεμίους, ἕως ἂν οἱ ἐκ Λακεδαίμονος ἥκωσιν, οὓς ἐγὼ ἔπεμψα χρήματα 10 ἄξοντας· ἐπεὶ τὰ ἐνθάδε ὑπάρχοντα Λύσανδρος Κύρῳ ἀποδοὺς ὡς περιττὰ ὄντα οἴχεται. Κῦρος δὲ, ἐλθόντος ἐμοῦ ἐπ' αὐτὸν, ἀεὶ ἀνεβάλλετό μοι διαλεχθῆναι, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὰς ἐκείνου θύρας φοιτᾷν οὐκ ἠδυ-11 νάμην ἐμαυτὸν πεῖσαι. ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν, ἀντὶ τῶν ξυμβάντων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν τῷ χρόνῳ, ᾧ ἂν ἐκεῖνα προσδεχώμεθα, χάριν ἀξίαν ἀποδώσειν. Ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς δείξωμεν τοῖς βαρβάροις, ὅτι καὶ ἄνευ τοῦ ἐκείνους θαυμάζειν δυνάμεθα τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.

12 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶπεν, ἀνιστάμενοι πολλοὶ, καὶ μάλιστα οἱ αἰτιαζόμενοι ἐναντιοῦσθαι, δεδιότες εἰσηγοῦντο πόρον χρημάτων, καὶ αὐτοὶ ἐπαγγελλόμενοι ἰδίᾳ. λαβὼν δὲ ταῦτα ἐκεῖνος, καὶ ἐκ Χίου πενταδραχμίαν ἑκάστῳ τῶν ναυτῶν ἐφοδιασάμενος, ἔπλευσε 13 τῆς Λέσβου ἐπὶ Μήθυμναν πολεμίαν οὖσαν. Οὐ βουλομένων δὲ τῶν Μηθυμναίων προσχωρεῖν, ἀλλ'

praeter Leonclavium et Wels., qui τε plane omiserunt. Nos Mori emendationem secuti sumus. Z. Ceterum recte monet Cicero Off. I, 30: versutissimum Lysandrum accepimus, contraque Callicratidam, qui praefectus classi proximus post Lysandrum fuit.

9. οἱ ἐκ Λακεδαίμ.] Marg. Steph. οἱ Λακεδαιμόνιοι. Paris. B. ἐκ omisit.

11. ξυμβάντων ἡμῖν] Sic edd. Hal. Cast. et Steph. sec. pro vitioso ὑμῖν, quod ex Iunt. in Ald. et inde in Steph. pr. venerat: unde etiam Leonclavianae exhibent idem cum Paris. B. C. D. E. Solus D. sequens ἀγαθῶν omittit.

ἐκεῖνα] *pecunias Lacedaemone mittendas.*

δείξωμεν] Cast. δείξομεν.

ἐκείνους θαυμάζειν] i. e. θεραπεύειν. Male Paris. E. ἐκείνοις habet. Idem apud Plutarchum Lys. c. 6. barbaros dicit πολὺ μὲν χρυσίον, ἄλλο δ' οὐδὲν καλὸν ἔχειν.

12. οἱ αἰτιαζόμενοι ἐναντ.]

ἐμφρούρων ὄντων Ἀθηναίων, καὶ τῶν τὰ πράγματα ἐχόντων ἀττικιζόντων, προσβαλὼν αἱρεῖ τὴν πόλιν κατὰ κράτος. τὰ μὲν οὖν χρήματα πάντα διήρπαζον 14 οἱ στρατιῶται, τὰ δὲ ἀνδράποδα πάντα ξυνήθροισεν ὁ Καλλικρατίδας ἐς τὴν ἀγορὰν, καὶ κελευόντων τῶν ξυμμάχων ἀποδόσθαι καὶ τοὺς Μηθυμναίους, οὐκ ἔφη ἑαυτοῦ γε ἄρχοντος οὐδένα Ἑλλήνων ἐς τοὐκείνου δυνατὸν ἀνδραποδισθῆναι. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τοὺς μὲν 15 ἐλευθέρους ἀφῆκε τούς τε τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς, καὶ τὰ ἀνδράποδα τὰ δοῦλα πάντα ἀπέδοτο· Κόνωνι δὲ εἶπεν, ὅτι παύσει αὐτὸν μοιχῶντα τὴν θάλατταν. κατιδὼν δὲ αὐτὸν ἀναγόμενον ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐδίωκεν,

Vide §. 4. Paris. B. ἀντιοῦσθαι habet.

13. τὰ πράγματα ἐχ.] Intelliguntur *principes civitatis, qui opibus et divitiis valent.* Conf. Abreschii Animadv. ad Aeschyl. pag. 13.

κατὰ κράτος] Sed Diodorus XIII, 76. proditionem nonnullorum commemorat; inhumanitatem in Athenienses omittit.

14. διήρπαζον] Marg. Steph. διήρπασαν cum Paris. B. πάντα omittit D.

ἑαυτοῦ] Edd. vett. cum Paris. A. C. E. αὐτοῦ.

τοὐκείνου] Pro τὸ κείνου, hortatu Leonclavii, rescripsi formam Atticorum. Sequens modus verbi est pro ἀνδραποδισθήσεσθαι.

15. τοὺς δὲ — φρουροὺς καὶ τὰ ἀνδράποδα] Vitium loci animadvertit Leoncl., qui in margine τούς τε posuit, et Fr. Portus, qui καὶ τοὺς τῶν Ἀθ. φρουροὺς, τὰ δὲ ἀνδρ. coniecit. Callicratidas enim professus esse dicitur, Graecum nullum venditum iri, et se operam daturum, ut Athenienses reconcilientur cum Lacedaemoniis. Fr. A. Wolf membrum totum hoc, τοὺς δὲ — φρουροὺς, spurium censuit; Weiske τοὺς μὲν Μηθυμναίων ἐλευθέρους — φρουροὺς ἐφρούρει, καὶ et cetera. Equidem particula δὲ mutata cum Leonclavio leviore emendatione defunctus sensum verum restitui. Vocabulo ἀνδράποδα additum δοῦλα Lexicon Xenophonteum ait esse, ut indicetur, eos iam ante conditione servos fuisse. Quam interpretationem nescio an alii sint probaturi. Videntur tamen excipi Graeci liberi nati, quos bella aut praedones servilem ad conditionem redegerant, quod verbo ἀνδραποδίζειν significatur.

μοιχῶντα τ. θάλ.] Plutarchus Vol. X, p. 525. ed. R. explicat: αἰσχρῶς καὶ κρύφα πειρᾶν καὶ παραβιάζεσθαι τὴν θάλατταν. Equidem verterim: *maris dominium alienum, quippe quod esset Lacedaemoniorum, contra ius fasque artibus malis sibi arrogare.* De re ipsa vide cap. praeced. §. 20.

ἀναγόμενον ἅμα] Conon cum Methymnam, cui ad opem ferendam profectus erat, captam esse cognovisset, ad insulam

ὑποτεμνόμενος τὸν ἐς Σάμον πλοῦν, ὅπως μὴ ἐκεῖσε

quandam ex numero earum, quae *centum* vocantur, prope Samum sitae, pernoctavit. Inde postridie mane solvit, ut certamen cum classe hostium, quae multitudine navium longe superabat, subterfugeret. Vide Diodor. XIII, 77.

ὑποτεμνόμενος τ.] *intercludens Cononi cursum ad Samum.* Suidas vero verba ὑποτεμν. τὸν πλοῦν interpretatur διὰ τῶν συντομωτάτων πλέων, ἵνα καταλάβῃ τὸν διωκόμενον. Falsus, uti docet Morus. Ceterum Diodorus cap. 78. Cononem cum 40 navibus ait ad Mitylenen effugisse, reliquas 30 ab hostibus in terram compulsas fuisse, quibus deinde relictis milites et nautae Mitylenen se contulerint. Conon statim aditum ad portum obstruit, quem dum hostes vi intrare conantur, pugnat Conon ex navibus in aditu portus stantibus, quem tandem occupant Lacedaemonii. Sed reliqua explicare et cum Xenophonte comparare non licet, nisi situm locorum bene cognitum habeas, ad quem in sequentibus etiam lector attendere debet. Igitur de natura et situ locorum ita Diodorus XIII, 79. ὁ γὰρ εἴσπλους, ὑπὲρ οὗ διηγωνίζοντο, λιμένα μὲν εἶχε καλὸν, ἐκτὸς δὲ πόλεώς ἐστιν. ἡ μὲν γὰρ ἀρχαία πόλις μικρὰ νῆσός τίς ἐστιν· ἡ δ' ὕστερον προσοικισθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν ἐστὶ Λέσβου, ἀνὰ μέσον δ' αὐτῶν ἐστιν εὔριπος στενὸς, καὶ ποιῶν τὴν πόλιν ὀχυράν. Ad quem locum Wesseling attulit locum Strabonis XIII, p. 917., quem simul emendavit, hunc: Ἔχει δ' ἡ Μιτυλήνη λιμένας δύο, ὧν ὁ νότιος κλειστὸς τριήρεσι, καὶ ναύσταθμον ναυσὶ πεντήκοντα· ὁ δὲ βόρειος μέγας καὶ βαθὺς χώματι σκεπαζόμενος. πρόκειται δ' ἀμφοῖν νησίον μέρος τῆς πόλεως ἔχον αὐτόθι συνοικούμενον. Pausanias VIII, p. 662. Megalopolin ait dividi medio fluvio Helissonte, quemadmodum Cnidum et Mitylenen δίχα οἱ εὔριποι νέμουσιν. Insula igitur partem urbis ipsius facere dicitur a Pausania et Strabone, cum in Diodoro dubium sit, an habitationes hominum habuerit. Euripum ipsum τῶν Μιτυληναίων appellat Xenophon infra §. 22. Contra Aristoteles saepiuscule τῶν Πυῤῥαίων. Ita in Hist. Animal. V, 15. ἐν εὐρίπῳ τῷ τῶν Πυῤῥαίων. Antigonus Carystius Mirabil. c. 171. ex Phania Eresio habet τὴν τῶν Πυῤῥαίων λίμνην, ὅταν ἀναξηρανθῇ, κάεσθαι. Iterum Aristoteles H. A. IX, 37. ἐκ δὲ τοῦ εὐρίπου τοῦ ἐκ Πυῤῥας, ubi recte Gaza: de Euripo Pyrrhaeo; ex quo Sylburgius emendavit εὐρίπου τοῦ Πυῤῥαίου, quod recepit Camus, vel τῶν Πυῤῥαίων, quod equidem probo. In Codice Mediceo et versione Guilelmi est Πυρία. Deinde ibi est: περὶ δὲ τὴν Λέσβον καὶ τὰ πελάγια πάντα καὶ τὰ εὐριπώδη τίκτει ἐν τῷ εὐρίπῳ. Ubi codex Guilelmi rectius habuit scriptum, omissis verbis περὶ δὲ τὴν Λ., sic: πάντα δὲ τὰ πελάγια καὶ τὰ εὐριπώδη τίκτει ἐν τῷ εὐρίπῳ. Tertius est locus de Generat. Animal. III. sub finem: ἐπεὶ γὰρ Χῖοί τινες ἐκ Πύῤῥας τῆς ἐν Λέσβῳ τῶν ὀστρέων διεκόμισαν ζῶντα καὶ εἰς τόπους τῆς θαλάττης τινὰς εὐριπώδεις καὶ ὁμόρους ἀφίεσαν. Ubi versio Guilelmi vetusta habet: Quidam enim ex Pirra — in loca fluxibilia et lutosa. Legit ergo olim aliter scriptum, ut etiam Gaza, qui loca quaedam maris reci-

φύγοι. *Κόνων δ' ἔφευγε ταῖς ναυσὶν εὖ πλεούσαις,* 16 *διὰ τὸ ἐκ πολλῶν πληρωμάτων ἐς ὀλίγας ἐκλελέχθαι τοὺς ἀρίστους ἐρέτας· καὶ καταφεύγει ἐς Μιτυλήνην τῆς Λέσβου, καὶ ξὺν αὐτῷ τῶν δέκα στρατηγῶν Λέων καὶ Ἐρασινίδης. Καλλικρατίδας δὲ ξυνεισέπλευσεν ἐς*

proci aestus et luto similia habet. Uterque *εὐριπώδεις* habuit scriptum; *ὁμόρους* quomodo sit ex vestigiis veteris scripturae emendandum, nondum excogitavi. Theophrastus h. pl. III, 10. Lesbi *τὸ ὄρος Πυῤῥαίων κιτνώδες* memorat, unde Plinius XVI, 5, 19. *ut in Lesbo accidit, incenso nemore Pyrrhaeo.* Idem 31. s. 7. *in Pyrrhaea flumen, quod Aphrodisium vocatur, steriles facit.* ubi Codd. quidam *Pyrrha* habent. Pyrrham sitam fuisse iuxta novam urbem, docet locus Thucydidis III, 18. et 25. comparato capite 6. Nominat Pyrrham iterum VIII, 23. Pyrrham urbem a mari haustam, et suburbium eiusdem nominis reliquum fuisse, e Strabone l. c. discimus. Quo tempore infortunium acciderit, ignoro; sed *Πυῤῥαίους* tamen saepiuscule memoratos, et fere ubique a librariis vitiatos reperio. Ita Diodorus XIII, 100. Eteonicum, omissa Mitylenae oppugnatione, copias terrestres duxisse ait in urbem sociam, *εἰς τὴν Πυῤῥαίων πόλιν.* Urbem Pyrrham serius idem Diodorus XVII, 29. sub Olympiade 111, 3. commemoravit. Equidem, cur euripus dicatur *τῶν Πυῤῥαίων*, et an diversus ab euripo Mitylenaeorum, quod tamen vix credo, me nescire fateor; hoc tamen ex locis allatis patet, ad urbem Mitylenen portumque urbe vicinum navigantibus nullum alium aditum patuisse nisi per euripum. Conon igitur postquam per euripum ingressus naves suas sub moenia urbis in portum contraxisset, euripum eiusque aditus obstruere conatur, ne Callicratidae ingressus pateret, quem tamen ille perrupit, et naves suas in portu altero, ab urbe remoto, collocavit, atque adeo *τὸν ἔκπλουν* Cononi praecludere potuit, ut Conon illi *τὸν εἴσπλουν*, i. e. euripi aditum occludere conatus est. Ex his omnibus apparere puto, verba Xenophontis: *ξυνεισέπλευσεν ἐς τὸν λιμένα*, esse intelligenda de portu remoto ab ipsa urbe, in adita euripi et forte in adversa insula sito. Contra Conon occupaverat portum interiorem sub ipsa urbe. Conclusus igitur in hoc portu recte dici potest *κατακλεισθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων* §. 17., ubi disputationem Zeunii vulgatam defendentis nec intelligo nec probo. Ceterum pugnam et victoriam Cononis, quae haec praecesserat, cum Diodoro XIII, 77. narrat Polyaenus I, 48, 2. Ceterum pro *φύγῃ* cum Codice B. *φύγοι* dedi.

16. *Λέων καὶ Ἐρασινίδης*] Haec nomina merito suspecta videntur Moro: nam Leontem non fuisse in numero decem illorum praetorum, diximus supra ad cap. 5. §. 16. Deinde nec Erasinides, cum paulo post proelio ad Arginusas interfuerit §. 29., una cum Conone hic obsessus esse videtur, nisi statuas, eum in ea nave effugisse, quae manibus hostium elapsa pervenerit Athenas §. 22. Contra Archestratum, unum ex decem

τὸν λιμένα, διώκων ναυσὶν ἑκατὸν καὶ ἑβδομήκοντα.
17 Κόνων δὲ, ὡς ἔφθη ὑπὸ τῶν πολεμίων κατακωλυθεὶς, ἠναγκάσθη ναυμαχῆσαι πρὸς τῷ λιμένι, καὶ ἀπώλεσε ναῦς τριάκοντα· οἱ δ' ἄνδρες ἐς τὴν γῆν ἀπέφυγον· τὰς δὲ λοιπὰς τῶν νεῶν, τετταράκοντα οὔσας, ὑπὸ τῷ
18 τείχει ἀνείλκυσε. Καλλικρατίδας δὲ, ἐν τῷ λιμένι ὁρμισάμενος, ἐπολιόρκει ἐνταῦθα, τὸν ἔκπλουν ἔχων. καὶ κατὰ γῆν μεταπεμψάμενος τοὺς Μηθυμναίους πανδημεὶ, καὶ ἐκ Χίου τὸ στράτευμα διεβίβασε·
19 χρήματά τε παρὰ Κύρου αὐτῷ ἦλθεν. Ὁ δὲ Κόνων, ἐπεὶ ἐπολιορκεῖτο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ σίτων οὐδαμόθεν ἦν εὐπορῆσαι, οἱ δὲ ἄνθρωποι πολλοὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐβοήθουν, διὰ τὸ μὴ πυνθάνεσθαι ταῦτα, καθελκύσας τῶν νεῶν τὰς ἄριστα πλεούσας δύο, ἐπλήρωσε πρὸ ἡμέρας, ἐξ ἁπασῶν τῶν νεῶν τοὺς ἀρίστους ἐρέτας ἐκλέξας, καὶ τοὺς ἐπιβάτας ἐς κοίλην ναῦν μεταβιβάσας, καὶ τὰ παραῤῥύματα παραβαλών.

praetoribus, cum Conone inclusum esse et in oppido Mitylenaeo obiisse, ex loco Lysiae p. 701. ed. R. probat Morus. Quare pro verbis *Leon et Erasinides*, aut certe pro nomine *Leontis*, nostro loco reponendum esse videtur *Archestrati* nomen.

17. πολεμίων] Revocavi Porti Leonclaviique emendationem exemplo Welsii: nam scripturam librorum πολιτῶν facile damnat rei natura. Mitylenaei enim cum ipsis Atheniensibus faciebant: hostes vero, qui ξυνεισέπλευσαν ἐς τὸν λιμένα, recte hic antevertisse Cononemque ab aditu in portum prohibere conati esse dici possunt. Quare nec est quod cum eodem Porto et Leonclavio κατακωλυθεὶς mutemus in κατακλεισθείς. De situ loci et hac pugna vid. Diodorus XIII, 79. Z. Equidem κατακλεισθεὶς praefero: alioqui additum oportuit id, a quo arcebatur Conon.

ἠναγκάσθη] scil. *ne arceretur ab oppido.*

18. ἔχων] h. e. κατέχων, *obtinens ostium portus.*

ἐκ Χίου] Edd. vett. ἐκ τῆς Χίου cum Codd. Par. 5.

19. σίτων — εὐπορῆσαι] Codd. B. D. σῖτον habent.

παραῤῥύματα παραβαλών] Sensu flagitante Leoncl. et Steph. emendationem recepi in locum vulgati παραλαβών. Ad usum navium tectarum adhibentur δέῤῥεις καὶ διφθέραι a Polluce I, 93. et X, 134. Thucydides παραφράγματα et παραπετάσματα vocat. Polyaenus III, 4, 13. δέῤῥεις et φράγμα καταλαμβάνειν dixit in hoc usu, ubi Casaubonus καταβάλλειν e Xenophonte correxit. Stephanus *pluteos* interpretatus est e loco

Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν οὕτως ἀνεῖχον, ἐς δὲ τὴν ἑσπέραν, 20 ἐπεὶ σκότος εἴη, ἐξεβίβαζεν, ὡς μὴ καταδήλους εἶναι τοῖς πολεμίοις ταῦτα ποιοῦντας. τῇ πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ, ἐσθέμενοι σῖτα μέτρια, ἐπειδὴ ἤδη μέσον ἡμέρας ἦν, καὶ οἱ ἐφορμοῦντες ὀλιγώρως εἶχον, καὶ ἔνιοι ἀνεπαύοντο, ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος, καὶ ἡ μὲν ἐπὶ

Iulii Caesaris B. C. III, 24., ubi est: *scaphas navium magnarum cratibus pluteisque contexit; iisque milites delectos imposuit Antonius.* παραῤῥύματα Suidas interpretatur δέῤῥεις, σκεπάσματα. Xenophon infra II, 1, 22. παραβλήματα παραβάλλειν dixit.

20. ἀνεῖχον] Pro ἂν εἶχον recepi scripturam edit. Stephan. secundae et Welsianae, firmatam a Codd. B. C. D. Nam ἂν hic prorsus alieno est loco, atque ἀνεῖχον, *tolerabant*, efficit sensum percommodum.

ταῦτα ποιοῦντας] h. e. *cum e nave in littus escenderent et inde ad navem redirent, forte frumenti importandi causa.* Z. Causam frumenti importandi etiam Morus edidit, eamque sibi reperisse visus est in verbis ἐσθέμενοι σῖτα. Verum militum causa omnia fiunt furtim, ne numerus eorum desideratus suspicionem faceret hosti. Ante diem imponuntur milites, et in alveo navis sub catastromate conduntur, ne conatum aufugiendi hostis suspicetur, si interdiu haec apparentur. Noctu milites emittit iterum, ut recreentur. Sed inspiciamus et comparemus Polyaenum I, 48, 4., quem a Xenophonte in quibusdam discedere admonuit Morus. Scilicet in eo abit, quod utramque navem effugisse ait; sed haec in isto auctore solennis est negligentia. Cetera fideliter ex Xenophonte transtulisse videtur. Ita enim ille: κατασπάσας δύο τὰς ταχυναυτούσας καὶ τοὺς ἀρίστους ἀπὸ τῶν πληρωμάτων ἐρέτας ἐμβιβάσας, ὅσα χρὴ ἐξειργασμένους, κελεύσας ἐν τοῖς σκάφεσιν ἡσυχάζειν (hoc est in Xenophonte ἀνεῖχον) ἑσπέρας προσιούσης θεασάμενος τοὺς παραφυλάσσοντας ἀνὰ τὴν γῆν ἐσκεδασμένους· οἱ μὲν σώματα ἐτημέλουν, οἱ δὲ πῦρ ἀνέκαιον, οἱ δὲ δεῖπνον παρεσκεύαζον· καὶ δὴ τότε ἀφῆκε τὰ σκάφη, παραγγείλας πλεῖν δρόμον ἀλλήλοις ἐναντίον. Ubi animadverte hominis socordiam et negligentiam in exscribendo, qui sub vesperam gesta dicat, quae medio die facta sunt.

ἐσθέμενοι] Brodaeus mavult ἐνθέμενοι. sed necessitatem non video ullam. Cod. E. ἐσθεμένοισι habet, et paulo antea B. D. τῇ ante πέμπτῃ omittunt, ut A. οἱ ante ἐφορμοῦντες.

ἐφορμοῦντες] Esse qui hic legant ἐφορῶντες et mox ἐφορώντων pro ἐφορμούντων, tradit Leonclavius. Hanc sive coniecturam sive lectionem sive potius interpretamentum scripturae verae temere recepit Welsius. Nam ἐφορμεῖν dicitur *in nautis, qui in statione positi observant hostem.* Hinc Polyaenus, qui idem hoc Cononis strategema memorat I, 48, 4. ἐφορμοῦντας et παραφυλάσσοντας tamquam idem valentes inter se permutat; atque Pollux I, 122. ἐφορμεῖν quoque interpretatur φυλάττειν.

ἐξέπλευσαν] Aliorum lectio,

21 Ἑλλησπόντου ὥρμησεν, ἡ δὲ ἐς τὸ πέλαγος. Τῶν δὲ ἐφορμούντων ὡς ἕκαστοι ἤνοιγον, τάς τε ἀγκύρας ἀποκόπτοντες καὶ ἐγειρόμενοι ἐβοήθουν τεταραγμένοι, τυχόντες ἐν τῇ γῇ ἀριστοποιούμενοι. ἐσβάντες δὲ ἐδίωκον τὴν ἐς τὸ πέλαγος ἐφορμήσασαν, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ δύνοντι κατέλαβον· καὶ κρατήσαντες μάχῃ, ἀναδησάμενοι ἀπῆγον ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς
22 ἀνδράσιν. Ἡ δ' ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου φυγοῦσα ναῦς διέφυγε, καὶ ἀφικομένη ἐς τὰς Ἀθήνας ἐξαγγέλλει τὴν πολιορκίαν. Διομέδων δὲ βοηθῶν Κόνωνι πολιορκουμένῳ δώδεκα ναυσὶν ὡρμίσατο ἐς τὸν εὔριπον
23 τῶν Μιτυληναίων, ὁ δὲ Καλλικρατίδας ἐπιπλεύσας αὐτῷ ἐξαίφνης δέκα μὲν τῶν νεῶν ἔλαβε· Διομέδων
24 δὲ ἔφυγε τῇ τε αὐτοῦ καὶ ἄλλῃ. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, τὰ γεγενημένα καὶ τὴν πολιορκίαν ἐπεὶ ἤκουσαν, ἐψηφίσαντο βοηθεῖν ναυσὶν ἑκατὸν καὶ δέκα, ἐσβιβάζοντες τοὺς ἐν ἡλικίᾳ ὄντας ἅπαντας, καὶ δούλους, καὶ ἐλευθέρους· καὶ πληρώσαντες τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν ἐν τριάκοντα ἡμέραις, ἀπῆραν. εἰσέβησαν δὲ καὶ τῶν

quae est etiam in Cod. A. E., ἐξέπλευσεν, facile damnatur a praec. ἐσθέμενοι. Ergo cum Moro secutus sum ed. Stephan. secundam.

Ἑλλήσποντον] Marg. Steph. Ἑλλησπόντου. Sic est paulo post §. 22. et in Codd. B. D. quare recepi.

21. δύνοντι] Ibid. δύναντι, ut in Codice B. Paulo antea malim ἐς τὸ πέλαγος ὁρμήσασαν: compositum enim ἐφορμᾶν nullam hic vim habet; ἐφορμεῖν autem plane aliud significat. Cod. E. ἐφώρμησαν habet.

22. ὡρμίσατο] Ita Codd. B. C. pro ὡρμήσατο, quod iam olim corrigendum censueram. Deinceps εἰσβιβάζοντες Codex B. habet, quod margo St. in εἰσβιάζοντες mutavit.

24. δούλους] spe libertatis facta, quam postea quoque consecuti esse videntur, quantum colligere licet ex locis Aristophanis Ran. 33., 192. et 693., quos citat Palmerius Exercitatt. p. 61. Z. Diodorus XIII, 97. μετοίκους καὶ ξένους modo nominat. Idem ab Atheniensibus naves sexaginta Samum emissas fuisse ait: cum eo consentit Plato in Menexeno p. 292. ed. Bipont. βοηθήσαντες ἑξήκοντα ναυσὶν αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ναῦς. Ait vero Plato αὐτοί, quia antea in triremes ξένους et servos imponere solebant, cives vero armatos in militiam terrestrem educere, auctore Isocrate de Pace p. 328.

τὰς δέκα καὶ ἑκατὸν] Abest τὰς a Steph. sed recte servatum est ab edd. vett. omnibus et a Cod. A.

ἱππέων πολλοί. Μετὰ ταῦτα ἀνήχθησαν ἐς Σάμον, 25 κἀκεῖθεν Σαμίας ναῦς ἔλαβον δέκα· ἤθροισαν δὲ καὶ ἄλλας πλείους ἢ τριάκοντα παρὰ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, ἐσβαίνειν ἀναγκάσαντες ἅπαντας. ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες αὐτοῖς ἔτυχον ἔξω οὖσαι. ἐγένοντο δὲ αἱ πᾶσαι πλείους ἢ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ὁ δὲ Καλλι- 26 κρατίδας, ἀκούων τὴν βοήθειαν ἤδη ἐν Σάμῳ οὖσαν, αὐτοῦ μὲν κατέλιπε πεντήκοντα ναῦς καὶ ἄρχοντα Ἐτεόνικον, ταῖς δὲ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀναχθεὶς, ἐδειπνοποιεῖτο τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ, ἀντίον τῆς Μιτυλήνης. τῇ δ' αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔτυχον καὶ οἱ 27 Ἀθηναῖοι δειπνοποιούμενοι ἐν ταῖς Ἀργινούσαις· αὗται δ' εἰσὶν ἀντίον τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ, ἀντίον τῆς Μιτυλήνης. Τῆς δὲ νυκτὸς ἰδὼν τὰ πυρὰ, 28

ἱππέων πολλοί] Thucyd. III, 16. ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοί τε πλὴν ἱππέων πεντακοσιομεδίμνων καὶ οἱ μέτοικοι.

25. ἔλαβον δέκα] In hoc numero consentit Diodorus, sed sequentem auget ad 80.

δὲ αἱ πᾶσαι] Margo Steph. δὲ ἅπασαι. Articulum B. omittit.

26. εἴκοσι καὶ ἑκατὸν] Diodorus XIII, 97. numerat naves CXL.

27. ἀντίον τῆς Μιτυλήνης] Repetita haec verba temere e superiore loco censuerunt Morus et Zeune; ipsum quoque Maleae nomen et promontorium huic regioni convenire negarunt Palmerius et Wesselingius. Ante omnia duo situs distinguendi sunt a Xenophonte signati his verbis: alter ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ τῆς Λέσβου ἀντίον Μιτυλήνης, ubi statio erat navium Callicratidae; alter ἐν ταῖς Ἀργινούσαις ἀντίον τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ. ubi sane geminata nota ἀντίον τῆς Λέσβου, ἀντίον τῆς Μιτυλήνης mirationem facit, cum e nominato iam promontorio Malea eodemque repetito situs Mitylenae eique oppositarum Arginusarum satis intelligi posset. Sed Μαλέαν promontorium primum tuendum videtur. Scholia Aristophanis ad Ran. v. 710. ita tradunt: Ἀργίνουσα κώμη ἦν τῆς Αἰολίδος. et ad v. 33. τῷ προτέρῳ ἔτει ἐπὶ Ἀντιγένους περὶ Ἀργίνουσαν ἐνίκων ναυμαχίᾳ — ἡ δὲ Ἀργίνουσα πόλις τῆς Αἰολίδος, ἀντικρὺς δὲ Λέσβου κειμένη καὶ Μαλέας καλουμένης ἄκρας. Qua vulgatam librorum Xenophontis scripturam defendere videntur, praeterquam quod ἐπὶ Μαλέᾳ ἄκρᾳ mutant in ἀντικρὺς Μαλέας ἄκρας. Num eodem sensu an diverso dicatur de Lacedaemoniorum statione ἐπὶ Μαλέᾳ ἀντίον τῆς Μιτυλήνης, videamus nunc. Thucydides VIII, 101. narrat, Lacedaemonios Chio profectos et praetervectos Cumaeam coenasse ἐν Ἀργινούσαις τῆς ἠπείρου ἐν τῷ ἀντιπέρας τῆς Μιτυλήνης: hinc nocte media

καὶ τινων αὐτῷ ἐξαγγειλάντων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶεν, ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας, ὡς ἐξαπιναίως προσπέσοι· ὕδωρ δ' ἐπιγενόμενον πολὺ καὶ βρονταὶ διεκώλυσαν τὴν ἀναγωγήν. ἐπεὶ δὲ ἀνέσχεν, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἔπλει

profectos venisse Harmatunta collocatam in terra continente Asiae καταντικρὺς Μηθύμνης Nempe insulae Lesbo in longum porrectae plures in continente Asiae urbes oppositae conspiciebantur, veluti Mitylenae Arginusae, Methymnae Harmatus. Maleam ipsam nominat Thucydides III, 4., ubi Athenienses Mitylenen oppugnantes ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως. ubi monet Hudson, a Strabone dici Μαλίαν, a Ptolemaeo Μανίαν, ut a Scholiaste Aristophanis. E loco Diodori XIII, 79. posito supra ad I, 6, 15. apparet, urbem antiquam et novam Mitylenen divisam fuisse euripo medio: antiquam μικρὰν νῆσον, novam dicit ἐπὶ τῆς ἀντιπέραν Λέσβου esse. Duos Mitylenae portus memorat Strabo in loco ibidem apposito, alterum clausilem ad meridiem situm, alterum septentrionalem molibus munitum: πρόκειται δ' ἀμφοῖν νησίον μέρος τῆς πόλεως ἔχον αὐτόθι συνοικούμενον. Haec insula videtur esse ea, quam Diodorus urbem antiquam dicit. Xenophon supra sect. 16. simpliciter τὸν λιμένα Mitylenae nominat simul a Conone et Callicratida occupatum. Cononi suppetias ferens duodecim navibus ὡρμίσατο ἐς τὸν εὔριπον τῶν Μιτυληναίων sect. 22., quia portum obtinebat Callicratidas Laco. Malea promontorium in latere meridionali insulae, oppositum Canis, promontorio orae Asiaticae, prope quas Arginusae insulae. De Malea testis Thucyd. III, 6., ubi urbem antiquam significat his verbis: περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως, duos portus memorat his verbis: καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο: addit, Maleam navium stationem et forum praebuisse Atheniensibus, ναύσταθμον πλοίων. Aristoteles de ventis Caeciam ait a Lesbiis vocari Θηβαίαν, a Thebae campo flantem: ἐνοχλεῖ δὲ τὸν Μιτυληναίων λιμένα, μάλιστα δὲ τὸν Μαλόεντα. quem portum a Malea promontorio appellatum fuisse non dubito. In Diodori notitia XIII, 97. tacetur Malea, et situs Arginusarum inter Mitylenen et Cumam prope promontorium Canas orae dicitur esse. E gemina mappa geographica et topographica gallicae versioni Editoris Gail adiuncta nihil disci potest ad situm locorum a Xenophonte nominatorum accuratius definiendum, neque in Meletii Geographia iterum edita Venetiis T. III, p. 209 sqq. reperi, quod lectorem Xenophontis adiuvare possit. Ceterum Codd. B. E. male Μιλέᾳ scriptum exhibent.

28. ἀνήγετο] Diodorus accuratius: κατὰ σπουδὴν ἀνήχθη καὶ τῶν Ἀργινουσῶν περὶ θάτερα μέρη. ubi quaedam deesse videntur. Noctu advenisse Lacedaemonios, significat etiam Diodorus: οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὸν μὲν κατάπλουν τῶν πολεμίων εὐθέως ἔγνωσαν οὐ μακρὰν ὁρμοῦντες, διὰ δὲ τὸ μέγεθος τοῦ πνεύμα-

ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανήγοντο ἐς 29 τὸ πέλαγος τῷ εὐωνύμῳ, παρατεταγμένοι ὧδε· Ἀριστοκράτης μὲν τὸ εὐώνυμον ἔχων ἡγεῖτο πεντεκαίδεκα ναυσί, μετὰ δὲ ταῦτα Διομέδων ἑτέραις πεντεκαίδεκα. ἐπετέτακτο δὲ Ἀριστοκράτει μὲν Περικλῆς, Διομέδοντι δὲ Ἐρασινίδης· παρὰ δὲ Διομέδοντα οἱ Σάμιοι, δέκα ναυσὶν ἐπὶ μιᾶς τεταγμένοι· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Σάμιος, ὀνόματι Ἱππεύς· ἐχόμεναι δὲ τῶν ταξιάρχων δέκα, καὶ αὗται ἐπὶ μιᾶς· ἐπὶ δὲ ταύταις αἱ τῶν ναυάρχων τρεῖς, καὶ εἴ τινες ἄλλαι ἦσαν ξυμμαχίδες. τὸ δὲ δεξιὸν κέρας Πρωτόμαχος εἶχε πεντεκαίδεκα 30 ναυσί· παρὰ δ' αὐτὸν Θρασύλος ἑτέραις πεντεκαίδεκα· ἐπετέτακτο δὲ Πρωτομάχῳ μὲν Λυσίας, ἔχων τὰς ἴσας ναῦς· Θρασύλῳ δὲ Ἀριστογένης. Οὕτω δ' ἐτά- 31

τος τὸ μὲν ναυμαχεῖν ἀπέγνωσαν, εἰς δὲ τὴν ἐχομένην ἡμέραν ἡτοιμάζοντο τὰ πρὸς τὴν ναυμαχίαν. Tempestatem nocturnam vides eandem. Tamen Xenophon dissentire videtur in eo, quod Lacedaemonios locum reliquisse negat: διεκώλυσαν τὴν ἀναγωγὴν — ἔπλει ἐπὶ τὰς Ἀργινούσας. Ceterum articulum οἱ ante Ἀθηναῖοι e Paris. B. C. addidi.

ἀνέσχεν] Intellige τὸ ὕδωρ aut ὁ χειμών. Recte igitur et antecedentibus convenienter vertit Leonclavius, *cum tempestas cessavisset*. Z. Theognis: οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει, οὔτ' ἀνέχων.

29. *τῷ εὐωνύμῳ*] Quid caussae fuit, cur laevum cornu solum in altum provectum contra hostes dicitur, dextrum non item? An propterea, quoniam medium insulae Arginusae tenebant, et dextrum cornu terrae continenti vicinius erat collocatum?

ἐχόμεναι δὲ τῶν ταξ.] Stephanus coniicit ἐχόμεναι δὲ αἱ τῶν ταξ.

31. *οὕτω δ' ἐτάχθησαν*] Aciem ipsam eandem describunt Xenophon et Diodorus XIII, 98. nec in ulla re discrepant, quod visum est Wesselingio ad illum locum p. 621., sed in rationibus in diversa abeunt, et Diodori quidem rationes natura locorum et situs approbat. Athenienses ita naves suas non omnes ἐπὶ μιᾶς, i. e. singulas iuxta se in linea continua, sed plurimas ita collocaverant, ut altera post alteram posita esset in acie, eo quidem consilio, ut insulas Arginusas acie sua complecterentur; quo facto aciem longissimo spatio extenderunt. Quod cum Lacedaemonii navibus suis aequare nimis longum non possent, divisis navibus aciem instruere coacti sunt, ita ut Atheniensibus ipsis quidem liceret per aciem hostium e regione insularum interruptam pervehi (διεκπλεῖν) et a latere circumvectis terga adoriri hostium (περιπλεῖν); contra hostes per lineam continuam Atheniensium navium nullibi pervadere et a tergo adoriri poterant; mediam enim earum

χθησαν, ἵνα μὴ διέκπλουν διδοῖεν· χεῖρον γὰρ ἔπλεον. Αἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἀντιτεταγμέναι ἦσαν ἅπασαι ἐπὶ μιᾶς, ὡς πρὸς διέκπλουν καὶ περίπλουν παρεσκευασμέναι, διὰ τὸ βέλτιον πλεῖν. εἶχε δὲ τὸ δε-
32 ξιὸν κέρας Καλλικρατίδας. Ἕρμων δὲ Μεγαρεύς, ὁ

partem inclusae insulae firmabant. Contra Xenophon consilio Lacedaemoniorum ducis hoc tribuere videtur, ut naves non in una et continua serie contra hostem, sed divisas in duas partes collocaret *διὰ τὸ βέλτιον πλεῖν;* itaque mentionem insularum in acie navium Atticarum conclusarum omisit. Sed mihi, uti iam dixi, rationes Diodori melius cum natura locorum congruere videntur. Deinde in struenda acie et cornibus ordinandis etiam consentit Diodorus, leviter tamen corruptus. Ait enim: τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρατος Θράσυλλος ἡγεῖτο καὶ Περικλῆς — συμπαρέλαβε δὲ καὶ Θηραμένην εἰς τὸ δεξιὸν κέρας — τοὺς δ' ἄλλους στρατηγοὺς παρ' ὅλην τὴν φάλαγγα διέταξε. Contra legendum est: ἡγεῖτο, καὶ τοῦ εὐωνύμου Περικλῆς. Vidit quidem dissensum vulgatae lectionis a Xenophonte Wesseling; sed emendationi isti non confidebat: addit enim: *modo ambo scriptores in omnibus congruerent et consentirent.* At congruunt in re ipsa ubique, discrepant in rationibus tantum. Praeterea vulgata lectio pugnat cum ipso Diodoro, qui Callicratidam in dextro cornu collocatum Periclis navem adortus haesisse ibique occubuisse dicitur. Itaque Pericles debuit in sinistro cornu navium Atticarum adesse. Nulla adeo dubitatio esse potest de vitio vulgatae lectionis et consensu Xenophontis cum Diodoro. Rectius admonuit idem vir doctus p. 602., Xenophontem alium annum et Archontem, Calliam nempe, assignare rebus a Conone et Callicratida gestis; Diodorus enim ad Antigenem et Olymp. 93, 2. retulit. Contra Scholiastes ad Aristoph. Ranas versu 33. pugnam ad Arginusas ad Antigenem refert, quae ad Archontem Calliam pertinet, anno posteriorem. Haec bene annotavit Wesselingius.

32. Ἕρμων δὲ Μεγ.] Steph. Ἕρμων δὲ καὶ Μεγ. Eodem Hermone gubernatore usus deinde fuit Lysander, testante Demosthene contra Aristocratem p. 691. Ἕρμωνα τὸν κυβερνήτην, τὸν μετὰ Λυσάνδρου λαβόντα τριήρεις διακοσίας, ὅτ' ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἠτυχήσαμεν ἡμεῖς, πεμψάντων Λακεδαιμονίων καὶ κελευόντων ποιήσασθαι πολίτην, ἀποκρίνασθαι. αὐτοῖς (τοὺς Μεγαρέας), ὅτι, ὅταν αὐτοὺς ἴδωσι Σπαρτιάτην αὐτὸν πεποιημένους, τότε καὶ αὐτοὶ Μεγαρέα ποιήσονται. Quomodo igitur Megareus hic ante pugnam ad Aegospotamos dicitur? Scilicet ut civem se gesserat Megarensem, et ius civitatis denique consequi conatus est adiuvante Lysandro. Ceterum Cicero Offic. I, 24. de ea re sic: „Consilio non paruit eorum, qui classem ab Arginusis removendam nec cum Atheniensibus dimicandum putabant. Quibus ille respondebat, Lacedaemonios, classe illa amissa, aliam parare posse, se fugere sine suo dedecore non posse.“ Sensum, non verba, expressit Cicero. Paulo aliter Plutarchus Pelopid. c. 2., ubi aruspicem Callicratidae mortem praedi-

τῷ Καλλικρατίδᾳ κυβερνῶν, εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι εἴη καλῶς ἔχον ἀποπλεῦσαι· αἱ γὰρ τριήρεις τῶν Ἀθηναίων πολλῷ πλείονες ἦσαν· Καλλικρατίδας δὲ εἶπεν, ὅτι ἡ Σπάρτη οὐδὲν μὲν κάκιον οἰκεῖται αὐτοῦ ἀποθανόντος, φεύγειν δὲ αἰσχρὸν εἶναι ἔφη. Μετὰ δὲ 33 ταῦτα ἐναυμάχησαν χρόνον πολύν, πρῶτον μὲν ἀθρόαι, ἔπειτα δὲ διεσκεδασμέναι. ἐπεὶ δὲ Καλλικρατίδας τε ἐμβαλούσης τῆς νεὼς ἀποπεσὼν ἐς τὴν θάλατταν ἠφανίσθη, Πρωτόμαχός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τῷ δεξιῷ τὸ εὐώνυμον ἐνίκησαν, ἐντεῦθεν φυγὴ τῶν Πελοποννησίων ἐγένετο ἐς Χίον, πλείστων δὲ καὶ ἐς Φώκαιαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς τὰς Ἀργινούσας κατέπλευσαν. Ἀπώλοντο δὲ τῶν μὲν Ἀθηναίων νῆες 34 πέντε καὶ εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, ἐκτὸς ὀλίγων τῶν

xisse ait ex victima, illum vero respondisse, μὴ παρ' ἕνα εἶναι τὰν Σπάρταν. Hermonem ἐγγραφέντα ἐς τὴν πολιτείαν τῶν Μεγαρέων cum Abante aruspice Lysandri habet Pausanias X, 9. Diodorus cum Plutarcho consentiens dictum Callicratidae sic narrat: ὅτι τελευτήσας οὐδὲν ἀδοξότερον ποιήσει τὴν Σπάρτην. Plutarchus in Laconicis Apophth. p. 832. οὐ παρ' ἕνα τὰν Σπάρταν· ἀποθανόντος γάρ μου οὐδὲν ἡ πατρὶς ἐλαττωθήσεται, ubi εἶναι excidisse monuit Wesseling ad Diodorum.

καλῶς ἔχον] Edd. vett. καλῶς ἔχων, vitiose: Plutarchus Apophth. Lacon. exhibet καλῶς ἔχει — πλείους εἰσίν.

οἰκεῖται] Lectionem marginalem Steph. praeferendam putavi vulgari οἰκιεῖται. Plutarchus l. l. dictum viri refert sic: τί τοῦτο; ἀλλὰ φεύγειν αἰσχρὸν καὶ βλαβερὸν τῇ Σπάρτῃ· μένοντα δὲ ἢ ἀποθανεῖν ἢ νικᾶν ἄριστον. X. Cyrop. VIII, 1, 2. πόλεις νομίμως οἰκήσεται. Negationi inutili μὴ cum F. A. Wolfio μὲν substitui. οὐδαμῇ coniicit Iacobs Additam. p. 168. οἰκεῖται solus Paris. A. habet: equidem οἰκήσεται scriptum mallem. Deinceps ἔφη εἶναι Paris. B. habet.

33. ἐναυμάχησαν] Diodorus XIII, 98. 102. scribit, utrimque maxima cum vi pugnatum esse, atque hanc ipsam pugnam navalem ob numerum navium maximam fuisse, quam Graeci cum Graecis unquam conseruerint.

ἐμβαλούσης τῆς νεώς] Diodorus c. 99. tradit, Callicratidam, postquam cum impetu in navem Lysiae praetoris incurrisset eamque demersisset, atque similiter nonnullas alias hostium naves, detersis remis, ad pugnam inutiles reddidisset, ad extremum Periclis navem violento rostri impetu adortam multis vulneribus confectum procidisse.

Φώκαιαν] Diodorus l. l. reponit Κύμην, quae est finitima Phocaeae.

34. πέντε καὶ εἴκοσιν] Eundem numerum notat ipse Diodorus. Sed infra cap. 7. §. 32. Eury-

πρὸς τὴν γῆν προσενεχθέντων· τῶν δὲ Πελοποννησίων Λακωνικαὶ μὲν ἐννέα, πασῶν οὐσῶν δέκα, τῶν
35 δ' ἄλλων ξυμμάχων πλείους ἢ ἑξήκοντα. Ἔδοξε δὲ [καὶ] τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς, ἑπτὰ μὲν καὶ τετταράκοντα ναυσὶ Θηραμένην τε καὶ Θρασύβουλον, τριηράρχους ὄντας, καὶ τῶν ταξιάρχων τινὰς πλεῖν ἐπὶ τὰς καταδεδυκυίας ναῦς καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἀνθρώπους· ταῖς δ' ἄλλαις ἐπὶ τὰς μετ' Ἐτεονίκου τῇ Μιτυλήνῃ ἐφορμούσας. ταῦτα δὲ βουλομένους ποιεῖν ἄνεμος καὶ χειμὼν αὐτοὺς διεκώλυσε, μέγας γενόμενος.
36 τρόπαιον δὲ στήσαντες αὐτοῦ ηὐλίζοντο. Τῷ δ' Ἐτεονίκῳ ὁ ὑπηρετικὸς κέλης πάντα ἐξήγγειλε τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν. ὁ δὲ αὐτὸν πάλιν ἐξέπεμψεν, εἰπὼν τοῖς ἐνοῦσι, σιωπῇ ἐκπλεῖν, καὶ μηδενὶ διαλέγεσθαι, παραχρῆμα δὲ αὖθις πλεῖν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον ἐστεφανωμένους καὶ βοῶντας, ὅτι Καλλικρατίδας

ptolemus duodecim periisse dicit. Ad hunc dissensum componendum negat Morus sufficere, si quis forte per has duodecim tantum Atticas naves intelligat, sed per illas XXV partim Atticas, partim socias. Ni fallor, res componi potest ita, ut statuas, naves quidem omnino XXV periisse, sed ex his tantum XII amissas esse una cum nautis. Nam non modo nostro loco quidam nautae in littus enatasse dicuntur, sed et c. 7. §. 35. casu servati esse nonnulli. Nec a vero abhorret, in ipso proelio navium nonnullarum fractarum nautas exceptos esse ab aliis navibus.

πλείους ἢ ἑξήκοντα] Cf. infra c. 7. §. 26., ubi LXX periisse dicuntur. Sed Diodorus XIII, 100. numerat LXXVII.

35. Ἔδοξε δὲ καὶ] Copulam inutilem seclusi. deinceps solus Codex Paris. D. verum numerum ἑπτά, non ἕξ, ut vulgo legitur, habet, quem firmat consensus cap. 7, 17 et 32.

τριηράρχους ὄντας] Infra c. 7, 6. τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη Θηραμένῃ καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις. Hinc Diodori XIII, 98. συμπεριέλαβε δὲ Θηραμένην εἰς τὸ δεξιὸν κέρας ἐφ' ἡγεμονίας τάξας, ὃς ἰδιώτης μὲν συνεστρατεύετο τότε, πρότερον δὲ πολλάκις ἦν ἀφηγούμενος δυνάμεων, explicanda sunt, ubi vulgatae scripturae πρότερον, τότε ordinem recte mutavit Eichstaedt, uti locus Xenophontis demonstrat.

καταδεδυκυίας ναῦς] Scholia ad Thucyd. I, 50., ubi τὰ τῶν νεῶν σκάφη, ἃς καταδύσειαν, religari et duci (ἀναδεῖσθαι) dicuntur, explicant καταδύνειν ναῦν per τραυματίζειν. Ita etiam Suidas sub hoc verbo. Infra cap. 7, 35. εἷς τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν ἐπὶ καταδύσης νεὼς σωθείς.

μετ' Ἐτεονίκου] Cf. sect. 26.

νενίκηκε ναυμαχῶν, καὶ ὅτι αἱ τῶν Ἀθηναίων νῆες ἀπολώλασιν ἅπασαι. Καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· 37 αὐτὸς δ', ἐπειδὴ ἐκεῖνοι κατέπλεον, ἔθυε τὰ εὐαγγέλια, καὶ τοῖς στρατιώταις παρήγγειλε δειπνοποιεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐμπόροις, τὰ χρήματα σιωπῇ ἐνθεμένους ἐς τὰ πλοῖα ἀποπλεῖν ἐς Χίον, ἦν δὲ τὸ πνεῦμα οὔριον, καὶ τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην. αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἀπῆγεν ἐς τὴν Μήθυμναν, τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσας. Κόνων 38 δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἵ τε πολέμιοι ἀποδεδράκεσαν, καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαίτερος ἦν, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις ἤδη ἀνηγμένοις ἐκ τῶν Ἀργινουσῶν, ἔφρασε τὰ περὶ τοῦ Ἐτεονίκου. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κατέπλευσαν ἐς τὴν Μιτυλήνην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανήχθησαν ἐς τὴν Χίον· καὶ οὐδὲν διαπραξάμενοι ἀπέπλευσαν ἐπὶ Σάμου.

CAPUT VII.

Οἱ δ' ἐν οἴκῳ τούτους μὲν τοὺς στρατηγοὺς ἔπαυ- 1 σαν, πλὴν Κόνωνος· πρὸς δὲ τούτῳ εἵλοντο Ἀδείμαντον καὶ τρίτον Φιλοκλέα. Τῶν δὲ ναυμαχησάντων στρατηγῶν Πρωτόμαχος μὲν καὶ Ἀριστογένης οὐκ ἀπῆλθον ἐς Ἀθήνας, τῶν δὲ ἓξ καταπλευσάντων,

Sequens ηὐλίζοντο significat excubias agere, ut ἐπαυλίζεσθαι et ἔπαυλιν ποιεῖσθαι apud Platonem Alcib. II, p. 149. d.

36. βοῶντας] Polyaenus I, 44. adhibet παιωνίζοντας, νίκην ἀγγέλλοντας ἥκειν etc. reliqua verbotenus fere repetiit.

37. τοῖς ἐμπόροις] qui secuti exercitum commeatum suppeditabant, aut ne copiae istae mercatorum hostibus suppeterent. Deinceps Paris. E. οὔρινος habere dicitur.

τὰς τριήρεις τὴν ταχίστην] Cum Stephano verbum excidisse suspicor ἐπισκευάζειν vel ἐπακολουθεῖν. Nam quod Zeune ait, intelligi ἀποπλεῖν ἐς Χίον, non probabile mihi videtur ideo, quoniam tum in fine membri alterius verbum commune positum oportuit.

Μήθυμναν] Diodorus c. 100. τὴν Πυῤῥαίων πόλιν σύμμαχον οὖσαν nominavit.

38. ἀποδεδράκεσαν] Paris. Y. ἀπεδεδράκεσαν. deinceps A. C. E. cum Edd. veteribus εὐδιαίρετος habent.

1. ἔπαυσαν] scilicet ut ad causam dicendam domum redirent, quod naufragos et interfectos in proelio non sustulissent ac sepelivissent. vide Diodorum XIII, 101., qui Adimantum non nominat cum Philocle.

οὐκ ἀπῆλθον] Hi duo enim φοβηθέντες τὴν ὀργὴν τοῦ πλήθους ἔφυγον. Sed reliqui sex cum magna navium parte re-

Περικλέους καὶ Διομέδοντος καὶ Λυσίου καὶ Ἀριστοκράτους καὶ Θρασύλου καὶ Ἐρασινίδου, Ἀρχέδημος, ὁ τοῦ δήμου τότε προεστηκὼς ἐν Ἀθήναις καὶ τῆς Δεκε-

verterunt, hac spe maxime inducti, fore, ut a nautis in iudicio sublevati periculum imminens effugerent. Diod. l. l. Z. Archestratus ante pugnam obierat Mitylenae; post pugnam duodecim modo naves Athenas salvae sunt reversae, auctore Lysia p. 701. ed. Reisk.

2. *τότε προεστηκὼς ἐν Ἀθήναις*] Morus manca haec putat, quia, cui rei praefectus fuerit, non appareat. In hanc suspicionem maxime incidisse videtur ductus lectione marginali Steph., quae est in codice B., *ὁ τοῦ δήμου τότε προεστὼς ἐν Ἀθήναις*, quod interpretamentum esse suspicor, quoniam non raro occurrunt *οἱ προεστηκότες τοῦ δήμου* seu *οἱ τοῦ δήμου προϊστάμενοι*: veluti Lys. p. 450. ed. R., ubi ab illis *οἱ στρατηγοῦντες* et *ταξιαρχοῦντες* distinguuntur. Xenophontis vero lectionem esse integram, alia comprobant loca. Sic infra III, 5, 1. dicuntur *οἱ προεστηκότες ἐν ταῖς πόλεσιν*, et §. 4. *οἱ ἐν ταῖς Θήβαις προεστῶτες*: atque Thucyd. VIII, 81. *οἱ προεστῶτες ἐν τῇ Σάμῳ*. Quaeritur igitur, quem magistratum gesserit ille Archedemus? Fortasse fuit praetor urbanus, qui vocatur *ὁ στρατηγὸς ἐπὶ τῆς διοικήσεως*. Solebant enim Athenienses denos praetores (*στρατηγοὺς*) ex singulis tribubus (*δήμοις*) singulos creare: quos vero non semper omnes ad bellum mittebant; sed modo unum, modo duo pluresve, nisi belli magnitudo omnes posceret; reliquos autem domi manere ad officia urbana, ad rem militarem spectantia, administranda iubebant. Horum inprimis duo genera commemorantur, *τῶν ἐπὶ τῆς διοικήσεως*, et *τῶν ἐπὶ τῶν ὅπλων*. Priores exercebant quaestiones ad rem militarem spectantes, velut *ἀντιδόσεις, τριηραρχίας, ἀποφάσεις, ἀστρατείας*. Cf. Sigon. de Republ. Atheniensium p. m. 612 et 631. Ceterum ante *τότε*, legibus linguae iubentibus, articulum *ὁ* revocavi ex marg. Steph. Z. Supplementum Codicis B. receptum a me docet, de magistratu aliquo quaeri non oportere. Fuit enim Archedemus demagogus valde potens tunc. Vide quae dixi ad Memorabilia II, 9. Is a demo *πήληξ* nominatur ab Aeschine contra Ctesiph. p. 531. et a vitio oculorum *γλάμων* a Lysia contra Alcibiad. p. 536.

τῆς Δεκελ. ἐπιμ.] h. e. *demarchus* seu *curator Deceliae*, quae erat una ex decem tribubus populi Athen. Munus demarchi vide apud Sigon. l. l. p. 606. In marg. Stephan. est *Δεκελείας* [quae est scriptura Codd. B. C. deinceps *ἐπιμελόμενος* B. D.]. Z. Ita quidem Morus etiam interpretatur; neuter tamen rationem edidit, cur demarchi fiat mentio, et quis eius muneris fuerit nexus cum rebus mox narrandis. Equidem abusum fuisse puto Archedemum ut demarchum lege ea, quam memoravit Demosthenes contra Macart. p. 1069., atque ex ea accusasse duces, quod mortuos non sustulissent. Lex iubebat: *τοὺς ἀπογιγνομένους ἐν τοῖς δήμοις, οὓς ἂν μη-*

λείας ἐπιμελούμενος, Ἐρασινίδῃ ἐπιβολὴν ἐπιβαλὼν, κατηγόρει ἐν δικαστηρίῳ, φάσκων, ἐξ Ἑλλησπόντου αὐτὸν ἔχειν χρήματα, ὄντα τοῦ δήμου. κατηγόρει δὲ καὶ περὶ τῆς στρατηγίας. καὶ ἔδοξε τῷ δικαστηρίῳ δῆσαι τὸν Ἐρασινίδην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῇ βουλῇ 3 διηγοῦντο οἱ στρατηγοὶ περί τε τῆς ναυμαχίας καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ χειμῶνος. Τιμοκράτους δ' εἰπόντος, ὅτι καὶ τοὺς ἄλλους χρὴ δεθέντας ἐς τὸν δῆμον παραδοθῆναι, ἡ βουλὴ ἔδησε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκλησία 4 ἐγένετο, ἐν ᾗ τῶν στρατηγῶν κατηγόρουν ἄλλοι τε καὶ Θηραμένης μάλιστα, δικαίους εἶναι λέγων λόγον ὑποσχεῖν, διότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς. ὅτι μὲν γὰρ οὐδενὸς ἄλλου καθήπτοντο, ἐπιστολὴν ἐπεδείκνυε μαρτύριον· καὶ ἔπεμψαν οἱ στρατηγοὶ ἐς τὴν

δεὶς ἀναιρῆται, ἐπαγγελλέτω ὁ δήμαρχος τοῖς προσήκουσιν ἀναιρεῖν καὶ θάπτειν καὶ καθαίρειν τὸν δῆμον τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἂν ἀπογένηται ἕκαστος αὐτῶν. Videtur igitur Archedemus pro civibus, ex demo Decelia occisis, publice dixisse et duces navium accusasse. Quod vero deinde Theramenes occisorum φράτορας et cognatos, veste nigra indutos, introire in concionem et accusare duces iubet, in eo etiam abuti mihi videtur lege aliqua, simili illi, quae iubebat προειπεῖν τῷ κτείναντι ἐν ἀγορᾷ δίκην ἐντὸς ἀνεψιότητος, συνδιώκειν δὲ καὶ ἀνεψιῶν παῖδας καὶ γαμβροὺς καὶ ἀνεψιοὺς καὶ πενθεροὺς καὶ ἀνεψιαδοῦς καὶ φράτορας etc. Quam quidem legem Interpretes nondum iusto commentario explicasse mihi videntur. Omnes igitur cognati et phratores occisorum in societatem accusationis coire iubentur lege; eaque aut simili forte Theramenes tunc abusus est, cum duces accusare vellet, qui occisos ab hoste aut naufragos non sustulerant, nec servarunt, quasi naufragorum occisores. Si quis meliora et certiora his attulerit, eum lubens sequar. Officia demarchorum nuper enarravit *Meier* de bonis damnatorum p. 204., ubi monet, φύλαρχον similiter dici φυλῆς ἐπιμελητήν.

ἐπιβολὴν] Sic recte de sententia Brodaei, Taylori ad Lys. p. 220. ed. R. et aliorum virorum eruditorum vitiosam lectionem ἐπιβουλὴν, quae est etiam in Codd. A. C. E., correxit Morus. Est autem ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν magistratuum, et significat, interprete Suida, ζημίαν ὁρίζειν, *mulctam constituere*. Similis nostro est locus Lysiae contra Nicom. initio: ἐπιβαλλόντων δὲ τῶν ἀρχόντων ἐπιβολὰς καὶ εἰσαγόντων εἰς τὸ δικαστήριον etc.

κατηγόρει] scil. αὐτοῦ.

3. Τιμοκράτους] Aristotelis patrem Timocratem aliquem nominat Thucyd. III, 105. An idem hic, et Xenophonteus et is, contra quem dixit Demosthenes?

4. ἐπεδείκνυε — καὶ ἔπεμ-

ἐς τὸν δῆμον, ἄλλο οὐδὲν αἰτιώμενοι, ἢ χειμῶνα. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἀπελογήσατο, οὐ γὰρ προυτέθη σφίσι λόγος τὸν νόμον, καὶ τὰ πεπραγμένα διηγοῦντο, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέοιεν, τὴν δὲ ἀναίρεσιν τῶν ναυαγῶν προστάξαιεν τῶν τριηράρχων ἀνδράσιν ἱκανοῖς καὶ ἐστρατηγηκόσιν ἤδη, Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ καὶ ἄλλοις τοιούτοις· καί, εἴπερ γέ τινας δέοι περὶ τῆς ἀναιρέσεως, οὐδένα ἄλλον ἔχειν αὐτοὺς 6 αἰτιᾶσθαι ἢ τούτους, οἷς προσετάχθη. καὶ οὐχ, ὅτι γε κατηγοροῦσιν ἡμῶν, ἔφασαν, ψευσόμεθα φάσκοντες, αὐτοὺς αἰτίους εἶναι, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος εἶναι τὸ κωλῦσαν τὴν ἀναίρεσιν. τούτων δὲ μάρτυρας παρείχοντο τοὺς κυβερνήτας καὶ ἄλλους τῶν 7 ξυμπλεόντων πολλούς. Τοιαῦτα λέγοντες ἔπειθον τὸν δῆμον. ἐβούλοντο δὲ πολλοὶ τῶν ἰδιωτῶν ἐγγυᾶσθαι ἀνιστάμενοι· ἔδοξε δὲ ἀναβαλέσθαι ἐς ἑτέραν ἐκκλησίαν· τότε γὰρ ὀψὲ ἦν, καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἂν καθεώρων· τὴν δὲ βουλὴν προβουλεύσασαν ἐσενεγ-

ψαν] Cum Paris. B. vulgatum ἐπεδείκνυ mutavi. Deinceps Stephanus ἣν ἔπεμψαν maluit, quod Leoncl. vertit et Wels recepit. Epistolam hanc ducum ad senatum populumque missum Diodorus XIII, 101. perverse interpretatus esse videtur. Is enim narrat, Theramenem et Thrasybulum primos advenisse Athenas. Hos igitur auctores calumniae apud iratum populum imperatores putasse. Igitur ἀπέστειλαν κατ᾽ αὐτῶν ἐπιστολὰς πρὸς τὸν δῆμον διασαφοῦντες, ὅτι τούτους ἔταξαν ἀνελέσθαι τοὺς τελευτήσαντας. Hinc irritatos Theramenem et Thrasybulum interitum ducibus parasse. Quae ratio est plane contraria narrationi Xenophonteae, quae magna probabilitatis specie commendatur. In ea enim ingenium Theramenis versutum apparet, quod ei cognomen κόθορνος fecerat.

5. βραχέα] Ita Edd. vett. Morus et Weiske. βραχέως Steph. cum Paris. B. D. βραχέος C. habet. Initio μετὰ ταῦτα δὲ Par. D.

καί, εἴπερ γέ τινας δέοι] Zeune καὶ interpretatur τοιγαροῦν. Ad verbum δέοι intelligitur sequens αἰτιᾶσθαι, vel, ut habent Paris. B. C. D., αἰτιάσασθαι. Deinceps male ἢ τούτοις C. E. habent.

6. καὶ οὐχ, ὅτι γε — ἡμῶν] Particula γε hac in oratione locum non habet, nisi mecum καίτοι γ᾽ οὐχ, ὅτι scribas.

7. οὐκ ἂν καθεώρων] quoniam suffragia ferebant manibus attollendis, quod χειροτονεῖν dicebatur.

ἐσενεγκεῖν] sc. ἐς τὴν ἐκκλησίαν. vid. §. 9.

κεῖν, ὅτῳ τρόπῳ οἱ ἄνδρες κρίνοιντο. Μετὰ δὲ ταῦτα 8 *ἐγένετο Ἀπατούρια, ἐν οἷς οἵ τε πατέρες καὶ οἱ ξυγγενεῖς ξύνεισι σφίσιν αὐτοῖς. Οἱ οὖν περὶ τὸν Θηραμένην παρεσκεύασαν ἀνθρώπους μέλανα ἱμάτια ἔχοντας καὶ ἐν χρῷ κεκαρμένους πολλοὺς ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ, ἵνα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἥκοιεν, ὡς δὴ ξυγγενεῖς ὄντες τῶν ἀπολωλότων, καὶ Καλλίξενον ἔπεισαν, ἐν τῇ βουλῇ κατηγορεῖν τῶν στρατηγῶν. Ἐντεῦθεν ἐκκλη-* 9 *σίαν ἐποίουν, ἐς ἣν ἡ βουλὴ ἐσήνεγκε τὴν ἑαυτῆς γνώμην, Καλλιξένου εἰπόντος, τήνδε· Ἐπειδὴ τῶν τε κατηγορούντων κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἐκείνων*

8. *πατέρες*] Haud dubie leg. *φράτορες*, h. e. *curiales*, qui sunt eiusdem *φρατρίας*, quae erat tertia pars *τῆς φυλῆς*, auctore Suida. Nam *Ἀπατούρια* mense Pyanepsione, h. e. Octobri, per triduum celebrabantur; quorum primus dies vocabatur *δόρπεια· ἐπειδὴ*, inquit Suidas, *φράτορες ὀψίας συνελθόντες εὐωχοῦντο.* Alter *ἀνάῤῥυσις, ἀπὸ τοῦ ἄνω ἐρύειν*, h. e. *θύειν· ἔθυον δὲ Διῒ φρατρίῳ καὶ Ἀθηνᾷ.* Tertius *κουρεῶτις, ἀπὸ τοῦ τοὺς κούρους καὶ τὰς κόρας ἐγγράφειν εἰς τὰς φρατρίας.* Cum haec scripsissem, non sine voluptate cognovi, iam ante me eandem emendationem propositam esse a Brunckio doctissimo ad Aristoph. Acharn. 146. Z. Tertio die factum fuisse videtur, ut pueri, sacrificio simul diis oblato, inscriberentur et nomen profiterentur suum, ut apparet ex Andocide p. 62. ed. Reiskii. Sacrificio praeerat e Cerycum numero Daduchus Callias.

ξυγγενεῖς] Ipsos curiales dictos esse hoc nomine, tradunt Hesychius et Suidas. Z. Sed notio propria hic locum etiam habet, ut ex Andocidis loco apparet.

ἐκκλησίαν] Apaturia, per tres dies celebrari solita, non impediebant, quominus concio et senatus haberetur; quod deinde mutatum fuit Archonte Cephisodoro. Ita Athenaeus IV, p. 171. *Φῶκος εἶπεν, ὅπως ἂν ἡ βουλὴ ἄγῃ τὰ Ἀπατούρια μετὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων κατὰ τὰ πάτρια, ἐψηφίσθαι τῇ βουλῇ ἀφεῖσθαι τοὺς βουλευτὰς τὰς ἡμέρας, ὥσπερ καὶ αἱ ἄλλαι βουλαὶ διαφίενται ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς οἱ προτένθαι ἄγουσι, πέντε ἡμέρας.* Quem locum Casaubonus male ad Areopagum referebat. Cum Apaturia per 3 dies celebrari solita sint, apparet, adiectos fuisse feriis illos dies, quos collegium *προτενθῶν* celebrare solebat ante Apaturia. Ad *προτένθας* illos male referunt quidam locum Aristoph. Nub. 1198.

9. *ἐπειδὴ*] Edd. vett. *ἐπεὶ δὲ* cum codice A. sequens *τε* omittit E.

κατὰ] Stephanus vult tolli, quia alias *κατηγορεῖν τινος* dicitur. Sed auctorem hic ad ambiguitatem genitivi *τῶν στρατηγῶν* vitandam pleonasmum hunc adhibuisse arbitror, praesertim cum res non sit contra linguae leges. Veluti *καταγιγνώσκειν*

ἀπολογουμένων ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκηκόασι, διαψηφίσασθαι Ἀθηναίους πάντας κατὰ φυλάς, θεῖναι δὲ ἐς τὴν φυλὴν ἑκάστην δύο ὑδρίας· ἐφ' ἑκάστῃ δὲ τῇ φυλῇ κήρυκα κηρύττειν, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀδικεῖν οἱ στρατηγοί, οὐκ ἀνελόμενοι τοὺς νικήσαντας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, ἐς τὴν προτέραν ψηφίσασθαι· ὅτῳ
10 δὲ μή, ἐς τὴν ὑστέραν. ἂν δὲ δόξωσιν ἀδικεῖν, θανάτῳ ζημιῶσαι, καὶ τοῖς ἕνδεκα παραδοῦναι, καὶ τὰ χρήματα δημοσιεῦσαι, τὸ δ' ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ
11 εἶναι. Παρῆλθε δέ τις ἐς τὴν ἐκκλησίαν φάσκων, ἐπὶ τεύχους ἀλφίτων σωθῆναι· ἐπιστέλλειν δ' αὐτῷ τοὺς ἀπολλυμένους, ἐὰν σωθῇ, ἀπαγγεῖλαι τῷ δήμῳ, ὅτι οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ἀρίστους ὑπὲρ τῆς
12 πατρίδος γενομένους. Τὸν δὲ Καλλίξενον προσεκαλέσαντο, παράνομα φάσκοντες ξυγγεγραφέναι, Εὐρυπτόλεμός τε ὁ Πεισιάνακτος καὶ ἄλλοι τινές. τοῦ δὲ

τινὸς etiam vulgo dicitur: verumtamen interdum κατὰ etiam additur: ut Diodor. Sic. XVIII, 62. est καθ' οὗ θάνατον πάντες κατέγνωσαν.

προτέρᾳ] Marg. Steph. cum cod. B. προτεραίᾳ. Sed vid. interpr. ad Thom. Magistr. p. 761.

ἀκηκόασι] Iuntinae et ceterarum Edd. vet. ἀκηκόατε praetulit Zeune vero, quod cum Leoncl. et Steph. habent codices. Deinceps ἅπαντας κατὰ φυλὰς habet Codex B. Cum suffragia tribus ferre iubentur, res redit et iudicium ad plebeiorum et pauperum libidinem. Cf. Herodoti V, 69 et 70.

10. ἐπιδέκατον τῆς θεοῦ] Bonorum publicatorum decimam partem Minervae esse consecratam, docet Meursius Lect. Attic. V, 13.

12. προσεκαλέσαντο] Loco προεκαλ., quod sensum efficit ineptum, certissimam recepi Mori emendationem. Est enim προσκαλεῖσθαι, quod et infra VII, 4, 64. occurrit, idem quod ibid. §. 18. δίκας προσκαλεῖσθαι, h. e. πρὸς δίκας καλεῖσθαι. Nam Harpocratio, Πρόσκλησις, inquit, ἡ εἰς δικαστήριον κλῆσις, καὶ προσκαλεῖσθαι, τὸ παραγγέλλειν εἰς δίκην. Cf. Markland. ad Lys. p. 707. ed. R. et Valckenar. ad Ammon. p. 126.

Πεισιάνακτος καὶ Ἀξίοχος] Posterius nomen e Dialogo Axiochi nomine inscripto sect. 12. addendum censuit Koeppen, cui paruit Weiske. Verba sunt Socratis ad Axiochum: ὅτ' ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπηρόμην τὴν γνώμην· οὐ γὰρ ἐφαίνετό μοι σεμνὸν, δήμῳ μαινομένῳ συνεξάρχειν· οἱ δὲ περὶ Θηραμένην καὶ Καλλίξενον τῇ ὑστεραίᾳ προέδρους ἐγκαταδέτους ὑφέντες κατεχειροτόνησαν τῶν ἀνδρῶν ἄκριτον θάνατον· καίτοι γε σὺ μόνος αὐτοῖς ἤμυνες καὶ Εὐρυπτόλεμος, τρισμυρίων ἐκκλησιαζόντων. Sed antequam de supplemento isto

δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπῄνουν, τὸ δὲ πλῆθος ἐβόα, δεινὸν εἶναι, εἰ μή τις ἐάσει τὸν δῆμον πράττειν, ὃ ἂν βούληται. καὶ ἐπὶ τούτοις εἰπόντος Λυκίσκου, καὶ τού- 13 τους τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, ᾗπερ καὶ τοὺς στρατηγούς, ἐὰν μὴ ἀφῶσι τὴν ἐκκλησίαν, ἐπεθορύβησε πάλιν ὁ ὄχλος, καὶ ἠναγκάσθησαν ἀφιέναι τὰς κλήσεις. Τῶν δὲ πρυτάνεων τινῶν οὐ φασκόντων 14 προθήσειν τὴν διαψήφισιν παρὰ τοὺς νόμους, αὖθις Καλλίξενος ἀναβὰς κατηγόρει αὐτῶν τὰ αὐτά. οἱ δὲ ἐβόων καλεῖν τοὺς οὐ φάσκοντας. οἱ δὲ πρυτάνεις 15 φοβηθέντες ὡμολόγουν πάντες προθήσειν, πλὴν Σωκράτους τοῦ Σωφρονίσκου· οὗτος δ' οὐκ ἔφη ἀλλ' ἢ κατὰ τοὺς νόμους πάντα ποιήσειν. Μετὰ δὲ ταῦτα 16 ἀναβὰς Εὐρυπτόλεμος ἔλεξεν ὑπὲρ τῶν στρατηγῶν τάδε.

iudicari possit, sequentis loci scriptura stabilienda est. Vulgo erat: καὶ ἄλλοι τινὲς τοῦ δήμου ταῦτα ἐπῄνουν. Stephanus coniecit καὶ ἄλλοι, καί τινες τοῦ δήμου, vel καὶ δὴ καί τινες τοῦ δ., vel καὶ ἄλλοι καί τινες δὲ τοῦ δήμου. Morus ante καὶ ἄλλοι nomen alterius accusatoris excidisse putabat. Zeune probavit scripturam in margine Steph. et Leoncl. annotatam et a Leonclavio in versione expressam, καὶ ἄλλοι τινὲς, τοῦ δὲ δήμου ἔνιοι ταῦτα ἐπῄνουν. quae cum in Codd. B. D. exstet, a me fuit recepta. Itaque supplementum Koeppenii non necessarium esse censeo. Ceterum ad rem pertinet locus Demosthenis p. 1149. γενομένου τοῦ ψηφίσματος καὶ οὐδενὸς γραφομένου παρανόμων.

13. ἐπὶ τούτοις] h. e. μετὰ ταῦτα.

καὶ τούτους] *hos ipsos*, sc. Euryptolemum aliosque praetorum defensores. Iidem intelliguntur mox in ἠναγκάσθησαν.

14. πρυτάνεων] Athenaeus, qui p. 217. locum laudat, addit τινῶν, quod adiungi voluit Wolfius et habent Codices B. B. D. E. Y.

προθήσειν] Vett. edd. hic et paulo post dant προσθήσειν. sed veram scripturam Stephan. et Athen. exhibent.

παρὰ τὸν νόμον] Athenaeus citat παρὰ τοὺς νόμους, quod habent Codices 5 Paris. atque hic numerus auctoritate Xenoph. Memor. I, 1, 18. et Plat. Apolog. cap. 20. comprobatur.

τὰ αὐτά] Athenaeus omittit.

οἱ δὲ ἐβόων] h. e. οἱ δὲ ἄλλοι, sc. ὁ ὄχλος.

15. πάντες] Athen. ἅπαντες.

ἀλλ' ἢ κατὰ νόμον] Ibid. ἄλλα ἢ κατὰ τοὺς νόμους πάντα. Emendat Morus ἄλλο τι ἢ etc. Certe ante νόμον debet esse τόν. Z. Equidem Athenaei scripturam recepi, ne discreparet a praecedente παρὰ τοὺς νό-

Τὰ μὲν κατηγορήσων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀνέβην ἐνθάδε Περικλέους, ἀναγκαίου μοι ὄντος καὶ ἐπιτηδείου, καὶ Διομέδοντος φίλου· τὰ δ' ὑπεραπολογησόμενος· τὰ δὲ ξυμβουλεύσων, ἅ μοι δοκεῖ ἄριστα
17 εἶναι ἁπάσῃ τῇ πόλει. Κατηγορῶ μὲν οὖν αὐτῶν, ὅτι ἔπεισαν τοὺς ξυνάρχοντας βουλομένους πέμπειν γράμματα τῇ τε βουλῇ καὶ ὑμῖν, ὅτι ἐπέταξαν τῷ Θηραμένει καὶ Θρασυβούλῳ τετταράκοντα καὶ ἑπτὰ τριήρεσιν ἀνελέσθαι τοὺς ναυαγοὺς, οἱ δὲ οὐκ ἀνεί-
18 λοντο. Εἶτα νῦν τὴν αἰτίαν κοινὴν ἔχουσιν, ἐκείνων ἰδίᾳ ἁμαρτόντων· καὶ ἀντὶ τῆς τότε φιλανθρωπίας, νῦν ὑπ' ἐκείνων τε καί τινων ἄλλων ἐπιβουλευόμενοι κινδυνεύουσιν ἀπολέσθαι. οὐκ, ἂν ὑμεῖς γέ μοι πεί-
19 θησθε, τὰ δίκαια καὶ ὅσια ποιοῦντες. Καὶ ὅθεν μάλιστα τ' ἀληθῆ πεύσεσθε, καὶ οὐ μετανοήσαντες ὕστερον εὑρήσετε σφᾶς αὐτοὺς ἡμαρτηκότας τὰ

μους. Vocem πάντα addit solus Codex B. ἀλλ' ἢ cum Wolfio et Weiskio e lege Attici sermonis scripsi.

17. ἔπεισαν] Interpretis germanici coniecturam ἔπαυσαν improbarunt Zeune et Weiske, atque hic quidem potius ἀπέτρεψαν vel ἐκώλυσαν dicendum fuisse putabat. Zeune intelligebat ἔπεισαν μὴ ποιεῖν. Wyttenbach coniecit ὅτι βουλομένους τοὺς ξυν. ἔπεισαν μὴ πέμπειν. Weiske ἔπεισαν interpretabatur *placaverint, ab ira revocarint.* Mihi ratio Wyttenbachii magis placet.

18. εἶτα] *Itaque iam omnes praetores communem sustinent culpam, cum hi soli* (Pericles et Diomedon) *peccarint.*

ὑπ' ἐκείνων] scil. *Theramene et Thrasybulo.* male Codd. B. C. E. ἐπ' ἐκείνων habent.

οὐκ] Repete κινδυνεύουσιν ἀπολέσθαι. Cast. et Br. ediderunt οὐκοῦν, minus recte.

πείθησθε] Hunc modum vulgato πείθοισθε cum Stephano et Paris. B. C. D. substitui: ἂν enim hic valet idem quod ἐάν.

19. Καὶ ὅθεν μάλιστα ἀληθῆ] Zeune ὅθεν, *unde*, interpretatur: si meis parueritis monitis. Morus ὅθεν καὶ scribere suasit, V. D. in Bibl. critica Amstelod. P. V, p. 93. ποιοῦντες· καὶ οὐχ ὕστερον, ὅταν μάλιστα τ' ἀληθῆ πεύσεσθε, μετανοήσαντες εὑρήσετε. quocum et cum Weiskio μάλιστα τ' ἀληθῆ scripsi. Alius V. D. in Ephemeride litter. Halensi 1801. No. 158. p. 1199. coniecit καὶ ὅθεν μάλιστα τ' ἀληθῆ πεύσεσθε — αὐτοὺς (ξυμβουλεύω ὑμᾶς) καὶ τοὺς —. Equidem facillimam loci perturbati rationem explicandi hanc esse puto, ut verba καὶ ὅθεν — ὑμᾶς αὐτοὺς transponantur post illa ἐξαπατηθῆναι ὑμᾶς. Ita mutatione nulla opus erit, et sensus planus.

μέγιστα ἐς θεούς τε καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Συμβουλεύω δὲ ὑμῖν, ἐν οἷς οὔθ' ὑπ' ἐμοῦ οὔθ' ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἐστὶν ἐξαπατηθῆναι ὑμᾶς· καὶ τοὺς ἀδικοῦντας εἰδότες κολάσεσθε, ᾗ ἂν βούλησθε δίκῃ, καὶ ἅμα πάντας, καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον, εἰ μὴ πλέον, ἀλλὰ μίαν ἡμέραν δόντες αὐτοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογήσασθαι, μηδ' ἄλλοις μᾶλλον πιστεύοντες, ἢ ὑμῖν αὐτοῖς. Ἴστε 20 δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες, ὅτι τὸ Καννώνου

τὰ μέγιστα ἐς θεούς] Ita cum Moro Zeunius et Weiskius vulgatam ἐς τὰ μέγιστα θεοὺς correxerunt. Br. et Castal. εἰς ante θεοὺς addiderant. Koeppen ἐς τὰ μέγιστα ἐς θεοὺς probavit.

οὐδενὸς ἄλλου] Paris. B. D. E. ἄλλου οὐδενός. Sequens εἰδότες e Bryl. Cast. Stephani et Mori correctione substitutum vulgato εἰδότας. Plane omittit participium Paris. C. εἰδότας habent A. B. D. E.

βούλησθε] Ita cum Stephan. Codd. Paris. 5. βούλεσθαι Leonclavianae repetiit Welsiana.

ἀλλὰ μίαν ἡμέραν] Linguae usus postulat μίαν γ' ἡμέραν. Sequens μηδ' ἄλλοις debetur Moro. Edd. et Codd. Paris. 5 μὴ ἄλλοις habent. Ante verba εἰ μὴ πλέον intelligebat Weiske δηλονότι, tum vero sequi debuisse putabat δοῦναι — πιστεύειν, non δόντες — πιστεύοντες. Veretur igitur, ne quid exciderit ante εἰ μὴ πλέον. Scilicet vir doctus e verbo ξυμβουλεύω voluit omnem hanc orationem pendere, quam ad verba εἰδότες κολάσεσθε commode quoque licet referre. Denique πιστεύοντες ὑμῖν ἢ ἡμῖν Codex E. habet, et initio sectionis sequentis πάντως codex C.

20. Καννώνου] Leonclavius, *Quis ille Κάννωνος*, inquit, *fuerit, ignoratur. Sunt qui putent, nomen Κανώβου reponendum, hominis et illud aeque obscuri. Fortasse Χαρώνδου mentio rectius huc congrueret, qui legibus apud Athenienses latis inclaruit.* Z. In Codice regio Paris. est Καννώνου, teste Brunckio ad Aristophanis Ecclesiaz. versu 1089., ubi iuvenis a vetulis duabus mulieribus solicitatus ad coitum, negat, se utrique simul posse facere satis; itaque rem transigendam esse ex decreto Canoni, ut utrique separatim morigeretur. Verba sunt: τουτὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ τὸ Καννώνου σαφῶς ψήφισμα, βινεῖν δεῖ με διαλελημμένον. πῶς οὖν δικωπεῖν ἀμφοτέρας δυνήσομαι; quae recte Brunckius interpretatus est. Hesychius, locum Comici respiciens, posuit: Καννόνου ψήφισμα. εἰσήνεγκε γὰρ οὗτος ψήφισμα, ὥστε διειλημμένους τοὺς κρινομένους ἑκατέρωθεν ἀπολογεῖσθαι. Sensum recte, adiuvante loco Comici, explicuit Brunckius: Cannoni decreto cautum erat, ut singulorum seorsim causa cognosceretur, si plures simul eiusdem criminis accusarentur. Obscure Scholiastes Aristophanis ita interpretatur decretum: κατεχόμενον ἑκατέρωθεν ἀπολογεῖσθαι τὸν κατ' εἰσαγγελίαν ἀποκρινόμενον. Deinde laudat hunc Xenophontis locum tamquam de eodem decreto tradentem. Suidas locum graeci interpretis ex-

ψήφισμά ἐστιν ἰσχυρότατον, ὅ κελεύει, ἐάν τις τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον ἀδικῇ, δεδεμένον ἀποδικεῖν ἐν

scripsit in vocabulo εἰσαγγελία, et rectius posuit κατ' εἰσαγγελίαν κρινόμενον. Sed Scholiastes aperte a sensu decreti aberravit, aut verba eius vitiata sunt. Docet hoc plane locus Hesychii, qui ipsa decreti verba servavit, ut ex vocabulo διειλημμένους cognoscitur, quod Comicus etiam exhibet. Sed Hesychius praeterea recte monet, de pluribus simul accusatis loqui decretum; male contra unum reum nominat Scholiastes, et verbum διειλημμένον pessime explicat κατεχόμενον. nam alterum verbum ἑκατέρωθεν in ipso decreto fuisse videtur, ideo retentum ab Hesychio. Recte Xenophon infra §. 37. explicat διειλημμένους κρίνεσθαι per κρίνεσθαι δίχα ἕκαστον. In Oeconomico 11, 25. pravum ἤδη καὶ διειλημμένως πολλάκις ἐκρίθην tenent Codices scripti Paris. omnes. Ita utitur vocabulo διαλαμβάνεσθαι Xenophon Memorab. III, 10, 13., ubi thoraces bene apti dicuntur esse leviores, quia non ex humeris toti pendent, sed pondus suum per singulas corporis partes veluti dispartiti divisum faciunt, ne una pars corporis praegravetur: διειλημμένοι τὸ βάρος. Quamquam hoc in loco sensu medio dicitur, apparet tamen inde verbi notio, quae ad dividendum et separandum pertinet. In Anabasi IV, 1, 23. est ἤλεγχον διαλαβόντες, utrumque separatim explorabant; ubi poterat dicere ἤλεγχον διειλημμένους τοὺς ἀνθρώπους. Ibidem V, 3, 4. διαλαμβάνουσι τὸ ἀργύριον, i. e. inter se dispertiuntur; ubi forma media διαλαμβάνονται forte rectior est. Activum διαλαβεῖν, distribuere, reperitur Cyrop. V, 1, 29. Haec paulo copiosius docui, quo clarior esset error viri doctissimi, Mori, qui, grammaticorum veterum auctoritate deceptus, putavit, in decreto illo, cuius Aristophanes meminit, fuisse cautum, ut reus causam diceret prehensus, hoc est, adstantibus utrinque, qui vel manus ei iniicere minantur, vel vinctum tenent. Itaque ab eo diversum putat esse decretum, de quo Xenophon loquitur. Addit et illud argumentum, decretum a Comico nominatum de reis εἰσαγγελίας esse; tales autem non fuisse decem praetores. Verum distinctio ista non est in ipso Comico aut Hesychio, sed ab inepto interprete graeco Aristophanis accessisse videtur. Decretum erat de crimine publico, ἐάν τις τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον ἀδικῇ, eoque sanctum fuit, ut reus eiusmodi vinctus in iudicium duceretur ibique causam diceret: δεδεμένον ἀποδικεῖν, quod postremum verbum in ipso decreto fuisse videtur, et repetiit Hesychius explicans ἀπολογεῖσθαι δίκην. Deinde statutum erat decreto illo, ut, si forte plures eiusdem criminis publici rei agerentur, non omnes simul iudicarentur, sed singuli suam quisque causam dicerent atque audirentur. Verbum ἀποδικεῖν pro ἀπολογεῖσθαι ex Antiphonte laudat etiam Grammaticus MStus apud Ruhnken. de Antiphonte Dissertat. p. 823. in Reiskii Orator. Vol. VII. Alio sensu est ἀποδικεῖν τὴν δίκην apud Polyaenum III, 9, 15.

τῷ δήμῳ· καὶ ἐὰν καταγνωσθῇ ἀδικεῖν, ἀποθανόντα ἐς τὸ βάραθρον ἐμβληθῆναι· τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημευθῆναι, καὶ τῆς θεοῦ τὸ ἐπιδέκατον εἶναι. κατὰ 21 τοῦτο τὸ ψήφισμα κελεύω κρίνεσθαι τοὺς στρατηγούς, καὶ νὴ Δία, ἂν ὑμῖν γε δοκῇ, πρῶτον Περικλέα, τὸν ἐμοὶ προσήκοντα· αἰσχρὸν γάρ μοί ἐστιν, ἐκεῖνον περὶ πλείονος ποιεῖσθαι, ἢ τὴν πόλιν. Τοῦτο δ' εἰ [μὴ] βού- 22 λεσθε, κατὰ τοῦτον τὸν νόμον κρίνατε, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῖς ἱεροσύλοις καὶ προδόταις, ἐάν τις ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ, ἢ τὰ ἱερὰ κλέπτῃ, κατακριθέντα ἐν δικαστηρίῳ, ἂν καταγνωσθῇ, μὴ ταφῆναι ἐν τῇ Ἀττικῇ, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημόσια εἶναι. Τούτων ὁπο- 23 τέρῳ βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ νόμῳ κρινέσθωσαν οἱ ἄνδρες κατὰ ἕνα ἕκαστον, διῃρημένων τῆς

ἀποθανόντα — βάραθρον] Stephanus ἀποθανοῦντα scribi maluit. De loco supplicii locus antiquissimus est Herodoti VII, 133., ubi Lacedaemoniorum φρέαρ, i. e. καίας, simul memoratur. Bibliotheca Coislin. p. 491. Ἀθήνησιν ἦν ὄρυγμά τι ἐν Κεραΐδων δήμῳ τῆς Οἰνηΐδος φυλῆς, εἰς ὃ τοὺς ἐπὶ θανάτῳ καταγνωσθέντας ἐνέβαλλον, ὥσπερ οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὸν κέαδα ἐνέβαλλον, ubi in Bekkeri Anecdotis Vol. I, p. 219. editum legitur Κειριαδῶν — Κεάδαν. Hesychius et Photius: Κειριάδαι, δῆμος φυλῆς Ἱπποθοωντίδος, quod idem ex Diodoro περὶ τῶν δήμων tradit Harpocration.

21. αἰσχρὸν γάρ] Quod Brodaeus et Steph. coniecerunt et Bryl. cum Castal. habent, recepi γάρ, omissum in codd. Paris. 5. Ante πόλιν deinceps ὅλην addit Paris. B. et margo Steph.

22. εἰ [μὴ] βούλεσθε] Negationem cum Goldhagenio, Moro Zeunioque addidi. Contra Wolfius, cui assentitur Weiske, coniungit τοῦτο δ' εἰ β. et vertit: si malueritis seu praetuleritis, ad sequentia referens. Verum sic τοῦτο additum mihi displicet, et exempla a Wolfio comparata non sunt similia. τούτου βούλεσθαι Paris. E. τόνδε B. C. D. habent.

προδιδῷ] Paris. B. προδῷ. deinceps κριθέντα cum Stephano praefero propter sequentia ἂν καταγνωσθῇ, quae Morus, cum Edd. vett. et Paris. A. C. κατακριθέντα scribens, delenda censuit, tamquam interpretationem verbi huius. κριθέντα D. κριθήσεται B. κριθέντες E.

23. διῃρημένων — τριῶν μερῶν] Vulgatum ἡμερῶν. Brodaeus, διῃρημένης Leonclavius correxit. Sed vulgatum διῃρημένης defendebat Zeune, comparato loco dissimili de rep. Laced. XI, 4. μόρας διεῖλεν ἐξ καὶ ἱππέων καὶ ὁπλιτῶν. Weiske Cyrop. VII, 5, 13. τὸ στράτευμα κατένειμε δώδεκα μέρη. De re ipsa confer Harpocratio-

ἡμέρας τριῶν μερῶν· ἑνὸς μὲν, ἐν ᾧ ξυλλέγεσθαι ὑμᾶς δεῖ καὶ διαψηφίζεσθαι, ἐάν τε ἀδικεῖν δοκῶσιν, ἐάν τε μή· ἑτέρου δ', ἐν ᾧ κατηγορῆσαι· ἑτέρου δ', 24 ἐν ᾧ ἀπολογήσασθαι. Τούτων δὲ γιγνομένων, οἱ μὲν ἀδικοῦντες τεύξονται τῆς μεγίστης τιμωρίας, οἱ δ' ἀναίτιοι ἐλευθερωθήσονται ὑφ' ὑμῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, 25 καὶ οὐχ ὡς ἀδικοῦντες ἀπολοῦνται. ὑμεῖς δὲ κατὰ τὸν νόμον εὐσεβοῦντες καὶ εὐορκοῦντες κρινεῖτε, καὶ οὐ ξυμπολεμήσετε Λακεδαιμονίοις, τοὺς ἐκείνους ἑβδομήκοντα ναῦς ἀφελομένους καὶ νενικηκότας, τούτους 26 ἀπολλύντες ἀκρίτους παρὰ τὸν νόμον. Τί δὲ καὶ δεδιότες σφόδρα οὕτως ἐπείγεσθε; ἤ, μὴ οὐχ ὑμεῖς, ὃν ἂν βούλησθε, ἀποκτείνητε καὶ ἐλευθερώσητε, ἂν κατὰ τὸν νόμον κρίνητε, ἀλλ' οὐκ ἂν παρὰ τὸν νόμον, ὥσπερ Καλλίξενος τὴν βουλὴν ἔπεισεν, ἐς τὸν δῆμον 27 ἐσενεγκεῖν μιᾷ ψήφῳ; Ἀλλ' ἴσως ἄν τινα καὶ οὐκ

nem in Διαμεμετρημένη ἡμέρα cum Valesii annotatione.

ἐάν τε — ἐάν τε] Esse pro *πότερον — ἢ* annotavit Weiske. Paulo antea Iunt. Ald. *δεῖ τι διαψηφίζεσθαι*. Brodaeus *τί διαψηφίζεσθε*, Bryl. Cast. *τί χρὴ διαψ*. Primus Steph. *δεῖ καὶ διαψ*. edidit.

24. *οὐχ ὡς ἀδικ.*] Vulgaris lectio, quam correximus ex Stephani emendatione, omittit *ὡς*. Hinc Castalio et Br. ediderunt *καὶ οἱ ἀδικ.* et ex Leonclavii emendatione *οὐκ ἀδίκως* Welsius. Z. Koeppen legebat *οὐκ οὐδὲν ἀδικοῦντες*.

25. *καὶ οὐ ξυμπολ.*] *nec cum Lacedaemoniis patriam oppugnabitis, si hos* (duces) *indicta causa contra legem sustuleritis.* More oratorum utitur numero navium rotundo. De veriore numero vide c. 6. §. 35.

26. *ἐλευθερώσητε*] Edd. vett. cum Par. A. E. *ἐλευθερωθήσεται*, praeter ed. Cast. et Br., ubi est *ἐλευθερωθήσηται*. Sed secuti sumus Stephanum. *ἀποκτείνετε* Par. C.

μιᾷ ψήφῳ] Vide §. 9.

27. *Ἀλλ' ἴσως — ἀποκτείνητε — ὕστερον*] In hac sententia per se spectata nihil vitii videtur inesse praeterquam in modo verbi *ἀποκτείνητε*, qui in optativum *ἀποκτείνοιτε* mutandus esse videtur, ut mox sect. 28.: *Δεινὰ δ' ἂν ποιήσαιτε*, ubi omnes libri *ποιήσητε* habent et editi et scripti. Sequentia magna laborant difficultate, ubi tacent libri scripti. Varia igitur tentarunt Editores. Leonclavius quidem coniicit: *Ἀναμνήσθητε, ὡς ἀλγ. κ. ἀνωφ. ἤδη τοῦτ' ἔσται, πρὸς δ' ἔτι, ἂν τῇ περὶ θανάτου* (scil. *ψήφῳ*) *εἰς ἀνθρ. τόσους ἡμαρτηκ. ἔσεσθε. Δεινὰ δ' ἂν* etc. Stephanus autem: *μεταμελήσῃ ὕστερον, ἀναμν. — ἤδη ἔσται, πρὸς ἔτι καὶ ἀνόσιον· καὶ γὰρ περὶ θάνατον ἀνθρώπου ἡμαρτ. ἔσεσθε. Δεινὸν δ'*

αἴτιον ὄντα ἀποκτείνητε, μεταμελήσει δὲ ὕστερον. ἀναμνήσθητε, ὡς ἀλγεινὸν καὶ ἀνωφελὲς ἤδη ἐστί· πρὸς δ' ἔτι καὶ περὶ θανάτου ἀνθρώπους ἡμαρτηκότες. Δεινὰ δ' ἂν ποιήσαιτε, εἰ Ἀριστάρχῳ μὲν, 28 πρότερον τὸν δῆμον καταλύοντι, εἶτα δὲ Οἰνόην προδιδόντι, Θηβαίοις, πολεμίοις οὖσιν, ἔδοτε ἡμέραν ἀπολογήσασθαι, ᾗ ἐβούλετο, καὶ τἄλλα κατὰ τὸν νόμον προὔθετο· τοὺς δὲ στρατηγοὺς, τοὺς πάντα ὑμῖν κατὰ γνώμην πράξαντας, νικήσαντας δὲ τοὺς πολεμίους, τῶν αὐτῶν τούτων ἀποστερήσετε. Μὴ 29 ὑμεῖς γε, ὦ Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἑαυτῶν ὄντας τοὺς

ἂν etc. V. D. in Biblioth. Amstelod. Crit. *μεταμελήσει δὲ ὕστερον, ἂν μνησθῆτε, ὅτ' ἀλγεινὸν ἤδη, πρὸς δ' ἔτι καὶ ἀνωφελές ἐστι, περὶ θανάτου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἡμαρτηκότες* etc. Nos quidem pro *μεταμελήσει* Steph. emendationem revocavimus ut ad *ἂν*, h. e. *ἐὰν*, referretur, et verba *πρὸς ἔτι* etc. cum sequentibus iunximus, quemadmodum est in edd. vett., sed mutato *δεινὰ δ'* in *δεινά γ'*. Denique ante *ἀνθρώπους* ex ed. Cast. recepimus *εἰς*, quod iam ex coniectura Leonclavii ediderat Welsius. Z. Iacobs in Additam. ad Athenaeum p. 12. coniecit *ἀλλὰ μνήσθητε — ἤδη τοῦτ' ἔστι.* Koeppen *ἀναμνήσθητε δὲ — ἀνωφελὲς ἤδη τὸ μεταμέλειν ἐστί· πρὸς δ' ἔτι καὶ περὶ θανάτου ἀνθρώπων ἡμαρτηκότες.* Equidem vestigiis viri docti in Bibl. Crit. Amstelod. insistens legendum suspicor, donec libri scripti veram lectionem ediderint: *μεταμελήσει ὕστερον, ὅτ' ἀλγεινὸν, πρὸς δ' ἔτι καὶ ἀνωφελὲς ἤδη ἔσται, εἰ ἀναμνησθείητε περὶ θάνατον ἀνθρώπου ἡμαρτηκότες.* Plusoula addit Weiske, qui ad certum aliquem hominem spectare haec putabat, condemnatum illum quidem, neque iniuria, sed tamen ob virtutes magnas postea desideratum.

28. *Ἀριστάρχῳ*] Mutata civitatis Atticae forma democratica, et summa rerum CCCC Viris tradita, inprimis iste Aristarchus adversus populi commoda stetit, cuius opera Oenoë, quod erat Atheniensium castellum in Boeotiae confinio, tradita est Boeotiis. vide Thucyd. VIII, 90 et 98.

Οἰνόην] Hanc cum *Μελαίνῃ* iungit auctor Etymol. M. in voce *Κουρεῶτις*, ubi Harpocration v. *Ἀπατούρια* enarrans originem festi habet *ὑπὲρ τῆς Μελαινίας χώρας.* Polyaenus I, 19. *περὶ Μελαινῶν.* Stephanus Byz. *Μελαινεῖς* facit *δῆμον τῆς Ἀντιοχίδος φυλῆς.*

προὔθετο] Stephan. cum Fr. Porto mavult *προὔθετε* vel *προὔθεσθε*, et *προὐτίθετο* Morus.

29. *μὴ ὑμεῖς γε*] Scil. *ποιεῖτε οὕτως. ὑμεῖς γε*, *vos quidem, qui ipsi auctores estis legum, e quibus secus faciendum est.*

ἑαυτῶν ὄντας τ. ν.] *vestras ipsorum leges et a vobismet latas, non impositas nolentibus.*

νόμους, δι᾽ οὓς μάλιστα μέγιστοί ἐστε, φυλάττοντες, ἄνευ τούτων μηδὲν πράττειν πειρᾶσθε. Ἐπανέλθετε δὲ καὶ ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματα, καθ᾽ ἃ καὶ αἱ ἁμαρτίαι δοκοῦσι γεγενῆσθαι τοῖς στρατηγοῖς. Ἐπεὶ γὰρ κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ ἐς τὴν γῆν κατέπλευσαν, Διομέδων μὲν ἐκέλευεν, ἀναχθέντας ἐπὶ κέρως ἅπαντας ἀναιρεῖσθαι τὰ ναυάγια καὶ τοὺς ναυαγούς· Ἐρασινίδης δὲ, ἐπὶ τοὺς ἐς Μιτυλήνην πολεμίους τὴν ταχίστην πλεῖν ἅπαντας· Θρασύλος δ᾽ ἀμφότερ᾽ ἂν ἔφη γενέσθαι, ἂν τὰς μὲν αὐτοῦ καταλίπωσι, τὰς 30 δὲ ἐπὶ τοὺς πολεμίους πλέωσι· καὶ, δοξάντων τούτων, καταλιπεῖν τρεῖς ναῦς ἕκαστον ἐκ τῆς αὐτοῦ ξυμμορίας, τῶν στρατηγῶν ὀκτὼ ὄντων, καὶ τὰς τῶν ταξιάρχων δέκα, καὶ τὰς τῶν Σαμίων δέκα, καὶ τὰς τῶν ναυάρχων τρεῖς. Αὗται ἅπασαι γίγνονται ἑπτὰ καὶ τετταράκοντα, τέτταρες περὶ ἑκάστην ναῦν τῶν 31 ἀπολωλυιῶν, δώδεκα οὐσῶν. Τῶν δὲ καταλειφθέν-

ἐπ᾽ αὐτὰ τὰ πράγματα, καθ᾽ ἃ] Codex B. ὑπὸ dat, deinceps καθὰ A. C. Morus καὶ delendum censuit, defendit Weiske. Postea γενέσθαι E. habet.

ἐς τὴν γῆν] sc. ἐς τὰς Ἀργινούσας cap. 6, 33. deinceps Διομέδης E.

ἐπὶ τοὺς ἐς Μιτυλήνην πολεμίους] Pro ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐς Μιτυλ. Comparat Weiske locum Aristotelis Poetic. 1. ὡς τοὺς κατὰ μίμησιν ποιητὰς — προσαγορεύοντες. Codd. B. D. πρὸς Μιτ. dant, sed C. E. ἐς omittunt.

ἔφη γενέσθαι] Ex emendatione Stephani ἀμφότερ᾽ ἂν ἔφη dedit Weiske, contra vulgatam defendit Zeune intellecto post ἔφη verbo δεῖν. quae ratio narrationi non convenit.

30. καταλιπεῖν] Cum non appareat causa infiniti modi, Weiske ἔταξαν vel ἐκυρώσαντο addendum censuit. Prius probo.

ὀκτὼ ὄντων] Vide c. 6. §. 29. 30. De symmoriis ad trierarchiam ordinandam institutis ante Olympiadem 105. locum hunc antiquissimum non memoravit F. A. Wolf in Proleg. ad Leptineam p. 99. nec Boeckh in libro de Oeconomia publica Atheniensium T. II, p. 100 sqq. sed ξυμμορία num eodem an diverso sensu hic dicatur, dubitari potest.

καὶ τὰς τῶν Σαμίων δέκα] Haec verba, quae desunt in edd. vett., primus e Codd. A. C. E. addidit Stephanus: numerus navium XLVII, qui sequitur, requirit illam lectionem.

τέτταρες π. ἑκ.] *ita ut quaternae unius navis naufragis auxilio proficiscantur.*

δώδεκα] Cf. c. 6. §. 35.

των ταξιάρχων ἦσαν καὶ Θρασύβουλος καὶ Θηραμένης, ὃς ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ κατηγόρει τῶν στρατηγῶν. ταῖς δὲ ἄλλαις ναυσὶν ἔπλεον ἐπὶ τὰς πολεμίας. Τί τούτων οὐχ ἱκανῶς καὶ καλῶς ἔπραξαν; Οὐκοῦν δίκαιον, τὰ μὲν πρὸς τοὺς πολεμίους μὴ καλῶς πραχθέντα, τοὺς πρὸς τούτους ταχθέντας ὑπέχειν λόγον· τοὺς δὲ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν, μὴ ποιήσαντας, ἃ οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευσαν, διότι οὐκ ἀνείλοντο, κρίνεσθαι. Τοσοῦτον δ' ἔχω εἰπεῖν ὑπὲρ ἀμφοτέρων, ὅτι 32 οἱ χειμὼν διεκώλυσε μηδὲν πρᾶξαι, ὧν οἱ στρατηγοὶ παρεκελεύσαντο. τούτων δὲ μάρτυρες οἱ σωθέντες ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὧν εἷς τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν ἐπὶ καταδύσης νεὼς σωθεὶς, ὃν κελεύουσι τῇ αὐτῇ ψήφῳ κρίνεσθαι, καὶ αὐτὸν τότε δεόμενον ἀναιρέσεως, ἧπερ τοὺς οὐ πράξαντας τὰ προσταχθέντα. Μὴ 33 τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀντὶ μὲν τῆς νίκης καὶ τῆς εὐτυχίας ὅμοια ποιήσητε τοῖς ἡττημένοις τε καὶ ἀτυχοῦσιν, ἀντὶ δὲ τῶν ἐκ θεοῦ ἀναγκαίων ἀγνωμονεῖν δόξητε, προδοσίαν καταγνόντες ἀντὶ τῆς

31. ταξιάρχων] Margo Stephan. cum Codd. B. C. D. E. exhibet τριηραρχῶν, id quod convenit cum c. 6. §. 36. Sed recte monet Morus, hos duo trierarchos h. l. dici fuisse inter taxiarchos, etsi ipsi trierarchi fuerint. Post ἦσαν cum B. C. D. E. καὶ addidi.

τὰ μὲν — πραχθέντα] Scil. περὶ vel κατὰ, quod tamen durum mihi videtur intelligere.

πρὸς τούτους] contra hostes, qui duce Eteonico Cononem in Lesbo obsidebant. Male C. D. E. πρὸς τούτοις.

τοὺς δὲ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν] sc. ταχθέντας, *quibus imperatum erat, ut naufragos tollerent.*

32. παρεκελεύσαντο] Margo Steph. παρεσκευάσαντο, quod habent Codd. B. C. D.

εἷς τῶν ἡμετέρων στρ.] Lysiam fuisse narrat Diodorus XIII, 74 et 99.

σωθεὶς] Margo Steph. διασωθεὶς. Simplex habent Codd. A. E.

ἧπερ] sc. ψήφῳ κελεύουσι κρίνεσθαι.

οὐ πράξαντας] Deest οὐ in edd. vett. et codice A. praet. edit. Cast., ubi est μή.

33. Μὴ τοίνυν] *Nolite igitur in victoria et rebus secundis, ob quas auctores praemiis ornare debetis, imitari victos et adversa usos fortuna, qui solent auctores cladis odisse: nec in necessitate* (procella) *a deo immissa committite, ut iniqui videamini rerum aestimatores, et proditionis condemnetis eos, qui ob tempestatem imperata non facere potuerint.*

ἀδυναμίας, οὐχ ἱκανοὺς γενομένους διὰ τὸν χειμῶνα πρᾶξαι τὰ προσταχθέντα· ἀλλὰ πολὺ δικαιότερον, στεφάνοις γεραίρειν τοὺς νικῶντας, ἢ θανάτῳ ζημιοῦν, πονηροῖς ἀνθρώποις πειθομένους.

34 Ταῦτ' εἰπὼν Εὐρυπτόλεμος, ἔγραψε γνώμην, κατὰ τὸ Καννώνου ψήφισμα κρίνεσθαι τοὺς ἄνδρας, δίχα ἕκαστον· ἡ δὲ τῆς βουλῆς ἦν, μιᾷ ψήφῳ ἅπαντας κρίνειν. τούτων δὲ διαχειροτονουμένων, τὸ μὲν πρῶτον ἔκριναν τὴν Εὐρυπτολέμου, ὑπομοσαμένου δὲ Μενεκλέους, καὶ πάλιν διαχειροτονίας γενομένης, ἔκριναν τὴν τῆς βουλῆς καὶ μετὰ ταῦτα κατεψηφίσαντο τῶν ναυμαχησάντων στρατηγῶν ὀκτὼ ὄντων· 35 ἀπέθανον δὲ οἱ παρόντες ἕξ. Καὶ οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον μετέμελε τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἐψηφίσαντο, οἵτινες τὸν δῆμον ἐξηπάτησαν, προβολὰς αὐτῶν εἶναι, καὶ ἐγγυητὰς καταστῆσαι ἕως ἂν κριθῶσιν· εἶναι δὲ καὶ Καλλίξενον τούτων. προὐβλήθησαν δὲ καὶ ἄλλοι τέτταρες, καὶ ἐδέθησαν ὑπὸ τῶν ἐγγυησαμένων. ὕστερον δὲ στάσεώς τινος γενομένης, ἐν ᾗ Κλεοφῶν

οὐχ ἱκανοὺς] Excidisse τοὺς ante οὐχ, est haud contemnenda Stephani sententia. Deinde nisi malis statuere, hos accusativos esse absolutos, sed potius referri ad καταγνόντες: necesse est, ut προδοσίαν mutes in genitivum προδοσίας.

πειθομένους] Casus refertur ad ὑμᾶς, quod in γεραίρειν est intelligendum.

34. Καννώνου] Vide §. 20.

βουλῆς ἦν] Vide §. 15.

τούτων δὲ διαχειροτ.] *Cum de his praetoribus plebs suffragia ferret de ratione iudicii instituendi, sive, essetne Euryptolemi sententia probanda an Senatus.*

ὑπομοσαμένου] iudicium, rem comperendinante interposito iureiurando. Ita recte Morus interpretatur, laudato de verbo hoc, solenni in iudiciis, Harpocratione in ὑπομοσία, Polluce VIII, 44, 56. Interpp. Demosthenis de Corona c. 30. et Budaeo Comment. L. Gr. p. 47.

Μενεκλέους] An notus ille quadruplator ὁ τὴν Νῖνον ἑλὼν Demosthenis c. Neaeram p. 995. 998.?

ἕξ] Vide §. 1.

35. μετέμελε] Edd. vett. excepta ed. Cast. dant μετέμελλε.

προβολὰς] Edd. vett. προσβολὰς, ut Codd. A. E.

ἕως ἂν κρ.] Pro ἐὰν κρ., quod turbat sensum, rescripsi emendationem Steph. et Leonclav.

ἐδέθησαν] scil. ne clam ex urbe fugerent.

ἀπέθανεν, ἀπέδρασαν οὗτοι, πρὶν κριθῆναι· Καλλίξενος δὲ κατελθὼν, ὅτε καὶ οἱ ἐκ Πειραιῶς, ἐς τὸ ἄστυ, μισούμενος ὑπὸ πάντων, λιμῷ ἀπέθανεν.

ἀπέδρασαν] De Callixeno idem tradit Diodorus XIII, 103. Is perrupto carcere ad Lacedaemonios, Deceleiam tenentes, aufugit cum aliis. Cleophon a triginta tyrannis fuit occisus, et opes nullas reliquit. Lysias Orat. p. 849 et 651. Vide locum positum infra ad II, 2, 15. Res gestas Cleophontis vel potius turbas ab eo excitatas in republica post alios enarravit nuper Meier de bonis damnatorum p. 218. 219. De Callixeno dubitationem Weiskii tollet locus Aeliani, nisi fallor, apud Suidam in v. Ἐναύειν: Καλλίξενος ὁ Ἀθηναῖος διὰ συκοφαντίαν ἆθλα ἀπηνέγκατο τῆς ἀναισχυντίας καὶ ἀσεβείας ἐν ἄστει μισούμενος καὶ πενόμενος καὶ ἀποκλειόμενος λιμῷ ἀποθανεῖν, ἐπεὶ μήτε ὕδατος ἐκοινώνουν αὐτῷ, μήτε πυρὸς ἐναύειν ἐβούλοντο, ὥσπερ οὖν κοινωνεῖν τοῖς βουλομένοις καὶ δεομένοις, ubi Kusterus male corrigebat ὥστε λιμῷ, deinde cum Porto et Wolfio ὥσπερ ἔθος κοινωνεῖν. Rectius Valckenaer. ad Herodot. p. 614. μήτε πῦρ ἐναύειν.

οἱ ἐκ Πειραιῶς] Cf. II, 4, 5 seqq.

Epimetrum ad I, 7, 2. Ἐρασινίδῃ ἐπιβολὴν ἐπιβαλών.

Aristophanes, qui fabulam, Ranas inscriptam, Archonte Callia sub hiemem Lenaeis edidit, duces hos miseratus, Atheniensium odium ab accusatoribus accensum in eos mitigare studet, (de quo poetae consilio monuit obiter etiam Lessingius noster in Vita Sophoclis p. 351., ubi quaedam admiscentur non probanda) eosque, ut peccato ignoscant, rogat versu 710 seqq., ubi Scholia graeca monent, quatuor effugisse iudicium, sex morte multatos fuisse. Deinde ad versum 1226., ubi de infelice Oedipode ait poeta: *εὐδαίμων ἄρ' ἦν, εἰ κἀστρατήγησέν γε μετ' Ἐρασινίδου*, annotant, hunc cum Thrasyllo, Pericle, Aristocrate et Diomedonte morte multatum fuisse, auctore Philochoro: *οὗτός τε καὶ οἱ ὑπομείναντες.* Postea: *Δημήτριος δέ φησι, περιττότερόν τι γενέσθαι τῷ Ἐρασινίδῃ, τὸ καὶ κλοπῆς κατηγορηθῆναι τῶν περὶ Ἑλλήσποντον.*

Subiungo, quae reperi de rebus gestis post pugnam ad Arginusas ante sequentia proelia annotata in Scholiis ad easdem Aristophanis Ranas versu 1580., quae ad fidem Xenophontis aestimandam pertinere videntur. Edita est fabula Archonte Callia, ut dixi, Olympiadis 93. anno 3. In fine pacem diuturnam urbi precatur poeta addens: *Κλεοφῶν δὲ μαχέσθω κἄλλος ὁ βουλόμενος τούτων πατρίοις ἐν ἀρούραις·* ubi Cleophontem ut peregrinum et pacis conditionibus obnitentem traducit. Scholia vero ita tradunt, laudata Aristotelis auctoritate: Lacedaemonios post cladem ad Arginusas acceptam Archonte Callia voluisse cum Atheniensibus pacisci, et has conditiones pacis obtulisse, ut Deceleiam ipsi relinquerent atque utraque pars antiquis possessionibus acquiesceret. Contra Cleophontem ebrium et thorace indutum in concionem prodiisse atque affirmasse, se non concessurum esse, ut aliam acciperet populus pacem, nisi ut Lacedaemonii omnes civitates imperio suo subiectas liberas relinquerent: atque ita eius sententiam in concione obtinuisse. Nihil de legatione hac Xenophon ne obiter quidem tradidit, Cleophontem autem ipsum nominat demum in extremo hoc libro. Eundem etiam post victoriam ad Cyzicum atque iterum ad Cynossema Lacedaemoniis pacem petentibus obstitisse, Olympiadis 92, 3. Archonte Glaucippo, e Diodoro XIII, 52. et Scholiis ad Euripidis Oresten annotavit Palmerius. Scholia tamen Euripidea Archontem nominant Theopompum Olympiadis 92, 2. Legatum Endium nominat Diodorus eiusque orationem refert, ubi vide Wesselingium p. 582. Cum his comparari meretur locus Aeschinis contra Timarchum p. 254., ubi narrat, e patre suo se audisse: *καὶ τὴν τελευταίαν ἀβουλίαν, ὅθ' ἡττημένοι τῷ πολέμῳ, προκαλουμένων αὐτοὺς Λακεδαιμονίων εἰρήνην ἄγειν, ἔχοντας πρὸς τῇ Ἀττικῇ Λῆμνον καὶ Ἴμβρον καὶ Σκῦρον καὶ δημοκρατουμένους κατὰ τοὺς νόμους, τούτων μὲν οὐδὲν ἤθελον ποιεῖν, πολεμεῖν δὲ προῃροῦντο οὐ δυνάμενοι. Κλεοφῶν δὲ ὁ λυροποιός, ὃν πολλοὶ δεδεμένον ἐν πέδαις ἐμνημόνευον, παρεγγρα-*

φεὶς αἰσχρῶς πολίτης καὶ διεφθαρκὼς νομῇ χρημάτων τὸν δῆμον, ἀποκόψειν ἠπείλει μαχαίρᾳ τὸν τράχηλον, εἴ τις εἰρήνης μνησθήσεται. unde Scholiorum narratio firmatur, quae hominem τυροποιὸν vocant, et scommata quaedam Platonis comici e fabula Cleophontis nomine inscripta annotant ad versum Ranarum 690., ubi poeta Cleophontem tamquam peregrinum, hominem loquacem et ambitiosum ridet. Idem Aeschines c. Ctesiphontem p. 539. ἀπομιμούμενος Κλεοφῶντος πολιτείαν, ὃς ἐπὶ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου, ὡς λέγεται, τὴν πόλιν ἀπώλεσεν. Λυροποιὸν hominem vocat quoque Andocides de Mysteriis p. 73. ὅτ' ἐμοῦ φεύγοντος Κλεοφῶν αὐτὴν (οἰκίαν) ὁ λυροποιὸς ᾤκει. Anaxilae Comoedia Λυροποιὸς apud Athenaeum huc pertinere videtur.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

CAPUT I.

1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἕως μὲν θέρος ἦν, ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο, καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμὼν ἐγένετο, καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον, γυμνοί τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, ξυνίσταντο ἀλλήλοις καὶ ξυνετίθεντο, ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, 2 ὁπόσοι εἴησαν. Πυθόμενος δὲ τὸ ξύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἀπόρως μὲν εἶχε, τί χρῷτο τῷ πράγματι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων. τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι, σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ ἐς τὰ

1. *Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ*] Eteonicus enim, qui Cononem obsederat, audita Lacedaemoniorum clade, navigavit in Chium. V. supra 6. §. 39. 40. Diodor. XIII, 100. Articulum ante *Ἐτεονίκου* omisit I. A. Cast.

στρατιῶται] Iidem sect. 5. dicuntur *ναῦται*. Sunt *στρατιῶται* omnes *μισθοφόροι* milites, ut II, 1, 19. IV, 2, 5. Sed V, 4, 32. ipsi Spartiatae vocantur *στρατιῶται*. Ceterum de Lacedaemoniis a re et militia nautica alienis recte admonuit Weiske; militiam itaque per socios administrabant nauticam, *ναύαρχον* et *ἐπιστολέα* ipsi dabant, rei nauticae plerumque inexpertes.

τῆς ὥρας] Brod. recte interpretatur *τῶν ὡραίων καρπῶν*, quoscunque fructus anni tempestas ferebat.

ὁπόσοι εἴησαν] Codex B. *πόσοι* habet.

2. *τί χρῷτο τῷ πρ.*] quo pacto sese in hac re gereret.

καλαμοφόρων] Margo St. cum Codd. B. D. *καλαμηφόρων*, quam scripturam recepi. Valesius ad h. l. interpretatur: *qui tabellas ac tesseras ferebant*, et Themistii *καλαμηφορούν-*

ὅπλα ὁρμήσωσι, καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἂν κρατήσωσι· τό τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους ξυμμάχους πολλοὺς, δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μή τινα καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας διαβολὴν σχοῖεν, καὶ οἱ στρατιῶται δύσνοοι ἐς τὰ πράγματα ὦσιν. Ἀναλαβὼν δὲ μεθ' 3 ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν, καὶ ἐντυχών τινι ἀνθρώπῳ ὀφθαλμιῶντι, ἀπιόντι ἐξ ἰατρείου, κάλαμον ἔχοντι ἀπέκτεινε· θορύβου δὲ γενομένου, καὶ ἐρωτώντων 4 τινῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ Ἐτεόνικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐῤῥίπτουν πάντες ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, ὁ ἀεὶ ἀκούων δεδιὼς, μὴ ὀφθείη ἔχων. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος, ξυγκαλέσας τοὺς 5 Χίους, χρήματα ἐκέλευσε ξυνεισενεγκεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσι τὸν μισθὸν, καὶ μὴ νεωτερίσωσί τι· οἱ δὲ εἰσήνεγκαν· ἅμα δὲ ἐς τὰς ναῦς ἐσήμανεν εἰσβαίνειν· προσιὼν δὲ ἐν μέρει παρ' ἑκάστην ναῦν, παρεθάῤῥυνέ τε καὶ παρῄνει πολλὰ, ὡς τοῦ γεγενη-

τας comparát, qui tesseram suam mane ad pistores publicos ferebant, ut panem ab iis civicum acciperent, et addit, Graecos posteriores has tesseras *καλάμια* dixisse.

ἀνθρώπους ξυμμάχους] *socios, qui in exercitu Spartano erant et istam inierant conspirationem.*

διαβολὴν σχοῖεν] Leoncl. *ne forte sui ceterorum Graecorum odiis exponerentur.* *διαβολὴν* sensu passivo habet quoque Thucyd. I, 127. *διαβολὴν φέρειν τινὶ πρὸς τὴν πόλιν.*

δύσνοοι] In sola Apologia sect. 27. *τοῖς ἐμοῖς εὔνοις* reperitur, ad quam formam hic *δύσνοι* scriptum oportuit. Sed vide Lobeckium ad Phrynichum p. 142.

4. *παραγγέλλειν*] Cum responsione coniunctam habet verbum significationem solemnem et militarem *παραγγελίας*, quae statim sequitur.

ἀεὶ ὁ ἀκούων] Non dubitavi cum Weiskio articulum transponere in locum suum: pertinet enim ad *ἀκούων*.

5. *ξυνεισενεγκεῖν*] Codd. B. D. *συνενεγκεῖν*, male! deinceps ante *μισθὸν* articulum *τὸν* cum Castal. inserui. Postea *εἰσβαίνειν* margo St. cum Codd. B. D. E. pro vulgato *ἐμβαίνειν* dedit.

μένον οὐδὲν εἰδὼς, καὶ μισθὸν ἑκάστῳ μηνὸς διέδωκε.
6 Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι συλλεγέντες ἐς Ἔφεσον ἐβουλεύσαντο, περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πρέσβεις ἐς Λακεδαίμονα πέμπειν, ταῦτά τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, ὅτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν.
7 Καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, ξὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταὐτὰ λέγοντες ἄγγελοι. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἄρακον· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δὶς τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ, ἐτῶν ἤδη τῷ πολέμῳ πέντε καὶ εἴκοσι παρεληλυθότων.

8 Τούτῳ δὲ τῷ ἐνιαυτῷ καὶ Κῦρος ἀπέκτεινεν Αὐτοβοισάκην καὶ Μιτραῖον, υἱεῖς ὄντας τῆς Δαρειαίου

μηνὸς διέδωκε] Verum διέδωκε e margine Steph. Codd. B. D. recepi cum Schaefero et Iacobsio in Additam. p. 181. Sic est sect. 15. μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ.

6. συλλεγέντες] Edd. pr. cum Codd. A. C. E. συλλέγοντες. Sunt vero οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι, qui ex Aeolide, Ionia et insulis Eteonico non favebant. Diodorus XIII, 100. Deinceps B. D. πέμπειν ἐς Λακεδαίμονα πρέσβεις scribit.

ταῦτά τε ἐροῦντας] *ut et exponerent, quaenam in praesenti esset rerum conditio*, sc. post cladem ad Arginusas acceptam.

εὖ φερόμενον] Οὗτος γὰρ ἔν τε τῷ τῆς ναυμαχίας χρόνῳ κατωρθωκὼς ἦν πολλὰ, καὶ ἐδόκει διαφέρειν στρατηγίᾳ τῶν ἄλλων. Diodor. l. l.

ἐν Νοτίῳ] Vide I, 5, 14.

7. ξὺν αὐτοῖς δέκα καὶ] Scripturam marginis Steph. et Codicum B. C. D. E. δὲ καὶ παρὰ Κύρου cum Welsio, Weiskio et Schaefero recepi.

οὐ γὰρ νόμος] Aristoteles Polit. II, 7. τῷ δὲ περὶ τοὺς ναυάρχους νόμῳ καὶ ἕτεροί τινες ἐπιτετιμήκασιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶντες. στάσεως γὰρ γίνεται αἴτιος. ἐπὶ γὰρ τοῖς βασιλεῦσιν οὖσι στρατηγοῖς ἀϊδίοις ἡ ναυαρχία σχεδὸν ἑτέρα βασιλεία καθέστηκε. Alia legis incommoda demonstravit Lysander supra I, 6, 4.

ἤδη πέντε] Margo Stephani cum Codice Y. ἤδη τῷ πολέμῳ πέντε. quod supplementum cum Weiskio et Schaefero recepi. Cf. I, 3, 1. I, 6, 1.

8. τῆς Δαρειαίου] In hoc

ἀδελφῆς, τῆς τοῦ Ξέρξου, τοῦ Δαρείου πατρὸς, ὅτι αὐτῷ ἀπαντῶντες οὐ διέωσαν διὰ τῆς κόρης τὰς χεῖρας· ὃ ποιοῦσι βασιλεῖ μόνῳ· ἡ δὲ κόρη ἐστὶ μακρότερον ἢ χειρὸς, ἐν ᾗ τὴν χεῖρα ἔχων οὐδὲν ἂν δύναιτο ποιῆσαι. Ἱεραμένης μὲν οὖν καὶ ἡ γυνὴ 9 ἔλεγον πρὸς Δαρειαῖον, δεινὸν εἶναι, εἰ περιόψεται τὴν λίαν ὕβριν τούτου· ὁ δὲ αὐτὸν μεταπέμπεται ὡς ἀῤῥωστῶν, πέμψας ἀγγέλους.

inexplicabili loco propter defectum genealogiae verae varia tentarunt viri docti. Ita Δαρειαίας, nomen mulieris, scribi voluit cum Pirckhemero et Goldhagenio Zeune: deinde Ἀρταξέρξου pro Ξέρξου cum Moro scribunt Zeune et Weiske. Equidem nihil mutavi, cum scripti libri in vulgari lectione consentiant omnes, praeterquam quod B. D. βασιλεῖ μόνον — δύναιτο ποιῆσαι habent.

οὐ διέωσαν διὰ τῆς κόρης τὰς χεῖρας] Emendationem V. D. in Observ. Miscell. Belgicis Vol. 3, p. 429. receperunt Editores posteriores omnes moti Xenophontis ipsius auctoritate in Cyropaed. VIII, 3, 10. καὶ οἱ ἱππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ διειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κανδύων, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι διείρουσιν, ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς. Idem ibidem sect. 13. προὐφαίνετο ὁ Κῦρος — ἔχων χιτῶνα πορφυροῦν μεσόλευκον — καὶ κάνδυν ὁλοπόρφυρον — τὰς δὲ χεῖρας ἔξω τῶν χειρίδων εἶχε. In Anabasi I, 5, 8. comites Cyri minoris ῥίψαντες τοὺς πορφυροῦς κάνδυς plaustra sublevant ἔχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας. Est igitur κόρη manica (χειρὶς) pallae, uti vertit Curtius III, 3, 18. κάνδυν, graecam vel potius persicam vocem. Vocabulum ipsum hoc sensu alibi nondum fuit repertum.

ἢ χειρὸς] Brodaeus mavult τῆς χειρός: Stephanus vult corrigi ἢ χειρὶς, cum quo sentit Weiske: Portus χειρίδος, et ἢ tolli Leonclavius. Sed correctione non opus esse videtur Abreschio Diluc. Thuc. Auctar. p. 414., si post ἢ intelligatur χρῆμα. Z. Deinceps ἐν ᾗ τις τὴν χεῖρα scribi voluit Weiske.

9. Ἱεραμένης] Videtur pater fuisse Autoboesacis et Mitraei. Eundem nominat Thucydides VIII, 58. ξυνθῆκαι ἐγένοντο ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Ἱεραμένην καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας.

Δαρειαῖον] Restitui lectionem Δαρεῖον, qua alias semper Xenophon utitur, voluit Zeune, quod fecit Weiske.

ὡς ἀῤῥωστῶν] In Anabasi I, 1. nulla caedis facta mentione narratur simpliciter, Darium aegrotantem, cum finem vitae instare putasset, arcessivisse Cyrum. Post huius adventum Dario mortuo, Cyrum a fratre Artaxerxe comprehensum, et demum exorante matre in imperium suum dimissum fuisse. Ex quo loco efficere quidam voluerunt geminum iter Cyri ad patrem Darium, [illegible] sent, utrumque loc[illegible] trarium esse. A[illegible]
F[illegible]

10 Olymp. 93¾. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, ἐπὶ Ἀρχύτου μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δ' ἐν Ἀθήναις Ἀλεξίου, Λύσανδρος, ἀφικόμενος ἐς Ἔφεσον, μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου ξὺν ταῖς ναυσὶ, καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυνήθροισεν, εἴ που τὶς ἦν, καὶ ταύτας τε ἐπεσκεύαζε καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο. 11 ἐλθὼν δὲ παρὰ Κῦρον χρήματα ᾔτει· ὁ δ' αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἴη, καὶ ἔτι πλείω πολλῷ, δεικνύων, ὅσα ἕκαστος τῶν ναυάρχων 12 ἔχοι· ὅμως δ' ἔδωκε. Λαβὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τἀργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε, καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.

13 Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἧκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἀῤῥωστῶν ἐκεῖνον καλοίη, ὢν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας, ἐγγὺς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας. 14 Ἥκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἴα ναυμαχεῖν

aiunt de vero Darii morbo, contra Historiam graecam de ficto (ὡς ἀῤῥωστῶν) loqui. Sed haec narrationis nulla est diversitas. Darius enim praetexebat morbum, quo decumbebat, consilio paterno, quo fratres convocatos in concordiam revocare eorumque amicitiam firmare volebat moriturus. Contra Zeunius non geminum quidem iter Cyri ad Darium ex utriusque loci comparatione effecit, ipsam tamen Hellenicorum narrationem ad annum proxime antecedentem retulit, quo Cyrum propter occisos duos cognatos a patre vocatum non paruisse tamen putabat. Cuius equidem opinionis auctoritatem nullam cum afferri videam, nescio, quibus argumentis eam lectoribus suis approbari voluerit Zeunius.

10. Ἀρχύτου] Margo Steph. Ἀρχύτα, Codex B. Ἀρχίτου.

11. ὅμως δ' ἔδωκε] Edd. vett. ὅμως δέδωκε. verum est in Codd. B. C. D.

12. τὸ ναυτικὸν] Dicitur ut τὸ ἱππικὸν διαφέρειν Memorabil. III, 3, 13.

13. μετεπέμψατο] scilicet εἰς Σάρδεις. deinceps κεῖνον B. C. D.

Καδουσίων] Ed. Cast. Καδδουσίων. Cod. D. Μηδίας pro Μηδείας.

ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας] Edd. vett. cum Codd. A. C. E. ἐστράτευσε καθεστῶτας. Hinc Brodaeus efficiebat ἐστράτευε καταφεστῶτας, *qui ab eo defecerant.*

πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῷ πλείους ναῦς ἔχῃ· εἶναι γὰρ χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ ἑαυτῷ, ὥστε τούτου ἕνεκεν πολλὰς πληροῦν. παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἵ αὐτῷ ἴδιοι ἦσαν, καὶ τὰ περιττὰ χρήματα ἔδωκε. καὶ ἀναμνήσας, ὡς εἶχε φιλίας πρός τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ, ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

15 Λύσανδρος δ', ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς τὰ αὑτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀῤῥωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαινε, μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ, ἀνήχθη τῆς Καρίας ἐς τὸν Κεράμειον κόλπον· καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχῳ, ὄνομα Κεδρείαις, τῇ ὑστεραίᾳ προσβολῇ κατὰ κράτος αἱρεῖ, καὶ ἐξηνδραπόδισεν· ἦσαν δὲ μιξοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες· ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσεν ἐς Ῥόδον. 16 Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὁρμώμενοι, τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς

14. παρέδειξε] Plutarch. Lys. c. 9. τοὺς δὲ φόρους ἀπέδειξε τῶν πόλεων λαμβάνειν ἐκεῖνον, καὶ τὴν αὐτοῦ διεπίστευσεν ἀρχήν· ἀσπασάμενος δὲ, καὶ δεηθεὶς μὴ ναυμαχεῖν Ἀθηναίοις, πρὶν αὐτὸν ἀφικέσθαι πάλιν, ἀφίξεσθαι δὲ ναῦς ἔχοντα πολλὰς ἔκ τε Φοινίκης καὶ Κιλικίας, ἀνέβαινεν ὡς βασιλέα. Z. Ex quo loco apparet, recte Morum interpretari παρέδειξε *assignavit*, si lectio sana est, quae repetita tamen legitur infra cap. 3, 8. Paulo antea αὐτῷ pro ἑαυτῷ Codex B.

τῶν Λακεδαιμονίων] Deest τῶν in edd. vett. et Codd. A. C. E.

15. παραδοὺς] Diod. XIII, 104. τῷ Λυσάνδρῳ τῶν ὑφ' αὑτὸν πόλεων τὴν ἐπίστασιν παρέδωκε, καὶ τοὺς φόρους τούτῳ τελεῖν συνέταξεν. Z. Idem deinde pro Cedreis nominat Thasum Cariae, de qua dubitant Interpretes, et Iasum legere iubent. Ex loco nostro Κεδρέας nominat Stephanus Byz. monente Fr. Porto. Cerameum sinum inter et Iasium habitari Halicarnassum, ait Plinius; igitur Iasum in Diodoro probo. Supra I, 4, 8. Κεραμικὸν est. Codd. B. E. Κεράμιον habent.

ἦσαν δὲ μιξοβάρβαροι] Male Codex B. οἱ interponit.

16. ἐπὶ τὴν Χίον] Sic recte Welsius e margine Steph. Vulgo dant τὴν ἐπὶ Χίον. Codd. B. D. καὶ ἐπὶ habent.

πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν] Hi fuerunt tres, qui commemorantur I, 7, 1.

ὑπάρχουσιν εἵλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.
17 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, πρός τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν, καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ (καὶ) οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ
18 γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν· Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει ἐς Λάμψακον, ξύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῇ· ἡγεῖτο
19 δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἱροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν, καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα
20 ἀφῆκε Λύσανδρος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, κατὰ πόδας πλέοντες ὡρμίσαντο τῆς Χεῤῥονήσου ἐν Ἐλεοῦντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον,
21 καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν ἐς Σηστόν. ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν ἐς Αἰγὸς ποταμοὺς, ἀντίον

εἵλοντο] Marg. Steph. *προσείλοντο* cum Cod. B.

17. *ἐκ τῆς Ῥόδου*] Weiske suspicatur, verbum *ὁρμώμενος* excidisse, sed repudiat coniecturam sequens *ἐκπλεῖ*. Locum vertit Weiske: *cum accessisset ad Ioniam, in altum profectus est*: quae versio mihi falsa esse videtur.

πρὸς τὸν Ἑλλήσπ.] Lysander, ut Plutarchus l. l. ait, prius Aeginam et Salamina infestavit, adiitque Atticam, salutato rege Agide, sed rebus infectis.

τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν] *ut navibus onerariis, quas ipse defendere posset, liberum e Ponto exitum praestaret*. Ita rectius Weiske, quam Zeune.

ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς Χίου πελάγιοι] Copulam *καὶ* recte damnasse videtur Morus: *similiter ut Lacedaemonii fecerant* defendens vertit Weiske, qui recte vidit, *ἐκ τῆς Χίου*, scribendum esse. Nam antea dictum *ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον*. Articulum *οἱ* omittit Codex E. deinceps *πελάγιον* Isingr. cum C. E., quod probavit Weiske.

18. *ἡγεῖτο δὲ Θώραξ*] Plutarch. Lys. c. 9. *Θώραξ δὲ τῷ πεζῷ στρατῷ συνανύσας εἰς τὸ αὐτὸ, προσέβαλε τοῖς τείχεσιν.* quem non ita multo post occisum memorat Pl. Lysandri 19.

20. *κατὰ πόδας*] Intellige *αὐτῶν*. Thucydides V, 65. *ἰέναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τεγέαν.*

ὀγδοήκοντα] Diodorus XIII, 104. numerat 173 naves; sed paulo post 105. consentit cum Nostro.

21. *ἔπλευσαν*] Plutarch. l. l. *παρέπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμοὺς, ἀντιπέρας τῶν πολεμίων*

τῆς Λαμψάκου· (διεῖχε δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα) ἐνταῦθα δὴ ἐδειπνοποιοῦντο. Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, 22 ἐσήμηνεν ἐς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους ἐσβαίνειν. πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς ἐς ναυμαχίαν, καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλών, προεῖπεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως, μηδὲ ἀνάξοιτο. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι 23 ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς ἐς ναυμαχίαν, ἐπεὶ δ᾽ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας 24 τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἕπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὰν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ,τι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν, καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὗται ἧκον. ταῦτα δ᾽ ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο. Ἀλκιβιάδης 25 δέ, κατιδὼν ἀπὸ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν

ἔτι ναυλοχούντων περὶ τὴν Λάμψακον.

ταύτῃ] Correctionem Leonclavii pro vulgato ταύτης recepi cum Welsio, Moro et Weiskio. Recte Morus interpretatur: Hellespontus patet in latitudinem in hac parte seu regione. Bene Plutarchus in Lysandro c. 11. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ἠπείρων διάστημα ταύτῃ πεντεκαίδεκα σταδίων ἐστί. Ceterum suspicor, scriptum fuisse διέχει, nam eadem mansit maris angustia.

22. παραβαλὼν] Sic recte Iunt. et vett. edd. praeter Ald. quam sequitur Steph., ubi male παραβάλλων. Ceterum Palmerius Exercit. ad gr. auct. p. 62. explicat locum ita: *Per παραβλήματα intelligo ea, quae ad tegendos milites tenduntur circa navem in tabulati ora, sive sint plutei ex cratibus, e vimine textis, quibus olim utebantur, sive sint lintea picta; ea nunc in triremibus vocantur voce ab Italis forte desumta* pavesades, *in maioribus vero navigiis et nostro Oceano* saborti. Cf. supra ad I, 6, 19. Quare Plutarchus ait, Lysandrum iussisse suos in navibus καθέζεσθαι κόσμῳ καὶ σιωπῇ δεχομένους τὸ παραγγελλόμενον.

23. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι] Codex B. ὡς δὲ Ἀθ.

ἐν μετώπῳ] Plutarch. μετωπηδόν, *fronte in hostem directa.*

24. ταχίστας τῶν νεῶν] Polyaenus Strat. I, 45, 2. dicit δύο τριήρεις, et Plutarchus δύο ἢ τρεῖς τριήρεις.

ἐξεβίβασεν] sc. *suos milites.*

25. ἀπὸ τῶν τειχῶν] Codd. B. C. D. E. ἐκ τῶν habent. *e castello, quod habebat in Cherso-neso.* εἰς τὰ ἑαυτοῦ τείχη est supra I, 5, 17. Potest tamen dubitari propter locum Demosthenis de falsa legat. p. 397. ἡλίκον ἐστὶν

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

CAPUT I.

1 Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ἕως μὲν θέρος ἦν, ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο, καὶ ἐργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ἐπεὶ δὲ χειμὼν ἐγένετο, καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον, γυμνοί τε ἦσαν καὶ ἀνυπόδητοι, ξυνίσταντο ἀλλήλοις καὶ ξυνετίθεντο, ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι· οἷς δὲ ταῦτα ἀρέσκοι, κάλαμον φέρειν ἐδόκει, ἵνα ἀλλήλους μάθοιεν, 2 ὁπόσοι εἴησαν. Πυθόμενος δὲ τὸ ξύνθημα ὁ Ἐτεόνικος, ἀπόρως μὲν εἶχε, τί χρῷτο τῷ πράγματι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν καλαμηφόρων. τό τε γὰρ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐπιχειρῆσαι, σφαλερὸν ἐδόκει εἶναι, μὴ ἐς τὰ

1. *Οἱ δὲ ἐν τῇ Χίῳ*] Eteonicus enim, qui Cononem obsederat, audita Lacedaemoniorum clade, navigavit in Chium. V. supra 6. §. 39. 40. Diodor. XIII, 100. Articulum ante Ἐτεονίκου omisit I. A. Cast.

στρατιῶται] Iidem sect. 5. dicuntur *ναῦται*. Sunt *στρατιῶται* omnes *μισθοφόροι* milites, ut II, 1, 19. IV, 2, 5. Sed V, 4, 32. ipsi Spartiatae vocantur *στρατιῶται*. Ceterum de Lacedaemoniis a re et militia nautica alienis recte admonuit Weiske; militiam itaque per socios administrabant nauticam, *ναύαρχον* et *ἐπιστολέα* ipsi dabant, rei nauticae plerumque inexpertes.

τῆς ὥρας] Brod. recte interpretatur *τῶν ὡραίων καρπῶν*, quoscunque fructus anni tempestas ferebat.

ὁπόσοι εἴησαν] Codex B. *πόσοι* habet.

2. *τί χρῷτο τῷ πρ.*] *quo pacto sese in hac re gereret.*

καλαμοφόρων] Margo St. cum Codd. B. D. *καλαμηφόρων*, quam scripturam recepi. Valesius ad h. l. interpretatur: *qui tabellas ac tesseras ferebant*, et Themistii *καλαμηφοροῦν*-

ὅπλα ὁρμήσωσι, καὶ τὴν πόλιν κατασχόντες καὶ πολέμιοι γενόμενοι ἀπολέσωσι πάντα τὰ πράγματα, ἂν κρατήσωσι· τό τ' αὖ ἀπολλύναι ἀνθρώπους ξυμμάχους πολλοὺς, δεινὸν ἐφαίνετο εἶναι, μή τινα καὶ ἐς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας διαβολὴν σχοῖεν, καὶ οἱ στρατιῶται δύσνοοι ἐς τὰ πράγματα ὦσιν. Ἀναλαβὼν δὲ μεθ' 3 ἑαυτοῦ ἄνδρας πεντεκαίδεκα ἐγχειρίδια ἔχοντας ἐπορεύετο κατὰ τὴν πόλιν, καὶ ἐντυχών τινι ἀνθρώπῳ ὀφθαλμιῶντι, ἀπιόντι ἐξ ἰατρείου, κάλαμον ἔχοντι ἀπέκτεινε· θορύβου δὲ γενομένου, καὶ ἐρωτώντων 4 τινῶν, διὰ τί ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, παραγγέλλειν ἐκέλευεν ὁ Ἐτεόνικος, ὅτι τὸν κάλαμον εἶχε. κατὰ δὲ τὴν παραγγελίαν ἐῤῥίπτουν πάντες ὅσοι εἶχον τοὺς καλάμους, ὁ ἀεὶ ἀκούων δεδιὼς, μὴ ὀφθείη ἔχων. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος, ξυγκαλέσας τοὺς 5 Χίους, χρήματα ἐκέλευσε ξυνεισενεγκεῖν, ὅπως οἱ ναῦται λάβωσι τὸν μισθὸν, καὶ μὴ νεωτερίσωσί τι· οἱ δὲ εἰσήνεγκαν· ἅμα δὲ ἐς τὰς ναῦς ἐσήμανεν εἰσβαίνειν· προσιὼν δὲ ἐν μέρει παρ' ἑκάστην ναῦν, παρεθάῤῥυνέ τε καὶ παρῄνει πολλὰ, ὡς τοῦ γεγενη-

τας comparát, qui tesseram suam mane ad pistores publicos ferebant, ut panem ab iis civicum acciperent, et addit, Graecos posteriores has tesseras καλάμια dixisse.

ἀνθρώπους ξυμμάχους] *socios, qui in exercitu Spartano erant et istam inierant conspirationem.*

διαβολὴν σχοῖεν] Leoncl. *ne forte sui ceterorum Graecorum odiis exponerentur.* διαβολὴν sensu passivo habet quoque Thucyd. I, 127. διαβολὴν φέρειν τινὶ πρὸς τὴν πόλιν.

δύσνοοι] In sola Apologia sect. 27. τοῖς ἐμοῖς εὔνοις repetitur, ad quam formam hic δύσνοι scriptum oportuit. Sed vide Lobeckium ad Phrynichum p. 142.

4. παραγγέλλειν] Cum responsione coniunctam habet verbum significationem solemnem et militarem παραγγελίας, quae statim sequitur.

ἀεὶ ὁ ἀκούων] Non dubitavi cum Weiskio articulum transponere in locum suum: pertinet enim ad ἀκούων.

5. ξυνεισενεγκεῖν] Codd. B. D. συνενεγκεῖν, male! deinceps ante μισθὸν articulum τὸν cum Castal. inserui. Postea εἰσβαίνειν margo St. cum Codd. B. D. E. pro vulgato ἐμβαίνειν dedit.

μένου οὐδὲν εἰδώς, καὶ μισθὸν ἑκάστῳ μηνὸς διέδωκε.
6 Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Χῖοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι συλλεγέντες ἐς Ἔφεσον ἐβουλεύσαντο, περὶ τῶν ἐνεστηκότων πραγμάτων πρέσβεις ἐς Λακεδαίμονα πέμπειν, ταῦτά τε ἐροῦντας καὶ Λύσανδρον αἰτήσοντας ἐπὶ τὰς ναῦς, εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυαρχίαν, ὅτε καὶ τὴν ἐν Νοτίῳ ἐνίκησε ναυμαχίαν.
7 Καὶ ἀπεπέμφθησαν πρέσβεις, ξὺν αὐτοῖς δὲ καὶ παρὰ Κύρου ταὐτὰ λέγοντες ἄγγελοι. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν τὸν Λύσανδρον ὡς ἐπιστολέα, ναύαρχον δὲ Ἄρακον· οὐ γὰρ νόμος αὐτοῖς δὶς τὸν αὐτὸν ναυαρχεῖν· τὰς μέντοι ναῦς παρέδοσαν Λυσάνδρῳ, ἐτῶν ἤδη τῷ πολέμῳ πέντε καὶ εἴκοσι παρεληλυθότων.

8 Τούτῳ δὲ τῷ ἐνιαυτῷ καὶ Κῦρος ἀπέκτεινεν Αὐτοβοισάκην καὶ Μιτραῖον, υἱεῖς ὄντας τῆς Δαρειαίου

μηνὸς δέδωκε] Verum διέδωκε e margine Steph. Codd. B. D. recepi cum Schaefero et Iacobsio in Additam. p. 181. Sic est sect. 15. μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ.

6. συλλεγέντες] Edd. pr. cum Codd. A. C. E. συλλέγοντες. Sunt vero οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι, qui ex Aeolide, Ionia et insulis Eteonico non favebant. Diodorus XIII, 100. Deinceps B. D. πέμπειν ἐς Λακεδαίμονα πρέσβεις scribit.

ταῦτά τε ἐροῦντας] *ut et exponerent, quaenam in praesenti esset rerum conditio*, sc. post cladem ad Arginusas acceptam.

εὖ φερόμενον] Οὗτος γὰρ ἔν τε τῷ τῆς ναυμαχίας χρόνῳ κατωρθωκὼς ἦν πολλά, καὶ ἐδόκει διαφέρειν στρατηγίᾳ τῶν ἄλλων. Diodor. l. l.

ἐν Νοτίῳ] Vide I, 5, 14.

7. ξὺν αὐτοῖς δέκα καὶ] Scripturam marginis Steph. et Codicum B. C. D. E. δὲ καὶ παρὰ Κύρου cum Welsio, Weiskio et Schaefero recepi.

οὐ γὰρ νόμος] Aristoteles Polit. II, 7. τῷ δὲ περὶ τοὺς ναυάρχους νόμῳ καὶ ἕτεροί τινες ἐπιτετιμήκασιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶντες. στάσεως γὰρ γίνεται αἴτιος. ἐπὶ γὰρ τοῖς βασιλεῦσιν οὖσι στρατηγοῖς ἀϊδίοις ἡ ναυαρχία σχεδὸν ἑτέρα βασιλεία καθέστηκε. Alia legis incommoda demonstravit Lysander supra I, 6, 4.

ἤδη πέντε] Margo Stephani cum Codice Y. ἤδη τῷ πολέμῳ πέντε. quod supplementum cum Weiskio et Schaefero recepi. Cf. I, 3, 1. I, 6, 1.

8. τῆς Δαρειαίου] In hoc

ἀδελφῆς, τῆς τοῦ Ξέρξου, τοῦ Δαρείου πατρὸς, ὅτι αὐτῷ ἀπαντῶντες οὐ διέωσαν διὰ τῆς κόρης τὰς χεῖρας· ὃ ποιοῦσι βασιλεῖ μόνῳ· ἡ δὲ κόρη ἐστὶ μακρότερον ἢ χειρὸς, ἐν ᾗ τὴν χεῖρα ἔχων οὐδὲν ἂν δύναιτο ποιῆσαι. Ἱεραμένης μὲν οὖν καὶ ἡ γυνὴ 9 ἔλεγον πρὸς Δαριαῖον, δεινὸν εἶναι, εἰ περιόψεται τὴν λίαν ὕβριν τούτου· ὁ δὲ αὐτὸν μεταπέμπεται ὡς ἀῤῥωστῶν, πέμψας ἀγγέλους.

inexplicabili loco propter defectum genealogiae verae varia tentarunt viri docti. Ita *Δαρειαίας*, nomen mulieris, scribi voluit cum Pirckhemero et Goldhagenio Zeune: deinde *Ἀρταξέρξου* pro *Ξέρξου* cum Moro scribunt Zeune et Weiske. Equidem nihil mutavi, cum scripti libri in vulgari lectione consentiant omnes, praeterquam quod B. D. *βασιλεῖ μόνον — δύναιτο ποιῆσαι* habent.

οὐ διέωσαν διὰ τῆς κόρης τὰς ;*εῖρας*] Emendationem V. D. n Observ. Miscell. Belgicis Vol. 3, p. 429. receperunt Ediores posteriores omnes moti Xenophontis ipsius auctoritate ı Cyropaed. VIII, 3, 10. *καὶ οἱ ππεῖς δὲ πάντες παρῆσαν καταβεβηκότες ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ ιειρκότες τὰς χεῖρας διὰ τῶν κνδύων, ὥσπερ καὶ νῦν ἔτι διείρουσιν, ὅταν ὁρᾷ βασιλεύς.* Idem idem sect. 13. *προὐφαίνετο ὁ ῦρος — ἔχων χιτῶνα πορφυ- ῦν μεσόλευκον — καὶ κάνδυν οπόρφυρον — τὰς δὲ χεῖρας ω τῶν χειρίδων εἶχε.* In Anasi I, 5, 8. comites Cyri mino- ῥίψαντες τοὺς πορφυροῦς νδυς plaustra sublevant ἔ- ντες τούτους τε τοὺς πολυτε- 'ς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας αξυρίδας. Est igitur *κόρη* nica (*χειρὶς*) pallae, uti vertit rtius III, 3, 18. *κάνδυν*, graea vel potius persicam vocem. Vocabulum ipsum hoc sensu alibi nondum fuit repertum.

ἢ χειρὸς] Brodaeus mavult *τῆς χειρός*: Stephanus vult corrigi *ἢ χειρὶς*, cum quo sentit Weiske: Portus *χειρίδος*, et *ἢ* tolli Leonclavius. Sed correctione non opus esse videtur Abreschio Diluc. Thuc. Auctar. p. 414., si post *ἢ* intelligatur *χρῆμα*. Z. Deinceps *ἐν ᾗ τις τὴν χεῖρα* scribi voluit Weiske.

9. *Ἱεραμένης*] Videtur pater fuisse Autoboesacis et Mitraei. Eundem nominat Thucydides VIII, 58. *ξυνθῆκαι ἐγένοντο ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Ἱεραμένην καὶ τοὺς Φαρνάκου παῖδας.*

Δαριαῖον] Restitui lectionem *Δαρεῖον*, qua alias semper Xenophon utitur, voluit Zeune, quod fecit Weiske.

ὡς ἀῤῥωστῶν] In Anabasi I, 1. nulla caedis facta mentione narratur simpliciter, Darium aegrotantem, cum finem vitae instare putasset, arcessivisse Cyrum. Post huius adventum Dario mortuo, Cyrum a fratre Artaxerxe comprehensum, et demum exorante matre in imperium suum dimissum fuisse. Ex quo loco efficere quidam voluerunt geminum iter Cyri ad patrem Darium, cum putassent, utrumque locum sibi contrarium esse. Anabasin enim

10 Olymp. 93¾. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, ἐπὶ Ἀρχύτου μὲν ἐφορεύοντος, ἄρχοντος δ' ἐν Ἀθήναις Ἀλεξίου, Λύσανδρος, ἀφικόμενος ἐς Ἔφεσον, μετεπέμψατο Ἐτεόνικον ἐκ Χίου ξὺν ταῖς ναυσί, καὶ τὰς ἄλλας πάσας ξυνήθροισεν, εἴ που τὶς ἦν, καὶ ταύτας τε ἐπεσκεύαζε καὶ ἄλλας ἐν Ἀντάνδρῳ ἐναυπηγεῖτο.
11 ἐλθὼν δὲ παρὰ Κῦρον χρήματα ᾔτει· ὁ δ' αὐτῷ εἶπεν, ὅτι τὰ μὲν παρὰ βασιλέως ἀνηλωμένα εἴη, καὶ ἔτι πλείω πολλῷ, δεικνύων, ὅσα ἕκαστος τῶν ναυάρχων
12 ἔχοι· ὅμως δ' ἔδωκε. Λαβὼν δὲ ὁ Λύσανδρος τἀργύριον, ἐπὶ τὰς τριήρεις τριηράρχους ἐπέστησε, καὶ τοῖς ναύταις τὸν ὀφειλόμενον μισθὸν ἀπέδωκε. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ πρὸς τὸ ναυτικὸν ἐν τῇ Σάμῳ.

13 Κῦρος δ' ἐπὶ τούτοις μετεπέμψατο Λύσανδρον, ἐπεὶ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἧκεν ἄγγελος λέγων, ὅτι ἀῤῥωστῶν ἐκεῖνον καλοίη, ὢν ἐν Θαμνηρίοις τῆς Μηδίας, ἐγγὺς Καδουσίων, ἐφ' οὓς ἐστράτευσεν ἀφε-
14 στῶτας. Ἥκοντα δὲ Λύσανδρον οὐκ εἶα ναυμαχεῖν

aiunt de vero Darii morbo, contra Historiam graecam de ficto (ὡς ἀῤῥωστῶν) loqui. Sed haec narrationis nulla est diversitas. Darius enim praetexebat morbum, quo decumbebat, consilio paterno, quo fratres convocatos in concordiam revocare eorumque amicitiam firmare volebat moriturus. Contra Zeunius non geminum quidem iter Cyri ad Darium ex utriusque loci comparatione effecit, ipsam tamen Hellenicorum narrationem ad annum proxime antecedentem retulit, quo Cyrum propter occisos duos cognatos a patre vocatum non paruisse tamen putabat. Cuius equidem opinionis auctoritatem nullam cum afferri videam, nescio, quibus argumentis eam lectoribus suis approbari voluerit Zeunius.

10. Ἀρχύτου] Margo Steph. Ἀρχύτα, Codex B. Ἀρχίτου.

11. ὅμως δ' ἔδωκε] Edd. vett. ὅμως δέδωκε. verum est in Codd. B. C. D.

12. τὸ ναυτικὸν] Dicitur ut τὸ ἱππικὸν διαφέρειν Memorabil. III, 3, 13.

13. μετεπέμψατο] scilicet εἰς Σάρδεις. deinceps κεῖνον B. C. D.

Καδουσίων] Ed. Cast. Καδδουσίων. Cod. D. Μηδίας pro Μηδείας.

ἐστράτευσεν ἀφεστῶτας] Edd. vett. cum Codd. A. C. E. ἐστράτευσε καθεστῶτας. Hinc Brodaeus efficiebat ἐστράτευε καταφεστῶτας, *qui ab eo defecerant.*

πρὸς Ἀθηναίους, ἐὰν μὴ πολλῷ πλείους ναῦς ἔχῃ· εἶναι γὰρ χρήματα πολλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ ἑαυτῷ, ὥστε τούτου ἕνεκεν πολλὰς πληροῦν. παρέδειξε δ' αὐτῷ πάντας τοὺς φόρους τοὺς ἐκ τῶν πόλεων, οἳ αὐτῷ ἴδιοι ἦσαν, καὶ τὰ περιττὰ χρήματα ἔδωκε. καὶ ἀναμνήσας, ὡς εἶχε φιλίας πρός τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν καὶ πρὸς Λύσανδρον ἰδίᾳ, ἀνέβαινε παρὰ τὸν πατέρα.

Λύσανδρος δ', ἐπεὶ αὐτῷ Κῦρος πάντα παραδοὺς 15 τὰ αὑτοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἀῤῥωστοῦντα μετάπεμπτος ἀνέβαινε, μισθὸν διαδοὺς τῇ στρατιᾷ, ἀνήχθη τῆς Καρίας ἐς τὸν Κεράμειον κόλπον· καὶ προσβαλὼν πόλει τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχῳ, ὄνομα Κεδρείαις, τῇ ὑστεραίᾳ προσβολῇ κατὰ κράτος αἱρεῖ, καὶ ἐξηνδραπόδισεν· ἦσαν δὲ μιξοβάρβαροι οἱ ἐνοικοῦντες· ἐκεῖθεν δ' ἀπέπλευσεν ἐς Ῥόδον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐκ 16 τῆς Σάμου ὁρμώμενοι, τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγοὺς πρὸς τοῖς

14. παρέδειξε] Plutarch. Lys. c. 9. τοὺς δὲ φόρους ἀπέδειξε τῶν πόλεων λαμβάνειν ἐκεῖνον, καὶ τὴν αὑτοῦ διεπίστευσεν ἀρχήν· ἀσπασάμενος δὲ, καὶ δεηθεὶς μὴ ναυμαχεῖν Ἀθηναίοις, πρὶν αὐτὸν ἀφικέσθαι πάλιν, ἀφίξεσθαι δὲ ναῦς ἔχοντα πολλὰς ἔκ τε Φοινίκης καὶ Κιλικίας, ἀνέβαινεν ὡς βασιλέα. Z. Ex quo loco apparet, recte Morum interpretari παρέδειξε *assignavit*, si lectio sana est, quae repetita tamen legitur infra cap. 3, 8. Paulo antea αὐτῷ pro ἑαυτῷ Codex B.

τῶν Λακεδαιμονίων] Deest τῶν in edd. vett. et Codd. A. B. E.

15. παραδοὺς] Diod. XIII, 104. τῷ Λυσάνδρῳ τῶν ὑφ' αὐτὸν πόλεων τὴν ἐπίστασιν παρέδωκε, καὶ τοὺς φόρους τούτῳ τελεῖν συνέταξεν. Z. Idem deinde pro Cedreis nominat Thasum Cariae, de qua dubitant Interpretes, et Iasum legere iubent. Ex loco nostro Κεδρέας nominat Stephanus Byz. monente Fr. Porto. Cerameum sinum inter et Iasium habitari Halicarnassum, ait Plinius; igitur Iasum in Diodoro probo. Supra I, 4, 8. Κεραμικὸν est. Codd. B. E. Κεράμιον habent.

ἦσαν δὲ μιξοβάρβαροι] Male Codex B. οἱ interponit.

16. ἐπὶ τὴν Χίον] Sic recte Welsius e margine Steph. Vulgo dant τὴν ἐπὶ Χίον. Codd. B. D. καὶ ἐπὶ habent.

πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν] Hi fuerunt tres, qui commemorantur I, 7, 1.

ὑπάρχουσιν εἵλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.
17 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, πρός τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν, καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ (καὶ) οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι· ἡ
18 γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν· Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει ἐς Λάμψακον, ξύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῇ· ἡγεῖτο
19 δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος. προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἱροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν, καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα
20 ἀφῆκε Λύσανδρος. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, κατὰ πόδας πλέοντες ὡρμίσαντο τῆς Χεῤῥονήσου ἐν Ἐλεοῦντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον,
21 καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν ἐς Σηστόν. ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν ἐς Αἰγὸς ποταμούς, ἀντίον

εἵλοντο] Marg. Steph. *προσείλοντο* cum Cod. B.

17. *ἐκ τῆς Ῥόδου*] Weiske suspicatur, verbum *ὁρμώμενος* excidisse, sed repudiat coniecturam sequens *ἐκπλεῖ*. Locum vertit Weiske: *cum accessisset ad Ioniam, in altum profectus est:* quae versio mihi falsa esse videtur.

πρὸς τὸν Ἑλλήσπ.] Lysander, ut Plutarchus l. l. ait, prius Aeginam et Salamina infestavit, adiitque Atticam, salutato rege Agide, sed rebus infectis.

τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν] *ut navibus onerariis, quas ipse defendere posset, liberum e Ponto exitum praestaret.* Ita rectius Weiske, quam Zeune.

ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς Χίου πελάγιοι] Copulam *καὶ* recte damnasse videtur Morus: *similiter ut Lacedaemonii fecerant* defendens vertit Weiske, qui recte vidit, *ἐκ τῆς Χίου*, scribendum esse. Nam antea dictum *ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἔφεσον ἐπέπλεον*. Articulum *οἱ* omittit Codex E. deinceps *πελάγιον* Isingr. cum C. E., quod probavit Weiske.

18. *ἡγεῖτο δὲ Θώραξ*] Plutarch. Lys. c. 9. *Θώραξ δὲ τῷ πεζῷ στρατῷ συνανύσας εἰς τὸ αὐτὸ, προσέβαλε τοῖς τείχεσιν.* quem non ita multo post occisum memorat Pl. Lysandri 19.

20. *κατὰ πόδας*] Intellige *αὐτῶν*. Thucydides V, 65. *ἰέναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς Τεγέαν.*

ὀγδοήκοντα] Diodorus XIII, 104. numerat 173 naves; sed paulo post 105. consentit cum Nostro.

21. *ἔπλευσαν*] Plutarch. l. l. *παρέπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμοὺς, ἀντιπέρας τῶν πολεμίων*

τῆς Λαμψάκου· (διεῖχε δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ταύτῃ σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα) ἐνταῦθα δὴ ἐδειπνοποιοῦντο. Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, 22 ἐσήμηνεν ἐς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους ἐσβαίνειν. πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς ἐς ναυμαχίαν, καὶ τὰ παραβλήματα παραβαλὼν, προεῖπεν, ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως, μηδὲ ἀνάξοιτο. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι 23 ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς ἐς ναυμαχίαν, ἐπεὶ δ' οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας 24 τῶν νεῶν ἐπέλευσεν ἕπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὰν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ,τι ποιοῦσιν, ἀποπλεῖν, καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν, πρὶν αὗται ἧκον. ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο. Ἀλκιβιάδης 25 δὲ, κατιδὼν ἀπὸ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν

ἔτι ναυλοχούντων περὶ τὴν Λάμψακον.

ταύτῃ] Correctionem Leonclavii pro vulgato ταύτης recepi cum Welsio, Moro et Weiskio. Recte Morus interpretatur: Hellespontus patet in latitudinem in hac parte seu regione. Bene Plutarchus in Lysandro c. 11. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ἠπείρων διάστημα ταύτῃ πεντεκαίδεκα σταδίων ἐστί. Ceterum suspicor, scriptum fuisse διέχει. nam eadem mansit maris angustia.

22. παραβαλὼν] Sic recte sunt. et vett. edd. praeter Ald. quam sequitur Steph., ubi male παραβάλλων. Ceterum Palmerius Exercit. ad gr. auct. p. 62. explicat locum ita: *Per παραβλήματα intelligo ea, quae ad tegendos milites tenduntur circa navem in tabulati ora, sive sint contexti ex cratibus, e vimine textis, quibus olim utebantur, sive sint lintea picta; ea nunc in triremibus vocantur voce ab Italis forte desumta* pavesades, *in maioribus vero navigiis et nostro Oceano* saborti. Cf. supra ad I, 6, 19. Quare Plutarchus ait, Lysandrum iussisse suos in navibus καθέζεσθαι κόσμῳ καὶ σιωπῇ δεχομένους τὸ παραγγελλόμενον.

23. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι] Codex B. ὡς δὲ Ἀθ.

ἐν μετώπῳ] Plutarch. μετωπηδὸν, *fronte in hostem directa.*

24. ταχίστας τῶν νεῶν] Polyaenus Strat. I, 45, 2. dicit δύο τριήρεις, et Plutarchus δύο ἢ τρεῖς τριήρεις.

ἐξεβίβασεν] sc. *suos milites.*

25. ἀπὸ τῶν τειχῶν] Codd. B. C. D. E. ἐκ τῶν habent. *e castello, quod habebat in Chersoneso.* εἰς τὰ ἑαυτοῦ τείχη est supra I, 5, 17. Potest tamen dubitari propter locum Demosthenis de falsa legat. p. 397. ἠλίκον ἐστὶν

αἰγιαλῷ ὁρμοῦντας, καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει, ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὁρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι ἐς Σηστὸν παρῄνει πρός τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν· οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν 26 βούλησθε. Οἱ δὲ στρατηγοὶ, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὺς γὰρ νῦν 27 στρατηγεῖν, οὐκ ἐκεῖνον. Καὶ ὁ μὲν ᾤχετο, Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἡμέρα ἦν πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἑπομένοις, ἐὰν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χεῤῥόνησον, ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τά τε σιτία πόῤῥωθεν ὠνούμενοι, καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοὔμπαλιν παρ' αὐτὸν, ἆραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν 28 πλοῦν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμανε τὴν ταχίστην πλεῖν· ξυμπαρῄει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ, ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμανεν ἐς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων (ὄντων), αἱ μὲν

ἀδίκημα τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι. Inde equo vectus ad Atheniensium duces, (Plutarch. Lys. 10. et Alcib. 36. 37.) praeter alia salubria consilia, quae dedit, etiam promisit, Atheniensibus Medocum et Seuthen Thracum reges opem laturos esse. Diod. Sic. XIII, 105., qui addit, imperii communicationem sibi petiisse Alcibiadem. In illa regione plures Athenienses castella et agros habuisse apparet ex Anabasi VII, 3, 19. Nepos Philoclem nominat 8.

οὐδεμιᾷ πόλει] Castal. *οὐδεμίαν πόλιν.*

πρὸς πόλιν] Marg. Steph. L. *πόλει* cum Codd. B. D., quod recepi.

ἔφη αὐτοὺς] A. I. Cast. *αὐτοῖς* cum Codd. A. C. Sequens verbum Codd. B. D. *μεθορμῆσαι* scribunt, quod recipiendum, nisi *τὸν στόλον* intelligas, quod Plutarchus c. 37. addit. Postea *αὐτοὶ γὰρ* scribi voluit Goeller ad Dionys. Halic. p. 43.

27. *δὴ τοῦ*] Iunt. Bryl. Cast. *τι τοῦ.*

ἀσπίδα] Plutarchus *ἀσπίδα χαλκῆν ἐπάρασθαι πρώραθεν.*

28. *Θώραξ*] Apud Diodorum Eteonicus copias terrestres ducit. Sequens *ἰδὼν* omittit B. deinceps *διασκεδασμένων* E. cum Castal.

ἀνθρώπων ὄντων — δίκροτοι] *ὄντων* delendum censuerunt St. et Leoncl. et omittunt Codd. B. D. contra in *πάντων* mutandum

τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ· τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ ξυνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον ἐς τὰ τειχύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ 29 φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα, τὴν Λαμψάκου ἄκραν, ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἱστία· καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν ἐς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος

Meibomius de Fabrica trirem. p. 59. δίκροτοι de binis remigum ordinibus recte, praeeunte Meibomio, interpretatur Weiske.

ἑπτὰ] Consentit Plutarchus in Alcibiade et Lysandro c. 11. contra Diodorus cum Pausania III, p. 232. decem numerant. Cum Plutarcho facit Polyaenus I, 45, 2. male tamen unam navem in Pontum effugisse addit. Brevius rem memorat Frontinus II, 1, 18. et male universas naves captas ait. Diodori narratio de praelio discrepat eo, quod Philocles dicitur eo die cum triginta navibus abiisse e portu, et ut reliqui trierarchi se sequerentur, iussisse. Hunc vixdum progressum Lysander in fugam convertit, et reliquas naves imparatas cepit, praeter decem a Conone abductas.

ἀνήχθησαν] Codex B. addit ἀθρόαι. Sequens vulgo ξυνέλεξαν cum Weiskio mutavi in ξυνέλεξε, ut Lysander intelligatur: atque ita vertit Leoncl. *coegit.*

τειχύδρια] Ita vulgatum τὰ ὑδρια correxit Leoncl.

29. Λαμψάκου] Male Edd. vet. cum Codd. A. C. D. E. Λάμψακον. Ex Hecataeo Ἄβαρνον Λαμψάκου ἄκρην affert Steph. Byz. In Athenae i II p. 62. male legitur περὶ Λάμψακον ἐν τῇ Ἀκαρνίδι.

ἔλαβεν αὐτόθεν] Meibomius' l. c. ἐπεῖδεν corrigebat interpretatus *conspexit usum Lysandrum velis magnis*, quae mihi coniectura non probabilis visa est.

ἐς Κύπρον] Diodorus: τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον ἀπέγνω, φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ δήμου. Memorat hanc fugam Isocrates Euag. p. 292. ed. Wolf. Dehinc Xenophon Cononis iterum meminit infra IV, 3. ut Persicarum navium praefecti. Classem Persarum rogatus rexit, auctore Diodoro XIV, 39. De commoratione eius in Cypro Plutarchus Artax. c. 21. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν περιμένων. Quae ex communi auctore inepte vertit et retulit Nepos Conon. c. 2. Cf. ad IV, 3, 11. Euagorae cum rege odia et Cononis conatus contra Lacedaemonios narravit is qui simul adiuvit Ctesias, in cuius Persicis cap. 63. vestigia sunt huius tractationis.

30 ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα. Λύσανδρος δὲ τάς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τἆλλα πάντα ἐς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. ᾗ δ' ἡμέρᾳ ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον λῃστὴν ἐς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα 31 τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος, ἀθροίσας τοὺς ξυμμάχους, ἐκέλευσε βουλεύεσθαι περὶ τῶν αἰχμαλώτων. ἐνταῦθα δὴ κατηγορίαι ἐγίγνοντο πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, ἅ τε ἤδη παρανενομήκεσαν, καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσειαν τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις, Κορινθίαν καὶ Ἀνδρίαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας κατακρημνίσειαν. Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν. 32 Ἐλέγετο δὲ καὶ ἄλλα πολλά, καὶ ἔδοξεν, ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι, πλὴν Ἀδειμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος· ᾐτιάθη μέντοι ὑπό τινων, προδοῦναι τὰς ναῦς. Λύσανδρος

ἀπαγγέλλουσα] Steph. emendabat ἀπαγγελοῦσα, recte. Ita statim post est, et ita Codex E. habet.

30. αἰχμαλώτους] Plutarchus Lysandr. c. 11. τρισχιλίους ἄνδρας. Ceterum catalogum eorum, qui Lysandrum in pugna hac maxime iuverant, et quorum statuas in templo Delphico dedicaverat, habet Pausanias X, p. 819., ubi praeter Hermonem gubernatorem et Eteonicum nomen nullum reperio, quod h. l. legitur. Thorax ibi omissus etiam est.

31. ἀθροίσας] Omisit Iunt. Castal.

τὴν δεξιὰν] Plutarchus Lys. c. 9. de Philocle: ἔπεισε ψηφίσασθαι τὸν δῆμον ἀποκόπτειν τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα τῶν ἁλισκομένων, ὅπως δόρυ μὲν φέρειν μὴ δύνωνται, κώπην δ' ἐλαύνωσι. Cicero Offic. III, 11.: Athenienses sciverunt, ut Aeginetis, qui classe valebant, pollices praeciderentur, nimis enim imminebat propter propinquitatem Aegina Piraeo. Vide igitur, num hoc in loco legendum sit etiam τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα.

32. ὅσοι ἦσαν] Pausanias IX, 32. Philoclem cum quatuor millibus Atheniensium occisum inhumatumque abiectum fuisse ait.

προδοῦναι] Plutarchus Lysandro c. 11. et Alcib. 37., ubi retulerat, quae Noster supra §. 26.

δὲ, Φιλοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας, ὃς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κορινθίους κατεκρήμνισε, τί εἴη ἄξιος παθεῖν, ἀρξάμενος ἐς Ἕλληνας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

CAPUT II.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει 1 ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Χαλκηδόνα· οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον ἐς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' ἐς Ἀθήνας, καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος δὲ τούς τε 2 φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἴ τινά που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν ἐς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὔ· εἰδὼς, ὅτι,

addit: ὁ μὲν οὖν Ἀλκιβιάδης ὑποπτεύσας τι καὶ προδοσίας ἐν αὐτοῖς ἀπηλλάττετο. Quin ipsi Alcibiadi proditionis suspicionem impactam fuisse, apparet ex Lysia contra eius filium Orat. p. 548., ubi de patre est: ἐτόλμησε τὰς ναῦς Λυσάνδρῳ μετὰ Ἀδειμάντου προδοῦναι. Ab ipso Conone Adimantum accusatum fuisse refert Demosthenes de falsa legat. p. 401. Pausanias IV, 16. de hac ipsa pugna et Lacedaemoniis: ἄλλους τε τῶν στρατηγούντων Ἀθηναίοις καὶ Ἀδείμαντον ἐξωνησάμενοι. Manifestius etiam X, 9, 5. Cononem absolvit etiam Isocrates in Philipp. p. 185.

κατακρημνίσειε] Codd. B. C. . E. κατεκρήμνισε. quod recepi.

ἀπέσφαξεν] Digna est de Philocle narratio Theophrasti apud Plutarchum Lys., quae apponatur. Λύσανδρος ἠρώτησεν αὐτὸν, τίνα τιμᾶται δίκην ἑαυτῷ τοιαῦτα περὶ Ἑλλήνων συμβεβουλευκὼς τοῖς πολίταις· ὁ δὲ οὐδέν τι πρὸς τὴν συμφορὰν ἐνδοὺς ἐκέλευσε μὴ κατηγορεῖν ὧν οὐδεὶς ἐστι δικαστὴς, ἀλλὰ νικῶντα πράττειν, ἅπερ ἂν νικηθεὶς ἔπασχεν· εἶτα λουσάμενος καὶ λαβὼν χλαμύδα λαμπρὰν πρῶτος ἐπὶ τὴν σφαγὴν ἡγεῖτο τοῖς πολίταις. Haec magis annotari merebantur a Xenophonte, quam pueriles Agesilai amores. Atque ante verbum ἀπέσφ. excidisse ea, quae facta et dicta a Philocle narrat Plutarchus, suspicatur Weiske.

2. εἰδὼς, ὅτι] Sequente infinitivo, ὅτι multis exemplis defenderunt Stephanus et Wesseling. ad Diodorum IV, 26. et ad h. l. Morus. Quare immerito ὅτι deleri volunt Leoncl. et Stephan. Omittit solus Codex C. Exemplum aliud, praecedente ὡς, habes infra.

ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν ἐς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Χαλκηδόνος Σθενέλαον ἁρμοστὴν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας ἐς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

3 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς, ἐλέγετο ἡ ξυμφορὰ, καὶ ἡ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ ἔτι μᾶλλον ἑαυτοὺς πείσεσθαι νομίζοντες, οἷα αὐτοὶ ἐποίησαν Μηλίους τε, Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκίᾳ, καὶ Ἱστιαιέας, καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. 4 τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε, τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς, καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν, καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι, καὶ τἄλλα πάντα ὡς ἐς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

5 Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφικόμενος ἐς τὴν Λέσβον, κατεσκευάσατο τάς

3. καὶ ἡ οἰμωγή] Articulum omittunt B. C. D. E. Mihi brevitas haec displicet, et desidero ἅμα.

ὁ ἕτερος — παραγγέλλων] Nominativos absolutos hos comparavit Wolfius cum loco IV, 1, 24. sed is non est plane similis.

κείνης τῆς νυκτὸς] Equidem ὥστ' ἐκείνης scripsi. Iustinus V, 7.: in foro dein coeunt atque ibi perpeti nocte fortunam publicam questibus iterant etc.

μᾶλλον αὐτοὶ ἑαυτοὺς] Admonente Weiskio αὐτοὶ hinc sublatum post οἷα collocavi.

Μηλίους] Melios suaserat Alcibiades in servitutem redigere et vendere, Andocide auctore de Mysteriis p. 123. De Scionaeis vide Morum ad Isocratis Panegyr. c. 29. De Aeginetis Thucydidem I, 105. et 108. De Toronaeis eundem V, 2. 3.

Ἱστιαιέας] Ita scripsi pro vulgato Ἱστιέας, quod tamen defendere videtur Morus ad Isocratis Panegyricum c. 31. p. 72. edit. secundae.

4. λιμένας ἀποχῶσαι] Diodorus XIII, 107. desperato maris imperio, urbisque obsidionem timentes ait portus ἐπιχωννῦσαι.

5. κατεσκευάσατο] For-

τε ἄλλας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μιτυλήνην· ἐς δὲ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἐτεόνικον, ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθη- 6 ναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ, σφαγὰς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες, κατεῖχον τὴν πόλιν. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψε πρὸς Ἆγιν 7 τε ἐς Δεκέλειαν καὶ ἐς Λακεδαίμονα, ὅτι προσπλεῖ σὺν διακοσίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐξῄεσαν πανδημεὶ, καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι, πλὴν Ἀργείων, παραγγείλαντος τοῦ ἑτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυσανίου. ἐπεὶ δὲ ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν 8 αὐτοὺς, πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, (τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ.) Λύσανδρος δὲ, 9

mam civitatis constituit decemviralem. Vide Plutarchi Lysandr. 13. et Isocratis Panegyr. c. 32. Hanc enim formam ibique introduxit, quo magis civitates imperio Lacedaemoniorum faverent.

τὴν Λέσβον] Solus A. articulum habet.

6. γνωρίμων] Sunt, qui n democratia Latinis optimates dicuntur. Aristoteles Politic. IV, 3. et 8., ubi eosdem καλοὺς κἀγαθοὺς vocat. terum V, 3. 4. et saepius. In insula Samo dicti sunt γαμόροι, docente Valckenaer. ad Herodot. . 448. Plutarchus in Nicia 2. τοὺς πλουσίους καὶ γνωρίμους opponit τῷ δήμῳ.

7. Ἆγιν τε καὶ εἰς Δεκέλειαν] opulam καὶ delendam monuit Wolfius, et omittunt Codd. B. D.

Ἀργείων] De his vide ad 4, 1.

8. Ἀκαδημίᾳ] Morus verbat: prope Academiam; id im est gymnasio nomen. Equidem maluissem legere ἐν τῇ καλουμένῃ Ἀκαδημίᾳ τῷ γυμνασίῳ. Wolfius verba a me seclusa spuria censuit. Diodorus castra fuisse ait πρὸς τοῖς τείχεσιν. Ibidem, cum rediisset a Lacedaemone, Pausanias castra posuit, ut infra ad cap. 4. §. 21. docebo. Quid factum sit his copiis urbem obsidentibus, narrat Diodorus breviter; obsidione enim nimis diuturna soluta domum rediisse ait Lacedaemonios. Verum Pausanias solus cum sociis fortasse ex Attica abiit; Agis contra Deceleiam tenuisse videtur; ad eum enim mittunt legatos §. 11. Athenienses pacem petituri. Ceterum Plutarchus in Theseo p. 15. Francof. auctor est, Lacedaemonios, quoties in agrum Atticum excurrerent, Academia studiosissime abstinuisse. Sed recte admonet Wesseling. ad Diodorum I, p. 599., eos pepercisse luco sacrisque oleis. Id ipsum docere Plutarchum et Scholiasten Sophoclis ad Oedip. Colon. versu 689.

ἀφικόμενος πρὸς Αἴγιναν, ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἠδύνατο πλείστους ἀθροίσας αὐτῶν· ὡς δ' αὔτως καὶ Μηλίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. μετὰ δὲ τοῦτο δῃώσας Σαλαμῖνα, ὡρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου.

10 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἠπόρουν, τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν, οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων, οὔτε σίτου. ἐνόμιζον δ' οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν, εἰ μὴ παθεῖν, ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας, οὐδ' ἐπὶ μιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρᾳ, 11 ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν· καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν, οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῖτος ἐπιλελοίπει, ἔπεμψαν πρέσβεις παρὰ Ἆγιν, βουλόμενοι ξύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις, ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν 12 Πειραιᾶ, καὶ ἐπὶ τούτοις ξυνθήκας ποιεῖσθαι. ὁ δὲ

9. *πρὸς Αἴγιναν*] Codd. B. D. Y. εἰς. C. εἰς πρὸς habet. deinceps ἐδύνατο B. D. E. postea αὐτῶν ἀθροίσας B.

ὅσοι τῶν αὐτῶν ἐστέροντο] Wolfius αὑτῶν scribi voluit; equidem cum Codd. B. C. D. τῆς αὐτῶν dedi. Denique ἐστερέοντο Castal., ut postea ὡρμήσατο.

εἶργε τοῦ εἴσπλου] Lysander capitis poena sanxerat, ne quis frumentum Athenas importaret, ut narrat Isocrates adv. Callim. p. 748. ed. Wolf.

10. *εἰ μὴ παθεῖν*] Codex E. τοῦ μὴ παθεῖν. quod ipsum vel ὥστε μὴ rescribi voluit Weiske, σωτηρίαν interpretatus *sortem, fortunam quamcunque.*

11. *ἐπιτίμους*] Intestinis dissidiis civium urbs tum perturbabatur, quae quidem ut opprimerentur et concordia civium firmaretur, factum est, rogante Patroclide, decretum de restituendis in integrum ἀτίμοις, cuius verbi vim omnem simul explicavit, qui hoc narrat, Andocides de Mysteriis p. 35. et consilii ipsius idem p. 53. Idem olim factum eodem consilio narrat bello Medico Plutarchus in Themistocle. Plura tamen molitos tum fuisse Athenienses, patet ex Lysia p. 779. ὑμεῖς δὲ οὕτω διετέθητε, τοὺς μὲν φεύγοντας κατεδέξασθε, τοὺς δ' ἀτίμους ἐπιτίμους ἐποιήσατε, τοῖς δ' ἄλλοις περὶ ὁμονοίας ὅρκους ὤμνυτε.

ἐκαρτέρουν] Plutarchus Lys. c. 14. ἀντεῖχον. Deinceps solus B. ἐπελελοίπει habet.

ἐς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι αὐτός. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα Ἀθηναίοις, ἔπεμψαν αὐτοὺς ἐς Λακεδαίμονα. ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, πλησίον τῆς Λακωνικῆς, 13 ἰθοντο αὐτῶν οἱ Ἔφοροι, ἃ ἔλεγον, ὄντα οἷά ι πρὸς Ἆγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ἥκειν βουλευσαμέ- 14 οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἧκον οἴκαδε, καὶ ἀπήγγειλαν ἐς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ᾤοντο γὰρ οδισθήσεσθαι, καί, ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους 15 ς, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἠβούλετο ξυμβου- Ἀρχέστρατος γάρ, εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ, Λακε- ίοις κράτιστον εἶναι ἐφ' οἷς προὐκαλοῦντο ποιεῖσθαι, ἐδέθη· προὐκαλοῦντο δέ, τῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ιν· ἐγένετο δὲ ψήφισμα, μὴ ἐξεῖναι περὶ

κύριος] Cf. ad Remp. non. 13, 10. et infra).

ἐν Σελλασίᾳ] Polybius .. exercitum pernoctasse ellasiam, ut mane pos- onicam incursare. Con- sanias II, 38. et III, 1. Laconica ponere vide- lasiam. deinceps ἐπύ- :Ἔφοροι αὐτῶν Cod. B. sequens αὐτόθεν omisit t.

ἠβούλετο] Castal. ἐβού- iolus A. ἠβ. habet.

τρατος] Lysias eius in non meminit. Is est, ctum de Alcibiade ex asto refert Plutarchus 16. Lysandr. cap. 19. memorare videtur in e c. 33.

αιμονίοις κράτιστον εἶ- ρήνην ποιεῖσθαι] Weis- ke admonuit, dativum Λακεδαι- μονίοις pertinere ad verba po- strema. Alibi tamen Xenophon εἰρ. ποιεῖσθαι πρός τινα dixit. Ceterum προὐκαλοῦντο dedi cum Codice D. pro προσκα- λοῦντο: idemque mox Codd. B. D. habent.

ἑκάτερον] Margo L. ἑκατέρου cum Codd. B. D., quod recepi. Harpocratio tres muros fuisse ait, Βόρειον, Νότιον et Phale- ricum; horum medium seu διὰ μέσου dici Νότιον. At falli eum ait Valesius; esse enim τὸ διὰ μέσου τεῖχος idem cum muris seu cruribus longis, quibus ip- sum oppidum cum Piraeeo erat coniunctum; eam tamen par- tem, quae inter oppidum et portum intermedia erat, fuisse dictam τὸ διὰ μέσου τεῖχος. Recte haec Valesius contra Meursium docet ex loco Dio- nis Chrysost. Orat. VI, p. 199.

ed. Reisk. *Καί τοι διακοσίων σταδίων εἶναι τὴν περίμετρον τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Πειραιῶς συντιθεμένου καὶ τῶν διὰ μέσου τειχῶν πρὸς τὸν περίβολον τοῦ ἄστεος· οἰκεῖσθαι γὰρ πάλαι καὶ ταῦτα ξύμπαντα.* Haec inter Piraeeum et oppidum brachia seu muri erant longitudine plus quam 90 stadiorum, ut de Themistocle Dio Orat. XXV, p. 521. *τὸν Πειραιᾶ τειχίσαι πλειόνων ἢ ἐννενήκοντα σταδίων.* Lysias contra Agoratum p. 451. narrat, in prima populi concione, ubi legati de pace missi redierant, has conditiones fuisse propositas: *εἰ κατασκαφείη τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα στάδια ἑκατέρου.* Intelligitur itaque *βόρειον καὶ νότιον τεῖχος* sub voce *ἑκάτερον.* Deinde pergit Lysias: *τότε ὑμεῖς οὐκ ἠνέσχεσθε ἀκούσαντες περὶ τῶν τειχῶν τῆς κατασκαφῆς, Κλεοφῶν τε ὑπὲρ ὑμῶν πάντων ἀναστὰς ἀντεῖπεν, ὡς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἴη ποιεῖν ταῦτα. Μετὰ δὲ ταῦτα Θηραμένης ἐπιβουλεύων τῷ πλήθει ἀναστὰς λέγει, ὅτι, ἐὰν αὐτὸν εἵλησθε περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ποιήσει, ὥστε μήτε τῶν τειχῶν διέχειν* (leg. *διελεῖν*) *μηδ᾽ ἄλλο τὴν πόλιν ἐλαττῶσαι μηδέν· οἴοιτο δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν παρὰ Λακεδαιμονίων τῇ πόλει εὑρήσεσθαι. πεισθέντες δὲ ὑμεῖς εἵλεσθε ἐκεῖνον πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ὃν τῷ προτέρῳ ἔτει στρατηγὸν χειροτονηθέντα ἀπεδοκιμάσατε. — ἐκεῖνος μὲν οὖν ἐλθὼν εἰς Λακεδαίμονα ἔμενεν ἐκεῖ πολὺν χρόνον — οἱ δ᾽ ἐνθάδε ὑπομένοντες καὶ ἐπιβουλεύοντες καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν εἰς ἀγῶνα Κλεοφῶντα καθιστᾶσι, πρόφασιν μὲν, ὅτι οὐκ ἦλθεν εἰς τὰ ὅπλα ἀναπαυσόμενος, τὸ δ᾽ ἀληθὲς, ὅτι ἀντεῖπεν ὑπὲρ ὑμῶν μὴ καθαιρεῖν τὰ τείχη. ἐκεῖνον μὲν οὖν — ἀπέκτειναν ἐν τῇ προφάσει ταύτῃ. Θηραμένης δὲ ὕστερον ἀφικνεῖται. — προσιόντες δ᾽ αὐτῷ τῶν στρατηγῶν τινες καὶ τῶν ταξιάρχων (ὧν ἦν Στρομβιχίδης καὶ Διονυσόδωρος) ἠγανάκτουν σφόδρα. ἦλθε γὰρ φέρων εἰρήνην τοιαύτην — ἣν γὰρ ἀντὶ μὲν τοῦ ἐπὶ δέκα στάδια τῶν μακρῶν τειχῶν διελεῖν ὅλα τὰ μακρὰ τείχη διασκάψαι — τάς τε ναῦς παραδοῦναι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος περιελεῖν.* Idem c. Eratosth. p. 124. *οἵτινες καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν φρούρια καθεῖλον καὶ ὑμῖν ἐδήλωσαν, ὅτι οὐδὲ τὸν Πειραιᾶ προσταττόντων Λακεδαιμονίων καθεῖλον, ἀλλὰ οἷς αὐτοῖς οὕτω τὴν ἀρχὴν βεβαιοτέραν εἶναι ἐνόμιζον.* quem locum Sluiter in Lection. Andoc. p. 249. corrigit ita: *ὑμᾶς ἐδούλωσαν* (cum Tayloro et Marklando), *οἵτινες τὸν Πειραιᾶ οὐδὲ προστ. Λακ. περιεῖλον, ἀλλ᾽ ὅτι αὐτοῖς* et cet. Antequam vero concio haberetur de his conditionibus pacis, Theramenes civibus antea nominatis dicitur immisisse accusatores, ne in concione populum a pace proponenda absterrerent. Idem Lysias contra Nicomachum p. 847. Satyrum, ait, Cephisiensem persuasisse senatui, ut Cleophon vinctus iudicio traderetur; et p. 849. eadem narrat, quae antea retuli. De legatione Theramenis idem p. 427. *αὐτὸς ἐπαγγειλάμενος σώσειν τὴν πόλιν — φάσκων πρᾶγμα εὑρηκέναι μέγα καὶ πολλοῦ ἄξιον. ὑπέσχετο δὲ εἰρήνην ποιήσειν μήτε ὅμηρα δοὺς μήτε τὰ τείχη καθελὼν, μήτε τὰς ναῦς παραδούς. ταῦτα δὲ εἰπεῖν μὲν οὐδενὶ ἠθέλησε, ἐκέλευσε δ᾽ αὐτῷ πιστεύειν. ὑμεῖς δὲ — πραττούσης μὲν τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς σωτηρίαν, ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν Θηραμένει — ὅμως ἐπετρέψατε αὐτῷ πατρίδα.* Quae de obsidibus ibi dicuntur, forte latent in verbis decreti Lacedaemoniorum apud Plutarchum: *ἃ χρὴ δοῖτε.* de quo infra.

τούτων ξυμβουλεύειν. Τοιούτων δὲ ὄντων, Θηραμέ- 16
νης ἐν ἐκκλησίᾳ εἶπεν, ὅτι, εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι
παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους, πότερον
ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι
περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. πεμφθεὶς δὲ
διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω,
ἐπιτηρῶν, ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον, διὰ τὸ ἐπιλελοι-
πέναι τὸν σῖτον, ἅπαντα ὅ τι τὶς λέγοι, ὁμολογήσειν.
Ἐπεὶ δὲ ἧκε τῷ τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, 17
ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύοι
ἐς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος, ὧν ἐρω-
τῷτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς Ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα
ῃρέθη πρεσβευτὴς ἐς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ, δέκα-
ος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς Ἐφόροις ἔπεμψεν 18
γγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην,
υγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει,
είνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης 19
καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ,

16. *Τοιούτων δὲ ὄντων*] Re-
monuit Weiske, deesse voca-
lum aliquod, veluti *τῶν πρα-
άτων*. Alibi *τούτων* additum
itur. Verba sequentia ita
dex B. ordinat: *εἶπεν ἐν ἐκ-
ησίᾳ*. Similis est locus II, 4,
οὕτω δὲ προχωρούντων.
εἰδὼς ἥξει] Non animadversa
ica verborum structura Leon-
v. emendabat: *παρὰ Λύσαν-
ν καὶ Λακεδαιμονίους εἰδὼς*
ι. Sed eam coniecturam iam
reiecit Aemil. Portus, post
Morus.
ντέχουσι] Quod Leoncl. se
risse, nescio ubi, ait, re-
psi pro vulgato *ἀνέχουσι*.
Cyrop. I, 4, 2. *οὐδὲν ἐδύ-
ἀντιλέγειν μὴ οὐ χαρίζε-
ι*, ubi Codex Guelferbyt.
bet *ἀντέχειν*. Cf. de verbo
kenaer. ad Herodot. p. 554.
εῖς μῆνας καὶ πλείω] An
χρόνον intelligitur? Sequens
απαντα interpretes cum *σῖτον*
iungunt. Cyrop. VII, 4, 14. *πάν-
τα πειρωμένους ποιεῖν, ὅ τι ᾄδον-
το αὐτῷ χαριεῖσθαι*. Cf. ibidem
I, 6, 11. III, 3, 6. et alibi.
Ceterum Codex E. *λέγει* habet.
ἐπιτηρῶν] Haec animum The-
ramenis eum nobis prodere vi-
dentur, qualem pinxit Lysias
in orationibus bene multis.
Ceterum ex Plutarcho c. 14.
meminisse oportet, Lysandrum
interea abiisse in Asiam, unde
constitutis civitatibus graecis
rediit ad obsidionem.
17. *τῷ τετάρτῳ*] Articu-
lum omittunt B. D. Deinceps
vulgatum *κατέχει* cum Codice
E., *κελεύει* cum B. mutavi.
Post *ἐρωτώμενοι* Codd. B. D.
δὲ addunt, quod recepi, et di-
stinctionem maiorem post *περὶ
εἰρήνης* mutavi.

αἰγιαλῷ ὁρμοῦντας, καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει, ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὁρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι ἐς Σηστὸν παρῄνει πρός τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν· οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν 26 βούλησθε. Οἱ δὲ στρατηγοὶ, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὺς γὰρ νῦν 27 στρατηγεῖν, οὐκ ἐκεῖνον. Καὶ ὁ μὲν ᾤχετο, Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἡμέρα ἦν πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἑπομένοις, ἐπὰν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χεῤῥόνησον, ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τά τε σιτία πόῤῥωθεν ὠνούμενοι, καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν, ἀποπλέοντας τοὔμπαλιν παρ' αὐτὸν, ἆραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν 28 πλοῦν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ὡς ἐκέλευσε. Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμανε τὴν ταχίστην πλεῖν· ξυμπαρῄει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ, ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμανεν ἐς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων (ὄντων), αἱ μὲν

ἀδίκημα τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι. Inde equo vectus ad Atheniensium duces, (Plutarch. Lys. 10. et Alcib. 36. 37.) praeter alia salubria consilia, quae dedit, etiam promisit, Atheniensibus Medocum et Seuthen Thracum reges opem laturos esse. Diod. Sic. XIII, 105., qui addit, imperii communicationem sibi petiisse Alcibiadem. In illa regione plures Athenienses castella et agros habuisse apparet ex Anabasi VII, 3, 19. Nepos Philoclem nominat 8.

οὐδεμιᾷ πόλει] Castal. οὐδεμίαν πόλιν.

πρὸς πόλιν] Marg. Steph. L. πόλει cum Codd. B. D., quod recepi.

ἔφη αὐτοὺς] A. I. Cast. αὐτοῖς cum Codd. A. C. Sequens verbum Codd. B. D. μεθορμῆσαι scribunt, quod recipiendum, nisi τὸν στόλον intelligas, quod Plutarchus c. 37. addit. Postea αὐτοὶ γὰρ scribi voluit Goeller ad Dionys. Halic. p. 43.

27. δὴ τοῦ] Iunt. Bryl. Cast. τι τοῦ.

ἀσπίδα] Plutarchus ἀσπίδα χαλκῆν ἐπάρασθαι πρῴραθεν.

28. Θώραξ] Apud Diodorum Eteonicus copias terrestres ducit. Sequens ἰδὼν omittit B. deinceps διασκεδασμένων E. cum Castal.

ἀνθρώπων ὄντων — δίκροτοι] ὄντων delendum censuerunt St. et Leoncl. et omittunt Codd. B. D. contra in πάντων mutandum

εῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παν-
κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν
πλήρεις ἀνήχθησαν καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας
Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῇ· τοὺς δὲ
ους ἄνδρας ἐν τῇ γῇ ξυνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ
ν ἐς τὰ τειχύδρια. Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ 29
ν, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διε-
ένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα, τὴν Λαμ-
ἄκραν, ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυ-
ου νεῶν ἱστία· καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν
υσε παρ' Εὐαγόραν ἐς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος

ius de Fabrica trirem.
ίκροτοι de binis remigum
ıs recte, praeeunte Mei-
interpretatur Weiske.
| Consentit Plutarchus
iade et Lysandro c. 11.
Diodorus cum Pausania
. 232. decem numerant.
'lutarcho facit Polyaenus
2, male tamen unam na-
. Pontum effugisse addit.
ı rem memorat Frontinus
.8. et male universas na-
ptas ait. Diodori narra-
praelio discrepat eo, quod
ıs dicitur eo die cum
navibus abiisse e portu,
reliqui trierarchi se se-
ur, iussisse. Hunc vix-
rogressum Lysander in
convertit, et reliquas na-
paratas cepit, praeter de-
Conone abductas.
θησαν] Codex B. addit
. Sequens vulgo ξυνέλεξαν
Veiskio mutavi in ξυνέ-
ıt Lysander intelligatur:
ta vertit Leoncl. *coegit.*
'δρια] Ita vulgatum τὰ
: correxit Leoncl.
. Λαμψάκου] Male Edd.
ım Codd. A. C. D. E.
κου. Ex Hecataeo Ἄβαρ-
Λαμψάκου ἄκρην affert
Steph. Byz. In Athenae i II
p. 62. male legitur περὶ Λάμψα-
κον ἐν τῇ Ἀκαρνίδι.

ἔλαβεν αὐτόθεν] Meibomius' l. c. ἐπεῖδεν corrigebat interpretatus *conspexit usum Lysandrum velis magnis*, quae mihi coniectura non probabilis visa est.

ἐς Κύπρον] Diodorus: τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον ἀπέγνω, φοβηθεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ δήμου. Memorat hanc fugam Isocrates Euag. p. 292. ed. Wolf. Dehinc Xenophon Cononis iterum meminit infra IV, 3. ut Persicarum navium praefecti. Classem Persarum rogatus rexit, auctore Diodoro XIV, 39. De commoratione eius in Cypro Plutarchus Artax. c. 21. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν περιμένων. Quae ex communi auctore inepte vertit et retulit Nepos Conon. c. 2. Cf. ad IV, 3, 11. Euagorae cum rege odia et Cononis conatus contra Lacedaemonios narravit is qui simul adiuvit Ctesias, in cuius Persicis cap. 63. vestigia sunt huius tractationis.

30 ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα. Λύσανδρος δὲ τάς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τἄλλα πάντα ἐς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. ᾗ δ' ἡμέρᾳ ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον λῃστὴν ἐς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα
31 τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος, ἀθροίσας τοὺς ξυμμάχους, ἐκέλευσε βουλεύεσθαι περὶ τῶν αἰχμαλώτων. ἐνταῦθα δὴ κατηγορίαι ἐγίγνοντο πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, ἅ τε ἤδη παρανενομήκεσαν, καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσειαν τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις, Κορινθίαν καὶ Ἀνδρίαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας κατακρημνίσειαν. Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν.
32 Ἐλέγετο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ, καὶ ἔδοξεν, ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι, πλὴν Ἀδειμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος· ᾐτιάθη μέντοι ὑπό τινων, προδοῦναι τὰς ναῦς. Λύσανδρος

ἀπαγγέλλουσα] Steph. emendabat *ἀπαγγελοῦσα*, recte. Ita statim post est, et ita Codex E. habet.

30. *αἰχμαλώτους*] Plutarchus Lysandr. c. 11. *τρισχιλίους ἄνδρας*. Ceterum catalogum eorum, qui Lysandrum in pugna hac maxime iuverant, et quorum statuas in templo Delphico dedicaverat, habet Pausanias X, p. 819., ubi praeter Hermonem gubernatorem et Eteonicum nomen nullum reperio, quod h. l. legitur. Thorax ibi omissus etiam est.

31. *ἀθροίσας*] Omisit Iunt. Castal.

τὴν δεξιὰν] Plutarchus Lys. c. 9. de Philocle: *ἔπεισε ψηφίσασθαι τὸν δῆμον ἀποκόπτειν τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα τῶν ἁλισκομένων, ὅπως δόρυ μὲν φέρειν μὴ δύνωνται, κώπην δ' ἐλαύνωσι.* Cicero Offic. III, 11.: Athenienses sciverunt, ut Aeginetis, qui classe valebant, pollices praeciderentur, nimis enim imminebat propter propinquitatem Aegina Piraeo. Vide igitur, num hoc in loco legendum sit etiam *τὸν δεξιὸν ἀντίχειρα.*

32. *ὅσοι ἦσαν*] Pausanias IX, 32. Philoclem cum quatuor millibus Atheniensium occisum inhumatumque abiectum fuisse ait.

προδοῦναι] Plutarchus Lysandro c. 11. et Alcib. 37., ubi retulerat, quae Noster supra §. 26.

λοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας, ὃς τοὺς Ἀνδρίους καὶ
ίους κατεκρήμνισε, τί εἴη ἄξιος παθεῖν,
νος ἐς Ἕλληνας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

CAPUT II.

καὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει 1
Βυζάντιον καὶ Χαλκηδόνα· οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέ-
τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους
ς. οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον
ὲν ἔφυγον ἐς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' ἐς Ἀθήνας,
ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. Λύσανδρος δὲ τούς τε 2
οὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ εἴ τινά που ἄλλον ἴδοι
ῖον, ἀπέπεμπεν ἐς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε
πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὔ· εἰδώς, ὅτι,

ὁ μὲν οὖν Ἀλκιβιάδης
ίσας τι καὶ προδοσίας ἐν
ἀπηλλάττετο. Quin ipsi
li proditionis suspicio-
pactam fuisse, apparet
a contra eius filium Orat.
ubi de patre est: ἐπόλ-
ὶς ναῦς Λυσάνδρῳ μετὰ
του προδοῦναι. Ab ipso
Adimantum accusatum
refert Demosthenes de
gat. p. 401. Pausanias
de hac ipsa pugna et
monìis: ἄλλους τε τῶν
όντων Ἀθηναίοις καὶ
του ἐξωνησάμενοι. Ma-
etiam X, 9, 5. Cono-
bsolvit etiam Isocrates
ipp. p. 185.
κρημνίσειε] Codd. B. C.
κατεκρήμνισε. quod re-

φαξεν] Digna est de Phi-
arratio Theophrasti apud
hum Lys., quae apponà-
σανδρος ἠρώτησεν αὐτὸν,
τίνα τιμᾶται δίκην ἑαυτῷ τοι-
αῦτα περὶ Ἑλλήνων συμβεβουλευ-
κὼς τοῖς πολίταις· ὁ δὲ οὐδέν τι
πρὸς τὴν συμφορὰν ἐνδοὺς ἐκέ-
λευσε μὴ κατηγορεῖν ὧν οὐδεὶς
ἐστι δικαστής, ἀλλὰ νικῶντα
πράττειν, ἅπερ ἂν νικηθεὶς ἔπα-
σχεν· εἶτα λουσάμενος καὶ λαβὼν
χλαμύδα λαμπρὰν πρῶτος ἐπὶ τὴν
σφαγὴν ἡγεῖτο τοῖς πολίταις.
Haec magis annotari mereban-
tur a Xenophonte, quam pueri-
les Agesilai amores. Atque ante
verbum ἀπέσφ. excidisse ea,
quae facta et dicta a Philocle
narrat Plutarchus, suspicatur
Weiske.

2. εἰδώς, ὅτι] Sequente
infinitivo, ὅτι multis exemplis
defenderunt Stephanus et Wes-
seling. ad Diodorum IV, 26. et
ad h. l. Morus. Quare imme-
rito ὅτι deleri volunt Leoncl.
et Stephan. Omittit solus Co-
dex C. Exemplum aliud, prae-
cedente ὡς, habes infra.

ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν ἐς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Χαλκηδόνος Σθενέλαον ἁρμοστὴν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας ἐς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

3 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις, τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς, ἐλέγετο ἡ ξυμφορὰ, καὶ ἡ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ ἔτι μᾶλλον ἑαυτοὺς πείσεσθαι νομίζοντες, οἷα αὐτοὶ ἐποίησαν Μηλίους τε, Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκίᾳ, καὶ Ἱστιαιέας, καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινή-4 τας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἔδοξε, τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς, καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν, καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι, καὶ τἆλλα πάντα ὡς ἐς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

5 Λύσανδρος δ' ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις ἀφικόμενος ἐς τὴν Λέσβον, κατεσκευάσατο τάς

3. *καὶ ἡ οἰμωγὴ*] Articulum omittunt B. C. D. E. Mihi brevitas haec displicet, et desidero *ἅμα*.

ὁ ἕτερος — παραγγέλλων] Nominativos absolutos hos comparavit Wolfius cum loco IV, 1, 24. sed is non est plane similis.

κείνης τῆς νυκτὸς] Equidem *ὥστ' ἐκείνης* scripsi. Iustinus V, 7.: in foro dein coeunt atque ibi perpeti nocte fortunam publicam questibus iterant etc.

μᾶλλον αὐτοὶ ἑαυτοὺς] Admonente Weiskio *αὐτοὶ* hinc sublatum post *οἷα* collocavi.

Μηλίους] Melios suaserat Alcibiades in servitutem redigere et vendere, Andocide auctore de Mysteriis p. 123. De Scionaeis vide Morum ad Isocratis Panegyr. c. 29. De Aeginetis Thucydidem I, 105. et 108. De Toronaeis eundem V, 2. 3.

Ἱστιαιέας] Ita scripsi pro vulgato *Ἱστιέας*, quod tamen defendere videtur Morus ad Isocratis Panegyricum c. 31. p. 72. edit. secundae.

4. *λιμένας ἀποχῶσαι*] Diodorus XIII, 107. desperato maris imperio, urbisque obsidionem timentes ait portus ἐπιχωννῦσαι.

5. *κατεσκευάσατο*] For-

ας πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ Μιτυλήνην· ἐς δὲ τὰ ἐπὶ
ς χωρία ἔπεμψε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἐτεόνι-
ὃς τὰ ἐκεῖ πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέ-
. εὐθὺς δὲ καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς ἀφειστήκει Ἀθη- 6
μετὰ τὴν ναυμαχίαν πλὴν Σαμίων· οὗτοι δὲ,
; τῶν γνωρίμων ποιήσαντες, κατεῖχον τὴν
Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα ἔπεμψε πρὸς Ἆγιν 7
Δεκέλειαν καὶ ἐς Λακεδαίμονα, ὅτι προσπλεῖ σὺν
ίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐξῄεσαν πανδημεί,
ἄλλοι Πελοποννήσιοι, πλὴν Ἀργείων, παραγγεί-
τοῦ ἑτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως Παυ-
. ἐπεὶ δὲ ἅπαντες ἠθροίσθησαν, ἀναλαβὼν 8
:, πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ Ἀκα-
(τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ.) Λύσανδρος δὲ, 9

ιitatis constituit decem- Vide Plutarchi Ly- 13. et Isocratis Pane- 32. Hanc enim formam introduxit, quo magis ı imperio Lacedaemo- faverent.

[έσβον] Solus A. articu- et.

γνωρίμων] Sunt, qui nocratia Latinis opti- dicuntur. Aristoteles IV, 3. et 8., ubi eos- ιλοὺς κἀγαθοὺς vocat. V, 3. 4. et saepius. In amo dicti sunt γαμόροι, Valckenaer. ad Herodot. Plutarchus in Nicia ὺς πλουσίους καὶ γνωρί- ponit τῷ δήμῳ.

Ἆγιν τε καὶ εἰς Δεκέλειαν] ι καὶ delendam monuit et omittunt Codd. B.

ων] De his vide ad

Ἀκαδημίᾳ] Morus ver- prope Academiam; id t gymnasio nomen. E- quidem maluissem legere ἐν τῇ καλουμένῃ Ἀκαδημίᾳ τῷ γυμνασίῳ. Wolfius verba a me seclusa spuria censuit. Diodorus castra fuisse ait πρὸς τοῖς τείχεσιν. Ibidem, cum rediisset a Lacedaemone, Pausanias castra posuit, ut infra ad cap. 4. §. 21. docebo. Quid factum sit his copiis urbem obsidentibus, narrat Diodorus breviter; obsidione enim nimis diuturna soluta domum rediisse ait Lacedaemonios. Verum Pausanias solus cum sociis fortasse ex Attica abiit; Agis contra Deceleiam tenuisse videtur; ad eum enim mittunt legatos §. 11. Athenienses pacem petituri. Ceterum Plutarchus in Theseo p. 15. Francof. auctor est, Lacedaemonios, quoties in agrum Atticum excurrerent, Academia studiosissime abstinuisse. Sed recte admonet Wesseling. ad Diodorum I, p. 599., eos pepercisse luco sacrisque oleis. Id ipsum docere Plutarchum et Scholiasten Sophoclis ad Oedip. Colon. versu 689.

ἀφικόμενος πρὸς Αἴγιναν, ἀπέδωκε τὴν πόλιν Αἰγινήταις, ὅσους ἠδύνατο πλείστους ἀθροίσας αὐτῶν· ὡς δ' αὔτως καὶ Μηλίοις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. μετὰ δὲ τοῦτο δῃώσας Σαλαμῖνα, ὡρμίσατο πρὸς τὸν Πειραιᾶ ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου.

10 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, πολιορκούμενοι κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἠπόρουν, τί χρὴ ποιεῖν, οὔτε νεῶν, οὔτε συμμάχων αὐτοῖς ὄντων, οὔτε σίτου. ἐνόμιζον δ' οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν, εἰ μὴ παθεῖν, ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας, οὐδ' ἐπὶ μιᾷ αἰτίᾳ ἑτέρᾳ, 11 ἢ ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. Διὰ ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες ἐκαρτέρουν· καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν, οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγῆς. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ἤδη ὁ σῖτος ἐπιλελοίπει, ἔπεμψαν πρέσβεις παρὰ Ἆγιν, βουλόμενοι ξύμμαχοι εἶναι Λακεδαιμονίοις, ἔχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν 12 Πειραιᾶ, καὶ ἐπὶ τούτοις ξυνθήκας ποιεῖσθαι. ὁ δὲ

9. πρὸς Αἴγιναν] Codd. B. D. Y. εἰς. C. εἰς πρὸς habet. deinceps ἐδύνατο B. D. E. postea αὐτῶν ἀθροίσας B.

ὅσοι τῶν αὐτῶν ἐστέροντο] Wolfius αὐτῶν scribi voluit; equidem cum Codd. B. C. D. τῆς αὐτῶν dedi. Denique ἐστερέοντο Castal., ut postea ὡρμήσατο.

εἶργε τοῦ εἴσπλου] Lysander capitis poena sanxerat, ne quis frumentum Athenas importaret, ut narrat Isocrates adv. Callim. p. 748. ed. Wolf.

10. εἰ μὴ παθεῖν] Codex E. τοῦ μὴ παθεῖν. quod ipsum vel ὥστε μὴ rescribi voluit Weiske, σωτηρίαν interpretatus *sortem, fortunam quamcunque.*

11. ἐπιτίμους] Intestinis dissidiis civium urbs tum perturbabatur, quae quidem ut opprimerentur et concordia civium firmaretur, factum est, rogante Patroclide, decretum de restituendis in integrum ἀτίμοις, cuius verbi vim omnem simul explicavit, qui hoc narrat, Andocides de Mysteriis p. 35. et consilii ipsius idem p. 53. Idem olim factum eodem consilio narrat bello Medico Plutarchus in Themistocle. Plura tamen molitos tum fuisse Athenienses, patet ex Lysia p. 779. ὑμεῖς δὲ οὕτω διετέθητε, τοὺς μὲν φεύγοντας κατεδέξασθε, τοὺς δ' ἀτίμους ἐπιτίμους ἐποιήσατε, τοῖς δ' ἄλλοις περὶ ὁμονοίας ὅρκους ὤμνυτε.

ἐκαρτέρουν] Plutarchus Lys. c. 14. ἀντεῖχον. Deinceps solus B. ἐπελελοίπει habet.

; ἐς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι αὐτός. Ἐπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα Ἀθηναίοις, ἔπεμψαν αὐτοὺς ἐς Λακεδαίμονα. ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, πλησίον τῆς Λακωνικῆς, 13 ύθοντο αὐτῶν οἱ Ἔφοροι, ἃ ἔλεγον, ὄντα οἷά ;ὶ πρὸς Ἆγιν, - αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, ἴ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ἥκειν βουλευσαμέ- 14 οἱ δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ἧκον οἴκαδε, καὶ ἀπήγγειλαν ἐς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πᾶσιν· ᾤοντο γὰρ τοδισθήσεσθαι, καί, ἕως ἂν πέμπωσιν ἑτέρους 15 ιg, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. Περὶ δὲ τῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἠβούλετο ξυμβου- · Ἀρχέστρατος γάρ, εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ, Λακε- ίοις κράτιστον εἶναι ἐφ' οἷς προὐκαλοῦντο ν ποιεῖσθαι, ἐδέθη· προὐκαλοῦντο δέ, τῶν ν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ου· ἐγένετο δὲ ψήφισμα, μὴ ἐξεῖναι περὶ

κύριος] Cf. ad Remp. mon. 13, 10. et infra 8.

ἐν Σελλασίᾳ] Polybius 1. exercitum pernoctasse Sellasiam, ut mane pos- :onicam incursare. Con- usanias II, 38. et III, 1. Laconica ponere vide- llasiam. deinceps ἐπύ- ι Ἔφοροι αὐτῶν Cod. B. Sequens αὐτόθεν omisit st.

ἠβούλετο] Castal. ἐβού- Solus A. ἠβ. habet.

'τρατος] Lysias eius in non meminit. Is est, ictum de Alcibiade ex rasto refert Plutarchus 16. Lysandr. cap. 19. memorare videtur in .e c. 33.

Λαιμονίοις κράτιστον εἶ- ἰρήνην ποιεῖσθαι] Weis- ke admonuit, dativum Λακεδαιμονίοις pertinere ad verba postrema. Alibi tamen Xenophon εἰρ. ποιεῖσθαι πρός τινα dixit. Ceterum προὐκαλοῦντο dedi cum Codice D. pro προσεκαλοῦντο: idemque mox Codd. B. D. habent.

ἑκάτερον] Margo L. ἑκατέρου cum Codd. B. D., quod recepi. Harpocratio tres muros fuisse ait, Βόρειον, Νότιον et Phalericum; horum medium seu διὰ μέσου dici Νότιον. At falli eum ait Valesius; esse enim τὸ διὰ μέσου τεῖχος idem cum muris seu cruribus longis, quibus ipsum oppidum cum Piraeeo erat coniunctum; eam tamen partem, quae inter oppidum et portum intermedia erat, fuisse dictam τὸ διὰ μέσου τεῖχος. Recte haec Valesius contra Meursium docet ex loco Dionis Chrysost. Orat. VI, p. 199.

ed. Reisk. *Καί τοι διακοσίων σταδίων εἶναι τὴν περίμετρον τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Πειραιῶς συντιθεμένου καὶ τῶν διὰ μέσον τειχῶν πρὸς τὸν περίβολον τοῦ ἄστεος· οἰκεῖσθαι γὰρ πάλαι καὶ ταῦτα ξύμπαντα.* Haec inter Piraeeum et oppidum brachia seu muri erant longitudine plus quam 90 stadiorum, ut de Themistocle Dio Orat. XXV, p. 521. *τὸν Πειραιᾶ τειχίσαι πλειόνων ἢ ἐννενήκοντα σταδίων.* Lysias contra Agoratum p. 451. narrat, in prima populi concione, ubi legati de pace missi redierant, has conditiones fuisse propositas: *εἰ κατασκαφείη τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν ἐπὶ δέκα στάδια ἑκατέρου.* Intelligitur itaque *βόρειον καὶ νότιον τεῖχος* sub voce *ἑκάτερον.* Deinde pergit Lysias: *τότε ὑμεῖς οὐκ ἠνέσχεσθε ἀκούσαντες περὶ τῶν τειχῶν τῆς κατασκαφῆς, Κλεοφῶν τε ὑπὲρ ὑμῶν πάντων ἀναστὰς ἀντεῖπεν, ὡς οὐδενὶ τρόπῳ οἷόν τε εἴη ποιεῖν ταῦτα. Μετὰ δὲ ταῦτα Θηραμένης ἐπιβουλεύων τῷ πλήθει ἀναστὰς λέγει, ὅτι, ἐὰν αὐτὸν εἵλησθε περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ποιήσει, ὥστε μήτε τῶν τειχῶν διέχειν* (leg. *διελεῖν*) *μηδ᾽ ἄλλο τὴν πόλιν ἐλαττῶσαι μηδέν· οἴοιτο δὲ καὶ ἄλλο τι ἀγαθὸν παρὰ Λακεδαιμονίων τῇ πόλει εὑρήσεσθαι. πεισθέντες δὲ ὑμεῖς εἵλεσθε ἐκεῖνον πρεσβευτὴν αὐτοκράτορα, ὃν τῷ προτέρῳ ἔτει στρατηγὸν χειροτονηθέντα ἀπεδοκιμάσατε. —ἐκεῖνος μὲν οὖν ἐλθὼν εἰς Λακεδαίμονα ἔμενεν ἐκεῖ πολὺν χρόνον — οἱ δ᾽ ἐνθάδε ὑπομένοντες καὶ ἐπιβουλεύοντες καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν εἰς ἀγῶνα Κλεοφῶντα καθιστᾶσι, πρόφασιν μέν, ὅτι οὐκ ἦλθεν εἰς τὰ ὅπλα ἀναπαυσόμενος, τὸ δ᾽ ἀληθές, ὅτι ἀντεῖπεν ὑπὲρ ὑμῶν μὴ καθαιρεῖν τὰ τείχη. ἐκεῖνον μὲν οὖν — ἀπέκτειναν ἐν τῇ προφάσει ταύτῃ. Θηραμένης δὲ ὕστερον ἀφικνεῖται. — προσιόντες δ᾽ αὐτῷ τῶν στρατηγῶν τινες καὶ τῶν ταξιάρχων (ὧν ἦν Στρομβιχίδης καὶ Διονυσόδωρος) ἠγανάκτουν σφόδρα. ἦλθε γὰρ φέρων εἰρήνην τοιαύτην — ἣν γὰρ ἀντὶ μὲν τοῦ ἐπὶ δέκα στάδια τῶν μακρῶν τειχῶν διελεῖν ὅλα τὰ μακρὰ τείχη διασκάψαι — τάς τε ναῦς παραδοῦναι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος περιελεῖν.* Idem c. Eratosth. p. 124. *οἵτινες καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν φρούρια καθεῖλον καὶ ὑμῖν ἐδήλωσαν, ὅτι οὐδὲ τὸν Πειραιᾶ προσταττόντων Λακεδαιμονίων καθεῖλον, ἀλλὰ οἷς αὐτοῖς οὕτω τὴν ἀρχὴν βεβαιοτέραν εἶναι ἐνόμιζον.* quem locum Sluiter in Lection. Andoc. p. 249. corrigit ita: *ὑμᾶς ἐδούλωσαν* (cum Tayloro et Marklando), *οἵτινες τὸν Πειραιᾶ οὐδὲ προστ. Λακ. περιεῖλον, ἀλλ᾽ ὅτι αὐτοῖς* et cet. Antequam vero concio haberetur de his conditionibus pacis, Theramenes civibus antea nominatis dicitur immisisse accusatores, ne in concione populum a pace proponenda absterrerent. Idem Lysias contra Nicomachum p. 847. Satyrum, ait, Cephisiensem persuasisse senatui, ut Cleophon vinctus iudicio traderetur; et p. 849. eadem narrat, quae antea retuli. De legatione Theramenis idem p. 427. *αὐτὸς ἐπαγγειλάμενος σώσειν τὴν πόλιν — φάσκων πρᾶγμα εὑρηκέναι μέγα καὶ πολλοῦ ἄξιον. ὑπέσχετο δὲ εἰρήνην ποιήσειν μήτε ὅμηρα δοὺς μήτε τὰ τείχη καθελών, μήτε τὰς ναῦς παραδούς. ταῦτα δὲ εἰπεῖν μὲν οὐδενὶ ἠθέλησε, ἐκέλευσε δ᾽ αὐτῷ πιστεύειν. ὑμεῖς δὲ — πραττούσης μὲν τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς σωτηρίαν, ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν Θηραμένει — ὅμως ἐπετρέψατε αὐτῷ πατρίδα.* Quae de obsidibus ibi dicuntur, forte latent in verbis decreti Lacedaemoniorum apud Plutarchum: *ἃ χρὴ δοῖτε.* de quo infra.

ξυμβουλεύειν. Τοιούτων δὲ ὄντων, Θηραμέ- 16
ἐκκλησίᾳ εἶπεν, ὅτι, εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι
Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους, πότερον
ποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι
τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. πεμφθεὶς δὲ
ε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω,
ὃν, ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον, διὰ τὸ ἐπιλελοι-
τὸν σῖτον, ἅπαντα ὅ τι τὶς λέγοι, ὁμολογήσειν.
ὲ ἧκε τῷ τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, 17
τὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύοι
εδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος, ὧν ἐρω-
ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς Ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα
πρεσβευτὴς ἐς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ, δέκα-
ὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς Ἐφόροις ἔπεμψεν 18
ὄντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην,
ε Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει,
; κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης 19
, οἱ ἄλλοι πρέσβεις, ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ,

Τοιούτων δὲ ὄντων] Re-
uit Weiske, deesse voca-
liquod, veluti τῶν πρα-
Alibi τούτων additum
Verba sequentia ita
l. ordinat: εἶπεν ἐν ἐκ-
Similis est locus II, 4,
ν δὲ προχωρούντων.
ἥξει] Non animadversa
erborum structura Leon-
iendabat: παρὰ Λύσαν-
ιὶ Λακεδαιμονίους εἰδὼς
ed eam coniecturam iam
ecit Aemil. Portus, post
rus.
ουσι] Quod Leoncl. se
e, nescio ubi, ait, re-
pro vulgato ἀνέχουσι.
p. I, 4, 2. οὐδὲν ἐδύ-
ντιλέγειν μὴ οὐ χαρίζε-
ubi Codex Guelferbyt.
ἀντέχειν. Cf. de verbo
aer. ad Herodot. p. 554.
μῆνας καὶ πλείω] An
χρόνον intelligitur? Sequens
ἅπαντα interpretes cum σῖτον
iungunt. Cyrop. VII, 4, 14. πάν-
τα πειρωμένους ποιεῖν, ὅ τι ᾤον-
το αὐτῷ χαριεῖσθαι. Cf. ibidem
I, 6, 11. III, 3, 6. et alibi.
Ceterum Codex E. λέγει habet.

ἐπιτηρῶν] Haec animum The-
ramenis eum nobis prodere vi-
dentur, qualem pinxit Lysias
in orationibus bene multis.
Ceterum ex Plutarcho c. 14.
meminisse oportet, Lysandrum
interea abiisse in Asiam, unde
constitutis civitatibus graecis
rediit ad obsidionem.

17. τῷ τετάρτῳ] Articu-
lum omittunt B. D. Deinceps
vulgatum κατέχει cum Codice
E., κελεύει cum B. mutavi.
Post ἐρωτώμενοι Codd. B. D.
δὲ addunt, quod recepi, et di-
stinctionem maiorem post περὶ
εἰρήνης mutavi.

ἐρωτώμενοι δὲ, ἐπὶ τίνι λόγῳ ἥκοιεν, εἶπον, ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ Ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. ἐπεὶ δ' ἧκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ᾗ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι 20 Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν, μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ

19. *καλεῖν ἐκέλευον*] Margo L. addit *αὐτούς* cum E., quod recepi.

ἐξαιρεῖν] Idem refertur infra VI, 5. Auctor fuit sententiae acerbae Erianthus Thebanus, docente Plutarch. Lysandri c. 15. *εἷς ἀνὴρ* fuit, auctore ipso Xenophonte infra III, 5. Palmerius p. 63. Exercit. et Wesseling. ad Diodor. XV, 63. ex Ulpiano in Demosthenem afferunt locum, ubi Euanthus nominatur. Male, ut videtur. Apud Plutarchum de Genio Socratis p. 319. est Hypatodorus ὁ *Ἐριάνθους*. In Pausania X, 9. hic ipse Lysandri comes appellatur *Ἐρειάνθης ὁ Βοιώτιος*. Demosthenes c. Aeschin. p. 361. de Phocensibus: *ἀλλὰ μὴν ὅτι τὴν ἐναντίαν ποτὲ Θηβαίοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ προτεθεῖσαν, ὑμῶν ἔγωγε ἀκούω*, ubi Schol. Cod. August. p. 157. *Εὔανθον* Thebanum nominat, et Phocensibus tribuit dictum: *μὴ ἑτερόφθαλμον τὴν Ἑλλάδα ποιῆσαι*.

20. *Λακεδαιμόνιοι*] Polyaenus I, 45, 1. Lysandrum ait inprimis obstitisse, quominus Athenae delerentur. Sed is multa alia etiam turbavit. Lacedaemoniorum tum aliquis dixisse fertur, se non passuros esse *τὴν Ἑλλάδα ἑτερόφθαλμον* fieri, narrante Aristide Or. Leuctric. p. 120. De Leptine refert Aristoteles Rhetoric. III, 10. eum Lacedaemoniis succurrendum censuisse, nec *περιιδεῖν τὴν Ἑλλάδα ἑτερόφθαλμον γενομένην*. Ex Aristotele repetiit Plutarchus Praecept. Reip. gerend. p. 203. Leptinem hunc *τὸν ἐκ Κοίλης* fuisse, et dictum ad tempora Leuctricam pugnam insecuta pertinere, posuit Wolfius Praef. ad Lept. p. XLV. Cimon in simili caussa Lacedaemoniis dixit, *μήτε τὴν Ἑλλάδα χωλὴν, μήτε τὴν πόλιν* (Athenas) *ἑτερόζυγα περιιδεῖν γεγενημένην*, referente Plutarcho Cim. c. 16. Multo elegantior illa ab oculis quam haec a libella translata metaphora.

γενομένοις] A. I. Br. Castal. cum Codice A. *γενομένην*. Ita redundat *εἰργασμένην*, quod mihi alias etiam ob causas displicet. Maius est, si dicitur, Athenas fuisse Graeciae *μέγα ἀγαθὸν* in periculis maximis. Contra languet oratio, si dicuntur Athenae *μέγα ἀγαθὸν εἰργασμέναι*: casus enim deficit, quem abesse non posse puto. Igitur *εἰργασμένην* delendum et veterem lectionem restituendam censeo. Z. quod fecit Weiske. *ὦ μέγα ἀγαθὸν σὺ τοῖς φίλοις* est in Cyrop. V, 3, 20. Neque equidem infitior, aptiorem mihi scripturam hanc videri, sed propter Codicum auctoritatem dubito.

· ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ
καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας, καὶ τὰς ναῦς
δώδεκα παραδόντας, καὶ τοὺς φυγάδας κατά-
, τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας,
ιμονίοις ἕπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-
, ὅποι ἂν ἡγῶνται. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν 21
πρέσβεις ἐπανεφέροντο ταῦτα ἐς τὰς Ἀθήνας.
ας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβού-
μὴ ἄπρακτοι ἥκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει

ειραιᾶ καθελόντας] Co-
D. καθέντας, C. κατα-
Priorem scripturam
margo Steph. et Leon-
ι. Diodorus: τὰ μα-
η καὶ τὰ τείχη τοῦ Πει-
περιελεῖν. In decreto
moniorum erat: καββα-
ὸν Πειραιᾶ καὶ τὰ μακρὰ
Vide supra ad §. 15.
δώδεκα] Diodorus XIII,
ιbi easdem pacis condi-
ιarrat, solas decem et
longas naves ponit.
omisit Xenophon,
odorus et Andocides de
95. habent. In condi-
enim fuit etiam: τῶν
τασῶν ἐκχωρῆσαι. Ando-
ominatim ponit Imbrum,
Lemnum. Diodorus ex-
ι foedere non meminit.
in decreto Lacedae-
n de numero navium
at definitum, sed is ar-
ysandri aut Agidis per-
uit. Ita enim est apud
. Lysand. c. 14. περὶ
ν τῶ πλάθεος ὁποῖόν τί
ι δοκέοι, ταῦτα ποιέετε.
ι ibi legendum puto pro
κατῆνι aut κατῆνον.
ndabant καὶ τηνεί. At
bat esse τῷ aut τοῖς τη-
raeterea ibi est, quod
lligo: ταῦτα καὶ δρῶν-
ειράναν ἔχοιτε, ἃ χρὴ
κὶ τοὺς φυγάδας ἀνέντες,

ubi verba ἃ χρὴ δοῖτε, nescio quam conditionem pecuniariam significantia, cum sequentibus certe ordine perverso sunt collocata, ut Reiske etiam admonuit. Forte intelliguntur τὰ ὅμηρα, de quibus supra §. 15. ex Lysia monui. Ceterum vides, pacis conditiones fuisse in peius mutatas. De muris enim longis mitius antea senserant hostes. Vide supra ad §. 15. Aristides Leuctrica II, p. 132. τελευτῶντες δ' ἐπὶ τοσοῦτον κατέσχον τοὺς πρέσβεις, ἕως πλήρη νεκρῶν ἐποίησαν τὴν πόλιν. καὶ ταύτην ἐπιθήκην κακῶν προσεξετίσαμεν αὐτοῖς. τηνικαῦτα δ' ἐφηένδοντο ἐπὶ τῷ προσθεῖναί τι κακὸν, ἐπὶ τῷ παραδοῦναι μὲν ἡμᾶς αὐτοὺς τὰς ἐπιλοίπους ναῦς, κατασκάψαι δὲ αὐτοχειρίᾳ τὰ τείχη. In Rhodiaca p. 372. est: ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ κατασκαψάντων. Idem ibidem p. 132. mala civitatis auget fuga et seditione servorum, nescio quo auctore. Ita vero ille: καταλαβόντες τὸν εἴσπλουν εἶργον τὰ πλοῖα τοῦ Πειραιῶς. καὶ δὴ λιμὸς ἦν — ἀλλ' ἐχομένων μὲν τῶν νήσων, ἐχομένων δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων κτημάτων, μεθεστηκότων δὲ οἰκετῶν, πορθουμένης δὲ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἐν Δεκελείᾳ, τοῦ δ' ἐδάφους ὄντος λοιποῦ τῇ πόλει.

κατάξαντας] Aoristum hunc et similes verbi ἄγω damnavit

22 μέλλειν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις, ἐφ' οἷς οἱ Λακε-

Phrynichus, ad quem vide Lobeckium p. 287.

21. *μένειν*] Vitium in hoc verbo suspicatus est Fr. Portus. In Steph. et Leonclaviana legitur *μέλλειν*, quod habent C. D. E. *μέλειν* B. et recepi cum Weiskio.

22. *τῇ δ' ὑστεραίᾳ*] Lysias p. 428. de Theramene: *ὁ δὲ ὧν μὲν ὑπέσχετο οὐδὲν ἔπραξεν — καὶ τὸ τελευταῖον οὐ πρότερον εἴασε τὴν ἐκκλησίαν γενέσθαι, ἕως ὁ λεγόμενος ὑπ' ἐκείνου καιρὸς ἐπιμελῶς ὑπ' αὐτοῦ ἐτηρήθη. καὶ μετεπέμψατο μὲν τὰς μετὰ Λυσάνδρου ναῦς ἐκ Σάμου, ἐπεδήμησε δὲ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. τότε δὲ τούτων ὑπαρχόντων 'καὶ παρόντων Λυσάνδρου καὶ Φιλοχάρους καὶ Μιλτιάδου, περὶ τῆς πολιτείας τὴν ἐκκλησίαν ἐποίουν, ἵνα μήτε ῥήτωρ αὐτοῖς μηδεὶς ἐναντιοῖτο μήτε ἀπειλοῖτο, ὑμεῖς τε μὴ τὰ τῇ πόλει συμφέροντα ἕλοισθε.* (ubi legendum *ἀπειλοῖτε ὑμεῖς, μήτε τὰ τῇ* etc.) *ἀναστὰς δὲ Θηραμένης ἐκέλευσεν ὑμᾶς τριάκοντα ἀνδράσιν ἐπιτρέψαι τὴν πόλιν καὶ τῇ πολιτείᾳ χρῆσθαι, ἣν Δρακοντίδης ἀπέφηνεν· ὑμεῖς δ' ὅμως καὶ οὕτω διακείμενοι ἐθορυβεῖτε, ὡς οὐ ποιήσοντες ταῦτα.* Deinde Theramenes impudenter dixit, nihil se curare tumultum concionis; nosse enim se multos cives eadem sentientes, atque ita placere Lacedaemoniis. Post eum surrexit Lysander, et cum multa alia audacter locutus esset, tum Atheniensibus non esse iam de forma reipublicae deliberandum affirmavit, sed de ipsa salute et libertate agi, nisi iussa a Theramene fecerint. Fecisse enim eos contra foedus. Itaque aliqu abierunt, alii tacuerunt, pauci suffragia tulerunt, et assensi sunt Theramenі. *Παρηγγέλλετο γὰρ αὐτοῖς, δέκα μὲν, οὓς Θηραμένης ἀπέδειξε, χειροτονῆσαι, δέκα δὲ, οὓς οἱ καθεστηκότες ἔφοροι κελεύοιεν, δέκα δὲ ἐκ τῶν παρόντων.* Orator, quaecunque dixerat, credere iubet auditores ipsi Theramenі, tum quidem occiso iam: *πάντα γὰρ τὰ ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένα ἐν τῇ βουλῇ ἀπολογούμενος ἔλεγεν, ὀνειδίζων μὲν τοῖς φεύγουσιν, ὅτι δι' αὐτὸν κατέλθοιεν, οὐδὲν δὲ φροντίζοιεν τῶν Λακεδαιμονίων, ὀνειδίζων δὲ τοῖς τῆς πολιτείας μετέχουσιν, ὅτι πάντων τῶν πεπραγμένων — αὐτὸς αἴτιος γεγενημένος, τοιούτων τυγχάνει, πολλὰς πίστεις αὐτῷ ἔργῳ δεδωκὼς καὶ παρ' ἐκείνων ὅρκους εἰληφώς.* Ex quo loco apparet, apologiam Theramenis tum scriptam circumlatam fuisse et vulgatam. De eadem Lysias p. 425. *πυνθάνομαι γὰρ ταῦτα ἀπολογήσασθαι αὐτόν.* et p. 426. *νῦν δ' ὁρῶ τάς τε ἀπολογίας εἰς ἐκεῖνον ἀναφερομένας.* Cum Lysia facit Plutarchus Lysandro c. 15. praesentem tamen Lysandrum non facit: *δυσπειθῶς δὲ καὶ τραχέως φερόντων ἀποστείλας πρὸς τὸν δῆμον ἔφη τὴν πόλιν εἰληφέναι παρασπονδοῦσαν. ἑστάναι γὰρ τὰ τείχη τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς ἔδει καθῃρῆσθαι, παρῳχημένων. ἑτέραν οὖν ἐξ ἀρχῆς προθήσειν γνώμην περὶ αὐτῶν ὡς τὰς ὁμολογίας λελυκότων. ἔνιοι δὲ καὶ προτεθῆναί φασιν ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ γνώμην ἐν τοῖς συμμάχοις. ὅτε καὶ τὸν Θηβαῖον Ἐριάνθη εἰσηγήσασθαι τὸ μὲν ἄστυ κατασκάψαι, τὴν δὲ χώραν ἀνεῖναι μηλόβοτον.* Ex quo apparet,

ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν
ένης, λέγων, ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις,
ὶ τείχη περιαιρεῖν. ἀντειπόντων δέ τινων αὐτῷ,
ῖ δὲ πλειόνων ξυνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι
ρήνην. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει 23
ν Πειραιᾶ, καὶ οἱ φυγάδες κατῆεσαν, καὶ τὰ

lies statutos aliquot, intra
ιros dirui oportebat. In
ιis ordinem rerum per-
Plutarchus; quae enim
ιbanorum crudeli consi-
ιrt, ad priora tempora
ιt. Ceterum Philocha-
Miltiades fuisse videntur
ιovem legatos, qui cum
ene fuerant Lacedae-
missi, auctore Xeno-
Ceterum non solum
contentiones erant in
e Atheniensium, an
ruendi essent, sed mul-
is de forma reipublicae
ιbatur, quam Therame-
n aliis ad paucorum po-
ι redigere conabatur,
ntibus aliis, qui demo-
optabant. Quare The-
, cum Lacedaemonios
iis ubique favere, et a
'o in Graecia atque Asia
ctoriam postremam res-
graecarum urbium
in paucorum potestatem
ι fuisse nosset, auxilium
Lysandro, qui praetex-
eris laesi usus populum
ione eo adegit, ut tri-
riris rempublicam tra-
Turbae de forma rei-
ortae videntur ex eo,
Lacedaemonii Athenien-
iusserant porro τῇ πα-
λιτείᾳ. Ita diserte Dio-
XIV, 3. etsi de forma
ιae ne verbum quidem
creto, a Plutarcho com-
ιo, Lysandr. cap. 14.
rempublicam interpre-
tabantur alii eam, quali ante
Solonem usi fuerant Athenien-
ses, oligarchiam scilicet; plu-
res contra democratiam a Solo-
ne constitutam exoptabant. Vicit
tandem cum Lysandro sententia
Theramenis, et electi sunt, qui
πατρίους νόμους conscriberent;
de quibus deinde dicam ad §. 2.
cap. 3 Contentiones de forma
reipublicae per dies aliquot
protractas fuisse, ait Diodorus
l. c. tandem eos, qui oligar-
chiam optabant, Lysandrum in
suas traxisse partes, eumque
cum navibus centum in Pirae-
eum adduxisse; hunc, convocata
populi concione, iussisse tri-
ginta viris rempublicam tra-
dere; contradixisse ei Thera-
menem, foederis tabulas oppo-
nentem, ex quibus πάτριος πο-
λιτεία permissa fuisset Athenien-
sibus; contra Lysandrum affir-
masse, huius foederis nullam
porro esse auctoritatem; prae-
teriisse enim dies statutos, an-
tequam urbis muri diruti fuis-
sent; denique graviter Thera-
meni minatum Lysandrum tan-
dem eo adegisse eum cum po-
pulo, ut iussa facerent et tri-
ginta viros legerent. Quae
quidem narratio adversa fronte
pugnat cum Lysia; nisi sta-
tuas, insidias antea cum Lysan-
dro compositas fuisse a Thera-
mene, quod quidem ex Lysiae
narratione suspicari oportet.
ἀντειπόντων] Vides, Xeno-
phontem favere Lysiae narra-
tioni. Favet etiam Plutarchus

τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες, ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

24 *Καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἔληγεν, ἐν ᾧ μεσοῦντι Διονύσιος ὁ Ἑρμοκράτους Συρακούσιος ἐτυράννησε, μάχῃ μὲν πρότερον ἡττηθέντων ὑπὸ Συρακουσίων Καρχηδονίων, σπάνει δὲ σίτου ἑλόντων Ἀκράγαντα, ἐκλιπόντων τῶν Σικελιωτῶν τὴν πόλιν.*

CAPUT III.

1 Olymp. 94 $\frac{4}{1}$ *Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, ἐν ᾧ ἦν Ὀλυμπιὰς, ᾗ τὸ στάδιον ἐνίκα Κροκίνας Θετταλὸς, Εὐδίκου ἐν Σπάρτῃ ἐφορεύοντος, Πυθοδώρου δ' ἐν Ἀθήναις ἄρχοντος, ὃν Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐν ὀλιγαρχίᾳ ᾑρέθη, οὐκ ὀνομάζουσιν, ἀλλ' Ἀναρχίαν τὸν ἐνιαυτὸν*

in Lysandro c. 14., qui Cleomenis demagogi cum Theramene concertationem ea de re refert. Deinceps *πολὺ δὲ* B. C. D. E. habent.

23. *ὑπ' αὐλητρίδων*] Plutarch. Lysandr. c. 15. *πολλὰς μὲν ἐξ ἄστεος μετεπέμψατο αὐλητρίδας, πάσας δὲ τὰς ἐν τῷ στρατοπέδῳ συναγαγὼν τὰ τείχη κατέσκαπτε καὶ τὰς τριήρεις κατέφλεγε πρὸς τὸν αὐλὸν, ἐστεφανωμένων καὶ παιζόντων ἅμα τῶν συμμάχων, ὡς ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἄρχουσαν τῆς ἐλευθερίας.* Ceterum naves traditas recepit combussitque Lysander et moenia diruit die 16. mensis Munychionis, auctore Plutarcho l. c. — *ὑπ' αὐλητρίδων* dicitur ut alias *ὑπ' αὐλῶν.* Exempla alia attulit Valckenaer. ad Herodot. p. 521. Latini dicunt ad tibicinem, ad praeconem et similia. Huc pertinet, quod narrat Isocrates Areopag. p. 298. *τοὺς νεωσοίκους ἐπὶ καθαιρέσει τριῶν ταλάντων ἀποδιδομένους.*

24. *Ἀκράγαντα*] Vide Casaubon. ad Polybium p. 128.

1. *ἐν ᾧ*] Codex B. *ἐν* omittit. Crocinas Diodoro XIV, 3. Larissaeus est.

Εὐδίου] In margine L. et St. legitur *Εὐδίκου*, ut et infra §. 10., ubi Codex D. *Πρόδικος* habet. Thucydides libro V. *Εὔδιον* Spartanum memorat. Quare scriptura dubia est, Xenophonti tamen eadem ubique restituenda esse videtur.

Πυθοδώρου — Ἀθήναις] Castal. *Ἀθήνησιν* cum Ald. Iust. et Codd. A. C. Y. Quemadmodum vero Athenienses, hunc Archontem non numerantes, annum ipsum *ἀναρχίαν* appellabant, ita plane Elei Olympiadas aliis ludorum praesidibus actas non numerabant, sed *ἀνολυμπιάδας* appellabant, ut infra ex Pausania videbimus.

ιων. ἐγένετο δὲ αὕτη ἡ ὀλιγαρχία ὧδε. Ἔδοξε 2
μῳ, τριάκοντα ἄνδρας ἑλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους
ς ξυγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύσουσι. Καὶ
ῃσαν οὗτοι, Πολυάρχης, Κριτίας, Μηλόβιος,
οχος, Εὐκλείδης, Ἱέρων, Μνησίλοχος, Χρέμων,
ένης, Ἀρεσίας, Διοκλῆς, Φαιδρίας, Χαιρέλεως,

Ἔδοξε τῷ δήμῳ] Forma decreti erat solennis, ulus a Lysandro fuit vi , ut antea demonstra- ;. ους νόμους] Eiectis de- iginta tyrannis, decreto ii accurate definitum quid esset κατὰ τὰ πά- ολιτεύεσθαι, ex Ando- Mysteriis p. 39. an- Morus. Sed is locus o tempore, quo viginti t decemviros sunt con- De Tisameno et Nico- vide Indicem sub verbo ειν τοὺς πατρίους νό- Ceterum Diodorus et- , legum curam triginta riis de causis, quas prae , procrastinasse, sena- reliquos magistratus ex supplevisse et consti- XIV, 4. Nescio an ad gum emendandarum cu- ue procrastinatam per- cus ex Demosthenis ora- eptinea sect. 74. το- ὲν οἱ ἐναντίοι σφίσιν αὐ- νόμοι, ὥστε ἐχειροτο- εῖς τοὺς διαλέξοντας τοὺς ς ἐπὶ πάμπολυν ἤδη χρό- τὸ πρᾶγμα οὐδὲν μᾶλλον πέρας σχεῖν. Dicta fuit io Olymp. 106, 2. Con- meae favet, quod, per- temporis iam curae le- emendandarum impen- sse, ait orator. In- s nihil attulerunt, quod trandum locum faceret; od de Tisameni pse- phismate quaedam annotavit nuper Wolf. Prolegom. Leptin. p. 62.

πολιτεύσουσι] Infra sect. 12. et V, 3, 25. in hac ipsa dictione bis legitur scriptum sine varietate πολιτεύσοιντο. Ceterum de his viris, qui proprie Ξυγγραφεῖς τριάκοντα dicti fuerunt, vide plura in Indice sub verbo Συγγράφειν.

Πολυάρχης] Codd. B. D. Πολυχάρης habent, quem alibi nominatum non reperi. De Critia Dio Chrys. Or. 21, p. 502. οὐκοῦν δικαίως Ἀθηναῖοι νομοθέτην αὐτὸν εἵλοντο ἐπί γε τῷ μεταγράψαι τοὺς παλαιοὺς νόμους, ὡς οὐδένα αὐτῶν ἔλιπεν. Melobium et Mnesithidem nominat Lysias c. Eratosth. p. 420. Deinde Χρήμων habet Codex E. idem Μνησίλεχος habet. Chremonem cum Satyro nominat Lysias c. Callim. p. 849.

Θηραμένης] Hunc populi suffragiis in numerum triginta virorum adscitum fuisse, ut ceterorum crudelitatem temperaret, ait Diodorus XIV, 4.

Διοκλῆς] Idem esse videtur, de quo Demosthenes c. Timocr. p. 713. in lege post Euclidem Archontem lata anno altero, uti putant interpretes: Διοκλῆς εἶπε τοὺς νόμους τοὺς πρὸ Εὐκλείδου τεθέντας ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ὅσοι ἐπ' Εὐκλείδου ἐτέθησαν καί εἰσιν ἀναγεγραμμένοι, κυρίους εἶναι· τοὺς δὲ μετ' Εὐκλείδην τεθέντας καὶ τὸ λοιπὸν τιθεμένους κυρίους εἶναι ἀπὸ

Ἀναίτιος, Πείσων, Σοφοκλῆς, Ἐρατοσθένης, Χαρικλῆς, Ὀνομακλῆς, Θέογνις, Αἰσχίνης, Θεογένης, Κλεομήδης, Ἐρασίστρατος, Φείδων, Δρακοντίδης, Εὐμάθης, 3 Ἀριστοτέλης, Ἱππόμαχος, Μνησιθείδης. Τούτων δὴ

τῆς ἡμέρας, ἧς ἕκαστος ἐτέθη. Pro Phaedria Palmerius Exercitt. p. 64. monuit in Demosthenis Or. de falsa legat. p. 402. Phaedimum nominari, cuius filius Xenophron in Macedonia apud Philippum fuit.

Πείσων] Pisonem et Theognin nominat Lysias p. 396.

Σοφοκλῆς] de quo Ruhnkenii Hist. orat. p. 128. ed. Reiskii. Sophoclem poetam Olympiadis 93. anno 3. mortuum posuit Diodorus XIII, 103., ubi Wesseling. p. 626. Solinus sepultum fuisse ait in sepulcro patrio prope Deceleiam, concedente Lysandro, a Baccho in somnis admonito. Ita quoque auctor Vitae Sophoclis p. XI.

Ἐρατοσθένης] Hic est, contra quem scripta exstat oratio Lysiae, unde plura excerpta posui loca ad historiam huius temporis pertinentia.

Χαρικλῆς] Phidonem et Chariclem nominat Lysias p. 420. Chariclem Isocrates de Bigis p. 694. eiusque affinem Tisiam senatorem tunc fuisse ait. Aristot. Polit. V, 5, 4. οἷον ἐν τοῖς τριάκοντα Ἀθήνησιν οἱ περὶ Χαρικλέα ἴσχυσαν τοὺς τριάκοντα δημαγωγοῦντες. Andocides de Myster. p. 18. de Pisandro et Charicle: οἱ δοκοῦντες ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ εὐνούστατοι εἶναι τῷ δήμῳ.

Ὀνομακλῆς] Hunc nominat Thucyd. VIII, 25. alium cum Archeptolemo damnatum auctor vitae Thucydidis.

Θέογνις] Scholia Aristophanis ad Ran. v. 11. Theognin tragoediae poetam, ab Aristophane saepius exagitatum, aiunt fuisse e 30 tyrannis: ὃς καὶ Χιὼν ἐλέγετο, quae exscripsit Suidas in voce Θέογνις. Idem testatur Harpocratio in Lexico rhetorico.

Κλεομήδης] Fortasse idem, qui Plutarcho Lysandri c. 14. τῶν νέων τις δημαγωγῶν dicitur, sed Editori Britanno Κλεομένης.

Φείδων] Hunc cum Charicle nominavit Lysias p. 420. Locum Hieronymi c. Iovinianum I, p. 186. ed. Benedict. excerpsit Vincentius Spec. histor. IV, 63. *Triginta Atheniensium tyranni cum Phidonem in convivio necassent, filias eius virgines ad se venire iusserunt, et scortorum more nudari ac super pavimenta patris sanguine cruentata impudicis gestibus ludere: quae paullisper dissimulato dolore, cum temulentos convivas cernerent, quasi ad requisita naturae egredientes, invicem se complexae praecipitaverunt in puteum, ut virginitatem morte servarent.* Hinc agnosces hominum istorum insolens ingenium.

Δρακοντίδης] Hunc nominat Lysias p. 430. Libanius in Apologia Socratis p. 21. Reiskii nominat Δρακοντίδην καὶ Χαρικλέα καὶ Μηλόβιον. Scholia Aristoph ad Vesp. v. 157. Καλλίστρατος ἕνα τῶν λ' φησὶν (Dracontidem), εἰ μὴ ὁμώνυμος· ἔστι γὰρ οὗτος ὁ τὸ περὶ τῶν λ' ψήφισμα περὶ ὀλιγαρχίας γράψας, ὡς Ἀριστοτέλης ἐν Πολιτείαις.

Ἀριστοτέλης] Aristotelem τὸν τῶν τριάκοντα γενόμενον memorat Plato Parmenidis p. 209.

των, ἐπέπλει Λύσανδρος πρὸς Σάμον· Ἆγις
ης Δεκελείας ἀπαγαγὼν τὸ πεζὸν στράτευμα,
κατὰ πόλεις ἑκάστους.
ὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν περὶ ἡλίου ἔκλειψιν 4
ὼν ὁ Φεραῖος, βουλόμενος ἄρξαι ὅλης τῆς
ς, τοὺς ἐναντιουμένους αὐτῷ τῶν Θετταλῶν,
ίους τε καὶ ἄλλους, ἐνίκησε μάχῃ, καὶ πολλοὺς
εν.

ri Iuniorem istum ipso
isse, dicitur sect. 9.

λίου ἔκλειψιν] Quam
s III. tribuunt tabulae
ae, monente Dod-

ων] Haec qui praeter
nemoraverit, equidem
Licebit tamen aliquid
tunc in Thessalia ge-
de arguere. Perti-
icet haec ad Olymp.
n 1. Cyrus anno 3.
is 93. rediit ad patrem
m. Unde cum redi-
tiit ab eo Aristippus
, πιεζόμενος ὑπὸ τῶν
στασιωτῶν, ut sibi duo
ilitum cum stipendio
nensium concederet,
perare contrariam fa-
onabatur. Cui Cyrus
s praeterea suasit, ne
hostibus pacem face-
n ipse Cyri consilium
sibi petiisset. Deinde
Cyrus expeditionem
fratrem meditaretur,
copias istas Cyro re-
ce Menone Thessalo
l refert Xenophon in
I, 1, 10. et II, 6, 28.
nis Menone discimus,
m Larissaeum et regia
m familia ortum fuis-
nem autem, Aristippi
Pharsalium. Quae
ca si invicem et cum
narratione hac Xenophontis de
Lycophrone comparaveris, pro-
babilis inde existet coniectura,
ad easdem a Lycophrone exci-
tatas turbas Olymp. 94. anno 1.
pertinere copias ab Aristippo
Larissaeo paulo antea contra-
ctas, quas scilicet Aleuadarum
familia et studiosi Lycophronis
conatibus opponere volebant.
Medii, Larissaeorum principis,
bellum cum Lycophrone Phe-
raeo obiter memorat Diodorus
XIV, 82. illique a Graecis Co-
rinthiaco foederi adsociatis auxi-
lia submissa refert, quibuscum
Pharsalum expugnavit, Lace-
daemoniorum praesidium eiecit,
atque incolas in servitutem red-
egit. Haec ille sub anno 2.
Olympiadis 96. Atque huc per-
tinent etiam οἱ Μηδίου ξένοι ἐν
Φαρσάλῳ occisi, apud Aristote-
lem Animal. IX, 31., quem pessi-
me vertit Plinius, annotante Vi-
ctorio V. Lect. 37. cap. 2. Alius
esse videtur Μήδιος ὁ Θεσσαλὸς,
ad quem invitatus Alexander
periit, narrante Diodoro XVII,
117. Adde Plutarchi narrationem
Galbae c. 1. Διονύσιος Φεραῖον
ἄρξαντα Θετταλῶν δέκα μῆνας,
εἶτ' εὐθὺς ἀναιρεθέντα τὸν τρα-
γικὸν ἀνεκάλει τύραννον, ἐπι-
σκώπτων τὸ τάχος τῆς μεταβολῆς,
ubi Coray Lycophronem in-
telligi hunc censet. Ceterum
extrema sectione B. D. μάχῃ
νικήσας habent.

5 Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ Διονύσιος, ὁ Συρακούσιος τύραννος, μάχῃ ἡττηθεὶς ὑπὸ Καρχηδονίων, Γέλαν καὶ Καμαρίναν ἀπώλεσε. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Λεοντῖνοι, Συρακουσίοις ξυνοικοῦντες, ἀπέστησαν ἐς τὴν αὑτῶν πόλιν ἀπὸ Διονυσίου καὶ Συρακουσίων. παραχρῆμα δὲ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἱππεῖς ὑπὸ Διονυσίου ἐς Κατάνην ἀπεστάλησαν.

6 Οἱ δὲ Σάμιοι, πολιορκούμενοι ὑπὸ Λυσάνδρου πάντῃ, ἐπεί, βουλευομένων αὐτῶν τοπρῶτον ὁμολογεῖν, προσβάλλειν ἤδη ἔμελλεν ὁ Λύσανδρος, ὡμολόγησαν, ἓν ἱμάτιον ἔχων ἕκαστος ἀπιέναι τῶν ἐλευθέρων, τὰ 7 δ' ἄλλα παραδοῦναι· καὶ οὕτως ἐξῆλθον. Λύσανδρος δέ, τοῖς ἀρχαίοις πολίταις παραδοὺς τὴν πόλιν καὶ τὰ ἐνόντα πάντα, καὶ δέκα ἄρχοντας καταστήσας φρουρούς, ἀφῆκε τὸ τῶν ξυμμάχων ναυτικὸν κατὰ 8 πόλεις· ταῖς δὲ Λακωνικαῖς ναυσὶν ἀπέπλευσεν ἐς Λακεδαίμονα, ἀπάγων τά τε τῶν αἰχμαλώτων νεῶν

5. μάχῃ ἡττηθεὶς] cum Gelois vellet succurrere. Diodorus XIII, 110.

Γέλαν καὶ Καμαρίναν] Ita margo St. et Leoncl. pro Γέλλαν, quod habent Edd. pr. et A. D. E. Diodorus XIII, 113. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἱππέων (Syracusiorum) ἐκπεσὸν ἐκ τῆς πόλεως κατελάβετο τὴν νῦν καλουμένην Αἴτνην — Γελῷοι δὲ καὶ Καμαριναῖοι τῷ Διονυσίῳ διαφόρως ἔχοντες εἰς Λεοντίνους ἀπηλλάγησαν. Cf. Thucyd. V, 4.

6. ἐπεί, βουλευομένων] Cod. A. ἐπεὶ οὐ β. D. βουλομένων, quod idem A. dare voluisse videtur: eaque scriptura vera mihi videtur esse.

7. τοῖς ἀρχαίοις] Articulum omisit Cast. Sunt autem hi cives antiqui, qui ab Atheniensibus fuerant eiecti quadringenti, auctore Thucydide VIII, 21.

φρουρούς] Fr. Portus emendabat καὶ φρουρούς, probante Stephano; Leoncl. legebat φρουρεῖν, quod habent Codd. B. C. D. E. Diodorus XIV, 3, καὶ τῆς μὲν Σάμου Θώρακα τὸν Σπαρτιάτην ἁρμοστὴν κατέστησεν, αὐτὸς δὲ μετὰ νεῶν ἑκατὸν κατέπλευσεν εἰς τὸν Πειραιᾶ, συναγαγὼν δ' ἐκκλησίαν συνεβούλευσε τοῖς Ἀθηναίοις ἑλέσθαι τριάκοντα ἄνδρας τοὺς ἀφηγησομένους τῆς πολιτείας.

8. ἀπέπλευσεν] Cod. C. ἀπέπλει, B. ἀπαγαγὼν habent. Ipse in Thraciam abiit profectus, misso domum Gylippo cum spoliis. Vide Plutarch. c. 16, Diodorus XIII, 106. Olympiade 93, 4. αὐτὸς μὲν ταύτην ἐπολιόρκει, Γύλιππον δὲ τὸν εἰς Σικελίαν τοῖς Συρακουσίοις τῷ ναυτικῷ συμπολεμήσαντα ἀπέστειλεν εἰς Σπάρτην τά τε λάφυρα κομίζοντα καὶ μετὰ τούτων ἀργυρίου τάλαντα χίλια καὶ πεντακόσια. Tum narrat furtum Gylippi, ut Plutarchus.

ρια καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πειραιῶς τριήρεις, πλὴν
, καὶ στεφάνους, οὓς παρὰ τῶν πόλεων ἐλάμ-
ῖρα ἰδίᾳ, καὶ ἀργυρίου τετρακόσια καὶ ἑβδομή-
τάλαντα, ἃ περιεγένοντο τῶν φόρων, οὓς
Κῦρος παρέδειξεν ἐς τὸν πόλεμον, καὶ εἴ τι
ροσεκτήσατο ἐν τῷ πολέμῳ. Ταῦτα δὲ πάντα 9
μονίοις ἀπέδωκε, τελευτῶντος τοῦ θέρους, ἐς
άμηνος καὶ ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἔτη τῷ πολέμῳ
:, ἐν οἷς Ἔφοροι οἱ ἀριθμούμενοι οἵδε
ν· Αἰνησίας πρῶτος, ἐφ' οὗ ἤρξατο ὁ πόλεμος,
καὶ δεκάτῳ ἔτει τῶν μετ' Εὐβοίας ἅλωσιν
ταετίδων σπονδῶν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἵδε· 10
ις, Ἰσάνωρ, Σωστρατίδας, Ἔξαρχος, Ἀγησί-
, Ἀγγενίδας, Ὀνομακλῆς, Ζεύξιππος, Πιτύας,
λας, Κλεινόμαχος, Ἴλαρχος, Λέων, Χαιρίδας,
ίδας, Κλεοσθένης, Λυκάριος, Ἐπήρατος,
τιος, Ἀλεξιππίδας, Μισγολαΐδας, Ἰσίας,
, Εὐάρχιππος, Πανταλῆς, Πιτύας, Ἀρχύτας,
;· ἐφ' οὗ Λύσανδρος, πράξας τὰ εἰρημένα,
κατέπλευσεν.

ἱ Πειραιῶς] Articulum
Ι. Sequens ἐλάμβανε
velim in ἔλαβε.
α] Cum his pecuniis
ωni primum importa-
e avaritiam et reliqua
ta vitia, quae discipli-
urgi et veteres mores
ent, auctor est cum
tarchus Lysand. c. 17.
αὖτα δὴ] Codd. B. C.
αὖτα δὲ habent.
ος] scil. χρόνος. Ita
4, 3. ἑξάμηνον σῖτον.
adem forma etiam Ari-
Quia bellum per an-
detriginta et sex men-
tum est, enumerat Xe-
Ephoros, eponymos sci-
detriginta.
ιθμούμενοι] Articulum
e Codice B. addidi. Sunt qui
Atticis ἐπώνυμοι dicuntur, quo-
rum nominibus anni numeran-
tur.

τριακονταετίδων] Factae sunt
hae in triginta annos cum La-
cedaemoniis, Euboea ab Athe-
niensibus capta; sed quatuor et
decem elapsis annis foedus fra-
ctum fuit et bellum coeptum,
auctore Thucydide I, 87. et 115.

10. Χαιρίδας] Margo L. et
St. cum Codd. B. C. D. Χαιρί-
λας. Χεαιρίλας E. habet. La-
conica sunt Χαρίλαος et Χαρίλ-
λος. Sed in reliquis etiam no-
minibus vitiosa quaedam esse
suspicor. Ita Ἀγωσίστρατος ha-
bet E. Ὀνημάντιος E. Πιτύας
omittit D. denique Πρόδικος D.
ἐφ' οὗ] Cast. ἐφ' ᾧ.

11 Οἱ δὲ τριάκοντα ᾑρέθησαν μὲν, ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη· αἱρεθέντες δὲ, ἐφ' ᾧ τε ξυγγράψαι νόμους, καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο, τούτους μὲν ἀεὶ ἔμελλον ξυγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύναι, βουλὴν δὲ καὶ τὰς 12 ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς. Ἔπειτα πρῶτον μὲν, οὓς πάντες ᾔδεσαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρεῖς ὄντας, συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου· καὶ ἥ τε βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο, οἵ τε ἄλλοι, ὅσοι ξυνῄδεσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι, οὐδὲν

11. ὡς ἐδόκει] Lysias contra Eratosthenem p. 412. ὅθεν τῆς στάσεως ἦρξαν, πέντε ἄνδρες ἔφοροι κατέστησαν ὑπὸ τῶν καλουμένων ἑταίρων, συναγωγεῖς μὲν τῶν πολιτῶν, ἄρχοντες δὲ τῶν συνωμοτῶν, ὧν Ἐρατοσθένης καὶ Κριτίας ἦσαν. οὗτοι δὲ φυλάρχους ἐπὶ τὰς φυλακὰς (emendant φυλὰς) κατέστησαν, καὶ ὅ τι δέοι χειροτονεῖσθαι καὶ οὕστινας χρὴ ἄρχειν παρήγγειλαν καὶ εἴ τι ἄλλο πράττειν βούλοιντο κύριοι ἦσαν. Hos igitur quinque ephoros triginta viri ex suo coetu delegerant; eosque alibi etiam nominat Lysias, praeterea nemo.

12. συκοφαντίας] Consentit Diodorus XIV, 4. et ipse Lysias contra Eratosthenem cap. 2 Plutarchus de Carnium esu p. 152. ed. Reisk. p. 246. Hutt. οὕτω τοι καὶ οἱ τυραννοῦντες — ὥσπερ ἀπέκτειναν Ἀθήνῃσι τὸν κάκιστον τῶν συκοφαντῶν, ὃς Ἐπιτήδειος προσηγορεύθη, καὶ δεύτερον ὁμοίως καὶ τρίτον· εἶτ' ἐκ τούτου συνήθεις γενόμενοι Νικήρατον περιεώρων ἀπολλύμενον τὸν Νικίου καὶ Θηραμένη τὸν στρατηγὸν καὶ Πολέμαρχον τὸν φιλόσοφον. Hic est Polemarchus Lysiae frater natu maximus, quem etiam philosophiae studiosum nominat Plato Phaedri sect. 84. Idem de Solertia p. 3. p. 137. Hutt. ὥσπερ ἐν Ἀθήναις πρῶτός τις ὑπὸ τῶν τριάκοντα συκοφάντης ἀποθανὼν Ἐπιτήδειος ἐλέχθη· καὶ δεύτερος ὁμοίως καὶ τρίτος· ἐκ τούτου δὲ κατὰ μικρὸν ἤδη προϊόντες ἥπτοντο τῶν ἐπιεικῶν, καὶ τέλος οὐδὲ τῶν ἀρίστων ἀπέσχοντο πολιτῶν. Nomen sycophantae vitiosum esse, vidit Xylander. Epigenem, Diophanem, Clisthenem nominat Lysias p. 778. Sallustius Catil. c. 50.: Lacedaemonii devictis Atheniensibus triginta viros imposuere, qui rempublicam eorum tractarent. Ii primo coeperunt pessimum quemque et omnibus invisum indemnatum necare: ea populus laetari et merito dicere fieri: post ubi paululum licentia crevit, iuxta bonos et malos libidinose interficere, ceteros metu terrere: ita civitas servitute oppressa stultae laetitiae graves poenas dedit.

καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς] Sunt hi optimates, alibi γνώριμοι dicti.

ἄλλοι, ὅσοι] In Ald. Iunt. et Codd. A. C. E. deest ὅσοι. Ca-

ι. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλεύεσθαι, ὅπως ἂν 13
ὑτοῖς τῇ πόλει χρῆσθαι, ὅπως βούλοιντο, ἐκ
πρῶτον μὲν πέμψαντες ἐς Λακεδαίμονα
ν τε καὶ Ἀριστοτέλην ἔπεισαν Λύσανδρον,
ὺς σφίσι ξυμπρᾶξαι ἐλθεῖν, ἕως δὴ τοὺς
ὺς ἐκποδὼν ποιησάμενοι καταστήσαιντο τὴν
ιν· θρέψειν δὲ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο· ὁ δὲ
; τούς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον ἁρμοστὴν
ξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι. Οἱ δ' ἐπεὶ τὴν φρουρὰν 14
τὸν μὲν Καλλίβιον ἐθεράπευον πάσῃ
ᾳ, ὡς πάντα ἐπαινοίη, ἃ πράττοιεν· τῶν δὲ
ν τούτου ξυμπέμποντος αὐτοῖς, οὓς ἐβούλοντο,
βανον οὐκέτι τοὺς πονηρούς τε καὶ ὀλίγου
ἀλλ' ἤδη οὓς ἐνόμιζον ἥκιστα μὲν παρωθου-
ἀνέχεσθαι, ἀντιπράττειν δέ τι ἐπιχειροῦντας
ς ἂν τοὺς ξυνεθέλοντας λαμβάνειν. Τῷ μὲν 15
ώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώ-
καὶ φίλος ἦν, ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μὲν προπετὴς ἦν

---

leinceps τοσοῦτοι male

πέμψαντες] Haec usque 15. hinc excerpsit Dio- V, 4.

υμπέμποντος] Ita mar- ι. cum Codice B. pro υμπεσόντος, quod Pal- Exercit. p. 65. cum mutabat in τούτων ων. De Callibio vide Lysandrum c. 15. n hoc Lacedaemoni- menses adfuerit, nul- tum legimus. Locus t. Isocratis in Pane-). 32., qui huc perti- etur. Lacedaemonios, ere Atheniensibus in- iudiciorum, αὐτοὶ ν τρισὶ μησὶν ἀκρίτους ντες, ὧν ἡ πόλις ἐπὶ ἁπάσης ἔκρινε. Quae videntur ad praesidium hoc Laconicum pertinere; sed in Panathenaico p. 480. ed. Wolf. eadem repetuntur verba ita: ὅτι πλείους Λακεδαιμόνιοι τῶν Ἑλλήνων ἀκρίτους ἀπεκτόνασιν τῶν παρ' ἡμῖν, ἐξ οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν, εἰς ἀγῶνα καὶ κρίσιν καταστάντων, ex quo videntur haec non ad solos Athenienses et tempus tyrannorum triginta, sed ad reliquos etiam Graecos, ab imperantibus Lacedaemoniis occisos, pertinere.

ξυνελθόντας λαμβάνειν] Codd. B. D. συνεθέλοντας. Y. ξυνθέλοντας. Vulgatum correxi.

15. ἔπειτα δὲ] Ita male Cast. reliquae Edd. cum Codd. Par. omnibus ἐπεί. Deinde A. I. Br. Cast. cum Codice A. ἐπὶ τῷ πολλούς. Deinceps ἀποκτείνειν vulgato ἀποκτεῖναι e Codd. B. C. D. substitui.

ἐπὶ τὸ πολλοὺς ἀποκτείνειν, ἅτε καὶ φυγὼν ὑπὸ τοῦ δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης ἀντέκοπτε λέγων, ὅτι οὐκ εἰκὸς εἴη θανατοῦν, εἴ τις ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ δήμου, τοὺς δὲ καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς μηδὲν κακὸν εἰργάζετο· ἐπεὶ καὶ ἐγὼ, ἔφη, καὶ σὺ πολλὰ δὴ τοῦ ἀρέσκειν ἕνεκα 16 τῇ πόλει καὶ εἴπομεν καὶ ἐπράξαμεν· ὁ δὲ, ἔτι γὰρ οἰκείως ἐχρῆτο τῷ Θηραμένει, ἀντέλεγεν, ὅτι οὐκ ἐγχωροίη τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις μὴ οὐκ ἐκποδὼν ποιεῖσθαι τοὺς ἱκανωτάτους διακωλύειν· εἰ δὲ, ὅτι τριάκοντα ἐσμὲν καὶ οὐχ εἷς, ἧττόν τι οἴει ὥσπερ τυραννίδος ταύτης τῆς ἀρχῆς χρῆναι ἐπιμελεῖσθαι, 17 εὐήθης εἶ. Ἐπεὶ δὲ, ἀποθνησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως, πολλοὶ δῆλοι ἦσαν ξυνιστάμενοί τε καὶ θαυμάζοντες, τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία, πάλιν ἔλεγεν ὁ Θηραμένης, ὅτι, εἰ μή τις κοινωνοὺς ἱκανοὺς λήψοιτο τῶν πραγμάτων, ἀδύνατον ἔσοιτο τὴν ὀλιγαρχίαν διαμέ- 18 νειν, ἐκ τούτου μέντοι Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα, ἤδη φοβούμενοι καὶ οὐχ ἥκιστα τὸν Θηραμένην, μὴ συῤῥείησαν πρὸς αὐτὸν οἱ πολῖται, καταλέγουσι τρισχιλίους τοὺς μεθέξοντας δὴ τῶν πρα- 19 γμάτων. Ὁ δ' αὖ Θηραμένης καὶ πρὸς ταῦτα ἔλεγεν, ὅτι ἄτοπον δοκοίη ἑαυτῷ γε εἶναι τὸ, πρῶτον μὲν

ἀπὸ τοῦ δήμου] Usitatius est, quod reponi volebat Koeppen, ὑπὸ τοῦ δήμου, et cum Wyttenbachio in Eclog. feci.

16. ὥσπερ τυραννίδος] Ald. Iunt. cum Codd. C. E. τυραννίδα. Ceterum haec verba damnat tamquam ex interpretatione orta Iacobs in Ἀττικοῖς: alioqui enim ἡ fuisse interponendum ante ὥσπερ. Ita censuit quoque Wyttenbach, quem refutavit Matthiae Miscellan. Philolog. Parte II, p. 90.

18. οἱ ἐκ τῶν] Verba οἱ ἐκ delenda censuerunt Leonclav. et Wolfius, et habet solus Codex A.

συῤῥύησαν] Fr. Portus emendabat συῤῥυῶσιν, rectius συῤῥείησαν Iacobs et Matthiae, quod habent Codd. B. C.

19. ἑαυτῷ γε εἶναι] E Codicibus B. D. Y. γε accessit. Post τρισχιλίους verbum aliquod, veluti καταλέξασθαι, deesse censuit Leonclavius et cum eo Zeune: contra Wyttenbach verbum ποιήσασθαι repetendum censuit. Weiske post κοινωνοὺς interpunxit, intelligens εἶναι vel γενέσθαι, et ποιήσασθαι cum vocabulo τρισχιλίους coniunxit,

νους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινωνοὺς
θαι, τρισχιλίους . . . . , ὥσπερ τὸν ἀριθμὸν
ἔχοντά τινα ἀνάγκην καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς
καὶ οὔτ' ἔξω τούτων σπουδαίους, οὔτ' ἐντὸς
πονηροὺς οἷόν τε εἴη γενέσθαι. ἔπειτα δ', ἔφη,
ωγε δύο ἡμᾶς τὰ ἐναντιώτατα πράττοντας,
τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἥττονα τῶν ἀρχομένων
υαζομένους. Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεγεν. οἱ δ' ἐξέτασιν 20
τες τῶν μὲν τρισχιλίων ἐν τῇ ἀγορᾷ, τῶν δ'
ὺ καταλόγου ἄλλων ἀλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύ-
ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ἀπεληλύθεσαν,
ας τοὺς φρουροὺς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμο-
ς αὐτοῖς, τὰ ὅπλα πάντων πλὴν τῶν τρισχι-
αρείλοντο· καὶ ἀνακομίσαντες ταῦτα ἐς τὴν
ιν ξυνέθηκαν ἐν τῷ ναῷ. Τούτων δὲ γενο- 21
ώς ἐξὸν ἤδη ποιεῖν αὐτοῖς, ὅ τι βούλοιντο,
μὲν ἔχθρας ἕνεκα ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ
ιν. ἔδοξε δ' αὐτοῖς, ὅπως ἔχοιεν καὶ τοῖς

i non placet. Ceterum iam olim admonuit, que facta esse imita-ris tyrannidis, de qua es VIII, 65 seqq.

ν] Ita recte Bryl. et ro ἀνάγκῃ, quod est in . Deinceps σπουδαίως

ωγε] A. I. C. cum . ὁρῶ δ' ἔγωγε. Deinde E. pro vulgato ὑμᾶς. ιedam Edd. τὰ omit-ἐναντιώτατα.

ξω τοῦ καταλόγου] Hos ait pertinuisse ad Πεισάνδρου κατάλογον. ι Lochiten p. 782. edit. ικίας γὰρ οὔτοσιν, ἐ-τριάκοντα κατέστησαν, ι οἱ ἐχθροὶ ἐκ μὲν τῶν ν τῆς πολιτείας ἐξή-ς δὲ τὸν μετὰ Πεισάν-τάλογον ἀνέγραφον — αὐτὸς δὲ εἰς ἀγρὸν ἐλθὼν διη-τᾶτο. Idem contra Callimachum p. 732. οὔτ' ἐκ τῶν μετ-εχόντων τῆς πολιτείας ἐξαλείψας, εἰς δὲ τὸν μετὰ Πεισάνδρου κατάλογον ἐγγράψας. Videtur intelligi deterrimus ille demagogus Pisander, de quo multa Thucydides. Is postea gratia populari exciderat. Hunc eundem catalogum dicit Lysias p. 773. οὐδ' εἰς τὸν κατάλογον Ἀθηναίων καταλέξας οὐδένα φανήσομαι, quem locum pessime interpretatur Reiske.

ἀπεληλύθεισαν] E Codd. A. E. ἀπεληλύθησαν annotatum reperi, quod non dubitavi in ἀπεληλύθεσαν mutare.

21. πολλοὺς μὲν] Codex B. μὲν omittit: deinceps iterum τοῖς ante φρουροῖς. Postea χρήμασι δέναι Codex E. habet. Sequens καὶ deleri voluit Meier

φρουροῖς χρήματα διδόναι, καὶ τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον λαβεῖν, καὶ αὐτοὺς μὲν ἀποκτεῖναι, τὰ δὲ 22 χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι. Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν, ὅντινα βούλοιτο. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἀλλ' οὐ δοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν εἶναι, φάσκοντας βελτίστους εἶναι, ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, παρ' ὧν χρήματα λαμβάνοιεν, ζῆν εἴων· ἡμεῖς δὲ ἀποκτενοῦμεν μηδὲν ἀδικοῦντας, ἵνα χρήματα λαμβάνωμεν; πῶς οὐ ταῦτα τῷ 23 παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα; Οἱ δ', ἐμποδὼν νομίζοντες αὐτὸν εἶναι τῷ ποιεῖν ὅ τι βούλοιντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ, καὶ ἰδίᾳ πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλος πρὸς ἄλλον διέβαλλον ὡς λυμαινόμενον τὴν πολιτείαν. καὶ παραγγείλαντες νεανίσκοις, οἳ ἐδόκουν αὐτοῖς θρασύτατοι εἶναι, ξιφίδια ὑπὸ μάλης ἔχοντας παραγενέσθαι, 24 ξυνέλεξαν τὴν βουλήν. ἐπεὶ δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν, ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε·

Ὦ ἄνδρες βουλευταί, εἰ μέν τις ὑμῶν νομίζει πλέονας τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν, ἐννοησάτω, ὅτι, ὅπου πολιτεῖαι μεθίστανται, πανταχοῦ ταῦτα γίγνεται· πλείστους δ' ἀνάγκη ἐνθάδε πολεμίους εἶναι

de bonis damnatorum p. 161. sine causa idonea.

μετοίκων] Vide infra ad §. 40.

ἀποσημήνασθαι] proscriptione publicare. Infra cap. 4, 13. est: τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων ἀπεσημαίνοντο. Deinceps ἀδικοῦντες male habent B. E. et τῷ ante παντὶ omittit B.

23. παραγγέλλοντες] Ald. Iunt. παρήγγειλαν τοῖς νεανίσκοις. Nostram lectionem exhibent Bryl. Cast. Steph. Leoncl. et Codd. A. E. Ceterum senatores tum plerique fuerant et ante triginta viros in senatu et favebant illis, teste Lysia p. 457. Idem p. 467. senatum praesidibus 30 viris ita pingit: οἱ μὲν γὰρ τριάκοντα ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν βάθρων, οὗ νῦν οἱ πρυτάνεις καθίζονται, δύο δὲ τράπεζαι ἐν τῷ πρόσθεν τῶν τριάκοντα ἐκείσθην. τὴν δὲ ψῆφον οὐκ εἰς καδίσκους, ἀλλὰ φανερὰν ἐπὶ τὰς τραπέζας ταύτας ἔδει τίθεσθαι. Talis erat tum forma senatus, seu τῶν δισχιλίων, haec sentiendi libertas. Sequens ὧδε post ἔλεξεν omittit Cod. B.

24. ἀνάγκη πολεμίους εἶναι] E Codicibus B. Y. ἐνθάδε addidi. Ita non opus cum Moro ἡμῖν inserere. Defectum tamen orationis is bene sensit. Deinceps vulgatum τετράφθαι monente Buttmanno in Grammatica graeca correxi.

ἐς ὀλιγαρχίαν μεθιστᾶσι, διά τε τὸ πολυαν-
ʋποτάτην τῶν Ἑλληνίδων τὴν πόλιν εἶναι, καὶ διὰ
πλεῖστον χρόνον ἐν ἐλευθερίᾳ τὸν δῆμον τε-
:φθαι. Ἡμεῖς δὲ, γνόντες μὲν, τοῖς οἵοις ἡμῖν τε 25
ὑμῖν χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν,
ντες δὲ, ὅτι Λακεδαιμονίοις τοῖς περισώσασιν
'ς ὁ μὲν δῆμος οὔποτ' ἂν φίλος γένοιτο, οἱ δὲ
ιστοι ἀεὶ ἂν πιστοὶ διατελοῖεν, διὰ ταῦτα σὺν τῇ
ιεδαιμονίων γνώμῃ τήνδε τὴν πολιτείαν καθί-
μεν. Καὶ ἐάν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον τῇ 26
ναρχίᾳ, ὅσον δυνάμεθα, ἐκποδὼν ποιούμεθα·
ὐ δὲ μάλιστα ἡμῖν δοκεῖ δίκαιον εἶναι, εἴ τις ἡμῶν
ῶν λυμαίνεται ταύτῃ τῇ καταστάσει, δίκην αὐτὸν
ὑναι. Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην τουτονὶ 27
δύναται ἀπολλύντα ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. ὡς δὲ
τα ἀληθῆ, ἢν κατανοῆτε, εὑρήσετε οὔτε ψέγοντα
ένα μᾶλλον Θηραμένους τουτουῒ τὰ παρόντα,
ε ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ ἐκποδὼν βουλώμεθα
ήσασθαι τῶν δημαγωγῶν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς
τα ἐγίγνωσκε, πολέμιος μὲν ἦν, οὐ μέντοι πονηρός
ἂν δικαίως ἐνομίζετο· νῦν δὲ, αὐτὸς μὲν ἄρξας τῆς 28
ἐς Λακεδαιμονίους πίστεως καὶ φιλίας, αὐτὸς δὲ
τοῦ δήμου καταλύσεως, μάλιστα δὲ ἐξορμήσας
ς, τοῖς πρώτοις ὑπαγομένοις ἐς ἡμᾶς δίκην ἐπιτι-
αι, νῦν, ἐπεὶ καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς φανερῶς ἐχθροὶ

25. οἵοις τε ἡμῖν καὶ ὑμῖν] : vulgatam scripturam cum io et Weiskio transposita la τε correxi. Cf. I, 4, 6. Zeune οἵοις περ ἡμ. καὶ fecerat.

16. ἐναντίον] Ita vulgatum :ία cum Codd. B. C. D., habet quoque margo St. , correxi. ἐναντία A. E. ιt, quod Bryl. et Cast. in ιᾶν mutarunt, male pro- ·Zeunio. Xenophon sem- per ἐναντιοῦσθαι dixit. Mecum sentiunt Matthiae et Weiske.

27. εὑρήσετε] Deinceps verbum aliquod desidero sequentibus copulandum, aut repetendum εὑρήσετε post οὔτε γὰρ ψέγοντα. Ita enim malim comparata sectione 34. De hoc loco disputavit etiam Matthiae p. 97.

ταῦτα ἐγίγνωσκε] A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. E. omittunt ταῦτα.

28. ἡμᾶς — ἐς ἡμᾶς] Codd.

τῷ δήμῳ γεγενήμεθα, οὐκέτ' αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, ὅπως αὐτὸς μὲν αὖ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστῇ, 29 ἡμεῖς δὲ δίκην δῶμεν τῶν πεπραγμένων. Ὥστε οὐ μόνον ὡς ἐχθρῷ αὐτῷ προσήκει ἀλλὰ καὶ ὡς προδότῃ ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν διδόναι τὴν δίκην. Καίτοι τοσούτῳ μὲν δεινότερον προδοσία πολέμου, ὅσῳ χαλεπώτερον φυλάξασθαι τὸ ἀφανὲς τοῦ φανεροῦ· τοσούτῳ δ' ἔχθιον, ὅσῳ πολεμίοις μὲν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὖθις καὶ πιστοὶ γίγνονται· ὃν δ' ἂν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτῳ οὔτε ἐσπείσατο πώποτε οὐδεὶς, οὔτ' 30 ἂν σπείσαιτο τοῦ λοιποῦ. Ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι οὐ καινὰ ταῦτα οὗτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει προδότης ἐστὶν, ἀναμνήσω ὑμᾶς τὰ τούτῳ πεπραγμένα. Οὗτος γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν τιμώμενος ὑπὸ τοῦ δήμου κατὰ τὸν πατέρα Ἅγνωνα, προπετέστατος ἐγένετο τὴν δημοκρατίαν μεταστῆσαι ἐς τοὺς τετρακοσίους, καὶ ἐπρώτευεν ἐν ἐκείνοις· ἐπεὶ δ' ᾔσθετο ἀντίπαλόν τι τῇ ὀλιγαρχίᾳ ξυνιστάμενον, πρῶτος αὖ ἡγεμὼν τῷ δήμῳ ἐπ' ἐκείνους

B. C. D. ὑμᾶς. sequens ἐς omittit E.

29. πολέμιοι μὲν] Morus emendat πολεμίῳ: cum Weiskio πολεμίοις scripsi. Sequens ἂν omittunt B. D.

οὔτ' ἂν σπείσαιτο] Margo Leonclav. οὔτε πιστεῦσαι. Atque hoc postulat concinnitas orationis, et probavit Weiske. Codices B. D. οὔτ' ἐπίστευσε. C. οὔτε σπείσαιτο. E. οὔτ' ἂν σπεύσαιτο. Equidem fidem optimorum librorum sequor.

30. οὗτος γὰρ] A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. D. E. μὲν, altero μὲν omisso.

κατὰ τὸν πατέρα] ad exemplum patris. Lysias p. 426. de Theramene: πείσας ὑμᾶς τὴν ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν ἑλέσθαι. καὶ ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ τῶν προβούλων ὢν ταὐτ' ἔπραττε. De Theramene, Nicia et Thucydide Plutarchus in Nicia cap. 2. καὶ πατρικὴν ἔχοντες εὔνοιαν καὶ φιλίαν πρὸς τὸν δῆμον. De Theramene Xenophontis locum excerpsit auctor Scholii ad Aristoph. Ran. v. 546. Narrat, Hagnonis filium adoptione, non natu, fuisse, et ex Ceo insula oriundum; sed nescio, quid sit quod addit: δοκεῖ καὶ οὗτος καὶ ταῦτα τὰ τρία ἐπιψηφίσασθαι ἐπὶ ζημίᾳ ἢ δεσμεύεσθαι ἐν τῷ ξύλῳ ἢ πιεῖν κώνειον ἢ ἐκφυγεῖν. Adoptionem Eupolidis comici testimonio firmant Scholia ad Ran. v. 1001.

ἐν ἐκείνοις] A. I. Br. Cast. ἐν omittunt cum Codicibus A. C. E.

ὅθεν δήπου (γὰρ) καὶ κόθορνος ἐπικαλεῖται· 31
ιρ ὁ κόθορνος ἁρμόττειν μὲν τοῖς ποσὶν ἀμφο-
λοκεῖ, ἀποβλέπει δ' ἐπ' ἀμφότερον.) Δεῖ δὲ, ὦ
νες, ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μὲν
εἶναι τοὺς ξυνόντας ἐς πράγματα, ἤν δέ τι
τῃ, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐν νηΐ
ἴσθαι, ἕως ἂν ἐς οὖρον καταστῶσιν· εἰ δὲ μὴ,
ίκοιντό ποτε, ἔνθα δεῖ, εἰ, ἐπειδάν τι ἀντικόψῃ,
ἐς τἀναντία πλέοιεν; Καὶ εἰσὶ μὲν δήπου πᾶσαι 32
αὶ πολιτειῶν θανατηφόροι· σὺ δὲ διὰ τὸ
ιολος εἶναι πλείστοις μὲν μεταίτιος εἶ ἐξ ὀλιγ-
ὑπὸ τοῦ δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ' ἐκ
κτίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων. Οὗτος δέ τοι ἐστὶν,
ιεὶς ἀνελέσθαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοὺς κατα-
'Αθηναίων ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ, αὐτὸς
νελόμενος ὅμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν
νεν αὐτοὺς, ἵνα αὐτὸς περισωθείη. Ὅστις 33
φανερός ἐστι τοῦ μὲν πλεονεκτεῖν ἀεὶ ἐπιμελού-
τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος,
ούτου χρή ποτε φείσασθαι; πῶς δ' οὐ φυλά-
, εἰδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολὰς, ὡς μὴ καὶ
ταὐτὸ δυνασθῇ ποιῆσαι; Ἡμεῖς οὖν τοῦτον

ὅθεν δήπου] Quod se- γὰρ, suadente Steph. seclusi.
ιρ ὁ] Verba inclusa de- ·nset Morus veluti glos- ; ante eum Ruhnken de Antiphonte p. 816. . Graec. Reisk. Vol. ιamvis Scholiastes Ari- ι ad Ranas versu 47. ι suo libro repererit.
ερον] Ita iam Fr. Por- ·robante Steph. et Leon- scribendum censuit pro ἀμφοτέρων. Brodaeus ον malebat. Vel sic ta- ιsu caret verbum ἀπο- Plutarchus Praecept. reipubl. gerendae p. 277. δεῖ τὸν Θηραμένους κόθορνον ὑποδούμενον ἀμφοτέροις ὁμιλεῖν καὶ μηδετέροις προστίθεσθαι. Z. Codices A. E. ἀμφοτέρων. B. C. E. ἀπ' ἀμφοτέρων. Deinceps ἐς πράγματα τοὺς ξυνόντας habent Codd. B. C.
ἐς οὖρον] dum ventum secundum nacti fuerint.
32. Λέσβον] Proelium ad Arginusas intelligit.
33. ἐπιμελούμενος] Codex D. ἐπιμελόμενος. B. ἐπιμελώμενος.
ὡς μὴ — δυνασθῇ] In locis ceteris, infra III, 4, 15. ὡς μὴ δέοι. Cyropaed. I, 4, 17. ὡς μὴ βοη-

ὑπάγομεν καὶ ὡς ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὡς προδιδόντα
34 ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δ' εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε. καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δὲ [ἐν] ἐκείνῃ ἐπιχειρήσειέ τις τῶν Ἐφόρων, ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι, ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἁπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας ἀξιωθῆναι; Καὶ ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε. Ὡς οὗτος σωθεὶς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσειε τῶν ἐναντία γιγνωσκόντων ὑμῖν, ἀπολόμενος δὲ πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας.

35 Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο, Θηραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν·

Ἀλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι, ὦ ἄνδρες, ὃ τελευταῖον κατ' ἐμοῦ εἶπε. Φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. ἐγὼ δὲ οὐκ ἦρχον δήπου κατ' ἐκείνων λόγου, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔφασαν, προσταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυστυχοῦντας ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ. ἐγὼ δὲ ἀπολογούμενος, ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι

θοῖεν. VI, 3, 1. bis. Sed II, 9, 1. ὡς μὴ σχολάζωσι. Formam δυνασθῇ pro δυνηθῇ in Xenophonte passim offerunt libri scripti, veluti Cyrop. I, 1, 5. ἐδυνάσθη habent libri 3 Paris. Anabas. VII, 6, 20. δυνασθείη plures libri. ἐδυνάσθην Hellen. VII, 3, 3. sine varietate, ut ἐδυνάσθητε VII, 3, 7. et ἐδυνάσθησαν VII, 7, 25. μέγα δυνασθῶσι VI, 5, 40. δυνασθεῖσιν supra I, 4, 16.

34. εἰ δὲ ἐκείνῃ] Steph. et margo Leoncl. ἐν ἐκείνῃ. recte.

ἀλλ' ὑμῶν] Post haec in St. L. additum αὐτῶν, notatur tamen ut spurium. Z. Sed tertia Leonclaviana recte ascivit, et habet B. D.

35. ἦρχον] Stephanus et Leonclavius cum Codicibus B. D. addiderunt δήπου. Deinceps ἔφθασαν Codex E. habet.

προσταχθέντα με] Margo St. Leoncl. προσταχθέν μοι cum Codd. B. D. Recte. Dicitur enim προστάττειν τινί τι. Si esset ταχθέντα, probarem με. Z. In solo Cyropaediae VIII, 4, 9. loco, ὃ δὲ πράττοιμι, margo Steph. προστάττοίμην annotavit. Deinceps ἀπολέσθαι αὐτοὺς ordinat Codex B.

ιῖσθαι τοὺς ἄνδρας δυνατὸν ἦν, ἔδοξα τῇ πόλει
: λέγειν, ἐκεῖνοι δὲ ἑαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαίνοντο.
ιντες γὰρ οἷόν τε εἶναι σῶσαι τοὺς ἄνδρας,
ενοι αὐτοὺς ἀπολέσθαι, ἀποπλέοντες ᾤχοντο.
ἔντοι θαυμάζω γε τὸ Κριτίαν παρανενομηκέναι· 36
ὶρ ταῦτα ἦν, οὐ παρὼν ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἐν Θετ-
μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατασκευασείων,
ιὺς πενέστας ὥπλιζεν ἐπὶ τοὺς δεσπότας. Ὧν μὲν 37
ὗτος ἐκεῖ ἔπραττε, μηδὲν ἐνθάδε γένοιτο· τάδε
ιτοι ὁμολογῶ ἐγὼ τούτῳ, εἴ τις ὑμᾶς μὲν τῆς
βούλεται παῦσαι, τοὺς δ' ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν
ιὺς ποιεῖ, δίκαιον εἶναι τῆς μεγίστης αὐτὸν
ίας τυγχάνειν· ὅστις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων
οἶμαι ἂν ὑμᾶς κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπρα-
καὶ ἃ νῦν πράττει ἕκαστος ἡμῶν, εἰ κατανοή-

. τὸ Κριτίαν] Cast. St. τὸν Κρ.
νενομηκέναι] iniuste acme. Z. Vulgatam ut det, Weiske post Κριτίαν e aliquot verba, veluti), putabat. Wyttenbach κοέναι coniecit, Wolfius νοηκέναι. Sed hoc po-ι verbum et nimium et onti inusitatum est: Vyttenbachio assentior.
κευασείων] A. Iunt. κα-:ζείων, ut Codd. A. E. sed :νάζων Br. Cast. Codd. . a prima manu. Steph. ιcl. κατεσκεύαζε dederunt. ι scripturam a Moro ιtam probavit cum Zeuske. Fateor tamen, mihi m orationem fieri videri Stephani scriptura.
τας] Hunc locum velut o libro laudat Harpocravoce hac. Sunt eadem hessalos conditione, qua orum Helotes. Vide n. ad Timaei Glossar. p. 212. ed. secund. Critiae fugam in Thessaliam et nefarias molitiones obiter memorat Noster in Memorabil. I, 2, 24. Morus: Penestarum seditiosos Amynias legatus Atheniensium ad Thessalos adiuvit, ut apparet ex Aristophanis Vesp. v. 1263. et quae ibi Scholia posuerunt et ad Nub. v. 691. Sed haec legatio pertinet ad Olympiadem 89. igitur anterior fuga Critiae. Quae Cicero de Nat. Deor. III, 28 de Iasone Pheraeo, eadem de Prometheo Thessalo narrant Plutarchus et Simplicius, annotante Victorio V. Lect. VII, c. 10. Iasoni cognomen Promethei fuisse, coniicit Wyttenbach ad Plutarchum Vol VI, p. 624.

37. ἰσχυροὺς ποιεῖ] Vulgatum ποιεῖν cum Codice B. correxi. Huc respicit Theramenis oratio sect. 43.

οἶμαι ἂν] Codd. B. C. D. E. οἴομαι habent.

38 σετε. Οὐκοῦν μέχρι μὲν τοῦ ὑμᾶς τε καταστῆναι εἰς τὴν βουλήν, καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθῆναι, καὶ τοὺς ὁμολογουμένως συκοφάντας ὑπάγεσθαι, πάντες ταὐτὰ ἐγιγνώσκομεν· ἐπεὶ δέ γε οὗτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ξυλλαμβάνειν, ἐκ τούτου κἀγὼ ἠρξάμην 39 τἀναντία τούτοις γιγνώσκειν. Ἤιδειν γάρ, ὅτι, ἀποθνήσκοντος μὲν Λέοντος τοῦ Σαλαμινίου, ἀνδρὸς καὶ ὄντος καὶ δοκοῦντος ἱκανοῦ εἶναι, ἀδικοῦντος δ' οὐδὲ ἕν, οἱ ὅμοιοι τούτῳ φοβήσοιντο, φοβούμενοι δὲ ἐναντίοι τῇδε τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο. Ἐγίγνωσκον δέ, ὅτι, ξυλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ Νικίου, καὶ πλουσίου καὶ οὐδὲν πώποτε δημοτικὸν οὔτε αὐτοῦ οὔτε τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτῳ ὅμοιοι δυσμενεῖς ὑμῖν 40 γενήσοιντο. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφῶντος ὑφ' ὑμῶν

38. καταστῆναι εἰς τὴν βουλὴν] A. I. Br. Cast. καταστῆσαι ἐς τὴν βουλήν. Cum Codd. A. C. D. E. Steph. et Leoncl. καταστῆναι ἐς τὴν β. dederunt: quam scripturam Morus improbavit vertens *usque dum in senatum constituti eratis*. Rectius Weiske probatam scripturam Codicum vertit *suscipere munus senatoris*, et comparat Cyrop. I, 5, 7. κατέστην εἰς τόδε τὸ τέλος.

ὁμολογουμένως] Castal. ὁμολογουμένους cum Codice D. Infra III, 5, 4. est εἰς τὴν ὁμολογουμένην φίλην τε καὶ σύμμαχον εἶναι, ubi male Zeune ὁμολογουμένως scribi voluit. In Theophrasti h. pl. I, 4, 3. τῶν ὁμολογουμένως χερσαίων solus cod. Urbinas mutat in ὁμολογουμένων.

ἐπεὶ δὲ οὗτοι] Cod. B. C. ἐπεὶ δέ γε. C. οὗτος ἤρξατο. sed sequens τούτοις vulgatam tuetur scripturam, excepto γε.

39. Λέοντος] Caedem eius memorat Plato Apolog. cap. 20. Melitus cum inauditum interfecerat, auctore Andocide de Mysteriis p. 46. Deinceps ὅμοιοι τούτου Cod. C. habet.

φοβήσοιντο] Margo Leoncl. φοβηθήσοιντο.

ἐναντίοι] A. I. Br. Castal. Codd. A. C. E. ἐναντία. A. ἐναντίοι superscriptum habet. Articulum τῇ post τῇδε omisit Iunt. Castal.

Νικηράτου] Huius caedem commemorat Lysias contra Poliuchum p. 602. De coniuge eius narrat Hieronymus c. Iovinianum I, p. 187. ed. Benedict. *Quae impatiens iniuriae viri mortem sibi ipsa conscivit, ne triginta tyrannorum — libidinem sustineret.*

40. Ἀντιφῶντος] Lysias p. 427. de Theramene: Ἀντιφῶντα καὶ Ἀρχεπτόλεμον φιλτάτους ὄντας αὐτῷ κατηγορῶν ἀπέκτεινε. Antiphon hic a Rhamnusio rhetore diversus fuit, Lysidonidae filius, ut ex Plutarcho docet Ruhnken. de Antiphonte Dissert. p. 819. ed. Reisk. Ceterum Paris. B. C. D. ὑφ' ἡμῶν habent.

νμένου, ὃς ἐν τῷ πολέμῳ δύο τριήρεις εὖ πλεού-
ιαρείχετο, ἠπιστάμην, ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τῇ
γεγενημένοι πάντες ὑπόπτως ὑμῖν ἕξοιεν.
ησν δὲ καί, ὅτε τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον
ἔφασαν χρῆναι· εὔδηλον γὰρ ἦν, ὅτι, τούτων
μένων, καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμιοι τῇ πο-
ἔσοιντο. Ἀντεῖπον δὲ καί, ὅτε τὰ ὅπλα τοῦ 41
ῦς παρῃροῦντο, οὐ νομίζων χρῆναι ἀσθενῆ τὴν
ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους ἑώρων
ν ἕνεκα βουλομένους περισῶσαι ἡμᾶς, ὅπως,
γενόμενοι, μηδὲν δυναίμεθ' αὐτοὺς ὠφελεῖν·
γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γε δέοιντο, καὶ μηδένα
, ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. Οὐδὲ 42
ι φρουροὺς μισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, ἐξὸν
τῶν πολιτῶν τοσούτους προσλαμβάνειν, ἕως
ς οἱ ἄρχοντες ἐμέλλομεν τῶν ἀρχομένων κρατή-
Ἐπεί γε μὴν πολλοὺς ἑώρων ἐν τῇ πόλει τῇ
τῇδε δυσμενεῖς, πολλοὺς δὲ φυγάδας γιγνομέ-
οὐκ αὖ ἐδόκει μοι, οὔτε Θρασύβουλον οὔτε

εούσας] Edd. veteres ἐσ-
ς. Emendata lectio est
ine L. et St. εἰσπλ. Pa-
έκπλ. D. εὖ omittit C.
ἡμῖν B. C. D. ἕξειεν A.

ἕκαστον] Lysias contra
ι. p. 386. Θέογνις καὶ
ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα
ν μετοίκων, ὡς εἶέν τινες
τεία ἀχθόμενοι. καλλί-
ν εἶναι πρόφασιν τιμω-
μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ
ζεσθαι, πάντως δὲ τὴν
ιν πένεσθαι, τὴν δὲ ἀρ-
ισθαι χρημάτων — ἔδοξεν
οῖς δέκα συλλαβεῖν, τού-
ὁύο πένητας. ἵν' αὐτοῖς ᾖ
ὺς ἄλλους ἀπολογία, ὡς
άτων οὕνεκα ταῦτα πέ-
, ἀλλὰ συμφέροντα γε-
γένηται. διαλαβόντες δὲ τὰς οἰ-
κίας ἐβάδιζον, καὶ ἐμὲ μὲν ξέ-
νους ἑστιῶντα κατέλαβον, οὓς
ἐξελάσαντες Πείσωνί με παραδι-
δόασιν. Xenophon supra §. 21.
eadem locutione, μετοίκων ἕνα
ἕκαστον, usus est, ubi Morus
unum quemlibet, quisquis de-
mum esset, primum quemque,
interpretatus est. Male; ex
Lysiae enim διαλαβόντες appa-
ret, esse sensum: ut quivis e
triginta tyrannis unum sibi in-
quilinum divitem interficien-
dum deligeret.

41. δυναίμεθ' αὐτοὺς] Codd.
B. E. δυνάμεθα habent. dein-
ceps Cast. πιέσαντες.

42. μισθοῦσθαι] A. I. Br.
Cast. μισθοῦσαι. Deinceps αὐ-
τῷ pro αὐτῶν A. Iunt. Postea

Ἄνυτον οὔτε Ἀλκιβιάδην φυγαδεύειν· ᾔδειν γάρ, ὅτι οὕτω γε τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρὸν ἔσοιτο, εἰ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ἱκανοὶ προσγενήσοιντο, τοῖς δὲ ἡγεῖσθαι βουλομένοις ξύμμαχοι πολλοὶ φανήσοιντο.
43 Ὁ ταῦτα οὖν νουθετῶν ἐν τῷ φανερῷ, πότερα εὐμενὴς ἂν δικαίως, ἢ προδότης νομίζοιτο; Οὐχ οἱ ἐχθρούς, ὦ Κριτία, κωλύοντες πολλοὺς ποιεῖσθαι, οὐδ' οἱ ξυμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτᾶσθαι, οὗτοι τοὺς πολεμίους ἰσχυροὺς ποιοῦσιν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι, καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὗτοί εἰσιν οἱ καὶ πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες, καὶ προδιδόντες οὐ μόνον
44 τοὺς φίλους ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς δι' αἰσχροκέρδειαν. Εἰ δὲ μὴ ἄλλως γνωστόν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε ἐπισκέψασθε. Πότερον οἴεσθε, Θρασύβουλον καὶ Ἄνυτον καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας, ἃ ἐγὼ λέγω, μᾶλλον ἂν ἐνθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι, ἢ ἃ οὗτοι πράττουσιν;

φυγάδας γενομένους vulgatum cum B. D. mutavi. Denique οὐκ ἂν ἐδόκει vitiosum cum Weiskio correxi e Codicibus B. C. D.

Ἄνυτον] Thrasybulum et Anytum, recuperata libertate, plurimum auctoritate valuisse, refert Isocrates contra Callimachum p. 236. Alcibiadem in Asia interfectum dolis tyrannorum triginta, refert Diodorus. Anytum (Anthemionis filium, qui Olympiadis 92, 4. anno in iudicio pecunia corrupto absolutus fuerat, teste Diodoro XIII, 64. Plutarcho de Curios. c. 14.) ducem exsulum appellat Lysias Oratione contra Agorat. p. 497., ubi narrat, Agoratum transfugisse ad exsules, quos appellat τοὺς ἐπὶ Φυλήν, etsi bene noverat, eorum quosdam in exsilium per se actos: εἰδώς, ὅτι εἰσί τινες ἐπὶ Φυλὴν τῶν ὑπὸ τούτου ἐκπεπτωκότων, ἐτόλμησεν ἐλθεῖν ὡς τούτους. Exsules eum comprehensum ἄγουσιν ἄντικρυς ὡς ἀποκτενοῦντες, οὗπερ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέσφαττον, εἴ τινα λῃστὴν ἢ κακοῦργον συλλάβοιεν. στρατηγῶν δ' Ἄνυτος ἐπὶ Φυλὴν (lege τῶν ἐπὶ Φυλήν, ut dicuntur οἱ ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας) οὐκ ἔφη χρῆναι ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα, λέγων, ὅτι οὔπω οὕτω διακέοιντο, ὥστε τιμωρεῖσθαί τινας τῶν ἐχθρῶν. ἀλλὰ νῦν μὲν δεῖν αὐτοὺς ἡσυχίαν ἔχειν· εἰ δέ ποτε οἴκαδε κατέλθοιεν, τότε καὶ τιμωρήσοιντο τοὺς ἀδικοῦντας. ταῦτα λέγων αἴτιος ἐγένετο τοῦ ἀποφυγεῖν τοῦτον ἐπὶ Φυλῇ (lege τοὺς ἐπὶ Φ.), ἀνάγκη δὲ ἦν τοῦ στρατηγοῦ ἀνδρὸς ἀκροᾶσθαι, εἴπερ ἔμελλον σωθήσεσθαι.

43. νομοθετῶν] Margo L. et St. νουθετῶν cum Cod. C., qui tamen ἐν τῷ φ. νουθετῶν habet: quod recepi. Antea

γὰρ οἶμαι, νῦν μὲν αὐτοὺς νομίζειν, ξυμ-
άντα μεστὰ εἶναι· εἰ δὲ τὸ κράτιστον τῆς
ροσφιλῶς ἡμῖν εἶχε, χαλεπὸν ἂν ἡγεῖσθαι
τὸ ἐπιβαίνειν ποι τῆς χώρας. Ἃ δ' αὖ 45
ς ἐγώ εἰμι οἷος ἀεί ποτε μεταβάλλεσθαι,
ετε καὶ ταῦτα. Τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν τετρα-
λιτείαν καὶ αὐτὸς δήπου ὁ δῆμος ἐψηφίσατο,
νος, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάσῃ πολιτείᾳ
ν ἢ δημοκρατίᾳ πιστεύσειαν. Ἐπεὶ δέ γε 46
ὲν οὐδὲν ἀνίεσαν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην
ένθιον καὶ Ἀρίσταρχον στρατηγοῦντες φα-
νοντο ἐπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες, ἐς
πο τοὺς πολεμίους δεξάμενοι ὑφ' αὑτοῖς καὶ
οις τὴν πόλιν ποιήσασθαι· εἰ ταῦτ' αἰσθό-
ὶ διεκώλυσα, τοῦτ' ἔστι προδότην εἶναι τῶν
Ἀποκαλεῖ δὲ Κόθορνόν με, ὡς ἀμφοτέροις 47

e B. C. D. E. muta-

ιαι] Ald. Iunt. cum
C. E. εἶναι. In Bryl.
ὲν γὰρ ἡγεῖσθαι νῦν
; νομίζων. In Castal.
lectio, sed rectius νο-

] Ita recte Cast. pro-
nclavio pro vulgato
Antea χαλεπῶς habet
Postea articulum τὸ
. I. Cast. Cod. A.

ὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν
ν] E Codic. B. Y.
nem addidi.

ἀνίεσαν] De tyrannis
tis legatis Thrasy-
ercitui non cedentibus
ur Morus ex Thucy-
81—90. Sed praefero
Castal. ἤνυσαν, ut
nii moras traxisse
Z. Contra Weiske
lgatum ἀνιέναι inter-
remittere actiones ho-
stiles e Thucydide VIII, 70.

χώματι] agger seu moles mari opposita, italica vocabuli flexione molo. Memorat hunc Piraeei aggerem Demosth. contra Polycletum p. 1208 et 1229., ubi Scholiastes ait fuisse οἰκοδόμημα ἐν τῷ λιμένι προβεβλημένον προσορμίσεως ἕνεκα καὶ ἀγορᾶς ναυτῶν. Theophrastus Charact. c. 24. in Piraeeo vocat διάζευγμα. In Lechaeo, Corinthiorum portu, similem aggerem Pausanias τὸ ζεῦγμα τὸ διὰ θαλάσσης appellat II, 2, p. 114. De re ipsa Demosth. contra Theocrin. p. 1343. Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου, θεῖος ὢν Ἐπιχάρους, κατασκάψας τὴν Ἠετιώνειαν, εἰς ἣν τοὺς Λακεδαιμονίους ἔμελλον οἱ περὶ Κριτίαν ὑποδέχεσθαι, καθεῖλε μὲν τὸ ἐπιτείχισμα, κατήγαγε δὲ τὸν δῆμον. Ibi tamen historiam 30 tyrannorum et 400 permutavit, docente Valesio Emendat. p. 108.

καὶ τοῖς ἑταίροις] Vulgatum

τῷ δήμῳ γεγενήμεθα, οὐκέτ' αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, ὅπως αὐτὸς μὲν αὖ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστῇ, 29 ἡμεῖς δὲ δίκην δῶμεν τῶν πεπραγμένων. Ὥστε οὐ μόνον ὡς ἐχθρῷ αὐτῷ προσήκει ἀλλὰ καὶ ὡς προδότῃ ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν διδόναι τὴν δίκην. Καίτοι τοσούτῳ μὲν δεινότερον προδοσία πολέμου, ὅσῳ χαλεπώτερον, φυλάξασθαι τὸ ἀφανὲς τοῦ φανεροῦ· τοσούτῳ δ' ἔχθιον, ὅσῳ πολεμίοις μὲν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὖθις καὶ πιστοὶ γίγνονται· ὃν δ' ἂν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτῳ οὔτε ἐσπείσατο πώποτε οὐδεὶς, οὔτ' 30 ἂν σπείσαιτο τοῦ λοιποῦ. Ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι οὐ καινὰ ταῦτα οὗτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει προδότης ἐστὶν, ἀναμνήσω ὑμᾶς τὰ τούτῳ πεπραγμένα. Οὗτος γὰρ ἐξ ἀρχῆς μὲν τιμώμενος ὑπὸ τοῦ δήμου κατὰ τὸν πατέρα Ἅγνωνα, προπετέστατος ἐγένετο τὴν δημοκρατίαν μεταστῆσαι ἐς τοὺς τετρακοσίους, καὶ ἐπρώτευεν ἐν ἐκείνοις· ἐπεὶ δ' ᾔσθετο ἀντίπαλόν τι τῇ ὀλιγαρχίᾳ ξυνιστάμενον, πρῶτος αὖ ἡγεμὼν τῷ δήμῳ ἐπ' ἐκείνους

B. C. D. ὑμᾶς. sequens ἐς omittit E.

29. πολέμιοι μὲν] Morus emendat πολεμίῳ: cum Weiskio πολεμίοις scripsi. Sequens ἂν omittunt B. D.

οὔτ' ἂν σπείσαιτο] Margo Leonclav. οὔτε πιστεύσαι. Atque hoc postulat concinnitas orationis, et probavit Weiske. Codices B. D. οὔτ' ἐπίστευσε. C. οὔτε σπείσαιτο. E. οὔτ' ἂν σπεύσαιτο. Equidem fidem optimorum librorum sequor.

30. οὗτος γὰρ] A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. D. E. μὲν, altero μὲν omisso.

κατὰ τὸν πατέρα] ad exemplum patris. Lysias p. 426. de Theramene: πείσας ὑμᾶς τὴν ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν ἑλέσθαι. καὶ ὁ μὲν πατὴρ αὐτοῦ τῶν προβούλων ὢν ταῦτ' ἔπραττε. De Theramene, Nicia et Thucydide Plutarchus in Nicia cap. 2. καὶ πατρικὴν ἔχοντας εὔνοιαν καὶ φιλίαν πρὸς τὸν δῆμον. De Theramene Xenophontis locum excerpsit auctor Scholii ad Aristoph. Ran. v. 546. Narrat, Hagnonis filium adoptione, non natu, fuisse, et ex Ceo insula oriundum; sed nescio, quid sit quod addit: δοκεῖ καὶ οὗτος καὶ ταῦτα τὰ τρία ἐπιψηφίσασθαι ἐπὶ ζημίᾳ ἢ δεσμεύεσθαι ἐν τῷ ξύλῳ ἢ πιεῖν κώνειον ἢ ἐκφυγεῖν. Adoptionem Eupolidis comici testimonio firmant Scholia ad Ran. v. 1001.

ἐν ἐκείνοις] A. I. Br. Cast. ἐν omittunt cum Codicibus A. C. E.

ἐγένετο. ὅθεν δήπου (γὰρ) καὶ κόθορνος ἐπικαλεῖται· 31 (καὶ γὰρ ὁ κόθορνος ἁρμόττειν μὲν τοῖς ποσὶν ἀμφοτέροις δοκεῖ, ἀποβλέπει δ' ἐπ' ἀμφότερον.) Δεῖ δὲ, ὦ Θηράμενες, ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν οὐ προάγειν μὲν δεινὸν εἶναι τοὺς ξυνόντας ἐς πράγματα, ἢν δέ τι ἀντικόπτῃ, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι· ἀλλ' ὥσπερ ἐν νηῒ διαπονεῖσθαι, ἕως ἂν ἐς οὖρον καταστῶσιν· εἰ δὲ μὴ, πῶς ἀφίκοιντό ποτε, ἔνθα δεῖ, εἰ, ἐπειδάν τι ἀντικόψῃ, εὐθὺς ἐς τἀναντία πλέοιεν; Καὶ εἰσὶ μὲν δήπου πᾶσαι 32 μεταβολαὶ πολιτειῶν θανατηφόροι· σὺ δὲ διὰ τὸ εὐμετάβολος εἶναι πλείστοις μὲν μεταίτιος εἶ ἐξ ὀλιγαρχίας ὑπὸ τοῦ δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ' ἐκ δημοκρατίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων. Οὗτος δέ τοι ἐστὶν, ὃς ταχθεὶς ἀνελέσθαι ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοὺς καταδύντας Ἀθηναίων ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ, αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος ὅμως τῶν στρατηγῶν κατηγορῶν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, ἵνα αὐτὸς περισωθείη. Ὅστις 33 γε μὴν φανερός ἐστι τοῦ μὲν πλεονεκτεῖν ἀεὶ ἐπιμελούμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρή ποτε φείσασθαι; πῶς δ' οὐ φυλάξασθαι, εἰδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολὰς, ὡς μὴ καὶ ἡμᾶς ταὐτὸ δυνασθῇ ποιῆσαι; Ἡμεῖς οὖν τοῦτον

31. ὅθεν δήπου] Quod sequebatur γὰρ, suadente Steph. et Moro seclusi.

καὶ γὰρ ὁ] Verba inclusa delenda censet Morus veluti glossam, et ante eum Ruhnken Dissert. de Antiphonte p. 816. in Orat. Graec. Reisk. Vol. VII., quamvis Scholiastes Aristophanis ad Ranas versu 47. eadem in suo libro repererit.

ἀμφότερον] Ita iam Fr. Portus, approbante Steph. et Leonclavio, scribendum censuit pro vulgato ἀμφοτέρων. Brodaeus ἀμφοτέρον malebat. Vel sic tamen sensu caret verbum ἀποβλέπει. Plutarchus Praecept. reipubl. gerendae p. 277. δεῖ τὸν Θηραμένους κόθορνον ὑποδούμενον ἀμφοτέροις ὁμιλεῖν καὶ μηδετέροις προστίθεσθαι. Z. Codices A. E. ἀμφοτέρων. B. C. E. ἀπ' ἀμφοτέρων. Deinceps ἐς πράγματα τοὺς ξυνόντας habent Codd. B. C.

ἐς οὖρον] dum ventum secundum nacti fuerint.

32. Λέσβον] Proelium ad Arginusas intelligit.

33. ἐπιμελούμενος] Codex D. ἐπιμελόμενος. B. ἐπιμελώμενος.

ὡς μὴ — δυνασθῇ] In locis ceteris, infra III, 4, 15. ὡς μὴ δέοι. Cyropaed. I, 4, 17. ὡς μὴ βοη-

ὑπάγομεν καὶ ὡς ἐπιβουλεύοντα, καὶ ὡς προδιδόντα 34 ἡμᾶς τε καὶ ὑμᾶς. Ὡς δ' εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε. καλλίστη μὲν γὰρ δήπου δοκεῖ πολιτεία εἶναι ἡ Λακεδαιμονίων· εἰ δὲ [ἐν] ἐκείνῃ ἐπιχειρήσειέ τις τῶν Ἐφόρων, ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι, ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἐφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἁπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας ἀξιωθῆναι; Καὶ ὑμεῖς οὖν, ἐὰν σωφρονῆτε, οὐ τούτου, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε. Ὡς οὗτος σωθεὶς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσειε τῶν ἐναντία γιγνωσκόντων ὑμῖν, ἀπολόμενος δὲ πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμοι ἂν τὰς ἐλπίδας.

35 Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθέζετο, Θηραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν·

Ἀλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι, ὦ ἄνδρες, ὃ τελευταῖον κατ' ἐμοῦ εἶπε. Φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. ἐγὼ δὲ οὐκ ἦρχον δήπου κατ' ἐκείνων λόγου, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔφασαν, προσταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυστυχοῦντας ἐν τῇ περὶ Λέσβον ναυμαχίᾳ. ἐγὼ δὲ ἀπολογούμενος, ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι

θοῖεν. VI, 3, 1. bis. Sed II, 9, 1. ὡς μὴ σχολάζωσι. Formam δυνασθῇ pro δυνηθῇ in Xenophonte passim offerunt libri scripti, veluti Cyrop. I, 1, 5. ἐδυνάσθη habent libri 3 Paris. Anabas. VII, 6, 20. δυνασθείη plures libri. ἐδυνάσθην Hellen. VII, 3, 3. sine varietate, ut ἐδυνάσθητε VII, 3, 7. et ἐδυνάσθησαν VII, 7, 25. μέγα δυνασθῶσι VI, 5, 40. δυνασθεῖσιν supra I, 4, 16.

34. εἰ δὲ ἐκείνῃ] Steph. et margo Leoncl. ἐν ἐκείνῃ. recte.

ἀλλ' ὑμῶν] Post haec in St. L. additum αὐτῶν, notatur tamen ut spurium. Z. Sed tertia Leoncläviana recte ascivit, et habet B. D.

35. ἦρχον] Stephanus et Leonclavius cum Codicibus B. D. addiderunt δήπου. Deinceps ἔφθασαν Codex E. habet.

προσταχθέντα με] Margo St. Leoncl. προσταχθέν μοι cum Codd. B. D. Recte. Dicitur enim προστάττειν τινί τι. Si esset ταχθέντα, probarem με. Z. In solo Cyropaediae VIII, 4, 9. loco, ὃ δὲ πράττοιμι, margo Steph. προσταττοίμην annotavit. Deinceps ἀπολέσθαι αὐτοὺς ordinat Codex B.

ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας δυνατὸν ἦν, ἔδοξα τῇ πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνοι δὲ ἑαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαίνοντο. φάσκοντες γὰρ οἷόν τε εἶναι σῶσαι τοὺς ἄνδρας, προϊέμενοι αὐτοὺς ἀπολέσθαι, ἀποπλέοντες ᾤχοντο. Οὐ μέντοι θαυμάζω γε τὸ Κριτίαν παρανενομηκέναι· 36 ὅτε γὰρ ταῦτα ἦν, οὐ παρὼν ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἐν Θετταλίᾳ μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατασκευασείων, καὶ τοὺς πενέστας ὥπλιζεν ἐπὶ τοὺς δεσπότας. Ὧν μὲν 37 οὖν οὗτος ἐκεῖ ἔπραττε, μηδὲν ἐνθάδε γένοιτο· τάδε γε μέντοι ὁμολογῶ ἐγὼ τούτῳ, εἴ τις ὑμᾶς μὲν τῆς ἀρχῆς βούλεται παῦσαι, τοὺς δ' ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν ἰσχυροὺς ποιεῖ, δίκαιον εἶναι τῆς μεγίστης αὐτὸν τιμωρίας τυγχάνειν· ὅστις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων ἐστὶν, οἶμαι ἂν ὑμᾶς κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπραγμένα καὶ ἃ νῦν πράττει ἕκαστος ἡμῶν, εἰ κατανοή-

36. τὸ Κριτίαν] Cast. St. Leoncl. τὸν Κρ.

παρανενομηκέναι] iniuste accusare me. Z. Vulgatam ut defenderet, Weiske post Κριτίαν excidisse aliquot verba, veluti τότε οὐ, putabat. Wyttenbach παρακηκοέναι coniecit, Wolfius παρανενοηκέναι. Sed hoc postremum verbum et nimium et Xenophonti inusitatum est: quare Wyttenbachio assentior.

κατασκευασείων] A. Iunt. κατασκευαζείων, ut Codd. A. E. sed κατασκευάζων Br. Cast. Codd. C. et E. a prima manu. Steph. et Leoncl. κατεσκεύαζε dederunt. Nostram scripturam a Moro excogitatam probavit cum Zeunio Weiske. Fateor tamen, mihi faciliorem orationem fieri videri recepta Stephani scriptura.

πενέστας] Hunc locum velut ex tertio libro laudat Harpocratio sub voce hac. Sunt eadem apud Thessalos conditione, qua Spartanorum Helotes. Vide Ruhnken. ad Timaei Glossar. p. 212. ed. secund. Critiae fugam in Thessaliam et nefarias molitiones obiter memorat Noster in Memorabil. I, 2, 24. Morus: Penestarum seditiosos Amynias legatus Atheniensium ad Thessalos adiuvit, ut appar et ex Aristophanis Vesp. v. 1263. et quae ibi Scholia posuerunt et ad Nub. v. 691. Sed haec legatio pertinet ad Olympiadem 89. igitur anterior fuga Critiae. Quae Cicero de Nat. Deor III, 28 de Iasone Pheraeo, eadem de Prometheo Thessalo narrant Plutarchus et Simplicius, annotante Victorio V. Lect. VII, c. 10. Iasoni cognomen Promethei fuisse, coniicit Wyttenbach ad Plutarchum Vol VI, p. 624.

37. ἰσχυροὺς ποιεῖ] Vulgatum ποιεῖν cum Codice B. correxi. Huc respicit Theramenis oratio sect. 43.

οἶμαι ἂν] Codd. B. C. D. E. οἴομαι habent.

38 σετε. Οὐκοῦν μέχρι μὲν τοῦ ὑμᾶς τε καταστῆναι εἰς τὴν βουλὴν, καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθῆναι, καὶ τοὺς ὁμολογουμένως συκοφάντας ὑπάγεσθαι, πάντες ταὐτὰ ἐγιγνώσκομεν· ἐπεὶ δέ γε οὗτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ξυλλαμβάνειν, ἐκ τούτου κἀγὼ ἠρξάμην
39 τἀναντία τούτοις γιγνώσκειν. Ἤιδειν γὰρ, ὅτι, ἀποθνήσκοντος μὲν Λέοντος τοῦ Σαλαμινίου, ἀνδρὸς καὶ ὄντος καὶ δοκοῦντος ἱκανοῦ εἶναι, ἀδικοῦντος δ' οὐδὲ ἕν, οἱ ὅμοιοι τούτῳ φοβήσοιντο, φοβούμενοι δὲ ἐναντίοι τῇδε τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο. Ἐγίγνωσκον δὲ, ὅτι, ξυλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ Νικίου, καὶ πλουσίου καὶ οὐδὲν πώποτε δημοτικὸν οὔτε αὐτοῦ οὔτε τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτῳ ὅμοιοι δυσμενεῖς ὑμῖν
40 γενήσοιντο. Ἀλλὰ μὴν καὶ Ἀντιφῶντος ὑφ' ὑμῶν

38. *καταστῆναι εἰς τὴν βουλὴν*] A. I. Br. Cast. *καταστῆσαι ἐς τὴν βουλὴν*. Cum Codd. A. C. D. E. Steph. et Leoncl. *καταστῆναι ἐς τὴν β.* dederunt: quam scripturam Morus improbavit vertens *usque dum in senatum constituti eratis*. Rectius Weiske probatam scripturam Codicum vertit *suscipere munus senatoris*, et comparat Cyrop. 1, 5, 7. *κατέστην εἰς τόδε τὸ τέλος*.

ὁμολογουμένως] Castal. *ὁμολογουμένους* cum Codice D. Infra III, 5, 4. est *εἰς τὴν ὁμολογουμένην φίλην τε καὶ σύμμαχον εἶναι*, ubi male Zeune *ὁμολογουμένως* scribi voluit. In Theophrasti h. pl. I, 4, 3. *τῶν ὁμολογουμένως χερσαίων* solus cod. Urbinas mutat in *ὁμολογουμένων*.

ἐπεὶ δὲ οὗτοι] Cod. B. C. *ἐπεὶ δέ γε*. C. *οὗτος ἤρξατο*. sed sequens *τούτοις* vulgatam tuetur scripturam, excepto *γε*.

39. *Λέοντος*] Caedem eius memorat Plato Apolog. cap. 20. Melitus cum inauditum interfecerat, auctore Andocide de Mysteriis p. 46. Deinceps *ὅμοιοι τούτου* Cod. C. habet.

φοβήσοιντο] Margo Leoncl. *φοβηθήσοιντο*.

ἐναντίοι] A. I. Br. Castal. Codd. A. C. E. *ἐναντία*. A. *ἐναντίοι* superscriptum habet. Articulum *τῇ* post *τῇδε* omisit Iunt. Castal.

Νικηράτου] Huius caedem commemorat Lysias contra Poliuchum p. 602. De coniuge eius narrat Hieronymus c. Iovinianum I, p. 187. ed. Benedict. *Quae impatiens iniuriae viri mortem sibi ipsa conscivit, ne triginta tyrannorum — libidinem sustineret.*

40. *Ἀντιφῶντος*] Lysias p. 427. de Theramene: *Ἀντιφῶντα καὶ Ἀρχεπτόλεμον φιλτάτους ὄντας αὐτῷ κατηγορῶν ἀπέκτεινε.* Antiphon hic a Rhamnusio rhetore diversus fuit, Lysidonidae filius, ut ex Plutarcho docet Ruhnken. de Antiphonte Dissert. p. 819. ed. Reisk. Ceterum Paris. B. C. D. *ὑφ' ἡμῶν* habent.

ἀπολλυμένου, ὃς ἐν τῷ πολέμῳ δύο τριήρεις εὖ πλεούσας παρείχετο, ἠπιστάμην, ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τῇ πόλει γεγενημένοι πάντες ὑπόπτως ὑμῖν ἕξοιεν. Ἀντεῖπον δὲ καί, ὅτε τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον λαβεῖν ἔφασαν χρῆναι· εὔδηλον γὰρ ἦν, ὅτι, τούτων ἀπολομένων, καὶ οἱ μέτοικοι ἅπαντες πολέμιοι τῇ πολιτείᾳ ἔσοιντο. Ἀντεῖπον δὲ καί, ὅτε τὰ ὅπλα τοῦ 41 πλήθους παρῃροῦντο, οὐ νομίζων χρῆναι ἀσθενῆ τὴν πόλιν ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ τοὺς Λακεδαιμονίους ἑώρων τούτου ἕνεκα βουλομένους περισῶσαι ἡμᾶς, ὅπως, ὀλίγοι γενόμενοι, μηδὲν δυναίμεθ' αὐτοὺς ὠφελεῖν· ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γε δέοιντο, καὶ μηδένα λιπεῖν, ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. Οὐδέ 42 γε τὸ φρουροὺς μισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, ἐξὸν αὐτῶν τῶν πολιτῶν τοσούτους προσλαμβάνειν, ἕως ῥᾳδίως οἱ ἄρχοντες ἐμέλλομεν τῶν ἀρχομένων κρατήσειν. Ἐπεί γε μὴν πολλοὺς ἑώρων ἐν τῇ πόλει τῇ ἀρχῇ τῇδε δυσμενεῖς, πολλοὺς δὲ φυγάδας γιγνομένους, οὐκ αὖ ἐδόκει μοι, οὔτε Θρασύβουλον οὔτε

εὖ πλεούσας] Edd. veteres ἐσπλεούσας. Emendata lectio est in margine L. et St. εἰσπλ. Paris. E. ἐκπλ. D. εὖ omittit C. Postea ἡμῖν B. C. D. ἕξειεν A. habet.

ἕνα ἕκαστον] Lysias contra Eratosth. p. 386. Θέογνις καὶ Πείσων ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετοίκων, ὡς εἶέν τινες τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι. καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἔργῳ χρηματίζεσθαι, πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν πένεσθαι, τὴν δὲ ἀρχὴν δεῖσθαι χρημάτων — ἔδοξεν ουν αὐτοῖς δέκα συλλαβεῖν, τούτων δὲ δύο πένητας. ἵν' αὐτοῖς ᾖ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογία, ὡς οὐ χρημάτων οὕνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμφέροντα γένηται. διαλαβόντες δὲ τὰς οἰκίας ἐβάδιζον, καὶ ἐμὲ μὲν ξένους ἑστιῶντα κατέλαβον, οὓς ἐξελάσαντες Πείσωνί με παραδιδόασιν. Xenophon supra §. 21. eadem locutione, μετοίκων ἕνα ἕκαστον, usus est, ubi Morus unum quemlibet, quisquis demum esset, primum quemque, interpretatus est. Male; ex Lysiae enim διαλαβόντες apparet, esse sensum: ut quivis e triginta tyrannis unum sibi inquilinum divitem interficiendum deligeret.

41. δυναίμεθ' αὐτοὺς] Codd. B. E. δυνάμεθα habent. deinceps Cast. πιέσαντες.

42. μισθοῦσθαι] A. I. Br. Cast. μισθοῦσαι. Deinceps αὐτῷ pro αὐτῶν A. Iunt. Postea

Ἄνυτον οὔτε Ἀλκιβιάδην φυγαδεύειν· ᾔδειν γάρ, ὅτι οὕτω γε τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρὸν ἔσοιτο, εἰ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ἱκανοὶ προσγενήσοιντο, τοῖς δὲ ἡγεῖσθαι βουλομένοις ξύμμαχοι πολλοὶ φανήσοιντο.
43 Ὁ ταῦτα οὖν νουθετῶν ἐν τῷ φανερῷ, πότερα εὐμενὴς ἂν δικαίως, ἢ προδότης νομίζοιτο; Οὐχ οἱ ἐχθρούς, ὦ Κριτία, κωλύοντες πολλοὺς ποιεῖσθαι, οὐδ' οἱ ξυμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτᾶσθαι, οὗτοι τοὺς πολεμίους ἰσχυροὺς ποιοῦσιν· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι, καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὗτοί εἰσιν οἱ καὶ πολλοὺς τοὺς ἐναντίους ποιοῦντες, καὶ προδιδόντες οὐ μόνον
44 τοὺς φίλους ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς δι' αἰσχροκέρδειαν. Εἰ δὲ μὴ ἄλλως γνωστόν, ὅτι ἀληθῆ λέγω, ὧδε ἐπισκέψασθε. Πότερον οἴεσθε, Θρασύβουλον καὶ Ἄνυτον καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας, ἃ ἐγὼ λέγω, μᾶλλον ἂν ἐνθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι, ἢ ἃ οὗτοι πράττουσιν;

φυγάδας γενομένους vulgatum cum B. D. mutavi. Denique οὐκ ἂν ἐδόκει vitiosum cum Weiskio correxi e Codicibus B. C. D.

Ἄνυτον] Thrasybulum et Anytum, recuperata libertate, plurimum auctoritate valuisse, refert Isocrates contra Callimachum p. 236. Alcibiadem in Asia interfectum dolis tyrannorum triginta, refert Diodorus. Anytum (Anthemionis filium, qui Olympiadis 92, 4. anno in iudicio pecunia corrupto absolutus fuerat, teste Diodoro XIII, 64. Plutarcho de Curios. c. 14.) ducem exsulum appellat Lysias Oratione contra Agorat. p. 497., ubi narrat, Agoratum transfugisse ad exsules, quos appellat τοὺς ἐπὶ Φυλήν, etsi bene noverat, eorum quosdam in exsilium per se actos: εἰδώς, ὅτι εἰσί τινες ἐπὶ Φυλὴν τῶν ὑπὸ τούτου ἐκπεπτωκότων, ἐτόλμησεν ἐλθεῖν ὡς τούτους. Exsules eum comprehensum ἄγουσιν ἄντικρυς ὡς ἀποκτενοῦντες, οὗπερ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέσφαττον, εἴ τινα λῃστὴν ἢ κακοῦργον συλλάβοιεν. στρατηγῶν δ' Ἄνυτος ἐπὶ Φυλὴν (lege τῶν ἐπὶ Φυλήν, ut dicuntur οἱ ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας) οὐκ ἔφη χρῆναι ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα, λέγων, ὅτι οὔπω οὕτω διακέοιντο, ὥστε τιμωρεῖσθαί τινας τῶν ἐχθρῶν. ἀλλὰ νῦν μὲν δεῖν αὐτοὺς ἡσυχίαν ἔχειν· εἰ δέ ποτε οἴκαδε κατέλθοιεν, τότε καὶ τιμωρήσοιντο τοὺς ἀδικοῦντας. ταῦτα λέγων αἴτιος ἐγένετο τοῦ ἀποφυγεῖν τοῦτον ἐπὶ Φυλὴν (lege τοὺς ἐπὶ Φ.), ἀνάγκη δὲ ἦν τοῦ στρατηγοῦ ἀνδρὸς ἀκροᾶσθαι, εἴπερ ἔμελλον σωθήσεσθαι.

43. νομοθετῶν] Margo L. et St. νουθετῶν cum Cod. C., qui tamen ἐν τῷ φ. νουθετῶν habet: quod recepi. Antea

Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι, νῦν μὲν αὐτοὺς νομίζειν, ξυμμάχων πάντα μεστὰ εἶναι· εἰ δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προσφιλῶς ἡμῖν εἶχε, χαλεπὸν ἂν ἡγεῖσθαι εἶναι καὶ τὸ ἐπιβαίνειν ποι τῆς χώρας. Ἃ δ' αὖ 45 εἶπεν, ὡς ἐγώ εἰμι οἷος ἀεί ποτε μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. Τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων πολιτείαν καὶ αὐτὸς δήπου ὁ δῆμος ἐψηφίσατο, διδασκόμενος, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάσῃ πολιτείᾳ μᾶλλον ἂν ἢ δημοκρατίᾳ πιστεύσειαν. Ἐπεὶ δέ γε 46 ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν ἀνίεσαν, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀριστοτέλην καὶ Μελάνθιον καὶ Ἀρίσταρχον στρατηγοῦντες φανεροὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες, ἐς ὃ ἐβούλοντο τοὺς πολεμίους δεξάμενοι ὑφ' αὑτοῖς καὶ τοῖς ἑταίροις τὴν πόλιν ποιήσασθαι· εἰ ταῦτ' αἰσθόμενος ἐγὼ διεκώλυσα, τοῦτ' ἔστι προδότην εἶναι τῶν φίλων; Ἀποκαλεῖ δὲ Κόθορνόν με, ὡς ἀμφοτέροις 47

ταῦτ' οὖν e B. C. D. E. mutatum.

44. οἶμαι] Ald. Iunt. cum Codd. A. C. E. εἶναι. In Bryl. est: ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγεῖσθαι νῦν μὲν αὐτοὺς νομίζων. In Castal. eadem est lectio, sed rectius νομίζω.

ἡγεῖσθαι] Ita recte Cast. probante Leonclavio pro vulgato ἡγεῖσθε. Antea χαλεπῶς habet Cod. C. Postea articulum τὸ omittunt A. I. Cast. Cod. A.

45. Τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων] E Codic. B. Y. praepositionem addidi.

46. ἀνίεσαν] De tyrannis quadringentis legatis Thrasybuli et exercitui non cedentibus interpretatur Morus ex Thucydide VIII, 81—90. Sed praefero lectionem Castal. ἤνυσαν, ut Lacedaemonii moras traxisse dicantur. Z. Contra Weiske rectius vulgatum ἀνιέναι interpretatur *remittere actiones hostiles* e Thucydide VIII, 70.

χώματι] agger seu moles mari opposita, italica vocabuli flexione molo. Memorat hunc Piraeei aggerem Demosth. contra Polycletum p. 1208 et 1229., ubi Scholiastes ait fuisse οἰκοδόμημα ἐν τῷ λιμένι προβεβλημένον προσορμίσεως ἕνεκα καὶ ἀγορᾶς ναυτῶν. Theophrastus Charact. c. 24. in Piraeeo vocat διάζευγμα. In Lechaeo, Corinthiorum portu, similem aggerem Pausanias τὸ ζεῦγμα τὸ διὰ θαλάσσης appellat II, 2, p. 114. De re ipsa Demosth. contra Theocrin. p. 1343. Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου, θεῖος ὢν Ἐπιχάρους, κατασκάψας τὴν Ἠετιώνειαν, εἰς ἣν τοὺς Λακεδαιμονίους ἔμελλον οἱ περὶ Κριτίαν ὑποδέχεσθαι, καθεῖλε μὲν τὸ ἐπιτείχισμα, κατήγαγε δὲ τὸν δῆμον. Ibi tamen historiam 30 tyrannorum et 400 permutavit, docente Valesio Emendat. p. 108.

καὶ τοῖς ἑταίροις] Vulgatum

κειρώμενον ἁρμόττειν. Ὅστις δὲ μηδετέροις ἀρέσκει, τοῦτον, ὦ πρὸς τῶν Θεῶν, τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; σὺ γὰρ δὴ ἐν μὲν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων μισοδημότατος ἐνομίζου, ἐν δὲ τῇ ἀριστοκρατίᾳ πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι. 48 Ἐγὼ δ', ὦ Κριτία, κείνοις μὲν ἀεί ποτε πολεμῶ, τοῖς οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλὴν ἂν δημοκρατίαν εἶναι, πρὶν ἂν καὶ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ δι' ἀπορίαν δραχμῆς ἂν ἀποδόμενοι τὴν πόλιν δραχμῆς μετέχοιεν· καὶ τοῖσδέ γ' αὖ ἀεὶ ἐναντίος εἰμί, οἳ οὐκ οἴονται καλὴν ἂν ἐγγενέσθαι ὀλιγαρχίαν, πρὶν ἂν ἐς τὸ ὑπ' ὀλίγων τυραννεῖσθαι τὴν πόλιν καταστήσειαν. Τὸ μέντοι σὺν τοῖς δυναμένοις καὶ μεθ' ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ὠφελεῖν διὰ τοῦτο τὴν πολιτείαν, πρόσθεν ἄριστον ἡγούμην εἶναι, καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι.

ἑτέροις cum Wyttenbachio et Sluitero Lect. Andocid. p. 108. correxi, assentiente Codice Y. Deinceps αἰσθανόμενος vulgatum cum B. D. mutavi.

47. δημοκρατίᾳ πάντων μισοδημότατος] Quid Weiskium moverit suspicari, vocem δικαίως excidisse post δημοκρατίᾳ, non excogitavi. Si adesset, equidem alienam iudicassem.

48. τοῖς οὐ πρόσθεν] Codex C. τοῖς οὐκ οἰομένοις πρόσθεν. Deinceps A. I. καλλὴν, unde Br. et Cast. καλλίστην fecerunt.

δραχμῆς μετέχοιεν] Hoc erat salarium diurnum senatorum Atheniensium, docente Hesychio in verbis Βουλῆς λαχεῖν — καὶ δραχμὴν τῆς ἡμέρας λαχεῖν. Huc respexit Demosthenes contra Timocratem p. 731. ἄμισθος ὁ δῆμος (qui θεωρικὸν accipiebat) καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὰ δικαστήρια ἔσται. Lucianus in Encomio Demosthenis munera publica devenisse tum ait ad drachmam et triobolum. Z. Mihi et Weiskio placet Wyttenbachii coniectura ἀρχῆς, quae orationem facit concinniorem et oppositionem manifestiorem.

αὖ ἀεὶ] A. I. Br. Cast. Codices A. E. ἂν ἀεί. Deinceps Castal. iterum καλλίστην. A. I. καλλήν. Verbum ἐγγενέσθαι mihi in γενέσθαι mutandum videtur.

τὸ μέντοι] Leoncl. emendabat ὅτι μέντοι. Steph. τῷ μέντοι εἶναι τοὺς δυναμένους.

διὰ τοῦτο τὴν πολιτείαν] Castal. τὴν διὰ τοῦτο πολιτείαν, Codd. B. D. διὰ τούτων. quae scriptura difficultatem non explicat.

ἡγούμην] Hoc pro vulgato ἡγουμένην, quod habent Codd. A. C. E., e margine St. L. receperat Morus, qui locum salebrosum et lacunosum ita extricare conatur, ut ante σὺν τοῖς δυναμένοις excidisse putet talia quaedam: *societatem et amicitiam inire*. Deinde τοὺς δυναμένους interpretatur: qui satis opum, nobilitatis atque auctoritatis habent ad iuvandam patriam. Equidem verba διὰ τοῦτο spuria censeo; reliqua satis

Εἰ δ' ἔχεις εἰπεῖν, ὦ Κριτία, ὅπου ἐγὼ ξὺν τοῖς δημοτικοῖς ἢ τυραννικοῖς τοὺς καλούς τε κἀγαθοὺς ἀποστερεῖν πολιτείας ἐπεχείρησα, λέγε· ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ νῦν ταῦτα πράττων ἢ πρότερον πώποτε (ταῦτα) πεποιηκώς, ὁμολογῶ, τὰ πάντων ἐσχατώτατα παθὼν ἂν δικαίως ἀποθνήσκειν. 49

Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δήλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας, ὅτι, εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθείς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. 50 πάλιν δ' εἰσελθὼν, εἶπεν· Ἐγὼ, ὦ βουλὴ, νομίζω, προστάτου ἔργον εἶναι οἷον δεῖ, ὃς ἂν, ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατω- 51

sana putaverim, hoc sensu: equidem et olim boni civis esse putabam cum iis, quicunque possint, rempublicam iuvare et equis et viris. Proverbialis enim est locutio, similis latinae *equis viris, velis remis*. Z. Wyttenbachius τὸ dictum pro τῷ accipit et locum ita interpretatur: Quod vero possumus equitatu et peditatu iuvare patriam, cum iis civibus, qui eam equites peditesque iuvare possunt; propterea hanc reipublicae formam (oligarchiam) et antea optimam iudicavi, neque nunc sententiam muto. Aliam rationem iniit Matthiae Miscell. p. 98. Weiske coniecit Διὰ τὸ μέντοι τὸν δῆμον σὺν τ. δ. — ὠφελεῖν (τὴν πόλιν), διὰ τοῦτο τὴν πρόσθεν πολιτείαν ἄριστον. Mihi Theramenes callide opinionem suam de optima reipublicae forma verbis artificiose structis et selectis enunciasse videtur, atque ita fere scripsisse: Τὸ μέντοι σὺν τοῖς δυναμένοις (intellecto ὠφελεῖν) καὶ μεθ' ἵππων — ὠφελεῖν, τὴν διὰ τούτων πολιτείαν καὶ πρόσθεν ἀρίστην etc. Vides, solum ἄριστον sine Codicum auctoritate mutatum esse.

49. ἢ πρότερον πώποτε ταῦτα πεποιηκώς] Steph. Leoncl. ταῦτα omiserunt; hinc seclusi. Codex E. πώποτε omisit.

50. ἐπιτρέψοι] Ita cum Codice B. vulgatum ἐπιτρέψει correxi.

ἀναφεύξοιτο] Margo Leonclavii ἀποφεύξοιτο. Sed infra VI, 5, 40. ἀναφεύγειν etiam est. Diodorus: ἅπασαν ἔσχε τὴν βουλὴν εὔνουν. Z. Tamen vitiosum ἀναφ. censeo esse.

ἔχοντας φανερῶς] Diodorus: περιέστησαν στρατιώτας ἔχοντας ἐσπασμένα τὰ ξίφη.

δρυφάκτοις] Cancelli sunt, quibus curia circumsepta est. Ex consilio et emendatione Leonclavii ita vulgatam et Codicum A. C. D. E. δρυφράκτοις mutavit Stephanus.

51. ὃς ἂν] De structura bene admonuerunt Wyttenb.

μένους, μὴ ἐπιτρέπῃ. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. καὶ γὰρ οἵδε οἱ ἐφεστηκότες οὔ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις, τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου· τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, ξυνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς
52 θανατοῦμεν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν Ἑστίαν, καὶ εἶπεν· Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἱκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ', ὅνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν
53 κρίσιν εἶναι. καὶ τοῦτο μέν, ἔφη, μὰ τοὺς θεούς, οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός· ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδεῖξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες, ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα
54 εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἑκάστου. Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ

et Matthiae p. 101. Deinceps φασὶν ὑμῖν Codex B. habet.

καινοῖς νόμοις] Hos suggerere solebat ex tempore et loco Nicomachus, ut Lysias in oratione contra eum scripta annotavit. Ita, cum Cleophontem, electioni triginta tyrannorum qui obstiterat, interficerent, ταῦτα διεπράξαντο διὰ τὸν νόμον, ὃν Νικόμαχος ἀπέδειξεν. Lysias contra Nicom. p. 849.

ἅπασιν ἡμῖν] Ita cum B. D. scripsi, praeeunte Weiskio. Loquitur ad senatores Critias, qui Therameni favebant.

52. Ἑστίαν] Diodorus: βουλαίαν Ἑστίαν. Ad eam supplices saepe fugisse legimus in Andocide de mysteriis p. 22. et de reditu p. 82.

τὰ — ἐννομώτατα] Margo L. τοὺς — ἐννομωτάτους cum Codicibus B. Y.

53. ἀλλὰ βούλομαι] Diodorus: ἔφησε δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς καταφεύγειν οὐ σωθήσεσθαι νομίζων, ἀλλὰ σπεύδων τοῖς ἀπολοῦσιν αὐτὸν περιποιήσασθαι τὴν εἰς τοὺς θεοὺς ἀσέβειαν.

54. ἐκέλευσε] Nisi ἰέναι excidit, cum Leoncl. et Steph. le

τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θρασυτάτου αὐτῶν καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν. ὁ Κριτίας· Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἕνδεκα, οὗ δεῖ, τὰ ἐκ τούτων πράσσετε. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἷλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ 55 Σάτυρος, εἷλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης, ὥσπερ εἰκὸς, καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους, καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρῳ, καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλῆρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς 56 ἀγορᾶς, μάλα μεγάλῃ τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δὲ ἓν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμώξειεν, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· Ἂν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώξομαι; Καὶ ἐπεί γε

gendum ἐκάλεσε. Z. Sed compara sect. 20. et Schaeferum ad Lambert. Bos. Ellipses gr. p. 611.

Σατύρου] Lysias contra Nicomachum p. 847. Σάτυρος ὁ Κηφισιεὺς βουλεύων ἔπεισε τὴν βουλήν. De eodem p. 849. Σάτυρος καὶ Χρέμων οἱ τῶν τριάκοντα γενόμενοι. et p. 850. ταύτην τὴν βουλήν, ἐν ᾗ Σάτυρος μὲν καὶ Χρέμων μέγιστα ἐδύναντο. Videtur igitur in locum Theramenis fuisse suffectus Satyrus. Idem ergo fuit antea in senatu et inter undecim viros, nescio an eodem tempore. Ceterum male Codex E. ἡγουμένων. B. τοῦ omittit, et deinceps θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου habet.

55. ὁμοίους] A. Iunt. Cod. E. ὁμοίως. Bryl. Cast. ὁμοίων. Correxit Brodaeus.

56. οἰμώξειεν] Margo L. St. οἰμώξοιτο, quod habent libri Paris. C. D. E. οἰμώξειεν ἂν coniecit Matthiae in Miscell. Philolog. T. II, p. 106. Vide dicenda ad III, 2, 23. Deinceps ἐπάρατο — οὐκ ἄρ', ἔφη Paris. B. Vulgo est ἄρα. Ceterum Diodorus XIV, 5. ait, Socratem cum duobus aliis solum in senatu restitisse Critiae, sed rogatos a Theramene ipso destitisse a conatibus. Isocratem solum nominat Plutarchus in eius vita: μόνος ἀνέστη βοηθήσων· καὶ πολὺν χρόνον ἐσίγησε κατ' ἀρχάς, ἔπειθ' ὑπ' αὐτοῦ παρῃτήθη εἰπόντος, ὀδυνηρότερον αὐτῷ συμβήσεσθαι, εἴ τις τῶν φίλων ἀπολαύσειε τῆς συμφορᾶς.

ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· Κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστὸν, τὸ, τοῦ θανάτου παρεστηκότος, μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιῶδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

CAPUT IV.

1 Θηραμένης μὲν δὴ οὕτως ἀπέθανεν· οἱ δὲ τριάκοντα, ὡς ἐξὸν ἤδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον μὲν τοῖς ἔξω τοῦ καταλόγου, μὴ εἰσιέναι ἐς τὸ ἄστυ, ἦγον δὲ ἐκ τῶν χωρίων, ἵν' αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. φευγόντων δὲ ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς ἄγοντες ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων.

ἀποκοτταβίσαντα] Imitatur morem conviviorum, in quibus ex cottabo augurium capiebant amantes. Cicero interpretatus est: reliquum sic eiecit e poculo, ut id resonaret. Quaest. Tuscul. I, 40.

τοῦτ' ἔστω] Propino hoc pulcro Critiae. Ita Cicero. Ceterum Plutarchus in Consolat. ad Apollon. p. 399. de Theramene: καταστρεβλωθεὶς ὑπὸ τῶν συντυράννων ἐτελεύτησεν.

ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα] Equidem cum Weiskio τοιαῦτα praefero.

ἀγαστὸν] Castal. ἀγαθόν. Paulo antea Paris. E. ἐκείνῳ. Pro κρίνω D. Y. κείνου habent.

παιγνιῶδες] Cicero l. c.: lusit vir egregius extremo spiritu. Ceterum Plutarchus Ages. c. 2. iunxit τὸ παιγνιῶδες καὶ εὔθυμον. Ex nostro loco vocem commemoravit Pollux II, 20. Cf. Valckenaer ad Herodotum p. 188.

1. ἵν' αὐτοὶ] Vulgatum ἵνα mutarunt Codd. B. C. D. deinceps εἰς τὸν Π. E. habet. Sequens ἦγον abducebant vel in carcerem vel ad supplicium interpretatur Weiske.

καὶ ἐντεῦθεν] Huius crudelitatis et reliquorum hic memoratorum facinorum exempla multa collecta leges in orationibus Lysiae.

Μέγαρα — Θήβας] Argivos supra nominavit II, 4. Item Iustinus V, 9. Oropum nominat Lysias p. 873. Lacedaemonii nempe insultantes Atheniensium infortunio edixerant, ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος ἀγωγίμους τοῖς τριάκοντα εἶναι τοὺς Ἀθηναίων φυγάδας, τὸν δὲ κωλύσαντα πέντε ταλάντοις ἔνοχον εἶναι. Nihilo tamen minus Argivi primi exsules humane ex-

Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος, ὁρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν 2 ὡς σὺν ἑβδομήκοντα, Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεος σύν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ μάλ'

ceperunt, auctore Diodoro XIV, 6. Quin adeo cum legati Lacedaemoniorum exsules aliquot dedi sibi ab Argivis postularent, Argivi contra decreverunt, ni ante solis ortum urbe excederent legati, hostium in numero habendos esse, uti narrat Demosthenes de Rhodior. libert. p. 197. De Thebanis ita Diodorus: ἐψηφίσαντο πρόστιμον τῷ θεασαμένῳ μὲν ἀγόμενον φυγάδα, μὴ βοηθήσαντι δὲ κατὰ τὸ δυνατόν. Plutarchus in Lysandro c. 27. Lacedaemoniorum decretum ita refert: τοὺς φεύγοντας ἐξ Ἀθηνῶν ἀγωγίμους εἶναι πανταχόθεν, ἐκσπόνδους δὲ τοὺς ἐνισταμένους τοῖς ἄγουσι. Thebani contra dicuntur decrevisse: οἰκίαν μὲν ἀνοῖχθαι πᾶσαν καὶ πόλιν ἐν Βοιωτίᾳ τοῖς δεομένοις Ἀθηναίων, τὸν δὲ τῷ ἀγομένῳ φυγάδι μὴ βοηθήσαντα ζημίαν ὀφείλειν τάλαντον· ἄν δέ τις Ἀθήναζε διὰ τῆς Βοιωτίας ἐπὶ τοὺς τυράννους ὅπλα κομίζῃ, μήτε ὁρᾶν τινα Θηβαίων μήτ' ἀκούειν. Idem repetit in Pelopida cap. 6. In Dinarcho contra Demosthenem pag. 18. Lacedaemonii dicuntur edixisse, μηδένα Ἀθηναίων ὑποδέχεσθαι μηδ' ἐκπέμπειν. Ibidem p. 19. decretum Thebanum his verbis refertur: μὴ περιορᾶν, ἐάν τις ὅπλα διὰ τῆς χώρας τῆς Ἀθηναίων ἔχων πορεύηται· ubi legendum est: μηδὲν' ὁρᾶν, ἐάν τις Ἀθηναίων ὅπλα ἔχων διὰ τῆς χώρας πορεύηται. Reiskii emendatio vana est.

2. Θρασύβουλος] ὁ Στειριεὺς, Lyci filius. Diodorus XIV, 32. ὁ Τυριεὺς habet: ad quem Wesselingius docuit, Στειρίαν esse δῆμον, unde Στειριεὺς dicitur. μεγαλοφωνότατος Ἀθηναίων dicitur a Plutarch. Alcib. 26. Cf. infra IV, 8, 25. Diem occupati castelli Phylae male Dodwellus in Annalibus Xenophonteis refert ad XX. Boedromionis (Septembris Iuliani XV.), Olympiadis 94¼. falsa interpretatione deceptus loci Plutarchei de Gloria Atheniensium. ubi dies iste Boedromionis assignatur reditui exsulum in urbem e castello Phyle: ὅτε οἱ ἀπὸ Φυλῆς κατῆλθον. Monuit ea de re Manso Spartae p. 181.

Θηβῶν] Aristides Leuctrica Oratione II, p. 152. παρασχόντες οἰκείαν καὶ φίλην τὴν σφετέραν αὐτῶν πόλιν, ἀζήμιον καὶ ἄλυπον τὸ μετοικεῖν ἀπέφηναν Ἀρχίνῳ, Θρασυβούλῳ, τοῖς ἄλλοις, οἳ πολλοὶ καθ' ἡμέραν ἐγίγνοντο.

ἑβδομήκοντα] Plutarchus ex Cratippo τοὺς ἀπὸ Φυλῆς ἑβδομήκοντα habet de Gloria Atheniens. p. 360. Ceterum Aristoteles Rhetor. ad Alexandr. c. 9. nominat 50. Pausanias I, 29. ponit 60. Cornelius in Thrasybulo c. 2. non plus habuisse secum ait Thrasybulum, quam triginta de suis. Scilicet numerus inter eundem paulatim accrevit, recte monente Wesselingio. Castellum Phylen ab urbe dissitum fuisse stadiis centum, annotat Diodorus XIV, 32.

τοῖς τρισχιλίοις] Articulum omittunt A. I. Cast. Codd. A. C. E.

καὶ μάλ'] Copulam καὶ deleri malebat Morus, ut ἐμφα-

εὐημερίας οὔσης. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδὲν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπῆλ-
3 θον. Βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτειχίζειν, ὅπως ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιὼν παμπληθής· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἵδε νιφόμενοι ἀπῆλθον ἐς τὸ ἄστυ, μάλα συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ἀπὸ τῶν
4 ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες. γιγνώσκοντες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσοιεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο, διαπέμπουσιν ἐς τὰς ἐσχατιὰς ὅσον πεντεκαίδεκα στάδια ἀπὸ Φυλῆς τούς τε Λακωνικοὺς πλὴν ὀλίγων φρουροὺς καὶ τῶν ἱππέων δύο φυλάς. οὗτοι δὲ στρα-
5 τοπεδευσάμενοι ἐν χωρίῳ λασίῳ ἐφύλαττον. Ὁ δὲ Θρασύβουλος, ἤδη συνειλεγμένων ἐς τὴν Φυλὴν περὶ

τικὴν defendunt Wolf et Weiske. deinceps προσέβαλλον habet Cod. B.

3. ἐκπολιορκήσειαν] Iuntina ἐκπολιορκησείαντες. Cast. ἐκπολιορκήσαντες. Deinceps erat ἀποκλείσαντες αὐτοῖς τὰς ἐφόδους. Sed αὐτοῖς recte omittunt B. D.

νιφόμενοι ἀπῆλθον] Diodorus l. c. ἐπεγενήθη πολὺς νιφετός. καί τινων ἐπιχειρησάντων μετασκηνοῦν, οἱ πολλοὶ φεύγειν αὐτοὺς ὑπέλαβον καὶ πλησίον τινὰ πολεμίαν δύναμιν εἶναι. Itaque, terrore panico sparso in castra, in alium ea transferunt locum. Postero demum die abiisse, apparet ex Xenophonte.

ἀπὸ τῶν] Dictum pro ὑπὸ defendit Morus.

3. χωρίῳ λασίῳ] loco silvis denso. Ceterum hanc expeditionem intelligit Diodorus XIV, 32., ubi post narratam Eleusiniorum caedem, legationemque a triginta viris primum ad Thrasybulum in partes suas pelliciendum, deinde ad arcessenda subsidia Lacedaemones missam, ita pergit: αὐτοὶ δ' ὅσους ἠδύναντο πλείστους ἀθροίσαντες ἐν ὑπαίθρῳ περιεστρατοπέδευσαν περὶ τὰς ὀνομαζομένας Ἀχαρνάς. Acharnae igitur stadia 15 a castello distabant. Deinde cap. 33. ait, Thrasybulum cum exsulibus 1200 subito nocte impetum fecisse in hostes (τῇ τῶν ἐναντίων παρεμβολῇ ἐπιθέμενος) multosque occidisse atque omnes in urbem compulisse. Post hanc pugnam Thrasybulum occupasse Piraeeum addit. Vides igitur, de eadem Diodorum pugna loqui. Aberravit igitur a vero Wesselingius in nota ad illum locum, qui pugnam infra descriptam ait intelligi. Ceterum ordinem rerum gestarum verum nec hic in Diodoro praestare ausim.

5. τὴν Φυλὴν] Ita cum Brodaeo, Leoncl. et Stephano scribendum erat pro vulgato βουλὴν, quod tamen tenent B. C. D. E.

ἑπτακοσίους, λαβὼν αὐτοὺς, καταβαίνει τῆς νυκτός. Θέμενος δὲ τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρῶν, ἡσυχίαν εἶχεν. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν 6 ἐγίγνετο, καὶ ἤδη ἀνίσταντο ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος ἀπὸ τῶν ὅπλων, καὶ οἱ ἱπποκόμοι ψήχοντες τοὺς ἵππους ψόφον ἐποίουν, ἐν τούτῳ ἀναλαβόντες οἱ περὶ Θρασύβουλον τὰ ὅπλα δρόμῳ προσέπιπτον· καὶ ἔστι μὲν οὓς αὐτῶν κατέβαλον, πάντας δὲ τρεψάμενοι ἐδίωξαν ἓξ ἢ ἑπτὰ στάδια· καὶ ἀπέκτειναν τῶν μὲν ὁπλιτῶν πλέον ἢ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, τῶν δὲ ἱππέων. Νικόστρατόν τε, τὸν Καλὸν ἐπικαλούμενον, καὶ ἄλλους δὲ δύο, ἔτι καταλαβόντες ἐν ταῖς εὐναῖς. ἐπαναχωρήσαντες δὲ 7 καὶ τρόπαιον στησάμενοι, συσκευασάμενοι ὅπλα τε

εἶχεν] Leonclav. emendabat ἦγεν. Sed vide Valcken. ad Herodot. p. 515.

6. ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος] Morus interpretatur: quilibet surrexerat a castris, quo usus vocabat, ad sua quisque negotia. Verum si comparaveris locum simillimum infra VII, 1, 16. αἱ μὲν νυκτεριναὶ φυλακαὶ ἤδη ἔληγον, ἐκ δὲ τῶν στιβάδων ἀνίσταντο, ὅπου ἔκειτο ἕκαστος· ubi Leonclavii emendationem pro vulgato ἐδεῖτο recepit Morus: quodsi ibi vulgatam cum Stephano defendere velis, saltem ὅποι ἐδεῖτο erit legendum: sed utroque in loco legendum censeo ὅπου ἔκειτο. Verba ἀπὸ ὅπλων interpretatur Morus: a castris. Atque ita etiam explicat Zeune in Anabasi locutiones istas, πρὸ τῶν ὅπλων II, 4, 15. ἔξωθεν τῶν ὅπλων V, 7, 21. εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων III, 1, 33. et II, 2, 20. III, 1, 3. et 40. Rationem huius significationis si bene explicaveris, multis etiam locis faciliorem interpretationem, ut h. l., accommodabis. Igitur ponam notam prudentissimi Anabaseos Interpretis, Equitis *de la Luzerne* p. 219.: *Il resulte de ces passages, que le mot* ὅπλα *est pris ici dans son sens naturel, pour les armes du soldat, et qu' elles étoient placées chez les Grecs en avant des tentes, comme le sont les faisceaux dans nos camps.*

αὐτῶν κατέλαβον] *adsequuntur* vertit Leonclavius, quasi in fugam conversi fuissent. Sed Codices B. D. E. recte κατέβαλον habent scriptum. Sequens ἀπέκτειναν videtur summam omnium occisorum comprehendere.

Νικόστρατόν τε τὸν καλὸν] Non sine causa adiecit cognomen. Diversus enim fuisse videtur is Nicostratus, quem cum Lachete ducem Atheniensium Olympiadis 90. anno 3. Thucyd. V, 61. memoravit. Deinceps ἐπικαταλαβόντες Codex A. scribit cum Edd. ceteris omnibus: emendavit Leonclavius.

7. στησάμενοι] Codex D. στήσαντες. Codex B. deinceps καὶ inserit.

ὅσα ἔλαβον καὶ σκεύη, ἀπῆλθον ἐπὶ Φυλῆς. Οἱ δὲ ἐξ ἄστεος ἱππεῖς βοηθήσαντες τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἶδον, προσμείναντες δὲ, ἕως τοὺς νεκροὺς ἀνεί-
8 λοντο οἱ προσήκοντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἄστυ. Ἐκ δὲ τούτου οἱ τριάκοντα, οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλῆ σφίσι τὰ πράγματα, ἐβουλήθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν, εἰ δεήσειε. καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσιν ἦλθον ἐς Ἐλευσῖνα Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα, ἐξέτασίν τε ποιήσαντες ἐν τοῖς ἱππεῦσι, φάσκοντες, εἰδέναι βούλεσθαι, πόσοι εἶεν καὶ πόσης φυλακῆς προσδεήσοιντο, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας· τὸν δὲ ἀπογραψάμενον ἀεὶ διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιέναι. ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τοὺς μὲν ἱππέας ἔνθεν καὶ ἔνθεν

ἐς τὸ ἄστυ] Articulum B. C. D. omittunt.

8. ἐκ δὲ τούτου] Ante abitum tyrannorum ex urbe videtur accidisse, quod narrat Diodorus XIV, 32., tentatum a tyrannis Thrasybulum, ut in urbem rediret, in locum Theramenis succederet et decem exsules secum reduceret. Iustinus V, 9. „Post haec Thrasybulum corrumpere, imperii societatem pollicentes, conantur. Quod cum non contigisset, auxilia a Lacedaemoniis petivere, quibus accitis iterato proeliantur.“ Facit igitur cum Diodoro XIV, 32., qui legationem 30 virorum memorat ante occupatum a Thrasybulo Piraeeum missam Lacedaemonem, deinde alteram a decemviris missam §. 33. Vide infra ad 4. §. 19.

Ἐλευσῖνα] Lysias contra Eratosth. p. 418. ἐλθὼν μετὰ τῶν συναρχόντων εἰς Σαλαμῖνα καὶ Ἐλευσίνάδε τριακοσίους τῶν πολιτῶν ἀπήγαγεν ἐς τὸ δεσμωτήριον καὶ μιᾷ ψήφῳ αὐτῶν ἁπάντων θάνατον κατεψηφίσατο. Idem contra Agoratum p. 470. ἴστε μὲν γὰρ τοὺς ἐκ Σαλαμῖνος τῶν πολιτῶν κομισθέντας, οἷοι ἦσαν καὶ ὅσοι καὶ οἵῳ ὀλέθρῳ — ἀπώλοντο· ἴστε δὲ τοὺς ἐξ Ἐλευσῖνος etc. Diodorus obiectum Eleusiniis et Salaminiis ait fuisse in crimine consensum cum exsulibus, itaque omnes interfectos fuisse, XIV, 32.

εἰ δεήσειε] Ita cum B. D. scripsi pro δεήσοι.

ἐν τοῖς ἱππεῦσι] Palmerius Exercit. p. 66. scribi voluit σὺν, adstante equitatu. Ita saltem vulgatam interpretari maluit Morus. Equidem nihil muto. Fingebant hanc equitum recensionem, eamque praetexebant consilio deterrimo. Loquendi formula eadem est in Anabasi V, 3, 3. ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις γίγνεται καὶ ἀριθμὸς, ubi recte gallicus interpres vidit esse recensionem τῶν ὁπλιτῶν.

πόσης] A. Iunt. πόσοι cum Codd. A. C. D. E. sed D. πόσης superscriptum habet. Post ἐξέτασιν E. omittit τε copulam.

πυλίδος] Lycurgus p. 148.

κατέστησαν, τὸν δ᾽ ἐξιόντα ἀεὶ οἱ ὑπηρέται ξυνέδουν. ἐπεὶ δὲ πάντες ξυνειλημμένοι ἦσαν, Λυσίμαχον τὸν ἵππαρχον ἐκέλευσαν ἀναγαγόντα παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς ἕνδεκα. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐς τὸ Ὠιδεῖον παρεκά- 9 λεσαν τοὺς ἐν τῷ καταλόγῳ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας. Ἀναστὰς δὲ Κριτίας ἔλεξεν· Ἡμεῖς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἧττον ὑμῖν κατασκευάζομεν τὴν πολιτείαν ἢ ἡμῖν αὐτοῖς. δεῖ οὖν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. τῶν οὖν ξυνειλεγμένων Ἐλευσινίων καταψηφιστέον ἐστὶν, ἵνα ταὐτὰ ἡμῖν καὶ θαῤῥῆτε καὶ φοβῆσθε. Δείξας δέ τι χωρίον, ἐς τοῦτο ἐκέλευσε φανερὰν φέρειν τὴν ψῆφον. Οἱ δὲ Λακωνικοὶ φρουροὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Ὠιδείου 10 ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἦν δὲ ταῦτα ἀρεστὰ καὶ τῶν πολιτῶν ὅσοις τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν.

Ἐκ δὲ τούτου λαβὼν ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, περὶ χιλίους ἤδη ξυνειλεγμένους, ἀφικνεῖται

κατὰ μέσην τὴν ἀκτὴν διὰ τῆς πυλίδος ἐξελθὼν πρὸς τὴν ναῦν. Isaei locum τῆς ἐν Κεραμεικῷ συνοικίας τῆς παρὰ τὴν πυλίδα cum Lycurgeo comparavit Valesius ad Harpocrationis Ἑρμῆς ὁ πρὸς τῇ πυλίδι, quem nominat Demosthenes p. 1146. Isaeus p. 134. addit οὗ ὁ οἶνος ὤνιος.

ἀναγαγόντα] Morus emendabat ἀπαγαγόντα. Sed qui sunt in litore, dicuntur ἀνάγεσθαι, ut contra, qui in litus descendunt, καταβαίνειν, κατάγεσθαι. Antea Margo Leonclavii ἐκέλευον cum Codd. B. C. D. ἐκέλευσαν E. ἀνάγοντα D. habet.

9. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ] Codd. quinque Paris. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ dant.

ξυνειλεγμένων] Morus malebat ξυνειλημμένων, quod probo. Deinceps φοβεῖσθε B. D.

φανερὰν — ψῆφον] Hoc quid sit, vide supra ad cap. 3. §. 23.

10. Ὠιδείου] Cum et infra §. 24. equites ἐν τῷ Ὠιδείῳ instructi stetisse dicantur, aream circa Odeum interpretatur Morus. De Odeo locus est classicus Plutarchi in Pericle cap. 13. τὸ δ᾽ Ὠιδεῖον τῇ μὲν ἐντὸς διαθέσει πολύεδρον καὶ πολύστυλον, τῇ δ᾽ ἐρέψει περικλινὲς καὶ κάταντες ἐκ μιᾶς ὀροφῆς πεποιημένον, εἰκόνα λέγουσι γενέσθαι καὶ μίμημα τῆς βασιλέως σκηνῆς. De situ Odei bene nuper disputavit *Barthelemy* in notis subiectis Vol. I. libri egregii *Voyage du jeune Anacharsis.*

ὅσοις] Margo L. οἷς. Deinceps ἔμελλεν inepte A. B. C.

τῆς νυκτὸς ἐς τὸν Πειραιᾶ. Οἱ δὲ τριάκοντα, ἐπεὶ ᾔσθοντο ταῦτα, εὐθὺς ἐβοήθουν ξύν τε τοῖς Λακωνικοῖς καὶ ξὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ὁπλίταις· ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν ἐς τὸν Πειραιᾶ ἁμαξιτὸν ἀναφέ-
11 ρουσαν. Οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχείρησαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς, ἐπεὶ δὲ μέγας ὁ κύκλος ὢν πολλῆς φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι, οὔπω πολλοῖς οὖσι, ξυνεσπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουνυχίαν. Οἱ δ' ἐκ τοῦ ἄστεος ἐς τὴν Ἱπποδάμειον ἀγορὰν ἐλθόντες, πρῶτον μὲν ξυνετάξαντο, ὥστε ἐμπλῆσαι τὴν ὁδόν, ᾗ φέρει πρός τε τὸ

τῆς νυκτὸς] Clemens Alexandr. Strom. I, p. 418. τῷ Θρασυβούλῳ νύκτωρ — ἑωρᾶτο προηγούμενον, ὅπερ αὐτοὺς ἀπταίστως προπέμψαν κατὰ τὴν Μουνυχίαν ἐξέλιπε.

εὐθὺς ἐβοήθουν ξύν τε] Vulgatum ἐβοήθουν εὐθὺς αὐτοῖς correxi cum B. D. αὐτοῖς omittit quoque E. probantibus Leonclavio et Stephano in αὐτοὶ mutabat Koeppen, in αὐτόσε Wyttenbach. Ceterum ante sequentia ἔπειτα ἐχώρουν sententiam aliquam excidisse non immerito suspicatur Weiske.

11. ἔτι μὲν] Vitium in lectione suspicatur Morus. Nihil mutandum esse docuit Heindorf ad Platonis Protagoram p. 462. nisi fortasse ἐνεχείρησαν scribendum.

ἀνιέναι] aditu prohibere eos. Similiter infra VII, 2, 12.

Μουνυχίαν] Locum fuisse editum suspiceris ex verbis §. 19. κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ, et §. 15. ἡμεῖς δὲ ἐς τὸ κάταντες. Diserte Diodorus XIV, 33. μετὰ δὲ τὴν μάχην — ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ κατελάβετο Μουνυχίαν, λόφον ἔρημον καὶ καρτερόν. Ceterum Lys. etiam p. 418. post Eleusiniorum caedem memorat Piraeeum occupatum. Ipsam pugnam Diodorus ita narrat, ut post Critiae mortem exercitum urbanum in loca plana descendisse dicat, quo progredi non sint ausi exsules. Cum multi ad exsules transfugissent, subito hos aggressos urbanum exercitum vicisse atque ita Piraeeo potitos fuisse. Ex Xenophonte apparet, de una eademque pugna haec esse intelligenda.

Οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἄστεος] A. B. C. D. οἱ δ' ἐκ habent. Geminam Piraeei ἀγορὰν memorat Pausanias I, 1., quarum altera Hippodamea vocatur.

Ἱπποδάμειον] Hippodamus Milesius, idem Thurius dictus, architectus et philosophus aetate Periclis primus urbium plateas dirigere docuit, Piraeeum ordinavit atque forum ibi exornavit, auctore Aristotele Polit. II, 5, 1. ubi vide annotata p. 109. et Scholiaste Aristophan. ad Equites versu 327. Novam architectonicae artis rationem τὸν νεώτερον καὶ Ἱπποδάμειον τρόπον appellat Aristoteles Politic. VII, 10, 4. Cf. Valesii Emend. p. 111. Domum suam in Piraeeo publicavit, teste Scholiaste Aristophanis ad Equit. v. 326., quem exscripsit Suidas in Λείβεται, qui male in Aristophanis loco ὁ δ' Ἱππόδαμος λείβεται θεώμε-

ἱερὸν τῆς Μουνυχίας Ἀρτέμιδος καὶ τὸ Βειδίδειον· καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων. οὕτω δὲ ξυντεταγμένοι ἐχώρουν ἄνω. Οἱ 12 δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντανέπλησαν μὲν τὴν ὁδὸν, βάθος δὲ οὐ πλέον ἢ ἐς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. ἐτάχθησαν μέντοι ἐπ' αὐτοῖς πελτοφόροι τε καὶ ψιλοὶ ἀκοντισταὶ, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι. οὗτοι μέντοι συχνοὶ ἦσαν· καὶ γὰρ αὐτόθεν προσεγένοντο. Ἐν ᾧ δὲ προσῄεσαν οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μετ' αὐτοῦ θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ' ἄλλα ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον στὰς ἔλεξεν·

Ἄνδρες πολῖται, τοὺς μὲν διδάξαι, τοὺς δὲ ἀναμνῆσαι ὑμῶν βούλομαι, ὅτι εἰσὶ τῶν προσιόντων οἱ 13 μὲν τὸ δεξιὸν ἔχοντες, οὓς ὑμεῖς ἡμέραν πέμπτην τρεψάμενοι ἐδιώξατε· οἱ δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ἔσχατοι, οὗτοι δὲ οἱ τριάκοντα, οἳ ἡμᾶς καὶ πόλεως ἀπεστέρουν οὐδὲν ἀδικοῦντας, καὶ οἰκιῶν ἐξήλαυνον, καὶ τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων ἀπεσημαίνοντο. ἀλλὰ νῦν

νος legit, cum rectius sit ὁ δ' Ἱπποδάμου sc. υἱός. Pater enim mortuus erat, cum fabula ista Olymp. 88, 4. ederetur.

Ἀρτέμιδος καὶ τὸ] Ne quis cum interprete germanico copulam καὶ delendam putet, monet Weiske, etiam antecedens τε delendum fuisse: idem duo Veneris templa in Piraeeo, alterum a Themistocle, alterum a Conone dedicatum fuisse, item Iovis Κτησίου et Σωτῆρος annotat.

Βενδίδειον] De Dianae hoc cognomine, templo et sacris vide quos laudavit Ruhnken ad Timaeum Gloss. p. 62.

12. ἀντανέπλησαν] C. ἀντεπλήρωσαν, superscripto αν. Sequens ἐπ' αὐτοῖς debetur Leonclavio. Vulgatum antea αὐτοὺς tenent Codices 5 Paris.

αὐτόθεν] A. I. Br. Cast. αὐτόθι cum Codice A. αὐτόθη E. προσίεσαν B.

13. ἡμέρᾳ πέμπτῃ] Margo Leonclavii cum Codicibus B. D. E. dederunt ἡμέραν πέμπτην. In Cyrop. VI, 3, 11. καὶ χθὲς δὲ καὶ τρίτην ἡμέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔπραττον· ubi ineptissime interpretatur τρεῖς ἡμέρας Grammaticus ineditus, cuius lautitiarum partem apposuit nobis Ruhnken Dissert. de Antiphonte p. 824. ed. Reisk.

οὗτοι δὲ] Morus οὗτοι δὴ malebat, quod habet Codex D. Vulgatum defendunt Wyttenbach et Weisk.

πόλεως] Edd. veteres πόλεων cum Codicibus A. D. E. Ante οἳ omittit E. ὑμᾶς B. scribit.

τοὺς φιλτάτους] Fr. Portus

τοι παραγεγένηνται, οὓ οὗτοι μὲν οὔποτε ᾤοντο, ἡμεῖς
14 δὲ ἀεὶ εὐχόμεθα. Ἔχοντες γὰρ ὅπλα μὲν ἐναντίοι αὐτοῖς καθέσταμεν· οἱ δὲ θεοί, ὅτι ποτὲ καὶ δειπνοῦντες ξυνελαμβανόμεθα καὶ καθεύδοντες καὶ ἀγοράζοντες, οἱ δὲ καὶ οὐχ ὅπως ἀδικοῦντες, ἀλλ' οὐδ' ἐπιδημοῦντες ἐφυγαδευόμεθα, νῦν φανερῶς ἡμῖν ξυμμαχοῦσι. καὶ γὰρ ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα ποιοῦσιν, ὅταν ἡμῖν ξυμφέρῃ· καὶ ὅταν ἐπιχειρῶμεν, πολλῶν ὄντων ἐναν-
15 τίων, ὀλίγοις οὖσι τρόπαια ἵστασθαι διδόασι· καὶ νῦν δὲ κεκομίκασιν ἡμᾶς ἐς χωρίον, ἐν ᾧ οὗτοι μὲν οὔτε βάλλειν οὔτε ἀκοντίζειν ὑπὲρ τῶν προτεταγμένων διὰ τὸ πρὸς ὄρθιον ἰέναι δύναιντ' ἄν· ἡμεῖς δὲ ἐς τὸ κάταντες καὶ δόρατα ἀφιέντες καὶ ἀκόντια καὶ πέτρους ἐξιξόμεθά τε αὐτῶν. καὶ πολλοὺς κατατρώσο-
16 μεν. Καὶ ᾤετο μὲν ἄν τις δεήσειν τοῖς γε πρωτοστάταις ἐκ τοῦ ἴσου μάχεσθαι· νῦν δέ, ἂν ὑμεῖς, ὥσπερ προσήκει, προθύμως ἀφιῆτε τὰ βέλη, ἁμαρτήσεται μὲν οὐδείς, ὧν γε μεστὴ ἡ ὁδός, φυλαττόμενοι δὲ δραπετεύσουσιν ἀεὶ ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν· ὥστε ἐξέσται

emendabat τὰ φίλτατα, quam coniecturam iam olim proposuit Salmasius de modo usurarum p. 653. nuper repetiit Koeppen, aut ἀπελυμαίνοντο. τὰ χρήματα ἀποσημαίνεσθαι proprie dicitur c. 3, 21.

14. οἱ δὲ θεοί] Post haec Bryl. Cast. et Leonclavius inserunt εἰδότες. Quae si Codicis consensu approbetur accessio, mihi placeret. Deinceps ποτὲ in τότε mutandum suspicatur Morus. Z.

οἱ δὲ καί] Verba οἱ δὲ ut plane supervacua delenda censet Morus: equidem ad sensum et oppositionem necessaria censeo.

οὐχ ὅπως] Ita recte Bryl. et Cast. probante Leonclavio pro οὐχ οὕτως, quod tenent A. C. D. E. In Diodoro XIII, 102. est: οὐχ οἷον ἠδικηκότες τι τὴν πόλιν, ἀλλὰ ναυμαχίαν νενικηκότας. Sed ibi legendum, ut alibi, οὐχ ὅπως. — Deinceps margo Leonclavii ἐγχειρῶμεν cum B. D. Ita quoque E. a prima manu. Sequentia καὶ νῦν δὲ κεκομίκασι Codex B. rectius omissis νῦν δὲ scribere videtur.

15. ἐξιξόμεθα] In Bryl. Cast. est ἀφόμεθα; ex quo Brodaeus monstrosum ἀξιομαχεσόμεθα efficiebat. Antea ἐφιέντες habent B. D. postea ἐξιόμεθα B.

16. πρωτοστάταις] Recte hoc substituit vulgato προστάταις Morus et habent Codices B. C. D. Y. Eadem vocabula permutata fuerant in Hipparchico II, 3. et 6. Deinceps φυλαττόμενος habet B.

ὥσπερ τυφλοὺς καὶ τύπτειν, ὅπου ἂν βουλώμεθα, καὶ ἐναλλομένους ἀνατρέπειν. Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, οὕτω χρὴ 17 ποιεῖν, ὅπως ἕκαστός τις ἑαυτῷ ξυνείσεται τῆς νίκης αἰτιώτατος ὤν. αὕτη γὰρ ἡμῖν, ἂν θεὸς θέλῃ, νῦν ἀποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμὰς καὶ παῖδας, οἷς εἰσι, καὶ γυναῖκας. Ὦ μακάριοι δῆτα, οἳ ἂν ἡμῶν νικήσαντες ἐπίδωσι τὴν πασῶν ἡδίστην ἡμέραν. Εὐδαίμων δὲ καὶ ἄν τις ἀποθάνῃ· μνημείου γὰρ οὐδεὶς οὕτω πλούσιος ὢν καλοῦ τεύξεται. ἐξάρξω μὲν οὖν ἐγὼ, ἡνίκ' ἂν καιρὸς ᾖ, παιᾶνα· ὅταν δὲ τὸν Ἐνυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες ὁμοθυμαδὸν, ἀνθ' ὧν ὑβρίσθημεν, τιμωρώμεθα τοὺς ἄνδρας.

Ταῦτα δ' εἰπὼν, καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς 18 ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγειλεν αὐτοῖς, μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν ἂν τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τὶς ἢ τρωθείη· ἐπειδὰν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν, ἔφη, ἡμεῖς, νίκη δὲ ὑμῖν ἔσται ἑπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ. Καὶ οὐκ ἐψεύσατο· ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς 19 μὲν, ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος, ἐκπηδήσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθαπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισσοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων, καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ. ἀπέθανον

βουλοίμεθα] L. et St. βουλώμεθα cum B. C. D. dederant.

17. οὐδεὶς οὕτω] Emendabat haec Koeppen: οὐδεὶς οὐδὲ πλούσιος ὢν οὕτω καλοῦ. Nihil opus est.

ἐξάρξω μὲν οὖν] Hanc lectionem ex margine Leoncl. et St. substitui vulgatae ἐξάρξομαι οὖν, quam solus A. habet. Ita enim ubique loquitur Xenophon. Cf. ad Cyrop. VII, 1, 26.

18. παρήγγειλεν] Codex B. παρήγγελλεν.

νίκη δὲ ἡμῖν ἔσται ἑπομένη] Codices B. D. ἑπομένοις, unde scribendum ὑμῖν — ἑπομένοις vidi, ut opponantur ἡμεῖς, ὑμῖν, ἡγησόμεθα et ἑπομένοις.

19. ἀνέλαβον] Hanc ex margine Leonclavii et Stephani substitui iterum vulgatae et Codicum A. E. ἀνέλαβε. Sed reliquis militibus, qui arma ceperant, opponitur αὐτός.

δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἱππόμαχος, τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις 20 πολλοὶ διελέγοντο. Κλεόκριτος δὲ, ὁ τῶν Μυστῶν κήρυξ, μάλ' ἔμφωνος ὢν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν. Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι

Ἱππόμαχος] Iustinus V, 9. Critiam et Hippolochum nominat.

τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ δέκα] De decem his Piraeei Archontibus mira commentus est Morus, qui a nullo praeterea scriptore commemoratos fuisse putabat. At clare Plutarchus in Lysandro cap. 15. *τριάκοντα μὲν ἐν ἄστει, δέκα δ' ἐν Πειραιεῖ καταστήσας ἄρχοντας*. Ex horum numero fuit Molpis etiam, ut ex Lysia et Androtione annotavit Harpocratio. Charmides Glauconis est idem, de quo dixi ad Memorabilium III, 7. et ad Symposii IV, 20 seqq. Ipsum Glauconem aquae potorem inter decem Piraeei tyrannos recenset Pythermus apud Athenaeum II, p. 44. De decem Piraeei Archontibus bene etiam docuit Taylor in vita Lysiae p. 132. et locum ex epistola Platonis VII. attulit clarissimum hunc: *καὶ τῆς μεταβολῆς εἷς καὶ πεντήκοντά τινες ἄνδρες προὔστησαν ἄρχοντες, ἕνδεκα μὲν ἐν ἄστει, δέκα δ' ἐν Πειραιεῖ, περί τε ἀγορὰν ἑκάτεροι τούτων, ὅσα τ' ἐν τοῖς ἄστεσι διοικεῖν ἔδει, τριάκοντα δὲ πάντων ἄρχοντες κατέστησαν αὐτοκράτορες*. De his iterum Noster infra §. 38.

χιτῶνας] Cornelius Nepos Thrasyb. c. 2. neminem iacentem veste spoliavit, nil attigit nisi arma, quorum indigebat, et quae ad victum pertinebant.

προσιόντες] Margo Leoncl. addit *τε*.

20. *Κλεόκριτος*] Cleocritum ut magnum et pinguem hominem cum exili Cinesia ridet Aristophanes Ranarum versu 1085. Deinde in seriore dramate Avium v. 877. Cybelen matrem Cleocriti appellat, quod varie interpretantur Scholia, quae monent, Cleocritum ab Eupolide quoque in dramate *Κόλακες* fuisse irrisum.

ἔμφωνος] Margo L. cum Codicibus B. C. D. *εὔφωνος*, quod equidem probo, etsi ex Polluce II, 111. vulgatam formam affert Morus. Weiske *magna voce et vehementer sonanti* interpretatur, *εὔφωνος suavi voce praeditus*. Sed vox composita posterior utramque significationem habet, contra *ἔμφωνος* muto opponi videtur, ut *ἔμψυχος ἀψύχῳ*.

κατασιωπησάμενος] Infra V, 4, 7. est *φοβήσαντες κατεσιώπησαν*.

τί ἡμᾶς] Orationem hanc convertit et Lysandro tribuit Iustinus V, 10. „Cur se victorem fugiant potius, quam ut vindicem communis libertatis

βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ ξυγχορευταὶ καὶ ξυμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ ξυστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. Πρὸς θεῶν 21 πατρῴων καὶ μητρῴων καὶ ξυγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἑταιρίας, πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις, αἰδούμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἁμαρτάνοντες ἐς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἳ ἰδίων κερδέων ἕνεκα ὀλίγου δεῖν πλείους ἀπεκτόνασιν Ἀθηναίων ἐν ὀκτὼ μησὶν, ἢ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες. ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὗτοι τὸν πάντων 22 αἴσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον

adiuvent? Civilem illam meminerint aciem, non hostium esse; nec se ideo arma cepisse, ut aliqua victis adimat, sed ut ademta restituat; triginta se dominis, non civitati, bellum inferre. Admonet deinde cognationis, legum, sacrorum communium, tum vetusti per tot bella commilitii; orat, misereantur civium exsulum, si tam patienter ipsi serviant, reddant sibi patriam, accipiant libertatem etc."

ὑμᾶς κακὸν] Post κακὸν St. et Leoncl. insertum habent μέν. Codices A. B. μὲν hoc addunt. B. D. C. deinceps οὐδὲν πώποτε, ubi vulgabatur οὐδεπώποτε.

μετεσχήκαμεν] Morus συμμετεσχήκαμεν emendat; quod probo.

21. καὶ μητρῴων] Cf. de Venat. 1, 15.

ὀκτὼ μησὶν] Ex hoc loco conficitur, triginta viros imperium integrum annum non tenuisse, quod contra Diodorum docuit Dodwell, Taylor in vita Lysiae et Wesseling ad Diodori XIV, 33.

δέκα ἔτη] Longum tempus simpliciter significari putat Morus; ego vero in historia rationem numeri exquirendam puto.

22. τῶν πάντων αἴσχιστον] E Codd. B. D. E. τὸν recepi: sequens καὶ inter ἔχθιστον et θεοῖς omittunt A. I. Br. Cast.

ὑφ' ἡμῶν] Castal. ὑμῶν.

ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὓς πολλὰ κατεδακρύσαμεν.

Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν. οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες, καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν, τοὺς μεθ' ἑαυτῶν 23 ἀπήγαγον ἐς τὸ ἄστυ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι ξυνεκάθηντο ἐν τῷ ξυνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον, καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον, ὡς οὐ χρὴ καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοί τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον, ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι, οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο, ἐκείνους 24 μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἑλέσθαι. Καὶ εἵλοντο δέκα, ἕνα ἀπὸ φυλῆς. καὶ οἱ μὲν τριάκοντα Ἐλευσίναδε ἀπῆλθον· οἱ δὲ δέκα τῶν ἐν

Olymp. 94½.

οἱ δὲ λοιποὶ] Reliquos 28 tyrannos intelligit Morus; contra Fr. Portus superstites novem Piraeei archontes. Male.

καὶ διὰ] Quoniam aliquid deesse videbatur Fr. Porto, inserebat post καὶ haec: οἱ τριάκοντα. Sed difficultas est in verbis διὰ τὸ τοιαῦτα προσ., quae Weiske collocat post τοὺς μεθ' ἑαυτῶν. Omnino aliquid excidit, fortasse διὰ τὸ καὶ ἄλλα τοιαῦτα προσακούειν. Ordinem rerum gestarum ita narrat Lysias contra Eratosth. p. 419. οἱ μὲν γὰρ ἐκ Πειραιῶς κρείττους ὄντες εἴασαν αὐτοὺς ἀπελθεῖν, οἱ δὲ εἰς τὸ ἄστυ ἐλθόντες τοὺς μὲν τριάκοντα ἐξέβαλον πλὴν Φείδωνος καὶ Ἐρατοσθένους, ἄρχοντας δὲ τοὺς ἐκείνοις ἐχθίστους εἵλοντο ἡγούμενοι δικαίως ἂν ὑπὸ τῶν αὐτῶν τούς τε τριάκοντα μισεῖσθαι καὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ φιλεῖσθαι. τούτων τοίνυν Φείδων ὁ τῶν τριάκοντα γενόμενος καὶ Ἱπποκλῆς καὶ Ἐπιχάρης ὁ Λαμπρεὺς καὶ ἕτεροι οἱ δοκοῦντες εἶναι ἐναντιώτατοι Χαρικλεῖ καὶ Κριτίᾳ καὶ τῇ ἐκείνων ἑταιρείᾳ, ἐπειδὴ αὐθις εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, πολὺ μείζω στάσιν καὶ πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ ἢ τοὺς ἐξ ἄστεος ἐποίησαν.

23. διεφέροντο] Lysias p. 776. ἐπειδὴ δὲ πυνθάνοισθε τοὺς μὲν τρισχιλίους στασιάζοντας ἐν τοῦ ἄστεος, τοὺς ἄλλους δὲ πολίτας ἐκκεκηρυγμένους, τοὺς δὲ τριάκοντα μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχοντας, πλείους δ' ὄντας τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν δεδιότας, ἢ τοὺς ὑμῖν πολεμοῦντας, τότ' ἤδη καὶ κατιέναι προσεδοκᾶτε.

χρῆναι] A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. D. χρῆν.

24. Ἐλευσίναδε] Diodorus XIV, 33. τοῖς δ' εὐλαβουμένοις, μή τι πάθωσι διὰ τὰ γενόμενα κατὰ τὸ συνεχὲς αὐτῶν ἀδικήματα, τὴν Ἐλευσῖνα κατοικεῖν συνεχώρησαν.

οἱ δὲ δέκα] Hos alii Δεκαδού-

ἄστει καὶ μάλα τεταραγμένων καὶ ἀπιστούντων ἀλλήλοις ξὺν τοῖς ἱππάρχοις ἐπεμέλοντο· ἐξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ Ὠιδείῳ, τούς τε ἵππους καὶ τὰς ἀσπίδας ἔχοντες, καὶ δι' ἀπιστίαν ἐφωδεύοντο [τὸ] μὲν ἀφ' ἑσπέρας ξὺν ταῖς ἀσπίσι κατὰ τὰ τείχη, τὸ δὲ πρὸς ὄρθρον ξὺν τοῖς ἵπποις, ἀεὶ φοβούμενοι, μὴ ἐπεισπέσοιέν τινες αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς. Οἱ δὲ 25 πολλοί τε ἤδη ὄντες καὶ παντοδαποὶ, ὅπλα ἐποιοῦντο, οἱ μὲν ξύλινα, οἱ δὲ οἰσύϊνα, καὶ ταῦτα ἐλευκοῦντο. πρὶν δὲ ἡμέρας δέκα γενέσθαι, πιστὰ δόντες, οἵτινες ξυμπολεμήσειαν, καὶ εἰ ξένοι εἶεν, ἰσοτέλειαν ἔσεσθαι, ἐξῄεσαν πολλοὶ μὲν ὁπλῖται, πολλοὶ δὲ γυμνῆτες· ἐγένοντο δὲ αὐτοῖς καὶ ἱππεῖς ὡσεὶ ἑβδομήκοντα· προ-

χους appellarunt, auctore Harpocratione. Nominat ex iis Lysias Eratosthenem, Phidonem, Hippoclem, Epicharem. Ex Lysia Molpin Harpocratio. Isocrates contra Callimachum p. 728. Rhinonem; ita enim legit Harpocratio, ubi vulgo Oenon nominatur. De Rhinone fragmentum Politiarum Heraclidis Pontici: *τούτων δὲ καταλυθέντων Θρασύβουλος καὶ Ῥίνων προεστήκεσαν, ὃς ἦν ἀνὴρ καλὸς κἀγαθός.* Denique *Πειραιέως* A. B. D. E. habent.

ἐφωδεύοντο μὲν ἀφ' ἑσπέρας] Infra V, 3, 22. *ἐφοδεύων* est eodem, ut videtur, sensu. Articulum *τὸ* cum Wyttenbachio et Weiskio addidi.

25. *πολλοὶ*] Margo Leonclavii cum Codice B. *πολλοί τε ἤδη ὄντες. ἤδη* omittit Y. Exsulibus Lysias orator, qui fabricam aspidum Athenis exercebat, drachmas 2000 praebuit, aspides 200, milites mercede conduxit 302 et a Thrasydaeo Eleo talenta duo mutuatus eundem in usum convertit, auctore Plutarcho in vita Lysiae p. 322. Alios, qui exsules adiuvarant, nominat Lysias p. 881. Gelarchum quendam quinque talenta suppeditasse, a populo deinde suadente Aristophonte reddita ei, refert Demosth. contra Leptinem sect. 128.

οἰσύϊνα — ἐλευκοῦντο] Codex B. *σύϊνα* habet. Verbum *polire* interpretatur Morus. Ita quidem infra lib. VII. est *λευκοῦσθαι τὰ κράνη.* Sed hoc loco lignea scuta (quae sunt *ὅπλα*) aut viminea non possunt poliri, sed dealbantur creta aut calce inducta. Ita *γραμματεῖον λελευκωμένον* et *λεύκωμα* dicitur tabula dealbata apud Demosthenem. Qui alibi *λευκάσπιδες* et *λευκοθώρακες* sunt, quo sensu dicantur, ignoro.

ἰσοτέλειαν] Inquilini, *μέτοικοι*, qui nullum *μετοίκιον* solvunt, sed aequo sunt cum civibus iure in tributis pendendis, *ἰσοτελεῖς* dicuntur. Ita Lysias, qui Thrasybulum adiuverat, post reditum exsulum a iure civitatis repulsus, *τὸν λοιπὸν χρόνον ᾤκησεν ἰσοτελὴς ὤν,* auctore Plutarcho in Lysia p. 323. Accurate de *ἰσοτελείᾳ* tradidit nuper V. C. Wolf ad

νομὰς δὲ ποιούμενοι, καὶ λαμβάνοντες ξύλα καὶ
26 ὀπώραν, ἐκάθευδον πάλιν ἐν Πειραιεῖ. Τῶν δ' ἐκ τοῦ ἄστεος ἄλλος μὲν οὐδεὶς ξὺν ὅπλοις ἐξῄει, οἱ δὲ ἱππεῖς ἔστιν ὅτε καὶ λῃστὰς ἐχειροῦντο τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς, καὶ τὴν φάλαγγα αὐτῶν ἐκακούργουν. περιέτυχον δὲ καὶ τῶν ἔξω νέων τισὶν, ἐς τοὺς αὐτῶν ἀγροὺς ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια πορευομένοις· καὶ τούτους Λυσίμαχος ὁ ἵππαρχος ἀπέσφαξε, πολλὰ λιτανεύοντας, καὶ πολλῶν
27 χαλεπῶς φερόντων ἱππέων. Ἀνταπέκτειναν δὲ καὶ οἱ ἐν Πειραιεῖ τῶν ἱππέων ἐπ' ἀγροῦ λαβόντες Καλλίστρατον, φυλῆς Λεοντίδος· καὶ γὰρ ἤδη μέγα ἐφρόνουν, ὥστε καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ ἄστεος προσέβαλον. εἰ δὲ καὶ τοῦτο δεῖ εἰπεῖν τοῦ μηχανοποιοῦ,

Demosthen. Leptineam Prolog. p. 70.

26. τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς] Articulum τοῦ omittit Codex B. Sequens ἔξω νέων Palmerius in Αἰξωνέων mutabat Exercit. p. 66. et Valcken. in Diatribe Euripidis pag. 292., probantibus Wyttenbachio, Weiskio et Zeunio. Equidem dubito propter locum II, 3, 34. καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω. Valesius τῶν ἔξω τοῦ καταλόγου interpretabatur. Deinceps ἐπέσφαξε B. C. dant.

27. Καλλίστρατον] Callistratum demagogum cum Lysandro tractantem de publica nescio qua re habet Theopompi locus in Μήδῳ apud Athenaeum p. 485.

πρὸς τὸ τεῖχος — προσέβαλον] Lysias in Polystrato p. 688. καταδρομῆς γενομένης τῶν φυγάδων, οἳ οὐ μόνον ἐνθάδε, ὅ,τι οἷοί τε ἦσαν, κακὸν εἰργάζοντο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ἔφερον καὶ ἦγον ὑμᾶς, ἐξελάσας ἐκ τῶν ἄλλων ἱππέων ἕνα ἀπέκτεινεν. Graviora memorat Isocrates de Bigis p. 682. καταλαβόντες τὸν Πειραιᾶ καὶ τὸν σῖτον τὸν ἐν τῇ χώρᾳ διεφθείρετε; καὶ τὴν γῆν ἐτέμνετε; καὶ τὰ προάστεια ἐνεπρήσατε; καὶ τελευτῶντες τοῖς τείχεσι προσεβάλετε;

εἰ δὲ καὶ τοῦτο] Apodosin deesse monuit Morus, quam excusare conatus est Weiske. Wyttenbach ἔτι coniecit scribendum pro εἰ. Vir quidam doctus in Ephemeride litteraria Ienensi anni 1810. mensis Augusti p. 274. comparavit locum Isocratis in Archidamo p. 27. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν ἔξωθεν βοηθειῶν εἰπεῖν, πολλοὺς ἔσεσθαι τοὺς βουλομένους ἡμῖν ἐπαμύνειν, quem contra Coraii emendationem tuetur. Ut enim λέξω in Xenophonte, ita idem verbum in Isocrate supplere cogitatione licet, quod facit ad hunc locum Weiske. Nescio an huc pertineat locus Nicandri Theriac. v. 82. εἴ γ' ἔτυμον κείνην γε σὺν ἰοβόλοις ἐχίεσσι θόρνυσθαι de muraena. In Herodoto II, 126. σεσήμανται δὲ, ὅσα ἀναισιμώθη, καὶ ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα ἔφη, ἑξακόσια

τοῦ ἐν τῷ ἄστει, ὃς, ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον μέλλοιεν τὰς μηχανὰς προσάγειν, τὰ ζεύγη ἐκέλευσε πάντα ἁμαξιαίους λίθους ἄγειν, καὶ καταβάλλειν, ὅπου ἕκαστος βούλοιτο τοῦ δρόμου. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολλὰ εἷς ἕκαστος τῶν λίθων πράγματα παρεῖχε. Πεμπόντων δὲ πρέσβεις ἐς Λακεδαίμονα, τῶν μὲν τριάκοντα ἐξ Ἐλευσῖνος, τῶν δ' ἐν τῷ καταλόγῳ ἐξ ἄστεος, καὶ βοηθεῖν κελευόντων, ὡς ἀφεστηκότος τοῦ δήμου ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος λογισάμενος, ὅτι οἷόν τε εἴη, ταχὺ ἐκπολιορκῆσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεῖ κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ τῶν ἐπιτηδείων ἀποκλεισθείησαν, ξυνέπραξεν, ἑκατόν τε τάλαντα αὐτοῖς δανεισθῆναι, καὶ αὐτὸν μὲν 28

καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. oratio vulgaris erat: καὶ εἴ γ' εὖ μέμνημαι — ἐτελέσθη.

μηχανοποιοῦ] Plutarchus in Arato c. 6. Euphranorem μηχανοποιὸν habet, qui scalas compingebat.

ἐκ Λυκείου δρόμον] Himerius de nave Panathenaeis a porta acta in acropolin p. 446. ἐκ τῶν πυλῶν κινηθεῖσα διὰ μέσου τοῦ δρόμου κομίζεται, ὃς καταβαίνων ἄνωθεν (ex acropoli) σχίζει τὰς ἑκατέρωθεν αὐτῷ παρατεταμένας στοάς, ἐφ' ὧν ἀγοράζουσιν Ἀθηναῖοί τε καὶ οἱ λοιποί. Porta intelligitur Thriasia.

ζεύγη] Hanc Atticam formam vulgatae ζεύγεα, quam tenent A. E., substituere iussit Leonclavius.

28. πεμπόντων] Diodorus XIV, 32. legationem 30 tyrannorum memorat ante occupatum a Thrasybulo Piraeeum; alteram §. 33. a decemviris missam. Lysias contra Eratosth. p. 422. Φείδων αἱρεθεὶς ὑμᾶς διαλλάξαι καὶ καταγαγεῖν, τῶν αὐτῶν ἔργων Ἐρατοσθένει μετεῖχε — ἀλλ' ἐλθὼν εἰς Λακεδαίμονα ἔπειθεν αὐτοὺς στρατεύεσθαι, διαβάλλων, ὅτι Βοιωτῶν ἔσται ἡ πόλις, καὶ ἄλλα λέγων — οὐ δυνάμενος δὲ τούτων τυχεῖν — ἑκατὸν τάλαντα ἐδανείσατο, ἵνα ἔχῃ ἐπικούρους μισθοῦσθαι, καὶ Λύσανδρον ἄρχοντα ᾐτήσατο — μισθωσάμενοι δὲ πάντας ἀνθρώπους ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως, καὶ πόλεις ἐπάγοντες καὶ τελευτῶντες Λακεδαιμονίους καὶ τῶν συμμάχων ὁπόσους ἐδύναντο πεῖσαι. Ceterum τῷ ante καταλόγῳ accessit e Codice B.

ἑκατὸν τάλαντα] Haec deinde post reditum exsulum populus miro humanitatis exemplo solvit, testante Demosthene contra Leptin. pag. 460. Isocrate Areopag. p. 298. Summam argenti posuit etiam Plutarch. Lysandri c. 21. Praeter haec centum talenta duo etiam talenta a Boeotis mutuati fuerant exsules, ut puto, auctore Lysia contra Nicomach. p. 860. — Deinceps A. I. Br. Cast. cum Codd. A. E. δανισθῆναι.

κατὰ γῆν ἁρμοστήν, Λίβυν δὲ τὸν ἀδελφὸν ναυαρχοῦντα ἐκπεμφθῆναι. καὶ ἐξελθὼν αὐτὸς μὲν Ἐλευσῖνάδε, ξυνελέγετο ὁπλίτας πολλοὺς Πελοποννησίων· 29 ὁ δὲ ναύαρχος κατὰ θάλατταν ἐφύλαττεν, ὅπως μηδὲν ἐσπλέοι αὐτοῖς τῶν ἐπιτηδείων· ὥστε ταχὺ πάλιν ἐν ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ ἐν Πειραιεῖ, οἱ δ' ἐν τῷ ἄστει πάλιν αὖ μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Λυσάνδρῳ. Οὕτω δὲ προχωρούντων, Παυσανίας ὁ βασιλεύς, φθονήσας Λυσάνδρῳ, εἰ κατειργασμένος ταῦτα ἅμα μὲν εὐδοκιμήσοι, ἅμα δὲ ἰδίας ποιήσοιτο τὰς Ἀθήνας, πείσας τῶν 30 Ἐφόρων τρεῖς, ἐξάγει φρουράν. ξυνείποντο δὲ καὶ οἱ ξύμμαχοι πάντες, πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων. οὗτοι δ' ἔλεγον μέν, ὅτι οὐ νομίζοιεν εὐορκεῖν ἂν στρατευόμενοι ἐπ' Ἀθηναίους, μηδὲν παράσπονδον ποιοῦντας· ἔπραττον δὲ ταῦτα, ὅτι ἐγίγνωσκον Λακεδαιμονίους βουλομένους τὴν τῶν Ἀθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστὴν ποιήσασθαι. Ὁ δὲ Παυσανίας ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ Ἁλιπέδῳ καλουμένῳ πρὸς τῷ Πειραιεῖ, δεξιὸν ἔχων κέρας, Λύσανδρος δὲ ξὺν τοῖς

Λίβυν] Nomen habuit a regulo Cyrenaico, Lysandri hospite, ut tradit Diodorus XIV, 13.

ξυνελέγετο] In edit. L. et St. est *ξυνέλεγεν*, ut in Codd. C. D. E. In margine L. *ξυνελέγετο Πελοποννησίους πολλούς*. Lysandrum milites mille et naves 40 adduxisse ait Diodorus XIV, 33.

29. *προχωρούντων*] sc. *τῶν πραγμάτων*. Simile est II, 2, 16. *τοιούτων δὲ ὄντων*. Deinceps vulgatum *ποιήσαιτο* e codice B. correxi.

30. *Κορινθίων*] Hunc refert Morus *Κορινθίους τοὺς ἀφεστῶτας* in Plutarchi Lysandro c. 22. sed expeditio illa obscura est et dubia. Deinceps *οὗτοι δὲ ἔλεγον* Codd. 5 Paris.

Ἁλιπέδῳ] De hac expeditione Lysias contra Poliuchum p. 604. *ἐπειδὴ δὲ τάχιστα ἦλθον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Λακεδαιμόνιοι καὶ Παυσανίας*. Tum Eucrates suos et liberos Nicerati occisi in fidem tradidit Pausaniae utpote *ξένῳ* et populo faventem reddidit. Pausanias oblata sibi a triginta tyrannis *ξένια* repudiavit, sed ab Eucrate seu potius a populo et exsulibus (*παρ' ἡμῶν*) accepit. Tum Poliuchus proposuit sententiam, ut Eucratis agri publicarentur; sed fuit multatus *χιλίαις δραχμαῖς*. Ex hoc Lysiae et Xenophontis loco accuratius definiri potest situs Halipedi, quod Harpocration cum Etymol. et Suida Piraeeum interpretatur. *ἁλιπέδοις* est in Theophrasti hist. plant. VII, 15, 2., ubi vide annotata.

μισθοφόροις τὸ εὐώνυμον. πέμπων δὲ πρέσβεις ὁ 31 Παυσανίας πρὸς τοὺς ἐν Πειραιεῖ, ἐκέλευεν ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπείθοντο, προσέβαλλεν ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν, ὅπως μὴ δῆλος εἴη εὐμενὴς αὐτοῖς ὤν. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν τῆς προσβολῆς πράξας ἀπῆλθε, τῇ ὑστεραίᾳ, λαβὼν τῶν μὲν Λακεδαιμονίων δύο μόρας, τῶν δὲ Ἀθηναίων ἱππέων τρεῖς φυλάς, παρῆλθεν ἐπὶ τὸν κωφὸν λιμένα, σκοπῶν, πῇ εὐαποτείχιστος εἴη ὁ Πειραιεύς. ἐπεὶ δὲ ἀπιόντος αὐτοῦ 32 προσέθεόν τινες, καὶ πράγματα αὐτῷ παρεῖχον, ἀχθεσθεὶς παρήγγειλε, τοὺς μὲν ἱππέας ἐλαύνειν ἐς αὐτοὺς ἀνέντας, καὶ τοὺς τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ξυνέπεσθαι· ξὺν δὲ τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἐπηκολούθει. καὶ ἀπέκτειναν μὲν ἐγγὺς τριάκοντα τῶν ψιλῶν, τοὺς δ'

31. προσέβαλλεν] A. I. Br. Cast. προσέβαλλον cum Codd. B. C. E. προσέβαλον D.

ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν] Eadem dictio est in Thucydide VIII, 92. Ex altero loco eiusdem de Tissapherne Lacedaemoniis Phoeniciarum navium auxilium promittente, sed non mittente, quamquam profectus fuerit ad eas mittendas, ubi refert opiniones hominum: οἱ δὲ, ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς εἰς Λακεδαίμονα, τὸ λέγεσθαι, ὡς οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλὰ καὶ σαφῶς οἴχεται ἐπὶ τὰς ναῦς. Weiske imitatus dictionis eius formam ἀποβοῆς coniunctim scripsit, interpretatus: *tanta molitione, tanto strepitu adortus est, quanto erat opus ad magnam eius rei famam excitandam.* Alii vulgatam interpretantur *simulate, per speciem*, Wyttenbach *clamore tenus, non re vel facto.*

οὐδὲν τῆς προσβολῆς] Stephanus et Leonclavius οὐδὲν ἀπὸ τῆς πρ. ediderunt, quod illi e Codicibus duxisse videntur: nam solus Codex B. ἀπὸ omittere dicitur. Weiske τῶν τῆς προσβολῆς coniecit, Morus τῇ προσβολῇ. Mihi differre videtur forma οὐδὲν τῆς προσβολῆς πράττειν ab altera οὐδὲν τῇ προσβολῇ; haec enim significat *nihil efficere oppugnatione*, illa ne inceptam quidem. Sequens μόρας vulgato antea μοίρας substituerunt e margine Steph. et Leonclavii Morus, Zeune et Weiske, et habent Codd. B. D.

κωφὸν λιμένα] Hunc ignoro. Wyttenbach putabat, portum fuisse Munychiae: Weiske monuit e sectione 30., fuisse versus orientem situm. Deinceps Codex B. εὐαποτειχιστότατος habet.

32. ἐλαύνειν ἐς αὐτοὺς ἀνέντας] Margo Leoncl. ἐλᾷν annotat. Codd. B. C. D. ἐλᾷν—ἐνέντας habent. Sed in Hipparch. III, 2. est τοὺς ἵππους εἰς τάχος ἀνιέναι. In Cyrop. VII, 1, 29. est de Abradata ἐνίει οὐδὲν φειδόμενος τῶν ἵππων.

ἄλλους κατεδίωξαν πρὸς τὸ ἐν Πειραιεῖ θέατρον.
33 Ἐκεῖ δὲ ἔτυχον ἐξοπλιζόμενοι οἵ τε πελτασταὶ πάντες, καὶ οἱ ὁπλῖται τῶν ἐκ Πειραιῶς. καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ εὐθὺς ἐκδραμόντες ἠκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον, ἐσφενδόνων· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ αὐτῶν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, μάλα πιεζόμενοι ἀνεχώρουν ἐπὶ πόδα· οἱ δ' ἐν τούτῳ πολὺ μᾶλλον ἐπέκειντο. ἐνταῦθα δὲ ἀποθνήσκει Χαίρων τε καὶ Θίβραχος, ἄμφω πολεμάρχω, καὶ Λακράτης ὁ ὀλυμπιονίκης, καὶ ἄλλοι οἱ τεθαμμένοι Λακεδαιμονίων πρὸ τῶν πυλῶν ἐν Κεραμεικῷ.
34 Ὁρῶν δὲ ταῦτα ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι ὁπλῖται, ἐβοήθουν, καὶ ταχὺ παρετάξαντο πρὸ τῶν ἄλλων ἐπ' ὀκτώ. ὁ δὲ Παυσανίας, μάλα πιεσθεὶς, καὶ ἀναχωρήσας ὅσον στάδια τέτταρα ἢ πέντε πρὸς λόφον τινὰ, παρήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ἐπιχωρεῖν πρὸς ἑαυτόν. ἐκεῖ δὲ ξυνταξάμενος βαθεῖαν παντελῶς τὴν φάλαγγα, ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. οἱ δ' ἐς χεῖρας μὲν ἐδέξαντο, ἔπειτα δὲ οἱ

τὸ ἐν Πειραιεῖ θέατρον] Margo Leonclavii cum Codice B. τὸ Πειραιοῖ θ. Lysias c. Agoratum p. 479. ὅτε ἡ ἐκκλησία Μουνυχιᾶσιν ἐν τῷ θεάτρῳ ἐγένετο. Thucydides VIII, 93. in historia prioris seditionis sub 400 tyrannis: ἐς τὸ πρὸς τῇ Μουνυχίᾳ Διονυσιακὸν θέατρον ἐλθόντες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἐξεκκλησίασάν τε καὶ δόξαν αὐτοῖς, ubi Codex habet Διονυσιακὸν τὸ ἐν τῷ Πειραιεῖ θέατρον. ubi Dukerus Lysiae locum eundem alterumque ex capite 13. eiusdem orationis posuit cum loco Pollucis VIII, 133. de comitiis ibi habitis: sed a Polluce simpliciter θέατρον Διονυσιακὸν nominatur, quod an diversum fuerit, alii quaerent. De Piraeei theatro exstat Inscriptio CIX. Parte II. inter Atticas a Chandlero editas, et disputatio Spanhemii ad Aristophanis Ranas p. 293.

33. ἀνεχώρησαν] Margo Leoncl. ἀνεχώρουν, quod e Codicibus B. C. D. E. recepi.

ἐνταῦθα δὲ ἀποθνήσκει] Codex D. δ' ἀποθ. B. C. καὶ ἀποθνήσκει.

Λακράτης] Hunc ab aliis nominari non memini. Λακρατίδαν ephorum Lysandro superstitem habet Plutarchus Lys. c. 31.

34. παρήγγειλε] Codex B. παρήγειλε, D. παρήγγελλε, E. παρήγγειλεν. Sequens ἐπιχωρεῖν iam olim in ἐπαναχωρεῖν mutandum censui, nec muto sententiam. In Anabasi I, 2, 17. ἐπιχωρῆσαι est pro ἐπιέναι, aggredi. Deinceps παντελῶς βαθεῖαν B. E. scribunt.

μὲν ἐξεώσθησαν ἐς τὸν ἐν ταῖς Ἁλαῖς πηλὸν, οἱ δὲ ἐνέκλιναν. καὶ ἀποθνήσκουσιν αὐτῶν ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. Ὁ δὲ Παυσανίας τρόπαιον στησάμενος 35 ἀνεχώρησε· καὶ οὐδ' ὣς ὠργίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ λάθρα πέμπων ἐδίδασκε τοὺς ἐν Πειραιεῖ, οἷα χρὴ λέγοντας πρέσβεις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν καὶ τοὺς παρόντας ἐφόρους. οἱ δ' ἐπείθοντο. Διΐστη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄστει, καὶ ἐκέλευε πρὸς σφᾶς προσιέναι ὡς πλείστους ξυλλεγομένους, λέγοντας, ὅτι οὐδὲν δέονται τοῖς ἐν τῷ Πειραιεῖ πολεμεῖν, ἀλλὰ διαλυθέντες κοινῇ ἀμφότεροι Λακεδαιμονίοις φίλοι εἶναι. Ἡδέως δὲ ταῦτα 36 καὶ Ναυκλείδας ἔφορος ὢν ξυνήκουεν· ὥσπερ γὰρ νομίζεται ξὺν βασιλεῖ δύο τῶν ἐφόρων ξυστρατεύεσθαι, καὶ τότε παρῆν οὗτός τε καὶ ἄλλος, ἀμφότεροι τῆς μετὰ Παυσανίου γνώμης ὄντες μᾶλλον ἢ τῆς μετὰ Λυσάνδρου. διὰ ταῦτα οὖν καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα προθύμως ἔπεμπον τούς τ' ἐκ τοῦ Πειραιῶς, ἔχοντας τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδὰς, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει ἰδιώτας (καὶ) Κηφισοφῶντά τε καὶ Μέλιτον. Ἐπεὶ μέντοι οὗτοι ᾤχοντο ἐς Λακεδαί- 37

ἐξεώσθησαν] Codices 5 Paris. *ἐξεώθησαν*, quod habent Edd. pr. et Leonclaviana tertia quoque, cum Stephanus *ἐξεώσθησαν* edidisset. Infra IV, 3, 12. *πρὸς τὴν γῆν ἐξωσθῆναι* — *ὅσοι ἐς τὴν γῆν ἐξεώσθησαν*. Sed ibi B. C. *ἐξωθῆναι*, deinceps A. I. Bryl. Cast. Codd. 5 Paris. *ἐξεώσθησαν* habent.

Ἁλαῖς] Geminae fuerunt agri Attici *Ἁλαί*, scilicet *Αἰξωνίδες* et *Ἀραφηνίδες*. Illas intelligi contra insulam Hydrusam sitas in latere meridionali, docet mentio Piraeei et inspectio mappae. Halae Araphenides adversae δειράδι *Καρυστίᾳ* et lateri orientali apud Euripidem Iphig. Taur. v. 1451.

35. *Διΐστησι δὲ καὶ τοὺς*] Sequens *καὶ ἐκέλευε* satis docet, veram esse scripturam Codicis B. *διΐστη*.

36. *Ἡδέως δὲ ταῦτα καὶ Ναυκλείδας*] E Codicibus B. D. *δὲ* accessit. De more Lacedaemoniorum dictum ad Rempubl. Laced. c. 13. Nauclides an idem, Polybiadae filius, quem post Agesilai in Asiam expeditionem accusavit ut luxuriosum quia *ὑπέρπαχυς* erat, Lysander, referente Agatharchide apud Athenaeum XII, p. 550.?

τούς τ' ἐκ τοῦ Πειραιῶς] Articulus *τοῦ* e Codice B. accessit. *Πειραιέως* Codices 5 dant Paris.

ἰδιώτας καὶ — Μέλιτον] Propter additum articulum *τοὺς*

μονα, ἔπεμπον δὴ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεος λέγοντας, ὅτι αὐτοὶ μὲν παραδιδόασι καὶ τὰ τείχη, ἃ ἔχουσι, καὶ σφᾶς αὐτοὺς Λακεδαιμονίοις, χρῆσθαι ὅ τι βούλονται· ἀξιοῦν δ' ἔφασαν, καὶ τοὺς ἐν Πειραιεῖ, εἰ φίλοι φασὶν εἶναι Λακεδαιμονίοις, παραδιδόναι τόν

38 τε Πειραιᾶ καὶ τὴν Μουνυχίαν. Ἀκούσαντες δὲ πάντων αὐτῶν οἱ ἔφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι, ἐξέπεμψαν πεντεκαίδεκα ἄνδρας ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐπέταξαν, ξὺν Πανσανίᾳ διαλλάξαι, ὅπῃ δύναιντο κάλλιστα. οἱ δὲ διήλλαξαν, ἐφ' ᾧ τε εἰρήνην μὲν ἔχειν ὡς πρὸς ἀλλήλους, ἀπιέναι δὲ ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν ἑκάστους, πλὴν τῶν τριάκοντα, καὶ τῶν ἕνδεκα, καὶ τῶν ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀρξάντων δέκα. εἰ δέ τινες φοβοῖντο τῶν ἐξ ἄστεος,

39 ἔδοξεν αὐτοῖς τὴν Ἐλευσῖνα κατοικεῖν. Τούτων δὲ περανθέντων, Πανσανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα· οἱ δὲ ἐκ τοῦ Πειραιῶς, ἀνελθόντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς

ἰδιώτας copulam *καὶ* delendam censuit Wyttenbach et fecit Weiske. De Melito dictum supra c. 3, 39.

37. *ἔπεμπον δὴ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ*] Sunt decemviri sectionis 24. Codex B. verbis his praeponit *προθύμως* cum nota vitii.

38. *ἐφ' ᾧ τε*] A. I. Bryl. Castal. cum Codd. C. E. omittunt *τε*. Sed infra III, 5. similiter est *ἐφ' ᾧ τε*.

ἑκάστους] Margo Leoncl. *ἕκαστον*. Deinceps *ἐν Πειραιεῖ* Codex E. habet. Ceterum de re ipsa Cornelius in Thrasybulo: *ne qui praeter 30 tyrannos et 10, qui postea praetores creati superioris more crudelitatis erant usi, adficerentur exsilio: neve bona publicarentur: reipublicae procuratio populo redderetur.* Ubi male decem Piraeei Archontes cum decemviris postea constitutis permutari monuit Taylor in vita Lysiae p. 105. Doctissimus etiam Morus a sensu huius loci aberravit, triginta virorum auctoritatem a Pausania munitam putans. In loco Andocidae p. 12. lin. 18. *καὶ οὐ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν οὐδενὶ πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἕνδεκα*, inserenda esse verba *καὶ τῶν δέκα* cum Valesio Emend. p. 41. contra Reiskium monuit Sluiter Lect. Andocid. p. 136.

τὴν Ἐλευσῖνα] Articulum ex A. Iunt. Br. Cast. addidi: solus Codex A. eum habet. Sequens *διῆκε* est iterum III, 2, 29. et IV, 4, 19. sed *ἀφῆκε* V, 3, 25. *διαφῆκε* III, 2, 24. et IV, 4, 13. sine varietate.

39. *περανθέντων*] Ita scripsi cum Wyttenbachio pro *περαιωθέντων*. Ita infra III, 2. *δόξαντα ταῦτα καὶ περανθέντα*. Deinceps *Πειραιέως* Codices 5 Paris.

τὴν ἀκρόπολιν, ἔθυσαν τῇ Ἀθηνᾷ. ἐπεὶ δὲ κατέβησαν οἱ στρατηγοί, ἔνθα δὴ ὁ Θρασύβουλος ἔλεξεν· Ὑμῖν, ἔφη, ὦ ἐκ τοῦ ἄστεος ἄνδρες, ξυμβουλεύω ἐγὼ, 40 γνῶναι ὑμᾶς αὐτούς. μάλιστα δ' ἂν γνοίητε, εἰ ἀναλογίσαισθε, ἐπὶ τίνι ὑμῖν μέγα φρονητέον ἐστὶν, ὥστε ἡμῶν ἄρχειν ἐπιχειρεῖν. Πότερον δικαιότεροι ἐστέ; Ἀλλ' ὁ μὲν δῆμος, πενέστερος ὑμῶν ὢν, οὐδὲν πώποτε ἕνεκα χρημάτων ὑμᾶς ἠδίκησεν· ὑμεῖς δὲ, πλουσιώτεροι πάντων ὄντες, πολλὰ καὶ αἰσχρὰ ἕνεκα κερδέων πεποιήκατε. Ἐπεὶ δὲ δικαιοσύνης οὐδὲν ὑμῖν προσήκει, σκέψασθε, εἰ ἄρα ἐπ' ἀνδρείᾳ ὑμῖν μέγα φρονητέον. Καὶ τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο, ἢ 41 ὡς ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; Ἀλλὰ γνώμῃ φαίητ' ἂν προέχειν, οἳ ἔχοντες καὶ τεῖχος καὶ ὅπλα καὶ χρήματα καὶ ξυμμάχους Πελοποννησίους ὑπὸ τῶν οὐδὲν τούτων ἐχόντων περιελήλυθατε; Ἀλλ' ἐπὶ Λακεδαιμο-

ἔθυσαν] Lysias contra Agorat. p. 499. ἐπειδὴ δὲ διαλλαγαὶ πρὸς ἀλλήλους ἐγένοντο καὶ ἔπεμψαν οἱ πολῖται ἐκ Πειραιῶς τὴν πομπὴν εἰς τὴν πόλιν, ἡγεῖτο μὲν Αἴσιμος τῶν πολιτῶν, οὗτος δὲ συνηκολούθει λαβὼν τὰ ὅπλα — ἐπειδὴ δὲ πρὸς ταῖς πύλαις ἦσαν καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, πρὶν εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ — οὐ γὰρ ἔφη δεῖν ἀνδροφόνον αὐτὸν ὄντα συμπέμπειν τὴν πομπὴν τῇ Ἀθηνᾷ.

ἐπεὶ δὲ κατέβησαν οἱ στρατηγοί] Cum sequatur sect. 42. εἰπὼν δὲ ταῦτα — ἀνέστησε τὴν ἐκκλησίαν, manifestum inde fit, deesse hoc in loco mentionem concionis convocatae. De defectu monuit etiam Wyttenbach. Comitia autem magistratibus creandis in Πνυκὶ, loco iuxta acropolin, haberi solita fuisse, monet Pollux: atque ibidem comitia habuerunt Athenienses in priore seditione, cum quadringentis viris imperium abrogarent, teste Thucydide VIII, 97. Quare eundem locum hic intelligendum esse existimo, ubi e verbo κατέβησαν simul intelligitur, locum comitiis habendis dicatum Πνύκα in depresso seu declivi iuxta acropolin fuisse.

40. ἀναλογίσαισθε] A. I. Br. Cast. ἀναλογίσεσθε cum Codice A. ἀναλογίσησθε B.

δικαιότεροι ἐστέ] Ita cum Stephano scripsi pro δικαιότερον ἔσται, probante Iacobsio in Additamentis p. 29., quamquam libris scriptis omnibus contra nitentibus.

ἀνδρείᾳ] A. I. Br. Castal. cum Codicibus A. E. ἀνδρίᾳ. Deinceps ante ὡς ἐπολεμήσαμεν Weiske putat excidisse εἴτις σκέψαιτο vel simile aliquod membrum.

41. περιεληλύθατε] Fr. Portus ante hoc verbum inserebat ἐς τοῦτο, probantibus Leonclavio et Stephano. Contra V. D. in Biblioth. Critica Amstel. ge-

νίοις δὴ οἴεσθε μέγα φρονητέον εἶναι; πῶς; οἵ γε ὥσπερ [οἱ] τοὺς δάκνοντας κύνας κλοιῷ δήσαντες παραδιδόασιν, οὕτω κἀκεῖνοι ὑμᾶς παραδόντες τῷ 42 ἠδικημένῳ τούτῳ δήμῳ οἴχονται ἀπιόντες. οὐ μέντοι γε ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ἀξιῶ ἐγώ, ὧν ὀμωμόκατε, παραβῆναι οὐδέν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς ἐπιδεῖξαι, ὅτι καὶ εὔορκοι καὶ ὅσιοί ἐστε. Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ὅτι οὐδὲν δέοι ταράττεσθαι, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι, 43 ἀνέστησε τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ τότε μὲν ἀρχὰς καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἀκούσαντες, ξένους μισθοῦσθαι τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι, στρατευσάμενοι πανδημεὶ ἐπ' αὐτούς, τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐτῶν ἐς λόγους ἐλθόντας ἀπέκτειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις, ἐσπέμψαντες τοὺς φίλους καὶ ἀναγκαίους, ἔπεισαν

minam emendationem proposuit, aut *περιειλήφθε*, circumventi estis, aut *τούτων ὑπὸ τῶν οὐδὲν ἐχόντων παραλέλυσθε*. Vulgatam scripturam etsi Morus defendit et interpretari conatur, vitiosam tamen equidem affirmo esse. Brevissima emendationis via mihi videbatur haec esse, ut legeremus *περιῃρέθητε*, i. e. spoliati estis his. Weiske vulgatum defendens interpretatur dictum sensu passivi *circumventi*, id est *decepti estis*.

δάκνοντας κύνας] Addidi *κύνας*, suadente iam olim Fr. Porto, et habet Codex B. Leonclavius legebat *ὥσπερ οἱ τοὺς δάκνοντας κύνας*. Respicit ad legem Solonis apud Plutarchum 24. *κύνα δάκνοντα παραδοῦναι κελεύει κλοιῷ τετραπήχει δεδεμένον*, ubi Stephanus ait in alio libro legi *τριπήχει*. Miram vulgatae lectionis defendendae viam iniit Morus. Cum Wyttenbachio Matthiae Miscell. p. 203. *οἵ γε ὥσπερ τοὺς δ. κ. κλοιῷ δήσαντες* scribit. Weiske praeterea *ὥσπερ οἱ τοὺς δ. κύνας* scripsit.

43. *ἀρχὰς καταστησάμενοι*] In his Euclidem Archontem, quem mense Hecatombaeone (Iunii die XXVI.) Olympiadis 94. anno secundo magistratum posuit Dodwellus; sed demum Septembri Euclidem adiisse magistratum, et anarchiam saltem 14 aut 15 menses durasse, censet Manso p. 181. 182.

ἐν Ἐλευσῖνι] Praepositionem omittunt B. D. E.

ἐς λόγους ἐλθόντας] Iustinus V, 11. *Sed ad colloquium, veluti dominationem recepturi, progressi, per insidias comprehensi ut pacis victimae trucidantur*. Ceterum Plutarchus de Gloria Athen. p. 379. ait, exsules rediisse in urbem die XII. mensis Boedromionis, eaque die cives *χαριστήρια τῆς ἐλευθερίας* agere. Moderationem belli, cum tyrannis, Eleusine potitis, gesti, laudat Pla-

ξυναλλαγῆναι· καὶ ὀμόσαντες ὅρκους, ἦ μὴν μὴ μνησικακήσειν, ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ γε πολιτεύονται, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος.

to in Menexeno p. 294. edit. Bipont.

ἐσπέμψαντες] Codices B. C. D. F. εἰσπέμψαντες. In extremo ὁμοῦ γε πολιτεύονται Weiske interpretatur *saltem concordiam et iusiurandum servant, etsi aliquid μνησικακίας in animis eorum residet.*

μνησικακήσειν] Formulam decreti et iurisiurandi ex parte servavit Andocides de Mysteriis p. 43, 46 et 47. Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, Αἰαντὶς ἐπρυτάνευε, Κλεογένης ἐγραμμάτευε, Βοηθὸς ἐπεστάτει, τάδε Δημόφαντος συνέγραψεν. Idem p. 46. νόμον, ὃς ἐν τῇ στήλῃ ἔμπροσθέν ἐστι τοῦ βουλευτηρίου. Lycurgus p. 223. τὴν στήλην τὴν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ vocat. Demosthenes Leptin. §. 38. τὴν Δημοφάντου στήλην, ubi vide Wolfii annotationem. His ita constitutis Andocide auctore constituti sunt viginti viri, qui, restituta auctoritate legum Solonis et Draconis, adderent, si quas temporum conditio necessarias fecisset. De his Valesius ad Harpocrat. p. 107. interpretatur locum Pollucis libro VIII.: Οἱ εἴκοσι. τούτους εἵλοντο μετὰ τοὺς τριάκοντα τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων ἐπιμελητάς. Quo melius lites opprimerentur, quae ἀμνηστίαν impedirent, Archino auctore lex lata est de iudiciis, quam habet Isocrates contra Callimachum ab initio. Partem eius legis aliam servavit Andocides p. 42. Archini huius magna tum fuit auctoritas, de quo Demosthenes c. Timocratem p. 742. Ἀρχίνου τοῦ καταλαβόντος Φυλὴν καὶ μετά γε τοὺς θεοὺς αἰτιωτάτου ὄντος τῆς καθόδου τῷ δήμῳ, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ πεπολιτευμένου, καὶ ἐστρατηγηκότος πολλάκις. Aeschines c. Ctesiph. p. 585. Ἀρχῖνος ὁ ἐκ Κοίλης ἐγράψατο παρανόμων Θρασύβουλον τὸν Στειριέα γράψαντα τινὰ παρὰ τοὺς νόμους στεφανοῦν ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ Φυλῆς, καὶ εἷλε νεωστὶ γεγενημένων αὐτῷ τῶν εὐεργεσιῶν. Idem p. 576. de eodem: ἦν μὲν γὰρ ὁ τὸ ψήφισμα γράψας καὶ νικήσας Ἀρχῖνος ὁ ἐκ Κοίλης. ἔγραψε δὲ πρῶτον μὲν αὐτοῖς, εἰς θυσίας καὶ ἀναθήματα δοῦναι χιλίας δραχμάς, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἔλαττον ἢ δέκα δραχμὰς κατ' ἄνδρα ἕκαστον· ἔπειτα κελεύει στεφανοῦσθαι θαλλοῦ στεφάνῳ αὐτῶν ἕκαστον — ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο εἰκῇ πρᾶξαι κελεύει, ἀλλ' ἀκριβῶς τὴν βουλὴν σκεψαμένην, ὅσοι αὐτῶν ἐπὶ Φυλῆς ἐπολιορκήθησαν, ὅτε Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τριάκοντα προσέβαλον τοῖς καταλαβοῦσι Φυλήν. p. 580. posuit epigramma inscriptum his donariis. Anecdota Bekkeri II, p. 783. οἷς δὲ νῦν χρώμεθα, χαρακτῆρες τῶν στοιχείων εἰσὶν Ἰωνικοί, εἰσενέγκαντος, Ἀρχίνου παρὰ Θηβαίοις (Ἀθηναίοις?) ψήφισμα, τοὺς γραμματιστὰς παιδεύειν τὴν Ἰωνικὴν γραμματικὴν — Διέταξε δὲ καὶ τὰ στοιχεῖα γράφεσθαι, ὡς γράφομεν νῦν, Προναπίδης ὁ Ἀθηναῖος. Scilicet cum hac reipublicae et legum magna etiam litteraturae conversio et mutatio Athenis facta fuit. Litteris enim Ionicis in monumentis publicis uti coeperunt, cum antea diphthongi non essent in usu publico. Leges etiam quas-

dam correxerunt, alias addiderunt. Quaedam attigit Taylor in vita Lysiae p. 147 sqq. sed res illa accuratiore disputatione indigebat. Inscriptiones utroque genere litterarum ex antiquissima reipublicae Atticae memoria editas publicavit Chandler: aliam Barthelemy: *Dissertation sur une ancienne Inscription grecque relative aux Finances des Atheniens*. Paris, 1792, quae et ipsa litteris antiquis scripta est. Ionicis litteris privatos homines aliasque civitates etiam in numis usas fuisse, docet Barthelemy: Athenienses vero primum in publica admiserunt monumenta, cum leges mutandae et de novo exscribendae essent. Hinc Plutarchus in Aristide c. 1. *ἐλέγχει τὰ γράμματα τῆς μετ' Εὐκλείδην γραμματικῆς*. Litteras vetustas Atticas, novas 24 Ionicas dicere ipsi Athenienses solebant. Harpocration e libro vicesimo Philippicarum Theopompi historiarum locum hunc posuit: *ἐσκευωρῆσθαι λέγει τὰς πρὸς τὸν βάρβαρον συνθήκας, ἃς οὐ τοῖς Ἀττικοῖς γράμμασιν ἐστηλιτεῦσθαι, ἀλλὰ τοῖς τῶν Ἰώνων.*

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

CAPUT I.

Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. Ἐκ 1 δὲ τούτου πέμψας Κῦρος ἀγγέλους ἐς Λακεδαίμονα ἠξίου, οἷός περ αὐτὸς Λακεδαιμονίοις ἦν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ, τοιούτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίγνεσθαι. οἱ δ' ἔφοροι, δίκαια νομίσαντες λέγειν αὐτὸν, Σαμίῳ τῷ τότε ναυάρχῳ ἐπέστειλαν,

1. *Κῦρος*] Cyrus minor, frater Artaxerxis, cuius expeditionem celebravit Xenophontis Anabasis Cyri. Xenophontem cum Cyro in Persiam ascendisse, archonte Xenaeneto, hoc est Olympiade 94. anno 4., monet Diodorus et Diogenes Laert. II, 55. Contra vir doctus, *Larcher*, hanc Cyri expeditionem ad annum 3. ineuntem referendam esse censet Praefat. ad interpretationem gallicam Anabas. p. 29., cuius opinionis argumenta edidit in Dissertatione: *sur l' Epoche de l' Expedit. de Cyrus*, in Actis Academiae Inscript. Vol. 46.

πέμψας ἀγγέλους] Huius legationis non meminit in Anabasi Noster; at vero Diodorus XIV, 19. Ex epistola Cyri plura refert Plutarchus in Artaxerxe c. 6.

Σαμίῳ] Diodorus *Σάμον* appellat. Plutarchus scytalen ad Clearchum missam memorat, *ὑπηρετεῖν Κύρῳ πάντα* iubentem, cap. 6. Scilicet Clearchus, Byzantiorum ut civitatem contineret, missus fuerat; sed tyrannidem moliens, submisso Panthoide, eiectus, deinde ad Selybriam victus, ad Cyrum in Ioniam profugit, narrante Diodoro XIV, 12. et ex parte Polyaeno II, 2, 7. Aliter rem narrat Anabasis Cyri ab initio libri secundi. Ceterum eadem Anabasis I, 4. Cyro, dum Issis, maritima Ciliciae urbe, versabatur cum copiis, advenisse ex Peloponneso naves 32 duce Pythagora Lacedaemonio, refert, quas demum submissas fuisse recte suspicatur Morus, cum Samius in Asia iam adfuisset ab initio cum paucioribus forte navibus, cum Cyrus expeditionem moliretur. — Isocrates de pace p. 348. edit. Wolf. Clearchum cum exercitu adversus Persas missum

ὑπηρετεῖν Κύρῳ, εἴ τι δέοιτο. κἀκεῖνος μέντοι προθύμως, οὗπερ ἐδεήθη ὁ Κῦρος, ἔπραξεν· ἔχων γὰρ τὸ ἑαυτοῦ ναυτικὸν σὺν τῷ Κύρου, περιέπλευσεν ἐς Κιλικίαν, καὶ ἐποίησε τὸν τῆς Κιλικίας ἄρχοντα Συέννεσιν μὴ δύνασθαι κατὰ γῆν ἐναντιοῦσθαι Κύρῳ, πορευομένῳ ἐπὶ βασιλέα. 2 Ὡς μὲν οὖν Κῦρος στράτευμά τι συνέλεξε, καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακουσίῳ γέγραπται.

Olymp. 94¾.

ait; nec antea imperium gessisse ullum, sed *ἐκ τῆς ἀτυχίας τῆς συμβάσης αὐτῷ περὶ τὴν ἤπειρον ὀνομαστὸν γενόμενον* Graecos servasse ex Persia redeuntes, Orat. ad Philipp. p. 198. Deinceps Codd. B. C. D. Y. *ὅπερ ἐδεήθη*. postea *σὺν τῷ τοῦ Κύρου* B. sed *τοῦ* a sec. manu deletum.

ἐς Κιλικίαν] Fingebat Cyrus perfidiam et defectionem aliquam regulorum Ciliciae a rege Persarum, annotante Diodoro. Tangit consilium Anabasis, sed subobscure.

Συέννεσιν] Proprium fere omnibus Ciliciae regulis nomen, ut post Stanleium annotavit Wesseling. ad Diodorum.

2. *Θεμιστογένει*] Plutarchus de Gloria Atheniensium p. 361. *Ξενοφῶν αὐτὸς ἑαυτοῦ γέγονεν ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε καὶ κατώρθωσε, καὶ Θεμιστογένη* (*λέγει* addit Leonclav.) *περὶ τούτων συντετάχθαι τὸν Συρακούσιον, ἵνα πιστότερος ᾖ διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἑτέρῳ τὴν τῶν λόγων δόξαν χαριζόμενος.* Haec ita simpliciter posita, nullo argumento confirmata, fidem vix reperient, certe non merentur magis, quam quae Suidas habet: *Θεμιστογένης Συρακούσιος ἱστορικὸς γέγραφε Κύρου ἀνάβασιν, ἥτις ἐν τοῖς Ξενοφῶντος Ἑλληνικοῖς φέρεται*, si scilicet hunc locum interpreteris, ut olim factum: *quae inserta legitur graecis Historiis.* Verum Suidas simpliciter testimonium Xenophontis de Themistogene repetere voluit ex h. l. igitur graeca sunt vertenda: *quae nominatur aut laudatur in Historiis graecis.* Cum Plutarcho facit auctor Scholii a Küstero editi ad Suidam; is enim ait, Xenophontem operi suo de Expeditione Cyri praescripsisse quidem Themistogenis nomen, sed posthaec rursus obtinuisse, ut Xenophon auctor eius perhiberetur. Ignoramus primum auctorem huius sententiae, quam Plutarchus ipse excogitasse non videtur; nec definire licet, Scholii auctor innominatus num sua ex Plutarcho, an aliunde repetierit. Auctoritas certe eius in hac re non maior est quam Plutarchi, sed fere par, id est nulla. Simpliciter credendum est Xenophonti, exstitisse tum opus Themistogenis de Cyri expeditione. Xenophontem igitur, absoluta demum Historia graeca, Anabasin

3 Ἐπεὶ μέντοι Τισσαφέρνης, πολλοῦ ἄξιος βασιλεῖ δόξας γεγενῆσθαι ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολέμῳ, σατράπης κατεπέμφθη ὧν τε αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε, καὶ ὧν Κῦρος· εὐθὺς ἠξίου τὰς Ἰωνικὰς πόλεις ἁπάσας ἑαυτῷ ὑπηκόους εἶναι. αἱ δὲ ἅμα μὲν ἐλεύθεραι βουλόμεναι εἶναι, ἅμα δὲ φοβούμεναι τὸν Τισσαφέρνην, ὅτι Κῦρον, ὅτ' ἔζη, ἀντ' ἐκείνου ᾑρημέναι ἦσαν, ἐς μὲν τὰς πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτὸν, ἐς Λακεδαίμονα δὲ ἔπεμπον πρέσβεις, καὶ ἠξίουν, ἐπεὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος προστάται εἰσὶν, ἐπιμεληθῆναι καὶ σφῶν, τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλλήνων, ὅπως ἥ τε χώρα μὴ δῃοῖτο αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι εἶεν. 4 Οἱ οὖν Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν αὐτοῖς Θίμβρωνα ἁρμοστὴν, δόντες στρατιώτας, τῶν μὲν νεοδαμωδῶν ἐς χιλίους, τῶν δὲ ἄλλων Πελοποννησίων ἐς τετρακισχιλίους. ᾐτήσατο δ' ὁ Θίμβρων καὶ παρ' Ἀθηναίων

Olymp. $95\frac{1}{4}$.

scribere aggressum fuisse, hinc sequitur aperto argumento. Quare omisit in Anabasi de legatione ad Lacedaemonios monere, et alia quaedam non attigit, quae fuerant in Historia graeca annotata. Quae quidem omnia satis eleganter disputavit Morus, qui simul docte expedivit notas illas interiores ex rerum et dictionis argumentis ductas, in quibus alienum auctorem Anabaseos agnovisse sibi visi sunt quidam viri eruditi. Explicavit enim locos illos omnes, in quibus dissentire Anabasis ab Historia graeca visa fuit; omisit tamen locum gravissimum, quem indicaverat Wesseling. ad Herodotum p. 64. Scilicet Expeditio Cyri III, 4, 7. tradit, Medorum imperium transiisse ad Persas non pacto nuptiali, ut Cyropaedia refert VIII, 5, 19., sed bello subactos Medos subiisse iugum Persarum. Atque ita etiam Herodotus I, 53. 54. Verum hoc argumentum pertinet potius ad fidem Cyropaediae historicam, aliis iam documentis labefactatam, magis etiam infringendam, quam ad Anabaseos auctoritatem investigandam.

3. Ἀσίᾳ μὴ] Ita A. I. Br. Cast. Contra in L. St. est χώρα μὴ δῃοῖτο αὐτῶν, ut in Codice B, quod recepi.

4. Θίμβρωνα] Diodoro et aliis interdum Θίβρων audit, ut habet Codex B. et D., nulla differentia nisi dialecti. Θιβρὸς enim et θιμβρὸς de calido utrumque dicitur, ut recte admonuit Wesseling. ad Diodorum.

νεοδαμωδῶν] Diodorus XIV, 36. πολιτῶν χιλίους. Quo argumento clarissimo agnoscimus, νεοδαμώδεις fuisse cives Lacedaemonios, sed manumissos, atque ex servitute ad civitatis ius admissos.

ἐς τετρακισχιλίους] Diodorus: οὐ πλείους πεντακισχιλίων. Asia-

τριακοσίους ἱππέας, εἰπὼν, ὅτι αὐτὸς μισθὸν παρέξει. οἱ δ' ἔπεμψαν τῶν ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἱππευσάντων, νομίζοντες κέρδος τῷ δήμῳ, εἰ ἀποδημοῖεν καὶ ἐναπό-
5 λοιντο. ἐπεὶ δ' ἐς τὴν Ἀσίαν ἀφίκοντο, συνήγαγε μὲν στρατιώτας καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἑλληνίδων πόλεων· πᾶσαι γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐπείθοντο, ὅ τι Λακεδαιμόνιος ἀνὴρ ἐπιτάττοι. Καὶ σὺν μὲν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ ὁρῶν Θίμβρων τὸ ἱππικὸν ἐς τὸ πεδίον οὐ κατέβαινεν, ἠγάπα δὲ, εἰ, ὅπου τυγχάνοι ὢν, δύναιτο
6 ταύτην τὴν χώραν ἀδῄωτον διαφυλάττειν. Ἐπεὶ δὲ σωθέντες οἱ ἀναβάντες μετὰ Κύρου συνέμιξαν αὐτῷ, ἐκ τούτου ἤδη καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ἀντετάττετο τῷ Τισσαφέρνει· καὶ πόλεις, Πέργαμον μὲν ἑκοῦσαν προσέλαβε καὶ Τευθρανίαν καὶ Ἁλισάρναν· ὧν Εὐρυσθένης τε καὶ Προκλῆς ἦρχον, οἱ ἀπὸ Δημαράτου τοῦ Λακεδαιμονίου· ἐκείνῳ δὲ αὕτη ἡ χώρα δῶρον ἐκ βασιλέως ἐδόθη ἀντὶ τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συστρατείας· προσεχώρησαν δ' αὐτῷ καὶ Γοργίων καὶ Γογγύλος, ἀδελφοὶ ὄντες, ἔχοντες ὁ μὲν Γάμβριον καὶ Παλαι-

ticos milites deinde numerans, summam omnium posuit 7000, et res gestas a Thimbrone paulo aliter narravit.

τῶν — ἱππευσάντων] A. I. τοὺς, sed Br. Cast. τοὺς ἱππεύσαντας. Tyranni triginta multos equites aluerant, quos, concordia civium restituta, populus diligenter exquirebat, ut κατάστασιν reciperet, auctore Lysia pro Mantitheo p. 573. Ex equitum igitur horum numero sunt, quos nominavit in Anabasi Noster, Athenienses, Polycrates IV, 5, 24. et alibi, Phrasias VI, 5, 11., Lycius Polystrati filius III, 3., Gnesippus VII, 3., Cephisodorus Cephisophontis filius IV, 2., Aristo V, 6.

ἐναποδημοῖεν] Ita A. I. Br. Castal. Contra ἀποδημοῖεν L. et Steph. cum Codd. B. D. rectius. Sequens συνήγαγε μὲν desiderare mihi videtur apodosin.

5. ἐπείθοντο] Ita Br. et Cast. probante Leoncl. pro ἐπέθοντο.

ὁρῶν] Aut addendum τὸ πολέμιον, aut cum Palmerio p. 67. legendum ὀῤῥωδῶν.

6. συνέμιξαν αὐτῷ] Anabas. VII, 8, 24.

Ἁλισάρναν] Vulgato Ἁλισαρνιὰν substitui, quod ex Codice Paris. in Anabasi edidit Zeune.

Δημαράτου] Haec cum sequentibus sunt etiam in Anabasi, sed breviora. Demaratum hunc nominat eiusque in Asiam migrationem narrat Herodotus VI, 63. 70.

γάμβριον, ὁ δὲ Μυρίναν καὶ Γρύνιον· δῶρον δὲ καὶ αὗται αἱ πόλεις ἦσαν παρὰ βασιλέως Γογγύλῳ, ὅτι μόνος Ἐρετριέων μηδίσας ἔφυγεν· ἣν δὲ ἃς ἀσθενεῖς 7 οὔσας καὶ κατὰ κράτος ὁ Θίμβρων ἐλάμβανε· Λάρισσάν γε μὴν, τὴν Αἰγυπτίαν καλουμένην, ἐπεὶ οὐκ ἐπείθετο, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει. ἐπεὶ δὲ ἄλλως οὐκ ἐδύνατο ἑλεῖν, φρεατίαν τεμόμενος ὑπόνομον ὤρυττεν, ὡς ἀφαιρησόμενος τὸ ὕδωρ αὐτῶν. ὡς δ' ἐκ τοῦ τείχους ἐκθέοντες πολλάκις ἐνέβαλλον ἐς τὸ ὄρυγμα καὶ ξύλα καὶ λίθους, ποιησάμενος αὖ χελώνην ξυλίνην, ἐπέστησεν ἐπὶ τῇ φρεατίᾳ. καὶ ταύτην μέντοι ἐκδραμόντες οἱ Λαρισσαῖοι νύκτωρ κατέκαυσαν. δοκοῦντος δ' αὐτοῦ οὐδὲν ποιεῖν, πέμπουσιν οἱ ἔφοροι, 8 ἀπολιπόντα Λάρισσαν στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίαν.

Ἐν Ἐφέσῳ δὲ ἤδη ὄντος αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ Καρίαν πορευομένου, Δερκυλλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα, ἀνὴρ δοκῶν εἶναι μάλα μηχανικὸς, καὶ ἐπεκαλεῖτο δὲ Σίσυφος. Ὁ μὲν οὖν

Olymp. 95½.

Γρύνιον] Nominat Diodorus XVII, 7. Prope Myrinam collocat Strabo XIII, p. 923. Plinio V, sect. 32. Grynia, Herodoto I, 149. Γρύνεια. Codd. B. D. E. Γρύνειον.

7. ἣν δὲ ἃς] Aeolidis urbes quasdam, prodente Alexandro, praesidiorum duce, cepit, narrante Polyaeno VI, 10.

Λάρισσαν] Codd. D. E. Λάρισαν habent, postea etiam B. C. Causa nominis perspicitur ex Cyropaed. VII, 1, 45.

φρεατίαν — ὑπόνομον] Haec duo vocabula coniungenda visa mihi sunt: contra Morus φρεατίαν e Polybio X, 25. cisternam interpretatus est. Cum eo facit Weiske vertens: cum lacum s. cisternam fecisset, cuniculum agebat seu latius terram excavabat. Huc facere videtur sequens τῇ φρεατίᾳ, ubi τῷ φρ. scribendum putaveram. Formam equidem φρεατίας nondum reperi: sed φρεάτεια Hesychio τὰ βαθέα ὀρύγματα: eidem φρητία στόμα φρέατος. Ceterum Codex C. τεμνόμενος habet, deinceps A. B. C. D. ἐνέβαλον.

χελώνην] Testudines ad congestionem fossarum habet Vitruvius X, 22. Polybius IX, 34. Diodoro II, 27. sunt χελῶναι χωστρίδες ad expugnandam urbem: sed eidem T. II, p. 606. χωστρίδες καὶ χελῶναι distinguuntur.

8. μηχανικὸς] Margo Leonclav. μηχανητικὸς cum Codicibus B. D., quae forma in Hipparchico V, 2. propter addita τοῦ πολλοὺς φαίνεσθαι τοὺς ὀλίγους praelata fuit.

Σίσυφος] Athenaeus ex Ephoro XI, p. 500. Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ Θίμβρωνος Δερκυλλί-

Θίμβρων ἀπῆλθεν οἴκαδε, καὶ ζημιωθεὶς ἔφυγε· κατηγόρουν γὰρ αὐτοῦ οἱ σύμμαχοι, ὡς ἐφίει ἁρπάζειν 9 τῷ στρατεύματι τοὺς φίλους· ὁ δὲ Δερκυλλίδας, ἐπεὶ παρέλαβε τὸ στράτευμα, γνοὺς ὑπόπτους ὄντας ἀλλήλοις τὸν Τισσαφέρνην καὶ τὸν Φαρνάβαζον, κοινολογησάμενος τῷ Τισσαφέρνει ἀπήγαγεν ἐς τὴν Φαρναβάζου χώραν τὸ στράτευμα, ἑλόμενος θατέρῳ μᾶλλον ἢ ἅμα ἀμφοτέροις πολεμεῖν. Ἦν δὲ καὶ πρόσθεν ὁ Δερκυλλίδας πολέμιος τῷ Φαρναβάζῳ· ἁρμοστὴς [γὰρ] γενόμενος ἐν Ἀβύδῳ ἐπὶ Λυσάνδρου ναυαρχοῦντος, διαβληθεὶς ὑπὸ Φαρναβάζου ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων· ὃ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις τῶν Λακεδαιμονίων· ἀταξίας γὰρ ζημίωμά ἐστι. καὶ διὰ 10 ταῦτα δὴ πολὺ ἥδιον ἐπὶ τὸν Φαρνάβαζον ᾔει. Καὶ εὐθὺς μὲν τοσούτῳ διέφερεν ἐς τὸ ἄρχειν τοῦ Θίμβρωνος, ὥστε παρήγαγε τὸ στράτευμα διὰ τῆς φιλίας

δαν ἔπεμψαν ἐς τὴν Ἀσίαν ἀκούοντες, ὅτι πάντα πράττειν εἰώθασιν οἱ περὶ τὴν Ἀσίαν βάρβαροι μετὰ ἀπάτης καὶ δόλου. Διόπερ Δερκυλλίδαν ἔπεμψαν, ἥκιστα νομίζοντες ἐξαπατηθήσεσθαι· ἦν γὰρ οὐδὲν ἐν τῷ τρόπῳ Λακωνικὸν οὐδ' ἁπλοῦν ἔχων, ἀλλὰ πολὺ τὸ πανοῦργον καὶ θηριῶδες· διὸ καὶ Σκύθον αὐτὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι προσηγόρευον. Deinde, ubi iterum Ephori locum repetit, praemittit: ἐκαλεῖτο καὶ Δερκυλλίδας ὁ Λακεδαιμόνιος Σκύφος, ὥς φησιν Ἔφορος. Lectionem Σκύθος ex Athenaeo laudavit Eustathius ad Odyss. p. 1775. ed. Rom. Nomen Laconicum Σκύθης alibi occurrit; sed potuit hoc cognomen a feritate morum accepisse propter alterum Sisyphi Dercyllidas. Sed fieri etiam potuit, ut locum Athenaei librarii corrumperent, et Eustathius corruptelam, ut alibi, in libros suos transferret. Haec fere ad h. l. Morus.

ἐφίει] A. I. Br. Cast. Codex A. ἐφήει. Forte voluerunt ἐφείη, quod habent B. C. D. E. Sequens δὲ omittit E.

9. τὸ στράτευμα] Isocrates Panegyr. 40. Δερκυλλίδας χιλίους ἔχων ὁπλίτας τῆς Αἰολίδος ἐπῆρξε. Xenophon infra §. 28. octo millia posuit.

ἁρμοστὴς γὰρ] In A. I. et Codicibus A. C. D. E. deest γάρ. In Bryl. et Castal. est ὅτι ἁρμοστὴς γενόμενος. De tempore dicit Timasion Dardanensis in Anabasi V, 6, 24. διὰ τὸ ἐστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ (satrapia Pharnabazi) τῷ Κλεάρχῳ τε καὶ Δερκυλλίδᾳ. Hinc licet suspicari causam odii, quod Pharnabazus contra Dercyllidam gerebat, et poenae, qua hic multatus deinde fuit. Post σπουδαίοις Codices B. C. D. τῶν omittunt.

χώρας μέχρι τῆς Φαρναβάζου Αἰολίδος μηδὲν βλάψας τοὺς ξυμμάχους.

Ἡ δὲ Αἰολὶς αὕτη ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἐσατράπευε δὲ ταύτης τῆς χώρας, ἕως μὲν ἔζη, Ζῆνις Δαρδανεύς· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος νόσῳ ἀπέθανε, παρασκευαζομένου τοῦ Φαρναβάζου ἄλλῳ δοῦναι τὴν σατραπείαν, Μανία ἡ τοῦ Ζήνιος γυνή, Δαρδανὶς καὶ αὕτη, ἀναζεύξασα τὸν στόλον, καὶ χρήματα λαβοῦσα, ὥστε καὶ αὐτῷ Φαρναβάζῳ δοῦναι, καὶ παλλακίσιν αὐτοῦ χαρίσασθαι, καὶ τοῖς δυναμένοις μάλιστα παρὰ Φαρναβάζῳ, ἐπορεύετο. Ἐλθοῦσα δ' ἐς λόγους, εἶπεν· Ὦ 11 Φαρνάβαζε, ὁ ἀνήρ σοι ὁ ἐμὸς καὶ τἆλλα φίλος ἦν καὶ τοὺς φόρους ἀπεδίδου· τ ε σὺ ἐπαινῶν αὐτὸν ἐτίμας. ἦν οὖν ἐγώ σοι μηδὲν χεῖρον ἐκείνου ὑπηρετῶ, τί σε δεῖ ἄλλον σατράπην καθιστάναι; ἦν δέ τι σοὶ μὴ ἀρέσκω, ἐπί σοι δήπου ἔσται, ἀφελομένῳ ἐμὲ ἄλλῳ δοῦναι τὴν ἀρχήν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Φαρνάβαζος 12 ἔγνω, δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν. Ἡ δ' ἐπεὶ κυρία τῆς χώρας ἐγένετο, τούς τε φόρους οὐδὲν ἧττον τἀνδρὸς ἀπεδίδου καὶ πρὸς τούτοις, ὁπότε ἀφικνοῖτο πρὸς Φαρνάβαζον, ἀεὶ ἦγε δῶρα αὐτῷ, καὶ ὁπότε ἐκεῖνος ἐς τὴν χώραν καταβαίνοι, πολὺ πάντων τῶν ὑπάρχων κάλλιστα καὶ ἥδιστα ἐδέχετο αὐτόν. καὶ ἅς 13 τε παρέλαβε πόλεις, διεφύλαττεν αὐτῷ, καὶ τῶν οὐχ

10. *μηδὲν βλάψας*] Margo Leonclavii *οὐδὲν βλάψας* cum B. C. D.
αὐτῷ τῆς] L. Steph. cum Codicibus B. Y. *ταύτης τῆς*. Codex B. *ἐθεράπευε* habet pro *ἐσατράπευε*. Postea *ἐπειδὴ δὲ* B.
Μανία] In Polyaeno VIII, 54. editur *Τανία Ζήνιδος* (Codices praeferunt *Φανία*) *ἄρχοντος τῶν περὶ Δάρδανον πόλεων*. Servile nomen *Μάνης*, et *Φρυγιακὸν Μανία*, testante Machone comico Athenaei XIII, p. 578.
χρήματα] Margo Leonclav. *δῶρα*, quod habent B. C. D. E. paulo antea *τὸν στόλον* B. habet, sed sec. manus *τὸν* delevit. Ceterum dubium videtur, *στόλον* iter maritimum an terrestre, an comitatum militarem et exercitum dicat.
11. *ἐς λόγους*] Cast. *ἐς τοὺς λόγους*. B. C. *εἰς λόγον*.
ἦν οὖν] A. I. Br. Cast. omittunt *οὖν* cum A. C. E.
12. *ἀφικνοῖτο*] Cast. *ἀφικνεῖτο*.

ὑπηκόων προσέλαβεν ἐπιθαλαττιδίας, Λάρισσάν τε καὶ Ἁμαξιτὸν καὶ Κολωνάς, ξενικῷ μὲν Ἑλληνικῷ προσβαλοῦσα τοῖς τείχεσιν, αὐτὴ δ' ἐφ' ἁρμαμάξης θεωμένη· ὃν δ' ἐπαινέσειε, τούτῳ δῶρα ἀμέμπτως ἐδίδου, ὥστε λαμπρότατον τὸ ξενικὸν κατεσκευάσατο. συνεστρατεύετο δὲ τῷ Φαρναβάζῳ καὶ ὁπότε ἐς Μυσοὺς ἢ Πισίδας ἐμβάλοι, ὅτι τὴν βασιλέως χώραν κακουργοῦσιν. ὥστε καὶ ἀντετίμα αὐτὴν μεγαλοπρεπῶς ὁ Φαρνάβαζος, καὶ ξύμβουλον ἔστιν ὅτε παρεκά-
14 λει. Ἤδη δ' οὔσης αὐτῆς ἐτῶν πλέον ἢ τετταράκοντα, Μειδίας, θυγατρὸς ἀνὴρ αὐτῆς ὤν, ἀναπτερωθεὶς ὑπό τινων, ὡς αἰσχρὸν εἴη, γυναῖκα μὲν ἄρχειν, αὐτὸν δ' ἰδιώτην εἶναι, τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης αὐτῆς, ὥσπερ ἐν τυραννίδι προσήκει, ἐκείνῳ δὲ πιστευούσης καὶ ἀσπαζομένης, ὥσπερ ἂν γυνὴ γαμβρὸν ἀσπάζοιτο, εἰσελθὼν ἀποπνῖξαι αὐτὴν λέγεται. ἀπέκτεινε δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, τό τε εἶδος ὄντα
15 πάγκαλον καὶ ἐτῶν ὄντα ὡς ἑπτακαίδεκα. Ταῦτα δὲ ποιήσας Σκῆψιν καὶ Γέργιθα, ἐχυρὰς πόλεις, κατέσχεν, ἔνθα καὶ τὰ χρήματα μάλιστα ἦν τῇ Μανίᾳ. αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις οὐκ ἐδέχοντο αὐτόν, ἀλλὰ Φαρναβάζῳ

13. *Λάρισσαν*] Diodorus XIV, 38., ubi Dercyllidam ait has easdam Troadis urbes in potestatem suam redegisse, habet: *ἐπὶ τὰς ἐν Τρῳάδι πόλεις. Ἁμαξιτὸν οὖν καὶ Κολωνὰς καὶ Ἀρίσβαν εἷλεν ἐξ ἐφόδου.* Plinius in agro Troiano Dardanium et Arisben oppida habet V, sect. 33. Stephanus Byz. a Mitylenaeis conditam ait; Arisben autem, Lesbi oppidum, terrae motu subversum, nominat Plinius V, sect. 39. Etsi igitur ex Diodori loco mallet quis legere h. l. *Ἀρίσβαν*, habet tamen vulgata situm etiam satis commodum Larissae, quae a vicina Hamaxito dicebatur *Λάρισσα ἡ καθ' Ἁμαξιτόν*, teste Strabone XIII, p. 620.

ἀμέμπτως] laute, splendide. Cyrop. IV, 2, 37. *ἀμέμπτως δέχεσθαι.* Ibidem VII, 3, 10. *τελευτᾶν*, cum honore mori.

λαμπρότατον] Margo Leoncl. *λαμπρότατα.*

14. *μάλα φυλαττομένης*] E Codice B. accessit *μάλα.*

προσῆκε] Leonclavius emendabat *προσῆκον*, cum Wolfio *προσήκει* dedi.

εἰσελθὼν] Polyaenus l. c. *ἐπεισελθὼν αὐτὴν διεχρήσατο*, ubi Casaub. ex versione legebat *ὑπεισελθών.*

15. *Γέργιθα*] Herodotus V,

ἔσωζον αὐτὰς οἱ ἐνόντες φρουροί. Ἐκ δὲ τούτου ὁ Μειδίας, πέμψας δῶρα τῷ Φαρναβάζῳ, ἠξίου ἔχειν τὴν χώραν, ὥσπερ ἡ Μανία· ὁ δ' ἀπεκρίνατο φυλάττειν αὐτά, ἔστ' ἂν αὐτὸς ἐλθὼν σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ λάβῃ τὰ δῶρα· οὐ γὰρ ἂν ἔφη ζῆν βούλεσθαι, μὴ τιμωρήσας Μανίᾳ. Ὁ δὲ Δερκυλλίδας ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἀφι- 16 κνεῖται, καὶ εὐθὺς μὲν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ Λάρισσαν καὶ Ἀμαξιτὸν καὶ Κολωνὰς, τὰς ἐπιθαλαττίους πόλεις, ἑκούσας παρέλαβε· πέμπων δὲ καὶ πρὸς τὰς Αἰολίδας πόλεις, ἠξίου ἐλευθεροῦσθαί τε αὐτὰς καὶ πρὸς τὰ τείχη δέχεσθαι, καὶ ξυμμάχους γίγνεσθαι. Οἱ μὲν οὖν Νεανδρεῖς καὶ Ἰλιεῖς καὶ Κοκυλῖται ἐπείθοντο· καὶ γὰρ οἱ φρουροῦντες Ἕλληνες ἐν αὐταῖς, ἐπεὶ ἡ Μανία ἀπέθανεν, οὐ πάνυ τι καλῶς περιείποντο· ὁ δ' 17 ἐν Κέβρηνι, μάλα ἰσχυρῷ χωρίῳ, τὴν φυλακὴν ἔχων, νομίσας, εἰ διαφυλάξειε Φαρναβάζῳ τὴν πόλιν, τιμηθῆναι ἂν ὑπ' ἐκείνου, οὐκ ἐδέχετο τὸν Δερκυλλίδαν. ὁ δὲ ὀργιζόμενος παρεσκευάζετο προσβάλλειν. ἐπεὶ δὲ θυομένῳ αὐτῷ οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερὰ τῇ πρώτῃ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν ἐθύετο. ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐκαλλιερεῖτο, πάλιν τῇ τρίτῃ· καὶ μέχρι τεττάρων ἡμερῶν ἐκαρτέρει θυόμενος, μάλα χαλεπῶς φέρων· ἔσπευδε γὰρ, πρὶν Φαρνάβαζον βοηθῆσαι, ἐγκρατὴς γενέσθαι πάσης τῆς Αἰολίδος. Ἀθηνάδας δέ τις, Σικυώνιος 18 λοχαγὸς, νομίσας, τὸν μὲν Δερκυλλίδαν φλυαρεῖν

122. VII, 43. Γέργιθας τοὺς Τεύκρους vocat.

16. μὲν ἐν μιᾷ] A. I. Br. Cast. omittunt μὲν, quod inseruerunt secuti Editores.

Νεανδρεῖς] Plinio V, sect. 32. Neandros, Straboni Νεανδρία, unde fit Νεανδρεῖς.

Ἰλιεῖς] A. I. Bryl. Castal. Ἰνεῖς. C. Ἰλίοις — Κολῖται habet.

περιείποντο] A. I. Br. Castal. εἴποντο.

17. Κέβρηνι] Diodoro Κεβρηνία, et Herodoto in vita Homeri cap. 20. ad montem Idam condita et ferri metallorum ferax urbs dicitur. Apud Demosth. contra Aristocr. p. 671. est Κεβρήν.

ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα] In A. I. Br. Cast. et Codice E. deest δέ. Deinde Morus ταύτῃ emendat, quod probo.

διατρίβοντα, αὐτὸς δὲ ἱκανὸς εἶναι τὸ ὕδωρ ἀφελέσθαι τοὺς Κεβρηνίους, προσδραμὼν σὺν τῇ ἑαυτοῦ τάξει, ἐπειρᾶτο τὴν κρήνην συγχοῦν. οἱ δὲ ἔνδοθεν ἐπεξελθόντες αὐτόν τε συνέτρωσαν καὶ δύο ἀπέκτειναν, καὶ τοὺς ἄλλους παίοντες καὶ βάλλοντες ἀπήλασαν. ἀχθομένου δὲ τοῦ Δερκυλλίδου, καὶ νομίζοντος, ἀθυμοτέραν καὶ τὴν προσβολὴν ἔσεσθαι, ἔρχονται ἐκ τοῦ τείχους παρὰ τῶν Ἑλλήνων κήρυκες, καὶ εἶπον, ὅτι, ἃ μὲν ὁ ἄρχων ποιοίη, οὐκ ἀρέσκοι σφίσιν, αὐτοὶ δὲ βούλοιντο σὺν τοῖς Ἕλλησι μᾶλλον ἢ σὺν τῷ βαρ-
19 βάρῳ εἶναι. Ἔτι δὲ διαλεγομένων αὐτῶν ταῦτα, παρὰ τοῦ ἄρχοντος αὐτῶν ἧκε λέγων, ὅτι, ὅσα λέγοιεν οἱ πρόσθεν, καὶ αὐτῷ δοκοῦντα λέγοιεν. ὁ οὖν Δερκυλλίδας εὐθὺς, ὥσπερ ἔτυχε, κεκαλλιερηκὼς ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, ἡγεῖτο πρὸς τὰς πύλας· οἱ δ' ἀναπετάσαντες ἐδέξαντο. καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουροὺς, εὐθὺς ᾔει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν καὶ τὴν
20 Γέργιθα. Ὁ δὲ Μειδίας, προσδοκῶν μὲν τὸν Φαρνάβαζον, ὀκνῶν δ' ἤδη τοὺς πολίτας, πέμψας πρὸς τὸν Δερκυλλίδαν, εἶπεν, ὅτι ἔλθοι ἂν ἐς λόγους, εἰ ὁμήρους λάβοι. ὁ δὲ πέμψας αὐτῷ ἀπὸ πόλεως ἑκάστης τῶν ξυμμάχων ἕνα, ἐκέλευσε λαβεῖν τούτων, ὁπόσους τε καὶ ὁποίους βούλοιτο. ὁ δὲ λαβὼν δέκα ἐξῆλθε, καὶ ξυμμίξας τῷ Δερκυλλίδᾳ, ἠρώτα, ἐπὶ τίσιν ἂν ξύμμαχος γένοιτο. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, ἐφ' ᾧ τε τοὺς πολίτας

18. καὶ τοὺς ἄλλους] A. I.Br. Cast. omittunt τοὺς cum codice E. Antea συχοῦν B.

ἀθυμοτέραν] Post hoc verbum καὶ addunt L. et St. cum Codd. B. D. E. Sensus est: milites minus alacriter et strenue urbem oppugnaturos esse. Sequens οἳ καὶ εἶπον correxi e Codd. B. C. D., qui οἱ omittunt.

ἀρέσκοι] Ita Morus scripsit pro ἀρέσκει, sequente βούλοιντο.

20. Μειδίας] Codex B. hic et ubique Μηδίας scribit. Trogus in fragmento libri VI. apud Priscianum: Inde Scepsin petit, quo se Midias, interfecta socru, contulerat. Is a Dercyllida ad colloquium invitatus est deinde.

ξυμμίξας] collocutus. Vide Valckenaer. ad Herodot. p. 133.

ἐφ' ᾧ τε] Leonclavius τε delere iussit. Sed Morus multis exemplis τε defendi recte monuit.

ἐλευθέρους τε καὶ αὐτονόμους ἐᾷν. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, ᾔει πρὸς τὴν Σκῆψιν. Γνοὺς δὲ ὁ Μειδίας, ὅτι 21 οὐκ ἂν δύναιτο κωλύειν βίᾳ τῶν πολιτῶν, εἴασεν αὐτὸν εἰσιέναι. ὁ δὲ Δερκυλλίδας, θύσας τῇ Ἀθηνᾷ ἐν τῇ τῶν Σκηψίων ἀκροπόλει, τοὺς μὲν τοῦ Μειδίου φρουροὺς ἐξήγαγε, παραδοὺς τοῖς πολίταις τὴν πόλιν, καὶ παρακελευσάμενος, ὥσπερ Ἕλληνας καὶ ἐλευθέρους χρή, οὕτω πολιτεύειν, ἐξελθὼν ᾔει ἐπὶ τὴν Γέργιθα. ξυμπροὔπεμπον δὲ πολλοὶ αὐτὸν καὶ τῶν Σκηψίων, τιμῶντές τε καὶ ἡδόμενοι τοῖς πεπραγμένοις. Ὁ δὲ 22 Μειδίας, παρεπόμενος αὐτῷ, ἠξίου τὴν τῶν Γεργιθίων πόλιν παραδοῦναι αὐτῷ. καὶ ὁ Δερκυλλίδας μέντοι ἔλεγεν, ὡς τῶν δικαίων οὐδενὸς ἀτυχήσει· ἅμα δὲ ταῦτα λέγων ᾔει πρὸς τὰς πύλας σὺν τῷ Μειδίᾳ, καὶ τὸ στράτευμα ἠκολούθει αὐτῷ ἐς δύο εἰρηνικῶς. οἱ δ' ἀπὸ τῶν πύργων καὶ μάλα ὑψηλῶν ὄντων ὁρῶντες τὸν Μειδίαν σὺν αὐτῷ, οὐκ ἔβαλλον· εἰπόντος δὲ τοῦ Δερκυλλίδου· Κέλευσον, ὦ Μειδία, ἀνοῖξαι τὰς πύλας, ἵνα ἡγῇ μὲν σύ, ἐγὼ δὲ ἐς τὸ ἱερὸν σύν σοι ἔλθω, κἀνταῦθα θύσω τῇ Ἀθηνᾷ· ὁ Μειδίας ὤκνει μὲν ἀνοίγειν τὰς πύλας, φοβούμενος δέ, μὴ παραχρῆμα συλληφθῇ, ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι. Ὁ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθεν, ἔχων αὐτὸν 23 Μειδίαν ἐπορεύετο πρὸς τὴν ἀκρόπολιν· καὶ τοὺς μὲν

21. *Σκηψίων*] Vulgatum *Σκηψέων*, quod tenent Codices A. C. D. E., correxit Leonclav. Deinceps *τοῦ* ante *Μειδίου* dedit B.

ᾔει] Margo L. *ἡγεῖτο*.

22. *ἀτυχήσει*] A. Iunt. Codex E. *ἀτυχήσειν*. οὐκ B. *ἀτυχήσοι* B. D. Polyaenus II, 6. *Δερκυλλίδας ὤμοσε Μηδίᾳ τῷ τυράννῳ τῆς Σκήψεως, ἐφ' ᾧ προελθόντα ταχὺ καὶ ὁμιλήσαντα πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἀφεῖναι, καὶ δὴ ὁ μὲν τύραννος προῆλθε. Δερκυλλίδας δὲ προσέταξεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας· εἰ δὲ μή, φονεύσειν αὐτὸν ἠπείλησεν. ἐπεὶ δὲ φοβηθεὶς ἀνέῳξεν, ἀφίημί σε, ἔφη, νῦν ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο γὰρ ὤμοσα, κἀγὼ δὲ μετὰ τῆς ἐμῆς δυνάμεως εἰσέρχομαι.* Quae plane digna sunt Sisyphi calliditate.

ἐς δύο εἰρηνικῶς] Cod. B. *εἰρ. ἐς δύο.* deinceps *ἐγὼ δὲ σύν σοι εἰς τὸ ἱερὸν ἔλθω* B. D. postea *ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι* B. Verba *ἀνοίγειν τὰς πύλας* a grammatico adiecta esse suspicatur Weiske.

23. *ἔχων αὐτὸν*] Margo Leonclavii *αὖ τὸν* et deinceps *ἐκέλευε* pro vulgato *ἐκέλευσε*. Iacobs Additam. p. 47. *ἔχων ἀεὶ* coniecit.

ἄλλους στρατιώτας ἐκέλευε θέσθαι περὶ τὰ τείχη τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἔθυε τῇ Ἀθηνᾷ. ἐπεὶ δ᾽ ἐτέθυτο, ἀνεῖπε, καὶ τοὺς Μειδίου δορυφόρους θέσθαι τὰ ὅπλα ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἑαυτοῦ στρατεύματος, ὡς μισθοφορήσοντας· Μειδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἔτι
24 δεινὸν εἶναι. Ὁ μέντοι Μειδίας, ἀπορῶν, ὅ τι ποιοίη, εἶπεν· ἐγὼ μέντοι νῦν ἄπειμι, ἔφη, ξένιά σοι παρασκευάσων· ὁ δὲ, οὐ μὰ Δί᾽, ἔφη, ἐπεὶ αἰσχρὸν, ἐμὲ τεθυκότα ξενίζεσθαι ὑπὸ σοῦ, ἀλλὰ μὴ ξενίζειν σέ. μένε οὖν παρ᾽ ἡμῖν· ἐν ᾧ δ᾽ ἂν τὸ δεῖπνον παρασκευάζηται, ἐγὼ καὶ σὺ τὰ δίκαια πρὸς ἀλλήλους δια-
25 σκεψόμεθα καὶ ποιήσομεν. Ἐπεὶ δ᾽ ἐκαθέζοντο, ἠρώτα ὁ Δερκυλλίδας· Εἰπέ μοι, ὦ Μειδία, ἔφη, ὁ πατήρ σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; μάλιστα, ἔφη. καὶ πόσαι σοι οἰκίαι ἦσαν; πόσαι δὲ χῶραι; πόσαι δὲ νομαί; ἀπογράφοντος δ᾽ αὐτοῦ, οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψεύδεταί σε οὗτος, ὦ Δερκυλλίδα.
26 ὑμεῖς δέ γ᾽, ἔφη, μὴ λίαν μικρολογεῖσθε. Ἐπειδὴ δὲ ἀπεγέγραπτο τὰ πατρῷα, εἰπέ μοι, ἔφη, Μανία δὲ τίνος ἦν; οἱ δὲ πάντες εἶπον, ὅτι Φαρναβάζου. οὐκ οὖν καὶ τὰ ἐκείνης, ἔφη, Φαρναβάζου; μάλιστα, ἔφασαν. ἡμέτερ᾽ ἂν εἴη, ἔφη, ἐπεὶ κρατοῦμεν· πολέμιος γὰρ ἡμῖν Φαρνάβαζος. ἀλλ᾽ ἡγείσθω τὶς, ἔφη,
27 ὅπου κεῖται τὰ Μανίας καὶ τὰ Φαρναβάζου. Ἡγουμένων δὲ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὴν Μανίας οἴκησιν, ἣν

24. ἔφη, ἐπεὶ αἰσχρὸν] Codex B. ἐπεὶ αἰσχρὸν, ἔφη, collocat aliter.

ξενίζειν] Qui sacrificium Diis obtulerat, in partem victimae amicos ad coenam vocabat. Dercyllidas igitur, ἐπὶ ξενίᾳ Midiam vocare suum esse, ait; ille vero ξένια, dona, Dercyllidae parare simulabat. Ita verbo ambiguo illusit homini Sisyphus.

ἀλλήλους] Post hoc addit καὶ Leonclavius et Stephanus cum Codice D. διασκεψώμεθα B. E. ποιήσωμεν B. D. Sequens ἔφη omittit D.

25. πόσαι — χῶραι] Margo Leonclavii cum Codicibus B. D. πόσοι χῶροι. Fr. Portus emendabat κῶμαι. Deinceps ψεύσεται B. habet.

26. μικρολογεῖσθε] Castal. μακρολογ. Codex Paris. innominatus μακρολογῆσθε, sed σθε a secunda manu factum.

ἡμέτερ᾽ ἂν εἴη] Stephanus inserebat οὖν, ut sit ἡμέτερα οὖν ἂν εἴη. Codex B. ἡμέτερ᾽ ἂν habet et ad Cyrop. III, 3, 2.

παρειλήφει ὁ Μειδίας, ἠκολούθει κἀκεῖνος. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν ὁ Δερκυλλίδας, ἐκάλει τοὺς ταμίας, φράσας δὲ τοῖς ὑπηρέταις, λαβεῖν αὐτοὺς, προεῖπεν αὐτοῖς, ὡς, εἴ τι κλέπτοντες ἁλώσοιντο τῶν Μανίας, παραχρῆμα ἀποσφαγήσοιντο. οἱ δ' ἐδείκνυσαν. ὁ δ' ἐπεὶ εἶδε πάντα, κατέκλεισεν αὐτὰ καὶ κατεσημήνατο, καὶ φύλακας κατέστησεν. Ἐξιὼν δὲ, οὓς εὗρεν ἐπὶ ταῖς 28 θύραις τῶν ταξιάρχων καὶ λοχαγῶν, εἶπεν αὐτοῖς· μισθὸς μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἐξείργασται τῇ στρατιᾷ, ἐγγὺς ἐνιαυτοῦ, ὀκτακισχιλίοις ἀνδράσιν· ἢν δέ τι προσεργασώμεθα, καὶ ταῦτα προσέσται. ταῦτα δ' εἶπε, γιγνώσκων, ὅτι ἀκούσαντες πολὺ ἔτι εὐτακτότεροι καὶ θεραπευτικώτεροι ἔσονται. ἐρομένου δὲ τοῦ Μειδίου, ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλλίδα; ἀπεκρίνατο, ἔνθαπερ καὶ δικαιότατον, ὦ Μειδία, ἐν τῇ πατρίδι τῇ σαυτοῦ, Σκήψει, καὶ ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ.

CAPUT II.

Ὁ μὲν δὴ Δερκυλλίδας, ταῦτα διαπραξάμενος, 1 καὶ λαβὼν ἐν ὀκτὼ ἡμέραις ἐννέα πόλεις, ἐβουλεύετο, ὅπως ἂν μὴ, ἐν τῇ φιλίᾳ χειμάζων, βαρὺς εἴη τοῖς ξυμμάχοις, ὥσπερ Θίμβρων, μηδ' αὖ Φαρνάβαζος

27. *εἰσῆλθεν, ἐκάλει*] A. I. Br. Cast. cum B. C. D. E. alio ordine *ὁ Δερκυλλίδας, ἐκάλει*.

φράσας] In Castal. antea inseritur *καί*. In L. et St. post additur *δὲ*, ut in B. D. Y. Morus ante *προεῖπεν* addit *καί*. Ceterum *ταμίας* h. l. villicos, dispensatores verti volebat Pierson ad Moerin p. 372. Deinceps *κατέκλεισεν αὐτοὺς* B.

28. *ὑμῖν — ἐξείργασται*] In Margine Leoncl. *ἡμῖν εἴργασται*, ut in B. D. E. Morus ante verba *τῇ στρατιᾷ* addebat *καί*. Mihi placet *ἡμῖν*. Deinceps B. *ἔσονται* pro *ἔσοιντο* dedit.

ἐμὲ δὲ] A. I. Br. Cast. omittunt *δὲ* cum A. C. E. *ποῦ* omittit B. Verba *ὦ Μειδία* e B. addidi.

1. *ἐβουλεύετο*] Ita Cast. habet prima pro *ἐβούλετο*, quod tenet E. Deinceps *πότ. βούλεται εἰς. ἢ πόλεμον* Codices B. D. E. denique *οἰκίσει* B. Postea Codex Y. *κακουργεῖ* habet: equidem propter antecedens *βαρὺς εἴη* malim *κακουργοίη*.

καταφρονῶν τῇ ἵππῳ κακουργῇ τὰς Ἑλληνίδας πόλεις. πέμπει οὖν πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐρωτᾷ, πότερον εἰρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν βούλεται. ὁ μέντοι Φαρνάβαζος, νομίσας, τὴν Αἰολίδα ἐπιτετειχίσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει Φρυγίᾳ, σπονδὰς εἵλετο.

2 Ὡς δὲ ταῦτα ἐγένετο, ἐλθὼν ὁ Δερκυλλίδας ἐς τὴν Βιθυνίδα Θρᾴκην ἐκεῖ διεχείμαζεν, οὐδὲν τοῦ Φαρναβάζου πάνυ τι ἀχθομένου· πολλάκις γὰρ οἱ Βιθυνοὶ αὐτῷ ἐπολέμουν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁ Δερκυλλίδας ἀσφαλῶς φέρων καὶ ἄγων τὴν Βιθυνίδα, καὶ ἄφθονα ἔχων τὰ ἐπιτήδεια διετέλει· ἐπεὶ δὲ ἦλθον αὐτῷ παρὰ τοῦ Σεύθου πέραθεν ξύμμαχοι τῶν Ὀδρυσῶν ἱππεῖς τε ὡς διακόσιοι καὶ πελτασταὶ ὡς τριακόσιοι, οὗτοι στρατοπεδευσάμενοι καὶ περισταυρωσάμενοι ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὡς εἴκοσι στάδια, αἰτοῦντες φύλακας τοῦ στρατοπέδου τὸν Δερκυλλίδαν τῶν ὁπλιτῶν, ἐξῄεσαν ἐπὶ λείαν, καὶ πολλὰ ἐλάμβανον 3 ἀνδράποδά τε καὶ χρήματα. Ἤδη δ' ὄντος τοῦ στρατοπέδου αὐτοῖς μεστοῦ πολλῶν αἰχμαλώτων, καταμαθόντες οἱ Βιθυνοὶ, ὅσοι τ' ἐξῄεσαν, καὶ ὅσους κατέλιπον φύλακας Ἕλληνας, ξυλλεγέντες παμπληθεῖς πελτασταὶ καὶ ἱππεῖς ἅμ' ἡμέρᾳ προσπίπτουσι τοῖς ὁπλίταις, ὡς διακοσίοις οὖσιν. ἐπειδὴ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο, οἱ μὲν ἔβαλλον, οἱ δ' ἠκόντιζον ἐς αὐτούς. οἱ δ', ἐπεὶ ἐτιτρώσκοντο μὲν καὶ ἀπέθνησκον, ἐποίουν δ' οὐδὲν, καθειργμένοι ἐν τῷ σταυρώματι ὡς ἀνδρομήκει ὄντι,

ἐπιτετειχίσθαι] Quia erat in potestate Dercyllidae magna pars Aeolidis, poterat is inde fines ditionis Pharnabazi depopulari, velut ex ἐπιτειχίσματι seu castello.

σπονδὰς] Diodorus ὀκταμηνιαίους ἀνοχὰς XIV, 38.

2. τὰ μὲν ἄλλα] alio tempore interpretatur Morus. Recte: sed exemplum desidero simile. [Verte: cetera, ceteroqui. Opponitur clades, quam Xen. statim narrat. G. H. S.]

τὰ ἐπιτήδεια] Articulum omisit A. I. Br. Cast. Codex E. Deinceps ἐπειδὴ B. C.

ἦλθον τότε αὐτῷ] Inane et inutile τότε omittunt B. D.

φύλακας] A. I. Br. Cast. φύλακα. deinceps ἐξίεσαν B. postea ὄντος μεστοῦ τοῦ στρατοπέδου αὐτοῖς B. D. E. denique Ἕλληνας φύλακας B. C. D.

3. ὡς ἐν ἀνδρομήκει] Praepositionem praeeunte Leoncl.

διασπάσαντες τὸ αὐτῶν σταύρωμα ἐφέροντο ἐς αὐτούς. οἱ δὲ, ᾗ μὲν ἐκθέοιεν, ὑπεχώρουν, καὶ ῥᾳδίως 4 ἀπέφευγον πελτασταὶ ὁπλίτας· ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἠκόντιζον, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἐφ' ἑκάστῃ ἐκδρομῇ κατέβαλλον. τέλος δὲ ὥσπερ ἐν αὐλίῳ σηκασθέντες κατηκοντίσθησαν. ἐσώθησαν μέντοι αὐτῶν ἀμφὶ τοὺς πεντεκαίδεκα ἐς τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ οὗτοι, ἐπεὶ εὐθέως ᾔσθοντο τὸ πρᾶγμα, ἀπεχώρησαν ἐν τῇ μάχῃ διαπεσόντες, ἀμελησάντων τῶν Βιθυνῶν. Ταχὺ δὲ 5 ταῦτα διαπραξάμενοι οἱ Βιθυνοὶ, καὶ τοὺς σκηνοφύλακας τῶν Ὀδρυσῶν Θρᾳκῶν ἀποκτείναντες, ἀπολαβόντες πάντα τὰ αἰχμάλωτα ἀπῆλθον· ὥστε οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶ ᾔσθοντο, βοηθοῦντες οὐδὲν ἄλλο εὗρον ἢ νεκροὺς γυμνοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπεὶ μέντοι ἐπανῆλθον οἱ Ὀδρύσαι, θάψαντες τοὺς ἑαυτῶν, καὶ πολὺν οἶνον ἐκπιόντες ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἱπποδρομίαν ποιήσαντες, ὁμοῦ δὴ τὸ λοιπὸν τοῖς Ἕλλησι στρατοπεδευσάμενοι, ἦγον καὶ ἔκαιον τὴν Βιθυνίδα.

Ἅμα δὲ τῷ ἦρι πορευόμενος ὁ Δερκυλλίδας ἐκ 6 τῶν Βιθυνῶν ἀφικνεῖται ἐς Λάμψακον. Ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ, ἔρχονται ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν Ἄρακός τε καὶ Ναυάτης καὶ Ἀντισθένης. οὗτοι δ' ἦλθον ἐπισκεψόμενοι τά τε ἄλλα, ὅπως ἔχοι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ Δερκυλλίδᾳ ἐροῦντες, μένοντι ἄρχειν καὶ τὸν ἐπιόντα ἐνιαυτόν· ἐπιστεῖλαι

Olymp. 95⅓.

et Stephano cum Codd. B. D. omisi.

διασπάσαντες] Infra IV, 4, 10. τὰ σταύρωμα διασπάσαντες. Polyb. II, 69. διασπᾶν τὰ προτειχίσματα.

4. ὑπεξεχώρουν] Ita Stephanus emendavit vulgatum ὑπεκχώρουν, quod tenent Codices A. C. Y. Mihi placet Leonclavii ὑπεχώρουν, quod habent B. D. E.

ἠκόντιζον] Sagaciter Weiske monuit, excidisse verba οἱ ἱππεῖς. Fugientes enim peltastae facere id non poterant.

ἀποχωρήσαντες ἐν τῇ μάχῃ] Cum Moro Zeune καὶ interposuit: equidem cum Leonclavio, Stephano, Brodaeo et Codice E. ἀπεχώρησαν probavi.

6. πορευόμενος] Margo Leonclavii ἀποπορευόμενος, ut Codex E. a prima manu. Ἀντισθένης Spartanus, nescio an idem, est in Thucydidis VIII, 39. et 61.

δὲ σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἐφόρους, καὶ ξυγκαλέσαντας τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν, ὡς, ὧν μὲν πρόσθεν ἐποίουν, μέμφοιντο αὐτοῖς, ὅτι δὲ νῦν οὐδὲν ἠδίκουν, ἐπαινοῖεν· καὶ περὶ τοῦ λοιποῦ χρόνου εἰπεῖν, ὅτι, ἢν μὲν ἀδικῶσιν, οὐκ ἐπιτρέψουσιν· ἢν δὲ δίκαια περὶ τοὺς ξυμ-
7 μάχους ποιῶσιν, ἐπαινέσονται αὐτούς. Ἐπεὶ μέντοι ξυγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας ταῦτ' ἔλεγον, ὁ τῶν Κυρείων προεστηκὼς ἀπεκρίνατο· Ἀλλ', ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ἡμεῖς μὲν ἐσμὲν οἱ αὐτοὶ νῦν τε καὶ πέρυσιν· ἄρχων δὲ ἄλλος μὲν νῦν, ἄλλος δὲ τὸ παρελθόν. τὸ οὖν αἴτιον τοῦ νῦν μὲν μὴ ἐξαμαρτάνειν, τότε δέ, αὐτοὶ ἤδη ἱκανοί ἐστε γιγνώσκειν.
8 Συσκηνούντων δὲ τῶν τε οἴκοθεν πρέσβεων καὶ τοῦ Δερκυλλίδα, ἐπεμνήσθη τὶς τῶν περὶ τὸν Ἄρακον, ὅτι καταλελοίποιεν πρέσβεις τῶν Χεῤῥονησιτῶν ἐν Λακεδαίμονι· τούτους δὲ λέγειν ἔφασαν, ὡς νῦν μὲν οὐ δύναιντο τὴν Χεῤῥόνησον ἐργάζεσθαι· φέρεσθαι γὰρ καὶ ἄγεσθαι ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν· εἰ δ' ἀποτειχισθείη ἐκ θαλάττης ἐς θάλατταν, καὶ σφίσιν ἂν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθὴν εἶναι ἐργάζεσθαι, καὶ ἄλλοις, ὁπόσοι βούλοιντο Λακεδαιμονίων· ὥστ', ἔφασαν, οὐκ ἂν θαυμάζειν, εἰ καὶ πεμφθείη τὶς Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῆς πόλεως σὺν
9 δυνάμει ταῦτα πράξων. ὁ οὖν Δερκυλλίδας πρὸς μὲν ἐκείνους οὐκ εἶπεν, ἣν εἶχε γνώμην ταῦτ' ἀκούσας, ἀλλ' ἔπεμψεν αὐτοὺς ἀπ' Ἐφέσου διὰ τῶν Ἑλληνίδων

7. προεστηκὼς] Moro videtur esse ipse Xenophon, qui ex Persica expeditione reduxerat Graecos postremus dux et Thimbroni tradiderat, Anabas. VII, 8, 24.
τὸ παρελθόν] i. e. τὸν παρελθόντα χρόνον.
8. Χεῤῥονησιωτῶν] Margo Leonclavii et Stephani cum Codice B. Χεῤῥονησίτων. A νῆσος fit quidem νησιώτης, sed in compositis ea forma est inusitata: et supra I, 3, 10. Χεῤῥονησίτας sine varietate scriptum legitur.
Θρᾳκῶν] Male A. I. Br. Cast. Περσῶν cum Codice C. Vitium vidit Brodaeus.
ἄλλοις, ὁπόσοι] Margo Leonclavii ὁπόσοις cum Codicibus B. C. D.
9. εἶχε] Margo Leonclavii cum Codice B. ἔχοι. D. ἔχει. E. ἔχῃ. Deinceps margo Leonclav. ἀλλ' ἀπέπεμψεν, quod probo. Sequens Ἑλληνίδας omittunt B. D. E.

πόλεων, ἡδόμενος, ὅτι ἔμελλον ὄψεσθαι τὰς (Ἑλληνίδας) πόλεις ἐν εἰρήνῃ εὐδαιμονικῶς διαγούσας. Οἱ μὲν δὴ ἐπορεύοντο. ὁ δὲ Δερκυλλίδας, ἐπειδὴ ἔγνω μενετέον ὄν, πάλιν πέμψας πρὸς τὸν Φαρνάβαζον ἐπήρετο, πότερα βούλοιτο σπονδὰς ἔχειν, καθάπερ διὰ τοῦ χειμῶνος, ἢ πόλεμον. ἑλομένου δὲ τοῦ Φαρναβάζου καὶ τότε σπονδὰς, οὕτω καταλιπὼν καὶ τὰς περὶ ἐκεῖνον πόλεις φιλίας ἐν εἰρήνῃ, διαβαίνει τὸν Ἑλλήσποντον σὺν τῷ στρατεύματι ἐς τὴν Εὐρώπην· καὶ διὰ φιλίας τῆς Θρᾴκης πορευθεὶς καὶ ξενισθεὶς ὑπὸ Σεύθου ἀφικνεῖται ἐς Χεῤῥόνησον. Ἣν κατα- 10 μαθὼν πόλεις μὲν ἕνδεκα ἢ δώδεκα ἔχουσαν, χώραν δὲ παμφορωτάτην καὶ ἀρίστην οὖσαν, κεκακωμένην δὲ, ὥσπερ ἐλέγετο, ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν, ἐπεὶ μετρῶν εὗρε τοῦ Ἰσθμοῦ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα στάδια, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ θυσάμενος ἐτείχιζε, κατὰ μέρη διελὼν τοῖς στρατιώταις τὸ χωρίον· καὶ ἆθλα αὐτοῖς ὑποσχόμενος δώσειν τοῖς πρώτοις ἐκτειχίσασι, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς ἕκαστοι ἄξιοι εἶεν, ἀπετέλεσε τὸ τεῖχος, ἀρξάμενος ἀπὸ ἠρινοῦ χρόνου, πρὸ ὀπώρας. καὶ ἐποίησεν ἐντὸς τοῦ τείχους ἕνδεκα μὲν πόλεις, πολλοὺς δὲ λιμένας, πολλὴν δὲ κἀγαθὴν γῆν σπόριμον, πολλὴν δὲ πεφυτευ-

τὰς περὶ ἐκεῖνον πόλεις] Vicinas ditioni Pharnabazi urbes interpretatur Morus; sed insolens de urbibus dici τὰς περὶ Φαρνάβαζον, ut de hominibus. Malim igitur τὰς περὶ ἐκεῖνον τόπον πόλεις φ.

φιλίας ἐν εἰρήνῃ] Morus verba ἐν εἰρήνῃ suspecta habuit et inclusit: defendit Weiske, ordine tamen mutato φιλίας πόλεις.

10. δώδεκα] Numerum hunc cur addiderit, ignoro; deinceps enim muris longis undecim inclusas ait fuisse.

ἀρίστην] Castal. ἄριστον.

μετρῶν εὗρε] Chersonesi a longis muris longitudinem 126 millia passuum tradit Plinius IV, 11. latitudinem parem cum Isthmo Corinthiaco, id est, quinque millium passuum, quae paulo plus quam 37 stadia efficiunt. ἐξ καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ στάδιοι ἐκ Καρδίης πόλεως ἐς Πακτύην apud Herodotum VI, 36., ubi vide annotationem Wesselingii p. 453.

οὐκ ἠμέλησεν] Codex B. ἐμέλησεν, D. ἐμέλλησεν, quod ipsum coniecerat interpres germanus Goldhagen, et probavit Weiske. Deinceps εἶεν ἄξιοι vulgatum cum B. mutavi. Postea πολλὴν δὲ κἀγαθὴν γῆν B. D. E. dederunt, ubi erat καὶ ἀγαθήν.

μένην, παμπληθεῖς δὲ καὶ παγκάλους νομὰς παντοδα-
11 ποῖς κτήνεσι. Ταῦτα δὲ πράξας διέβαινε πάλιν ἐς τὴν
Ἀσίαν.

Olymp. 95¾. Ἐπισκοπῶν δὲ τὰς πόλεις, ἑώρα τὰ μὲν ἄλλα καλῶς ἐχούσας, Χίων δὲ φυγάδας εὗρεν Ἀταρνέα ἔχοντας, χωρίον ἰσχυρὸν, καὶ ἐκ

παγκάλας] A. I. Br. Castal. Codex E. παγκάλους, quod praefero. Ceterum iam olim Pericles apud Plutarchum c. 19. duxit mille colonos in has urbes, καὶ τὸν αὐχένα διαζώσας ἐρύμασι καὶ προβλήμασιν ἐκ θαλάττης ἐς θάλατταν ἀπετείχισε τὰς καταδρομὰς τῶν Θρᾳκῶν περικεχυμένων τῇ Χεῤῥονήσῳ. Plinius Macron Teichos memorat dictum, qua a Propontide ad Melanem sinum inter duo maria porrectus murus procurrentem exclusit Cherronesum, IV, 11. et Mela II, 2. Fines Cherronesi antiquos memorat Demosthenes de Haloneso p. 86. Isthmi huius perfossionem tentavit deinde Philippus rex. Portus Chersonesi Coelon et Panormum memorat Plinius cum Mela III, 2.

11. Ἀταρνέα] Codd. 5 Paris. Ἄταρνα habent. Diodorus XIII, 65.: Postquam Cratesippidas Chios exsules reduxerat, hi contra exsilii sui auctores eiiciunt fere 600. οὗτοι δὲ τῆς ἀντιπέραν ἠπείρου χωρίον Ἀταρνέα καλούμενον κατελάβοντο, σφόδρα τῇ φύσει καθεστηκὸς ὀχυρὸν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ τούτου τὰς ἀφορμὰς ἔχοντες ἐπολέμουν τοῖς τὴν Χίον ἔχουσι. Haec ille sub Olymp. 92, 4., cui tempori Xenophon adscribit imperium Cratesippidae I, 1, 5. et I, 5, 1. Ibi vero huius loci non meminerat Wesseling. Dercyllidae autem imperium secundum refert Diodorus ad Olymp. 95, 3. Anni igitur decem intercesserint. Cratesippides constituisse videtur haec tum, cum navium imperium in insula Chio adiret, referente Nostro I, c. 1. §. 32., quod factum ex rationibus Dodwelli Olympiad. 92¾. Dercyllidas vero Atarneum expugnavit Olymp. 95¾. Sed tamen ex Isocrate de Pace p. 348. tempus paulo accuratius definire licebit. Ille enim de Lacedaemoniis post victoriam Lysandri haec refert: οὐκ ἔφθησαν τὴν ἀρχὴν κατασχόντες, καὶ Θηβαίοις μὲν εὐθὺς ἐπεβούλευσαν, Χίων δὲ τοὺς κρατίστους μὲν τῶν πολιτῶν ἐφυγάδευσαν, τὰς δὲ τριήρεις ἐκ τῶν νεωρίων ἐξελκύσαντες ἁπάσας ᾤχοντο λαβόντες. Sed iam antea Lysander ingressus imperium statim μετεπέμψατο τὰς ἐκ Χίου τριήρεις, Diodori XIII, 70. Ceterum de Atarneo commode monet Pausanias IV, p. 370. τὸ δὲ χωρίον ἐστὶν ὁ Ἀταρνεὺς ὁ Χίων μισθὸς ὃν παρὰ τοῦ Μήδου λαμβάνουσιν ἄνδρα ἐκδόντες ἱκέτην Πακτύην τὸν Λυδόν. Apud Herodotum VI, 29. est Μυλήνη τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης. Chiorum non leve momentum fuisse ad bella inclinanda ad alterutram partem, monet Isocrates Panegyrici capite 38. ἐν γὰρ τοιούτοις καιροῖς πολλάκις μικραὶ δυνάμεις μεγάλας ῥοπὰς ἐποίησαν· ἐπεὶ γὰρ περὶ Χίων ἔχοιμ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον εἰπεῖν, ὡς, ὁποτέροις ἐκεῖνοι προσθέσθαι βουληθεῖεν, οὗτοι κατὰ θάλατταν κρείττους ἦσαν. Ceterum simili in casu Mitylenaei exsules oppositam

τούτου ὁρμωμένους φέροντας καὶ ἄγοντας τὴν Ἰωνίαν, καὶ ζῶντας ἐκ τούτου. πυθόμενος δὲ, ὅτι πολὺς σῖτος ἐνῆν αὐτοῖς, περιστρατοπεδευσάμενος ἐπολιόρκει· καὶ ἐν ὀκτὼ μησὶ παραστησάμενος αὐτοὺς, καταστήσας ἐν αὐτῷ Δράκοντα Πελληνέα ἐπιμελητὴν, καὶ κατασκευάσας ἐν τῷ χωρίῳ ἔκπλεω πάντα τὰ ἐπιτήδεια, ἵνα εἴη αὐτῷ καταγωγὴ, ὁπότε ἀφικνοῖτο, ἀπῆλθεν ἐς Ἔφεσον, ἣ ἀπέχει ἀπὸ Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν.

Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου ἐν εἰρήνῃ διῆγον Τισσαφέρνης τε καὶ Δερκυλλίδας, καὶ οἱ ταύτῃ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι. Ἐπεὶ δὲ ἀφικνούμενοι πρέσβεις ἐς Λακεδαίμονα ἀπὸ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἐδίδασκον, ὅτι εἴη ἐπὶ Τισσαφέρνει, εἰ βούλοιτο, ἀφιέναι αὐτονόμους τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· εἰ γοῦν κακῶς πάσχοι Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος, οὕτως ἂν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν αὐτὸν συγχωρήσειν αὐτονόμους σφᾶς ἀφιέναι· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι ἔπεμψαν πρὸς Δερκυλλίδαν, καὶ ἐκέλευον αὐτὸν διαβαίνειν σὺν τῷ στρατεύματι ἐπὶ Καρίαν, καὶ Φάρακα τὸν ναύαρχον σὺν ταῖς ναυσὶ

Olymp. 96½. 12

insulae Lesbo Antandrum occuparunt, atque inde Mitylenaeos vexarunt, narrante Diodoro XII, 72.

περιστρατοπεδευσάμενος] Castal. cum A. Iunt. ἐπιστρατοπεδευσάμενος.

Δράκοντα] Isocrates Panegyr. 40. Δράκων δὲ Ἀταρνέα καταλαβὼν καὶ τρισχιλίους πελταστὰς συλλέξας τὸ Μύσιον πεδίον ἀνάστατον ἐποίησε.

12. Καὶ μέχρι τούτου τοῦ χρόνου] Paris. C. omittit τοῦ χρόνου. B. τοῦ χρόνου τούτου. deinceps pro Ἑλληνίδων Paris. B. D. E. cum margine Steph. et Leonclav. Ἰωνίδων habent, quod praefero, quamquam Ἰωνικῶν est sect. 17.

εἰ οὖν κακῶς πάσχει] Vulgatum πάσχει cum Paris. B. C. D. monente Wolfio correxi. Castalio dedit εἰ δὲ μὴ, εἰ κακῶς πάσχοι. Deinde cum Weiskio εἰ γοῦν scripsi: is tamen εἰ δὲ malebat scriptum.

συγχωρήσειν — ἀφιέναι] Intelligo ὥστε ἀφιέναι. Ita enim facillime impetrari posse a Tissapherne putabant, ut Graecorum civitates liberas esse concederet. Mire argutatur in loco non difficili Weiske. ἀφεῖναι habet Paris. D.

ἔπεμψαν πρὸς] Margo Leonclavii post Dercyllidae nomen addit ἄγγελον, post ἔπεμψαν Paris. B. ἀγγέλους.

Φάρακα] Paris. D. Φάρνακα habet. Cum Xenophonte Dio-

13 παρακαλεῖν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν. ἐτύγχανε δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Φαρνάβαζος πρὸς Τισσαφέρνην ἀφιγμένος, ἅμα μὲν ὅτι στρατηγὸς τῶν πάντων ἀπεδέδεικτο Τισσαφέρνης, ἅμα δὲ διαμαρτυρόμενος, ὅτι ἕτοιμος εἴη κοινῇ πολεμεῖν, καὶ ξυμμάχεσθαι, καὶ συνεκβάλλειν τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς βασιλέως· ἄλλως τε γὰρ ὑπεφθόνει τῇ στρατιᾷ τῷ Τισσαφέρνει, καὶ τῆς Αἰολίδος χαλεπῶς ἔφερεν ἀπεστερημένος· ὁ δ' ἀκούων, πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, διάβηθι σὺν ἐμοὶ ἐπὶ Καρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τούτων βου-
14 λευσόμεθα. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἦσαν, ἔδοξεν αὐτοῖς, ἱκανὰς φυλακὰς ἐς τὰ ἐρύματα καταστήσαντας, διαβαίνειν πάλιν ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν. Ὡς δ' ἤκουσεν ὁ Δερκυλλίδας, ὅτι πάλιν πεπερακότες εἰσὶ τὸν Μαίανδρον, εἰπὼν τῷ Φάρακι, ὡς ὅτι ὀκνοίη, μὴ ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Φαρνάβαζος ἐρήμην οὖσαν καταθέοντες φέρωσι καὶ ἄγωσι τὴν χώραν, διέβαινε καὶ

Olymp. 95, 4.

dorus XIV, 79. et Athenaeus XII, p. 53. ex Theopompo describit hominis ingenium. Alium Φαρακίδαν habet Diodorus XIV, 63. item nauarchum. Στύφωνα Φάρακος habet Thucyd. IV, 38. Pharacem Dioni aequalem Plutarchus Dionis c. 48. Ceterum Pharacis huius nauarchi res antea gestas et cum Cononis rebus coniunctas aliunde enarrat Diodorus XIV, 79., cum quo comparandi Iustinus VI, 3. Pausanias VI, 7.

13. ἀφιγμένος] Cum exercitu advenisse, sequentia docent: quare ingeniosa Weiskii coniectura probabilis quoque valde mihi esse videtur, qui verba ὑπεφθόνει τῇ στρατιᾷ partim huc retrahenda censuit et locum redintegravit ita: ἀφιγμένος σὺν τῇ στρατιᾷ. Nam quod editores ex emendatione Leonclavii, a Pirkheimero quoque reddita, posuerunt τῆς στρατηγίας, causam minime idoneam continet, cur opem suam Tissapherni ad Graecos Asia eiiciendos obtulerit. Contra invidisse Tissapherni videtur ideo, quoniam gratia eum apud Graecos, inprimis Lacedaemonios, florere videbat, qui Pharnabazum contra omnibus modis Aeolidos possessione et fructu spoliatum vexabant. Ceterum Paris. E. ὑπεφώνει habet: vitiosum τῇ στρατιᾷ tenent A. B. C. D. E.

διαμαρτυρόμενος] Weiske futurum modum διαμαρτυρούμενος scriptum fuisse coniecit. Verbum ipsum simultatem aliquam intercessisse significare videtur.

14. ὡς ὅτι] Cast. ὅτι omisit, Leonclavius defendit.

αὐτός. πορευόμενοι δὲ καὶ οὗτοι οὐδέν τι συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι, ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων ἐς τὴν Ἐφεσίαν, ἐξαίφνης ὁρῶσιν. ἐκ τοῦ ἀντιπέρας σκοποὺς ἐπὶ τῶν μνημάτων· καὶ ἀνταναβι- 15 βάσαντες ἐς τὰ παρ᾽ ἑαυτοῖς μνημεῖα καὶ τύρσεις τινὰς, καθορῶσι παρατεταγμένους, ᾗ αὐτοῖς ἦν ἡ ὁδὸς, Κᾶράς τε λευκάσπιδας, καὶ τὸ Περσικὸν, ὅσον ἐτύγχανε παρὸν, στράτευμα, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν, ὅσον εἶχεν. ἑκάτερος αὐτῶν, καὶ τὸ ἱππικὸν μάλα πολὺ, τὸ μὲν Τισσαφέρνους ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι, τὸ δὲ Φαρναβάζου ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ. Ὡς δὲ ταῦτα ᾔσθετο ὁ Δερ- 16 κυλλίδας, τοῖς μὲν ταξιάρχοις καὶ τοῖς λοχαγοῖς εἶπε παρατάττεσθαι τὴν ταχίστην ἐς ὀκτὼ, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰ κράσπεδα ἑκατέρωθεν μὲν καθίστασθαι,

πορευόμενοι δὲ καὶ οὗτοι] Pronomen οὗτοι Morus refert ad Dercyllidam cum suis copiis, et καὶ tamquam superfluum includit. Recte quidem ille refert haec ad Dercyllidam, sed insolens est forma οὗτοι de Dercyllida, si vel copiarum mentionem illi adiungas, cum statim praecesserit: διέβαινε καὶ αὐτός. Igitur V. D. in Biblioth. Cr. Amstel. legendum putabat: πορευομένου δὲ αὐτοῦ. At vero ita sequens ὁρῶσιν et ἀνταναβιβάσαντες cum reliqua oratione claudicat. Igitur puto, οὗτοι referri ad Dercyllidam et Pharacem; hic enim copias suas navibus advectas exposuisse et cum exercitu Dercyllidae iunxisse videtur. Iacobs in Additam. p. 63. ἑκάτεροι coniecit, Weiske καὶ αὐτοὶ, quod ipsum habet Paris. C. Equidem praefero alteram eiusdem coniecturam, quae verba duo collocat post ἀνταναβιβάσαντες.

οὐδέν τι] Castal. cum A. I. et Paris. E. οὐδέν τοι.

τῶν Ἐφεσίων ἐς τὴν χώραν] Leoncl. probante Moro emendabat: ὡς προεληλυθότων τῶν πολεμίων ἐς τὴν Ἐφεσίαν. Palmerius contra emendabat Exercit. p. 67. ὡς προεληλυθότες τῶν πολεμίων ἐς τὴν Ἐφεσίων. Vulgatam defendit Koeppen. Codd. Paris. B. C. D. προεληλυθότων τῶν πολεμίων ἐς τὴν Ἐφεσίαν habent, quod recepi cum Weiskio, praeterquam is ἐς τὴν Ἐφεσίων dedit. Par. Y. προεληλυθότες τῶν πολεμίων ἐς τὴν Ἐφεσίων.

σκοποὺς] Ita recte emendavit Palmerius vulgatum σκοποῦ, quod tenent Paris. A. B. C. D. σκοπῶν habet E. Brodaeus malebat σκοπιᾶς.

16. ταξιάρχοις] Paris. B. C. D. ταξιάρχαις habent. Sequens κράσπεδα est idem quod κέρατα, ut in Euripidis Suppl. 660. τὰ κράσπεδα τῶν ὁρῶν. infra IV, 6, 8. aliter dicuntur.

καὶ τοὺς ἱππέας, ὅσους γε δὴ καὶ οἵους ἐτύγχανεν
17 ἔχων· αὐτὸς δὲ ἐθύετο. Ὅσον μὲν δὴ ἦν ἐκ Πελοποννήσου στράτευμα, ἡσυχίαν εἶχε, καὶ παρεσκευάζετο ὡς μαχούμενον· ὅσοι δὲ ἦσαν ἀπὸ Πριήνης τε καὶ Ἀχιλλείου, καὶ ἀπὸ νήσων, καὶ τῶν Ἰωνικῶν πόλεων, οἱ μέν τινες καταλιπόντες ἐν τῷ σίτῳ τὰ ὅπλα ἀπεδίδρασκον· καὶ γὰρ ἦν βαθὺς ὁ σῖτος ἐν τῷ Μαιάνδρου πεδίῳ· ὅσοι δὲ καὶ ἔμενον, δῆλοι ἦσαν οὐ μενοῦντες.
18 Τὸν μὲν οὖν Φαρνάβαζον ἐξηγγέλλετο μάχεσθαι κελεύειν· ὁ μέντοι Τισσαφέρνης, τό τε Κύρειον στράτευμα καταλογιζόμενος, ὡς ἐπολέμησεν αὐτοῖς, καὶ τούτῳ πάντας νομίζων ὁμοίους εἶναι τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἐβούλετο μάχεσθαι· ἀλλὰ πέμψας πρὸς Δερκυλλίδαν, εἶπεν, ὅτι ἐς λόγους βούλοιτο αὐτῷ ἀφικέσθαι. Καὶ ὁ Δερκυλλίδας, λαβὼν τοὺς κρατίστους τὰ εἴδη τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ πεζῶν, προῆλθε πρὸς τοὺς ἀγγέλους, καὶ εἶπεν· Ἀλλὰ παρεσκευασάμην μὲν ἔγωγε μάχεσθαι, ὡς ὁρᾶτε· ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνος βούλεται ἐς λόγους ἀφικέσθαι, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω. ἂν μέντοι ταῦτα δέῃ ποιεῖν, πιστὰ ὁμήρους δοτέον καὶ ληπτέον.
19 Δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ μὲν στρατεύματα ἀπῆλθε, τὸ μὲν βαρβαρικὸν ἐς Τράλλεις τῆς

17. Ἀχιλλείου] Paris. B. Ἀχιλείου scribit.

18. ἐξηγγέλλετο] Ald. ἐξηγγείλετο. Iunt. Cast. ἐξηγγείλατο. Emendavit Brodaeus. Nuncius a speculatoribus aut transfugis ad Dercyllidam perferebatur. Deinceps τὸν Δερκυλλίδαν Paris. B.

πιστὰ ὁμήρους] In A. I. Bryl. Cast. post πιστὰ interpungitur, quasi sit ταῦτα πιστὰ ποιεῖν. In St. L. additum est καί. Morus ὁμήρους ut glossam inclusit. Sed Weiske recte negat. Πιστὰ sunt omnia, quae fiunt, ut verbis fides constet. Sic est in Cyrop. IV, 2. τοὺς ὁμήρους ἀγάγωμεν, ἵνα καὶ σὺ ἔχων τὰ πιστὰ παρ' ἡμῶν πορεύῃ. Alibi τὰ ἐχυρὰ traduntur tamquam πιστά. Sunt etiam πιστὰ μείζω Cyrop. V, 3. Superest in verbis reliquis difficultas, quae mihi vitiosa et manca videntur esse. Paris. Codd. variant. δέει A. habet, δεῖ B., δέοι C., δὴ D. πιστὰ omittit C. In E. πιστὰ· καὶ ὁμήρους, sed manus secunda καὶ delevit.

19. Δόξαντα δὲ ταῦτα] In Anabasi IV, 1, 13. est δόξαν δὲ ταῦτα, ubi vide annotata, sed ibi quoque Codex Paris. Y. δόξαντα habet, ut Andocides pag. 39. δόξαντα δὲ ὑμῖν ταῦτα,

Φρυγίας, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἐς Λεύκοφρυν, ἔνθα ἦν Ἀρτέμιδος ἱερὸν μάλα ἅγιον, καὶ λίμνη πλέον ἢ σταδίου, ὑπόψαμμος, ἀέναος, ποτίμου καὶ θερμοῦ ὕδατος. Καὶ τότε μὲν ταῦτα ἐπράχθη. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐς τὸ ξυγκείμενον χωρίον ἦλθον, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πυθέσθαι ἀλλήλων, ἐπὶ τίσιν ἂν τὴν εἰρήνην ποιήσαιντο. ὁ μὲν δὴ Δερκυλλίδας εἶπεν, εἰ αὐτονόμους ἐῴη βασιλεὺς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις· ὁ δὲ Τισσαφέρ- 20 νης καὶ Φαρνάβαζος εἶπον, ὅτι, εἰ ἐξέλθοι τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα ἐκ τῆς βασιλέως χώρας; καὶ οἱ Λακεδαιμονίων ἁρμοσταὶ ἐκ τῶν πόλεων. Ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀλλήλοις σπονδὰς ἐποιήσαντο, ἕως ἀπαγγελθείη τὰ λεχθέντα, Δερκυλλίδᾳ μὲν ἐς Λακεδαίμονα, Τισσαφέρνει δὲ ἐπὶ βασιλέα.

21 Τούτων δὲ πραττομένων ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὑπὸ Δερκυλλίδα, Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, πάλαι ὀργιζόμενοι τοῖς Ἠλείοις, καὶ ὅτι ἐποιήσαντο ξυμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ

Olymp. 95½.

Φρυγίας] In confiniis Cariae et Lydiae fuerunt Tralles. Igitur in margine S. L. est *Καρίας*, quod habent Paris. B. C. D. E. Morus et Goldhagen malebant *Λυδίας*.

Λεύκοφρυν] In Maeandrio campo fuit sita, ut infra docet IV, cap. 8. Apud Athenaeum locus est Nicandri ex Georgicis XV, 9. *οὐδ' αὐτὴ Λεύκοφρυς ἀγασσαμένοις ἐπιμεμφὴς Ληθαίου Μάγνητος ἐφ' ὕδασιν εὖ θαλέουσα*, quem locum nunc illustravit *Buonarotti Osservazioni sopra alcuni medaglioni* p. 86. De Diana Leucophryne vide *Heynii Collection. Dissertat. Antiq.* Vol. I, p. 109. Deinceps Paris. E. *τὸ ἱερὸν*, alii *τε* habent, neutrum A.

20. *εἶπεν — βασιλέως*] Paris. B. *εἶπαν*, et sequens *βασιλέως* omittit cum D.

σπονδὰς ἐποιήσαντο] Ad hoc foedus, aut ad prius, supra §. 1. memoratum, pertinere puto, quae narrat Isocrates Panegyrici cap. 41. *καὶ τοῖς μὲν Κισθήνην καταλαβοῦσιν ἑκατὸν τάλαντα διένειμαν* (Persae), ubi Cisthenem de urbe Aeolidis interpretatur Wolf. Ceterum res gestas a §. 12. usque ad hoc foedus breviter narravit Diodorus XIV, 39.

21. *κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον*] Expeditionem hanc ad annum Xenophonteum X. refert Dodwellus: contra ad annum XII, id est Olymp. 95½. pertinere docuit Manso Spartae p. 185.

ξυμμαχίαν πρὸς Ἀθηναίους] cuius foederis formulam habet Thucydides V, 46. 47.

Ἀργείους καὶ Μαντινέας, καὶ ὅτι, δίκην φάσκοντες καταδεδικάσθαι αὐτῶν, ἐκώλυον καὶ τοῦ ἱππικοῦ καὶ τοῦ γυμνικοῦ ἀγῶνος· καὶ οὐ μόνον ταῦτ' ἦρκει, ἀλλὰ καί, Λείχα παραδόντος Θηβαίοις τὸ ἅρμα, ἐπεὶ ἐκηρύττοντο νικῶντες, ὅτε εἰσῆλθε Λείχας στεφανώσων τὸν ἡνίοχον, μαστιγοῦντες αὐτόν, ἄνδρα γέροντα, 22 ἐξήλασαν. τούτων δ' ὕστερον, καὶ Ἄγιδος πεμφθέντος θῦσαι τῷ Διῒ κατὰ μαντείαν τινά, ἐκώλυον οἱ Ἠλεῖοι, μὴ προσεύχεσθαι νίκην πολέμου, λέγοντες, ὡς καὶ τὸ ἀρχαῖον εἴη οὕτω νόμιμον, μὴ χρηστηριάζεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἐφ' Ἑλλήνων πολέμῳ· ὥστε ἄθυτος ἀπῆλθεν. 23 Ἐκ τούτων οὖν πάντων ὀργιζομένοις ἔδοξε τοῖς ἐφόροις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, σωφρονίσαι αὐτούς. πέμψαν-

δίκην] Religionem ludorum Olympicorum armis violarant Lacedaemonii; igitur Elei, praesides ludorum, multam duorum millium minarum iis dictarant, eosque sacrificiis et iure certaminum prohibuerant, dum solvissent multam. Thucyd. V, 49. 50.

ταῦτ' ἦρκει] In Castal. est ταῦτ' οὐκ ἦρκει. Locus est simillimus in Cyrop. VIII, 8, 16. ἐκείνοις γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ ταπίδων τιθέασιν. Iterum ibidem §. 17. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. Ex quibus locis apparet, ordinari verba debere proprie sic: καὶ οὐκ ἦρκει ταῦτα μόνον. Compara F. A. Wolfium ad Leptineam §. 112., ubi similiter est εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσειε, ἀλλὰ —. Weiske tamen Castalionis rationem praeferebat. Ceterum Paris. E. ταύτην ἦρκει habet, et deinceps B. C. D. Λίχα.

παραδόντος] A. I. Br. Cast. παραδόντες, ut Paris. A. B. C. E. et post Λείχας Castal. posuit asteriscum. Brodaeus emendavit vitium vulgatae, et rectum est in Paris. D. Pausanias VI, 2. καθῆκεν ἐπὶ ὀνόματι τοῦ Θηβαίων δήμου τὸ ἅρμα. Post victoriam Lichas non diutius simulavit Thebanorum esse currum, sed surrexit et aurigam coronavit. Unde res ad verbera venit. Thucydides V, 50. Nempe ipse etiam Lichas in culpa fuit. Nam, ut est apud Herodotum VIII, p. 644., ἐν τοῖσιν ἀγῶσιν οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται, monente Valckenario ad Herodotum l. c. De Licha vide ad Memorab. I, 2, 61. Ceterum Paris. B. D. ὅτι, B. C. D. Λίχας habent.

22. Ἄγιδος] Diodorus XIV, 17. μάλιστα ὅτι Παυσανίαν — διεκώλυσαν τῷ θεῷ θῦσαι, καὶ διότι τοῖς Ὀλυμπίοις Λακεδαιμονίους οὐκ εἴασαν ἀγωνίσασθαι. Itaque exercitus ducem etiam Pausaniam nominat. Cum Xenophonte facit Pausanias III, 8.

τες οὖν πρέσβεις ἐς Ἦλιν, εἶπον, ὅτι τοῖς τέλεσι τῶν Λακεδαιμονίων δίκαιον δοκοίη εἶναι, ἀφιέναι αὐτοὺς τὰς περιοικίδας πόλεις αὐτονόμους. Ἀποκριναμένων δὲ τῶν Ἠλείων, ὅτι οὐ ποιήσειαν ταῦτα· ἐπιληΐδας γὰρ ἔχοιεν τὰς πόλεις· φρουρὰν ἔφηναν οἱ ἔφοροι. ἄγων δὲ τὸ στράτευμα Ἆγις ἐνέβαλε διὰ τῆς Ἀχαΐας ἐς τὴν Ἠλείαν κατὰ Λάρισσον. Ἄρτι δὲ τοῦ στρατεύ- 24 ματος ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, καὶ κοπτομένης τῆς χώρας, σεισμὸς ἐπιγίγνεται· ὁ δ' Ἆγις, θεῖον ἡγησάμενος, ἐξελθὼν πάλιν ἐκ τῆς χώρας, διαφῆκε τὸ στράτευμα.

Deinceps Paris. B. male προσέχεσθαι habet scriptum.

23. πρέσβεις] Diodorus δέκα πρεσβευτὰς, Pausanias κήρυκα. Deinceps ἀφιέναι αὐτοῖς Paris. B.

αὐτονόμους] Addit Diodorus: ἔπειτα τὰς δαπάνας τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου κατὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτοῖς μέρος ἀπῄτουν. Deinceps Cast. ἀποκρινομένων cum Paris. E.

ὅτι οὐ ποιήσειαν ταῦτα] Schaefer Meletem. Crit. I, p. 102. ἂν inserit. [In edit. Tauchnitz. dedi ποιήσοιεν. *G. H. S.*] Supra II, 3, 56. ὅτι οἰμώξειεν, εἰ μὴ σιωπήσειεν. similiter Matthiae ἂν addit, ubi libri alii οἰμώξοιτο scriptum habent. Infra III, 4, 26. ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσειε ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν. Sed IV, 1, 21. similiter est καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁπόσους πείσειεν sine ἄν.

ἐπιληΐδας] Castal. ἐπὶ ληΐδας. Forte voluit ἐπεὶ ληΐδας. Forma ἐπιληΐς certe inusitata est.

ἔχοιεν] Morus ἔχειν malebat; quae quidem forma in tali casu solennis esse solet. Sed in oratoribus Atticis et ipso Xenophonte altera forma saepe occurrit mihi, veluti Anabas. VII, 3, 13. et alibi.

φρουρὰν ἔφηναν] Ex Xenophonte locutionem hanc repetiit Aristides rhetor. Ita intelligendum puto item quod est ap. Lysiam contra Alcibiad. p. 563. ἀνακαλεῖν Πάμφιλον, ὅτι φαίνων ἵππον ἱππέως ἀπεστέρει τὴν πόλιν· quod Pamphilus hipparchus constitutus, cum militiam equestrem indixisset, Alcibiadem ex tribu sua exemisset. Hic enim, cum in tribu sua inter equites militare deberet, ad ὁπλίτας sponte sua transiit. Frustra Interpretes h. l. tentant. Quod in Libro de Republ. Lacedaemon. XI, 2. et XIII, 1. est ἐπὶ στρατιᾶς, idem XIII, 1. et 11. est ἐπὶ φρουρᾶς· ubi inepte Zeunius in Indice interpretatur castra. Recte gallicus Interpres Anabaseos Eques *de la Luzerne* posuit *à la guerre*. Non esse militiae Laconicae proprium vocabulum, arguo ex loco de Magistro Equit. VI, 3., ubi de Attica militia similiter est ἐν ταῖς φρουραῖς.

Ἀχαΐας — Λάρισσον] Paris. B. Ἀχαιΐας habet. Recte margo Leoncl. ex emendatione Fr. Porti vulgatum Λάρισσαν corrigit. Larissa nulla fuit Achaiae, sed fluvius Larissus, qui disterminabat Achaiam et Eleam regionem; ad quem templum fuit Minervae Λαρισσαίας, teste Pausania VII, c. 17. a Dyma dissi-

ἐκ δὲ τούτου οἱ Ἠλεῖοι πολὺ θρασύτεροι ἦσαν, καὶ διεπρεσβεύοντο πρὸς τὰς πόλεις, ὅσας δυσμενεῖς οὔσας 25 τοῖς Λακεδαιμονίοις ᾔδεσαν. Περιϊόντι δὲ τῷ ἐνιαυτῷ φαίνουσι πάλιν οἱ ἔφοροι φρουρὰν ἐπὶ τὴν Ἦλιν, καὶ ξυνεστρατεύοντο τῷ Ἄγιδι, πλὴν Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων, οἵ τε ἄλλοι ξύμμαχοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. ἐμβαλόντος δὲ τοῦ Ἄγιδος δι' Αὐλῶνος,

Olymp. 95 $\frac{2}{3}$.

tum stadiis 400. Plutarchus Philopoem. c. 7. Achaeorum pugnam contra Eleos et Aetolos memorat περὶ τὸν Λάρισσον ποταμόν. De eadem Pausanias Arcad. c. 49. habet περὶ Λάρισον. Idem VI, 26. ἀνδρὶ δὲ ἐς Ἀχαΐαν ἰόντι ἐξ Ἤλιδος ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα στάδιοι καὶ ἑκατὸν ἐπὶ ποταμόν εἰσι Λάρισον, καὶ Ἠλείοις ὅρος πρὸς Ἀχαιοὺς τῆς χώρας ὁ ποταμός ἐστιν ἐφ' ἡμῶν ὁ Λάρισος, τὰ δ' ἔτι ἀρχαιότερα ἄκρα σφίσι πρὸς θαλάσσῃ ὅρος ἦν ὁ Ἄραξος. Stephanus Byz. de Dymaea: διαστέλλεται δὲ τῆς Ἠλείας κατὰ τὴν Βουπρασίαν Λαρίσῳ τῷ ποταμῷ.

24. πολεμίᾳ] Progressum erat usque ad Olympiam et Alpheum, teste Pausania. Paris. B. D. ordinant ita verba: ὄντος ἐν τῇ πολεμίᾳ.

πρὸς τὰς] Margo Leonclav. εἰς τὰς, quod habent Paris. B. D. deinceps ὅσας ᾔδεσαν δυσμενεῖς B. D. E.

25. περιϊόντι] A. I. Bryl. Cast. cum Paris. E. περιόντι, quasi reliquo anni tempore iterum duxisset exercitum Agis contra Eleos. Thucyd. I, 30. μέχρι οὗ Κορίνθιοι περιόντι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιὰν ἐστρατοπεδεύοντο, si sana est scriptura. Diodorus expeditionis initium reiecit in Olympiadis 94. annum 3. et hiemem in causa fuisse innuit, quominus progrederetur ulterius dux exercitus Pausanias. Hunc enim ille pro Agide nominat. Contra Dodwellus secundam expeditionem, anno disiunctam, in hunc Olympiadis annum, priorem in annum priorem confert. Verum quod sequitur §. 30. τὸ λοιπὸν θέρος καὶ τὸν ἐπιόντα χειμῶνα, significat, de novo anno sermonem esse; et manifesto ex h. l. Pausanias III, 8. τῷ ἐφεξῆς ἔτει. Igitur primam expeditionem, utpote frustra susceptam, omisit Diodorus, ut recte monuit Dodwellus.

Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων] Hos excipit etiam Diodorus. Post ξύμμαχοι Paris. libri πάντες addunt praeter A. C. D. Diodorus: καὶ παρὰ τῶν συμμάχων σχεδὸν ἁπάντων πλὴν B. καὶ Κορ.

Αὐλῶνος] Pausanias Messeniac. c. 36. ἐν δὲ Αὐλῶνι καλουμένῳ ναὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ ἄγαλμά ἐστιν Αὐλωνίου. κατὰ τοῦτο ὁ ποταμὸς ἡ Νέδα μεταξὺ τῆς τε Μεσσηνίας ἤδη καὶ τῆς Ἠλείας διέξεισιν. Fuit igitur urbs in confiniis Messeniae et Eleae regionis sita et maritima. Idem cap. 20. ait fluvium Nedam in Lycaeo Arcadiae ortum, καὶ ἐπιστρέψας αὖθις εἰς τὴν Μεσσηνίαν ὁρίζει τὰ ἐπὶ θαλάσσῃ Μεσσηνίοις καὶ Ἠλείοις τὴν γῆν. Diodorus l. c. κατ' ἔφοδον τῆς Ἀρκαδίας ἐμβαλὼν εἰς τὴν Ἦλιν. et primum tum castellum captum fuisse Lasio-

εὐθὺς μὲν Λεπρεᾶται, ἀποστάντες τῶν Ἠλείων, προσεχώρησαν αὐτῷ· εὐθὺς δὲ Μακίστιοι, ἐχόμενοι δ' Ἐπιταλιεῖς. διαβαίνοντι δὲ τὸν ποταμὸν προσεχώρουν Λετρῖνοι, καὶ Ἀμφίδολοι, καὶ Μαργανεῖς. Ἐκ δὲ τούτου ἐλθὼν ἐς Ὀλυμπίαν, ἔθυε τῷ Διῒ τῷ 26 Ὀλυμπίῳ, κωλύειν δὲ οὐδεὶς ἔτι ἐπειρᾶτο. θύσας δὲ, πρὸς τὸ ἄστυ ἐπορεύετο, κόπτων καὶ κάων τὴν χώραν, καὶ ὑπέρπολλα μὲν κτήνη, ὑπέρπολλα δὲ ἀνδράποδα ἡλίσκετο ἐκ τῆς χώρας· ὥστε ἀκούοντες καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν ἑκόντες ᾖεσαν ξυστρατευσόμενοι, καὶ μετεῖχον τῆς ἁρπαγῆς. καὶ ἐγένετο αὕτη ἡ στρατεία ὥσπερ ἐπισιτισμὸς τῇ Πελοποννήσῳ. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο πρὸς τὴν πόλιν, τὰ μὲν 27 προάστεια καὶ τὰ γυμνάσια, καλὰ ὄντα, ἐλυμαίνετο· τὴν δὲ πόλιν, ἀτείχιστος γὰρ ἦν, ἐνόμισαν αὐτὸν μὴ

nem ait. Infra III, 3, 8. Αὐλὼν et Αὐλωνῖται nominantur. An idem, de quo Strabo VIII, p. 118., ubi de Taygeto cum montibus Arcadicis coniuncto: ὥστε λείπεσθαι μεταξὺ αὐλῶνα, καθ' ὃν ἡ Μεσσηνία συνεχὴς τῇ Λακωνικῇ?

Λεπρεᾶται] Elei et Arcades sibi utrique vindicabant Lepreatas. Hinc Λεπρέον τοῦ Ἠλείων Pausanias VI, p. 457. In Triphylia Elea sitos memorat idem p. 223., 317., 385., 437. et 488. Male Editiones A. I. Br. Cast. Λαιπρεᾶται. Lites Eleorum et Arcadum de Lepreo narrat Thucydides V, 29 seqq. Cf. Scholia ad Aristophanis Aves v. 149.

Ἐπιταλιεῖς] Ita recte Franciscus Portus emendavit vetustarum Editionum et Codicum Paris. quinque δὲ Πεταλιεῖς. Strabo τῆς Μακιστίας χωρίον Ἐπιτάλιον habet, monente Moro.

διαβαίνοντι δὲ τὸν ποταμὸν] Acheloum recte interpretatur Weiske. Male igitur Epitalium collocatum conspicitur in tabula Itinerario Anacharsidis adiuncta. Cf. sect. 29.

Λετρῖνοι] Ita recte margo Leonclavii et Stephani et Paris. A. B. pro Λεπρῖνοι. Λετοῖνοι E. margo Λεπρῖνοι. Vide Pausaniam VI, 22. et infra ad §. 30., ubi etiam de Marganensibus est.

26. ἐκ δὲ τούτου] Castal. cum Iunt. omisit δέ. Deinceps ἔτι οὐδεὶς Paris. C.

ἔθυε τῷ Διῒ τῷ Ὀλυμπίῳ] Hinc Dodwellus sub anno Xenophonteo XI. colligit, Olympia tum fuisse acta: quod nec consequi, nec necesse esse recte monuit Manso. Hinc error chronologiae Dodwelli.

στρατεία] Ita recte Leonclavius pro στρατιά, quod habent quoque Codices 5 Paris. Antea ἑκόντες omittit Paris. B.

27. καὶ τὰ γυμνάσια] Articulum omittit Paris. B.

ἀτείχιστος] Longe aliter Diodorus XIV, 17. Aetolos is adfuisse ait auxilio Eleis mille,

βούλεσθαι μᾶλλον, ἢ μὴ δύνασθαι ἑλεῖν. Δῃουμένης δὲ τῆς χώρας, καὶ οὔσης τῆς στρατιᾶς περὶ Κυλλήνην, βουλόμενοι οἱ περὶ Ξενίαν τὸν λεγόμενον μεδίμνῳ ἀπομετρήσασθαι τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον [τὴν πόλιν] δι' αὐτῶν προσχωρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐκπεσόντες ἐξ οἰκίας ξίφη ἔχοντες σφαγὰς ποιοῦσι, καὶ ἄλλους τέ τινας ἀποκτείνουσι, καὶ ὅμοιόν τινα Θρασυδαίῳ ἀποκτείναντες, τῷ τοῦ δήμου προστάτῃ, ᾤοντο

quibus loca circa gymnasium tuenda tradiderant Elei. Quae cum oppugnaret rex Lacedaemoniorum, subito erumpentes Elei cum Aetolis Lacedaemonios 30 occidunt; itaque soluta oppugnatione discessit et regionem vastavit, quamquam sacram, rex. Ceterum Wesseling ad Diodorum verbum *ἀτείχιστος* h. l. vertere iubet: *male enim munita erat:* quoniam infra dicatur τὸ τεῖχος περιελεῖν. Et Pausanias Eleos ait coactos fuisse καταῤῥίψαι τοῦ ἄστεος τὸ τεῖχος. Verum Elei ἀσυλίᾳ, concessa hucusque ab omnibus Graecis, fruebantur, et ipsi Elei dicuntur egisse ἱερὸν βίον a Polybio IV, 74. usque dum, ortis inter eos dissidiis, et Arcades de Lasione et agro Pisate illud ἀσυλίας ius taciti amiserint. Vitam multi per ternas generationes in agris degerant, nec unquam urbem Elin viderant. Regio et ubertate et hominum pecudumque multitudine florebat. Igitur rex etiam Philippus ingentem praedam collegit facile, cum in agrum Eleum irrumperet, narrante Polybio. Eodem ἀσυλίας iure propter Apollinem Delus olim fruebatur, et emporium ibi frequentissimum erat ante Menophanem, Mithridatis ducem. Haec igitur similiter ἀτείχιστος erat, auctore Pausania III, p. 269. Pausaniae auctoritas hac in re nulla est; is enim Xenophontem exscripsit, et τὸ τεῖχος male interpretatus esse videtur de muro urbis. Contra τὸ τεῖχος mihi videtur esse castellum, τὸ *Τεῖχος* appellatum, in aditu terrae Dymaeorum situm, iuxta Araxum, de quo saepe Elei cum Dymaeis contenderunt, tradente Polybio IV, 60. et 83.

τὸν λεγόμενον — τὸ παρὰ] Vulgatum τὸ λεγ recte emendavit Kühn ad Pausaniam III, 8. Articulum τὸ ante παρὰ inseruit Leonclavius. Praeterea ante *δι' αὐτῶν* inserendum πόλιν aut τοὺς *Ἠλείους*, recte monente Leonclavio. De Xenia sic Pausanias: *Ξενίας, ἀνὴρ Ἠλεῖος, Ἄγιδι δὲ ἰδίᾳ ξένος, καὶ Λακεδαιμονίων τοῦ κοινοῦ πρόξενος, ἐπανέστη τῷ δήμῳ σὺν τοῖς τὰ χρήματα ἔχουσι.*

Θρασυδαίῳ] Pausanias: *πρίν τε ἀφῖχθαι Ἆγιν καὶ τὸν στρατόν σφιν ἀμύνοντα, Θρασύδρος, προεστηκὼς τότε τοῦ Ἠλείων δήμου, μάχῃ Ξενίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως.* Plutarchus in vita Lysiae p. 323. *Θρασύλαιον* Eleum nominat, a quo Lysias fuerat mutuatus duo talenta. An idem, quem Thrasydaeum Eleum et eunuchum vocat Theopompus XII. historiarum apud Photium in Codice 176.? Is dicitur Eu-

Θρασυδαῖον ἀπεκτονέναι. ὥστε ὁ μὲν δῆμος παντελῶς κατηθύμησε, καὶ ἡσυχίαν εἶχεν· οἱ δὲ σφαγεῖς πάντ' 28 ᾤοντο πεπραγμένα εἶναι, καὶ οἱ ὁμογνώμονες αὐτοῖς ἐξεφέροντο τὰ ὅπλα ἐς τὴν ἀγοράν. ὁ δὲ Θρασυδαῖος ἔτι καθεύδων ἐτύγχανεν. οὗπερ ἐμεθύσθη. ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ δῆμος, ὅτι οὐ τέθνηκεν ὁ Θρασυδαῖος, περιεπλήσθη ἡ οἰκία ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥσπερ ὑπὸ ἑσμοῦ μελιττῶν ὁ ἡγεμών. ἐπειδὴ δὲ ἡγεῖτο ὁ Θρασυδαῖος, 29 ἀναλαβὼν τὸν δῆμον, γενομένης μάχης ἐκράτησεν ὁ δῆμος. ἐξέπεσον δὲ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους οἱ ἐγχειρήσαντες ταῖς σφαγαῖς. Ἐπεὶ δ' αὖ ὁ Ἆγις ἀπιὼν διέβη πάλιν τὸν Ἀλφειὸν, φρουροὺς καταλιπὼν ἐν Ἐπιταλίῳ, πλησίον τοῦ Ἀλφειοῦ, καὶ Λύσιππον ἁρμοστὴν, καὶ τοὺς ἐξ Ἤλιδος φυγάδας, τὸ μὲν στράτευμα διῆκεν, αὐτὸς δὲ οἴκαδε ἀπῆλθε. καὶ τὸ μὲν 30 λοιπὸν θέρος καὶ τὸν ἐπιόντα χειμῶνα ὑπὸ τοῦ Λυσίππου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐφέρετο καὶ ἤγετο ἡ τῶν Ἠλείων χώρα. τοῦ δ' ἐπιόντος θέρους Olymp. 95¾. πέμψας Θρασυδαῖος ἐς Λακεδαίμονα ξυνεχώρησε, σφᾶς τε τὸ τεῖχος περιελεῖν, καὶ Κυλλήνην

góram Cypri regem cum filio Pythagora vel Pnytagora dolose occidisse. Mortem sub Olympiadis 101. anno 3. memorat Diodorus XV, 47.

29. Ἐπεὶ δ' αὖ — διέβη πάλιν] Paris. B. ἐπεὶ οὖν, omisso πάλιν, quod facit quoque Castalio, et Leonclavio πάλιν fuit suspectum.

Λύσιππον] Pausaniae Λυσίστρατον.

ἀπῆλθε] Diodorus XIV, 17. ἤδη δὲ τοῦ χειμῶνος συνεγγίζοντος κατὰ μὲν τὴν Ἦλιν ἐτείχισε φρούρια καὶ τὴν ἱκανὴν ἐν αὐτοῖς κατέλιπε δύναμιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς ὑπολοίπου στρατιᾶς ἐν Δύμῃ παρεχείμασε.

30. πέμψας Θρασυδαῖος] dux plebis, quae obtinuit. De forma civitatis testatur foedus apud Thucydidem V, 47. ἐν Ἤλιδι οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχοντες καὶ οἱ ἑξακόσιοι (ὀμνύντων), ἐξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ θεσμοφύλακες. Apud Aristotelem Polit. V, 5, 8. ὅπερ ἐν Ἤλιδι συνέβη ποτέ· τῆς πολιτείας γὰρ δι' ὀλίγων οὔσης, τῶν γερόντων ὀλίγοι πάμπαν ἐγίνοντο, διὰ τὸ ἀϊδίους εἶναι, ἐνενήκοντα ὄντας, τὴν δὲ αἵρεσιν δυναστευτικὴν εἶναι καὶ ὁμοίαν τῇ τῶν Λακεδαιμονίων γερόντων, ubi vide annotata p. 311.

Κυλλήνην] Navale Eleorum. Diodorus XIV, 39. addit, Eleos etiam τὰς τριήρεις δοῦναι Λακεδαιμονίοις. Paulo antea σφᾶς rescripsi, iubente Leonclavio,

καὶ τὰς Τριφυλίδας πόλεις ἀφεῖναι, Φρίξαν, καὶ Ἐπιτάλιον, καὶ Λεπρίους, καὶ Ἀμφιδόλους, καὶ Μαργανεῖς πρὸς δὲ ταύταις, καὶ Ἀκρωρίους, καὶ Λασίωνα, τὸν ὑπ' Ἀρκάδων ἀντιλεγόμενον. Ἤπειον μέντοι, τὴν μεταξὺ πόλιν Ἡραίας καὶ Μακίστου, ἠξίουν οἱ Ἠλεῖοι ἔχειν· πρίασθαι γὰρ ἔφασαν τὴν χώραν ἅπασαν παρὰ τῶν τότε ἐχόντων τὴν πόλιν τριάκοντα ταλάντων, καὶ
31 τὸ ἀργύριον δεδωκέναι. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, γνόντες, μηδὲν δικαιότερον εἶναι, βίᾳ πριαμένους, ἢ βίᾳ ἀφελομένους, παρὰ τῶν ἡττόνων λαμβάνειν, ἀφιέναι καὶ ταύτην ἠνάγκασαν· τοῦ μέντοι προεστάναι τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἱεροῦ, καίπερ οὐκ ἀρχαίου Ἠλείοις

pro σφέας, quod tenent quoque Codices Paris. 5, et Τριφυλίδας pro Τριφυλλίδας, quod Paris. A. D. E. tenent. A Triphylo, Arcadis filio, dictam Triphyliam, ait Polybius IV, 77. situm inter Eleorum et Messeniorum regionem versus mare Libycum et in confiniis Arcadiae versus hibernum occasum, urbes continere Samicum, Lepreon, Typaneas, Pyrgon, Aepion, Bolaca, Styllangium et Phrixam, easque non ita longo abhinc tempore Eleos sibi subiecisse, et simul Alipheran, Arcadiae et Megalopoli attributam, acquisivisse, tyranno Lydiade Megalopolitano optionem illis dante. Xenophontis Ἤπειον, quam scripturam praefert Wesseling ad Diodorum XIV, 17., in Polybio est Αἴπυον, Ἐπειὸν et Αἰπιόν. Polybius paulo post cum reliquis nominat Αἰπιὸν et Ἐπιτάλιον, ubi libri alii Ἐπειόν. Paris. E. Ἐπιτέλειον. deinde Λετρίους B. D. Cf. ad Herodoti IV, 148. et VIII, 73. Phrixam in colle regionis Pisanae collocat Pausanias VI, 21. Cum supra sect. 25. Λετρῖνοι dederim, debebam hic Codicum B. D. fidem secutus Λετρίους dare, quae fortasse scriptura et ibi restituenda est.

Ἀμφιδόλους] Strabo VIII, p. 106. Sieb. αἱ νῦν Μαργάλαι τῆς Ἀμφιπόλεως, ubi Stephanus Byzantinus olim legit Μαργαῖαι. Praeterea Ἀμφιδολίας recte emendat Wesseling ad Diodorum II, p. 63. Diodorus Μάργανα appellavit XV, 77. In Strabone VIII, p. 87. Sieb. pro Ἀμφιλοχίδα Codd. habent Ἀμφιδολίδα.

ἀντιλεγόμενον] Controversia de Lasione inter Eleos et Arcades recruduit saepe. Vide infra VII, 4. et Polybium IV, 74. Recte igitur Leonclavius vulgatum λεγόμενον emendavit.

31. προεστάναι] praeesse sacris Olympici Iovis et ludis.

καίπερ οὐκ ἀρχαίου] Olympiade 50. duobus Eleis iudicibus praesidium ludorum permissum fuisse, ex Pausania V, 9. annotavit Morus. Pindarus Olymp. III, v. 22. Αἰτωλὸς ἀνὴρ Ἑλλανοδίκης, de iudice Olympici certaminis. Deinceps Paris. B. male ἀπήλαυσαν habet.

ὄντος, οὐκ ἀπήλασαν αὐτούς· νομίζοντες, τοὺς ἀντιποιουμένους χωρίτας εἶναι, καὶ οὐχ ἱκανοὺς προεστάναι. τούτων δὲ ξυγχωρηθέντων, εἰρήνη τε γίγνεται καὶ ξυμμαχία Ἠλείων πρὸς Λακεδαιμονίους. καὶ οὕτω μὲν δὴ ὁ Λακεδαιμονίων καὶ Ἠλείων πόλεμος ἔληξε.

CAPUT III.

Μετὰ δὲ τοῦτο Ἆγις, ἀφικόμενος ἐς Δελφοὺς, καὶ τὴν δεκάτην ἀποθύσας, πάλιν ἀπιὼν, ἔκαμεν ἐν Ἡραίᾳ, γέρων ἤδη ὢν, καὶ ἀπηνέχθη μὲν ἐς Λακεδαίμονα ἔτι ζῶν, ἐκεῖ δὲ ταχὺ ἐτελεύτησε· καὶ ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατὰ ἄνθρωπον ταφῆς. ἐπεὶ δὲ, ὡς εἰώθεσαν, αἱ ἡμέραι παρῆλθον, καὶ ἔδει βασιλέα καθίστασθαι, ἀντέλεγον περὶ βασιλείας Λεωτυχίδης, υἱὸς φάσκων Ἄγιδος εἶναι, Ἀγησίλαος δὲ ἀδελφός. Εἰπόντος δὲ τοῦ Λεωτυχίδου· Ἀλλ' 2

Olymp. 95, 4. 1

ἀντιποιουμένους] Sunt Pisatae, qui sibi praesidium ludorum vindicare conabantur, et Arcades. Exemplum exstat infra VII, 4. Testatur et Pausanias V, 4.

χωρίτας] At idem de Eleis diserte tradit Polybius, ut supra docui. Igitur forte de omnibus, Eleis, Pisatis et Arcadibus intelligendum vocabulum χωρίτας, ut Agis dicatur Eleis ius illud confirmasse, quod aemuli Pisatae et Arcades non aptiores essent ad praesidium ludorum Olympicorum, quam Elei.

1. δεκάτην] τῆς λείας additur IV, 3, 21. praedae hoc ipso bello contra Eleos gesto factae, ut monuit Manso p. 185. Ceterum Paris. D. simplex θύσας habet.

Ἡραίᾳ] Ibi testibus advocatis Leotychidem filium agnovit suum esse, eiusque rei testes, Arcades, deinde Lacedaemonem venerunt. Pausanias III. 8, p. 224.

ἢ κατ' ἄνθρωπον] scilicet ut reges omnes. Vide de Republ, Laced. XV, 9.

ὡς εἰώθεσαν] Ineptum hoc mihi videtur. Videtur certus dierum numerus a morte regis definitus fuisse, intra quem novus rex eligi et constitui debebat. Suspicor igitur legendum ὅσαι εἰώθεσαν ἡμέραι. Probavit coniecturam Weiske. Paris. B. D. E. verbum παρῆλθον omittunt. De tempore eligendi novi regis aliunde nihil constat.

ἀντέλεγον] L. et St. ediderunt hoc pro vulgato ἀντέλεγεν. Paris. E. ἀντέλεγε tenet. Post L. et St. ante ἀδελφὸς positum vulgo ἦν omiserunt. Praeterea concinni-

ὁ νόμος, ὦ Ἀγησίλαε, οὐκ ἀδελφὸν, ἀλλ' υἱὸν βασιλέως βασιλεύειν κελεύει· εἰ δὲ υἱὸς ὢν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει· Ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος. Πῶς, ἐμοῦ γε ὄντος; Ὅτι, ὄντινα καλεῖς πατέρα, οὐκ ἔφη σε εἶναι ἑαυτοῦ. Ἀλλ' ἡ πολὺ κάλλιον ἐκείνου εἰδυῖα μήτηρ καὶ νῦν ἔτι φησίν. Ἀλλ' ὁ Ποτειδᾶν ὡς μάλα σεῦ ψευδομένῳ κατεμάνυσεν, ἐκ τοῦ θαλάμου ἐξελάσας σεισμῷ ἐς τὸ φανερὸν τὸν σὸν πατέρα. συνεμαρτύρησε ταῦτ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος εἶναι· ἀφ' οὗ γάρ τοι ἔφυγε, καὶ οὐκ ἐφάνη ἐν 3 τῷ θαλάμῳ, δεκάτῳ μηνὶ ἐγένου. Οἱ μὲν τοιαῦτ'

tas orationis postulare mihi videtur, *Λεωτυχίδης μὲν* ut legamus.

2. *εἰ δὲ υἱὸς ὢν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει· Ἐμὲ οὖν δέοι*] Ita Edd. recentissimae. Primae habent *τυγχάνοι, ὁ ἀδελφός· καὶ ᾧ βασιλεύοι. ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη ὁ Ἀγ.*, in quibus emendandis certarunt viri docti. In A. I. Br. Cast. *ὢν* omissum est. Fr. Portus coniecit *τυγχάνοι ᾧ βασιλεύοι, καὶ ὁ ἀδελφὸς — Ἐμὲ οὖν ἂν δέοι*, Castalio, omissis verbis *καὶ ᾧ*, edidit *τυγχάνοι, ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει. ἐμὲ οὖν δέοι.* Leonclav. eodem modo, nisi quod *ἐμὲ ἂν δέοι* reliquit. Morus coniecit *καὶ ὥς, βασιλεύειν οὖν ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη*, et verba *ὁ Ἀγησίλαος* post *ἔφη* delet. Weiske Castalionem secutus est. Iacobs in Additam. p. 170. *ὁ ἀδελφός κά οἱ βασιλεύοι*, dorice. Codex Paris. A. *ἀδελφός. καὶ ὡς βασιλεύει, ἐμὲ αν δέοι.* B. *καὶ ὡς βασιλεύοι, ἐμὲ ἂν δέοι βασιλεύειν. πῶς· ἐμοῦ γε.* Ex hac varietate scripturae collegi coniecturam hanc: *εἰ δὲ υἱὸς μὴ τυγχάνοι ὤν, καὶ ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει. Ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη ὁ Ἀγησ., βασιλεύειν.* Est autem *αν*, ut saepe, pro *οὖν*. Sic III, 1, 26. *ἡμετέρα ἂν εἴη.*

ὄντινα καλεῖς] Paris. B. *ὄντον.* Deinceps Editiones primae et Codices Paris. *ἀλλ' ὁπότε δ' ἂν — σοι ψευδομένῳ κατεμήνυσε.* solus Codex A. *Ποσειδῶν* exhibet. Emendationem Leonclavii haustam e Plutarchi Ages. c. 3. *τὸν Ποσειδῶνα καταμαρτυρῆσαι τοῦ Λεωτυχίδου τὴν νοθείαν, ἐκβαλόντα σεισμῷ τοῦ θαλάμου τὸν Ἆγιν*, perfecit et conformavit Valckenaer. Diatrib. Eurip. p. 291. Morus etiam *τῶ θαλάμω* legi voluit, quam formam habet Paris. E.

συνεμαρτύρησε] Edd. pr. *συνεμαρτύρει*, ut Paris. C. Morus *συμμαρτυρεῖ* inde fecit, quod probarunt cum Weiskio plures: equidem cum Leonclavio, Stephano et Paris. B. D. E. *συνεμαρτύρησε* praetuli. Praeterea Morus *δὲ* additum voluit.

ἔφυγε] A. *ἔφυ σε* cum Paris. B. D. E. Iunt. *ἔφυσε.* Cast. *ἔφησε* Emendavit Leonclav., qui ex *οὐκ* ante *ἐφάνη* in seqq. addidit.

δεκάτῳ μηνὶ] Plutarchus l. c. *ἀπ' ἐκείνου δὲ πλέον ἢ δέκα μηνῶν διελθόντων γενέσθαι.* Idem in Alcibiade c. 23. rem plane sic narrat. Agis rex cum exercitu aberat Lacedaemone; huius

ἔλεγον. Διοπείθης δὲ, μάλα χρησμολόγος ἀνὴρ, Λεωτυχίδῃ ξυναγορεύων εἶπεν, ὡς καὶ Ἀπόλλωνος χρησμὸς εἴη, φυλάξασθαι τὴν χωλὴν βασιλείαν. Λύσανδρος δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ Ἀγησιλάου ἀντεῖπεν, ὡς οὐκ οἴοιτο, τὸν θεὸν τοῦτο κελεύειν φυλάξασθαι, μὴ προσπταίσας τὶς χωλεύσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον, μὴ οὐκ ὢν τοῦ γένους βασιλεύσῃ. παντάπασι γὰρ ἂν χωλὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, ὁπότε μὴ οἱ ἀφ' Ἡρακλέους τῆς πόλεως ἡγοῖντο. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἡ πόλις ἀμφο- 4 τέρων, Ἀγησίλαον εἵλοντο βασιλέα.

uxorem Timaeam in amorem suum pellexit Alcibiades, ita ut cum eo concumberet, et filium ex eo genitum in gynaeceo ipsa Alcibiadem nominaret, foris autem Leotychides audiebat: Agis post reditum adulterium coniugis delatum sibi facile credidit: ἐπίστευσε δὲ τῷ χρόνῳ μάλιστα, ὅτι, σεισμοῦ γενομένου, φοβηθεὶς ἐξέδραμε τοῦ θαλάμου παρὰ τῆς γυναικός. εἶτα δέκα μηνῶν οὐκέτι συνῆλθεν αὐτῇ, μεθ' οὓς γενόμενον τὸν Λεωτυχίδην ἀπέφησεν ἐξ αὐτοῦ μὴ γεγονέναι. Ex quo loco apparet, h. l. τὸν σὸν πατέρα esse ex opinione Leotychidae dictum; deinde, verba δεκάτῳ μηνὶ vix esse sana, sed addendum πλέον. Decem enim menses lunares a conceptione ad nativitatem numerabant veteres. Si igitur decimo mense, postquam cum uxore rem habuerat Agis et ex thalamo fugerat, territus motu terrae, natus fuisset filius, quomodo potuisset recte argumento, a temporis spatio petito, uti ad convincendam adulterii uxorem?

3. Διοπείθης] ἀνὴρ εὐδόκιμος ἐπὶ χρησμολογίᾳ Plutarchus l. c. De eo Aristophanes Av. 989. ὁ μέγας Διοπείθης. Olymp. 91, 2. Eundem τὸν παραμαινόμενον Διοπείθην vocavit Ameipsias in Κόννῳ apud Scholiasten Aristophanis ad Aves l. c., quae fabula incidit in Olymp. 89, 1. Cf. Athenaeus p. 218. De eodem Phrynichi Κρόνον laudat idem Scholiastes.

χρησμὸς] Oraculi verba posuit Plutarchus in Agesil. 3., Lysandr. 22. et Pausanias III, 8.

προσπταίσας] Plutarchus Agesil. προσπταίσας τὸν πόδα βασιλεύει. In Lysandro: οὐ γὰρ ἂν προσπταίσας τις ἄρχῃ Λακεδαιμονίων. Deinceps Paris. A. E. χωλεύσει, B. C. D. χωλεύσαι. Similiter postea βασιλεύσῃς B. βασιλεύσειε C. D.

τῆς πόλεως ἡγοῖντο] In Iuntina est ἡγοῖτο. Igitur Castal. edidit τι τῆς πόλεως ἡγοῖτο. Voluit sine dubio τις τῆς πόλεως ἡγοῖτο. In notis Mori expressum video (οἱ) ἀφ' Ἡρακλέους: nil tamen monitum de ea lectione, quam habent Paris. B. D. et tamquam veram recepi: alioqui fuerit ὄντες addendum. Plutarchus in Lysandro: ἀλλὰ χωλὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, εἰ νόθοι καὶ κακῶς γεγονότες βασιλεύσουσιν Ἡρακλείδαις. In Agesil. εἰ μὴ γνήσιος ὢν μηδὲ Ἡρακλείδης, τοῦτο τὴν χωλὴν εἶναι βασιλείαν. Iustinus VI, 2. haec habet

Olymp. 95, 4.

Οὔπω δ' ἐνιαυτὸν ὄντος ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἀγησιλάου, θύοντος αὐτοῦ τῶν τεταγμένων τινὰ θυσιῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως, εἶπεν ὁ μάντις, ὅτι ἐπιβουλήν τινα τῶν δεινοτάτων φαίνοιεν οἱ θεοί. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἔθυσεν, ἔτι δεινότερα ἔφη τὰ ἱερὰ φαίνεσθαι. τὸ τρίτον ἤδη θύοντος, εἶπεν· Ὦ Ἀγησίλαε, ὥσπερ εἰ ἐν αὐτοῖς εἴημεν τοῖς πολεμίοις, οὕτω σημαίνεται. ἐκ δὲ τούτου θύοντες καὶ τοῖς ἀποτροπαίοις καὶ τοῖς σωτῆρσι, καὶ μόλις καλλιερήσαντες, 5 ἐπαύσαντο. Ληγούσης δὲ τῆς θυσίας, ἐντὸς πένθ' ἡμερῶν καταγορεύει τὶς πρὸς τοὺς ἐφόρους ἐπιβουλὴν, καὶ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ πράγματος Κινάδωνα. οὗτος δ' ἦν νεανίσκος καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ψυχὴν εὔρωστος, οὐ μέντοι τῶν ὁμοίων. Ἐρομένων δὲ τῶν ἐφόρων,

Ad postremum statuerunt, melius esse incessu regem, quam imperio regnum claudicare. Ceterum e mentione πόλεως et antea Lysandri apparet, iudicium de regni successione in concione populi fuisse actum.

4. ἔθυσεν] Morus emendabat ἔθυεν, probabiliter. Idem deinde verba τὰ ἱερὰ veluti suspecta incluserat, nulla addita ratione suspicionis. Ceterum cura sacrorum publicorum erat penes reges. Cf. Resp. Lacedaem. c. 15, 2.

τρίτον ἤδη] Leoncl et Stephan. τρίτον δὲ ediderunt. Paris. D. ἓξ ἢ ἑπτὰ θύοντος habet solus.

οὕτω σημαίνεται] Leonclav. et Stephan. οὕτω μοι σημαίνεται, secuti sine dubio Codices Paris. nam solus E. μοι omittere dicitur.

5. ουτος δ' ἦν καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος καλὸς, καὶ τὴν] Ita secuti Porti coniecturam ediderunt Leonclavius et alii, addito vocabulo καλός. Primus ordinem verborum inversum correxit et locum sine emblemate sanavit Weiske, quem sequor.

ὁμοίων] Aristoteles Politic. V, 6, 2. de aristocratia: ἢ ὅταν ἀνδρώδης τις ὢν μὴ μετέχῃ τῶν τιμῶν, οἷον Κινάδων ὁ τὴν ἐπ' Ἀγησιλάου συστήσας ἐπίθεσιν ἐπὶ τοὺς Σπαρτιάτας. Ipse Cinadon infra §. 11. respondet: μηδενὸς ἥττων εἶναι ἐν Λακεδαίμονι. In republica Lacedaemoniorum fuerunt ὅμοιοι dicti, qui partium reipublicae omnium erant participes. Xenophon de Republ. Laced. X, 7. τοῖς μὲν τὰ νόμιμα ἐκτελοῦσιν ὁμοίως ἅπασι τὴν πόλιν οἰκείαν ἐποίησε, καὶ οὐδὲν ὑπελογίσατο οὔτε σωμάτων οὔτε χρημάτων ἀσθένειαν· εἰ δέ τις ἀποδειλιάσειε τοῦ τὰ νόμιμα διαπονεῖσθαι, τοῦτον ἐκεῖ ἀπέδειξε μήτε νομίζεσθαι ἔτι τῶν ὁμοίων εἶναι. Idem XIII, 1. συσκηνοῦσι δὲ βασιλεῖ καὶ ἄλλοι τρεῖς ἄνδρες τῶν ὁμοίων. et §. 7. ὁ πρεσβύτατος τῶν περὶ δαμοσίαν συντάττει· εἰσὶ δὲ οὗτοι, ὅσοι ἂν σύσκηνοι ὦσι τῶν ὁμοίων, καὶ μάντεις καὶ ἰατροὶ

πῶς φαίη τὴν πρᾶξιν ἔσεσθαι, εἶπεν ὁ εἰσαγγείλας, ὅτι ὁ Κινάδων, ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τῆς ἀγορᾶς, ἀριθμῆσαι κελεύοι, ὁπόσοι εἶεν Σπαρτιᾶται ἐν τῇ ἀγορᾷ. καὶ ἐγὼ, ἔφη, ἀριθμήσας βασιλέα τε, καὶ ἐφόρους, καὶ γέροντας, καὶ ἄλλους ὡς τετταράκοντα, ἠρόμην· Τί δή με τούτους, ὦ Κινάδων, ἐκέ-

καὶ αὐληταὶ etc. Eadem vox legitur vulgo in Cyropaedia I, 5, 5. ἔδοσαν αὐτῷ διακοσίους τῶν ὁμοτίμων προσελέσθαι· τῶν δ' αὖ διακοσίων ἑκάστῳ τέτταρας ἄνδρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι. Sed ibi recte Codex Bodlei. et Guelferbyt. cum versione Philelphi consentiens habet: τέτταρας ἄνδρας ἔδωκαν προσελέσθαι καὶ τούτους ἐκ τῶν ὁμοτίμων. Igitur illic nulla est distinctio τῶν ὁμοτίμων et τῶν ὁμοίων. Anabas. IV, 6, 14. de Lacedaemoniis est: ὑμᾶς ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων, εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾷν. Ex quibus locis conficitur, esse ὁμοίους inter Lacedaemonios eosdem, qui apud Persas ὁμότιμοι, qui scilicet publica educatione, disciplina et moribus usi, legibus et institutis civitatis parent, et ad munera honoresque omnes adspirare possunt. Palmerius ad hunc nostrum locum attulit locum Demosthenis contra Leptinem p. 489. de Lacedaemoniis: ἐπειδάν τις εἰς τὴν καλουμένην γερουσίαν ἐγκριθῇ, παρασχὼν ἑαυτὸν οἷον χρὴ, δεσπότης ἐστὶ τῶν πολλῶν· ἐκεῖ γάρ ἐστι τῆς ἀρετῆς ἆθλον τῆς πολιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν ὁμοίων. Ad quem locum Palmerius putabat, ὁμοίους fuisse, ex quibus senatus fuerit constitutus. Recte quidem: at non soli senatores erant ὅμοιοι, sed quicunque se bonos cives praestiterant, eo quidem sensu, quem supra posui. Omnino locus est classicus Aristotelis, praeter eum, quem supra posui de aristocratia, alter Politic. V, 7, 3., unde apparet, in aristocratiis et oligarchiis dici ὁμοίους illos, qui in democratia sunt et dicuntur οἱ πολλοὶ, τὸ πλῆθος vel δῆμος et ἴσοι, qui partem publicae rei capiunt omnes pari ratione. In oligarchiis igitur sunt οἱ ὀλίγοι, in aristocratiis οἱ ἄριστοι illi, qui dicuntur οἱ ὅμοιοι. Ita enim Aristoteles: ὃ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλήθους ζητοῦσιν οἱ δημοτικοὶ τὸ ἴσον, τοῦτ' ἐπὶ τῶν ὁμοίων οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ συμφέρον ἐστί. Διὸ ἐὰν πλείους ὦσιν ἐν τῷ πολιτεύματι, πολλὰ συμφέρει τῶν δημοτικῶν νομοθετημάτων, οἷον τὸ ἑξαμήνους τὰς ἀρχὰς εἶναι, ἵνα πάντες οἱ ὅμοιοι μετέχωσιν· ἔστι γὰρ ὥσπερ δῆμος ἤδη οἱ ὅμοιοι.

κελεύοι] Paris. E. κελεύει. Deinceps post πάντας ξυμμάχους Leonclavius et Stephanus posuerunt plura verba, quae sine dubio e Codicibus bonis et integris ducta plures minus integri omittunt, et e Parisiensibus solus B. habet. Solus Leonclavius eumque secutus Wels. in textum ea receperunt, Stephanus in margine annotavit. Numerum δύο post ἔνθα δὲ Leonclavii coniectura addidit.

τετταράκοντα] Reges scilicet 2, Ephoros 5, Bidiaeos 5, Se-

λεύσας ἀριθμῆσαι; ὁ δὲ εἶπε· Τούτους, ἔφη, νόμιζέ σοι πολεμίους εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους πάντας ξυμμάχους πλέον ἢ τετρακισχιλίους ὄντας τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ. ἐπιδεικνύναι δ' αὐτὸν ἔφη ἐν ταῖς ὁδοῖς ἔνθα μὲν ἕνα, ἔνθα δὲ [δύο] πολεμίους ἀπαντῶντας, τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας ξυμμάχους· καὶ ὅσοι δὴ ἐν τοῖς χωρίοις Σπαρτιατῶν τύχοιεν ὄντες, ἕνα μὲν πολέμιον τὸν 6 δεσπότην, ξυμμάχους δ' ἐν ἑκάστῳ πολλούς. Ἐρωτώντων δὲ τῶν ἐφόρων, πόσους φαίη καὶ τοὺς ξυνειδότας τὴν πρᾶξιν εἶναι, λέγειν καὶ περὶ τούτου ἔφη αὐτόν, ὡς σφίσι μὲν τοῖς προστατεύουσιν οὐ πάνυ πολλοί, ἀξιόπιστοι δὲ συνειδεῖεν· αὐτοὶ μέντοι πᾶσιν ἔφασαν συνειδέναι καὶ εἵλωσι καὶ νεοδαμώδεσι καὶ τοῖς ὑπομείοσι καὶ τοῖς περιοίκοις· ὅπου γὰρ ἐν τούτοις τις λόγος γένοιτο περὶ Σπαρτιατῶν, οὐδένα δύνασθαι κρύπτειν τὸ μὴ οὐχ ἡδέως ἂν καὶ ὠμῶν ἐσθίειν αὐτῶν. 7 Πάλιν οὖν ἐρωτώντων, ὅπλα δὲ πόθεν ἔφασαν λήψεσθαι, τόνδ' εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν δήπου συντεταγμένοι ἡμῶν αὐτοὶ (ἔφασάν γε) ὅπλα κεκτήμεθα· τῷ δ' ὄχλῳ,

natores 28. Hunc numerum explicavit Valckenaer. ad Herodotum p. 463. atque ex eo repetiit Larcher in versione Herodoti Vol. I, p. 295.

χωρίοις] agris, praediis. Et *δεσπότης* est herus, dominus servorum.

6. *συνειδεῖεν*] A. I. Bryl. Cast. *συνειδοῖεν* cum Paris. E. Paulo antea *τὴν* ante *πρᾶξιν* omittit B.

συνειδέναι] bene notos habere ipsos eorumque consilia helotes et reliquos.

ὑπομείοσι] Recte Morus cum Cragio opponi ait *τοῖς ὁμοίοις*, qui ab honoribus excludebantur Spartani, ut ipse Cinadon. Spartani igitur deteriore conditione sunt *ὑπομείονες*.

περὶ] Omittunt cum Paris. E. A. I. Br. Castal., in quibus deinceps est *οὐδὲν ἂν*, ut in Paris. A. B. D. *οὐδένα ἂν* in C.

ἐσθίειν] Cf. ad Anabasin IV, 8, 14.

7. *πάλιν οὖν*] Margo Leunclavii *πάλιν αὖ*. Sequens *οἱ συντεταγμένοι* Weiske interpretatur de iis, qui antea *οἱ προστατεύοντες* dicti sunt. Quid vero verba *ἔφασάν γε* sibi velint, quae Morus, Weiske reliquique Editores uncis additis secluserunt, equidem divinare non possum.

τῷ δ' ὄχλῳ] quod ad multitudinem attinet, interpretatur Morus. Equidem deesse aliquod verbum suspicor, et Weiske *οὔσας* vel *ὄντα* excidisse putabat.

ἀγαγόντα ἐς τὸν σίδηρον, ἐπιδεῖξαι αὐτὸν, ἔφη, πολλὰς μὲν μαχαίρας, πολλὰ δὲ ξίφη, πολλοὺς δὲ ὀβελίσκους, πολλοὺς δὲ πελέκεις καὶ ἀξίνας, καὶ πολλὰ δρέπανα. λέγειν δ' αὐτὸν ἔφη, ὅτι καὶ ταῦτα ὅπλα πάντ' εἴη, ὁπόσοις ἄνθρωποι καὶ γῆν καὶ ξύλα καὶ λίθους ἐργάζονται, καὶ τῶν ἄλλων δὲ τεχνῶν τὰς πλείστας τὰ ὄργανα ὅπλα ἔχειν ἀρκοῦντα, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἀόπλους. πάλιν οὖν ἐρωτώμενος, ἐν τίνι χρόνῳ ταῦτα μέλλει πράττεσθαι, εἶπεν, ὅτι ἐπιδημεῖν οἱ παρηγγελμένον εἴη. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι, 8 ἐσκεμμένα τε λέγειν ἡγήσαντο αὐτὸν, καὶ ἐξεπλάγησαν· καὶ οὐδὲ τὴν μικρὰν καλουμένην ἐκκλησίαν ξυλλέξαντες, ἀλλὰ ξυλλεγόμενοι τῶν γερόντων ἄλλος ἄλλοθεν ἐβουλεύσαντο πέμψαι τὸν Κινάδωνα ἐς Αὐλῶνα σὺν

τὸν σίδηρον] forum ferramentorum. Recte hoc monuit Fr. Portus. Sic ἰχθύες, λάχανα et similia dicunt Attici scriptores. Post πολλὰ ante δρέπανα Paris. E. δὲ additum habet, sed manus secunda delevit.

πάντα εἴη] Paris. B. C. D. πάντ' εἴη. Deinceps B. D. πάλιν αὖ ἐρωτώμενος. Postea μέλλοι B.

ἐπιδημεῖν] Temporis notam aliquam requiri, et festum aliquem diem, πάνδημον ἑορτὴν, ad exsequenda haec consilia lectum fuisse, opinio est viri docti in Bibl. Crit. Amstel., qui ἐπιδημίων h. l. olim scriptum, idque nomen fuisse festi diei alicuius suspicabatur. Contra Moro, Wolfio, Weiskio mihique Laconica brevitate significari videtur, simpliciter in urbe manere, nec peregre abire praeceptum sibi esse, nullum vero facinofiis tempus dernitum esse.

8. μικρὰν — ἐκκλησίαν] Morus dictam putat concionem Lacedaemoniorum solorum, ubi socii non aderant. Xenophon enim ἐκκλήτους, i. e. ἐκκλησίαν, diligenter ubique a συμμάχοις distinxit. Mihi videtur parva concio ea esse, in quam senatores convocantur ab ephoris et regibus; magna contra, ibi populus universus ferebat suffragia. Scilicet, ubi de poena capitali civis agebatur, populus universus indicabat de crimine, ut videtur; sed in seditione simili, cum Sparta ab Epaminonda oppugnaretur, Agesilaus cum Ephoris auctores seditionis ἀκρίτους occidit, οὐδενὸς δίχα δίκης τεθανατωμένον πρότερον Σπαρτιατῶν, narrante Plutarcho in Agesilao c. 32.

ἄλλος ἄλλοθεν] Codices B. C. D. ἄλλοθι, quod mihi praeferendum videtur. Nescio, quid Weiskio in mentem venerit, cum scriberet haec: Pro ἄλλος legendum videri possit ἄλλους, sed illud melius, et sensus est: *cum convocarent ephori alius aliunde quosdam e senatoribus.*

Αὐλῶνα] Polyaenus II, 14.

βούλεσθαι μᾶλλον, ἢ μὴ δύνασθαι ἑλεῖν. Δῃουμένης δὲ τῆς χώρας, καὶ οὔσης τῆς στρατιᾶς περὶ Κυλλήνην, βουλόμενοι οἱ περὶ Ξενίαν τὸν λεγόμενον μεδίμνῳ ἀπομετρήσασθαι τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον [τὴν πόλιν] δι' αὐτῶν προσχωρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐκπεσόντες ἐξ οἰκίας ξίφη ἔχοντες σφαγὰς ποιοῦσι, καὶ ἄλλους τέ τινας ἀποκτείνουσι, καὶ ὅμοιόν τινα Θρασυδαίῳ ἀποκτείναντες, τῷ τοῦ δήμου προστάτῃ, ᾤοντο

quibus loca circa gymnasium tuenda tradiderant Elei. Quae cum oppugnaret rex Lacedaemoniorum, subito erumpentes Elei cum Aetolis Lacedaemonios 30 occidunt; itaque soluta oppugnatione discessit et regionem vastavit, quamquam sacram, rex. Ceterum Wesseling ad Diodorum verbum *ἀτείχιστος* h. l. vertere iubet: *male enim munita erat:* quoniam infra dicatur *τὸ τεῖχος περιελεῖν*. Et Pausanias Eleos ait coactos fuisse *καταῤῥῖψαι τοῦ ἄστεος τὸ τεῖχος*. Verum Elei *ἀσυλίᾳ*, concessa hucusque ab omnibus Graecis, fruebantur, et ipsi Elei dicuntur egisse *ἱερὸν βίον* a Polybio IV, 74. usque dum, ortis inter eos dissidiis, et Arcades de Lasione et agro Pisate illud *ἀσυλίας* ius taciti amiserint. Vitam multi per ternas generationes in agris degerant, nec unquam urbem Elin viderant. Regio et ubertate et hominum pecudumque multitudine florebat. Igitur rex etiam Philippus ingentem praedam collegit facile, cum in agrum Eleum irrumperet, narrante Polybio. Eodem *ἀσυλίας* iure propter Apollinem Delus olim fruebatur, et emporium ibi frequentissimum erat ante Menophanem, Mithridatis ducem. Haec igitur similiter *ἀτείχιστος* erat, auctore Pausania III, p. 269. Pausaniae auctoritas hac in re nulla est; is enim Xenophontem exscripsit, et *τὸ τεῖχος* male interpretatus esse videtur de muro urbis. Contra *τὸ τεῖχος* mihi videtur esse castellum, *τὸ Τεῖχος* appellatum, in aditu terrae Dymaeorum situm, iuxta Araxum, de quo saepe Elei cum Dymaeis contenderunt, tradente Polybio IV, 60. et 83.

τὸν λεγόμενον — τὸ παρὰ] Vulgatum *τὸ λεγ* recte emendavit Kühn ad Pausaniam III, 8. Articulum *τὸ* ante *παρὰ* inseruit Leonclavius. Praeterea ante *δι' αὐτῶν* inserendum *πόλιν* aut *τοὺς Ἠλείους*, recte monente Leonclavio. De Xenia sic Pausanias: *Ξενίας, ἀνὴρ Ἠλεῖος, Ἄγιδι δὲ ἰδίᾳ ξένος, καὶ Λακεδαιμονίων τοῦ κοινοῦ πρόξενος, ἐπανέστη τῷ δήμῳ σὺν τοῖς τὰ χρήματα ἔχουσι.*

Θρασυδαίῳ] Pausanias: *πρίν τε ἀφῖχθαι Ἄγιν καὶ τὸν στρατόν σφιν ἀμύνοντα, Θρασύδαιος, προεστηκὼς τότε τοῦ Ἠλείων δήμου, μάχῃ Ξενίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως.* Plutarchus in vita Lysiae p. 323. *Θρασύλαιον* Eleum nominat, a quo Lysias fuerat mutuatus duo talenta. An idem, quem Thrasydaeum Eleum et eunuchum vocat Theopompus XII. historiarum apud Photium in Codice 176.? Is dicitur Eua-

Θρασυδαῖον ἀπεκτονέναι. ὥστε ὁ μὲν δῆμος παντελῶς κατηθύμησε, καὶ ἡσυχίαν εἶχεν· οἱ δὲ σφαγεῖς πάντ' 28 ᾤοντο πεπραγμένα εἶναι, καὶ οἱ ὁμογνώμονες αὐτοῖς ἐξεφέροντο τὰ ὅπλα ἐς τὴν ἀγοράν. ὁ δὲ Θρασυδαῖος ἔτι καθεύδων ἐτύγχανεν. οὗπερ ἐμεθύσθη. ὡς δὲ ᾔσθετο ὁ δῆμος, ὅτι οὐ τέθνηκεν ὁ Θρασυδαῖος, περιεπλήσθη ἡ οἰκία ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥσπερ ὑπὸ ἑσμοῦ μελιττῶν ὁ ἡγεμών. ἐπειδὴ δὲ ἡγεῖτο ὁ Θρασυδαῖος, 29 ἀναλαβὼν τὸν δῆμον, γενομένης μάχης ἐκράτησεν ὁ δῆμος. ἐξέπεσον δὲ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους οἱ ἐγχειρήσαντες ταῖς σφαγαῖς. Ἐπεὶ δ' αὖ ὁ Ἄγις ἀπιὼν διέβη πάλιν τὸν Ἀλφειὸν, φρουροὺς καταλιπὼν ἐν Ἐπιταλίῳ, πλησίον τοῦ Ἀλφειοῦ, καὶ Λύσιππον ἁρμοστὴν, καὶ τοὺς ἐξ Ἤλιδος φυγάδας, τὸ μὲν στράτευμα διῆκεν, αὐτὸς δὲ οἴκαδε ἀπῆλθε. καὶ τὸ μὲν 30 λοιπὸν θέρος καὶ τὸν ἐπιόντα χειμῶνα ὑπὸ τοῦ Λυσίππου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐφέρετο καὶ ἤγετο ἡ τῶν Ἠλείων χώρα. τοῦ δ' ἐπιόντος θέρους πέμψας Θρασυδαῖος ἐς Λακεδαίμονα ξυνεχώρησε, σφᾶς τε τὸ τεῖχος περιελεῖν, καὶ Κυλλήνην

Olymp. 95½.

goram Cypri regem cum filio Pythagora vel Pnytagora dolose occidisse. Mortem sub Olympiadis 101. anno 3. memorat Diodorus XV, 47.

29. Ἐπεὶ δ' αὖ — διέβη πάλιν] Paris. B. ἐπεὶ οὖν, omisso πάλιν, quod facit quoque Castalio, et Leonclavio πάλιν fuit suspectum.

Λύσιππον] Pausaniae Λυσίστρατον.

ἀπῆλθε] Diodorus XIV, 17. ἤδη δὲ τοῦ χειμῶνος συνεγγίζοντος κατὰ μὲν τὴν Ἦλιν ἐτείχισε φρούρια καὶ τὴν ἱκανὴν ἐν αὐτοῖς κατέλιπε δύναμιν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς ὑπολοίπου στρατιᾶς ἐν Δύμῃ παρεχείμασε.

30. πέμψας Θρασυδαῖος] dux plebis, quae obtinuit. De forma civitatis testatur foedus apud Thucydidem V, 47. ἐν Ἤλιδι οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχοντες καὶ οἱ ἑξακόσιοι (ὀμνύντων), ἐξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ θεσμοφύλακες. Apud Aristotelem Polit. V, 5, 8. ὅπερ ἐν Ἤλιδι συνέβη ποτέ· τῆς πολιτείας γὰρ δι' ὀλίγων οὔσης, τῶν γερόντων ὀλίγοι πάμπαν ἐγίνοντο, διὰ τὸ ἀϊδίους εἶναι, ἐννενήκοντα ὄντας, τὴν δὲ αἵρεσιν δυναστευτικὴν εἶναι καὶ ὁμοίαν τῇ τῶν Λακεδαιμονίων γερόντων, ubi vide annotata p. 311.

Κυλλήνην] Navale Eleorum. Diodorus XIV, 39. addit, Eleos etiam τὰς τριήρεις δοῦναι Λακεδαιμονίοις. Paulo antea σφᾶς rescripsi, iubente Leonclavio,

καὶ τὰς Τριφυλίδας πόλεις ἀφεῖναι, Φρίξαν, καὶ Ἐπιτάλιον, καὶ Λεπρίους, καὶ Ἀμφιδόλους, καὶ Μαργανεῖς πρὸς δὲ ταύταις, καὶ Ἀκρωρίους, καὶ Λασίωνα, τὸν ὑπ' Ἀρκάδων ἀντιλεγόμενον. Ἤπειον μέντοι, τὴν μεταξὺ πόλιν Ἡραίας καὶ Μακίστου, ἠξίουν οἱ Ἠλεῖοι ἔχειν· πρίασθαι γὰρ ἔφασαν τὴν χώραν ἅπασαν παρὰ τῶν τότε ἐχόντων τὴν πόλιν τριάκοντα ταλάντων, καὶ 31 τὸ ἀργύριον δεδωκέναι. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, γνόντες, μηδὲν δικαιότερον εἶναι, βίᾳ πριαμένους, ἢ βίᾳ ἀφελομένους, παρὰ τῶν ἡττόνων λαμβάνειν, ἀφιέναι καὶ ταύτην ἠνάγκασαν· τοῦ μέντοι προεστάναι τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου ἱεροῦ, καίπερ οὐκ ἀρχαίου Ἠλείοις

pro σφέας, quod tenent quoque Codices Paris. 5, et Τριφυλίδας pro Τριφυλλίδας, quod Paris. A. D. E. tenent. A Triphylo, Arcadis filio, dictam Triphyliam, ait Polybius IV, 77. sitam inter Eleorum et Messeniorum regionem versus mare Libycum et in confiniis Arcadiae versus hibernum occasum, urbes continere Samicum, Lepreon, Typaneas, Pyrgon, Aepion, Bolaca, Styllangium et Phrixam, easque non ita longo abhinc tempore Eleos sibi subiecisse, et simul Alipheran, Arcadiae et Megalopoli attributam, acquisivisse, tyranno Lydiade Megalopolitano optionem illis dante. Xenophontis Ἤπειον, quam scripturam praefert Wesseling ad Diodorum XIV, 17., in Polybio est Αἴπυον, Ἐπειὸν et Αἰπιόν. Polybius paulo post cum reliquis nominat Αἰπιὸν et Ἐπιτάλιον, ubi libri alii Ἐπειόν. Paris. E. Ἐπιτέλειον. deinde Λετρίους B. D. Cf. ad Herodoti IV, 148. et VIII, 73. Phrixam in colle regionis Pisanae collocat Pausanias VI, 21. Cum supra sect. 25. Λετρῖνοι dederim, debebam hic Codicum B. D. fidem secutus Λετρίους dare, quae fortasse scriptura et ibi restituenda est.

Ἀμφιδόλους] Strabo VIII, p. 106. Sieb. αἱ νῦν Μαργάλαι τῆς Ἀμφιπόλεως, ubi Stephanus Byzantinus olim legit Μαργαῖαι. Praeterea Ἀμφιδολίας recte emendat Wesseling ad Diodorum II, p. 63. Diodorus Μάργανα appellavit XV, 77. In Strabone VIII, p. 87. Sieb. pro Ἀμφιλοχίδα Codd. habent Ἀμφιδολίδα.

ἀντιλεγόμενον] Controversia de Lasione inter Eleos et Arcades recruduit saepe. Vide infra VII, 4. et Polybium IV, 74. Recte igitur Leonclavius vulgatum λεγόμενον emendavit.

31. προεστάναι] praeesse sacris Olympici Iovis et ludis.

καίπερ οὐκ ἀρχαίου] Olympiade 50. duobus Eleis iudicibus praesidium ludorum permissum fuisse, ex Pausania V, 9. annotavit Morus. Pindarus Olymp. III, v. 22. Αἰτωλὸς ἀνὴρ Ἑλλανοδίκης, de iudice Olympici certaminis. Deinceps Paris. B. male ἀπήλαυσαν habet.

ὄντος, οὐκ ἀπήλασαν αὐτούς· νομίζοντες, τοὺς ἀντιποιουμένους χωρίτας εἶναι, καὶ οὐχ ἱκανοὺς προεστάναι. τούτων δὲ ξυγχωρηθέντων, εἰρήνη τε γίγνεται καὶ ξυμμαχία Ἠλείων πρὸς Λακεδαιμονίους. καὶ οὕτω μὲν δὴ ὁ Λακεδαιμονίων καὶ Ἠλείων πόλεμος ἔληξε.

CAPUT III.

1 Μετὰ δὲ τοῦτο Ἆγις, ἀφικόμενος ἐς Δελφοὺς, καὶ τὴν δεκάτην ἀποθύσας, πάλιν ἀπιὼν, ἔκαμεν ἐν Ἡραίᾳ, γέρων ἤδη ὢν, καὶ ἀπηνέχθη μὲν ἐς Λακεδαίμονα ἔτι ζῶν, ἐκεῖ δὲ ταχὺ ἐτελεύτησε· καὶ ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατὰ ἄνθρωπον ταφῆς. ἐπεὶ δὲ, ὡς εἰώθεσαν, αἱ ἡμέραι παρῆλθον, καὶ ἔδει βασιλέα καθίστασθαι, ἀντέλεγον περὶ βασιλείας Λεωτυχίδης, υἱὸς φάσκων Ἄγιδος εἶναι, Ἀγησίλαος δὲ ἀδελφός. 2 Εἰπόντος δὲ τοῦ Λεωτυχίδου· Ἀλλ'

Olymp. 95, 4.

ἀντιποιουμένους] Sunt Pisatae, qui sibi praesidium ludorum vindicare conabantur, et Arcades. Exemplum exstat infra VII, 4. Testatur et Pausanias V, 4.

χωρίτας] At idem de Eleis diserte tradit Polybius, ut supra docui. Igitur forte de omnibus, Eleis, Pisatis et Arcadibus intelligendum vocabulum χωρίτας, ut Agis dicatur Eleis ius illud confirmasse, quod aemuli Pisatae et Arcades non aptiores essent ad praesidium ludorum Olympicorum, quam Elei.

1. δεκάτην] τῆς λείας additur IV, 3, 21. praedae hoc ipso bello contra Eleos gesto factae, ut monuit Manso p. 185. Ceterum Paris. D. simplex θύσας habet.

Ἡραίᾳ] Ibi testibus advocatis Leotychidem filium agnovit suum esse, eiusque rei testes, Arcades, deinde Lacedaemonem venerunt. Pausanias III. 8, p. 224.

ἢ κατ' ἄνθρωπον] scilicet ut reges omnes. Vide de Republ. Laced. XV, 9.

ὡς εἰώθεσαν] Ineptum hoc mihi videtur. Videtur certus dierum numerus a morte regis definitus fuisse, intra quem novus rex eligi et constitui debebat. Suspicor igitur legendum ὅσαι εἰώθεσαν ἡμέραι. Probavit coniecturam Weiske. Paris. B. D. E. verbum παρῆλθον omittunt. De tempore eligendi novi regis aliunde nihil constat.

ἀντέλεγον] L. et St. ediderunt hoc pro vulgato ἀντέλεγεν. Paris. E. ἀντέλεγε tenet. Post L. et St. ante ἀδελφὸς positum vulgo ἦν omiserunt. Praeterea concinni-

ὁ νόμος, ὦ Ἀγησίλαε, οὐκ ἀδελφὸν, ἀλλ' υἱὸν βασιλέως βασιλεύειν κελεύει· εἰ δὲ υἱὸς ὢν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει· Ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος. Πῶς, ἐμοῦ γε ὄντος; Ὅτι, ὅντινα καλεῖς πατέρα, οὐκ ἔφη σε εἶναι ἑαυτοῦ. Ἀλλ' ἥ πολὺ κάλλιον ἐκείνου εἰδυῖα μήτηρ καὶ νῦν ἔτι φησίν. Ἀλλ' ὁ Ποσειδᾶν ὡς μάλα σεῦ ψευδομένῳ κατεμάνυσεν, ἐκ τοῦ θαλάμου ἐξελάσας σεισμῷ ἐς τὸ φανερὸν τὸν σὸν πατέρα. συνεμαρτύρησε ταῦτ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀληθέστατος λεγόμενος χρόνος εἶναι· ἀφ' οὗ γάρ τοι ἔφυγε, καὶ οὐκ ἐφάνη ἐν 3 τῷ θαλάμῳ, δεκάτῳ μηνὶ ἐγένου. Οἱ μὲν τοιαῦτ'

tas orationis postulare mihi videtur, *Λεωτυχίδης μὲν* ut legamus.

2. *εἰ δὲ υἱὸς ὢν μὴ τυγχάνοι, ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει· Ἐμὲ οὖν δέοι*] Ita Edd. recentissimae. Primae habent *τυγχάνοι, ὁ ἀδελφός· καὶ ᾧ βασιλεύοι. ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη ὁ Ἀγ.*, in quibus emendandis certarunt viri docti. In A. I. Br. Cast. *ὢν* omissum est. Fr. Portus coniecit *τυγχάνοι ᾧ βασιλεύοι, καὶ ὁ ἀδελφὸς — Ἐμὲ οὖν ἂν δέοι.* Castalio, omissis verbis *καὶ ᾧ*, edidit *τυγχάνοι, ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει. ἐμὲ οὖν δέοι.* Leonclav. eodem modo, nisi quod *ἐμὲ ἂν δέοι* reliquit. Morus coniecit *καὶ ὥς, βασιλεύειν οὖν ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη,* et verba *ὁ Ἀγησίλαος* post *ἔφη* delet. Weiske Castalionem secutus est. Iacobs in Additam. p. 170. *ὁ ἀδελφός κά οἱ βασιλεύοι*, dorice. Codex Paris. A. *ἀδελφός. καὶ ὥς βασιλεύει, ἐμὲ αν δέοι.* B. *καὶ ὡς βασιλεύοι, ἐμὲ ἂν δέοι βασιλεύειν. πῶς· ἐμοῦ γε.* Ex hac varietate scripturae collegi coniecturam hanc: *εἰ δὲ υἱὸς μὴ τυγχάνοι ὤν, καὶ ὁ ἀδελφὸς βασιλεύει. Ἐμὲ ἂν δέοι, ἔφη ὁ Ἀγησ., βασιλεύειν.* Est autem *αν*, ut saepe, pro *οὖν*. Sic III, 1, 26. *ἡμετέρα ἂν εἴη.*

ὅντινα καλεῖς] Paris. B. *ὄντον*. Deinceps Editiones primae et Codices Paris. *ἀλλ' ὁπότε δ' ἂν — σοι ψευδομένῳ κατεμήνυσε.* solus Codex A. *Ποσειδῶν* exhibet. Emendationem Leonclavii haustam e Plutarchi Ages. c. 3. *τὸν Ποσειδῶνα καταμαρτυρῆσαι τοῦ Λεωτυχίδου τὴν νοθείαν, ἐκβαλόντα σεισμῷ τοῦ θαλάμου τὸν Ἆγιν*, perfecit et conformavit Valckenaer. Diatrib. Eurip. p. 291. Morus etiam *τῷ θαλάμῳ* legi voluit, quam formam habet Paris. E.

συνεμαρτύρησε] Edd. pr. *συνεμαρτύρει*, ut Paris. C. Morus *συμμαρτυρεῖ* inde fecit, quod probarunt cum Weiskio plures: equidem cum Leonclavio, Stephano et Paris. B. D. E. *συνεμαρτύρησε* praetuli. Praeterea Morus *δὲ* additum voluit.

ἔφυγε] A. *ἔφυ σε* cum Paris. B. D. E. Iunt. *ἔφυσε*. Cast. *ἔφησε* Emendavit Leonclav., qui ex *οὐκ* ante *ἐφάνη* in seqq. addidit.

δεκάτῳ μηνὶ] Plutarchus l. c. *ἀπ' ἐκείνου δὲ πλέον ἢ δέκα μηνῶν διελθόντων γενέσθαι.* Idem in Alcibiade c. 23. rem plane sic narrat. Agis rex cum exercitu aberat Lacedaemone; huius

ἔλεγον. Διοπείθης δὲ, μάλα χρησμολόγος ἀνὴρ, Λεωτυχίδῃ ξυναγορεύων εἶπεν, ὡς καὶ Ἀπόλλωνος χρησμὸς εἴη, φυλάξασθαι τὴν χωλὴν βασιλείαν. Λύσανδρος δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ Ἀγησιλάου ἀντεῖπεν, ὡς οὐκ οἴοιτο, τὸν θεὸν τοῦτο κελεύειν φυλάξασθαι, μὴ προσπταίσας τὶς χωλεύσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον, μὴ οὐκ ὢν τοῦ γένους βασιλεύσῃ. παντάπασι γὰρ ἂν χωλὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, ὁπότε μὴ οἱ ἀφ' Ἡρακλέους τῆς πόλεως ἡγοῖντο. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἡ πόλις ἀμφο- 4 τέρων, Ἀγησίλαον εἵλοντο βασιλέα.

uxorem Timaeam in amorem suum pellexit Alcibiades, ita ut cum eo concumberet, et filium ex eo genitum in gynaeceo ipsa Alcibiadem nominaret, foris autem Leotychides audiebat: Agis post reditum adulterium coniugis delatum sibi facile credidit: ἐπίστευσε δὲ τῷ χρόνῳ μάλιστα, ὅτι, σεισμοῦ γενομένου, φοβηθεὶς ἐξέδραμε τοῦ θαλάμου παρὰ τῆς γυναικός. εἶτα δέκα μηνῶν οὐκέτι συνῆλθεν αὐτῇ, μεθ' οὓς γενόμενον τὸν Λεωτυχίδην ἀπέφησεν ἐξ αὐτοῦ μὴ γεγονέναι. Ex quo loco apparet, h. l. τὸν σὸν πατέρα esse ex opinione Leotychidae dictum; deinde, verba δεκάτῳ μηνὶ vix esse sana, sed addendum πλέον. Decem enim menses lunares a conceptione ad nativitatem numerabant veteres. Si igitur decimo mense, postquam cum uxore rem habuerat Agis et ex thalamo fugerat, territus motu terrae, natus fuisset filius, quomodo potuisset recte argumento, a temporis spatio petito, uti ad convincendam adulterii uxorem?

3. Διοπείθης] ἀνὴρ εὐδόκιμος ἐπὶ χρησμολογίᾳ Plutarchus l. c. De eo Aristophanes Av. 989. ὁ μέγας Διοπείθης. Olymp. 91, 2. Eundem τὸν παραμαινόμενον Διοπείθην vocavit Ameipsias in Κόννῳ apud Scholiasten Aristophanis ad Aves l. c., quae fabula incidit in Olymp. 89, 1. Cf. Athenaeus p. 218. De eodem Phrynichi Κρόνον laudat idem Scholiastes.

χρησμὸς] Oraculi verba posuit Plutarchus in Agesil. 3., Lysandr. 22. et Pausanias III, 8.

προσπταίσας] Plutarchus Agesil. προσπταίσας τὸν πόδα βασιλεύει. In Lysandro: οὐ γὰρ ἂν προσπταίσας τις ἄρχῃ Λακεδαιμονίων. Deinceps Paris. A. E. χωλεύσει, B. C. D. χωλεῦσαι. Similiter postea βασιλεύσῃς B. βασιλεύσειε C. D.

τῆς πόλεως ἡγοῖντο] In Iuntina est ἡγοῖτο. Igitur Castal. edidit τι τῆς πόλεως ἡγοῖτο. Voluit sine dubio τις τῆς πόλεως ἡγοῖτο. In notis Mori expressum video (οἱ) ἀφ' Ἡρακλέους: nil tamen monitum de ea lectione, quam habent Paris. B. D. et tamquam veram recepi: alioqui fuerit ὄντες addendum. Plutarchus in Lysandro: ἀλλὰ χωλὴν εἶναι τὴν βασιλείαν, εἰ νόθοι καὶ κακῶς γεγονότες βασιλεύσουσιν Ἡρακλείδαις. In Agesil. εἰ μὴ γνήσιος ὢν μηδὲ Ἡρακλείδης, τοῦτο τὴν χωλὴν εἶναι βασιλείαν. Iustinus VI, 2. haec habet

Olymp. 95, 4. Οὔπω δ' ἐνιαυτὸν ὄντος ἐν τῇ βασιλείᾳ Ἀγησιλάου, θύοντος αὐτοῦ τῶν τεταγμένων τινὰ θυσιῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως, εἶπεν ὁ μάντις, ὅτι ἐπιβουλήν τινα τῶν δεινοτάτων φαίνοιεν οἱ θεοί. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἔθυσεν, ἔτι δεινότερα ἔφη τὰ ἱερὰ φαίνεσθαι. τὸ τρίτον ἤδη θύοντος, εἶπεν· Ὦ Ἀγησίλαε, ὥσπερ εἰ ἐν αὐτοῖς εἴημεν τοῖς πολεμίοις, οὕτω σημαίνεται. ἐκ δὲ τούτου θύοντες καὶ τοῖς ἀποτροπαίοις καὶ τοῖς σωτῆρσι, καὶ μόλις καλλιερήσαντες, 5 ἐπαύσαντο. Ληγούσης δὲ τῆς θυσίας, ἐντὸς πένθ' ἡμερῶν καταγορεύει τὶς πρὸς τοὺς ἐφόρους ἐπιβουλήν, καὶ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ πράγματος Κινάδωνα. οὗτος δ' ἦν νεανίσκος καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ψυχὴν εὔρωστος, οὐ μέντοι τῶν ὁμοίων. Ἐρομένων δὲ τῶν ἐφόρων,

Ad postremum statuerunt, melius esse incessu regem, quam imperio regnum claudicare. Ceterum e mentione πόλεως et antea Lysandri apparet, iudicium de regni successione in concione populi fuisse actum.

4. ἔθυσεν] Morus emendabat ἔθυεν, probabiliter. Idem deinde verba τὰ ἱερὰ veluti suspecta incluserat, nulla addita ratione suspicionis. Ceterum cura sacrorum publicorum erat penes reges. Cf. Resp. Lacedaem. c. 15, 2.

τρίτον ἤδη] Leoncl et Stephan. τρίτον δὲ ediderunt. Paris. D.ἐξ ἢ ἑπτὰ θύοντος habet solus.

οὕτω σημαίνεται] Leonclav. et Stephan. οὕτω μοι σημαίνεται, secuti sine dubio Codices Paris. nam solus E. μοι omittere dicitur.

5. ουτος δ' ἦν καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος καλὸς, καὶ τὴν] Ita secuti Porti coniecturam ediderunt Leonclavius et alii, addito vocabulo καλός. Primus ordinem verborum inversum correxit et locum sine emblemate sanavit Weiske, quem sequor.

ὁμοίων] Aristoteles Politic. V, 6, 2. de aristocratia: ἢ ὅταν ἀνδρώδης τις ὢν μὴ μετέχῃ τῶν τιμῶν, οἷον Κινάδων ὁ τὴν ἐπ' Ἀγησιλάου συστήσας ἐπίθεσιν ἐπὶ τοὺς Σπαρτιάτας. Ipse Cinadon infra §. 11. respondet: μηδενὸς ἥττων εἶναι ἐν Λακεδαίμονι. In republica Lacedaemoniorum fuerunt ὅμοιοι dicti, qui partium reipublicae omnium erant participes. Xenophon de Republ. Laced. X, 7. τοῖς μὲν τὰ νόμιμα ἐκτελοῦσιν ὁμοίως ἅπασι τὴν πόλιν οἰκείαν ἐποίησε, καὶ οὐδὲν ὑπελογίσατο οὔτε σωμάτων οὔτε χρημάτων ἀσθένειαν· εἰ δέ τις ἀποδειλιάσειε τοῦ τὰ νόμιμα διαπονεῖσθαι, τοῦτον ἐκεῖ ἀπέδειξε μήτε νομίζεσθαι ἔτι τῶν ὁμοίων εἶναι. Idem XIII, 1. συσκηνοῦσι δὲ βασιλεῖ καὶ ἄλλοι τρεῖς ἄνδρες τῶν ὁμοίων. et §. 7. ὁ πρεσβύτατος τῶν περὶ δαμοσίαν συντάττει· εἰσὶ δὲ οὗτοι, ὅσοι ἂν σύσκηνοι ὦσι τῶν ὁμοίων, καὶ μάντεις καὶ ἰατροὶ

πῶς φαίη τὴν πρᾶξιν ἔσεσθαι, εἶπεν ὁ εἰσαγγείλας, ὅτι ὁ Κινάδων, ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τῆς ἀγορᾶς, ἀριθμῆσαι κελεύοι, ὁπόσοι εἶεν Σπαρτιᾶται ἐν τῇ ἀγορᾷ. καὶ ἐγὼ, ἔφη, ἀριθμήσας βασιλέα τε, καὶ ἐφόρους, καὶ γέροντας, καὶ ἄλλους ὡς τετταράκοντα, ἠρόμην· Τί δή με τούτους, ὦ Κινάδων, ἐκέ-

καὶ αὐληταὶ etc. Eadem vox legitur vulgo in Cyropaedia I, 5, 5. ἔδοσαν αὐτῷ διακοσίους τῶν ὁμοτίμων προσελέσθαι· τῶν δ' αὖ διακοσίων ἑκάστῳ τέτταρας ἄνδρας ἐκ τῶν ὁμοίων ἔδοσαν προσελέσθαι. Sed ibi recte Codex Bodlei. et Guelferbyt. cum versione Philelphi consentiens habet: τέτταρας ἄνδρας ἔδωκαν προσελέσθαι καὶ τούτους ἐκ τῶν ὁμοτίμων. Igitur illic nulla est distinctio τῶν ὁμοτίμων et τῶν ὁμοίων. Anabas. IV, 6, 14. de Lacedaemoniis est: ὑμᾶς ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων, εὐθὺς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν. Ex quibus locis conficitur, esse ὁμοίους inter Lacedaemonios eosdem, qui apud Persas ὁμότιμοι, qui scilicet publica educatione, disciplina et moribus usi, legibus et institutis civitatis parent, et ad munera honoresque omnes adspirare possunt. Palmerius ad hunc nostrum locum attulit locum Demosthenis contra Leptinem p. 489. de Lacedaemoniis: ἐπειδάν τις εἰς τὴν καλουμένην γερουσίαν ἐγκριθῇ, παρασχὼν ἑαυτὸν οἷον χρὴ, δεσπότης ἐστὶ τῶν πολλῶν· ἐκεῖ γάρ ἐστι τῆς ἀρετῆς ἆθλον τῆς πολιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν ὁμοίων. Ad quem locum Palmerius putabat, ὁμοίους fuisse, ex quibus senatus fuerit constitutus. Recte quidem: at non soli senatores erant ὅμοιοι, sed quicunque se bonos cives praestiterant, eo quidem sensu, quem supra posui. Omnino locus est classicus Aristotelis, praeter eum, quem supra posui de aristocratia, alter Politic. V, 7, 3., unde apparet, in aristocratiis et oligarchiis dici ὁμοίους illos, qui in democratia sunt et dicuntur οἱ πολλοί, τὸ πλῆθος vel δῆμος et ἴσοι, qui partem publicae rei capiunt omnes pari ratione. In oligarchiis igitur sunt οἱ ὀλίγοι, in aristocratiis οἱ ἄριστοι illi, qui dicuntur οἱ ὅμοιοι. Ita enim Aristoteles: ὃ γὰρ ἐπὶ τοῦ πλήθους ζητοῦσιν οἱ δημοτικοὶ τὸ ἴσον, τοῦτ' ἐπὶ τῶν ὁμοίων οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ συμφέρον ἐστί. Διὸ ἐὰν πλείους ὦσιν ἐν τῷ πολιτεύματι, πολλὰ συμφέρει τῶν δημοτικῶν νομοθετημάτων, οἷον τὸ ἑξαμήνους τὰς ἀρχὰς εἶναι, ἵνα πάντες οἱ ὅμοιοι μετέχωσιν· ἔστι γὰρ ὥσπερ δῆμος ἤδη οἱ ὅμοιοι.

κελεύοι] Paris. E. κελεύει. Deinceps post πάντας ξυμμάχους Leonclavius et Stephanus posuerunt plura verba, quae sine dubio e Codicibus bonis et integris ducta plures minus integri omittunt, et e Parisiensibus solus B. habet. Solus Leonclavius eumque secutus Wels. in textum ea receperunt, Stephanus in margine annotavit. Numerum δύο post ἔνθα δὲ Leonclavii coniectura addidit.

τετταράκοντα] Reges scilicet 2, Ephoros 5, Bidiaeos 5, Se-

λεύσας ἀριθμῆσαι; ὁ δὲ εἶπε· Τούτους, ἔφη, νόμιζέ σοι πολεμίους εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους πάντας ξυμμάχους πλέον ἢ τετρακισχιλίους ὄντας τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ. ἐπιδεικνύναι δ' αὐτὸν ἔφη ἐν ταῖς ὁδοῖς ἔνθα μὲν ἕνα, ἔνθα δὲ [δύο] πολεμίους ἀπαντῶντας, τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας ξυμμάχους· καὶ ὅσοι δὴ ἐν τοῖς χωρίοις Σπαρτιατῶν τύχοιεν ὄντες, ἕνα μὲν πολέμιον τὸν 6 δεσπότην, ξυμμάχους δ' ἐν ἑκάστῳ πολλούς. Ἐρωτώντων δὲ τῶν ἐφόρων, πόσους φαίη καὶ τοὺς ξυνειδότας τὴν πρᾶξιν εἶναι, λέγειν καὶ περὶ τούτου ἔφη αὐτόν, ὡς σφίσι μὲν τοῖς προστατεύουσιν οὐ πάνυ πολλοί, ἀξιόπιστοι δὲ συνειδεῖεν· αὐτοὶ μέντοι πᾶσιν ἔφασαν συνειδέναι καὶ εἵλωσι καὶ νεοδαμώδεσι καὶ τοῖς ὑπομείοσι καὶ τοῖς περιοίκοις· ὅπου γὰρ ἐν τούτοις τὶς λόγος γένοιτο περὶ Σπαρτιατῶν, οὐδένα δύνασθαι κρύπτειν τὸ μὴ οὐχ ἡδέως ἂν καὶ ὠμῶν ἐσθίειν αὐτῶν. 7 Πάλιν οὖν ἐρωτώντων, ὅπλα δὲ πόθεν ἔφασαν λήψεσθαι, τόνδ' εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν δήπου συντεταγμένοι ἡμῶν αὐτοὶ (ἔφασάν γε) ὅπλα κεκτήμεθα· τῷ δ' ὄχλῳ,

natores 28. Hunc numerum explicavit Valckenaer. ad Herodotum p. 463. atque ex eo repetiit Larcher in versione Herodoti Vol. I, p. 295.

χωρίοις] agris, praediis. Et δεσπότης est herus, dominus servorum.

6. συνειδεῖεν] A. I. Bryl. Cast. συνειδοῖεν cum Paris. E. Paulo antea τὴν ante πρᾶξιν omittit B.

συνειδέναι] bene notos habere ipsos eorumque consilia helotes et reliquos.

ὑπομείοσι] Recte Morus cum Cragio opponi ait τοῖς ὁμοίοις, qui ab honoribus excludebantur Spartani, ut ipse Cinadon. Spartani igitur deteriore conditione sunt ὑπομείονες.

περὶ] Omittunt cum Paris. E. A. I. Br. Castal., in quibus deinceps est οὐδὲν ἄν, ut in Paris. A. B. D. οὐδένα ἂν in C.

ἐσθίειν] Cf. ad Anabasin IV, 8, 14.

7. πάλιν οὖν] Margo Leunclavii πάλιν αὖ. Sequens οἱ συντεταγμένοι Weiske interpretatur de iis, qui antea οἱ προστατεύοντες dicti sunt. Quid vero verba ἔφασάν γε sibi velint, quae Morus, Weiske reliquique Editores uncis additis secluserunt, equidem divinare non possum.

τῷ δ' ὄχλῳ] quod ad multitudinem attinet, interpretatur Morus. Equidem deesse aliquod verbum suspicor, et Weiske οὔσας vel ὄντα excidisse putabat.

ἀγαγόντα ἐς τὸν σίδηρον, ἐπιδεῖξαι αὐτὸν, ἔφη, πολλὰς μὲν μαχαίρας, πολλὰ δὲ ξίφη, πολλοὺς δὲ ὀβελίσκους, πολλοὺς δὲ πελέκεις καὶ ἀξίνας, καὶ πολλὰ δρέπανα. λέγειν δ' αὐτὸν ἔφη, ὅτι καὶ ταῦτα ὅπλα πάντ' εἴη, ὁπόσοις ἄνθρωποι καὶ γῆν καὶ ξύλα καὶ λίθους ἐργάζονται, καὶ τῶν ἄλλων δὲ τεχνῶν τὰς πλείστας τὰ ὄργανα ὅπλα ἔχειν ἀρκοῦντα, ἄλλως τε καὶ πρὸς ἀόπλους. πάλιν οὖν ἐρωτώμενος, ἐν τίνι χρόνῳ ταῦτα μέλλει πράττεσθαι, εἶπεν, ὅτι ἐπιδημεῖν οἱ παρηγγελμένον εἴη. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἔφοροι, 8 ἐσκεμμένα τε λέγειν ἡγήσαντο αὐτὸν, καὶ ἐξεπλάγησαν· καὶ οὐδὲ τὴν μικρὰν καλουμένην ἐκκλησίαν ξυλλέξαντες, ἀλλὰ ξυλλεγόμενοι τῶν γερόντων ἄλλος ἄλλοθεν ἐβουλεύσαντο πέμψαι τὸν Κινάδωνα ἐς Αὐλῶνα σὺν

τὸν σίδηρον] forum ferramentorum. Recte hoc monuit Fr. Portus. Sic ἰχθύες, λάχανα et similia dicunt Attici scriptores. Post πολλὰ ante δρέπανα Paris. E. δὲ additum habet, sed manus secunda delevit.

πάντα εἴη] Paris. B. C. D. πάντ' εἴη. Deinceps B. D. πάλιν αὖ ἐρωτώμενος. Postea μέλλοι B.

ἐπιδημεῖν] Temporis notam aliquam requiri, et festum aliquem diem, πάνδημον ἑορτὴν, ad exsequenda haec consilia lectum fuisse, opinio est viri docti in Bibl. Crit. Amstel., qui ἐπιδημίων h. l. olim scriptum, idque nomen fuisse festi diei alicuius suspicabatur. Contra Moro, Wolfio, Weiskio mihique Laconica brevitate significari videtur, simpliciter in urbe manere, nec peregre abire praeceptum sibi esse, nullum vero facinofiis tempus dernitum esse.

8. μικρὰν — ἐκκλησίαν] Morus dictam putat concionem Lacedaemoniorum solorum, ubi socii non aderant. Xenophon enim ἐκκλήτους, i. e. ἐκκλησίαν, diligenter ubique a συμμάχοις distinxit. Mihi videtur parva concio ea esse, in quam senatores convocantur ab ephoris et regibus; magna contra, ibi populus universus ferebat suffragia. Scilicet, ubi de poena capitali civis agebatur, populus universus indicabat de crimine, ut videtur; sed in seditione simili, cum Sparta ab Epaminonda oppugnaretur, Agesilaus cum Ephoris auctores seditionis ἀκρίτους occidit, οὐδενὸς δίχα δίκης τεθανατωμένον πρότερον Σπαρτιατῶν, narrante Plutarcho in Agesilao c. 32.

ἄλλος ἄλλοθεν] Codices B. C. D. ἄλλοθι, quod mihi praeferendum videtur. Nescio, quid Weiskio in mentem venerit, cum scriberet haec: Pro ἄλλος legendum videri possit ἄλλους, sed illud melius, et sensus est: *cum convocarent ephori alius aliunde quosdam e senatoribus.*

Αὐλῶνα] Polyaenus II, 14.

ἄλλοις τῶν νεωτέρων, καὶ κελεῦσαι ἥκειν ἄγοντα τῶν Αὐλωνιτῶν τέ τινας, καὶ τῶν εἱλώτων τοὺς ἐν τῇ σκυτάλῃ γεγραμμένους. ἀγαγεῖν δὲ ἐκέλευον καὶ τὴν γυναῖκα, ἣ καλλίστη μὲν ἐλέγετο αὐτόθι εἶναι, λυμαίνεσθαι δ' ἐῴκει τοὺς ἀφικνουμένους Λακεδαιμονίων 9 καὶ πρεσβυτέρους καὶ νεωτέρους. Ὑπηρετήκει δὲ καὶ ἄλλ' ἤδη ὁ Κινάδων τοῖς ἐφόροις τοιαῦτα. Καὶ τότε δὴ ἔδοσαν τὴν σκυτάλην αὐτῷ, ἐν ᾗ γεγραμμένοι ἦσαν οὓς ἔδει ξυλληφθῆναι. ἐρομένου δὲ, τίνας ἄγοι μεθ' αὐτοῦ τῶν νέων, Ἴθι, εἶπον, καὶ τὸν πρεσβύτατον τῶν ἱππαγρετῶν κέλευέ σοι ξυμπέμψαι ἓξ ἢ ἑπτὰ, οἳ ἂν τύχωσι παρόντες. ἐμεμελήκει δὲ αὐτοῖς, ὅπως ὁ ἱππαγρέτης εἰδείη, οὓς δέοι πέμπειν, καὶ οἱ πεμπόμενοι εἰδεῖεν, ὅτι Κινάδωνα δέοι συλλαβεῖν. εἶπον δὲ καὶ τοῦτο τῷ Κινάδωνι, ὅτι πέμψοιεν τρεῖς ἁμάξας, ἵνα μὴ πεζοὺς ἄγωσι τοὺς ληφθέντας, ἀφανίζοντες ὡς 10 ἐδύναντο μάλιστα, ὅτι ἐφ' ἕνα ἐκεῖνον ἔπεμπον. Ἐν δὲ τῇ πόλει οὐ ξυνελάμβανον αὐτὸν, ὅτι τὸ πρᾶγμα

τῶν ἱππέων τινὰς κρύφα προπέμψαντες ἐς Αὐλῶνα τῆς Λακωνικῆς, οὐ πρὸ πολλοῦ τὸν Κινάδωνα καλέσαντες μετὰ δύο στρατιωτῶν (an Σπαρτιατῶν?) ἐς Αὐλῶνα ἔπεμψαν ὡς ἐπὶ πρᾶξιν ἀπόῤῥητον. ὡς δ' ἀφίκοντο οἱ προπεμφθέντες ἱππεῖς, συλλαβόντες αὐτὸν, στρεβλώσαντες, μαθόντες τοὺς κοινωνοὺς τῆς ἐπαναστάσεως ἐπέστειλαν τοῖς Ἐφόροις. οἱ δὲ μαθόντες τοὺς μηνυθέντας ἄνευ ταραχῆς ἀπέκτειναν, οὐ παρόντος τοῦ μεμηνυκότος. Cf. ad III, 2, 25. Deinceps pro ἀφικνουμένους Codex B. Ἀθηναίους nominat.

9. ὑπηρετήκει] Videtur igitur fuisse e numero τῶν ἀγαθοεργῶν, de quibus Herodotus I, 26. Deinceps B. σκυτάλην ἐκείνῳ habet.

μεθ' αὐτοῦ] Cast. μεθ' ἑαυτοῦ, quod probo. Deinceps Ἴθι, ἔφη B. C. D. E.

ἱππαγρετῶν] Codex B. ἱππαγρατῶν habet, ut postea ἱππαγράτης. Tres fuere Hippagretae ephebis praefecti, eosque vario certaminum genere exercentes, narrante Nostro de Republ. Laced. cap. 4., ubi edd. quaedam ἱππαγέται, male, ut discimus ex Eustathio ad Homerum Iliad. p. 619. ed. Basil. et Inscriptionibus Laconicis Fourmontianis editis in: *Mémoires de l' Acad. des B. L.* T. XV, p. 397.

εἰδείη] A. I. Br. Cast. εἰδοίη, et deinde εἰδοῖεν et δέει. Codex E. ὅπως omittit, et cum D. sequens ἄν. A. εἰδοίη οὓς δέοι. C. εἰδοίη οὓς πέμπειν δέοι. B. οὐδεὶς οὓς δέοι πέμπειν. deinceps εἴδοιεν A. C. δέει A. εἴδειν B. Vulgabatur οὓς ἂν δέοι π.

10. τὸ πρᾶγμα] A. I. Br. Cast

οὐκ ᾔδεσαν ὁπόσον τὸ μέγεθος εἴη, καὶ ἀκοῦσαι πρῶτον ἐβούλοντο τοῦ Κινάδωνος, οἵτινες εἶεν οἱ ξυμπράττοντες, πρὶν αἰσθέσθαι αὐτοὺς, ὅτι μεμήνυνται, ἵνα μὴ ἀποδρῶσιν. ἔμελλον δὲ οἱ συλλαβόντες αὐτὸν μὲν κατέχειν, τοὺς δὲ ξυνειδότας, πυθόμενοι αὐτοῦ, γράψαντες ἀποπέμπειν τὴν ταχίστην τοῖς ἐφόροις. οὕτω δ' ἔσχον οἱ ἔφοροι πρὸς τὸ πρᾶγμα, ὥστε καὶ μόραν ἱππέων ἔπεμψαν τοῖς ἐπ' Αὐλῶνος. Ἐπεὶ δ' εἰλημ- 11 μένου τοῦ ἀνδρὸς ἧκεν ἱππεὺς, φέρων τὰ ὀνόματα, ὧν ὁ Κινάδων ἀπέγραψε, παραχρῆμα τόν τε μάντιν Τισαμενὸν καὶ τοὺς ἐπικαιριωτάτους ξυνελάμβανον. ὡς δ' ἀνήχθη ὁ Κινάδων, καὶ ἠλέγχετο, καὶ ὡμολόγει πάντα, καὶ τοὺς ξυνειδότας ἔλεγε, τέλος αὐτὸν ἤροντο, τί καὶ βουλόμενος ταῦτα πράττοι. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, μηδενὸς ἥττων εἶναι [τῶν] ἐν Λακεδαίμονι. ἐκ τούτου μέντοι ἤδη δεδεμένος καὶ τὼ χεῖρε καὶ τὸν τράχηλον ἐν κλοιῷ, μαστιγούμενος καὶ κεντούμενος, αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ τὴν πόλιν περιήγοντο. καὶ οὗτοι μὲν δὴ τῆς δίκης ἔτυχον.

CAPUT IV.

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρώδας τὶς Συρακούσιος, ἐν 1 Φοινίκῃ ὢν μετὰ ναυκλήρου τινὸς, καὶ ἰδὼν τριήρεις

articulum omittunt. Sequens πρῶτον omittit B.

αὐτοὺς, ὅτι] A. I. Br. Castal. αὐτὰ, ὅτι cum Codice E.

ἀποπέμπειν] Editt. eaedem ἀποπέμψειν cum Codice A.

μοῖραν] Leoncl. μόραν emendabat; recte. Sic est infra IV, 5, 11. et 12.

11. εἰλημμένου] A. I. Br. Cast. cum Codicibus A. C. E. εἰλομένου. Tisamenus est is, cuius frater Ἀγίας Lysandro apud Aegospotamos adfuit, Pausania teste II, 11., uterque nepotes Tisameni et Hegiae fratris, quos iure civitatis concesso conduxerant Lacedaemonii. Vide Herodoti IX, 33. 34.

καὶ τοὺς ἐπικαιριωτάτους] Inepte Codex B. ἄλλους interserit. Margo Leonclavii τοὺς ἄλλους τοὺς ἐπικαιρ. refert.

μηδενὸς ἥττων εἶναι ἐν Λακεδαίμονι] Recte monuit Weiske, τῶν deesse ante ἐν Λακ.

περιήγοντο] Ald. Cast. cum Codice B. περιεγένοντο. Iunt. περιγένοντο. Codex E. περιεγένεντο. Deinceps vulgatum διττῆς correxit Brodaeus, firmantibus emendationem A. B. C. D.

1. Ἡρώδας] Forma do-

Φοινίσσας, τὰς μὲν καταπλεούσας ἄλλοθεν, τὰς δὲ καὶ αὐτοῦ πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ ἔτι κατασκευαζομένας, προσακούσας δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι καὶ τριακοσίας δέοι αὐτὰς γενέσθαι, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀναγόμενον πλοῖον ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἐξήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὡς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους τὸν στόλον τοῦτον παρασκευαζομένων· ὅποι δὲ, οὐδὲν ἔφη εἰδέναι.

2 Ἀνεπτερωμένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τοὺς ξυμμάχους ξυναγαγόντων, καὶ βουλευομένων, τί χρὴ ποιεῖν, Λύσανδρος, νομίζων καὶ τῷ ναυτικῷ πολὺ περιέσεσθαι τοὺς Ἕλληνας, καὶ τὸ πεζὸν λογιζόμενος ὡς ἐσώθη τὸ μετὰ Κύρου ἀναβὰν, πείθει τὸν Ἀγησίλαον ὑποστῆναι, ἦν αὐτῷ δῶσι τριάκοντα μὲν Σπαρτιατῶν, ἐς δισχιλίους δὲ τῶν νεοδαμωδῶν, ἐς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ ξύνταγμα τῶν συμμάχων, στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίαν. πρὸς δὲ τούτῳ τῷ λογισμῷ, καὶ αὐτὸς ξυνεξελθεῖν αὐτῷ ἐβούλετο, ὅπως τὰς δεκαρχίας τὰς κατασταθείσας ὑπ᾽ ἐκείνου ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐκπεπτωκυίας δὲ διὰ τοὺς ἐφόρους, οἳ τὰς

rica Ἡρώνδας forte fuit olim hoc in loco. Laconem Ἡρώνδαν nominat Plutarchus Apophthegm. p. 827.

Φοινίσσας] Cononi impetratas a rege Persarum. Pausanias I, 5. βασιλεὺς Κυπρίων Εὐαγόρας, ὃς καὶ τὰς τριήρεις τὰς Φοινίσσας ἔπραξε παρὰ βασιλέως Ἀρταξέρξου δοθῆναι Κόνωνι. Cf. infra IV, 3, 11.

ὅτι καὶ — δέοι αὐτὰς] B. D. καὶ omittunt et αὐτὰς δέοι ordinant. deinceps ὅπη δὲ B. C.

2. ξυναγαγόντων] B. D. E. συναγόντων, B. C. βουλομένων habent.

δῶσι τριάκοντα μὲν] Iunt. Castal. δώσῃ. Sequens μὲν omittunt A. I. Br. Castal. Codex E. retractum ante δῶσι collocat. Triginta viros in consilio regi addere solebant Lacedaemonii, quibus etiam exercitum saepe reges committebant. Plutarchus Ages. c. 6. Lysandr. c. 23. Diodorus XIV, 79. appellat τὸ συνέδριον. Cf. Noster de Republ. Lacedaem. c. 13.

δισχιλίους] Plutarch. Agesil. c. 6. eundem ponit numerum; in Xenophontis Agesilao male est τρισχιλίους V, 1, 7.

ἑξακισχιλίους] Diodorus XIV, 79. οὗτος δ᾽ ἑξακισχιλίους στρατιώτας ἐπιλέξας.

δεκαρχίας] Scholiastes Aristidis T. II, pag. 175. de Lysandro: νικήσας δὲ τοὺς Ἀθηναίους, ὡς λέγει Ξενοφῶν, δεκαδαρχίας κατέστησεν ἐν ταῖς πόλεσιν, θέλων ὀλιγαρχίαν ποιῆσαι, καὶ ἐντεῦθεν στάσεις καὶ θόρυβοι ἐγένοντο ἐν ταῖς πόλεσιν. Cf. ad Aristot. Politica II, 8, 4.

πατρίους πολιτείας παρήγγειλαν, πάλιν καταστήσεις μετ' Ἀγησιλάου. Ἐπαγγειλαμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου 3 τὴν στρατείαν, διδόασί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσαπερ ᾔτησε, καὶ ἑξαμήνου σῖτον. ἐπεὶ δὲ θυσάμενος καὶ τἆλλα, ὅσα ἔδει, καὶ τὰ διαβατήρια, ἐξῆλθε, ταῖς μὲν πόλεσι διαπέμψας ἀγγέλους προεῖπεν, ὅσους τε δέοι ἑκασταχόθεν πέμπεσθαι, καὶ ὅπου παρεῖναι· αὐτὸς δὲ ἐβουλήθη ἐλθὼν θῦσαι ἐν Αὐλίδι, ἔνθαπερ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτ' ἐς Τροίαν ἔπλει, ἐθύετο. Ὡς δ' 4 ἐκεῖ ἐγένετο, πυθόμενοι οἱ Βοιώταρχοι, ὅτι θύοι, πέμψαντες ἱππέας τοῦ τε λοιποῦ ἐκέλευον μὴ θύειν, καί, οἷς ἐνέτυχον ἱεροῖς τεθυμένοις, διέῤῥιψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. ὁ δ' ἐπιμαρτυρόμενος τοὺς θεοὺς καὶ ὀργιζόμενος, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν τριήρη, ἀπέπλει. ἀφικόμενος δ' ἐπὶ Γεραιστὸν, καὶ συλλέξας ἐκεῖ ὅσον ἠδύνατο τοῦ στρατεύματος πλεῖστον, ἐς Ἔφεσον τὸν στόλον ἐποιεῖτο.

παρήγγειλαν] De re ipsa vide Plutarchum in Lys. c. 21. et in Ages. l. c. Sed durum mihi hac in re et inusitatum visum est verbum *παραγγέλλειν*.

3. *στρατείαν*] Vulgatum *στρατιὰν* emendavit Leonclav.

διαβατήρια] Cum finibus patriae egrederetur rex, sacra offerebat primum Iovi Duci et Diis paredris; in ipsis finibus deinde Iovi et Minervae, narrante nostro de Republ. c. 13.

ὅπου παρεῖναι] Ita sensu postulante et suadente etiam V. D. in Bibl. Critica Amstel. scripsi pro *ὅσους*. Eandem emendationem protulit Morus. Pausanias III, 9. Corinthios, Thebanos et Athenienses ait non secutos Agesilaum. *Ἀθηναίοις μὲν ἦν ἡ πρόφασις ἐκ τοῦ Πελοποννησίων πολέμου καὶ ἐκ νόσου τῆς λοιμώδους ἐπανήκειν τὴν πόλιν ἐς τὴν προτέραν ποτ' οὖσαν εὐδαιμονίαν· πυνθανόμενοι δὲ δι' ἀγγέλων, ὡς Κόνων ὁ Τιμοθέου παρὰ βασιλέα ἀναβεβηκὼς εἴη, κατὰ τοῦτο ἡσύχαζον μάλιστα.*

4. *Βοιώταρχοι*] Codex E. *ἐνιαύταρχοι* habet ex interpretatione.

ἐκέλευον] Margo Leonclavii *εἶπον* cum D. *εἶπαν* B. omittit C. Non adhibuerat Agesilaus sacerdotem eum, per quem sacra erant administranda, Boeotium scilicet. Plutarchus Agesil. c. 6. et infra c. 5, 5.

ἐπιμαρτυρόμενος] Margo L. *ἐπιμαρτυράμενος* cum B.

Γεραιστὸν] Euboeae promontorium. Vulgatum et Codicum A. B. E. *Γεραστὸν* emendavit Leonclavius.

ἠδύνατο] Cast. *ἐδύνατο* cum B. D.

5 Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀφίκετο, πρῶτον μὲν Τισσαφέρνης πέμψας ἤρετο αὐτὸν, τίνος δεόμενος ἥκοι. ὁ δ' εἶπεν, ὅτι αὐτονόμους καὶ τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις εἶναι, ὥσπερ καὶ τὰς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν Ἑλλάδι. πρὸς ταῦτ' εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης· εἰ τοίνυν θέλεις σπείσασθαι, ἕως ἂν ἐγὼ πρὸς βασιλέα πέμψω, οἶμαι ἄν σε ταῦτα διαπραξάμενον ἀποπλεῖν, εἰ βούλοιο. ἀλλὰ βουλοίμην ἄν, ἔφη, εἰ μὴ οἰοίμην γε ὑπὸ σοῦ ἐξαπατᾶσθαι. ἀλλ' ἔξεστιν, ἔφη, σοὶ τούτων πίστιν λαβεῖν, ἦ μὴν, ἀδόλως σοῦ πράττοντος ταῦτα, ἡμᾶς μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς ἀδικήσειν ἐν ταῖς σπονδαῖς.

Olymp. 95¼.

6 Ἐπὶ τούτοις ῥηθεῖσι Τισσαφέρνης μὲν ὤμοσε τοῖς πεμφθεῖσι πρὸς αὐτὸν Ἡριππίδᾳ καὶ Δερκυλλίδᾳ καὶ Μεγιάλῳ, ἦ μὴν πράξειν ἀδόλως τὴν εἰρήνην· ἐκεῖνοι δὲ ἀντώμοσαν ὑπὲρ Ἀγησιλάου Τισσαφέρνει, ἦ μὴν, ταῦτα πράττοντος αὐτοῦ, ἐμπεδώσειν τὰς σπονδάς. ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης, ἃ ὤμοσεν, εὐθὺς ἐψεύσατο· αντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην ἔχειν, στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως, πρὸς ᾧ εἶχε πρόσθεν, μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δὲ, καίπερ αἰσθανόμενος ταῦτα, ὅμως ἐνέμενε ταῖς σπονδαῖς.

5. *ἐκεῖσε*] vere, ut e sectione 16. et 20. apparet. Diodorus XIV, 79. *ἐκεῖ δὲ στρατολογήσας τετρακισχιλίους προήγαγε τὴν δύναμιν εἰς ὕπαιθρον οὖσαν πεζῶν μὲν μυρίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων.* Ceterum annus hic est Xenophonteus XV., ut docuit Manso p. 188.

οτι αὐτονόμους] Leonclav. *ὅτι* in *τοῦ* mutabat; contra Morus *τοῦ* addebat. *ὅτι* a secunda manu habet E.

οἰοίμην ὑπὸ] A. Iunt. *οἴει γε* cum A. C. E. Rectum est in Bryl. Cast. Sed *οἰοίμην γε ὑπὸ* dederunt B. D.

μηδὲν τῆς σῆς ἀρχῆς] *quae tui sunt imperii* Leonclavius vertit. Equidem haec ita dicta a Tissapherne non puto. Erat enim *ἀρχὴ* ipsius Tissaphernis, ab Agesilao occupata. An fuit *ἐπὶ τῆς σῆς ἀρχῆς*, quam diu tu exercitui praefueris?

6. *Ἐπὶ τούτοις*] Weiske scribendum putabat *Ἐπί τοι τούτοις*. Sequens *Μεγιαλίῳ* B. D. E. mutant in *Μεγιάλῳ*. Plutarchus Timol. 35. *Μέγελλον* Eleum nominat, *Μεγαλαῖον* Arati c. 48.

ἐμπεδώσειν] *ἄξειν ἀδόλως σπονδὰς ὁρισάμενος τῆς πράξεως τρεῖς μῆνας* Xenophon in Agesilao I, 10. et Polyaenus II, 1, 9.

παρὰ βασιλέως] In A. I. Br. Cast. deest *παρὰ*, ut in Codice E.

εἶχε πρόσθεν] In Agesilao *πρόσθεν εἶχε*. Ibidem est *αἰσθόμενος ἐνέμεινε*, quod recepi.

Ὡς δὲ ἡσυχίαν τε καὶ σχολὴν ἄγων ὁ Ἀγησίλαος 7 διέτριβεν ἐν τῇ Ἐφέσῳ, ἅτε συντεταραγμένων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν πολιτειῶν, καὶ οὔτε δημοκρατίας ἔτι οὔσης, ὥσπερ ἐπ' Ἀθηναίων, οὔτε δεκαρχίας, ὥσπερ ἐπὶ Λυσάνδρου, ἅτε γιγνώσκοντες πάντες τὸν Λύσανδρον, προσέκειντο αὐτῷ, ἀξιοῦντες, διαπράττεσθαι αὐτὸν παρ' Ἀγησιλάου, ὧν ἐδέοντο· καὶ διὰ ταῦτα ἀεὶ παμπληθὴς ὄχλος θεραπεύων αὐτὸν ἠκολούθει. ὥστε ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἰδιώτης ἐφαίνετο, ὁ δὲ Λύσανδρος βασιλεύς. Ὅτι μὲν οὖν ἔμηνε καὶ τὸν Ἀγησίλαον 8 ταῦτα, ἐδήλωσεν ὕστερον· οἵ γε μὴν ἄλλοι τριάκοντα ὑπὸ τοῦ φθόνου οὐκ ἐσίγων, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος, τῆς βασιλείας ὀγκηρότερον διάγων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἤρξατο προσάγειν τινὰς τῷ Ἀγησιλάῳ ὁ Λύσανδρος, πάντας, οἷς γνοίη αὐτὸν συμπράττοντά τι, ἡττωμένους ἀπέπεμπεν. ὡς δ' ἀεὶ τὰ ἐναντία ὧν ἐβούλετο ἀπέβαινε τῷ Λυσάνδρῳ, ἔγνω δὴ τὸ γιγνόμενον· καὶ οὔτε ἕπεσθαι ἑαυτῷ ἔτι εἴα ὄχλον, τοῖς τε συμπρᾶξαί τι δεομένοις σαφῶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαττον ἕξοιεν, εἰ αὐτὸς παρείη. Βαρέως δὲ φέρων τῇ ἀτιμίᾳ, προσελθὼν 9 εἶπεν· Ὦ Ἀγησίλαε, μειοῦν μὲν (ἀεὶ) ἄρα σύ γε τοὺς φίλους ἠπίστω; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, τούς γε βουλομένους ἐμοῦ μείζους φαίνεσθαι· τοὺς δέ γε αὔξοντας εἰ μὴ ἐπισταίμην ἀντιτιμᾷν, αἰσχυνοίμην ἄν. καὶ ὁ Λύσανδρος ἔφη, Ἴσως σὺ καὶ μᾶλλον εἰκότα ποιεῖς ἢ ἐγὼ

7. ἄγων] Margo Leonclav. ἔχων cum B. D. E. Pro δὲ A. Iunt. δὴ cum B. E.

8. ἔμεινε] Bryl. Cast. ἐλύπει. Leonclav. ἐμηνία: quam coniecturam iam olim Aem. Portus reiecit. V. D. in Bibl. Crit. Amstelod. coniiciebat ἐκίνει aut ὑπηνία. Dedi quod habent B. C. D. μανέντες similiter de iratis est in Anab. II, 5, 10. admista tamen insaniae notione.

καὶ οὔτε] Sequens ἔτι retractum post hoc οὔτε collocat B. sed a secunda manu.

9. ἠπίστω] Plutarch. Lysandr. 23. ἦ καλῶς ᾔδεις φίλους ἐλαττοῦν. In Agesil. c. 8. ᾔδεις ἄρα σαφῶς φίλους ἐλαττοῦν. Voculam ἀεὶ omittunt B. C. D. hinc seclusi.

ἔφη] Codd. B. D. E. εἶπεν. Deinceps E. ἴσως ἄν, ἔφη, καί. Gallus Gail edidit Ἀλλ' ἴσως, et

ἔπραττον. τάδε οὖν μοι ἐκ τοῦ λοιποῦ χάρισαι, ὅπως ἂν μήτ' αἰσχύνωμαι ἀδυνατῶν παρὰ σοί, μήτ' ἐμποδών σοι ὦ· ἀπόπεμψόν ποί με. ὅπου γὰρ ἂν ὦ, πειράσομαι
10 ἐν καιρῷ σοι εἶναι. Εἰπόντος δὲ ταῦτα, ἔδοξε καὶ τῷ Ἀγησιλάῳ οὕτω ποιῆσαι, καὶ πέμπει αὐτὸν ἐφ' Ἑλλήσποντον. ἐκεῖ δὲ ὁ Λύσανδρος, αἰσθόμενος Σπιθριδάτην τὸν Πέρσην ἐλαττούμενόν τι ὑπὸ Φαρναβάζου, διαλέγεται αὐτῷ, καὶ πείθει ἀποστῆναι, ἔχοντα τούς τε παῖδας καὶ τὰ περὶ αὐτὸν χρήματα καὶ ἱππεῖς ὡς διακοσίους. καὶ τὰ μὲν ἄλλα κατέλιπεν ἐν Κυζίκῳ, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἀναβιβασάμενος ἧκεν ἄγων πρὸς Ἀγησίλαον. ἰδὼν δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἥσθη τε τῇ πράξει, καὶ εὐθὺς ἀνεπυνθάνετο περὶ τῆς Φαρναβάζου χώρας τε καὶ ἀρχῆς.

11 Ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι παρὰ βασιλέως προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας· οἱ μὲν

annotavit, ἀλλ' in Codd. A. C. D. omissum esse: videtur igitur B. habere, unde malim Λύσανδρος, ἀλλ' ἴσως, ἔφη, σὺ μᾶλλον εἰκότα λέγεις. Vide annotationem sequentem.

εἰκότα ποιεῖς] Plutarch. Lys. ἀλλ' ἴσως μέν, ὦ Ἀγησίλαε, σοὶ λέλεκται μᾶλλον ἢ ἐμοὶ πέπρακται. In Agesil. ἀλλ' ἴσως ταῦτά σοι λέλεκται βέλτιον ἢ ἐμοὶ πέπρακται. Ex quibus locis manifestum esse puto vitium huius loci, ubi legendum censeo εἰκότα λέγεις, hoc sensu: quae tu dicis contra me, habent quidem veri aliquam similitudinem ex tua interpretatione, facta tamen mea a veritate suspicionis tuae longissime remota videbis, si ea cum animo meo propius inspexeris.

τάδε οὖν] A. I. Br. Cast. τάδε νῦν cum Codice A.

ὅπως μήτ'] Margo Leoncl. ὅπως ἂν μήτ' cum Codd. B. C. D. E., unde ἂν addidi.

10. ἐλαττούμενόν τι] Plutarchus consequens posuit in Lysandro c. 24. προσκεκρουκότα.

περὶ αὐτὸν] Vulgatum et Codicum A. E. αὐτῶν emendavit Leonclavius. Praeterea Morus, mutato verborum ordine, malebat: τὰ χρήματα περὶ αὐτόν.

ἀνεπυνθάνετο] Morus emendabat ἀνεπυνθάνετο, quod dederunt B. D. Sed nec hoc sensum loci perficit, quem rectius expressit Plutarchus: ἀποστήσας ἤγαγε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον. ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐχρήσατο αὐτῷ πρὸς τὸν πόλεμον. Deinceps Iunt. et Cast. περὶ τοῦ Φαρναβάζου. Pro εὐθέως B. D. εὐθὺς dederunt.

ἄλλοι σύμμαχοι καὶ Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες, ἐλάττω τὴν παροῦσαν δύναμιν εἶναι Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν, ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι, ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτήσατο, τοῖς δ' Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν. ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς ἐς στρατείαν, ταῖς δὲ πόλεσιν, ἐς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν, προεῖπεν, ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς ἑαυτὸν ἐς Ἔφεσον τοὺς συστρατευσομένους. 12 Ὁ δὲ Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγησίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡγεῖτο, αὐτὸν ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν αὐτὸν ὁρμήσειν, τὸ μὲν πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δ' ἱππικὸν ἅπαν ἐς τὸ Μαιάνδρου πεδίον περιῆγε, νομίζων, ἱκανὸς εἶναι καταπατῆσαι τῷ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἐς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι, εὐθὺς τἀναντία ἀποστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο,

11. οἱ παρόντες] A. I. Br. Cast. οἱ πάντες. Codex B. ἄλλοι καὶ σύμμαχοι.

τῷ Τισσαφέρνει] Articulum ex Agesilao Xenophontis addere iussit Leoncl.

ἔχοι] Indidem hoc pro vulgato ἔχειν rescripsi, suadente Leonclavio. Contra ἔχει Br. Castal. cum D. αὐτὸν ἔχειν E. Ceterum narrationem ipsam ex Plutarcho repetiit Polyaenus II, 1, 9.

12. Ὁ δὲ Τισσαφ.] In Agesil. ὁ μὲν οὖν Τισσ.

αὐτὸν ὁρμήσειν] Agesil. ὁρμήσειν αὐτόν.

περιῆγε] Agesil. πεδίον περιήγαγε. Codex D. τὸ δὲ ἱππικὸν, omisso ἅπαν. E. πεδίον περιῆγε. C. περιῆγεν ἐς τὸ Μ. πεδίον.

ἱκανὸν] A. I. Bryl. Castal. ἱκανὸς cum B. D. E.

τἀναντία] Agesil. εὐθὺς ἀντιστρέψας. Hinc Leoncl. legebat εἰς τἀναντία.

Φρυγίας] Diodorus XIV, 79. διεξιὼν δὲ τὸ Καΰστριον πεδίον διέφθειρεν τὴν χώραν — μέχρις ὅτου κατήντησεν εἰς Κύμην. ἐ-

N 2

καὶ τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβαλὼν ἀπροσδοκήτως παμπληθῆ χρήματα ἔλαβε. 13 Καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἀσφαλῶς διεπορεύετο· οὐ πόῤῥω δ' ὄντος Δασκυλίου, προϊόντες αὐτοῦ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον ἐπὶ λόφον τινά, ὡς προΐδοιεν, τί τἄμπροσθεν εἴη. κατὰ τύχην δέ τινα καὶ οἱ τοῦ Φαρναβάζου ἱππεῖς, οἱ περὶ Ῥαθίνην καὶ Βαγαῖον, τὸν νόθον ἀδελφόν, ὄντες παρόμοιοι τοῖς Ἕλλησι τὸν ἀριθμόν, πεμφθέντες ὑπὸ Φαρναβάζου, ἤλαυνον καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόφον. ἰδόντες δὲ ἀλλήλους, οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχοντας, τὸ μὲν πρῶτον ἔστησαν ἀμφότεροι, οἱ μὲν Ἕλληνες ἱππεῖς, ὥσπερ φάλαγξ, ἐπὶ τεττάρων παρατεταγμένοι, οἱ δὲ βάρβαροι τοὺς πρώτους οὐ πλέον ἢ ἐς δώδεκα ποιήσαντες, τὸ βάθος δ' ἐπὶ πολλῶν. 14 Ἔπειτα μέντοι πρόσθεν ὥρμησαν οἱ βάρβαροι. ὡς δ' ἐς χεῖρας ἦλθον, ὅσοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ἔπαισάν τινας, πάντες ξυνέτριψαν τὰ δόρατα· οἱ δὲ Πέρσαι, κρανέϊνα παλτὰ ἔχοντες, ταχὺ δώδεκα μὲν ἱππέας, δύο δὲ ἵππους ἀπέκτειναν. ἐκ δὲ τούτου ἐτρέφθησαν οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς. βοηθήσαντος δὲ Ἀγησιλάου σὺν τοῖς ὁπλίταις, πάλιν ἀπεχώρουν οἱ βάρβαροι, καὶ Περσῶν εἷς αὐτῶν

κεῖθεν δὲ ὁρμηθεὶς τὸ πλεῖστον τοῦ θέρους τήν τε Φρυγίαν καὶ τὰ συνεχῆ διετέλεσε πορθῶν — ὑπὸ τὸ φθινόπωρον ἀνέκαμψεν εἰς Ἔφεσον.

πορείᾳ] In Agesil. deinceps sequitur: ἀπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβάνων ἦγεν καὶ τὰς πόλεις etc. quae h. l restituenda sunt.

ἀπροσδοκήτως] Margo Leoncl. ἀπροσδοκήτοις cum B. D. E.

13. προϊόντες] Ita recte Leoncl. vulgatum et Codd. 5 Paris. προϊόντος emendavit. Praeterea αὐτῷ emendabat Koeppen, comparato loco simili V, 4, 59. et VII, 2, 22. Δασκυλλίου Codd. A. E.

τἄμπροσθεν] Leoncl. legebat τοὔμπροσθεν.

Βαγαῖον] Ex margine Leoncl. et Steph. recepi nomen usitatius pro Βαγκαῖον, quod tenent A. E.

ἐς δώδεκα] Ita recte scribere iussit Morus pro ἐκ.

14. ἱππῆς] Haec forma Attica pro ἱππέας infra etiam §. 20. servata fuit a librariis, sed est nominativi tantum. Codices B. C. D. E. ἱππεῖς habent. Br. et Cast. etiam hic ἱππεῖς habent; alibi ἱππέας, ut σφέας pro σφᾶς.

Περσῶν] Morus veluti glos-

ἀποθνήσκει. Γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἱππομαχίας, 15 θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ προόδῳ ἄλοβα γίγνεται τὰ ἱερά. τούτου μέντοι φανέντος, στρέψας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν θάλασσαν. Γιγνώσκων δὲ, ὅτι, εἰ μὴ ἱππικὸν ἱκανὸν κτήσαιτο, οὐ δυνήσοιτο κατὰ τὰ πεδία στρατεύεσθαι, ἔγνω τοῦτο κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι. καὶ τοὺς μὲν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε· προειπὼν δὲ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὅτι ἐξέσται αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι, ἐποίησεν οὕτω ταῦτα ξυντόμως πράττεσθαι, ὥσπερ ἄν τις τὸν ὑπὲρ αὑτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως ζητοίη. Ἐκ δὲ τούτου, ἐπειδὴ ἔαρ 16 ὑπέφαινε, ξυνήγαγε μὲν ἅπαν τὸ στράτευμα ἐς Ἔφεσον, ἀσκῆσαι δ' αὐτὸ βουλόμενος ἆθλα προὔθηκε ταῖς τε ὁπλιτικαῖς τάξεσιν, ἥτις ἄριστα σωμάτων ἔχοι, καὶ ταῖς ἱππικαῖς, ἥτις κράτιστα ἱππεύοι· καὶ πελτασταῖς

sam inclusit. Sequens αὐτῶν Weiske mutat in ὑπ' αὐτῶν, sc. τῶν ὁπλιτῶν.

15. θάλασσαν] Plutarchus εἰς Ἔφεσον. Suspicor, hanc narrationem a Diodoro XIV, 80 male relatam fuisse ad anni sequentis expeditionem: Ἀγησίλαος δ' ἐπεχείρησε μὲν εἰς τὰς ἄνω σατραπείας, ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς οὐ δυνάμενος καλλιερῆσαι πάλιν ἀπήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ θάλασσαν. Etiam hic Codices B. D. ἐπὶ θάλασσαν habent.

πολεμεῖν δέοι] Agesilaus Xenophonteus addit αὐτόν. Deinceps habet τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους τῶν ἐκεῖ πόλεων.

κατέλεξε] Lysias pro Mantitheo p. 578. κατειλεγμένος ἱππεύειν.

προειπὼν δὲ] Agesil. προεῖπε δέ. Deinceps ἵππον καὶ ὅπλα pro vulgato ἱππικὸν rescripsit Leoncl. ex Plutarcho, etsi in Agesilao similiter ἱππικὸν est, ut in Codd. B. C. D. E.

ὅτι ἐξέσται] Agesil. ὡς ἐξέσοιτο.

ἐποίησεν] Agesil. καὶ ἐποίησεν οὕτως ἕκαστον προθύμως ταῦτα πράττειν, ὥσπερ ἄν τις τὸν ὑπὲρ αὑτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως μαστεύοι. ex quo loco Leoncl. pro ζητοίη praeferebat μαστεύοι. In A. I. Br. Castal. deest ταῦτα, ut in codice A. οὕτω C. omittit.

16. ἐπειδὴ] Codex C. ἐπεί. deinceps malim τὸ ἔαρ hic et in Agesilao, ut infra V, 4, 47. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ἐπέστη. Cf. ad IV, 2, 41.

ἥτις ἄριστα] Agesil. ἥτις ἂν ἄριστα: et deinceps κράτιστα ἂν ἱππεύοι. Codex B. bis εἴ τις habet.

δὲ καὶ τοξόταις ἆθλα προὔθηκεν, ὅσοι κράτιστοι πρὸς τὰ προσήκοντα ἔργα φανεῖεν. ἐκ τούτου δὲ παρῆν ὁρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱπποδρόμον τῶν ἱππαζομένων, τοὺς δ' ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας μελετῶντας.
17 Ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἦν, [τὴν Ἔφεσον] θέας ἐποίησεν· ἥ τε γὰρ ἀγορὰ ἦν μεστὴ παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὅπλων ὠνίων· οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως οἴεσθαι πολέμου ἐργαστήριον εἶναι.
18 Ἐπεῤῥώσθη δ' ἄν τις καὶ ἐκεῖνο ἰδὼν, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἀπιόντας, καὶ ἀνατιθέντας τοὺς στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. Ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν σέβοιντο, τὰ δὲ πολεμικὰ ἀσκοῖεν, πειθαρχεῖν δὲ μελετῷεν, πῶς οὐκ εἰκὸς, ἐνταῦθα πάντα
19 μεστὰ ἐλπίδων ἀγαθῶν εἶναι; Ἡγούμενος δὲ, καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβάλλειν πρὸς τὸ μάχεσθαι, προεῖπε τοῖς κήρυξι, τοὺς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἁλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέ-

κράτιστοι πρὸς] Agesil. omittit πρὸς et φαίνοιντο habet, deinceps ἐκ τούτου δὲ, recte postremum certe, ut Codd. B. C. D. pro vulgato ἐκ δὲ τούτου.

πάντα μεστὰ] Agesil., omisso πάντα, habet τῶν ἀνδρῶν γυμναζομένων. Omittit etiam articulum ante ἱππαζομένων.

μελετῶντας] Agesil. ἐπὶ στόχον ἱέντας.

17. ὅπλων ὠνίων] A. I. Br. Cast. ὅπλων καὶ ὠνίων cum Codice E. Iunt. ἰωνίων.

χαλκεῖς] Agesil. σιδηρεῖς — σκυτεῖς — γραφεῖς.

οἴεσθαι] Agesil. ἡγήσω ἄν. Polyb. XII, p. 235. Schw. οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν εἶπε κατὰ τὸν Ξενοφῶντα τότε θεασάμενος ἐκείνην τὴν πόλιν ἐργαστήριον εἶναι πολέμου, unde suspicor, h. l. olim fuisse scriptum: ὥστε τὸν θεασάμενον τὴν πόλιν οἴεσθαι π. ἐ. εἶναι.

18. πρῶτα] Ages. et Codd. B. D. E. πρῶτον. deinceps καὶ τοὺς ἀνατιθέντας B. sed manus secunda τοὺς delevit.

σέβοιντο] Agesil. σέβοιεν — πειθαρχίαν.

19. ἐμβάλλειν] Ages. ἐμβαλεῖν.

ποτε ἐνδύεσθαι, μαλακοὺς δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν, οὐδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι.

20 'Εν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ἤδη, ἀφ' οὗ ἐξέπλευσεν ὁ 'Αγησίλαος, διεληλύθει. (Olymp. 96½.) ὥστε οἱ μὲν περὶ Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον, διάδοχοι δ' αὐτῶν οἱ περὶ 'Ηριππίδαν παρῆσαν. Τούτων Ξενοκλέα μὲν καὶ ἄλλον ἔταξεν ἐπὶ τοὺς ἱππέας, Σκύθην δὲ ἐπὶ τοὺς νεοδαμώδεις ὁπλίτας, 'Ηριππίδαν δ' ἐπὶ τοὺς Κυρείους, Μίγδωνα δὲ ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πόλεων στρατιώτας, καὶ προεῖπεν αὐτοῖς, (ὅτι) ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν οὕτω τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο, ὡς ἀγωνιούμενοι. 21 'Ο μέντοι Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν, πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, ἐς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν, καὶ τό τε πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν ἐς Καρίαν διεβίβασε, καὶ τὸ ἱππικὸν ἐς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. ὁ δ' 'Αγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ', ὥσπερ προεῖπεν,

μαλακοὺς] Ages. πίονας. Plutarchus ἁπαλούς. Polyaenus II, 1, 5. τὰ μὲν σώματα αὐτῶν ἀσθενῆ καὶ λευκὰ διὰ τὴν τρυφήν. Frontinus I, 11, 17.: nudatos militibus suis, ut alba corpora et umbratica contemnerent, ostendit. Cf. et Agatharchides apud Athenaeum XII, p. 550.

20. διάδοχοι δ' αὐτῶν] B. D. E. αὐτοῖς, quod habet margo Leoncl. et St. Sic est διάδοχος Κλεάνδρῳ Anabas. VII, 2, 5.

Ξενοκλέα] Xenoclem et Scythen ad pugnam Chaeroneensem eductos nominat Plutarchus Ages. 16., unde apparet, quanto in pretio apud Agesilaum fuerint. Pro αὐτῶν in margine Leoncl. et Steph. est αὐτοῖς. Et pro vulgato ἱππῆς Iunt. Cast. ἱππεῖς cum B. C. D. E.

Κυρείους] Codex B. Κυριείους. deinceps Μύγδωνα B. D. F.

ὅτι ὡς] Agesil. cum Codd. B. D. E. omittit ὅτι. Male A. I. Br. Cast. προσεῖπεν.

τὰ κράτιστα] Plutarchus εἰς Λυδίαν. Polyaenus II, 1, 9. 'Αγησίλαος ἐπὶ τὰς Σάρδεις ἐλαύνων, καθῆκε λογοποιοὺς, ὡς ἐξαπατῶν Τισσαφέρνην, στέλλεται μὲν ἐπὶ Λυδίας, τρέπεται δὲ ἀφανῶς ἐπὶ Καρίας. Ita locus ille legendus est, quem vertisse videtur Frontinus I, 8, 11.

αὐτόθεν οὕτω] Ages. αὐτόθεν αὐτῷ.

21. ἐμβαλεῖν] A. I. Bryl. Cast. ἐκβαλεῖν cum Codd. B. E. Deinceps Ages. τότε οὖν πεζόν.

εὐθὺς ἐς τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐνέβαλε. καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ εἶχε, τῇ δὲ τετάρτῃ ἧκον οἱ 22 τῶν πολεμίων ἱππῆς. Καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν [ὁ ἡγεμὼν], διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ, κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους ἐς ἁρπαγήν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος, βοηθεῖν ἐκέλευσε τοὺς ἱππέας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι, ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν, καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν ἱππέων τάξεσιν. 23 Ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος, γιγνώσκων, ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὔπω παρείη τὸ πεζὸν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην ξυνάψαι, εἰ

τόπον ἐνέβαλε] Agesil. ἐχώρησε. Τόπος est regio. Demosth. Reiskii p. 49. ταῖς ἄλλαις ταῖς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ νήσοις. et p. 475. τὸν περὶ Θρᾴκην τόπον. Plutarchus Ages. c. 10. τὸ περὶ Σάρδεις πεδίον.

εἶχε] Ages. παρεῖχε. Deinceps vulgatum ἱππεῖς mutavi in ἱππῆς Atticum.

22. εἶπε, διαβάντι] Agesil. εἶπεν ὁ ἡγεμὼν, quia de Persico duce est sermo. Atque ita h. l. scribit et interpretatur Leonclav., quem cum Weiskio sequor. Compara sect. 24. Diodorus XIV, 80. ἐξαγαγὼν τὴν δύναμιν εἰς τὸ Καΰστρου πεδίον καὶ τὴν περὶ Σίπυλον χώραν ἐδῄωσε τὰς τῶν ἐγχωρίων κτήσεις. — Ἀγησίλαος δὲ εἰς πλινθίον συντάξας τοὺς στρατιώτας ἀντείχετο τῆς παρὰ τὸν Σίπυλον παρωρείας ἐπιτηρῶν καιρὸν εὔθετον εἰς τὴν τῶν πολεμίων ἐπίθεσιν, ἐπελθὼν δὲ τὴν χώραν μέχρι Σάρδεων ἔφθειρε τούς τε κήπους καὶ τὸν παράδεισον τὸν Τισσαφέρνους — μετὰ δὲ ταῦτ' ἐπιστρέψας, ὡς ἀνὰ μέσον ἐγενήθη τῶν τε Σάρδεων καὶ Θυβάρνων ἀπέστειλε Ξενοκλέα τὸν Σπαρτιάτην μετὰ χιλίων καὶ τετρακοσίων στρατιωτῶν νυκτὸς εἴς τινα δασὺν τόπον, ὅπως ἐνεδρεύσῃ τοῖς βαρβάροις. αὐτὸς δὲ ἅμ' ἡμέρᾳ πορευόμενος μετὰ τῆς δυνάμεως, ἐπειδὴ τὴν μὲν ἐνέδραν παρήλλαξεν, οἱ δὲ βάρβαροι προσπίπτοντες ἀτάκτως τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐξήπτοντο παραδόξως, ἐξαίφνης ἐπέστρεψεν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. Nimis igitur ieiune et obscure narravit haec Xenophon.

ὁ Ἀγησίλαος] Articulum ex Agesilao addi voluit Leonclavius.

23. ἔνθα δὴ ὁ] Articulum ex Agesilao iterum addidi, suadente h. l. Moro. ἔνθα καὶ E. habet. Deinceps ὅτι μὲν τοῖς B.

ἀπείη] Ex Agesilao posuit Morus pro ἀπήει, quod habet solus Codex E.

καλὸν] Agesil. καιρὸν, probante Leonclav. et sic B. D. E. Deinceps ibidem ἀντιτεταγμένους.

δύναιτο. σφαγιασάμενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς παρατεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑφηγεῖσθαι. παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἑπομένου. Τοὺς μὲν 24 δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ Πέρσαι· ἐπεὶ δὲ ἅμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δ' ἄλλοι ἔφυγον· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπακολουθοῦντες αἱροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν πελτασταί, ὥσπερ εἰκός, ἐς ἁρπαγὴν ἐτράποντο, ὁ δ' Ἀγησίλαος κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιεστρατοπεδεύσατο· καὶ ἄλλ' ἄττα πολλὰ χρήματα ἐλήφθη, ἃ εὗρε πλέον ἢ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ αἱ κάμηλοι δὲ τότε ἐλήφθησαν, ἃς Ἀγησίλαος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν.

Ὅτε δὲ αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν 25 Σάρδεσιν ἔτυχεν ὤν· ὥστε ᾐτιῶντο οἱ Πέρσαι προδεδό-

ὁπλιτῶν] Ex Agesilao hoc vulgato ἱππέων substitui voluit iam Fr. Portus. Plutarchus Agesil. cap. 10. καὶ τοῖς μὲν ἱππεῦσιν ἀναμίξας τὸ πελταστικὸν ἐλαύνειν ἐκέλευσεν ὡς τάχιστα καὶ προσβάλλειν τοῖς ἐναντίοις. Sed is alium videtur auctorem sequi. Deinceps ἐκβάλλειν habet E.

τοὺς δέκα ἀφ' ἥβης] Codex B. τὰ δέκα habet. Ages. τινὰς ἀφ' ἥβ., quod ex h. l. correxit Leonclavius. Supra II, 4, 32. est τοὺς τὰ δέκα ἀφ' ἥβης. Sed infra IV, 5, 16. est διώκειν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης. §. 15. τὰ δέκα. IV, 6, 10. V, 4, 40. Quare codicis optimi auctoritatem secutus sum.

24. ἐπεὶ δὲ] Agesil. ἐπειδὴ δὲ. Codices B. D. E. ἐπεὶ δ' ἅμα.

ἔπεσον] A. I. Br. Cast. cum Codice A. ἐνέπεσον. Deinceps Ages. ἔφευγον cum Codicibus B. D. E. postea δ' Ἕλληνες D. E.

ἐτράποντο] Ages. ἐτρέποντο et ante κύκλῳ inserit ἔχων.

ἄλλ' ἄττα] Ald. cum Codd. A. E. ἄλλαττα. Iunt. Bryl. Castal. ἄλλ' ἄττα. Editiones reliquae ἄλλα τε. Weiske fecit ἄλλα τε πολλὰ ἄττα χρ.

χρήματα] Polyaenus l. c. ὁ δὲ Λάκων κατέδραμε Λυδίαν καὶ λείαν πολλὴν κατέσυρεν. Frontinus: ipse Lydiam, ubi caput hostium regni erat, irrupit, oppressisque, qui illic agebant, pecunia regia potitus est.

εὗρε] vendita fuerunt. Vide ad Memorabilia II, 5, 5.

25. ὅτε δὲ] Codd. B. D. E. ὅτε δ' ἡ.

ἔτυχεν ὤν] Contra Diodorus XIV, 80. ἀπὸ δὲ τῆς μάχης

σθαι ὑπ' αὐτοῦ. γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Περσῶν βασιλεὺς, Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ αὐτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. τοῦτο δὲ ποιήσας ὁ Τιθραύστης πρέσβεις πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, λέγοντας· Ὦ Ἀγησίλαε, ὁ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην· βασιλεὺς δὲ ἀξιοῖ, σὲ μὲν ἀποπλεῖν οἴκαδε, τὰς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὔσας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν 26 αὐτῷ ἀποφέρειν. Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι οὐκ ἂν ποιήσειε ταῦτα ἄνευ τῶν οἴκοι τελῶν· σὺ δ' ἀλλὰ, ἕως ἂν πύθῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως, μεταχώρησον, ἔφη, ἐς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ τὸν σὸν ἐχθρὸν τετιμώρημαι. ἕως ἂν τοίνυν, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, ἐκεῖσε πορεύωμαι, δίδου τῇ στρατιᾷ τὰ ἐπιτήδεια. ἐκείνῳ μὲν δὴ ὁ Τιθραύστης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα, ὁ δὲ λαβὼν ᾔει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν. 27 Ὄντι δ' αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ὑπὲρ Κύμης, ἔρχεται

Τισσαφέρνης μὲν εἰς Σάρδεις ἀπεχώρησε.

- ἀποτέμνει] Agesil. ἀπέτεμε. A matre instigatus Parysatide interfecit. Diodorus l. c. et Polyaenus VII, 16., qui dolum narrat. Deinceps πέμπει πρέσβεις B. D.

26. ἀποκριναμένου] Ita vulgatum ἀποκρινομένου cum Paris. B. C. D. correxi. Similis est locus supra III, 2, 23.

ἐπειδὴ καὶ] A. I. Br. Castal. cum Codice A. ἐπειδὴ μὲν ἐγώ. Morus malebat ἐπειδή γε aut περ.

πορεύωμαι] A. I. Br. Castal. cum Codice E. πορεύομαι. Deinceps ἐκείνῳ μὲν δὲ B. E.

τάλαντα] Diodorus XIV, 80. αὐτὸς δὲ τὸν Ἀγησίλαον πείσας εἰς λόγους ἐλθεῖν ἑξαμηναίους ἀνοχὰς ἐποιήσατο. Isocrates Panegyr. 41. τὴν μέν γε μετ' Ἀγησιλάου στρατιὰν ὀκτὼ μῆνας ταῖς ἑαυτῶν δαπάναις διέθρεψαν.

Φρυγίαν] Diodorus: Ἀγησίλαος ἐπεχείρησε μὲν εἰς τὰς ἄνω σατραπείας, ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς οὐ δυνάμενος καλλιερῆσαι, πάλιν ἀπήγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ θάλασσαν. Sed vide ad §. 15.

27. κώμης] Ita A. I. Bryl. Castal. Κύμην scribere suasit Fr. Portus et mediterraneam interpretatur, quae Φρικωνὶς et Larissa etiam dicta fuerit. Hoc habent Codd. B. D. et receperunt Leonclavius et Stephanus, in quarum editionum margine legitur etiam Καυῆς ex libro IV, 1, 10. Equidem Κύμην approbo propter locum Diodori XIV, 79. supra iam allatum, ubi Agesilaus, simulato in Cariam itinere, cum Cymam usque pervenisset, subito devertitur et Phrygiam invadit.

ἔρχεται] Leonclavius addit ὁ ἐπιστέλλων. Ceterum soli A-

ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν, ἄρχειν καὶ τοῦ ναυτικοῦ, ὅπως γιγνώσκοι, καὶ καταστήσασθαι ναύαρχον, ὅντινα αὐτὸς βούλοιτο. τοῦτο δ' ἐποίησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοιῷδε λογισμῷ, ὡς, εἰ ὁ αὐτὸς ἀμφοτέρων ἄρχοι, τό τε πεζὸν πολὺ ἂν ἰσχυρότερον εἶναι, καθ' ἓν οὔσης τῆς ἰσχύος ἀμφοτέροις, τό τε ναυτικὸν, ἐπιφαινομένου τοῦ πεζοῦ, ἔνθα δέοι. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀγησί-28 λαος, πρῶτον μὲν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε ταῖς ἐν ταῖς νήσοις καὶ ταῖς ἐπιθαλαττιδίοις τριήρεις ποιεῖσθαι, ὁπόσας ἑκάστη βούλοιτο τῶν πόλεων. καὶ ἐγίνοντο καιναὶ, ἐξ ὧν αἵ τε πόλεις ἐπηγγείλαντο καὶ οἱ ἰδιῶται ἐποιοῦντο, χαρίζεσθαι βουλόμενοι, ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Πείσανδρον δὲ τὸν τῆς γυναικὸς ἀδελφὸν 29 ναύαρχον κατέστησε, φιλότιμον μὲν καὶ ἐῤῥωμένον τὴν ψυχὴν, ἀπειρότερον δὲ τοῦ παρασκευάζεσθαι ὡς δεῖ. καὶ Πείσανδρος μὲν ἀπελθὼν τὰ ναυτικὰ ἔπραττεν· ὁ δ' Ἀγησίλαος, ὥσπερ ὥρμησεν, ἐπὶ τὴν Φρυγίαν ἐπορεύετο.

CAPUT V.

Ὁ μέντοι Τιθραύστης, καταμαθεῖν δοκῶν τὸν 1 Ἀγησίλαον καταφρονοῦντα τῶν βασιλέως πραγμάτων, καὶ οὐδαμῇ διανοούμενον ἀπιέναι ἐκ τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλπίδας ἔχοντα μεγάλας αἱρήσειν βασιλέα, ἀπορῶν, τί χρῷτο τοῖς πράγμασι, πέμπει Τιμοκράτην

gesilao id contigisse, ut imperium classis simul illi permitteretur, annotat Plutarch. c. 10. et Pausanias III, 9, p. 226.

ἀμφοτέρων] A. I. Bryl. Castal. cum Codice E. ἀμφότερα. Deinceps ἄρχοι emendabat Morus, quod dedit B.

28. παρήγγειλε] Codex B. παρηγγείλετο habet, et deinceps ἑκάστους.

29. ἀπειρότερον] Plutarchus et seniores et prudentiores adfuisse ait. Sed nimius fuit Agesilai in suos amor et studium in amicos.

1. Τιμοκράτην] Pausanias III, 9. cum nostro facit; sed Plutarchus Artaxerx. cap. 20. Hermocratem appellat. εἰς Ἑλλάδα B. C.

τὸν Ῥόδιον ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοὺς χρυσίον ἐς πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ κελεύει πειρᾶσθαι, πιστὰ τὰ μέγιστα λαμβάνοντα, διδόναι τοῖς προεστηκόσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐφ' ᾧ τε πόλεμον ἐξοίσειν πρὸς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖνος δ' ἐλθὼν δίδωσιν ἐν Θήβαις μὲν Ἀνδροκλείδᾳ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ καὶ Γαλαξιδώρῳ, ἐν Κορίνθῳ δὲ Τιμολάῳ τε καὶ Πολυάνθει, ἐν Ἄργει δὲ 2 *Κύλωνί τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οὐ μεταλαβόντες τούτου τοῦ χρυσίου ὅμως πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πόλεμον, νομίζοντές τε αὐτῶν ἄρχεσθαι. Οἱ μὲν δὴ δεξάμενοι τὰ χρήματα ἐς τὰς οἰκείας πόλεις διέβαλλον τοὺς Λακεδαιμονίους· ἐπεὶ δὲ ταύτας ἐς μῖσος αὐτῶν προήγαγον, συνίστασαν καὶ τὰς μεγίστας πόλεις πρὸς ἀλλήλας.*

πεντήκοντα τάλαντα] Agesilaus hinc decem millibus sagittariorum, hoc est, numorum Persicorum, sagittario signatorum, expulsum se ex Asia esse aiebat, auctore Plutarcho c. 15. Haec pecunia seditiones civitatum graecarum et bellum contra Lacedaemonios concitavit.

Ἀνδροκλείδᾳ] Plutarchus Lys. 27. hunc cum Amphitheo, Pausanias l. c. cum Ismenia et Amphithemin nominat. Amphitheon a Spartanis harmostis in carcerem coniectum, et tunc, cum exsules redirent, liberatum, saepius nominat. Plutarchus de Genio Socratis p. 282. et alibi. Igitur scriptura Amphitheus vera esse videtur. Galaxidorum Ismeniae superfuisse, cognoscitur indidem ex Plutarcho p. 279. et 292. Sed mirum, Diodorum et quem is fuit secutus, nihil de his pecuniis tradere, in quibus Xenophon criminis maximi accusandi occasionem sibi reperisse visus est.

Πολυάνθει] Eundem nominat Thucyd. VII, 31.

Κύκλωνι] Pausanias Cylonem et Sodamam nominat, et *Κύλωνι* habet Codex B. In Pausania liber Vindob. *Κύκλων* habet.

2. *καὶ οὐ*] Mallem *καίπερ οὐ*. Ceterum Pausanias ait, Cephalum et Epicratem, *συνέσφορον* appellatum, partem pecuniae etiam accepisse.

νομίζοντές τε αὐτῶν] Vitium vulgatae emendabat Leonclav. *ἐνόμιζόν τε αὐτῶν τὸ ἄρχεσθαι*, i. e. putabant, suas partes esse bellum auspicari. Contra Morus quaedam excidisse putat, quae efficerent hunc sensum; quod existimabant, indignum se esse, sub aliorum esse imperio, scilicet Lacedaemoniorum. Recte! Igitur fortasse inserendum *ἀνάξιον*. Huc facit infra §. 10. Sed brevior ratio emendandi *αὐτῶν τὸ ἄρχειν* est.

διέβαλλον] Ita B. pro vulgato *διέβαλον*.

Γιγνώσκοντες δὲ οἱ ἐν ταῖς Θήβαις προεστῶτες, 3 ὅτι, εἰ μή τις ἄρξει πολέμου, οὐκ ἐθελήσουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι λύειν τὰς σπονδὰς πρὸς τοὺς συμμάχους, πείθουσι Λοκροὺς τοὺς Ὀπουντίους, ἐκ τῆς ἀμφισβητησίμου χώρας Φωκεῦσί τε καὶ ἑαυτοῖς χρήματα τελέσαι, νομίζοντες, τοὺς Φωκέας, τούτου γενομένου, ἐμβαλεῖν ἐς τὴν Λοκρίδα· καὶ οὐκ ἐψεύσθησαν, ἀλλ' εὐθὺς οἱ Φωκεῖς, ἐμβαλόντες ἐς τὴν Λοκρίδα, πολλαπλάσια χρήματα ἔλαβον. Οἱ οὖν περὶ τὸν Ἀνδροκλείδαν ταχὺ ἔπεισαν τοὺς Θηβαίους βοηθεῖν τοῖς Λοκροῖς, ὡς οὐκ ἐς τὴν ἀμφισβητήσιμον, ἀλλ' ἐς τὴν ὁμολογουμένην φίλην τε καὶ σύμμαχον εἶναι Λοκρίδα ἐμβεβληκότων αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι ἀντεμβαλόντες ἐς τὴν Φωκίδα ἐδῄουν τὴν χώραν, εὐθὺς οἱ Φωκεῖς πέμπουσι πρέσβεις ἐς Λακεδαίμονα, καὶ ἠξίουν βοηθεῖν αὐτοῖς, διδάσκοντες, ὡς οὐκ ἦρξαντο πολέμου, ἀλλ' ἀμυνόμενοι ἦλθον ἐπὶ τοὺς Λοκρούς. Οἱ μέντοι 5

3. ἄρξοι] Cum B. dedi ἄρξει.

ἑαυτοῖς — τελέσαι] Pertinet ἑαυτοῖς ad Locros Opuntios. Pausanias III, 9, p. 227. Locri ex Amphissa initium belli fecerunt: τοῖς γὰρ δὴ Λοκροῖς ἡ πρὸς τοὺς Φωκέας ἐτύγχανεν οὖσα ἀμφισβητήσιμος γῆ. ἐκ ταύτης τόν τε σῖτον ἀκμάζοντα ἔταμον καὶ ἤλασαν λείαν ἄγοντες. Sed Amphissa maxima fuit Locrorum Ozolarum civitas. Hanc inprimis controversiam de agris habuisse cum Phocensibus, ait Pausanias; atque ipsa Amphissa videtur in controversia fuisse inter Phocenses et Locros. Herodotus VIII, 32. Ἄμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. c. 36. τὴν Λοκρίδα vocat. Thucydides III, 101. ad Locros Ozolas Amphissenses refert, addens, eos cum Lacedaemoniis fecisse διὰ τὸ τῶν Φωκέων ἔχθος. Locri οἱ Ἀμφισσεῖς agrum olim Cirrhaeorum et Craugalidarum exsecratum ab Amphictyonibus excolere coeperant. Cf. Aeschines contra Ctesiph. p. 504., ubi historia agri narratur. Hinc, qui Epaminondam interfecisse se iactabat Euonamus Amphissensis, heroicos honores nactus fuit apud Phocenses, auctore Plutarcho in Amatorio p. 51. — Pro τελέσαι Morus ex loco Pausaniae comparato legendum censebat ἁρπάσαι aut λαμβάνειν. Facillima est emendatio ἐλάσαι. Bellum, hic descriptum, dici solebat Boeoticum. Breviter haec narrat Diodorus XIV, 8. sub Olympiade 96, 1.

4. ὁμολογουμένην φίλην] Posterius vocabulum abest A. I. Br. Cast. Vide ad II, 3, 38.

Λακεδαιμόνιοι ἄσμενοι ἔλαβον πρόφασιν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, πάλαι ὀργιζόμενοι αὐτοῖς τῆς τε ἀντιλήψεως τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος δεκάτης ἐν Δεκελείᾳ, καὶ τοῦ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ μὴ ἐθελῆσαι ἀκολουθῆσαι. ᾐτιῶντο δ' αὐτοὺς, καὶ Κορινθίους πεῖσαι μὴ συστρατεύειν. ἀνεμιμνήσκοντο δὲ καὶ, ὡς θύοντ' ἐν Αὐλίδι τὸν Ἀγησίλαον οὐκ εἴων καὶ τὰ τεθυμένα ἱερὰ ὡς ἔῤῥιψαν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ· καὶ ὅτι οὐδ' ἐς τὴν Ἀσίαν ξυνεστράτευον Ἀγησιλάῳ. ἐλογίζοντο δὲ καὶ καλὸν καιρὸν εἶναι τοῦ ἐξάγειν στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ παῦσαι τῆς ἐς αὐτοὺς ὕβρεως· τά τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καλῶς σφίσιν ἔχειν, κρατοῦντος Ἀγησιλάου, καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐδένα ἄλλον πόλεμον ἐμποδὼν σφίσιν εἶναι.
6 Οὕτω δὲ γιγνωσκούσης τῆς πόλεως τῶν Λακεδαιμονίων, φρουρὰν μὲν οἱ ἔφοροι ἔφαινον, Λύσανδρον δ' ἐξέπεμψαν ἐς Φωκέας, καὶ ἐκέλευσαν, αὐτούς τε τοὺς Φωκέας ἄγοντα παρεῖναι καὶ Οἰταίους καὶ Ἡρακλεώτας καὶ Μηλιέας καὶ Αἰνιᾶνας ἐς Ἁλίαρτον. ἐκεῖσε δὲ καὶ Παυσανίας, ὅσπερ ἔμελλεν ἡγεῖσθαι, ξυνετίθετο

5. στρατεύειν] Margo L. et St. τοῦ στρατεύειν e coniectura Stephani.

δεκάτης] Iustinus V, 11.: „Interea Thebani Corinthiique legatos ad Lacedaemonios mittunt, qui ex manubiis portionem praedae communis belli periculique peterent. Quibus negatis non quidem aperte bellum adversus Lacedaemonios decernunt, sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset." Plutarchus Lysandri cap. 27. οἱ Θηβαῖοι μόνοι τῆς δεκάτης ἀντεποιήσαντο τοῦ πολέμου, τῶν ἄλλων συμμάχων ἡσυχαζόντων, καὶ περὶ χρημάτων ἠγανάκτησαν, ἃ Λύσανδρος εἰς Σπάρτην ἀπέστειλε.

θύειν τ'] Morus τε putat esse delendum ut superfluum; ego vero θύοντα malim, quod habet Codex E. Cf. III, 4, 4.

τεθυμένα ἱερὰ] Pausanias: τῶν ἱερείων καιόμενα ἤδη τὰ μηρία ἀποῤῥίπτουσιν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, III, p. 225., ubi praeter Thebanos etiam Corinthios, Argivos et Athenienses Agesilaum ducem in Asiam non secutos fuisse ait. [Deinde καλὸν spurium videtur. V, c. 4, 23. G. H. S.]

ἔχειν] Iuntina ἔχει. Forte voluit ἔχοι.

6. ἡγεῖσθαι] A. I. Br. Castal. ἐνηγεῖσθαι. Sequens ξυμμάχους omittit B. De Oetaeis dicetur infra ad finem huius libri.

παρέσεσθαι ἐς ῥητὴν ἡμέραν, ἔχων Λακεδαιμονίους τε καὶ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους τῶν Πελοποννησίων. καὶ ὁ μὲν Λύσανδρος τά τε ἄλλα τὰ κελευόμενα ἔπραττε καὶ προσέτι Ὀρχομενίους ἀπέστησε Θηβαίων. Ὁ δὲ Παυσανίας, ἐπεὶ τὰ διαβατήρια ἐγένετο αὐτῷ, 7 καθεζόμενος ἐν τῇ Τεγέᾳ τούς τε ξεναγοὺς διέπεμπε καὶ τοὺς ἐκ τῶν περιοικίδων πόλεων στρατιώτας περιέμενεν· ἐπεί γε μὴν δῆλον τοῖς Θηβαίοις ἐγένετο, ὅτι ἐμβάλοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς τὴν χώραν αὐτῶν, πρέσβεις ἔπεμψαν Ἀθήναζε, λέγοντας τάδε·

Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἃ μὲν μέμφεσθε ἡμῖν, ὡς 8 ψηφισαμένοις χαλεπὰ περὶ ὑμῶν ἐν τῇ καταλύσει τοῦ πολέμου, οὐκ ὀρθῶς μέμφεσθε· οὐ γὰρ ἡ πόλις ἐκεῖνα ἐψηφίσατο, ἀλλ' εἷς ἀνὴρ εἶπεν, ὃς ἔτυχε τότε ἐν τοῖς συμμάχοις καθήμενος. ὅτε δὲ παρεκάλουν ἡμᾶς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τότε ἅπασα ἡ πόλις ἀπεψηφίσατο, μὴ συστρατεύειν αὐτοῖς. Δι' ὑμᾶς οὖν οὐχ ἥκιστα ὀργιζομένων ἡμῖν τῶν Λακεδαιμονίων, δίκαιον εἶναι νομίζομεν, βοηθεῖν ὑμᾶς τῇ πόλει ἡμῶν. Πολὺ δ' ἔτι μᾶλλον ἀξιοῦμεν, ὅσοι τῶν ἐν ἄστει ἐγέ- 9 νεσθε, προθύμως ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἰέναι. ἐκεῖνοι γάρ, καταστήσαντες ὑμᾶς ἐς ὀλιγαρχίαν καὶ ἐς ἔχθραν τῷ δήμῳ, ἀφικόμενοι πολλῇ δυνάμει, ὡς ὑμῖν

ἀπέστησε Θηβαίων] Alia interim acciderunt, veluti pugna cum Thebanis, de qua Plutarchus in Apophthegm. p. 870. Λύσανδρος ἐρωτώμενος, ὅπως ὁ Χάρων ἐνίκησεν αὐτόν, τῇ πολυμαχανίᾳ εἶπεν.

7. Τεγέᾳ] Pausanias III, 5, p. 215. παρὰ Τεγεατῶν καὶ ἐξ Ἀρκαδίας τῆς ἄλλης ἀθροίζων δύναμιν. Deinceps vulgatum ἐμβάλλοιεν correxi.

Ἀθήναζε] Athenienses tunc legatos miserant ad Lacedaemonios, rogaturi, ut iure et disceptatione res repeterent, quos Lacedaemonii contemtos cum ira dimiserunt, auctore Pausania III, p. 228.

8. ψηφισαμένοις] Margo Leoncl. ψηφισαμένων cum Codice B.

εἷς ἀνὴρ] Erianthes, de quo supra ad II, 2, 19.

τοῖς συμμάχοις καθήμενος] in consilio Lacedaemoniorum et sociorum sedens. Articulum omittunt A. I. Br. Cast.

σύμμαχοι, παρέδοσαν ὑμᾶς τῷ πλήθει· ὥστε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, ἀπολώλατε, ὁ δὲ δῆμος οὑτοσὶ ὑμᾶς
10 ἔσωσε. Καὶ μὴν ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλοισθ' ἂν τὴν ἀρχὴν, ἣν πρότερον ἐκέκτησθε, ἀναλαβεῖν, πάντες ἐπιστάμεθα· τοῦτο δὲ πῶς μᾶλλον εἰκὸς γενέσθαι, ἢ εἰ αὐτοὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων ἀδικουμένοις βοηθοῖτε; ὅτι δὲ πολλῶν ἄρχουσι, μὴ φοβηθῆτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τοῦτο θαῤῥεῖτε, ἐνθυμούμενοι, ὅτι καὶ ὑμεῖς, ὅτε πλείστων ἤρχετε, τότε πλείστους ἐχθροὺς ἐκέκτησθε. ἀλλ' ἕως μὲν οὐκ εἶχον, ὅποι ἀποσταῖεν, ἔκρυπτον τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν· ἐπεὶ δέ γε Λακεδαιμόνιοι προέστησαν, τότε ἔφηναν,
11 οἷα περὶ ὑμῶν ἐγίγνωσκον. καὶ νῦν γε, ἂν φανεροὶ γενώμεθα ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς ξυνασπιδοῦντες ἐναντία τοῖς Λακεδαιμονίοις, εὖ ἴστε, ἀναφανήσονται πολλοὶ οἱ μισοῦντες αὐτούς. Ὡς δὲ ἀληθῆ λέγομεν, ἐὰν ἀναλογίσησθε, αὐτίκα γνώσεσθε. τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής; οὐκ Ἀργεῖοι μὲν ἀεί ποτε
12 δυσμενεῖς αὐτοῖς ὑπάρχουσιν; Ἠλεῖοί γε μὴν, νῦν ἐστερημένοι καὶ χώρας πολλῆς καὶ πόλεων, ἐχθροὶ αὐτοῖς προσγεγένηνται. Κορινθίους δὲ καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς τί φῶμεν; οἳ ἐν μὲν τῷ πρὸς ὑμᾶς πολέμῳ μάλα λιπαρούμενοι ὑπ' ἐκείνων πάντων καὶ πόνων καὶ κινδύνων καὶ τῶν δαπανημάτων μετεῖχον· ἐπεὶ δ' ἔπραξαν ἃ ἐβούλοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ποίας

10. βοηθοῖτε] Iunt. βοηθοῖντε. Cast. βοηθῆτε.

11. ξυνασπιδοῦντες] A. I. Br. Castal. cum Codd. A. E. ξυνασπιδιοῦντες. Leoncl. et Steph. malunt ξυνασπιοῦντες, quod probat Morus, quoniam verbi ἀσπιδοῦν exempla probata non exstent. Sed infra VII, 4, 23. legitur συνασπιδοῦντες sine ulla varietate. Aristophanes Acharn. 365. ἐνασπιδοῦσθαι et Philo ἐπασπιδώσομαι dixit.

12. χώρας] St. et Leoncl. cum Codd. B. D. καὶ χώρας πολλῆς. Quod equidem probo, ne Elei omni plane terra privati fuisse dicantur.

καὶ τῶν] Morus articulum sibi suspectum inclusit. Paulo antea verba μάλα λιπαρούμενοι scio defendi posse: sed multo magis suspicio odii Arcadum in Lacedaemonios augebitur, si legas μάλα ταλαιπωρούμενοι.

ἢ ἀρχῆς ἢ τιμῆς ἢ ποίων χρημάτων μεταδεδώκασιν αὐτοῖς; ἀλλὰ τοὺς μὲν εἵλωτας ἁρμοστὰς καθιστάναι ἀξιοῦσι, τῶν δὲ ξυμμάχων ἐλευθέρων ὄντων, ἐπεὶ εὐτύχησαν, δεσπόται ἀναπεφήνασιν. Ἀλλὰ μὴν καὶ 13 οὓς ὑμῶν ἀπέστησαν φανεροί εἰσιν ἐξηπατηκότες· ἀντὶ γὰρ ἐλευθερίας διπλῆν αὐτοῖς δουλείαν παρεσχήκασιν· ὑπό τε γὰρ τῶν ἁρμοστῶν τυραννοῦνται, καὶ ὑπὸ δέκα ἀνδρῶν, οὓς Λύσανδρος κατέστησεν ἐν ἑκάστῃ πόλει. ὅ γε μὴν τῆς Ἀσίας βασιλεὺς καὶ τὰ μέγιστα αὐτοῖς συμβαλόμενος εἰς τὸ ὑμῶν κρατῆσαι, νῦν τί διάφορον πάσχει, ἢ εἰ μεθ' ὑμῶν κατεπολέμησεν αὐτούς; Πῶς 14 οὖν οὐκ εἰκός, ἐὰν ὑμεῖς αὖ προστῆτε τῶν οὕτω φανερῶς ἀδικουμένων, νῦν ὑμᾶς πολὺ ἤδη μεγίστους τῶν πώποτε γενέσθαι; ὅτε μὲν γὰρ ἤρχετε, τῶν κατα θάλατταν μόνον δήπου ἡγεῖσθε· νῦν δὲ πάντων καὶ ἡμῶν καὶ Πελοποννησίων καὶ ὧν πρόσθεν ἤρχετε, καὶ αὐτοῦ βασιλέως, τοῦ μεγίστην δύναμιν ἔχοντος, ἡγεμόνες ἂν γένοισθε. Καίτοι ἦμεν πολλοῦ ἄξιοι καὶ ἐκείνοις σύμμαχοι, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε· νῦν δέ γε εἰκός, τῷ παντὶ ὑμῖν ἐῤῥωμενεστέρως ἡμᾶς συμμαχήσειν ἢ τότε Λακεδαιμονίοις· οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ νησιωτῶν ἢ Συρακουσίων, οὐδ' ὑπὲρ ἀλλοτρίων, ὥσπερ τότε, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀδικουμένων βοηθήσομεν. Καὶ 15 τοῦτο μέντοι χρὴ εὖ εἰδέναι, ὅτι ἡ Λακεδαιμονίων

εἵλωτας] Auget odium, quod non Spartanos, nec περιοίκους, sed Helotes mitti ait harmostas a Lacedaemoniis, et liberis servos praefici. deinceps καθίστανται E. habet.

13. συμβαλόμενος] Recte hoc vulgato συμβαλλόμενος substituit Morus. Deinceps margo Leoncl. εἰς τὸ ὑμῶν cum B. D. pro vulgato πρὸς τό.

14. γενέσθαι] Etiam hic intellige omissum ἄν, de futuro tempore.

τοῦ μεγίστην] — ἂν γένησθε Codex E. τὴν δ. B. μεγίστου. recte γένοισθε B. C. D.

εἰκός, τῷ παντὶ — ἔψεσθαι] B. συμμαχεῖν. D. ὑμῖν συμμαχεῖν ἡμᾶς. solus A. ἔψεσθαι habet. Margo Leoncl. συμμαχήσειν, quod recepi. τῷ παντὶ est omnino, ut supra II, 3, 22. et alibi: igitur post εἰκός comma posui, ut τῷ παντὶ coniungatur cum ἐῤῥωμενεστέρως συμμαχήσειν. Denique ὑπὲρ ὑμῶν male B. habet.

15. Λακεδαιμονίων πλεο-

πλεονεξία πολὺ εὐκαταλυτωτέρα ἐστὶ τῆς ὑμετέρας γενομένης ἀρχῆς. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἔχοντες ναυτικὸν οὐκ ἐχόντων ἤρχετε, οὗτοι δὲ ὀλίγοι ὄντες πολλαπλασίων ὄντων καὶ οὐδὲν χεῖρον ὡπλισμένων πλεονεκτοῦσι. ταῦτ' οὖν λέγομεν ἡμεῖς· εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι νομίζομεν ἐπὶ πολὺ μείζω ἀγαθὰ παρακαλεῖν ὑμᾶς τῇ ὑμετέρᾳ πόλει, ἢ τῇ ἡμετέρᾳ.

16 Ὁ μὲν ταῦτ' εἰπών, ἐπαύσατο. τῶν δ' Ἀθηναίων πάμπολλοι μὲν ξυνηγόρευον, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν αὐτοῖς. Θρασύβουλος δὲ ἀποκρινάμενος τὸ ψήφισμα καὶ τοῦτο ἀνεδείκνυτο, ὅτι ἀτειχίστου τοῦ Πειραιῶς ὄντος · ὅμως παρακινδυνεύσοιεν χάριτα αὐτοῖς ἀποδοῦναι μείζονα ἢ ἔλαβον. ὑμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, οὐ ξυνεστρατεύσατε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δέ γε μεθ' 17 ὑμῶν μαχούμεθα ἐκείνοις, ἂν ἴωσιν ἐφ' ὑμᾶς. Οἱ μὲν δὴ Θηβαῖοι ἀπελθόντες παρεσκευάζοντο ὡς ἀμυνούμενοι, οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὡς βοηθήσοντες. καὶ μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι ἔμελλον, ἀλλὰ Παυσανίας

νεξία] Cf. dicta ad Cyrop. VIII, 5, 4.

οὐχ ἑκόντων ἤρχατε] D. E. ὑμεῖς γάρ, omisso μὲν, ut A. I. Br. Castal. Sequens ἑκόντων vitiosum esse, patet. Optime coniectando evenisse videtur Orelli ad Isocratem p. 341. ἐχόντων corrigens, quod recepi. Postea νομίζομεν B. D. E.

16. ξυνηγόρευον] Codex E. ξυνηγορεύοντο, ut A. I. Br. Cast.

ἀποκρινάμενος — ἀνεδείκνυτο] Demosthenes de Haloneso p. 81. καὶ οἱ πρέσβεις αὐτοί, ὧν κατεψεύδετο τὸ ψήφισμα, ὅτ' ἀπεκρίνασθε αὐτοῖς ἀναγιγνώσκοντες. Igitur et hic Thrasybulus praelegisse legatis psephisma videtur. Sequens verbum vere B. D. in ἐνεδείκνυτο mutant, quod ipse conieceram. Inest ei notio ostentandi, gloriandi, iactandi se. Cf. Cyrop. VIII, 3, 10.

ξυνεστρατεύσατε] Male A. I. Br. Cast. Codex A. ξυνεστρατοπεδεύσατε. C. ξυνεστρατοπεδεύσατο. Ceterum in eandem sententiam locus est Demosthenis pro Corona p. 258. Λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων καὶ τὰ κύκλῳ τῆς Ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς καὶ φρουραῖς, Εὔβοιαν, Τάναγραν, τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν, Μέγαρα, Αἴγιναν, Κλεώνας, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς Ἁλίαρτον. Obiter eiusdem meminit in Philipp. I, p. 44.

μὲν ὁ βασιλεὺς ἐπορεύετο ἐς τὴν Βοιωτίαν τό τε οἴκοθεν ἔχων στράτευμα καὶ τὸ ἐκ Πελοποννήσου· πλὴν Κορίνθιοι οὐκ ἠκολούθουν αὐτοῖς. ὁ δὲ Λύσανδρος, ἄγων τὸ ἀπὸ Φωκέων καὶ Ὀρχομενοῦ καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνα χωρίων στράτευμα, ἔφθη τὸν Παυσανίαν ἐν τῷ Ἁλιάρτῳ γενόμενος. Ἥκων δὲ οὐκέτι 18 ἡσυχίαν ἔχων ἀνέμενε τὸ ἀπὸ Λακεδαίμονος στράτευμα, ἀλλὰ σὺν οἷς εἶχεν ᾔει πρὸς τὸ τεῖχος τῶν Ἁλιαρτίων· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔπειθεν αὐτοὺς ἀφίστασθαι (Θηβαίων) καὶ αὐτονόμους γίγνεσθαι. ἐπεὶ δὲ τῶν Θηβαίων τινὲς ὄντες ἐν τῷ τείχει διεκώλυον, προσέβαλε πρὸς τὸ τεῖχος. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ 19 Θηβαῖοι, δρόμῳ ἐβοήθουν οἵ τε ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς. ὁπότερα μὲν οὖν εἴτε λαθόντες τὸν Λύσανδρον ἐπέπεσον αὐτῷ, εἴτε καὶ αἰσθόμενος προσιόντας ὡς κρατήσων ὑπέμενεν, ἄδηλον· τοῦτο δ' οὖν σαφές, ὅτι παρὰ

17. ἐκ Πελοποννήσου] Praepositionem omisit Iunt. Castal.

18. οὐκέτι] Cast. οὐχ ἡσυχίαν. Deinceps margo L. et St. ἀπὸ Λακεδαίμονος cum Codice B., quod vulgato Λακεδαιμονίων substitui, ut sect. 21. est. Sequens Θηβαίων post ἀφίστασθαι omittunt B. C. D.

19. ἐπέπεσον] Hoc ex margine L. et coniectura St. recepi. Vulgo ἔπεσον. Ceterum est pleonasmus in verbis ὁπότερα — εἴτε — εἴτε. Rem ipsam nimis obscure narrat Noster. Litteras ad Pausaniam interceptas a Thebanis habet Plutarchus. Pausanias III, p. 215. ἐσεληλύθεσαν δὲ ἤδη καὶ Θηβαίων καὶ Ἀθηναίων τινὲς κρύφα ἐς τὴν πόλιν, ὧν ἐπεξελθόντων καὶ πρὸ τοῦ τείχους ταξαμένων etc. Idem X, p. 774. στρατιᾶς ἔκ τε Θηβῶν ἐνούσης ἤδη καὶ ἐξ Ἀθηνῶν. Quod ad ipsam Xenophontis sententiam attinet, recte monuit Weiske, pluscula ante haec verba videri omissa esse a librariis. Nam totum hoc iudicium usque ad verba Ἁλιαρτίων magis narrationi subiectum fuisse videri.

τοῦτο δ' οὖν] Lysander fuit occisus a Nearcho Haliartensi in colle Archelide, etiam Alopece dicto, ad fluvium Hoplitem, testante Plutarcho de oraculorum defectu et in Lysandro c. 30. Fluvium agri Haliartii Lophin habet Pausan. IX, p. 777. Medio fluvio Helicone in montibus orto divisam Haliartum nominat Nonnus Dionys. XIII, p. 354. ὑδρηλήν θ' Ἁλίαρτον ὀρεσσιχύτου ποταμοῖο χεύμασι μεσσατίοισι μεριζομένην. In loco Plutarchi de defectu oracul. p. 293. Hutt. legitur Ἀρχελίδην — Ἀλώπεκον et ὑπὸ Νεοχώρου Ἁλιαρτίου ἀνδρὸς edidit Hutten, ubi erat ὑφ' ὧν ὁ χῶρος Ἁλιαρτίου ἀνδρός. Editio Basileensis ὑπὸ Ἰναχίωνος Ἁλι-

Olymp. 96, 2. τὸ τεῖχος ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ τρόπαιον ἕστηκε πρὸς τὰς πύλας τῶν Ἁλιαρτίων. ἐπεὶ δὲ ἀποθανόντος Λυσάνδρου ἔφευγον οἱ ἄλλοι
20 πρὸς τὸ ὄρος, ἐδίωκον ἐῤῥωμένως οἱ Θηβαῖοι. Ὡς δὲ ἄνω ἤδη ἦσαν διώκοντες, καὶ δυσχωρία τε καὶ στενοπορία ὑπελάμβανεν αὐτούς, ὑποστρέψαντες οἱ ὁπλῖται ἠκόντιζόν τε καὶ ἔβαλλον. ὡς δὲ ἔπεσον αὐτῶν δύο ἢ τρεῖς οἱ πρῶτοι, καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς ἐπεκυλίνδουν πέτρους ἐς τὸ κάταντες, καὶ πολλῇ προθυμίᾳ ἐνέκειντο, ἐτρέφθησαν οἱ Θηβαῖοι ἀπὸ τοῦ κάταντους,
21 καὶ ἀποθνήσκουσιν αὐτῶν πλείους ἢ διακόσιοι. Ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οἱ Θηβαῖοι ἠθύμουν, νομίζοντες οὐκ ἐλάττω κακὰ πεπονθέναι ἢ πεποιηκέναι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἐπεὶ ᾔσθοντο ἀπεληλυθότας ἐν νυκτὶ τούς τε Φωκέας καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας οἴκαδε ἑκάστους, ἐκ τούτου δὴ μεῖζον ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ. ἐπεὶ δ' αὖ ὁ Παυσανίας ἀνεφαίνετο ἔχων τὸ ἐκ Λακεδαί-

αρτίου habet. Gloriam occisi Lysandri vindicant sibi Athenienses apud Aristidem To. II, p. 105., de quo dissensu bene iudicat Wesseling ad Diodorum I, p. 705. Mortem Lysandri praecesserant ulcera toto corpore efflorescentia, auctore Aristotele Problem. 29, s. 1. Hinc lux Plutarcho de defectu oraculorum p. 259. Hutten. ὁ δὲ Λυσάνδρου μέλινος ἀνδριὰς ἐξήνθησεν ἀγρίαν λόχμην καὶ πόαν τοσαύτην τὸ πλῆθος, ὥστε κατακρύψαι τὸ πρόσωπον.

20. διώκοντες] Diodor. XIV, 81. τῶν δὲ Βοιωτῶν ἡ μὲν ὅλη φάλαγξ ταχέως ἐπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, τῶν δὲ Θηβαίων ὡς διακόσιοι προχειρότερον εἰς τόπους τραχεῖς ἑαυτοὺς δόντες ἀνῃρέθησαν. Plutarchus trecentos edit, eosque ait fuisse suspectos Laconismi, et voluisse ea animi promtitudine culpam a se removere. Lacedaemonios mille occubuisse addit.

στενοχωρία καὶ δυσπορία] Codd. B. D. E. δυσχωρία τε καὶ στενοπορία ὑπελάμβανε, sed E. in margine vulgatam annotavit. Eandem varietatem habet margo Leoncl. et Steph. Supra I, 3, 7. στενοχωρίαν a codice optimo B. mutatur in στενοπορίαν. Sine varietate legitur Anab. I, 5, 7. Vocabulum στενόπορος sine varietate legitur tribus in locis Xenophontis, quae posuit Lexicon Sturzii. Multa maiore Xenophontis auctoritate firmatur usus vocabuli δυσχωρία et στενοπορία, quare Codicum optimorum fidem sequor.

21. ἐφρόνησαν] Margo Leonclav. ἐφρόνουν cum B. C. D. E.

ἀνεφαίνετο] Plutarchus ἐκ

μονος στράτευμα, πάλιν αὖ ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ ἡγοῦντο εἶναι, καὶ πολλὴν ἔφασαν σιωπήν τε καὶ ταπεινότητα ἐν τῷ στρατεύματι εἶναι αὐτῶν. Ὡς δὲ 22 τῇ ὑστεραίᾳ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἐλθόντες ξυμπαρετάξαντο, ὅ τε Πανσανίας οὐ προσῆγεν οὐδὲ ἐμάχετο, ἐκ τούτου τὸ μὲν Θηβαίων πολὺ μεῖζον φρόνημα ἐγίγνετο· ὁ δὲ Πανσανίας συγκαλέσας πολεμάρχους καὶ πεντηκοστῆρας ἐβουλεύετο, πότερον μάχην ξυνάπτοι, ἢ ὑπόσπονδον τόν τε Λύσανδρον ἀναιροῖτο καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πεσόντας. Λογιζόμενος δὲ ὁ Πανσανίας, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν τέλει τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς Λύσανδρος τετελευτηκὼς εἴη, καὶ τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα ἡττημένον ἀποκεχωρήκοι, καὶ Κορίνθιοι μὲν παντάπασιν οὐκ ἠκολούθουν αὐτοῖς, οἱ δὲ παρόντες 23

Πλαταιῶν εἰς Θεσπιὰς πορευόμενος addit.

ἔφασαν σιωπήν τε] V. D. in Bibl. Crit. Amstel. emendabat: πολλὴ ἀφασία τε καὶ ταπεινότης ἐν τῷ — ἦν αὐτῶν. Scilicet nullam putat is causam esse, cur alienam hic auctoritatem praefetur Xenophon, cum reliqua ex sua narraverit; vocem ἀφασία librarium interpretari voluisse apposito σιωπῇ, et deinde alium ex ἀφασία non intellecto effecisse ἔφασαν. Necessitatem emendandi equidem nullam video; nec magnam veri speciem opinio V. D. habet. Codices scripti nihil variant praeter ordinem, verba ita collocantes: εἶναι ἐν τῷ στρατεύματι αὐτῶν. In loco Cyrop. I, 4, 25. comparato a Weiskio similis est usus verbi ἔφασαν pro φασί. Denique ἀφασία, poetis familiare vocabulum, significationem habet huic loco non satis aptam.

22. Ἀθηναῖοι] Athenienses ducebat Thrasybulus, auctore Plutarcho in Lys. c. 29. et Pausania III, 5., qui defendit causam Pausaniae. Verum iam antea partem Atheniensium adfuisse, ante fuit monitum. Verbum autem ξυμπαρετάξαντο vix esse verum potest, si Athenienses a tergo imminebant Pausaniae, ut ait Pausanias l. c. Num simplex ξυνετάξαντο, coniunxerunt se cum copiis ceteris Graecorum contra Lacedaemonios?

προσῆγεν] Emendabat προῆγεν Kuhn. ad Aeliani V. H. III, 1, 11. Sequens ἐγένετο mutavi cum Codd. B. C. D.

23. οἱ ἐν τέλει] Recte articulum repeti debere iudicavit Stephanus, vulgo et in libris Paris. 5 omissum. Morus interpretatur triginta regis comites, de quibus supra. Plutarchus πρεσβυτέρους τῶν Σπαρτιατῶν appellat, eosque ait obstitisse consilio Pausaniae et pugnam renovari voluisse. Ceterum δ' ὁ Π. — τέλει Λακεδ. omisso τῶν habet codex B. deinceps ἀποκεχωρήκει.

οὐ προθύμως στρατεύοιντο· ἐλογίζοντο δὲ καὶ τὸ ἱππικὸν, ὡς τὸ μὲν ἀντίπαλον πολὺ, τὸ δ' αὐτῶν ὀλίγον εἴη, τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι οἱ νεκροὶ ὑπὸ τῷ τείχει ἔκειντο, ὥστε οὐδὲ κρείττοσιν οὖσι διὰ τοὺς ἀπὸ τῶν πύργων ῥᾴδιον εἴη ἀνελέσθαι· διὰ οὖν πάντα ταῦτα ἔδοξεν αὐτοῖς, τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀναιρεῖσθαι.
24 Οἱ μέντοι Θηβαῖοι εἶπον, ὅτι οὐκ ἂν ἀποδοῖεν τοὺς νεκροὺς, εἰ μὴ ἐφ' ᾧ τε ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἱ δὲ ἄσμενοί τε ταῦτα ἤκουσαν, καὶ ἀνελόμενοι τοὺς νεκροὺς ἀπῄεσαν ἐκ τῆς Βοιωτίας. τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἀθύμως ἀπῄεσαν, οἱ δὲ Θηβαῖοι μάλ' ὑβριστικῶς, εἰ καὶ μικρόν τις τῶν χωρίων του ἐπιβαίη, παίοντες ἐδίωκον ἐς τὰς ὁδούς. αὕτη μὲν δὴ οὕτως ἡ στρατιὰ τῶν Λακεδαιμονίων
25 διελύθη. Ὁ μέντοι Πανσανίας ἐπεὶ ἀφίκετο οἴκαδε, ἐκρίνετο περὶ θανάτου. κατηγορουμένου δ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι ὑστερήσειεν ἐς Ἁλίαρτον τοῦ Λυσάνδρου, ξυνθέμενος ἐς τὴν αὐτὴν ἡμέραν παρέσεσθαι, καὶ ὅτι ὑποσπόνδους ἀλλ' οὐ μάχῃ ἐπειρᾶτο τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, καὶ ὅτι τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων λαβὼν

ἐλογίζοντο δὲ καὶ] Antecessit λογιζόμενος ὁ Πανσανίας καὶ οἱ ἄλλοι, et sequitur διὰ οὖν ταῦτα ἔδοξεν αὐτοῖς. Est igitur ἀνακόλουθος sermo.

τὸ δ' αὐτῶν ὀλίγον εἴη, καὶ ὅτι οἱ νεκροὶ — ἔκειντο] Margo Stephani et Leonclavii posuit τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι οἱ νεκροὶ, quam ipsam scripturam habent Codd. B. D. et antea δὲ αὐτῶν A. B. D. E., quare non dubitavi fidem Codicum sequi.

διὰ τοὺς ἀπὸ τῶν πύργων] Codex E. τὰς habet. Num igitur vocabulum aliquod excidit, veluti πληγάς? Alioqui ἐπὶ τῶν πύργων malim scriptum. Locus Cyrop. VII, 5, 23. ὥστε φεύγειν ταχὺ τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκιῶν a Weiskio comparatus non est plane similis.

24. *εἶπον*] Codices B. C. D. E. εἶπαν. Sequens ἂν et τοὺς ante νεκροὺς omisit Castal. ἀποδοῖεν habet B. Codex idem postea ἀπίεσαν.

μάλ' ὑβριστικῶς] Codices B. C. D. μάλα ὑβρ. Deinceps χωρίων που vulgatum cum Leonclavio, Stephano et Codicibus B. D. in χωρίων του mutavi.

δὴ οὕτως] A. I. Br. Cast. cum Codicibus A. E. δὴ ὄντως, et deinceps οὕτως inserunt ante διελύθη, quod Codices A. E. non faciunt. Pro στρατιὰ Morus cum Leonclavio praefert στρατεία.

25. *καὶ ὅτι*] Inter alia etiam Aristoteles Politic. V, 1. καὶ Πανσανίαν τὸν βασιλέα φασί τινες καταλῦσαι ἐπιχειρῆσαι τὴν ἐφορίαν.

ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀνῆκε, καὶ πρὸς τούτοις, οὐ παρόντος ἐν τῇ δίκῃ, θάνατος αὐτοῦ κατεγνώσθη· καὶ ἔφυγεν ἐς Τεγέαν, καὶ ἐτελεύτησε μέντοι ἐκεῖ νόσῳ. κατὰ μὲν οὖν τὴν Ἑλλάδα ταῦτ' ἐπράχθη.

ἀνῆκε] Huius quidem rei crimen et iudicium iam antea subierat Pausanias, sed absolutus fuerat, auctore Pausania III, 5, p. 215.

οὐ παρόντος] Plutarchus Lys. c. 31. οὐχ ὑποστὰς τὴν κρίσιν.

Τεγέαν] Plutarchus: κἀκεῖ κατεβίωσεν ἱκέτης ἐν τῷ τεμένει τῆς Ἀθηνᾶς. Pausanias III, 5, p. 216. Ἀθηνᾶς Ἀλέας habet. Vetus Minervae templum Aleae consumserat ignis, novum instaurarunt Tegeatae. Incensum fuit ἔτει ὑστέρῳ Olympiadis 96. Archonte Diophanto, auctore Pausania Arcadicorum c. 45. Nec tamen in exsilio animum habuit alienum a patria Pausanias, ut apparet ex dicto eius apud Plutarchum Apophthegm. Lacon. p. 860.

κατὰ μὲν οὖν] Ald. omisit οὖν, sed Iunt. Bryl. Cast. simul μὲν οὖν. Solus codex B. οὖν habet. Ceterum post pugnam hanc et sequentem ad Nemeam omisit multa Xenophon, quae ex alio auctore narravit Diodorus XIV, 82. Boeoti, Athenienses, Corinthii et Argivi, foedere inito, consilia sociabant in communi concilio Corinthi, et dimissis legatis in societatem allegebant Euboëenses, Leucadios, Acarnanes, Ambraciotas, Chalcidenses ad Thraciam. Eo ipso tempore Medius, Larissae princeps, cum Pheraeorum tyranno Lycophrone bellum gerens a concilio Corinthio auxilia arcessit, cum quibus Pharsalum a Lacedaemoniis praesidio occupatam expugnat, et incolas in servitutem redigit. Deinde Boeoti cum Argivis (in reditu ex Thessalia, ut videtur,) Heracleam ad Trachinem occupant sine Medio (χωρισθέντες ἀπὸ Μηδίου) noctu intromissi et Lacedaemoniorum praesidium occidunt, reliquos Peloponnesios cum rebus suis abire sinunt, Trachiniis vero a Lacedaemoniis eiectis reddunt urbem, praesidiumque Argivorum urbi relinquit Ismenias, dux Boeotorum, cuius in hoc foedere maxima fuisse videtur auctoritas. Postea Ismenias Aenianes et Athamanes a Lacedaemoniis abalienat, atque hinc et ex reliquis sociis coactis auxiliis, ita ut exercitus eius fere 6000 hominum esset, Phocaeenses bello petit; qui cum armis illi duce Lacone Lacisthene ad Narycem Locridis occurrentes praelio commisso vincuntur, ita ut fere 1000 homines caederentur. Denique redeuntes socii Corinthum cogunt exercitum pedestrem 15,000 et plus, equitum fere 500. Huc igitur pertinet narratio Diodori XIV, 38. Olympiadis 95, 2., ubi Lacedaemonii τοὺς περὶ Οἴτην κατοικοῦντας eiiciunt sedibus, quorum maxima pars confugit in Thessaliam, unde post quinque annos κατήχθησαν εἰς Βοιωτίαν, ubi nihil monuit Wesselingius; altero vero loco XIV, 82. nihil aliud nisi retulit lectorem ad hunc ipsum locum: quamquam est manifestum, scribendum κατήχθησαν ὑπὸ Βοιωτῶν, nisi quod Trachinios nominat, ubi debebat Oetaeos, Diodorus. De Medio dictum obiter supra ad II, 3, 4.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

CAPUT I.

1 Olymp. 96, 2. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ἀφίκετο ἅμα μετοπώρῳ ἐς τὴν τοῦ Φαρναβάζου Φρυγίαν, τὴν μὲν χώραν ἔκαε καὶ ἐπόρθει, πόλεις δὲ τὰς μὲν βίᾳ, 2 τὰς δὲ ἑκούσας προσελάμβανε. λέγοντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, ὡς, εἰ ἔλθοι πρὸς τὴν Παφλαγονίαν σὺν αὐτῷ, τὸν τῶν Παφλαγόνων βασιλέα καὶ ἐς λόγους ἄξοι καὶ ξύμμαχον ποιήσοι, προθύμως ἐπορεύετο, πάλαι τούτου ἐπιθυμῶν τοῦ ἀφιστάναι τὸ ἔθνος ἀπὸ βασιλέως.

3 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἐς τὴν Παφλαγονίαν, ἦλθεν Ὄτυς, καὶ ξυμμαχίαν ἐποιήσατο· καὶ γὰρ καλούμενος

2. *Παφλαγονίαν*] Leoncl. et Steph. addunt *σὺν αὐτῷ*, sed ut suspectum includunt: habent tamen praeter A. libri Paris. omnes.

τὸ ἔθνος] Margo Stephani et Leonclavii cum Codd. B. C. D. *τὶ ἔθνος*. Morus *τὸ* interpretatur *τοῦτο*.

3. *ἦλθεν Ὄτυς*] Monuit ad hunc locum Valesius, intelligi regem Paphlagonum, quem Theopompus libro 35. historiarum apud Athenaeum IV, p. 144. f. (p. 66. Schw.) et X, p. 415. d. (p. 18. Schw.) *Θὺν* vocat: *τὸν Παφλαγόνων φησὶ βασιλέα Θὺν ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι δειπνοῦντα ἐπὶ τὴν τράπεζαν, ἀπὸ βοῶν ἀρξάμενον· καὶ ἀναχθέντα αἰχμάλωτον ὡς βασιλέα καὶ ἐν φυλακῇ ὄντα πάλιν τὰ αὐτὰ παρατίθεσθαι ζῶντα λαμπρῶς· διὸ καὶ ἀκούσαντα Ἀρταξέρξην εἰπεῖν, ὅτι οὕτως αὐτῷ δοκοίη ζῆν ὡς ταχέως ἀπολούμενος.* et altero loco: *περὶ δὲ Θυος τοῦ Παφ. βασιλέως* etc., unde Aelianus v. hist. I, 27. et Cornelius Nepos Datamis c. 2., ubi Codices *Thuym*, non *Thyum*, habere testatur Valesius. In Ae-

ὑπὸ βασιλέως οὐκ ἀναβεβήκει. πείσαντος δὲ τοῦ Σπιθριδάτου, κατέλιπε τῷ Ἀγησιλάῳ Ὄτυς χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελταστάς. χάριν δὲ τούτων 4 εἰδὼς Ἀγησίλαος τῷ Σπιθριδάτῃ· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σπιθριδάτα, οὐκ ἂν δοίης Κότυϊ τὴν θυγατέρα; Πολύ γε, ἔφη, μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνος ἂν λάβοι φυγάδος ἀνδρὸς, βασιλεύων πολλῆς καὶ χώρας καὶ δυνάμεως. Τότε μὲν οὖν ταῦτα μόνον ἐῤῥήθη περὶ τοῦ γάμου· 5 ἐπεὶ δὲ Ὄτυς ἔμελλεν ἀπιέναι, ἦλθε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον ἀσπασόμενος. λόγου δὲ ἤρξατο ὁ Ἀγησίλαος, παρόντων τῶν τριάκοντα, μεταστησάμενος τὸν Σπιθριδάτην· Λέξον μοι, ἔφη, ὦ Ὄτυ, ποίου τινὸς γένους 6 ἐστὶν ὁ Σπιθριδάτης; ὁ δ' εἶπεν, ὅτι Περσῶν οὐδενὸς ἐνδεέστερος. τὸν δ' υἱὸν, ἔφη, ἑώρακας αὐτοῦ, ὡς καλός ἐστι; τί δ' οὐ μέλλω; καὶ γὰρ ἑσπέρας ξυνεδείπνουν αὐτῷ. τούτου μέν φασι τὴν θυγατέρα αὐτῷ καλλίονα εἶναι. νὴ Δί', ἔφη ὁ Ὄτυς· καλὴ γάρ ἐστι.

liano Θῦον τὸν Παφλαγόνα editum, quod auctoritati Athenaei contrarium est. Nepos ita narrat: *Erat eo tempore Thyus dynastes Paphlagoniae antiquo genere natus a Pylaemene illo, quem Homerus Troico bello a Patroclo interfectum ait. Is regi dictu audiens non erat. Quam ob causam bello eum persequi constituit, eique rei praefecit Datamem, propinquum Paphlagonis. Is eum captum cum uxore et liberis ad regem perduxit,* eamque ob rem donatus magnifice ad exercitum missus est, qui a Pharnabazo et Tithrauste contra Aegyptum parabatur. Incidit igitur res, de qua narrat Xenophon, in Olymp. 96, 2., captivitas autem regis Paphlagoniae incidit fere in Olympiadem 104., qua bellum Persae contra Aegyptum gesserunt, cui etiam Agesilaus et Chabrias interfuerunt. Ceterum nomen regis in libris scriptis omnibus hucusque comparatis scribitur Ὄτυς, quod quo iure viri docti certatim mutari iusserint in Κότυς, nunc demum comparato Theopompi loco apparet. Cf. etiam dicta ad Agesilai cap. 3, 4. Deinceps ἀνεβεβήκει E. ἀναβεβήκοι D.

πελταστάς] In Agesilao 3, 4. est πελτοφόρους.

4. πολλῆς χώρας] E codice B. καὶ interposui.

5. ἐπεὶ δὲ] Codex B. ἐπειδὴ δὲ, et deinceps ἤρξατο δὲ λόγου. Weiske malebat scriptum καὶ ἦλθε — ἀσπασόμενος, λόγου δὴ ἤρξατο. At haec scriptura non convenit simplicitati Xenophonteae, nec bene iunguntur ἐπεὶ ἔμελλεν καὶ ἦλθε.

6. ἑώρακας αὐτοῦ] Nomen ipsum τὸν Μεγάβαζον e sectione 28. huc reponendum censuit Weiske.

7 *Καὶ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ἐπεὶ φίλος ἡμῖν γεγένησαι, συμβουλεύσαιμ' ἂν σοι τὴν παῖδα γενέσθαι γυναῖκα, καλλίστην μὲν οὖσαν· οὗ τί ἀνδρὶ ἥδιον; πατρὸς δ' εὐγενεστάτου, δύναμιν δ' ἔχοντος τοσαύτην, ὅς, ὑπὸ Φαρναβάζου ἀδικηθεὶς, οὕτω τιμωρεῖται αὐτὸν, ὥστε* 8 *φυγάδα πάσης τῆς χώρας, ὡς ὁρᾷς, πεποίηκεν. εὖ ἴσθι μέντοι, ἔφη, ὅτι, ὥσπερ ἐκεῖνον ἐχθρὸν ὄντα δύναται τιμωρεῖσθαι, οὕτω καὶ φίλον ἄνδρα εὐεργετεῖν δύναιτο. νόμιζε δὲ, τούτων πραχθέντων, μὴ κεῖνον ἄν σοι μόνον κηδεστὴν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ, καὶ τοὺς ἄλλους Λακεδαιμονίους· ἡμῶν δὲ ἡγουμένων τῆς* 9 *Ἑλλάδος καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Καὶ μὴν μεγαλειοτέρως γε σοῦ, εἰ ταῦτα πράττοις, τίς ἄν ποτε γήμειε; ποίαν γὰρ νύμφην πώποτε τοσοῦτοι ἱππεῖς καὶ πελτασταὶ καὶ ὁπλῖται προὔπεμψαν, ὅσοι τὴν σὴν γυναῖκα* 10 *ἐς τὸν σὸν οἶκον προπέμψειαν ἄν; Καὶ ὁ Ὄτυς ἐπήρετο· δοκοῦντα δ', ἔφη, ὦ Ἀγησίλαε, καὶ Σπιθριδάτῃ ταῦτα λέγεις; μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ὦ Ὄτυ. ἐκεῖνος μὲν ἐμέ γε οὐκ ἐκέλευσε ταῦτα λέγειν· ἐγὼ μέντοι, καίπερ ὑπερχαίρων, ὅταν ἐχθρὸν τιμωρῶμαι, πολὺ μᾶλλόν μοι δοκῶ ἥδεσθαι, ὅταν τι τοῖς φίλοις ἀγαθὸν ἐξευρίσκω.* 11 *Τί οὖν, ἔφη, οὐ πυνθάνῃ, εἰ καὶ ἐκείνῳ βουλομένῳ ταῦτ' ἐστί; καὶ ὁ Ἀγησίλαος, Ἴτ', ἔφη, ὑμεῖς, ὦ*

7. *συμβουλεύσαιμ'*] Margo Leonclavii *συμβουλεύοιμι ἄν*. Codd. B. D. *συμβουλεύσοιμ' ἄν*. deinceps *παῖδαν γενέσθαι*, unde *παῖδ' ἂν γενέσθαι* fecit Gallus Gail. Verbum *γενέσθαι* Fr. Portus mutabat in *ἀγαγέσθαι*, non improbabili coniectura.

ὅς, ὑπὸ] Margo Leoncl. *ὡς ὑπό*. Cf. Schaeferi Meletem. critic. I, p. 71.

8. *ὅτι, ὥσπερ*] Solus B. *ὅτι* suppeditavit. Post *ἄνδρα* inserit *ἂν* V. D. in Ephemeride litter. Halensi. Sequens *κεῖνον*, transpositis vocibus quibusdam, in *ἐκεῖνον* mutatum malim denique *δ' ἡγουμένων* Codd. 5 Paris.

9. *γε σοῦ*] A. I. Br. Cast. omittunt *σοῦ* cum codicibus A. E.

10. *μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη, ὦ Κότυ. ἐκεῖνος*] Codices A. C. E. *ὦ Ὄτυ*, ut ceteri quoque ubique nomen scribunt. B. D. *μὰ τοὺς θεούς, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος. ἐκεῖνος.*

καίπερ ὑπερχαίρω] Codices A. B. C. D. E. *ὑπερχαίρων*, quod habet quoque margo L. et St. et recepi. Raro enim aut nunquam sine participio positum *καίπερ* reperitur.

11. *Τί οὖν — οὐ*] Cf. ad Memorab. III, 11, 13. dicta.

Ἡριππίδα, καὶ διδάσκετε αὐτὸν βουληθῆναι, ἅπερ ἡμεῖς. Οἱ μὲν δὴ ἀναστάντες ἐδίδασκον. ἐπεὶ δὲ 12 διέτριβον, βούλει, ἔφη, ὦ Ὄτυ, καὶ ἡμεῖς δεῦρο καλέσωμεν αὐτόν; πολύ γ' ἂν οἶμαι μᾶλλον, ἔφη, ὑπὸ σοῦ πεισθῆναι αὐτὸν, ἢ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἐκ τούτου δὴ ἐκάλει ὁ Ἀγησίλαος τὸν Σπιθριδάτην τε καὶ τοὺς ἄλλους. Προσιόντων δὲ, εὐθὺς εἶπεν ὁ Ἡριπ- 13 πίδας· τὰ μὲν ἄλλα, ὦ Ἀγησίλαε, τὰ ῥηθέντα τί ἄν τις μακρολογοίη; τέλος δὲ λέγει Σπιθριδάτης, πᾶν ποιεῖν ἂν ἡδέως, ὅ τι σοὶ δοκοίη. ἐμοὶ μὲν τοίνυν, ἔφη 14 ὁ Ἀγησίλαος, δοκεῖ, σὲ μὲν, ὦ Σπιθριδάτα, τύχῃ ἀγαθῇ διδόναι Ὄτυϊ τὴν θυγατέρα, σὲ δὲ λαμβάνειν. τὴν μέντοι παῖδα πρὸ ἦρος οὐκ ἂν δυναίμεθα πεζῇ ἀγαγεῖν. ἀλλὰ, ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ὄτυς, κατὰ θάλατταν ἤδη ἂν πέμποιτο, εἰ σὺ βούλοιο. Ἐκ τούτου 15 δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἐπὶ τούτοις, ἀπέπεμπον τὸν Ὄτυν.

Καὶ εὐθὺς ὁ Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν σπεύδοντα, τριήρη πληρώσας, καὶ Καλλίαν Λακεδαιμόνιον κελεύσας ἀπαγαγεῖν τὴν παῖδα, αὐτὸς ἐπὶ Δασκυλίου ἐπορεύετο, ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια ἦν Φαρναβάζῳ, καὶ κῶμαι περὶ αὐτὰ πολλαὶ καὶ μεγάλαι, καὶ ἄφθονα

12. μᾶλλον, ἔφη] Codices B. C. D. E. ἔφη omittunt. Sequens δὴ in locum vulgati δὲ cum Moro e Codd. B. D. substitui. Deinceps τὸν ante nomen omittunt A. I. Br. Cast. Codd. A. C. τοὺς ante ἄλλους omittit B.

13. αὐτῶν] Margo Leoncl. cum B. C. D. E. εὐθύς. Ita post προσιόντων δὲ fuit interpungendum. deinceps ὁ Ἀγησ ἔφη Codd. 5 Paris.

14. ἤδη — σὺ] Haec omittunt A. I. Br. Castal. Solum ἤδη omittunt A. C. et sequens σύ. Cod. E. συμβούλοιο habet.

15. Καλλίαν] Eundem nominat in Agesilao 8, 3. Plutarch. VIII, p. 188. Hutt. et Polyaen.

ἐπορεύετο] Margo Leoncl. cum Codd. B. D. ἀπεπορεύετο. Codex B. Δασκυλείου habet. Plinius V, sect. 40. *in ora Dascylos.* Dascylion an idem sit cum Δασκύλου κώμῃ apud Athenaeum II, pag. 43., nescio. Sed in Phrygia ille ibidem ponit Μηνὸς κώμην et Λέοντος κώμην. Videtur igitur Phrygia κωμηδὸν seu per pagos habitata fuisse, quod narratio Xenophontis ubique arguere videtur.

ἔχουσαι τὰ ἐπιτήδεια, καὶ θῆραι, αἱ μὲν ἐν περιειργμένοις παραδείσοις, αἱ δὲ καὶ ἀναπεπταμένοις τόποις,
16 πάγκαλαι. περιέῤῥει δὲ καὶ ποταμὸς παντοδαπῶν ἰχθύων πλήρης· ἦν δὲ καὶ τὰ πτηνὰ ἄφθονα τοῖς ὀρνιθεῦσαι δυναμένοις. ἐνταῦθα μὲν δὴ διεχείμαζε, καὶ αὐτόθεν καὶ σὺν προνομαῖς τὰ ἐπιτήδεια τῇ
17 στρατιᾷ λαμβάνων. Καταφρονητικῶς δέ ποτε καὶ ἀφυλάκτως διὰ τὸ μηδὲν πρότερον ἐσφάλθαι λαμβανόντων τῶν στρατιωτῶν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπέτυχεν αὐτοῖς ὁ Φαρνάβαζος κατὰ τὸ πεδίον ἐσπαρμένοις, ἅρματα μὲν ἔχων δύο δρεπανηφόρα, ἱππεῖς δὲ ὡς τετρακοσίους.
18 οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς εἶδον αὐτὸν προσελαύνοντα, ξυνέδραμον ὡς ἐς ἑπτακοσίους· ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ προστησάμενος τὰ ἅρματα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς ἱππεῦσιν
19 ὄπισθεν γενόμενος, ἐκέλευσεν ἐλαύνειν ἐς αὐτούς. ὡς δὲ τὰ ἅρματα ἐμβαλόντα διεσκέδασε τὸ ἀθρόον, ταχὺ οἱ ἱππεῖς κατέβαλον ὡς ἐς ἑκατὸν ἀνθρώπους, οἱ δ' ἄλλοι κατέφυγον πρὸς Ἀγησίλαον· ἐγγὺς γὰρ ἔτυχε
20 σὺν τοῖς ὁπλίταις ὤν. Ἐκ δὲ τούτου τρίτῃ ἢ τετάρτῃ ἡμέρᾳ αἰσθάνεται ὁ Σπιθριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Καυῇ κώμῃ μεγάλῃ στρατοπεδευόμενον, ἀπέχοντα στάδια ὡς ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ εὐθὺς λέγει πρὸς
21 τὸν Ἡριππίδαν. καὶ ὁ Ἡριππίδας ἐπιθυμῶν (ἀεὶ) λαμπρόν τι ἐργάζεσθαι, αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὁπλίτας τε ἐς δισχιλίους καὶ πελταστὰς ἄλλους τοσούτους, καὶ

θῆραι] Ita Brodaeus scribere iussit pro θῆρας in A. I. Br. Castal. Codd. A. C. E. Post αἱ μὲν Codd. B. C. D. E. καὶ inserunt. Verbum περιειργασμένοις Toupius ad Suidam comparabat cum loco Pollucis I, 160., ubi est τεῖχος περιειργάσαντο. Non dubito, scriptum fuisse περιειργμένοις. Phrynichus Bekkeri p. 60. περιειργμένος τόπος, ἀντὶ τοῦ περιπεφραγμένος. Thucyd. V, 11. περιέρξαντες τὸ μνημεῖον.

16. διεχείμαζε] Codex C. ἐχείμαζε.

καὶ αὐτόθεν καὶ] A. I. Bryl. Castal. posterius καὶ omittunt cum Codd. C. D. utrumque inclusit Morus, defendit cum Wolfio Weiske.

18. ἐκέλευσεν ἐλαύνειν] Codex B. ἐλαύνειν ἐς αὐτοὺς ἐκέλευσεν.

19. κατέβαλον] Codd. B. C. E. κατέβαλλον.

20. καὶ εὐθὺς] Codex B.

ἱππέας τούς τε Σπιθριδάτου καὶ τοὺς Παφλαγόνας, καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁπόσους πείσειεν. ἐπεὶ δὲ ὑπέσχετο 22 αὐτῷ, ἐθύετο· καὶ ἅμα δείλῃ καλλιερησάμενος κατέλυσε τὴν θυσίαν. ἐκ δὲ τούτου δειπνήσαντας παρήγγειλε παρεῖναι πρόσθεν τοῦ στρατοπέδου. σκότους δὲ 23 γενομένου, οὐδ' οἱ ἡμίσεις ἑκάστων ἐξῆλθον. ὅπως δὲ μή, εἰ ἀποτρέποιτο, καταγελῷεν αὐτοῦ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ἐπορεύετο σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει. Ἅμα δὲ τῇ 24 ἡμέρᾳ ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ, Μυσῶν ὄντων, πολλοὶ ἔπεσον, αὐτοὶ δὲ διαφεύγουσι, τὸ δὲ στρατόπεδον ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ μὲν ἐκπώματα, καὶ ἄλλα δή, οἷα Φαρναβάζου κτήματα, πρὸς δὲ τούτοις σκεύη πολλὰ καὶ ὑποζύγια σκευοφόρα. διὰ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι, μή, εἴ που 25 κατασταίη, κυκλωθεὶς πολιορκοῖτο, ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς χώρας ἐπῄει, ὥσπερ οἱ νομάδες, καὶ μάλα ἀφανίζων τὰς στρατοπεδεύσεις. Ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα 26 ἀπήγαγον οἵ τε Παφλαγόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης, ὑποστήσας Ἡριππίδας ταξιάρχους καὶ λοχαγούς, ἀφείλετο ἅπαντα τόν τε Σπιθριδάτην καὶ τοὺς Παφλαγόνας, ἵνα δὴ πολλὰ ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα τοῖς λαφυροπώλαις. ἐκεῖνοι μέντοι ταῦτα παθόντες οὐκ 27

copulam omittit, ut B. C. D. sequens ἀεί. deinceps ἐργάσασθαι iidem B. C. D.

23. ἐξῆλθον] Vitio operarum editio Mori habet ἐξῆλθεν. deinceps E. ἀποτρέποι.

24. ἐπιπεσών] Pro ἐπιπεσόντος αὐτοῦ, ut monuit Morus.

τῇ — στρατοπεδείᾳ] Inusitatum mihi accidit pro τῷ στρατοπέδῳ, nec alibi voce usus est Xenophon.

26. ὑποστήσας] Ante hoc verbum in St. et L. e Codd. B. D. E. inseritur membrum hoc: ἐπεὶ δὲ τὰ ληφθέντα χρήματα ἀπήγαγον οἵ τε Παφλαγόνες καὶ ὁ Σπιθριδάτης; ὑποστήσας etc., quae restitui. Verbum ὑποστήσας cum Leonclavio mutandum in ἐπιστήσας censeo. Additum vulgo δὲ post hoc verbum delent Codd. C. D. E. De re ipsa Plutarch. Agesil. cap. 11. πικρὸς ὢν ἐξεταστὴς τῶν κλαπέντων, καὶ τοὺς βαρβάρους ἀναγκάζων ἀποτίθεσθαι καὶ πάντα φωρῶν καὶ διερευνώμενος.

ἀπαγάγοι τὰ αἰχμάλωτα] Codex A. ἐπαγάγει, C. D. ἀπάγῃ. Deinceps τοὺς αἰχμαλώτους B.

ἤνεγκαν, ἀλλ' ὡς ἀδικηθέντες καὶ ἀτιμασθέντες νυκτὸς συσκευασάμενοι ᾤχοντο ἀπιόντες ἐς Σάρδεις πρὸς Ἀριαῖον, πιστεύοντες, ὅτι καὶ ὁ Ἀριαῖος ἀποστὰς 28 βασιλέως ἐπολέμησεν αὐτῷ. Ἀγησιλάῳ μὲν δὴ τῆς ἀπολείψεως τοῦ Σπιθριδάτου καὶ τοῦ Μεγαβάζου καὶ τῶν Παφλαγόνων οὐδὲν ἐγένετο βαρύτερον ἐν τῇ στρατείᾳ.

29 Olymp. 96⅔. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς καὶ Φαρναβάζῳ ἐτύγχανεν ἐκ παλαιοῦ ξένος ὤν, καὶ Ἀγησιλάῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐξενώθη. οὗτος οὖν εἶπε πρὸς τὸν Ἀγησίλαον, ὡς οἴοιτο συναγαγεῖν ἂν αὐτῷ ἐς λόγους περὶ φιλίας Φαρνάβαζον. ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ, σπονδὰς λαβὼν καὶ δεξιὰν παρῆν 30 ἄγων τὸν Φαρνάβαζον ἐς συγκείμενον χωρίον. Ἔνθα δὴ Ἀγησίλαος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τριάκοντα χαμαὶ ἐν πόᾳ τινὶ κατακείμενοι ἀνέμενον· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἧκεν ἔχων στολὴν πολλοῦ χρυσοῦ ἀξίαν. ὑποτιθέντων δὲ αὐτῷ τῶν θεραπόντων ῥαπτά, ἐφ' ὧν καθίζουσιν

27. πιστεύοντες] Margo Leoncl. πιστεύσαντες cum Codd. B. D.

Ἀριαῖος] Is est, qui cum Cyro bellum gesserat contra Artaxerxem, et Cyri ὕπαρχος Xenophonti Anab. I, 8., Diodoro XIV, 24. σατράπης Cyri dicitur. In utroque scriptore libri variant inter Ἀριαῖος et Ἀριδαῖος, aliqui etiam Ἀρισταῖος habent.

28. μὲν δὴ] Sequitur ἀπὸ τῆς ἀπολήψεως in A. I. Br. Cast. Primus Fr. Portus correxit ἀπολείψεως.

Μεγαβάζου] Ita Ald. Contra Μεγαβύζου Iunt. Cast. Bryl. In Agesilao cap. 5. et Plutarcho c. 11. est Μεγαβάτου, ut in Codd. B. C. In Apophthegm. Laconicis p. 787. est Μεγαβούτου et Μεγαβήτου. Amorem Agesilai in hunc puerum pluribus celebravit Xenophon in Agesilao.

29. ἂν αὐτῷ] A. I. Bryl. Cast. cum Codice A. omittunt αὐτῷ. B. C. D. E. αὐτῷ ἂν habent.

ὡς δ' ἤκουσεν αὐτοῦ] ea re audita Leoncl. vertit. Assensum Agesilai simul significari puto.

30. Ἔνθα δὴ Ἀγησίλαος] Haec tria verba omittunt B. D. sed de lacuna admonet D.

πόᾳ τινὶ] Plutarchus: ὑπὸ σκιᾷ τινι πόας οὔσης βαθείας.

πολλοῦ χρυσοῦ] Posterius suspectum habet verbum Fr. Portus, igitur inclusit Leoncl. Sequens αὐτῷ e B. codice accessit, unde habent quoque St. et L.

καθίζουσιν] Ita recte St. pro καθίσουσιν, quod habent quoque A. E. Codd. Plutarchus

οἱ Πέρσαι μαλακῶς, ᾐσχύνθη ἐντρυφῆσαι, ὁρῶν τοῦ Ἀγησιλάου τὴν φαυλότητα. κατεκλίνθη οὖν καὶ αὐτὸς, ὥσπερ εἶχε, χαμαί. καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλοις 31 χαίρειν προσεῖπον, ἔπειτα τὴν δεξιὰν προτείναντος τοῦ Φαρναβάζου, ἀντιπροὔτεινε καὶ ὁ Ἀγησίλαος. μετὰ δὲ τοῦτο ἤρξατο λόγου ὁ Φαρνάβαζος· καὶ γὰρ ἦν πρεσβύτερος· Ὦ Ἀγησίλαε, καὶ πάντες οἱ παρόν- 32 τες Λακεδαιμόνιοι, ἐγὼ ὑμῖν, ὅτε τοῖς Ἀθηναίοις ἐπολεμεῖτε, φίλος καὶ ξύμμαχος ἐγενόμην· καὶ τὸ μὲν ὑμέτερον ναυτικὸν χρήματα παρέχων ἰσχυρὸν ἐποίουν, ἐν δὲ τῇ γῇ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἵππου μαχόμενος μεθ' ὑμῶν ἐς τὴν θάλατταν κατεδίωκον τοὺς πολεμίους. καὶ διπλοῦν, ὥσπερ Τισσαφέρνους, οὐδὲν πώποτέ μου οὔτε ποιήσαντος οὔτ' εἰπόντος πρὸς ὑμᾶς ἔχοιτ' ἂν κατηγορῆσαι. τοιοῦτος δὲ γενόμενος, οὕτω 33 νῦν διάκειμαι ὑφ' ὑμῶν, ὡς οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ, εἰ μή τι, ὧν ἂν ὑμεῖς λίπητε, ξυλλέξομαι, ὥσπερ τὰ θηρία. ἃ δέ μοι ὁ πατὴρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους καὶ δένδρων καὶ θηρίων μεστοὺς κατέλιπεν, ἐφ' οἷς εὐφραινόμην, ταῦτα πάντα ὁρῶ τὰ μὲν κατακεκομμένα, τὰ δὲ κατακεκαυμένα. εἰ οὖν ἐγὼ μὴ γιγνώσκω μήτε τὰ ὅσια μήτε τὰ δίκαια,

pro ῥαπτοῖς habet κώδια μαλακὰ καὶ ποικίλους δάπιδας. Scaliger Plauti Stichi II, 2, 54. consuta tapetia hinc interpretabatur, ut Hesychii ῥαπιδοποιὸν — ποικιλτὴν, item Salmasius ad Vopisci p. 511. et 857. sed Gronovius in Plauto *conchyliata* scribi voluit.

31. ἀλλήλοις χαίρειν προσεῖπον] Codd. B. C. D. E. προσεῖπαν, quam formam saepius ii libri in hoc opere offerunt. Si recte et sine varietate legitur Memor. III, 13, 1. προσειπών τινα χαίρειν οὐκ ἀντιπροσεῤῥήθη, et Hieronis VIII, 3. ἰδὼν πρῶτον προσειπάτω τινὰ φιλικῶς, non dubito, hic quoque Xenophontem scripsisse ἀλλήλους — προσεῖπαν.

32. καὶ τὸ μὲν ὑμέτερον ναυτικὸν] Codex B. καὶ τὸ ναυτικὸν τὸ ὑμέτερον. eodem ordine C. D. E., sed omisso altero τό.

οὔτε ποιήσαντος] A. I. Bryl. Cast. cum Codd. A. E. omittunt οὔτε. deinceps νῦν οὕτω B. D. E. postea λίποιτε C.

33. ξυλλέξομαι] Cast. cum Codice E. ξυλλέξωμαι. deinceps μεστά Cod. B. postea κατακεκομμένα — κατακεκαυμένα transponunt Codd. B. C. D. E., quos sequor. Similiter postea ὅσια primo loco, non, ut vulgo, altero.

ὑμεῖς δὴ διδάξατέ με, ὅπως ταῦτ' ἐστὶν ἀνδρῶν ἐπισταμένων χάριτας ἀποδιδόναι. Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δὲ
34 τριάκοντα πάντες μὲν ἐπῃσχύνθησαν αὐτὸν καὶ ἐσιώπησαν, ὁ δὲ Ἀγησίλαος χρόνῳ ποτὲ εἶπεν· Ἀλλ' οἶμαι μέν σε, ὦ Φαρνάβαζε, εἰδέναι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς πόλεσι ξένοι ἀλλήλοις γίνονται οἱ ἄνθρωποι. οὗτοι δὲ, ὅταν αἱ πόλεις πολέμιαι γένωνται, σὺν ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἐξενωμένοις πολεμοῦσι, καὶ, ἐὰν οὕτω τύχωσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. καὶ ἡμεῖς οὖν νῦν, βασιλεῖ τῷ ὑμετέρῳ πολεμοῦντες, πάντα ἠναγκάσμεθα τὰ ἐκείνου πολέμια νομίζειν. σοί γε μέντοι φίλοι γενέσθαι περὶ παντὸς ἂν ποιησαίμεθα.
35 καὶ εἰ μὲν ἀλλάξασθαί σε ἔδει ἀντὶ δεσπότου βασιλέως ἡμᾶς δεσπότας, οὐκ ἂν ἔγωγέ σοι ξυνεβούλευον· νῦν δὲ ἔξεστί σοι μεθ' ἡμῶν γενομένῳ μηδένα προσκυνοῦντα, μηδὲ δεσπότην ἔχοντα ζῆν καρπούμενον τὰ
36 σαυτοῦ. καίτοι ἐλεύθερον εἶναι, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἀντάξιον εἶναι τῶν πάντων χρημάτων. οὐδὲ μέντοι τοῦτό σε κελεύομεν, πένητα μὲν ἐλεύθερον δ' εἶναι, ἀλλ' ἡμῖν ξυμμάχοις χρώμενον αὔξειν μὴ τὴν βασιλέως ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν, τοὺς νῦν ὁμοδούλους σοι καταστρεφόμενον, ὥστε σοὺς ὑπηκόους εἶναι. καίτοι εἰ ἅμα τ' ἐλεύθερος εἴης καὶ πλούσιος γένοιο, τίνος ἂν δέοιο, μὴ
37 οὐχὶ πάμπαν εὐδαίμων εἶναι; Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβαζος, ἁπλῶς ὑμῖν ἀποκρίνομαι, ἅπερ ποιήσω; Πρέπει

ὑμεῖς δὴ] Ita scripsi, suadente Moro, pro ὑμεῖς δὲ, quod habent quoque A. B. E. omittit vero D.

34. ἐσιώπησαν] Plutarch. ὑπ' αἰσχύνης κύπτοντες ἐς τὴν γῆν.

οἱ ἄνθρωποι] Articulum B. omisit. Deinceps γένωντο E. habet. Postea ἂν οὕτω B. D. Denique τῷ βασιλεῖ B. a prima manu.

35. ἀλλάξασθαί σοι ἔδει] Sine dubitatione σε a Codd. B. D. accepi. deinceps τὰ ἑαυτοῦ B. praefert, quod habet quoque margo Leoncl.

36. σοὺς ὑπηκόους] Iunt. τοὺς ὑπηκόους. Castal. σοὶ ὑπ., quod recepit Weiske. σου habet Codex E. deinceps ἅμα ἐλεύθερός τ' εἴης B. C. D. Cf. ad Anab. V, 2, 14.

37. πρέπει] Codd. B. D. πρέπειν habent. Ante ἀποκρίνωμαι malim. Sequens μέντοι μοι in μέν μοι mutavit B.

γοῦν σοι. Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ἐὰν βασιλεὺς ἄλλον μὲν στρατηγὸν πέμπῃ, ἐμὲ δὲ ὑπήκοον ἐκείνου τάττῃ, βουλήσομαι ὑμῖν καὶ φίλος καὶ σύμμαχος εἶναι· ἐὰν μέντοι μοι τὴν ἀρχὴν προστάττῃ, τοιοῦτόν τι, ὡς ἔοικε, φιλοτιμία ἐστὶ, εὖ χρὴ εἰδέναι, ὅτι πολεμήσω ὑμῖν ὡς ἂν δύνωμαι ἄριστα. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος, ἐλάβετο τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· εἴθ᾽, ὦ λῷστε, σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν γένοιο. Ἓν δ᾽ οὖν, ἔφη, ἐπίστω, ὅτι νῦν τε ἄπειμι ὡς ἂν δύνωμαι τάχιστα ἐκ τῆς χώρας τῆς σῆς, τοῦ τε λοιποῦ, κἂν πόλεμος ᾖ, ἕως ἂν ἐπ᾽ ἄλλον ἔχωμεν στρατεύεσθαι, σοῦ τε καὶ τῶν σῶν ἀφεξόμεθα. 38

Τούτων δὲ λεχθέντων, διέλυσαν τὴν σύνοδον. 39 καὶ ὁ μὲν Φαρνάβαζος ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον ἀπῄει, ὁ δὲ ἐκ τῆς Παραπίτας υἱὸς αὐτοῦ, καλὸς ἔτι ὢν, ὑπολειφθεὶς καὶ προσδραμὼν, ξένον σε, ἔφη, ὦ Ἀγησίλαε, ποιοῦμαι. Ἐγὼ δέ γε δέχομαι. Μέμνησο νῦν, ἔφη. Καὶ εὐθὺς τὸ παλτὸν, εἶχε δὲ καλὸν, ἔδωκε τῷ Ἀγησιλάῳ· ὁ δὲ δεξάμενος, φάλαρα ἔχοντος περὶ τῷ ἵππῳ Ἰδαίου τοῦ γραφέως πάγκαλα, περιελὼν ἀντέ-

φιλοτιμία] Ita Bryl. Cast. Sed vulgatum φιλοτιμίας emendabat Fr. Portus legendo: τὸ τοιοῦτον δὲ φιλοτιμίας ἐστί, quod dedit Weiske. Leoncl. ἐπεὶ τοιοῦτόν τι φιλοτιμία ἐστί.

ὡς ἂν δύνωμαι] In Ages. est ἕως ἂν ἐγὼ δύνωμαι κράτιστα. III, 5.

38. δύνωμαι τάχιστα] Codex E. δύναμαι. deinceps B. ἐκ τῆς σῆς χώρας, τοῦ τε λοιποῦ.

39. διέλυσαν τὸν σύλλογον] Codd. B. D. E. cum margine Leoncl. διέλυσε dant, et deinceps σύνοδον B. Hoc posterius recepi. Deinceps μὲν post καὶ ὁ addidi cum A. I. Br. Cast.

Παραπίτας] In Iustino XLI, 5, 8. pro Priapatius Gronov. Obs. IV, 10. legebat Parapitus. Weiske suspicabatur, Παραπίταδος scriptum fuisse, quoniam auctore Herodoto I, 139. nomina Persica terminentur in Σ.

καλὸς ἔτι] In his haesit Morus, sed Weiske comparavit Anab. II, 6, 28. ἔτι ὡραῖος ὤν. Iacobs Additam. p. 77. καὶ λεῖος addi voluit.

ἐγὼ δέ γε] Equidem malim ἐγὼ δὲ σέ.

ἔχοντος] Ita recte ex Plutarchi Agesilao c. 13. sensu postulante rescripserunt Leoncl. et Steph. pro ἔχων, et habent Codd. 5 Paris.

Ἰδαίου τοῦ γραφέως] Plutarcho Ἀδαῖος, quod praefere-

δωκεν αὐτῷ. τότε μὲν οὖν ὁ παῖς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν
40 ἵππον μετεδίωκε τὸν πατέρα. Ὡς δ' ἐν τῇ τοῦ Φαρναβάζου ἀποδημίᾳ ἀποστερῶν ὁ ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν φυγάδα ἐποίησε τὸν τῆς Παραπίτας υἱὸν, τά τ' ἄλλα ὁ Ἀγησίλαος ἐπεμελεῖτο αὐτοῦ, καὶ, ἐρασθέντος αὐτοῦ τοῦ Εὐαλκοῦς υἱέος Ἀθηναίου, πάντ' ἐποίησεν, ὅπως ἂν δι' ἐκεῖνον ἐγκριθείη [εἰς] τὸ στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ, μέγιστος ὢν τῶν παίδων.

41 Καὶ τότε δὴ, ὥσπερ εἶπε πρὸς τὸν Φαρνάβαζον, εὐθὺς ἀπεπορεύετο ἐκ τῆς χώρας. σχεδὸν δέ τι καὶ ἔαρ ὑπέφαινεν ἤδη. ἀφικόμενος δὲ ἐς Θήβης πεδίον, κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀστυρίνης Ἀρτέ-

bat Valcken. ad Theocrit. p. 263., qui γραφέα h. l. esse scribam monuit. Atque ita versio Plutarchi latina.

40. ἀποστερῶν ὁ ἀδελφὸς] Articulum de meo addidi, utpote necessarium. De re ita Plutarchus: τὸν οἶκον ἀποστερηθέντος αὐτοῦ καὶ φυγόντος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν εἰς Πελοπόννησον.

Εὐαλκοῦς] Plutarchus ait, puerum Atheniensem fuisse μέγαν καὶ σκληρὸν, adeo ut vereretur amator, ne a certamine puerorum magnitudo et statura eum excluderet. Puto σκληρὸν dici, qui ab Atticis σκληφρός. Cf. Timaei Glossar. p. 233. Ceterum de puero Atheniensi Plutarchus ita: ἀθλητοῦ παιδὸς ἐξ Ἀθηνῶν. Pro Eualce igitur athletam nominavit. In Codice E. Εὐάγκους vel Εὐάνκους scriptum secunda manus correxit. Εὐάλκιδι Eleo victoria πυγμῆς ἐν παισὶ contigit apud Pausaniam VI, 16. Formam vulgarem υἱέως correxi monitu Lobeckii ad Phrynichum p. 68.

δι' ἐκεῖνον] Pertinere ad verbum ἐποίησεν recte monuit Weiske.

εἰς τὸ στάδιον] Praepositionem addidit Brodaeus, probante Leoncl. Vulgatam tamen lectionem, ut sanam, laudatam vide a Valckenario ad Herodotum p. 382.

41. ἀπὸ τῆς χώρας] Cum Codd. B. D. E. ἐκ τ. χ. dedi. Deinceps σχεδὸν δὲ καὶ ἔαρ ἤδη ὑπέφαινεν B. C. D. E. τι vulgatum post σχεδὸν omittunt B. C. E. δέ τι solus B. Margo quoque Leonclavii σχεδὸν δὲ καὶ τὸ ἔαρ habet. Supra III, 4, 16. similiter est ἐπειδὴ ἔαρ ὑπέφαινε, ubi vide adscripta.

Θήβης πεδίον] ab urbe vetusta Thebe Troadis iuxta Pergamum. Polybii XVI, 1. cf. Herodoti VII, 41. Aristoteles de ventis Caeciam ait a Lesbiis vocari Θηβαίαν, flantem ἀπὸ Θήβης πεδίου τοῦ ὑπὲρ τὸν Ἐλαιτικὸν κόλπον τῆς Μυσίας.

Ἀστυρίνης] Iunt. Bryl. Cast. Ἀστυρίης. Ἀστυρήνης B. D. Castal. etiam articulum τὸ omisit. Plinius post Theben nominat Astyren. De Dianae Astyrinae templo Strabo XIII, p. 613.

μιδος ἱερὸν, καὶ ἐκεῖ, πρὸς ᾧ εἶχε, ξυνέλεγε πανταχόθεν παμπληθὲς στράτευμα. παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος ὡς δύναιτο ἀνωτάτω, νομίζων, ὁπόσα ὄπισθεν ποιήσαιτο ἔθνη, πάντα ἀποστερήσειν βασιλέως.

CAPUT II.

Ἀγησίλαος μὲν δὴ ἐν τούτοις ἦν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ σαφῶς ᾔσθοντο τά τε χρήματα ἐληλυθότα ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰς μεγίστας πόλεις ξυνεστηκυίας ἐπὶ πολέμῳ πρὸς ἑαυτοὺς, ἐν κινδύνῳ τε τὴν πόλιν ἐνόμισαν καὶ στρατεύειν ἀναγκαῖον ἡγήσαντο εἶναι. 1 καὶ αὐτοὶ μὲν ταῦτα παρεσκευάζοντο, εὐθὺς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν Ἀγησίλαον πέμπουσιν Ἐπικυδίδαν. 2 ὁ δ' ἐπεὶ ἀφίκετο, τά τε ἄλλα διηγεῖτο ὡς ἔχοι καὶ ὅτι ἡ πόλις ἐπιστέλλοι αὐτῷ, βοηθεῖν ὡς τάχιστα τῇ πατρίδι. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν, ἐνθυμούμενος, οἵων καὶ τιμῶν καὶ οἵων ἐλπίδων ἀπεστερεῖτο, 3 ὅμως δὲ ξυγκαλέσας τοὺς ξυμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελλόμενα, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀναγκαῖον εἴη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· ἐὰν

παρεσκευάζετο γὰρ πορευσόμενος] Puto ὡς excidisse.

1. πρὸς ἑαυτοὺς] Morus conficit legendum ἑαυτάς: nescio, quam ob causam. Societatem intelligit civitatum Graeciae contra Lacedaemonios factam, cuius synedrium fuit Corinthi. Vide Diodorum XIV, 82.

2. εὐθὺς δὲ] Castal. addidit καὶ cum Codd. A. C. D. E., quos sequor.

Ἐπικυδίδαν] Infra V, 4, 39. Κλέωνα καὶ Ἐπιλυτίδαν Σπαρτιάτας nominat, vitiose, quamquam sine varietate. Thucydides V, 12. Lacedaemonios nominat Ῥάμφιον (Clearchi patrem, puto, cuius Xenophon quoque meminit,) et Ἐπικυδίδαν. Pausanias X, 9, 4. inter socios Lysandri in pugna apud Aegospotamos nominat Eteonicum et Ἐπικυρίδαν: quod nomen idem esse puto, nisi ipsum hominem.

3. οἵων καὶ τιμῶν] Copulam hic addiderunt B. C. D. Sequens ἀπεστερεῖτο vulgato ἀπεστέρητο substituerunt B. D. ἀπεστεροῖτο C., quod mutatum in ἀποστεροῖτο equidem praeferrem.

μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε, ἔφη, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ
4 πάλιν παρέσομαι, πράξων, ὧν ὑμεῖς δεῖσθε. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, πολλοὶ μὲν ἐδάκρυσαν, πάντες δ' ἐψηφίσαντο βοηθεῖν μετ' Ἀγησιλάου τῇ Λακεδαίμονι· εἰ δὲ καλῶς τἀκεῖ γένοιτο, λαβόντες αὐτὸν
5 πάλιν ἥκειν ἐς τὴν Ἀσίαν. Καὶ οἱ μὲν δὴ ξυνεσκευάζοντο ὡς ἀκολουθήσοντες, ὁ δ' Ἀγησίλαος ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ κατέλιπεν Εὔξενον ἁρμοστὴν, καὶ φρουροὺς παρ' αὐτῷ οὐκ ἔλαττον τετρακισχιλίων, ἵνα δύναιτο διασώζειν τὰς πόλεις· αὐτὸς δὲ ὁρῶν, ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν μένειν ἐπεθύμουν μᾶλλον ἢ ἐφ' Ἕλληνας στρατεύεσθαι, βουλόμενος ὡς βελτίστους καὶ πλείστους ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἆθλα προὔθηκε ταῖς πόλεσιν, ἥτις ἄριστον στράτευμα πέμποι, καὶ τῶν μισθοφόρων τοῖς λοχαγοῖς, ὅστις εὐοπλότατον λόχον ἔχων συστρατεύοιτο καὶ ὁπλιτῶν καὶ τοξοτῶν καὶ πελταστῶν. προεῖπε δὲ καὶ τοῖς ἱππάρχοις, ὅστις εὐιπποτάτην καὶ εὐοπλοτάτην τάξιν παρέχοιτο, ὡς καὶ τούτοις νικητή-
6 ριον δώσων. Τὴν δὲ κρίσιν ἔφη ποιήσειν, ἐπεὶ διαβαίησαν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην ἐν Χεῤῥονήσῳ, ὅπως εὖ εἰδείησαν, ὅτι τοὺς στρατευσομένους δεῖ
7 εὐκρινεῖν. ἦν δὲ τὰ ἆθλα τὰ μὲν πλεῖστα ὅπλα ἐκ-

κἂν τοι ἐκεῖνα] Ita A. I. Br. Cast. cum Codice A. κἂν μέντοι E. ἐὰν μέντοι B. C. D. cum margine L. St. Mihi videtur legendum ἐὰν μέντοι τὰ ἐκεῖ. Ita paulo post: εἰ δὲ καλῶς τἀκεῖ γένοιτο. Infra VI, 2, 14. ἐὰν τἀκεῖ καλῶς γένηται. Video nunc, meeum sentire Koeppen. Sed IV, 3, 2. est ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται.

πράξων] A. I. Bryl. Castal. πράξας cum Codice A. πράξεων B. E. Sequens πολλοὶ pro πολλὰ debetur C. E. πολὺ habet B. Illud coniecerat quoque Weiske.

4. ἐπεψηφίσαντο] Margo Leonclavii ἐψηφίσαντο cum B. C. ἀπεψηφ. C. a prima manu. Cf. ad I, 1, 34.

5. οἱ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν] Persarum timiditate cognita, mollitie divitiisque eorum frui coeperant milites; quare bellum in Asia continuare, quam contra Graecos in patria redintegrare malebant.

6. δεῖ εὐκρινεῖν] accurate omnia agere, accurate se parare debere. Simplex verbum rarius reperitur, compositum διευκρινεῖν saepe. Demosth. c. Aphob. pag. 818. τοῦτ' οὖν διευκρινησάμενος, i. e. re ita ordinata, constituta.

πεποιημένα ἐς κόσμον, καὶ ὁπλιτικὰ, καὶ ἱππικά· ἦσαν δὲ καὶ στέφανοι χρυσοῖ. τὰ δὲ πάντα ἆθλα οὐκ ἔλαττον ἐγίνετο ἢ ἀπὸ τεττάρων ταλάντων. τοσούτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων ὅπλα ἐς τὴν στρατιὰν κατεσκευάσθη. 8 Ἐπεὶ δὲ διέβη τὸν Ἑλλήσποντον, κριταὶ κατέστησαν Λακεδαιμονίων μὲν Μνάσκος καὶ Ἡριππίδας καὶ Ὄρσιππος, τῶν δὲ ξυμμάχων εἷς ἀπὸ πόλεως. καὶ Ἀγησίλαος μὲν, ἐπεὶ τὴν κρίσιν ἐποίησεν, ἔχων τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ἥνπερ βασιλεὺς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευεν.

9 Ἐν δὲ τούτῳ οἱ μὲν ἔφοροι φρουρὰν ἔφαινον· ἡ δὲ πόλις, ἐπεὶ Ἀγησίπολις παῖς ἔτι ἦν, Ἀριστόδημον, τοῦ γένους ὄντα, καὶ τοῦ παιδὸς πρόδικον, ἡγεῖσθαι

7. *ἐγένοντο*] St. Leonclav. *ἐγένετο*, quod praefert quoque Iacobs Addit. p. 228. *ἐγίνοντο* habet Codex E.

τοσούτων μέντοι ἀναλωθέντων, παμπόλλων χρημάτων ὅπλα] Vertit Leonclavius: *Tantis sumtibus factis, etiam pro exercitu maximis pecuniis arma comparata fuerunt.* Videtur vox aliqua, velut *ὅμως* vel *ἔτι*, deesse, etiam ne verba *τοσούτων* — *χρημάτων* confundant significationem.

9. *ἔφαινον*] Margo Leonclavii *ἔφηναν* cum Codicibus B. D. sed utramque formam e Xenophonte annotavit Lexicon Sturzianum. Ceterum de intervallo temporis inter hanc novam et postremam pugnam ad Haliartum Demosthen. pro Corona p. 258. *καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς Κόρινθον.* Ante Eubulidem archontem accidit pugna Corinthiaca, eo autem archonte pugna in Lechaeo. Hinc apud Aristidem T. II, p. 474. edit. Iebb. dicitur Eubulides *ἄρχων μέσος τῆς ἐν Κορίνθῳ μάχης καὶ τῆς ἐν Λεχαίῳ.* Hunc locum Aristidis debeo Wesselingio. Alium Lysiae habet Harpocration in *Λέχαιον*, ubi Lechaeus archonte Mnasippo captus dicitur; quem equidem archontem ignoro. Lysias pro Mantitheo p. 579. post pugnam ad Haliartum: *μετὰ ταῦτα εἰς Κόρινθον ἐξόδου γενομένης καὶ πάντων εἰδότων, ὅτι δεήσει κινδυνεύειν.* Ubi Thrasybulum Stiriensem ducem fuisse, apparet ex p. 580.

Ἀγησίπολις] Pausaniae exsulis filius. Plutarch. Ages. c. 20.

πρόδικον] tutorem, *ἐπίτροπον*, proprio Spartanis vocabulo, teste Plutarcho Lycurg. c. 3. Pausanias III, 5., p. 216. Aristodemum ideo appellat *ἐπιτροπεύοντα.* Ita interpretatur etiam Hesychius verbum *προδικεῖν.* Thucyd. I, 107. *Νικομήδης τοῦ Κλεομβρότου ὑπὲρ Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου βασιλέως νέου ὄντος ἔτι ἡγουμένου.*

10 τῇ στρατιᾷ ἐκέλευον. Ἐπεὶ δ' ἐξῄεσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ξυνειλεγμένοι δ' ἦσαν οἱ ἐναντίοι, ξυνελθόντες ἐβουλεύοντο, πῶς ἂν τὴν μάχην ξυμφορώτατα
11 σφίσιν αὐτοῖς ποιήσοιντο. Τιμόλαος μὲν δὴ Κορίνθιος ἔλεξεν· Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, ὅμοιον εἶναι τὸ τῶν Λακεδαιμονίων πρᾶγμα, οἷόν περ τὸ τῶν ποταμῶν, οἵ τε γὰρ ποταμοὶ πρὸς μὲν ταῖς πηγαῖς οὐ μεγάλοι εἰσίν, ἀλλ' εὐδιάβατοι· ὅσῳ δ' ἂν πορρωτέρω γένωνται, ἐπεμβάλλοντες ἕτεροι ποταμοὶ
12 ἰσχυρότερον αὐτῶν τὸ ῥεῦμα ποιοῦσι. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡσαύτως, ἔνθεν μὲν ἐξέρχονται, αὐτοὶ μόνοι εἰσί· προϊόντες δὲ καὶ παραλαμβάνοντες τὰς πόλεις, πλείονές τε καὶ δυσμαχώτεροι γίγνονται. ὁρῶ δ' ἔγωγ', ἔφη, καὶ ὁπόσοι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὲν ἐκθέοντας τοὺς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους· ἐὰν δ' ἔτι ἔνδον ὄντων τὸ πῦρ προσφέρωσι, πάσχοντας μὲν οὐδέν, χειρουμένους δὲ τοὺς σφῆκας. Ταῦτ' οὖν ἐνθυμούμενος ἡγοῦμαι κράτιστον εἶναι, μάλιστα μὲν ἐν αὐτῇ, εἰ δὲ μή, ὅτι ἐγγύτατα τῆς Λακεδαίμονος τὴν μάχην ποιεῖσθαι.
13 Δόξαντος δ' εὖ λέγειν αὐτοῦ, ἐψηφίσαντο ταῦτα. ἐν ᾧ δὲ περὶ ἡγεμονίας τε διεπράττοντο καὶ διωμολογοῦντο, ἐς ὁπόσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν, ἐν τούτῳ οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ δὴ Τεγεάτας παρειληφότες καὶ
14 Μαντινέας, ἐξῄεσαν τὴν ἀμφίαλον. Καὶ πορευόμενοι,

10. ἐξῄεσαν] Codex B. ἐξήνεγκαν. Sequens ποιήσοιντο a secunda manu scriptum habet C. ποιήσαιντο A. I. Br. Castal., quod propter additum ἂν praeferendum videtur.

11. γένωνται] Codd. B. E. γίνωνται habent. Initio sect. sequentis post ἐξέρχονται comma posui, quod vulgo post αὐτὸ erat. Ita etiam Codd. B. C. D. E. faciunt.

12. προσφέρωσι] A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. ἐπφέρωσι habent. Sequens ἐνθυμουμένους, quod vulgo legitur, correxi. Codex C. εὐθυμούμενος habet.

13. ἐξῄεσαν τὴν ἀμφίαλον] Ipsa dictionis forma repudiat in-

σχεδόν τι ἅμα οἱ μὲν περὶ τοὺς Κορινθίους ἐν τῇ Νεμέᾳ ἦσαν, οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐν τῷ Σικυῶνι. ἐμβαλόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν Ἐπιεικίαν, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν ὑπερδεξίων βάλλοντες αὐτοὺς καὶ τοξεύοντες μάλα κακῶς ἐποίουν οἱ γυμνῆτες τῶν ἀντιπάλων· ὡς δὲ κατέβησαν ἐπὶ τὴν θάλατταν, 15 ταύτῃ προῄεσαν διὰ τοῦ πεδίου, τέμνοντες καὶ κάοντες

terpretationem Brodaei: *Amphialum oppidum transgressi erant.* Pirckheimer vertit *exierant in maritima loca:* Goldhagen *versus mare contenderant:* Leoncl. *egrediuntur maritima via.* ἀμφίαλος est, quod inter duo maria situm est. Weiske χώραν ἀμφίαλον intelligit interpretatus regionem, quae inde ab Isthmo Corinthiaco versus meridiem procurrit in sinu Saronico usque ad confinia Argolidis, in Corinthiaco usque ad Pellenen. Optime videtur Gallus Gail vertisse: *Sortant de l' Arcadie ils ont gagné et longé le golfe d' Argos; delà après une longue marche ils sont entré dans la Sicyonie.* Recherches historiques, militaires, géographiques et philologiques T. I, p. 68.

ἐν Νεμέᾳ] Male Codex B. Νεμαίᾳ et deinceps C. Σικυῶνι. ἐμβαλλόντων. Est *in agro Nemeensi*, ad fluvium Nemeam, ubi pugnatum fuisse refert Diodorus XIV, 83. Fluvium Nemeam habet Livius XXXIII, 15. *Amnis est Corinthium et Sicyonium interfluens agrum.* Cf. etiam Strabo VIII, p. 587. Ita ἐν Σικυῶνι est *in agro Sicyonio.* Diodorus IV, 11. de leone Nemeaeo: διέτριβε μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Τρητόν· εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυγα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. Hinc leonem Hyginus Fab. 30. ait habitasse in antro *Amphitreto*, uti correxit Wesseling ad Diodorum; idem antrum Apollodorus II, 5, 8. ἀμφίστομον dixit. Pausanias II, 15. ἐν τούτοις τοῖς ὄρεσι καὶ ἡ Νεμέα τὸ χωρίον ἀπέχει σταδίους πέντε που καὶ δέκα· ἐν δὲ αὐτῇ Νεμείου τοῦ Διὸς ναός ἐστι — θύουσι δὲ Ἀργεῖοι τῷ Διῒ καὶ ἐν τῇ Νεμέᾳ καὶ Νεμείου Διὸς ἱερέα αἱροῦνται, καὶ δὴ καὶ δρόμου προτιθέασιν ἀγῶνα ἀνδράσιν ὡπλισμένοις Νεμείων πανηγύρει τῶν χειμερινῶν — καὶ ταύτῃ καὶ ὄρος Ἀπέσας ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Νεμέαν — Ἀνελθόντι δὲ ἐς τὸν Τρητὸν καὶ αὖθις τὴν ἐς Ἄργος ἰοῦσίν ἐστι Μυκηνῶν ἐρείπια ἐν ἀριστερᾷ. Hesychius Νεμεάδας πύλας urbis Argos habet, διὰ τὸ πρὸς τῇ Νεμέᾳ τετράφθαι. Cf. infra IV, 7, 3. Scholiastes Luciani ad Bis Accusatum c. 2. Νεμέα ἐστὶ τόπος ἐν τῇ Κορινθιακῇ παρὰ Τρητὸν λεγόμενον.

Ἐπιεικίαν] Iterum nominatur infra IV, 4, 13., ubi Codex B. ἐπιοικίαν τειχίσας, ἵνα φρούριον εἴη, habet. Montem fuisse, reliqua arguunt, quo transcenso Lacedaemonii in planum iuxta mare descenderunt. Deinceps καὶ ante τοξεύοντες omittit Codex B. et τὴν ante θάλατταν B. D. E.

15. προῄεσαν] Ita recte cum Leoncl. Morus pro προσῄεσαν, quod teneant Codd. 5 Paris.

τὴν χώραν· καὶ οἱ ἕτεροι μέντοι ἐλθόντες κατεστρατοπεδεύσαντο, ἔμπροσθεν ποιησάμενοι τὴν χαράδραν· ἐπεὶ δὲ προϊόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκέτι δέκα στάδια ἀπεῖχον τῶν πολεμίων, κἀκεῖνοι αὐτοῦ στρατοπεδευσάμενοι ἡσυχίαν εἶχον.

16 Φράσω δὲ καὶ τὸ πλῆθος ἑκατέρων. ξυνελέγησαν γὰρ ὁπλῖται Λακεδαιμονίων μὲν ἐς ἑξακισχιλίους, Ἠλείων δὲ καὶ Τριφυλλίων καὶ Ἀκρωρείων καὶ Λασιωνίων ἐγγὺς τρισχίλιοι, καὶ (οἱ) Σικυωνίων πεντακόσιοι καὶ χίλιοι, Ἐπιδαυρίων δὲ καὶ Τροιζηνίων καὶ Ἑρμιονίων καὶ Ἁλιέων ἐγένοντο οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων. πρὸς δὲ τούτοις ἱππεῖς μὲν Λακεδαιμονίων περὶ ἑξακοσίους, Κρῆτες δὲ τοξόται ἠκολούθουν ὡς τριακόσιοι. καὶ μὴν σφενδονῆται Μαργανέων καὶ Λεδρίνων καὶ Ἀμφιδόλων οὐκ ἐλάττους τετρακοσίων. Φλιάσιοι μέντοι οὐκ ἠκολούθουν· ἐκεχειρίαν γὰρ ἔφασαν ἔχειν. αὕτη μὲν δὴ μετὰ Λακεδαιμονίων

ἐλθόντες] Margo Leonclav. *ἀπελθόντες*, quod habent Codd. B. C. D. E. Sed videntur potius hostes Lacedaemoniis occurrisse; igitur Morus vulgatum interpretatur: insecuti.

χαράδραν] Aeschines, ubi primam suam militiam narrat, de falsa legat. p. 331. *συμπαραπέμπων μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ξένων τὴν εἰς Φλιοῦντα παραπομπὴν, κινδύνου συμβάντος ἡμῖν περὶ τὴν Νεμεάδα καλουμένην χαράδραν.* Fuit igitur nomen loci in agro Nemeensi. Locum eundem nominari puto a Thucydide V, 60. *ἐν τῷ χαράδρῳ, οὗπερ τὰς ἀπὸ στρατιᾶς δίκας, πρὶν ἐσιέναι, κρίνουσι*: Nemeam enim ibidem memorat. Sed Statius Thebaidis in eo loco, ubi est: *Quaeque pavet longa spumantem valle Charadron Neris, et ingenti turritae mole Cleonae*, fluvium intelligit, cui Neris urbs fuit imposita.

16. *Τριφυλλίων*] Ita Codd. A. C. D. *Τριφυλίων* E. superscriptum habet, quod habet quoque margo Leoncl. deinceps *Ἀκρωρίων* A. C. cum A. I. Br. Cast.

Λασιωνίων] Male Editiones, quas vidi, *Λασιωνέων*. Codex C. *Λασιωναίων*. Sequens οἱ B. omittit.

Ἁλιέων] Eodem ordine infra VI, 3, 4. *Ἑρμιόνης καὶ Ἁλιέων*, ubi Codd. C. E. *Ἑρμίονος*. Sed Thucydides II, 56. *τὴν Ἁλιάδα καὶ τὴν Ἑρμιονίδα* contrario ordine nominavit.

Λεδρίνων] Ita quoque Codd. Par. 5. Margo Leoncl. *Λεπρίνων* habet. Legendum *Λεπρίνων*, monitum supra ad III, 2, 25.

αὕτη μὲν δὴ] Diodorus equites numerat omnino 500, pedi-

δύναμις ἦν. Ἥ γε μὴν τῶν πολεμίων ἠθροίσθη Ἀθη- 17 ναίων μὲν ἐς ἑξακισχιλίους ὁπλίτας, Ἀργείων δ' ἐλέγοντο περὶ ἑπτακισχιλίους· Βοιωτῶν δέ, ἐπεὶ Ὀρχομένιοι οὐ παρῆσαν, περὶ πεντακισχιλίους· Κορινθίων γε μὴν ἐς τρισχιλίους· καὶ μὴν ἐξ Εὐβοίας ἁπάσης οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων. ὁπλιτικὸν μὲν δὴ τοσοῦτον. ἱππεῖς δέ, Βοιωτῶν μέν, ἐπεὶ Ὀρχομένιοι οὐ παρῆσαν, ἐς ὀκτακοσίους, Ἀθηναίων δ' ἐς ἑξακοσίους, καὶ Χαλκιδίων τῶν ἐξ Εὐβοίας ἐς ἑκατόν, Λοκρῶν δὲ τῶν Ὀπουντίων ἐς πεντήκοντα. καὶ ψιλὸν δέ, ξὺν τοῖς τῶν Κορινθίων, πλέον ἦν· καὶ γὰρ Λοκροὶ οἱ Ὀζόλαι καὶ Μηλιεῖς καὶ Ἀκαρνᾶνες παρῆσαν αὐτοῖς.

Αὕτη μὲν δὴ ἑκατέρων ἡ δύναμις ἐγένετο. οἱ δὲ 18 Βοιωτοί, ἕως μὲν τὸ εὐώνυμον εἶχον, οὐδέν τι κατήπειγον τὴν μάχην ξυνάπτειν· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀθη-

tes 23,000. Xenophon contra summam posuit, rotundi quidem numeri, 14,800.

17. ἥ γε μὴν] In exercitu sociorum Diodorus ait fuisse pedites plus quam 15,000, equites 500. Contra Xenophon immensa differentia ponit pedites 24,000, equites 1500, non numeratis velitibus.

Εὐβοίας ἁπάσης] quam omnem foederi Corinthio accessisse ait Diodorus XIV, 82.

καὶ ψιλὸν δὲ — πλέον ἦν] Haesit in his verbis Weiskius quoque. Leonclavii versionem is reprehendit hanc: *Hunc numerum levis armaturae peditum multitudo, Corinthiis adnumeratis, superabat:* ipse vertit: *atque levis quoque armaturae milites plures erant iuncti Corinthiis*, sc. quam Lacedaemoniis: ut οἱ τῶν Κορινθίων sint, qui ad Corinthios pertinent. Weiskio usus articuli et ellipsis huius formae insolentior videtur. Codices B. D. ψιλῶν dant, qua scriptura nihilo structura verborum fit facilior. Equidem articulum τὸ necessario existimo addendum fuisse: καὶ τὸ ψιλὸν δέ: unde ad verba ξὺν τοῖς τῶν Κορινθίων repetendum ψιλοῖς. Ceterum numerum copiarum utriusque exercitus falsum nec integrum traditum esse, recte monuit *Gail* l. c. Is sine dubio error est librariorum, Nam Tegeatas et Mantineenses ipse Xenophon sect. 13., Achaeos autem mox nominat, ubi Boeoti κατ' Ἀχαιοὺς ἀντετάχθησαν, oppositi in acie Achaeis sunt.

18. ἕως μὲν] quamdiu in sinistro cornu stabant contra Lacedaemonios. Deinde facta fuit conversio et mutatio aciei, ita, ut Thebani in dextro cornu contra Achaeos starent. Aperte igitur Xenophon accusat Thebanorum timiditatem, quasi Lacedaemonios maxime veriti fuissent in pugna. Merito an iniuria, ignoro. Suos certe Laconas ubique exornare conatur Xenophon.

ναῖοι κατὰ Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αὐτοὶ δὲ τὸ δεξιὸν ἔσχον καὶ κατ' Ἀχαιοὺς ἀντετάχθησαν, εὐθὺς τά τε ἱερὰ καλὰ ἔφασαν εἶναι, καὶ παρήγγειλαν παρασκευάζεσθαι, ὡς μάχης ἐσομένης. καὶ πρῶτον μὲν ἀμελήσαντες τοῦ ἐς ἑκκαίδεκα, βαθεῖαν παντελῶς ἐποιήσαντο τὴν φάλαγγα, ἔτι δὲ καὶ ἦγον ἐπὶ τὰ δεξιά, ὅπως ὑπερέχοιεν τῷ κέρατι τῶν πολεμίων· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἵνα μὴ διασπασθείησαν, ἐπηκολούθουν, καίπερ γιγνώσκοντες, ὅτι κίνδυνος εἴη κυκλωθῆναι. 19 Τέως μὲν οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ᾐσθάνοντο προσιόντων τῶν πολεμίων· καὶ γὰρ ἦν λάσιον τὸ χωρίον· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν, τότε δὴ ἔγνωσαν, καὶ εὐθὺς ἀντιπαρήγγειλαν ἅπαντας διασκευάζεσθαι ὡς ἐς μάχην. ἐπεὶ δὲ ξυνετάχθησαν, ὡς ἑκάστους οἱ ξεναγοὶ ἔταξαν, παρηγγύησαν μὲν ἀκολουθεῖν τῷ ἡγουμένῳ, ἦγον δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τὰ δεξιά· καὶ οὕτω πολὺ ὑπερέτεινον τὸ κέρας, ὥστε τῶν Ἀθηναίων αἱ μὲν ἓξ φυλαὶ

ἀμελήσαντες τοῦ ἐς ἑκκαίδεκα] Leoncl. vertit: *omissa ratione struendi aciem in denos et senos, densam protinus phalangem instituunt.* Morus breviter lectorem remittit ad sect. 13., ubi Corinthii congregati *διωμολογοῦντο, ἐς ὁπόσους δέοι τάττεσθαι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως μὴ λίαν βαθείας τὰς φάλαγγας ποιούμεναι αἱ πόλεις κύκλωσιν τοῖς πολεμίοις παρέχοιεν.* In Indice is usum graeci sermonis annotavit, qui de altitudine aciei et numero militum in fronte collocatorum *ἐς* et *ἐπὶ* genitivo iunctum frequentat, ubi noster sermo numero vocabulum *hoch* (altum) addit. Gallus similiter: *negligeant la formation sur seize de hauteur.*

διασπασθῶσιν] Steph. *διασπασθείησαν* cum Codd. B. C. D., quod in locum vulgati *διασπασθῶσιν* restitui, quamquam a Leoncl. damnatum. Sic est sect. 13. *ὅπως μὴ κύκλωσιν παρέχοιεν.*

19. *ἅπαντας διασκευάζεσθαι*] Si scripturam A. I. Br. Cast. et Codicis A. *ἅπαντες* probaveris, erit de militibus intelligendum conclamantibus ad arma et paeani hostium respondentibus. Verbum *διασκ.* hoc uno in loco Xenophontis legitur eo sensu, quo ceteris in locis *παρασκευάζεσθαι* usurpavit. Deinceps *ξυναγωγοὶ* Cast. habet.

ἦγον δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι] ut fecerant Boeoti sect. 18.

ὑπερέτεινον] A. I. Br. Castal. *ὑπερτείναντο* cum Cod. A.

φυλαὶ] Ex ordine decem tribuum milites Athenienses lectos fuisse, easque tribus etiam in acie distinctas fuisse, post Sigonium ex h. l. et Thucydides VI, 98. admonet Morus. Hinc *φυλάρχους* dici duces militiae

κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐγένοντο, αἱ δὲ τέτταρες κατὰ Τεγεάτας. οὐκέτι δὲ στάδιον ἀπεχόντων, 20 σφαγιασάμενοι οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ Ἀγροτέρᾳ, ὥσπερ νομίζεται, τὴν χίμαιραν, ἡγοῦντο ἐπὶ τοὺς ἐναντίους, τὸ ὑπερέχον ἐπικάμψαντες ἐς κύκλωσιν. Ἐπεὶ δὲ ξυνέμιξαν, οἱ μὲν ἄλλοι ξύμμαχοι πάντες οἱ τῶν Λακεδαιμονίων ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων· Πελληνεῖς δὲ, κατὰ Θεσπιέας γενόμενοι, ἐμάχοντό τε, καὶ ἐν χώρᾳ ἔπιπτον ἑκατέρων. αὐτοὶ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσον 21 τε κατέσχον, τῶν Ἀθηναίων ἐκράτησαν, καὶ, κυκλω-

equestris, ut ταξιάρχους pedestris. Pertinuisse tamen tribuum distinctionem etiam ad pedites, ex Thucydidis loco manifestum esse statuit: et in nostro loco non omnes intelligi equestres tribus, sed pedestres etiam, vero simile putat. Locus est omnium clarissimus Lysiae pro Mantitheo p. 580., ubi de hac ipsa pugna Corinthiaca est: καὶ μάλιστα τῆς ἡμετέρας φυλῆς δυστυχησάσης καὶ πλείστων ἐνθανόντων, et statim, ubi de pugna ad Coroneam sermo est, Mantitheus se ultro offert: προσελθὼν ἐγὼ τὸν ταξίαρχον ἐκέλευον ἀπληρωτὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν πέμπειν. Hic igitur tribus eadem τάξις dicitur, quoniam ex peditatu componitur. Denique Idem contra Agoratum p. 498. οὔτε ταξίαρχος εἰς τὴν φυλὴν κατατάξας, ubi tamen Reiske malebat: οὔτε ταξίαρχος αὐτὸν εἰς τάξιν, οὔτε φύλαρχος εἰς φυλήν. Male! Idem in Apologia c. Simonem p. 162. ἐν Κορίνθῳ γὰρ, ἐπειδὴ ὕστερον ἦλθε τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχης καὶ τῆς εἰς Κορώνειαν στρατείας, ἐμάχετο τῷ ταξιάρχῳ Λάχητι καὶ ἔτυπτεν αὐτὸν, καὶ πανστρατιᾷ τῶν πολιτῶν ἐξελθόντων, δόξας ἀκοσμότατος εἶναι καὶ πονηρότατος μόνος Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἐξεκηρύχθη. Ceterum inepte margo Leoncl. φυλακαὶ habet cum Codice D. et a prima manu E.

κατὰ Τεγεάτας] Annon κ. τοὺς Τεγ. ut antea erat κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους?

20. Ἀγροτέρᾳ] De more vide Xenophontem de Republ. Laced. 13. Aelianum V. H. II, 25. et Valckenaer. ad Herodot. p. 489.

ἑκατέρων] Morus suspicatur addendum τινὲς aut πολλοί. Verum Weiske ἐν χώρᾳ ἑκατέρων iungens interpretatur: *pugnabant, et eo quo steterant loco et inter Thespienses mixti*, ut aequo prope Marte, fortiter certe, conflixerint. De hoc postremo nulla est dubitatio: sed structura verborum viri docti interpretationem repudiat.

21. ὅσον τε κατέσχον] Morus: quaqua patebat campus, quem acies Laconica obtinebat. Male. Meminisse oportet, Lacedaemonios sibi adversas habuisse 6 tribus Athenienses; reliquae oppositae stabant Tegeatis. Vicerunt igitur Lacedaemonii, quotquot sibi opposítas habuerunt tribus Atheniensium. Reliquae quatuor contra Tegeatas vicerant et

σάμενοι τῷ ὑπερέχοντι, πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. καὶ, ἅτε δὴ ἀπαθεῖς ὄντες, ξυντεταγμένοι ἐπορεύοντο, καὶ τὰς μὲν τέτταρας φυλὰς τῶν Ἀθηναίων, πρὶν ἐκ τῆς διώξεως ἐπαναχωρῆσαι, παρῆλθον· ὥστε οὐκ ἀπέθανον
22 αὐτῶν πλὴν εἴ τις ἐν τῇ ξυμβολῇ ὑπὸ Τεγεατῶν· τοῖς δὲ Ἀργείοις ἐπιτυγχάνουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀναχωροῦσι, καὶ μέλλοντος τοῦ πρώτου πολεμάρχου ἐκ τοῦ ἐναντίου ξυμβάλλειν αὐτοῖς, λέγεται ἄρα τις ἀναβοῆσαι, παριέναι τοὺς πρώτους. ὡς δὲ ταῦτ' ἐγένετο, παραθέοντας δὴ παίοντες ἐς τὰ γυμνὰ, πολλοὺς ἀπέκτειναν αὐτῶν. ἐπελάβοντο δὲ καὶ Κορινθίων ἀναχωρούντων. ἔτι δ' ἐπέτυχον οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῶν Θηβαίων τισὶν ἀναχωροῦσιν ἐκ τῆς διώξεως, καὶ ἀπέ-
23 κτειναν συχνοὺς αὐτῶν. τούτων δὲ γενομένων, οἱ ἡττώμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἔφευγον ἐς τὰ τείχη· ἔπειτα δ'

persecutae hostem servantur. Contra Weiske *κατέσχον* interpretatur *instabant, urgebant.* cf. ad I, 3, 4. Ceterum ex Platonis Menexeno p. 298. apparet, Athenienses causatos fuisse angustias loci. Ibi enim est: *τῶν τε ἐν Κορίνθῳ χρησαμένων δυσχωρίᾳ.*

22. *παριέναι*] A. Iunt. Br. Castal. cum Codd. A. E. *παρῆναι.* Ex quo deinde L. St. cum Codd. B. C. D. *παρεῖναι* effecerunt, nullo sensu. In versione Leoncl. est: permittendum esse, ut primi praeterirent. Expressit igitur hoc ipsum *παριέναι*, transmittere.

παραθέοντας] Male A. I. Br. Cast. cum Codice A. *παραθέοντες.* deinceps *τοὺς γυμνοὺς* Codex B.

ἔτι — ἀναχωροῦσιν] Hoc membrum excidit prima Stephaniana editione.

23. *τὰ τείχη*] Demosthenes contra Leptinem pag. 472. *ὅθ' ἡ μεγάλη μάχη πρὸς Λακεδαιμονίους ἐγένετο ἡ ἐν Κορίνθῳ, τῶν ἐν τῇ πόλει βουλευσαμένων μετὰ τὴν μάχην μὴ δέχεσθαι τῷ τείχει τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπικηρυκεύεσθαι, ὁρῶντες (οἱ ἐκ Κορίνθου φυγόντες) ἠτυχηκυῖαν τὴν πόλιν καὶ περὶ τῆς παρόδου κρατοῦντας Λακεδαιμονίους, οὐχὶ προὔδωκαν, οὐδ' ἐβουλεύσαντο ἰδίᾳ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, ἀλλὰ πλησίον ὄντων μεθ' ὅπλων ἁπάντων Πελοποννησίων ἀνέῳξαν τὰς πύλας ἡμῖν βίᾳ τῶν πολλῶν καὶ μᾶλλον εἵλοντο μεθ' ὑμῶν τῶν τότε στρατευομένων, εἴτι δέοι πάσχειν ἢ χωρὶς ὑμῶν ἀκινδύνως σώζεσθαι· καὶ εἰσέφρουν τὸ στράτευμα καὶ διέσωσαν καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους. Ἐπειδὴ δ' ἡ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ ταῦτ' ἐγένετο, ἡ ἐπ' Ἀνταλκίδου, ἀντὶ τῶν ἔργων τούτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξέπεσον· ὑποδεξάμενοι δ' ὑμεῖς αὐτοὺς ἐποιήσατε ἔργον ἀνθρώπων καλῶν κἀγαθῶν· ἐψηφίσασθε γὰρ αὐτοῖς ἅπανθ', ὧν ἐδέοντο.* Huius egregii loci pars extrema pertinet ad Xe-

εἰρξάντων Κορινθίων, πάλιν κατεσκήνωσαν ἐς τὸ ἀρχαῖον στρατόπεδον. Λακεδαιμόνιοι δ' αὖ ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον τοῖς πολεμίοις ξυνέμιξαν, ἐστήσαντο τρόπαιον. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ μάχη οὕτως ἐγένετο.

CAPUT III.

Ὁ δ' Ἀγησίλαος σπεύδων μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας ἐβοήθει, ὄντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλλίδας, ὅτι νικῷεν τε αὖ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι ὀκτὼ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς. ἐδήλου δὲ, ὅτι καὶ τῶν ξυμμάχων οὐκ ὀλίγοι πεπτωκότες εἶεν. 1

Ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου· ἆρ' ἂν, ὦ Δερκυλλίδα, ἐν καιρῷ γένοιτο, εἰ αἱ ξυμπέμπουσαι πόλεις ἡμῖν τοὺς στρατιώτας τὴν νίκην ὡς τάχιστα πύθοιντο; ἀπεκρίνατο δὴ ὁ Δερκυλλίδας· εὐθυμοτέρους γοῦν εἰκὸς ταῦτ' ἀκούσαντας εἶναι. οὐκοῦν σὺ, ἐπεὶ παρεγένου, κάλλιστ' ἂν ἀπαγγείλαις; ὁ δὲ, ἄσμενος ἀκούσας, καὶ γὰρ ἀεὶ 2

nophontis libri V, c. 2, §. 31. verba: οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταίτιοι τοῦ ἔργου ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου. Simul ex loco Demosthenis manifestum est, hoc nostro in loco legendum esse εἰρξάντων pro ἀρξάντων. A Corinthiis enim exclusi redeunt in priora castra. Igitur non dubitavi certissimam emendationem in ipsa oratione ponere. Ulpianus ad Demosthenem laudat de hac pugna, praeter Ephorum et Androtionem, Hyperidis orationem adversus Dionem. Comparavit Xenophontis locum nuperus Interpres *Fr. Aug. Wolf*, sed vitium non vidit, quo sublato maior utrique loco lux utrinque accenditur.

οὕτως ἐγένετο] Partem utriusque exercitus vicisse, et ex Lacedaemoniis 1100, ex hostibus eorum 2800 cecidisse, narrat Diodorus XII, 83. At encomium Agesilai VII, 5. ἀγγελίας ἐλθούσης αὐτῷ, ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαιμονίων, ἐγγὺς δὲ μύριοι τῶν πολεμίων τεθναῖεν. Solerter scriptor numerum Spartanorum occisorum edit, sociorum, ut saepe alibi, tacet.

1. *Ἀμφιπόλει*] Macedoniae. *Δερκυλλίδας*] Fuerat ab Agesilao ad Tissaphernem legatus III, 4. postea in Europam rediisse videtur.

2. *ἀκούσαντας*] Codex B. habet *ἀκούσαντα*. Refertur significatio, non genus, ad antecedens *πόλεις*.

ἀπαγγείλαις;] Recte signum interrogationis posuit hic Castal.

φιλαπόδημος ἦν, εἶπεν· εἰ σὺ τάττοις. ἀλλὰ τάττω, ἔφη, καὶ προσαπαγγέλλειν κελεύω, ὅτι, ἐὰν καὶ τάδε εὖ γένηται, πάλιν παρεσόμεθα, ὥσπερ καὶ ἔφαμεν. 3 Ὁ μὲν δὴ Δερκυλλίδας ἀφ' Ἑλλησπόντου ἤδη ἐπορεύετο· ὁ δ' Ἀγησίλαος, διαλλάξας Μακεδονίαν, ἐς Θετταλίαν ἀφίκετο. Λαρισσαῖοι μὲν οὖν καὶ Κρανώνιοι καὶ Σκοτουσσαῖοι καὶ Φαρσάλιοι, ξύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοί, πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότ' 4 ἐτύγχανον, ἐκακούργουν αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες. Ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμίσεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δ' ἐπ' οὐρᾷ ἔχων τῶν ἱππέων· ἐπεὶ δὲ ἐκώλυον τῆς πορείας οἱ Θετταλοὶ ἐπελαύνοντες τοῖς ὄπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ 5 τοῦ στόματος ἱππικὸν, πλὴν τῶν περὶ αὐτόν. Ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοὶ, νομίσαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν. οἱ δὲ μάλα σωφρόνως 6 ἐπηκολούθουν. γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος, ἃ ἑκάτεροι

φιλοπόλεμος] St. L. φιλαπόδημος habent cum Codd. A. B. C. D. E.; quae lectio multo aptior huic loco videtur. Quod Morus, vulgatam defendens, statuit, Dercyllidam quaesivisse aliquam occasionem bello se immiscendi, eaque deinde usum fuisse, ut ex libro IV, 8. appareat, hoc mihi rationem legationis huius non videtur habere veram aut probabilem.

λέγω, ὅτι] Ita A. I. Bryl. Castal. cum Codice A. Contra κελεύω St. L. cum C. D. E.

3. ἤδη ἐπορεύετο] Codd. B. D. πρῶτον ἐπορεύετο. Quid eligam, dubius haereo.

διαλλάξας] In Agesilao II, 2. ἐξαμείψας. deinceps Λαρισαῖοι — Σκοτουσαῖοι B. C. habent.

τότ' ἐτύγχανον] Ages. τότ' ὄντες ἐτ. In Memorab. I, 6, 2. ἀνυπόδητός τε καὶ ἀχίτων διατελεῖς quidam etiam ὢν addi voluerunt. Causam, cur Larissaei et ceteri nominati populi cum Boeotis fuerint, vide in annotatis ad finem libri tertii.

αὐτὸν ἐπακολουθοῦντες] Agesil. οὗτοι ἑφεπόμενοι.

4. ἐπ' οὐρᾷ] Ages. οὐράν.

πορείας] Ageil. addit αὐτὸν et pro ἐπελαύνοντες habet ἐπιτιθέμενοι.

στόματος] Agesil. τοῦ προηγουμένου στρατεύματος καὶ τῶν περὶ αὐτόν. In Anabasi III, 4, 42. in agmine quadrato similiter στόμα et οὐραγίαν distinguit, ubi Codices rectius οὐρὰν habent.

5. μάλα σωφρόνως] Ages. μάλ' ἀφρόνως ἐφείποντο. Manifestum est, lentitudinem hic in utroque milite culpari; quare σωφρόνως praefero.

ἡμάρτανον, πέμπει τοὺς περὶ αὐτὸν μάλα εὐρώστους ἱππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν, καὶ αὐτοὺς διώκειν ὡς τάχιστα, καὶ μηκέτι δοῦναι αὐτοῖς ἀναστροφήν. Οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν 7 ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν ἔφυγον, οἱ δ' ἀνέστρεψαν. οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν, πλαγίους ἔχοντες τοὺς ἵππους ἡλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος 8 ἱππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε καὶ μαχόμενος ξὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀποθνήσκει. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ τῶν Θετταλῶν ἐξαισία γίγνεται· ὥστε οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ἡλίσκοντο. ἔστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν, πρὶν ἐν τῷ ὄρει Ναρθακίῳ ἐγένοντο. Καὶ τότε μὲν 9 δὴ ὁ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τ' ἐστήσατο μεταξὺ Πραντὸς

6. πέμπει τοὺς περὶ] Ages. παραπέμπει τοὺς ἀμφί. Plutarchus Ages. 16. in hac narratione valde diversus abit. Excipit enim Larissaeos, quibuscum foedus factum erat. Pharsaliis opponit πεντακοσίοις ἱππεῦσιν ἐμβαλεῖν κελεύσας σὺν ἑαυτῷ. Intelligit Xenophon trecentos equites electos, quos reges Lacedaemonii veluti stipatores secum habebant, auctore Thucyd. V, 72. Herodot. VIII, 124. In loco eiusdem VI, 56., ubi centum modo numerat, vitium esse suspicabatur Larcher in Interpret. gallica Anabas. ad III, 4, 43. T. I, p. 237. μάλα ante εὐρώστους omittit B.

ὡς τάχιστα] Ages. κατὰ κράτος.

7. οἱ δ' ἀνέστρεψαν] Ages. οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ καὶ ἀναστρέφειν πειρώμενοι: quae mihi lectio magis placet.

πλαγίους — ἵππους] Leoncl. ex versione Bilibaldi et Philelphi ἱππεῖς emendabat, et Agesilai equites interpretabatur. Male. Quid sit πλαγιοῦν τοὺς ἵππους, vide in libro de re equestri c. 7, 16.

8. Πολύμαχος] Ages. Πολύχαρμος, ut B. D. at E. Πολύμαρχος.

τῶν Θετταλῶν] Haec in Agesilao omissa sunt. Antea τοῦτ' ἐγένετο B. D.

ἡλίσκοντο] Ages. ζῶντες addit.

ἐν τῷ ὄρει] Ages. πρὶν ἢ ἐπὶ — Ναρθακιέων. Plutarch. Agesil. 16. ex h. l. ὑπὸ τῷ Ναρθακίῳ τρόπαιον ἔστησε. In Apophthegm. p. 795. male legitur ὑπὸ τῶν Ναρθακίων, ut monuit Morus. Fr. Portus τῶν Ἀτρακίων h. l. emendabat et deinceps Πραντὸς καὶ Ἀτρακίας. Ceterum ἐν ante Ναρθ. repetunt A. I. Br. Cast. Steph. Codd. A. B. C. E. τῷ contra addit D., quod probo.

9. Πραντὸς] Edd. vetustae Πάπραντος cum Codd. 5 Paris. Vitium ex Agesilao correxit Stephan. In Byzantino Steph. est: Πρᾶς πόλις Περραιβική. In Etymolog. M. exempli causa Πρὰς, Πραντὸς, bis positum reperitur. Palmerius Exerc. p. 70. dubitat, num de vetusta Perrhaebia ad Peneum et Larissam, an de nova ad Pin-

καὶ Ναρθακίου, καὶ αὐτοῦ ἔμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐπὶ ἱππικῇ ἐνενικήκει, ξὺν ᾧ αὐτὸς ξυνέλεξεν ἱππικῷ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπερβάλλων τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη, τὴν λοιπὴν πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύετο, μέχρι πρὸς τὰ Βοιωτῶν ὅρια.

10 Olymp. 96, 3. initio. Ὄντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ, ὁ ἥλιος μηνοειδὴς ἔδοξε φανῆναι· καὶ ἠγγέλθη, ὅτι ἡττημένοι εἶεν Λακεδαιμόνιοι τῇ ναυμαχίᾳ, καὶ

11 ὁ ναύαρχος Πείσανδρος τεθναίη. ἐλέγετο δὲ καὶ ᾧ τρόπῳ ἡ ναυμαχία ἐγένετο. Εἶναι μὲν γὰρ περὶ Κνίδον τὸν ἐπίπλουν ἀλλήλοις· Φαρνάβαζον δὲ, ναύαρχον ὄντα, ξὺν ταῖς Φοινίσσαις εἶναι, Κόνωνα δὲ, τὸ Ἑλληνικὸν

dum montem Stephanus dixerit.

ἔμεινε] Agesil. κατέμεινε.

ξυνέλεξεν] Ages. ἐμηχανήσατο. Plutarchus Apophthegmat. p. 795. συστησάμενος τὸ ἱππικὸν αὐτὸς δι' αὐτοῦ.

λοιπὴν] Ages. ἤδη addit, ubi tamen Aristides etiam omisit.

μέχρι πρὸς] Agesil. εἰς τά. Pro ὅρια apud Aristidem ὄρεια legi, monet Leoncl.

10. ἐπὶ τῇ ἐμβολῇ] Polyaenus II, 1, 3. ὅσον οὔπω παρετάσσετο. Plutarchus: ἐπεὶ τῆς Βοιωτίας ἐπέβη καὶ περὶ τὴν Χαιρώνειαν κατεστρατοπέδευσεν, Ages. 17.

μηνοειδὴς] Plutarchus c. 17. ἥλιος ἐκλείπων καὶ γενόμενος μηνοειδής. Eclipsin hanc solarem ad anni Iuliani 4320. mensis Augusti diem 14. referre calculos astronomicos, monet Dodwellus. Archontis Eubuli anno pugnam hanc assignat Lysias p. 632., igitur initio anni 3. Olympiadis 96., ut inde admonuit idem Dodwellus, cuius rationem eclipsin solarem referentis ad 14. Augusti mensis anni 393. astronomici vel 394. chronologorum ante C. N. confirmavit Gallicus astronomus *Delambre* apud Gailium p. 89 — 91.

Πείσανδρος] A. I. Br. Castal. cum Codd. A. E. Πίσανδρος. Diodorus vitiose Πείσαρχος. Supra III, 5, 29. est sine varietate Πείσανδρος.

11. ᾧ τρόπῳ] Polyaenus I, 48, 5. ait, Cononem fuisse in sinistro latere classis, ergo dextro Lacedaemoniae adversum; in dextro simulatam navem στρατηγίδα collocasse, in quam primam hostes impetum fecerint.

περὶ Κνίδον] Pausanias VI, 3, 6. περὶ Κνίδον καὶ ὄρος τὸ Δώριον.

Φοινίσσαις] quas collegerat Tissaphernes supra III, 4, 1.

Κόνωνα] Deinceps τὸν Ἑλληνικὸν male Codex B. habet. Fugam eius ad Euagoram post pugnam apud Aegospotamos vidimus supra II, 1, 29., ubi conf. notam. Ordinem rerum mari gestarum postea nunc per-

ἔχοντα, τετάχθαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ἀντιπαραταξα- 12
μένου δὲ τοῦ Πεισάνδρου, καὶ πολὺ ἐλαττόνων αὐτῷ
τῶν νεῶν φανεισῶν τῶν αὐτοῦ τοῦ μετὰ Κόνωνος
Ἑλληνικοῦ, τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου ξυμμάχους

sequamur. Isocrates ad Philippum p. 185. πλεύσας δ' εἰς Κύπρον χρόνον μέν τινα περὶ τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν διέτριβεν. αἰσθόμενος δὲ Ἀγησίλαον εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως διαβεβηκότα καὶ πορθοῦντα τὴν χώραν — πέμπων ὡς τοὺς βασιλέως στρατηγοὺς ὑπισχνεῖται ποιήσειν. Transgressum in Asiam Agesilaum anno primo Olympiadis 96. docet Dodwellus: ab hoc igitur anno coeperunt molitiones bellicae Cononis, quas supra ad librum II, 1, 29. annotavi. Sequenti anno regem adiisse Persarum, statuit Dodwell., etsi Diodorus anno eius Olympiadis primo accidisse refert. Tempus solum hibernum annotavit Nepos c. 4. Tertio anno, seu Olymp. 96¾. Dodwellus assignat reditum Agesilai ex Asia et victoriam navalem Cononis. Quae si comparemus cum Isocratis loco supra laudato alioque in Panegyrico c. 39., accuratius quaedam definire licebit fortasse. Ἐν δὲ, inquit, τῷ πολέμῳ τῷ περὶ Κνίδον — στρατηγοῦντος αὐτῷ Κόνωνος — τρία μὲν ἔτη περιεῖδε τὸ ναυτικὸν τὸ περὶ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τριηρῶν ἑκατὸν μόνον πολιορκούμενον, πεντεκαίδεκα δὲ μηνῶν τοὺς στρατιώτας τὸν μισθὸν ἀπεστέρησεν (ὁ βασιλεὺς), ὥστε τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνῳ πολλάκις ἂν διελύθησαν, διὰ δὲ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν περὶ Κόρινθον συστᾶσαν μόλις ποτὲ ναυμαχοῦντες ἐνίκησαν. De mercede mensium 16 negata classi repetit cap. 41. Tres hos annos si retro calculaveris, initium imperii navalis a Conone coepti et apparati belli a Persis contra Lacedaemonios incidet in Olympiadis 95. annum postremum seu ¼. Sequenti enim anno Agesilaus in Asiam transiit ex ratione Dodwelli, sed pace hiemem transegit; tertio bella in Lydia gessit; quarto rediit et Cononem vicit. Ab anni igitur parte posteriore Olympiadis 95, 4. ad priorem anni 3. Olympiad. 96. efficiuntur tres anni. Atque haec ipsa initia bellici apparatus Persarum signavit Xenophon III, cap. 4. ab initio, ubi Herondas Syracusius, trecentas naves a Persis parari, nunciat Lacedaemoniis. Quem locum Dodwellus ad Olympiad. 95¾. recte retulit; etsi locum Isocratis ignoravit, qui calculos eius egregie firmat. Atque ex his temporum notis definienda sunt, quae supra ad II, 1, 29. ex Lysia attuli de Cononis et Atheniensium apparatu bellico. Cum Conone fuisse non alios Athenienses, quam φυγάδας καὶ ἐθελοντάς, ait Plato in Menexeno p. 296. edit. Bipont. Atque hae sunt, quas Isocrates Panegyric. cap. 39. vocat τὰς ὑπηρεσίας τὰς παρ' ἡμῶν.

12. ἐλαττόνων] Diodorus XIV, 83. Lacedaemoniorum naves numerat 85, Pharnabazi et Cononis plus quam 90.

μετὰ Κόνωνος] τοῦ μὲν μετὰ Κόνωνος αὐτοῦ Ἑλληνικοῦ A. I. Br. Castal. cum Codd. A. E. contra B. D. τοῦ addunt ante Ἑλληνικοῦ.

εὐθὺς αὐτῷ φεύγειν, αὐτὸν δὲ ξυμμίξαντα τοῖς πολεμίοις ἐμβολὰς ἐχούσῃ τῇ τριήρει, πρὸς τὴν γῆν ἐξωσθῆναι· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους, ὅσοι ἐς τὴν γῆν ἐξεώσθησαν, ἀπολιπόντας τὰς ναῦς σώζεσθαι, ὅπη δύναιντο, ἐς τὴν Κνίδον, αὐτὸν δὲ ἐπὶ τῇ νηῒ μαχόμενον ἀποθανεῖν.
13 Ὁ μὲν οὖν Ἀγησίλαος πυθόμενος ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον χαλεπῶς ἔφερεν, ἐπεὶ μέντοι ἐνεθυμήθη, ὅτι τοῦ στρατεύματος τὸ πλεῖστον εἴη αὐτῷ οἷον ἀγαθῶν μὲν γιγνομένων ἡδέως μετέχειν, εἰ δέ τι χαλεπὸν ὁρῷεν, οὐκ ἀνάγκην εἶναι κοινωνεῖν αὐτοῖς, ἐκ τούτου μεταβαλὼν

ἐμβολὰς] Impulsus et incursus navis rostratae in adversam, et facta eo navis adversae ἀνάρρηξις dicitur ἐμβολή. Diodorus XIV, 45. ὁπότε γὰρ αἱ τριήρεις ἐς ἐμβολὴν ἐπεφέροντο — ὥστε τὰς πληγὰς γίγνεσθαι κατ' ἐμβολὴν — ὁπότε δ' οἱ κυβερνῆται ταῖς ἐμπειρίαις ἐκκρούσειαν τὰς ἐπιφοράς. Ibidem cap. 46. τὰς ἐμβολὰς ἀπράκτους συνέβαινε γενέσθαι, τῶν τυπτομένων νεῶν ὑποχωρουσῶν. Idem XIII, 99. τοῖς ἐμβόλοις τύπτων ἄπλους ἐποίει — τὸ δὲ τελευταῖον δοὺς ἔμβολον τῇ τοῦ Περικλέους τριήρει βιαιότερον, τῆς μὲν τριήρους ἐπὶ πολὺν ἀνέῤῥηξε τόπον, τοῦ δὲ στόματος ἐναρμοσθέντος εἰς τὴν ἀκίδα καὶ μὴ δυναμένων αὐτῶν ἀνακρούεσθαι; ubi in posteriore membro legendum est δοὺς ἐμβολήν. Polyaenus I, 40, 9. ἐμβολαῖς ἀναῤῥηγνύειν habet; et III, 10, 11. διδόναι διττὰς ἐμβολάς. Idem V, 43. de Calliade gubernatore: τὸ πηδάλιον ἔσχαζε συχνῶς, καθ' ὁπότερον ἂν ἐμβάλλειν μέλλοι, ἵνα ὁ διώκων προσκρούων ταῖς ἐπωτίσι πρὸς τὸ πηδάλιον ἐμβαλεῖν μὴ δύνηται, τῷ τὴν ἐμβολὴν εἶναι κατὰ τὰς πρώτας θρανίτιδας, e quo loco situs ἐπωτίδων cognoscitur.

ἐξωσθῆναι] Codices B. C. ἐξωθῆναι, et deinceps ἐξεώθησαν Codd. 5 cum A. I. Br. Cast.

ὅπη] Ita recte margo Leonclavii et Stephani pro vulgato ὅποι.

ἀποθανεῖν] Periisse Archonte Eubulo, testatur Lysias Orat. p. 632. hoc est Olymp. 96, 3. ineunte. Diodorus ad annum 2. refert.

13. Ὁ μὲν οὖν] Codices B. C. D. hoc prius μὲν omittunt. deinceps ἤνεγκεν iidem libri cum margine Stephani et Leonclavii habent pro ἔφερεν.

οἷον ἀγαθῶν] Margo Leonclavii οἰόμενος. Ita est in Cast.

ὁρῷεν] Ita A. I. Br. Castal. pro ὁρῴη cum Codd. 5 Paris.

κοινωνεῖν αὐτοῖς] Dativus pendet ab ἀνάγκην εἶναι, quamquam στράτευμα antecessit. Ita probavi etiam scripturam ὁρῷεν, non ὁρῴη.

μεταβαλὼν] Plutarchus c. 17. et ex eo Polyaenus: ταὐναντία λέγειν ἐκέλευσε τοὺς ἀπὸ θαλάττης ἥκοντας. Morus interpretatur, quasi dictum sit μεταβαλὼν, sc. ἑαυτόν. Weiske: non amplius dolens.

ἔλεγεν, ὡς ἀγγέλλοιτο ὁ μὲν Πείσανδρος τετελευτηκὼς, νικῴη δὲ τῇ ναυμαχίᾳ. ἅμα δὲ ταῦτα λέγων καὶ ἐβου-14 θύτει ὡς εὐαγγέλια, καὶ πολλοῖς διέπεμπε τῶν τεθυμένων· ὥστε, ἀκροβολισμοῦ ὄντος πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐκράτησαν οἱ τοῦ Ἀγησιλάου τῷ λόγῳ, ὡς Λακεδαιμονίων νικώντων τῇ ναυμαχίᾳ.

Ἦσαν δὲ οἱ μὲν ἀντιτεταγμένοι τῷ Ἀγησιλάῳ 15 Βοιωτοὶ, Ἀθηναῖοι, Ἀργεῖοι, Κορίνθιοι, Αἰνιᾶνες, Εὐβοεῖς, Λοκροὶ ἀμφότεροι· σὺν Ἀγησιλάῳ δὲ Λακεδαιμονίων μὲν μόρα ἡ ἐκ Κορίνθου διαβᾶσα, ἥμισυ δὲ μόρας τῆς ἐξ Ὀρχομενοῦ· ἔτι δὲ οἱ ἐκ Λακεδαίμονος νεοδαμώδεις συστρατευσάμενοι αὐτῷ· πρὸς δὲ τούτοις, οὗ Ἡριππίδας ἐξενάγει ξενικοῦ· ἔτι δὲ οἱ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ (πόλεων Ἑλληνίδων), καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ πόλεων Ἑλληνίδων, ὅσας διιὼν παρέλαβεν. αὐτόθεν δὲ προσεγένοντο ὁπλῖται Ὀρχομένιοι καὶ Φωκεῖς. πελτασταί γε μὴν πολλῷ πλέονες οἱ μετ' Ἀγησιλάου· ἱππεῖς δ' αὖ παραπλήσιοι ἀμφοτέροις τὸ πλῆθος. Ἡ μὲν δὴ δύναμις αὕτη ἀμφοτέρων· διηγή-16 σομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ ἐγένετο, οἵα οὐκ

14. διέπεμπε] Polyaenus: διέπεμψε τοῖς φίλοις μερίδας ἀπὸ τῶν ἱερείων. Plutarch. 17. δ. τ. φ. ἀπὸ τῶν τεθυμένων.

15. ἦσαν] Post pugnam Corinthiacam haec accidit non multis diebus teste Lysia pro Mantitheo p. 581. οὐ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις μετὰ ταῦτα ἐν Κορίνθῳ χωρίων ἰσχυρῶν κατειλημμένων, ὥστε τοὺς πολεμίους μὴ δύνασθαι παριέναι, Ἀγησιλάου δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν ἐμβαλόντος.

Αἰνιᾶνες] Codex D. Αἰνειᾶνας habet.

ἐκ Κορίνθου] Plutarch. Apophthegm. p. 795. Διφρίδα δ' οἴκοθεν ἀπαγγείλαντος αὐτῷ εὐθὺς ἐκ παρόδου ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Βοιωτίαν, καίτοι ἐκ μείζονος παρασκευῆς τοῦτο ποιῆσαι ὕστερον διανοούμενος, οὐκ ἀπειθήσας τοῖς ἄρχουσι, δύο μυριάδας τῶν περὶ Κόρινθον στρατευομένων μεταπεμψάμενος ἐπέβη τῆς Βοιωτίας, ubi legendum esse δύο μόρας monuit ad hunc locum Morus.

Ἀσίᾳ πόλεων Ἑλληνίδων] Codices B. D. hoc prius membrum πόλ. Ἑλλ. recte omittere mihi videntur. Deinceps ὅσους C. D. habent. Postea οἱ ὁπλῖται Codex B. Denique πολὺ πλέονες B. C. D. E. De numero peltastarum et omnino militum diversa videtur narratio Encomii 9. Ἑώρων δὲ τάς τε φάλαγγας ἀλλήλων μάλα ἰσομάλους, σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἦσαν ἑκατέρων ἰσοπληθεῖς.

16. καὶ πῇ ἐγένετο] In

ἄλλη τῶν γ' ἐφ' ἡμῶν. συνῄεσαν μὲν γὰρ ἐς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ ἀπὸ τοῦ Κηφισσοῦ, οἱ δὲ σὺν Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος. εἶχε δ' Ἀγησίλαος μὲν τὸ δεξιὸν τοῦ μετ' αὐτοῦ, Ὀρχομένιοι δ' αὐτῷ ἔσχατοι ἦσαν τοῦ εὐωνύμου. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν, Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ 17 εὐώνυμον εἶχον. Συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἐπ' ἀμφοτέρων ἦν· ἡνίκα δ' ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων, ἀντεξέδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φάλαγγος, ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει, καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες, καὶ Αἰολεῖς, καὶ Ἑλλησπόντιοι. καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο, καὶ ἐς δόρυ ἀφικόμενοι ἔτρεψαν τὸ καθ' αὐτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ Ἀγη-18 σίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα. Κἀνταῦθα οἱ μέν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ, ὅτι οἱ Θηβαῖοι τοὺς Ὀρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴησαν. καὶ ὁ

Agesil. II, 9. καὶ γὰρ ἐγένετο οἵαπερ οὐκ ἄλλη τῶν ἐφ' ἡμῶν, quam lectionem praeferebat Leonclavius et recepi cum Weiskio. In margine Leonclavii et Codice B. est καὶ πῶς.

τῶν γ' ἐφ'] Plutarchus Apophthegmat. p. 796. ex hoc loco repetit: τὴν μεγίστην τῶν καθ' ἑαυτὸν γενομένων.

Κηφισσοῦ] In Agesilao est Κηφισοῦ, quod habent Codices B. C. D.

εἶχε δ' Ἀγησίλαος] In Ages. Εἶχε δὲ ὁ Ἀγησίλαος τὸ δεξιὸν τοῦ μεθ' αὐτοῦ. Plutarchus: αὐτὸς δὲ τὸ δεξιὸν κέρας ἐπῆγεν, unde vulgatum μὲν δεξιὸν τὸ μετ' αὐτοῦ correxi.

δεξιὸν εἶχον] In Agesilao: δεξιοὶ ἦσαν — τὸ εὐώνυμον εἶχον, quam ipsam scripturam hic obtulerunt Codices B. C. D. E.

17. ἐπ' ἀμφοτέρων] In Agesilao: ἀπ' ἀμφοτέρων, quod praefero.

ἐξενάγει] In Agesilao pergit ita: ἦσαν δ' αὐτοὶ τῶν τε ἐξ οἴκου αὐτῷ συστρατευσαμένων καὶ τῶν Κυρείων τινὲς καὶ Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλ.

ἔτρεψαν τὸ] In Ages. ἐτρέψαντο τὸ, quod recte praeferebat Zeune. Solus superest locus Anabas. I, 8, 24. εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, quare dubitavi vulgatam mutare.

Ἀργεῖοι μέντοι] In Agesilao simpliciter est μὲν, et pro περὶ ibi est ἀμφί.

18. εἴησαν] In Agesilao εἰσίν.

μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι, ὡς εἶδον τοὺς ξυμμάχους πρὸς [τῷ] Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, συσπειραθέντες ἐχώρουν ἐῤῥωμένως. 19 Ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφισβητήτως, οὐ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα· ἐξὸν γὰρ αὐτῷ, παρέντι τοὺς διαπίπτοντας, ἀκολουθοῦντι χειροῦσθαι τοὺς ὄπισθεν, οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέῤῥαξε τοῖς Θηβαίοις· καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας, ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἀπέθανον. 20 Ἐπεὶ δὲ ἡ μὲν νίκη Ἀγησιλάου ἐγεγένητο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσενήνεκτο πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι τῶν πολεμίων ὡς ὀγδοήκοντα σὺν ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἠρώτων, τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δὲ, καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων, ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἐᾶν τ' ἀπιέναι ᾗ βούλοιντο ἐκέλευε, καὶ

Ἑλικῶνι] Articulus τῷ additur in Agesilao, ut supra sect. 16. et mox πρὸς τὸν Ἑλικῶνα. Contra male deinceps omittitur verbum συσπειραθέντες.

19. ἀναμφισβητήτως] In Agesilao ἀναμφιλόγως.

παρέντι] Plutarchus: καὶ παίειν ἑπόμενος παραλλάξαντας.

ἀντιμέτωπος] Cast. ἀντιμέτωπον. Mox ἐώθουν addere ausus est Schaefer, sane eleganter, sed nescio quo auctore. [V. praefat. ad Anacreont. edit. Tauchnitz. p. XIII. *G. H. S.*]

ἀπέκτεινον] Verbum hoc omisit Iunt. Cast. Post ἀπέθνησκον in Agesilao sequitur: καὶ κραυγὴ μὲν οὐδεμία παρῆν, οὐ μὴν οὐδὲ σιγή· φωνὴ δέ τις ἦν τοιαύτη, οἵαν ὀργή τε καὶ μάχη παράσχοιτ' ἄν. Huius loci elegantiam et vehementiam, oratione expressam, omissis verborum copulis, laudat Longinus c. 19. Similis est locus in Cyropaedia VII, 1, 38.

20. ἐπεὶ δὲ] In Agesilao: ἐπειδὴ δὲ — σὺν Ἀγησιλάῳ ἐγένετο — προσηνέχθη, omisso ὡς ante ὀγδοήκοντα.

σὺν ὅπλοις] In Agesil. σὺν τοῖς ὅπλοις. Templum est Minervae Itoniae. Plutarchus Agesil. c. 19. et ex eo Polyaenus II, 1, 4.

ἔχων] In Agesilao additur: πάντοσε καὶ παντοίοις ὅπλοις.

ᾗ βούλοιντο] In Agesilao: ὅποι — ἐκέλευε. Etiam B. ἐκέλευε dedit pro ἐκέλευσε, quod iterum sectione sequente e Codicibus B. C. D. restitui.

21 ἀδικεῖν οὐκ εἴα. Τότε μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψὲ, δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμήθησαν, πρωῒ δὲ Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευε τὸ στράτευμα, καὶ τρόπαιον ἵστασθαι, καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ, καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν. καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκας, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ οὕτω δὴ αἵ τε σπονδαὶ γίγνονται, καὶ Ἀγησίλαος μὲν ἐς Δελφοὺς

[illegible] In Agesilao additur: καὶ [illegible] ἐπέταξε τοὺς ἀμφ' αὑτὸν ἱππεῖς, ὥστε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο.

21. ἤδη ὀψὲ] In Agesilao additur: συνελκύσαντες τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς εἴσω φάλαγγος ἐδειπνοποιήσαντο καὶ ἐκοιμ. Plutarch. Ages. cap. 19. φοράδην ἀπενεχθῆναι πρὸς τὴν φάλαγγα καὶ τοὺς νεκροὺς ἰδεῖν ἐντὸς τῶν ὅπλων συγκεκομισμένους. Ex Plutarcho apparet, in priore Xenophontis loco vocem τῶν πολεμίων esse spuriam et delendam. Neque enim hostium occisorum cadavera, sed suorum militum intra castra subtrahere iussit, ne numero eorum deprehenso hostes animos maiores sumerent, et ut suorum corpora per praeconem eo libentius poscerent ad sepulturam: hoc enim apud Graecos signum erat victoriae traditae, teste Plutarcho in Nicia cap. 6. et Iustino VI, 6. Aliam nobis Agesilai rationem, qua numerum suorum, in proelio occisorum, abscondit, narrat Polyaenus II, 1, 23. ὁ δὲ μέσης νυκτὸς τοὺς πιστοτάτους διέπεμψε κελεύσας, οὓς δύναιντο γνωρίσαι Σπαρτιάτας νεκροὺς, ἐπαμησαμένους κόνιν ἀποκρύψαι. Quo facto hostes, cum dies ortus fuisset, et suorum corpora viderent, pauca vero hostium occisorum, animo conciderunt, et sponte victoriam Lacedaemoniis tradiderunt. Xenophon nostro in loco stratagema illud omisit, eiusque loco aliud commemorat. Victoria igitur fuit dubia; et dubitabant Lacedaemonii, an hostes per praeconem corpora suorum deposcere ad sepulturam parati essent.

Γῦλιν — παρατάξαι] In Agesilao est Γῦλον. In Epigrammate Damageti Analectorum Tomo II, p. 39. est Γῦλλις Spartanus. Verbum παρατάξαι omisit Plutarchus, qui bene addit explicans h. l.: ἐξελέγξαι βουλόμενος τοὺς Θηβαίους, εἰ διαμαχοῦνται.

γίγνονται, καὶ Ἀγησίλαος] In Agesilao est: γίνονται, καὶ ὁ Ἀγησίλαος οἴκαδε ἀπεχώρει.

Δελφοὺς] Ibi propter vulnera accepta corporis curam gessit auctore Diodoro XIV, 84. εἰς Δελφοὺς ἀπεκομίσθη Πυθίων ἀγομένων, καὶ τήν τε πομπὴν ἐπετέλει τῷ θεῷ καὶ τὴν δεκάτην ἀπέθυε, Plutarchus. Verba Πυθίων ἀγομένων Dodwellus *actis Pythiis* interpretatur; aliter Corsini Fastor. III, p. 287. Dissert. Agonist. p. 57. et 122. male uterque, iudice Manso p. 194., qui Plutarchum putat ea verba de suo addidisse, deceptum verbis Xenophontis στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ.

ἀφικόμενος δεκάτην τῶν ἐκ τῆς λείας τῷ θεῷ ἀπέθυσεν, οὐκ ἐλάττω ἑκατὸν ταλάντων. Γῦλις δὲ ὁ πολέμαρχος ἔχων τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν ἐς Φωκέας, ἐκεῖθεν δ' ἐς τὴν Λοκρίδα ἐμβάλλει. Καὶ τὴν μὲν 22 ἄλλην ἡμέραν οἱ στρατιῶται καὶ σκεύη ἐκ τῶν κωμῶν καὶ σῖτον ἥρπαζον, ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, τελευταίων ἀποχωρούντων τῶν Λακεδαιμονίων, ἐπηκολούθουν αὐτοῖς οἱ Λοκροὶ, βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες. ὡς δ' αὐτῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑποστρέψαντες καὶ διώξαντες κατέβαλόν τινας, ἐκ τούτου ὄπισθεν μὲν οὐκέτι ἐπηκολούθουν, ἐκ δὲ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλον. Οἱ δ' ἐπεχείρησαν μὲν καὶ πρὸς τὸ σιμὸν διώκειν· ἐπεὶ 23 δὲ σκότος τε ἐγίγνετο, καὶ ἀποχωροῦντες οἱ μὲν διὰ τὴν δυσχωρίαν ἔπιπτον, οἱ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν· ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γῦλίς τε ὁ πολέμαρχος καὶ τῶν παραστατῶν πολλοὶ, καὶ οἱ πάντες ὡς ὀκτωκαίδεκα τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν καταλευσθέντες, οἱ δὲ καὶ τραυματισθέντες. εἰ δὲ μὴ ἐβοήθησαν αὐτοῖς [οἱ] ἐκ τοῦ

ἐκ τῆς λείας] Plutarchus: τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας λαφύρων. Unde Morus h. l. emendabat ἐκ τῆς Ἀσίας.

22. τελευταῖον ἀποχωρούντων] *tum demum pedem referentibus* vertit Leonclavius. Sed non dubitavi τελευταίων scribere, ut intelligantur extremi ordine recessisse, quod loci sententia requirit. Deinceps κατέβαλλον B. C. habent.

23. ἐπεχείρησαν — τὸ σιμὸν] Codex B. ἐπιχείρησαν. Deinceps τὸν σιμὸν libri editi ante Castal. et B. C. E. Postea σκότος τε ἐγένετο B. Vulgo τε deerat.

τὰ ἔμπροσθεν] Ita margo Leonclavii cum Codd. B. D. pro τοὺς. Sed Weiske plura deesse putans scriptum fuisse suspicatur ἔπιπτον, διὰ τὸ μὴ προορᾶν τὰ ἔμπροσθεν, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων λίθων, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν.

παραστατῶν πολλοὶ] Ita vulgatum πελλεῖς, vel, ut est in Codice B., πελλῆς, corrigi voluit Leonclavius, atque ita est in Codice D. Quod minime probabilem ait hanc coniecturam Weiske, quoniam milites tantum 18 perierint, in eo fallitur vir doctus: nam τῶν στρατιωτῶν οἱ πάντες opponuntur τοῖς Γύλιος παραστάταις, qui sine dubio erant Spartani, comites Gylidis. Pirckheimer vertit: Gylis et Pelles, atque ita scripsit Castal. Sed nescio unde Stephanus scripturam πελεῖς et Πελληνεῖς commemorarit.

ἐβοήθησαν] Codex D. ἐφοβήθησαν. Deinceps οἱ ἐκ τοῦ

στρατοπέδου δειπνοῦντες, ἐκινδύνευσαν ἂν ἅπαντες ἀπολέσθαι.

CAPUT IV.

1 Olymp. 96, 3. Μετὰ τοῦτό γε μὴν ἀφείθη μὲν κατὰ πόλεις τὸ ἄλλο στράτευμα, ἀπέπλευσε δὲ καὶ ὁ Ἀγησίλαος ἐπ' οἴκου. Ἐκ δὲ τούτου ἐπολέμουν Ἀθηναῖοι μὲν καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀργεῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐκ Κορίνθου ὁρμώμενοι, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι ἐκ Σικυῶνος. ὁρῶντες δὲ οἱ Κορίνθιοι ἑαυτῶν μὲν καὶ τὴν χώραν δῃουμένην, καὶ . . . ἀποθνήσκοντας, διὰ τὸ ἀεὶ τῶν πολεμίων ἐγγὺς εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους καὶ αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ ὄντας, καὶ τὰς χώρας αὐτῶν ἐνεργοὺς οὔσας, οἱ πλεῖστοι καὶ βέλτιστοι αὐτῶν εἰρήνης ἐπεθύμησαν, καὶ συνιστάμενοι ἐδίδασκον ταῦτα ἀλλήλους. 2 Γνόντες δὲ οἱ Ἀργεῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Κορινθίων οἵ τε τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετεσχηκότες, καὶ οἱ τοῦ πολέμου αἰτιώτατοι γεγενημένοι, ὡς, εἰ μὴ ἐκποδὼν ποιήσαιντο τοὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην τετραμμένους, κινδυνεύσει πάλιν ἡ πόλις λακωνίσαι· οὕτω δὴ καὶ σφαγὰς ἐπεχείρουν ποιεῖσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τὸ πάντων ἀνοσιώτατον ἐβουλεύσαντο· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, κἂν νόμῳ τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτιννύουσιν ἐν ἑορτῇ· ἐκεῖνοι δ' Εὐκλείων τὴν τελευταίαν προείλοντο, ὅτι πλείους ἂν ᾤοντο λαβεῖν ἐν τῇ ἀγορᾷ, 3 ὥστε ἀποκτεῖναι. Ὡς δ' ἐσημάνθη, οἷς εἴρητο, οὓς

στρατοπέδου, addito articulo οἱ, cum Weiskio scripsi, sed ἤδη δειπνοῦντες praeterea malim.

1. δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι] Cast. καὶ omisit. Deinceps δ' οἱ Κορ. B. D. Ante sequens ἀποθνήσκοντας Fr. Portus cum Leonclavio τοὺς ἀνθρώπους, Stephanus πολλοὺς supplent.

2. Γνόντες δὲ οἱ] Codd. A. D. δ' οἱ. Deinceps Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ B. D. postea ποιήσοιντο B. C. D., qui copulam καὶ ante σφαγὰς omittunt.

Εὐκλείων] Hesychius: Εὔκλος, Διὸς ἱερὸν ἐν Μεγάροις καὶ Κορίνθῳ, ubi corrigunt ἱερεύς: unde Valesius Εὔκλεια festum Corinthiorum derivabat. Interpretes ad Pausaniae I,

ἔδει ἀποκτεῖναι, σπασάμενοι τὰ ξίφη ἔπαιον τὸν μέν τινα συνεστηκότα ἐν κύκλῳ, τὸν δὲ καθήμενον, τὸν δέ τινα ἐν θεάτρῳ, ἔστι δὲ ὃν καὶ κριτὴν καθήμενον. ὡς δ' ἐγνώσθη τὸ πρᾶγμα, εὐθὺς ἔφευγον οἱ βέλτιστοι, οἱ μὲν πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν, οἱ δ' ἐπὶ τοὺς βωμούς· ἔνθα δὴ οἱ ἀνοσιώτατοι καὶ παντάπασι μηδὲν νόμιμον φρονοῦντες, οἵ τε κελεύοντες καὶ οἱ πειθόμενοι, ἔσφαττον καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς· ὥστ' ἐνίους καὶ τῶν οὐ τυπτομένων, νομίμων δ' ὄντων ἀνθρώπων, ἀδημονῆσαι τὰς ψυχὰς ἰδόντας τὴν ἀσέβειαν. Ἀποθνήσκουσι δὲ οὕτω τῶν μὲν πρεσβυτέρων πολλοί· μᾶλλον γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντες· οἱ δὲ νεώτεροι, ὑποπτεύσαντος Πασιμήλου τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἡσυχίαν ἔσχον ἐν τῷ Κρανίῳ. ὡς δὲ τῆς κραυγῆς ᾔσθοντο, καὶ φεύγοντές τινες ἐκ τοῦ πράγματος ἀφίκοντο πρὸς αὐτούς, ἐκ τούτου ἀναδραμόντες κατὰ τὸν Ἀκροκόρινθον, προσβαλόντας μὲν Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπεκρούσαντο· βουλευομένων δὲ, τί χρὴ ποιεῖν, πίπτει τὸ κιονόκρανον ἀπό του

4

5

p. 35. Boeot. IX, p. 743. Plutarchi Aristid. c. 20. Dianam Εὔκλειαν annotarunt, cui apud Boeotos et Locros, statua in foro proposita, προθύουσι sponsa et sponsus. De tempore huius Corinthiorum festi nihil annotatum reperi. Deinceps πλείονας habent B. D. E.

3. συνεστηκότα] cum aliis consistentem in circulis, conciliabulis.

κριτὴν] scilicet ludorum theatricorum. ἀγώνων ὄντων ἐν τῷ θεάτρῳ Diodorus.

τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ θεῶν] Sunt qui θεοὶ ἀγώνιοι graece dicuntur. Deinceps παντάπασιν οὐδὲν B. C. D., quod dederunt Stephanus et Leonclavius. μηδὲν Castal. dedit, ceterae editiones pr. μηδὲ. Pro κελεύοντες Cod. B. μέλλοντες habet.

νομίμων δ' ὄντων] Codices B. C. D. participium omittunt. deinceps δὲ οὕτως B. C.

4. Κρανίῳ] Ante urbem fuit hoc nomine lucus cyparissorum cum gymnasio, non longe dissitus ab Olympio, ubi σκληραὶ αἱ αἰθρίαι, ὥστε καὶ τοῖς φυτοῖς καὶ τῇ αἰσθήσει δῆλον εἶναι, teste Theophrasto c. pl. V, 20.

τὴν Ἀκροκόρινθον] In A. I. Bryl. Castal. et Codd. Par. 5 est τὸν. Ita semper Pausanias II, p. 121. Est montis acumen Corintho imminens. Quod si τὴν malis, intelligendum fuerit ἄκραν. Deinceps προσβάλλοντας habet Cod. B.

5. τὸ κιονόκρανον ἀπὸ τοῦ κίονος] Cast. dedit τῆς κίονος. Templum si vel unum fuit in

κίονος, οὔτε σεισμοῦ οὔτε ἀνέμου γενομένου. καὶ θυομένοις δὲ τοιαῦτα ἦν τὰ ἱερὰ, ὥστε οἱ μάντεις ἔφασαν, ἄμεινον εἶναι, καταβαίνειν ἐκ τοῦ χωρίου. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς φευξόμενοι ἔξω τῆς Κορινθίας ἀπεχώρησαν· ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ φίλοι αὐτοὺς ἔπειθον καὶ μητέρες ἰοῦσαι καὶ ἀδελφοὶ, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐν δυνάμει ὄντων ἦσαν, οἳ ὀμνύοντες ὑπισχνοῦντο μηδὲν χαλεπὸν αὐτοὺς πείσεσθαι, οὕτω δὴ ἀπῆλθόν τινες 6 οἴκαδε αὐτῶν. Ὁρῶντες δὲ τοὺς τυραννεύοντας, αἰσθανόμενοι δὲ ἀφανιζομένην τὴν πόλιν, διὰ τὸ καὶ [τοὺς] ὅρους ἀνασπᾶσθαι, καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτῶν ὀνομάζεσθαι, καὶ πολιτείας μὲν ἀναγκαζόμενοι τῆς ἐν Ἄργει μετέχειν, ἧς οὐδὲν ἐδέοντο, ἐν δὲ τῇ πόλει μετοίκων ἔλαττον δυνάμενοι· ἐγένοντό τινες αὐτῶν, οἳ ἐνόμισαν, οὕτω μὲν οὐκ

Acrocorintho, plures certe ad id columnae et capitula fuerunt. Quid igitur unum κιονόκρανον et una columna memorata sibi vult? Respondet Wolfius e Pausaniae loco laudato, in Acrocorintho fuisse στήλην positam matri deûm: eam haud dubie intelligi, quum praefixo articulo scribatur τοῦ κίονος. Cui Weiske videtur assentiri. Sed στήλη cum separatim nominatur, est diversa a κίονι; et κίων habet capitulum, στήλη vero seorsim nominata non habet. Deinde fulcrum coniecturae vereor ut firmum sit: nam potest subtrahi scribendo ἀπό τοῦ κίονος, ut generatim capitulum aliquod columnae e pluribus vicini templi decidisse dicatur. Pollux VII, 121. et Chandleri Inscriptio Attica II, no. 1, lin. 29. κιόκρανον nominant, sed epistola Diogenis no. 28. nuper edita Parisiis κιονόκρανα sine varietate habet. In Ctesiae Persicis sect. 2. ἐν τοῖς κρασκράνοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων Gallicus Editor epistolae corrigit κιονοκράνοις, et in Xenophontis loco ἀπό τον, quem sequor.

καὶ θυομένοις] Steph. et Leonclav. omiserunt καὶ cum Codice B.

φευξόμενοι] A. I. Br. Castal. φευξούμενοι cum Codd. A. E. Sequens ἰοῦσαι coniectura Weiskii in ἱκετεύουσαι mutat.

6. ὁρῶντες δὲ] In A. I. Br. Cast. oratio sic continuatur: οἴκαδε αὐτῶν ὁρῶντες δὴ τοὺς τυραννεύοντας. Αἰσθανόμενοι δέ. In Br. tamen et Cast. est δὲ pro δή. Vulgatum αἰσθόμενοι cum B. C. D. E. correxi.

πόλιν] Civitatem recte interpretatur Morus, et comparat locum infra V, 2. τοὺς Κορινθίους τοῖς αὐτοῖς χρῆσθαι νόμοις καὶ συμπολιτεύειν. Ante ὅρους articulum addidi.

καὶ πολιτείας] A. I. Br. Cast. cum Codd. A. E. καί τι πολιτείας; unde Morus καὶ δὴ efficiebat. Antea πατρίδα αὐτοῖς B.

ἀξιοβίωτον εἶναι, πειρωμένους δὲ τὴν πατρίδα, ὥσπερ ἦν καὶ ἐξ ἀρχῆς, Κόρινθον ποιῆσαι, καὶ ἐλευθέραν ἀποδεῖξαι, καὶ τῶν μὲν μιαιφόνων καθαρὰν, εὐνομίᾳ δὲ χρωμένην, ἄξιον εἶναι, εἰ μὲν δύναιντο καταπρᾶξαι ταῦτα, σωτῆρας γενέσθαι τῆς πατρίδος, εἰ δὲ μὴ δύναιντο, τῶν γε καλλίστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν ὀρεγομένους, ἀξιεπαινοτάτης τελευτῆς τυχεῖν. Οὕτω 7 δὴ ἐπιχειρεῖτον ἄνδρε δύο, Πασίμηλός τε καὶ Ἀλκιμένης, διαδύντε διὰ χειμάῤῥου, συγγενέσθαι Πραξίτᾳ τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, ὃς ἐτύγχανε μετὰ τῆς ἑαυτοῦ μόρας φρουρῶν ἐν Σικυῶνι, καὶ εἶπον, ὅτι δύναιντ' ἂν αὐτῷ παρασχεῖν εἴσοδον ἐς τὰ κατατείνοντα ἐπὶ Λέχαιον τείχη. ὁ δὲ, καὶ πρόσθεν γιγνώσκων τὼ ἄνδρε ἀξιοπίστω ὄντε, ἐπίστευσε, καὶ διαπραξάμενος, ὥστε καὶ τὴν ἀπιέναι μέλλουσαν ἐκ Σικυῶνος μόραν καταμεῖναι, ἔπραττε τὴν εἴσοδον. Ἐπεὶ δὲ τὼ 8 ἄνδρε καὶ κατὰ τύχην καὶ κατ' ἐπιμέλειαν ἐγενέσθην

ἀξιοβίωτον] Alias dicitur *ἀβίωτον εἶναι*: pro eo nunc dixit Xenophon *οὐκ ἀξιοβίωτον*: si lectio sana est. Negationem omittunt Codices B. C. D. E.

ἄξιον εἶναι] Haec verba, veluti ex superiori *ἀξιοβίωτον* repetita, inclusit Morus. Verum ita fit durissima atque inusitata Graecis verborum structura: *ἐνόμισαν — πειρωμένους — σωτῆρας γενέσθαι*, cum deberet esse *πειρώμενοι — σωτῆρες γενέσθαι*. Omnino igitur aut ex verbo *ἀξιοβίωτον* repetendum est *ἄξιον*, aut singillatim posteriori membro addendum *ἄξιον εἶναι*. Prior ratio mihi durior videtur; igitur alteram probo. Weiske *ἄξιον εἶναι* intelligit *βιοῦν* et deinceps *καὶ εἰ μὲν δύναιντο* scribit.

τῶν γε] Ita scripsi pro *τῶν τε*. Sequens *ἀξιεπ.* Codd. B. E. mutant in *ἀξιεπαινοτάτης*. Vereor, ut vulgatum *ἀξιεπαινετωτάτης* auctoritatem ullam reperiat. Certe in Cyrop. III, 3, 6. *μέρος ἀξιέπαινον* sine varietate legitur.

7. *ἐπιχειρεῖτον*] Cast. *ἐπεχειρεῖτον — δύω*. Deinceps *παρασχεῖν αὐτῷ* B. C. D.

διαδύντε διὰ χειμάῤῥου] Weiske addendum *νυκτὸς* censuit, quod potuit Xenophon lectori intelligendum relinquere.

ἐς τὰ — ἐπὶ Λέχαιον τείχη] per portas ad Lechaeum ducentes. Polyaenus IV, 7, 8. memorat Corinthi *τὰς κατὰ κορυφὴν πύλας*, alias *τὰς κατὰ τὸ Λέχαιον*. Statius Silvar. II, 2, 34. *qualis, si subeas Ephyres Baccheidos altum culmen, ab Inoo fert semita tecta Lechaeo.*

8. *ἄνδρε*] E Codd. B. D. *καὶ* addidi. deinceps *οὕτω δὴ ἔχων ὁ Πρ. ἔρχεται τήν τε μόραν* B. C. D.

φύλακε κατὰ τὰς πύλας ταύτας, ἔνθαπερ τὸ τρόπαιον ἕστηκεν, οὕτω δὴ ἔρχεται ὁ Πραξίτας, ἔχων τήν τε μόραν καὶ Σικυωνίους καὶ Κορινθίων ὅσοι φυγάδες ἐτύγχανον ὄντες. ἐπεὶ δ' ἦν πρὸς ταῖς πύλαις, φοβούμενος τὴν εἴσοδον, ἠβουλήθη τῶν πιστῶν ἄνδρα ἐσπέμψαι, σκεψόμενον τὰ ἔνδον. τὼ δὲ εἰσηγαγέτην, καὶ οὕτως ἁπλῶς ἀπεδειξάτην, ὥστε ὁ εἰσελθὼν ἐξήγ- 9 γειλε, πάντα εἶναι ἀδόλως, οἷά περ ἐλεγέτην. Ἐκ τούτου δ' εἰσέρχεται. ὡς δὲ, πολὺ διεχόντων τῶν

ἐτύγχανον ὄντες] Codex B. ὄντες ἐτ. Diodorus XIV, 86. numerat Corinthios cives occisos in seditione 500, exsules 120. Deinceps εἰσαγαγάτην Codex A. habet.

ἀπεδειξάτην] Deesse mihi videntur quaedam. Quid si ex sequentibus huc retrahas οἷά περ ἐλεγέτην?

9. εἰσέρχεται] Diodor. XIV, 86. οἱ μὲν φυγάδες μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων ἐπὶ τὸ Λέχαιον καὶ τὸν ναύσταθμον ἐπελθόντες νυκτὸς κατὰ κράτος εἷλον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξελθόντων, ὧν Ἰφικράτης ἡγεῖτο, συνέβη γενέσθαι μάχην, ἐν ᾗ Λακεδαιμόνιοι νικήσαντες οὐκ ὀλίγους ἀπέκτειναν. μετὰ δὲ ταῦτα οἵ τε Βοιωτοὶ καὶ Ἀθηναῖοι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι, καὶ Κορίνθιοι πάσῃ τῇ δυνάμει παρελθόντες εἰς τὸ Λέχαιον, τὸ μὲν πρῶτον πολιορκήσαντες τὸ χωρίον εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ διατειχίσματος εἰσεβιάζοντο, μετὰ δὲ ταῦτα τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν φυγάδων λαμπρῶς ἀγωνισαμένων ἐξεώσθησαν οἱ Βοιωτοὶ καὶ οἱ μετ' αὐτῶν ἅπαντες. οὗτοι μὲν οὖν περὶ χιλίους τῶν στρατιωτῶν ἀποβαλόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπεχώρησαν. Cuius narrationis nescio an mera sit repetitio locus cap. 91. οἱ δὲ τὸ Λέχαιον τῆς Κορίνθου κατέχοντες φυγάδες νυκτὸς ὑπό τινων εἰσαχθέντες ἐνεχείρησαν μὲν καταλαμβάνειν τὰ τείχη, τῶν δὲ μετ' Ἰφικράτους ἐκβοηθησάντων, τριακοσίους ἐξ αὐτῶν ἀποβαλόντες ἔφυγον ἐπὶ τὸν ναύσταθμον. Quae fortasse intrusa fuerunt alieno loco. Atque omnino Diodorus reliqua etiam perverso rerum ordine narrat, ut deinceps demonstrabo. Polyaenus III, 9, 43. rem ita narrat: Ἰφικράτους ὄντος ἐν Κορίνθῳ, Λακεδαιμόνιοι παρῆλθον ἐς τὴν πόλιν. ὁ δὲ οὐκ εὐθὺς ἀπεκινδύνευσε τὴν δύναμιν συμβαλὼν, ἀλλὰ μαθὼν, ὡς ἔστι τὰ περὶ τὴν πόλιν ὀχυρώτατα χωρία, ἠρέμα ταῦτα προκαταλαβὼν τοῖς ἐν τῇ πόλει προεκήρυξεν ἰέναι πρὸς αὐτόν. ἐξιόντων δὲ πάντων καὶ ἀθροιζομένων, οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ πλῆθος φοβηθέντες καὶ τὴν φυγὴν (lego φυλακὴν) τῶν ὀχυρῶν τόπων φοβηθέντες ἀμαχεὶ φεύγοντες ᾤχοντο. Sed haec narratio potius pertinet ad alteram expeditionem, duce Agesilao, quam narrat Noster infra c. 5. Contra huc pertinent, quae Polyaenus I, 9, 45. retulit, nescio quo auctore: Ἰφικράτης ὢν ἐν Κορίνθῳ πυθόμενος, ὡς οἱ τἀναντία πράττοντες μισθοφόρους ἐκ Λακεδαίμονος νύκτωρ ἐσδέχεσθαι μέλλοιεν, ἀγείρας τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας, τοὺς μὲν κατέλιπεν ἔνδον φυλάττειν, τοὺς δ'

τειχῶν ἀπ' ἀλλήλων, παρατάττόμενοι ὀλίγοι ἑαυτοῖς ἔδοξαν εἶναι, σταύρωμά τ' ἐποιήσαντο καὶ τάφρον, οἵαν ἐδύναντο, πρὸ αὐτῶν, ἕως δὴ οἱ σύμμαχοι αὐτοῖς βοηθήσαιεν· ἦν δὲ καὶ ὄπισθεν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι Βοιωτῶν φυλακή. Τὴν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ νυκτὶ, ᾗ εἰσῆλθον, ἡμέραν ἄμαχοι διήγαγον· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἧκον οἱ Ἀργεῖοι πασσυδὶ βοηθοῦντες, καὶ εὑρόντες τεταγμένους Λακεδαιμονίους μὲν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν, Σικυωνίους δὲ ἐχομένους, Κορινθίων δὲ τοὺς φυγάδας ὡς ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν πρὸς τῷ ἑῴῳ τείχει, ἀντιτάττονται ἐχόμενοι (δὲ) τοῦ ἑῴου τείχους οἱ περὶ Ἰφικράτην μισθοφόροι, πρὸς δὲ τούτοις Ἀργεῖοι.

ἄλλους. ἔξω πυλῶν ἀγαγὼν καὶ εἰς τάξιν καταστήσας, ἔσπευσεν ἐπ' ἐκείνην τὴν πύλην, ἣν ἤνοιξαν οἱ δεχόμενοι τοὺς πολεμίους. οἱ μὲν τοὺς πολεμίους ἐσῆγον. τῶν δ' ἐσχάτων εἰσιόντων ἐξαίφνης ἐπιστὰς συνηκολούθησεν αὐτοῖς καὶ συνέπεσεν εἰς τὴν πόλιν (lego πύλην). ἀδήλου δὲ ὄντος τοῦ γεγονότος ὡς ἐν νυκτὶ, πολλοὺς μὲν αὐτῶν διέφθειρεν, ἡμέρας δὲ γενομένης πολλοὺς εἰς τὰ ἱερὰ φυγόντας ἐχειρώσατο. Atheniensium in Lechaeo caedem tangit Plato in Menexeno p. 298. ed. Bip. τῶν ἐν Λεχαίῳ προδοσίᾳ χρησαμένων.

πολὺ διεχόντων] In A. I. Br. Castal. et Codd. A. E. οὐ πολὺ διεχόντων. Sed sequentia redarguunt lectionem istam.

αὐτοῖς βοηθήσαιεν] Codex B. βοηθήσοιεν αὐτοῖς. Deinceps πασσυδὶ B. C. mutant in πασσυδίᾳ, quod Steph. ait a se in Codice aliquo repertum. In Cyrop. I, 1, 18. πασσυδὶ sine varietate legitur.

ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἑαυτῶν] Versionem *adversus cornu dextrum sibi oppositos* reprehendit Weiske et vertit *in dextro cornu*, et pronomen ἑαυτῶν pertinere censet ad ipsos Lacedaemonios, non ad Argivos; itaque in latina versione recte omitti. Quod qui per leges grammaticas fieri possit, non intelligo. Situs locorum obscurus facit, ut rem et ordinem exercituum minus clare intelligamus: neque schema appictum a viro docto difficultatem expedit.

ὡς ἐς] Leonclav. post ἐς asteriscum apposuit. Voluit sine dubio significare, ἐς abundare, idque habet solus Paris. Codicum A. ceteri omittunt. Diodorus numerat 120 exsules.

ἐχόμενοι (δὲ)] Recte Morus inclusit δέ. Contra exsules collocantur mercenarii Iphicratis iuxta murum orientalem, contra Lacedaemonios autem Corinthii in sinistro cornu pugnant, oppositi dextro cornu Lacedaemoniorum.

Ἰφικράτην] Vulgatum Φιλοκράτη, quod tenent A. B. C. D. E., mutavi audacter auctoritate Diodori et Polyaeni confisus. In eodem nomine haesit V. D. in Bibl. Crit. Amstel., qui volebat Ἰφικράτη aut Πολύστρατον rescribi, utriusque enim nomen in hac expeditione et bello Co-

εὐώνυμον δ' εἶχον αὐτοῖς Κορίνθιοι οἱ ἐκ τῆς πόλεως.
10 Καταφρονήσαντες δὲ τῷ πλήθει, εὐθὺς ἐχώρουν· καὶ τοὺς μὲν Σικυωνίους ἐκράτησαν, καὶ διασπάσαντες τὸ σταύρωμα ἐδίωκον ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐκεῖ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Πασίμαχος δὲ ὁ ἱππαρμοστής, ἔχων ἱππέας οὐ πολλούς, ὡς ἑώρα τοὺς Σικυωνίους πιεζομένους, καταδήσας ἀπὸ δένδρων τοὺς ἵππους, καὶ ἀφελόμενος τὰς ἀσπίδας αὐτῶν, μετὰ τῶν ἐθελοντῶν ᾔει ἐναντίον τοῖς Ἀργείοις. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὁρῶντες τὰ σίγματα ἐπὶ τῶν ἀσπίδων, ὡς Σικυωνίους οὐδὲν ἐφοβοῦντο. ἔνθα δὴ λέγεται εἰπὼν ὁ Πασίμαχος· Ναὶ τὼ σιώ, Ἀργεῖοι, ψεύσει ὔμμε τὰ σίγματα ταῦτα· χωρεῖν ὁμόσε· καὶ οὕτω μαχόμενος μετ' ὀλίγων πρὸς
11 πολλοὺς ἀποθνήσκει, καὶ ἄλλοι τῶν περὶ αὐτόν. Οἱ μέντοι φυγάδες τῶν Κορινθίων, νικῶντες τοὺς καθ' αὐτοὺς διέδυσαν ἄνω, καὶ ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ περὶ τὸ ἄστυ κύκλου· οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, ὡς ᾔσθοντο κρατούμενα τὰ κατὰ τοὺς Σικυωνίους, βοηθοῦσιν ἐξελθόντες, ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸ σταύρωμα. οἵ γε

rinthio celebrari ait. Sed certiora docuerunt me loca antea allata Diodori et Polyaeni.

Κορίνθιοι οἱ] Ex margine Leonclavii articulum inserui, quem solus Codex C. habet. Corinthii ex urbe distinguuntur ab exsulibus.

10. *ὡς ἑώρα*] Codex B. *ὡς* omittit. Sequens *ἀσπίδας αὐτῶν* quo pertineat, non dixerunt interpretes. Proximum est nomen *ἵππους*, remotius *Σικυώνιοι πιεζόμενοι*, quibus scuta ablata fuisse non puto. Nam Sicyoniorum scuta inscripta littera *Σ* fuisse sequentia docent. Relinquuntur igitur Sicyoniorum mortuorum scuta. Suspicor igitur, fuisse scriptum *ἀσπίδας τῶν νεκρῶν*.

σίγματα] Sicyonii clypeis inscriptam litteram *Σ* gerebant. Vide infra ad VII, 5, 20. Helladius in Chrestomathia *τὰ σίγμα τὰ τῶν ἀσπίδων* legit. [Quod iure probat Porson. ad Eurip. Med. 476. mox corrigens *τὸ σίγμα ταῦτα*. Et sic ego dedi. *G. H. S.*] Ceterum historiam ipsam et hunc locum respexit Aristoteles Ethic. Nicom. III, 8, ad quem graecus interpres Xenophontis verba apposuit.

ὔμμε] Castal. *ὕμμε*. Laconicae haec dialecti, ut *τὼ σιὼ* pro *τοὺς θεούς*.

11. *κύκλου*] Murum h. l. interpretatur Morus. Demosth. pro Corona p. 325. *καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ Πειραιῶς οὐδὲ τοῦ ἄστεος*. Sed potius hic intelligitur ab obsidentibus *περιτετειχισμένος κύκλος*, qualem in obsessione Mantineae habes

μὴν Ἀργεῖοι, ἐπεὶ ἤκουσαν ὄπισθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους, στραφέντες δρόμῳ πάλιν ἐκ τοῦ σταυρώματος ἐξέπιπτον. καὶ οἱ μὲν ἐν δεξιᾷ ἔσχατοι αὐτῶν παιόμενοι ἐς τὰ γυμνὰ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πρὸς τῷ τείχει ἀθρόοι σὺν πολλῷ ὄχλῳ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεχώρουν. ὡς δ' ἐνέτυχον τοῖς φυγάσι τῶν Κορινθίων, καὶ ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας, ἀπέκλιναν πάλιν. ἐνταῦθα μέντοι οἱ μὲν κατὰ τὰς κλίμακας ἀναβαίνοντες ἥλλοντο κατὰ τοῦ τείχους καὶ διεφθείροντο· οἱ δὲ περὶ τὰς κλίμακας ὠθούμενοι καὶ παιόμενοι ἀπέθνησκον· οἱ δὲ καὶ καταπατούμενοι ὑπ' ἀλλήλων ἀπεπνίγοντο. 12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠπόρουν, τίνα ἀποκτείνοιεν· ἔδωκε γὰρ τότε γε ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔργον, οἷον οὐδ' εὔξαντό ποτ' ἄν. τὸ γὰρ ἐγχειρισθῆναι αὐτοῖς πολεμίων πλῆθος πεφοβημένον, ἐκπεπληγμένον, τὰ γυμνὰ παρέχον, ἐπὶ τὸ μάχεσθαι οὐδένα τρεπόμενον, ἐς δὲ τὸ ἀπόλλυσθαι πάντας πάντα ὑπηρετοῦντας, πῶς οὐκ ἄν τις θεῖον ἡγήσαιτο; τότε γοῦν οὕτως ἐν ὀλίγῳ πολλοὶ ἔπεσον, ὥστε, εἰθισμένοι ὁρᾶν οἱ ἄνθρωποι σωροὺς σίτου, ξύλων, λίθων, τότε ἐθεάσαντο σωροὺς νεκρῶν. ἀπέθανον δὲ καὶ οἱ ἐν τῷ λιμένι τῶν Βοιωτῶν φύλακες, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν τειχῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰ τέγη τῶν νεωσοίκων ἀναβάντες. 13 Μετὰ μὲν τοίνυν τοῦτο οἱ μὲν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπήγοντο, οἱ δὲ ξύμμαχοι τῶν Λακεδαιμονίων ἐβοήθουν. Ἐπεὶ δὲ ἠθροίσθησαν, ἔγνω Πραξίτας πρῶτον μὲν τῶν τειχῶν

V, 2, 4. et V, 3, 22. Fossam seu vallum interpretatur Weiske.

στραφέντες] Solus Codex B. στραφέντας habet. Deinceps ἐς τοὺς γυμνούς.

ἥλλοντο] A. Iunt. Br. Castal. ἧλοντο cum Codd. A. B. E.

12. ἠπόρουν] Male Castal. ηὐπόρουν.

οὐδ' εὔξαιντο] Male Ald. οὐκ. Leoncl. εὔξαντο. hoc habent quoque Codd. B. C. D. Sic est Anab. VII, 7, 27. οἷς ἔτι εὔξω ἄν.

ἐπὶ τὸ] Ita ex margine Leunclav. rescripsi pro ἐπὶ τῷ, quod habent quoque A. E. Antea παρέχον Codex C.

νεωσοίκων] A. I. Br. Castal. νεοσήκων.

καθελεῖν, ὥστε δίοδον στρατοπέδῳ ἱκανὴν εἶναι, ἔπειτα ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα ἦγε τὴν ἐπὶ Μέγαρα, καὶ αἱρεῖ προσβαλὼν πρῶτον μὲν Σιδοῦντα, ἔπειτα δὲ Κρομμυῶνα· καὶ ἐν τούτοις τοῖς τείχεσι καταστήσας φρουροὺς τοὔμπαλιν ἐπορεύετο· καὶ τειχίσας Ἐπιεικίαν, ἵνα φρούριον εἴη πρὸ τῆς φιλίας τοῖς ξυμμάχοις, οὕτω διαφῆκε τὸ στράτευμα, καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ Λακεδαίμονα ἀπεχώρει.

14 Ἐκ δὲ τούτου στρατιαὶ μὲν μεγάλαι ἑκατέρων διεπέπαυντο, φρουροὺς δὲ πέμπουσαι αἱ πόλεις, αἱ μὲν ἐς Κόρινθον, αἱ δὲ ἐς Σικυῶνα, ἐφύλαττον τὰ τείχη· μισθοφόρους γε μὴν ἑκάτεροι ἔχοντες, διὰ τούτων ἐῤῥωμένως ἐπολέμουν.

13. στρατοπέδῳ] Codex B. στρατοπέδων, deinceps Ἐπιοικίαν. postea φίλιον εἴη C.

πρὸ τῆς] A. I. Bryl. Castal. Steph. πρὸς τῆς cum Codd. A. B. C. E. Sidus et Crommyon fuerunt castella in agro et finibus Corinthiorum. Cf. Athenaeum VII, p. 82. Plinius IV, s. 11. *Crommyon in ora maritima oppidum.* Scylax: τεῖχος Κρομμυὼν ἔξω τοῦ ἰσθμοῦ Corinthiorum. In Thucydide IV, 42. et 44. et 45., ubi Κρομμύων τῆς Κορινθίας, dicitur ab ipsa urbe Corintho abesse 120 stadia. In ora maritima, in qua et Cenchreae erant, situm fuisse docet narratio Thucydidis. Inter collem Solygium, qui mari imminet inter Χερσόνησον et Ῥεῖτον littoris Corinthiaci, et Cenchreas procurrens mons Ὄνειον conspectum alterius loci intercipiebat; atque ultra Cenchreas versus septentrionem Crommyon situs erat.

14. διεπέπαυντο] Mihi locus hic nescio quid hiulci et obscuri habere videtur. Manifestum est, exercitus eos, qui, ex civibus ipsis Corinthi, Athenarum et reliquarum civitatum sociarum compositi, antea pugnaverant, nunc quiescere dici, et contra milite mercenario bellum fuisse continuatum. Opponuntur igitur στρατιαὶ militibus mercenariis, τοῖς μισθοφόροις. Verum, si cives omnino nulli pugnarunt deinceps, cur στρατιαὶ μεγάλαι, nec simpliciter στρατιαὶ nominantur? An forte fuit olim στρατιαὶ μὲν αἵ γ' ἄλλαι ἑκατέρων?

μισθοφόρους] Hoc fuit primum ξενικὸν in Graecia, multis sumtibus altum. Isocrates ad Philippum §. 199. ἐν ἐκείνοις δὲ τοῖς χρόνοις οὐκ ἦν ξενικὸν οὐδὲν, ὥστ' ἀναγκαζόμενοι ξενολογεῖν ἐκ τῶν πόλεων πλέον ἀνήλισκον εἰς τὰς διδομένας τοῖς Ἕλλησι δωρεὰς ἢ εἰς τὸν εἰς τοὺς στρατιώτας μισθόν. Cf. Valesius ad Harpocrat. p. 129. Demosthenes contra Phil. I, p. 46. καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἡγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς συστρατεύεσθαι. καὶ οἶδα ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παρα-

Ἔνθα δὴ καὶ Ἰφικράτης, ἐς Φλιοῦντα ἐμβαλὼν, 15 καὶ ἐνεδρευσάμενος, ὀλίγοις δὲ λεηλατῶν, βοηθησάντων τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀφυλάκτως, ἀπέκτεινε τοσούτους, ὥστε καὶ, τοὺς Λακεδαιμονίους πρόσθεν οὐ δεχόμενοι ἐς τὸ τεῖχος οἱ Φλιάσιοι, φοβούμενοι, μὴ τοὺς φάσκοντας ἐπὶ Λακωνισμῷ φεύγειν κατάγοιεν, τότε οὕτω κατεπλάγησαν τοὺς ἐκ Κορίνθου, ὥστε μετεπέμψαντό τε τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν ἄκραν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν. οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι, καίπερ εὐνοϊκῶς ἔχοντες τοῖς φυγάσιν, ὅσον χρόνον εἶχον αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐδ' ἐμνήσθησαν παντάπασι περὶ καθόδου φυγάδων· ἀλλ' ἐπεὶ ἀναθαῤῥῆσαι ἐδόκει ἡ πόλις, ἐξῆλθον, καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς νόμους παραδόντες, οἷάνπερ καὶ παρέλαβον.

ταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους. Harpocration in voce ξενικὸν ait, Cononem hunc mercenariorum exercitum primum constituisse, deinde suscepisse Iphicratem et Chabriam; cum hoc Athenienses duce Iphicrate et Callia moram Laconicam intercepisse, teste Philochoro et Androtione, ubi Photius Calliclem pro Callia nominat. Multa de hoc ξενικῷ Scholiastes Aristophanis ad Pluti vers. 173.

15. ὥστε καὶ, τοὺς] Morus monet, καὶ h. l. esse pro καίτοι. nisi mecum ὥστε καὶ, τοὺς distinguas, et καὶ cum sequente τότε οὕτω coniungas. Post φοβούμενοι μὴ B. omittit τοὺς et postea παραδέδωκαν habet. Diodorus XIV, 92. Phliasios plus quam trecentos occisos ait; deinde Iphicratem, Sicyonem adortum, Sicyonios vicisse et quingentos occidisse. Haec Diodorus posuit sub Olympiade 96, 4., ubi Wesseling monet, Xenophontem haec anteriora facere. Dubium est, an Polyaenus III, 9, 49. et 54. hanc expeditionem intelligi voluerit. Nihil certe de insidiis memorat; et exercitum per agrum Phliuntium ductum simpliciter cum pugna memorat. Expeditionem in Sicyonem idem habet III, 9, 24. Eam Xenophon praeteriit, utpote non honorificam suis Lacedaemoniis. Aristides Panathen. T. I, p. 299. ed. Canteri: ἐνίκησαν ἐν Λεχαίῳ καὶ διέφθειραν μικροῦ πᾶν τὸ στρατόπεδον, εἷλον δὲ τὰ ἐν Κορίνθῳ φρούρια καὶ τοὺς ἐγκαθεστῶτας τῶν Λακεδαιμονίων ἐξήλασαν, καὶ τὰ τείχη κατέσκαψαν, ἦλθον δ' ἐς Ἀρκαδίαν καὶ μέχρι τῆς Λακωνικῆς, κατέκλεισαν δὲ τοὺς ἐν Φλιοῦντι, καὶ τῶν ἐπεξελθόντων τρόπαιον ἔστησαν, καὶ Μαντινέων πάλιν καὶ Σικυωνίων αὖθις ἐν τῷ πεδίῳ καὶ τῶν συμμάχων. Itaque etiam ex hoc loco apparet, multa fuisse a Xenophonte omissa.

ἔλθοιεν ἐπὶ σφᾶς, ἡγήσαντο κράτιστον εἶναι, ἀνατειχίσαι τὰ διῃρημένα ὑπὸ Πραξίτα τείχη. καὶ ἐλθόντες πανδημεὶ μετὰ λιθολόγων καὶ τεκτόνων τὸ μὲν πρὸς Σικυῶνα καὶ πρὸς ἑσπέραν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πάνυ καλὸν ἐξετείχισαν· τὸ δὲ ἑῷον μᾶλλον κατὰ ἡσυχίαν ἐτείχιζον.

Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, ἐνθυμηθέντες τοὺς Ἀργείους τὰ μὲν οἴκοι καρπουμένους, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς. Ἀγησίλαος δὲ ἡγεῖτο, καὶ δῃώσας πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ Τεγέαν ἐς Κόρινθον, αἱρεῖ τὰ ἀνοικοδομηθέντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων τείχη. παρεγένετο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς Τελευτίας κατὰ θάλατταν, ἔχων τριήρεις περὶ δώδεκα· ὥστε μακαρίζεσθαι αὐτῶν τὴν μητέρα, ὅτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὧν ἔτεκεν ὁ μὲν κατὰ γῆν τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ὁ δὲ κατὰ θάλατταν τὰς ναῦς καὶ τὰ νεώρια ᾕρηκε. καὶ τότε μὲν ταῦτα πράξας ὁ Ἀγησίλαος τό τε τῶν συμμάχων στράτευμα διῆκε, καὶ τὸ πολιτικὸν οἴκαδε ἀπήγαγεν.

Olymp. 96, 4. 19

A. C. D. Steph. malebat κατὰ τὰ μακρὰ τείχη.

Σικυῶνα — ἑσπέραν] Margo Leonclavii Σικυῶνος — ἑσπέρας, atque ita Codd. B. C. D.

19. καρπουμένους] Ex Agesilao II, 17. adde: Κόρινθον δὲ προσειληφότας.

Τεγέαν] Agesil. τὰ στενά. Koeppen legebat Τενέαν: certe vulgata lectio vitiosa est.

τὰ ἀνοικοδομηθέντα] In Ages. est: τὰ ἐπὶ τῷ Λεχαίῳ τείνοντα τείχη. Plutarchus Ages. 21. simpliciter: τὰ μακρὰ τείχη. Sequens ὁ ante nomen Agesilai omittunt B. C. D. E.

νεώρια ᾕρηκε] Plutarchus Agesil. 21. αὐτὸς μὲν ᾕρει κατὰ γῆν τὰ μακρὰ τείχη, ταῖς δὲ ναυσὶν ὁ Τελευτίας, ubi legendum esse τὰς δὲ ναῦς, iam olim Leoncl. ad h. l. monuit.

καὶ τὸ πολιτικὸν] Quod Stephaniana prior intulit καὶ τὸ μὲν πολιτικὸν, iam olim damnavit Fr. Portus, eumque secutus Leoncl. Agesilaus, domum redux, Hyacinthia celebravit, ut Xenophontis Agesilaus monet. Igitur deinceps novus exoritur annus, ubi denuo ad Hyacinthia redeunt Lacedaemonii, ut recte monuit Dodwellus. Sed is narrata omnia ab initio uni anno 4. Olympiadis 96. contribuit: mihi potius novus annus esse videtur.

CAPUT V.

1 Olymp. 97 $\frac{4}{1}$. Ἐκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀκούσαντες τῶν φευγόντων, ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει πάντα μὲν τὰ βοσκήματα ἔχοιεν καὶ σώζοιντο ἐν τῷ Πειραίῳ, πολλοὶ δὲ τρέφοιντο αὐτόθι, στρατεύουσι πάλιν ἐς τὴν Κόρινθον, Ἀγησιλάου καὶ τότε ἡγουμένου. καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν ἐς Ἰσθμόν· καὶ γὰρ ἦν ὁ μὴν, ἐν ᾧ Ἴσθμια γίγνεται· καὶ οἱ Ἀργεῖοι αὐτοῦ ἐτύγχανον τότε ποιοῦντες τὴν θυσίαν τῷ Ποσειδῶνι, ὡς Ἄργους τῆς Κορίνθου ὄντος. ὡς δ' ᾔσθοντο προσιόντα τὸν Ἀγησίλαον, καταλιπόντες καὶ τὰ τεθυμένα καὶ τὰ ἀριστοποιούμενα μάλα σὺν πολλῷ φόβῳ ἀπεχώρουν ἐς τὸ ἄστυ κατὰ τὴν ἐπὶ Κεγχρείας

1. οἱ Λακεδαιμόνιοι] B. C. D. F. οἱ omittunt. ἀκούσοντες habet B.

οἱ ἐν τῇ πόλει] Quoniam in Ages. est τοὺς Κορινθίους II, 18. monitu Leonclav. addidi articulum οἱ.

Πειραίῳ] Thucydides VIII, 10. Πειραιὸς (sic ille) τῆς Κορινθίας ἐστὶ λιμὴν ἔρημος καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ἐπιδαυρίας. Itaque ad sinum Saronicum, cum Strabo Piraeum cum Heraeo et Oenoe ad Crissaeum sinum statuat, ut et ipsum Lechaeum. Igitur Palmerius Exercit. p. 72. ad hunc nostrum locum suspicatur, fuisse geminum Corinthiacum Peiraeum, unum ad Saronicum, alterum ad Crissaeum sinum. De Heraeo vide infra ad §. 6.

τρέφοιντο αὐτόθι] Cum sit in Ages. πάντα μὲν τὰ κτήνη ἐν τῷ Πειραίῳ σωζομένους, πᾶν δὲ τὸ Πείραιον σπείροντας καὶ καρπουμένους — ὅτι Βοιωτοὶ ταύτῃ ἐκ Κρεύσιος ὁρμώμενοι εὐπετῶς τοῖς Κορινθίοις παρεγίγνοντο, recte Weiske αὐτόθεν corrigere videtur.

ὁ μὴν] Mensis a nullo scriptorum veterum diserte annotatur, sed Corsini in Dissert. quarta Agonistica docuit, ludos Isthmicos modo in mensem Panemum, modo in Munychionem aut Thargelionem incidisse. Fuerunt ipsi ludi trieterici, et cum Olympiadibus si comparentur, in primum et tertium quemvis Olympiadis annum conveniunt. Qui in primum incidebant, mense Corinthio Panemo, Atheniensi Hecatombaeone, Romano Iulio, celebrabantur; qui vero in tertium annum Olympicum conveniunt, vel ad Munychionem (Aprilem) vel ad Thargelionem (Maium) referendi videntur. Hanc brevem summam disputationis Corsinianae posuit etiam Morus.

τῆς Κορίνθου ὄντος] B. D. E. τοῦ Κ. Vide infra ad IV, 8, 15.

καταλιπόντες] Plutarchus c. 21. τὴν παρασκευὴν ἅπασαν ἀπολιπόντες. Deinceps μάλα cum St. L. Codd. B. D. addidi. Κεγχρίας B. C. D. habent.

ὁδόν. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἐκείνους μὲν, καίπερ ὁρῶν, 2 οὐκ ἐδίωκε· κατασκηνήσας δὲ ἐν τῷ ἱερῷ αὐτός τε τῷ θεῷ ἔθυε καὶ περιέμενεν, ἕως οἱ φυγάδες τῶν Κορινθίων ἐποίησαν τῷ Ποσειδῶνι τὴν θυσίαν καὶ τὸν ἀγῶνα. ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ Ἀργεῖοι, ἀπελθόντος Ἀγησιλάου, ἐξ ἀρχῆς πάλιν Ἴσθμια. καὶ ἐκείνῳ τῷ ἔτει ἔστι μὲν ἃ τῶν ἄθλων δὶς ἕκαστος ἐνικήθη, ἔστι δὲ ἃ δὶς οἱ αὐτοὶ ἐκηρύχθησαν. Τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ 3 ὁ Ἀγησίλαος ἦγε πρὸς τὸ Πείραιον τὸ στράτευμα. ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, ἀπεχώρησε μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ, ὡς προδιδομένης τῆς πόλεως

2. ἐξ ἀρχῆς] Diodor. XIV, 86. sub anno 3. Olympiad. 96. εὐθὺς δὲ τῶν Ἰσθμίων ἐπελθόντων, διεφέροντο περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀγῶνος, καὶ πολλὰ φιλονεικησάντων ἐκράτησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοὺς φυγάδας ἐποίησαν θεῖναι τὸν ἀγῶνα. Haec ille, veluti paulo post initium seditionis facta, narrat. Sed Wesseling p. 710. admonuit, ex narratione Xenophontea non videri eo anno celebrata fuisse Isthmia; quod si vero facta ea fuerint, fuisse secunda seu hiberna Isthmia; nam prima et aestiva fuisse celebrata sub Olympiadis cuiusque initium. Pausanias III, p. 229. οὐ πολλῷ δ' ὕστερον τὸν ἀγῶνα ἔθηκαν τῶν Ἰσθμίων οἱ ἐπὶ Λακωνισμῷ φεύγοντες, Κορίνθιοι δὲ ἐν τῇ πόλει τότε μὲν τῷ Ἀγησιλάου δείματι ἡσύχαζον· ἀναζεύξαντος δὲ ἐς τὴν Σπάρτην, οὕτω καὶ αὐτοὶ μετὰ Ἀργείων τὰ Ἴσθμια ἄγουσιν. ἀφίκετο δὲ καὶ αὖθις ἐπὶ Κόρινθον στρατιὰ, καὶ, ἐπῄει γὰρ Ὑακίνθια, ἀφίησι τοὺς Ἀμυκλαιεῖς οἴκαδε ἀπελθόντας τὰ καθεστηκότα τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ Ὑακίνθῳ δρᾶσθαι. ταύτην τὴν μοῖραν etc., ubi verba ἀφίκετο δὲ καὶ αὖθις ἐπὶ Κόρινθον στρατιὰ novam Agesilai expeditionem videntur signare, nisi dicas, Pausaniam in interpretando Xenophonte a tempore aberrasse: nec Plutarchus in Agesil. 21. priorem et secundam expeditionem distinxit, sed confudit. Cf. Manso p. 197 seqq. Suspicionem auget de tempore, quod Xenophon in Agesilao reditum eius ad Hyacinthia memorat, ubi Historia Graeca supra c. 4. in fine eum omisit. Iudicium difficile facit illud, quod ignoratur, Hyacinthia annua an biennia aut triennia fuerint sacra. Plutarchus locum nostrum sic retulit: καί τινες μὲν ἐνίκησαν πάλιν, εἰσὶ δ' οἳ νενικηκότες πρότερον, ὕστερον ἡττημένοι ἀνεγράφησαν, quae tamen non sunt in Xenophonte. Denique Aristides Eleusin. Orat. p. 452. εἰς Ἴσθμια τὴν αὐτὴν θεωρίαν ἦγον μὲν Ἀργεῖοι, ἦγον δὲ Κορίνθιοι τοῖς ὅπλοις οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους κρατήσαντες. Non satis accurate.

3. ἀπεχώρησε μετ' ἄριστον πρὸς τὸ ἄστυ] Hoc ordine A. B. C. D. Vulgo collocantur ita: ἀπεχ. πρὸς τὸ ἄστυ μετ' ἄρ. Similiter postea μὴ ἡ πόλις προδιδοῖτο B. D.

ὡς προδιδομένης] In Agesilao est: φυλαττόμενον, ὡς ἐν-

ὥστε οἱ Κορίνθιοι δείσαντες, μὴ προδιδοῖτο ἡ πόλις ὑπό τινων, μετεπέμψαντο τὸν Ἰφικράτην σὺν τοῖς πλείστοις τῶν πελταστῶν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος τῆς νυκτὸς παρεληλυθότας αὐτούς, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐς τὸ Πείραιον ἦγε. καὶ αὐτὸς μὲν κατὰ τὰ θερμὰ παρῄει, μόραν δὲ κατὰ τὸ ἀκρότατον ἀνεβίβασε. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα ὁ μὲν πρὸς τοῖς θερμοῖς ἐστρατοπεδεύετο, ἡ δὲ μόρα τὰ ἄκρα
4 κατέχουσα ἐνυκτέρευεν. Ἔνθα δὴ καὶ ὁ Ἀγησίλαος μικρῷ μέν, καιρίῳ δ' ἐνθυμήματι εὐδοκίμησε. τῶν γὰρ τῇ μόρᾳ φερόντων τὰ σιτία οὐδενὸς πῦρ εἰσενηνοχότος, ψύχους δὲ ὄντος, διά τε τὸ πάνυ ἐφ' ὑψηλοῦ εἶναι, καὶ διὰ τὸ γενέσθαι ὕδωρ καὶ χάλαζαν πρὸς τὴν ἑσπέραν· καὶ ἀναβεβήκεσαν δὲ ἔχοντες οἷα δὴ θέρους σπειρία· ῥιγούντων δ' αὐτῶν, καὶ ἐν σκότῳ ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον ἐχόντων, πέμπει ὁ Ἀγησίλαος οὐκ ἔλαττον δέκα φέροντας πῦρ ἐν χύτραις. ἐπεὶ δὲ ἀνέβησαν ἄλλος ἄλλῃ, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα πυρὰ ἐγένετο, ἅτε πολλῆς ὕλης παρούσης, πάντες μὲν ἠλείφοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐδείπνησαν ἐξαρχῆς. Φανερὸς

διδομένης τῆς πόλεως, ἐξ ἀρίστου μετεστρατοπεδεύετο πρὸς τὸ ἄστυ. Ceterum huc pertinet narratio Polyaeni III, 9, 43., quam supra ad cap. 4. apposui, paulum diversa a Xenophontea.

αἰσθόμενος δὲ] Agesilaus: αἰσθομένου δὲ ὑπὸ νύκτα βεβοηθηκότας ἐκ τοῦ Πειραίου εἰς τὴν πόλιν πασσυδὶ — αἱρεῖ τὸ Πείραιον ἔρημον φυλακῆς

παρῄει] Margo St. et Leoncl. cum B. D. προῄει. Morus θερμὰ interpretatur non aquas calidas, sed angustias, exemplo Thermopylarum motus, et quia infra §. 8. ex his thermis evadunt in campum patentem. Sed aquae calidae locum habere potuerunt in monte, quemadmodum et angustiae. Deinceps ταῖς θέρμαις B. C. ἐνυκτέρευσεν B. habent.

4. *μικρῷ μὲν*] Male B. D. μὲν omittunt. Verba τῇ μόρᾳ omittunt A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. E. Pro ἑσπέραν B. ὑστέραν dat.

σπειρία] Vestimenti genus tenuius et aestivum fuisse, locus hic docet. Grammatici veteres simpliciter ἱμάτιον interpretantur, et forum Athenis memorant fuisse ἀγορὰν σπειρόπωλιν dictum. Pollux Onom. VII, 78. Deinceps ἐπειδὴ B. habet. Ceterum e minutiis his vide quam putide Xenophon laudem Agesilao conquirat.

ἀθύμως πρὸς τὸ δεῖπνον] edere nolebant, Morus interpretatur. Recte.

δὲ ἐγένετο καὶ ὁ νεὼς τοῦ Ποσειδῶνος ταύτῃ τῇ νυκτὶ καόμενος· ὑφ' ὅτου δὲ ἐνεπρήσθη, οὐδεὶς οἶδεν. Ἐπεὶ δὲ ᾔσθοντο οἱ ἐν τῷ Πειραίῳ τὰ ἄκρα ἐχόμενα, 5 ἐπὶ μὲν τὸ ἀμύνασθαι οὐκέτι ἐτράποντο, ἐς δὲ τὸ Ἥραιον κατέφυγον καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ δοῦλοι καὶ ἐλεύθεροι καὶ τῶν βοσκημάτων τὰ πλεῖστα. καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ σὺν τῷ στρατεύματι παρὰ θάλατταν ἐπορεύετο· ἡ δὲ μόρα ἅμα καταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἄκρων Οἰνόην, τὸ ἐντετειχισμένον τεῖχος, αἱρεῖ, καὶ τὰ ἐνόντα ἔλαβε, καὶ πάντες δὲ οἱ στρατιῶται ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια ἐκ τῶν χωρίων ἐλάμβανον. οἱ δ' ἐν τῷ Ἡραίῳ καταπεφευγότες ἐξῄεσαν, ἐπιτρέφοντες Ἀγησιλάῳ γνῶναι, ὅ τι βούλοιτο περὶ σφῶν. ὁ δ' ἔγνω, ὅσοι μὲν τῶν σφαγέων ἦσαν, παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς φυγάσι, τὰ δ' ἄλλα πάντα πραθῆναι. Ἐκ τούτου δὴ ἐξῄει μὲν ἐκ τοῦ Ἡραίου 6 πάμπολλα τὰ αἰχμάλωτα· πρεσβεῖαι δὲ ἄλλοθέν τε πολλαὶ παρῆσαν, καὶ ἐκ Βοιωτῶν ἧκον ἐρησόμενοι, τί

Ποσειδῶνος] cui Isthmus et ludi Isthmici sacri erant.

5. παρὰ θάλατταν] A. I. Br. Cast. περί.

Οἰνόην] Piraei castellum. In Agesilao est: τὰ τείχη, ἃ ἀνατετείχιστο. Sed praefero hanc nostram lectionem ἐνετετείχιστο, et quidem numero singulari. Strabo VIII, p. 277. de Corinthiaco sinu: καὶ αἱ Ὀλμιαί, τὸ ποιοῦν ἀκρωτήριον τὸν κόλπον, ἐν ᾧ ἥ τε Οἰνόη καὶ Παγαί, τὸ μὲν τῶν Μεγαρέων, ἡ δὲ Οἰνόη τῶν Κορινθίων. Diversa Oenoe Attica, alia Argiva apud Pausaniam II, 25. et Apollodorum II, 9, 8.

ἐπιτρέφοντες] Margo Leoncl. ἐπιτρέψαντες. Recte, ut puto.

6. ἐκ τούτου δὴ] Margo Leonclav. cum Codd. B. C. D. E. ἐκ τούτου δέ. De Heraeo nunc pauca monenda. Plutarchus Cleomenis cap. 20. de Antigono Peloponnesum ingredi cupiente: ἐβουλεύετο γὰρ ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναζευγνύναι τὸ Ἡραῖον, κἀκεῖθεν εἰς Σικυῶνα πλοίοις περαιωθῆναι τὴν δύναμιν. Livius XXXII, 23.: Promontorium est adversus Sicyonem Iunonis, quam vocant Acraeam, in altum excurrens; traiectus inde Corinthum septem millia ferme passuum. — praesto fuere a Corintho lembi, qui praesidium id acceptum Lechaeum traiicerent. Iterum Plutarchus in Cleomene c. 26. τὰς κλεῖς ἀξιῶν τοῦ Ἡραίου λαβεῖν, ὅπως ἀπαλλάττοιτο τῇ θεῷ θύσας — καὶ τῇ θεῷ θύσας ὑπὸ τὸν νεὼν κεκλεισμένον.

ἄλλοθέν τε πολλαί] A. I. Br. Cast. omittunt πολλαί cum A. C. E.

ἂν ποιοῦντες εἰρήνης τύχοιεν. ὁ δὲ Ἀγησίλαος μάλα μεγαλοφρόνως τούτους μὲν οὐδ' ὁρᾶν ἐδόκει, καίπερ Φαράκου τοῦ προξένου παρεστηκότος αὐτοῖς, ὅπως προσαγάγοι· καθήμενος δ' ἐπὶ τοῦ περὶ λίμνην κυκλοτεροῦς οἰκοδομήματος, ἐθεώρει πολλὰ τὰ ἐξαγόμενα. τῶν δὲ Λακεδαιμονίων ἀπὸ τῶν ὅπλων σὺν τοῖς δόρασι παρηκολούθουν φύλακες τῶν αἰχμαλώτων, μάλα ὑπὸ τῶν παρόντων θεωρούμενοι· οἱ γὰρ εὐτυχοῦντες καὶ κρατοῦντες ἀεί πως ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι. Ἔτι δὲ καθημένου Ἀγησιλάου, καὶ ἐοικότος ἀγαλλομένῳ τοῖς πεπραγμένοις, ἱππεύς τις προσήλαυνε, καὶ μάλα ἰσχυρῶς ἱδροῦντι τῷ ἵππῳ· ὑπὸ πολλῶν δὲ ἐρωτώμενος, ὅ τι ἀγγέλλοι, οὐδενὶ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦν τοῦ Ἀγησιλάου, καθαλόμενος ἀπὸ τοῦ ἵππου καὶ προσδραμὼν αὐτῷ, μάλα σκυθρωπὸς ὢν λέγει τὸ τῆς ἐν Λεχαίῳ μόρας πάθος. ὁ δ' ὡς ἤκουσεν, εὐθύς τε ἐκ τῆς ἕδρας ἀνεπήδησε καὶ τὸ δόρυ ἔλαβε, καὶ πολεμάρχους καὶ πεντηκοστῆρας καὶ ξεναγοὺς καλεῖν 8 τὸν κήρυκα ἐκέλευεν. Ὡς δὲ συνέδραμον οὗτοι, τοῖς μὲν ἄλλοις εἶπεν, οὐ γάρ πω ἠριστοποίηντο, ἐμφαγοῦσιν ὅ τι δύναιντο, ἥκειν τὴν ταχίστην, αὐτὸς δὲ σὺν

μεγαλοφρόνως] Plutarchus: *οἰόμενος τότε συμφέρειν ἐνυβρίσαι.* Verbum *ἐδόκει* est *simulabat.*

Φάρακος] Lacedaemonii, quem nauarchum memoravit Noster. Sequens verbum malim in *προσάγοι* mutare.

λίμνην] *τὴν λίμνην* Steph. L. Sed Leoncl. emendabat *τὸν λιμένα.* Recte, puto. Solebant portus circumdari foro, navalibus et hospitiis mercatorum. Hoc est *οἰκοδόμημα κυκλοτερές.*

ἀπὸ τῶν ὅπλων] e castris, vel e numero armatorum quidam, ut Morus interpretatur. Vide iterum laudem undique conquisitam Lacedaemoniorum.

7. *ἱππεύς τις*] Male A. I. Br. Cast. *ἱππεύς τε* cum A. C. E.

ἦν τοῦ] Articulum omittunt Aldina, Iunt. Br. et Cast. cum A. C. E. deinceps *καθαλλόμενος* B.

ὁ δ' ὡς] Aldina *ὅπ' ὡς.* Iunt. Br. Castal. *ὅπως* cum A. E.

8. *ἠριστοπεποίηντο*] A. I. Bryl. Castal. *ἀριστοποίοιντο.* B. C. D. *ἠριστοποίηντο*, unde, monente Buttmanno, verum restitui.

ἐμφαγοῦσιν] Cum significatione celeritatis ponitur etiam in Anabasi IV, 2, 1. IV, 5, 7. Ita *ἐμπιεῖν* Aristophanes in Pace versu 1143. Exemplum ex Plutarchi Timol. cap. 12. laudavit Morus.

τοῖς περὶ δαμοσίαν ὑφηγεῖτο ἀνάριστος. καὶ οἱ δορυφόροι τὰ ὅπλα ἔχοντες παρηκολούθουν σπουδῇ, τοῦ μὲν ὑφηγουμένου, τῶν δὲ μετιόντων. ἤδη δ' ἐκπεπεραχότος αὐτοῦ τὰ θερμὰ ἐς τὸ πλατὺ τοῦ Λεχαίου, προσελάσαντες ἱππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνῃρημένοι εἴησαν. ὁ δ' ἐπεὶ τοῦτο ἤκουσε, θέσθαι κελεύσας τὰ ὅπλα, καὶ ὀλίγον χρόνον ἀναπαύσας, ἀπῆγε πάλιν τὸ στράτευμα ἐπὶ τὸ Ἥραιον· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ αἰχμάλωτα διετίθετο.

9 Οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Βοιωτῶν προσκληθέντες καὶ ἐρωτώμενοι, ὅ τι ἥκοιεν, περὶ μὲν τῆς εἰρήνης οὐκέτι ἐμέμνηντο, εἶπον δὲ, ὅτι, εἰ μή τι κωλύοι, βούλοιντο ἐς τὸ ἄστυ πρὸς τοὺς σφετέρους στρατιώτας παρελθεῖν. ὁ δ' ἐπιγελάσας, ἀλλ' οἶδα μὲν, ἔφη, ὅτι οὐ τοὺς στρατιώτας ἰδεῖν βούλεσθε, ἀλλὰ τὸ εὐτύχημα τῶν φίλων ὑμῶν θεάσασθαι, πόσον τι γεγένηται. περιμείνατε οὖν, ἔφη· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς ὑμᾶς ἄξω, καὶ μᾶλλον μετ' ἐμοῦ ὄντες γνώσεσθε, ποῖόν τι τὸ γεγενημένον ἐστί. 10 Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ἦγε πρὸς τὴν πόλιν τὸ στράτευμα. καὶ τὸ μὲν τρόπαιον οὐ κατέβαλεν, εἰ δέ τι ἦν λοιπὸν δένδρον, κόπτων καὶ κλῶν ἀπεδείκνυεν, ὡς οὐδεὶς

δαμοσίαν] Recte hoc Morus posuit pro δαμασίαν. Sunt οἱ περὶ δαμοσίαν scil. σκηνὴν vel τράπεζαν τοῦ βασιλέως, qui in bello convicto regis utuntur et in comitatu eius sunt. Ita infra VI, 4. et Xenoph. de Republ. Laced. XIII, 1. XV, 4. Camerarius ad Xenophontem interpretatur attributos praetorio regis. Eosdem videtur intelligere Plutarchus Cleomen. cap. 8. καὶ δύο τῶν συντρόφων Κλεομένους, οὓς Σαμόθρακας καλοῦσιν, ἐπηκολούθησαν στρατιώτας ὀλίγους ἔχοντες, ubi μόθακας corrigit Valcken. ad Eurip. Fragm. p. 223.

διετίθετο] vendebat. Sic iterum infra cap. 8, §. 24. τῇ δ' ὑστεραίᾳ A. B. D.

9. καὶ ἐρωτώμενοι] Castal. omisit καί.

ἐμέμνηντο] Plutarchus addit: ἀνθυβρίζοντες.

ἀλλὰ τί] Quod in A. I. Bryl. Cast. exstat τί, reliquae recte omiserunt cum Codd. B. D. Deinceps ὑμῶν pro vulgato ὑμεῖς scripsi cum Moro ex Plutarchi Agesilao c. 22.

10. οὐ κατέβαλεν] Tropaeorum sanctitatem multis exemplis demonstravit Brodaeus Misc. V, 29.

καὶ κλῶν] A. I. Bryl. Cast. cum A. E. κυκλῶν, sed B. C. D. ut Stephanus cum Leoncl.

ἀντεξῄει. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἐστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ Λέχαιον· καὶ τοὺς Θηβαίων μέντοι πρέσβεις ἐς μὲν τὸ ἄστυ οὐκ ἀνῆγε, κατὰ θάλατταν δὲ ἐς Κρεῦσιν ἀπέπεμψεν. Ἅτε δὲ ἀήθους τοῖς Λακεδαιμονίοις γεγενημένης τῆς τοιαύτης συμφορᾶς, πολὺ πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα, πλὴν ὅσων ἐτέθνασαν ἐν χώρᾳ ἢ υἱοὶ ἢ πατέρες ἢ ἀδελφοί· οὗτοι δέ, ὥσπερ νικηφόροι, λαμπροὶ καὶ ἀγαλλόμενοι τῷ οἰκείῳ πάθει περιῄεσαν. 11 Ἐγένετο δὲ τὸ τῆς μόρας πάθος τρόπῳ τοιῷδε. οἱ Ἀμυκλαῖοι ἀεί ποτε ἀπέρχονται ἐς τὰ Ὑακίνθια ἐπὶ τὸν παιᾶνα, ἐάν τε στρατοπεδευόμενοι τυγχάνωσιν, ἐάν τε ἄλλως πως ἀποδημοῦντες. καὶ τότε δὴ τοὺς ἐκ πάσης τῆς στρατιᾶς Ἀμυκλαίους κατέλιπεν Ἀγησίλαος ἐν Λεχαίῳ. ὁ δ' ἐκεῖ φρουρῶν πολέμαρχος τοὺς μὲν ἀπὸ τῶν συμμάχων φρουροὺς παρέταξε φυλάττειν τὸ τεῖχος, αὐτὸς δὲ σὺν τῇ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων τοὺς Ἀμυκλαιεῖς παρῆγεν. 12 Ἐπεὶ δὲ ἀπεῖχον ὅσον εἴκοσιν ἢ τριάκοντα στάδια τοῦ Σικυῶνος, ὁ μὲν πολέμαρχος σὺν τοῖς ὁπλίταις, οὖσιν ὡς ἑξακο-

καὶ κλῶν. Koeppenio placuit κάων. Κύκλῳ ex Brodaei emendatione praeferebat Morus et recepit Weiske. Sequentia sic expressit Plutarchus: ἐξελέγξας τοὺς Κορινθίους ἀμύνεσθαι μὴ τολμῶντας. Equidem ἐπεδείκνυεν malim scriptum.

οὐκ ἀνῆγε] Legendum puto οὐκ ἀνῆκε, non permisit, ut introirent. Ceterum margo Leonclav. Θηβαίων paulo antea habet cum codice B., quod recepi in locum vulgati Θηβαίους. Postea ὅσον male B. habet.

11. τρόπῳ τοιῷδε] B. D. E. τοιῷδε τρόπῳ.

οἱ Ἀμυκλαῖοι] De more hoc Amyclaeensium vide Valckenaer. ad Herodotum IX, 6., p. 601. De Hyacinthiis sacris multi multa scripserunt; de tempore anni nondum satis certo constat. Dodwellus aestati assignabat; contra Pontedera in Antiquit. latinis et graecis Ep. 27, p. 270. verno tempore celebrata fuisse disputat. De caeremoniis diei vide omnino Meursii Dissertat. Antiquar. I, p. 97 sqq. Ceterum Ὑακίνθια C. D. et a prima manu E.

στρατοπεδευόμενοι] A. Iunt. Bryl. Castal. στρατοπεδευσάμενοι cum A. C.

παρέταξε φυλάττειν] Equidem simplex ἔταξε sufficere putabam.

δίοις, ἀπήει πάλιν ἐπὶ τὸ Λέχαιον· τὸν δ' ἱππαρμοστὴν ἐκέλευσε σὺν τῇ τῶν ἱππέων μόρᾳ, ἐπεὶ προπέμψειαν τοὺς Ἀμυκλαιεῖς, μέχρις ὁπόσου αὐτοὶ κελεύοιεν, μεταδιώκειν. καὶ ὅτι μὲν πολλοὶ ἦσαν ἐν τῇ Κορίνθῳ καὶ πελτασταὶ καὶ ὁπλῖται, οὐδὲν ἠγνόουν· κατεφρόνουν δὲ, διὰ τὰς ἔμπροσθεν τύχας, μηδένα ἂν ἐπιχειρῆσαι σφίσιν. 13 Οἱ δ' ἐκ τῶν Κορινθίων τοῦ ἄστεος, Καλλίας τε ὁ Ἱππονίκου, τῶν Ἀθηναίων ὁπλιτῶν στρατηγῶν, καὶ Ἰφικράτης, τῶν πελταστῶν ἄρχων, καθορῶντες αὐτοὺς, καὶ οὐ πολλοὺς ὄντας, καὶ ἐρήμους καὶ πελταστῶν καὶ ἱππέων, ἐνόμισαν ἀσφαλὲς εἶναι ἐπιθέσθαι αὐτοῖς τῷ πελταστικῷ. εἰ μὲν γὰρ πορεύοιντο τῇ ὁδῷ, ἀκοντιζομένους ἂν αὐτοὺς ἐς τὰ γυμνὰ ἀπόλλυσθαι· εἰ δ' ἐπιχειροῖεν διώκειν, ῥᾳδίως ἂν ἀποφυγεῖν πελτασταῖς τοῖς ἐλαφροτάτοις τοὺς ὁπλίτας. 14 Γνόντες δὲ ταῦτα, ἐξάγουσι. καὶ ὁ μὲν Καλλίας παρέταξε τοὺς ὁπλίτας οὐ πόῤῥω τῆς πόλεως, ὁ δὲ Ἰφικράτης λαβὼν τοὺς πελταστὰς ἐπέθετο τῇ μόρᾳ. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ἠκοντίζοντο, καὶ ὁ μέν τις ἐτέτρωτο, ὁ δὲ καὶ ἐπεπτώκει, τούτους μὲν ἐκέλευον τοὺς ὑπασπιστὰς ἀραμένους

12. ἐπειδὴ προπέμψειαν] Rectius ἐπεὶ dederunt codices B. D.

τύχας] Post haec οἰόμενοι inserit Pirckheimeri versio et Leoncl. Wolfius contra monuit, nihil deesse, et Weiske comparavit locum infra V, 4, 45. μάλα πρόσθεν μέγα φρονοῦντες μὴ ὑπείξειν τοῖς Θηβαίοις, ἔφυγον.

13. Καλλίας] Hunc cum Iphicrate veluti mercenariorum ducem ex Philochoro et Androtione nominat Harpocratio in voce ξενικὸν, ubi Photius Callielem habet.

τοῦ ἄστεος] Articulum B. omisit. Etiam hic laudes suorum Atheniensium arrodit Xenophon.

14. πόλεως] Corinthum. Nam redeuntem ex comitatu Amyclaeorum moram Polemarchi aggreditur Iphicrates. Infra §. 17. οἱ ἀπὸ Λεχαίου dici videntur milites Calliae. Diodorus XIV, 91. rem ita narrat, sed nimis mature sub Olymp. 96, 4. et statim post occupatum ab exsulibus Lechaeum: μετὰ δέ τινας ἡμέρας τῶν Λακεδαιμονίων μέρος τῆς στρατιᾶς διῄει διὰ τῆς Κορινθίας χώρας· οἷς Ἰφικράτης καί τινες τῶν συμμάχων ἐπιπεσόντες τοὺς πλείστους ἀνεῖλον. Postea expeditionem in Phliasios subiungit.

ὑπασπιστὰς] Infra c. 8, 39. παρὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ λαβὼν τὴν ἀσπίδα. Cf. Perizonium ad Ae-

ἀποφέρειν ἐς Λέχαιον· οὗτοι καὶ μόνοι τῆς μόρας τῇ
15 ἀληθείᾳ ἐσώθησαν· ὁ δὲ πολέμαρχος ἐκέλευσε τὰ
δέκα ἀφ' ἥβης ἀποδιῶξαι τοὺς προειρημένους. ὡς δὲ
ἐδίωκον, ᾕρουν τε οὐδένα ἐξ ἀκοντίου βολῆς, ὁπλῖται
ὄντες πελταστάς· καὶ γὰρ ἀναχωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε,
πρὶν τοὺς ὁπλίτας ὁμοῦ γίγνεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρουν
ἐσπαρμένοι, ἅτε διώξαντες, ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν,
ἀναστρέφοντες οἱ περὶ τὸν Ἰφικράτην, οἵ τ' ἐκ τοῦ
ἐναντίου πάλιν ἠκόντιζον, καὶ ἄλλοι ἐκ πλαγίου παρα-
θέοντες ἐς τὰ γυμνά. καὶ εὐθὺς μὲν ἐπὶ τῇ πρώτῃ
διώξει κατηκόντισαν ἐννέα ἢ δέκα αὐτῶν· ὡς δὲ τοῦτ'
16 ἐγένετο, πολὺ ἤδη θρασύτερον ἐπέκειντο. Ἐπεὶ δὲ
κακῶς ἔπασχον, πάλιν ἐκέλευσεν ὁ πολέμαρχος διώκειν
τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης. ἀναχωροῦντες δὲ ἔτι
πλείονες αὐτῶν ἢ τὸ πρόσθεν ἔπεσον. ἤδη δὲ τῶν
βελτίστων ἀπολωλότων, οἱ ἱππεῖς αὐτοῖς παραγίγνον-
ται, καὶ σὺν τούτοις αὖθις δίωξιν ἐποιήσαντο. ὡς δ'
ἐνέκλιναν οἱ πελτασταί, ἐν τούτῳ κακῶς οἱ ἱππεῖς
ἐπέθεντο· οὐ γάρ, ἕως ἀπέκτειναν τινὰς αὐτῶν, ἐδίω-
κον, ἀλλὰ ξὺν τοῖς ἐκδρόμοις ἰσομέτωποι καὶ ἐδίωκον

liani V. H. XI, 9., quem laudavit Morus.

οὗτοι καὶ] Margo Leonclavii καὶ οὗτοι μόνοι, quod probo.

15. ἐπιδιῶξαι] Margo Leonclav. ἀποδιῶξαι cum B. C. D., quod praetuli, quamquam infra c. 6, 9. ἐπιδιώκοντες simili in casu esse videtur.

τοὺς ὁπλίτας] Margo Leoncl. τοῖς ὁπλίταις. Contra vulgatum Morus interpretatur: antequam milites gravis armaturae prope adessent. Recte! Callias enim aberat adhuc.

οἵ τ' ἐκ τοῦ ἐναντίου] Codd. B. D. οἵ τε ἐκ τοῦ ἐν. Deinceps πλάγειοι B.

κατηκόντισαν] Margo Leonclav. κατηκόντιζον cum B. C. D.

16. ἢ τὸ πρόσθεν] Codd. B. D. ἢ τὸ πρῶτον.

αὐτῶν δίωξιν] Margo L. et St. αὖθις δίωξιν. Quod equidem probo et habent B. C. D. E.

αὐτῶν, ἐδίωξαν] Recte Weiske corrigit ἐδίωκον: praeterea ἕως ἂν ἀποκτείνειαν scriptum voluit.

ἐκδρόμοις] scil. τῶν ὁπλιτῶν. Non ultra lineam hoplitarum, qui ex acie procurrerant, hostem repulsuri, excurrerunt usque eo, dum hostem aliquem occiderent; sed, servata eadem cum hoplitis linea, intra idem spatium semper insequebantur et recedebant equites. Habet ἐκδρόμους etiam Thucydides IV, 124. 127. et Pollux Onom. I, 219. III, 148. In sequentibus

καὶ ἐπέστρεφον. ποιοῦντες δὲ καὶ πάσχοντες τὰ ὅμοια τούτοις καὶ αὖθις, αὐτοὶ μὲν ἀεὶ ἐλάττους τε καὶ μαλακώτεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ πολέμιοι θρασύτεροί τε καὶ ἀεὶ πλείους οἱ ἐγχειροῦντες. Ἀποροῦντες δὴ συνί- 17 στανται ἐπὶ βραχύν τινα γήλοφον, ἀπέχοντα τῆς μὲν θαλάττης ὡς δύο στάδια, τοῦ δὲ Λεχαίου ὡς ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα. αἰσθόμενοι δὲ οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου, ἐμβάντες ἐς πλοιάρια παρέπλεον, ἕως ἐγένοντο κατὰ τὸν γήλοφον. οἱ δ' ἀποροῦντες ἤδη, ὅτι ἔπασχον μὲν κακῶς καὶ ἀπέθνησκον, ποιεῖν δὲ οὐδὲν ἐδύναντο, πρὸς δὲ τούτοις, ὁρῶντες καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπιόντας, ἐγκλίνουσι. καὶ οἱ μὲν ἐμπίπτουσιν αὐτῶν ἐς τὴν θάλατταν, ὀλίγοι δέ τινες μετὰ τῶν ἱππέων ἐς Λέχαιον ἐσώθησαν. ἐν πάσαις δὲ ταῖς μάχαις καὶ τῇ φυγῇ ἀπέθανον περὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίους. Καὶ ταῦτα 18 μὲν οὕτως ἐπέπρακτο.

Ἐκ δὲ τούτου ὁ Ἀγησίλαος τὴν μὲν σφαλεῖσαν μόραν ἔχων ἀπῄει, ἄλλην δὲ κατέλιπεν ἐν τῷ Λεχαίῳ. Διϊὼν δὲ ἐπ' οἴκου, ὡς μὲν ἐδύνατο ὀψιαίτατα κατή-

καὶ αὖθις *iterum iterumque* interpretatur Morus, vitium tamen aliquod lectionis suspicatus.

- ἐλάττους τε] A. I. Br. Castal. omittunt τε. Sequens τε omittunt A. C. E.

- 17. ἀποροῦντες δὴ] St. Leonclav. δέ.

- ἑπτακαίδεκα] στάδια addunt B. C. D. deinceps αἰσθόμενοι — δ' οἱ ἀπὸ B.

- οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου]. Debent esse ὁπλῖται, ut ex sequentibus apparet; igitur Athenienses cum Callia, quos supra Callias §. 14. οὐ πόῤῥω τῆς πόλεως collocaverat. At Lacedaemonii Lechaeum tenebant, ut constat ex §. 11. saltem οἱ ἀπὸ τῶν συμμάχων φρουροί: nam Lacedaemonii cum Amyclaeis abierant. Igitur οἱ ἀπὸ τοῦ Λεχαίου vix potuerunt esse in Lechaeo, sed ad Lechaeum, si fuerunt Athenienses aut eorum socii. Omnino bellum hoc Corinthiacum obscuravit non modo Xenophontis ipsius oratio, paulo negligentior et concisa nimis, sed et locorum situs ignorantia, quam equidem profiteri non erubesco. Deinceps πρὸς τούτοις δὲ B.

- πίπτουσιν] Margo Leoncl. ἐμπίπτουσιν cum B. D., quod probavi. Deinceps ἐσώθησαν B. D. et a prima manu E., quod restitui.

18. Διϊὼν] per Peloponnesum rediens vertit Weiske. Vereor, ut verbum sanum sit.

γετο ἐς τὰς πόλεις, ὡς δ' ἐδύνατο πορρωτάτω ἐξωρμᾶτο. παρὰ δὲ Μαντίνειαν, ἐξ Ὀρχομενοῦ ὄρθρου ἀναστάς, ἔτι σκοταῖος παρῆλθεν. οὕτω χαλεπῶς ἂν ἐδόκουν οἱ στρατιῶται τοὺς Μαντινέας ἀφηδομένους τῷ δυστυχήματι θεάσασθαι. 19 Ἐκ τούτου δὲ μάλα καὶ τἆλλα ἐπετύγχανεν Ἰφικράτης. καθεστηκότων γὰρ φρουρῶν ἐν Σιδοῦντι μὲν καὶ Κρομμυῶνι ὑπὸ Πραξίτου, ὅτε ἐκεῖνος εἷλε τὰ τείχη ταῦτα, ἐν Οἰνόῃ δὲ ὑπὸ Ἀγησιλάου, ὅτε περ τὸ Πείραιον ἑάλω, πάνθ' εἷλε ταῦτα τὰ χωρία. τὸ μέντοι Λέχαιον ἐφρούρουν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. οἱ φυγάδες δὲ τῶν Κορινθίων, οὐκέτι πεζῇ παριόντες ἐκ Σικυῶνος διὰ τὴν τῆς μόρας δυστυχίαν, ἀλλὰ παραπλέοντες καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι, πράγματα εἶχόν τε καὶ παρεῖχον τοῖς ἐν τῷ ἄστει.

σκοτιαῖος] Ita A. I. Br. Castal. σκοταῖος St. Codd. B. D. et Plutarchus Agesil. cap. 22. Atque hanc posteriorem formam habet Xenophon Anabas. II, 39.

θεάσασθαι] Morus θεάσεσθαι legendum suspicabatur. Sed aoristus cum ἂν sibi iuncto vim habet futuri temporis.

19. ἐκ τούτου δὲ] Ita Morus scripsit pro τε, consentiente codice C.

Σιδοῦντι] Ita recte Br. Castal. Leonclaviana secunda pro Σινδοῦντι, quod habent quoque A. C. E.

τὰ τείχη ταῦτα] B. C. D. E. ταῦτα τὰ τείχη habent.

ἐντεῦθεν] An semper ex Sicyone maritimo itinere transgressi, an potius ex Lechaeo cum Lacedaemoniis? Ceterum post haec Iphicratem Corinthii dimiserunt, ut Noster obiter narrat infra VIII, 34., quem locum hac in ordinem retraham. Narrat, Iphicratem cum peltastis in Chersonesum missum fuisse: οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν ἦσαν, ὧν ἐν Κορίνθῳ ἦρχεν· ἐπεὶ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι τὴν Κόρινθον Ἄργος ἐπεποίηντο, οὐδὲν ἔφασαν αὐτῶν δεῖσθαι. καὶ γὰρ ἀπεκτόνει τινὰς τῶν ἀργολιζόντων. καὶ οὕτως ἀπελθὼν Ἀθήναζε οἴκοι ἐτύγχανεν ὤν. De abitu Iphicratis multo maturius, quam par erat, narrat Diodorus XIV, 92. τούτων παρελθόντων μετὰ τῶν ὅπλων πανδημεὶ στρατεύσαντες (Argivi) εἰς Κόρινθον, τήν τε ἀκρόπολιν κατελάβοντο καὶ τὴν πόλιν ἐξιδιοποιησάμενοι τὴν Κορινθίων χώραν Ἀργείαν ἐποίησαν. ἐπεβάλετο δὲ καὶ Ἰφικράτης ὁ Ἀθηναῖος καταλαβέσθαι τὴν πόλιν ἐπιτηδείαν οὖσαν εἰς τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν· τοῦ δὲ δήμου κωλύσαντος, οὗτος μὲν ἀπέθετο τὴν ἀρχήν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι Χαβρίαν ἀντ' αὐτοῦ στρατηγὸν εἰς τὴν Κόρινθον ἐξέπεμψαν. Haec ille sub Olympiade 96, 4.

CAPUT VI.

Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Ἀχαιοὶ, ἔχοντες Καλυδῶνα, ἣ τὸ παλαιὸν Αἰτωλία ἦν, καὶ πολίτας πεποιημένοι τοὺς Καλυδωνίους, φρουρεῖν ἠναγκάζοντο ἐν αὐτῇ. οἱ γὰρ Ἀκαρνᾶνες ἐπεστράτευον, καὶ τῶν Ἀθηναίων δὲ καὶ Βοιωτῶν ξυμπαρῆσάν τινες αὐτοῖς διὰ τὸ ξυμμάχους εἶναι. πιεζόμενοι οὖν ὑπ' αὐτῶν οἱ Ἀχαιοὶ, πρέσβεις πέμπουσιν ἐς τὴν Λακεδαίμονα. Οἱ δ' ἐλθόντες ἔλεγον, ὅτι οὐ δίκαια πάσχοιεν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων· Ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφασαν, ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὅπως ἂν ὑμεῖς παραγγέλλητε, στρατευόμεθα, καὶ ἑπόμεθα, ὅποι ἂν ἡγῆσθε· ὑμεῖς δὲ πολιορκουμένων ἡμῶν ὑπὸ Ἀκαρνάνων καὶ τῶν ξυμμάχων αὐτοῖς Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθε. οὐκ ἂν οὖν δυναίμεθα ἡμεῖς, τούτων οὕτω γιγνομένων, ἀντέχειν· ἀλλ' ἢ ἐάσαντες τὸν ἐν Πελοποννήσῳ πόλεμον, διαβάντες πολεμήσομεν Ἀκαρνᾶσί τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις αὐτῶν, ἢ εἰρήνην ποιησόμεθα, ὁποίαν ἄν τινα δυνώμεθα. Ταῦτα δ' ἔλεγον, ὑπαπειλοῦντες τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς ξυμμαχίας, εἰ μὴ αὐτοῖς ἀντεπικουρήσουσι. τούτων δὲ λεγομένων, ἔδοξε τοῖς τ' ἐφόροις

(Margin: Olymp. 97½. — §§ 1, 2, 3)

1. *Αἰτωλία*] Ita quoque A. B. C. D. *Αἰτωλεία* E. Leoncl. *Αἰτωλίας* corrigebat: Valesius *Αἰτωλίς*, comparato Herodoti VI, 127. et Thucyd. 3., quod probo. Vulgatum tamquam adiectivum defendit Morus.

ἐν αὐτῇ] B. C. D. *ἐν αὐτῷ* habent. deinceps *Ἀθηναίων δὲ* cum B. C. D. dedi pro *Ἀθ. τε.*

πρέσβεις πέμπουσιν ἐς τὴν Λακεδαίμονα] B. *πέμπουσι πρ.* Articulum *τὴν* omisit Leoncl.

2. *Ἡμεῖς μὲν γὰρ*] E Codd. B. C. D. *μὲν* accessit. Deinceps vulgatum antea *παραγγέλητε* correxit Morus. Sequens *στρατευόμεθα* idem cum A. I. Br. Cast. Codd. A. C. E. praetulit ceterarum Edd. *συστρατευόμεθα.*

ὅποι ἂν ἡγῆσθε] Vulgatum *ὅπου* e B. D. correxi. *ἡγεῖσθε* A. I. Br. Cast. habent.

διαβάντες πολεμήσομεν] Codd. B. D. *πάντες* interserunt, quod marge quoque Leoncl. annotavit. Deinceps *ὁποίαν ἄν τινα* cum B. D. Leoncl. St. dedi. Vulgo *ἂν* deerat.

3. *ἀντεπικουρήσουσι*] Codex B. *ἀντεπικουρήσωσι.* Deinceps cum St. Leoncl. Codd. B. D. vulgatum *τοῖς ἐφόροις* auxi particula *τε.* Deinceps *ἐκπέμπει* A. C.

καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγκαῖον εἶναι στρατεύεσθαι μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τοὺς Ἀκαρνᾶνας. καὶ ἐκπέμπουσι τὸν Ἀγησίλαον δύο μόρας ἔχοντα καὶ τῶν ξυμμάχων τὸ μέρος. οἱ μέντοι Ἀχαιοὶ πανδημεὶ ξυνεστρατεύοντο.
4 Ἐπεὶ δὲ διέβη ὁ Ἀγησίλαος, πάντες μὲν οἱ ἐκ τῶν ἀγρῶν Ἀκαρνᾶνες ἔφυγον ἐς τὰ ἄστη, πάντα δὲ τὰ βοσκήματα ἀπεχώρησε πόῤῥω, ὅπως μὴ ἁλίσκηται ὑπὸ τοῦ στρατεύματος. ὁ δ' Ἀγησίλαος, ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς πολεμίας, πέμψας ἐς Στρατὸν πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἀκαρνάνων εἶπεν, ὡς, εἰ μὴ παυσάμενοι τῆς πρὸς Βοιωτοὺς καὶ Ἀθηναίους ξυμμαχίας ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους αἱρήσονται, δῃώσοι πᾶσαν
5 τὴν γῆν αὐτῶν ἐφεξῆς, καὶ παραλείψοι οὐδέν. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, οὕτως ἐποίει· καὶ κόπτων ξυνεχῶς τὴν χώραν, οὐ προῄει πλέον τῆς ἡμέρας ἢ δέκα ἢ δώδεκα σταδίων. Οἱ μὲν οὖν Ἀκαρνᾶνες, ἡγησάμενοι ἀσφαλὲς εἶναι διὰ τὴν βραδυτῆτα τοῦ στρατεύματος, τά τε βοσκήματα κατεβίβαζον ἐκ τῶν ὀρῶν, καὶ τῆς
6 χώρας τὰ πλεῖστα εἰργάζοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκουν τῷ Ἀγησιλάῳ πάνυ ἤδη θαῤῥεῖν, ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἢ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ ἀφ' ἧς εἰσέβαλε, θυσάμενος πρωῒ, διεπορεύθη πρὸ δείλης ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπὶ

4. ἀγρῶν] Habitasse Acarnanes in parvis et bene munitis a natura χωρίοις dispersos, nec in urbes plures coiisse ante Cassandrum, monet Diodorus XIX, p. 370. Deinceps ἁλίσκεται B. habet.

παρὰ τὸ κοινὸν] Margo Leonclavii πρὸς dedit cum B. D. E. εἰς C. ἐς A. habent. Stratum fuisse maximum Acarnaniae oppidum, testatur Thucydides libro II. Concilium populi ibi fuisse, solus monet Xenophon. Cf. Palmerii Graecia antiqua p. 385. Deinceps παραλείψει B. C. D.

5. κόπτων] Polyaenus II, 1, 10. ἐκέλευσεν ἐκ ῥιζῶν ἀνασπᾶν τὰ δένδρα.

ἢ δέκα] Absunt haec ab A. I. Br. Cast. Codd. A. C. Sequens μὲν B. omittit.

6. Ἐπειδὴ δὲ] B. C. D. ἐπεὶ δὲ dederunt.

πρὸ δείλης] Polyaenus: ὁ δὲ ρξ' στάδια ὀλίγῳ μέρει τῆς νυκτὸς διαδραμὼν, ἀρχομένης ἕω καταλαβὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς Ἀκαρνᾶνας. Videtur igitur Polyaenus, si is h. l. excerpsit, πρὸ δείλης coniunxisse cum θυσάμενος et noctu iter factum fuisse voluit intelligi.

τὴν λίμνην, περὶ ἣν τὰ βοσκήματα τῶν Ἀκαρνάνων σχεδὸν πάντα ἦν, καὶ ἔλαβε παμπληθῆ καὶ βουκόλια καὶ ἱπποφόρβια καὶ ἄλλα παντοδαπὰ βοσκήματα, καὶ ἀνδράποδα πολλά. λαβὼν δὲ, καὶ μείνας αὐτοῦ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν, διεπώλει τὰ αἰχμάλωτα. Τῶν μέντοι 7 Ἀκαρνάνων πολλοὶ πελτασταὶ ἦλθον, καὶ, πρὸς τῷ ὄρει σκηνοῦντος τοῦ Ἀγησιλάου, βάλλοντες καὶ σφενδονῶντες ἔπασχον μὲν οὐδὲν, κατεβίβασαν δὲ ἐς τὸ ὁμαλὸν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ τῆς ἀκρωνυχίας τοῦ ὄρους, καίπερ ἤδη περὶ δεῖπνον παρασκευαζόμενον. ἐς δὲ τὴν νύκτα οἱ μὲν Ἀκαρνᾶνες ἀπῆλθον, οἱ δὲ στρατιῶται φυλακὰς καταστησάμενοι ἐκάθευδον. Τῇ 8

τὴν λίμνην] Agesilaum navibus copias suas e regione adversus Calydonem sita in Achaia, igitur ad Antirrhium trans fretum sinus Corinthiaci duxisse cum sociis Achaeis, rediisse autem per Aetoliam et traiecisse idem fretum superius ad Rhium puto. Si fines nossemus eos, unde progressus Acarnanes adortus est ad *λίμνην* sive lacum sive locum, ceteras difficultates liceret fortasse expedire. Verum nescimus, unde ingressus fuerit, usque dum pervenisset ad *τὰ ὅρια τῆς πολεμίας*. Ab his vero finibus usque ad *λίμνην* itinerum omnium stadia fere 352 vel paulo minus computavit Xenophon. Palmerius in Graecia antiqua p. 396. hic et infra §. 8. *Λιμναίαν*. scribi voluit. Sed, ut dixi, erramus per loca incognita, nullis terminis ab initio definita: itaque dubium est, num *λίμνη* intelligenda proprie sit, an *Λιμναία* illa, quam Thucydides II, 80. et VI, 106. docet fuisse *κώμην ἀτείχιστον* mediam inter *Ἀγραίους* et Stratum intranti a Naupacto Aetoliam et Acarnaniam. Iterum *Λιμναίαν* nominavit III, 106. Comparato itinere Philippi apud Polybium V, 5. et 7. et 14. *Λιμναίας* notitiam quidem paulo accuratiorem licebit acquirere, sed nihil ita proficitur ad locum Xenophontis explicandum.

7. *σφενδονῶντες*] A. I. Br. Cast. *σφενδονιῶντες* cum A. E.

κατεβίβασαν] coegerunt Agesilaum ex castris, sub ipso monte positis, egredi et in planum descendere. Hic verborum sensus apertus est. Aberravit tamen ab eo Morus, et male comparavit locum Polyaeni. Magis etiam aberravit Koeppen, qui *ἔπραττον οὐδὲν* legere iubebat.

ὁμαλὸν] Margo Leoncl. *ὁμαλές*. Codices A. E. *ὁμαλὸν* a secunda manu habent. Deinceps Iunt. Br. Cast. *στράτευμα*. Sola Ald. habet *στρατόπεδον*.

παρασκευαζόμενον] Emendationem Leoncl. pro *παρασκευαζομένου*, quod habet quoque A., recepit etiam Morus. *παρασκευαζομένῳ* B. C. D. Sequens *στρατιῶται* in *Σπαρτιᾶται* mutatum voluit Morus.

δὲ ὑστεραίᾳ ἀπῆγεν ὁ Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα. καὶ ἦν μὲν ἡ ἔξοδος ἐκ τοῦ περὶ τὴν λίμνην λειμῶνός τε καὶ πεδίου στενή, διὰ τὰ κύκλῳ περιέχοντα ὄρη· καταλαβόντες δὲ οἱ Ἀκαρνᾶνες, ἐκ τῶν ὑπερδεξίων ἔβαλλόν τε καὶ ἠκόντιζον, καὶ ὑποκαταβαίνοντες ἐς τὰ κράσπεδα τῶν ὀρῶν, προσέκειντο καὶ πράγματα παρεῖχον, ὥστε οὐκέτι ἐδύνατο τὸ στράτευμα πορεύ-9 εσθαι. Ἐπιδιώκοντες δὲ ἀπὸ τῆς φάλαγγος οἵ τε ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς τοὺς ἐπιτιθεμένους, οὐδὲν ἔβλαπτον· ταχὺ γὰρ ἦσαν, ὁπότε ἀποχωροῖεν, πρὸς τοῖς ἰσχυροῖς οἱ Ἀκαρνᾶνες. χαλεπὸν δὲ ἡγησάμενος ὁ Ἀγησίλαος, διὰ τοῦ στενοπόρου ἐξελθεῖν ταῦτα πάσχοντας, ἔγνω διώκειν τοὺς ἐκ τῶν εὐωνύμων προσκειμένους, μάλα πολλοὺς ὄντας· εὐβατώτερον γὰρ 10 ἦν τοῦτο τὸ ὄρος καὶ ὁπλίταις καὶ ἵπποις. Καὶ ἐν ᾧ μὲν ἐσφαγιάζετο, μάλα κατεῖχον βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες οἱ Ἀκαρνᾶνες, καὶ ἐγγὺς προσιόντες πολλοὺς ἐτίτρωσκον. ἐπεὶ δὲ παρήγγειλεν, ἔθει μὲν ἐκ τῶν ὁπλιτῶν τὰ πεντεκαίδεκα ἀφ' ἥβης, ἤλαυνον δὲ οἱ 11 ἱππεῖς, αὐτὸς δὲ ξὺν τοῖς ἄλλοις ἠκολούθει. Οἱ μὲν οὖν ὑποκαταβεβηκότες τῶν Ἀκαρνάνων καὶ ἀκροβολιζόμενοι ταχὺ ἐνέκλινον, καὶ ἀπέθνησκον φεύγοντες πρὸς τὸ ἄναντες· ἐπὶ μέντοι τοῦ ἀκροτάτου οἱ ὁπλῖται ἦσαν τῶν Ἀκαρνάνων παρατεταγμένοι, καὶ τῶν πελ-

8. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ] A. B. C. D. E. τῇ δ' ὑστεραίᾳ.

ἔβαλλον] A. I. Br. Castal. ἔβαλον. In Agesilao II, 20. τὰ ὑπερδέξια dixit τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν.

κράσπεδα] Portus comparavit Etymolog. M. κρ. τὸ κρεμάμενον ἤτοι κεχαλασμένον εἰς τὸ πεδίον. Suidas: κράσπεδα, οἱ πρόποδες, τὰ ὁμαλὰ καὶ ἐπίπεδα.

9. ἐπιτιθεμένους] B. habet ἐπιθεμένους. Sequens ἦσαν librorum omnium scripturae ᾔεσαν cum Moro praetuli.

πάσχοντας] Margo Leonclav. πάσχοντα cum Codice D.

10. κατεῖχον] instabant, urgebant. Arriani Anab. II, 27, 6. τοῖς τε βέλεσιν ἐπὶ πολὺ κατεῖχον οἱ Μακεδόνες ἀνασείλλοντες τοὺς προμαχομένους. Plutarch. Arati c. 29. κατεῖχε διώκων. Cyrop. I, 4, 22. καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολεμίοις ἰσχυρῶς κατέχων ἐποίει.

οὐκ ἐγγὺς] Omittunt οὐκ St. Leoncl. cum Codd. B. C. D. E. Sequens ἐνέκλιναν cum Codice B. mutavi.

ταστῶν τὸ πολὺ, καὶ ἐνταῦθα ἐπέμενον, καὶ τά τε ἄλλα βέλη ἠφίεσαν, καὶ τοῖς δόρασιν ἐξακοντίζοντες ἱππέας τε κατέτρωσαν, καὶ ἵππους τινὰς ἀπέκτειναν. ἐπεὶ μέντοι μικροῦ ἔδεον ἤδη ἐν χερσὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὁπλιτῶν εἶναι, ἐνέκλιναν, καὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ περὶ τριακοσίους. Τούτων δὲ γενομένων ὁ Ἀγησίλαος τρόπαιον ἐστήσατο. καὶ τὸ 12 ἀπὸ τούτου περιιὼν κατὰ τὴν χώραν ἔκοπτε καὶ ἔκαε· πρὸς ἐνίας δὲ τῶν πόλεων καὶ προσέβαλλεν, ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἀναγκαζόμενος· οὐ μὴν εἷλέ γε οὐδεμίαν. ἡνίκα δὲ ἤδη ἐπεγίγνετο τὸ μετόπωρον, ἀπῄει ἐκ τῆς χώρας. Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ πεποιηκέναι τε οὐδὲν ἐνόμιζον 13 αὐτὸν, ὅτι πόλιν οὐδεμίαν προσειλήφει οὔτε ἑκοῦσαν οὔτε ἄκουσαν, ἐδέοντό τε, εἰ μηδὲν ἄλλο, ἀλλὰ τοσοῦτόν γε χρόνον καταμεῖναι αὐτὸν, ἕως ἂν τὸν σπορητὸν διακωλύσῃ τοῖς Ἀκαρνᾶσιν. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι τὰ ἐναντία λέγοιεν τοῦ ξυμφέροντος· ἐγὼ μὲν γὰρ, ἔφη, στρατεύομαι πάλιν δεῦρο ἐς τὸ ἐπιὸν θέρος· οὗτοι δὲ, ὅσῳ ἂν πλείω σπείρωσι, τοσούτῳ μᾶλλον τῆς εἰρήνης ἐπιθυμήσουσι. Ταῦτα δ' εἰπὼν ἀπῄει πεζῇ δι' Αἰτω- 14 λίας τοιαύτας ὁδοὺς, ἃς οὔτε πολλοὶ οὔτε ὀλίγοι δύναιντ' ἂν ἀκόντων Αἰτωλῶν πορεύεσθαι· ἐκεῖνον μέντοι εἴασαν διελθεῖν· ἤλπιζον γὰρ, Ναύπακτον αὐτοῖς ξυμπράξειν ὥστ' ἀπολαβεῖν. ἐπεὶ δ' ἐγένετο

12. καὶ ἔκαε] B. ἔκαιε. Sequens vulgo προσέβαλεν e B. C. D. mutavi.

13. πεποιηκέναι τε] Mihi nescio quid hiulci habere videtur hoc τε cum sequente post ἐδέοντο.

οὔτε ἑκοῦσαν] Haec verba B. omisit. Deinceps εἰ μηδὲν μή τι B. C. D. Margo Leoncl. εἰ μή τι annotavit.

τὸ ἐπιὸν θέρος] Plutarchus Ages. 22. εἰς ὥρας. Idem Attici dicunt εἰς νέωτα. Ceterum hanc narrationis partem excerpsit Polyaenus II, 1, 1. Deinceps τοσοῦτο μᾶλλον B. D. habent.

14. Ναύπακτον] Eam tum Achaei tenuisse videntur cum Calydone et aliis. Hinc Epaminondas, cum in Achaeos duxisset exercitum, Δύμην καὶ Ναύπακτον καὶ Καλυδῶνα φρουρουμένην ὑπ' Ἀχαιῶν ἠλευθέρωσεν, auctore Diodoro XV, 75. sub Olymp. 103, 2.

ἐπεὶ δ' ἐγένετο — Ῥίον] B. C. D. ἐπειδὴ δὲ. A. E. ἐπεὶ δὲ.

κατὰ τὸ Ῥίον, ταύτῃ διαβὰς οἴκαδε ἀπῆλθε· κατὰ γὰρ τὸν ἐκ Καλυδῶνος ἔκπλουν ἐς Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι ἐκώλυον τριήρεσιν ὁρμώμενοι ἐξ Οἰνιαδῶν.

CAPUT VII.

1 Olymp. 97 ¾. Παρελθόντος δὲ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ ὑπέσχετο τοῖς Ἀχαιοῖς, εὐθὺς ἀρχομένου τοῦ ἦρος πάλιν φρουρὰν ἔφαινεν ἐπὶ τοὺς Ἀκαρνᾶνας. οἱ δὲ αἰσθόμενοι, καὶ νομίσαντες, διὰ τὰ ἐν μεσογείᾳ σφίσι τὰς πόλεις εἶναι, ὁμοίως ἂν πολιορκεῖσθαι ὑπὸ τῶν τὸν σῖτον φθειρόντων, ὥσπερ εἰ περιστρατοπεδευόμενοι πολιορκοῖντο, ἔπεμψαν πρέσβεις ἐς τὴν Λα-

Promontorium geminum, utrumque sibi oppositum; quod in Aetolia est, dici solet Antirrhium, alterum Peloponnesiacum. Fretum interpositum Graeciam et Peloponnesum divisit.

κατὰ γὰρ τὸν] Ita recte A. I. Br. Castal. cum Codd. 5 Paris., quod omisit annotare Morus, qui lectionem τὰ γὰρ τὸν recepit vitiosam. In margine L. est καὶ γὰρ τόν. In Leonclaviana postrema rectum est κατά. Male Cast. deinceps ἐν Καλυδῶνος.

Οἰνιαδῶν] In Plutarchi Pericle cap. 19. de Acarnania: καὶ κατέκλεισεν Οἰνεάδας εἰς τὸ τεῖχος, ubi legendum Οἰνιάδας. Oeniades, inimicos Acarnanibus, memorat Thucydides II. sub finem, ubi Scholiastes suo tempore audiisse ait Dragamesten. In Polybii IV, 65. Οἰνιάδαι Ἀχαιοὶ Aetolis attribuuntur; sed nuperus Editor nomen Ἀχαιοὺς, velut ex verbis ἐπ' Ἀχελώῳ ortum, cum Reiskio delevit.

1. ἔφαινεν] sc. Agesilaus, etsi non satis proprie de solo Agesilao dicitur. Alibi Ephori, interdum Lacedaemonii φαίνειν φρουρὰν dicuntur.

μεσογείᾳ] Usitatum alibi μεσογαία, quod est infra VII, 1, 8. Variatur vox apud Thucydidem quoque II, 102. I, 120. III, 95. Cf. Heindorf ad Platon. Phaedon. p. 59. Acarnania a sinu Ambracio usque iuxta mare Ionium littoralem tractum obtinet usque ad Acheloum amnem. Urbes igitur a littore remotas in media terra continente habuit versus montes Aetoliam separantes. Palmerii Graecia antiqua hunc Xenophontis locum non habet, satis memorabilem ad Acarnaniae descriptionem antiquam explicandam. Forte huc pertinet, quod supra ex Diodoro attuli, Acarnanes ante Cassandri tempora dispersos in castellis et locis munitis habitasse, nec in plures urbes coiisse.

περιστρατοπεδευσάμενοι] Leonclav. versio: quam si castris circa urbes positis eos oppugnarent. Mihi non dubium est legendum περιστρατοπεδευόμενοι. Mecum sentit Weiske.

κεδαίμονα, καὶ εἰρήνην μὲν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, ξυμμαχίαν δὲ πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐποιήσαντο. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἀκαρνᾶνας οὕτω διεπέπρακτο.

2 Ἐκ δὲ τούτου τοῖς Λακεδαιμονίοις τὸ μὲν ἐπ' Ἀθηναίους ἢ ἐπὶ Βοιωτοὺς στρατεύειν οὐκ ἐδόκει ἀσφαλὲς εἶναι, ὄπισθεν καταλιπόντας ὅμορον τῇ Λακεδαίμονι πολεμίαν καὶ οὕτω μεγάλην τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν· εἰς δὲ τὸ Ἄργος φρουρὰν φαίνουσιν. ὁ δὲ Ἀγησίπολις, ἐπεὶ ἔγνω, ὅτι εἴη αὐτῷ ἡγητέον τῆς φρουρᾶς, καὶ τὰ διαβατήρια θυομένῳ ἐγένετο, ἐλθὼν εἰς (τὴν) Ὀλυμπίαν καὶ χρηστηριαζόμενος, ἐπηρώτα τὸν θεὸν, εἰ ὁσίως ἂν ἔχοι αὐτῷ, μὴ δεχομένῳ τὰς σπονδὰς τῶν Ἀργείων· ὅτι, οὐχ ὁπότε καθήκοι ὁ χρόνος, ἀλλ' ὁπότε ἐμβάλλειν μέλλοιεν Λακεδαιμόνιοι, τότε ὑπέφερον τοὺς μῆνας. ὁ δὲ θεὸς ἐπεσήμαινεν

2. ἢ Βοιωτοὺς] E Codd. B. D. E. ἐπὶ interposui.

καταλιπόντας] Ad infinitivum στρατεύειν refertur, monente Moro. Deinceps margo Leonclav. πολεμίαν καὶ οὕτω μεγάλην πόλιν cum B. D. vulgo οὕτω καὶ.

Ἀγησίπολις] Diodorus XIV, 97. sub Olympiade 97, 2. Ἀγησίλαος ἀκούων τοὺς Ἀργείους περὶ τὴν Κόρινθον διατρίβοντας, ἐξήγαγε τοὺς Λακεδαιμονίους πανδημεὶ πλὴν μιᾶς μοίρας. ἐπελθὼν δὲ τὴν Ἀργείαν πᾶσαν, τὰς μὲν κτήσεις διήρπασε, τὴν δὲ χώραν δενδροτομήσας εἰς τὴν Σπάρτην ἀπεχώρησε. Quam expeditionem eam ipsam esse, de qua nunc Xenophon, suspicatur Wesseling; igitur Ἀγησίπολις legit. Wesselingio praeiverat Dodwell ad Olymp. 97, 3.

εἰς τὴν Ὀλυμπίαν] Ita A. E. aliae cum Steph. omittunt τήν. Sequens καὶ accessit e B. D. Ante σπονδὰς articulum omittunt A. C.

ὑπέφερον τοὺς μῆνας] Praetexere, praetendere, προφασίζεσθαι est h. l. ὑποφέρειν. Menses aliquot sacros praetexebant Argivi, quibus inducias sibi invicem spoponderant Lacedaemonii et Argivi. Hucusque plana omnia et indubitata sunt. Quaeritur autem, quinam fuerint illi menses. Eos quidem nondum institisse, manifestum est ex verbis: οὐχ ὁπότε καθήκοι ὁ χρόνος. Anticipare igitur Argivi illorum mensium inducias dolose conabantur. Morus ex Thucydide V, 54. docet, mense Carneo festos dies a Doriensibus actos fuisse, quibus nefas fuerit arma capere; et qui nollent hoc mense arma capere, eos dici προφασίζεσθαι τὸν μῆνα, mensem induciis festisque sacrum praetendere. Comparavit etiam Thucydidem III, 56. 65. V, 75. Hos igitur festos Carnei mensis dies, plenilunio celebratos, teste Euripide Alcest. 451., intelligi hoc in loco putat vir

αὐτῷ, ὅσιον εἶναι μὴ δεχομένῳ σπονδὰς, ἀδίκως ὑποφερομένας. Ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς πορευθεὶς εἰς Δελφοὺς, ἐπήρετο αὖ τὸν Ἀπόλλω, εἰ κἀκείνῳ δοκοίη περὶ τῶν σπονδῶν, καθάπερ τῷ πατρί. ὁ δ' ἀπεκρίνατο, καὶ μάλα κατὰ ταὐτά. Καὶ οὕτω δὴ Ἀγησίπολις, ἀναλαβὼν ἐκ Φλιοῦντος τὸ στράτευμα, ἐκεῖσε γὰρ αὐτῷ ξυνελέγετο, ἕως πρὸς τὰ ἱερὰ ἀπεδήμει, ἐνέβαλε διὰ Νεμέας. οἱ δ' Ἀργεῖοι, ἐπεὶ ἔγνωσαν οὐ δυνησόμενοι κωλύειν, ἔπεμψαν, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐστεφανωμένους δύο κήρυκας, ὑποφέροντας σπονδάς. ὁ δὲ Ἀγησίπολις ἀποκρινάμενος, ὅτι οὐ δοκοῖεν τοῖς θεοῖς δικαίως ὑποφέρειν, οὐκ ἐδέχετο τὰς σπονδὰς, ἀλλ' ἐνέβαλε, καὶ πολλὴν ἀπορίαν καὶ ἔκπληξιν κατά τε τοὺς ἀγροὺς καὶ ἐν τῇ πόλει ἐποίησε. Δειπνοποιουμένου δ' αὐτοῦ 4

3

ptas Leonclav. tueri conatus est, τὰς προφάσεις ex Eustathio interpretatus. Weiskio putanti, non certum mensem, sed pro lubito hunc vel illum praetendisse Argivos, assentitur Manso p. 203. III, 2.

ὅσιον εἶναι] Codex B. verbum omittit. Deinceps malim scriptum ἅπερ τῷ πατρὶ, ut est in locis Aristotelis et Plutarchi deinceps apponendis.

αὖ τὸν] Ita Brodaeus scripsit pro αὐτόν. Pater Apollinis est Olympius Iupiter. Plutarchus Apophthegm. regum de Agesilao: Χρησμὸν λαβὼν ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τοῦ Διὸς, ὃν ἤθελεν, εἶτα τῶν ἐφόρων κελευόντων καὶ τὸν Πύθιον ἐρωτῆσαι περὶ τῶν αὐτῶν, εἰς Δελφοὺς παραγενόμενος ἠρώτησε τὸν θεὸν, εἰ ἅπερ τῷ πατρὶ δοκεῖ καὶ αὐτῷ, ubi nomina regum permutata esse monuit Wyttenbach. Aristoteles Rhetor. II, 23, 12. Ἡγήσιππος ἐν Δελφοῖς ἐπηρώτα τὸν θεὸν κεχρημένος πρότερον Ὀλυμπιᾶσιν, εἰ αὐτῷ ταὐτὰ δοκεῖ, ἅπερ τῷ πατρὶ, ὡς αἰσχρὸν ὂν τἀναντία εἰπεῖν, ubi h. l. comparavit Victorius.

3. διὰ Νεμέας] Pausanias l. c. ὡς δ' ἐκ τῆς Τεγεατῶν ἐς τὴν Ἀργολίδα ἤγαγε τὸν στρατὸν, πέμπουσι κήρυκα οἱ Ἀργεῖοι. Via διὰ Νεμέας ordinaria fuit Lacedaemoniis, ut apparet e Thucyd. V, 58., ubi Agis Boeotos equites a tergo aggredi Argivos iubet per Nemeaticam viam, ipse cum Lacedaemoniis ἄλλην ἐχώρησε χαλεπὴν καὶ εἰς τὸ Ἀργείων πεδίον κατέβη, Corinthios cum aliis iussit ire ὄρθιον ἑτέραν. Via per Nemeam erat et ipsa montuosa. Sic enim Thucyd.: ᾗ προσεδέχοντο τοὺς Λακεδαιμονίους καταβήσεσθαι, τὴν κατὰ Νεμέαν ὁδόν. et postea τὴν ἐπὶ Νεμέας ὁδὸν καταβαίνειν. Cf. ad IV, 2, 14. dicta. Ceterum Codd. B. C. ἐνέβαλλε habent, atque iterum paulo postea.

4. δειπνοποιουμένου] Codex B. δειπνουμένου dat: deinceps cum D. E. πρώτῃ ἑσπέρᾳ, quod habet quoque margo L.

ἐν τῇ Ἀργείᾳ τῇ πρώτῃ ἑσπέρᾳ, καὶ σπονδῶν τῶν μετὰ τὸ δεῖπνον ἤδη γενομένων, ἔσεισεν ὁ θεός. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι, ἀρξαμένων τῶν περὶ τὴν δημοσίαν, πάντες ὕμνησαν τὸν περὶ τὸν Ποσειδῶ παιᾶνα· οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται ᾤοντο ἀπιέναι, ὅτι καὶ Ἆγις, σεισμοῦ ποτε γενομένου, ἀπήγαγεν ἐξ Ἤλιδος. ὁ δὲ Ἀγησίπολις, εἰπὼν, ὅτι, εἰ μὲν μέλλοντος αὐτοῦ ἐμβάλλειν σείσειε, κωλύειν ἂν αὐτὸν ἡγεῖτο· ἐπεὶ δὲ ἐμβεβληκότος, ἐπικελεύειν νομίζει.
5 καὶ οὕτω τῇ ὑστεραίᾳ, θυσάμενος τῷ Ποσειδῶνι, ἡγεῖτο οὐ πόῤῥω εἰς τὴν χώραν. ἅτε δὲ νεωστὶ τοῦ Ἀγησιλάου ἐστρατευμένου εἰς τὸ Ἄργος, πυνθανόμενος ὁ Ἀγησίπολις τῶν στρατιωτῶν, μέχρι μὲν ποῖ πρὸς τὸ τεῖχος ἤγαγεν ὁ Ἀγησίλαος, μέχρι δὲ ποῖ τὴν χώραν ἐδῄωσεν, ὥσπερ πένταθλος πάντῃ ἐπὶ τὸ πλέον
6 ὑπερβάλλειν ἐπειρᾶτο. Καὶ ἤδη μέν ποτε βαλλόμενος ἀπὸ τῶν τύρσεων τὰς περὶ τὸ τεῖχος τάφρους πάλιν διέβη· ἦν δὲ ὅτε, οἰχομένων τῶν πλείστων Ἀργείων εἰς τὴν Λακωνικὴν, οὕτως ἐγγὺς πυλῶν προσῆλθεν,

Vulgo ἡμέρᾳ legitur. Postea γιγνομένων B.

ἀρξαμένων αὐτῶν ἀποδημίας] Vitiosam scripturam emendabat Koeppen scribendo αὐτῶν τῶν ἀπὸ δημοσίας. Sed certiorem rationem suggerunt Codices. Primum B. C. τῶν pro αὐτῶν habent, D. solus τῶν περὶ τῆς ἀποδημίας. unde non dubitavi scribere τῶν περὶ τὴν δημοσίαν. Intelliguntur comites et contubernales regis.

εἰπὼν, ὅτι] Haec verba absunt A. I. Br. Cast. et omittit Codex A. Addita videntur propter sequens ἡγεῖτο et νομίζει (ubi tamen νομίζοι legendum esset). Contra Morus ea inclusit et deinde ἐνόμιζεν legit.

5. πένταθλος] Est proprie: qui quinque certamina, in ludis Graecorum usitata, cursum, saltum, luctam, palaestram et iactum ad scopum simul exercet, atque in iis aemulatur quidem eos, qui in suo genere excellunt, nunquam tamen adsequitur. Itaque numero quidem certaminum praestat singulis athletis, in suo tamen genere unicuique facile cedit peritia, robore et gloria inde parta. Est igitur veluti secundarum partium actor. Haec admonuit Morus.

6. τάφρους] A. I. Br. Cast. τύρσεις cum Codice A.

οἰχομένων] An praedaturi in Laconicam egressi fuerant Argivi, ut Agesipolin, copias ut reduceret ex Argivo agro, cogerent? Sed verbum οἴχεσθαι nimis tenue et obscurum pro invasione bellica.

ὥστε οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες τῶν Ἀργείων ἀπέκλεισαν τοὺς τῶν Βοιωτῶν ἱππέας εἰσελθεῖν βουλομένους, δείσαντες, μὴ συνεισπέσοιεν κατὰ τὰς πύλας οἱ Λακεδαιμόνιοι· ὥστ' ἠναγκάσθησαν οἱ ἱππεῖς, ὥσπερ νυκτερίδες, πρὸς τοῖς τείχεσιν ὑπὸ ταῖς ἐπάλξεσι προσαραρέναι. καὶ εἰ μὴ ἔτυχον τότε οἱ Κρῆτες εἰς Ναυπλίαν καταδεδραμηκότες, πολλοὶ ἂν καὶ ἄνδρες καὶ ἵπποι κατετοξεύθησαν. Ἐκ δὲ τούτου περὶ τὰς εἱρκτὰς 7 στρατοπεδευομένου αὐτοῦ, πίπτει κεραυνὸς εἰς τὸ

ἠναγκάσθησαν] Ita recte Br. Cast. pro ἠνάγκασαν A. Iunt. Codd. 5 Paris.

προσαραρέναι] Vulgatum antea προσαῤῥέναι, quod habent quoque Codd. A. B. C. E., Stephanus mutavit in προσαρηρέναι. Solus D. προσαῤῥαρέναι habet. unde dedi, quod mihi Platonicum Phaedri p. 240. d. ἀραρότως approbavit. Themistii ἀραρώτερον λέγειν p. 170. c. auctoritatem tantam non habet.

εἰς Ναυπλίαν] Sagittarii Cretenses ex castris Lacedaemoniorum (vide supra IV, 2, 16.) praedaturi excurrerant in Naupliam, non longe ab Argis dissitam. Recte haec Morus monuit, ut doceret, Palmerium sensu loci aberrasse, dum legi volebat ἐκ Ναυπλίας, quasi Cretenses Nauplia advenissent auxilio Argivis. Est δῆμος vel κώμη Ἀργείας. Cf. dicenda ad VII, 1, 25. Diodorus IV, 33. τῆς Ἀργείας εἰς τὸν ἐν Ναυπλίᾳ λιμένα, ubi Wesseling laudavit Pausaniae II, 38.

7. εἱρκτὰς στρατευομένου] Morus recte στρατοπεδευομένου scribendum vidit. In voce priore haeremus dubii, nec dubitationem expediunt libri scripti, nisi quod ἀρκτὰς E. habet, B. autem ante hoc vocabulum insertas habet litteras πυλ, reliquas deletas, ubi quid varietatis praeter πύλας lateat, exquirent alii. εἱρκτὰς Morus interpretatur muros, et obsideri nunc urbem ait. Confirmat haec ex loco Pausaniae III, 5. ὁ Ἀγησίπολις ὑπὸ τὸ τεῖχος τὸ Ἀργείων κατεστρατοπεδεύετο. Contra Leoncl. cum Brodaeo εἱρκτὰς loci nomen esse putavit. Pirckheimer ergastula vertit, quasi ἐργαστήρια scriptum reperisset: Weiske munitiones, i. e. fossas cum vallo, quibus urbs erat cincta. Mihi quidem loci alicuius nomen latere videtur. Cleomenes, qui in simili Argivae urbis oppugnatione castris locum cepit, locum munitum a natura occupavit super theatro, τὸν περὶ τὴν ἀσπίδα τόπον, auctore Plutarcho Cleomene cap. 17. Deinde cap. 21. Cleomenes ἐκκόψας τὰς ὑπὸ τὴν ἀσπίδα ψαλίδας ἀνέβη καὶ συνέμιξε τοῖς ἔνδον. Praecesserat ibi ἐπιβαλὼν τῷ Ἄργει κατὰ τὸ τεῖχος. et c. 17. νυκτὸς ἦγε πρὸς τὰ τείχη τὸ στράτευμα, καὶ τὸν περὶ τὴν ἀσπίδα τόπον καταλαβὼν —. Puto, τὸ τεῖχος et τὰ τείχη esse arcem urbis Argivorum. Fortasse ψαλίδες sunt ὑδρόῤῥαι, i. e. aquaeductus arcuati. Sic enim Suidas interpretatur vocem in Ψάμμις. Forte ex his olim ali-

στρατόπεδον· καὶ οἱ μέν τινες πληγέντες, οἱ δὲ καὶ ἐμβροντηθέντες, ἀπέθανον. ἐκ δὲ τούτου βουλόμενος τειχίσαι φρούριόν τι ἐπὶ ταῖς παρὰ Κηλοῦσαν ἐμβολαῖς, ἐθύετο· καὶ ἐφάνη αὐτῷ τὰ ἱερὰ ἄλοβα. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο, ἀπήγαγε τὸ στράτευμα καὶ διέλυσε, μάλα πολλὰ βλάψας τοὺς Ἀργείους, ἅτε ἀπροσδοκήτως αὐτοῖς ἐμβαλών.

quis Codice meliore adiutus veram exsculpet scripturam.

ἐμβροντηθέντες] Pausanias l. c. *αἱ βρονταὶ ἐποίησαν αὐτοὺς ἔκφρονας*. Metaphorice utitur eo verbo Polyaenus II, 2, 3. Cum Epaminondam, facto tonitru, vates quiescere iussisset nec hostes adoriri, *μηδαμῶς*, inquit, *τοὺς πολεμίους γὰρ ἐν τοιούτῳ χωρίῳ στρατοπεδεύσαντας ἐμβεβροντῆσθαι*. Idem verbum in eadem narratione posuit Plutarchus Apophthegm. p. 729. Idem *ἐμβροντησίαν* et *τύφον* iungit sensu metaphorico contra Colotem p. 602.

Κοίλωσσαν] Hoc vulgato *Κηλοῦσαν*, quod habent quoque A. B. C. D. F. et a secunda manu E., substituit emendatio Brodaei, Leonclav. et Palmerii Exercit. p. 72., qui ex Strabone VIII, p. 382. eam comprobarunt. Sed in Strabone Codex Mediceus aliique cum Eustathio ad Il. II, p. 291. habent quoque *Κηλώσσης*. Igitur restitui scripturam veterem. Fuit mons in hac regione, ad quem antea Phlius oppidum sub nomine *Ἀραιθυρέα* fuit situm, postea translatum hinc fuit *πρὸς τριάκοντα σταδίων*. Pars *Κηλώσσης* fuit *Καρνεάτης*, in quo oritur fluvius Asopus. — Postea *τοῦτο ἐγένετο* B. C. D. — Atque ita ferme finitum fuit bellum Corinthiacum, quod Diodorus XIV, 86. octo annos durasse ait his verbis: *τῶν δὲ κατὰ τὸν πόλεμον δεινῶν σχεδόν τι περὶ τὴν Κόρινθον γενομένων ὁ πόλεμος οὗτος ἐκλήθη Κορινθιακός, καὶ διέμεινεν ἔτη ὀκτώ*. Aristides T. II, p. 188. pace Antalcidae tandem terminatum fuisse significat. Cornelius Ages. 5. post proelium ad Coroneam collatum omne bellum circa Corinthum, ideoque Corinthium appellatum fuisse, annotavit. Octo annorum spatium recte quidem huic bello assignavit Diodorus, sed singulorum annorum expeditiones bellicas pessime et ordine plane perverso disposuit. Initium belli Corinthiaci posuit sub Olympiadis 96. anno 3., in quo consentit cum eo Dodwellus; octavus igitur belli annus incidit in Olympiadis 98. annum tertium, quo ipso pacem Antalcidae a Graecis omnibus fuisse acceptam et stabilitam, docuit Dodwellus, etsi Diodorus pacem Antalcidae anno secundo Olympiadis 98. assignavit. Corinthii enim et Argivi serius illam acceperunt, monente Dodwello ex narratione Xenophontis.

CAPUT VIII.

Καὶ ὁ μὲν δὴ κατὰ γῆν πόλεμος οὕτως ἐπολεμεῖτο. 1 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα πάντα ἐπράττετο, τὰ κατὰ θάλατταν αὖ καὶ τὰς πρὸς θαλάττῃ πόλεις γενόμενα διηγήσομαι· καὶ τῶν πράξεων τὰς μὲν ἀξιομνημονεύτους γράψω, τὰς δὲ μὴ ἀξίας λόγου παρήσω. Πρῶτον μὲν τοίνυν Φαρνάβαζος καὶ Κόνων, ἐπεὶ ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους τῇ ναυμαχίᾳ, περιπλέοντες καὶ τὰς νήσους, καὶ πρὸς τὰς ἐπιθαλαττιδίας πόλεις, τούς τε Λακωνικοὺς ἁρμοστὰς ἐξήλαυνον, καὶ παρεμυθοῦντο τὰς πόλεις, ὡς οὔτε ἀκροπόλεις ἐντειχίσαιεν, ἐάσαιέν τε αὐτονόμους. Οἱ δ' ἀκούοντες 2 ταῦτα, ἥδοντό τε καὶ ἐπῄνουν, καὶ ξένια προθύμως ἔπεμπον τῷ Φαρναβάζῳ· καὶ γὰρ ὁ Κόνων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν, ὡς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αὐτῷ αἱ πόλεις φίλιαι ἔσοιντο· εἰ δὲ δουλώσασθαι βουλόμενος φανερὸς ἔσοιτο, ἔλεγεν, ὡς μία ἑκάστη (πόλις) πολλὰ πράγματα ἱκανὴ εἴη παρέχειν, καὶ κίνδυνος εἴη, μὴ καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰ ταῦτα αἴσθοιντο, συσταῖεν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐπείθετο ὁ Φαρνάβαζος. ἀποβὰς δ' 3 εἰς Ἔφεσον, τῷ μὲν Κόνωνι δοὺς τετταράκοντα τριήρεις, εἰς Σηστὸν εἶπεν ἀπαντᾶν, αὐτὸς δὲ πεζῇ παρῄει ἐπὶ τὴν αὑτοῦ ἀρχήν· καὶ γὰρ ὁ Δερκυλλίδας, ὅσπερ καὶ πάλαι πολέμιος ἦν αὐτῷ, ἔτυχεν ἐν Ἀβύδῳ ὤν, ὅτε ἡ ναυμαχία ἐγένετο, καὶ οὐχ, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἁρμοσταί, ἐξέλιπεν, ἀλλὰ κατέσχε τὴν Ἄβυδον, καὶ διέσωζε φίλην τοῖς Λακεδαιμονίοις. καὶ γὰρ (πρόσθεν)

Olymp. 96 ⅔.

1. ταῦτα πάντα] B. D. πάντα ταῦτα. Deinceps ἀξίους habet B.
πρῶτον μὲν] Haec usque ad sectionem tertiam narravit etiam Diodorus XIV, 84. sed quaedam ex anno sequenti contulit ad annum secundum Olymp. 96.
ἐντειχίσαιεν, ἐάσαιέν τε] B. E. ἐντειχίσειεν. B. ἐάσειέν τε. Sensum futuri habent haec tempora. [L. utrobique — οιεν. G. H. S.]

2. ἔσοιντο] A. I. Br. Cast, ἔσονται cum A. C. E. deinceps δουλοῦσθαι B. C. Sequens πόλις omittunt Codd. praeter F.
3. Δερκυλλίδας] Hunc enim Agesilaus ex Macedonia in Hellespontum miserat, ut est supra IV, 3, 1.
πρόσθεν] ante adventum Pharnabazi, post pugnam navalem. Sed inutile satis vocabulum B. D. omittunt.

4 συγκαλέσας τοὺς Ἀβυδηνοὺς ἔλεξε τοιάδε· Ὦ ἄνδρες, νῦν ἔξεστιν ὑμῖν, καὶ πρόσθεν φίλοις οὖσι τῇ πόλει ἡμῶν, εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων· καὶ γὰρ τὸ μὲν ἐν ταῖς εὐπραξίαις πιστοὺς φαίνεσθαι, οὐδὲν θαυμαστόν· ὅταν δέ τινες, ἐν συμφοραῖς γενομένων [τῶν] φίλων, βέβαιοι φανῶσι, τοῦτ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον μνημονεύεται. ἔστι δὲ οὐχ οὕτως ἔχον, ὡς, εἰ τῇ ναυμαχίᾳ ἐκρατήθημεν, οὐδὲν ἄρα ἔτι ἐσμέν· ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσθεν δήπου, Ἀθηναίων ἀρχόντων τῆς θαλάττης, ἱκανὴ ἦν ἡ ἡμετέρα πόλις καὶ εὖ φίλους καὶ κακῶς ἐχθροὺς ποιεῖν. Ὅσῳ δὲ μᾶλλον αἱ ἄλλαι πόλεις σὺν τῇ τύχῃ ἀπεστράφησαν ἡμῶν, τοσούτῳ ὄντως ἡ ὑμετέρα πιστότης μείζων φανείη ἄν. εἰ δέ τινι τοῦτο φανεῖται, μὴ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐνθάδε πολιορκώμεθα, ἐννοείτω, ὅτι Ἑλληνικὸν μὲν οὔπω ναυτικόν ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ· οἱ δὲ βάρβαροι εἰ ἐπιχειρήσουσι τῆς θαλάττης ἄρχειν, οὐκ ἀνέξεται ταῦτα ἡ Ἑλλάς. ὥσθ' ἑαυτῇ ἐπικου-
5 ροῦσα καὶ ὑμῖν ξύμμαχος γενήσεται. Οἱ μέντοι ταῦτα ἀκούοντες οὐκ ἀκόντως ἀλλὰ προθύμως ἐπείσθησαν· καὶ τοὺς μὲν ἰόντας ἁρμοστὰς φίλως ἐδέχοντο, τοὺς δὲ ἀπόντας μετεπέμποντο. ὁ δὲ Δερκυλλίδας, ὡς ξυνελέγησαν πολλοὶ καὶ χρήσιμοι ἄνδρες εἰς τὴν πόλιν, διαβὰς καὶ εἰς Σηστὸν, καταντικρὺ ὄντα Ἀβύδου, καὶ ἀπέχοντα οὐ πλεῖον ὀκτὼ σταδίων, ὅσοι τε διὰ Λακε-

4. εὐεργέτας] Relatum ad antecedentia videtur mutandum in εὐεργέταις. Deinceps τῶν ante φίλων addidi.

εἰ τῇ] Ante haec verba signum lacunae posuit Morus, qui supplebat οὐ γάρ. Leoncl. ὅτι εἰ τῇ legebat: ipse cum Weiskio ὡς addidi. ἔσχον habent Codd. 5 Paris.

ἄρα ἔτι] In A. I. Br. Castal. Codd. A. C. E. est ἄρα τι, quod Weiske restituit. Deinceps τοσοῦτον B. D. E. Sequens ὄντως mihi vitiosum esse videtur.

εἰ δέ τινι] A. I. Bryl. Castal. Leoncl. secunda cum Codd. 5 Paris. τισί. Post φανεῖται addendum puto φοβερὸν aut δεινόν. Copulam καὶ ante κατὰ omittunt A. I. Br. Cast.

θαλάττῃ] Hellesponto. Deinceps B. καὶ ἐπικουροῦσα dat.

5. μὲν ἰόντας] eiectos ex urbibus reliquis graecarum insularum.

ὀκτὼ σταδίων] Intervallum

δαιμονίους γῆν ἔσχον ἐν Χεῤῥονήσῳ, ἤθροιζε, καὶ ὅσοι αὖ ἐκ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ πόλεων ἁρμοσταὶ ἐξέπιπτον, καὶ τούτους ἐδέχετο, λέγων, ὅτι οὐδ᾽ ἐκείνους ἀθυμεῖν δεῖ, ἐννοουμένους, ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἣ ἐξαρχῆς βασιλέως ἐστὶ, καὶ Τῆμνος, οὐ μεγάλη πόλις, καὶ Αἰγαὶ καὶ ἄλλα γε χωρία δύνανται οἰκεῖν, οὐχ ὑπήκοα ὄντα βασιλέως. καίτοι, ἔφη, ποῖον μὲν ἰσχυρότερον Σηστοῦ λάβοιτε χωρίον, ποῖον δὲ δυσπολιορκητότερον; ὃ καὶ νεῶν καὶ πεζῶν δεῖται, εἰ μέλλοι πολιορκηθήσεσθαι. τούτους αὖ τοιαῦτα λέγων ἔσχε τοῦ μὴ ἐκπεπλῆχθαι. 6 Ὁ δὲ Φαρνάβαζος, ἐπεὶ εὗρε τήν τε Ἄβυδον καὶ τὸν Σηστὸν οὕτως ἔχοντα, προηγόρευσεν αὐτοῖς, ὡς, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Λακεδαιμονίους, πόλεμον ἐξοίσει κατ᾽ αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπείθοντο, Κόνωνι μὲν προσέταξε κωλύειν αὐτοὺς τὴν θάλατταν πλεῖν, αὐτὸς δὲ ἐδῄου τὴν τῶν Ἀβυδηνῶν χώραν. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέραινε πρὸς τὸ καταστρέφεσθαι, αὐτὸς μὲν ἐπ᾽ οἶκον ἀπῆλθε, τὸν δὲ Κόνωνα ἐκέλευεν εὐτρεπίζεσθαι τὰς καθ᾽ Ἑλλήσποντον πόλεις, ὅπως εἰς τὸ ἔαρ ὅτιπλεῖστον ναυτικὸν ἀθροισθείη.

inter Sestum et Abydum Plinius IV, s. 18. posuit septem stadia. Hellespontus, inquit, septem, ut diximus, stadiis Europam ab Asia dividens, quatuor inter se contrarias urbes habet, in Europa Callipolin et Seston, et in Asia Lampsacum et Abydon. Supra Xenophon II, 1. inter Lampsacum et Aegospotamos spatium 15 stadiorum posuit. Iterum Plinius V, sect. 40.: Abydus oppidum, ubi angustiae septem stadiorum.

Αἰγαὶ] Hanc formam substitui vulgatae Αἰγιεῖς. Aegas Aeolidis intelligi volebat etiam Morus, qui legere iubebat Αἰγαιεῖς, quod habent D. E. sed in E. manus sec. α alterum delevit. αἰγεεῖς B. C. Αἰγαιεῖς recepit Weiske. Video, a Valckenario ad Herodotum p. 255. h. l. ita laudari: Τῆμνος καὶ Αἰγαὶ εἰσί. Sed an verba intermedia spuria iudicaverit, ignoro.

ὑπήκοα] Margo Leoncl. ὑπήκοοι ὄντες cum B. C. D., qui ad Αἰγαιεῖς haec retulerunt.

ἔσχε τοῦ] retinuit. Similiter Aristophan. Lysistr. versu 380. Cf. Valckenar. ad Herodotum p. 428.

6. προηγόρευσεν] Codex B. προσηγόρευεν, sed C. D. προηγόρευεν habent.

κατ᾽ αὐτῶν] Ita scripsit Morus. A. I. Br. Cast. Codd. A. C. E. μετ᾽ αὐτῶν. Reliquae Editiones πρὸς αὐτούς.

ἐκέλευεν] Castal. ἐκέλευσεν.

ὀργιζόμενος γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀνθ' ὧν ἐπεπόνθει, περὶ παντὸς ἐποιεῖτο ἐλθεῖν τε εἰς τὴν χώραν αὐτῶν καὶ τιμωρήσασθαι ὅ τι δύναιτο.

7 Olymp. 96 $\frac{2}{3}$. Καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τούτοις ὄντες διῆγον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι ναῦς τε πολλὰς συμπληρώσας, καὶ ξενικὸν προσμισθωσάμενος, ἔπλευσεν ὁ Φαρνάβαζός τε καὶ ὁ Κόνων μετ' αὐτοῦ διὰ νήσων εἰς Μῆλον· ἐκεῖθεν δὲ ὁρμώμενοι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. καταπλεύσας δὲ πρῶτον εἰς Φερὰς, ἐδῄωσε ταύτην τὴν χώραν· ἔπειτα καὶ ἄλλοσε ἀποβαίνων τῆς παραθαλαττίας, ἐκακούργει, ὅ τι ἐδύνατο. φοβούμενος δὲ τήν τε ἀλιμενότητα τῆς χώρας, καὶ τὰ τῆς βοηθείας, καὶ τὰ τῆς σπανοσιτίας, ταχύ τε ἀνέστρεψε, καὶ ἀποπλέων ὡρμίσθη τῆς Κυθηρίας εἰς Φοινικοῦντα.

7. ἐκεῖθεν δὲ] Margo Leonclav. ἐκεῖθεν δή.

Φερὰς] Leoncl. malebat Φηρὰς. C. D. habent Φεῤῥὰς. Messeniae Pheras intelligi, docuit etiam Bosius ad Cornelii Cononem c. 1.

τὰ τῆς σπανοσιτίας] Ita Codex A. Margo Leonclav. καὶ τὴν σπανοσίτειαν. A. I. Br. Cast. σπανοσιτείας. Codd. B. E. καὶ τῆς σπ.

Κυθηρίας — Φοινικοῦντα] Κυθηρία, scil. γῆ. Ipsa enim insula Κύθηρα dicitur, quamquam ex Antonini Itinerario p. 648. et Stephano Byz. Morus annotavit, ipsam insulam etiam Κυθηρίαν dici. Scholia ad Thucydidem IV, 54. monent, duas inesse urbes in insula, Κύθηρα, alteram Σκάνδειαν. Accurate ipse Thucydides c. 54. definit situm oppidi Cytherorum. Phoenicuntem alibi non reperias facile in hac insula nominatum, sed aliud eius promontorium, Πλατανιστοῦντα, habet Pausanias III, p. 269. Portum Messeniae non longe ab insulis Oenussis Phoenicuntem habet idem IV, p. 367. Ceterum easdem res narrat Diodorus XIV, 84. sub Olympiadis 96. anno 2. οἱ δὲ περὶ τὸν Κόνωνα σὺν παντὶ τῷ στόλῳ κρίναντες πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀνέζευξαν καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους προσαγαγόμενοι κατέπλευσαν ἐπὶ Κύθηρα τὴν νῆσον. εὐθὺς δὲ ταύτης ἐξ ἐφόδου κρατήσαντες, τοὺς μὲν Κυθηρίους ὑποσπόνδους ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Λακωνικήν, αὐτοὶ δὲ καταλιπόντες τῆς πόλεως τὴν ἱκανὴν φρουρὰν ἔπλεον ἐπὶ Κορινθίους. ἐκεῖ δὲ καταπλεύσαντες τοῖς συνέδροις, διελέχθησαν περὶ ὧν ἤθελον, καὶ συμμαχίαν ποιησάμενοι τούτοις μὲν χρήματα κατέλιπον, αὐτοὶ δὲ ἐς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλευσαν: ubi foedus, cum Corinthiis ictum, nullum aliud esse potest, quam ex quo deinde bellum Corinthium ortum est, cuius initium ipse Diodorus retulit ad Olymp. 96. annum alterum. An alius scriptor foedus hoc memoraverit auctore Conone ictum, ignoro; nec quidquam annotavit ad Diodori locum Wesselingius. Denique de eadem re Isocrates Pa-

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὴν πόλιν τῶν Κυθηρίων φοβη- 8 θέντες, μὴ κατὰ κράτος ἁλοῖεν, ἐξέλιπον τὰ τείχη, ἐκείνους μὲν ὑποσπόνδους ἀφῆκεν εἰς τὴν Λακωνικὴν, αὐτὸς δὲ, ἐπισκευάσας τὸ τῶν Κυθηρίων τεῖχος, φρουρούς τε καὶ Νικόφημον, Ἀθηναῖον ἁρμοστὴν, ἐν τοῖς Κυθηρίοις κατέλιπε. Ταῦτα δὲ ποιήσας, καὶ εἰς Ἰσθμὸν τῆς Κορινθίας καταπλεύσας, καὶ παρακελευσάμενος τοῖς συμμάχοις προθύμως τε πολεμεῖν, καὶ ἄνδρας πιστοὺς φαίνεσθαι βασιλεῖ, καταλιπὼν αὐτοῖς χρήματα, ὅσα εἶχεν, ᾤχετο ἐπ' οἶκον ἀποπλέων. Λέ- 9 γοντος δὲ τοῦ Κόνωνος, ὡς, εἰ ἐῴη αὐτὸν ἔχειν τὸ ναυτικὸν, θρέψει μὲν ἀπὸ τῶν νήσων, καταπλεύσας δ' εἰς τὴν πατρίδα, συναναστήσει τά τε μακρὰ τείχη τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τὸ περὶ τὸν Πειραιᾶ τεῖχος, οὐ εἰδέναι, ἔφη, ὅτι Λακεδαιμονίοις οὐδὲν ἂν βαρύτερον γένοιτο· καὶ τοῦτο οὖν, ἔφη, σὺ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις κεχαρισμένος ἔσῃ, τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους τετιμωρημένος· ἐφ' ᾧ γὰρ πλεῖστα ἐπόνησαν, ἀτελὲς αὐτοῖς

egyric. c. 33. ἐνίκησαν μὲν οἱ βάρβαροι ναυμαχοῦντες, ἦρξαν δὲ τῆς θαλάττης, κατέσχον δὲ τὰς πλείστας τῶν νήσων, ἀπέβησαν δ' εἰς τὴν Λακωνικὴν, Κύθηρα δὲ κατὰ κράτος εἷλον, ἅπασαν δὲ τὴν Πελοπόννησον κακῶς ποιοῦντες περιέπλευσαν.

8. Νικόφημον] Ita scripsi pro Νικόφηβον, quod nomen nullum unquam fuit, nec, unde derivetur, habet. Diodorus XIV, 81. de Conone ait, antequam ad regem abiisset: ἐπὶ τοῦ στόλου κατέστησεν Ἱερώνυμον καὶ Νικόδημον Ἀθηναίους ὄντας. Hieronymum illum fuisse puto, quem ex Lysia et Ephoro στρατηγὸν fuisse, annotavit Harpocratio. Nicodemum Diodori eundem esse cum Nicophemo, Cononis familiarissimo et fidelissimo bellorum socio, puto, de quo multa Lysias super Aristophanis bonis p. 621. 636. Habuit etiam in Cypro, ut Conon, maximam fortunarum suarum partem. Hunc deinde Athenienses indicta causa cum filio occiderunt et bona publicarunt, ut colligere licet ex Lysia p. 616. Rhamnusius fuit, ibidem p. 632.: certe ibi agrum habuit. — Ceterum paulo antea Castal. edidit τῶν Κορινθίων τεῖχος.

9. ὡς, εἰ ἐφή] In A. I. Br. Cast. est ἐῴη. In sola Castal. ὡς ἐφή. Reliquae εἰ ἐῴει vitiose cum Codd. 5 Paris. habent. Equidem non ὅτι auctore Stephano, sed praeeunte Cast. ὡς addidi. Deinceps θρέψοι — συναναστήσοι B. C. D.

ἀτελὲς] A. I. Bryl. Castal. αὐτός. Ante Ἀθηναίοις omittit μὲν B.

ποιήσεις. ὁ δὲ Φαρνάβαζος, ἀκούσας ταῦτα, ἀπέστειλεν αὐτὸν προθύμως εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ χρήματα
10 προσέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἀνατειχισμόν. Ὁ δὲ ἀφικόμενος πολὺ τοῦ τείχους ὤρθωσε, τά τε αὑτοῦ πληρώματα παρέχων, καὶ τέκτοσι καὶ λιθολόγοις μισθὸν διδούς, καὶ ἄλλο, εἴ τι ἀναγκαῖον ἦν, δαπανῶν. ἦν μέντοι τοῦ τείχους ἃ καὶ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Βοιωτοὶ καὶ ἄλλαι πόλεις ἐθελούσιαι συνετείχισαν. Οἱ μέντοι Κορίνθιοι, ἀφ' ὧν ὁ Φαρνάβαζος κατέλιπε χρημάτων, ναῦς πληρώσαντες, καὶ Ἀγαθῖνον ναύαρχον ἐπιστήσαντες, ἐθαλαττοκράτουν ἐν τῷ περὶ Ἀχαΐαν καὶ
11 Λέχαιον κόλπῳ. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναῦς, ὧν ἦρχε Πολέμαρχος. ἐπεὶ δὲ οὗτος ἐν προσβολῇ τινι γενόμενος ἀπέθανε, καὶ Πόλλις αὖ, ἐπιστολεὺς ὤν, τρωθεὶς ἀπῆλθεν, Ἡριππίδας ταύτας ἀναλαμβάνει τὰς ναῦς. Πρόαινος μέντοι Κορίνθιος,

προσέθηκεν] navibus imposuit, aut priori pecuniae addidit; alias προσέδωκε placeret magis.

10. ὤρθωσε — πληρώματα] Cod. B. ἤρθωσε habet. Adduxerat naves triremes 80 Conon, auctore Diodoro XIV, 85. Olymp. 96, 3. ὁ δ' οὖν Κόνων μισθωσάμενος πλῆθος τεχνιτῶν καὶ τὸν ἐκ τῶν πληρωμάτων ὄχλον εἰς ὑπηρεσίαν παραδοὺς ταχέως τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τείχους ἀνῳκοδόμησε· καὶ γὰρ Θηβαῖοι πεντακοσίους τεχνίτας καὶ λιθοτόμους ἀπέστειλαν καί τινες ἄλλαι τῶν πόλεων παρεβοήθησαν. Favorinus apud Diogenem Laertium in Socrate sect. 39. numerat annos sex a morte Socratis (Olymp. 95 $\frac{1}{4}$) usque ad muros a Conone refectos.

Ἀχαΐαν] Solus Codex B. Ἀχαιΐαν et paulo antea ἐφ' ὧν. De scriptura priore vid. Lobeck ad Phrynichum p. 40. 41.

11. Πολέμαρχος] Ita solus Codex A. ὧν Ποδάνεμος ἦρχεν margo Leoncl. cum Cod. B. Ποδόμιμος D. πο μος C. Πολέμαρχος ειρχεν E. Podanemum Phliasium, ξένον Archidami regis, nominat Xenophon V, 3.

προσβολῇ] Male B. C. προβολῇ — Πόλις. Posterius habent quoque I. Br. Cast.

Ἡριππίδας] Diodorus XIV, 38. Ἡριπίδαν nominat aliquem, qui an idem sit cum eo, quem idem XV, 30. ducem contra Neogenem Hestiaeorum tyrannum missum Olymp. 100, 4. ait Θηριππίδαν, et quem nominat Polyaenus II, 21., dubitari potest.

Πρόαινος] Causam subitae, ut videtur, nauarchorum successionis non indicavit Xenophon. An ea in anni civilis vicissitudine fuit? Teleutiam certe nauarchum una cum fratre Agesilao eodem anno Corinthios oppugnasse, annotavit supra Noster IV, 4, 19., qui

τὰς παρ' Ἀγαθίνου παραλαβὼν ναῦς, ἐξέλιπε τὸ Ῥίον· Λακεδαιμόνιοι δ' αὐτὸ παρέλαβον. μετὰ δὲ τοῦτο Τελευτίας ἐπὶ τὰς Ἡριππίδου ναῦς ἦλθε, καὶ οὗτος τοῦ κόλπου πάλιν αὖ ἐκράτει.

12 Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες, ὅτι Κόνων καὶ τὸ τεῖχος τοῖς Ἀθηναίοις ἐκ τῶν βασιλέως χρημάτων ἀνορθοίη, καὶ τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν ἐκείνου τρέφων τάς τε νήσους καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ παρὰ θάλατταν πόλεις Ἀθηναίοις εὐτρεπίζοι, ἐνόμιζον, εἰ ταῦτα διδάσκοιεν Τιρίβαζον, βασιλέως ὄντα στρατηγὸν, ἢ καὶ ἀποστῆναι ἂν πρὸς ἑαυτοὺς ποιῆσαι τὸν Τιρίβαζον, ἢ παῦσαί γ' ἂν τὸ Κόνωνος

Olymp. 97 ½.

annus fuit tertius Olympiadis 96. seu ex rationibus Dodwelli 96 ¾.

οὗτος — πάλιν αὖ] Codex B. οὗτος αὖ — πάλιν ἐκράτει. E. omittit πάλιν.

12. ἀκούσαντες] Margo Leoncl. ἀκούοντες cum B. C. D.

τὰς νήσους] St. et Leonclav. τάς τε νήσους cum B. C. D. E. deinceps εὐτρεπίζειν A. D. postea ἐνόμισαν B. E.

Τιρίβαζον] In St. et L. ubique Τηρίβαζος legitur scriptum, eaque varietas in hoc nomine fere perpetua est etiam alibi. Cum Tiribazo fuerunt multi Graeci, qui post Cononis victoriam adiunxisse se eius exercitui videntur. Isocrates Panegyrici cap. 37. τῶν τε μετὰ Τιριβάζου στρατευομένων καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ χρησιμώτατον ἐκ τῶνδε τῶν τόπων ἤθροισται.

βασιλέως ὄντα στρατηγὸν] Is igitur Pharnabazi imperio subiectus non fuit, nec satrapa fuisse videtur: tamen Κύπρου σατράπην vocat Polyaenus VII, 19., ubi dolo interfectum ab Oronta narrat.

πείσειαν] Hoc verbum revocavit Morus ex A. I. Br. Cast. reiectum a St. et Leoncl. in marginem et a Codd. B. C. D. E. omissum. Idem verba sequentia τὸν Τιρίβαζον, ἢ velut superflua inclusit, ut ἂν ante πρὸς ἑαυτούς. Iacobs in Additam. ad Athen. p. 2. πεῖσαι αὐτὸν — ἢ παῦσαί γ' ἂν τὸν τὸ Κόνωνος ν. τρέφοντα coniecit. ποιῆσαι ἂν τὸν Φαρνάβαζον Courier ad Xenoph. Hipparch. p. 78. Sed Pharnabazi nomen hic locum non habet: ποιῆσαι tamen probo propter sequens παῦσαι.

παῦσαί γ' ἂν τὸ Κόνωνος] Pharnabazi nomen hic interponi voluit Morus: sed si Tiribazus Cypri satrapa fuit, et Cononis apparatum iuvit, facile eum potuerunt ab Atheniensibus abalienare Lacedaemonii, etiam invito Pharnabazo: nec ita opus cum Weiskio τὸν τὸ Κόνωνος — τρέφοντα scribere. Difficultas omnis est in dignitate Tiribazi. Suspicari licet e sect. 17. Στρούθαν ἐπιμελησόμενον τῶν κατὰ θάλασσαν missum a rege in locum Tiribazi praefuisse nauticis copiis. Sed infra V, 1, 28. ἦλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας (ναῦς), ὅσης ἐγκρατὴς ἦν Τιρί-

ναυτικὸν τρέφοντα. γνόντες δὲ οὕτω, πέμπουσιν Ἀνταλκίδαν πρὸς τὸν Τιρίβαζον, προστάξαντες, αὐτὸν ταῦτα διδάσκειν, καὶ πειρᾶσθαι εἰρήνην τῇ 13 πόλει ποιεῖσθαι πρὸς βασιλέα. Αἰσθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπέμπουσι πρέσβεις μετὰ Κόνωνος Ἑρμογένη καὶ Δίωνα καὶ Καλλισθένη και Καλλιμέδοντα. συμπαρεκάλεσαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων πρέσβεις· καὶ παρεγένοντο ἀπό τε Βοιωτῶν καὶ Κο-14 ρίνθου καὶ Ἄργους. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ ἦσαν, ὁ μὲν Ἀνταλκίδας ἔλεγε πρὸς τὸν Τιρίβαζον, ὅτι εἰρήνης δεόμενος ἥκοι τῇ πόλει πρὸς βασιλέα, καὶ ταύτης, οἵαςπερ βασιλεὺς ἐπεθύμει. τῶν τε γὰρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνίδων πόλεων Λακεδαιμονίους βασιλεῖ οὐκ ἀντιποιεῖσθαι, τάς τε νήσους ἁπάσας καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀρκεῖν σφίσιν αὐτονόμους εἶναι. καίτοι, ἔφη, τοιαῦτα ἐθελόντων ἡμῶν, τίνος ἂν ἕνεκα πρὸς ἡμᾶς οἱ Ἕλληνες ἢ βασιλεὺς πολεμοίη, ἢ χρήματα δαπανῴη; καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ βασιλέα στρατεύεσθαι δυνατὸν οὔτε Ἀθηναίοις μὴ ἡγουμένων ἡμῶν, οὔτε ἡμῖν αὐτονόμων 15 οὐσῶν τῶν πόλεων. Τῷ μὲν δὴ Τιριβάζῳ ἀκούοντι ἰσχυρῶς ἤρεσκον οἱ τοῦ Ἀνταλκίδου λόγοι· τοῖς δ' ἐναντίοις λόγοις ταῦτ' ἦν. οἵ τε γὰρ Ἀθηναῖοι ἐφο-

βαζος: unde apparet, Tiribazum saltem post reditum satrapam Ioniae factum praefuisse, nisi iam antea eam imperio suo una cum Cypro subiectam habuit.

αὐτὸν ταῦτα] A. I. Br. Cast. ita habent; contra *αὐτῷ* Steph. Leoncl. cum B. C. D. E.

εἰρήνην τῇ πόλει ποιεῖσθαι] Pro *ποιεῖν* dictum. Usum medii Sturzii Lexicon excusat, quoniam pax ad ipsum quoque Antalcidam pertinuerit.

14. *ὅτι καὶ εἰρήνης*] Recte B. D. *καὶ* omittunt: deinceps *οἵαπερ* B., quod habet quoque margo Leoncl.

οἱ Ἕλληνες ἢ] Haec verba Morus delenda censuit et inclusit: Weiske Graecos Asiaticos intelligendos putat. Ante *ἕνεκα* A. I. Bryl. Cast. omittunt *ἄν*.

οὐδ' ἐπὶ] Ita Leoncl. et Steph. In Castal. est *οὐδὲ εἰς*. Reliquae omiserunt. *οὐδὲ βασ.* Codd. 5 Paris. deinceps *οὐθ' ἡμῖν* B. habet.

15. *λόγοις ταῦτ' ἦν*] Morus cum Steph. emendabat *λόγοι*. Sed vitium ita non permanatur. Koeppen legebat: *τοῖς δ' ἐναντίοις οὐ βουλομένοις ταῦτ' ἦν*. Contra doctissimus Wolf ad Demosthenis Leptineam pag.

βοῦντο συνθέσθαι, αὐτονόμους τὰς πόλεις καὶ τὰς νήσους εἶναι, μὴ Λῆμνον καὶ Ἴμβρον καὶ Σκύρον στερηθεῖεν· οἵ τε Θηβαῖοι, μὴ ἀναγκασθείησαν ἀφεῖναι τὰς Βοιωτίδας πόλεις αὐτονόμους· οἵ τ' Ἀργεῖοι, οὗ ἐπεθύμουν, οὐκ ἐνόμιζον ἂν τὴν Κόρινθον δύνασθαι ὡς Ἄργος ἔχειν, τοιούτων συνθηκῶν καὶ σπονδῶν γενομένων. Αὕτη μὲν [οὖν] ἡ εἰρήνη οὕτως ἐγένετο ἀτελής, καὶ ἀπῆλθον οἴκαδε ἕκαστος.

16 Ὁ μέντοι Τιρίβαζος τὸ μὲν ἄνευ βασιλέως μετὰ Λακεδαιμονίων γενέσθαι οὐκ ἀσφαλὲς αὐτῷ ἡγεῖτο εἶναι· λάθρα γε μέντοι ἔδωκε χρήματα Ἀνταλκίδᾳ, ὅπως ἄν, πληρωθέντος ναυτικοῦ ὑπὸ Λακεδαιμονίων, οἵ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν μᾶλλον τῆς εἰρήνης προσδέοιντο. καὶ τὸν Κόνωνα, ὡς ἀδικοῦντά τε βασιλέα, καὶ ἀληθῆ λεγόντων Λακεδαιμονίων, εἶρξε. ταῦτα δὲ ποιήσας ἀνέβαινε πρὸς βασιλέα,

319. τοῖς δ' ἐναντίοις λόγος ταῦτ' ἦν, eo nempe sensu, quo Demosthenes ταῦτα λόγους καὶ φλυαρίας, et Cicero in Pison. 27. verba atque ineptias dixerint. Verum ea, quae sequuntur, aliena puto esse ab eo sensu. Possis etiam τοῖς δὲ τῶν ἄλλων λόγοις ἐναντία ταῦτ' ἦν coniicere. Equidem opem Codicum expectandam censeo.

αὐτονόμους] Codex D. αὐτονόμους εἶναι τὰς νήσους, omissis τὰς πόλεις καί.

Σκύρον] Etiam hic vulgatum Σκίρον emendavi. In foedere videntur hae insulae ubique nominatae fuisse, easdemque coniunctim nominant Oratores Attici. Sed praeter eas, quae nominantur, multae parvae earum numero et imperio comprehendebantur, quas interdum singulas cum contemtu illi nominant. Ita Plato in Menexeno p. 298. τειχισαμένη δὲ καὶ ναυπηγησαμένη, ἐκδεξαμένη τὸν πόλεμον, ἐπειδὴ ἠναγκάσθη πολεμεῖν, ὑπὲρ Παρίων ἐπολέμει Λακεδαιμονίοις. Isocrates Panegyric. cap. 37. περὶ μὲν τῶν Κυκλάδων νήσων ἀμφισβητοῦμεν. Utrumque locum Interpretes nuperrimi aut silentio praetermiserunt, aut male interpretati sunt.

οὗ ἐπεθύμουν] Nimis haec mihi abrupta videtur oratio. Coniicio fuisse scriptum: τυγχάνειν, ὥστε Κόρινθον Ἄργος ἔχειν. Supra IV, 4, 6. καὶ Ἄργος ἀντὶ Κορίνθου τὴν πατρίδα αὐτῶν ὀνομάζεσθαι. IV, 4, 5. ὡς Ἄργους τῆς Κορίνθου ὄντος. Infra c. 8, 34. οἱ Ἀργεῖοι τὴν Κόρινθον Ἄργος ἐπεποίηντο. Ceterum Codd. A. C. D. E. cum editis ὥστε Ἄργος. B. ὡς Ἄργους. Leoncl. ὡς τ' Ἄργος scribi voluit, Morus τε deleri. Denique οὖν post Αὕτη μὲν inserui.

16. εἶρξε] Codex A. ἦρξε. B. εἶρξαι. D. εἶρξε, sed e correctione. Diodorus XIV, 85. καὶ

φράσων, ἅ τε λέγοιεν οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὅτι Κόνωνα συνειληφὼς εἴη ὡς ἀδικοῦντα, καὶ ἐρωτήσων, τί

17 Olymp. 96, 4. vel 97 $\frac{4}{1}$. χρὴ ποιεῖν περὶ τούτων ἁπάντων. Καὶ βασιλεὺς μὲν, ὡς Τιρίβαζος ἄνω παρ' αὐτῷ ἦν, Στρούθαν καταπέμπει ἐπιμελησόμενον τῶν κατὰ θάλατταν. ὁ μέντοι Στρούθας ἰσχυρῶς τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς συμμάχοις τὴν γνώμην προσεῖχε, μεμνημένος, ὁπόσα κακὰ ἡ τοῦ βασιλέως χώρα ἐπεπόνθει ὑπ' Ἀγησιλάου. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ἑώρων τὸν Στρούθαν πρὸς ἑαυτοὺς μὲν πολεμικῶς ἔχοντα, πρὸς δὲ τοὺς Ἀθηναίους φιλικῶς, Θίμβρωνα πέμπουσιν ἐπὶ πολέμῳ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ διαβάς τε καὶ ὁρμώμενος ἐξ Ἐφέσου τε καὶ τῶν ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ πόλεων, Πριήνης τε καὶ Λευκόφρυος καὶ Ἀχιλ-

18 λείου, ἔφερε καὶ ἦγε τὴν βασιλέως. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, κατανοήσας ὁ Στρούθας, ὅτι Θίμβρων

πρόφασιν μὲν λαβὼν, ὅτι ταῖς βασιλικαῖς δυνάμεσι τὰς πόλεις Ἀθηναίοις κατακτᾶται, προαγόμενος δ' αὐτὸν εἰς Σάρδεις συνέλαβε καὶ δήσας εἰς φυλακὴν κατέθετο. Isocrates Panegyric. c. 41. ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν dixit; sed Cornelius Nepos in Conone cap. 5. auctore Dinone refert, effugisse Cononem, dubium Tiribazo sciente an imprudente. Dinonis auctoritatem confirmat Lysias super Aristophanis bonis p. 638. ὁ γὰρ Κόνωνος θάνατος καὶ αἱ διαθῆκαι, ἃς διέθετο ἐν Κύπρῳ. deinde p. 640. αὐτὸς γὰρ ἐν τῇ νόσῳ ὢν εὖ φρονῶν ἧσθετο. Ubi, etsi cum Marklando legas ἐν τῇ νήσῳ ὢν — διέθετο, sensum tamen vix ita mutaveris, ut testimonium Lysiae de morte Cononis in Cypro insula plane tollas.

17. παρ' αὐτῷ] Codd. B. D. E. ἑαυτῷ dant. deinceps κακὰ ἐπεπόνθει ἡ βασ. χώρα B. C. D. E. τοῦ tamen omittunt B. C. D. tantum. Postea πρὸς δὲ τοὺς Ἀθ. B. C. D. E. Vulgatur πρὸς Ἀθ. δὲ. Denique Θίβρωνα B. D. Iterum paulo post B. Θίβρων. D. ὁ Θίβρων. E. ὁ Θίμβρων, sed μ a sec. manu insertum. Ceterum res gestae pertinent ad Olymp. 96, 4. vel ad Ol. 97 $\frac{4}{1}$. Cf. Dodwelli Annales sub anno XIX.

ἐξ Ἐφέσου] Diodorus XIV, 99. ὃς κατέλαβε τὸ χωρίον Ἰόνδα καὶ Κύρισσον ὄρος ὑψηλὸν, Ἐφέσου ἀπέχον σταδίους τετταράκοντα, ubi Wesseling. malebat Πρίωνα legere quam Ἰόνδα.

Ἀχιλλείου] Plinius V, sect. 33. Achilleon oppidum iuxta tumulum Achillis conditum a Mitylenaeis in agro Troiano habet. Stephanus Byz. ἔστι καὶ πόλις ἐν τῷ Σιγείῳ Ἀχίλλειον. Vide Valckenaer. ad Herodotum p. 425.

βοηθοίη ἑκάστοτε ἀτάκτως καὶ καταφρονητικῶς, ἔπεμψεν ἱππέας ἐς τὸ πεδίον· καὶ καταδραμόντας ἐκέλευσε περιβαλλομένους ἐλαύνειν, ὅ τι δύναιντο. ὁ δὲ Θίμβρων ἐτύγχανεν ἐξ ἀρίστου διασκηνῶν μετὰ Θερσάνδρου τοῦ αὐλητοῦ. ἦν γὰρ ὁ Θέρσανδρος οὐ μόνον αὐλητὴς ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ ἀλκῆς (ἰσχύος), ἅτε λακωνίζων, ἀντεποιεῖτο. Ὁ δὲ Στρούθας, ἰδὼν 19 ἀτάκτως τε βοηθοῦντας καὶ ὀλίγους τοὺς πρώτους, ἐπιφαίνεται πολλούς τε ἔχων καὶ συντεταγμένους ἱππέας· καὶ Θίμβρωνα μὲν καὶ Θέρσανδρον πρώτους ἀπέκτειναν· ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἔπεσον, ἐτρέψαντο καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα, καὶ διώκοντες παμπληθεῖς κατέβαλον· ἦσαν δὲ οἳ καὶ ἐσώθησαν αὐτῶν εἰς τὰς φιλίας πόλεις. καὶ πλέονες, διὰ τὸ ὀψὲ αἰσθέσθαι τῆς βοηθείας . . . πολλάκις γὰρ καὶ τότε οὐδὲ παραγγείλας

18. καταδραμόντας] Contra Diodorus: τοῦ Θίμβρωνος μετὰ μέρους τῆς δυνάμεως ἐξελθόντος καὶ πολλὴν περιβαλομένου λείαν, ἐπελθὼν ὁ Στρούθας etc.

διασκηνῶν] Recte Morus e tentorio discedere interpretatur. In Cyropaedia III, 1, 38. διασκηνώντων μετὰ τὸ δεῖπνον male Zeune interpretatur in tentorio versari. Codex B. ἐξ ἀορίστου habet. διακεύων coniecit Orelli ad Isocratis orat. περὶ ἀντιδόσ. p. 342.

Θερσάνδρου] Polyaenus VI, 10. de Alexandro, Aeolidis praefecto: μισθωσάμενος τῶν ἀπ' Ἰωνίας τοὺς ἀρίστους ἀγωνιστὰς, αὐλητὰς μὲν Θέρσανδρον καὶ Φιλόξενον, ὑποκριτὰς δὲ Καλλιππίδην καὶ Νικόστρατον,. θέαν ἐπήγγειλε. πρὸς μὲν οὖν τὴν δόξαν τῶν ἀγωνιστῶν συνέδραμον ἐκ τῶν πόλεων ἅπαντες. ἐπεὶ δὲ πλῆρες τὸ θέατρον ἦν, παραστήσας τοὺς στρατιώτας καὶ τοὺς βαρβάρους, μεθ' ὧν ἐφρούρει τὰ χωρία, πάντας τοὺς θεατὰς συλλαβὼν αὐτοῖς παισὶ καὶ γυναιξὶ, λύτρα μεγάλα λαβὼν τοὺς μὲν ἀπέλυσεν, αὐτὸς δὲ τὰ χωρία Θίβρωνι δοὺς ἀπηλλάγη. Thimbronis meminit, ut agnoscas, eundem esse hominem, qui ad numerum τῶν Διονυσιακῶν τεχνιτῶν pertinuisse videtur, quos in Ionia Lysander olim multis honoribus auxerat.

ἰσχύος] Leoncl. iam recte censuit, hoc vocabulum esse alterius interpretationem; igitur Morus inclusit. ἰσχυρῶς coniecit Weiske.

19. ἔχων ἱππέας καὶ συντεταγμένους] In St. et L. ut in B. C. D. E. est: ἔχων καὶ συντεταγμένους ἱππέας. In A. I. Br. Cast. deest καὶ, ut in A. Codice. Deinceps δ' οὗτοι A. B. C. postea δὲ καὶ οἳ B. habet.

τῆς βοηθείας] Addendum Leoncl. censuit ἀπελείποντο. Morus tale quid: *ne adfuerant quidem conflictui.*

καὶ τότε οὐδὲ] Morus addit ὡς, ut sit ὡς καὶ τότε. In margi-

τὴν βοήθειαν ἐποιήσατο. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐγεγένητο.

20 Olymp. 97 ½. Ἐπεὶ δ' ἦλθον εἰς Λακεδαίμονα οἱ ἐκπεπτωκότες Ῥοδίων ὑπὸ τοῦ δήμου, ἐδίδασκον, ὡς οὐκ ἄξιον εἴη περιϊδεῖν Ἀθηναίους Ῥόδον καταστρεψαμένους, καὶ τοσαύτην δύναμιν συνθεμένους. γνόντες οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς, εἰ μὲν κρατήσοι ὁ δῆμος, Ἀθηναίων ἔσται Ῥόδος ἅπασα, εἰ δὲ οἱ πλουσιώτεροι, ἑαυτῶν, ἐπλήρωσαν αὐτοῖς ναῦς ὀκτώ,

21 ναύαρχον δὲ Ἔκδικον ἐπέστησαν. Ξυνέπεμψαν δ' ἐπὶ τῶν νεῶν τούτων καὶ Διφρίδαν. ἐκέλευσαν δ' αὐτόν, διαβάντα ἐς τὴν Ἀσίαν, τάς τε Θίμβρωνα ὑποδεξαμένας πόλεις διασώζειν, καὶ στράτευμα δὲ τὸ περισωθὲν ἀναλαβόντα, καὶ ἄλλο, εἴ ποθεν δύναιτο, συλλέξαντα, πολεμεῖν πρὸς τὸν Στρούθαν. ὁ μὲν δὴ Διφρίδας ταῦτ' ἐποίει, καὶ τἄλλα ἐπετύγχανε, καὶ Τι-

ne L. est οὐ pro οὐδὲ, ut in Codice B.

26. Ῥοδίων] Diodorus XIV, 79., qui Cononis res mari gestas accuratius multo enarravit, sub Olymp. 96, 1., cum Agesilaus in Asia esset, Rhodios se Cononi adiunxisse narrat, eiecto Lacedaemoniorum praesidio, et, ut videtur, eiectis simul civibus Lacedaemoniorum studiosis. Deinde cap. 97. sub Olympiadis 97. anno 2. Lacedaemoniorum studiosos Rhodios narrat eiecisse eos, qui cum Atheniensibus fecerant, eosque, facto praelio, vicisse; postea Lacedaemona misisse legatos, qui auxilium a Lacedaemoniis peterent; atque hos submisisse triremes septem cum tribus Spartiatis, Philodico, Diphila et Eudocimo, qui rempublicam Rhodiorum componerent. Wesselingius recte hic admonuit, Eudocimum esse, qui Xenophonti Ecdicus, et Diphilam, qui huic Diphridas audit. Diphridam in praelii ad Coroneam mentione memorat Plutarchus, ut supra admonui, nescio an eundem. Diodori locum si animadvertisset Dodwellus, coniectura non opus habebat, ut haec auxilia cum Ecdico navarcho missa Rhodiis ad annum 2. Olympiadis 97. referret.

καταστρεψαμένους] Ita scribendum putavi propter sensum et sequens συνθεμένους, cum vulgo esset καταστρεφομένους: quod tamen solus Codex A. habet. deinceps δῆμος κρατήσει B. D. E. Postea ἑαυτῶν dedi cum B. C. D. pro αὐτῶν.

21. ξυνέπεμψαν] Margo L. ξυνεξέπεμψαν cum B. C. D. E. deinceps τούτων τῶν νεῶν B. D. E.

στράτευμα δὲ] Codd. B. D. δὲ omittunt. deinceps πρὸς Στρούθαν dedit Gail, et annotavit Codices A. C. E. πρὸς τὸν Στρ. habere.

τἄλλα] St. L. τά τ' ἄλλα cum Codice E.

γράνην τὸν τὴν Στρούθα ἔχοντα θυγατέρα πορευόμενον εἰς Σάρδεις λαμβάνει σὺν τῇ γυναικί, καὶ χρημάτων πολλῶν ἀπέλυσεν· ὥστ' εὐθὺς ἐντεῦθεν εἶχε μισθοδοτεῖν. Ἦν δὲ οὗτος ὁ ἀνὴρ εὔχαρίς τε οὐχ 22 ἧττον τοῦ Θίμβρωνος, μᾶλλόν τε συντεταγμένος, καὶ ἐγχειρητικώτερος στρατηγός. οὐδὲ γὰρ ἐκράτουν αὐτοῦ αἱ τοῦ σώματος ἡδοναί, ἀλλ' ἀεί, πρὸς ᾧ εἴη ἔργῳ, τοῦτο ἔπραττεν. ὁ δ' Ἔκδικος ἐπεὶ ἐς τὴν Κνίδον ἔπλευσε, καὶ ἐπύθετο τὸν ἐν τῇ Ῥόδῳ δῆμον πάντα κατέχοντα, καὶ κρατοῦντα καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ δὴ ἔπλεον διπλασίαις τριήρεσιν, ἢ αὐτὸς εἶχεν, ἡσυχίαν ἦγεν ἐν τῇ Κνίδῳ. Οἱ δ' αὖ 23 Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ᾔσθοντο αὐτὸν ἐλάττω δύναμιν ἔχοντα, ἢ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν, ἐκέλευσαν τὸν Τελευτίαν σὺν ταῖς δώδεκα ναυσίν, αἷς εἶχεν ἐν τῷ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Λέχαιον κόλπῳ, περιπλεῖν πρὸς τὸν Ἔκδικον, κἀκεῖνον μὲν ἀποπέμψαι, αὐτὸν δὲ τῶν τε

τῇ γυναικί] Margo Leoncl. αὐτῇ τῇ γυναικί. Codex C. αὐτῇ γυναικί. Vulgatum habet A. deinceps οὗτος ἀνὴρ B. C. D. Θίβρωνος B. D. E.

22. μᾶλλόν τε] Priscianus p. 1173. δὲ habet, quod recepissem, si εὔχαρις μὲν antecessisset. Idem ex h. l. deinceps non στρατηγὸς, sed ἀρετῆς laudavit. Thucyd. V, 9. ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐτῶν τῆς γνώμης καὶ πρὶν ξυνταχθῆναι μᾶλλον τὴν δόξαν.

τοῦ σώματος ἡδοναὶ — πρὸς ᾧ εἴη] Alibi Xen. αἱ διὰ σώματος ἡδοναὶ dixit. Cf. ad Memor. IV, 5, 3. Aristides T. II, p. 176. ἐκρατεῖτο δ' ὑπὸ τῶν τοῦ σώματος ἡδονῶν, ὥσπερ Βρίθωνα τὸν Σπαρτιάτην ἤδη τινὲς ᾐτιάσαντο, ubi recte Codex Θίβρωνα. Vide ibi Scholia. Pro vulgato [illegible] Codices B. D. E. verum εἴη dederunt.

Κνίδον] Diodorus l. c. Lacedaemonios Rhodiis submissos ait primum Samum appulisse, eamque urbem a fide Atheniensium abalienasse; deinde Rhodiorum rempublicam constituisse; postea addit, Lacedaemonios, rebus prospere cedentibus ipsis, imperium maris iterum adspirasse, classem collegisse, et paulatim socios sibi adiunxisse. Igitur in Samum, Cnidum et Rhodum navigasse atque ita collectas instruxisse naves 27.

καὶ δὴ ἔπλεον] Ita recte Morus dirimendum censuit esse verbum διέπλεον, quod vulgo legitur et habent Codd. Paris. omnes, quamvis diverso ordine. Fr. Portus legebat διαπλέοντα. Deinceps ἔχοντα δύναμιν Codd. B. D.

23. κόλπῳ] Male I. Bryl. Castal. κόλπον. Factum hoc vere anni Xenophontei XXII. Olymp. 97, 3. contra Dodwellum censuit Manso p. 203.

βουλομένων φίλων εἶναι ἐπιμελεῖσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους ὅ τι δύναιτο κακὸν ποιεῖν. ὁ δὲ Τελευτίας, ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὴν Σάμον, προσλαβὼν ἐκεῖθεν ναῦς, 24 ἔπλευσεν εἰς Κνίδον, ὁ δὲ Ἔκδικος οἴκαδε. Ὁ δὲ Τελευτίας ἔπλει ἐς τὴν Ῥόδον, ἤδη ἔχων ναῦς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι· πλέων δὲ περιτυγχάνει Φιλοκράτει τῷ

εἰς Κνίδον] In margine Leonclav. ut in B. D. est: εἰς Κνίδον οἴκαδε. αὐτὸς δ' ἔπλει εἰς τὴν Ῥόδον. Videtur igitur voluisse scribi: ἔπλευσεν ὁ μὲν Ἔκδικος εἰς Κνίδον οἴκαδε, αὐτὸς δ' ἔπλει. Sed sana omnia praestat locus Diodori: tamen E. αὐτὸς δὲ ὁ Ἔκδ. F. αὐτὸς δὲ Τελευτίας.

24. ἑπτὰ καὶ εἴκοσι] Eundem numerum et rerum ordinem habet Diodorus, ut exscripsisse eum Xenophontem suspiceris.

Φιλοκράτει] Cast. male Ἐφιάλτῳ habet. Nomen patris additum est, quia Φιλοκράτης ὁ Δημέου alius, qui Melum ceperat, Thucyd. V, 116. auctore. In Demosthene c. Aristocr. p. 659. ἐκείνην τὴν πίστιν βουλήσεσθε ἔχειν, ἥνπερ φασὶ πρὸς Λακεδαιμονίους ποτ' εἰπεῖν Ἰφικράτην τὸν Ἐφιάλτου· καὶ γὰρ ἐκεῖνόν φασιν, ἐξαπατώντων τι τῶν Λακεδαιμονίων καὶ προτεινόντων πίστιν, ἥντινα βούληται, λαμβάνειν, εἰπεῖν, ὅτι πίστιν ἂν οἴεται γενέσθαι μόνην, εἰ δείξειαν, ὅπως, ἂν ἀδικεῖν βούλωνται, μὴ δυνήσονται, ubi de patre merito dubitavit Palmerius, et Codd. aliqui Philocratem nominant. Auxilium decem navium triremium cum peltastis Euagorae submissum cum reliquis Euagorae molitionibus optime cognosces ex Lysiae oratione super Aristophanis bonis p. 625., 631. et 643. Simul ex iisdem locis constat, Cononem tum adhuc superfuisse Cypri et Euagoram adiuvasse. Voluit scilicet ita ulcisci perfidiam regis Persarum; nec erat quod Atheniensium consilium tantopere miraretur Xenophon. Atque ita novo argumento confirmatur narratio Dinonis, Cononem ex vinculis Persarum effugisse. Cum vero infra V, 1, 10. Chabrias narretur Euagorae auxilia duxisse, videtur tum Conon mortuus esse. De duce decem triremium Euagorae submissarum nihil distincte tradidit Lysias. Sed exstat oratio eius contra Philocratem, cognatum et quaestorem Ergoclis, quem ducem Athenienses damnaverant cuiusque bona publicaverant, quod rem publicam male gesserat, suam vero auxerat. (Hinc inter peculatus reos obiter commemorat Demosth. de falsa leg. p. 298.) Ergocles Philocratem demum trierarchum fecerat. Ex loco quidem p. 831. constat, Ergoclem cum Thrasybulo praefuisse imperio classis; sed Thrasybulum summum fuisse ducem, inesse puto verbis: Θρασυβούλου στρατηγοῦντος. Patrem Philocratis nusquam Lysias nominavit. Ergoclis autem crimen discitur ex Lysiae in eum oratione p. 781. Thrasybulus scilicet eum cum aliis eduxerat, cum classi praeesset; sed uterque suam magis quam publicam rem auxisse dicuntur; quapropter Ergocles inter adulatores Thrasybuli relatus fuit.

Ἐφιάλτου, πλέοντι μετὰ δέκα τριηρῶν Ἀθήνηθεν εἰς Κύπρον ἐπὶ ξυμμαχίᾳ τοῦ Εὐαγόρου, καὶ λαμβάνει

Factum deinde fuit ducum negligentia, ut navium quaedam propter pecuniae inopiam desererentur a militibus, (δι' ἀπορίαν χρημάτων καταλυομένας) aliae amitterentur. Igitur Athenienses, quum Thrasybulum cum reliquis ducibus et comitibus redire rationemque imperii et pecuniarum a civitatibus acceptarum reddere iuberent, Ergocles Thrasybulo suasit, ut, occupato Byzantio, naves retineret et Seuthae filiam in matrimonium duceret. Ante reditum vero inter haec consilia Thrasybulus occisus fuit ab Aspendiis, ut Xenophon docuit. De hac eius morte Lysias statim post memorata hominis consilia pessima ita pergit p. 821. Θρασύβουλος μὲν οὖν (οὐδὲν γὰρ δεῖ περὶ αὐτοῦ πλείω λέγειν) καλῶς ἐποίησεν οὕτω τελευτήσας τὸν βίον. οὐ γὰρ ἔδει αὐτὸν οὔτε ζῆν, τοιούτοις ἔργοις ἐπιβουλεύοντα, οὔθ' ὑφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἤδη τι δοκοῦντα ὑμᾶς ἀγαθὸν πεποιηκέναι, ἀλλὰ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς πόλεως ἀπαλλαγῆναι. Ergocli post reditum accusato cum alii, tum Lysias inprimis ei obiecit res male gestas ad Halicarnassum p. 223. οἶμαι δ', Ἐργοκλέα περὶ μὲν Ἁλικαρνασσοῦ καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ περὶ τῶν αὐτῷ πεπραγμένων οὐκ ἐπιχειρήσειν ἀπολογεῖσθαι, ἐρεῖν δ', ὡς ἀπὸ Φυλῆς κατῆλθε. Fuerat igitur inter exsules, qui cum Thrasybulo Phylen occupaverant; eosque reliquis civibus praetulisse Thrasybulus videtur in imperio. De Halicarnasso iterum ibi p. 827. καὶ Ἁλικαρνασσεῖς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ὑπὸ τούτων ἠδικημένοι. Hi igitur Halicarnassenses inprimis de Thrasybulo et Ergocle conquesti erant. Cum publicata bona Ergoclis omnium expectatione minora reperta fuissent, accusatus est a Lysia Philocrates, qui quaestor Ergoclis fuerat, et multa surripuisse ex bonis publicis, permittente Ergocle, putabatur, monente Lysia p. 828. Ante reditum Ergoclis suspicor ipsum etiam Thrasybulum Stiriensem, ducem classis, fuisse a Lysia accusatum; atque ex eius oratione contra Thrasybulum dicta refert nomina Anaxibii, Dicaeopolis, Seuthae, Polystrati, Ismeniae, Pyrrhae, et alia quaedam verba Harpocration, etsi simul monet, dubitasse criticos, an genuina sit Lysiae oratio. Quae si exstaret, de hac postrema Thrasybuli expeditione multo plura et certiora haberemus comperta. Atque haec quidem ego paulo copiosius disputavi, quoniam Lysiae interpretes nec rerum ibi traditarum tempora annotasse nec personas distinxisse videbam. Nec praeter Lysiam alius ex scriptoribus vetustis Thrasybuli deterrima ante mortem consilia commemoravit; et miror, a doctissimo Diodori interprete locum Lysiae fuisse omissum. Philocratem igitur, a Xenophonte commemoratum, puto eundem esse, quem Lysias accusavit. Quod Meier de bonis damnatorum p. 194. coniecit pro Philocrate scribendum in Xenophonte Ἀριστοφάνει τῷ Νικοφήμου, inter temere dicta reputo. De Byzantio et Thaso, occupata a Thrasybulo hoc tempore, distinctius quaedam tIrademus infra ad V, 1, 28.

πάσας· ὑπεναντιώτατα δὴ ταῦτα ἀμφότεροι ἑαυτοῖς πράττοντες· οἵ τε γὰρ Ἀθηναῖοι, φίλῳ χρώμενοι βασιλεῖ, ξυμμαχίαν ἔπεμπον Εὐαγόρᾳ, τῷ πολεμοῦντι πρὸς βασιλέα· ὅ τε Τελευτίας, Λακεδαιμονίων πολεμούντων βασιλεῖ, τοὺς πλέοντας ἐπὶ τῷ ἐκείνου πολέμῳ διέφθειρεν. ἐπαναπλεύσας δ' εἰς Κνίδον, καὶ διαθέμενος ἃ ἔλαβεν, ἐς Ῥόδον αὖ ἀφικόμενος ἐβοήθει τοῖς τὰ αὐτῶν φρονοῦσιν.

25 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, νομίσαντες, τοὺς Λακεδαιμονίους πάλιν δύναμιν κεκτῆσθαι ἐν τῇ θαλάττῃ, ἀντεκπέμπουσι Θρασύβουλον τὸν Στειριέα σὺν τετταράκοντα ναυσίν. ὁ δ' ἐκπλεύσας, τῆς μὲν ἐς Ῥόδον βοηθείας ἀπέσχε, νομίζων, οὔτ' ἂν αὐτὸς ῥᾳδίως τιμωρήσασθαι τοὺς φίλους τῶν Λακεδαιμονίων, τεῖχος ἔχοντας, καὶ Τελευτίου σὺν ναυσὶ παρόντος συμμάχου (ὄντος)

δὴ ταῦτα] Male A. I. Bryl. Cast. *δὲ ταῦτα*.

τῷ πολεμοῦντι πρὸς βασιλέα] Bellum Euagorae cum rege Persarum secundum Diodorum XV, 2. Olympiadis 98, 3. maxime viguit, cum diu Artaxerxes fuisset occupatus apparatu belli. Idem c. 9. Olympiadis 98, 4. finem ponit belli: *ὁ μὲν οὖν Κυπριακὸς πόλεμος δέκα ἔτη σχεδὸν γενόμενος, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου περὶ παρασκευὰς ἀσχοληθεὶς τοῦτον τὸν τρόπον κατελύθη*, ubi Wesselingius ex Isocratis Euagora annorum numerum decennalem consentientem annotavit p. 295. ed. Wolfii, et locum Panegyrici c. 39., ubi annus sextus belli Cypriaci contra Euagoram iam effluxisse sine effectu dicitur. At Diodori rationes non conveniunt cum Isocrateis, uti docuit Morus in Coniectura de tempore scripti Panegyrici. Falsi convincitur Diodorus etiam in annis belli contra Aegyptios gesti duce Iphicrate. De quo infra videbimus.

ἐκείνου πολέμῳ] Castal. edidit *ἐκείνῳ*. Voluit ita, puto, mollire duritiem lectionis vulgatae, ubi *ἐκείνου πόλεμος* dicitur bellum contra regem Persarum.

25. *κεκτῆσθαι*] Ita solus A. *κατασκευάζεσθαι* B. C. D. E., quod annotavit quoque margo L.

Στειριέα] Vulgatum *Στυριέα* certatim emendarunt viri docti, Hemsterhuis ad Aristoph. Plutum p. 166. Wesseling ad Diodorum XIV, 32. et Markland ad Lysiam p. 580. edit. Reisk. Thucydides VIII, 75. *τὸν τοῦ Λύκου* vocat, ut Cornelius Nepos. Navium numerum Thrasybulo duce deductarum eundem dat Diodorus XIV, 94. sub Olympiadis 97. anno 1.

ἀπέσχε] Ex coniectura Fr. Porti *ἀπέσχετο* posuit margo Leonclav. *ἐπέσχε* habent B. C. D. E. Ibidem deinceps exstat *τιμωρήσεσθαι*, ut in Codice B. Postea *συμμάχου αὐτοῖς*, omisso *ὄντος*, B. D. E.

αὐτοῖς· οὔτ' ἂν τοὺς σφετέρους φίλους ὑπὸ τοῖς πολεμίοις γενέσθαι, τάς τε πόλεις ἔχοντας καὶ πολὺ πλείονας ὄντας καὶ μάχῃ γε κεκρατηκότας· εἰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον πλεύσας, καὶ οὐδενὸς ἀντιπάλου παρόντος, ἐνόμισε καταπρᾶξαι ἄν τι τῇ πόλει ἀγαθόν. καὶ οὕτω δὴ καταμαθὼν πρῶτον μὲν στασιάζοντας Ἀμάδοκόν τε, τὸν Ὀδρυσῶν βασιλέα, καὶ Σεύθην, τὸν ἐπὶ θαλάττῃ ἄρχοντα, ἀλλήλοις μὲν διήλλαξεν αὐτούς, Ἀθηναίοις δὲ φίλους καὶ συμμάχους ἐποίησε, νομίζων, καὶ τὰς ὑπὸ τῇ Θρᾴκῃ οἰκούσας πόλεις Ἑλληνίδας, φίλων ὄντων τούτων, μᾶλλον προσέχειν ἂν τοῖς Ἀθηναίοις τὸν νοῦν. Ἐχόντων δὲ τούτων τε καλῶς καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεων, διὰ τὸ βασιλέα φίλον τοῖς Ἀθηναίοις εἶναι, πλεύσας εἰς Βυζάντιον ἀπέδοτο τὴν δεκάτην τῶν ἐκ τοῦ Πόντου πλεόντων· μετέστησε δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας εἰς τὸ δημοκρατεῖσθαι τοὺς Βυζαντίους· ὥστ' οὐκ ἀχθεινῶς ἑώρα ὁ τῶν Βυζαντίων δῆμος Ἀθηναίους ὅτι πλείστους παρόντας ἐν τῇ πόλει. Ταῦτα δὲ πράξας, καὶ Χαλκηδονίους φίλους προσποιησάμενος, ἀπέπλει ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου. ἐπιτυχὼν δ' ἐν τῇ

26 — 27 — 28

μάχῃ γε κεκρατηκότας] Particulam *γε* omittunt Codd. B. E. Ante Ecdici nauarchi adventum Lacedaemoniorum studiosi cives, praelio congressi, vicerant amicos Atheniensium cives, eosque eiecerant. Postea hi contra illos praelio vicisse videntur, et urbes ipsas tenuisse, cum illi castella seu acropoles occupassent; *τεῖχος* igitur videtur Rhodiorum urbis acropolis aut castellum aliud insulae esse. Postremam interpretationem confirmat locus Diodori ad §. 30. afferendus.

26. *οὕτω δή*] Codex C. *δέ*. Deinceps *πρῶτον μὲν καταστασιάζοντας* Codd. B. E. *Ἀμήδοκον* B. C. De nominis varietate vide dicta ad Anabasin VII, 2, 32.

οἰκούσας] Recte ita emendavit Leonclav. vulgatum *ἀκούσας*.

27. *διὰ τὸ βασιλέα*] Cod. B. *διὰ τὸν* habet. Fortasse fuit *διὰ τὸ τὸν βασιλέα*.

ἀπέδοτο] locavit reditus ex decimis seu portorio Byzantino. Ita recte Dodwell in anni huius chronologia. Codd. B. C. D. *δεκάδα* habent. deinceps *τὴν τῶν* B. deinceps *μετέστησαν* B. *μετέστη* E. habent.

28. *ἐπιτυχών*] Res Thrasybuli breviter sic enarrat sub Olympiade 97, 1. Diodorus XIV, 94. *πλεύσας εἰς Ἰωνίαν καὶ χρήματα λαβὼν παρὰ τῶν συμμάχων, ἀνέζευξε, καὶ διατρίβων περὶ Χεῤῥόνησον, Μήδοκον καὶ Σεύθην, τοὺς τῶν Θρᾳκῶν βασιλεῖς, συμμάχους ἐποιήσατο· μετὰ δέ τινα χρόνον ἐξ Ἑλλησπόν-*

Λέσβῳ ταῖς πόλεσι πάσαις πλὴν Μιτυληναίων λακωνιζούσαις, ἐπ' οὐδεμίαν αὐτῶν ᾔει, πρὶν ἐν Μιτυλήνῃ συντάξας τούς τε ἀπὸ τῶν αὑτοῦ νεῶν τετρακοσίους ὁπλίτας, καὶ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων φυγάδας, ὅσοι εἰς τὴν Μιτυλήνην καταπεφεύγεσαν, καὶ αὐτῶν δὲ Μιτυληναίων τοὺς ἐῤῥωμενεστάτους προσλαβὼν, καὶ ἐλπίδας ὑποθεὶς τοῖς μὲν Μιτυληναίοις, ὡς, ἐὰν λάβῃ τὰς πόλεις, προστάται πάσης τῆς Λέσβου ἔσονται, τοῖς δὲ φυγάσιν, ὡς, ἐὰν ὁμοῦ ὄντες ἐπὶ μίαν ἑκάστην τῶν πόλεων ἴωσιν, ἱκανοὶ ἔσονται ἅπαντες ἐς τὰς πατρίδας ἀνασωθῆναι, τοῖς δ' αὖ ἐπιβάταις, ὡς, φίλην Λέσβον προσποιήσαντες τῇ πόλει, πολλὴν εὐπορίαν χρημάτων διαπεπραγμένοι ἔσονται· ταῦτα δὴ παραμυθησάμενος
29 *καὶ συντάξας ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ Μήθυμναν. Θηρίμαχος μέντοι, ὃς ἁρμοστὴς ἐτύγχανεν ὢν τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἤκουσε τὸν Θρασύβουλον προσιόντα, τούς τε ἀπὸ τῶν αὑτοῦ νεῶν λαβὼν ἐπιβάτας καὶ αὐτοὺς τοὺς Μηθυμναίους, καὶ ὅσοι Μιτυληναίων φυγάδες ἐτύγχανον αὐτόθι, ἀπήντα ἐπὶ τὰ ὅρια. μάχης δὲ γενομένης, ὁ μὲν Θηρίμαχος αὐτοῦ ἀποθνήσκει, τῶν δ'*

του πλεύσας εἰς Λέσβον, ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἐρεσσὸν αἰγιαλῷ καθώρμει· ἐπιγενομένων δὲ πνευμάτων μεγάλων, εἴκοσι μὲν καὶ τρεῖς τριήρεις διεφθάρησαν, μετὰ δὲ τῶν λοιπῶν διασωθεὶς ἐπῄει τὰς κατὰ τὴν Λέσβον πόλεις προσαγόμενος· ἀφειστήκεσαν γὰρ πᾶσαι πλὴν Μιτυλήνης. καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ Μήθυμναν παραγενόμενος, ἐπισυνῆψε μάχην τοῖς ἐκ τῆς πόλεως, ὧν ἦρχε Θηρίμαχος ὁ Σπαρτιάτης.

τετρακοσίους ὁπλίτας] Posterior vox accessit e Codd. B. D. In periodo longiore apodosis non respondet protasi *πρὶν*, quae particula nunquam cum participio iungi solet: apodosis est in verbis *ταῦτα δὴ* — *καὶ συντάξας*.

καταπεφεύγεσαν] Ita A. I. Br. Cast. Leoncl. secunda et tertia. Morus, nescio unde sumtam, posuit *καταπεφεύγεισαν*. Articulum *τὴν* ante *Μιτυλήνην* omittunt B. C. D. E.

ὡς, ἐὰν] In A. I. Br. Castal. deest *ὡς*. Sequens *τῆς* omittunt B. C. D. ut *ὡς* A., qui *φυγαδέσι* habet.

ταῦτα δὴ] Ita est in margine L. pro vulgato *δὲ*, quod habent Codd. 5 Par. et probavit Morus.

29. *προσιόντα*] Margo Leonclav. *προσιέναι* cum Codd. B. C. D. deinceps *τούς τ ἀπὸ* B. D. *τῶν αὐτοῦ* B. *αὐτῶν* E. denique *ἀπήντων* B. D.

ἄλλων φευγόντων πολλοὶ ἀπέθανον. Ἐκ δὲ Olymp. 30
τούτου τὰς μὲν προσηγάγετο τῶν πόλεων, 97 ¾.
ἐκ δὲ τῶν οὐ προσχωρουσῶν λεηλατῶν, χρήματα τοῖς
στρατιώταις παρέχων, ἔσπευδεν εἰς τὴν Ῥόδον ἀφικέσθαι. ὅπως δ' ἂν καὶ ἐκεῖ ἐῤῥωμενέστατον τὸ στράτευμα ποιήσαιτο, ἐξ ἄλλων τε πολλῶν ἠργυρολόγει,
καὶ εἰς Ἄσπενδον ἀφικόμενος, ὡρμίσατο ἐς τὸν Εὐρυμέδοντα ποταμόν. ἤδη δ' ἔχοντος αὐτοῦ χρήματα
παρὰ τῶν Ἀσπενδίων, ἀδικησάντων τι ἐκ τῶν ἀγρῶν
τῶν στρατιωτῶν, ὀργισθέντες οἱ Ἀσπένδιοι, τῆς
νυκτὸς ἐπιπεσόντες κατακόπτουσιν ἐν τῇ σκηνῇ
αὐτόν.

Καὶ Θρασύβουλος μὲν δὴ μάλα δοκῶν ἀνὴρ 31
ἀγαθὸς εἶναι οὕτως ἐτελεύτησεν. οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι
ἑλόμενοι ἀντ' αὐτοῦ Ἀγύριον ἐπὶ τὰς ναῦς ἐξέπεμψαν.
αἰσθόμενοι δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι ἡ δεκάτη
τε τῶν ἐκ τοῦ Πόντου πεπραμένη εἴη ἐν Βυζαντίῳ

30. παρέχων] Codd. B. C. D. omittunt. ἔσπευσεν habent B. D. E.

ἀφικέσθαι] Recte ita legit et distinguit margo Leoncl., cum vulgo esset ἀφικέσθαι, ὅπως ἂν — ποιήσαιτο· ἐξ ἄλλων τε etc. Codex C. ποιήσαιντο habet.

ἄλλων τε πολλῶν] An fuit olim πόλεων scriptum? Ἄσπεδον B. D. E. habent, et Ἀσπεδίων B. C. D. et Ἀσπέδιοι B. D.

ἀδικησάντων] Diodorus: ἐδῄωσαν τὴν χώραν. Cornelius Nepos cap. 4.: Quum praetor classem ad Ciliciam appulisset, neque satis diligenter in castris eius agerentur vigiliae, a barbaris ex oppido noctu eruptione facta in tabernaculo interfectus est. Post Thrasybuli caedem, narrante Diodoro XIV, 99., οἱ τῶν Ἀθηναίων τριήραρχοι περιδεεῖς γενόμενοι καὶ ταχὺ πληρώσαντες τὰς ναῦς εἰς Ῥόδον ἐξέπλευσαν· ἀφεστηκυίας δὲ τῆς πόλεως, καὶ τῶν φυγάδων φρούριόν τι κατειληφότων, μετὰ τούτων διεπολέμουν πρὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, πυθόμενοι τὴν Θρασυβούλου τοῦ στρατηγοῦ τελευτήν, Ἀγύριον στρατηγὸν ἐξέπεμψαν. Vides, Rhodiorum seditionem recrudisse, et nunc Atheniensium amicos, a Lacedaemoniorum studiosis eiectos, castellum occupasse, quod supra Xenophon τεῖχος dixerat, nisi malis locum illum Xenophontis corruptum censere.

31. μέντοι μάλα] Codd. B. D. μὲν δή, quod recepi.

Ἀγύριον] Editiones omnes Ἀργύριον, quod, monente Wesselingio ad Diodorum, correxit Morus. Alibi Ἀγύῤῥιος scriptum nomen legitur.

ὄρη ἐνέδραν ἐποιήσατο. τὰς δὲ τριήρεις, αἳ διήγαγον αὐτὸν, ἐκέλευε παραπλεῖν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρὰ τὴν Χεῤῥόνησον τὴν ἄνω, ὅπως δοκοίη, ὥσπερ εἰώθει, ἐπ'
36 ἀργυρολογίαν ἐπαναπεπλευκέναι. Ταῦτα δὲ ποιήσας οὐκ ἐψεύσθη· ἀλλ' ὁ Ἀναξίβιος ἀπεπορεύετο, ὡς μὲν ἐλέγετο, οὐδὲ τῶν ἱερῶν γεγενημένων αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἀλλὰ καταφρονήσας, ὅτι διὰ φιλίας τε ἐπορεύετο καὶ ἐς πόλιν φιλίαν, καὶ ὅτι ἤκουε τῶν ἀπαντώντων, τὸν Ἰφικράτην ἀναπεπλευκέναι τὴν ἐπὶ
37 Προικοννήσου, ἀμελέστερον ἐπορεύετο. Ὅμως δὲ ὁ Ἰφικράτης, ἕως μὲν ἐν τῷ ἰσοπέδῳ τὸ στράτευμα τοῦ Ἀναξιβίου ἦν, οὐκ ἐξανίστατο· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν Ἀβυδηνοὶ ἀφηγούμενοι ἤδη ἐν τῷ παρὰ Κρεμαστὴν ἦσαν πεδίῳ, ἔνθα ἐστὶ τὰ χρύσεια αὐτοῖς, τὸ δ' ἄλλο στράτευμα ἑπόμενον ἐν τῷ κατάντει ἦν, ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἄρτι κατέβαινε ξὺν τοῖς Λακωνικοῖς· ἐν τούτῳ ὁ Ἰφικράτης ἐξανίστησι τὴν ἐνέδραν, καὶ δρόμῳ ἐφέρετο

A. E. Codices, emendavit Fr. Portus, approbante Leoncl. Similis ferme locus est Herodoti IX, p. 744. ὄπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον τῶν πολεμίων. Est igitur h. l. pars ea regionis Abydenae, quae minime ab hominibus frequentabatur, ideo insidiis collocandis idonea. Vulgatam tamen praeferebat Morus.

ἅμα] In St. Leoncl. additum τῇ ἡμέρᾳ habent Codd. B. D. Ego hoc additamentum necessarium puto ad consilium ducis, qui hostibus persuadere volebat, se alio abire ad pecunias colligendas. Igitur non noctu cum eo debebant ex statione exire, sed interdiu. Deinceps vulgatum et Codd. 5 Paris. τῆς ἄνω, monente Brodaeo, correxit Leonclavius.

36. γεγενημένων] Margo Leonclav. addit αὐτῷ cum Codd. B. D., quod recepi.

ἐπὶ Προικόννησον] Haec igitur antea Χεῤῥόνησος ἡ ἄνω dicebatur, nisi ibi malis cum Moro τὴν ἄνω intelligere τὴν ἄνω ὁδόν. Codd. C. E. Προικόννησον, solus E. — -νήσου habet, quod recepi. Cf. V, 1, 26.

37. ἐπεὶ δὲ οἱ] Codd. B. D. ἐπειδὴ δὲ οἱ.

Κρεμαστὴν] In A. Iunt. Παρακρεμαστὴν, B. Cast. Παρακρεμαστῇ. Auri metalla Lampsacena memorat post Theophrastum de Lapidibus p. 396. Heins. Plinius XXXVII, sect. 74. et Polyaenus II, 1, 26. Abydena nusquam reperi dicta. Forte fuerint in agro medio inter Lampsacum et Abydum stadiis 170 distantem a Lampsaco, teste Strabone. χρύσια habent B. C. D.

στράτευμα] Margo Leonclav. addit ἑπόμενον cum B. C. D. E., quod recepi. deinceps βοηθῆσαι ἑαυτῷ Codex E.

πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος, γνοὺς, μὴ εἶναι ἐλπίδα 38 σωτηρίας, ὁρῶν ἐπὶ πολύ τε καὶ στενὸν ἐκτεταμένον τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, καὶ νομίζων, πρὸς τὸ ἄναντες οὐκ ἂν δύνασθαι σαφῶς βοηθῆσαι αὐτῷ τοὺς παρεληλυθότας, ὁρῶν δὲ καὶ ἐκπεπληγμένους ἅπαντας, ὡς εἶδον τὴν ἐνέδραν, εἶπε πρὸς τοὺς παρόντας· Ἄνδρες, ἐμοὶ μὲν καλὸν ἐνθάδε ἀποθανεῖν· ὑμεῖς δὲ, πρὶν συμμῖξαι τοῖς πολεμίοις, σπεύδετε ἐς τὴν σωτηρίαν. Καὶ ταῦτ' ἔλεγε, καὶ παρὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ λαβὼν τὴν 39 ἀσπίδα, ἐν χώρᾳ αὐτοῦ μαχόμενος ἀποθνήσκει. καὶ τὰ παιδικὰ μέντοι αὐτῷ παρέμεινε, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων δὲ τῶν συνεληλυθότων ἐκ τῶν πόλεων ἁρμοστήρων ὡς δώδεκα μαχόμενοι συναπέθανον· οἱ δ' ἄλλοι φεύγοντες ἔπιπτον. οἱ δ' ἐδίωκον μέχρι τοῦ ἄστεος. καὶ τῶν τε ἄλλων ὡς διακόσιοι ἀπέθανον, καὶ τῶν Ἀβυδηνῶν ὁπλιτῶν περὶ πεντήκοντα. ταῦτα δὲ πράξας ὁ Ἰφικράτης, ἀνεχώρησε πάλιν ἐπὶ τὴν Χεῤῥόνησον.

38. ἅπαντας, ὡς εἶδον] Nimis arguta nec necessaria mihi videtur Weiskii emendatio ὅσοι εἶδον. Iam antea ipsa Xenophontis oratio satis indicaverat, non omnes incidisse in insidias Iphicratis.

ἐμοὶ μὲν καλὸν] Codd. B. C. D. E. ἐνθάδε καλὸν ἀποθ. Plutarchus Apophthegm. Laconic. pag. 820. Βίας ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ Ἰφικράτους τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ καὶ ἐρωτώμενος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, τί δεῖ ποιεῖν· τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ἢ ὑμᾶς μὲν σώζεσθαι, ἐμὲ δὲ μαχόμενον ἀποθανεῖν; ubi manifestum est, legendum esse Ἀναξίβιος.

39. ἐν χώρᾳ αὐτοῦ] Morus αὐτοῦ quasi abundans demere malebat. Sed loca plura habet Noster huic similia. Ita supra adfuit ἐν Τεγέᾳ αὐτοῦ. Vide infra ad VII, 4, 36. et Valckenar. ad Herodot. p. 339. Ceterum stratagema Iphicratis ita narrat Frontinus II, 5, 42.: Iphicrates ad Cherronesum cum sciret, Lacedaemoniorum ducem Anaxibium exercitum pedestri itinere ducere, firmissimam manum militum eduxit e navibus, et in insidiis collocavit: naves autem omnium tamquam onustas milite palam transnavigare iussit: ita securos et nihil expectantes Lacedaemonios a tergo aggressus in itinere oppressit fuditque. Alia Iphicratis stratagemata, ad hoc tempus referenda, habet Polyaenus III, 9, 44. Quod vero habet Frontinus I, 4, 7., idem est cum eo, quod narrat Polyaenus III, 9, 33., uterque ex eodem auctore, sed cum varietate quadam.

ἁρμοστήρων] quos alibi ἁρμοστὰς vocat, urbibus in potestatem redactis vel ad amicitiam et societatem pertractis rectores impositos a Lacedaemoniis.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

CAPUT I.

1 Olymp. $98\frac{4}{1}$. Καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον Ἀθηναίοις τε καὶ Λακεδαιμονίοις τοιαῦτα ἦν. ὢν δὲ πάλιν ὁ Ἐτεόνικος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ ἐπιμιξίᾳ χρωμένων τὸν πρόσθεν χρόνον τῶν Αἰγινητῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπεὶ φανερῶς κατὰ θάλατταν ἐπολεμεῖτο ὁ πόλεμος, ξυνδόξαν καὶ τοῖς ἐφόροις, ἐφίησι λῄζεσθαι τὸν βουλόμενον ἐκ τῆς Ἀττικῆς. 2 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, πολιορκούμενοι ὑπ' αὐτῶν, πέμψαντες ἐς Αἴγιναν καὶ ὁπλίτας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Πάμφιλον,

1. *ὢν δὲ πάλιν*] Antea adfuisse nuspiam dixit Xenophon, sed ex illo vocabulo voluit intelligi, brevitatis nimis saepe in historia hac amans, iam iterum Aeginam advenisse Eteonicum. Reliqua etiam huius sectionis verba multum obscuritatis habent. *τὸν πρόσθεν χρόνον* vix licet interpretari de tempore eo, quo Athenienses Aeginetas in suam potestatem et ad durissimam conditionem redactos tenebant. Hos deinde Lysander liberavit et sui iuris fecit. Odia Aeginetarum in Athenienses deinde fuisse acerrima, nemo mirabitur: adeoque poterat Eteonicus opera eorum facile uti ad depraedationes maritimas. Verum Xenophon novitatem rei indicet, addens, ante hoc tempus commercia mutua intercessisse inter Athenienses et Aeginetas. Sensim igitur odia utriusque civitatis mutua recrudescere coepisse videntur; et Aeginetae exorsi sunt depraedari agros et portum Atheniensium. Igitur res demum in bellum manifestum exiit, quod iussu Ephororum acriter persequitur Eteonicus. Recte haec fere monuit Dodwellus sub Olympiade $98\frac{4}{1}$. *Ἐπιμιξίας* de commerciis civitatum liberarum etiam dici, multa docent loca scriptorum. Vide Demosth. de Haloneso p. 79. et alibi.

ἐπολεμεῖτο ὁ πόλεμος] B. E. ὁ π. ἐπολ. D. omittit ὁ πόλεμος.

ἐπετείχισαν Αἰγινήταις, καὶ ἐπολιόρκουν αὐτοὺς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν δέκα τριήρεσιν. ὁ μέντοι Τελευτίας, τυχὼν ἐπὶ τῶν νήσων ποι ἀφιγμένος κατὰ χρημάτων πόρον, ἀκούσας ταῦτα περὶ τοῦ ἐπιτειχισμοῦ, ἐβοήθει τοῖς Αἰγινήταις· καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἀπήλασε, τὸ δ' ἐπιτείχισμα διεφύλαττεν ὁ Πάμφιλος.

Ἐν δὲ τούτῳ ἀπὸ Λακεδαιμονίων Ἱέραξ ναύαρχος ἀφικνεῖται. κἀκεῖνος μὲν παραλαμβάνει τὸ ναυτικόν· ὁ δὲ Τελευτίας μακαριώτατα δὴ ἀπέπλευσεν οἴκαδε. ἡνίκα γὰρ ἐπὶ θάλατταν κατέβαινεν, ἐπ' οἴκου ὁρμώμενος, οὐδεὶς ἐκεῖνον τῶν στρατιωτῶν ὃς οὐκ ἐδεξιώσατο, καὶ ὁ μὲν ἐστεφάνωσεν, ὁ δὲ ἐταινίωσεν, οἱ δ' ὑστερήσαντες ὅμως καὶ ἀναγομένου ἔρριπτον ἐς τὴν θάλατταν στεφάνους, καὶ εὔχοντο αὐτῷ πολλὰ καὶ ἀγαθά. Γιγνώσκω μὲν οὖν, ὅτι ἐν τούτοις οὔτε δαπάνημα οὔτε κίνδυνον οὔτε μηχάνημα ἀξιόλογον οὐδὲν διηγοῦμαι, ἀλλά, ναὶ μὰ Δία, τόδε ἄξιόν μοι δοκεῖ εἶναι ἀνδρὶ ἐννοεῖν, τί ποτε ποιῶν ὁ Τελευτίας οὕτω διέθηκε τοὺς ἀρχομένους. τοῦτο γὰρ ἤδη πολ- [3] [4]

2. *Αἰγινήταις*] Vulgatum *Αἰγινήτας* emendavit Wesseling ad Diodori XII, 44, p. 508.

ναυτικὸν ἀπήλασε] Sine dubio hostium classem fugavit, nisi *τῶν πολεμίων* excidit.

3. *ἐν δὲ τούτῳ*] In margine Leoncl. est *ἐκ δὲ τούτου*, ut in B. C. D.

ἀποπέπλευκεν] margo Leoncl. cum B. D. *ἀπέπλευσεν*. A. *ἀπέπλευκεν*. E. *ἀπόπλευκεν*.

οὐδεὶς ἐκεῖνον] Ordinem verborum molliorem faciebat Koeppen legendo: *ἐκεῖνον οὐδεὶς ὃς οὐκ ἐδεξιώσατο τῶν στρατιωτῶν*. Aliam viam emendandi instituit V. D. in Obs. Miscell. Belgicis Vol. III, p. 430., qui delendum censet *ὅς*. Atque ita Noster Sympos. I, 9. *τῶν ὁρώντων οὐδεὶς οὐκ ἔπασχέ τι τὴν ψυχήν*. Sed altera forma est in libro de Venatione V, 33. *ὥστε οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ἐπιλάθοιτ' ἄν, εἴ του ἐρῴη*. Ita Sophocles Oed. Tyr. 362. *ἃ σοι οὐδεὶς ὃς οὐχὶ τῶν δ' ὀνειδιεῖ τάχα*.

εὔχοντο] Bryl. Castal. *ηὔχοντο*.

4. *ἀξιόλογον*] A. I. Br. Castal. A. C. E. *ἀξιόπιστον*. Etiam Pirckheimer posuit *memoria dignum*.

οὕτω διέθηκε] Iunt. Br. Cast. omittunt *οὕτω*. E. *οὔτε* dicitur habere. In hoc loco desiderat Weiske disertam ingenii factorumque Teleutiae narrationem.

λῶν καὶ χρημάτων καὶ κινδύνων ἀξιολογώτατον ἀνδρὸς ἔργον ἐστίν.

5 Ὁ δ' αὖ Ἱέραξ τὰς μὲν ἄλλας ναῦς λαβὼν πάλιν ἔπλει ἐς Ῥόδον, ἐν Αἰγίνῃ δὲ τριήρεις δώδεκα κατέλιπε καὶ Γοργώπαν, τὸν αὐτοῦ ἐπιστολέα, ἁρμοστήν. καὶ ἐκ τούτου ἐπολιορκοῦντο μᾶλλον οἱ ἐν τῷ ἐπιτειχίσματι τῶν Ἀθηναίων ἢ οἱ ἐν τῇ πόλει· ὥστε ὑπὸ ψηφίσματος Ἀθηναῖοι πληρώσαντες ναῦς πολλάς, ἀπεκομίσαντο ἐξ Αἰγίνης πέμπτῳ μηνὶ τοὺς ἐκ τοῦ φρουρίου. τούτων δὲ γενομένων, οἱ Ἀθηναῖοι πάλιν αὖ πράγματα εἶχον ὑπό τε τῶν λῃστῶν καὶ τοῦ Γοργώπα· καὶ ἀντιπληροῦσι ναῦς τρισκαίδεκα, καὶ 6 αἱροῦνται Εὔνομον ναύαρχον ἐπ' αὐτάς. Ὄντος δὲ τοῦ Ἱέρακος ἐν τῇ Ῥόδῳ, οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀνταλκίδαν ναύαρχον ἐκπέμπουσι, νομίζοντες καὶ Τιριβάζῳ τοῦτο ποιοῦντες μάλιστ' ἂν χαρίζεσθαι. ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ ἀφίκετο ἐς Αἴγιναν, ξυμπαραλαβὼν (καὶ) τὰς τοῦ Γοργώπα ναῦς, ἔπλευσεν ἐς Ἔφεσον. καὶ τὸν μὲν Γοργώπαν πάλιν ἀποπέμπει ἐς Αἴγιναν ξὺν ταῖς δώδεκα ναυσίν, ἐπὶ δὲ ταῖς ἄλλαις Νικόλοχον ἐπέστησε τὸν ἐπιστολέα. καὶ ὁ μὲν Νικόλοχος βοηθῶν

5. πάλιν ἔπλει] Videtur igitur Rhodo advenisse, de qua tum maxime certabatur. Vide IV, 8, 25. Weiske πάλιν non ad hominem refert, sed ad rem Rhodiorum.

οἱ ἐν τῷ — τῶν Ἀθηναίων ἢ οἱ ἐν τῇ πόλει] Deinceps φρούριον dicitur, in quo Athenienses Aeginetas oppugnabant. οἱ ἐν τῇ πόλει sunt ipsi Aeginetae, non Athenienses, quod putavit cum Moro Weiske. Ceterum τῶν ante Ἀθηναίων C. omittit.

ὑπὸ ψηφίσματος] Cum alibi additum non legatur, haec formula ad modum delectus referri videtur.

Εὔνομον] Videtur is esse, qui in classe Cononis fuerat, et ab eo missus addit Dionysium, teste Lysia super Aristophanis bonis p. 624. Sequens τῇ ante Ῥόδῳ omittit C., ut paulo ante αὖ πάλιν habet.

6. τοῦτο ποιοῦντες] A. I. Br. Castal. omittunt τοῦτο cum A. B. C. E. Sequens καὶ ante τὰς τοῦ omittunt B. C. D. Postea μὲν ante Γοργώπαν addidi cum B. C. D. Causam abducti et remissi Gorgopae celavit nos Xenophon.

ταῖς δέκα] Monet Steph. ex sectione 5. legendum esse δώδεκα, quod ipsum habet B. Codex: illis scilicet duodecim navibus, quae iam antea ibi in statione fuerant.

ψνοῖς ἔπλει ἐκεῖσε· παρατρεπόμενος δὲ ἐς Τε-
ἐδίου τὴν χώραν, καὶ χρήματα λαβὼν ἀπέπλευ-
ἐς Ἄβυδον. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί, 7
σθέντες ἀπὸ Σαμοθράκης τε καὶ Θάσου καὶ τῶν
ἐκεῖνα τὰ χωρία, ἐβοήθουν τοῖς Τενεδίοις. ὡς
σθοντο ἐς Ἄβυδον καταπεπλευκότα τὸν Νικό-
, ὁρμώμενοι ἐκ Χεῤῥονήσου ἐπολιόρκουν αὐτόν,
ς ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι, δύο καὶ τριάκοντα ταῖς
ἑαυτῶν. ὁ μέντοι Γοργώπας ἀποπλέων ἐξ
ου περιτυγχάνει Εὐνόμῳ· καὶ τότε μὲν κατέφυ-
; Αἴγιναν μικρὸν πρὸ ἡλίου δυσμῶν· ἐκβιβάσας
ὺς ἐδείπνιζε τοὺς στρατιώτας. Ὁ δ' Εὔνομος, 8
ν. χρόνον ὑπομείνας, ἀπέπλει. νυκτὸς δ' ἐπιγενο-
, φῶς ἔχων, ὥσπερ νομίζεται, ἀφηγεῖτο, ὅπως
ανῶνται αἱ ἑπόμεναι. ὁ δὲ Γοργώπας, ἐμβιβά-
εὐθὺς ἐπηκολούθει κατὰ τὸν λαμπτῆρα, ὑπολει-
ος, ὅπως μὴ φανερὸς εἴη, μηδ' αἴσθησιν παρέχοι,
ψόφῳ τῶν κελευστῶν ἀντὶ φωνῆς χρωμένων,
παραγωγῇ τῶν κωπῶν. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν αἱ τοῦ 9
ου πρὸς τῇ γῇ περὶ Ζωστῆρα τῆς Ἀττικῆς,
ε τῇ σάλπιγγι ἐπιπλεῖν. τῷ δ' Εὐνόμῳ ἐξ ἐνίων
ῶν νεῶν ἄρτι ἐξέβαινον, οἱ δὲ καὶ ἔτι ὡρμίζοντο,
καὶ ἔτι κατέπλεον. ναυμαχίας δὲ πρὸς τὴν

ιτρεπόμενος] Oeconom. . παρατρεπόμενος τοῦ λό-
.

τῶν κατ' ἐκεῖνα τὰ χω-
lis aut ter noster dixit
ιεῖνα, omisso χωρία, et ar-
τῶν postulat sibi no-
quod loci apponi. Igi-
im τῶν κατ' ἐκεῖνα χω-

ὑπολειπόμενος] Codex
λιπόμενος cum A. I. Br.
Sequens παραγωγῇ τῶν
Brodaeus ita interpreta-
versa remorum agitatio;
em hoc, cum sensim in
mittuntur, qui mos pira-
tis frequens. Puto equidem, remos per summam aquam immissos, hoc est, ut ait Weiske, palmula lata in superficiem illisa, sonum exhibuisse, quo celeustae utebantur pro voce.

9. Ζωστῆρα] Originem nominis tradit Hyperides in oratione Deliaca, cuius fragmentum habet Scholiastes Hermogenis p. 389. et Ioannes Siceliota in Ruhnkenii Hist. Orat. Graec. p. 149. ed. Reisk.
ἐκέλευε] Br. Cast. Codex E. ἐκέλευσε. Sequens τῇ omittit idem E.

13 Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἐν εἰρήνῃ, ἔπλεον τὴν θάλατταν· οὐδὲ γὰρ τῷ Ἐτεονίκῳ ἤθελον οἱ ναῦται, καίπερ ἀναγκάζοντι, ἐμβάλλειν, ἐπεὶ μισθὸν οὐκ ἐδίδου.

Ἐκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευτίαν αὖ (ἐπὶ ταύτῃ) ἐκπέμπουσιν ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς ναύαρχον. ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν ἥκοντα οἱ ναῦται, ὑπερήσθησαν. ὁ δ' αὐτοὺς ξυγκαλέσας εἶπε τοιάδε·

14 Ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἐγὼ χρήματα μὲν οὐκ ἔχων ἥκω· ἐὰν μέντοι θεὸς ἐθέλῃ, καὶ ὑμεῖς συμπροθυμῆσθε, πειράσομαι τὰ ἐπιτήδεια ὑμῖν ὡς πλεῖστα πορίζειν. εὖ δ' ἴστε, . . ὅταν ὑμῶν ἐγὼ ἄρχω, εὔχομαι οὐδὲν ἧττον ζῆν ὑμᾶς, ἢ καὶ ἐμαυτόν· τά τε ἐπιτήδεια, θαυμάσετε μὲν ἴσως, εἰ φαίην βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν· ἐγὼ δέ, νὴ τοὺς θεούς, καὶ δεξαίμην ἂν αὐτὸς μᾶλλον δύο ἡμέρας ἄσιτος ὑμᾶς μίαν γενέσθαι· ἡ γε μὴν θύρα ἡ ἐμὴ ἀνέῳκτ μὲν δήπου καὶ πρόσθεν εἰσιέναι τῷ δεομένῳ τι ἐμο

13. Ἐτεονίκῳ] Deinceps excidisse verbum πείθεσθαι aut ὑπακούειν, putabat Stephanus, assentiente Moro, qui ἐμβάλλειν interpretatur *irruere in hostem*, cum in versione Pirckheimeri et Leoncl. sit *naves ingredi*, quasi legatur scriptum ἐμβαίνειν. Nautas remigare, ipse agnovit Morus in Indice sub voce ἐπιβάται: quomodo igitur irruere in hostem dici possunt? Sed remiges dicuntur ἐμβάλλειν, impellere remos. Ita Aristophanes Equit. vers. 603. εἶτα τὰς κώπας λαβόντες — ἐμβαλόντες. In Ranis iubetur Bacchus remigare; et cum ipse interroget versu 205. πῶς δυνήσομαι ἐλαύνειν; respondet Charon: ῥᾷστ', ἀκούσει γὰρ μέλη κάλλιστ', ἐπειδὰν ἐμβάλῃς ἅπαξ. Igitur nihil deest post nomen Eteonici.

(ἐπὶ ταύτῃ)] Franc. Portus emendabat ἐπὶ ταύτῃ προφάσει aut simile verbum supplendum censebat. Leoncl. αὖθις ταύτῃ, malebat tamen ταύτῃ deleri. Morus utrumque vocabulum inclusit veluti superfluum. Sequentia ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς omittit D. Postea, ubi est στρατιῶται, B. C. D. E. ναῦται habent, et δ' ante αὐτοὺς omittunt B. D.

14. μέντοι θεὸς] Codex D. ὁ θεός. A. B. C. συμπροθυμεῖσθε.

εὖ δ' ἴστε] Excidisse deinceps ὡς vel ὅτι, putabat Morus. ἐγὼ ὅταν ὑμῶν Codex Y. habet. ὅτι subaudiri vult Jacobs Additam. p. 271. ὅτ' ἂν alius V. D. coniecit. [Nihil excidit. Cf. Melet. Crit. p. 4. *G. H. S.*]

εὔχομαι] B. D. E. τε addunt. Sequens τε omittit Y. Deinceps μὲν ἂν ἴσως B. D. An voluit θαυμάσαιτε?

αι δὲ καὶ νῦν. Ὥστε, ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε 15
ιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον
ιενον· ἢν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη
λπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα
καρτερεῖν. οὐδὲν γὰρ ἐγὼ τούτων κελεύω ὑμᾶς
ἵνα ἀνιᾶσθε, ἀλλ' ἵνα ἐκ τούτων ἀγαθόν τι
ητε. καὶ ἡ πόλις δέ τοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες στρα- 16
ἡ ἡμετέρα, ἣ εὐδαίμων εἶναι δοκεῖ, εὖ ἴστε,
ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ ἐκτήσατο οὐ ῥᾳθυμοῦσα,
έλουσα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὁπότε δέοι.
ιεῖς οὖν ἦτε μὲν καὶ πρότερον, ὡς ἐγὼ οἶδα,
ἀγαθοί· νῦν δὲ πειρᾶσθαι χρὴ ἔτι ἀμείνονας
θαι, ἵν' ἡδέως μὲν ξυμπονῶμεν, ἡδέως δὲ ξυνευ-
ῶμεν. τί γὰρ ἥδιον, ἢ μηδένα ἀνθρώπων κο- 17
ν, μήτε Ἕλληνα μήτε βάρβαρον, ἕνεκα μισθοῦ,
αυτοῖς ἱκανοὺς εἶναι τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι,
ντα, ὅθεν περ κάλλιστον; ἡ γάρ τοι ἐν πολέμῳ
ῶν πολεμίων ἀφθονία, εὖ ἴστε, ὅτι ἅμα τροφὴν
εὔκλειαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις παρέχεται.

μὲν ταῦτ' εἶπεν· οἱ δὲ πάντες ἀνεβόησαν παρ- 18
ειν, ὅ τι ἂν δέῃ, ὡς σφῶν ὑπηρετησόντων.
θυμένος ἐτύγχανεν· εἶπε δέ· Ἄγετε, ὦ ἄνδρες,

ται] Margo Leoncl. et εξεται cum Codd. C. ξετον B. An voluerunt ι? Ante ἐμὴ Cast. ar- omisit.

οἴεσθε] scilicet δεῖν. γὰρ ἐγὼ τούτων B. C.

πόλις δέ τοι] Deinceps unt B. D.
δαίμων] Margo Leon- δοκεῖ εὐδ. cum B. C. D. ceps τἀγαθὰ B. D. E. αθὰ καὶ τὰ καλὰ] Formulam hanc oris Laconici propriam fuisse videri, monuit Wolfius, comparato Platonici Alcibiadis II, p. 148. C., ubi precationis solennis verba sunt: τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοὺς θεοὺς διδόναι σφίσιν αὐτοῖς.

17. μισθοῦ] A. I. Br. Cast. ἐμοῦ. Paulo antea Cast. edidit ἄνθρωπον. B. C. D. E. ἕνεκα dederunt pro vulgato εἵνεκα.

18. ταῦτα εἶπεν] B. D. E. ταῦτ' εἶπεν. Deinceps vulgabatur δέοι. Mecum B. D. E.

δειπνήσατε μέν, ἅπερ καὶ ὡς ἐμέλλετε· προπαράσχετε
δέ μοι μιᾶς ἡμέρας σῖτον. Ἔπειτα δὲ ἥκετε ἐπὶ τὰς
ναῦς αὐτίκα μάλα, ὅπως πλεύσωμεν, ἔνθα θεὸς ἐθέλει,
19 ἐν καιρῷ ἀφιξόμενοι. Ἐπειδὴ δὲ ἦλθον, ἐμβιβασά-
μενος αὐτοὺς ἐς τὰς ναῦς, ἔπλει νυκτὸς ἐς τὸν λιμένα
τῶν Ἀθηναίων, τοτὲ μὲν ἀναπαύων καὶ παραγγέλλων
ἀποκοιμᾶσθαι, τοτὲ δὲ κώπαις προσκοιμιζόμενος. Εἰ
δέ τις ὑπολαμβάνοι, ὡς ἀφρόνως ἔπλει, δώδεκα τριή-
ρεις ἔχων, ἐπὶ πολλὰς ναῦς κεκτημένους, ἐννοησάτω
20 τὸν ἀναλογισμὸν αὐτοῦ. Ἐκεῖνος γὰρ ἐνόμισεν, ἀμε-
λέστερον μὲν ἔχειν τοὺς Ἀθηναίους περὶ τὸ ἐν τῷ
λιμένι ναυτικόν, Γοργώπα ἀπολωλότος· εἰ δὲ καὶ εἶεν
τριήρεις ὁρμοῦσαι, ἀσφαλέστερον ἡγήσατο, ἐπ' εἴκοσι
ναῦς Ἀθήνησιν οὔσας πλεῦσαι, ἢ ἄλλοθι δέκα. τῶν
μὲν γὰρ ἔξω ᾔδει ὅτι κατὰ ναῦν ἔμελλον οἱ ναῦται
σκηνήσειν· τῶν δ' Ἀθήνησιν ἐγίγνωσκεν ὅτι οἱ μὲν
τριήραρχοι οἴκοι καθευδήσοιεν, οἱ δὲ ναῦται ἄλλος
21 ἄλλῃ σκηνήσοιεν. Ἔπλει μὲν δὴ ταῦτα διανοηθείς·
ἐπεὶ δὲ ἀπεῖχε πέντε ἢ ἓξ στάδια τοῦ λιμένος, ἡσυχί-
αν εἶχε καὶ ἀνέπαυεν. ὡς δὲ ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἡγεῖτο,

ὡς ἐμέλλετε] Stephanus malebat ὧς, *sic*, hoc sensu: edite ea, quae vel sic quoque sumturi eratis. Vulgata tamen ita potest defendi, ut ἐμέλλετε repetendum sit ad ἅπερ et ad ὡς, quaecunque et quomodocunque edere volebatis. Sequentia verba προπαράσχετε δέ μοι, si sunt sana, hunc habent sensum: deinde vero praeparate atque una capite vobis unius diei cibum. Scilicet in expeditionem sequentis diei cibum secum ferre iubet militem.

προπαράσχετε] C. προπαρέχετε. B. προπαράσχεσθε. Deinceps fortasse πλεύσομεν scribendum. Postea ἐθέλοι vulgatum cum D. E. mutavi. ἐθέλῃ B. habet.

19. αὐτοὺς] A. I. Br. Cast. omittunt cum A. C. D. E. deinceps τῆς νυκτὸς B.

προσκοιμιζόμενος] Ita Al. et Iunt. Male Castal. Br. L. oncl. et St. cum Codd. B. C. D. E. προσκομιζόμενος. Oppositum ἀποκοιμᾶσθαι docet sensum. Malim tamen προσκοιμιζομένους, videlicet ἀναπαύων. Deinceps ὑπολαμβάνει B. C. D. E.

21. Ἔπλει μὲν δὴ] E. accessit δή. Deinceps ἐπειδὴ δὲ B. D. habent.

ἀνέπαυεν] Ita Editiones fere omnes, nec in A. I. reperi ἀνέπαυσεν, quod refert Morus: sed habent B. E. et tertia Leonclaviana.

ὑπέφαινεν] Male D. ὑπεφαίνετο. Deinceps ἐπηκολούθουν B. C. D. E. Vulgo ὑπηκ.

δὲ ἐπηκολούθουν. καὶ καταδύειν μὲν οὐκ εἶα στρογγύλων πλοίων [οὐδὲν] οὐδὲ λυμαίνεσθαι ταῖς ἑαυτῶν ναυσίν, εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁρμοῦσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλουν ποιεῖν· τὰ δὲ φορτηγικὰ πλοῖα καὶ γέμοντα ἀναδουμένους ἔξω ἄγειν, ἐκ δὲ τῶν μειζόνων, ἐμβαίνοντας ὅπου δύναιντο, τοὺς ἀνθρώπους λαμβάνειν. ἦσαν δέ τινες, οἳ καὶ ἐκπηδήσαντες ἐς τὸ Δεῖγμα ἐμπόρους τέ τινας καὶ ναυκλήρους ξυναρπάσαντες ἐς τὰς ναῦς εἰσήνεγκαν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπεποιήκει. 22 τῶν δὲ Ἀθηναίων οἱ μὲν αἰσθόμενοι ἔνδοθεν ἔθεον ἔξω, σκεψόμενοι, τίς ἡ κραυγή· οἱ δὲ ἔξωθεν οἴκαδε ἐπὶ τὰ ὅπλα, οἱ δὲ καὶ ἐς ἄστυ ἀγγελοῦντες. πάντες δ' Ἀθηναῖοι τότε ἐβοήθησαν καὶ ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς, ὡς τοῦ Πειραιῶς ἑαλωκότος. Ὁ δὲ τὰ μὲν πλοῖα 23 ἀπέστειλεν ἐς Αἴγιναν, καὶ τῶν τριήρων τρεῖς ἢ τέτταρας ξυναπαγαγεῖν ἐκέλευσε· ταῖς δὲ ἄλλαις παραπλέων παρὰ τὴν Ἀττικήν, ἅτε ἐκ τοῦ λιμένος πλέων, πολλὰ καὶ ἁλιευτικὰ πλοῖα ἔλαβε, καὶ πορθμεῖα ἀνθρώπων μεστά, καταπλέοντα ἀπὸ νήσων. ἐπὶ δὲ Σούνιον ἐλθὼν καὶ ὁλκάδας γεμούσας, τὰς μέν τινας σίτου, τὰς δὲ καὶ ἐμπολῆς, ἔλαβε. Ταῦτα δὲ ποιήσας 24 ἀπέπλευσεν ἐς Αἴγιναν, καὶ ἀποδόμενος τὰ λάφυρα,

οὐκ εἶα] Stephan. emendabat *οὐδὲν εἶα*. Leonclav. *στρογγύλον πλοῖον*, quod habent Codd. B. C. D. E. *πλοίων οὐδὲν οὐδὲ λυμ.* coniicit Iacobs Additam. p. 171. Ceterum navigia rotunda esse mercatoria, non bellica, quae longa erant, ex Schol. Thucyd. II, 97. admonuit Morus: adde Ulpianum ad Demosthenem contra Lept. pag. 139., ubi ipse orator *στρογγύλον* Dionis *πλοῖον* Dionysii triremibus opponit. Ulpianum nunc laudo ex editione nupera Wolfiana.

ταύτην] Scil. *εἶα*. Cf. Valckenar. ad Herodotum p. 552. Deinde vulgatum *ἔκπλουν* correxit Brodaeus. Postea *ἄγειν ἔξω* B. C. D. E.

ἐκ δὲ τῶν] Ita recte Morus pro vulgato *ἐς δὲ τῶν*, quod Leonclavius mutabat in *ἔς δέ τι τῶν*. Solus Codex A. *ἐκ* habet.

Δεῖγμα] ubi in simili facinore Alexander Pheraeus rapiebat *τὰ χρήματα ἀπὸ τῶν τραπεζῶν*, narrante Polyaeno VI, 2, 2. Cf. Harpocration.

22. *τοιαῦτα*] Steph. et Leoncl. *ταῦτα* cum B. D. E. *πεποιήκει* E.

σκεψόμενοι] Ita recte Steph. et Leoncl. pro *σκεπτόμενοι* coniecerunt.

23. *τὰ πλοῖα μὲν*] B. C. D. E. *τὰ μὲν πλοῖα* dederunt.

μισθὸν μηνὸς προέδωκε τοῖς στρατιώταις. καὶ τὸ λοιπὸν δὲ περικλέων ἐλάμβανεν, ὅ τι ἠδύνατο· καὶ ταῦτα ποιῶν, πλήρεις τε τὰς ναῦς ἔτρεφε, καὶ τοὺς στρατιώτας εἶχεν ἡδέως καὶ ταχέως ὑπηρετοῦντας.

25 Ὁ δὲ Ἀνταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τιριβάζου διαπεπραγμένος ξυμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ᾗ αὐτὸς ἔλεγεν. ὡς δ' ἤκουσε, Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν Ἀβύδῳ ὑπὸ Ἰφικράτους καὶ Διοτίμου, πεζῇ ᾤχετο εἰς Ἄβυδον· ἐκεῖθεν δὲ λαβὼν τὸ ναυτικὸν νυκτὸς ἀνήγετο, διασπείρας λόγον, ὡς μεταπεμπομένων τῶν Χαλκηδονίων·

Olymp. 98 ½.

26 ὁρμισάμενος δὲ ἐν Περκώπῃ ἡσυχίαν εἶχεν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δημαίνετον καὶ Διονύσιον καὶ Λεόντιχον καὶ Φανίαν, ἐδίωκον αὐτὸν τὴν ἐπὶ Προικοννήσου· ὁ δ', ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας

24. μισθὸν μηνὸς] B. C. D. E. μηνὸς μισθόν. Deinceps λοιπὸν δὴ vulgatum mutavi cum B. C.

ἀπελάμβανεν] Margo Leoncl. ἐλάμβανεν cum B. D. E. dederunt.

πλήρεις τε τὰς ναῦς] i. e. τὰ πληρώματα τῶν νεῶν ἔτρεφε, aut ἐπλήρωσε τὰς ναῦς καὶ ἔτρεφε.

25. ξυμμαχεῖν βασιλέα] Margo Leoncl. cum Codice B. ξύμμαχον. Sed infra c. 3, 12. διαπεπραγμένοι εἰσὶ ζημιωθῆναι σφᾶς αὐτούς. Plura exempla habet Lexicon Sturzii. Ceterum Antalcidam regem adiisse, ut perficeret pacem, ex verbo κατέβαινεν voluit lectores intelligere Xenophon.

Νικόλοχον] Male A. lunt. Νικόλοχος. Ceterum Diotimus ille, qui deinceps cum Iphicrate nominatur, idem esse videtur, quem rumor peculatus arguebat, auctore Lysia p. 652. Nescio an diversus Diotimus Acharnensis, quem temporibus tyrannorum 30 assignat Lysias p. 881.

ὡς Ἄβυδον] Hoc dedit Morus ex A. I. Br. Cast. Reliquae editiones ἐς. B. C. D. E. εἰς quod restitui. Deinceps ἀνηγεῖτο habet B.

ὁρμισάμενος] Castal. ὁρμησάμενος.

Περκώπῃ] Koeppen scribere iubet Περκώτῃ, quae forma alibi occurrit et habet Codex B. Locum Strabonis XIII, p. 883 ὅτι πάλαι μετωνομάσθη Περκώτη mutatum fuisse censet sciolo ex Stephano Byzantino, qui, Περκώτη, inquit, καὶ πάλαι Περκώπη, Stephanum vero vitio scripturae deceptum fuisse. Tu vero vide de Περκώπῃ annotationem Wesselingii ad Herodotum p. 435. Deinceps vulgatum Δειμαίνετον cum B. C. correxi.

26. Φανίαν] A. I. Br. Cast. Φαινίαν, ut B. C. E. solenni varietate.

τὴν ἐπὶ Προικοννήσου] C.

υδον ἀφίκετο· ἠκηκόει γὰρ, ὅτι προσπλέοι Πο-
ς, ἄγων τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς
ν· ὅπως ἀναλάβοι καὶ ταύτας. ἐκ δὲ τούτου
βουλος ὁ Κολυττεὺς ἔχων ναῦς ὀκτὼ ἔπλει ἀπὸ
ς, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις Ἀττικαῖς ναυσὶ ξυμ-
Ὁ δ' Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμη- 27
ιεν προσπλέοιεν τριήρεις ὀκτὼ, ἐμβιβάσας τοὺς
ς ἐς δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, καὶ προσ-
σασθαι κελεύσας, εἴ τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν κατα-
μένων, ἐνήδρευεν ὡς (ἤδη) ἐδύνατο ἀφανέστατα.
ὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν· οἱ δ' ἰδόντες, ἔφευγον.
ν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄριστα πλεού-
ταχύτατα κατειλήφει· παραγγείλας δὲ τοῖς πρω-
ς τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις,
τὰς προεχούσας. ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἰδόν-
ὕστεροι ἁλισκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρωτό-
, ὑπ' ἀθυμίας καὶ . . . τῶν βραδυτέρων ἡλίσκον-

την omittunt. Cf. ad
3. Deinceps ἀναλάβη
m cum B. D. correxi.
ττεὺς] Ald. cum A. C.
τεὺς, I. Br. Cast. cum
αλιτεὺς. Taylor ubique
legendum esse Κολλυ-
ı Commentariis ad De-
em et Aeschinem, quae
st in B.
τινὰς ναύτας] Margo
τοὺς ναύτας cum B.
ledit.
ς ἐνεδεῖτο] Suspicor ad-
optativum fuisse: εἴ τις
οιτο. Cyrop. VI, 3, 1. καὶ
ι ἐνδεόμενος γνοίη.
ρευσεν ὡς ἤδη] Codex
δρευεν dedit: deinceps
emendabat ὡς δή. Co-
3. D. E. ἤδη omittunt.
οἱ δὲ ἰδόντες B. C. D.
ique κατηλήφει C. λήφει
αὐτοῦ B.
πρωτόπλοις] Steph. et
malebant ταῖς, sed sta-
tim sequitur τοὺς πρωτόπλους.
Sic enim ibi legendum recte
censuit Brodaeus pro πρόπλους.
Solus Codex D. τὰς πρόπλους
habet, τοὺς προπόλους B. τοὺς
πρόπλους A. C. E.
τῶν βραδυτέρων] Ante haec
verba Steph. et Leoncl. inserunt
ὑπό. Recte. βραδύτερον habet
E. et pro ἀθυμίας idem ἀπακύας.
Ceterum hanc Antalcidae expeditionem narrat etiam Polyaenus II, 24. Ἀνταλκίδας ἐν
Ἀβύδῳ μετὰ ναυτικοῦ πλείονος
διατρίβων, Ἀττικὰς τριήρεις ὁρμούσας ἐν Τενέδῳ μαθὼν φοβουμένας ἐς Βυζάντιον διαπλεῦσαι
πρὸς Ἰφικράτην, ἀγγείλαντός
τινος, ὡς Ἰφικράτης πολιορκοίη
Χαλκηδονίους φίλους ὄντας, παρήγγειλεν ἀποπλεῖν εἰς Χαλκηδόνα, καὶ ἀναχθεὶς ἐνέδρευσεν
περὶ τὴν Κυζικηνήν. οἱ δὲ ἀπὸ
τῆς Τενέδου τὴν ἀναγωγὴν τὴν
Ἀνταλκίδου πυθόμενοι κατὰ τάχος ἐπειρῶντο πρὸς τὸν Ἰφικρά-

28 το· ὥσθ᾿ ἥλωσαν ἅπασαι. Ἐπεὶ δ᾿ ἦλθον αὐτῷ αἵ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, ἦλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσης ἐγκρατὴς ἦν Τιρίβαζος, ξυνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους· καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἤδη ἀνακεκλημένος, ᾤχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἔγημε τὴν βασιλέως θυγατέρα· ὁ δὴ Ἀνταλκίδας γενομέναις ταῖς

την πλεῖν. ἐπεὶ δ᾿ ἐγένοντο κάτα τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις οὐχ ὁρωμένας, ἀλλ᾿ ἀφανῶς ἐφορμούσας, Ἀνταλκίδας, ἄφνω προσπεσὼν ταῖς Ἀττικαῖς, τὰς μὲν πατέδυσε, τῶν δὲ πλειόνων ἐκράτησεν. Quae cum ille ex bono scriptore, vestigiis veritatis conturbatis, veluti Cacus ille boves, in librum suum abigeret, effecit, ut nihil inde lucis affundi posset Xenophontis narrationi. Iphicrates cum Diotimo obsident Abydi Nicolochum: hos vero iam supra sect. 7. simpliciter τοὺς Ἀθηναίων στρατηγοὺς dixit. Fingebat vero Antalcidas, Chalcedonios, ab Iphicrate obsessos, auxilium suum flagitare: hoc obscure dixit Polyaenus ἀγγείλαντός τινος —. Provehitur igitur versus Propontidem et ad Percotam subsistit; unde fugatus ad Proconnesum, postquam hostes abscesserant, redit ad Abydum, ut naves a Polyxeno adducendas reciperet. Demaenetus igitur, Dionysius, Leontichus et Phanias fuisse videntur in classe sub imperio Iphicratis, qui Nicolochum ad Abydum obsidebat, ὁρμώμενος ἐκ Χεῤῥονήσου, ut supra est §. 7. At vero supra §. 10. Demaenetus cum Chabria in insulam Cyprum auxilio Euagorae profectus esse dicitur; igitur illinc postea devertit in Hellespontum Demaenetus, forte cum ipso Chabria. Accessit deinde Thrasybulus Colyttensis, e Thracia coniuncturus naves suas octo cum Iphicrate, Demaeneto et forte etiam Chabria. Substitisse ad Tenedum, narrat Polyaenus; deinde subito comperto Antalcidae discessu voluisse ad Iphicratem versus Chalcedonem evadere, et incidisse in insidias circa Cyzicenam positas ab Antalcida. Haec vero plane contraria sunt iis, quae narrat Xenophon. Neque enim Chalcedonem, sed Abydum obsidebat Iphicrates; et Antalcidas primum quidem circa Cyzicenam ad Proconnesum substiterat, sed mox inde redierat; et cum a Thracia Thrasybulum advenire comperisset, insidias ei struxit, non circa Cyzicenam, ut ait Polyaenus, sed in ipso aditu Hellesponti, credo, quem ex Tenedo invectus erat Thrasybulus. Nisi Tenedi mentio obsisteret, crederem, Polyaenum ex male intellecto Xenophontis loco sua duxisse.

28. ἦλθον αὐτῷ] A. I. Br. Cast. αὐτοῖς.

ὅσης] Eaedem Edd. ὅσων.

ἀνακεκλημένος] Eaedem ἄρα κεκλημένος ᾤχετο ἄγων. Pharnabazus, amicus Atheniensium, profuit Antalcidae conatibus.

ὁ δὴ] Recte ita emendabat Leonclav. Morus vulgatum δὲ inclusit.

ναυσὶ πλείοσιν ἢ ὀγδοήκοντα ἐκράτει (πάσης) αλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς

ι] Ut spurium notant Leoncl. et omittunt B.

ον] Videntur igitur By-tum tenuisse, unde am importabatur Athe-am scilicet urbem cum insula Thrasybulus Sti-pauco ante tempore ite-perio Atheniensium sub-proditam sibi a civi-rchebio et Heraclide, vero ab Ecphanto. b aliis omissam obiter ; Demosthenes contra m p. 474., ubi agit de as ab una civitate tri-Ecphanto eiusque sociis: ιδόντες ὑμῖν Θάσον καὶ ιεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ἐκβαλόντες καὶ Θρασύβου-αγαγόντες καὶ παρασχόν-ν ὑμῖν τὴν ἑαυτῶν πατρί-ιοι τοῦ γενέσθαι σύμμα-ν περὶ Θράκην τόπον ένοντο. Deinde de Arche-Heraclide, iisdem hono-ictis, pergit, οἱ Βυζάν-παραδόντες Θρασυβούλῳ ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ 'Ελ-τον, ὥστε τὴν δεκάτην θαι, καὶ χρημάτων εὐ-ντας, Λακεδαιμονίους σαι τοιαύτην, οἵαν ὑμῖν ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην· ὶ ταῦτα ἐκπεσόντων, ἔψη-ς ἅπερ φεύγουσιν εὐερ-δι' ὑμᾶς προσῆκε, προξε-εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν ν. Denique paulo post Thasum tunc et Byzan-fuisse Lacedaemoniorum s et amicas, ab Athe-is autem alienas urbes. pore traditi Atheniensi-yzantii ab Archebio et de solus monuit ad De-em Palmerius, sed vir praeclarus plane a vero aberra-vit. Is enim refert narrata a Demosthene ad historiam a Diodoro XIII, 66. traditam, ubi Thasus quidem a Thrasy-bulo, sed Byzantium ab Alcibia-de, prodentibus quibusdam ci-vibus, occupatum refertur. Quae quidem expeditio accura-te narrata fuit a Xenophonte supra libri I. cap. 4. Sed tum Byzantii occupationem nulla pax consecuta est, qualem Athe-nienses vellent habere; nec om-nino post bellum Peloponne-siacum facta fuit ab Athenien-sibus cum Lacedaemoniis pax optabilis, nisi quae Antalci-dae dici solet, qua tandem ex-torserunt Lacedaemoniis et Per-sis pervicacia sua, ut imperium Lemni, Imbri et Scyri sibi re-linquerent intactum. Thrasybu-lum vero cum nominant sim-pliciter scriptores Attici, Sti-riensem, utpote celeberrimum et de Atheniensibus praeclare meritum, intelligi volunt. Thra-sybulum vero Stiriensem iterum occupasse Byzantium, porto-rium locasse publice, et reipu-blicae formam democraticam restituisse, nulla tamen prodi-tionis mentione facta, narravit supra Xenophon IV, 8, 27. Op-portunitate igitur horum loco-rum et redituum portorii usi Athenienses bellum tam diu sustinuerunt, auctore Demo-sthene, donec eas pacis condi-tiones obtinerent, quas vellent. Thasi, a Thrasybulo proditio-ne captae, porro non meminit Xenophon, sed generatim urbes Thraciae vicinaeque regionis imperio Atheniensium subie-ctas memorat IV, 8, 26. De By-zantio recuperato recte Palme-

Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, ἐς δὲ τοὺς ἑαυτῶν
28 Olymp. ξυμμάχους κατῆγεν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι,
98, 1. ὁρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας ναῦς,
φοβούμενοι δὲ, μὴ ὡς πρότερον καταπολεμηθείησαν,
ξυμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου,
πολιορκούμενοι δ' ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ λῃστῶν, διὰ
ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. οἱ δ' αὖ
Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρᾳ μὲν ἐν Λεχαίῳ,
μόρᾳ δ' ἐν Ὀρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς
μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλοιντο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ
ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ
τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. οἵ γε μὴν
Ἀργεῖοι, εἰδότες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς
καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι
σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι ἐς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι
30 ἦσαν. Ὥστ' ἐπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος, παρεῖναι
τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι, ἣν βασιλεὺς εἰρήνην
καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. ἐπεὶ δὲ
ξυνῆλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα
ἀνεγίγνωσκε τὰ γεγραμμένα. εἶχε δὲ ὧδε·
31 Olymp. Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον
98, 2. τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι, κα-

rii opinionem deseruit doctissimus orationis Leptineae interpres, *Fr. Aug. Wolf*, sed Thasum receptam refert ad anteriora tempora. Neque equidem ausim contrarium affirmare. Ulpiani Scholia Ecphantum faciunt Thasiorum *στρατηγόν*: qua vero auctoritate, ignoro. Archebii memorati a Demosthene filium fuisse illum, qui velut Atheniensium studiosus memoratur ab eodem contra Aristocrat. p. 756., censuit idem vir doctus ad Leptineam p. 281. et in Indice.

29. *δ' ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ λῃστῶν*] *δὲ* B. C. D. E. *ὑπὸ τῶν λῃστῶν* B. *Λακαινῶν* D. — deinceps vulgatum *γινώσκοντες* cum B. D. mutavi.

ἰδόντες] Margo Leoncl. *εἰδότες*, quod cum B. C. D. dedi.

30. *καταπέμπει*] Cum B. D. *καταπέμποι* dedi.

ὧδε] Summam formulae pacis repetiit Plutarchus Artaxerx. c. 21. et Diodorus XIV, 110. Pacem hanc anno Xenophonteo XXV. assignavit Dodwell: contra anno XXIV. et Olymp. 98. anno 2. assignandam docuit Corsini Fast. Att. III, p. 293., cum quo sentit Manso III, 2, p. 204.

τῶν νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον· τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις, καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονόμους ἀφεῖναι, πλὴν Λήμνου καὶ Ἴμβρου καὶ Σκύρου· ταύτας δὲ, ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον, εἶναι Ἀθηναίων. ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων καὶ πεζῇ καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν.

32 Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πόλεις· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτα εἴη. ἴτε νῦν, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, καὶ ἐρω-

31. Κλαζομενὰς] Cum Clazomenas inter insulas memoratas ignorarent Steph. et Leonclav., ille quidem τῶν νήσων τὰς κατὰ Κλαζομενὰς, hic vero cum Francisco Porto τῶν νήσων Κλαζομενίας legendum censebat: uterque falsus. Monuit enim Palmerius ad h. l. ex Pausania VII, p. 529., Clazomenarum urbem in continente terra primum conditam fuisse; deinde metu Persarum in insulam transiisse incolas; Alexandrum denique, mole in mare projecta, insulam continenti iunxisse. Molem illam hodieque superstitem vidit descripsitque Chandler Itin. Asiae minoris p. 122. vers. germanicae. Adde locum Aristotelis Politic. V, 2, 12. στασιάζουσι δ' ἐνίοτε καὶ διὰ τοὺς τόπους, ὅταν μὴ εὐφυῶς ἔχῃ ἡ χώρα πρὸς τὸ μίαν πόλιν εἶναι, οἷον ἐν Κλαζομεναῖς οἱ ἐπὶ Χύτρῳ πρὸς τοὺς ἐν νήσῳ, καὶ Κολοφώνιοι καὶ Νοτιεῖς. Manifestiores loci sunt Thucydidis VIII, c. 14. et 23. item 31.

Κύπρον] Hinc Isocrates Paneg. cap. 39. de Euagora tum bellum cum rege gerente: ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἔκδοτός ἐστιν.

Σκύρον] Iterum vulgatum Σκίρον correxi. Easdem insulas exceptas in foedere posuit Andocides p. 96. Factam et confirmatam fuisse hanc pacem archonte Theodoto Olymp. 98, 2., cum Diodoro tradit Polybius I, 6 et Aristides T. III, p. 474.

32. ὀμνῦναι] Cum infra VII, 4, 10. editi libri omnes ὀμνύναι habeant, accentum hic mutavi. [Illius loci auctoritate facile careas. Ubique scribendum — ῦναι, ut scribitur — ἑναι, — ἆναι, — ὀναι. Nam quantitatem ancipitis in omni declinatione ostendit ceterorum verborum in μι analogia. *G. H. S.*]

ὀμνύωσιν] A. I. Br. Cast. ὀμῶσιν.

ἴτε νῦν] Margo Leonclavii ἴτε οὖν.

τᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ
33 ταῦτα ποιήσοιεν, ἔκσπονδοι ἔσονται. Οἱ μὲν δὴ
ᾤχοντο. ὁ δὲ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους
ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθὺς
ἐθύετο. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος
ἐς τὴν Τεγέαν διέπεμπε τῶν μὲν ἱππέων κατὰ τοὺς
περιοίκους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγοὺς
ἐς τὰς πόλεις. πρὶν δὲ αὐτὸν ὁρμηθῆναι ἐκ Τεγέας,
παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι, λέγοντες, ὅτι ἀφιᾶσι τὰς πόλεις
αὐτονόμους· καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε
ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' ἐς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.
34 Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων
φρουράν· ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς
μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργείους, τοῖς δὲ, εἰ μὴ
ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει ἐπ'
αὐτούς. ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ
Ἀργεῖοι, καὶ αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς ἡ τῶν Κορινθίων πόλις
ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταίτιοι τοῦ ἔργου
αὐτοὶ γνόντες, ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι
πολῖται ἑκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγοντας.

35 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη, καὶ ὀμωμόκεσαν αἱ πόλεις
ἐμμένειν τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατέπεμψε βασιλεὺς, ἐκ τούτου
διελύθη μὲν τὰ πεζικὰ, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ
στρατεύματα. Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ, καὶ Ἀθηναίοις
καὶ τοῖς ξυμμάχοις οὑτωσὶ μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον

33. κατὰ τοὺς περιοίκους] Leoncl. καὶ τοὺς περιοίκους corrigebat. Verum si loca similia IV, 2, 13. III, 5, 7. V, 2, 7. V, 4, 37. comparaveris, videbis, nihil mutatione opus esse: et Weiske τοὺς περιοίκους incolas vicorum Tegeae subiectos, πόλεις civitates vicinas sui iuris interpretatur.

Βοιωτικὰς] Margo Leonclav. Βοιωτίας, quam formam, monente Wolfio, restitui: altera enim uno in hoc loco est.

34. ἐπ' αὐτούς] Margo Leonclav. πρὸς αὐτούς.

ἀπῆλθον] recepti ab Atheniensibus, ut docui supra ad IV, 2, 23.

35. οὕτως ἡ] Leoncl. et Steph. emendabant οὑτωσὶ, probante Weiskio, aut οὕτως — αὕτη ἡ. contra Morus sequens αὕτη inclusit. Codex E. ἡ omittit, B. οὕτω habet.

καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι τειχῶν αὕτη πρώτη
ἡ ἐγένετο. Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιῤῥόπως 36
ἐναντίοις πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πολὺ
δέστεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης
μένης· προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασι-
καταπεμφθείσης εἰρήνης, καὶ τὴν αὐτονομίαν
πόλεσι πράττοντες, προσέλαβον μὲν ξύμμαχον
θον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς
ίδας πόλεις ἐποίησαν, οὗπερ πάλαι ἐπεθύμουν.
αν δὲ καὶ Ἀργείους Κόρινθον σφετεριζομένους,
ἀν φήναντες ἐπ' αὐτοὺς, εἰ μὴ ἐξίοιεν ἐκ Κο-
ν.

CAPUT II.

Ὄυτων δὲ προκεχωρηκότων, ὡς ἐβούλοντο, ἔδο- 1
ποῖς, ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ξυμμάχων ἐπέκειντο,
οῖς πολεμίοις εὐμενέστεροι ἦσαν, ἢ τῇ Λακεδαί-
τούτους κολάσαι, καὶ κατασκευάσαι, ὥστε μὴ
θαι ἀπιστεῖν. πρῶτον μὲν οὖν πέμψαντες ὡς

ἐπικυδέστεροι] Castal.
επιπηδέστεροι, vitiose. De-
ἐκ omittunt A. I. Bryl.

τάται — γενόμενοι] Codd.
γινόμενοι. qui tuebantur
commune, et impedie-
quo minus aliqui contra
onditiones facerent. Galli
solent hodie *Garans*.
ἔδοξεν] Rem de Man-
bus egregie et pragma-
rat Diod. XV, 5. Man-
s vero ab Atheniensibus
frustra petiisse, idem
Xenophon etiam hac in
ne studium in Lacedae-
nimium prodidit. Bel-
ntra Mantineenses sus-
ad Olymp. 98. annum
it Diodorus XV, 5., qui
monios ait ne duo
annos servasse foedus
pacis commune, quod ad annum Olymp. 98. secundum retulerat. Ex quo loco apparet, initia belli contra Mantineenses gesti, hoc est, legationem Mantineam missam et altercationes, incidisse in annum 3. Olympiad. 98. ipsum vero bellum eodem, ut saepe, retulit Diodorus, ne res continuas, annis et oratione discerptas, obscuraret. Quae mea opinio si vera est, induciarum etiam tempus, de quo paulo post, aliter definiendum erit. Dodwellus tamen ipsum bellum Olymp. 98. anno 3. attribuit, miratus tamen, duos fere pacis annos a Lacedaemoniis observatos dici.

ἐνέκειντο] Non dubitavi, comparato loco simillimo VI, 5, 35., ἐπέκειντο, *infesti erant*, scribere.

ὥστε μὴ δύνασθαι] B. C. D.

τοὺς Μαντινέας, ἐκέλευσαν αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν, λέγοντες, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειαν ἄλλως αὐτοῖς,
2 μὴ ξὺν τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. Αἰσθάνεσθαι γὰρ ἔφασαν, καὶ ὡς σῖτον ἐξέπεμπον τοῖς Ἀργείοις, σφῶν αὐτοῖς πολεμούντων· καὶ ὡς ἔστι μὲν ὅτε οὐδὲ συστρατεύοιεν, ἐκεχειρίαν προφασιζόμενοι· ὁπότε δὲ καὶ ἀκολουθοῖεν, ὡς κακῶς συστρατεύοιεν. ἔτι δὲ γιγνώσκειν ἔφασαν φθονοῦντας μὲν αὐτούς, εἴ τι σφίσιν ἀγαθὸν γίγνοιτο· ἐφηδομένους δ', εἴ τις συμφορὰ προσπίπτοι. ἐλέγοντο δὲ καὶ αἱ σπονδαὶ ἐξεληλυθέναι τοῖς Μαντινεῦσι τούτῳ τῷ ἔτει, αἱ μετὰ τὴν ἐν Μαν-
3 τινείᾳ μάχην τριακονταετεῖς γενόμεναι. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τείχη, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτούς. Ἀγησίλαος μὲν οὖν ἐδεήθη τῆς πόλεως

E. δύναιντο. Credo, librarium ὡς μὴ δύναιντο voluisse dare. deinceps πρὸς τοὺς Μαντινέας B. habet.

λέγοντες, ὡς] B. C. D. E. ὅτι habent. Ad sequens γενέσθαι intellige ἄν, ut futuri significationem habeat. [Sed cf. not. ad Theocrit. XXVII, 60. *G. H. S.*]

2. ὡς κακῶς] Antea enim tamquam Arcadum fortissimos Mantineenses εἰώθεσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν ταῖς μάχαις παραστάτας ἔχειν καὶ πιστοτάτους τῶν συμμάχων, auctore Diodoro XV, 12.

τριακονταετεῖς] Proelium in regione Mantineensi commissum descripsit Thucydides V, 64. 66 seqq., recte monente Dodwello. Verum Morus difficultatem inde aliquam exsculpsit, quod Thucydides c. 79. illo quidem tempore foedus in annos 50 factum narret. Igitur malebat locum nostrum interpretari: foedus, quod post illam pugnam nunc fuerat tricennale, triginta annos nunc quidem duraverat: sed ita vim facit verbo ἐξεληλυθέναι, quod interpretationem istam non fe[rt]. Atque alias fuisse et diversas quae Mantineensibus datae fu[e]rint invitis, inducias, recte [e] h. l. colligit Dodwell; atq[ue] adeo biennio post inducias, cu[m] Argivis in quinquaginta anno[s] factas, has demum cum Mantineensibus pactas fuisse, ex eo coniicit, quod hoc demum ann[o] Olymp. 98, 2. elapsas dixit Xenophon inducias illas tricennales, a quo retro ad annum secundum Olympiadis 90. anni numerantur ad minimum 32. Eadem fere contra Morum monuit Koeppen.

3. ἐπεὶ δὲ οὐκ] B. D. E. ἐπεὶ δ' οὐκ. Archidamo, patri Agesilai, tum, cum, terrae motu Sparta conturbata, Messenii cum Helotibus insurrexerant contra Spartanos, Mantineenses opem tulerant. Vide Diodorum XI, 63. 64. Ceterum Codd. B. D. E. αὐτοῦ ἡ τῶν Μαντινέων πόλις πολλὰ ὑπηρ. soli B. E. ὑπηρετήκοι dederunt pro vulgato ὑπηρετήκει.

κι αὐτὸν ταύτης τῆς στρατηγίας, λέγων, ὅτι τῷ
αὐτοῦ πολλὰ ὑπηρετήκοι ἡ τῶν Μαντινέων πόλις
'ς πρὸς Μεσσήνην πολέμοις· Ἀγησίπολις δὲ ἐξή-
τὴν φρουρὰν, καὶ μάλα Παυσανίου, τοῦ πατρὸς
, φιλικῶς ἔχοντος πρὸς τοὺς ἐν Μαντινείᾳ τοῦ
προστάτας. Ὡς δὲ ἐνέβαλε, πρῶτον Olymp. 4
τὴν γῆν ἐδῄου. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ οὕτω 98, 3.
ουν τὰ τείχη, τάφρον ὤρυττε κύκλῳ περὶ τὴν
, τοῖς μὲν ἡμίσεσι τῶν στρατιωτῶν προκαθη-
σὺν τοῖς ὅπλοις τῶν ταφρευόντων, τοῖς δὲ
ἐν ἐργαζομένοις. ἐπεὶ δὲ ἐξείργαστο ἡ τάφρος,
ῶς ἤδη κύκλῳ τεῖχος περὶ τὴν πόλιν ᾠκοδόμησεν.
ενος δὲ, ὅτι ὁ σῖτος ἐν τῇ πόλει πολὺς ἐνείη,
ίας γενομένης τῷ πρόσθεν ἔτει, καὶ νομίσας, χαλε-
εσθαι, εἰ δεήσοι πολὺν χρόνον τρύχειν στρατείαις
πόλιν καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἀπέχωσε τὸν ῥέοντα
ὸν διὰ τῆς πόλεως, μάλ' ὄντα εὐμεγέθη. Ἐμ- 5

ἐνέβαλε — οὐδὲ οὕτω] ἐνέβαλλε. B. C. D. οὐδ'

ηθημένοις] Ita scripsit
Comment. Gr. L. p.
'ulgo et Codd. B. C. D.
σκαθημένοις. Deinceps
ἡμίσεσιν Codd. 5.
;] Hoc verbum deest in
ryl. Castal. Qui primus
Codicum B. D. auctori-
ecutus recte fecit: alio-
vior emendandi via erat
legendo. Ita infra in
ne Phliuntis cap. 3, 22.
τειχισμένος κύκλος. Dein-
ilgatum εἴη e Codd. B.
uxi.
ι] Ita recte A. I. Bryl.
Reliquae habent δεήσει.
τῷ πρόσθεν ἔτει pessime
lus de huius ipsius anni,
llum gestum est, messe
tatur, Dorici anni divi-
causatus, quam Xeno-
numerandis annis non
sequitur. Ante messis hornae tempus bellum hoc coepisse et ad auctumnum protractum fuisse, arguit haec prioris anni messis, et Diodori XV, 12. verba, χειμῶνος ἐνστάντος. Unde pluviis increverat fluvius. Recte quoque Manso contra Dodwellum haec veri anni Xenophontei 26. et Olympiadis 98. anno 3. assignavit p. 204.

στρατείαις] Ita Steph. pro στρατιαῖς, quamquam vulgatam defendit Morus. στρατείᾳ dedit Weiske.

διὰ τῆς πόλεως] Fluvio nomen fuit Ophis, auctore Pausania VIII, 8. sed is ait, eum fluere παρὰ τὴν νῦν πόλιν, itaque situs Mantineae, postquam ab Epaminonda fuit restituta, mutatus erat, forte ob hoc ipsum infortunium. Diodorus XV, 11. de ipso hoc tempore narrans, tamen τὸν παρὰ τὴν Μαντίνειαν ποταμὸν appellat, eumque in-

φραχθείσης δὲ τῆς ἀποῤῥοίας, ᾔρετο τὸ ὕδωρ ὑπέρ τε τῶν ὑπὸ ταῖς οἰκίαις καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῷ τείχει θεμελίων. βρεχομένων δὲ τῶν κάτω πλίνθων, καὶ προδιδουσῶν τὰς ἄνω, τὸ μὲν πρῶτον ἐῤῥήγνυτο τὸ τεῖχος, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκλίνετο. οἱ δὲ χρόνον μέν τινα ξύλα ἀντήρειδον, καὶ ἀντεμηχανῶντο, ὡς μὴ πίπτοι ὁ πύργος· ἐπεὶ δὲ ἡττῶντο τοῦ ὕδατος, δείσαντες, μὴ πεσόντος πη τοῦ κύκλῳ τείχους, δορυάλωτοι γένοιντο, ὡμολόγουν περιαιρήσειν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔφασαν σπείσεσθαι, εἰ μὴ καὶ διοικοῖντο κατὰ κώμας. οἱ δ' αὖ νομίσαντες ἀνάγκην εἶναι, ξυνέφασαν καὶ 6 ταῦτα ποιήσειν. Οἰομένων δὲ ἀποθανεῖσθαι τῶν ἀργολιζόντων, καὶ τῶν τοῦ δήμου προστατῶν, διεπράξατο ὁ πατὴρ παρὰ τοῦ Ἀγησιπόλιδος, ἀσφάλειαν αὐτοῖς γενέσθαι, ἀπαλλαττομένοις ἐκ τῆς πόλεως,

crevisse ait auctumnalibus pluviis. Ceterum idem narrat, Agin cum exercitu se ad τὴν Τεγεάτιδα convertisse, καὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπε πρὸς τὴν Μαντινικὴν, περὶ οὗπερ ὡς τὰ πολλὰ βλάπτοντος, ὁποτέρωσε ἂν ἐσπίπτῃ, Μαντινῆς καὶ Τεγεᾶται πολεμοῦσι. An de eodem fluvio est, de quo Xenophon?

5. ὑπὸ ταῖς οἰκίαις] Domos suburbanas intelligi, aut mendum subesse putabat Fr. Portus, sine causa. Deinceps articulum ante τείχει omittunt A. I. Br. Cast. cum Codice A.

πλίνθων] Pausanias l. c. pugnam ante obsessionem memorat, et recte monet, crudos lateres intelligi, qui in aqua tam facile diffluant, quam in sole cera. Graeci scilicet lateres crudos ad aedificiorum inferiores partes adhibebant, ut ad Memorabilia annotavi. Eodem olim artificio Cimon urbem Eionem, ad Strymonem positam, expugnaverat, teste Pausan. l. c. Sallustius Historiarum 3. apud Nonium p. 65. b.: quasi par in oppido festinatio et ingens terror erat, ne ex latere nova munimenta madore infirmarentur: nam omnia oppidi stagnabant redundantibus cloacis adverso aestu maris.

ἀντεμηχανῶντο] Margo Leonclav. ἐμηχανῶντο cum B. C. D. E. deinceps solus B. habet πεσόντος τοῦ κύκλου. Cf. IV, 4, 11. Quis πύργος singulari numero dicatur, non intelligo. Denique vulgatum πείσεσθαι cum Schaefero in σπείσεσθαι mutavi.

6. ἀργολιζόντων] Ita recte scripsit Steph. pro ἀργυρολογιζόντων. Mantineenses fere semper ab Argivorum partibus stetisse, apparet ex superioribus et iis, quae habet Thucydides V, 29.

ὁ πατὴρ] Pausanias, qui Tegeae exsul vixit, usque ad hoc tempus igitur. Deinceps ἔσπεισαν B. C. D. E. habent.

τα οὖσι. καὶ ἀμφοτέρωθεν μὲν τῆς ὁδοῦ, ἀρ-
ι ἀπὸ τῶν πυλῶν, ἔχοντες τὰ δόρατα οἱ Λακε-
νιοι, ἔστησαν, θεώμενοι τοὺς ἐξιόντας· καὶ
τες αὐτοὺς ὅμως ἀπείχοντο αὐτῶν ῥᾷον, ἢ οἱ
τοι τῶν Μαντινέων. καὶ τοῦτο μὲν εἰρήσθω
εκμήριον πειθαρχίας. Ἐκ δὲ τούτου καθῃρέθη 7
ὸ τεῖχος, διῳκίσθη δὲ ἡ Μαντίνεια τετραχῇ,
ερ τὸ ἀρχαῖον ᾤκουν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον
ο, ὅτι τὰς μὲν ὑπαρχούσας οἰκίας ἔδει καθαι-
ἄλλας δὲ οἰκοδομεῖν· ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὰς
ἐγγύτερον μὲν ᾤκουν τῶν χωρίων, ὄντων
περὶ τὰς κώμας, ἀριστοκρατίᾳ δ' ἐχρῶντο,
ιγμένοι δ' ἦσαν τῶν βαρέων δημαγωγῶν, ἥδοντο
πεπραγμένοις. καὶ ἔπεμπον μὲν αὐτοῖς οἱ Λακε-

ῳκίσθη δὲ ἡ — τετραχῇ] B. C. D. E. δ' ἡ habent. μετοικῆσαι πάντας εἰς ας πέντε κώμας, ἐξ ὧν Μαντίνειαν τὸ παλαιὸν αν. Isocrates Panegyr. ἣν δὲ Μαντινέων πόλιν ον. ἐποίησαν. Idem de g. 264. Μαντινέας διῴ- Diodorus Ephorum se- tur, ex quo Harpocra- ilit, ὅτι εἰς πέντε κώμας ντινέων διῴκισαν πόλιν μόνιοι. Dissensum ita Wesseling ad Diodo- t ex Pausania admone- esipolin paucis quibus- rmisisse, ut ibi habi- ubi Mantinea steterat; ı dici possunt per quin- :os dispersi Mantineen- jue eodem modo habi- ntea credere oportet, ı unum locum congre- Iantineam ampliassent, iodorus remigrasse ait nses in antiquos quin- os, unde deinde coive- ntineam.

τὸ ἀρχαῖον ᾤκουν] Strabo V, p. 31. Sieb. Μαντίνεια μὲν ἐκ πέντε δήμων ὑπ' Ἀργείων συνῳκίσθη, Τεγέα δὲ ἐξ ἐννέα, ἐκ τοσούτων δὲ καὶ Ἡραία ὑπὸ Κλεομβρότου ἢ ὑπὸ Κλεωνύμου· ὡς δ' αὔτως Αἰγιαὶ ἐξ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ δήμων συνεπολίσθη. Vides, etiam hic δήμους et κώμας dici eadem significatione. Hinc magistratus civitatum Doricarum δημιουργοὶ vocati. De antiqua Mantineensium democratia confer Aristotelis Polit. VI, 2, 2. Thucyd. V, 47.

μὲν ᾤκουν] I. Br. Castal. μὴν ᾤκουν. In sequentibus χωρία sunt agri, pascua etc. Ceterum vide, quam studiose Xenophon de Mantineensium calamitate, velut optabili, iudicet, in qua reliqui scriptores merito Lacedaemoniorum crudelitatem accusant. Non mirum igitur, Athenienses, cognito Xenophontis animo et iudicio de forma democratic areipublicae suae, exsilio eum, veluti civem perniciosum, multasse.

28 το· ὥσθ' ἥλωσαν ἅπασαι. Ἐπεὶ δ' ἦλθον αὐτῷ αἵ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, ἦλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας, ὅσης ἐγκρατὴς ἦν Τιρίβαζος, ξυνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους· καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει· ὁ δὲ Φαρνάβαζος ἤδη ἀνακεκλημένος, ᾤχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἔγημε τὴν βασιλέως θυγατέρα· ὁ δὴ Ἀνταλκίδας γενομέναις ταῖς

την πλεῖν. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις οὐχ ὁρωμένας, ἀλλ' ἀφανῶς ἐφορμούσας, Ἀνταλκίδας, ἄφνω προσπεσὼν ταῖς Ἀττικαῖς, τὰς μὲν κατέδυσε, τῶν δὲ πλειόνων ἐκράτησεν. Quae cum ille ex bono scriptore, vestigiis veritatis conturbatis, veluti Cacus ille boves, in librum suum abigeret, effecit, ut nihil inde lucis affundi posset Xenophontis narrationi. Iphicrates cum Diotimo obsident Abydi Nicolochum: hos vero iam supra sect. 7. simpliciter τοὺς Ἀθηναίων στρατηγοὺς dixit. Fingebat vero Antalcidas, Chalcedonios, ab Iphicrate obsessos, auxilium suum flagitare: hoc obscure dixit Polyaenus ἀγγείλαντός τινος —. Provehitur igitur versus Propontidem et ad Percotam subsistit; unde fugatus ad Proconnesum, postquam hostes abscesserant, redit ad Abydum, ut naves a Polyxeno adducendas reciperet. Demaenetus igitur, Dionysius, Leontichus et Phanias fuisse videntur in classe sub imperio Iphicratis, qui Nicolochum ad Abydum obsidebat, ὁρμώμενος ἐκ Χεῤῥονήσου, ut supra est §. 7. At vero supra §. 10. Demaenetus cum Chabria in insulam Cyprum auxilio Euagorae profectus esse dicitur; igitur illinc postea devertit in Hellespontum Demaenetus, forte cum ipso Chabria. Accessit deinde Thrasybulus Colyttensis e Thracia coniuncturus naves suas octo cum Iphicrate, Demaeneto et forte etiam Chabria. Substitisse ad Tenedum, narrat Polyaenus; deinde subito comperto Antalcidae discessu voluisse ad Iphicratem versus Chalcedonem evadere, et incidisse in insidias circa Cyzicenam positas ab Antalcida. Haec vero plane contraria sunt iis quae narrat Xenophon. Neque enim Chalcedonem, sed Abydum obsidebat Iphicrates; et Antalcidas primum quidem circa Cyzicenam ad Proconnesum substiterat, sed mox inde redierat et cum a Thracia Thrasybulum advenire comperisset, insidias ei struxit, non circa Cyzicenam, ut ait Polyaenus, sed in ipso aditu Hellesponti, credo, in quem ex Tenedo invectus erat Thrasybulus. Nisi Tenedi mentio obsisteret, crederem, Polyaenum ex male intellecto Xenophontis loco sua duxisse.

28. ἦλθον αὐτῷ] A. I. Br. Cast. αὐτοῖς.
ὅσης] Eaedem Edd. ὅσων.
ἀνακεκλημένος] Eaedem ἅμα κεκλημένος ᾤχετο ἄγων. Pharnabazus, amicus Atheniensium, profuit Antalcidae conatibus.
ὁ δὴ] Recte ita emendabat Leonclav. Morus vulgatum δὲ inclusit.

ς ναυσὶ πλείοσιν ἢ ὀγδοήκοντα ἐκράτει (πάσης) θαλάττης· ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς

ις] Ut spurium notant t Leoncl. et omittunt B.

του] Videntur igitur By- n tum tenuisse, unde tum importabatur Athe- Eam scilicet urbem cum insula Thrasybulus Sti- pauco ante tempore ite- nperio Atheniensium sub- ;, proditam sibi a civi- Archebio et Heraclide, n vero ab Ecphanto. ab aliis omissam obiter it Demosthenes contra em p. 474., ubi agit de bus ab una civitate tri- Ecphanto eiusque sociis: ›αδόντες ὑμῖν Θάσον καὶ κεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ἐκβαλόντες καὶ Θρασύβου- σαγαγόντες καὶ παρασχόν- λην ὑμῖν τὴν ἑαυτῶν πατρί- ἴτιοι τοῦ γενέσθαι σύμμα- ὸν περὶ Θράκην τόπον γένοντο. Deinde de Arche- Heraclide, iisdem hono- auctis, pergit, οἱ Βυζάν- παραδόντες Θρασυβούλῳ ς ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ Ἑλ- ντου, ὥστε τὴν δεκάτην σθαι, καὶ χρημάτων εὐ- αντας, Λακεδαιμονίους σασι τοιαύτην, οἵαν ὑμῖν , ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην· τὰ ταῦτα ἐκπεσόντων, ἐψη- θε ἅπερ φεύγουσιν εὐερ- δι' ὑμᾶς προσῆκε, προξε- εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν ων. Denique paulo post Thasum tunc et Byzan- fuisse Lacedaemoniorum as et amicas, ab Athe- bus autem alienas urbes. mpore traditi Atheniensi- Byzantii ab Archebio et lide solus monuit ad De- enem Palmerius, sed vir praeclarus plane a vero aberra- vit. Is enim refert narrata a Demosthene ad historiam a Diodoro XIII, 66. traditam, ubi Thasus quidem a Thrasy- bulo, sed Byzantium ab Alcibia- de, prodentibus quibusdam ci- vibus, occupatum refertur. Quae quidem expeditio accura- te narrata fuit a Xenophonte supra libri I. cap. 4. Sed tum Byzantii occupationem nulla pax consecuta est, qualem Athe- nienses vellent habere; nec om- nino post bellum Peloponne- siacum facta fuit ab Athenien- sibus cum Lacedaemoniis pax optabilis, nisi quae Antalci- dae dici solet, qua tandem ex- torserunt Lacedaemoniis et Per- sis pervicacia sua, ut imperium Lemni, Imbri et Scyri sibi re- linquerent intactum. Thrasybu- lum vero cum nominant sim- pliciter scriptores Attici, Sti- riensem, utpote celeberrimum et de Atheniensibus praeclare meritum, intelligi volunt. Thra- sybulum vero Stiriensem iterum occupasse Byzantium, porto- rium locasse publice, et reipu- blicae formam democraticam restituisse, nulla tamen prodi- tionis mentione facta, narravit supra Xenophon IV, 8, 27. Op- portunitate igitur horum loco- rum et redituum portorii usi Athenienses bellum tam diu sustinuerunt, auctore Demo- sthene, donec eas pacis condi- tiones obtinerent, quas vellent. Thasi, a Thrasybulo proditio- ne captae, porro non meminit Xenophon, sed generatim urbes Thraciae vicinaeque regionis imperio Atheniensium subie- ctas memorat IV, 8, 26. De By- zantio recuperato recte Palme-

Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, ἐς δὲ τοὺς ἑαυτῶν
29 Olymp. ξυμμάχους κατῆγεν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι,
98⅔. ὁρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας ναῦς, φοβούμενοι δὲ, μὴ, ὡς πρότερον, καταπολεμηθείησαν, ξυμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δ' ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ λῃστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι, φρουροῦντες μόρᾳ μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρᾳ δ' ἐν Ὀρχομενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλοιντο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ, οἵ γε μὴν Ἀργεῖοι, εἰδότες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι ἐς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι
30 ἦσαν. Ὥστ' ἐπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τιρίβαζος, παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι, ἣν βασιλεὺς εἰρήνην καταπέμποι, ταχέως πάντες παρεγένοντο. ἐπεὶ δὲ ξυνῆλθον, ἐπιδείξας ὁ Τιρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα ἀνεγίγνωσκε τὰ γεγραμμένα. εἶχε δὲ ὧδε·
31 Olymp. Ἀρταξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον,
98, 2. τὰς μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ

rii opinionem deseruit doctissimus orationis Leptineae interpres, *Fr. Aug. Wolf*, sed Thasum receptam refert ad anteriora tempora. Neque equidem ausim contrarium affirmare. Ulpiani Scholia Ecphantum faciunt Thasiorum στρατηγόν: qua vero auctoritate, ignoro. Archebii memorati a Demosthene filium fuisse illum, qui velut Atheniensium studiosus memoratur ab eodem contra Aristocrat. p. 756., censuit idem vir doctus ad Leptineam p. 281. et in Indice.

29. δ' ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ λῃστῶν] δὲ B. C. D. E. ὑπὸ τῶν λῃστῶν B. Λακώνων D. deinceps vulgatum γινώσκοντες cum B. D. mutavi.

ἰδόντες] Margo Leonclav. εἰδότες, quod cum B. C. D. dedi.

30. καταπέμπει] Cum B. D. καταπέμποι dedi.

ὧδε] Summam formulae pacis repetiit Plutarchus Artaxerx. c. 21. et Diodorus XIV, 110. Pacem hanc anno Xenophonteo XXV. assignavit Dodwell: contra anno XXIV. et Olymp. 98. anno 2. assignandam docuit Corsini Fast. Att. III, p. 293., cum quo sentit Manso III, 2, p. 204.

νήσων Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον· τὰς δὲ ἄλλας
νίδας πόλεις, καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονό-
ἀφεῖναι, πλὴν Λήμνου καὶ Ἴμβρου καὶ Σκύρου·
ς δὲ, ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον, εἶναι Ἀθηναίων.
ροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην μὴ δέχονται, τούτοις
πολεμήσω μετὰ τῶν ταῦτα βουλομένων καὶ πεζῇ
ατὰ θάλατταν, καὶ ναυσὶ καὶ χρήμασιν.
Ἀκούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις 32
γελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πόλεις· καὶ οἱ μὲν
πάντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θη-
ήξίουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνύναι. ὁ δὲ
λαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ
σιν, ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτο-
ς εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. οἱ δὲ
Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα
ταῦτα εἴη. Ἴτε νῦν, ἔφη ὁ Ἀγησίλαος, καὶ ἐρω-
θι.

Κλαζομενὰς] Cum Cla- inter insulas memora- ment Steph. et Leon- ille quidem τῶν νήσων τὰς Κλαζομενὰς, hic vero cum Porto τῶν νήσων ...νίας legendum cense- terque falsus. Monuit Palmerius ad h. l. ex Pau- VII, p. 529., Clazomena- rbem in continente terra conditam fuisse; dein- Persarum in insulam incolas; Alexandrum e, mole in mare pro- insulam continenti iun- Molem illam hodieque item vidit descripsitque ler Itin. Asiae minoris . vers. germanicae. Ad- Aristotelis Politic. V, στασιάζουσι δ' ἐνίοτε καὶ τόπους, ὅταν μὴ εὐ- ῃ ἡ χώρα πρὸς τὸ μίαν ναι, οἷον ἐν Κλαζομεναῖς Χύτρῳ πρὸς τοὺς ἐν νήσῳ, λοφώνιοι καὶ Νοτιεῖς. Manifestiores loci sunt Thucydidis VIII, c. 14. et 23. item 31.

Κύπρον] Hinc Isocrates Paneg. cap. 39. de Euagora tum bellum cum rege gerente: ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἔκδοτός ἐστιν.

Σκύρου] Iterum vulgatum Σκίρου correxi. Easdem insulas exceptas in foedere posuit Andocides p. 96. Factam et confirmatam fuisse hanc pacem archonte Theodoto Olymp. 98, 2., cum Diodoro tradit Polybius I, 6 et Aristides T. III, p. 474.

32. ὀμνῦναι] Cum infra VII, 4, 10. editi libri omnes ὀμνύναι habeant, accentum hic mutavi. [Illius loci auctoritate facile careas. Ubique scribendum — ύναι, ut scribitur — ἑναι, — ἀναι, — όναι. Nam quantitatem ancipitis in omni declinatione ostendit ceterorum verborum in μι analogia. G. H. S.]

ὀμνύωσιν] A. I. Br. Cast. ὀμῶσιν.

ἴτε νῦν] Margo Leonclavii ἴτε οὖν.

τᾶτε· ἀπαγγέλλετε δ' αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι, εἰ μὴ
33 ταῦτα ποιήσοιεν, ἔκσπονδοι ἔσονται. Οἱ μὲν δὴ
ᾤχοντο. ὁ δὲ Ἀγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους
ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς ἐφόρους εὐθὺς
ἐθύετο. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος
ἐς τὴν Τεγέαν διέπεμπε τῶν μὲν ἱππέων κατὰ τοὺς
περιοίκους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγοὺς
ἐς τὰς πόλεις. πρὶν δὲ αὐτὸν ὁρμηθῆναι ἐκ Τεγέας,
παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι, λέγοντες, ὅτι ἀφιᾶσι τὰς πόλεις
αὐτονόμους· καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε
ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' ἐς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγ-
κάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτίας πόλεις.
34 Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων
φρουράν· ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς
μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργείους, τοῖς δὲ, εἰ μὴ
ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει ἐπ'
αὐτούς. ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ
Ἀργεῖοι, καὶ αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς ἡ τῶν Κορινθίων πόλις
ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταίτιοι τοῦ ἔργου,
αὐτοὶ γνόντες, ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι
πολῖται ἑκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγοντας.
35 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη, καὶ ὀμωμόκεσαν αἱ πόλεις
ἐμμένειν τῇ εἰρήνῃ, ἣν κατέπεμψε βασιλεύς, ἐκ τούτου
διελύθη μὲν τὰ πεζικὰ, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ
στρατεύματα. Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ, καὶ Ἀθηναίοις
καὶ τοῖς ξυμμάχοις οὑτωσὶ μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον

33. κατὰ τοὺς περιοίκους] Leoncl. καὶ τοὺς περιοίκους corrigebat. Verum si loca similia IV, 2, 13. III, 5, 7. V, 2, 7. V, 4, 37. comparaveris, videbis, nihil mutatione opus esse: et Weiske τοὺς περιοίκους incolas vicorum Tegeae subiectos, πόλεις civitates vicinas sui iuris interpretatur.

Βοιωτικὰς] Margo Leonclav. Βοιωτίας, quam formam, monente Wolfio, restitui: altera enim uno in hoc loco est.

34. ἐπ' αὐτούς] Margo Leonclav. πρὸς αὐτούς.

ἀπῆλθον] recepti ab Atheniensibus, ut docui supra ad IV, 2, 23.

35. οὕτως ἡ] Leoncl. et Steph. emendabant οὑτωσὶ, probante Weiskio, aut οὕτως — αὕτη ἡ. contra Morus sequens αὕτη inclusit. Codex E. ἡ omittit, B. οὕτω habet.

καθαιρέσεως τῶν Ἀθήνησι τειχῶν αὕτη πρώτη ἡ ἐγένετο. Ἐν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιῤῥόπως 36 ἐναντίοις πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πολὺ δέστεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ἀνταλκίδου εἰρήνης μένης· προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασι- καταπεμφθείσης εἰρήνης, καὶ τὴν αὐτονομίαν πόλεσι πράττοντες, προσέλαβον μὲν ξύμμαχον θον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς ίδας πόλεις ἐποίησαν, οὗπερ πάλαι ἐπεθύμουν. ων δὲ καὶ Ἀργείους Κόρινθον σφετεριζομένους, ὰν φήναντες ἐπ' αὐτούς, εἰ μὴ ἐξίοιεν ἐκ Κο- υ.

CAPUT II.

Τούτων δὲ προκεχωρηκότων, ὡς ἐβούλοντο, ἔδο- 1 ντοῖς, ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ξυμμάχων ἐπέκειντο, οῖς πολεμίοις εὐμενέστεροι ἦσαν, ἢ τῇ Λακεδαι- τούτους κολάσαι, καὶ κατασκευάσαι, ὥστε μὴ θαι ἀπιστεῖν. πρῶτον μὲν οὖν πέμψαντες ὡς

. ἐπιχυδέστεροι] Castal. ἐπικηδέστεροι, vitiose. De- ὰς omittunt A. I. Bryl.

τάται — γενόμενοι] Codd. γινόμενοι. qui tuebantur commune, et impedie- quo minus aliqui contra onditiones facerent. Galli solent hodie *Garans*.

ἔδοξεν] Rem de Man- ibus egregie et pragma- rrat Diod. XV, 5. Man- es vero ab Atheniensibus n frustra petiisse, idem Xenophon etiam hac in one studium in Lacedae- nimium prodidit. Bel- ontra Mantineenses sus- ad Olymp. 98. annum lit Diodorus XV, 5., qui emonios ait ne duo annos servasse foedus pacis commune, quod ad annum Olymp. 98. secundum retulerat. Ex quo loco apparet, initia belli contra Mantineenses gesti, hoc est, legationem Mantineam missam et altercationes, incidisse in annum 3. Olympiad. 98. ipsum vero bellum eodem, ut saepe, retulit Diodorus, ne res continuas, annis et oratione discerptas, obscuraret. Quae mea opinio si vera est, induciarum etiam tempus, de quo paulo post, aliter definiendum erit. Dodwellus tamen ipsum bellum Olymp. 98. anno 3. attribuit, miratus tamen, duos fere pacis annos a Lacedaemoniis observatos dici.

ἐνέκειντο] Non dubitavi, comparato loco simillimo VI, 5, 35., ἐπέκειντο, *infesti erant*, scribere.

ὥστε μὴ δύνασθαι] B. C. D.

τοὺς Μαντινέας, ἐκέλευσαν αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν, λέγοντες, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειαν ἄλλως αὐτοῖς
2 μὴ ξὺν τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. Αἰσθάνεσθαι γὰρ ἔφασαν, καὶ ὡς σῖτον ἐξέπεμπον τοῖς Ἀργείοις, σφῶν αὐτοῖς πολεμούντων· καὶ ὡς ἔστι μὲν ὅτε οὐδὲ συστρατεύοιεν, ἐκεχειρίαν προφασιζόμενοι· ὁπότε δὲ καὶ ἀκολουθοῖεν, ὡς κακῶς συστρατεύοιεν. ἔτι δὲ γιγνώσκειν ἔφασαν φθονοῦντας μὲν αὐτούς, εἴ τι σφίσιν ἀγαθὸν γίγνοιτο· ἐφηδομένους δ', εἴ τις συμφορὰ προσπίπτοι. ἐλέγοντο δὲ καὶ αἱ σπονδαὶ ἐξεληλυθέναι τοῖς Μαντινεῦσι τούτῳ τῷ ἔτει, αἱ μετὰ τὴν ἐν Μαν-
3 τινείᾳ μάχην τριακονταετεῖς γενόμεναι. Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τείχη, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτούς. Ἀγησίλαος μὲν οὖν ἐδεήθη τῆς πόλεως

E. δύναιντο. Credo, librarium ὡς μὴ δύναιντο voluisse dare. deinceps πρὸς τοὺς Μαντινέας B. habet.

λέγοντες, ὡς] B. C. D. E. ὅτι habent. Ad sequens γενέσθαι intellige ἄν, ut futuri significationem habeat. [Sed cf. not. ad Theocrit. XXVII, 60. *G. H. S.*]

2. ὡς κακῶς] Antea enim tamquam Arcadum fortissimos Mantineenses εἰώθεσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν ταῖς μάχαις παραστάτας ἔχειν καὶ πιστοτάτους τῶν συμμάχων, auctore Diodoro XV, 12.

τριακονταετεῖς] Proelium in regione Mantineensi commissum descripsit Thucydides V, 64. 66 seqq., recte monente Dodwello. Verum Morus difficultatem inde aliquam exsculpsit, quod Thucydides c. 79. illo quidem tempore foedus in annos 50 factum narret. Igitur malebat locum nostrum interpretari: foedus, quod post illam pugnam nunc fuerat tricennale, triginta annos nunc quidem duraverat: sed ita vim facit verbo ἐξεληλυθέναι, quod interpretationem istam non fert. Atque alias fuisse et diversas, quae Mantineensibus datae fuerint invitis, inducias, recte h. l. colligit Dodwell; atque adeo biennio post inducias, cum Argivis in quinquaginta annos factas, has demum cum Mantineensibus pactas fuisse, ex coniicit, quod hoc demum anno Olymp. 98, 2. elapsas dixit Xenophon inducias illas tricennales, a quo retro ad annum secundum Olympiadis 90. anni numerantur ad minimum 32. Eadem fere contra Morum monuit Koeppen.

3. ἐπεὶ δὲ οὐκ] B. D. E. ἐπεὶ δ' οὐκ. Archidamo, patri Agesilai, tum, cum, terrae motu Sparta conturbata, Messenii cum Helotibus insurrexerant contra Spartanos, Mantineenses opem tulerant. Vide Diodorum XI, 63. 64. Ceterum Codd. B. D. E. αὐτοῦ ἡ τῶν Μαντινέων πόλις πολλὰ ὑπηρ. soli B. E. ὑπηρετήκοι dederunt pro vulgato ὑπηρετήκει.

αὐτὸν ταύτης τῆς στρατηγίας, λέγων, ὅτι τῷ
αὐτοῦ πολλὰ ὑπηρετήκοι ἡ τῶν Μαντινέων πόλις
πρὸς Μεσσήνην πολέμοις· Ἀγησίπολις δὲ ἐξή-
ν φρουρὰν, καὶ μάλα Παυσανίου, τοῦ πατρὸς
φιλικῶς ἔχοντος πρὸς τοὺς ἐν Μαντινείᾳ τοῦ
προστάτας. Ὡς δὲ ἐνέβαλε, πρῶτον Olymp. 4
ν γῆν ἐδῄου. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ οὕτω 98, 3.
ν τὰ τείχη, τάφρον ὤρυττε κύκλῳ περὶ τὴν
τοῖς μὲν ἡμίσεσι τῶν στρατιωτῶν προκαθη-
σὺν τοῖς ὅπλοις τῶν ταφρευόντων, τοῖς δὲ
ἐργαζομένοις. ἐπεὶ δὲ ἐξείργαστο ἡ τάφρος,
ς ἤδη κύκλῳ τεῖχος περὶ τὴν πόλιν ᾠκοδόμησεν.
νος δὲ, ὅτι ὁ σῖτος ἐν τῇ πόλει πολὺς ἐνείη,
ς γενομένης τῷ πρόσθεν ἔτει, καὶ νομίσας, χαλε-
σθαι, εἰ δεήσοι πολὺν χρόνον τρύχειν στρατείαις
πόλιν καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἀπέχωσε τὸν ῥέοντα
διὰ τῆς πόλεως, μάλ' ὄντα εὐμεγέθη. Ἐμ- 5

νέβαλε — οὐδὲ οὕτω] βάλλε. B. C. D. οὐδ'

ημένοις] Ita scripsit Comment. Gr. L. p. go et Codd. B. C. D. καθημένοις. Deinceps μίσεσιν Codd. 5.
Hoc verbum deest in l. Castal. Qui primus Codicum B. D. auctoritatus recte fecit: aliorum emendandi via erat egendo. Ita infra in Phliuntis cap. 3, 22. ηχισμένος κύκλος. Deinpatum εἴη e Codd. B. d.
Ita recte A. I. Bryl. Reliquae habent δεήσει. πρόσθεν ἔτει pessime de huius ipsius anni, um gestum est, messe itur, Dorici anni divisusatus, quam Xenonumerandis annis non sequitur. Ante messis hornae tempus bellum hoc coepisse et ad auctumnum protractum fuisse, arguit haec prioris anni messis, et Diodori XV, 12. verba, χειμῶνος ἐνστάντος. Unde pluviis increverat fluvius. Recte quoque Manso contra Dodwellum haec veri anni Xenophontei 26. et Olympiadis 98. anno 3. assignavit p. 204.

στρατείαις] Ita Steph. pro στρατιαῖς, quamquam vulgatam defendit Morus. στρατείᾳ dedit Weiske.

διὰ τῆς πόλεως] Fluvio nomen fuit Ophis, auctore Pausania VIII, 8. sed is ait, eum fluere παρὰ τὴν νῦν πόλιν, itaque situs Mantineae, postquam ab Epaminonda fuit restituta, mutatus erat, forte ob hoc ipsum infortunium. Diodorus XV, 11. de ipso hoc tempore narrans, tamen τὸν παρὰ τὴν Μαντίνειαν ποταμὸν appellat, eumque in-

φραχθείσης δὲ τῆς ἀποῤῥοίας, ἤρετο τὸ ὕδωρ ὑπέρ τε τῶν ὑπὸ ταῖς οἰκίαις καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῷ τείχει θεμελίων. βρεχομένων δὲ τῶν κάτω πλίνθων, καὶ προδιδουσῶν τὰς ἄνω, τὸ μὲν πρῶτον ἐῤῥήγνυτο τὸ τεῖχος, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκλίνετο. οἱ δὲ χρόνον μέν τινα ξύλα ἀντήρειδον, καὶ ἀντεμηχανῶντο, ὡς μὴ πίπτοι ὁ πύργος· ἐπεὶ δὲ ἡττῶντο τοῦ ὕδατος, δείσαντες, μὴ πεσόντος πη τοῦ κύκλῳ τείχους, δορυάλωτοι γένοιντο, ὡμολόγουν περιαιρήσειν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἔφασαν σπείσεσθαι, εἰ μὴ καὶ διοικοῖντο κατὰ κώμας. οἱ δ' αὖ νομίσαντες ἀνάγκην εἶναι, ξυνέφασαν καὶ 6 ταῦτα ποιήσειν. Οἰομένων δὲ ἀποθανεῖσθαι τῶν ἀργολιζόντων, καὶ τῶν τοῦ δήμου προστατῶν, διεπράξατο ὁ πατὴρ παρὰ τοῦ Ἀγησιπόλιδος, ἀσφάλειαν αὐτοῖς γενέσθαι, ἀπαλλαττομένοις ἐκ τῆς πόλεως,

crevisse ait auctumnalibus pluviis. Ceterum idem narrat, Agin cum exercitu se ad τὴν Τεγεᾶτιδα convertisse, καὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπε πρὸς τὴν Μαντινικήν, περὶ οὗπερ ὡς τὰ πολλὰ βλάπτοντος, ὁποτέρωσε ἂν ἐσπίπτῃ, Μαντινῆς καὶ Τεγεᾶται πολεμοῦσι. An de eodem fluvio est, de quo Xenophon?

5. ὑπὸ ταῖς οἰκίαις] Domos suburbanas intelligi, aut mendum subesse putabat Fr. Portus, sine causa. Deinceps articulum ante τείχει omittunt A. I. Br. Cast. cum Codice A.

πλίνθων] Pausanias l. c. pugnam ante obsessionem memorat, et recte monet, crudos lateres intelligi, qui in aqua tam facile diffluant, quam in sole cera. Graeci scilicet lateres crudos ad aedificiorum inferiores partes adhibebant, ut ad Memorabilia annotavi. Eodem olim artificio Cimon urbem Eionem, ad Strymonem positam, expugnaverat, teste Pausan. l. c. Sallustius Historiarum 3. apud Nonium p. 65. b.: quasi par in oppido festinatio et ingens terror erat, ne ex latere nova munimenta madore infirmarentur: nam omnia oppidi stagnabant redundantibus cloacis adverso aestu maris.

ἀντεμηχανῶντο] Margo Leonclav. ἐμηχανῶντο cum B. C. D. E. deinceps solus B. habet πεσόντος τοῦ κύκλου. Cf. IV, 4, 11. Quis πύργος singulari numero dicatur, non intelligo. Denique vulgatum πείσεσθαι cum Schaefero in σπείσεσθαι mutavi.

6. ἀργολιζόντων] Ita recte scripsit Steph. pro ἀργυρολογιζόντων. Mantineenses fere semper ab Argivorum partibus stetisse, apparet ex superioribus et iis, quae habet Thucydides V, 29.

ὁ πατὴρ] Pausanias, qui Tegeae exsul vixit, usque ad hoc tempus igitur. Deinceps ἔσπεισαν B. C. D. E. habent.

κα οὖσι. καὶ ἀμφοτέρωθεν μὲν τῆς ὁδοῦ, ἀρ-
ι ἀπὸ τῶν πυλῶν, ἔχοντες τὰ δόρατα οἱ Λακε-
ιοι, ἔστησαν, θεώμενοι τοὺς ἐξιόντας· καὶ
τες αὐτοὺς ὅμως ἀπείχοντο αὐτῶν ῥᾷον, ἢ οἱ
οι τῶν Μαντινέων. καὶ τοῦτο μὲν εἰρήσθω
εκμήριον πειθαρχίας. Ἐκ δὲ τούτου καθῃρέθη 7
τεῖχος, διῳκίσθη δὲ ἡ Μαντίνεια τετραχῇ,
ρ τὸ ἀρχαῖον ᾤκουν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον
ο, ὅτι τὰς μὲν ὑπαρχούσας οἰκίας ἔδει καθαι-
ἄλλας δὲ οἰκοδομεῖν· ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὰς
ἐγγύτερον μὲν ᾤκουν τῶν χωρίων, ὄντων
περὶ τὰς κώμας, ἀριστοκρατίᾳ δ' ἐχρῶντο,
γμένοι δ' ἦσαν τῶν βαρέων δημαγωγῶν, ἥδοντο
πεπραγμένοις. καὶ ἔπεμπον μὲν αὐτοῖς οἱ Λακε-

ῳκίσθη δὲ ἡ — τετραχῇ]
I. C. D. E. δ' ἡ habent.
μετοικῆσαι πάντας εἰς
κώμας πέντε κώμας, ἐξ ὧν
Μαντίνειαν τὸ παλαιὸν
αν. Isocrates Panegyr.
ἣν δὲ Μαντινέων πόλιν
ιν. ἐποίησαν. Idem de
ξ. 264. Μαντινέας διῴ-
Diodorus Ephorum se-
tur, ex quo Harpocra-
dit, ὅτι εἰς πέντε κώμας
ντινέων διῴκισαν πόλιν
ιόνιοι. Dissensum ita
Wesseling ad Diodo-
ex Pausania admone-
sipolin paucis quibus-
rmisisse, ut ibi habi-
ubi Mantinea steterat;
. dici possunt per quin-
os dispersi Mantineen-
ue eodem modo habi-
ıtea credere oportet,
unum locum congre-
antineam ampliassent,
odorus remigrasse ait
uses in antiquos quin-
ıs, unde deinde coive-
ıtineam.

τὸ ἀρχαῖον ᾤκουν] Strabo V, p. 31. Sieb. Μαντίνεια μὲν ἐκ πέντε δήμων ὑπ' Ἀργείων συνῳκίσθη, Τεγέα δὲ ἐξ ἐννέα, ἐκ τοσούτων δὲ καὶ Ἡραία ὑπὸ Κλεομβρότου ἢ ὑπὸ Κλεωνύμου· ὡς δ' αὔτως Αἰγιαὶ ἐξ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ δήμων συνεπολίσθη. Vides, etiam hic δήμους et κώμας dici eadem significatione. Hinc magistratus civitatum Doricarum δημιουργοὶ vocati. De antiqua Mantineensium democratia confer Aristotelis Polit. VI, 2, 2. Thucyd. V, 47.

μὲν ᾤκουν] I. Br. Castal. μὴν ᾤκουν. In sequentibus χωρία sunt agri, pascua etc. Ceterum vide, quam studiose Xenophon de Mantineensium calamitate, velut optabili, iudicet, in qua reliqui scriptores merito Lacedaemoniorum crudelitatem accusant. Non mirum igitur, Athenienses, cognito Xenophontis animo et iudicio de forma democratic areipublicae suae, exsilio eum, veluti civem perniciosum, multasse.

δαιμόνιοι οὐ καθ' ἕνα, ἀλλὰ κατὰ κώμην ἑκάστην ξεναγόν. ξυνεστρατεύοντο δ' ἐκ τῶν κωμῶν πολὺ προθυμότερον, ἢ ὅτε ἐδημοκρατοῦντο. Καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ Μαντινείας οὕτω διεπέπρακτο, σοφωτέρων γενομένων ταύτῃ γε τῶν ἀνθρώπων, τὸ μὴ διὰ τειχῶν ποταμὸν ποιεῖσθαι.

8 Olymp. 99½. *Οἱ δ' ἐκ Φλιοῦντος φεύγοντες, αἰσθόμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπισκοποῦντας τοὺς ξυμμάχους, ὁποῖοί τινες ἕκαστοι ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῖς ἐγεγένηντο, καιρὸν ἡγησάμενοι, ἐπορεύθησαν ἐς Λακεδαίμονα, καὶ ἐδίδασκον, ὡς, ἕως μὲν σφεῖς οἴκοι ἦσαν, ἐδέχετό τε ἡ πόλις τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὸ τεῖχος, καὶ συνεστρατεύοντο, ὅποι ἡγοῖντο· ἐπεὶ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἐξέβαλον, ὡς ἕπεσθαι μὲν οὐδαμοῦ ἐθέλοιεν, μόνους δὲ πάντων ἀνθρώπων Λακεδαιμο-*

οὐ καθ' ἕνα] Fr. Portus emendabat *οὐχ ἕνα*. Male. Est enim h. l.: non mittebant singulos, sed quatuor vicis totidem *ξεναγούς*. Monuit recte Weiske. Contra Morus *καθ' ἓν* scribi voluit, quod tamquam *καθ' ἓν οὖσι* scriptum interpretatur *non ut olim in unam civitatem collectis*. Comparavit Xenophontis locum infra V, 2, 16. *τῆς Βοιωτίας ἐπιμεληθῆναι, μὴ καθ' ἓν εἴη*. Dionysius Halicarnass. Archaeol. VIII, p. 1518. ed. Reisk. *καθ' ἕνα πάντες γενόμενοι κοινὸν ἐκφέρουσι πόλεμον*. Sed sana sunt omnia. Pro *κώμην* deinceps A. I. Br. Cast. *γνώμην*.

ἐδημοκρατοῦντο] Hoc verborum lenocinio tegere conatur X. insidias Lacedaemoniorum, quas exponit Diodorus XV, 19. *τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα συσκευασάμενοι καὶ τῶν πόλεων τὰς μὲν πειθοῖ προσαγόμενοι, τὰς δὲ διὰ τῆς τῶν φυγάδων καθόδου βίᾳ χειρούμενοι, φανερῶς ἤδη τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος εἰς ἑαυτοὺς μεθιστᾶσι παρὰ τὰς κοινὰς συνθήκας τὰς ἐπ' Ἀνταλκίδα*.

σοφωτέρων — τῷ μὴ — ποιεῖσθαι] Si verba *σοφ. γενομένων* mutes in *διδαχθέντων*, quae idem significant, facilius senties, sequens *τῷ* cum Codice Y mutandum in *τὸ* esse. Ceterum etiam hinc patet, fluvium Ophin transiisse urbem, non iuxta fluxisse, quod ait Diodorus.

8. *Φλιοῦντος — αἰσθόμενοι*] Codex B. *Φιλοῦντας*. idem cum D. *αἰσθανόμενοι* habet.

ξυμμάχους] In Stephan. Leonclav. est *τῶν ξυμμάχων ὁποῖοι*. B. D. E. *τῶν συμμάχων* habent.

ἐς τὸ τεῖχος] Articulum *τὸ* omittunt A. I. Br. Cast. cum Codice A. Deinceps Castal. *ἡγοῦντο*. C. E. *ὅπῃ*.

σφᾶς αὐτοὺς] Steph. et Leonclav. *αὐτοὶ* cum Codice E.

οὐδαμῶς] Margo Leoncl. *οὐδαμοῦ* cum B. C. D. E. ut supra *ὅποι ἡγοῖντο*.

οὐ δέχοιντο εἴσω τῶν πυλῶν. Ἀκούσασι δὴ 9
τοῖς ἐφόροις ἄξιον ἔδοξεν ἐπιστροφῆς εἶναι. καὶ
τες πρὸς τὴν τῶν Φλιασίων πόλιν ἔλεγον, ὡς
ιὲν οἱ φυγάδες τῇ Λακεδαιμονίων πόλει εἶεν,
ντες δ' οὐδὲν φεύγοιεν. ἀξιοῦν δ' ἔφασαν, μὴ
ἀνάγκης, ἀλλὰ παρ' ἑκόντων διαπράξασθαι κατελ-
ὑτούς. ἃ δὴ ἀκούσαντες οἱ Φλιάσιοι, ἔδεισαν,
στρατεύσαιντο ἐπ' αὐτούς, τῶν ἔνδοθεν παρείη-
νες ἐς τὴν πόλιν αὐτούς· καὶ γὰρ συγγενεῖς
ἔνδον ἦσαν τῶν φευγόντων, καὶ ἄλλως εὐμε-
καὶ, οἷα δὴ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι, νεωτέρων
ἐπιθυμοῦντες πραγμάτων, κατάγειν ἐβούλοντο
γήν. Τοιαῦτα μὲν δὴ φοβηθέντες ἐψηφίσαντο 10
χεσθαι τοὺς φυγάδας, καὶ ἐκείνοις μὲν ἀποδοῦ-
ἐμφανῆ κτήματα, τοὺς δὲ τὰ ἐκείνων πριαμέ-
κ δημοσίου τὴν τιμὴν ἀπολαβεῖν· εἰ δέ τι ἀμφί-
πρὸς ἀλλήλους γίγνοιτο, δίκῃ διακριθῆναι. Καὶ
μὲν αὖ περὶ τῶν Φλιασίων φυγάδων ἐν ἐκείνῳ
ῳ ἐπέπρακτο.

Ἀκάνθου δὲ καὶ Ἀπολλωνίας, Olymp. 11
μέγισται τῶν περὶ Ὄλυνθον πόλεων, 99¾.
ς ἀφίκοντο ἐς Λακεδαίμονα. ἀκούσαντες δὲ οἱ
, ὧν ἕνεκα ἧκον, προσήγαγον αὐτοὺς πρός τε

Ἀκούσασι δὴ] Margo
. ἀκούσασι μὲν οὖν.
. δὲ, B. D. E. οὖν ha-

ρεσάν] A. I. Bryl. Cast.
ν. B. παρίησαν. dein-
τοὺς εἰς τὴν πόλιν B.
Verbum παρείησαν de-
a παρίημι, sed vereor,
vera sit.
υγήν] i. e. τοὺς φυγά-
Platonis Legg. III, p.
. τὰς τότε φυγὰς recte
od. Voss. pro τοὺς τότε
. In Plutarchi Philo-
16. τὰς μὲν φυγὰς κατ-
εἰς τὴν πόλιν e Codd.
restitue, ubi τοὺς φυγάδας edi-
dit Coray quoque.

10. τοὺς — πριαμένους] Ita
recte Steph. et Leoncl. in mar-
gine emendant vulgatum τοῖς
πριαμένοις, quod tamen tenent
Codices Pariss. omnes.

11. πρέσβεις] Diodorus XV,
19. bellum adversus Olynthios
gestum narrat, nulla legationis
huius facta mentione. Contra
Amyntam ait Lacedaemoniis
persuasisse, ut bellum contra
Olynthios susciperent. Dein-
ceps δ' οἱ ἔφοροι habent B.
C. D.

τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς συμμάχους. ἔνθα δὴ Κλειγένης Ἀκάνθιος ἔλεξεν·

12 Ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι, οἰόμεθα, λανθάνειν ὑμᾶς πρᾶγμα φυόμενον ἐν τῇ Ἑλλάδι. ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης μεγίστη πόλις Ὄλυνθος, σχεδὸν πάντες ἐπίστασθε. οὗτοι τῶν πόλεων προσηγάγοντο ἔστιν ἃς, ἐφ' ᾧ τε τοῖς αὐτοῖς χρῆσθαι νόμοις καὶ συμπολιτεύειν· ἔπειτα δὲ καὶ τῶν μειζόνων προσέλαβόν τινας. ἐκ δὲ τούτου ἐπεχείρησαν καὶ τὰς τῆς Μακεδονίας πόλεις ἐλευθεροῦν ἀπὸ Ἀμύντου, τοῦ βασιλέως Μακεδόνων. 13 Ἐπεὶ δὲ εἰσήκουσαν αἱ ἐγγύτατα αὐτῶν, ταχὺ καὶ ἐπὶ τὰς πόῤῥω καὶ μείζους ἐπορεύοντο· καὶ κατελίπομεν ἡμεῖς ἔχοντας ἤδη ἄλλας τε πολλὰς καὶ Πέλλαν, ἥπερ μεγίστη τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων. καὶ Ἀμύνταν δὲ αἰσθανόμεθα ἀποχωροῦντά τε ἐκ τῶν πόλεων, καὶ ὅσον οὐκ ἐκπεπτωκότα ἤδη ἐκ πάσης Μακεδονίας. πέμψαντες δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς Ἀπολλωνιάτας οἱ Ὀλύνθιοι, προεῖπον ἡμῖν, ὅτι, εἰ μὴ παρεσόμεθα συστρατευσόμενοι, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴοιεν. 14 Ἡμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, βουλόμεθα μὲν τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι,

12. *καὶ οἱ σύμμαχοι*] Codd. B. D. E. *οἱ* omittunt, ut est sect. 18.

οὗτοι] Scilicet *Ὀλύνθιοι*, quod latet in nomine urbis. Sequens *ἔστιν ἃς* omittunt B. C. D. E. *ἐφ' ὧν τε* B. *νόμοις τοῖς αὐτοῖς* B. C. D. E. denique *τοῦ Μακεδ. βασιλέως* B. D.

13. *εἰσήκουσαν*] Stephanus usitatius *ὑπήκουσαν* malebat substituere. Sed *εἰσακούειν* ita esse apud Thucydidem I, 126. III, 4. monuit Morus. Deinceps *ᾐσθανόμεθα* B. D. *μὲν αἰσθανόμεθα* E. habent.

ἀπάσης] Margo Leonclav. *ἐκ πάσης* cum Codice B. Diodorus l. c. *τῷ δήμῳ τῶν Ὀλυνθίων δωρησάμενος πολλὴν τῆς ὁμόρου χώρας διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας, τὸ μὲν πρῶτον ὁ δῆμος τῶν Ὀλυνθίων τὰς προσόδους ἐλάμβανε τὰς ἐκ τῆς δοθείσης χώρας, μετὰ δὲ ταῦτ' ἀνελπίστως τοῦ βασιλέως ἀναλαβόντος αὐτὴν καὶ τὴν ὅλην ἀρχὴν ἀνακτησαμένου, οἱ μὲν Ὀλύνθιοι τὴν χώραν ἀπαιτηθέντες οὐχ οἷοι ἦσαν ἀποδιδόναι· διόπερ Ἀμύντας ἰδίαν τε δύναμιν συνεστήσατο καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ποιησάμενος συμμάχους ἔπεισεν* etc. Cf. Isocratis Archidam. p. 184. Societatem cum Amynta contractam videbimus infra sect. 37.

συστρατευόμενοι] In Steph. et Leonclav. est *συστρατευσόμενοι*, quod B. quoque habet.

αὐτοπολῖται εἶναι· εἰ μέντοι μὴ βοηθήσει τις,
η καὶ ἡμῖν μετ' ἐκείνων γίγνεσθαι. καίτοι νῦν
ῃ αὐτοῖς εἰσιν ὁπλῖται μὲν οὐκ ἐλάττους ὀκτακο-
πελτασταὶ δὲ πολὺ πλείους ἢ τοσοῦτοι· ἱππεῖς
νεοι, ἐὰν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν γενώμεθα, ἔσονται
ς ἢ χίλιοι. Κατελίπομεν δὲ καὶ Ἀθηναίων καὶ 15
ῶν πρέσβεις ἤδη αὐτόθι. ἠκούομεν δὲ, ὡς καὶ
ς Ὀλυνθίοις ἐψηφισμένον εἴη, συμπέμπειν
ις ἐς ταύτας τὰς πόλεις περὶ συμμαχίας. καίτοι
ταύτῃ δύναμις προσγενήσεται τῇ τε Ἀθηναίων
ηβαίων ἰσχύϊ, ὁρᾶτε, ἔφη, ὅπως μὴ οὐκέτι
ύσμαχα ἐκεῖνα ἔσται ὑμῖν. Ἐπεὶ δὲ καὶ Ποτί-
ἔχουσιν, ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης οὖσαν,
ε, καὶ τὰς ἐντὸς ταύτης πόλεις ὑπηκόους ἔσε-
αὐτῶν. τεκμήριον δέ τι ἔστω ὑμῖν καὶ τοῦτο,
σχυρῶς αὗται αἱ πόλεις πεφόβηνται· μάλιστα
μισοῦσαι τοὺς Ὀλυνθίους ὅμως οὐκ ἐτόλμησαν
ἡμῶν πρεσβείας πέμπειν, διδαξούσας ταῦτα.
ἔνατε δὲ καὶ τόδε, πῶς εἰκὸς, ὑμᾶς τῆς μὲν 16
ίας ἐπιμεληθῆναι, ὅπως μὴ καθ' ἓν εἴη, πολὺ δὲ
ως ἀθροιζομένης δυνάμεως ἀμελῆσαι, καὶ ταύτης
ατὰ γῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλατταν ἰσχυρᾶς
μένης. τί γὰρ δὴ καὶ ἐμποδὼν, ὅπου ξύλα μὲν
γήσιμα ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἐστὶ, χρημάτων δὲ

. αὐτοπολῖται] Vulgatum πολῖται cum Valesio et ... correxi. Thucydides αὐτόνομοι καὶ αὐτοπό- ... αὐτῶν ἔχοντες. Dein- vulgatum βοηθήσοι e C. cum Schaefero correxi. ... βοηθήσῃ habet. postea ... ᾶς A. I. Br. Cast. ... οι νῦν γ' ἤδη] Vulgatum ... ίνυν γε δὴ auctore Wolfio ... Sequens ὀκτακοσίων in ... χιλίων probabiliter mu- ... censuit Mitford History ... esce T. VI, p. 113. ed. ... 1797. De copiis Olynthiorum compara Demosthenis Or. de falsa legat. p. 425.

15. ἐκεῖνα ἔσται ὑμῖν] B. D. E. ἔσται ἐκεῖνα ὑμῖν.

ἔστω] Steph. et Leonclaviana addunt ὑμῖν cum B. D.

16. ἰσχυρᾶς] Ita emendavit Brodaeus, atque edidit Cast. Steph. Leoncl. cum B. D. pro vulgato ἰσχυρῶς, quod habent A. C. Pro γενομένης dedi γιγνομένης, ut praecedens oratio, ubi est ἀθροιζομένης, et sequens conveniat. γενησομένης maluit Weiske. Fortasse etiam ἂν γενομένης scriptum fuit.

πρόσοδοι ἐκ πολλῶν μὲν λιμένων, πολλῶν δὲ ἐμπορίων· πολυανθρωπία γε μὴν διὰ τὴν πολυσιτίαν ὑπάρχει; 17 ἀλλὰ μὴν καὶ γείτονές εἰσιν αὐτοῖς Θρᾷκες οἱ ἀβασίλευτοι, οἳ θεραπεύουσι μὲν καὶ νῦν ἤδη τοὺς Ὀλυνθίους· εἰ δὲ ὑπ' ἐκείνους ἔσονται, πολλὴ καὶ αὕτη δύναμις προσγένοιτ' ἂν αὐτοῖς. Τούτων γε μὴν ἀκολουθούντων, καὶ τὰ ἐν τῷ Παγγαίῳ χρύσεια χεῖρα ἂν αὐτοῖς ἤδη ὀρέγοι. Καὶ τούτων ἡμεῖς οὐδὲν λέγομεν ὅ τι οὐ καὶ ἐν τῷ τῶν Ὀλυνθίων δήμῳ μυριόλεκτόν ἐστι. 18 Τό γε μὴν φρόνημα αὐτῶν τί ἄν τις λέγοι; καὶ γὰρ ἴσως ὁ θεὸς ἐποίησεν ἅμα τῷ δύνασθαι καὶ τὰ φρονήματα αὔξεσθαι τῶν ἀνθρώπων. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ ξύμμαχοι, ἐξαγγέλλομεν, ὅτι τἀκεῖ οὕτως ἔχει· ὑμεῖς δὲ βουλεύεσθε, εἰ δοκεῖ ἄξια ἐπιμελείας εἶναι. Δεῖ γε μὴν ὑμᾶς καὶ τόδε εἰδέναι, ὡς; ἣν εἰρήκαμεν δύναμιν μεγάλην οὖσαν, οὔπω δυσπάλαιστός τις ἐστίν· αἱ γὰρ ἄκουσαι τῶν

πολλῶν δὲ] Steph. et Leoncl. ἐκ πολλῶν δὲ. Codex B. δ' ἐμπορίων.

πολυσιτίαν ὑπάρχει] Codex E. πολυσυντέλειαν, B. παρέχει habent.

17. γείτονές εἰσιν] Codex B. γ' interponit. Deinceps ὑπ' ἐκείνοις malim. Postea τούτων μὴν, omisso γε, B. D.

Θρᾶκες οἱ ἀβασίλευτοι] quos Thucydides II, 29. μέρος αὐτόνομον Θρᾳκῶν dixit, ubi habitationes eorum accuratius designavit.

Παγγαίῳ] Antiquissima haec metalla fuisse, arguit, quod Plinius VII, sect. 57. et Clemens Stromat. I, p. 307. Cadmum Phoenicem narrant auri metalla et conflaturam ad Pangaeum montem reperisse. Fuerunt haud procul Crenides urbs, postea Philippi nomine insignis, qui opportunitate metalli, egregie exculti, usus est ad bella, teste Diodoro XVI, 8. et Strabone VII, p. 511. In colle Dionysi erant auri metalla, ἄσυλα dicta, prope Philippos, narrante Appiano B. Civil. IV, 106. Aurum recrescere, ex vulgari traditione narrat Auctor Mirabil. Acusm. c. 42. Philippicum aurum pro χρυσεῖον dixit Plinius XXXVII, sect. 15. — In A. I. Br. Cast. Steph. est male Παγκαίῳ.

ἤδη ὀρέγοι] Ita addito ἤδη cum Leoncl. Steph. B. D. E. ὀρέγει A. cum A. I. Br. Cast. allicere ad se vere interpretatur Weiske ὀρέγειν χεῖρα.

μυριόλεκτον] Vulgatum μυριολεκτῶν ex Polluce VI, 206. emendavit Brodaeus, et rectum edidit Br. Cast.

18. ἴσως ὁ θεὸς] B. D. E. ὁ θεὸς ἴσως. Deinceps οὕτω τἀκεῖ ἔχει B. D. denique τις post δυσπάλαιστος omittunt A. B. D.

πόλεων τῆς πολιτείας κοινωνοῦσαι, αὗται, ἄν τι ἴδωσιν ἀντίπαλον, ταχὺ ἀποστήσονται· εἰ μέντοι συγκλεισθήσονται ταῖς τε ἐπιγαμίαις καὶ ἐγκτήσεσι παρ' ἀλλήλαις, ἃς ἐψηφισμένοι εἰσί, καὶ γνώσονται, ὅτι μετὰ τῶν κρατούντων ἕπεσθαι κερδαλέον ἐστίν, ὥσπερ Ἀρκάδες, ὅταν μεθ' ὑμῶν ἴωσι, τά τε αὑτῶν σώζουσι, καὶ τὰ ἀλλότρια ἁρπάζουσιν, ἴσως οὐκέθ' ὁμοίως εὔλυτα ἔσται. 19

Λεχθέντων δὲ τούτων, ἐδίδοσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς συμμάχοις λόγον, καὶ ἐκέλευον συμβουλεύειν, ὅ τι γιγνώσκει τις ἄριστον τῇ Πελοποννήσῳ καὶ τοῖς συμμάχοις. ἐκ τούτου μέντοι πολλοὶ μὲν ξυνηγόρευον στρατιὰν ποιεῖν, μάλιστα δὲ οἱ βουλόμενοι χαρίζεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ἔδοξε πέμπειν ἐς τοὺς μυρίους ξύνταγμα (ἐς) ἑκάστην πόλιν. Λόγοι δὲ ἐγένοντο, ἀργύριόν τε ἀντ' ἀνδρῶν ἐξεῖναι διδόναι τῇ βουλο- 20 21

19. ταῖς τε ἐπιγαμίαις] Ita Codex C. cum Leoncl. et Steph. Vulgo τε deerat. Deinceps παρ' ἀλλήλοις B. D. E., quod ferri potest, si cives intelliguntur. Sed distincte παρ' ἀλλήλαις scribendum.

20. στρατιὰν] Leonclav. correxit, approbante Stephano, στρατείαν. Sed Morus recte monet, ita esse debere ποιεῖσθαι. Ipse στρατιὰν ποιεῖν interpretatur: exercitum cogere.

χαρίζεσθαι] Ald. Iunt. χαρίεσθαι cum Codice A. χαρ. βουλόμενοι habet C.

ἐς τοὺς μυρίους] Solus Codex B. τὸ τοὺς μυρίους. D. πέμπειν τοὺς εἰς τοὺς Ἀκανθίους σύνταγμα. Steph. edidit τὸ ἐς τοὺς μυρίους ξύνταγμα ἑκάστην πόλιν, quem refellere conatus est Leoncl. sed τὸ ἐς τοὺς μυρίους ξ. defendit Aemil. Portus. Alterum ἐς Morus inclusit, et locum interpretatur: decretum est, ut quaelibet civitas certam militum manum (ξύνταγμα) mitteret ad conficiendum numerum decem millium. Infra sect. 36. est de Lacedaemoniis: τὴν δ' ἐς τοὺς μυρίους ξύνταξιν αὐτοί τε (ἅπαντες) ξυνεξέπεμπον, καὶ ἐς τὰς συμμαχίδας πόλεις σκυτάλας διέπεμπον, κελεύοντες ἀκολουθεῖν Τελευτίᾳ κατὰ τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. Infra VI, 2, 3. συνετάττοντο εἰς ἑξήκοντα ναῦς ἀπ' αὐτῆς τε τῆς Λακεδαίμονος καὶ Κορίνθου καὶ Λευκάδος καὶ Ἀμβρακίας et cet. Agesilai 1, 7. ἐς ἑξακισχιλίους δὲ τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων. Hinc ὁ συντεταγμένος VI, 4, 11. dicitur evocatus. Diodorus XV, 19. οἱ Λακεδαιμόνιοι κατέλεξαν στρατιώτας ἔκ τε τῶν πολιτῶν καὶ παρὰ τῶν συμμάχων τοὺς ἅπαντας ὑπὲρ μυρίους· παραδόντες δὲ τὴν δύναμιν Φοιβίδᾳ προσέταξαν συμμαχεῖν τῷ Ἀμύντᾳ καὶ μετ' ἐκείνου πολεμῆσαι τοὺς Ὀλυνθίους.

μένῃ τῶν πόλεων, τριώβολον Αἰγιναῖον κατ' ἄνδρα· ἱππέας τε εἴ τις παρέχοι, (ἀντὶ) τεττάρων ὁπλιτῶν τὸν μισθὸν τῷ ἱππεῖ δίδοσθαι· εἰ δέ τις τῶν πόλεων ἐκλίποι τὴν στρατιάν, ἐξεῖναι τοῖς Λακεδαιμονίοις
23 ἐπιζημιοῦν στατῆρι κατὰ τὸν ἄνδρα τῆς ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἔδοξεν, ἀναστάντες οἱ Ἀκάνθιοι πάλιν ἐδίδασκον, ὡς ταῦτα καλὰ μὲν εἴη τὰ ψηφίσματα, οὐ μέντοι δυνατὰ ταχὺ περανθῆναι. βέλτιον οὖν ἔφασαν εἶναι, ἐν ᾧ αὕτη ἡ παρασκευὴ ἀθροίζοιτο, ὡς τάχιστα ἄνδρα ἐξελθεῖν ἄρχοντα, καὶ δύναμιν ἐκ Λακεδαίμονός τε, ὅση ἂν ταχὺ ἐξέλθοι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων· τούτου γὰρ γενομένου, τάς τε οὔπω προσκεχωρηκυίας πόλεις στῆναι ἄν, καὶ τὰς βεβιασμένας
24 ἧττον ἂν συμμαχεῖν. Δοξάντων δὲ καὶ τούτων, ἐκπέμπουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδαν, καὶ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν Σκιριτῶν

21. τριώβολον] in diem scilicet. In foedere apud Thucyd. V, 47. civitates sociae stipulantur invicem τῷ μὲν ὁπλίτῃ καὶ ψιλῷ καὶ τοξότῃ τρεῖς ὀβολοὺς Αἰγιναίους τῆς ἡμέρας ἑκάστης, τῷ δ' ἱππεῖ δραχμὴν Αἰγιναίαν. Novum atque inusitatum est, quod habet Thucyd. III, 17. ὁπλίτας διδράχμους, qui αὐτοῖς καὶ ὑπηρέτῃ δραχμὴν ἐλάμβανον τῆς ἡμέρας.

(ἀντὶ)] Recte delendam praepositionem hanc esse vidit Morus; constitutum enim fuit, ut equiti in diem solveretur tantum stipendii, quantum peditibus quatuor. Articulum τὸν ante μισθὸν addiderunt B. C. D. E.

τὴν στρατείαν] Ita scripsit Leoncl. pro vulgato στρατιάν. In Codice C. πολεμίων est pro πόλεων, in E. ἐκλείποι. pro στρατείαν D. habet εἰσφοράν. Vulgatum στρατιὰν tenent Codd. Paris. 4, et in voce composita λειποστρατίον est στρατιά, non στρατεία.

23. πάντες] Steph. et Leonclav. habent πάλιν, quod firmant Codices B. C. D. E.

τάς τε οὔπω] A. I. Br. Castal, τάς τε οὕτω cum A. C. D. E.

24. δοξάντων δὲ τούτων] Steph. et Leonclav. ediderunt δοξάντων δὲ καὶ τούτων cum B. C. D. E.

καὶ Σκιριτῶν] Steph. et Leonclav. cum Codicibus B. E. καὶ τῶν Σκιριτῶν. Contra Diodorus XV, 20. τῶν δ' Ὀλυνθίων διαπολεμούντων πρὸς Ἀμύνταν, τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα, Λακεδαιμόνιοι τὸν μὲν Φοιβίδαν ἀπέστησαν τῆς ἡγεμονίας, Εὐδαμίδαν δὲ, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Φοιβίδα, κατέστησαν στρατηγόν· δόντες δ' αὐτῷ τρισχιλίους ὁπλίτας ἐξαπέστειλαν διαπολεμήσοντα τὸν πρὸς τοὺς Ὀλυνθίους πόλεμον. Phoebidam igitur ante Eudamidam missum adversus Olynthios vult.

ἄνδρας ὡς δισχιλίους. ὁ μέντοι Εὐδαμίδας ἐξιὼν Φοιβίδαν τὸν ἀδελφὸν ἐδεήθη τῶν ἐφόρων τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἑαυτῷ προστεταγμένων ἀθροίσαντα μετιέναι· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία, ταῖς μὲν δεομέναις τῶν πόλεων φρουροὺς ἔπεμπεν, Ποτίδαιαν δὲ καὶ προσέλαβεν ἑκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὖσαν. καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει, ὥσπερ εἰκὸς τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν.

Ὁ δὲ Φοιβίδας, ἐπεὶ ἠθροίσθησαν αὐτῷ οἱ ὑπο-25 λειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαβὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. ὡς δ' ἐγένετο ἐν ταῖς Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον· στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον

ἐξιὼν] Codex E. ἐξελθών. Deinceps καὶ ante ἐντεῦθεν omittit B.

ἐλάττω] Diodorus XV, 21. de Eudamida: ἐμβαλὼν εἰς τὴν χώραν τῶν Ὀλυνθίων κοινῇ μετ' Ἀμύντου διεπολέμει πρὸς Ὀλυνθίους· εἶθ' οἱ μὲν Ὀλύνθιοι, δύναμιν ἀξιόλογον ἠθροικότες, ἐπλεονέκτουν ἐν ταῖς μάχαις, στρατιώτας πλείους ἔχοντες τῶν πολεμίων. Haec ille sub Olympiad. 99. anno 2.

25. ὡς δ' ἐγένοντο ἐν ταῖς Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο] Editiones recentiores, quas vidi, pleraeque omnes ita scriptum locum exhibent et Codices B. C. D. E., nisi quod B. ἐστρατοπεδεύσατο habet. ταῖς omittunt B. D. E. Equidem cum Gailio singularem praetuli, quem habet Codex A.

γυμνάσιον] Ante portas Proetidas fuit gymnasium Iolai et stadium, et ad dextram hippodromus, auctore Pausania IX, p. 754.

στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων] Post pacem Antalcidae acceptam et postquam foederis cum Atheniensibus icti columnam deiecerant, in partes Lacedaemoniorum oligarchi Thebanorum multi inclinabant, ut infra ad V, 4, 9. ex Aristide doceo. Addo locum egregium Isocratis Plataicae orationis p. 588. γενομένου δὲ τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου διὰ τὴν ὕβριν τὴν τούτων, καὶ Λακεδαιμονίων μὲν ἐπ' αὐτοὺς στρατευσάντων, δι' ὑμᾶς δὲ σωθέντες οὐχ ὅπως τούτων χάριν ἀπέδοσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ διελύσασθε τὸν πόλεμον, ἀπολιπόντες ὑμᾶς εἰς τὴν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν εἰσῆλθον. καὶ Χῖοι μὲν καὶ Μιτυληναῖοι καὶ Βυζάντιοι συμπαρέμειναν, οὗτοι δὲ τηλικαύτην πόλιν οἰκοῦντες οὐδὲ κοινοὺς σφᾶς αὐτοὺς παρασχεῖν ἐτόλμησαν, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀνανδρίας καὶ ἀφροσύνης ἦλθον, ὥστε ὤμοσαν, ἦ μὴν ἀκολουθήσειν μετ' ἐκείνων ἐφ' ὑμᾶς τοὺς διασώσαντας τὴν πόλιν αὐτῶν. ὑπὲρ ὧν δόντες τοῖς θεοῖς δίκας, τῆς Καδμείας καταληφθείσης, ἠναγκάσθησαν ἐνθάδε καταφυγεῖν. Hinc explicandae partes Thebanorum.

Ἰσμηνίας τε καὶ Λεοντιάδης, διάφοροι δὲ ὄντες ἀλλήλοις, καὶ ἀρχηγὸς ἑκάτερος τῶν ἑταιριῶν. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μέντοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν, καὶ ἐπεὶ εἰσῳκειώθη, ἔλεγε τοιάδε·
26 Ἔξεστί σοι, ὦ Φοιβίδα, τῇδε τῇ ἡμέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῇ σεαυτοῦ πατρίδι ὑπουργῆσαι· ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσῃς ἐμοὶ σὺν τοῖς ὁπλίταις, εἰσάξω σε ἐγὼ ἐς τὴν ἀκρόπολιν. τούτου δὲ γενομένου, νόμιζε, τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῖν, τοῖς ὑμε-
27 τέροις φίλοις, ἔσεσθαι. καίτοι νῦν μὲν, ὡς ὁρᾷς, ἀποκεκήρυκται, μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύειν Θηβαίων ἐπ' Ὀλυνθίους· ἐὰν δέ γε σὺ ταῦτα μεθ' ἡμῶν πράξῃς, εὐθύς σοι ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὁπλίτας, πολλοὺς δὲ ἱππέας συμπέμψομεν· ὥστε πολλῇ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἐν ᾧ μέλλει ἐκεῖνος Ὄλυνθον καταστρέφεσθαι, σὺ κατεστραμμένος ἔσῃ Θήβας, πολὺ
28 μείζω πόλιν Ὀλύνθου. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη· καὶ γὰρ ἦν τοῦ λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦ ζῆν ἐραστής· οὐ μέντοι λογιστικός

Λεοντιάδης] Plutarchus in Agesil. c. 23. 24. Pelopid. 5. et de Genio Socratis p. 275 seqq., ubi historiam multo accuratius aliunde narrat, ubique Λεοντίδην nominat. Sed cum Xenophonte facit locus Demosthenis contra Neaeram p. 1378., ubi scelestus eius pater, qui Plataeas prodidit, cum esset Boeotarcha, simillimus filio et vita et studio Lacedaemoniorum, Eurymachus ὁ Λεοντιάδου nominatur, et Herodoti VII, 205 et 234., ubi Λεοντιάδης et Εὐρύμαχος, pater et filius, duces Thebanorum nominantur. Diodori XII, 41.

στρατηγὸς] Margo Steph. L. cum B. D. E. ἀρχηγὸς, quam lectionem equidem approbo, contra Morus, velut interpretationem, damnat. Nunquam legi factionis ducem στρατηγὸν dictum, ubi de bello non agitur. Deinceps post ὁ μὲν cum B. D. E. οὖν addidi.

εἰσῳκειώθη] in familiaritatem eius se insinuaverat. Deinceps τάδε B. C. D. E. postea ἡμῖν ὑμετέροις B. C. D. E. Λακεδαιμονίων B. E.

27. καίτοι νῦν] Ita recte Leoncl. emendavit vulgatum καὶ τοίνυν, quod tenent Codices 5 Paris.

28. λογιστικός] Deinceps οὐδὲ πάνυ φρόνιμος B. D. E. His verbis facti pessimi communionem a consiliis Lacedaemoniorum removere conatur Xenophon. Contra Diodorus XV, 20. Spartanos, crescentes Thebanorum opes veritos et futuram

γε, οὐδὲ φρόνιμος πάνυ ἐδόκει εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὡμολόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥσπερ ξυνεσκευασμένος ἦν ἐς τὸ ἀπιέναι· ἡνίκα δ' ἂν ᾖ καιρὸς, πρὸς σὲ ἥξω ἐγὼ, ἔφη ὁ Λεοντιάδης, καὶ αὐτός σοι ἡγήσομαι. Ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο, ἐν τῇ 29 τῆς ἀγορᾶς στοᾷ, διὰ τὸ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ Καδμείᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας,

aliquando auctoritatem Thebarum quasi praesagientes, hoc in mandatis secretis consilii ducibus suis dedisse ait, ut oblatam occasionem quamcunque arcis Cadmeae occupandae arriperent. Plutarchus inveterato Agesilai in Thebanos odio et ambitioni immoderatae hoc consilium aperte tribuit, eamque Graecorum, ut videtur, omnium eo tempore suspicionem exitus comprobavit; et satis manifesto animum prodidit Agesilaus dicto illo, quod refert ipse Xenophon infra §. 32. Cf. Plutarch. Agesil. cap. 23. et 24. Diodorum universis Spartanis tribuere, quod nominatim adscribere debebat Agesilao, monuit etiam Morus.

ξυνεσκευασμένος] A. I. Bryl. Cast. ξυνεσκεδασμένος cum Codd. A. C. E.

29. ἐν τῇ τῆς ἀγορᾶς] Ita cum Moro scripsi. Vulgo τῆς deest, ut in Codice A. simplicius ἐν τῇ ἀγορᾷ habent B. C. D. E. Deinceps Καδμίᾳ B. D. E. Monet haec, quia alias senatus in acropoli, Cadmea, ut Athenis, convenire solebat.

θεσμοφοριάζειν] Tempore Pythiorum captam fuisse Cadmeam, ex Aristidis Eleusiniaca oratione annotavit Palmerius. Locus est p. 452. ed. Cant. Dodwellus in Annalibus ad Olymp. 99, 2. putabat, notam aestatis non convenire cum Thesmophoriorum tempore. Thesmophoria enim incidisse ait in mensem Pyanepsionem Atticum et Damatrium Boeoticum, Attico Pyanepsioni fere respondentem, hoc est in initium Novembris nostri. Reperio quidem in Plutarchi libro de Iside locum p. 489. ed. Reiskii hunc: Ἀθήνησι νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες ἐν Θεσμοφορίοις χαμαὶ καθήμεναι· καὶ Βοιωτοὶ τὰ τῆς Ἀχαίας μέγαρα κινοῦσιν (recte Toup emendabat οἰκοῦσιν) ἐπαχθῆ τὴν ἑορτὴν ὀνομάζοντες, ὡς διὰ τὴν τῆς κόρης κάθοδον ἐν ἄχει τῆς Δήμητρος οὔσης. ἔστι δὲ ὁ μὴν οὗτος περὶ Πλειάδα σπόριμος, ὃν Ἀθὺρ Αἰγύπτιοι, Πυανεψιῶνα δ' Ἀθηναῖοι, Βοιωτοὶ δὲ Δαμάτριον καλοῦσι. Hinc igitur de tempore constat Thesmophoriorum Atticorum, quibuscum Plutarchus Thebanam solemnitatem sacrorum Cereris, ἐπαχθῆ appellatam, comparavit. Nec video, quid Dodwelli rationibus opponam, nisi forte gemina Boeotorum fuerint Thesmophoria, altera vere, altera autumno celebrata: quae suspicio est etiam amicissimi Manso p. 205. III, 2. Pythiorum nota latuit Dodwellum, qui alibi demonstravit, Pythia veris initio in annos Olympiadum secundos exeuntes incidisse. Male igitur Diodorus fraudem Phoebidae ad annum 3. Olymp. 99. retulit, ut recte monuit Dodwell.

πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης, ἀποστρέφει τὸν Φοιβίδαν, καὶ ἡγεῖται εὐθὺς ἐς τὴν ἀκρόπολιν. καταστήσας δ' ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ παραδοὺς αὐτῷ τὴν βαλανάγραν τῶν πυλῶν, καὶ εἰπὼν, μηδένα παριέναι ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅντινα μὴ αὐτὸς κελεύοι· εὐθὺς ἐπορεύετο ἐς τὴν βουλήν. ἐλθὼν δ' εἶπε τάδε·
30 Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακεδαιμόνιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μηδὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ· ἐγὼ δὲ, τοῦ νόμου κελεύοντος, ἐξεῖναι πολεμάρχῳ, λαβεῖν, εἴ τις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμοποιοῦντα. καὶ ὑμεῖς δὲ, οἱ λοχαγοί τε καὶ οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε, καὶ λαβόντες
31 ἀπάγετε τοῦτον, ἔνθα εἴρηται. Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα, παρῆσάν τε καὶ ἐπείθοντο καὶ ξυνελάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδότων, ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφευγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δείσαντες, μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν. ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ἰσμηνίαν ᾔσθοντο ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν ἐς τὰς Ἀθήνας

κελεύοι] Ita cum B. C. D. E. scripsi pro vulgato κελεύει. Cast. κελεύῃ dedit.

ἐπορεύετο] Ante hoc verbum inserunt εὐθὺς L. Steph. cum B. C. D. E. deinceps πρὸς τὴν βουλὴν B. E.

30. Ἰσμηνίαν] ut factionis principem contrariae. Sed et multos alios deinde comprehensos fuisse, infra annotabimus, ubi Amphitheus nominatur a Plutarcho.

λοχαγοί τε] Cast. omisit τε. Quod vero lochagos surgere iubet et comprehendere Leontiades, dubitationem mihi facit, quinam lochagi isti fuerint, qui inter senatores sedebant. An potius milites Leontiades secum duxerat, qui in vicinia alicubi, in foro, consederant interim, quos polemarchus Leontiades nunc surgere et Ismeniam comprehendere iubet?

31. ἐν τῇ Καδμείᾳ] Vulgatum οἱ ἐν τῇ Καδμείᾳ, quod habent quoque Codd. A. B. C. D., recte emendavit Leoncl. Ineptius etiam Ἀκαδημίᾳ habet B. Amici urbe excedunt, postquam Ismeniam in arce captum teneri audiverant.

Ἀθήνας] Aristides in Panathen. p. 300. ed. Cant. οὐδὲν εἶδος εὐεργεσίας ἀπέλιπον, δεξάμενοι μὲν τὴν φυγὴν καὶ τὴν πρᾶξιν αὐτοῖς συνθέντες, καὶ προδείξαντες ὥσπερ δρᾶμα παρ' αὐτοῖς, ἀτέλειαν δὲ καὶ πολι-

οἱ ταὐτὰ γιγνώσκοντες Ἀνδροκλείδᾳ τε καὶ Ἰσμηνίᾳ, μάλιστα τριακόσιοι. Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πο- 32 λέμαρχον μὲν ἀντὶ Ἰσμηνίου ἄλλον εἵλοντο· ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθὺς ἐς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. εὗρε δ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐφόρους καὶ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει· ὁ μέντοι Ἀγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι, εἰ μὲν βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιοῦσθαι· εἰ δ' ἀγαθά, ἀρχαῖον εἶναι νόμιμον, ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν. αὐτὸ οὖν τοῦτ', ἔφη, προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐστι τὰ πεπραγμένα. Ἔπειτα 33 μέντοι ὁ Λεοντιάδης, ἐλθὼν ἐς τοὺς ἐκκλήτους, ἔλεγε τοιάδε· Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὡς μὲν πολεμικῶς ὑμῖν εἶχον οἱ Θηβαῖοι, πρὶν τὰ νῦν πεπραγμένα γενέσθαι, καὶ ὑμεῖς ἐλέγετε· ἑωρᾶτε γὰρ ἀεὶ τούτους τοῖς μὲν ὑμετέροις δυσμενέσι φιλικῶς ἔχοντας, τοῖς δὲ ὑμε-

τείαν καὶ πάντων μετουσίαν δόντες.

τετρακόσιοι] Diodorus l. c. tercentos modo edit ἐπιφανεστάτους, quos turbam aliam ignobiliorum secutam fuisse suspicatur Morus; atque eundem numerum e Codd. B. C. D. E. hic restitui. Deinceps Codex E. habet Ἐπεὶ δὲ ταῦτα πέπρακτο.

32. ἄλλον εἵλοντο] Archias is fuit. Vide infra 4, 2. Nominat etiam Plutarchus Agesil. 23. Pelop. 5.

καὶ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως] B. C. D. E. καὶ τῆς πόλεως τὸ πλῆθος. deinceps ἔχον B. cum margine St. Leoncl. Postea βλαβερὰ ταῦτα ἐπεπράχει A. sed ταῦτα ἐπεπ. manus secunda delevit. denique εἰ δὲ B. C. D. E.

αὐτοσχεδιάζειν] sine mandatis ex tempore et loco agere. Plutarchus in Agesil. c. 23. τὰ γὰρ συμφέροντα τῇ Λακεδαίμονι κα-λῶς ἔχειν αὐτοματίζεσθαι, κἂν μηδεὶς κελεύσῃ. Idem in Praeceptis reipublicae gerendae p. 221. ed. Reisk. τὰ τοιαῦτα δεῖν αὐτοματίζειν.

αὐτὸ οὖν τοῦτ'] Male A. I. Br. Cast. αὐτὸς cum C. D. E. deinceps σκόπτειν B. habet.

33. ἐκκλήτους] Ita recte margo L. et Steph. pro vulgato et Codd. A. C. E. ἐγκλήτους, i. e. in concionem, εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Castal. articulum τοὺς male omisit. deinceps εἶχον ὑμῖν B. habet.

δυσμενέσι φιλικῶς] Ita margo L. St. cum Codice B. Reliquae Edd. φιλίως, quod tamen recepit Morus eam ob rationem, quod φίλιος opponitur hosti, φιλικὸς est ad amicitias suscipiendas gerendasque idoneus, adeoque amicus; praeterea terram ait et gentem φιλίαν dici, pacatam, non hostilem, ubi φιλικὸς non habeat locum; cete-

τέροις φίλοις ἐχθροὺς ὄντας. οὐκ ἐπὶ μὲν τὸν ἐν Πειραιεῖ δῆμον, πολεμιώτατον ὄντα ὑμῖν, οὐκ ἠθέλησαν συστρατεύειν; Φωκεῦσι δὲ ὅτι ὑμᾶς εὐμενεῖς 34 ὄντας ἑώρων, ἐπεστράτευον; ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸς Ὀλυνθίους, εἰδότες ὑμᾶς πόλεμον ἐκφέροντας, ξυμμαχίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὑμεῖς γε τότε μὲν ἀεὶ προσείχετε τὸν νοῦν, πότε ἀκούσεσθε βιαζομένους αὐτοὺς τὴν Βοιωτίαν ὑφ' αὑτοῖς εἶναι· νῦν δ', ἐπεὶ τάδε πέπρακται, οὐδὲν ὑμᾶς δεῖ Θηβαίους φοβεῖσθαι· ἀλλ' ἀρκέσει ὑμῖν μικρὰ σκυτάλη, ὥστε ἐκεῖθεν πάντα ὑπηρετεῖσθαι, ὅσων ἂν δέησθε, ἐάν, ὥσπερ ἡμεῖς 35 ὑμῶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἡμῶν ἐπιμελῆσθε. Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε, τήν τε ἀκρόπολιν, ὥσπερ κατείληπτο, φυλάττειν, καὶ Ἰσμηνίᾳ κρίσιν ποιῆσαι. ἐκ δὲ τούτου πέμπουσι δικαστάς, Λακεδαι-

rum utrumque adverbium φιλίως et φιλικῶς annotasse Pollucem III, 62. Recte vir doctus haec omnia. Verum respondeó, similiter dici γῆν πολεμίαν, nullibi tamen legi πολεμίως ἔχειν πρός τινα, sed πολεμικῶς. Idem igitur statuo de differentia phraseos φιλικῶς ἔχειν et φιλίως ἔχειν. Ita φιλικῶς χρῆσθαί τινι est Memorab. IV, 3, 12. Ipsum autem ὑμετέροις δυσμενέσι dicitur, ut in Apologia sect. 27. τοῖς ἐμοῖς εὔνοις. Cf. Schaefer ad Apollonii Schol. p. 169. Deinceps τοῖς δ' ὑμετέροις A. B. C. D. habent.

ὑμᾶς εὐμενεῖς] Recte, puto, margo Leonclav. ὑμῖν εὐμενεῖς. Invidiam faciebat propensio Phocensium in partes Lacedaemoniorum, minimam vero aut nullam benevolentia Lacedaemoniorum in Phocenses. Contra Leonclavium monet Wolfius, si Xenophon scripsisset ὑμῖν εὐμενεῖς, eundem posuisse Φωκέας.

34. ἀκούσεσθε] Iunt. ἀκούσεσθαι. Cast. ἀκούσαισθε. Weiske ἀκούσοισθε coniecit. Deinceps pro ἐκεῖθεν A. C. ἐκεῖνον habent. ἐκείνους A. I. Br. Cast. indidem, Thebis nempe: nam haec Leontiades Spartae, non Thebis, loquitur. οὕτως καὶ ὑμεῖς B.

35. Ἀκούσασι] B. C. D. E. ἀκούουσι habent.

κρίσιν ποιῆσαι] Plutarchus Pelop. 5. Ἰσμηνίας συναρπασθεὶς καὶ κομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀνῃρέθη. Xenophon videtur iudicium in ipsis Thebis constituere, et iudices tres Lacedaemonii possunt videri fuisse illi tres harmostae, quos Phoebidae substituerunt Spartani, auctore Plutarcho. Sub specie iudicii numerum harmostarum latere forte voluerunt. Idem de Genio Socratis p. 276. τὸν Ἰσμηνίαν οὐ τοῦ βελτίστου θανάτου τυχόντα εὐθὺς ἀπὸ τῆς δίκης περὶ αὐτοῦ γενομένης.

ν μὲν τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμαχίδων ἕνα ἀφ'
ης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. ἐπεὶ δὲ
ιθίζετο τὸ δικαστήριον, τότε δὴ κατηγορεῖτο τοῦ
ίου, καὶ ὡς βαρβαρίζοι, καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ
ὐδενὶ ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος γεγενημένος εἴη, καὶ
ν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετειληφὼς εἴη, καὶ
ῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταραχῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ
κλείδας αἰτιώτατοι εἶεν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν 36
πάντα ταῦτα, οὐ μέντοι ἔπειθέ γε τὸ μὴ οὐ
πράγμων τε καὶ κακοπράγμων εἶναι. καὶ
; μὲν κατεψηφίσθη, καὶ ἀποθνήσκει· οἱ δὲ περὶ
άδην εἶχόν τε τὴν πόλιν, καὶ τοῖς Λακεδαιμο-
ἔτι πλείω ὑπηρέτουν, ἢ προσετάττετο αὐτοῖς.

ίχων] Margo Leonclav. ίδων cum B. D. dede-

ιθιζον πρὸς δικαστήριον] L. et St. ξυνεκαθίζετο ον, quod nisi cum Codd. probaveris, subiicit Mo- emendationem, ξυνε- (scil. οἱ Λακεδαιμόνιοι) στήριον, i. e. considere t iudices: quam mihi non approbavit. Simi- s est infra VII, 1, 39. τὸ συνέδριον ἤθελε καθ- le quo vide Valcken. ad um p. 651. Igitur h. l. articulus inserendus erat. m Weiske interpretatur: m consederant ad simi- st dicasterii.

ρίζοι] Ita scribendum ob sequentia pro vulga- αρίζει, quod habet solus l. nostrum C. a correcto- ιέri a prima manu ha- ensus est, eum barbaris, favere.

πάντα ταῦτα] A. I. Br. odex A. omittunt πάντα, C. ταῦτα.

μὴ] In A. I. Br. Cast. et Codice A. est: οὐ μέντοι ἔπειθε γέ τε καὶ κακοπράγμων τὸ μὴ οὐ μεγαλοπράγμων εἶναι.

μεγαλοπράγμων] qui magna facinora tentat atque audet, κακοπράγμων, qui cum infortunio suo, fortasse et patriae. Ita Agesilaus Epaminondam Eurotam transgressum cum exercitu intuitus dixisse fertur: ὦ τοῦ μεγαλοπράγμονος. Plutarch. Agesil. c. 32. Ceterum Lacedaemonios Phoebidam multasse quidem, arcem Cadmeam nihilo tamen minus tenuisse, annotavit Diodorus l. c. Multatum centum millibus drachmarum ait Plutarchus in Pelopida, ubi Lysanoridem cum duobus collegis Phoebidae substitutum fuisse addit. Exsulum historiam porro narravit Plutarchus Pelop. 6. His igitur Athenis commorantibus et ab optimo quoque honoratis insidias primum struit Leontiades, sicariis clam immissis, qui Androclidem solum occiderunt. Deinde etiam Lacedaemonii, litteris missis, Athenienses adigere volebant, exsules ut eiicerent urbe sua.

37 Τούτων δὴ κεκραγμένων, οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἔτι δὴ προθυμότερον τὴν ἐς τὴν Ὄλυνθον στρατιὰν ξυνεξέστελλον. καὶ ἐκπέμπουσι Τελευτίαν μὲν ἁρμοστὴν, τὴν δ' ἐς τοὺς μυρίους ξύνταξιν αὐτοί τε ἅπαντες ξυνεξέπεμπον, καὶ ἐς τὰς συμμαχίδας πόλεις σκυτάλας διέπεμπον, κελεύοντες ἀκολουθεῖν Τελευτίᾳ κατὰ τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. καὶ οἵ τε ἄλλοι προθύμως τῷ Τελευτίᾳ ὑπηρέτουν, καὶ γὰρ οὐκ ἀχάριστος ἐδόκει εἶναι τοῖς ὑπουργοῦσί τι αὐτῷ, καὶ ἡ τῶν Θηβαίων δὲ πόλις, ἅτε καὶ Ἀγησιλάου ὄντος αὐτῷ ἀδελφοῦ, προθύμως ξυνέπεμπε καὶ ὁπλίτας καὶ ἱππέας. 38 Ὁ δὲ σπεύδων μὲν οὐ μάλα ἐπορεύετο, ἐπιμελόμενος δὲ τοῦ τε μὴ ἀδικῶν τοὺς φίλους πορεύεσθαι, καὶ τοῦ ὡς πλείστην δύναμιν ἀθροίζειν. προέπεμπε δὲ καὶ πρὸς Ἀμύνταν, καὶ ἠξίου αὐτὸν καὶ ξένους μισθοῦσθαι, καὶ

37. *Τούτων δὴ*] C. E. δὲ habent. Deinceps ἔτι omittunt B. D. E. sequens ἐς τὴν C.

στρατιὰν] Leonclav. emendabat στρατείαν.

αὐτοί τε ἅπαντες] Morus vocem ἅπαντες ut mendosam et eiiciendam inclusit. Weiske cum Goldhagenio et Wolfio interpunxit post σύνταξιν, scripsit ἅπαντας et μὲν retractum post ἐκπέμπουσι collocavit, interpretatus: *quod vero attinet ad numerum militum e quaque civitate mittendum.* Mihi ne sic quidem vel ἅπαντες vel ἅπαντας huic loco convenire videtur. Emendationi isti magis ἅπασαν foret aptum. De Teleutia Diodorus iis, quae supra posui, subiungit haec: οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δύναμιν ἀξιόλογον προχειρισάμενοι κατέστησαν στρατηγὸν ἐπ' αὐτῆς Τελευτίαν· οὗτος δ' ἦν ἀδελφὸς Ἀγησιλάου τοῦ βασιλέως, θαυμαζόμενος δὲ ἐπ' ἀρετῇ παρὰ τοῖς πολίταις. ἀναζεύξας οὖν μετὰ δυνάμεως ἐκ Πελοποννήσου καὶ καταντήσας πλησίον τῶν Ὀλυνθίων, παρέλαβε τοὺς μετὰ Εὐδαμίδου στρατιώτας. γενόμενος δὲ ἀξιόμαχος, τὸ μὲν πρῶτον τὴν τῶν Ὀλυνθίων χώραν ἐδῄωσε, καὶ συναγαγὼν πλῆθος λείας ἐμέρισε τοῖς στρατιώταις· τῶν δὲ Ὀλυνθίων μετὰ τῶν συμμάχων πανδημεὶ παραταξάντων συνῆψε μάχην. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἰσοῤῥόπου τοῦ κινδύνου γενομένου, διεχωρίσθησαν· μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης μάχης ἰσχυρᾶς, αὐτός τε ὁ Τελευτίας ἔπεσε, λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἀνῃρέθησαν πλείους τῶν χιλίων καὶ διακοσίων.

ὄντος] Margo Leonclav. et St. ὄντος αὐτῷ cum Codice B., qui deinceps συνέπεμψε habet.

38. *ἐπιμελόμενος*] Castal. ἐπιμελούμενος. Deinceps ἀδίκως B. habet.

Ἀμύνταν] Isocrates in Archidamo p. 244. ἡττηθεὶς γὰρ ὑπὸ τῶν βαρβάρων τῶν προσοικούντων μάχῃ καὶ πάσης Μακεδονίας ἀποστερηθεὶς, τὸ μὲν πρῶτον ἐκλιπεῖν τὴν χώραν διενοή-

τοῖς πλησίον βασιλεῦσι χρήματα διδόναι, ὡς συμμάχους εἶναι, εἴπερ βούλοιτο τὴν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν. ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Δέρδαν, τὸν Ἐλιμίας ἄρχοντα, διδάσκων, ὅτι οἱ Ὀλύνθιοι κατεστραμμένοι τὴν μείζω δύναμιν Μακεδονίας εἶεν, καὶ οὐκ ἀνήσουσι τὴν ἐλάττω, εἰ μή τις αὐτοὺς παύσει τῆς ὕβρεως. Ταῦτα 39 δὲ ποιῶν, μάλα πολλὴν ἔχων στρατιὰν ἀφίκετο ἐς τὴν ἑαυτῶν συμμαχίδα. ἐπεὶ δ' ἦλθεν ἐς τὴν Ποτίδαιαν, ἐκεῖθεν ξυνταξάμενος ἐπορεύετο ἐς τὴν πολεμίαν. καὶ πρὸς μὲν τὴν πόλιν ἰών, οὔτ' ἔκαεν οὔτ' ἔκοπτε, νομίζων, εἴ τι ποιήσειε τούτων, ἐμποδὼν ἂν αὐτῷ πάντα γίγνεσθαι καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόντι· ὁπότε δὲ ἀναχωροίη ἀπὸ τῆς πόλεως, τότε ὀρθῶς ἔχειν, κόπτοντα τὰ δένδρα ἐμποδὼν καταβάλλειν, εἴ τις ὄπισθεν

θη καὶ τὸ σῶμα διασώζειν· ἀκούσας δέ τινος ἐπαινοῦντος τὸ πρὸς Λακωνικὸν ῥηθὲν καὶ μεταγνοὺς, ὥσπερ ἐκεῖνος, χωρίον μικρὸν καταλαβὼν καὶ βοήθειαν ἐνθένδε μεταπεμψάμενος ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἅπασαν κατέσχε Μακεδονίαν, τὸν δ' ἐπίλοιπον χρόνον βασιλεύων γήρᾳ τὸν βίον ἐτελεύτησεν. Idem in Panegyrico c. 35. exprobrat Lacedaemoniis societatem cum Amynta initam.

Ἐλιμίας] Ita scripsi pro vulgato Ἐλειμίας, quod tenent quoque Codd. 5 Paris. Infra VI, 5. est Ἐλυμίας; sed illum locum male comparavit Morus. Illa enim Elymia est in Arcadia inter Orchomenum et Mantineam sita. Macedonica tamen et Elymaea et Elimia appellatur a scriptoribus, quos laudavit Palmerius in Graecia Antiqua p. 165. et 168. παρὰ τὴν Ἐορδαίαν τε καὶ τὴν Ἐλυμιῶτιν Arrian. Anab. I, p. 17. Ἐλιμείας est in Aristotelis Politicis V, p. 461. Victor. Plutarchus Aemilii c. 9. βιαζόμενος κατὰ τὰς Ἐλιμίας. Ceterum de Derda augurium verum fuit Lacedaemoniorum, testante Theopompo apud Athenaeum X, p. 436., ubi Derdas ab Olynthiis captus fuisse narratur.

παύσει] Ita etiam D. E. παύσῃ B. In A. I. Br. Cast. et A. C. est παύσαιτο.

39. ἀφίκετο ἐς τὴν ἑαυτῶν συμμαχίδα] Haec non sana esse puto. Forte fuit ἑαυτῷ. Similis locus est supra IV, 8, 24. E. συμμαχίας habet.

ξυνταξάμενος] Coniunxit ibi suum exercitum cum sociorum et Eudamidae, ut puto, copiis.

οὔτε κατέκαεν] Margo Leoncl. οὔτ' ἔκαεν cum B. D. οὐ κατέκ. C. E.

ἐμποδὼν] Ita scripsi pro vulgato ἐμπόδιον, quod tenent tamen Codd. quinque Paris. Ita supra III, 5, 5. οὐδένα ἄλλον πόλεμον ἐμποδὼν σφίσιν εἶναι. Pro πάντα B. ταῦτα habet.

προσιόντι] Margo Leonclav. προϊόντι.

40 ἐπίοι. Ὡς δὲ ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς πόλεως οὐδὲ δέκα στάδια, ἔθετο τὰ ὅπλα, εὐώνυμον μὲν αὐτὸς ἔχων, οὕτω γὰρ ξυνέβαινεν αὐτῷ κατὰ τὰς πύλας ἰέναι, ᾗ ἐξῄεσαν οἱ πολέμιοι, ἡ δὲ ἄλλη φάλαγξ τῶν συμμάχων ἀπετέτακτο πρὸς τὸ δεξιόν. καὶ τῶν ἱππέων δὲ τοὺς μὲν Λάκωνας καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὅσοι τῶν Μακεδόνων παρῆσαν ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἐτάξατο, παρὰ δὲ αὑτῷ εἶχε Δέρδαν τε καὶ τοὺς ἐκείνου ἱππέας, ὡς (ἐς) τετρακοσίους, διά τε τὸ ἄγασθαι τοῦτο τὸ ἱππικὸν, καὶ διὰ
41 τὸ θεραπεύειν τὸν Δέρδαν, ὡς ἡδόμενος παρείη. Ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ πολέμιοι ἐλθόντες ἀντιπαρετάξαντο ὑπὸ τῷ τείχει, συσπειραθέντες αὐτῶν οἱ ἱππεῖς ἐμβάλλουσι κατὰ τοὺς Λάκωνας καὶ Βοιωτούς. καὶ Πολύχαρμόν τε, τὸν Λακεδαιμόνιον ἵππαρχον, καταβάλλουσιν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ κείμενον πολλὰ κατέτρωσαν, καὶ ἄλλους ἀπέκτειναν· καὶ τέλος τρέπονται ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι τὸ ἱππικόν. φευγόντων δὲ τῶν ἱππέων, ἐνέκλινε καὶ τὸ ἐχόμενον πεζὸν αὐτῶν· καὶ ὅλον ἂν ἐκινδύνευσεν ἡττηθῆναι τὸ στράτευμα, εἰ μὴ Δέρδας, ἔχων τὸ ἑαυτοῦ ἱππικὸν, εὐθὺς πρὸς τὰς πύλας τῶν Ὀλυνθίων ἤλασεν. ἐπῄει δὲ καὶ ὁ Τελευτίας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν
42 ἐν τάξει. Ὡς δὲ ταῦτα ᾔσθοντο οἱ Ὀλύνθιοι ἱππεῖς, δείσαντες, μὴ ἀποκλεισθεῖεν τῶν πυλῶν, ἀναστρέψαντες ἀπεχώρουν πολλῇ σπουδῇ. ἔνθα δὴ ὁ Δέρδας παρελαύνοντας παμπόλλους ἱππέας αὐτῶν ἀπέκτεινεν.

ἐπίοι] A. Iunt. Bryl. Castal. ἐπῄοι cum Codice A. ἐπίῃ E.
40. ἰέναι — ἡ δ' ἄλλη] B. E. οἱ δ' ἄλλοι habent. Pro ἰέναι suspicor εἶναι fuisse scriptum.
ἀπετέτακτο] Margo Leonclav. ἀπετάττετο. Sensus est: a porta remotior stabat acies sociorum. ἀπετέτατο B. D. Sequens ἐς omittit B.
ἄγασθαι] Ita emendavit Stephan. vulgatum et Codd. 5 Paris. ἄγεσθαι, approbante Moro.

41. συσπειραθέντες] De equitibus etiam Anab. I, 8, 21. ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἱππέων τάξιν, ubi gallicus interpres *Larcher* sic: *il tint serrés autour de lui ses six cents chevaux.*
ἵππαρχον, καταβάλλουσιν] Codex C., καταβ. ἵππαρχον. Deinceps πάμπολλα B. D. substituunt vulgato πολλά.
42. ἀπεχώρουν] Ita B. D. vulgo ἀνεχώρουν.

μήρησαν δὲ καὶ οἱ πεζοὶ τῶν Ὀλυνθίων ἐς τὴν
ν· οὐ μέντοι πολλοὶ αὐτῶν ἀπέθανον, ἅτε ἐγγὺς
τείχους ὄντες. Ἐπεὶ δὲ τρόπαιόν τε ἐστάθη καὶ ἡ 43
αὕτη τῷ Τελευτίᾳ ἐγεγένητο, ἀπιὼν δὴ ἔκοπτε τὰ
ρα. καὶ τοῦτο μὲν (δὴ) στρατευσάμενος τὸ θέρος
ε καὶ τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα καὶ τὸ τοῦ
δα: πολλάκις μέντοι καὶ οἱ Ὀλύνθιοι, καταθέοντες
ἀς τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίδας πόλεις, ἐλεη-
ον, καὶ ἄνδρας ἀπεκτίννυον.

CAPUT III.

Ἅμα δὲ τῷ ἦρι ὑποφαινομένῳ οἱ μὲν Olymp. 1
νθιοι ἱππεῖς, ὄντες ὡς ἑξακόσιοι, κατα- 99¼.
αμήκεσαν ἐς τὴν Ἀπολλωνίαν ἅμα μεσημβρίᾳ,
διεσπαρμένοι ἐλεηλάτουν· ὁ δὲ Δέρδας ἐτύγχανε
ῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφιγμένος μετὰ τῶν ἱππέων τῶν
οῦ καὶ ἀριστοποιούμενος ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ. ὡς
δὲ τὴν καταδρομήν, ἡσυχίαν τε ἦγε, τούς θ' ἵππους
κευασμένους καὶ τοὺς ἀναβάτας ἐξωπλισμένους
. ἐπειδὴ δὲ καταφρονητικῶς οἱ Ὀλύνθιοι καὶ ἐς
προάστειόν καὶ ἐς αὐτὰς τὰς πύλας ἤλαυνον, τότε
υντεταγμένους ἔχων ἐξελαύνει· οἱ δὲ, ὡς εἶδον, ἐς
ὴν ὥρμησαν. Ὁ δὲ ὡς ἅπαξ ἐτρέψατο, οὐκ ἀνῆκεν 2
νήκοντα στάδια διώκων, καὶ ἀποκτιννὺς, ἕως
αὐτὸ κατεδίωξε τῶν Ὀλυνθίων τὸ τεῖχος. καὶ

3. καὶ τοῦτο μὲν δὴ] Codd. δὴ omittunt. Deinceps εἰς ἔρος male C. habet. Se- μέντοι καὶ suspectum ha- copula enim abundare ır.

τῷ ἦρι] Annum Olym- 98. tertium hinc exordi- lodwellus; atque in eundem tiae res contra Olynthios s contulit Diodorus, non distincta gemina eius expeditione. Sed ita ille solet.

τε ἦγε — ὡπλισμένους] Margo Leoncl. cum B. D. E. εἶχε, et deinceps ἐξωπλισμένους cum iisdem libris.

τότε τοὺς τεταγμένους] Margo Leoncl. τότε δὴ ξυντεταγμένους dedit cum B. D.

2. ἐννενήκοντα] Codex C. ἐνενήκοντα habet. Deinceps ὀλίγον τι D. E. ὀλίγην τι B.

ἐλέγετο ὁ Δέρδας ἀποκτεῖναι ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ περὶ ὀγδοήκοντα ἱππέας. καὶ ἀπὸ τούτου τειχήρεις μᾶλλον ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ τῆς χώρας ὀλίγην γῆν
3 παντελῶς εἰργάζοντο. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, καὶ τοῦ Τελευτίου ἐστρατευμένου πρὸς τὴν τῶν Ὀλυνθίων πόλιν, ὡς, εἴ τι δένδρον ὑπόλοιπον εἴη ἤ τι εἰργασμένον τοῖς πολεμίοις, φθείροι, ἐξελθόντες οἱ Ὀλύνθιοι ἱππεῖς, ἥσυχοι πορευόμενοι, διέβησαν τὸν παρὰ τὴν πόλιν ῥέοντα ποταμὸν, καὶ ἐπορεύοντο ἡσυχῇ πρὸς τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα. ὡς δ' εἶδεν ὁ Τελευτίας, ἀγανακτήσας τῇ τόλμῃ αὐτῶν, εὐθὺς Τλημονίδαν τὸν τῶν πελταστῶν ἄρχοντα δρόμῳ φέρεσθαι ἐς αὐτοὺς
4 ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ Ὀλύνθιοι, ὡς εἶδον προθέοντας τοὺς πελταστὰς, ἀναστρέψαντες ἀπεχώρουν ἥσυχοι, καὶ διέβησαν πάλιν τὸν ποταμόν. οἱ δ' ἠκολούθουν μάλα θρασέως, καὶ ὡς φεύγουσι διώξαντες ἐπιδιέβαινον. ἔνθα δὴ οἱ Ὀλύνθιοι ἱππεῖς, ἡνίκα ἔτι εὐχείρωτοι αὐτοῖς ἐδόκουν εἶναι οἱ διαβεβηκότες, ἀναστρέψαντες ἐμβάλλουσιν αὐτοῖς, καὶ αὐτόν τε ἀπέκτειναν τὸν Τλημονίδαν καὶ τῶν ἄλλων πλείους ἢ ἑκατόν.
5 Ὁ δὲ Τελευτίας ὡς εἶδε τὸ γιγνόμενον, ὀργισθεὶς, ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, ἦγε μὲν ταχὺ τοὺς ὁπλίτας, διώκειν δὲ ἐκέλευε καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ μὴ ἀνιέναι. πολλοὶ μὲν οὖν δὴ καὶ ἄλλοι,

3. ὑπόλοιπον εἴη] Stephanus edidit cum Codice B. ὑπόλοιπον εἴτι εἰργασμένον. Codd. A. C. D. εἴη τι. Contra Morus inserebat ἤ ante εἰργασμένον: equidem cum D. ἤ τι dedi. Infra sect. 18. εἴ τι ὑπόλοιπον εἴη εἰργασμένον.

ἐπορεύοντο] A. I. Br. Cast. cum Codice C. ἐνεπορεύοντο ἡσυχῇ. Alterum hoc ἡσυχῇ nescio an superfluum sit, cum antea iam dixerit auctor ἥσυχοι πορευόμενοι. Ceterum C. D. E. πρὸς τὸ ἐναντίον habent.

4. διώξαντες] Margo Leonclavii διώξοντες. Recte, puto.

5. ἀνιέναι] A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. E. ἰέναι. Correxit Brodaeus, et verum habent B. D.

καὶ ἄλλοι] Ab his distinguit deinde καὶ ἐκεῖνοι: sed equidem ignoro, quosnam intelligi velit ἄλλους et ἐκείνους. An sententia in universum dicta est de iis ducibus, qui nimis prope accedunt urbium muros cum copiis?

ιοῦ ἐγγυτέρω τοῦ τείχους διώξαντας, κακῶς ἀπε-
ι· καὶ ἐκεῖνοι δ', ἐπεὶ ἀπὸ τῶν πύργων ἐβάλ-
ἀποχωρεῖν τε ἠναγκάζοντο τεθορυβημένως καὶ
ἔσθαι τὰ βέλη. Ἐν τούτῳ δὴ οἱ Ὀλύνθιοι 6
νουσι μὲν τοὺς ἱππεῖς, ἐβοήθουν δὲ καὶ οἱ
αί· τέλος δὲ καὶ οἱ ὁπλῖται ἐπεξέθεον, καὶ
μένῃ τῇ φάλαγγι προσπίπτουσι. καὶ ὁ μὲν
ας ἐνταῦθα μαχόμενος ἀποθνήσκει. τούτου
μένου, εὐθὺς καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ἐνέκλιναν, καὶ
ἔτι ἵστατο, ἀλλὰ πάντες ἔφευγον, οἱ μὲν ἐπὶ
λου, οἱ δὲ ἐπὶ Ἀκάνθου, οἱ δὲ ἐς Ἀπολλωνίαν,
τοι δὲ ἐς Ποτίδαιαν. ὡς δ' ἄλλος ἄλλῃ ἔφευγον,
καὶ οἱ πολέμιοι ἄλλος ἄλλοσε διώκοντες παμπλη-
ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, καὶ ὅ τι περ ὄφελος ἦν
τοῦ στρατεύματος.

ροῦ ἐγγυτέρω] i. e. erat, propius. Bro-
lacunam esse
haec verba, atque
polavit inserto πέρα
ρω, approbante Le-
Stephanus malebat
Sed nulla correctione
Ita est μείζων τοῦ
στὴρ in Xenophont.
19, iusto maior ven-
nabas. IV, 4, 24. προ-
τοῦ καιροῦ προϊέναι,
longius progredi. Hic
καιροῦ ἐγγυτέρω est
ius. Cf. Zeune ad li-
Re Equestri VIII, 5.
ellipsin esse in vulgata
t. Genitivum gemi-
οῦ et τείχους adiun-
et comparativus ἐγγυ-
eterum protasi πολ-
οῦν respondet demum
καὶ ὁ μὲν Τελευτίας.
a verba explicant tur-
la eorum, qui iusto
eros accesserant.
ν τοὺς ἱππεῖς] Vitium
suspicatus Koeppen
articulum τοὺς delendum cen-
sebat; quem secutus est Weiske.
Sed οἱ Ὀλύνθιοι ἱππεῖς mihi
non esse a Xenophonte scripti
videntur. Ceterum ἐν τούτῳ δὲ
C. E. habent.

τεταραγμένῃ] Ita vulgatum
τεταραγμένοι correxit Fr. Por-
tus, Leoncl. et Steph. atque ita
edidit Castal.

Σπαρτωλοῦ] A. L. Br. Cast.
Σπαρτώλῃ. Correxit Brodaeus.
ἄλλῃ ἄλλος διώκοντες] Mar-
go Leoncl. ἄλλος ἄλλοσε cum
B. D. E. Antea ἄλλος ἄλλῃ
ἔφευγον B. D. Vulgo ἄλλῃ
ἄλλος.
τούτου τοῦ στρατεύματος] Vul-
gatum τοῦ τοιούτου στρατεύμα-
τος, quod habet Codex A. τοι-
ούτου του C., ita emendavit, qui
loquendi formulam simul opti-
me illustravit, Hemsterhus. ad
Lucian. T. I, p. 171. τούτου
omittunt B. D. E., quare se-
clusi. Ceterum plus quam
1200 Lacedaemonios occisos
fuisse, ait Diodorus.

7 Ἐκ μέντοι γε τῶν τοιούτων παθῶν ἐγώ φημι ἀνθρώπους παιδεύεσθαι, μάλιστα μὲν οὖν, ὡς οὐδ' οἰκέτας χρὴ ὀργῇ κολάζειν· πολλάκις γὰρ καὶ δεσπόται ὀργιζόμενοι μείζω κακὰ ἔπαθον, ἢ ἐποίησαν· ἀτὰρ ἀντιπάλοις τὸ μετ' ὀργῆς ἀλλὰ μὴ γνώμῃ προσφέρεσθαι ὅλον ἁμάρτημα. ἡ μὲν γὰρ ὀργὴ ἀπρονόητον, ἡ δὲ γνώμη σκοπεῖ οὐδὲν ἧττον; μή τι πάθῃ, ἢ ὅπως βλάψῃ τι τοὺς πολεμίους.

8 Τοῖς δ' οὖν Λακεδαιμονίοις, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πρᾶγμα, βουλευομένοις ἐδόκει, οὐ φαύλην πεμπτέον δύναμιν εἶναι, ὅπως τό τε φρόνημα τῶν νενικηκότων κατασβεσθείη, καὶ μὴ μάτην τὰ πεποιημένα γένοιτο· οὕτω δὲ γνόντες ἡγεμόνα μὲν Ἀγησίπολιν τὸν βασιλέα ἐκπέμπουσι, μετ' αὐτοῦ δὲ, ὥσπερ Ἀγησιλάου ἐς τὴν

7. (ὡς) ἐγώ] Fr. Portus emendabat, transposito ὡς, ita: μάλιστα μὲν, ὡς. Ita etiam Leonclav. In margine Leoncl. est: ὡς μάλιστα μὲν οὖν οὐδ' οἰκέτας. Koeppen legere iubet: ὡς ἐγώ φημι, ἀνθρώπους παιδεύεσθαι χρὴ μάλιστα μὲν, ὡς οὐδ' οἰκέτας χρὴ κολάζειν ὀργῇ. Equidem cum B. D. scripsi παθῶν ἐγώ — μάλιστα μὲν οὖν, ὡς οὐδ' οἰκέτας. Xenophon non solum μάλιστα μὲν usurpavit supra I, 4, 4. ἐβούλοντο μὲν μάλιστα παρὰ βασιλέα ἀναβῆναι, εἰ δὲ μὴ, οἴκαδε ἀπελθεῖν, ubi male transposita particula est. Anabas. VII. 7, 19. ἐκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτῷ ἐλθεῖν — εἰ δὲ μὴ, Ξενοφῶντα πέμπειν, ubi vide annotata. sed etiam cum adiecto οὖν est de re equestri: ὅτι οὐ δεινά ἐστι, μάλιστα μὲν οὖν ἵππῳ εὐκαρδίῳ· εἰ δὲ μὴ, ἁπτόμενον αὐτὸν τοῦ δεινοῦ δοκοῦντος εἶναι. Deinceps ordinem vulgatum κολάζειν ὀργῇ cum B. mutavi.

ὅλον ἁμάρτημα] Demosth. contra Stephanum p. 1110. ὅτι πλάσμα ὅλον ἡ διαθήκη. Deinceps πάθοι Codex C. habet.

8. βουλευομένοις] Iunt. Castal. βουλομένοις.

ὥσπερ Ἀγησιλάου] Ita recte scribendum censuit Leoncl. pro Ἀγησιλάῳ, quod tenent Codd. 5 Paris. De consilio triginta virorum vide supra ad III, 4, 2. De expeditione hac Diodorus XV, 22. sub Olympiadis 99. anno 4. τηλικαύτης δ' εὐημερίας γενομένης τοῖς Ὀλυνθίοις, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι, βουλόμενοι διορθώσασθαι τὸ γεγονὸς ἐλάττωμα, δυνάμεις ἀδροτέρας ἐκπέμπειν παρεσκευάζοντο. οἱ δὲ Ὀλύνθιοι, νομίζοντες μείζοσι δυνάμεσιν ἥξειν τοὺς Σπαρτιάτας καὶ τὸν πόλεμον ἔσεσθαι πολὺν χρόνον, σίτου τε παρασκευὰς ἀξιολόγους ἐποιοῦντο καὶ παρὰ τῶν συμμάχων στρατιώτας προσελαμβάνοντο. Λακεδαιμόνιοι μὲν, στρατηγὸν προχειρισάμενοι Ἀγησίπολιν τὸν βασιλέα καὶ δύναμιν ἱκανὴν παραδόντες, ἐψηφίσαντο πρὸς Ὀλυνθίους πόλεμον.

, τριάκοντα Σπαρτιατῶν. Πολλοὶ δὲ αὐτῷ καὶ 9 περιοίκων ἐθελονταὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἠκολούθουν, ξένοι τῶν τροφίμων καλουμένων, καὶ νόθοι τῶν ιατῶν, μάλα εὐειδεῖς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει οὐκ ἄπειροι. ξυνεστρατεύοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν χίδων πόλεων ἐθελονταί, καὶ Θετταλῶν γε , γνωσθῆναι τῷ Ἀγησιπόλιδι βουλόμενοι· καὶ :ας δὲ καὶ Δέρδας ἔτι προθυμότερον ἢ πρόσθεν. πολις μὲν δὴ ταῦτα πράττων ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν ἴον.

Ἡ δὲ τῶν Φλιασίων πόλις, ἐπαινεθεῖσα μὲν ὑπὸ 10 Ἀγησιπόλιδος, ὅτι πολλὰ καὶ ταχέως αὐτῷ χρήματα ἐς τὴν στρατιὰν ἔδοσαν, νομίζουσα δ', ἔξω ὄντος πόλιδος, οὐκ ἂν ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτοὺς Ἀγησίλαον, ἂν γενέσθαι, ὥστε ἅμα ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας Σπάρτης εἶναι, θρασέως οὐδὲν τῶν δικαίων ον τοῖς κατεληλυθόσιν. οἱ μὲν γὰρ δὴ φυγάδες

ξένοι τῶν τροφίμων] Qui Interpretes nondum di- et accurate docuerunt. gitur, qui laconico voca- όθακες aut μόθωνες ap- ntur. Phylarchus apud eum VI, p. 271. οἱ μόθα- ντροφοι τῶν Λακεδαιμο- ἕκαστος γὰρ τῶν πολιτῶν , ὡς ἂν καὶ τὰ ἴδια ἐκποιῶ- μὲν ἕνα, οἱ δὲ δύο, τινὲς ους ποιοῦνται συντρόφους εἰσὶν οὖν οἱ μόθακες ἐλεύ- ιὲν, οὐ μὴν Λακεδαιμόνιοι, ισι δὲ τῆς παιδείας πάσης. ' ἕνα φασὶ γενέσθαι καὶ ἔρον, πολίτην γενόμενον δι' ισθίαν. Eosdem Hesy- ait vocari μόθωνας. Vi- tamen apud Athenienses fuisse verna dictus μό- hinc pro petulanti Atti- riptoribus est. Cf. Ari- nes Pluti vers. 279. Idem Equit. vers. 635. 697. Hinc ὁμιλία μοθωνικὴ ex Ione poeta apud Plutarchum in Pericle T. II, p. 341. ed. Bryani. Cf. ad Rempubl. Laced. III, 3. Xeno- phon filium suum Lacedaemo- niis educandum tradidit, et Phocion filium, teste Plutar- cho c. 20., κατέμιξε τοῖς ἀγομέ- νοις τὴν λεγομένην ἀγωγὴν νε- ανίσκοις.

τῶν ἐν τῇ πόλει καλῶν] di- sciplina laconica usi, ut ex an- tea allatis locis clarum est.

ταῦτα πράττων] apparans ita expeditionem interpretatur Mo- rus.

10. στρατιὰν] Leonclav. emendabat στρατείαν.

Σπάρτης εἶναι] Malim ἰέναι.

κατεληλυθόσι] Nectuntur haec

ἠξίουν, τὰ ἀμφίλογα ἐν ἴσῳ δικαστηρίῳ κρίνεσθαι· οἱ δὲ ἠνάγκαζον ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διαδικάζεσθαι. λεγόντων δὲ τῶν κατεληλυθότων, καὶ τίς αὕτη δίκη εἴη, ὅπου αὐτοὶ οἱ ἀδικοῦντες δικάζοιεν, οὐδὲν

11 ἤκουον. Ἐκ τούτου μέντοι ἔρχονται ἐς Λακεδαίμονα οἱ κατελθόντες, κατηγορήσοντες τῆς πόλεως, καὶ ἄλλοι δὲ τῶν οἴκοθεν ξυνηκολούθουν, λέγοντες, ὅτι πολλοῖς καὶ τῶν πολιτῶν οὐ δοκοῖεν δίκαια πάσχειν. ἀγανακτήσασα δὲ τούτοις τῶν Φλιασίων ἡ πόλις, ἐζημίωσε πάντας, ὅσοι μὴ πεμπούσης τῆς πόλεως ἦλθον ἐς

12 Λακεδαίμονα. Οἱ δὲ ζημιωθέντες οἴκαδε μὲν ὤκνουν ἀπιέναι, μένοντες δ' ἐδίδασκον, ὡς οὗτοι μὲν εἶεν οἱ βιαζόμενοι ταῦτα, οἵπερ σφᾶς τε ἐξέβαλον καὶ Λακεδαιμονίους ἀπέκλεισαν· οὗτοι δὲ οἱ πριάμενοί τε τὰ σφέτερα καὶ βιαζόμενοι μὴ ἀποδιδόναι· οὗτοι δὴ καὶ νῦν διαπεπραγμένοι εἰσὶ ζημιωθῆναι σφᾶς αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐλθόντας, ὅπως τοῦ λοιποῦ μηδεὶς

13 τολμῴη ἰέναι, δηλώσων τὰ ἐν τῇ πόλει γιγνόμενα. Τῷ δ' ὄντι ὑβρίζειν δοκούντων τῶν Φλιασίων, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ ἔφοροι. Ἦν δὲ οὐ τῷ Ἀγησιλάῳ ἀχθομένῳ ταῦτα· καὶ γὰρ τῷ μὲν πατρὶ αὐτοῦ Ἀρχιδάμῳ ξένοι ἦσαν οἱ περὶ Ποδάνεμον, [οἳ] καὶ τότε τῶν κατεληλυθότων ἦσαν· ἑαυτῷ δὲ οἱ ἀμφὶ

cum narratis supra V, 2, 8. 9. 10. Sequens δὴ omittunt A. C. E. cum Edd. A. I. Br. Cast.

ἴσῳ δικαστηρίῳ] apud aequos iudices, hoc est, Lacedaemonios, qui exsules receperant, non cives suos, qui eiecerant exsules.

τίς αὕτη δίκη] Castal. edidit τίς αὕτη ἡ δίκη. Sed Weiske comparavit sect. 15. καὶ τί τοῦτ' ἂν εἴη.

11. ἄλλοι δὲ τῶν οἴκοθεν] Haec verba omittit Codex C.

12. ζημιωθέντες ὤκνουν] In Stephan. et Leoncl. est, ut in Codd. B. D., οἴκαδε μὲν ὤκνουν.

ἀπέκλεισαν] Supra cap. 2, 8. οὐ δέχοιντο εἴσω τῶν πυλῶν. Eandem rem obiter narrat IV, 4, 15. Paulo antea Castal. ἦσαν habet pro εἴησαν. Codex C ἐξέβαλλον.

οὗτοι δὴ] Ita solus Codex A. ceteri δὲ habent. Ad orationem rectam redit Xenophon: σφᾶς αὐτοὺς est nos ipsos.

13. καὶ τότε] Margo L. et Steph. οἳ καὶ τότε, quod inde recepi.

ἐκ τὸν Ἰακονίκου. Ὡς δὲ τῶν Olymp. 14
ηρίων γενομένων οὐκ ἔμελλεν, ἀλλ' 100 ¼.
ἱεγο, πολλαὶ πρεσβεῖαι ἀπήντων, καὶ χρήματα
κν, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι
ἵνα ἀδικοίη, στρατεύοιτο, ἀλλ' ὅπως τοῖς ἀδικου-
βοηθήσειεν. Οἱ δὲ τελευτῶντες πάντα ἔφασκόν 15
ιήσειν, ἐδέοντό τε μὴ ἐμβάλλειν. ὁ δὲ πάλιν
, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειε λόγοις, καὶ γὰρ τὸ πρό-
ψεύσασθαι αὐτοὺς, ἀλλ' ἔργου τινὸς πιστοῦ δεῖν
ἐρωτώμενος δὲ, καὶ τί τοῦτ' ἂν εἴη, πάλιν
ίνατο· ὅπερ καὶ πρόσθεν, ἔφη, ποιήσαντες,
ὑφ' ἡμῶν ἠδικήθητε· τοῦτο δὲ ἦν, τὴν ἀκρόπο-
παραδοῦναι. Οὐκ ἐθελόντων δὲ αὐτῶν τοῦτο 16
, ἐνέβαλέ τε εἰς τὴν χώραν καὶ ταχὺ περιτειχί-
πολιόρκει αὐτούς. πολλῶν δὲ λεγόντων Λακεδαι-
ν, ὡς ὀλίγων ἕνεκεν ἀνθρώπων πόλει ἀπεχθά-

κλῆς] Idem videtur, qui VI, 5. Πατροκλῆς ὁ Φλιά- dicitur, sed initio libri ..erum Προκλῆς Φλιάσιος ..tur, ubi margo Steph. ..ncl. Πατροκλῆς habent.

. οὐκ ἔμελλεν] Ita margo ..n. et Leoncl. pro ἔμε- ..iod habent C. D. quoque.

. ἔφασκόν τε] L. et St. ..mt τε.

τί τοῦτ' ἂν εἴη] Cf. ad ..0. καὶ τίς αὕτη δίκη εἴη.

..τε καὶ εἰς] Interpositum ..isit Castal. et damnavit

..ῶν δὲ λεγόντων] Non ..perte nec fideliter res nar- ..enophon. Agesipolis fa- Phliasiis, et Agesilao ini- ..erat, ut ipse Xenophon ἀντίπαλον appellat. Ex- ..nem hanc in Phliasios ..m regum movisse, su- ..s ex Plutarcho Agesil. 24. ..όμενος, εἰ Φλιασίοις ὀλί- ..μπροσθεν ὑπὲρ φυγάδων πεπολεμηκὼς αὖθις ὀφθήσεται Θηβαίους κακῶς ποιῶν διὰ τοὺς τυράννους. Atque hinc Diodorus XV, 19. post memoratam expeditionem in Phliasios addit: κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ βασιλεῖς διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους ταῖς αἱρέσεσιν. Ἀγησίπολις γὰρ ἔφη δεῖ ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις καὶ παρὰ τὰς κοινὰς συνθήκας μὴ καταδουλοῦσθαι τοὺς Ἕλληνας· ἀδοξεῖν γὰρ τὴν Σπάρτην et reliqua, quae lucem loco nostro affundunt. Hinc Xenoph. Ages. cap. 2. §. 21. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες οἱ πολέμιοι ἐπρεσβεύοντο, Ἀγησίλαος ἀντεῖπε τῇ εἰρήνῃ, ἕως τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων καὶ Θηβαίων ἠνάγκασε τὰς πόλεις οἴκαδε καταδέξασθαι. ὕστερον δ' αὖ καὶ Φλιασίων τὰς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας κατήγαγεν, αὐτὸς στρατευσάμενος ἐπὶ Φλιοῦντα.

ὀλίγων ἕνεκεν ἀνθρώπων] Recte ad exsules retulit Weiske,

νοιντο πλέον πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, καὶ γὰρ δή, ὅπως τοῦτ' εὔδηλον εἴη, οἱ Φλιάσιοι ἐν τῷ φανερῷ τοῖς ἔξω ἐξεκκλησίαζον, ὁ μέντοι Ἀγησίλαος πρὸς τοῦτο
17 ἀντεμηχανήσατο. Ὁπότε γὰρ ἐξίοιεν ἢ διὰ συγγένειαν ἢ διὰ φιλίαν τῶν φυγάδων, ἐδίδασκε ξυσσίτιά τε αὐτῶν κατασκευάζειν, καὶ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἱκανὸν διδόναι, ὁπόσοι γυμνάζεσθαι ἐθέλοιεν· καὶ ὅπλα δὲ ἐκπορίζειν ἅπασι τούτοις διεκελεύετο, καὶ μὴ ὀκνεῖν εἰς ταῦτα χρήματα δανείζεσθαι. οἱ δὲ ταῦτα ὑπηρετοῦντες ἀπέδειξαν πλείους χιλίων ἀνδρῶν, ἄριστα μὲν τὰ

quos restituere volebat Agesilaus, sed male τῇ πόλει de Lacedaemoniis interpretatur.

τοῖς ἔξω] qui extra urbem sunt. Conciones habuisse videntur in acropoli.

ἐξεκκλησίαζον] Codex B. ἐκκλησίαζον habet. Sed etiam Thucydides VIII, 93. ἐξεκκλησίασαν dixit, ut Demosthenes c. Midiam p. 577., quod male olim comparavi cum ἐκκαθεύδειν. Nam est inusitatum augmentum verbi ἐκκλησιάζω, ut recte admonuit Buttmannus Grammat. gr. maioris I, p. 344.

17. ἐξέλθοιεν] Margo Leonclav. ἐξίοιεν. Codd. B. D. E. ἐξίοιεν ἢ διὰ φιλίαν ἢ διὰ συγγένειαν.

καὶ εἰς τὰ] Leoncl. legebat καὶ ὅσον εἰς τά. Fr. Portus et Steph. καὶ ἀργύριον εἰς τά. Videtur vocabulum aliquod deesse. Sensus autem hic est: ut qui ex urbicis civibus, re familiari valentes, egressi essent, affines suos et amicos collata pecunia ad arma paranda convictuque communi adiuvarent. Quod de largiore victu, quo opus esset iis, qui gymnicis exercitationibus se dabant, posuit ad h. l. Weiske, alienum est et pertinet ad athletas, non ad militaria exercitia.

ὁπόσοι — ἐθέλοιεν] Haec verba post verbum διεκελεύετο transponere iubet Morus, qui in sententia totius loci haesit. Inprimis de sensu verborum ξυσσίτιά τε αὐτῶν κατασκευάζειν dubitat. Modus esse videtur alliciendi et conciliandi sibi socios et amicos; quorum numerum maiorem, ut exsules sibi compararent, optabat Agesilaus. Videtur igitur eos omnes, qui amicitiae aut cognationis causa ad exsules exierant urbe, retinuisse, eosque in armis exercitasse atque opibus quocunque modo iuvasse, ut numerum exsulum augeret. Imperasse haec puto et suasisse non solum exsulibus, sed et militibus suis Agesilaum. Nimis obscure haec tangit Xenophon. Diodorus XV, 19. ἑτέραν δὲ δύναμιν ἐπὶ Φλιασίους ἐκπέμψαντες καὶ μάχῃ νικήσαντες ἠνάγκασαν ὑποταγῆναι τοὺς Φλιουντίους τοῖς Λακεδαιμονίοις, ubi Wesseling putabat ordinem rerum a Diodoro perturbatum esse. Memorat enim hic expeditionem hanc cum Olynthiaca sub Olymp. 99, 2, quae tamen post Olynthiacam Agesipolidis expeditionem facta fuisse videtur Wesselingio e Xenophontis loco nostro. Quaestionem hanc accuratius tractabimus infra ad sect. 25.

να ἔχοντας, εὐτάκτους δὲ καὶ εὐοπλοτάτους· τελευτῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔλεγον, ὡς τοιούδέοιντο συστρατιωτῶν.

Καὶ Ἀγησίλαος μὲν δὴ περὶ ταῦτα ἦν. ὁ δὲ 18 ἴπολις εὐθὺς, ἐκ τῆς Μακεδονίας προσιὼν, ἔθετο τῇ πόλει τῶν Ὀλυνθίων τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ήει αὐτῶν, τότε τῆς Ὀλυνθίας εἴτι ὑπόλοιπον ήου, καὶ εἰς τὰς συμμαχίδας ἰὼν αὐτῶν ἔφθειρε ῖτον· Τορώνην δὲ καὶ προσβαλὼν εἷλε κατὰ ς. Ἐν δὲ τούτοις ὄντα κατὰ θέρους ἀκμὴν καῦμα 19 λεγὲς λαμβάνει αὐτόν. ὡς δὲ πρώην ἑωρακότα Ἀφύτει τοῦ Διονύσου ἱερὸν, ἔρως αὐτὸν τότ' ῶν τε σκιερῶν σκηνημάτων, καὶ τῶν λαμπρῶν υχρῶν ὑδάτων. ἐκομίσθη μὲν οὖν ἐκεῖσε ἔτι ζῶν, μέντοι ἑβδομαῖος, ἀφ' οὗ ἔκαμεν, ἔξω τοῦ ἱεροῦ ησε. καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐν μέλιτι τεθεὶς καὶ εἰς οἴκαδε ἔτυχε τῆς βασιλικῆς ταφῆς.

εὐθὺς] Quod in A. I. Castal. ut in Codd. B. D. a legitur τε, Stephan. muγε, Morus omisit cum . Ante nomen Agesilai antea Cast. articulum ὁ . Λακεδαιμονίας — ἔθεντο E. habet. postea τὴν E.

ήει αὐτῶν] In Steph. et av. addita leguntur haec: τῆς Ὀλυνθίας εἴτι ἦν L addit ἀδῄωτον) ἐδῄουν, τὰς συμμαχίδας ἰὼν αὐφθειρε. εἴτι ὑπόλοιπον ον καὶ εἰς τὰς συμμαχίδας ἰτῶν ἔφθειρε τὸν σῖτον Gail e Codd. B. D., od D. τότε τε Ὀλυνθίας que ἐδῄουν habet. Vocaυπόλιπον margo St. an-. Cf. supra §. 3. εἴτι ὑπόεἴη εἰργασμένον, φθείροι. ώνην δὲ καὶ] Leonclav. ibat: καὶ Τορώνην δέ.

19. πρώην] Margo Leoncl. πρόσθεν cum Codice B. Plutarchus de Lysandro narrat cap. 20. πολιορκοῦντι τὴν τῶν Ἀφυταίων πόλιν ἐν Θρᾴκῃ κατὰ τοὺς ὕπνους παραστῆναι τὸν Ἄμμωνα, διὸ καὶ τὴν πολιορκίαν ἀφεὶς, ὡς τοῦ θεοῦ προστάξαντος, ἐκέλευε τοὺς Ἀφυταίους Ἄμμωνι θύειν. Eadem tradit Pausanias III, p. 253. Cf. etiam Thucydidem libro primo cap. 64.

τῶν τε] Codex D. τε omisit. Sequens ὅμως μέντοι alibi, ut in Anab. II, 4, 23., est ita, ut μέντοι antecedat. Similiter Cyrop. II, 3, 22. Sed compara infra V, 4, 51.

ἐν μέλιτι] Agesilaum amici, quod mel non habebant, cera circumfuderunt, atque ita domum retulerunt, referente Cornelio Nepote cap. 8.

20 Ἀγησίλαος δὲ, τοῦτο ἀκούσας, οὐχ, ᾗ τις ἂν ᾤετο, ἐφήσθη ὡς ἀντιπάλῳ, ἀλλὰ καὶ ἐδάκρυσε καὶ ἐπόθησε τὴν συνουσίαν· συσκηνοῦσι μὲν γὰρ δὴ βασιλεῖς ἐν τῷ αὐτῷ, ὅταν οἴκοι ὦσιν. ὁ δὲ Ἀγησίπολις τῷ Ἀγησιλάῳ ἱκανὸς μὲν ἦν καὶ ἡβητικῶν καὶ θηρευτικῶν καὶ ἱππικῶν καὶ παιδικῶν λόγων μετέχειν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὑπῃδεῖτο αὐτὸν ἐν τῇ συσκηνίᾳ, ὥσπερ εἰκὸς, πρεσβύτερον. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἀντ' ἐκείνου Πολυβιάδην ἁρμοστὴν ἐπὶ τὴν Ὄλυνθον ἐκπέμπουσιν.

21 Olymp. 100½. Ὁ δ' Ἀγησίλαος ἤδη μὲν ὑπερέβαλε τὸν χρόνον, ὅσου ἐλέγετο ἐν τῷ Φλιοῦντι σῖτος εἶναι· τοσοῦτον γὰρ ἐγκράτεια γαστρὸς διαφέρει, ὥστε οἱ Φλιάσιοι, τὸν ἥμισυν συμψηφισάμενοι σῖτον τελεῖν ἢ πρόσθεν, καὶ ποιοῦντες τοῦτο, τὸν διπλάσιον τοῦ 22 εἰκότος χρόνον πολιορκούμενοι διήρκεσαν. Καὶ τόλμα δὲ ἀτολμίας ἔσθ' ὅτε τοσοῦτον διαφέρει, ὥστε Δελφίων τὶς, λαμπρὸς δοκῶν εἶναι, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τριακοσίους ἄνδρας Φλιασίων, ἱκανὸς μὲν ἦν κωλύειν τοὺς βουλομένους εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἱκανὸς δὲ, οἷς ἠπίστει,

20. ἀντιπάλῳ] A. I. Bryl. Cast. ἀντιπάλου.

(καὶ) ἐδάκρυσε] A. I. Bryl. Castal. omittunt καὶ, quod solus B. habet, et deinde ἐπένθησε cum Codd. A. C. E. De λόγοις παιδικοῖς vide ad Agesilai 8, 2.

ἡβητικῶν] Cur disiunguntur a παιδικοῖς?

Πολυβιάδην] Bellum duce Agesipolide gestum ita narrat Diodorus XV, 22. οὗτος δὲ καταντήσας εἰς τὴν τῶν Ὀλυνθίων χώραν καὶ παραλαβὼν τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ παρεμβολῇ στρατιώτας, διεπολέμει πρὸς τοὺς ἐγχωρίους. οἱ δὲ Ὀλύνθιοι μεγάλην μὲν μάχην οὐδεμίαν κατὰ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν συνεστήσαντο, ἀκροβολισμοῖς δὲ καὶ βραχείας συμπλοκὰς ποιούμενοι διετέλεσαν, καταπεπληγμένοι τὴν μετὰ τοῦ βασιλέως δύναμιν. Mortem deinde Agesipolidis cap. 23. ad Olymp. 100 annum 1. refert.

21. ὑπερέβαλε — ὅσου] Codd. 5 Par. ὑπερέβαλλε. A. I. Br. Castal. ὅσον cum B. Deinceps τῷ Φλιοῦντι solus A. habet, reliqui τῇ Φ. cf. VII, 2, 23. Postea Castal. ἥμισυ cum A. I. Br.

χρόνον] Castal. χρόνου.

22. καὶ τόλμα] Iunt. Castal. τὸ τόλμα.

λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ] Ita solus Codex A. ceteri, ut C. D., παρ' αὐτὸν, B. E. πρὸς αὐτούς.

φυλάττειν, ἠδύνατο δὲ εἴς τε τὰς φυλακὰς
ἄξειν τὸ πλῆθος ἰέναι, καὶ τούτους ἐφοδεύειν
ῆς περιέχεσθαι. πολλάκις δὲ, μεθ' ὧν εἶχε περὶ
, καὶ ἐκθέων ἀπέκρουε [τοὺς] φύλακας ἄλλοτ'
τοῦ περιτετειχισμένου κύκλου. Ἐπεὶ μέντοι οἱ 23
τρ οὗτοι πάντα τρόπον ἐπιζητοῦντες οὐχ
ον σῖτον ἐν τῇ πόλει, ἐκ τούτου δὴ πέμψαντες
τὸν Ἀγησίλαον ἐδέοντο, σπείσασθαι πρεσβείᾳ
κεδαίμονα ἰούσῃ· δεδόχθαι γὰρ σφίσιν ἔφασαν,
πειν τοῖς τέλεσι τῶν Λακεδαιμονίων, χρῆσασθαι
λει, ὅ τι βούλοιντο. Ὁ δὲ ὀργισθεὶς, ὅτι ἄκυρον 24
ποίουν, πέμψας μὲν πρὸς τοὺς οἴκοι φίλους
ξατο, ἑαυτῷ ἐπιτραπῆναι τὰ περὶ Φλιοῦντος,
ατο δὲ τῇ πρεσβείᾳ. φυλακὴ δὲ ἔτι ἰσχυροτέρα
τερον ἐφύλαττεν, ἵνα μηδεὶς τῶν ἐκ τῆς πόλεως
ὅμως μέντοι ὅ γε Δελφίων καὶ στιγματίας τὶς μετ'
ρς πολλὰ ὑφείλετο ὅπλα τῶν πολιορκούντων,
ν νύκτωρ. Ἐπεὶ δὲ ἧκον ἐκ τῆς Λακεδαίμο- 25
αγγέλλοντες, ὅτι ἡ πόλις ἐπιτρέπει Ἀγησιλάῳ
ναι τὰ ἐν Φλιοῦντι, ὅπως αὐτῷ δοκοίη, Ἀγησί-
δὴ οὕτως ἔγνω, πεντήκοντα μὲν ἄνδρας τῶν

ατο δὲ] Cast. ἐδύνατο δὲ
. B. E.
θέων] Copulam a Moro
ad anteriora verba
δὲ retrahendam cen-

ρουε φύλακας] Alii φυλα-
ribunt. Leoncl. vertit:
ruptione hostium excubi-
lias ubibi de ambitu, quo
vallatum erat oppidum,
bat. Verum ita scri-
portuit τοὺς τῶν πολεμίων
. Certe τοὺς deest.
ἑπτάκοσιοι] Sunt trecen-
antea dixerat τοὺς πε-
Δελφίωνα. Fuit igitur
princeps factionis
ne.

ἐν τῇ πόλει] A. I. Br. Castal.
ἐπὶ τῇ πόλει.
πρεσβείαν ἰοῦσι] Fr. Portus
eumque secutus Leoncl. emen-
dabant: τῇ πρεσβείᾳ — ἰούσῃ.
Recte; statim enim sequitur
ἐσπείσατο τῇ πρεσβείᾳ.

24. ἐξίῃ] Cum Codd. B.
C. D. E. ἐξίοι dedi.
ἀπέδρασαν] Hoc est: noctu
egressi arma militum ante ca-
stra Agesilai posita subtracta
secum abstulerant atque evase-
rant.

25. ἧκον] A. I. Br. Castal.
cum A. C. E. ἦσαν. Deinceps
δὲ οὕτως B. C. D. E. ἐπέγνω C.

κατεληλυθότων, πεντήκοντα δὲ τῶν οἴκοθεν πρῶτον μὲν ἀνακρῖναι, ὅντινά τε ζῆν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅντινα ἀποθανεῖν δίκαιον εἴη· ἔπειτα δὲ νόμους θεῖναι, καθ' οὓς πολιτεύσοιντο· ἕως δ' ἂν ταῦτα διαπράξωνται, φυλακὴν καὶ μισθὸν τοῖς φρουροῖς ἓξ μηνῶν κατέλιπε. ταῦτα δὲ ποιήσας τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τὸ δὲ πολιτικὸν οἴκαδε ἀπήγαγε. καὶ τὰ μὲν περὶ Φλειοῦντα οὕτως αὖ ἐπετετέλεστο ἐν ὀκτὼ μησὶ καὶ ἐνιαυτῷ.

ὅντινα] Deinceps Steph. et Leonclav. addunt τε cum B. C. D. E.

διαπράξωνται] Cast. διαπράξονται.

οὕτως αὖ ἐπετετέλεστο] Quid agit hic αὖ? Num fuit αὐτῷ scriptum a Xenophonte?

ὀκτὼ μησὶ καὶ ἐνιαυτῷ] Diodorus XV, 19. sub Olympiadis 99. anno 2. memorat expeditionem contra Olynthios, eique statim subiungit alteram in Phliasios susceptam, additque regum Spartanorum discidium ob has ipsas adversus graecas urbes contra pacis commune foedus susceptas expeditiones ortum. Contra Dodwell eumque secutus Wesseling posteriorem faciunt Agesipolidis in Olynthios expeditione alteram Agesilai contra Phliasios susceptam, eo usi argumento, quod Xenophon sect. 10. narrat, Phliasios Agesipolin exeuntem contra Olynthios pecuniis promte atque alacriter iuvisse. Agesipolidis autem expeditionem ipse Diodorus cap. 22. in annum 4. Olympiadis 99. contulit. Itaque Dodwell apparatum belli contra Phliasios gerendi retulit ad finem anni huius, quo Agesipolis contra Olynthios exiit, et sequente demum vere Olympiadis 100 1. Agesilaum exiisse cum exercitu putat, atque in obsidione consumsisse annum et octo menses, adeoque pertraxisse usque ad annum 2. Olympiadis 100. Agesipolidis mortem ipse cum Diodoro contulit in Olympiadis 100. annum 1. Recte haec viri docti monuerunt, expeditionem contra Phliasios susceptam falso a Diodoro referri ad ann. 2. Olympiad. 99. Verum Diodorus etiam hic morem suum secutus est, ut res invicem connexas, sed tempore aliquo divisas, inprimis minoris momenti, oratione coniungeret. Discidium regum ortum est, ut videtur, eo ipso tempore, quo exsules apud Lacedaemonios conquerebantur de civibus suis, narrante Nostro cap. 2 sect. 8 seqq., quae Dodwell recte in annum 2. Olympiad. 99. contulisse videtur. Agesipolis, quamdiu adfuit Lacedaemone favens Phliasiis, obstitisse videtur, quominus bellum decerneretur contra eos; sed cum primum ille exierat contra Olynthios, exsules Agesilao et Ephoris persuaserunt, ut arma efferrent contra patriam suam. Atque eodem anno exiisse Agesilaum contra Phliasios, non sequente demum, ut voluit Dodwell, demonstrat clarissime Xenophon, qui coeptam narrationem de Agesipolidis expeditione interrumpit expeditione Agesilai in Phliasios; eius vero inf-

αὶ ὁ Πολυβιάδης δὲ παντάπασι κακῶς ἔχοντας 26

enarravit, continuat Age-
s ingressum in terram
orum, eiusque mortem
post hanc redit ad
m et res Phliasiorum
. Sed de ipso etiam
lidis anno, quo contra
os exiit, scrupulus mi-
ret. Teleutiae succes-
in belli administratione.
ae autem caedem Dio-
in Olympiad. 99. annum
ntem, scilicet sub aesta-
contulit. Huic Agesipo-
dem anno successit, in-
anno 4. Olympiadis 99.
fuerit. Verum nescio,
paratus copiarum maio-
contra Olynthios ducen-
tam brevi tempore per-
fecerit, quem Xenophon
. §. 8. memorat. Novi
indicium non appo-
ophon Agesipolidis ex-
. Nec iterum video,
Agesipolis, si eodem
eleutiae in bello geren-
cessit, parare maiores
et pecunias simul, duce-
citum per Macedoniam,
messemque (eiusdem
astare Toronenque ex-
potuerit intra aestatis
atem; nam in morbum
propter aestatis vehe-
ardorem, *κατὰ θέρους*
At enim vero Dodwel-
peditionem Agesipolidis
s annos distribuit, non
eu Olympicos, sed na-
hoc uno argumento
s, quod Diodorus mor-
gesipolidis in annum 1.
adis 100. retulit, ineun-
licet. Verum Xenophon
itum Agesipolidis ex pri-
editione memoravit, nec
ai alteriusque expeditio-
num ullum aut indicium
t: sed tantum sect. 19.
ὡς δὲ πρώην ἑωρακότα est.
Agesipolis igitur priore anno
Aphytin oppugnasse ponitur.
Quare haud scio, an rectius
Agesipolidis expeditio annua di-
cenda et in Olympiadis 100¼.
annum conferenda sit. Agesi-
polidi denique successit Póly-
biades, cuius expeditionem in
annum 1. Olympiadis 100. con-
tulit Diodorus XV, 23. ineun-
tem scilicet; atque eodem an-
no naturali; nam Diodorus ad-
dit, Polybiadem in terra Olyn-
thia copias, ab Agesipolide il-
luc adductas, recepisse: *οὗτος
δὲ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις.*
Quare non erat, quod dubita-
ret Dodwellus, num hoc eo-
dem anno an sequente demum
vere bellum fuerit a Polybiade
perfectum. Nec enim Xeno-
phon reditum eius, nec hiberna,
nec novam expeditionem veris
sequentis memoravit. Ceterum
bellum contra Olynthios gestum
cum altero, in Phliasios suscepto,
coniungit etiam Isocrates Pane-
gyrici capite 35.

26. *Πολυβιάδης*] Plura ab
eo facta refert Diodorus XV,
23. *τὸν πόλεμον ἐνεργῶς ἅμα
καὶ στρατηγικῶς διοικῶν, ἐποί-
ει πολλὰ προτερήματα, ἀεὶ δὲ
μᾶλλον εὐημερῶν καὶ πλείοσι
μάχαις νικήσας συνέκλεισε τοὺς
Ὀλυνθίους εἰς πολιορκίαν. τέλος
δὲ καταπληξάμενος τοὺς πολε-
μίους προσέταξεν ὑποταγῆναι
Λακεδαιμονίοις. ἐγγραφέντων
δὲ τῶν Ὀλυνθίων εἰς τὴν τῶν
Σπαρτιατῶν συμμαχίαν, πολλαὶ
καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ἔσπευσαν
εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἡγε-
μονίαν καταλεχθῆναι.* Ex his
igitur interpretandus est locus
Demosthenis supra allatus, ubi
est: *καὶ τὸ τελευταῖον, ὅπως
ἐβούλοντο, οὕτω τὸν πόλεμον*

λιμῷ τοὺς Ὀλυνθίους, διὰ τὸ μήτε ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν μήτε κατὰ θάλατταν εἰσάγεσθαι σῖτον αὐτοῖς, ἠνάγκασε πέμψαι εἰς Λακεδαίμονα περὶ εἰρήνης. οἱ δ' ἐλθόντες πρέσβεις αὐτοκράτορες συνθήκας ἐποιήσαντο· τὸν αὐτὸν μὲν ἐχθρὸν καὶ φίλον Λακεδαιμονίοις νομίζειν, ἀκολουθεῖν δέ, ὅπῃ ἂν ἡγῶνται, καὶ σύμμαχοι εἶναι. καὶ ὀμόσαντες ταύταις ἐμμενεῖν, οὕτως ἀπῆλθον οἴκαδε.

27 Προκεχωρηκότων δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥστε Θηβαίους μὲν καὶ τοὺς ἄλλους Βοιωτοὺς παντάπασιν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, Κορινθίους δὲ πιστοτάτους γεγενῆσθαι, Ἀργείους δὲ τεταπεινῶσθαι, διὰ τὸ μηκέτι ὠφελεῖν αὐτοὺς τῶν μηνῶν τὴν ὑποφοράν, Ἀθηναίους δὲ ἠρημῶσθαι, τῶν δ' αὖ συμμάχων κεκολασμένων, οἳ δυσμενῶς εἶχον αὐτοῖς· παντάπασιν ἤδη καλῶς καὶ ἀσφαλῶς ἡ ἀρχὴ ἐδόκει αὐτοῖς κατεσκευάσθαι.

CAPUT IV.

1 Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν, καὶ Ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι· νῦν γε μὴν λέξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γάρ, οἱ ὀμόσαντες αὐτονόμους ἐάσειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ' αὐτῶν μόνον τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρῶτον οὐδ' ὑφ' ἑνὸς τῶν

κατέθεντο, ad quem Ulpianus Polybiadis nomen habet.
ὅπῃ ἂν] Codex B. ὅποι dat.
ταύταις ἐμμενεῖν] Vulgatum ταῦτα mutabat Leonclav. in τούτοις aut ταύταις. Accentum etiam vulgatae ἐμμένειν mutavi. [Cf. not. ad Theocrit. XXVII, 60. *G. H. S.*]

27. ἡ ἀρχὴ] Similiter de statu horum temporum Diodorus XV, 23. διὸ καὶ κατὰ τούτους τοὺς καιροὺς πλεῖστον ἴσχυσαν Λακεδαιμόνιοι καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔσχον τὴν ἡγεμονίαν κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν. Θηβαῖοι μὲν γὰρ ὑπῆρχον ἔμφρουροι, Κορίνθιοι δὲ καὶ Ἀργεῖοι διὰ τοὺς προγεγονότας πολέμους ὑπῆρχον τεταπεινωμένοι, Ἀθηναῖοι δὲ διὰ τὰς τῶν πολεμουμένων κληρουχίας ἠδόξουν ἐν τοῖς Ἕλλησιν.

ἀνθρώπων κρατηθέντες· τούς τε τῶν πολιτῶν
ὄντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτοὺς, καὶ βουλη-
Λακεδαιμονίοις τὴν πόλιν δουλεύειν, ὥστε
υραννεῖν, τὴν τούτων ἀρχὴν ἑπτὰ μόνον τῶν
ων ἤρκεσαν καταλῦσαι. ὡς δὲ τοῦτ' ἐγένετο,
μαι.

ʼ τις Φυλλίδας, ὃς ἐγραμμάτευε τοῖς περὶ 2
πολεμάρχοις, καὶ τἄλλα ὑπηρετήκει, ὡς ἐδόκει,
τούτῳ δ' ἀφιγμένῳ Ἀθήναζε κατὰ πρᾶξιν
αὶ πρόσθεν γνώριμος ὢν Μέλλων, τῶν Ἀθήναζε
ὑτων Θηβαίων, συγγίγνεται, καὶ διαπυθόμενος
ν περὶ Ἀρχίαν τε τὸν πολεμαρχοῦντα καὶ τὴν

ρατηθέντες] in impeditionem alienam redapretatur Morus, quia saepe victi fuerint Lace-, adeoque κρατεῖσθαι i esse vinci. πρότερον r. Aug. Wolf.
όλιν δουλεύειν] C. D. ύειν τὴν πόλιν.
ὐτοὶ τυραννεῖν] Cum ια ad nominativum nulrantur, sed potius ad um τοὺς, haud scio an cribatur αὐτοὺς τυραν-d F. A. Wolf. vulgaendit. Deinceps Modabat διὰ τὴν ἀρχήν. itus erat annotationis rianae ad Herodot. p. post τυραννεῖν interiubet et comma post movere, ita ut praece-τε τῶν πολ. εἰσαγαγόν-αὶ βουληθέντας — τὴν ρχὴν — ἤρκεσαν κατα-Obsecutus sum viro Postea μόνων C. E.

Φυλλίδας] Plutarchus . 7. Φιλίδας δὲ διεπρά-ν περὶ Ἀρχίαν καὶ Φί-ραμματεὺς γενέσθαι πο-όντων. Thucydides II, 2. nominat Εὐρύμαχον et Πυθάγγελον τὸν Φυλίδου, quem Φυλλίδου scribendum puto. Mox sect. 4. Codd. B. C. Φιλλίδας, E. Φιλίδας habent. De adventu eius Athenas nihil Plutarchus, sed clam ab exsulibus Thebas missos fuisse ait, qui rem omnem ordinarent. Ceterum Plutarchus, qui copiosissime historiam in Pelopida et de Genio Socratis narrat, sua suspicor duxisse ex patriis scriptoribus Dionysiodoro et Anaxi, qui rerum graecarum historiam Olympiade 104. concluserant, teste Diodoro XV, 95.

ὑπηρετήκει] Margo St. Leenclav. ὑπηρέτει cum B. E. Codd.

Ἀθήναζε] De fuga exsulum Thebanorum ad Athenienses plura deinde annotabimus. Μέλων B. D.

περὶ Ἀρχίαν — πολεμαρχοῦντα] Morus interpretatur τοὺς περὶ Ἀρχίαν Archiam cum duobus collegis Leontiada et Philippo. Verum tunc non intelligo, quare distinxerit Xenophon τὴν περὶ Φίλιππον τυραννίδα, omisso plane Leontiadae nomine. Plutarchus Agesil. c. 24. ὅτι τὸν Ἀρχίαν καὶ τὸν Λεοντίδαν ἀπεκτό-

περὶ Φίλιππον τυραννίδα, γνοὺς δὲ ἔτι μᾶλλον μισοῦντα αὐτὸν τὰ οἴκοι αὐτοῦ, πιστὰ δοὺς καὶ λαβὼν συνέ-
3 θετο, ὡς δεῖ ἕκαστα γίγνεσθαι. Ἐκ δὲ τούτου προσλαβὼν ὁ Μέλλων ἓξ τοὺς ἐπιτηδειοτάτους τῶν φευγόντων, ξιφίδια ἔχοντας, καὶ ἄλλο ὅπλον οὐδὲν, ἔρχεται πρῶτον μὲν εἰς τὴν χώραν νυκτός· ἔπειτα δὲ ἡμερεύσαντες ἔν τινι τόπῳ ἐρήμῳ, πρὸς τὰς πύλας ἦλθον, ὡς δὴ ἐξ ἀγροῦ ἀπιόντες, ἡνίκα περ οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων ὀψιαίτατοι. ἐπεὶ δ' εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, διενυκτέρευσαν μὲν ἐκείνην τὴν νύκτα παρὰ Χάρωνι
4 τινὶ, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἡμέραν διημέρευσαν. Ὁ μὲν οὖν Φυλλίδας τά τε ἄλλα ἐπεμελεῖτο τοῖς πολεμάρχοις, ὡς Ἀφροδίσια ἄγουσιν ἐπ' ἐξόδῳ τῆς ἀρχῆς· καὶ δὴ

νεσαν, ἔργῳ μὲν τυράννους, λόγῳ δὲ πολεμάρχους ὄντας. Nec alibi distincte numerum polemarchorum indicavit. Videtur tamen Philippus non fuisse e numero Polemarchorum, ideoque eum oratione distinxit Xenophon. Polemarchi scilicet nunc dicuntur, qui antea Boeotarchae, cum Boeoticarum urbium imperium tenerent Thebani, ut recte admonet Dodwell. Boeotarcharum autem collegium undecim viris compositum erat, auctore Scholiaste Thucyd. II, 2. et ipso Thucydide IV, 91., quamquam hunc illis potius favere, qui ex Livio XLII, 43. duodecim Boeotarchas ponunt, putat Wesseling ad Diodorum II, p. 45. Nolim tamen ex numero Boeotarcharum colligere eundem Polemarchorum numerum, quia tunc omnia ex voluntate Lacedaemoniorum et violenter administrabantur. Infra obiter in eadem narratione VII, cap. 3. τοὺς περὶ Ἀρχίαν καὶ Ὑπάτην nominat. Plutarchus in Pelopida cap. 11. cum Leontida nominat Hypaten, eosque ait sibi invicem vicinos habitasse. De Genio Socratis p. 359. male legitur scriptum Ἱππάτης.

3. ἓξ τοὺς] Septem numerat coniurationis auctores Xenophon; contra Plutarchus Pelopid. 8. duodecim, eorumque praecipuos Mellonem, Pelopidam, Damoclidem, Theopompum. Quibus accedunt alii, qui favebant exsulibus eosque adiuvabant, ut numerus omnium esset 48. Plutarch. ibid. cap. 9.

νυκτός] Plutarchus de Genio Socr. p. 277. ἡμέρας ἐκείνης, ἐν ᾗ σκότους ἔδει γενομένου τοὺς φυγάδας ἥκειν κρύφα πρὸς τὸ τεῖχος.

ἐρήμῳ] Plutarchus de Genio Socr. p. 323. ἐπὶ τοῦ ὄρους ἀπαντῆσαι τοῖς ἀνδράσι. Cithaeronem alibi nominat.

Χάρωνι] Eundem exsulum redeuntium hospitem nominat Plutarchus.

ἐπιοῦσαν ἡμέραν] De tempore consentit Plutarchus.

4. ὡς Ἀφροδίσια] Morus ex Corsini Fast. Atticis T. II, p. 309. docet, a Thebanis, mense Attico Posideone exeunte, cui December noster respondet, Ve-

ναῖκας πάλαι ὑπισχνούμενος ἄξειν αὐτοῖς τὰς ἴτας καὶ καλλίστας τῶν ἐν Θήβαις, τότ' ἔφη. οἱ δὲ, ἦσαν γὰρ τοιοῦτοι, μάλα ἡδέως προσε-νυκτερεύειν. Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησάν τε καὶ 5 θυμουμένου ἐκείνου ταχὺ ἐμεθύσθησαν, πάλαι των ἄγειν τὰς ἑταίρας, ἐξελθὼν ἤγαγε τοὺς Ἰέλλωνα· τρεῖς μὲν στείλας ὡς δεσποίνας, τοὺς

ra fuisse celebrata. De a Veneris sacris cele- Polemarchis et Phyllida tarchus in tam longa et narratione dixit. Equi- : mallem metaphorice Aphrodisia, qualia sci- at nautae ex longinquo redeuntes. Hac meta- epe usum reperio Plu- cuius loca ponam. . Moral. T. II, p. 795. . Ἀφροδίσια ναύταις πάντα τὸν λοιπὸν ἤδη οὐκ ἐν λιμένι τὴν ναῦν ἀλλ' ἔτι πλέουσαν ἀπο- ι. Idem p. 1095. εἶτα Ἀφροδίσια τοῦ βίου (in) καὶ μεθεορτὰς καλὰς ας. Denique p. 1097. οἱ τοῦ πρὸς εὐπαθείας αι ναυτῶν δίκην Ἀφρο- όντων. Idem Luculli c. λοιπὸν Ἀφροδίσια τῶν καὶ στρατηγιῶν ἄγοντα καὶ τρυφᾶν: Praeterea hi paulo post imperio aturi erant, ideoque n dixit ἐπ' ἐξόδῳ τῆς ἀρ- ieunte mense Bucatio, lstitium hiemale, novi us, seu Boeotarchi, adibant, auctore Plu- elop. 24. et 25., ex quo ipus ipsius caedis recte Dodwell. Vide etiam §. 5. et notam sequen-

την ἡμέραν ἐκείνην ἐκ παλαιοῦ κατηγγελκὼς τοῖς περὶ τὸν Ἀρχίαν πότον τινὰ καὶ συνουσίαν καὶ γύναια τῶν ὑπάνδρων. Idem de Genio Socr. p. 281. τινὰ τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν. Polyaenus II, 2, 1. narrat hanc eandem rem, sed tam perturbatis rebus et nominibus, ut socordiam hominis solitam agnoscas. Ait, Phoebiadam Cadmeae custodem amasse uxorem Epaminondae, quem coelibem tamen vixisse omnes reliqui scriptores tradunt; hanc amore simulato alias secum uxores in convivium adduxisse, quae deinde egressae permutaverint cum adolescentibus quibusdam vestes, atque ita hos, coenaculum ingressos, Phoebiadam cum convivis occidisse. Sed idem Polyaenus II, 3, 3. ex alio scriptore narrat, Veneris festum diem actum fuisse Thebis; Laconicum igitur Cadmeae custodem advocasse in convivium meretrices, in honorem scilicet Veneris; cum his Pelopidam introiisse, Laconem occidisse et Thebas liberasse. Vides, hominem sibi constare in eo, quod Laconicum φρούραρχον interfectum tunc fuisse tradit. De Veneris festo quod addit, videtur in Xenophonte τὰ Ἀφροδίσια de vero die festo Veneris dictum confirmare.

ας — τὰς σεμνοτάτας] us Pelop. c. 9. εἰς δὲ

5. τοὺς περὶ Μέλλωνα] Plutarcho Pelop. 8. Μέλων. hic

δ' ἄλλους ὡς θεραπαίνας· κἀκείνους μὲν εἰσήγαγεν
6 εἰς τὸ προταμιεῖον τοῦ πολεμαρχείου. Αὐτὸς δ' εἰσελθὼν εἶπε τοῖς περὶ Ἀρχίαν, ὅτι οὐκ ἂν φασιν εἰσελθεῖν αἱ γυναῖκες, εἴ τις τῶν διακόνων ἔνδον ἔσοιτο. ἔνθεν οἱ μὲν ταχὺ ἐκέλευον πάντας ἐξιέναι, ὁ δὲ Φυλλίδας, δοὺς οἶνον, εἰς ἑνὸς τῶν διακόνων ἐξέπεμψεν αὐτούς· ἐκ δὲ τούτου εἰσήγαγε τὰς ἑταιρίδας δή, καὶ ἐκάθιζε παρ' ἑκάστῳ. ἦν γὰρ σύνθημα, ἐπεὶ
7 καθίζοιντο, παίειν εὐθὺς ἀνακαλυψαμένους. Οἱ μὲν δὴ οὕτω λέγουσιν αὐτοὺς ἀποθανεῖν· οἱ δὲ καί, ὡς κωμαστὰς εἰσελθόντας τοὺς ἀμφὶ Μέλλωνα ἀποκτεῖναι

Codd. B. D. E. *Μέλωνα*. Id. c. 11. perhibet, Charonem et Mellonem aggressos fuisse Archiam et Philippum atque occidisse. De. Genio Socr. p. 357. addit Lysitheum. Antea *ἑταιρίδας* edidit Stephanus, ut sect. 6.

τοὺς δ' ἄλλους] Male A. I. Br. Castal. *τὰς δ' ἄλλας*, et deinde *κἀκείνας*, ut Codd. A. Y.

τὸ ταμιεῖον τοῦ πολεμάρχου] In A. I. Br. Cast. *ποταμιεῖον* cum Cod. A. ceteri *προταμιεῖον* habent. *πολεμαρχείου* B. *πολεμάρχειν* Iunt. A. B. C. E. sed in A. *ου* superscriptum. Stephan. narrat, se in libris reperisse *ταμιεῖον* et *ποταμιεῖον τοῦ πολεμαρχείου*. Brodaeus legi volebat *τὸ προταμεῖον*. Vulgatam Morus interpretatur *in conclave Polemarchi*; quae ,interpretatio tamen vera esse non potest: *ταμιεῖον* enim non est conclave. Plutarchus in hac narratione *ἀνδρῶνα* nominat saepiuscule; itaque res gesta est in domo privata Phyllidae, ut videtur. Cornelius Nepos in Pelopida c. 2. caedem ait factam die illo, quo magistratus simul consueverant epulari, scilicet imperio se abdicaturi. Fuerit igitur factum convivium in domo publica, quam *πολεμαρχεῖον* dixit Xenophon. Attamen dubitationem iniicit, quod Polemarchi omnes non adsunt, si scilicet Leontiades fuit ex eorum numero, quod tamen non puto. In Plutarcho de Genio Socratis p. 318. est locus, unde privatum convivium fuisse suspiceris, hic: *οὐδὲ γὰρ τοσοῦτον εἰς τὰ συμπόσια καὶ τὰς ὑποδοχὰς παρεσκεύασε Φυλλίδας ἄκρατον, ὥστε τοὺς χιλίους καὶ πεντακοσίους Ἀρχίᾳ μεθυσθῆναι δορυφόρους*. Ceterum Chaeroneae mos fuit, ut magistratus omnes simul in ἀρχείῳ coenarent, teste Plutarcho Cimonis c. 1.

6. *ἐκέλευον ταχὺ*] B. C. D. E. *ταχὺ ἐκέλευον* dederunt. Deinceps *ἤγαγε* simplex habent A. I. Cast. cum Codice C. Postea Stephanus legi volebat *ἑταιρίδια*, merito reprehensus a Valckenario ad Herodot. V, 20, qui ironice positum esse δή, scilicet, docet.

7. *οἱ μὲν δὴ*] Iunt. Castal. *οἱ δὲ δή*. Xenophontis priorem narrationem sequitur Libanius T. III, p. 368. Reiskii.

κωμαστὰς] Plutarch. de Genio Socrat. p. 355. *ἡμιθωράκια ἐνδεδυμένοι καὶ στεφάνους δασεῖς ἔχοντες, οἱ μὲν ἐλάτης, οἱ δὲ πεύκης, ἔνιοι δὲ καὶ χιτῶνια*

πολεμάρχους. Λαβὼν δὲ ὁ Φυλλίδας τρεῖς αὐτῶν, ᾤχετο ἐπὶ τὴν τοῦ Λεοντιάδου οἰκίαν· κόψας δὲ θύραν εἶπεν, ὅτι παρὰ τῶν πολεμάρχων ἀπαγ-[illegible] τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἐτύγχανε μὲν χωρὶς κατα-[illegible]ος ἔτι μετὰ δεῖπνον, καὶ ἡ γυνὴ ἐριουργοῦσα [illegible]θητο. ἐκέλευσε δὲ τὸν Φυλλίδαν πιστὸν νομί-[illegible]έναι. οἱ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον, τὸν μὲν ἀποκτεί-[illegible], τὴν δὲ γυναῖκα φοβήσαντες κατεσιώπησαν. [illegible] δὲ εἶπον, τὴν θύραν κεκλεῖσθαι· εἰ δὲ [illegible] ἀνεῳγμένην, ἠπείλησαν ἀποκτεῖναι ἅπαντας ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, λαβὼν ὁ Φυλλίδας τῶν ἀνδρῶν, ἦλθε πρὸς τὸ ἀναγκαῖον, 8 [illegible] τῷ εἱργμοφύλακι, ὅτι ἄνδρα ἄγοι παρὰ πολε-[illegible], ὃν εἷρξαι δέοι. ὡς δὲ ἀνέῳξε, τοῦτον μὲν

[illegible] ἀμπεχόμενοι με-[illegible] ἀπομιμούμενοι κώμῳ [illegible] μετὰ γυναικῶν.

[illegible] τρεῖς] Plutarchus [illegible] 11. separatim Pelopi-[illegible] Cephisodorum et Damo-[illegible] mittit Leontiadae et [illegible] In lib. de Genio Socr. [illegible] addit Theopompum et [illegible] vatem.

[illegible] κατακείμενος] Codex χωρὶς κατακείμενος habet. [illegible] triclinii post coenam [illegible] decumbebat. Cete-[illegible] eadem Leontiadae multo [illegible] narrat Plutarch. c. 11. [illegible] nempe legati illi, [illegible] se afferre Leontiadae [illegible]istrato Atheniensi. Plu-[illegible] de Genio Socr. p. 358.

λαβὼν δύο] Plutarch. de Socr. p. 360. ἐχωροῦμεν δεσμωτήριον· ἐκκαλέσας δὲ [illegible] τῆς εἱρκτῆς ὁ Φυλλίδας, [illegible], ἔφη, καὶ Φίλιππος [illegible] σε ταχέως ἄγειν ἐπ' [illegible] Ἀμφίθεον. ὁ δὲ ὁρῶν καὶ [illegible] τὴν ἀτοπίαν καὶ τὸ μὴ [illegible]ηκότα λαλεῖν αὐτῷ τὸν [illegible], ἀλλὰ θερμὸν ὄντα τῷ ἀγῶνι καὶ μετέωρον, ὑπειδόμενος τὸ πάλαισμα, Πότε, ἔλεγεν, ὦ Φυλλίδα, τηνικαῦτα μετεπέμψαντο δεσμώτην οἱ πολέμαρχοι; πότε δὲ διὰ σοῦ; τί δὲ κομίζεις παράσημον; ἅμα δὲ τῷ λόγῳ ξυστὸν ἱππικὸν ἔχων διῆκε τῶν πλευρῶν καὶ κατέβαλε πονηρὸν ἄνθρωπον, ᾧ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπενέβησαν καὶ προσέπτυσαν οὐκ ὀλίγαι γυναῖκες. Quae quidem minus probabilitatis habent.

ἀναγκαῖον] Pro carcere ex h. l. et Isaeo oratore laudat Harpocratio. In Isaei loco tamen Suidas ἀνάκαιον habet; Grammatici vero Boeotorum dicunt ἀνάκαιον pro carcere. Pariter ergastula, in quibus servi mali concludebantur, ἀνάκαια appellabantur. Demosth. contra Stephanum p. 1125. de Phormione servo: πονηρὸς οὗτος ἄνωθεν ἐκ τοῦ ἀνακείου, ubi vide Interpretes.

ἄγει — πολεμάρχου] Codices B. C. D. dederunt ἄγοι, B. C. E. πολεμάρχων. solus D. πολεμάρχῳ habet.

εὐθὺς ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ δεσμώτας ἔλυσαν. καὶ τούτους μὲν ταχὺ, τῶν ἐκ τῆς στοᾶς ὅπλων καθελόντες, ὥπλισαν, καὶ ἀγαγόντες ἐπὶ τὸ Ἀμφεῖον, θέσθαι 9 ἐκέλευον τὰ ὅπλα. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς ἐκήρυττον, ἐξιέναι πάντας Θηβαίους, ἱππέας τε καὶ ὁπλίτας, ὡς τῶν τυράννων τεθνεώτων. οἱ δὲ πολῖται, ἕως μὲν νὺξ ἦν, ἀπιστοῦντες ἡσυχίαν εἶχον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα τ' ἦν καὶ φανερὸν ἦν τὸ γεγενημένον, ταχὺ δὴ καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς σὺν τοῖς ὅπλοις ἐξεβοήθουν. ἔπεμψαν δὲ ἱππέας οἱ κατεληλυθότες ἐπὶ τοὺς ...

ἀπέκτειναν εὐθὺς] A. I. Br. Cast. ἀπέκτεινε et deinde ἀπέλυσε. Codd. B. C. D. E. εὐθὺς ἀπέκτειναν dederunt. ἀπέλυσαν Codex C. habet.

στοᾶς ὅπλων] Plutarch. Pelop. c. 12. ἀφαιροῦντες ἀπὸ τῶν στοῶν τὰ περικείμενα σκῦλα καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐργαστήρια δορυξόων καὶ μαχαιροποιῶν ἀναῤῥηγνύντες, ubi Reiske emendat περὶ τὴν ἀγοράν. Certe οἰκίαν vitiosum est. Idem de Genio Socrat. pag. 362. ὅπλα παρεῖχον αἵ θ' ἑστίαι πλήρεις οὖσαι παντοδαπῶν λαφύρων καὶ τὰ τῶν ἐγγὺς οἰκούντων ἐργαστήρια μαχαιροποιῶν, ubi similiter leg. αἵ τε στοαί.

Ἀμφιεῖον] Ita cum St. L. Moro et Weiskio vulgatum Ἀμφεῖον correxi. Brodaeus monumentum sepulcrale Amphionis interpretatur, de quo Pausanias IX, 17. Aeschyli S. c. Theb. v. 513. πέμπταισι προσταχθέντα βοῤῥείαις πύλαις τύμβον κατ' αὐτὸν διογενοῦς Ἀμφίονος. Locus Arriani Anab. I, 8. de Alexandro, qui ante portas Thebarum exercitum habebat: οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς Καδμείας. tum pugna commissa persecutus Thebanos per portam: παρελθόντες ἐς τὴν Καδμείαν οἱ μὲν ἐκεῖθεν κατὰ τὸ Ἀμφεῖον σὺν τοῖς κατέχουσι τὴν Καδμείαν ἐξέβησαν ἐς τὴν ἄλλην πόλιν. Igitur intra moenia non longe a porta Proetide et Cadmea arce Ἀμφεῖον fuit situm. Extra moenia σεμνὰ Ἀμφίονος μνήματα collocat Euripides Suppl. v. 663, ubi Musgrave posuit, fuisse ante portam Proetidem. God. Hermann comparavit loca Xenophontis et Arriani, de situ non decrevit. In Plutarcho de Genio Socr. p. 280. Reiskii, c. 4, p. 303. Huttenii, ubi eadem narrantur, est: ἐκνεύσας τῆς ὁδοῦ μικρὸν ὑπὸ τὸ Ἀμφεῖον, ubi cum Reiskio Ἀμφιόνειον scribi maluit Wyttenbach.

9. δὲ ἱππέας οἱ κατεληλυθότες ἐπὶ τοὺς] Codd. C. D. δ' ἱππέας. Deinceps καὶ ἐπὶ τοὺς B. D. E. omissa copula ante τοὺς δύο τῶν στρατηγῶν, quam primus addidit Leoncl. et servarunt secuti editores omnes. Intelligit enim duces duos Athenienses exsulum, quos infra §. 19. a populo Atheniensi postea damnatos fuisse refert. Auctor est Diodorus XV, 25. adiuvantibus Atheniensibus · rediisse exsules in patriam; deinde legatis Athenas missis auxilia rogasse atque obtinuisse, ac eorum ope arcem tandem expugnasse. Ducem auxiliorum ab

λοις Ἀθηναίων καὶ τοὺς δύο τῶν στρατηγῶν.
ιδότες τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ὃ ἀπεστάλκεισαν....
οι ἐν τῇ ἀκροπόλει ἁρμοστής, ἐπεὶ ᾔσθετο τὸ 10
νὸν κήρυγμα, εὐθὺς ἔπεμψεν εἰς Πλαταιὰς καὶ
; ἐπὶ βοήθειαν. καὶ τοὺς μὲν Πλαταιέας
ινοι προσιόντας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς, ἀπαν-
ς ἀπέκτειναν αὐτῶν πλέον ἢ εἴκοσιν· ἐπεὶ δὲ
ν ταῦτα πράξαντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τῶν
ἤδη παρῆσαν, προσέβαλον πρὸς τὴν ἀκρόπολιν.
ἔγνωσαν οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ὀλίγοι ὄντες, τὴν 11

sibus missorum no- Demophontem, nume- itum 5000, equitum 500 Aristides in Panath. p. ; Cant. Athenienses ait prope omnes auxiliatum s, etsi Thebani paulo foederis olim icti ...iensibus columellas ...: καὶ τῶν στηλῶν ..., τῆς συμμαχίας ὑπὸ ..καθῃρημένων.

...ὸς τοῖς ὁρίοις] Plu- Agesil. cap. 8. ἔδοξε ...σιν τοὺς μὲν ἄλλους ...ντα Φερένικον ἐν τῷ ...πεδίῳ περιμένειν, ὀλί- ...ῶν νεωτάτων παραβαλέ- ...εισελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ...dem Archiae, Philippi, ae et Hypatae mittunt n in Atticam et exsules advocant. Plutarchus ... 12. Aeneas Tacticus ... usu sibili: ἐχρήσαντο δὲ ...ι ἐν Θήβαις, ὅτε οἱ τὴν ν καταλαβόντες ἐσκεδά- ...νυκτὸς καὶ ἠγνόησαν ἑαυ- ...ς συριγμὸν συνελέγοντο. ...ris Calliae ab Archia ... consentit idem c. 31. ... αὐτὴν αἰτίαν καὶ ἐν ἡ Καδμεία κατελήφθη. ...άλκεισαν] Post hoc ver- ...οντο inserendum esse ...e verbum, vidit Leoncl.

ῄεσαν dedit Schaefer. δρόμῳ αὐτοῖς ἀπήντων proposuit Weiske.

10. ἔπεμψεν] Codex B. ἔπεμψαν εἰς Πλαταιάν.

Πλαταιὰς καὶ Θεσπιὰς] Diodor. XV, 25. Spartam nuncios missos tradit. In Plutarcho vero de Genio Socr. p. 318. narrantur ante caedem Harmostae die tertio iam edixisse Thespiensibus, ut in armis essent et, quando demum cunque vocarentur, statim praesto esse possent. Vates enim publicum aliquod infortunium ex victimarum signis augurabantur. Sequens ἀπαντήσαντες omittit Codex C. et deinceps προσέβαλλον habet.

11. *ὀλίγοι ὄντες*] se esse paucos, scilicet ad hostes, interpretatur Morus: contra Weiske τοῦτο ad ἔγνωσαν intelligi putat. Idem ad verba τῶν κηρυγμάτων — γιγνομένων verbum ἤκουον addendum censet. Diodorus Lacedaemonios cum sociis fuisse ait in arce 1500. Spartiatae tamen inter eos pauci tantum aderant, ut diserte idem habet §. 27., qui tandem reliquorum sententiae concedere coacti arce excesserunt. Eundem praesidiariorum numerum dat Plutarchus Pelop. c. 12.

τε προθυμίαν τῶν προσιόντων ἁπάντων ἑώρων, καὶ τῶν κηρυγμάτων μεγάλων γιγνομένων τοῖς πρώτοις ἀναβᾶσιν, ἐκ τούτου φοβηθέντες εἶπον, ὅτι ἀπίοιεν ἄν, εἰ σφίσιν ἀσφάλειαν μετὰ τῶν ὅπλων ἀπιοῦσι διδοῖεν. οἱ δὲ ἄσμενοί τε ἔδοσαν, ἃ ᾔτουν, καὶ σπεισάμενοι, καὶ ὅρκους ὀμόσαντες ἐπὶ τούτοις, ἐξέπεμψαν.

12 Ἐξιόντων μέντοι, ὅσους ἐπέγνωσαν τῶν ἐχθρῶν ὄντας, συλλαμβάνοντες ἀπέκτειναν. ἦσαν δέ τινες, οἳ καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐπιβοηθησάντων ἐξεκλάπησαν καὶ διεσώθησαν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι καὶ τοὺς παῖδας τῶν ἀποθανόντων, ὅσοις ἦσαν, λαβόντες ἀπέσφαξαν.

13 Olymp. $100\frac{2}{3}$. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπύθοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὸν μὲν ἁρμοστὴν, τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν καὶ οὐκ ἀναμείναντα τὴν βοή-

ἐκ τούτου] Margo St. Leoncl. cum Codice B. ἐκ τούτων. Diu atque acriter pugnatum fuisse ad arcem, narrat Diodor. XV. Non solum enim Athenis, sed ex Boeotia etiam multi accurrerant milites auxiliaturi Thebanis, pedites quidem numero 12000, equites plures quam 200, qui, divisa in partes multitudine, diu noctuque per vices arcem oppugnabant. Tandem fame expugnati Lacedaemonii cum sociis, accepta fide, incolumes egressi sunt urbe. Spartani ducum praesidii in iudicium adductorum duos quidem capite damnarunt, tertio ingentem multam irrogarunt, quam solvere non potuit. Ita Diodor. XV, 27. Plutarch. in Pelop. c. 13. occisos fuisse auctor est Hermippidam et Arcissum, Lysanoridem pecunia multatum extra Peloponnesum fugisse. Sed de Genio Socratis p. 318. nominat Κρινίδαν καὶ Ἄρκεσον, ubi Bryanus legendum censet Ἑρμιππίδαν καὶ Ἄρκισσον, quae nomina posuit Xenophon H. Gr. IV. Denique Lysanoridem non in arce tum adfuisse, sed auxilia arcessivisse et reliquos harmostas destituisse, denique Corinthi deprehensum et multatum fuisse, apparet ex Plutarchi loco de Genio p. 363, quem corruptum satis ingeniose concinnavit Reiskius.

12. τῶν ἐχθρῶν ὄντας] Sunt illi, qui post caedem polemarchorum factam in arcem confugerant. Plutarch. de Genio Socr. p. 362. οἱ μὲν λακωνίζοντες εἰς τὴν Καδμείαν ἔφευγον ἐπισπασάμενοι καὶ τοὺς κρατίστους λεγομένους, εἰωθότας δὲ περὶ τὴν ἄκραν κάτω συντηρεῖν. Ita enim recte vulgatum κακνίζοντες emendavit Reiskius noster.

ὑπὸ Ἀθηναίων] Ita recte Leonclav. in margine pro vulgato ἀπὸ, quod solus Codex C. habet. Sed deinde margo Leonclav. et Steph. ἐξεκλάπησαν habet, quod vulgato ἐκλάπησαν etiam praeferendum puto, et habet Codex B.

ἀπέκτειναν· φρουρὰν δὲ φαίνουσιν ἐπὶ τοὺς [illegible]ους. καὶ Ἀγησίλαος μὲν λέγων, ὅτι ὑπὲρ τετ[illegible]οντα (ἔτη) ἀφ' ἥβης εἴη, καί, ὥσπερ τοῖς ἄλλοις τηλικούτοις οὐκέτι ἀνάγκη εἴη τῆς ἑαυτῶν ἔξω [illegible]εσθαι, οὕτω δὴ καὶ βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν ὄντα [illegible] ἀπεδείκνυε· κἀκεῖνος μὲν δὴ λέγων ταῦτα οὐκ [illegible]τεύετο, οὐ μέντοι τούτου γε ἕνεκεν κατέμεινεν· [illegible] εἰδώς, ὅτι, εἰ στρατηγοίη, λέξειαν οἱ πολῖται, Ἀγησίλαος, ὅπως βοηθήσειε τοῖς τυράννοις, [illegible]ατα τῇ πόλει παρέχοι· εἶα οὖν αὐτοὺς βου[illegible]θαι, ὅ τι βούλοιντο περὶ τούτων. Οἱ δ' ἔφοροι, 14 [illegible]όμενοι ὑπὸ τῶν μετὰ τὰς ἐν Θήβαις σφαγὰς [illegible]κότων, Κλεόμβροτον ἐκπέμπουσι, τότε πρῶ[illegible]μενον, μάλα χειμῶνος ὄντος. Καὶ τὴν μὲν

[illegible]. ἀπέκτειναν] Tres har[illegible] fuisse, quorum duos oc[illegible] Spartani, tertium pe[illegible]multarunt ingenti, ante [illegible].

ἀφ' ἥβης] Codd. B. C. [illegible] omittunt, ut alibi in [illegible] vox ista omissa re[illegible]. Deinceps νόμον ὄντα habent.

[illegible] νόμον] In A. I. desunt verba; habent Br. Castal. [illegible] censuerat Brodaeus, in L. Stephan. recepta [illegible], sed ibi mutato ordine ὄντα, ad numerum oratio[illegible] apto, legitur.

[illegible]ήσειε τοῖς τυράννοις] Plu[illegible] haec disertius expli[illegible]esil. 24. αἰσχυνόμενος, εἰ [illegible] ὀλίγον ἔμπροσθεν ὑπὲρ [illegible] πεπολεμηκὼς αὖθις [illegible]ται Θηβαίους κακῶς διὰ τοὺς τυράννους.

[illegible]εσθαι, ὅ τι βούλοιντο] [illegible] edidit, secutus scri[illegible] A. I. Bryl. Cast., ubi est, Codice A., βούλεσθαι, ὅ τι [illegible]οιντο. Leonclavius emen[illegible] βουλεύεσθαι, ὁποῖόν τι βούλοιντο, et verba quidem ὁποῖόν τι ex aliis libris se duxisse fatetur. Stephan. scilicet attulerat ὁποῖόν τι. Codd. B. C. D. E. ὁποῖόν τι βουλεύοιντο.

14. μάλα χειμῶνος ὄντος] Sub initium hiemis exsules redierant Thebas, teste Plutarch. Pelop. c. 9. Antea πρῶτον τότε B. C. D. E. habent.

καὶ τὴν μὲν] Margo St. Leonclav. τὴν μὲν οὖν. Codex B. καὶ omittit. Dodwell in Annall. Xenophonteis ad Olymp. 100, 3., Nescio, inquit, an pro Eleutheris Erythrae potius intelligendae sint. At vero Eleutherae sitae erant in dextro Cithaeronis montis latere et Atticum agrum attingebant, auctore Pausania I, p. 93. contra Erythrae in sinistro latere et in agro Plataeensi, eodem auctore IX, pag. 714. Apparet igitur, longe commodius nominari a Xenophonte Eleutheras. Per utramque autem urbem via Lacedaemonios ducebat ad Tanagram in dextro Thebarum latere sitam; contra, si Platae-

δι' Ἐλευθερῶν ὁδὸν Χαβρίας, ἔχων Ἀθηναίων πελταστὰς ἐφύλαττεν, ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἀνέβαινε κατὰ τὴν ἐς Πλαταιὰς φέρουσαν. προϊόντες δὲ οἱ πελτασταὶ περιτυγχάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ φυλάττουσι τοῖς ἐκ τοῦ ἀναγκαίου λελυμένοις, ὡς περὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα οὖσι. καὶ τούτους μὲν ἅπαντας, εἰ μή τις ἐξέφυγεν, οἱ πελτασταὶ ἀπέκτειναν· αὐτὸς δὲ κατέ-
15 βαινε πρὸς τὰς Πλαταιάς, ἔτι φιλίας οὔσας. Ἐπεὶ δὲ εἰς Θεσπιὰς ἀφίκετο, ἐκεῖθεν ὁρμηθεὶς, εἰς Κυνὸς κεφαλάς, οὔσας Θηβαίων, ἐστρατοπεδεύσατο. μείνας δὲ ἐκεῖ περὶ ἑκκαίδεκα ἡμέρας, ἀπεχώρησε πάλιν εἰς Θεσπιάς. κἀκεῖ μὲν κατέλιπεν ἁρμοστὴν Σφοδρίαν καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων τὸ τρίτον μέρος ἑκάστων· παρέδωκε δὲ αὐτῷ καὶ χρήματα, ὅσα ἐτύγχανεν οἴκοθεν ἔχων, καὶ ἐκέλευσε ξενικὸν προσμισθοῦσθαι.
16 Καὶ ὁ μὲν Σφοδρίας ταῦτ' ἔπραττεν. ὁ δὲ Κλεόμβρο-

as versus descenderis ex Cithaerone, via ducit ad Thespias in sinistro Thebarum latere sitas.

Χαβρίας] Hic bello Corinthiaco adfuerat, nec videtur cum Demophonte auxilio missus fuisse Thebanis.

οἱ πελτασταὶ] quos Cleombrotus adduxerat. *ἐπιτυγχάνουσι* deinceps E. habet. Postea *τοῖς ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ ὑπὸ μέθης ἐκλελυμένοις* D. habet, memorabili varietate, cuius originem alii comparatis pluribus libris indagabunt.

ἔτι φιλίας οὔσας] Hoc praetextu Thebani postea usi Plataeas exciderunt. Plataeenses excusat Isocrates Plataic. p. 584. ita: *οὐ γὰρ ἑκόντες, ἀλλ' ἀναγκασθέντες αὐτοῖς ἐδουλεύομεν — ἐκείνων οὕτω μεγάλην δύναμιν κεκτημένων, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἁρμοστοῦ καθεστῶτος καὶ φρουρᾶς ἐνούσης καὶ τηλικούτου στρατεύματος ὄντος Θεσπιᾶσιν.*

15. *Κυνὸς κεφαλὰς*] Morus affert locum Plutarchi in Flaminio c. 8. *Κυνὸς κεφαλαί, λόφων οὖσαι πυκνῶν καὶ παραλλήλων ἄκραι λεπταί, δι' ὁμοιότητα τοῦ σχήματος οὕτως ὠνομάσθησαν.* Sed fallitur, cum putat, eundem ibi describi locum. Sunt enim illae *Κυνὸς κεφαλαὶ* in Thessalia haud procul Scotussa sitae, ut ex Plutarcho ipso constat. Easdem nominat etiam Pausanias VII, p. 543. Eundem tamen errorem erravit Bach ad Xenophontis Agesilaum 2, 22. et in Indicem Geographicum inde retulit Zeune. Thebanas *Κυνὸς κεφαλὰς* habet Stephanus Byz., appellans tamen *Κυνοκεφάλους*. Vicum ibidem fuisse, ex eo licet arguere, quod Pindarum ibi natum fuisse tradunt scriptores veteres. Cf. infra ad c. 4. sect. 38.

μείνας δὲ ἐκεῖ] Castal. omisit *ἐκεῖ*, et Paris. Codd. solus B. habet.

ῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν διὰ Κρεύσιος τοὺς μεθ' ἑ στρατιώτας, καὶ μάλα ἀπορουῦντας, πότερά πόλεμος πρὸς Θηβαίους, ἢ εἰρήνη εἴη· ἤγαγε μὲν ἐς τὴν τῶν Θηβαίων τὸ στράτευμα, ἀπῆλθε δὲ ὕνατο ἐλάχιστα κακουργήσας. Ἀπιόντι γε μὴν 17 αὐτῷ ἐξαίσιος ἐπεγένετο, ὃν καὶ οἰωνίζοντό ημαίνειν πρὸ τῶν μελλόντων. πολλὰ μὲν γὰρ λα γενναῖα ἐποίησεν, ἀτὰρ καὶ, ὑπερβάλλοντος μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐκ τῆς Κρεύσιος τὸ καθῆκον λατταν ὄρος, πολλοὺς μὲν ὄνους κατεκρήμνισεν σκεύεσι, πάμπολλα δὲ ὅπλα ἀφαρπασθέντα ν εἰς τὴν θάλατταν. Τέλος δὲ, πολλοὶ οὐ 18 νοι σὺν τοῖς ὅπλοις πορεύεσθαι, ἔνθεν καὶ τοῦ ἄκρου κατέλιπον, λίθων ἐμπλήσαντες, τὰς ἀσπίδας. καὶ τότε μὲν ἐν Αἰγοσθένοις τῆς ῆς ἐδείπνησαν, ὡς ἠδύναντο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐκομίσαντο τὰ ὅπλα. καὶ ἐκ τούτου ἤδη οἴκαδε ἀπῄεσαν· ἀφῆκε γὰρ αὐτοὺς ὁ Κλεόμ-

Κρεύσιος] Ita emendatum Κρᾶσιος, quod te-dd. Par. omnes, Leoncl. Porto hic et sect. 17. Vide et VI, 4, 3. 25. et Boeotic. c. 32. Deinὺς αὐτοῦ στρ. D. τοὺς στρ. E. habent.

πρὸ τῶν μελλόντων] L. et St. περὶ τῶν μελλ., ὶ mollius esse fatetur vulgatum tamen defenrriani Anab. VII, 22. τοῦ-ν αὐτῷ πρὸ τῶν μελλόν-μῆναι. et c. 24. καί τι ιόνδε πρὸ τῶν μελλόν-ιῆναι λέγει Ἀριστόβουλος. περὶ marginis contem-est.

ῖα] Margo St. Leoncl. quam glossam vulgatae s esse censet Morus, qui

γενναίαν δύην ex Sophocl. Aiac. 947. affert.

ἀναρπασθέντα] Margo Leoncl. ἀφαρπασθέντα cum Codd. B. C. D. E. Deinceps ἐξέπλευσε iidem libri habent. Quid in ista varietate lateat, non exputavi. ἃ ἐξέπεσεν coniecit Weiske.

18. ἔνθεν καὶ ἔνθεν] Posterius ἔνθεν deest in A. I. Br. Cast. et Codice A., unde Brodaeus emendabat: ἔνθεν ἐπὶ τοῦ ἄκρου.

ἐν Αἰγοσθένοις] Codd. B. C. D. E. τῆς Μεγαρικῆς ἐν Αἰγοσθένοις. Deinceps praeter Codicem A. ceteri ἐδύναντο habent.

καὶ ἐκ τούτου ἤδη ἕκαστοι οἴκαδε] Copulam καὶ A. B. D.

19 Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ῥώμην, καὶ ὅτι πόλεμος ἐν Κορίνθῳ οὐκέτι ἦν, ἀλλ' ἤδη παριόντες τὴν Ἀττικὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλλον, οὕτως ἐφοβοῦντο, ὥστε καὶ τὼ δύο στρατηγὼ, οἳ συνηπιστάσθην τὴν τοῦ Μέλλωνος ἐπὶ τοὺς περὶ Λεοντιάδην ἐπανάστασιν, κρίναντες, τὸν μὲν ἀπέκτειναν, τὸν δὲ, ἐπεὶ οὐχ ὑπέμεινεν, ἐφυγάδευσαν.

20 Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι, εἰ μηδένες ἄλλοι ἢ αὐτοὶ πολεμήσοιεν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοιόνδε τι εὑρίσκουσι μηχάνημα· πείθουσι τὸν ἐν ταῖς

E. omittunt. οἴκαδε ἤδη ἕκαστοι collocant B. D. E. ἤδη omittit C.

19. δύναμιν] Margo St. L. ῥώμην cum Codd. B. D. E. Pro Μέλλωνος Codex B. Ἀπόλλωνος habet.

συνηπιστάσθην] Castal. συνηπιστάτην. Plutarchus Pelopid. c. 14. consentit de Atheniensibus: οἱ Ἀθηναῖοι περίφοβοι γενόμενοι τήν τε συμμαχίαν ἀπείπαντο τοῖς Θηβαίοις καὶ τῶν βοιωταζόντων εἰς τὸ δικαστήριον παραγαγόντες τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ἐφυγάδευσαν, τοὺς δὲ χρήμασιν ἐζημίωσαν. Dignus est locus Dinarchi contra Demosthenem, qui huc referatur, p. 30. τὰ μικρὸν πρὸ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας γεγενημένα ὑπὸ Κεφάλου τοῦ ῥήτορος καὶ Θράσωνος τοῦ Ἐρχιέως καὶ Ἡλίου Φορμισίου καὶ ἑτέρων ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐνίων καὶ νῦν ἔτι ζῇ τὰ σώματα· τούτων γὰρ οἱ μὲν, φρουρουμένης ὑπὸ Λακεδαιμονίων τῆς Καδμείας, βοηθήσαντες τοῖς εἰς Θήβας κατιοῦσι τῶν φυγάδων τοῖς ἰδίοις κινδύνοις ἠλευθέρωσαν τὴν ἀστυγείτονα καὶ πολὺν χρόνον δουλεύουσαν· οἱ δὲ καλοῦντες ἐξελθεῖν ὑμῶν τοὺς προγόνους, Κεφάλου τούτου ψήφισμα γεγραφότος, ὃς οὐ καταπλαγεὶς τὴν Λακεδαιμονίων δύναμιν οὐδὲ λογισάμενος — ἔγραψεν ἐξιέναι βοηθήσοντας Ἀθηναίους τοῖς κατειληφόσι τῶν φυγάδων Θήβας· καὶ ἐξελθόντων ἐκεῖ τῶν ὑμετέρων πατέρων, ὀλίγαις ἡμέραις ἐξεβλήθη ὁ τῶν Λακεδαιμονίων φρούραρχος, ἠλευθεροῦντο Θηβαῖοι. Cum quo comparandus est paulo longior Aeschinis contra Ctesiph. p. 531., ubi nominantur duces et auctores subsidiorum Thebanis missorum. Ad timorem Atheniensium accessit perfidia Thebanorum, quam enarravit Isocrates Plataic. p. 588. ed. Lang. Ex Plutarcho apparet, Archiam hierophantam et Callistratum favisse partibus Archiae et Leontiadae. Vide de Genio Socr. p. 358.

20. τοιόνδε τι] Codd. B. D. τι omittunt.

αῖς ἁρμοστὴν Σφοδρίαν, χρήματα δόντες, ὡς
τεύετο, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἵν' ἐκπολεμή-
τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους.
νος πειθόμενος αὐτοῖς, προσποιησάμενος τὸν
ιᾶ καταλήψεσθαι, ὅτι δὴ ἀπύλωτος ἦν, ἦγεν ἐκ
Θεσπιῶν πρωῒ δειπνήσαντας τοὺς στρατιώτας,
ν, πρὸ ἡμέρας κατανύσειν εἰς τὸν Πειραιᾶ.
ι δ' αὐτῷ ἡμέρα ἐπεγένετο, καὶ οὐδὲ ταῦτ' 21

ρίαν] Diodorus XV, Σφοδριάδαν et φύσει με-
καὶ προπετῆ vocat, ei-
egem Cleombrotum id
dedisse ait, ut Pirae-
occuparet; postea in iu-
adductum, faventibus
, absolutum fuisse. Sci-
eventu consilium Cle-
addidisse videtur, ut
Phoebida fecerat. Eun-
tarchus Pelop. 14. ὑπό-
γνώμην καὶ κενῶν
καὶ φιλοτιμίας ἀνοήτου
vocat. Uterque secutus
Callisthenem libro se-
Ἑλληνικῶν, e quo Har-
habet: Σφοδρίας
κατὰ Μεγαρέων — στρα-
Λακεδαιμονίων. φησὶ δὲ
Καλλ. — εὐήθη τε εἶναι
κοῦφον πρὸς τὰς ἐλπί-
Ages. 24. de eo sentit,
Codices quidam Spho-
harmosten Therapnis
ναις), non Thespiis, dant.
ατα δόντες] Orationem
, a Pelopida submis-
etiam quam pecuniam
apud Sphodriam, tradit
hus Pelopid. c. 14. et
24., ubi Μέλωνα et Pelo-
Boeotarchos ambo, au-
consilii nominat.
λεμήσειε] ad bellum in-
. Hoc sensu Harpo-
Xenophontem ait in
Hellenicorum posuisse
ῆσαι pro ἐκπολεμῶσαι.
e testimonium protulit

Valckenaer ad Ammonium pag. 72. Plutarchus Pelop. cap. 14. hoc idem consilio Pelopidae et Gorgidae Boeotarcharum communi factum narrans, συγκροῦσαι πάλιν τοὺς Ἀθηναίους τοῖς Λακεδαιμονίοις.

ἀπύλωτος ἦν] Idem accidit Atheniensibus antea, cum res eorum maxime floreret, auctore Thucydide II, 93. τοῦ Πειραιῶς τοῦ λιμένος — ἦν δὲ ἀφύλακτος καὶ ἄκλειστος εἰκότως διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. et tunc post hostium reditum c. 94. φυλακὴν ἤδη τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιοῦντο λιμένων τε. κλείσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ. Nempe postquam Lysander rem nauticam Atheniensium plane everterat, portum ipsum neglexerant Athenienses, etsi paulatim maris imperium iterum affectantes.

21. Θριάσι] Usque ad Eleusinem provectum rediisse propter militum timorem tradit Plutarch. Pelopid. c. 14. Lumen ex sacris Eleusiniis subito paruisse et milites terruisse, narrat Ages. c. 24. Aristides in Eleusin. orat. p. 452. ed. Canteri: Σφοδρίου — ἤρκεσαν αἱ δᾷδες φανεῖσαι κατασβέσαι τὴν τόλμαν. Unde colligitur, mense medio Boedromione Sphodriae incursionem accidisse, quo per dies novem sacra Eleusinia celebrabantur.

οὐδὲ ταῦτ' ἐποίησεν] sed ne

ἐποίησεν, ὥστε λαθεῖν· ἀλλ' ἐπεὶ ἀπετέτραπτο, βοσκήματα διήρπασε καὶ οἰκίας ἐπόρθησε. τῶν δ' ἐντυχόντων τινὲς τῆς νυκτὸς φεύγοντες εἰς τὸ ἄστυ ἀπήγγελλον τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτι στράτευμα πάμπολυ προσίοι. οἱ μὲν δὴ ταχὺ ὁπλισάμενοι, καὶ ἱππεῖς καὶ ὁπλῖται, 22 ἐν φυλακῇ τῆς πόλεως ἦσαν. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων καὶ πρέσβεις Ἀθήνησιν ἐτύγχανον ὄντες, παρὰ Καλλίᾳ τῷ προξένῳ, Ἐτυμοκλῆς τε καὶ Ἀριστόλοχος καὶ Ὤκελλος· οὓς οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα ἠγγέλθη, συλλαβόντες ἐφύλασσον, ὡς καὶ τούτους συνεπιβουλεύοντας. οἱ δὲ ἐκπεπληγμένοι τε ἦσαν τῷ πράγματι, καὶ ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄν ποτε οὕτω μωροὶ ἦσαν, ὡς, εἰ ᾔδεσαν καταλαμβανόμενον τὸν Πειραιᾶ, ἐν τῷ ἄστει ἂν ὑποχειρίους αὐτοὺς παρεῖχον, καὶ ταῦτα παρὰ τῷ προξένῳ, οὗ τάχιστ' ἂν εὑρέθησαν. 23 Ἔτι δ' ἔλεγον, ὡς εὔδηλον καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἔσοιτο, ὡς

hoc quidem effecit, eum impulit, ut studeret latere. Ita Morus. Quem sensum equidem ex verbis graecis vel summa vi extorqueri posse nego. F. A. Wolf interpretatur: *neque iam ita se gessit, ut lateret*, i. e. *consilium abiecit latendi.* Tum coniicit τοιαῦτα scriptum fuisse, eadem tamen sententia. Equidem τότε suspicor scriptum fuisse.

ἀπετέτραπτο] Margo St. L. ἀπετράπετο, quod probo.

προσίοι] Vulgatum προσῄει e Codd. B. C. D. E. correxi.

22. Ἀθήνησιν ἐτύγχανον ὄντες] Codd. C. E. ἐτύγχανον Ἀθήνησιν ὄντες.

προξένῳ] Male A. I. Br. Cast. Προξένου, ut monuit iam Brodaeus. Ipse Callias infra VI, 3. in oratione apud Lacedaemonios suam iactat προξενίαν. Favebat ille Lacedaemoniis, eiusque ad Archiam Thebanorum polemarchum litteras, quibus eum de seditione exsulum admonebat, Plutarchus commemoravit.

Ὤκελλος] Infra libro VI, 5, 35. cum Etymocle legatus Athenas venisse dicitur Ὤκυλλος. Quae forma rectior et vera sit, ignoro. Ἐτεοκλῆς Laco est in Plutarchi Lysandro c. 9. Ἀδείμαντος Ὠκύτου Corinthius apud Herodotum VIII, 5. aeque vitiose scriptus videtur. Ceterum legati Lacedaemoniorum de pace missi videntur esse iidem, de quibus argumentum orationis et oratio ipsa Andocidae p. 90., 105. et 109. tradit. De argumento isto et oratione ipsa vide disputationem Valckenarii apud Sluiterum Lect. Andocid. p. 204 seqq.

οὕτως μωροί] Hoc ordine B. C. D. vulgo μωροὶ οὕτως erat. Deinceps ᾔδεσαν B. D. ᾔδησαν C. E. Post προξένῳ, οὗ lacuna est in C. Cum Schaefero ᾔδεσαν restitui.

23. ἔσοιτο, ὡς] Ita solus Codex A. ceteri ὅτι dant.

ἡ πόλις τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συνῄδει. ἰρίαν γὰρ εὖ εἰδέναι ἔφασαν, ὅτι ἀπολωλότα πεύ-ο ὑπὸ τῆς πόλεως. κἀκεῖνοι μὲν, κριθέντες ν συνειδέναι, ἀφείθησαν. Οἱ δ' ἔφοροι ἀνεκάλε- 24 τε τὸν Σφοδρίαν, καὶ ὑπῆγον θανάτου. ἐκεῖνος ᾳ φοβούμενος οὐχ ὑπήκουσεν· ὅμως δὲ, καίπερ ἐπακούων εἰς τὴν κρίσιν, ἀπέφυγε. καὶ πολλοῖς ν αὕτη δὴ ἐν Λακεδαίμονι ἀδικώτατα δίκη κριθῆ-ἐγένετο δὲ τοῦτο τὸ αἴτιον.

Ἦν υἱὸς τῷ Σφοδρίᾳ, ἡλικίαν τε ἔχων τὴν ἄρτι 25 ίδων, Κλεώνυμος ὄνομα, καὶ ἅμα κάλλιστός τε εὐδοκιμώτατος τῶν ἡλίκων. τούτου δὲ ἐρῶν γεν Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγησιλάου. οἱ μὲν οὖν τοῦ βρότου φίλοι, ἅτε ἑταῖροι ὄντες τῷ Σφοδρίᾳ, τικῶς αὐτοῦ εἶχον, τὸν δὲ Ἀγησίλαον καὶ τοὺς φίλους ἐφοβοῦντο, καὶ τοὺς διὰ μέσου δέ· γὰρ ἐδόκει πεποιηκέναι. Ἐκ τούτου δὲ ὁ μὲν 26 ίας εἶπε πρὸς τὸν Κλεώνυμον· Ἔξεστί σοι, ὦ υἱὲ, τὸν πατέρα, δεηθέντι Ἀρχιδάμου, Ἀγησίλαον ἐμοὶ εἰς τὴν κρίσιν παρασχεῖν. ὁ δὲ ἀκούσας

..ἀνεκάλεσαν] In Ald. I. simplex ἐκάλεσαν, ut in A. C. τε ἐκάλεσαν E.

ον] Ita vulgatum ἀπῆγον t. Pierson ad Moerin p. Valckenaer ad Herodo-K, 93. Vulgatum tenent Paris. omnes.

υγε] A. C. E. ἀπέφευγε. ps Λακεδαιμονίοις vul-e Codd. B. C. correxi.

τοῦτο τὸ αἴτιον auctius um B. C. D. E. τὸ vulrat.

. Κλεώνυμος] Historiam nophonte iisdem saepe repetiit Plutarchus Ages. 5. Ceterum verba Κλ. statim post Σφοδρίᾳ in-a videntur.

Σφοδρίᾳ, ἀπολυτικῶς] Nomen omiserunt A. I. Br. Castal. cum A. C. D. E. et deinde ἀπειλητικῶς scriptum habent cum solo Codice A. Stephanus nostram lectionem proposuit, eamque se in libris veteribus reperisse dixit. Morus tamen de integritate istius etiam lectionis dubitavit, offensus inprimis genitivo αὐτοῦ. Quodsi vero intersertum τῷ Σφοδρίᾳ cum Edd. vetustis omiseris et αὐτοῦ ad ἑταῖροι retraxeris, hanc offensionem tolles, quae tamen nulla est, ut recte monuit Weiske.

τοὺς διὰ μέσου] neutri factioni addictos interpretatur Morus. Plutarchus Agesil. c. 24. Sphodriam fuisse ait ἐκ τῆς ὑπεναντίας στάσεως τῷ Ἀγησιλάῳ.

26. Ἀγησίλαον εὐμενῆ ἐμοὶ]

ἐτόλμησεν ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἀρχίδαμον, καὶ ἐδεῖτο
27 σωτῆρα αὐτῷ τοῦ πατρὸς γενέσθαι. ὁ μέντοι Ἀρχί-
δαμος, ἰδὼν μὲν τὸν Κλεώνυμον κλαίοντα, συνεδάκρυε
παρεστώς· ἀκούσας δὲ δεομένου, ἀπεκρίνατο· Ἀλλ',
ὦ Κλεώνυμε, ἴσθι, ὅτι ἐγὼ μὲν τῷ ἐμῷ πατρὶ οὐδ'
ἀντιβλέπειν δύναμαι, ἀλλά, κἄν τι βούλωμαι διαπρά-
ξασθαι ἐν τῇ πόλει, πάντων μᾶλλον ἢ τοῦ πατρὸς
δέομαι· ὅμως δ', ἐπεὶ σὺ κελεύεις, νόμιζε, πᾶσάν με
28 προθυμίαν συνέξειν ταῦτά σοι πραχθῆναι. Καὶ τότε
μὲν δὴ ἐκ τοῦ φιλιτίου εἰς τὸν οἶκον ἐλθὼν ἀνε-
παύετο· τοῦ δ' ὄρθρου ἀναστάς, ἐφύλαττε, μὴ λάθοι
αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐξελθών. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν αὐτὸν ἐξιόντα,
πρῶτον μέν, εἴ τις τῶν πολιτῶν παρῆν, παρίει τούτους
διαλέγεσθαι αὐτῷ· ἔπειτα δ', εἴ τις ξένος· ἔπειτα δὲ
καὶ τῶν θεραπόντων τῷ δεομένῳ παρεχώρει. τέλος
δ', ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα ἀπιὼν ὁ Ἀγησίλαος εἰσῆλθεν
οἴκαδε, ἀπιὼν ᾤχετο οὐδὲ προσελθών· καὶ τῇ ὑστε-
29 ραίᾳ δὲ ταυτὰ ταῦτα ἐποίησεν. Ὁ δ' Ἀγησίλαος
ὑπώπτευε μέν, ὧν ἕνεκεν ἐφοίτα· οὐ μέντοι ἠρώτα,

Codd. B. C. D. E. εὐμενῆ Ἀγησ. ἐμοί. Deinceps αὐτῷ σωτῆρα τοῦ A. C. αὐτὸν A. C. D. cum vulgatis libris. Margo Leoncl. nostrum habet.

27. ἴσθι, ὅτι ἐγὼ, μὲν] Codd. B. C. D. μὲν transponunt post ἴσθι. Paulo antea simplex ἐδάκρυε habet Codex C.

ἀλλά, κἄν τι] Leoncl. ἀλλ' ἄν. In utraque tamen lectione scribendum erat deinceps βούλωμαι. Igitur vulgatum βούλομαι correxi, quod habent soli A. E.

συνέξειν] Steph., cum quo facit Morus, ἕξειν, Leoncl. συμπαρέξειν emendabat. Equidem Leonclavium sequor. Est enim dictum pro συμπροθυμεῖσθαι, quo verbo saepe utitur Noster.

28. φιλιτίου] Margo Leonclavii φιδιτίου. Altera tamen scriptura reperitur etiam apud Nostrum de Republ. Lacedaem. III, 6., ubi vid. Zeunium.

παρίει τούτους] Ita ex margine L. Steph. cum Codd. B. D. E. scripsi pro vulgato παρήνει. Sed male interpretatur Morus παρίει sic: cedebat illis. Quin: admittebat illos. Sic Cyrop. I, 4, 6. ὅτι οὐ παρίει αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον. Sic et alibi Xenophon.

ἔπειτα δὲ καὶ τῶν θεραπόντων τῷ δεομένῳ] Ita cum L. et St. scripsi. In A. I. Bryl. et Codice A. legitur: ἔπειτα δ' εἴ τις καὶ τῶν δεομένων παρεχώρει τῶν θεραπόντων, sine sensu; eam tamen scripturam revocaverat Morus. δὲ εἴ τις καὶ τ. θ. C. D. E. Nostrum habet B.

29. ἐφοίτα] tam frequens illi ubique aderat. Ceterum egregie timidam Archidami cunctationem pinxit Xenophon.

ἀλλὰ αὐτόν. ὁ δ' αὖ Ἀρχίδαμος ἐπεθύμει μὲν, ὡς εἰκὸς, ὁρῶν τὸν Κλεώνυμον· ὅπως μέντοι ἔλθοι αὐτὸν, μὴ διειλεγμένος τῷ πατρὶ, περὶ ὧν ἐκεῖνος ᾖ, οὐκ εἶχεν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Σφοδρίαν, οὐχ ὁρῶντες τὸν Ἀρχίδαμον ἰόντα, πρόσθεν δὲ θαμίζοντα, ἐν παντὶ ἦσαν, μὴ λελοιδορημένος εἴη ὑπ' Ἀγησιλάου. Τέλος μέντοι ὁ Ἀρχίδαμος ἐτόλμησε προσελθεῖν 30 καὶ εἰπεῖν· Ὦ πάτερ, Κλεώνυμός με κελεύει σου δεηθῆναι, σῶσαί οἱ τὸν πατέρα· καὶ ἐγώ σου ταῦτα δέομαι, εἰ δυνατόν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο· Ἀλλὰ σοὶ μὲν ἔγωγε συγγνώμην ἔχω, αὐτὸς μέντοι ὅπως συγγνώμης τεύξομαι παρὰ τῆς πόλεως, ἄνδρα μὴ καταγιγνώσκων ἀδικεῖν, οἷς ἐχρηματίσατο ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως, οὐχ ὁρῶ. Ὁ δὲ τότε μὲν πρὸς ταῦτα οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' 31 αἰδούμενος τοῦ δικαίου ἀπῆλθεν. ὕστερον δὲ ἢ αὐτὸς ἐπινοήσας ἢ διδαχθεὶς ὑπό του εἶπεν ἐλθών· Ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ πάτερ, εἰ μηδὲν ἠδίκει Σφοδρίας, ἀπέλυσας ἂν αὐτὸν, οἶδα· νῦν δὲ, εἰ ἠδίκηκέ τι, ἡμῶν ἕνεκα συγγνώμης παρὰ σοῦ τυχέτω. ὁ δὲ εἶπεν· Ἂν μέλλῃ καλὰ ταῦθ'

...itatem loci nescio quam ...s sibi visus est Morus. ...s οὐ μέντοι solus A. ha... ceteri cum Steph. οὐδὲν

...αντὶ ἦσαν] valde time... anxii erant. Ita infra ...4. εἰς πᾶν ἀφικέσθαι. Valckenaer ad Herodot. In Anabasi III, 1, 12. ...ν ἐλθεῖν est: omnia ten...

...δορημένος] Margo Le... λελοιδορημένος ὑπ' Ἀγη... ἀπειλημένος εἴη.

Τέλος μέντοι] Codex ...ς δὲ, deinceps ταῦτά σου B. C. D. E. σοι tamen ...st.

ἐχρηματίσατο] Margo ἐχρήσατο. Morus inter..., quasi esset ἀδικεῖν ἐν οἷς ἐχρ., quae in detri... patriae et emolumentum suum fecit. V. D. in Bibl. Crit. Amstel. ὃς legendum esse censet, quod et mihi placet. χρηματίζεσθαι dici videtur de homine pecuniis corrupto.

31. ἠδίκει] Codd. C. E. ἠδίκη. deinceps ἕνεκα B. D. vulgo ἕνεκεν.

παρὰ σοῦ] Margo Leonclav. ὑπὸ σοῦ, quod habent Codd. Paris. praeter A. omnes. Deinceps ταῦθ' ἡμῖν A. C. D. E. ταῦτα ἡμῖν B. cum vulgatis libris. Ceterum noverant amici, qui iuveni consilium dederant, animum Agesilai mollem et facilem in amicos. Eius enim epistolam memorat Plutarchus Praecept. reipubl. gerendae p. 121. ad Idrieum, Cariae regulum, hanc: Νικίαν, εἰ μὲν οὐκ ἀδικεῖ, ἄφες, εἰ δ' ἀδικεῖ, ἐμοὶ ἄφες· πάντως δ' ἄφες.

Ἂν μέλλῃ] L. et St. οὐκοῦν

ἡμῖν εἶναι, οὕτως ἔσται. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσας,
32 μάλα δύσελπις ὤν, ἀπῄει. Τῶν δὲ τοῦ Σφοδρίου
φίλων τις, διαλεγόμενος Ἐτυμοκλεῖ, εἶπεν· Ὑμεῖς μέν,
οἶμαι, ἔφη, πάντες οἱ Ἀγησιλάου φίλοι ἀποκτενεῖτε
τὸν Σφοδρίαν. καὶ ὁ Ἐτυμοκλῆς, Μὰ Δία, οὐκ ἄρα
ταὐτά, ἔφη, ποιήσομεν Ἀγησιλάῳ· ἐπεὶ ἐκεῖνός γε
πρὸς πάντας, ὅσοις διείλεκται, ταῦτα λέγει· μὴ ἀδι-
κεῖν μὲν Σφοδρίαν ἀδύνατον εἶναι· ὅστις μέντοι, παῖς
τε ὢν καὶ παιδίσκος καὶ ἡβῶν πάντα τὰ καλὰ ποιῶν
διετέλεσε, χαλεπὸν εἶναι τοιοῦτον ἄνδρα ἀποκτιν-
ναι· τὴν γὰρ Σπάρτην τοιούτων δεῖσθαι στρατιωτῶν.
33 Ὁ δ' ἀκούσας ταῦτα, ἀπήγγειλε τῷ Κλεωνύμῳ· ὁ δὲ
ἡσθεὶς, εὐθὺς ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἀρχίδαμον, εἶπεν· Ὅτι
μὲν ἡμῶν ἐπιμελῇ, ἤδη ἴσμεν· εὖ δ' ἐπίστω, Ἀρχί-
δαμε, ὅτι καὶ ἡμεῖς πειρασόμεθα ἐπιμελεῖσθαι, ὡς
μήποτε σὺ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ φιλίᾳ αἰσχυνθῇς. Καὶ οὐκ
ἐψεύσατο, ἀλλὰ καὶ ζῶν ἅπαντ' ἐποίει, ὅσα καλὰ ἐν τῇ
Σπάρτῃ· καὶ ἐν Λεύκτροις πρὸ τοῦ βασιλέως μαχόμε-
νος σὺν Δείνωνι τῷ πολεμάρχῳ, προσπεσὼν πρῶτος
τῶν πολιτῶν ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπέθανε. καὶ
ἠνίασε μὲν εἰς τὰ ἔσχατα Ἀρχίδαμον, ὡς δὲ ὑπέσχετο,
οὐ κατῄσχυνεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκόσμησε. Τοιούτῳ μὲν
δὴ τρόπῳ Σφοδρίας ἀπέφυγε.

34 Τῶν μέντοι Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον

ἄν, sed notatur ut suspectum οὐκοῦν. Plutarchus Agesil. c. 25. σκέψασθαι δὲ φήσας ὅ τι καλῶς ἔχει καὶ πρεπόντως, ἀπῆλθεν, ubi Stephan. emendabat σκέψεσθαι. Unde suspicor, lectum olim in hoc loco fuisse: εἰ μέλλει καλὰ — οὕτω σκέψομαι. ὁ μὲν δὴ et cet. Quodsi vero dixerat pater οὕτω ἔστω, non erat, quare filius μάλα δύσελπις ὢν abiret. Quare Codicis B. ἔσται recepi.

32. ταὐτά, ἔφη] Verbum ἔφη omittunt A. I. Castal. Sed rectius huc retraxit St. et Leuncl. cum Codice B. ex sequentibus; ubi post ἀδύνατον εἶναι male insertum legebatur, ut in A. post ἀδύνατον in C. D. E.

διείλεκται] A. I. διείλεγκται. Cast. διέλεγκται. Codex C. διήλεκται.

33. Ὁ δ' ἀκούσας] Codd. B. D. Ὁ οὖν ἀκούσας.

προσπεσὼν] Codd. B. C. προπεσών.

34. οἱ βοιωτιάζοντες] Huc pertinet locus Isocratis in Plataica p. 586. ed. Langii, et

ἦμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρή-
ο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσαιεν τὸν Σφοδρίαν, ὅτι ἐπε-
ύσει ταῖς Ἀθήναις. καὶ ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι
σάν τε τὸν Πειραιᾶ, ναῦς τε ἐναυπηγοῦντο, τοῖς
ιωτοῖς ἐβοήθουν πάσῃ προθυμίᾳ. Οἱ δ' αὖ 35
αιμόνιοι φρουράν τε ἔφηναν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους,
τὸν Ἀγησίλαον νομίσαντες φρονιμώτερον ἂν
τοῦ Κλεομβρότου ἡγεῖσθαι, ἐδέοντο αὐτοῦ,
τὴν στρατιάν. ὁ δὲ εἰπὼν, ὅτι οὐδὲν ἂν, ὅ τῇ

Plutarchi Pelop. c. 15. ...του πάλιν προθυμότατα ...οι τοῖς Θηβαίοις συνε-... καὶ τῆς θαλάσσης ἀντε-...ντο, καὶ περιϊόντες ἐδέ-... καὶ προσήγοντο τοὺς ἀπο-...ς τῶν Ἑλλήνων ἔχοντας. ...ium distinctissime haec Diodorus XV, 28., ali-... loco, ante Spho-... impetum, eadem tamen ... 100, 4. Suspicatus est Wesselingius, illa prae-... ordine tradita esse, et ...avit hunc Xenophontis Omisit tamen Plutar-...cum et alium Xenophon-...tea afferendum, ex qui-...do rerum satis clare con-... potest. Diodorus igitur ...enses ait, missis legatis, ...es Graeciae hortatos esse, ...perbum Lacedaemoniorum ...um detrectarent. Primos accessisse ad partes Athe-...um Chios et Byzantios, de-... Rhodios, Mitylenaeos alia-...e insularum incolas. Au-...a paulatim sociorum nu-... Athenienses commune so-... concilium instituunt, in ...lecti ex unaquaque civi-...onsulerent de communi sa-... Consessus concilii habe-... Athenis, civitati unicui-...uffragii ius erat, imperium ...thenienses gerebant. Post ...riae impetum in Piraeeum Thebanos etiam in commune concilium sociorum admissos fuisse, refert Diodorus; addit praeterea, Athenienses decrevisse, ut agri per sortitionem occupati (κληρουχίαι) a colonis suis dominis antiquis restituerentur, nemoque extra Atticae fines agri colendi ius haberet; quo facto plures etiam civitates ad partes Atheniensium accessisse, in primis autem Euboeae civitates, excepta Hestiaea. Hactenus Diodorus. Atque hinc perspicitur, quid sit, quod infra VI, 2, 1. Athenienses queruntur de Thebanis χρήματα οὐ συμβαλλομένοις εἰς τὸ ναυτικόν. Scilicet aerarium commune erat apud Athenienses, ut concilii ipsius consessus bellique imperium. De aerario monere oblitus est Diodorus. Aeginam in studio Lacedaemoniorum perseverasse, ex eodem Xenophontis loco cognoscimus.

ἐβοήθουν πάσῃ προθυμίᾳ] Codex B. πάσῃ πρ. ἐβοήθουν collocat.

35. ἡγεῖσθαι] Ita cum L. St. et Codd. B. C. D. E. scripsi. Reliquae Edd. ἡγήσεσθαι, quod Morus praetulit. Sed ἡγεῖσθαι ex addito ἂν habet significationem futuri temporis.

πόλει δοκοίη, ἀντειπεῖν, παρεσκευάζετο εἰς τὴν ἔξοδον.
36 Γιγνώσκων δέ, ὅτι, εἰ μή τις προκαταλήψοιτο τὸν Κιθαιρῶνα, οὐ ῥᾴδιον ἔσται εἰς τὰς Θήβας ἐμβαλεῖν, μαθὼν πολεμοῦντας τοὺς Κλειτορίους τοῖς Ὀρχομενίοις, καὶ ξενικὸν τρέφοντας, ἐκοινολογήσατο αὐτοῖς
37 ὅπως γένοιτο τὸ ξενικὸν αὐτῷ, εἴ τι δεηθείη. Ἐπεὶ δὲ τὰ διαβατήρια ἐγένετο, πέμψας, πρὶν ἐν Τεγέᾳ αὐτὸς εἶναι, πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν παρὰ τοῖς Κλειτορίοις ξένων, καὶ μισθὸν δοὺς μηνὸς αὐτοῖς, ἐκέλευσε προκαταλαβεῖν αὐτοὺς τὸν Κιθαιρῶνα. τοῖς δ' Ὀρχομενίοις εἶπεν, ἕως στρατεία εἴη, παύσασθαι τοῦ πολέμου· εἰ δέ τις πόλις, στρατιᾶς οὔσης ἔξω, ἐπὶ πόλιν στρατεύσοι, ἐπὶ ταύτην ἔφη πρῶτον ἰέναι κατὰ τὸ δόγμα
38 τῶν συμμάχων. Ἐπεὶ δὲ ὑπερέβαλε τὸν Κιθαιρῶνα, ἐλθὼν εἰς Θεσπιάς, ἐκεῖθεν ὁρμηθείς, ᾔει ἐπὶ τὴν τῶν Θηβαίων χώραν. εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένον τε καὶ ἀπεσταυρωμένον κύκλῳ τὸ πεδίον καὶ τὰ πλεῖστα

ἀντειπεῖν] Castal. ἀντείπειεν, Leoncl. ἀντείποι probat. Morus excidisse putabat δυνηθείη aut simile verbum. Equidem superfluum puto ὅτι, nec tamen ideo eiiciendum. Cum Codex B. ὅτι τῇ πόλει δοκοίη habeat, potest inde nasci suspicio de vocis transpositione. Plutarchus Agesil. c. 26. ἐπεὶ δὲ τὸν υἱὸν Κλεόμβροτον οὐχ ἑώρα πρόθυμον ὄντα πολεμεῖν τοῖς Θηβαίοις, οὕτω δὴ χαίρειν τὸν νόμον ἐάσας, ᾧ πρόσθεν ἐχρῆτο περὶ τῆς στρατείας, ubi vocem υἱὸν delendam esse viderunt Interpretes.

36. Κλειτορίους] Ita ex margine L. St. scripsi pro vulgato Κλητορίους: Κλιτορίους habet B. Atque ita ubique nomen hoc populi scriptum reperitur in Pausania.

37. αὐτὸς εἶναι] Ita recte scribendum censuit Morus pro vulgato αὐτούς.

ἕως στρατεία εἴη] In A. I. B. Cast. στρατιά, ut in Codd. 5 Paris.

38. ὑπερέβαλε τὸν] Auctore Leoncl. Stephan. et Mor. omisi εἰς ante articulum, firmantibus Codd. B. D. articulum ipsum omittit etiam D.

ἀπεσταυρωμένον] Male A. I. Bryl. Castal. cum Codd. A. E. ἀπεστρατευμένον. In Agesilao 1, §. 22. est: ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεσταυρωμένα ἅπαντα, ὑπερβὰς τὰς Κυνὸς κεφαλὰς ἐδῄου τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεος. Quo in loco quidem Xenophon non nominavit Cynoscephalas, sed ex ordine rerum hic gestarum et ex §. 15. apparet, fuisse illos colles inter Thespias et Thebas. Diodorus XV, 31. 32., qui hanc expeditionem longe copiosius enarrat, et Chabriae inprimis prudentiam in acie struenda landat, plane diversus abit a Xenophonte; cum

τῆς χώρας, στρατοπεδευόμενος ἄλλοτε ἄλλῃ καὶ ἄριστον ἐξάγων, ἐδῄου τῆς χώρας τὰ πρὸς ῀ [ἔξω] τῶν σταυρωμάτων καὶ τῆς τάφρου. οἱ ολέμιοι, ὅπου ἐπιφαίνοιτο ὁ Ἀγησίλαος, ἀντιπαρ- αὐτῷ ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ὡς ἀμυνούμενοι. ·ότε ἀποχωροῦντος αὐτοῦ ἤδη τὴν ἐπὶ τὸ στρα-39 ον, οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς, τέως ἀφανεῖς ὄντες,

ῃεn consentiunt Cornelius ia Chabria cap. 1. et Po- II, 1, 2. Valli nuspiam t Diodorus, sed ita nar- . 32. οἱ μὲν Θηβαῖοι λό- ρὰ κατελάβοντο παραμή- αδίους ἀπέχοντα τῆς πό- ῆκοσι (Cynoscephalas vi- licere), καὶ πρόβλημα ποι- ὁς τὰς δυσχωρίας, ἀνέ- τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον. omnis reliqua narratio ὡς aiunt, coelo differt. uidem Diodori et reliquo- criptorum narratio multo ilior esse videtur, quam hontes. Videtur enim ιon haec citius trans- ne gloriae Agesilai office- nem ipsi triginta σύμβου- ὶ cum eo exierant, ta- timiditatis, quoniam ma- m copiis, quas accurate ; Diodorus, nihil plane at.

ρὸς ἑαυτοῦ τῶν σταυρω- | Haec non integra esse et ipse agnosco, sed ra- eam, quam cum viro in Observ. Miscell. Bel- ol. III, p. 430. iniit emen- Morus quamque secutus it Weiske, minime tam- veram agnoscere possum. vulgatae scripturae ma- m est. Agesilaus enim psum vallum et fossam ductam a Thebanis va- ea parte, qua spectabat ad ·sed regionem extra val- itam, quod demonstrant verba sequentia, οἱ πολέμιοι ἀντιπαρῄεσαν αὐτῷ ἐντὸς τοῦ χαρακώματος. Igitur necessaria est definitio loci ea, quae non latus vel orientale vel occidentale valli designet, sed quae interioribus locis, intra vallum conclusis, opponat. Non inepte igitur margo Leoncl. ἔξω addit ante τῶν σταυρωμάτων. Quod enim contra monet Morus, sic oportuisse dictum τὰ πρὸς ἑαυτὸν, leve et nullius momenti est. Contra falsum aperte, quod tamquam certum posuit Morus, et hic et infra sect. 49., Agesilaum a Cithaerone progressum adoriri Thebanam regionem a parte orientali. Hic enim a Thespiis in latere occidentali versus Thebas sitis progreditur: infra vero sect. 49. Thebani introitum a parte Thespiarum custodiunt, et Agesilaus conversus ad Erythras itinere duorum dierum contracto in unum superat vallum contra Scolum situm. Igitur a latere meridionali progressus regionem Thebanam orientalem intra vallum vastavit. Quare Leonclavii coniecturam ἔξω recepi, vulgata relicta. Deinceps ἐπιφαίνοιντο B. habet.

39. τὴν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον] Articulum τὸ omittunt C. D. deinceps vulgatum ἱππεῖς τε, ὡς ἀφανεῖς ὄντες correxi, monente doctissimo Gallo *Courier* ad Hipparchic. p. 62.

ἐξαίφνης διὰ τῶν ὡδοποιημένων τοῦ χαρακώματος ἐξόδων ἐξελαύνουσι, καί, οἷα δὴ ἀπιόντων πρὸς δεῖπνον καὶ συσκευαζομένων τῶν πελταστῶν, τῶν δὲ ἱππέων τῶν μὲν καταβεβηκότων, τῶν δ' ἔτι ἀναβαινόντων, ἐπελαύνουσι· καὶ τῶν τε πελταστῶν συχνοὺς κατέβαλον, καὶ τῶν ἱππέων Κλέωνα καὶ Ἐπικυδίδαν Σπαρτιάτας, καὶ τῶν περιοίκων ἕνα, Εὔδικον, καὶ τῶν Ἀθηναίων τινὰς φυγάδας, οὔπω ἀναβεβηκότας
40 ἐπὶ τοὺς ἵππους. Ὡς δὲ ἀναστρέψας σὺν τοῖς ὁπλίταις ἐβοήθησεν ὁ Ἀγησίλαος, οἵ τε ἱππεῖς ἤλαυνον ἐναντίον τοῖς ἱππεῦσι, καὶ τὰ δέκα ἀφ' ἥβης ἐκ τῶν ὁπλιτῶν ἔθει σὺν αὐτοῖς· οἱ μέντοι τῶν Θηβαίων ἱππεῖς ἐῴκεσαν ὑποπεπωκόσι που ἐν μεσημβρίᾳ· ὑπέμενον μὲν γάρ, τοῖς ἐπελαύνουσιν ὥστ' ἐξακοντίζειν τὰ δόρατα, ἐξικνοῦντο δ' οὔ. ἀναστρέφοντες δὲ ἐκ τοσούτου,

ὡδοποιημένων] Codex B. *ὁδοποιουμένων* habet. Deinceps vulgatum *οὐκέτι καταβεβηκότων, τῶν δ' ἀναβαινόντων* correxi. Nempe Codd. Paris 5 cum Edd. pr. *ἔτι* habent, quod Castalio mutavit in *οὐκέτι*. Pro *ἀναβαινόντων* A. I. Br. Cast. *ἀναβεβηκότων* dederunt, sed Codices 5 *ἀναβαινόντων* tenent, cui comitem adiunxi *ἔτι*, ut hi *ἔτι ἀναβαίνοντες* sint iidem, qui mox *οἱ οὔπω ἀναβεβηκότες ἐπὶ τοὺς ἵππους* dicuntur. Pro *ἔτι καταβεβ.* Courier l. c. *ἄρτι καταβεβ.* proposuit. Denique mox *κατέβαλλον* Codex C. habet.

40. *ὁπλίταις*] Male A. I. Bryl. Castal. *ὅπλοις*. Deinceps margo L. *ἐναντίον*.

οἱ μέντοι] Castal. *οἱ μὲν*.

ὑποπεπωκόσι] Editionum A. I. Br. vitiosam lectionem *ὑποπεμπτωκόσι* revocavit Morus. Castal. cum A. B. D. E. edidit *ὑποπεπτωκόσι*, quod cum Porto probavit Leonclav. interpretatus *languidiores*. Unice probanda erat emendatio a Camerario et Leopardo Emendat. IX, 23. iam olim proposita, quam confirmat locus simillimus infra VI, 4, 8. Similiter *ὑποπεπωκὼς* est in Symposio c. 9., ubi Zeunius ex Suetonio Neron. c. 20. annotavit *subbibere*.

ὑπέμενον μὲν γὰρ] In A. I. Bryl. Cast. *μὲν* omittitur. Deinde Morus *τοὺς ἐπελαύνοντας* emendat, aut *ὑπέμενον* corruptum esse censet: nisi dictum sit, ut *ὑποστῆναί τινι* apud Xenophontem. Quid si *τοῖς ἐπελ.* coniungas cum *ἐξακοντίζειν*, cui deinceps respondeat *ἐξικνοῦντο δ' οὔ*? Alibi enim *ἐξακοντίζειν τοῖς δόρασι* et *τοῖς παλτοῖς* dixit.

ἐκ τούτου] Steph. malebat *ἐκ τοσούτου*, quod e Codd. B. C. D. E. recepi. Supra Nester IV, c. 4, §. 16. de peltastis Iphicratis, Lacedaemonios timentibus, haec notarat: *ὡς ἐντὸς ἀκοντίσματος οὐ προσῄεσαν τοῖς ὁπλίταις· ἤδη γάρ ποτε καὶ ἐκ τοσούτου διώξαντες οἱ νεώτεροι τῶν Λακεδαιμονίων ἑλόντες ἀπέκτεινάν τινας αὐτῶν.* Ex quo

ιvoν αὐτῶν δώδεκα. Ὡς δὲ κατέγνω ὁ Ἀγησί- 41
. ὅτι ἀεὶ μετ' ἄριστον οἱ πολέμιοι ἐφαίνοντο, θυ-
'ος ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἦγεν ὡς οἷόν τε τάχιστα, καὶ
ιθε δι' ἐρημίας εἴσω τῶν χαρακωμάτων. ἐκ δὲ
υ τὰ ἐντὸς ἔτεμνε καὶ ἔκαε μέχρι τοῦ ἄστεος.
: δὲ ποιήσας, καὶ πάλιν ἀποχωρήσας εἰς Θεσπιάς,
ξε τὸ ἄστυ αὐτοῖς· καὶ ἐκεῖ μὲν Φοιβίδαν κατέ-
ἁρμοστήν, αὐτὸς δὲ ὑπερβαλὼν πάλιν εἰς τὰ
ρα, τοὺς μὲν ξυμμάχους διῆκε, τὸ δὲ πολιτικὸν
ευμα ἐπ' οἴκου ἀπήγαγεν.

Ἐκ δὲ τούτου ὁ Φοιβίδας, ἐκπέμπων μὲν λῃστήρια 42
καὶ ἦγε τοὺς Θηβαίους, καταδρομὰς δὲ ποιού-
ἐκακούργει τὴν χώραν. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι, ἀν-
οιεῖσθαι βουλόμενοι, στρατεύουσι πανδημεὶ ἐπὶ
τῶν Θεσπιέων χώραν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ,
ιβίδας σὺν τοῖς πελτασταῖς προσκείμενος οὐδαμοῦ
αὐτοὺς ἀποσκεδάννυσθαι τῆς φάλαγγος· ὥστε οἱ
ῖοι, μάλα ἀχθόμενοι τῇ ἐμβολῇ, θᾶσσον τὴν

---

t, verba huius nostri loci, ἐξακοντίζειν τὰ δόρατα, gnificare, atque in illo loca: ἐντὸς ἀκοντίσματος, e etiam ἐκ τοσούτου loic habere posse. Ante ἀφοντες vulgo positum isi cum Codd. solus enim habet.

. ἄριστον οἱ πολέμιοι] L. I. Br. Cast. cum Codd. 5 interserunt καί, quod rit Morus, ut hostes dict ipsi post prandium , prout fecerat Agesi- 38. Sed haec ratio inmihi videtur esse.

ς δὲ ὑπερβαλὼν πάλιν εἰς έγαρα] Codd. A. C. δ' λών. Breviter dictum pro λὼν τὸν Κιθαιρῶνα καὶ εἰς τὰ Μέγαρα, ut supra 3.

42. Φοιβίδας] Longe aliter rem narrat Diodorus XV, 33. οἱ δὲ Θηβαῖοι μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τὴν Ἀγησιλάου στρατεύσαντες ἐπὶ Θεσπιάς, τὴν μὲν προφυλακὴν οὖσαν ἀνδρῶν διακοσίων ἀνεῖλον, τῇ δὲ πόλει προσβολὰς συνεχεῖς ποιούμενοι καὶ μηδὲν ἀξιόλογον πράξαντες, ἀπῆγον τὴν δύναμιν εἰς τὰς Θήβας. — Φοιβίδας δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ἀξιόλογον φρουρὰν ἐν ταῖς Θεσπιαῖς ἔχων, ἐκχυθεὶς ἐκ τῆς πόλεως καὶ προπετῶς τοῖς ἀποχωροῦσι Θηβαίοις ἐπιθέμενος, τῶν μὲν στρατιωτῶν ἀπέβαλε πλείους τῶν πεντακοσίων, αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος καὶ πολλοῖς ἐναντίοις τραύμασι περιπεσὼν ἡρωϊκῶς κατέστρεψε τὸν βίον.

θᾶσσον] Margo Leoncl. θάσσονα.

ἀποχώρησιν ἐποιοῦντο· καὶ οἱ ὀρεωκόμοι δὲ ἀποῤῥιπτοῦντες ὃν εἰλήφεσαν καρπὸν ἀπήλαυνον οἴκαδε· 43 οὕτω δεινὸς φόβος τῷ στρατεύματι ἐνέπεσεν. Ὁ δ' ἐν τούτῳ θρασέως ἐπέκειτο, περὶ αὐτὸν μὲν ἔχων τὸ πελταστικὸν, τὸ δὲ ὁπλιτικὸν ἐν τάξει ἕπεσθαι κελεύσας· καὶ ἐγένετο ἐν ἐλπίδι τροπὴν τῶν ἀνδρῶν ποιήσασθαι· αὐτός τε γὰρ ἐῤῥωμένως ἡγεῖτο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπτεσθαι τῶν ἀνδρῶν παρεκελεύετο, καὶ τοὺς 44 τῶν Θεσπιέων ὁπλίτας ἀκολουθεῖν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἀποχωροῦντες οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς ἐπὶ νάπῃ δυσβάτῳ ἐγίγνοντο, πρῶτον μὲν ἠθροίσθησαν, ἔπειτα δὲ ἀνέστρεφον, διὰ τὸ ἀπορεῖν, ὅποι διαβαῖεν. οἱ μὲν οὖν πελτασταὶ (καὶ) ὀλίγοι ὄντες οἱ πρῶτοι, φοβηθέντες αὐτοὺς, ἔφυγον· οἱ δὲ ἱππεῖς αὖ ὡς τοῦτο εἶδον, ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῶν φευγόντων ἐπιθέσθαι αὐτοῖς. 45 Καὶ ὁ μὲν δὴ Φοιβίδας καὶ δύο ἢ τρεῖς μετ' αὐτοῦ μαχόμενοι ἀπέθανον, οἱ δὲ μισθοφόροι, τούτου γενομένου, πάντες ἔφυγον. ἐπεὶ δὲ φεύγοντες ἀφίκοντο πρὸς τοὺς ὁπλίτας τῶν Θεσπιέων, κἀκεῖνοι, μάλα

τῷ στρατεύματι] A. I. Br. Castal. cum B. C. D. E. τοῖς στρατεύμασι.

43. ἕπεσθαι] Codex B. ἕσπεσθαι habet. Sequens τροπὴν debetur Porto pro vulgata A. I. Bryl. Castal. scriptura: πρὸς τὴν πονήσασθαι.

44. νάπει] Codices B. C. D. νάπῃ habent.

ἀνέστρεφον] De pugna hac Phoebidae cum Thebanis, duce Gorgida, ita Polyaenus II, 5, 2. στενοπόριον ἦν τὸ χωρίον. Γοργίας φεύγειν προσποιούμενος τοὺς πελταστὰς ἐπὶ πόδα ἀνεχώρει. τῶν δὲ πολεμίων ἐγκειμένων, ὑπήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν εὐρυχωρίαν. ἔνθα δὴ Γοργίας κράνος ἐπὶ δόρατος ἀνατείνας σημεῖον ἔδωκεν ἀναστροφῆς· ὡς δὲ ἐν πλατυτέρῳ χωρίῳ τὸ ἱππικὸν ἀνέστρεψε, τὴν ἐμβολὴν τῶν ἵππων οὐ φέροντες οἱ πελτασταὶ, προτροπάδην ἐς Θεσπιὰς ἔφυγον, ὧν οἱ μὲν ἔπεσον ἐν τῇ φυγῇ, Φοιβίδας δὲ διώκων αὐτίκα φεύγων ᾤχετο. Ita locus ille legendus est. Ultima tamen verba sana non praesto. Videtur enim potius de morte Phoebidae voluisse narrare Polyaenus.

καὶ ὀλίγοι] In Bryl. est πελτασταὶ ὀλίγοι ὄντες καὶ πρῶτοι. Cast. vulgatam lectionem posuit, omisso tamen καὶ, quod fecit etiam Steph. damnavit etiam L. copulam: et solus Codex B. habet.

45. Φοιβίδας] Mortem Phoebidae memorat etiam Plutarchus Pelop. c. 15., qui breviter haec transcurrit.

...ν μέγα φρονοῦντες μὴ ὑπείξειν τοῖς Θηβαίοις,
...ν, μηδέν τι πάνυ διωκόμενοι· καὶ γὰρ ἦν ἤδη
καὶ ἀπέθνησκον μὲν οὐ πολλοί, ὅμως δὲ οὐ
...ν ἔστησαν οἱ Θεσπιεῖς, πρὶν ἐν τῷ τείχει ἐγέ-
... Ἐκ δὲ τούτου πάλιν αὖ τὰ τῶν Θηβαίων ἀνε- 46
...ρεῖτο, καὶ ἐστρατεύοντο εἰς Θεσπιάς, καὶ εἰς τὰς
... τὰς περιοικίδας πόλεις. ὁ μέντοι δῆμος ἐξ
...ν εἰς τὰς Θήβας ἀπεχώρει· ἐν πάσαις γὰρ ταῖς
... δυναστεῖαι καθειστήκεσαν, ὥσπερ ἐν Θήβαις·
καὶ οἱ ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι φίλοι τῶν Λακεδαι-
... βοηθείας ἐδέοντο. μετὰ δὲ τὸν Φοιβίδα
...τον πολέμαρχον μὲν καὶ μόραν οἱ Λακεδαιμόνιοι
...θάλατταν πέμψαντες τὰς Θεσπιὰς ἐφύλαττον.
...εὶ δὲ τὸ ἔαρ ἐπέστη, πάλιν ἔφαινον Olymp. 47
...ὰν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰς Θήβας, 100¾.
...οῦ Ἀγησιλάου, ᾗπερ τὸ πρόσθεν, ἐδέοντο ἡγεῖ-
...ὁ δὲ ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς ταυτὰ γιγνώσκων, πρὶν
...τὰ διαβατήρια θύεσθαι, πέμψας πρὸς τὸν ἐν
...αῖς πολέμαρχον, ἐκέλευε προκαταλαβεῖν τὸ ὑπὲρ
...ὰ τὸν Κιθαιρῶνα ὁδοῦ ἄκρον, καὶ φυλάττειν,
...ἂν αὐτὸς ἔλθοι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὑπερβαλὼν ἐν 48
Πλαταιαῖς ἐγένετο, πάλιν προσεποιήσατο εἰς τὰς
...ὰς ἰέναι πρῶτον, καὶ πέμπων ἀγοράν τε ἐκέλευε
...σκευάζειν καὶ τὰς πρεσβείας ἐκεῖ περιμένειν·
οἱ Θηβαῖοι ἰσχυρῶς τὴν πρὸς Θεσπιὰς εἰσβολὴν

...ι φρονοῦντες μὴ ὑπείξειν] ...es. Cf. ad IV, 5, 12. Sequens ... τι πάνυ solus A. ita scri-...abet.
... πάλιν αὖ] Accessit αὖ ...d. B. D. E. Y. ἀνεξω-...ο τὰ τῶν Θηβ. C. ordinat.
...κεσεῖαι] Cod. B. δυνα-... Sunt factiones optima-... qui Lacedaemoniis fave-...cum praesidio et harmosta ...eo.
... οἱ Λακεδαιμόνιοι] Mar-...et Steph. οἱ ἔφοροι, quod cum usu Xenophonteo congruit, ut altera etiam lectio.

48. πρὸς Θεσπιὰς εἰσβολὴν] Margo L. Θεσπιέων ἐμβολήν. Deinceps ἐφύλασσον Codd. Paris. praeter A. De ipsa re ita Polyaenus II, 1, 11. Ἀγησίλαος πυθόμενος, Θηβαίους τὴν κατὰ Σκῶλον φυλάττειν πάροδον, πάσας τὰς ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων πρεσβείας ἐν Θεσπιαῖς ἀναμένειν συνέταξεν. Θηβαῖοι, ταῦτα πυθόμενοι, μετῆλθον ἐπὶ τὴν κατὰ Θεσπιὰς πάροδον καὶ

49 ἐφύλαττον. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἅμα τῇ ἡμέρᾳ θυσάμενος, ἐπορεύετο τὴν ἐπ' Ἐρυθρᾶς· καὶ ὡς στρατεύματι δυοῖν ἡμέραιν ὁδὸν ἐν μιᾷ κατανύσας, ἔφθασεν ὑπερβὰς τὸ κατὰ Σκῶλον σταύρωμα, πρὶν ἐλθεῖν τοὺς Θηβαίους ἀπὸ τῆς φυλακῆς, καθ' ἣν τὸ πρόσθεν εἰσῆλθε. τοῦτο δὲ ποιήσας, τὰ πρὸς ἕω τῆς τῶν Θηβαίων πόλεως ἐδῄου μέχρι τῆς Ταναγραίων· ἔτι γὰρ τότε καὶ τὴν Τάναγραν οἱ περὶ Ὑπατόδωρον, φίλοι ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, εἶχον· καὶ ἐκ τούτου
50 δὴ ἀπῄει, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων τὸ τεῖχος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπελθόντες ἀντετάξαντο ἐπὶ Γραὸς στήθει, ὄπισθεν

ταύτῃ παρεφύλαττον. Ἀγησίλαος, δυοῖν ἡμερῶν ὁδὸν ἀνύσας ἡμέραις δύο (lege ἡμέρᾳ μιᾷ), τὴν κατὰ Σκῶλον πάροδον ἐρήμην εὑρὼν, ἄνευ μάχης διῆλθεν.

49. ἅμα τῇ] In L. St. inseritur ante haec τῇ ὑστεραίᾳ, sed ut suspectum notatur.

σταύρωμα] A. I. Br. Castal. cum Codd. A. C. E. στράτευμα. In Agesilao 2, 22. est τὰ κατὰ Σκῶλον σταυρώματα καὶ τάφρους. Scoli situm notavit Pausanias IX, p. 718.

Ὑπατόδωρον] I. Bryl. Cast. Ὑπαντόδωρον.

50. ἐπελθόντες] Margo L. ὑπελθόντες cum Codd. B. C. D. E. De hac pugna est locus Plutarchi in Pelop. c. 15. πολλοὺς δὲ καὶ πρὸς Τανάγραν τρεψάμενος καὶ αὐτὸν Πανθοΐδην τὸν ἁρμοστὴν ἀνεῖλεν. Ceterum Dodwellus in Annalibus Xenophonteis ad ann. 1. Olympiad. 101. refert hanc pugnam ad Tanagram, hoc usus argumento, quod Tanagram habebant adhuc Lacedaemonii in secunda Agesilai expeditione, quam Dodwellus refert ad Olymp. 100, 4. Ex quo apparet, virum doctum diversam putasse hanc ad Tanagram pugnam a secunda Agesilai expeditione. Male etiam ponit, Tanagram tunc captam fuisse a Thebanis; Plutarchus enim de capta urbe tacet.

Γραὸς στήθει] Wesseling ad Antonini Itiner. p. 327. non longe inquit a Thebis abfuisse locum, quem Γραῖαν appellabant, et laudat Stephanum Byzantinum, qui ita sub nomine Τανάγρα: τὴν δὲ Γραῖαν ἔνιοι λέγουσι τὸ νῦν τῆς Θηβαϊκῆς καλούμενον ἕδος. Deinde, comparato Polyaeni loco II, 1. οἱ δὲ κατέλαβον τὸν λόφον ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ δύσβατον, καλούμενον Ῥέας ἕδος, emendat Xenophontem cum Polyaeno, ita ut Γραίας ἕδει scribat. Recte! nisi quod ad Tanagram magis pertinuisse hos colles, aut fines Tanagraei et Thebani agri constituisse puto. Γραῖαν in Boeotia nominavit Ilias II, 498. Γραῖαν prope Oropum et Γραῖαν τὴν Ταναγρικὴν memorat Strabo IX, p. 403. ed. Lips. Tanagraei urbis originem ad Poemandrum referebant, cuius uxorem ob senectutem provectam Γραῖαν, et sensim ipsam urbem Tanagram eius nomine appellasse dicuntur apud Pausaniam IX, pag. 748. Huius igi-

ες τήν τε τάφρον καὶ τὸ σταύρωμα, νομίζοντες,
εἶναι ἐνταῦθα διακινδυνεύειν· καὶ γὰρ ἦν
ν ταύτῃ ἐπιεικῶς καὶ δύσβατον τὸ χωρίον. ὁ δ'
λαος, ἰδὼν ταῦτα, πρὸς ἐκείνους μὲν οὐκ ἦγεν,
μώσας δὲ πρὸς τὴν πόλιν ᾔει. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι 51
ντες περὶ τῆς πόλεως, ὅτι ἐρήμη ἦν, ἀπολιπόντες
παρατεταγμένοι ἦσαν, δρόμῳ ἔθεον πρὸς τὴν

stua in colle, inter Thet Tanagram sito, fuisse r, Γραίας ἕδος dicta.

τάφρον] Intersertum τε at A. I. Bryl. Cast. cum A. D. Deinceps στενὸν dex B. ordinat. Diodor. 4. nec in hac expedialli fossaeve meminit, sed m narrat: οὐ πολλῷ δ' ὕ χρόνῳ πάντων Λακεδαιμ. ..ῃ αὐτῇ δυνάμει στραντων ἐπὶ τὰς Θήβας, οἱ ηβαῖοι δυσχωρίας τινὰς καταλαμβανόμενοι διεκώον τοὺς πολεμίους λεηλαν χώραν, κατὰ στόμα δὲ ἄσαντες τὴν δύναμιν ἐν πεδίοις οὐκ ἐτόλμων παεσθαι. τοῦ δ' Ἀγησιλάου εχομένου, συγκατέβησαν (deest λόφον) κατ' ὀλίγος τὸν ἀγῶνα. γενομένης ης ἐπὶ πολὺν χρόνον ἰσχυ- μὲν πρῶτον οἱ περὶ τὸν αον ἐπροτέρουν, μετὰ δὲ τῶν ἐκ τῆς πόλεως Θηβαίυθέντων πανδημεὶ θεωὶ πλῆθος τῶν ἐπιῤῥεόν- Ἀγησίλαος, ἀνεκαλέσατο λπιγγι τοὺς στρατιώτας ῆς μάχης· οἱ δὲ Θηβαῖοι όν τε ἔστησαν καὶ etc.

. ἡ ἐνταῦθα] Posterius am censuit Morus. In St. pro utroque est simἔνθα, ut in Codd. B. αῦθα sine ἡ Codex E. Paulo antea Leoncl. legere iubet ἀποσιμώσας, usus exemplo Thucydidis IV, 25., ubi de navi est, et Schol. explicat ὑπαναχωρῆσαι, et Hesychii loco, ubi ἀποσιμοῦν explicatur per ἀποστρέφειν. Est flexo itinere abducere exercitum, agmen. Polyaenus II, 1, 12. haec ita expressit: προσποιεῖται δὴ λοξώσας τὴν στρατιὰν ἄγειν ἐπὶ τὸ ἄστυ τῶν Θηβῶν. καὶ γὰρ ἦν ἔρημον, ἐξεστρατευκότων ἁπάντων. Θηβαῖοι περὶ τῇ πόλει δείσαντες τὸν λόφον καταλιπόντες ἠπείγοντο ἐς τὸ ἄστυ. Ἀγησίλαος τὸν λόφον ἀκωλύτως διῆλθεν. Vides, nec Polyaenum valli fossaeve meminisse, sed colles a natura collocatos propugnaculorum instar nominat. Ceterum velitatio et pugna intra hos colles seu vallos accidit; et sensum totius loci satis bene collegit Polyaenus. Idem deinde sect. 25. iterum hanc expeditionem narrans magis cum Xenophonte in eo consentit, quod vallum fossamque memorat: Θηβαῖοι τὸ πεδίον διετάφρευσαν καὶ ἀπεχαράκωσαν. τοῦ χαρακώματος ἑκατέρωθεν δύο πάροδοι στεναί. βουλόμενος Ἀγησίλαος παρελθεῖν, πλινθίον τάξας κοῖλον προῆγεν ἐπὶ τὴν πάροδον τὴν κατὰ τὸ εὐώνυμον (versus Thespias), Θηβαίων ἐνταῦθα (Scolum intelligi patet) πάντων ἀντιταξαμένων. ὁ δὲ μεταβαλλόμενος ἀπ' οὐρᾶς ἐπὶ τὴν ἑτέραν πάροδον et cet.

πόλιν τὴν ἐπὶ Ποτνιὰς ὁδόν· ἦν γὰρ αὕτη ἀσφαλεστέρα. καὶ μέντοι ἐδόκει καλὸν γενέσθαι τὸ ἐνθύμημα τοῦ Ἀγησιλάου, ὅτι, πόῤῥω ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀποχωρεῖν δρόμῳ αὐτοὺς ἐποίησεν· ὅμως μέντοι ἐπιπαραθέοντας αὐτοὺς τῶν πολεμάρχων
52 τινὲς ἐπέδραμον σὺν ταῖς μόραις. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι ἀπὸ τῶν λόφων τὰ δόρατα ἐξηκόντιζον, ὥστε καὶ ἀπέθανεν Ἀλύπητος, εἷς τῶν πολεμάρχων, ἀκοντισθεὶς δόρατι· ὅμως δὲ καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ λόφου ἐτράπησαν οἱ Θηβαῖοι· ὥστε ἀναβάντες οἱ Σκιρῖται, καὶ τῶν ἱππέων τινὲς, ἔπαιον τοὺς τῶν Θηβαίων
53 τελευταίους, παρελαύνοντας εἰς τὴν πόλιν. Ὡς μέντοι ἐγγὺς τοῦ τείχους ἐγένοντο, ὑποστρέφουσιν οἱ Θηβαῖοι· οἱ δὲ Σκιρῖται ἰδόντες αὐτοὺς θᾶττον ἢ βάδην ἀπῆλθον. καὶ ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς αὐτῶν, ὅμως δὲ οἱ Θηβαῖοι τρόπαιόν (τε) ἐστήσαντο, ὅτι ἀπεχώρησαν οἱ
54 ἀναβάντες. Ὁ μέντοι Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ὥρα ἦν, ἀπελθὼν ἐστρατοπεδεύσατο, ἔνθαπερ τοὺς πολεμίους εἶδε παρατεταγμένους· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγαγε τὴν ἐπὶ Θεσπιάς. θρασέως δὲ παρακολουθούντων τῶν πελταστῶν, οἳ ἦσαν μισθοφόροι τοῖς Θηβαίοις, καὶ τὸν Χαβρίαν ἀνακαλούντων, ὅτι οὐκ ἠκολούθει, ὑποστραφέντες οἱ τῶν Ὀλυνθίων ἱππεῖς, ἤδη γὰρ κατὰ

ἐπὶ Ποτνιὰς] Br. Castal. ἀπὸ. Potniarum rudera a Thebis egressus stadiorum decem intervallo ultra Asopum sitarum reperit Pausan. IX, p. 726. Fuerunt igitur Potniae in latere orientali Thebarum sitae.

τοῦ Ἀγησιλάου] Articulum inserui ex A. I. Br. Castal.

ὅμως μέντοι ἐπιπαραθέοντας] Stephanus maluit dividi ἐπὶ παραθέοντας. De particulis ὅμως μέντοι vide ad V, 3, 19.

52. τὰ δόρατα] Articulum omittunt A. I. Bryl. Castal. cum Codd. A. C. E. deinceps τοὺς τελευταίους τῶν Θηβαίων ordinat B.

εἰς τὴν πόλιν] Praepositio abest A. I. Br. Castal. ut Codd. A. B. C. Inseruit Stephani editio 1581.

53. θᾶττον ἢ βάδην] Etymol. M. e Menandro laudat τὸ δὴ λεγόμενον τοῦτο, θᾶττον ἢ βάδην.

τρόπαιόν τε] Delere iubet τε Morus, nisi cum St. et Leoncl. excidisse aliquid aut legendum esse τι suspiceris. Stephani γε improbat Leoncl.

54. παρατεταγμένους] Codd. B. C. παρατεταμένους.

ρχους συνεστρατεύοντο, ἐδίωξάν τε αὐτοὺς πρὸς ', καθάπερ ἠκολούθουν, καὶ ἀπέκτειναν αὐτῶν πολλούς· ταχὺ γὰρ πρὸς ἄναντες εὐήλατον νται πεζοὶ ὑπὸ ἱππέων. Ἐπεὶ δ' ἐγένετο ὁ Ἀγη- 55 ἐν ταῖς Θεσπιαῖς, εὑρὼν στασιάζοντας τοὺς ς, καὶ βουλομένων τῶν φασκόντων λακωνίζειν ῖναι τοὺς ἐναντίους, ὧν καὶ Μένων ἦν, τοῦτο κ ἐπέτρεψε· διαλλάξας δὲ αὐτοὺς, καὶ ὅρκους ἀλλήλοις ἀναγκάσας οὕτως ἀπῆλθε πάλιν διὰ Κιθαιρῶνος τὴν ἐπὶ Μέγαρα· καὶ ἐκεῖθεν τοὺς υμμάχους ἀφῆκε, τὸ δὲ πολιτικὸν στράτευμα ἀπήγαγε.

άλα δὲ πιεζόμενοι οἱ Θηβαῖοι σπάνει σίτου, διὰ 56 οῖν ἐτοῖν μὴ εἰληφέναι καρπὸν ἐκ τῆς γῆς, αυν ἐπὶ δυοῖν τριήροιν ἄνδρας εἰς Παγασὰς ον, δέκα τάλαντα δόντες. Ἀλκέτας δὲ ὁ Λακε- ιος, φυλάττων Ὠρεὸν, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι συνεωνοῦντο

Μένων] Codex B. Μέ-bia tamen scriptura.

Παγασὰς] Thessaliae aritimus, a quo sinus is dictus fuit.

ς] Alcidem nauarchum moniorum nominat Thu-, 16. 26. 31. 32. 33. 69. ubi Codex Graevii bis vocat. Apud Diodo-, 48. Olympiadis 101. Alcidas Lacedaemonio-i praefectus est.

] Iunt. Castal. Codex ν. Urbs Euboeae bino-Histiaea, deinde Oreus Pericle fuit desolata. XII, 7. Binominem fu-Strabo initio libri X. et hucyd. I, 114. Athenaeus Ἰστιαιεῖς οὖν καὶ Ὠρεῖ-ρου τοῦ ψηφοκαίκτου χαλκῆν εἰκόνα ἀνέθη- Casaub. corrigebat οἱ ται. Hinc odium eius in perpetuum. Cf. Wesseling ad Diodor. XV, 30., qui a partibus Atheniensium ait stetisse Euboeam totam, excepta Ἑστιαίᾳ, quae male ab Atheniensibus, benigne a Lacedaemoniis fuerat accepta. Hos enim paulo antea, Olympiadis 100, 4. (βραχὺ πρὸ τούτων τῶν χρόνων) Neogenem, qui cum Alexandro Pheraeo iunctis opibus τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἑστιαιέων occupaverat, seque pro tyranno gerebat, ταύτης τε τῆς χώρας καὶ τῆς τῶν Ὠρωπίων πόλεως ita eiecisse, ut τοὺς ἐγχωρίους ad libertatem vocarent, τὸ χωρίον (i. e. ἀκρόπολιν) expugnarent et τοῖς Ὠρωπίοις libertatem redderent. Ubi recte Palmerius bis Ὠρεΐτας Oropiis substituendos censebat, frustra dubitante Wesselingio, qui fatetur tamen, nullam in Euboea fuisse Oropum. At vero tum ἐγχώριοι, quos ad libertatem vocabant Lacedaemonii,

τὸν σῖτον, ἐπληρώσατο τρεῖς τριήρεις, ἐπιμεληθεὶς, ὅπως μὴ ἐξαγγελθείη. ἐπεὶ δὲ ἀπήγετο ὁ σῖτος, λαμβάνει ὁ Ἀλκέτας τόν τε σῖτον καὶ τὰς τριήρεις, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐζώγρησεν οὐκ ἐλάττους ὄντας ἢ τριακοσίους. τούτους δὲ εἷρξεν ἐν τῇ ἀκροπόλει, οὗπερ
57 αὐτὸς ἐσκήνου. Ἀκολουθοῦντος δέ τινος τῶν Ὠρειτῶν παιδὸς, ὡς ἔφασαν, μάλα καλοῦ τε κἀγαθοῦ, καταβαίνων ἐκ τῆς ἀκροπόλεως περὶ τοῦτον ἦν. καταγνόντες δὲ οἱ αἰχμάλωτοι τὴν ἀμέλειαν, καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἡ πόλις ἀφίσταται· ὥστ' εὐπόρως ἤδη οἱ Θηβαῖοι σῖτον παρεκομίζοντο.

58 Olymp. 101 $\frac{4}{1}$. Ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ ἦρος, ὁ μὲν Ἀγησίλαος κλινοπετὴς ἦν. ὅτε γὰρ ἀπῆγε

non poterant dici Oropii, sed Ὠρεῖται. Deinde cum solam ἀκρόπολιν Hestiaeensium nominet, eamque χωρίον paulo post appellet, seorsumque oppidum Oropiorum vel potius Oreitarum, patet, acropolin Hestiaeae superfuisse cum adiecta regione a paucis colonis culta, hinc χωρίον dicta; ipsam vero urbem in locum Hestiaeae substitutam alibi resurrexisse, Oreon appellatam. Hinc Diodorus addit: δι' ἣν αἰτίαν οἱ τὴν Ἑστιαιέων καλουμένην χώραν οἰκοῦντες οἰκείως διετέθησαν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας. Oreitae igitur, non Oropii, agrum Hestiaeensium, adhuc nomine eorum appellatum, incolebant, non ipsam urbem, quae alium in locum translata Oreos vocabatur. Pausanias VII, 26. καὶ κατ' ἐμὲ ἦσαν ἔτι, οἳ Ὠρεὸν τὴν ἐν Εὐβοίᾳ τῷ ὀνόματι Ἑστιαίαν ἐκάλουν τῷ ἀρχαίῳ. Quartam Euboeae partem tenuisse Oreitas, auctor est Demosthenes contra Aristocr. pag. 691. Stratagema ipsum narrat copiosius Polyaenus II, 7. Ἀλκέτας ἀπὸ τῆς Ἱστιαίας ὁρμώμενος, βουλόμενος λαθεῖν, πεπληρωκὼς ναῦς πολλὰς, καθελκύσας τριήρη μίαν καὶ ἐς ταύτην ἀνὰ μέρος ἐμβιβάζων τοὺς στρατιώτας, ἵνα δοκοίη τοῖς πολεμίοις ἓν σκάφος ἔχειν· ἦν δὲ τῶν τριῶν ἁπασῶν τὰ πληρώματα. Ita locus ille corrigendus est. Reliqua suppleada sunt ex Frontino IV, 7. ubi Quodam deinde tempore omnes naves in Thebanos transnavigantes immisit, et commeatibus eorum potitus est. De Oreo suspicio mihi incidit non levis, diverso eam urbem loco positam fuisse, postquam Hestiaeae incolae a Pericle fuerunt expulsi. Suspicionem hanc movit mihi primum locus Diodori antea laudatus, mendosus tamen, deinde confirmavit eam locus Plutarchi in Amatorio p. 97. ed. Reiskii, ubi Lacedaemonii harmostae, Aristodemi, amor et scelus in puerum Oreitam narratur: ibi enim pater pueri dicitur fuisse ἐξ Ὠρεοῦ, πόλεως τῆς Ἑστιαιάτιδος. Aliter ratio reddi nulla potest probabilis, quare Xenophon supra II, 2. Histiaeos, nunc Oreitas appellet.

57. ἀμέλειαν—εὐπόρως] Codex B. μέλειαν—ἀπόρως habet.

ράτευμα ἐκ τῶν Θηβῶν, ἐν τοῖς Μεγάροις, ἀνα-
ντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἀφροδισίου εἰς τὸ ἀρχεῖον,
νται ὁποιαδὴ φλὲψ, καὶ ἐῤῥύη τὸ ἐκ τοῦ σώματος
εἰς τὸ ὑγιὲς σκέλος. γενομένης δὲ τῆς κνήμης
ὄγκου, καὶ ὀδυνῶν ἀφορήτων, Συρακούσιός τις
ς σχάζει τὴν παρὰ τῷ σφυρῷ φλέβα αὐτοῦ. ὡς
αξ ἤρξατο, ἔῤῥει αὐτῷ νύκτα τε καὶ ἡμέραν τὸ
καὶ πάντα ποιοῦντες οὐκ ἐδύναντο σχεῖν τὸ
πρὶν ἐλειποψύχησε. τότε μέντοι γε ἐπαύσατο.
ὕτως ἐκεῖνος μὲν ἀποκομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα,
ωσει τό τε λοιπὸν θέρος καὶ διὰ χειμῶνος.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ἔαρ ὑπέφαινε, πάλιν 59
ράν τε ἔφαινον τοῖς Θηβαίοις, καὶ Κλεόμβροτον
ῖαι ἐκέλευον. ἐπεὶ δ' ἔχων τὸ στράτευμα πρὸς

ἀρχεῖον] Plutarchus Age-
. πρὸς τὸ ἀρχεῖον εἰς
πόλιν. Nihil ille de
rupta, sed ita morbi ini-
tradit: σπάσμα καὶ πόνος
ἔλαβε τὸ ὑγιὲς σκέλος·
τούτου διογκωθὲν μεστὸν
ἔδοξε γεγονέναι καὶ φλε-
ὑπερβάλλουσαν παρεῖχεν.
n Suidas in v. ἀρχεῖον e
ontis ἱστοριῶν η. posuit
, Totus ille locus repe-
gitur in Scholio Bavarico
mosth. edito a Reiskio
, p. 54.
η τὸ] Articulus e Codice
sit, qui mox νίκης pro
habet.
τῷ σφυρῷ] Plutarchus
σφ.
] Stephan. et Leonclav.
Sequens γε Codex A.

ν θέρος] Aestate igitur
s translatus fuit Lace-
em, ibique decubuit us-
l ver proximum, de quo
enophon. Contra Dod-
reditum ex Thebanorum
ditione et Megaris assignat exe-
unti hiemi, veri proximae. Sed
is male copulavit verba Xeno-
phontis, ex quibus sensum il-
lum elicit. Ita enim ille sub
Olymp. 100, 4., Inde lecto, in-
quit, adflictus est: ὑποφαίνον-
τος πάλιν τοῦ ἦρος, inquit Xe-
nophon; additque paucis inter-
positis, ἠῤῥώστει τό τε λοιπὸν
θέρος καὶ διὰ χειμῶνος. At
Xenophon cum novi anni ini-
tium designasset: ὑποφαίνον-
τος πάλιν τοῦ ἦρος, obiter men-
tionem iniicit morbi Agesilai,
ut causam daret, cur tunc non
ipse, sed Cleombrotus fuerit
missus contra Thebanos. De-
cubuerat scilicet Agesilaus a re-
ditu a Megaris: τό τε λοιπὸν
θέρος καὶ διὰ χειμῶνος usque
ad ver, de quo ipso Xenophon
ait: ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ
ἦρος.

59. τοῖς Θηβαίοις] Dictum pro
ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, monente
Moro. Sed Codd. Paris. praeter
A. verba haec omittunt.

τῷ Κιθαιρῶνι ἐγένετο, προῄεσαν αὐτῷ οἱ πελτασταί, ὡς προκαταληψόμενοι τὰ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Θηβαίων δὲ καὶ Ἀθηναίων προκατέχοντές τινες τὸ ἄκρον τέως μὲν εἴων αὐτοὺς ἀναβαίνειν, ἐπεὶ δ' ἐπ' αὐτοῖς ἦσαν, ἐξαναστάντες ἐδίωκον, καὶ ἀπέκτειναν περὶ τετταράκοντα. τούτου δὲ γενομένου, ὁ Κλεόμβροτος ἀδύνατον νομίσας τὸ ὑπερβῆναι εἰς τὴν τῶν Θηβαίων, ἀπῆγέ τε καὶ διῆκε τὸ στράτευμα.

60 Συλλεγέντων δὲ τῶν συμμάχων εἰς Λακεδαίμονα, λόγοι ἐγίγνοντο ἀπὸ τῶν συμμάχων, ὅτι διὰ μαλακίαν κατατριβήσοιντο ὑπὸ τοῦ πολέμου. ἐξεῖναι γὰρ σφίσι, ναῦς πληρώσαντας πολὺ πλείονας τῶν Ἀθηναίων, ἑλεῖν λιμῷ τὴν πόλιν αὐτῶν· ἐξεῖναι δὲ ἐν ταύταις ταῖς ναυσὶ καὶ εἰς Θήβας στράτευμα διαβιβάζειν, εἰ μὲν βούλοιντο, ἐπὶ Φωκέων· εἰ δὲ βούλοιντο, 61 ἐπὶ Κρεύσιος. Ταῦτα δὲ λογισάμενοι, ἑξήκοντα μὲν τριήρεις ἐπλήρωσαν, Πόλλις δ' αὐτῶν ναύαρχος ἐγέ-

προῄεσαν] Ita cum Moro ex margine L. et Steph. et Codd. A. B. C. scripsi pro προσῄεσαν. Codex E. προσίεσαν habet. Sequens αὐτῷ omittit C.

τετταράκοντα] De hac expeditione loqui puto Plutarchum in Pelopida c. 25. τῆς δὲ πρὸς Πλαταιὰς ἱππομαχίας, ἣν πρὸ τῶν Λευκτρικῶν ἐνίκησαν ἡγουμένου Χάρωνος, huius scilicet pugnae picturam, ab Androcyde Cyziceno factam, dedicare volebant Thebani. De eadem ib. p. 375. ed. Reisk. ἐν ᾗ Γεράνδαν τινὰ τῶν ἀσήμων Σπαρτιατῶν καὶ τεσσαράκοντα μετ' αὐτοῦ πεσεῖν, ἄλλο δ' οὐδὲν μέγα πραχθῆναι λέγουσι. De pugna enim ad Tegyras duce Pelopida commissa non loquitur Plutarchus. Locus etiam satis congruit, vicinia Plataearum, ubi ascendentes Lacedaemonios adorti Thebani in fugam converterant. Androcydes pictor idem videtur, de quo Plutarchus Sympos. Quaest. IV, 2, p. 642. Plinius sine patriae nota eum memoravit; Athenaeus VIII, p. 341. Cyzicenum appellat.

60. ἀπὸ τῶν συμμάχων] Cum F. A. Wolfio ὑπὸ τ. σ. scriptum malim.

Κρεύσιος] Edd. veteres Κρέσιος.

61. Πόλλις] Supra IV, 8, 11. in Iunt. et Cast. erat Πόλις. Eadem varietas est in Codicibus Diodori XV, 34. Polyaeni III, 11, 17. Praefert tamen Πόλλις ex Suida et Aristide III, p. 383. Wesseling. In Anabasi VI, 2, 6. est Πῶλος ὁ ναύαρχος, qui Anaxibio successit in Hellesponto, idem sine dubio. Forma dorica est etiam in Plutarchi Nicia c. 24., ubi Syracusanus Πόλλιχος.

καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθησαν οἱ ταῦτα γνόντες, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολιορκοῦντο· τὰ γὰρ σιταγωγὰ ; πλοῖα ἐπὶ μὲν τὸν Γεραιστὸν ἀφίκετο, ἐκεῖθεν κέτι ἤθελε παραπλεῖν, τοῦ ναυτικοῦ ὄντος τῶν ιαιμονίων περί τε Αἴγιναν καὶ Κέω καὶ Ἄνδρον. ς δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἀνάγκην, ἐνέβησαν αὐτοὶ ἰς ναῦς, καὶ ναυμαχήσαντες πρὸς τὸν Πόλλιν, ου ἡγουμένου, νικῶσι τῇ ναυμαχίᾳ. καὶ ὁ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις οὕτω παρεκομίσθη. Παρα- 62

ιστὸν] Vide supra ad III, Promontorium Euboeae, ιnsibus amicae.

εν] In Castal. est ἐκεῖ. A. I. Br. Cast. ἤθελε παραπλεῖν. Verbum ἤθε-ificat h. l. ἐδύνατο, vel lebant. Cf. Koen ad Gre-56.

ναυτικοῦ] Eadem igitur ate commeatus teneban-e Athenienses, qua supra 7. 58., qui ex Euboea tum frumenti arcessebant, daemoniis impediti, qui tenebant. Deinceps mar-icl. ὄντος τοῦ annotavit.

σαν αὐτοὶ] Cum ad ex-necessitatem redacti Athenienses, ipsi, nec subiectaeve imperio illo-vitates ingredi dicuntur Ita Plato in Menexeno .de Conone Mitylenae βοηθήσαντες ἑξήκοντα αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς τὰς Prius tamen τῆς ὑπὸ θηναίων ἐκπεμφθείσης ος ἡγούμενος Χαβρίας σε τὴν Ἑστιαιῶτιν χώραν, ουμένην μὲν Μητρόπο-μένην δὲ ἐπί τινος λόφου τειχίσας ἀπέλιπεν ἐν ρουράν· αὐτὸς δὲ ταῖς ι νήσοις ἐπιπλέων προσ-ηγάγετο Πεπάρηθον καὶ Σκίαθον καί τινας ἄλλας τεταγμένας ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. Diodorus XV, 30. sub Olympiadis 100. anno 5. Quae pertinere ad hunc annum Xenophonteum, manifestum est. Superiore enim anno in Boeotia peltastas ducebat Chabrias. Ita primum rem frumentariam expedivit Chabrias in Euboea; tum sequitur pugna navalis apud Diodorum XV, 34. 38.

σῖτος τοῖς] Articulum omittunt A. I. Br. Cast. et habet solus Codex B. Ceterum pugnam navalem accuratissime enarrat Diodorus XV, 34. 35., a quo tamen in numero navium captarum diversus abit Demosthenes contra Leptinem p. 479. De eadem pugna refert Polyaenus III, 11, 11. Accidit inter Parum et Naxum die 16. mensis Boedromionis, ut Plutarchus in Phocione c. 6. Camillo et de Gloria Atheniens. p. 379. refert. Dodwellus refert hanc victoriam Atheniensium ad Olymp. 101. annum 1. Post pugnam Chabrias Phocionem misit ἐπὶ τὰς νησιωτικὰς συντάξεις, hic vero κατέπλευσε μετὰ πολλῶν νεῶν, ἃς ἀπέστειλαν οἱ σύμμαχοι, τὰ χρήματα τοῖς Ἀθηναίοις κομιζούσας. Plutarchi Phocion c. 7.

...ὑμενεστέρας ἔσχεν. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ 65
...εδαιμόνιοι ναυτικὸν, καὶ Νικόλοχον ναύαρχον,
...ρασὺν ἄνδρα, ἐξέπεμψαν· ὃς ἐπειδὴ εἶδε τὰς
Τιμοθέου ναῦς, οὐκ ἐμέλλησε, καίπερ ἓξ νεῶν
...ὂν αὐτῷ τῶν Ἀμβρακιωτίδων· ἀλλὰ πέντε καὶ
...οντα ἔχων ναῦς ἑξήκοντα οὔσαις ταῖς μετὰ
...ου· ἐναυμάχησε· καὶ τότε μὲν ἡττήθη, καὶ
...ον ὁ Τιμόθεος ἔστησεν ἐν Ἀλυζίᾳ. Ὁ δὲ, 66
...κυσμένων τῶν Τιμοθέου νεῶν καὶ ἐπισκευαζο-
... ἐπεὶ παρεγένοντο αὐτῷ αἱ Ἀμβρακιώτιδες ἓξ
...ς, ἐπὶ τὴν Ἀλυζίαν ἔπλευσεν, ἔνθα ἦν ὁ Τιμό-
...ως δὲ οὐκ ἀντανῆγε, τρόπαιον αὖ κἀκεῖνος
...το ἐν ταῖς ἐγγυτάτω νήσοις. ὁ δὲ Τιμόθεος,

...κείνους πόλεων ἐξιδιο-
...ενος, ἐνίκησε ναυμαχίᾳ
...εδαιμονίους περὶ Λευ-
...

Νικόλοχον] Nicoma-
...pellat Polyaenus III,
qui mense Scirophorione
factam ait die XII., quo
...ira agebantur. Ibi le-
...est ναναρχοῦντος pro
...οῦντος Λακεδαιμονίων.
... Dodwellus recte hanc
in Olympiad. 101, 2.
...artem priorem confert;
...it tamen locum Polyaeni,
...curatius tempus licet de-
Nicolochum recte nomi-
...yaenus III, 10, 12., ubi
...ma accurate enarrat,
...us Timotheus vicit ho-
...terum, sed minus accu-
...andem pugnam refert III,
atque ex eo Frontinus,
...cum attulit Casaubonus,
...7. Ad haec eadem tem-
...rtinet narratio Polyaeni
..., 2., ut ex Frontino I,
cognoscitur.
...ησε] Ita cum Codd. B.
...psi pro ἠμέλλησε. C. E.
...e habent.

Ἀλυζίᾳ] Leoncl. ita emenda-
vit vulgatum Αἰλυζίᾳ, malebat
tamen Ἀλυζείᾳ. In Diodoro
XVIII, 10. sunt Ἀλυζαῖοι, ubi
Palmerius malebat Ἀλυζιαῖοι ex
Thucydide VII, 31. et Strabone
X, p. 691.

66. ἀνειλκυσμένων] Vete-
res Edd. ἀνειλκομένων cum Co-
dice A.

ἓξ τριήρεις] Polyaenus III,
10, 16. περιῆσαν δέκα νῆες ἀναυ-
μάχητοι, ἃς ἐδεδοίκει. Τιμό-
θεος ἐπανιὼν ἐπὶ τὸν ναύστα-
θμον, καὶ δὴ τὸ ναυτικὸν ἔτα-
ξεν ἐν μηνοειδεῖ σχήματι πρὸς
τοὺς πολεμίους, ἐντὸς τοῦ κυρ-
τοῦ (sic legendum) τὰ ναυάγια
συναγαγών· τὸν δὲ ἀπόπλουν
ἐποιεῖτο πρὸς την γῆν, κελεύσας
ἐλαύνειν ἐπὶ πρύμναν, ὅπως
ἀντίπρωροι τὰς πολεμίας δέκα
ναῦς ῥᾳδίως ἀμύνοιντο. τοῦτο
τὸ σχῆμα τῆς τάξεως οἱ ἀπὸ
τῶν δέκα νεῶν φοβηθέντες οὐκ
ἐπέθεντο.

ἀντανῆγε] Recte ita L. et St.
pro vulgato ἀντανῆγον, quod
habet solus Codex A.

νήσοις] Scylax unam tantum
insulam Carnon ponit iuxta Aly-

ἐπεὶ, ἅς τε εἶχεν, ἐπεσκεύασε, καὶ ἐκ Κερκύρας ἄλλας προσεπληρώσατο, γενομένων αὐτῷ τῶν πασῶν πλέον ἢ ἑβδομήκοντα, πολὺ δὴ ὑπερεῖχε ναυτικῷ· χρήματα μέντοι μετεπέμπετο Ἀθήνηθεν· πολλῶν γὰρ ἐδεῖτο, ἅτε πολλὰς ναῦς ἔχων.

ziam, monente Palmerio Graeciae Antiquae p. 416. Diodorus XV, 36. Lacedaemonios victos narrat περὶ Λευκάδα, et Ἀλυζία est in opposita Leucadi Acarnania. Isthmus, quo Leucas iungitur Acarnaniae, Dioryctus dicitur Plinio IV, sect. 2. Strabo X, p. 452., ubi σημεῖα τοῖς ναυτιλλομένοις ἀποδέδεικται. Arriani Indica p. 357. ed. Schmiederi.

αὐτῷ τῶν] In A. I. Br. Castal. pro his legitur αὐτῷ. Sequens ἢ omittunt Codices B. C. E.

χρήματα — μετεπέμπετο] De hac re audi auctorem libri de Oeconomia sub Aristotelis nomine vulgati II, p. 596. περὶ Κέρκυραν δὲ πολεμῶν καὶ ἀπόρως διακείμενος, καὶ τῶν στρατιωτῶν αἰτούντων τοὺς μισθοὺς καὶ ἀπειθούντων αὐτῷ καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους φασκόντων ἀποπορεύεσθαι, ἐκκλησίαν συναγαγὼν ἔφησεν, οὐ δύνασθαι διὰ τοὺς χειμῶνας παραγενέσθαι αὐτῷ ἀργύριον· ἐπεὶ τοσαύτην εἶναι περὶ αὐτὸν εὐπορίαν, ὥστε τὴν προδεδομένην τρίμηνον σιταρκίαν δωρεὰν αὐτοῖς διδόναι. οἱ δὲ ὑπολαβόντες, οὐκ ἄν ποτε προέσθαι τοσαῦτα χρήματα τὸν Τιμόθεον αὐτοῖς, εἰ μὴ τῇ ἀληθείᾳ προσδόκιμα ἦν τὰ χρήματα πρὸς αὐτὸν, ἡσυχίαν εἶχον ὑπέρ τε μισθῶν, ἕως ἐκεῖνος διῳκήσατο ἃ ἐβούλετο. In iisdem deinde angustiis versatum fuisse Timotheum, eamque ob rem ab imperio revocatum, quod militibus stipendium non persolverat, cognoscimus ex oratione Demosthenis contra Timotheum. Audiamus nunc Isocratem in oratione περὶ ἀντιδόσεως multo integriore nuper edita et repetita ab Orellio p. 68., ubi Timothei res gestas enarrat: Ἀλλὰ εἰς μὲν τὸν περίπλουν τὸν περὶ Πελοπόννησον τρία καὶ δέκα μόνον τάλαντα δούσης αὐτῷ τῆς πόλεως καὶ τριήρεις πεντήκοντα, Κέρκυραν δ' εἷλε, πόλιν ὀγδοήκοντα τριήρεις κεκτημένην, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον Λακεδαιμονίους ἐνίκησε ναυμαχῶν, καὶ ταύτην ἠνάγκασεν αὐτοὺς συνθέσθαι τὴν εἰρήνην, ἣ τοσαύτην μεταβολὴν ἑκατέρα τῶν πόλεων ἐποίησεν, ὥσθ' ὑμᾶς μὲν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας θύειν αὐτῇ καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν, ὡς οὐδεμιᾶς ἄλλης οὕτω τῇ πόλει συνενεγκάσης, Λακεδαιμονίων δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον μηδ' ὑφ' ἑνὸς ἑωρᾶσθαι μήτε ναυτικὸν ἐντὸς Μαλείας περιπλέον, μήτε πεζὸν στρατόπεδον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πορευόμενον, ὅπερ αὐτοῖς τῆς περὶ Λεύκτρας συμφορᾶς εὕροι τις ἂν αἴτιον γεγενημένον.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

CAPUT I.

Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἐπεὶ κατεστρέψαντο τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις, ἐστράτευον καὶ εἰς τὴν Φωκίδα. ὡς δ' αὖ καὶ οἱ Φωκεῖς ἐπρέσβευον εἰς τὴν Λακεδαίμονα, καὶ ἔλεγον, ὡς, εἰ μὴ βοηθήσοιεν, οὐ δυνήσοιντο μὴ πείθεσθαι τοῖς Θηβαίοις, ἐκ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι διαβιβάζουσι κατὰ θάλατταν εἰς Φωκέας Κλεόμβροτόν τε τὸν βασιλέα καὶ μετ' αὐτοῦ τέτταρας μόρας, καὶ τῶν συμμάχων τι μέρος. (Olymp. 101 ½.) 1

Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐκ Θετταλίας ἀφικνεῖται πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων Πολυδάμας Φαρσάλιος. Οὗτος δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Θετταλίᾳ μάλα εὐδοκίμει, καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει οὕτως ἐδόκει καλός τε κἀγαθὸς εἶναι, ὥστε καὶ στασιάσαντες οἱ Φαρσάλιοι παρακατέθεντο αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὰς προσόδους ἐπέτρεψαν λαμβάνοντα, ὅσα γέγραπτο ἐν τοῖς νόμοις, εἴς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν 2

1. ὡς, εἰ μὴ βοηθήσαιεν] C. D. ὅτι. B. βοηθήσοιεν, sed improbat comparatus locus ...ilis VII, 4, 34.

συμμάχων τι μέρος] Vulgatum τὸ μέρος cum F. A. Wolfio correxi.

2. εὐδοκίμει] In Steph. et Leoncl. ante hoc verbum insertum, sed inclusum veluti suspectum, legitur μάλα, quod e Codd. B. D. recepi.

αὐτῷ τὴν] A. I. Bryl. Castal. αὐτῷ μέν.

λαμβάνοντα] Margo Steph. et Leoncl. λαμβάνοντι cum A. B. D. E. τοὺς προσόδους B. Sequens ἀπὸ omittit C.

3 καὶ εἰς τὴν ἄλλην διοίκησιν. Κἀκεῖνος μέντοι ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων τήν τε ἄκραν φυλάττων διέσωζεν αὐτοῖς, καὶ τἆλλα διοικῶν ἀπελογίζετο κατ' ἐνιαυτόν. καὶ ὁπότε μὲν ἐνδεὴς εἴη, παρ' ἑαυτοῦ προσετίθει· ὁπότε δὲ περιγένοιτο τῆς προσόδου, ἀπελάμβανεν. ἦν δὲ καὶ ἄλλως φιλόξενός τε καὶ μεγαλοπρεπὴς τὸν Θετταλικὸν τρόπον. Οὗτος οὖν ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὴν Λακεδαίμονα, εἶπε τάδε.

4 Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρόξενος ὑμῶν ὢν καὶ εὐεργέτης ἐκ πάντων ὧν μεμνήμεθα προγόνων, ἀξιῶ, ἐάν τέ τι ἀπορῶ, πρὸς ὑμᾶς ἰέναι, ἐάν τέ τι χαλεπὸν ὑμῖν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ξυνιστῆται, σημαίνειν. ἀκούετε μὲν οὖν, εὖ οἶδ' ὅτι, καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα· ὁ γὰρ ἀνὴρ καὶ δύναμιν ἔχει μεγάλην καὶ ὀνομαστός ἐστιν· οὗτος δὲ σπονδὰς ποιησάμενος συνεγένετό μοι, καὶ εἶπε τοιάδε· Ὅτι μὲν, ὦ Πολυδάμα, καὶ ἄκουσαν τὴν ὑμετέραν πόλιν Φάρσαλον, δυναίμην ἂν παραστήσασθαι, ἔξεστί σοι ἐκ τῶνδε λογίζεσθαι. ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ἔχω μὲν Θεσσαλίας τὰς πλείστας καὶ μεγίστας πόλεις συμμάχους· κατεστρεψάμην δ' αὐτὰς, ὑμῶν σὺν αὐταῖς τὰ ἐναντία ἐμοὶ στρατευομένων. καὶ μὴν οἶσθά γε, ὅτι μισθοφόρους ἔχω ξένους εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδεμία

3. ἐνδεὴς εἴη] Cum aerarium ei creditum egeret, de suo supplebat.

περιγένοιτο] In Steph. et Leoncl. additur τῆς προσόδου, quod e Codice B. recepi. Sequens τε omisit C. In fine sectionis τάδε cum Iuntina Codex A. τοιάδε B. C. D. E.

τρόπον] ut Thessalus; Thessali enim tunc luxuria erant infames, inprimis Pharsalii, teste Athenaeo XII, p. 527. Ceterum de Pharsaliorum republica Aristoteles Politicorum V. ἡ ἐν Φαρσάλῳ πολιτεία· ἐκεῖνοι γὰρ ὀλίγοι ὄντες πολλῶν κύριοί εἰσι διὰ τὸ χρῆσθαι σφίσιν αὐτοῖς καλῶς.

4. ἐγὼ μὲν] Codd. B. D. μὲν omittunt.

εὐεργέτης] Titulus est honoris, quem Athenienses peregrinis bene de se meritis tribuere solebant, cum ex plebiscito alicui προξενίαν, εὐεργεσίαν et similia darent.

ξυνιστῆται] Cod. B. ξυνιστῆτον. Deinceps τάδε B. C. D.

5. ἔχω ξένους] A. I. Bryl. Castal. ἔχων cum Codice A. Morus vocabulum ξένους vult deleri, cum, qui stipendium acceperunt, exteri fuerint. Sed

δύναιτ' ἂν ῥᾳδίως μάχεσθαι. ἀριθμὸς μὲν ἔφη, καὶ ἄλλοθεν οὐκ ἂν ἐλάσσων ἐξέλθοι· ἀλλὰ ἐκ τῶν πόλεων στρατεύματα τοὺς μὲν προεληλυθότας ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἔχει, τοὺς δ' οὔπω ἀκμάζοντας· σωμασκοῦσί γε μὴν μάλα ὀλίγοι τινὲς ἐν ἑκάστῃ· παρ' ἐμοὶ δὲ οὐδεὶς μισθοφορεῖ, ὅστις μὴ ἱκανός ἐστιν ἴσα πονεῖν ἐμοί. Αὐτὸς δ' ἐστὶ, λέγειν γὰρ πρὸς 6 σὲ δεῖ τἀληθῆ, καὶ τὸ σῶμα μάλα εὔρωστος, καὶ ἄλλως φιλόπονος, καὶ τοίνυν τῶν παρ' αὐτῷ πεῖραν λαμβάνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἡγεῖται γὰρ σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις, καὶ ὅταν πη στρατεύηται. καὶ οὓς μὲν ἂν μαλακοὺς τῶν ξένων αἰσθάνηται, ἐκβάλλει· οὓς δ' ἂν ὁρᾷ φιλοπόνως καὶ φιλοκινδύνως ἔχοντας πρὸς τοὺς πολέμους, τιμᾷ τοὺς μὲν διμοιρίαις, τοὺς δὲ τριμοιρίαις, τοὺς δὲ καὶ τετραμοιρίαις, καὶ ἄλλοις δώροις, καὶ νόσων γε θεραπείαις, καὶ περὶ ταφὴν κόσμῳ. ὥστε πάντες ἴσασιν οἱ παρ' ἐκείνῳ ξένοι, 7 ὅτι ἡ πολεμικὴ αὐτοῖς ἀρετὴ ἐντιμότατόν τε βίον καὶ ἀφθονώτατον παρέχεται. Ἐπεδείκνυε δέ μοι εἰδότι, ὅτι καὶ ὑπήκοοι ἤδη αὐτῷ εἶεν Μαρακοὶ καὶ Δόλοπες

...monuit et exemplis do...atis Koeppen, ξένοις μι...οις opponi saepe Ἑλλη...σθοφόρους. Codd. B. D. ἔχω μισθοφόρους.

...θεν] aliae quidem civita...xercitum parem numero ...e in bellum possunt.

ἡγεῖται γὰρ σὺν τοῖς ὅ... Equidem haec verba post ...αὶ ὅταν πη στρατεύηται, ...nda puto, ut sensum com...i efficiant. Ineptum enim ...ici Iasonem cum armis in ...sium praeire suis, ibique virtutem experiri.

Μαρακοὶ] Palmerius Ex... p. 73. nomen sibi suspe...sse ait; nec quidquam de iis reperisse fatetur Morus. Igitur Koeppen statim corruptum nomen conclamavit. Verum recte iam olim Fr. Portus, cuius annotationes aut secuti sunt omnes Editores, aut compilarunt taciti, aut denique ignorarunt, admonuit, esse intelligendos Maraces, quos Plinius IV, sect. 3. cum Dolopibus, Aetoliae populis, memorat. Ita sunt Dolopes, Heracleae Trachiniae vicini, cum Aenianibus et Meliensibus nominati a Thucyd. V, 51., qui eosdem Scyrum olim incoluisse narrat I, 98. Dolopia Pindo monti vicina est ibidem c. 102. Concilii Amphictyonum pars fuerunt Dolopes, postea extincti, auctore Pausania X, 8.

τὸν σῖτον, ἐπληρώσατο τρεῖς τριήρεις, ἐπιμεληθεὶς, ὅπως μὴ ἐξαγγελθείη. ἐπεὶ δὲ ἀπήγετο ὁ σῖτος, λαμβάνει ὁ Ἀλκέτας τόν τε σῖτον καὶ τὰς τριήρεις, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐζώγρησεν οὐκ ἐλάττους ὄντας ἢ τριακοσίους. τούτους δὲ εἷρξεν ἐν τῇ ἀκροπόλει, οὗπερ 57 αὐτὸς ἐσκήνου. Ἀκολουθοῦντος δέ τινος τῶν Ὠρεϊτῶν παιδὸς, ὡς ἔφασαν, μάλα καλοῦ τε κἀγαθοῦ, καταβαίνων ἐκ τῆς ἀκροπόλεως περὶ τοῦτον ἦν. καταγνόντες δὲ οἱ αἰχμάλωτοι τὴν ἀμέλειαν, καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἡ πόλις ἀφίσταται· ὥστ' εὐπόρως ἤδη οἱ Θηβαῖοι σῖτον παρεκομίζοντο.

58 Olymp. 101 4/1. Ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ ἦρος, ὁ μὲν Ἀγησίλαος κλινοπετὴς ἦν. ὅτε γὰρ ἀπῆγε

non poterant dici Oropii, sed Ὠρεῖται. Deinde cum solam ἀκρόπολιν Hestiaeensium nominet, eamque χωρίον paulo post appellet, seorsumque oppidum Oropiorum vel potius Oreitarum, patet, acropolin Hestiaeae superfuisse cum adiecta regione a paucis colonis culta, hinc χωρίον dicta; ipsam vero urbem in locum Hestiaeae substitutam alibi resurrexisse, Oreon appellatam. Hinc Diodorus addit: δι' ἣν αἰτίαν οἱ τὴν Ἑστιαιέων καλουμένην χώραν οἰκοῦντες οἰκείως διετέθησαν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας. Oreitae igitur, non Oropii, agrum Hestiaeensium, adhuc nomine eorum appellatum, incolebant, non ipsam urbem, quae alium in locum translata Oreos vocabatur. Pausanias VII, 26. καὶ κατ' ἐμὲ ἦσαν ἔτι, οἳ Ὠρεὸν τὴν ἐν Εὐβοίᾳ τῷ ὀνόματι Ἑστιαίαν ἐκάλουν τῷ ἀρχαίῳ. Quartam Euboeae partem tenuisse Oreitas, auctor est Demosthenes contra Aristocr. pag. 691. Stratagema ipsum narrat copiosius Polyaenus II, 7. Ἀλκέτας ἀπὸ τῆς Ἱστιαίας ὁρμώμενος, βουλόμενος λαθεῖν, πεπληρωκὼς ναῦς πολλὰς, καθελκύσας τριήρη μίαν καὶ ἐς ταύτην ἀνὰ μέρος ἐμβιβάζων τοὺς στρατιώτας, ἵνα δοκῇ τοῖς πολεμίοις ἓν σκάφος ἔχειν ἣν δὲ τῶν τριῶν ἁπασῶν τὰ πληρώματα. Ita locus ille corrigendus est. Reliqua supplenda sunt ex Frontino IV, 7. sic: Quodam deinde tempore omnes naves in Thebanos transnavigantes immisit, et commeatibus eorum potitus est. De Oreo suspicio mihi incidit non levis, diverso eam urbem loco positam fuisse, postquam Hestiaeae incolae a Pericle fuerunt expulsi. Suspicionem hanc movit mihi primum locus Diodori antea laudatus, mendosus tamen, deinde confirmavit eam locus Plutarchi in Amatorio p. 97. ed. Reiskii, ubi Lacedaemonii harmostae, Aristodemi, amor et scelus in puerum Oreitam narratur: ibi enim pater pueri dicitur fuisse ἐξ Ὠρεοῦ, πόλεως τῆς Ἑστιαιάτιδος. Aliter ratio reddi nulla potest probabilis, quare Xenophon supra II, 2. Histiaeos, nunc Oreitas appellet.

57. ἀμέλειαν—εὐπόρως] Codex B. μέλειαν—ἀπόρως habet.

άτευμα ἐκ τῶν Θηβῶν, ἐν τοῖς Μεγάροις, ἀνα-
τος αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἀφροδισίου εἰς τὸ ἀρχεῖον,
και ὁποιαδὴ φλὲψ, καὶ ἐῤῥύη τὸ ἐκ τοῦ σώματος
εἰς τὸ ὑγιὲς σκέλος. γενομένης δὲ τῆς κνήμης
κου, καὶ ὀδυνῶν ἀφορήτων, Συρακούσιός τις
σχάζει τὴν παρὰ τῷ σφυρῷ φλέβα αὐτοῦ. ὡς
ἐξ ἤρξατο, ἔῤῥει αὐτῷ νύκτα τε καὶ ἡμέραν τὸ
καὶ πάντα ποιοῦντες οὐκ ἐδύναντο σχεῖν τὸ
πρὶν ἐλειποψύχησε. τότε μέντοι γε ἐπαύσατο.
τως ἐκεῖνος μὲν ἀποκομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα,
αι τό τε λοιπὸν θέρος καὶ διὰ χειμῶνος.

δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ἔαρ ὑπέφαινε, πάλιν 59
ἂν τε ἔφαινον τοῖς Θηβαίοις, καὶ Κλεόμβροτον
ι ἐκέλευον. ἐπεὶ δ' ἔχων τὸ στράτευμα πρὸς

ἀρχεῖον] Plutarchus Age-
πρὸς τὸ ἀρχεῖον εἰς
πόλιν. Nihil ille de
pta, sed ita morbi ini-
dit: σπάσμα καὶ πόνος
ἔλαβε τὸ ὑγιὲς σκέλος·
ύτου διογκωθὲν μεστὸν
ἔδοξε γεγονέναι καὶ φλε-
περβάλλουσαν παρεῖχεν.
Suidas in v. ἀρχεῖον e
ntis ἱστοριῶν η. posuit
Totus ille locus repe-
itur in Scholio Bavarico
osth. edito a Reiskio
p. 54.
τὸ] Articulus e Codice
sit, qui mox νίκης pro
habet.
τῷ σφυρῷ] Plutarchus
σφ.
Stephan. et Leonclav.
Sequens γε Codex A.

θέρος] Aestate igitur
translatus fuit Lace-
m, ibique decubuit us-
ver proximum, de quo
nophon. Contra Dod-
editum ex Thebanorum
ditione et Megaris assignat exe-
unti hiemi, veri proximae. Sed
is male copulavit verba Xeno-
phontis, ex quibus sensum il-
lum elicit. Ita enim ille sub
Olymp. 100, 4., Inde lecto, in-
quit, adflictus est: ὑποφαίνον-
τος πάλιν τοῦ ἦρος, inquit Xe-
nophon; additque paucis inter-
positis, ἠῤῥώστει τό τε λοιπὸν
θέρος καὶ διὰ χειμῶνος. At
Xenophon cum novi anni ini-
tium designasset: ὑποφαίνον-
τος πάλιν τοῦ ἦρος, obiter men-
tionem iniicit morbi Agesilai,
ut causam daret, cur tunc non
ipse, sed Cleombrotus fuerit
missus contra Thebanos. De-
cubuerat scilicet Agesilaus a re-
ditu a Megaris: τό τε λοιπὸν
θέρος καὶ διὰ χειμῶνος usque
ad ver, de quo ipso Xenophon
ait: ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ
ἦρος.

59. τοῖς Θηβαίοις] Dictum pro
ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, monente
Moro. Sed Codd. Paris. praeter
A. verba haec omittunt.

τῷ Κιθαιρῶνι ἐγένετο, προῆσαν αὐτῷ οἱ πελτασταί, ὡς προκαταληψόμενοι τὰ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Θηβαίων δὲ καὶ Ἀθηναίων προκατέχοντές τινες τὸ ἄκρον τέως μὲν εἴων αὐτοὺς ἀναβαίνειν, ἐπεὶ δ' ἐπ' αὐτοῖς ἦσαν, ἐξαναστάντες ἐδίωκον, καὶ ἀπέκτειναν περὶ τετταράκοντα. τούτου δὲ γενομένου, ὁ Κλεόμβροτος ἀδύνατον νομίσας τὸ ὑπερβῆναι εἰς τὴν τῶν Θηβαίων, ἀπῆγέ τε καὶ διῆκε τὸ στράτευμα.

60 Συλλεγέντων δὲ τῶν συμμάχων εἰς Λακεδαίμονα, λόγοι ἐγίγνοντο ἀπὸ τῶν συμμάχων, ὅτι διὰ μαλακίαν κατατριβήσοιντο ὑπὸ τοῦ πολέμου. ἐξεῖναι γὰρ σφίσι, ναῦς πληρώσαντας πολὺ πλείονας τῶν Ἀθηναίων, ἑλεῖν λιμῷ τὴν πόλιν αὐτῶν· ἐξεῖναι δὲ ἐν ταύταις ταῖς ναυσὶ καὶ εἰς Θήβας στράτευμα διαβιβάζειν, εἰ μὲν βούλοιντο, ἐπὶ Φωκέων· εἰ δὲ βούλοιντο, 61 ἐπὶ Κρεύσιος. Ταῦτα δὲ λογισάμενοι, ἑξήκοντα μὲν τριήρεις ἐπλήρωσαν, Πόλλις δ' αὐτῶν ναύαρχος ἐγέ-

προῆσαν] Ita cum Moro ex margine L. et Steph. et Codd. A. B. C. scripsi pro προσῆσαν. Codex E. προσίεσαν habet. Sequens αὐτῷ omittit C.

τετταράκοντα] De hac expeditione loqui puto Plutarchum in Pelopida c. 25. τῆς δὲ πρὸς Πλαταιὰς ἱππομαχίας, ἣν πρὸ τῶν Λευκτρικῶν ἐνίκησαν ἡγουμένου Χάρωνος, huius scilicet pugnae picturam, ab Androcyde Cyziceno factam, dedicare volebant Thebani. De eadem ib. p. 375. ed. Reisk. ἐν ᾗ Γεράνδαν τινὰ τῶν ἀσήμων Σπαρτιατῶν καὶ τεσσαράκοντα μετ' αὐτοῦ πεσεῖν, ἄλλο δ' οὐδὲν μέγα πραχθῆναι λέγουσι. De pugna enim ad Tegyras duce Pelopida commissa non loquitur Plutarchus. Locus etiam satis congruit, vicinia Plataearum, ubi ascendentes Lacedaemonios adorti Thebani in fugam converterant. Androcydes pictor idem videtur, de quo Plutarchus Sympos. Quaest. IV, 2, p. 642. Plinius sine patriae nota eum memoravit; Athenaeus VIII, p. 341. Cyzicenum appellat.

60. ἀπὸ τῶν συμμάχων] Cum F. A. Wolfio ὑπὸ τ. σ. scriptum malim.

Κρεύσιος] Edd. veteres Κρέσιος.

61. Πόλλις] Supra IV, 8, 11. in Iunt. et Cast. erat Πόλις. Eadem varietas est in Codicibus Diodori XV, 34. Polyaeni III, 11, 17. Praefert tamen Πόλλις ex Suida et Aristide III, p. 38[illegible]. Wesseling. In Anabasi VI, 2, 6. est Πῶλος ὁ ναύαρχος, qui Anaxibio successit in Hellesponto, idem sine dubio. Forma dorica est etiam in Plutarchi Nicia c. 24., ubi Syracusanus Πόλλιχος.

καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθησαν οἱ ταῦτα γνόντες, οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολιορκοῦντο· τὰ γὰρ σιταγωγὰ ...ς πλοῖα ἐπὶ μὲν τὸν Γεραιστὸν ἀφίκετο, ἐκεῖθεν ...κέτι ἤθελε παραπλεῖν, τοῦ ναυτικοῦ ὄντος τῶν ...αιμονίων περί τε Αἴγιναν καὶ Κέω καὶ Ἄνδρον. ...ς δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἀνάγκην, ἐνέβησαν αὐτοὶ ...ὰς ναῦς, καὶ ναυμαχήσαντες πρὸς τὸν Πόλλιν, ...ίου ἡγουμένου, νικῶσι τῇ ναυμαχίᾳ. καὶ ὁ μὲν τοῖς Ἀθηναίοις οὕτω παρεκομίσθη. Παρα- 62

...ιστὸν] Vide supra ad III, Promontorium Euboeae, ...ensibus amicae.

...θεν] In Castal. est ἐκεῖ. ... A. I. Br. Cast. ἤθελε παραπλεῖν. Verbum ἤθε... ...nificat h. l. ἐδύνατο, vel ...debant. Cf. Koen ad Gre... 56.

ναυτικοῦ] Eadem igitur ...tate commeatus teneban... ...e Athenienses, qua supra 57. 58., qui ex Euboea ...tum frumenti arcessebant, ...daemoniis impediti, qui tenebant. Deinceps mar... ...ncl. ὄντος τοῦ annotavit.

...ησαν αὐτοὶ] Cum ad ex... ... necessitatem redacti ... Athenienses, ipsi, nec ... subiectaeve imperio illo... ...ivitates ingredi dicuntur ... Ita Plato in Menexeno ... de Conone Mitylenae ...: βοηθήσαντες ἐξήκοντα ..., αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ... Prius tamen τῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκπεμφθείσης ...ως ἡγούμενος Χαβρίας ...σε τὴν Ἑστιαιῶτιν χώραν, ...λουμένην μὲν Μητρόπο... ...μένην δὲ ἐπί τινος λόφου ... τειχίσας ἀπέλιπεν ἐν φρουράν· αὐτὸς δὲ ταῖς ... νήσοις ἐπιπλέων προσ-ηγάγετο Πεπάρηθον καὶ Σκίαθον καί τινας ἄλλας τεταγμένας ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. Diodorus XV, 30. sub Olympiadis 100. anno 5. Quae pertinere ad hunc annum Xenophonteum, manifestum est. Superiore enim anno in Boeotia peltastas ducebat Chabrias. Ita primum rem frumentariam expedivit Chabrias in Euboea; tum sequitur pugna navalis apud Diodorum XV, 34. 38.

σῖτος τοῖς] Articulum omittunt A. I. Br. Cast. et habet solus Codex B. Ceterum pugnam navalem accuratissime enarrat Diodorus XV, 34. 35., a quo tamen in numero navium captarum diversus abit Demosthenes contra Leptinem p. 479. De eadem pugna refert Polyaenus III, 11, 11. Accidit inter Parum et Naxum die 16. mensis Boedromionis, ut Plutarchus in Phocione c. 6. Camillo et de Gloria Atheniens. p. 379. refert. Dodwellus refert hanc victoriam Atheniensium ad Olymp. 101. annum 1. Post pugnam Chabrias Phocionem misit ἐπὶ τὰς νησιωτικὰς συντάξεις, hic vero κατέπλευσε μετὰ πολλῶν νεῶν, ἃς ἀπέστειλαν οἱ σύμμαχοι, τὰ χρήματα τοῖς Ἀθηναίοις κομίζούσας. Plutarchi Phocion c. 7.

σκευαζομένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων στράτευμα δια-
βιβάζειν ἐπὶ τοὺς Βοιωτούς, ἐδεήθησαν οἱ Θηβαῖοι
Olymp. τῶν Ἀθηναίων, περὶ Πελοπόννησον στρά-
101 ½. τευμα πέμψαι, νομίσαντες, ὅτι, εἰ τοῦτο
γένοιτο, οὐ δυνατὸν ἔσοιτο τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἅμα
μὲν τὴν ἑαυτῶν χώραν φυλάττειν, ἅμα δὲ τὰς περὶ
ἐκεῖνα τὰ χωρία συμμαχίδας πόλεις, ἅμα δὲ στρά-
63 τευμα διαβιβάζειν ἱκανὸν πρὸς ἑαυτούς. Καὶ οἱ
Ἀθηναῖοι μέντοι, ὀργιζόμενοι τοῖς Λακεδαιμονίοις
διὰ τὸ Σφοδρία ἔργον, προθύμως ἐξέπεμψαν περὶ τὴν
Πελοπόννησον, ναῦς ἑξήκοντα πληρώσαντες, καὶ στρα-
τηγὸν αὐτῶν Τιμόθεον ἑλόμενοι. Ἅτε δὲ εἰς τὰς
Θήβας οὐκ ἐμβεβληκότων τῶν πολεμίων, οὔτ' ἐν ᾧ
Κλεόμβροτος ἦγε τὴν στρατιὰν ἔτι, οὔτ' ἐν ᾧ Τιμό-
θεος περιέπλευσε, θρασέως δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Θη-
βαῖοι ἐπὶ τὰς περιοικίδας πόλεις, καὶ πάλιν αὐτὰς
64 ἀνελάμβανον. Ὁ μέντοι Τιμόθεος περιπλεύσας
Κέρκυραν μὲν εὐθὺς ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιήσατο· οὐ μέντοι
ἠνδραποδίσατο, οὐδὲ ἄνδρας ἐφυγάδευσεν, οὐδὲ
νόμους μετέστησεν. ἐξ ὧν τὰς περὶ ἐκεῖνα πόλεις

62. *ἐπὶ Βοιωτούς*] *ἐπὶ τοὺς Β.* St. et Leoncl. cum Codd. B. D.

ὅτι, εἰ] In sola Bryl. est *ὅτι*, in reliquis deest veteribus Edd. et in Codd. Paris. omnibus.

63. *ναῦς ἑξήκοντα*] L. St. interserunt *τε*. De hac classe in fine capitis dicetur.

ἐλάμβανον] In margine Leonclav. *ἀνελάμβανον*, quod e Codd. B. D. recepi. Ceterum ad hoc tempus pertinet pugna ad Tegyras facta, qua Thebani, Orchomeno expugnata, duplo maiores Lacedaemoniorum copias vicerunt, de qua Diodorus XV, 37. et Plutarchus in Pelopida c. 16. et 17. Pugnam hanc memorabilem, ex qua Thebani praecipue animum maiorem ceperunt, studiosus gloriae Lacedaemoniorum silentio praetermisit Xenophon. Vide etiam dicenda ad VI, 3, 1.

64. *τὰς περὶ ἐκεῖνα πόλεις*] Deinceps *πάσας* habent Codd. A. E. Cornelius Nepos in Timotheo c. 2.: „Corcyram sub imperium Atheniensium redegit, sociosque idem adiunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas omnesque eas gentes, quae mare illud adiacent.“ Diodor. XV, 36. *πλεύσας ἐπὶ τὴν Κεφαληνίαν τῆς τε νήσου τὰς πόλεις προσηγάγετο καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁμοίως ἔπεισεν ἀποκλῖναι πρὸς Ἀθηναίους. Ἀλκέταν δὲ τὸν Μολοττῶν βασιλέα φίλον κατασκευάσας καὶ καθόλου τὰς χώρας τὰς τῶν περὶ τοὺς*

ς εὐμενεστέρας ἔσχεν. Ἀντεπλήρωσαν δὲ καὶ 65
κεδαιμόνιοι ναυτικὸν, καὶ Νικόλοχον ναύαρχον,
θρασὺν ἄνδρα, ἐξέπεμψαν· ὃς ἐπειδὴ εἶδε τὰς
Τιμοθέου ναῦς, οὐκ ἐμέλλησε, καίπερ ἓξ νεῶν
ῶν αὐτῷ τῶν Ἀμβρακιωτίδων· ἀλλὰ πέντε καὶ
ιοντα ἔχων ναῦς ἑξήκοντα οὔσαις ταῖς μετὰ
έου ἐναυμάχησε· καὶ τότε μὲν ἡττήθη, καὶ
ιον ὁ Τιμόθεος ἔστησεν ἐν Ἀλυζίᾳ. Ὁ δὲ, 66
υσμένων τῶν Τιμοθέου νεῶν καὶ ἐπισκευαζο-
, ἐπεὶ παρεγένοντο αὐτῷ αἱ Ἀμβρακιώτιδες ἓξ
ις, ἐπὶ τὴν Ἀλυζίαν ἔπλευσεν, ἔνθα ἦν ὁ Τιμό-
ώς δὲ οὐκ ἀντανῆγε, τρόπαιον αὖ κἀκεῖνος
ιτο ἐν ταῖς ἐγγυτάτω νήσοις. ὁ δὲ Τιμόθεος,

ἐκείνους πόλεων ἐξιδιο-
μενος, ἐνίκησε ναυμαχίᾳ
Λακεδαιμονίους περὶ Λευ-

. Νικόλοχον] Nicoma-
appellat Polyaenus III,
qui mense Scirophorione
a factam ait die XII., quo
cira agebantur. Ibi le-
t est ναυαρχοῦντος pro
χοῦντος Λακεδαιμονίων.
m Dodwellus recte hanc
a in Olympiad. 101, 2.
partem priorem confert;
rit tamen locum Polyaeni,
ccuratius tempus licet de-
Nicolochum recte nomi-
lyaenus III, 10, 12., ubi
ema accurate enarrat,
sus Timotheus vicit ho-
Iterum, sed minus accu-
eandem pugnam refert III,
atque ex eo Frontinus,
locum attulit Casaubonus,
47. Ad haec eadem tem-
pertinet narratio Polyaeni
), 2., ut ex Frontino I,
. cognoscitur.
λησε] Ita cum Codd. B.
ipsi pro ἠμέλλησε. C. E.
re habent.

Ἀλυζίᾳ] Leoncl. ita emendavit vulgatum Αἰλυζίᾳ, malebat tamen Ἀλυζείᾳ. In Diodoro XVIII, 10. sunt Ἀλυζαῖοι, ubi Palmerius malebat Ἀλυζιαῖοι ex Thucydide VII, 31. et Strabone X, p. 691.

66. ἀνειλκυσμένων] Veteres Edd. ἀνειλκομένων cum Codice A.

ἓξ τριήρεις] Polyaenus III, 10, 16. περιῆσαν δέκα νῆες ἀναυμάχητοι, ἃς ἐδεδοίκει. Τιμόθεος ἐπανιὼν ἐπὶ τὸν ναύσταθμον, καὶ δὴ τὸ ναυτικὸν ἔταξεν ἐν μηνοειδεῖ σχήματι πρὸς τοὺς πολεμίους, ἐντὸς τοῦ κυρτοῦ (sic legendum) τὰ ναυάγια συναγαγών· τὸν δὲ ἀπόπλουν ἐποιεῖτο πρὸς την γῆν, κελεύσας ἐλαύνειν ἐπὶ πρύμναν, ὅπως ἀντίπρωροι τὰς πολεμίας δέκα ναῦς ῥᾳδίως ἀμύνοιντο. τοῦτο τὸ σχῆμα τῆς τάξεως οἱ ἀπὸ τῶν δέκα νεῶν φοβηθέντες οὐκ ἐπέθεντο.

ἀντανῆγε] Recte ita L. et St. pro vulgato ἀντανῆγον, quod habet solus Codex A.

νήσοις] Scylax unam tantum insulam Carnon ponit iuxta Aly-

ἐπεὶ, ἅς τε εἶχεν, ἐπεσκεύασε, καὶ ἐκ Κερκύρας ἄλλας προσεπληρώσατο, γενομένων αὐτῷ τῶν πασῶν πλέον ἢ ἑβδομήκοντα, πολὺ δὴ ὑπερεῖχε ναυτικῷ· χρήματα μέντοι μετεπέμπετο Ἀθήνηθεν· πολλῶν γὰρ ἐδεῖτο, ἅτε πολλὰς ναῦς ἔχων.

ziam, monente Palmerio Graeciae Antiquae p. 416. Diodorus XV, 36. Lacedaemonios victos narrat περὶ Λευκάδα, et Ἀλυζία est in opposita Leucadi Acarnania. Isthmus, quo Leucas iungitur Acarnaniae, Dioryctus dicitur Plinio IV, sect. 2. Strabo X, p. 452., ubi σημεῖα τοῖς ναυτιλλομένοις ἀποδέδεικται. Arriani Indica p. 357. ed. Schmiederi.

αὐτῷ τῶν] In A. I. Br. Castal. pro his legitur αὐτῷ. Sequens ἢ omittunt Codices B. C. E.

χρήματα — μετεπέμπετο] De hac re audi auctorem libri de Oeconomia sub Aristotelis nomine vulgati II, p. 596. περὶ Κέρκυραν δὲ πολεμῶν καὶ ἀπόρως διακείμενος, καὶ τῶν στρατιωτῶν αἰτούντων τοὺς μισθοὺς καὶ ἀπειθούντων αὐτῷ καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους φασκόντων ἀποπορεύεσθαι, ἐκκλησίαν συναγαγὼν ἔφησεν, οὐ δύνασθαι διὰ τοὺς χειμῶνας παραγενέσθαι αὐτῷ ἀργύριον· ἐπεὶ τοσαύτην εἶναι περὶ αὐτὸν εὐπορίαν, ὥστε τὴν προδεδομένην τρίμηνον σιταρκίαν δωρεὰν αὐτοῖς διδόναι. οἱ δὲ ὑπολαβόντες, οὐκ ἄν ποτε προέσθαι τοσαῦτα χρήματα τὸν Τιμόθεον αὐτοῖς, εἰ μὴ τῇ ἀληθείᾳ προσδόκιμα ἦν τὰ χρήματα πρὸς αὐτὸν, ἡσυχίαν εἶχον ὑπέρ τε μισθῶν, ἕως ἐκεῖνος διῳκήσατο ἃ ἐβούλετο. In iisdem deinde angustiis versatum fuisse Timotheum, eamque ob rem ab imperio revocatum, quod militibus stipendium non persolverat, cognoscimus ex oratione Demosthenis contra Timotheum. Audiamus nunc Isocratem in oratione περὶ ἀντιδόσεως multo integriore nuper edita et repetita ab Orellio p. 68., ubi Timothei res gestas enarrat: Ἀλλὰ εἰς μὲν τὸν περίπλουν τὸν περὶ Πελοπόννησον τρία καὶ δέκα μόνον τάλαντα δούσης αὐτῷ τῆς πόλεως καὶ τριήρεις πεντήκοντα. Κέρκυραν δ' εἷλε, πόλιν ὀγδοήκοντα τριήρεις κεκτημένην, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον Λακεδαιμονίους ἐνίκησε ναυμαχῶν, καὶ ταύτην ἠνάγκασεν αὐτοὺς συνθέσθαι τὴν εἰρήνην, ἣ τοσαύτην μεταβολὴν ἑκατέρα τῶν πόλεων ἐποίησεν, ὥσθ' ὑμᾶς μὲν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας θύειν αὐτῇ καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν, ὡς οὐδεμιᾶς ἄλλης οὕτω τῇ πόλει συνενεγκάσης, Λακεδαιμονίων δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον μηδ' ὑφ' ἑνὸς ἑωρᾶσθαι μήτε ναυτικὸν ἐντὸς Μαλείας περιπλέον, μήτε πεζὸν στρατόπεδον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ πορευόμενον, ὅπερ αὐτοῖς τῆς περὶ Λεύκτρας συμφορᾶς εὕροι τις ἂν αἴτιον γεγενημένον.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ ἹΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ἝΚΤΟΝ.

CAPUT I.

Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἐπεὶ κατεστρέψαντο τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις, ἐστράτευον καὶ εἰς τὴν Φωκίδα. ὡς δ' αὖ καὶ οἱ Φωκεῖς ἐπρέσβευον εἰς τὴν Λακεδαίμονα, καὶ ἔλεγον, ὡς, εἰ μὴ βοηθήσοιεν, οὐ δυνήσοιντο μὴ πείθεσθαι τοῖς Θηβαίοις, ἐκ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι διαβιβάζουσι κατὰ θάλατταν εἰς Φωκέας Κλεόμβροτόν τε τὸν βασιλέα καὶ μετ' αὐτοῦ τέτταρας μόρας, καὶ τῶν συμμάχων τι μέρος. (1; Olymp. 101 ¾.)

Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐκ Θετταλίας ἀφικνεῖται πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων Πολυδάμας Φαρσάλιος. Οὗτος δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Θετταλίᾳ μάλα εὐδοκίμει, καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει οὕτως ἐδόκει καλός τε κἀγαθὸς εἶναι, ὥστε καὶ στασιάσαντες οἱ Φαρσάλιοι παρακατέθεντο αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὰς προσόδους ἐπέτρεψαν λαμβάνοντα, ὅσα ἐγέγραπτο ἐν τοῖς νόμοις, εἴς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν (2)

---

1. ὡς, εἰ μὴ βοηθήσαιεν] C. D. ὅτι. B. βοηθήσοιεν, quod improbat comparatus locus similis VII, 4, 34.
συμμάχων τι μέρος] Vulgatum τὸ μέρος cum F. A. Wolfio correxi.
2. εὐδοκίμει] In Steph. et Leoncl. ante hoc verbum insertum, sed inclusum veluti suspectum, legitur μάλα, quod e Codd. B. D. recepi.
αὐτῷ τὴν] A. I. Bryl. Castal. αὐτῷ μέν.
λαμβάνοντα] Margo Steph. et Leoncl. λαμβάνοντι cum A. B. D. E. τοὺς προσόδους B. Sequens ἀπὸ omittit C.

3 καὶ εἰς τὴν ἄλλην διοίκησιν. Κἀκεῖνος μέντοι ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων τήν τε ἄκραν φυλάττων διέσωζεν αὐτοῖς, καὶ τἄλλα διοικῶν ἀπελογίζετο κατ' ἐνιαυτόν. καὶ ὁπότε μὲν ἐνδεὴς εἴη, παρ' ἑαυτοῦ προσετίθει· ὁπότε δὲ περιγένοιτο τῆς προσόδου, ἀπελάμβανεν· ἦν δὲ καὶ ἄλλως φιλόξενός τε καὶ μεγαλοπρεπὴς τὸν Θετταλικὸν τρόπον. Οὗτος οὖν ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὴν Λακεδαίμονα, εἶπε τάδε.

4 Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρόξενος ὑμῶν ὢν καὶ εὐεργέτης ἐκ πάντων ὧν μεμνήμεθα προγόνων, ἀξιῶ, ἐάν τέ τι ἀπορῶ, πρὸς ὑμᾶς ἰέναι, ἐάν τέ τι χαλεπὸν ὑμῖν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ξυνιστῆται, σημαίνειν. ἀκούετε μὲν οὖν, εὖ οἶδ' ὅτι, καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα· ὁ γὰρ ἀνὴρ καὶ δύναμιν ἔχει μεγάλην καὶ ὀνομαστός ἐστιν· οὗτος δὲ σπονδὰς ποιησάμενος συνεγένετό μοι, καὶ εἶπε τοιάδε· Ὅτι μὲν, ὦ Πολυδάμα, καὶ ἄκουσαν τὴν ὑμετέραν πόλιν, Φάρσαλον, δυναίμην ἂν παραστήσασθαι, ἔξεστί σοι ἐκ τῶνδε λογίζεσθαι. ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ἔχω μὲν Θεσσαλίας τὰς πλείστας καὶ μεγίστας πόλεις συμμάχους· κατεστρεψάμην δ' αὐτὰς, ὑμῶν σὺν αὐταῖς τὰ ἐναντία ἐμοὶ στρατευομένων. καὶ μὴν οἶσθά γε, ὅτι μισθοφόρους ἔχω ξένους εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδεμία

3. *ἐνδεὴς εἴη*] Cum aerarium ei creditum egeret, de suo supplebat.

περιγένοιτο] In Steph. et Leoncl. additur *τῆς προσόδου*, quod e Codice B. recepi. Sequens *τε* omisit C. In fine sectionis *τάδε* cum Iuntina Codex A. *τοιάδε* B. C. D. E.

τρόπον] ut Thessalus; Thessali enim tunc luxuria erant infames, inprimis Pharsalii, teste Athenaeo XII, p. 527. Ceterum de Pharsaliorum republica Aristoteles Politicorum V. *ἡ ἐν Φαρσάλῳ πολιτεία· ἐκεῖνοι γὰρ ὀλίγοι ὄντες πολλῶν κύριοί εἰσι διὰ τὸ χρῆσθαι σφίσιν αὐτοῖς καλῶς.*

4. *ἐγὼ μὲν*] Codd. B. D. *μὲν* omittunt.

εὐεργέτης] Titulus est honoris, quem Athenienses peregrinis bene de se meritis tribuere solebant, cum ex plebiscito alicui *προξενίαν, εὐεργεσίαν* et similia darent.

ξυνιστῆται] Cod. B. *ξυνιστῆτον*. Deinceps *τάδε* B. C. D.

5. *ἔχω ξένους*] A. I. Bryl. Castal. *ἔχων* cum Codice A. Morus vocabulum *ξένους* vult deleri, cum, qui stipendium acceperunt, exteri fuerint. Sed

δύναιτ' ἂν ῥᾳδίως μάχεσθαι. ἀριθμὸς μὲν ἔφη, καὶ ἄλλοθεν οὐκ ἂν ἐλάσσων ἐξέλθοι· ἀλλὰ ν ἐκ τῶν πόλεων στρατεύματα τοὺς μὲν προεληας ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἔχει, τοὺς δ' οὔπω ἀκμάς· σωμασκοῦσί γε μὴν μάλα ὀλίγοι τινὲς ἐν ἑκάστῃ · παρ' ἐμοὶ δὲ οὐδεὶς μισθοφορεῖ, ὅστις μὴ ἱκανὸς ἴσα πονεῖν ἐμοί. Αὐτὸς δ' ἐστὶ, λέγειν γὰρ πρὸς 6 χρὴ τἀληθῆ, καὶ τὸ σῶμα μάλα εὔρωστος, καὶ ; φιλόπονος, καὶ τοίνυν τῶν παρ' αὐτῷ πεῖραν ἔνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἡγεῖται γὰρ σὺν τοῖς ς καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις, καὶ ὅταν πη στρατεύηκαὶ οὓς μὲν ἂν μαλακοὺς τῶν ξένων αἰσθάνηται, λει· οὓς δ' ἂν ὁρᾷ φιλοπόνως καὶ φιλοκινδύνως ας πρὸς τοὺς πολέμους, τιμᾷ τοὺς μὲν διμοιρίαις, δὲ τριμοιρίαις, τοὺς δὲ καὶ τετραμοιρίαις, καὶ ις δώροις, καὶ νόσων γε θεραπείαις, καὶ περὶ ς κόσμῳ. ὥστε πάντες ἴσασιν οἱ παρ' ἐκείνῳ ξένοι, 7 ἡ πολεμικὴ αὐτοῖς ἀρετὴ ἐντιμότατόν τε βίον καὶ ώτατον παρέχεται. Ἐπεδείκνυε δέ μοι εἰδότι, αὶ ὑπήκοοι ἤδη αὐτῷ εἶεν Μαρακοὶ καὶ Δόλοπες

ι monuit et exemplis dollatis Koeppen, ξένοις μιδροις opponi saepe Ἕλλημισθοφόρους. Codd. B. D. ς ἔχω μισθοφόρους.

οθεν] aliae quidem civitaexercitum parem numero re in bellum possunt.

ι. ἡγεῖται γὰρ σὺν τοῖς ὅ-] Equidem haec verba post καὶ ὅταν πη στρατεύηται, anda puto, ut sensum comm efficiant. Ineptum enim dici Iasonem cum armis in asium praeire suis, ibique n virtutem experiri.

7. Μαρακοὶ] Palmerius Ex. p. 73. nomen sibi suspeesse ait; nec quidquam de iis reperisse fatetur Morus. Igitur Koeppen statim corruptum nomen conclamavit. Verum recte iam olim Fr. Portus, cuius annotationes aut secuti sunt omnes Editores, aut compilarunt taciti, aut denique ignorarunt, admonuit, esse intelligendos Maraces, quos Plinius IV, sect. 3. cum Dolopibus, Aetoliae populis, memorat. Ita sunt Dolopes, Heracleae Trachiniae vicini, cum Aenianibus et Meliensibus nominati a Thucyd. V, 51., qui eosdem Scyrum olim incoluisse narrat I, 98. Dolopia Pindo monti vicina est ibidem c. 102. Concilii Amphictyonum pars fuerunt Dolopes, postea extincti, auctore Pausania X, 8.

καὶ Ἀλκέτας, ὁ ἐν τῇ Ἠπείρῳ ὕπαρχος· ὥστε, ἔφη, τί ἂν ἐγὼ φοβούμενος οὐ ῥᾳδίως ἂν ὑμᾶς οἰοίμην καταστρέψασθαι; Τάχα οὖν ὑπολάβοι ἄν τις ἐμοῦ ἄπειρος· τί οὖν μέλλεις, καὶ οὐκ ἤδη στρατεύεις ἐπὶ τοὺς Φαρσαλίους; ὅτι νὴ Δία τῷ παντὶ κρεῖττόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἑκόντας ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἄκοντας προσαγαγέσθαι. βιασθέντες μὲν γὰρ ὑμεῖς τ' ἂν βουλεύοισθε, ὅ τι δύναισθε κακὸν ἐμοί, ἐγώ τ' ἂν ὑμᾶς ὡς ἀσθενεστάτους βουλοίμην εἶναι· εἰ δὲ πεισθέντες μετ' ἐμοῦ γένοισθε, δῆλον, ὅτι αὔξοιμεν ἄν, ὅ τι δυναίμεθα, 8 ἀλλήλους. Γιγνώσκω μὲν οὖν, ὦ Πολυδάμα, ὅτι ἡ σὴ πατρὶς εἰς σὲ ἀποβλέπει· ἐὰν δέ μοι φιλικῶς αὐτὴν ἔχειν παρασκευάσῃς, ὑπισχνοῦμαί σοι, ἔφη, ἐγὼ, μέγιστον σὲ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι μετ' ἐμὲ καταστήσειν. οἵων δὲ πραγμάτων ἐγὼ τὰ δεύτερά σοι δίδωμι, ἄκουσον, καὶ μηδὲν πίστευέ μοι, ὅ τι ἂν μὴ λογιζομένῳ σοὶ ἀληθὲς φαίνηται. Οὐκοῦν τοῦτο μὲν εὔδηλον ἡμῖν,

Ἀλκέτας] Non esse eum, de quo supra V, 4, 56., non erat, quod Morus lectorem admoneret. Ille enim ibi Lacedaemonius appellatur. Est ergo hic Alcetas Molossorum rex, qui cum Iasone Athenas venit, ut Timotheo, causam capitis dicenti, succurreret, et de quo plura infra ad VI, 2, 7. Agi de hoc in Demosthenis loco adversus Timoth. pag. 1157., recte annotavit Morus. Hunc eundem Syracusis exsulem apud Dionysium habet Diodorus XV, 13., quem Illyrii, adiuvante Dionysio, reducere in regnum conantur, Molossos contra adiuvantibus Lacedaemoniis, Olymp. 98, 4. Idem cap. 36. sub Olympiade 101, 1. de Timotheo classis imperium gerente: Ἀλκέταν τὸν Μολοττῶν βασιλέα φίλον κατασκευάσας etc. Igitur tum in regnum restitutus fuit.

καταστρέψασθαι] Hoc ex A. I. Br. Cast. et Codd. B. C. E. pro vulgato καταστρέψεσθαι revocavi propter additum ἄν. Deinceps τάχα γοῦν E. habet.

δοκεῖ εἶναι] Omittunt A. I. Br. Cast. εἶναι cum Codice A.

ὑμεῖς τ' ἂν] A. I. Br. Castal. omittunt τε.

βουλεύοισθε] Ita margo Leonclav. vulgo βουλεύησθε.

δύναισθε] Ita recte Cast. vulgo δύνασθε cum Codd. 5 Paris. Morus emendabat δύνησθε. Deinceps γένησθε E.

ἀσθενεστάτους] A. I. Br. Cast. ἀληθεστάτους cum Codice A.

8. ἐγὼ — ἄκουσον] Codd. D. E. ἐγὼ omittunt. Margo L. ἄκουε cum B. D. E.

εὔδηλον ἡμῖν] Iunt. Br. Cast. ὑμῖν. In margine Cod. C. ad vocem ταγὸς adscriptum legitur ἄρχων, ἡγεμών.

ὅτι, Φαρσάλου προσγενομένης καὶ τῶν ἐξ ὑμῶν ἠρτημένων πόλεων, εὐπετῶς ἂν ἐγὼ ταγὸς Θετταλῶν ἁπάντων κατασταίην· ὥς γε μήν, ὅταν ταγεύηται Θετταλία, εἰς ἑξακισχιλίους μὲν οἱ ἱππεύοντες γίγνονται, ὁπλῖται δὲ πλείους ἢ μύριοι καθίστανται. ὧν ἐγὼ καὶ τὰ σώ- 9 ματα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ὁρῶν, οἶμαι ἄν, αὐτῶν εἰ καλῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος, ὁποίῳ ἂν ἀξιώσαιεν ὑπήκοοι εἶναι Θετταλοί. πλατυτάτης γε μὴν οὔσης Θετταλίας, πάντα τὰ κύκλῳ ἔθνη ὑπήκοα μέν ἐστιν, ὅταν ταγὸς ἐνθάδε καταστῇ· σχεδὸν δὲ πάντες οἱ ταύτῃ ἀκοντισταί εἰσιν· ὥστε καὶ πελταστικῷ εἰκὸς ὑπερέχειν τὴν ἡμετέραν δύναμιν. Καὶ μὴν Βοιωτοί 10 γε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι Λακεδαιμονίοις πολεμοῦσιν, ὑπάρχουσί μοι σύμμαχοι· καὶ ἀκολουθεῖν τοίνυν ἀξιοῦσιν ἐμοί, ἂν μόνον ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἐλευθερῶ αὐτούς. καὶ Ἀθηναῖοι δὲ, εὖ οἶδ' ὅτι, πάντα ποιήσαιεν ἄν, ὥστε σύμμαχοι ἡμῖν γενέσθαι· ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἄν μοι δοκῶ πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ ἔτι ῥᾷον τὴν κατὰ θάλατταν ἢ τὴν κατὰ γῆν ἀρχὴν παραλαβεῖν ἄν. Εἰ δὲ εἰκότα λογίζομαι, 11 σκόπει, ἔφη, καὶ ταῦτα. ἔχοντες μέν γε Μακεδονίαν,

ὥς γε μὴν] Cum Leoncl. Morus legi vult οὕτως γε μήν. Forte exciderunt verba aliquot, veluti φανερὸν ἡμῖν ἐστι.

9. καὶ τὰ σώματα] Iunt. Br. Castal. omittunt τά.

Θετταλίας] Stephan. edidit γῆς Θετταλίας cum Codd. 4 Paris. praeter A., quod Aem. Portus cum Leoncl. mutabat in τῆς. Omisit Morus.

ἡμετέραν δύναμιν] Ita recte Br. Cast. cum Codd. C. D. pro vulgato ὑμετέραν, quod etiam correxit Morus.

10. πολεμοῦσιν] Margo Leonclav. πολεμοῦντες cum Codd. 4 Paris.

ὑπάρχουσί μοι σύμμαχοι] Narrat Plutarchus de Genio Socratis p. 307., ante Cadmeam receptam aliquando (ergo ante Olympiadis 101, 1.) Iasonem Epaminondae pecuniam donasse: Ἰάσονι τῷ Θετταλῷ ταγῷ πέμψαντι δεῦρο πολὺ χρυσίον ἔναγχος πρὸς ἡμᾶς καὶ δεομένῳ λαβεῖν ἀγροικοτέρως ἐφάνην ἀποκρινόμενος, ἀδίκων χειρῶν αὐτὸν κατάρχειν, ὅτι μοναρχίας ὢν ἐραστὴς ἄνδρα δημότην ἐλευθερίας καὶ αὐτονόμου πόλεως ἐπείρα διὰ χρημάτων. Loquitur ibi Epaminondas. Idem in Apophthegm. p. 730. ed. Reiskii: Ἰάσονος συμμάχου μὲν εἰς Θήβας παραγενομένου, δισχιλίους δὲ χρυσοῦς τῷ Ἐπαμεινώνδᾳ πέμψαντος.

ἔτι ῥᾷον] Codex D. ὅτι ῥᾷον.

ἔνθεν καὶ Ἀθηναῖοι τὰ ξύλα ἄγονται, πολὺ δήπου πλέονας ἐκείνων ἱκανοὶ ἐσόμεθα ναῦς ποιήσασθαι. ἀνδρῶν γε μὴν ταύτας πληροῦν, πότερον Ἀθηναίους ἢ ἡμᾶς εἰκὸς μᾶλλον δύνασθαι, τοσούτους καὶ τοιούτους ἔχοντας πενέστας; τούς γε μὴν ναύτας τρέφειν πότερον ἡμᾶς ἱκανωτέρους εἰκὸς εἶναι, τοὺς δι' ἀφθονίαν καὶ ἄλλοσε σῖτον ἐκπέμποντας, ἢ Ἀθηναίους, τοὺς μηδὲ αὐτοῖς ἱκανὸν ἔχοντας, ἂν μὴ πρίωνται;
12 καὶ χρήμασί γε δήπου εἰκὸς ἡμᾶς ἀφθονωτέροις χρῆσθαι, μὴ εἰς νησύδρια ἀποβλέποντας, ἀλλ' ἠπειρωτικὰ ἔθνη καρπουμένους· πάντα γὰρ δήπου τὰ κύκλῳ φόρον φέρει, ὅταν ταγεύηται τὰ κατὰ Θετταλίαν. Οἶσθα δὲ δήπου, ὅτι καὶ βασιλεὺς ὁ Περσῶν οὐ νήσους ἀλλ' ἤπειρον καρπούμενος πλουσιώτατος ἀνθρώπων ἐστίν· ὃν ἐγὼ ὑπήκοον ποιήσασθαι ἔτι εὐκατεργαστότερον ἡγοῦμαι εἶναι ἢ τὴν Ἑλλάδα. οἶδα γάρ, πάντας τοὺς ἐκεῖ ἀνθρώπους, πλὴν ἑνός, μᾶλλον δουλείαν ἢ ἀλκὴν μεμελετηκότας. οἶδα δέ, ὑφ' οἵας δυνάμεως

11. Ἀθηναῖοι τὰ ξύλα] Exemplum habet Demosthenis oratio contra Timotheum, ubi p. 1194. ligna Timotheo ab Amynta Macedoniae rege donata memorat. Andocides de reditu p. 81. et tempore 400 tyrannorum: εἰσήγαγον εἰς στρατιὰν ὑμῶν οὖσαν ἐν Σάμῳ κωπέας — ὄντος μοι Ἀρχελάου ξένου καὶ διδόντος γενέσθαι καὶ ἐξάγεσθαι, ὁπόσα ἐβουλόμην, ubi corrigo τεμέσθαι καὶ ἐξάγεσθαι, nempe ξύλα. De eadem re dictum ad Theophrasti Characterem περὶ ἀλαζονείας.

τοσούτους] In Steph. et Leonclav. additur καὶ τοιούτους, ut in Codd. Paris. praeter A. deinceps vulgatum εἰκός ἐστι praeeunte Schaefero correxi. Postea μηδ' αὐτοῖς Codd. 5 Par.

12. νησύδρια] Ex tributariarum insularum reditibus sumtuum publicorum maximam partem desumtam fuisse, patet etiam ex Xenophontis libro de Reditibus Atheniensium. Vide Valckenar. ad Herodot. p. 259. νησίδρια A. C. habent.

ἀποβλέποντας] Verbum graphicum desiderium et vultum famelici alienam mensam circumspicientis et adfectantis significat, qui describitur Anab. VII, 3, 33. sic: εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων, ὥσπερ κύων.

ὃν ἐγὼ ὑπήκοον] Recte Morus annotavit etiam locum Isocratis ad Philippum p. 155., ubi de magnitudine animi in Iasone haec ponit: ὁ Ἰάσων ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, ὡς εἰς τὴν ἤπειρον διαβησόμενος καὶ βασιλεῖ πολεμήσων. Sequens εἶναι omittit Codex C.

καὶ τῆς μετὰ Κύρου ἀναβάσεως, καὶ τῆς μετ' Ἀγησιλάου, εἰς πᾶν ἀφίκετο βασιλεύς. Ἐπεὶ δὲ, ταῦτ' 13 εἰπόντος αὐτοῦ, ἐγὼ ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἀξιόσκεπτα λέγει, τὸ δὲ Λακεδαιμονίοις ὄντας φίλους ἀποστῆναι πρὸς τοὺς ἐναντίους, μηδὲν ἔχοντας ἐγκαλεῖν, τοῦτ', ἔφην, ἄπορόν μοι δοκεῖ εἶναι· ὁ δ' ἐπαινέσας με, καὶ εἰπὼν, ὅτι μᾶλλον ἑκτέον μου εἴη, ὅτι τοιοῦτος εἴην, ἀφῆκέ μοι, ἐλθόντα πρὸς ὑμᾶς λέγειν τἀληθῆ, ὅτι διανοοῖτο στρατεύειν ἐπὶ Φαρσαλίους, εἰ μὴ πεισοίμεθα. αἰτεῖν οὖν ἐκέλευε βοήθειαν παρ' ὑμῶν. καὶ ἐὰν μέν σοι, ἔφη, διδῶσιν, ὥστε σε πείθειν, ἱκανὴν πέμπειν συμμαχίαν, ὡς ἐμοὶ πολεμεῖν, ἄγ', ἔφη, καὶ τούτῳ χρώμεθα, ὅ τι ἂν ἀποβαίνοι ἐκ τοῦ πολέμου· ἐὰν δέ σοι μὴ δοκῶσιν ἱκανῶς βοηθεῖν, οὐκ ἤδη ἀνέγκλητος ἂν δικαίως εἴης ἐν τῇ πατρίδι, ἥ σε τιμᾷ, καὶ σὺ πράττεις τὰ κράτιστα. Περὶ τούτων δὴ 14 ἐγὼ ἥκω πρὸς ὑμᾶς, καὶ λέγω πάντα, ὅσα ἐκεῖ αὐτός τε ὁρῶ καὶ ἐκείνου ἀκήκοα. καὶ νομίζω οὕτως ἔχειν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὡς, εἰ μὲν πέμψοιτε ἐκεῖσε δύναμιν, μὴ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις Θεττα-

ἀναβάσεως] Male ἀναβάσεως Iunt. Br. Cast.

εἰς πᾶν] in summum periculum, quod alibi ita: ἐν παντὶ εἶναι.

13. ἑκτέον μοι] Margo Steph. et Leonclav. cum Codice B. ἑκτέον μου, me amplectendum, tenendum esse; quam lectionem probavit ipse Morus.

ἐλθόντα], Margo Leonclavii ἐλθόντι cum Codd. B. C. D. E. Deinceps Codex D. πειθοίμεθα, super ϑ scripto σ. B. et margo Steph. πεσοίμεθα.

ὥστε πείθειν] In Stephan. et Leoncl. ὥστε σε πείθειν, ut in Codd. B. C. D. E. Iacobs in Additam. p. 58. coniecit, fuisse scriptum δοκῶσιν οἷοί τε πείθειν.

κράτιστα] Steph. legebat καὶ ἐν ᾗ σύ. Contra Brodaeus κράτιστα mutabat in κάκιστα et interpretabatur: *et tu reddis civitatem miseram.* Tota haec sectio hiulca mihi videtur esse et vitiosa.

14. νομίζω] A. I. Br. Cast. νομίζων cum Codd. A. C.

ὡς, εἰ μὲν] Margo Leonclav. recte continuat Λακεδαιμόνιοι, εἰ μὲν, sed omisso ὡς. Vulgo post Λακεδαιμόνιοι punctum ponitur.

πέμψοιτε] Hoc ex A. I. Br. Castal. restituit Morus pro reliquarum editionum et Codd. B. D. E. πέμψετε.

λοῖς ἱκανὴν δοκοῦσαν εἶναι πρὸς Ἰάσονα πολεμεῖν, ἀποστήσονται αὐτοῦ αἱ πόλεις· πᾶσαι γὰρ φοβοῦνται, ὅποι ποτὲ προβήσεται ἡ τοῦ ἀνδρὸς δύναμις· εἰ δὲ νεοδαμώδεις καὶ ἄνδρα ἰδιώτην οἴεσθε ἀρκέσειν, συμ-
15 βουλεύω ἡσυχίαν ἔχειν. Εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι πρός τε μεγάλην ἔσται ῥώμην ὁ πόλεμος, καὶ πρὸς ἄνδρα, ὃς φρόνιμος μὲν οὕτω στρατηγός ἐστιν, ὡς, ὅσα τε λανθάνειν καὶ ὅσα φθάνειν καὶ ὅσα βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖ, οὐ μάλα ἀφαμαρτάνειν. ἱκανὸς γάρ ἐστι καὶ νυκτὶ ἅπερ ἡμέρᾳ χρῆσθαι, καὶ ὅταν σπεύδῃ, ἄριστον καὶ δεῖπνον ποιησάμενος ἅμα πονεῖσθαι. οἴεται δὲ καὶ ἀναπαύεσθαι χρῆναι, ὅταν ἀφίκηται, ἔνθ' ἂν ὡρμημένος ᾖ, καὶ διαπράξηται, ἃ δεῖ. καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ δὲ ταὐτὰ εἴθικεν. ἐπίσταται δὲ καί, ὅταν ἐπιπονήσαντες ἀγαθόν τι πράξωσιν οἱ στρατιῶται, ἐκπλῆσαι τὰς γνώμας αὐτῶν· ὥστε καὶ τοῦτο μεμαθήκασι πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τῶν πόνων καὶ τὰ μαλακὰ
16 γίγνεται. καὶ μὴν ἐγκρατέστατός γε ἐστιν, ὧν ἐγὼ οἶδα, τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡδονῶν· ὥστε οὐδὲ διὰ ταῦτα ἀσχολίαν ἔχει εἰς τὸ μὴ πράττειν ἀεὶ τὸ δέον. ὑμεῖς

δοκοῦσαν] Ita Steph. et Leonclav. emendarunt vulgatum δοκεῖν, quod tenent Codices 5 Paris. Fr. Portus malebat: οἵαν μὴ ἐμοὶ μόνον — δοκεῖν.

ἰδιώτην] ducem unum de multis.

15. ὅτι πρός τε] Codex B. ὅτι omisit.

ἀφαμαρτάνειν] Margo Leonclav. ἀφαμαρτάνει cum Codd. B. C. D. E. Cf. Cyrop. III, 1, 19.

νυκτὶ] Ita recte emendavit Steph. vulgatum νυκτὸς, quod tenent Codd. 5 Paris.

ὁρμώμενος] Margo Leonclav. ὡρμημένος, quod equidem e Codd. B. D. E. recepi.

ἐπιπονήσαντες] Noster de Republ. Lacedaem. 2, 5. νομίζων τοὺς οὕτω παιδευομένους μᾶλλον μὲν ἂν δύνασθαι, εἰ δεήσειεν, ἀσιτήσαντας ἐπιπονῆσαι, ubi vide Zeunii notam. Cf. Cyrop. V, 5, 17.

ἐκπλῆσαι] Brodaeus emendabat ἐμπλῆσαι. Sic in Anabasi I, 7, 7. ὁ δὲ ἐμπιπλὰς ἁπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. Demosth. contra Midiam p. 543. καὶ τὴν ἀναιδῆ γνώμην ἐνέπλησεν αὐτοῦ. Vulgatum defendit Lobeck ad Phrynichum p. 96.

τὰ μαλακὰ] In dicto Epicharmi Memorab. II, 1, 20. μὴ τὰ μαλακὰ μώεο, μὴ τὰ σκλήρ' ἔχῃς.

16. εἰς τὸ μὴ πράττειν] Codd. B. C. D. E. praepositionem transponunt et ante πράττειν collocant. Alia structura est Memorab. I, 3, 11. Cyrop.

οὖν σκεψάμενοι εἴπατε πρὸς ἐμὲ, ὥσπερ ὑμῖν προσήκει, ὁποῖα δυνήσεσθέ τε καὶ μέλλετε ποιήσειν.

17 Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τότε μὲν ἀνεβάλλοντο τὴν ἀπόκρισιν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καὶ τῇ τρίτῃ λογισάμενοι τάς τε ἔξω μόρας, ὅσαι αὐτοῖς εἶεν, καὶ τὰς περὶ Λακεδαίμονα, πρὸς τὰς ἔξω τῶν Ἀθηναίων τριήρεις, καὶ τὸν πρὸς τοὺς ὁμόρους πόλεμον, ἀπεκρίναντο, ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἂν δύναιντο ἱκανὴν αὐτῷ ἐκπέμψαι ἐπικουρίαν, ἀλλ' ἀπιόντα συντίθεσθαι αὐτὸν ἐκέλευον, ὅπῃ δύναιτο ἄριστα, τά τε ἑαυτοῦ καὶ τὰ τῆς πόλεως. 18 Κᾀκεῖνος μέντοι, ἐπαινέσας τὴν ἁπλότητα τῆς πόλεως, ἀπῆλθε. καὶ τὴν μὲν ἀκρόπολιν τῶν Φαρσαλίων ἐδεῖτο τοῦ Ἰάσονος μὴ ἀναγκάσαι αὐτὸν παραδοῦναι, ὅπως τοῖς παρακαταθεμένοις διασώζῃ· τοὺς δὲ ἑαυτοῦ παῖδας ἔδωκεν ὁμήρους, ὑποσχόμενος αὐτῷ, τήν τε πόλιν πείσας ἑκοῦσαν σύμμαχον ποιήσειν, καὶ ταγὸν συγκαταστήσειν αὐτόν. ὡς δὲ τὰ πιστὰ ἔδοσαν ἀλλήλοις, εὐθὺς μὲν οἱ Φαρσάλιοι εἰρήνην ἦγον, ταχὺ δὲ ὁ Ἰάσων ὁμολογουμένως ταγὸς τῶν Θεσσαλῶν καθειστήκει. 19 Ἐπεί γε μὴν ἐτάγευσε, διέταξεν ἱππικόν τε, ὅσον ἑκάστη πόλις δυνατὴ ἦν παρέχειν, καὶ ὁπλιτικόν· καὶ ἐγένοντο αὐτῷ ἱππεῖς μὲν σὺν τοῖς συμμάχοις πλείους ἢ ὀκτακισχίλιοι, ὁπλῖται δὲ ἐλογίσθησαν οὐκ ἐλάττους δισμυρίων, πελταστικόν γε μὴν ἱκανὸν πρὸς πάντας

VIII, 1, 13. 7, 12., ubi vide adscripta. In antecedente oratione dubito an *διὰ ταύτας* scripserit Xenophon.

17. *ταῦτ' εἶπεν*] Codd. B. C. D. *ταῦτα εἶπεν*.

καὶ τῇ τρίτῃ] Iunt. Br. Cast. cum Codice B. *καὶ τρίτῃ*. deinceps *τάς τ' ἔξω* C. E. habent. In Cyrop. VI, 3, 11. est *ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν*.

18. *ἐδέετο*] Cum Weiskio Atticam formam *ἐδεῖτο* restitui. Cf. Lobeck. ad Phrynichum p. 220 seqq.

πείσας ἑκοῦσαν] Morus *ἑκοῦσαν* delendum esse censet, ut superfluum. Contra recte defendit Koeppen, allato loco Nostri in Anabasi V, 1, 14. *τὰς δὲ πόλεις ἑκούσας ἔπεισε ποιεῖν τὰς ὁδούς*. Memorab. II, 1, 13. de vi adhibet: *ἕως ἂν πείσωσιν ἑλέσθαι δουλεύειν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν τοῖς κρείττοσιν*. Deinceps *καθειστήκη* Codex E. habet.

ἀνθρώπους ἀντιταχθῆναι. ἔργον γὰρ, ἐκείνων γ—
καὶ τὰς πόλεις ἀριθμῆσαι. προεῖπε δὲ καὶ τοῖς περιοί-
κοις πᾶσι τὸν φόρον, ὥσπερ ἐπὶ Σκόπα τεταγμένος ἦν
φέρειν. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπεραίνετο· ἐγὼ δὲ πάλιν
ἐπάνειμι, ὅθεν εἰς τὰς περὶ Ἰάσονος πράξεις ἐξέβην.

CAPUT II.

1 Οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι συν-
ελέγοντο εἰς τοὺς Φωκέας, οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἀναχωρή-
σαντες εἰς τὴν ἑαυτῶν, ἐφύλασσον τὰς εἰσβολάς. οἱ
δ' Ἀθηναῖοι, αὐξανομένους μὲν ὁρῶντες διὰ σφᾶς τοὺς
Θηβαίους, χρήματά τε οὐ συμβαλλομένους εἰς τὸ
ναυτικὸν, αὐτοὶ δὲ ἀποκναιόμενοι καὶ χρημάτων
εἰσφοραῖς, καὶ λῃστείαις ἐξ Αἰγίνης, καὶ φυλακαῖς τῆς χώ-
ρας, ἐπεθύμησαν παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πέμ-
ψαντες πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα εἰρήνην ἐποιήσαντο.

19. ὥσπερ ἐπὶ] Margo Leonclav. ὅσπερ ἐπί.

Σκόπα] Scopam Thessalum, a Simonide victorem laudatum, norunt omnes. Nec Iason fuit a litteris alienus. Habuit enim secum Gorgiam Leontinum, Pausania teste VI, p. 495. Ibi senem Gorgiam iuvenis Isocrates audiisse dicitur a Cicerone in Oratore c. 52. Ad Iasonis liberos exstat epistola Isocratis invitati, ut illuc veniret eosque erudiret. De Scopa copiosius dictum ad Aristotelis Politic. V, 6, 7. et in Addendis.

1. Φωκέας] Continuat narrationem inceptam VI, 1, 1. deinceps vulgatum αὐτῶν e Codice C. correxi.

χρήματά τε οὐ συμβαλλομένους] Copulam τε omittit B. συλλαμβανομένους Iuntina cum Codd. A. C. Quid sit, intelliges ex iis, quae supra ad V, 4, 34. disputavi. Huc respexit Aristides Orat. Leuctrica I, p. 96. πόσα χρήματα καταβαλόντες ὑμῖν (Ἀθηναίοις) Θηβαῖοι τὴν συμμαχίαν εὕραντο; εὐφήμει, φαίη τις ἄν, ἡμῖν Θηβαῖοι; πόθεν; ἢ τί; τίνες δ' ἕτεροι;

λῃστείαις ἐξ Αἰγίνης] Vide supra V, 1, 1.

εἰρήνην ἐποιήσαντο] De hac Diodorus XV, 38. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι διὰ παντὸς περὶ τῆς ἡγεμονίας διαφιλοτιμούμενοι παρεχώρουν ἀλλήλοις, οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ κατὰ θάλατταν ἀρχῆς ἄξιοι κρινόμενοι, ubi comparavit Wesseling locum Nepotis in Timotheo c. 2. *quo facto Lacedaemonii de diutina contentione destiterunt, et sua sponte Atheniensibus imperii maritimi principatum concesserunt, pacemque his conditionibus constituerunt, ut Athenienses maris duces essent.* Addit de ara pacis publice tum statuta, quam in anterius tempus

Εὐθὺς δ' ἐκεῖθεν δύο τῶν πρέσβεων πλεύσαντες, 2 κατὰ δόγμα τῆς πόλεως, εἶπον τῷ Τιμοθέῳ ἀποπλεῖν οἴκαδε, ὡς εἰρήνης οὔσης· ὁ δὲ ἅμ' ἀποπλέων τοὺς τῶν Ζακυνθίων φυγάδας ἀπεβίβασεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ζακύν- Olymp. 3 θιοι πέμψαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους 101, 3. ἔλεγον, οἷα πεπονθότες εἶεν ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου, εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀδικεῖν τε ἡγοῦντο τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ναυτικὸν πάλιν παρεσκεύαζον, καὶ συνετάττοντο εἰς ἑξήκοντα ναῦς, ἀπ' αὐτῆς τε τῆς Λακεδαίμονος καὶ Κορίνθου καὶ Λευκάδος καὶ Ἀμβρακίας καὶ Ἤλιδος καὶ Ζακύνθου καὶ Ἀχαΐας καὶ Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζῆνος καὶ Ἑρμιόνος καὶ Ἁλιέων. Ἐπιστήσαντος δὲ 4

alii conferunt. Refert utrumque locum Wesseling ad Olympiadis 101. annum 2.

2. ὁ δὲ ἅμ' ἀποπλέων] Codd. B. C. δ' ἅμα ἀποπλέων habent.

Ζακυνθίων φυγάδας] Exsules intelligit, qui a civibus, faventibus rebus Lacedaemoniorum et summa rerum potitis, eiecti erant, sed recepti a Timotheo et expositi in insula, loco munito iuxta mare occupato, excursionibus inde vexabant incolas urbis. Cives cum auxilium a Lacedaemoniis peterent, exsules vero etiam hi legatos Athenas mitterent, Lacedaemonii, ubi Athenienses exsulum partibus faventes viderunt, naves 25 duce Aristocrate auxilio miserunt Zacynthiis. Ita rem hanc sistit Diodorus XV, 45. Idem ibidem narrat, Lacedaemonios, cum a parte civium Corcyraeorum, ipsis favente, in subsidium vocati essent, misisse auxilio naves 22, praefecto Alcida, simulante, naves se istas in Siciliam ducere: Athenienses contra Zacynthiis ducem dedisse Ctesiclem, Corcyraeis vero illis, qui ab ipsorum partibus stabant, subsidia navalia comparasse interim. cap. 46. Deinde cap. 47. tradit, Lacedaemonios Mnasippum ducem (στρατηγὸν) misisse in insulam Corcyram cum triremibus 65 et militibus 1500, qui exsules navibus receptos in patrium solum restituit. Hinc apparet, priora subsidia Lacedaemoniorum, duce Aristocrate et Alcida missa Zacynthiis et Corcyraeis, omisisse Xenophontem brevitatis caussa.

3. χώρας] Margo L. cum Codice B. πόλεως dedit. Ibidem est deinde κατεσκεύαζον, ut in B. C. D. E. Ceterum haec ad ver anni Xenophontei XXXVIII. pertinere monuit Manso p. 211.

συνετάττοντο] Cf. ad. III, 3, 7. et V, 2, 20.

Ἑρμιόνης] Margo L. Ἑρμιόνος. Quod equidem probavi, quoniam forma antiquior nominis esse videtur, et exstat in Codd. C. E. Cf. Kuhn. ad Pausaniam II, p. 193.

Ἁλιέων] Thucydides etiam II, 56. vicinas nominat terras, Troezeniam, Hermioniam καὶ

ναύαρχον Μνάσιππον ἐκέλευον, τῶν τε ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἐκείνην τὴν θάλασσαν, καὶ στρατεύειν ἐπὶ Κέρκυραν. ἔπεμψαν δὲ καὶ πρὸς Διονύσιον, διδάσκοντες, ὡς καὶ ἐκείνῳ χρήσιμον εἴη, τὴν Κέρκυ-
5 ραν μὴ ὑπ' Ἀθηναίοις εἶναι. καὶ ὁ μὲν δὴ Μνάσιππος, ἐπεὶ συνελέγη αὐτῷ (τὸ στράτευμα) τὸ ναυτικόν, ἔπλευσεν εἰς τὴν Κέρκυραν· εἶχε δὲ καὶ μισθοφόρους σὺν τοῖς ἐκ Λακεδαίμονος μετ' αὐτοῦ στρατευομένοις,
6 οὐκ ἐλάσσους χιλίων καὶ πεντακοσίων. Ἐπεὶ δὲ ἀπέβη, ἐκράτει τε τῆς γῆς καὶ ἐδῄου ἐξειργασμένην μὲν παγκάλως καὶ πεφυτευμένην τὴν χώραν, μεγαλοπρεπεῖς δὲ οἰκήσεις καὶ οἰνῶνας κατεσκευασμένους ἔχουσαν ἐπὶ τῶν ἀγρῶν· ὥστ' ἔφασαν τοὺς στρατιώτας εἰς τοῦτο τρυφῆς ἐλθεῖν, ὥστ' οὐκ ἐθέλειν πίνειν, εἰ μὴ ἀνθοσμίας εἴη. καὶ ἀνδράποδα δὲ καὶ βοσκήματα
7 πάμπολλα ἡλίσκετο ἐκ τῶν ἀγρῶν. Ἔπειτα δὲ κατεστρατοπεδεύσατο τῷ μὲν πεζῷ ἐπὶ λόφῳ, ἀπέχοντι τῆς πόλεως ὡς πέντε στάδια, πρὸ τῆς χώρας ὄντι, ὅπως

τὴν Ἁλιάδα. Maritimum esse oppidulum Peloponnesi ante sinum Argolicum contra Seriphon et Melon insulas situm, ex Strabone VIII, p. 373. Stephano Byzant. et Diodoro XI, 78. et nomen a piscatorum ibi habitantium numero accepisse, docet Morus. Cf. supra IV, 2, 16.

5. τὸ στράτευμα τὸ ναυτικόν] Voces τὸ στράτευμα in marginem reiecerunt L. et St. et omittunt B. C. D. E. Omnes scilicet copiae navibus impositae hic simul nominantur; deinde §. 7. pedestres copiae, τὸ πεζόν, et nauticae, τὸ ναυτικόν, distinguuntur.

στρατευομένοις] A. I. et Codex C. στρατευομένους sensu eodem. In numero militum plane consentit Diodorus.

6. οἰνῶνας] Cellas vinarias interpretatur ex h. l. Pollux VI, 15. IX, 49. monente Moro. Huc pertinere videntur ἀμφορεῖς Κερκυραϊκοί, quos in emporio Liburnico Mentorum venditos fuisse narrat Auctor Mirabil. Narrat. cap. 111, p. 225. ed. Beckm. Inde Hesychius: Κερκυραῖοι ἀμφορεῖς, τὰ Ἀδριανὰ κεράμια.

7. ἔπειτα δὲ καὶ] Edd. A. I. Br. Cast. omittunt καὶ cum Codd. 5 Paris. igitur delevi.

τῷ μὲν πεζῷ] Ita cum L. St. scripsit etiam W. Vulgo μὲν deest, quod tamen sequens τὸ δὲ ναυτικὸν requirit, et habet Codex B.

λόφῳ] Diodorus ait: ἐνίκησε δὲ καὶ πεζῇ τοὺς ἐν τῇ γῇ λόφον τινὰ κατειληημμένους. Deinceps ὄντος B. Codex cum Steph.

ἀποτέμνοιτο ἐντεῦθεν, εἴ τις ἐπὶ τὴν χώραν τῶν Κερκυραίων ἐξίοι· τὸ δὲ ναυτικὸν εἰς θάτερα τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσεν, ἔνθεν ᾤετ᾽ ἂν τὰ προσπλέοντα καὶ προαισθάνεσθαι καὶ διακωλύειν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐπὶ τῷ λιμένι, ὁπότε μὴ χειμὼν κωλύοι, ἐφώρμει· ἐπολιόρκει μὲν δὴ οὕτω τὴν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ 8 οἱ Κερκυραῖοι ἐκ μὲν τῆς γῆς οὐδὲν ἐλάμβανον, διὰ τὸ κρατεῖσθαι κατὰ γῆν, κατὰ θάλασσαν δὲ οὐδὲν εἰσήγετο αὐτοῖς, διὰ τὸ ναυκρατεῖσθαι, ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἦσαν· καὶ πέμποντες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους 9 βοηθεῖν ἐδέοντο τε καὶ ἐδίδασκον, ὡς μέγα μὲν ἀγαθὸν ἀποβάλοιεν ἄν, εἰ Κερκύρας στερηθεῖεν, τοῖς δὲ πολεμίοις μεγάλην ἂν ἰσχὺν προσβάλοιεν· ἐξ οὐδεμιᾶς γὰρ πόλεως, πλήν γε Ἀθηναίων, οὔτε ναῦς οὔτε χρήματα πλείονα ἂν γενέσθαι. ἔτι δὲ κεῖσθαι τὴν Κέρκυραν ἐν καλῷ μὲν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τῶν πόλεων, αἳ ἐπὶ τοῦτον καθήκουσιν, ἐν καλῷ δὲ τοῦ τὴν Λακωνικὴν χώραν βλάπτειν, ἐν καλλίστῳ δὲ τῆς τε ἀντιπέραν Ἠπείρου καὶ τοῦ εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ Σικελίας παράπλου. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθη- 10 ναῖοι, ἐνόμισαν ἰσχυρῶς ἐπιμελητέον εἶναι, καὶ ταγὸν

εἴ τις ἐπὶ] Praepositionem ἐπὶ veluti redundantem inclusit Morus; quod equidem facere non sum ausus, sed cum margine Leoncl. et B. C. D. E. scripsi ἐξίοι pro ἐσίοι.

ἐπὶ τῷ λιμένι] Male A. L. C. ἔτι. In portu Corcyraeorum naves quatuor ceperat, tres fuga elapsas Corcyraei ipsi combusserunt, auctore Diodoro capite 47. Copulam ante προαισθάνεσθαι omittit C.

8. ναυκρατεῖσθαι] quod inferiores erant navalibus copiis et mari etiam obsidebantur.

9. βοηθεῖν] L. et Steph. cum Codice B. addunt τε. Eaedem cum eodem libro ἂν addunt post ἀποβάλοιεν. (Solus Codex C. ἀποβάλλοιεν habet.) Quae quidem emendatio mihi magis necessaria videtur. Sed deinceps etiam legendum est προσβάλοιεν cum B. C. D. E.

μέγα — ἀγαθὸν] Eadem argumenta exposuit Thucydides I, 36. monente Moro. Pro καλλίστῳ Codex C. καλῷ repetit.

10. καὶ ταγὸν] In margine L. et St. est τάγην, ut in Codice B.

πέμπουσι Στησικλέα εἰς ἑξακοσίους ἔχοντα πελταστάς,
11 Ἀλκέτου δὲ ἐδεήθησαν συνδιαβιβάσαι τούτους. καὶ
οὗτοι μὲν νυκτὸς διακομισθέντες που τῆς χώρας,
εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἑξήκοντα
ναῦς πληροῦν, Τιμόθεον δ' αὐτῶν στρατηγὸν ἐχειρο-
12 τόνησαν. ὁ δ', οὐ δυνάμενος αὐτόθεν τὰς ναῦς πλη-
ρῶσαι, ἐπὶ νήσων πλεύσας, ἐκεῖθεν ἐπειρᾶτο συμπλη-
ροῦν, οὐ φαῦλον ἡγούμενος εἶναι, ἐπὶ συγκεκροτημέ-

Στησικλέα] Diodorus Ctesiclem ducem Zacynthiis exsulibus missum narrat auxilio §. 46. deinde post narratam Mnasippi expeditionem, Timothei cunctationem et Atheniensium apparatum navalem §. 47. addit: *κατὰ δὲ τὸ παρὸν στρατηγὸν ἑλόμενοι Κτησικλέα μετὰ στρατιωτῶν πεντακοσίων ἐξέπεμψαν βοηθήσοντα τοῖς Κερκυραίοις.* hunc deinde clam noctu urbem Corcyram ingressum, seditione composita civium, rebusque ad bellum omnibus bene paratis, subito eruptionem fecisse in oppugnantes Lacedaemonios, eorumque ducentos occidisse; proelio vero commisso, Mnasippum cum multis interemisse oppugnantibus, antea in angustias conclusis; bello demum fere confecto, advenisse cum classe Iphicratem et Timotheum: Stesiclis igitur ductu gesta omnia fuerunt, quae deinceps §. 17. 18. et seqq. narrat Xenophon. Ne vero quis dissensum Diodori suspicetur aliquem, cum Wesselingio tenendum est, Zacynthios primos precibus adiisse Athenienses pro auxilio; deinde vero, cum accessissent Corcyraei, Athenienses decrevisse primum Zacynthiis auxilio mittere Stesiclem; deinde eundem, rebus Zacynthiorum compositis, ad Corcyraeos pergere iussisse. Ne quis igitur eum interim rediisse Athenas et denuo Corcyram missum putet, quod Wesselingio in mentem venit.

Ἀλκέτου συνδιαβιβάσαι] Fuit ille Alcetas Epiri, e cuius regione est Corcyra, ὕπαρχος, de quo supra cap. 1., ubi vide annotata. Qui cum Athenas venisset, ut Timotheum deprecatione sua absolveret, Athenienses eum precati esse videntur, ut ipse et Iason, qui simul aderat, copias pedestres eas secum transveherent, quas Corcyraeis submittere volebant. Hinc est, quod Xenophon dicit *συνδιαβιβάσαι τούτους*. Alias enim dixisset *διαβιβάσαι*. De Alceta paulo post videbimus, ut et de Iasone ad §. 13. Adfuerunt illi Athenis Archonte Asteio. Alcetae praesentiam ad ver anni Xenophontei 38. et Archontem Socratidem refert Manso p. 211.

11. *δ' αὐτῶν*] Codex C. *αὐτὸν* habet.

12. *ἐπὶ νήσων*] Thraciam adiisse et, adiunctis sibi civitatibus multis, triginta etiam triremes addidisse prioribus sexaginta, quas secum eduxerat, narrat Diodorus c. 47.

νας ναῦς εἰκῇ περιπλεῦσαι. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, νομί- 18
ζοντες αὐτὸν ἀναλοῦν τὸν τῆς ὥρας εἰς τὸν περίπλουν
χρόνον, συγγνώμην οὐκ ἔσχον αὐτῷ, ἀλλὰ παύσαντες
αὐτὸν τῆς στρατηγίας, Ἰφικράτην ἀνθαιροῦνται.

εἰκῇ] Morus legebat μὴ εἰκῇ et interpretabatur: haud parvi ad victoriam momenti ratus, si adversus classem bene paratam et instructam non temere, sed bene paratus proficisceretur. Contra bene monuit Koeppen, vulgatam lectionem non tentandam esse, sed interpretandam: non leve esse, sed magnae imprudentiae. Attulit propterea locum Anabas. VI, 6, 12. ἐνίοις δ' οὐ φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν.

περιπλεῦσαι] Reiske Animadversus. ad Auctores Gr. Vol. IV, pag. 52. malebat παραπλεῦσαι. Ita etiam supra erat §. 9. παράπλους εἰς Πελοπόννησον. sed mox §. 13. et 27. dicitur περίπλους; et commode utrumque vocabulum eadem de re potest poni.

13. ἀναλοῦν] Male Edd. A. I. Bryl. Cast. ἀναλοῦντα cum Codd. B. C. D. Deinceps articulum τὸν ante περίπλουν e Steph. Leonclav. et Codd. B. C. D. E. revocavi. Postea E. ἔχον αὐτόν.

ἀνθαιροῦνται] Demosthenes in oratione contra hunc ipsum Timotheum pag. 1186 seqq. ed. Reisk. plane facit cum Xenophonte. Exierat portu Timotheus mense Munychione, archonte Socratide, hoc est, Olymp. 101 ¾. revocatus fuit et abdicatus διὰ τὸ μὴ περιπλεῦσαι Πελοπόννησον, accusante Callistrato et Iphicrate; iudicium capitis anno sequente, archonte Asteio, vix deprecantibus Alceta et Iasone praesentibus, effugit, imperium tamen non recepit. In quo indicio Antimachus ταμίας Timothei condemnatus fuit et bona eius publicata, instante Callistrato, Demosten. p. 1187., qui narrat ibidem, quomodo sexaginta trierarchi a Timotheo fuerint vexati, ut nautis mercedem solverent. Deprecaturi populum advenerant Alcetas et Iason mense Maemacterione et a populo impetrasse videntur, ut liceret Timotheo ad regem Persarum, in Aegypto bellum gesturum, abire. Abiit mense Thargelione, atque annum unum et fere alterum abfuit. Locupletior interim factus rediit, et, intento Iphicrati peregrinitatis crimine, tandem filiam suam Iphicratis filio in connubium dedit. Ex hac Demosthenis narratione apparet, male Diodorum contrarium eius, quod in Xenophontis loco est, tradere §. 47. Narrat enim ille, Athenienses quidem iratos Timotheo ab initio ob cunctationem imperium ademisse, paulo tamen post restituisse, cum Timotheus, Athenas reversus, legatos multarum civitatum, in societatem adiunctarum, cum navibus aliis 30 adduxisset, classemque suam rebus omnibus bene instructam monstrasset: summam vero navium, quas, restituto imperio, duxerit, fuisse 130. Quae a veritate plane esse aliena, monuit et demonstravit iam olim Wesselingius. Ceterum ex hac narratione Demosthenis intelliges etiam, quam ob rem infra Xenophon §. 27. laudet Iphicratem, qui socios imperii sibi fieri

14 ὁ δ' ἐπεὶ κατέστη στρατηγὸς, μάλα ὀξέως τὰς ναῦς ἐπληροῦτο, καὶ τοὺς τριηράρχους ἠνάγκαζε. προσέλαβε δὲ παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ πού τις ναῦς περὶ τὴν Ἀττικὴν ἔπλει, καὶ τὴν Πάραλον καὶ τὴν Σαλαμινίαν, λέγων, ὡς, ἐὰν τἀκεῖ καλῶς γένηται, πολλὰς αὐτοῖς ναῦς ἀποπέμψοι. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ αἱ ἅπασαι 15 περὶ ἑβδομήκοντα. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ οἱ Κερκυραῖοι οὕτω σφόδρα ἐπείνων, ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν αὐτομολούντων ἐκήρυξεν ὁ Μνάσιππος, πεπρᾶσθαι, ὅστις αὐτομολοίη. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἧττον ηὐτομόλουν, τελευτῶν καὶ μαστιγῶν ἀπέπεμπεν. οἱ μέντοι ἔνδοθεν τούς γε δούλους οὐκ ἐδέχοντο πάλιν εἰς τὸ 16 τεῖχος, ἀλλὰ πολλοὶ ἔξω ἀπέθνησκον. ὁ δ' αὖ Μνάσιππος ὁρῶν ταῦτα, ἐνόμιζέ τε ὅσον οὐκ ἤδη ἔχειν τὴν πόλιν, καὶ περὶ τοὺς μισθοφόρους ἐκαινούργει, καὶ τοὺς μέν τινας αὐτῶν ἀπομίσθους ἐπεποιήκει, τοῖς δ' οὖσι καὶ δυοῖν ἤδη μηνοῖν ὤφειλε τὸν μισθὸν, οὐκ

voluerat Callistratum et Chabriam. Ceterum male Diodorus XV, 41. Archonte Socratide Olympiadis 101, 3. Iphicratem ait μισθοφόρους graecos Artaxerxis rexisse imperio, ductos contra Aegyptios. Quae narratio, quod attinet ad tempus, falsi convincitur ex h. l. Certe ante Olympiadis 101. annum 3. Iphicrates debuit abfuisse a patria et μισθοφόρους graecos duxisse. Chabriam in Aegypto exercitum duxisse ait Diodorus XV, 29. Olympiadis 100. anno 4., quo revocato ob querelas regis, populus Artaxerxi Iphicratem ducem misit. An igitur Diodorus adhuc de eadem expeditione et Olympiadis 100, 4. loquitur? Idem XV, 43. extremo Iphicratem conatu excidentem Aegypti aufugisse ex exercitu Athenas narrat, accusatum a rege Persarum. Athenienses autem μετ' ὀλίγον χρόνον στρατηγὸν κατεστήσαντο Ἰφικράτην ἐπὶ τὸ ναυτικόν. Ergo Iphicrates militaverat ante Olympiadis 101 ¾.

14. ἐπληροῦτο] Budaeus in Comment. Gr. L. p. 941. emendabat ἐπλήρου τε, quia reliquis in locis omnibus semper activa forma usus sit Xenophon. Deinde margo Leoncl. τριηράρχους cum B. C. E. dedit pro τριηράρχας. Deinceps Codex C. δὲ καὶ παρὰ — καὶ εἴ τίς που ναῦς.
ἀποπέμψοι] Ita ex Edd. A. I. Br. Castal. scripsi. Vulgo ἀποπέμψει.

15. τούτῳ τῷ χρόνῳ] Male Edd. A. I. Br. Cast. τῷ τοιούτῳ χρόνῳ cum Codd. A. C. E.
τούς γε δούλους] Male Edd. A. I. Br. Cast. τούς τε δούλους. γε habet Y.

16. ὅσον οὐκ ἤδη] Sic iterum 24. Cf. ad Anabasin VII, 2, 5.

ἀπορῶν, ὡς ἐλέγετο, χρημάτων· καὶ γὰρ τῶν πόλεων αἱ πολλαὶ ἀργύριον ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῷ ἔπεμπον, ἅτε καὶ διαποντίου τῆς στρατείας οὔσης. **17** Κατιδόντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ ἐκ τῆς πόλεως τάς τε φυλακὰς χεῖρον ἢ πρόσθεν φυλαττομένας, ἐσπαρμένους τε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἀνθρώπους, ἐπεκδραμόντες τοὺς μέν τινας αὐτῶν ἔλαβον, τοὺς δὲ κατέκοψαν. **18** αἰσθόμενος δὲ ὁ *Μνάσιππος*, αὐτός τε ἐξωπλίζετο, καὶ, ὅσους εἶχεν ὁπλίτας, ἅπασιν ἐβοήθει, καὶ τοὺς λοχαγοὺς καὶ τοὺς ταξιάρχους ἐξάγειν ἐκέλευε τοὺς μισθοφόρους. **19** ἀποκριναμένων δέ τινων λοχαγῶν, ὅτι οὐ ῥᾴδιον εἴη, μὴ διδόντα τὰ ἐπιτήδεια πειθομένους παρέχειν, τὸν μέν τινα βακτηρίᾳ, τὸν δὲ τῷ στύρακι ἐπάταξεν. οὕτω μὲν δὴ ἀθύμως ἔχοντες καὶ μισοῦντες αὐτὸν συνεξῆλθον ἅπαντες· ὅπερ ἥκιστα εἰς μάχην συμφέρει. **20** Ὁ δ' ἐπεὶ παρετάξατο, αὐτὸς μὲν τοὺς κατὰ τὰς πύλας τῶν πολεμίων τρεψάμενος ἐπεδίωκεν· οἱ δ' ἐπεὶ ἐγγὺς τοῦ τείχους ἐγένοντο, ἀνεστρέφοντό τε καὶ ἀπὸ τῶν μνημάτων ἔβαλλον καὶ ἠκόντιζον· ἄλλοι δ', ἐκδραμόντες καθ' ἑτέρας πύλας, ἐπιτίθενται ἀθρόοι τοῖς ἐσχάτοις· **21** οἱ δ' ἐπ' ὀκτὼ τεταγμένοι, ἀσθενὲς νομίσαντες τὸ ἄκρον τῆς φάλαγγος ἔχειν, ἀναστρέφειν ἐπειρῶντο.

καὶ γὰρ τῶν] Male Castal. omisit γάρ.

17. φυλακάς] Male A. I. Bryl. Cast. φάλαγγας cum Codd. A. C. E.

18. αὐτός τε ἐξωπλίζετο] Edd. A. I. Br. Cast. αὐτός τε μέν. In Ald. et Cast. est ὡπλίζετο: in Codice A. μὲν ὡπλίζετο. Verum habet Codex B. Deinceps vulgatum ταξιάρχας cum margine St. et Codd. B. C. E. correxi.

19. διδόντα] Margo Leonclav. διδόντας cum Codd. B. D. [Quod praestat: nam παρέχειν melius dicitur de lochagis quam de Mnasippo. *G. H. S.*] Deinceps πάντες B. D. E. habent.

20. ἐπεδίωκεν] Recte margo L. et Steph. ita habet, quod vulgato ἀπεδίωκεν substitui.

21. ἀναστρέφειν] Cornu phalangis nimis ἀραιὸν nec satis densum, βαθὺ, animadvertunt Lacedaemonii in ea parte, ubi hucusque pugnabatur, octoni (ἐπ' ὀκτὼ) stantes ipsi; igitur conantur phalangem explicare (ἀναπτύσσειν Cyrop. VII, 5, 3.) et ex phalangis parte nimis profunda in latus partem militum traducere per παραγωγὴν, quae dicitur. Dum igitur milites hi locum, ubi constiterant antea in phalange, relinquunt, ad latus se conversuri, hostes velut in fugientem adversam

ὡς δ' ἤρξαντο ἐπαναχωρεῖν, οἱ μὲν πολέμιοι ὡς φεύγουσιν ἐπέθεντο, οἱ δ' οὐκέτι ἐπανέστρεψαν, καὶ οἱ
22 ἐχόμενοι δ' αὐτῶν εἰς φυγὴν ὥρμων. Ὁ δὲ Μνάσιππος τοῖς μὲν πιεζομένοις οὐκ ἐδύνατο βοηθεῖν διὰ τοὺς ἐκ τοῦ κατ' ἀντικρὺ προσκειμένους· ἀεὶ δ' ἐλείπετο σὺν ἐλάττοσι. τέλος δὲ οἱ πολέμιοι, ἀθρόοι γενόμενοι, πάντες ἐπετίθεντο τοῖς περὶ τὸν Μνάσιππον ἤδη μάλα ὀλίγοις οὖσι. καὶ οἱ ὁπλῖται ὁρῶντες τὸ γιγνόμενον
23 ἐπεξῄεσαν. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνον ἀπέκτειναν, ἐδίωκον ἤδη ἅπαντες. ἐκινδύνευσαν δ' ἂν καὶ τὸ στρατόπεδον ἑλεῖν σὺν τῷ χαρακώματι, εἰ μὴ οἱ διώκοντες, τὸν ἀγοραῖόν τε ὄχλον ἰδόντες καὶ τὸν τῶν θεραπόντων καὶ τὸν τῶν ἀνδραπόδων, οἰηθέντες ὄφελός τε αὐτῶν
24 εἶναι, ἀπεστρέφοντο. Καὶ τότε μὲν τρόπαιόν τε ἔστη-

---

phalangem irruunt maiore vi, eamque perrumpunt, multo minus profundam quam antea, ita, ut media pars militum in fugam conversa retrocedat per ipsos illos milites, qui se ad utrumque phalangis cornu convertere coeperant. Est igitur idem hoc in loco ἀναστρέφειν et ἐπαναστρέφειν. In Leuctrica pugna idem accidisse, narrat Plutarchus in Pelopida c. 23., ubi Lacedaemonii cornu dextrum phalangis longius extendere conantur, at vero, ita interim irruente Pelopida, turbantur et vincuntur. *ἤρξαντο μετακινεῖν τῇ τάξει σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὸ δεξιὸν ἀνέπτυσσον καὶ περιῆγον, ὡς κυκλωσόμενοι — ὁ δὲ Πελοπίδας ἐν τούτῳ προεξέδραμε — φθάνει, πρὶν ἀνατεῖναι τὸν Κλεόμβροτον τὸ κέρας ἢ συνάγειν πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ καὶ συγκλεῖσαι τὴν τάξιν.* Hinc intelligi puto ordinem militum interruptum et turbatum, quem Xenophon h. l. commemorat. In Anabasi ἀναστρέφειν in conversione agminis Gallicus Interpres de la Luzerne vertit *faire demi-tour.* Vide infra ad c. 5, 18. Sed idem monet, ab Aeliano Tactico capite 24. ἀναστροφὴν dici etiam *un quart de conversion qui se faisoit par le pas en arrière pour se remettre.* Videant rei militaris peritiores, quae notio h. l. conveniat.

22. τοῖς μὲν πιεζομένοις] Haec verba omittunt Edd. A. I. Br. Cast. cum Codd. A. C. E.

23. καὶ τὸ στρατόπεδον] Articulum ex A. I. et Codd. 5 Paris. restitui.

οἱ διώκοντες] Articulum omittit Aldina cum Codd. A. C. E.

θεραπόντων] Valckenaer ad Ammonium pag. 11. emendabat παρεπόντων. Postea eum, credo, poenituit istius opinionis. Cyrop. VIII, 5, 6. οἱ περὶ τὰ ἐπιτήδεια θεράποντες distinguuntur a militibus. Possunt igitur aeque bene hoc in loco cum turba forensi, commeatum advehente et vendente, comitantibus praefecti et servi comitangi, ut a numero militantium distinguantur.

σαν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν. ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει ἐρρωμενέστεροι ἐγεγένηντο, οἱ δ' ἔξω ἐν πάσῃ δὴ ἀθυμίᾳ ἦσαν. καὶ γὰρ ἐλέγετο, ὅτι Ἰφικράτης τε ὅσον οὐκ ἤδη παρείη· καὶ οἱ Κερκυραῖοι δὲ τῷ ὄντι ναῦς ἐπλήρουν. Ὑπερμένης δέ, ὃς ἐτύγχανεν ἐπιστολιαφόρος 25 τῷ Μνασίππῳ ὤν, τό τε ναυτικὸν πᾶν, ὅσον ἦν ἐκεῖ, συνεπλήρωσε, καὶ περιπλεύσας πρὸς τὸ χαράκωμα, τὰ πλοῖα πάντα γεμίσας τῶν τε ἀνδραπόδων καὶ τῶν χρημάτων, ἀπέστειλεν· αὐτὸς δὲ σύν τε τοῖς ἐπιβάταις καὶ τοῖς περισωθεῖσι τῶν στρατιωτῶν διεφύλαττε τὸ χαράκωμα· τέλος δὲ καὶ οὗτοι μάλα δὴ τεταραγμένοι 26 ἀναβάντες ἐπὶ τὰς τριήρεις ἀπέπλεον, πολὺν μὲν σῖτον, πολὺν δὲ οἶνον, πολλὰ δὲ ἀνδράποδα καὶ ἀσθενοῦντας στρατιώτας καταλιπόντες· δεινῶς γὰρ ἐπεφόβηντο, μὴ καταληφθεῖεν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ νήσῳ. καὶ ἐκεῖνοι μὲν εἰς Λευκάδα ἀπεσώθησαν.

Ὁ δὲ Ἰφικράτης ἐπεὶ ἤρξατο τοῦ περίπλου, ἅμα 27 μὲν ἔπλεεν, ἅμα δὲ πάντα ὅσα εἰς ναυμαχίαν παρεσκευάζετο· εὐθὺς μὲν γὰρ τὰ μεγάλα ἱστία αὐτοῦ κατέλιπεν, ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν πλέων· καὶ τοῖς ἀκατίοις δέ, καὶ εἰ εὔφορον πνεῦμα εἴη, ὀλίγα ἐχρῆτο· τῇ δὲ κώπῃ τὸν πλοῦν ποιούμενος, ἄμεινόν τε τὰ σώματα ἔχειν τοὺς ἄνδρας καὶ ἄμεινον τὰς ναῦς πλεῖν ἐποίει. Πολλάκις δὲ καί, ὅποι μέλλοι ἀριστοποιεῖσθαι τὸ 28

24. ἐν πάσῃ δὴ] Leonclav. πάσῃ τῇ operarum errore, quem recepit Wels.

25. ἐπιστολιαφόρος] In Brodaei annotatione expressum legitur ἐπιστολιοφόρος, quam formam rectam censuit Weiske, non item Lobeck ad Phrynichum p. 642. Alibi ἐπιστολεὺς dicitur.

τῶν τε ἀνδραπόδων] Castal. omisit τε. Codex B. τῶν τετραπόδων. an vere?

26. πολὺν μὲν] Edd. A. I. Br. Castal. cum Codd. A. C. πολὺν μέντοι. Non inepte.

27. ἔπλεεν] Atticam contractionem ἔπλει restituendam esse, monuit Lobeck ad Phrynichum p. 220.

τὰ μεγάλα ἱστία αὐτοῦ κατέλιπεν — καὶ τοῖς ἀκατίοις δὲ] Quae de h. l. et velis ἀκατίοις dici poterant, releci ad Epimetrum I. in fine huius libri sexti positum.

στράτευμα ἢ δειπνοποιεῖσθαι, ἐπανήγαγεν ἂν τὸ κέρας ἀπὸ τῆς γῆς κατὰ ταῦτα τὰ χωρία. ἐπεὶ δ' ἐπιστρέψας ἂν καὶ ἀντιπρώρους καταστήσας τὰς τριήρεις, ἀπὸ σημείου ἀφίει ἀνθαμιλλᾶσθαι ἐς τὴν γῆν, μέγα δὴ νικητήριον ἦν, τὸ πρώτους καὶ ὕδωρ λαβεῖν, καὶ εἴ του ἄλλου ἐδέοντο, καὶ πρώτους ἀριστῆσαι· τοῖς δ' ὑστάτοις ἀφικομένοις μεγάλη ζημία ἦν τό τε ἐλαττοῦσθαι πᾶσι τούτοις, καὶ ὅτι ἀνάγεσθαι ἅμα ἔδει, ἐπεὶ σημήνειεν· συνέβαινε γὰρ τοῖς μὲν πρώτοις ἀφικνουμένοις καθ' ἡσυχίαν ἅπαντα ποιεῖν, τοῖς δὲ τελευ-
29 ταίοις διὰ σπουδῆς. Φυλακάς γε μήν, εἰ τύχοι ἐν τῇ πολεμίᾳ ἀριστοποιούμενος, τὰς μὲν ἐν τῇ γῇ, ὥσπερ προσήκει, καθίστη, ἐν δὲ ταῖς ναυσὶν αἰρόμενος αὖ τοὺς ἱστοὺς ἀπὸ τούτων ἐσκόπει. τὸ πολὺ οὖν ἐπὶ πλέον οὗτοι καθεώρων ἢ οἱ ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ, ἀφ' ὑψηλοτέρου καθορῶντες. ὅπου δὲ δειπνοποιοῖτο καὶ καθεύδοι, ἐν μὲν τῷ στρατοπέδῳ πῦρ νύκτωρ οὐκ ἔκαε, πρὸ δὲ τοῦ στρατεύματος φῶς ἐποίει, ἵνα μηδεὶς λάθῃ προσιών. πολλάκις δέ, εἰ εὐδία εἴη, εὐθὺς δειπνήσας ἀνήγετο· καὶ εἰ μὲν αὔρα φέροι, θέοντες ἅμα ἀνεπαύοντο· εἰ δὲ ἐλαύνειν δέοι, κατὰ μέρος τοὺς
30 ναύτας ἀνέπαυεν. Ἐν δὲ τοῖς μεθ' ἡμέραν πλοῖς ἀπὸ σημείων τοτὲ μὲν ἐπὶ κέρως ἦγε, τοτὲ δ' ἐπὶ φάλαγγος· ὥστε ἅμα μὲν ἔπλεον, ἅμα δὲ πάντα ὅσα εἰς ναυ-

28. ἐπανήγαγεν ἂν τὸ κέρας] Codex E. ἐπανήγαγον ἄν. Vitium loci vidit et emendare conatus est Morus ita, ut ἀνὰ μέρος legeret et alterum ἂν post ἀντιστρέψας deleret. Equidem primum lego ἐπανῆγεν, deinde ἐπὶ κέρως aut κατὰ κέρας, ut sensus sit hic: A littore in altum provehi iubet naves singulas, unam post alteram; deinde in alto conversas contra locum, ubi prandium sumere debent milites, consistere, unde signo dato omnes contendebant simul ad locum illum et prandium. In margine Leoncl. est ἀπανήγαγεν — ἐπιστρέψας. Postremum probo et habent Codd. B. C. D. E. vulgo erat ἀντιστρέψας.

ἐς τὴν γῆν] A. I. Cast. εἰς.

σημήνειεν] Ita Leoncl. scripsit pro vulgato σημήνειαν, quod est quoque in Codd. B. C. D. E., probante St. et W.

29. πῦρ νύκτωρ οὐκ ἔκαε] Codex B. νύκτωρ πῦρ ordinat. Rationem huius moris explicat auctor in Anabasi VII, 2, 18.

μαχίαν καὶ ἠσκηκότες καὶ ἐπιστάμενοι εἰς τὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὡς ᾤοντο, κατεχομένην θάλασσαν ἀφικνοῦντο. καὶ τὰ μὲν πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ καὶ ἠρίστων, καὶ ἐδείπνουν· διὰ δὲ τὸ τἀναγκαῖα μόνον πράσσειν, καὶ ταχὺ ἐπέραινε, καὶ τὰς βοηθείας ἔφθανεν ἀναγόμενος. Περὶ δὲ τὸν Μνασίππου θάνατον 31 ἐτύγχανεν ὢν τῆς Λακωνικῆς περὶ τὰς Σφαγίας. εἰς τὴν Ἠλείαν δὲ ἀφικόμενος, καὶ παραπλεύσας τὸ τοῦ Ἀλφειοῦ στόμα, ὑπὸ τὸν Ἰχθὺν καλούμενον ὡρμίσατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐντεῦθεν ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Κεφαλληνίας, οὕτω καὶ τεταγμένος καὶ τὸν πλοῦν ποιούμενος, ὡς, εἰ δέοι, πάντα ὅσα χρὴ παρεσκευασμένος ναυμαχοίη. καὶ γὰρ τὰ περὶ τοῦ Μνασίππου αὐτόπτου μὲν οὐδενὸς ἠκηκόει, ὑπώπτευε δὲ, μὴ ἀπάτης ἕνεκεν λέγοιτο,

30. ὑπὸ τῶν πολεμίων] Praepositionem ὑπὸ primus inseruit Stephanus.

διὰ δὲ τὸ] Male Iunt. et Castal. omittunt δέ.

καὶ ταχὺ ἐπέραινε] Haec vulgo postposita sequebantur, quae monente Weiskio suum in locum restitui.

καὶ τὰς βοηθείας ἔφθανεν] A. L. Br. Cast. cum Codd. A. B. K. ἔφθασεν habent. Male βοηθείας olim ad subsidia a Dionysio submissa retuli. Weiske vertit: *prius profectus est, quam hostes ad pugnam accederent.* Nempe milites navibus egressi plerumque in terra aliena cibum capiebant, sed tam festinanter rem agebant, ut accurrentes agricolas et arma inferentes anteverterent abitu.

31. Σφαγίας] Ita scripsi pro vulgato Σφαγέας. Plurali numero et tres quidem Sphagias ante Pylum commemorat Plinius IV, 12, sect. 19. Messeniae igitur praetensae sunt istae insulae, non Laconicae; nisi Xenophon ipse aut librarius in nomine aberravit. Weiske Messeniam olim Laconicam dictam fuisse censet (cf. VII, 4, 9.) et a Thucydide II, 25. Methonem τῆς Λακωνικῆς similiter dici monet. Sphacteriam vulgo etiam nominabant singulari numero: ita etiam Plato in Menexeno p. 291. ed. Bipont. νικήσαντες αὐτοὺς ναυμαχίᾳ οἱ ἡμέτεροι καὶ λαβόντες αὐτῶν τοὺς ἡγεμόνας Λακεδαιμονίους ἐν τῇ Σφαγίᾳ.

παραπλεύσας τὸ] Vulgo interseritur εἰς, ut in Codice A., quod ut suspectum notavit iam olim Leoncl. et Stephan. Igitur delevi, approbante Moro. Promontorium enim Ichthys ultra Alphei ostium situm est. Thucyd. II, 25. καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθὺν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα.

παρεσκευασμένος] In Edd. A. I. Cast. παρασκευασμένος. Deinceps ἕνεκα B. habet.

καὶ ἐφυλάττετο· ἐπεὶ μέντοι ἀφίκετο εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἐπύθετο, καὶ ἀνέπαυε τὸ στράτευμα.

32 Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι ταῦτα πάντα, ὅταν οἴωνται ναυμαχήσειν ἄνθρωποι, καὶ ἀσκεῖται καὶ μελετᾶται· ἀλλὰ τοῦτο ἐπαινῶ, ὅτι, ἐπεὶ ἀφικέσθαι ταχὺ ἔδει, ἔνθα τοῖς πολεμίοις ναυμαχήσειν ᾤετο, εὕρετο, ὅπως μήτε διὰ τὸν πλοῦν ἀνεπιστήμονας εἶναι τῶν εἰς ναυμαχίαν, μήτε, διὰ τὸ ταῦτα μελετᾶν, βραδύτερόν τι ἀφικέσθαι.

33 Καταστρεψάμενος δὲ τὰς ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ πόλεις ἔπλευσεν εἰς Κέρκυραν. ἐκεῖ δὲ πρῶτον μὲν ἀκούσας, ὅτι προσπλέοιεν δέκα τριήρεις παρὰ Διονυσίου, βοηθήσουσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, αὐτὸς ἐλθὼν καὶ σκεψάμενος, τῆς χώρας ὅθεν τούς τε προσπλέοντας δυνατὸν ἦν ὁρᾶν καὶ τοὺς σημαίνοντας εἰς τὴν πόλιν καταφανεῖς εἶναι, ἐνταῦθα κατέστησε τοὺς σκοπούς.

εἰς τὴν Κεφαλληνίαν] Hoc loco et deinceps §. 33. alterum λ omisit Cast.

32. εὕρετο, ὅπως] In Edd. A. I. Bryl. Castal., ut in Codice A., est εὕρατο. Verbum plane omittit D. Ceterum, ne ὅπως infinito iungatur tempori, Stephanus emendat: ὅπως — ἀνεπιστήμονες εἶναι — ἀφικέσθαι δοκοῖεν. Leniore medicina vitium, si inest, sanari posse putabat Morus, posito ὡς pro ὅπως; sed idem affert locum ex Oeconomico 7, 29. πειρᾶσθαι ὅπως ὡς βέλτιστα τὰ προσήκοντα ἑκάτερον ἡμῶν διαπράττεσθαι, ubi Zeunius duo exempla posuit ex Diodoro Siculo. Locus tamen Xenophontis plane diversus est. Quid si coniiciam fuisse scriptum εὕρετό πως μήτε et cetera?

33. Διονυσίου] Respice sect. 4. In hoc idem tempus incidit narratio Diodori XVI, 57. οὕτως δὲ ὁ χρόνος οὗτος τοῖς Ἀθηναίοις ἤνεγκεν ἁμαρτάνειν εἰς τὸ δαιμόνιον, ὥστε μικρὸν ἀνώτερον τῶν Δελφικῶν καιρῶν Ἰφικράτους διατρίβοντος περὶ Κέρκυραν μετὰ ναυτικῆς δυνάμεως καὶ Διονυσίου τοῦ Συρακουσίων δυνάστου πέμψαντος εἰς Ὀλυμπίαν καὶ Δελφοὺς ἀγάλματα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος δεδημιουργημένα, περιτυχὼν ταῖς κομιζούσαις αὐτὰ ναυσὶν Ἰφικράτης καὶ κρατήσας αὐτῶν διεπέμψατο πρὸς τὸν δῆμον ἐπερωτῶν, τί χρὴ πράττειν· οἱ δ' Ἀθηναῖοι προσέταξαν αὐτῷ μὴ τὰ τῶν θεῶν ἐξετάζειν, ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως τοὺς στρατιώτας διαθρέψει. Ἰφικράτης μὲν οὖν ὑπακούσας τῷ δόγματι τῆς πατρίδος ἐλαφυροπώλησε τὸν τῶν θεῶν κόσμον· ὁ δὲ τύραννος ὀργισθεὶς et cetera.

Κἀκείνοις μὲν συνέθετο, προσπλεόντων τε καὶ ὁρμούν- 34 των, ὡς δέοι σημαίνειν· αὐτὸς δὲ τῶν τριηράρχων προσέταξεν εἴκοσιν, οὓς δεήσοι, ἐπεὶ κηρύξειεν, ἀκολουθεῖν· εἰ δέ τις μὴ ἀκολουθήσοι, προεῖπε, μὴ μέμψεσθαι τὴν δίκην. ἐπεὶ δ' ἐσημάνθησαν προσπλέουσαι καὶ ἐκηρύχθη, ἀξία ἐγένετο θέας ἡ σπουδή· οὐδεὶς γὰρ, ὅστις οὐ δρόμῳ τῶν μελλόντων πλεῖν εἰσέβη εἰς τὰς ναῦς. Πλεύσας δὲ, ἔνθα ἦσαν αἱ πολέμιαι τριή- 35 ρεις, καταλαμβάνει ἀπὸ μὲν τῶν ἄλλων τριήρεων εἰς τὴν γῆν τοὺς ἄνδρας ἐκβεβηκότας· Μελάνιππος μέντοι ὁ Ῥόδιος τοῖς τε ἄλλοις συνεβούλευε, μὴ μένειν ἐνταῦθα, καὶ αὐτὸς, πληρωσάμενος τὴν ναῦν, ἐξέπλει. ἐκεῖνος μὲν οὖν, καίπερ ἀπαντῶν ταῖς Ἰφικράτους ναυσὶν, ὅμως ἀπέφυγεν· αἱ δὲ ἀπὸ Συρακουσῶν νῆες ἅπασαι ἑάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν. Ὁ μέντοι Ἰφικρά- 36 της τὰς μὲν τριήρεις ἀκρωτηριασάμενος ἕλκων κατηγάγετο εἰς τὸν Κερκυραίων λιμένα, τῶν δὲ ἀνδρῶν συνέβη ἑκάστῳ τακτὸν ἀργύριον ἀποτῖσαι, πλὴν Ἀνίππου τοῦ ἄρχοντος. τοῦτον δ' ἐφύλαττεν, ὡς ἢ

34. ὁρμούντων] Male Cast. ὁρμώντων. Sequens δεήσοι debetur Codd. 5 Paris. pro δεήσει. Postea vulgatum μέμψεσθαι, quod tenent iidem 5 Codd., cum Leoncl. et Steph. correxi.

ἐσημάνθη προσπλεῦσαι] Editio Bryl. et Cast. ἐσημάνθησαν cum Codice B. προσπλέουσαι A. I. Br. et Codd. 5 Paris. cum Leoncl. et Steph. Has scripturas Brodaei lectioni praescriptae praetuli. Polyaenus III, 9, 55. προστάξας πυρσὸν ἀνάπτειν φίλιον. Idem σκοποὺς Xenophontis appellat πυρσουροὺς, ubi malim legere πυρσωρὸς, ut φρυκτωρός.

35. τριήρεων] Codd. B. E. τριηρων. sic sine accentu annotavit Gail. Contractionem in hac voce variant libri scripti.

36. Ἀνίππου] In margine L. St. W. est Κνίπου, ut in Codd. B. D. E. Diodorus XV, 47. duces subsidiorum a Dionysio missorum nominat Cissidem et Crinippum. Τήριλλος ὁ Κριvίππου Ἱμέρης τύραννος est apud Herodotum VII, 165. Ita etiam Polyaenus Stratag. III, 9, 55. nominat Crinippum. Simile nomen est Κνανίππου Syracusii apud Plutarchum in Parallelis p. 233. ed. Reisk.; forte idem. Diodorus tradit, naves omnes novem Siculas captas, captivos venditos, ex eorum distractione plus quam 60 talenta collecta atque ita militibus stipendia soluta fuisse. Xenophon quidem decem tantum Dionysii triremes numerat, sed unam Melanippus Rhodius fuga subtraxit, et idem Xenophon captivos venditos negat.

πραξόμενος πάμπολλα χρήματα, ἢ ὡς πωλήσων. κἀκεῖνος μὲν ὑπὸ λύπης θανάτῳ αὐθαιρέτῳ ἀποθνήσκει, τοὺς δ' ἄλλους ὁ Ἰφικράτης ἀφῆκε, Κερκυραίους 37 ἐγγυητὰς δεξάμενος τῶν χρημάτων. Καὶ τοὺς μὲν ναύτας γεωργοῦντας τοῖς Κερκυραίοις τὸ πλεῖστον διέτρεφε, τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν νεῶν ὁπλίτας ἔχων διέβαινεν εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν· καὶ ἐκεῖ ταῖς μὲν φιλίαις πόλεσιν ἐπεκούρει, εἴ τίς του δέοιτο, Θυριεῦσι δὲ, μάλα καὶ ἀνδράσιν ἀλκίμοις, καὶ 38 χωρίον καρτερὸν ἔχουσιν, ἐπολέμει. Καὶ τὸ ἀπὸ Κερκύρας ναυτικὸν προσλαβὼν, σχεδὸν περὶ ἐνενήκοντα ναῦς, πρῶτον μὲν εἰς Κεφαλληνίαν πλεύσας χρήματα ἐπράξατο, τὰ μὲν παρ' ἑκόντων, τὰ δὲ παρ' ἀκόντων· ἔπειτα δὲ παρεσκευάζετο τήν τε τῶν Λακεδαιμονίων χώραν κακῶς ποιεῖν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ' ἐκεῖνα πόλεων πολεμίων οὐσῶν τὰς μὲν ἐθελούσας προσλαμβάνειν, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις πολεμεῖν.

Diodorus usus est verbo λαφυροπωλήσαντες τοὺς ἁλόντας, quod ex narratione Xenophontis videtur iam interpretandum. Polyaenus l. c. undecim naves Siculas enarrat. Deinceps αὐθαιρέτῳ θανάτῳ ordinat B.

37. Θυριεῦσι] Vulgatum et Codd. B. C. D. E. Θυρεῦσι emendavit Fr. Portus et Leonclav. ex Stephano Byz. Cum Cassander Acarnanibus persuasisset, ut ex castellis suis in urbes convenirent, tum Thyrienses cum aliis contulerunt se in urbem Agrinium, teste Diodoro XIX, 67., ubi ante Gronovium Δεριεῖς legebatur pro Θυριεῖς. Paulo antea εἴ τις δέοιτο B. εἴ τίς τι δέοιτο D. E., quod praefero.

38. ἐννενήκοντα] Codd. B. C. E. ἐνενήκοντα habent.

χρήματα ἐπράξατο] His alebat exercitum. Hinc graviter ferebat Iphicrates pacem deinde cum Lacedaemoniis factam, cum Athenienses omnes istas Epidauri urbes liberas relinquere cogerentur. Aristoteles Rhetoric. III, 10. Ἰφικράτης, σπεισαμένων Ἀθηναίων πρὸς Ἐπίδαυρον καὶ τὴν παραλίαν, ἠγανάκτει φάσκων, αὐτοὺς τοῦ πολέμου τὰ ἐφόδια παρῃρῆσθαι.

κατ' ἐκεῖνα] Fr. Portus addendum suspicabatur μέρη aut χωρία. Sed ita loquutus iam est Xenophon supra V, 4, 64.

τοῖς πειθομένοις] Stephanus margini adscripserat: expectandum videbatur ταῖς πειθομέναις, sc. πόλεσι. Quod statim recepit Wels. At vero Stephanus admonere voluit lectorem de mutato sexu; Xenophon enim noluit πόλεις, sed urbium incolas, πολίτας, intelligi. Ita saepe sexum sive genus mutat.

Ἐγὼ μὲν δὴ ταύτην τὴν στρατηγίαν τῶν Ἰφικράτους οὐχ ἥκιστα ἐπαινῶ, ἔπειτα καὶ τὸ προσελέσθαι κελεῦσαι ἑαυτῷ Καλλίστρατόν τε τὸν δημηγόρον, οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ Χαβρίαν, μάλα στρατηγὸν νομιζόμενον. εἴτε γὰρ φρονίμους αὐτοὺς ἡγούμενος εἶναι, συμβούλους λαβεῖν ἐβούλετο, σῶφρόν μοι δοκεῖ διαπράξασθαι· εἴτε ἀντιπάλους νομίζων, οὕτω θρασέως . . . μήτε καταῤῥαθυμῶν μήτε καταμελῶν φαίνεσθαι μηδὲν, μεγαλοφρονοῦντος ἐφ' ἑαυτῷ τοῦτό μοι δοκεῖ ἀνδρὸς εἶναι. κἀκεῖνος μὲν δὴ ταῦτ' ἔπραττεν. 39

CAPUT III.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐκπεπτωκότας μὲν ὁρῶντες ἐκ τῆς Βοιωτίας Πλαταιέας, φίλους 1

Olymp. 102 $\frac{4}{1}$.

39. Καλλίστρατον] Hic idem cum Timotheo et Chabria antea imperium gesserat, auctore Diodoro XV, 29. Quare prudenter fecit Iphicrates, quod socium sibi adscisceret eum, qui Timotheum accusaverat, postquam is solus imperium ceperat.

οὐ μάλα] Koeppen, non tam inique putans sensisse Xenophontem de Callistrato, delebat negationem. Vide Epimetrum de hoc loco in fine libri additum.

στρατηγὸν] Bene corrigit στρατηγικὸν V. D. in Biblioth. Crit. Amstelod. Saepe usus est vocabulo hoc Xenophon. Ceterum Γαβρίαν habet Codex B. et E.

σῶφρον] Vitii aliquid haesisse, sensit etiam Steph., qui addebat τι.

οὕτω θρασέως] Vitium orationis manifestum ita emendabat Morus, ut scriberet: οὕτω θρασέως, ὡς μήτε. Sed vel ita deest verbum, quod respondeat alteri membro: σῶφρόν τί μοι δοκεῖ διαπράξασθαι. Igitur approbo coniecturam V. D. in Bibl. Cr. Amst. propositam: οὕτως ἐθάρσει, ὡς μήτε. Brevius Iacobs in Additamentis p. 29. οὕτως ἐθάρσει μήτε — φανεῖσθαι. Vulgatam defendebat Koeppen ita, ut post ἀντιπάλους distinctionem poneret, et νομίζων οὕτω cum reliquis coniungeret.

φαίνεσθαι μηδὲν] Alio ordine μηδὲν φαίνεσθαι L. St. W. cum Codd. D. E.

μεγαλοφρονοῦντος — δοκεῖ] In Edd. A. I. Br. Cast. μεγαλοφρονῶν δοκῶ, ut in Codd. A. E. μεγάλα φρονοῦντος B. D. Ceterum Xenophon Cyrop. IV, 2, 5. similiter posuit: βουλόμενος αὐτοὺς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν, ut quam magnificentissime ipsi de se sentirent. Deinde καταῤῥαθυμῶν refertur ad ignaviam animi, καταμελῶν ad negligentiam, incuriam.

1. Πλαταιέας] Plataeenses,

ὄντας, καὶ καταπεφευγότας πρὸς αὐτοὺς, ἱκετεύοντας δὲ Θεσπιέας, μὴ σφᾶς περιϊδεῖν ἀπόλιδας γενομένους, οὐκέτι ἐπῄνουν τοὺς Θηβαίους, ἀλλὰ πολεμεῖν μὲν αὐτοῖς τὰ μὲν ᾐσχύνοντο, τὰ δὲ ἀσυμφόρως ἔχειν ἐλογίζοντο· κοινωνεῖν γε μὴν αὐτοῖς, ὧν ἔπραττον, οὐκέτι ἤθελον, ἐπεὶ ἑώρων στρατεύοντάς τε αὐτοὺς ἐπὶ φίλους ἀρχαίους τῇ πόλει, Φωκέας, καὶ πόλεις πιστάς τ' ἐν τῷ πρὸς τὸν βάρβαρον πολέμῳ καὶ φίλας 2 ἑαυτοῖς ἀφανίζοντας. Ἐκ δὲ τούτων ψηφισάμενος ὁ

arcessitis Atheniensium auxiliis, suam ipsis urbem tradere volebant: quo comperto, Thebani subito urbem securam occupant et exscindunt, civibus eiectis omnibus. Igitur Plataeenses Athenas confugiunt, et recepti ἰσοπολιτείαν consequuntur, auctore Diodoro XV, 46. Distinctius excidium urbis narrat Pausanias IX, 1, p. 713. Pertinet huc Plataicus λόγος Isocratis. Nolebant scilicet Plataeenses συντελεῖν εἰς τὰς Θήβας, quod tamen ab antiquissimis inde temporibus Orchomenii faciebant, nolebant etiam Thespienses et Tanagraei; hinc inimicitiae illae inter has civitates et Thebanos, tam frequentes et graves bellorum causae. Intervenerat denique pax Antalcidae, quae liberas omnes eas civitates suique iuris esse volebat. Ceterum Pausanias excidium hoc confert in annum quartum Olymp. 101. contra Diodorus in annum tertium. In simili casu iam antea Plataeenses ius civitatis Atticae consecuti erant, ut praeter Thucydidem narrat Demosthenes contra Neaeram p. 1378. ed. Reisk.

Θεσπιέας — ἀπόλιδας] Thespiarum excidium factum fuisse post Leuctricam Thebanorum victoriam, vult Pausanias IX, 14., quem ex Nostro et Diodoro erroris coarguit Wesselingius ad Diodorum p. 38. Satis tamen defendit Pausaniam locus Isocratis in oratione Plataic. p. 582., ubi Plataeenses de excidio urbis suae conqueruntur: πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ὁμολογούμενα φαίνονται διαπραττόμενοι πρός τε τοὺς ἄλλους καὶ πρὸς ἡμᾶς· ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς, ἐπειδὴ καθεῖν ἡμῶν τὴν πόλιν οὐχ οἷοί τε ἦσαν, ὥσπερ τοὺς Θεσπιέας καὶ τοὺς Ταναγραίους, συντελεῖν μόνον εἰς τὰς Θήβας ἀναγκάζειν· οὐδὲν γὰρ ἂν τῶν ἀνηκέστων κακῶν ἦμεν πεπονθότες. Νῦν δὲ φανεροὶ γεγόνασιν οὐ τοῦτο διαπράξασθαι βουληθέντες, ἀλλὰ τῆς χώρας ἡμῶν ἐπιθυμήσαντες. Igitur ἀπόλιδες videntur esse Thespienses patria eiecti. Sed aliam dubitationem affert locus sect. 5., ubi eadem dictione de Plataeensibus et Thespiensibus utitur: τῇ Πλαταιέων τε καὶ Θεσπιέων ἀναιρέσει. Praeterea ante pugnam Leuctricam commissum fuit proelium ad Tegyram, quo Lacedaemonii plane victi fuerunt a Thebanis, auctore Plutarcho Pelop. c. 17. Agesilai 27. et Diodoro XV, 81. Deinde bellum cum Orchomeniis diu gesserant, quod obiter commemorat Xenophon infra cap. 4, §. 10.

2. *Ἐκ δὲ τούτων*] Codd.

δῆμος εἰρήνην ποιήσασθαι, πρῶτον μὲν εἰς Θήβας πρέσβεις ἔπεμψαν, παρακαλοῦντας ἀκολουθεῖν, εἰ βούλοιντο, εἰς Λακεδαίμονα, περὶ εἰρήνης· ἔπειτα δὲ ἐξέπεμψαν καὶ αὐτοὶ πρέσβεις. ἦν δὲ τῶν αἱρεθέντων Καλλίας Ἱππονίκου, Αὐτοκλῆς Στρομβιχίδου, Δημόστρατος Ἀριστοφῶντος, Ἀρσιτοκλῆς, Κηφισόδοτος, Μελάνωπος, Λύκανθος. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθον ἐπὶ τοὺς 3 ἐκκλήτους τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους, Καλλίστρατος δὲ ὁ δημηγόρος παρῆν· ὑποσχόμενος

B. D. ἐκ τούτων δὲ. Codex Y. δὴ habet. Deinceps ἔπεμψεν B. C. D. E.

εἰρήνην] Socium huius foederis regem Artaxerxem facit Diodorus XV, c. 50. et Dionysius Halicarn. in Lysia T. II, p. 85. Uterque anno Archontis Alcisthenis, h. e. Olympiadis 102. primo, assignat pacem; contra secundo anno, Archonte Phrasiclide, auctor orationis contra Neaeram p. 1357. ed. Reisk., in quo recte egisse videtur Wesselingio, quoniam eo anno potissimum valuit confirmata pax inter Athenienses et Lacedaemonios.

Αὐτοκλῆς Στρομβιχίδου] Ita recte Leoncl. vulgatum Στρομβιχίδης emendavit. Pater enim a tyrannis 30 fuerat interfectus. Στρομβιχίδης Διοτίμου est in Thucydide VIII, 15. Nescio, an idem sit Autocles dux in Hellesponto Olympiadis 104, 2., de quo dicetur infra ad VII, 1, 41. Sed is patris nomen additum non habet. Alius Autocles Τολμαίου Thucyd. IV, 53 et 119. Infra §. 7. addit μάλα δοκῶν ἐπιστρεφὴς ῥήτωρ εἶναι, i. e. solertissimus orator. Damascius apud Photium p. 1031. ἀρχίνους δὲ ὢν καὶ ἐπιστρεφής. Eius orationem contra Mixidemidem laudat Aristoteles Rhetor. II, c. 23. Hucusque Ruhnk. Hist. Orator. p. 139. in Reiskii Orat. Graec. Vol. VIII.

Δημόστρατος Ἀριστοφῶντος] Aristophontis Azeniensis patrem conlicit esse Demostratum hunc, quem praeterea Plutarchus in Nicia et Alcibiade nominat, Ruhnken. Histor. Orat. Graecor. p. 130.

Κηφισόδοτος] Cephisodotum ex Ceramico intelligi eundemque laudari ab Aristotele Rhetoric. III, c. 10. censet Ruhnken. l. c. p. 141.

Μελάνωπος] Esse mihi videtur is, quem Callistratus adversarium habuit in republica administranda et accusavit oratione laudata ab Aristotele Rhetoric. I. Cf. Plutarchus in Demosthene T. IV, p. 713. ed. Reisk.

Λύκανθος] In margine L. St. W. est Λύκαιθος, ut in Codice B.

3. καὶ τοὺς συμμάχους] In Edd. A. I. Br. Castal. ut in Codic. A. C. D. E. καὶ τῶν συμμάχων. Sed in simili loco paulo post nihil variant. Sunt apud Lacedaemonios οἱ ἔκκλητοι consilium, concio Spartanorum sine sociis; alibi vulgari nomine ἐκκλησίαν appellat Noster V, 2. et III, 3. Docte, sed operose, haec explicuit Morus.

Καλλίστρατος] De quo supra c. 2, 39. Fuit Aphidnaeus, Callicratis filius, exemplar Demo-

γὰρ Ἰφικράτει, εἰ αὐτὸν ἀφίει, ἢ χρήματα πέμψειν τῷ ναυτικῷ, ἢ εἰρήνην ποιήσειν, οὕτως Ἀθήνησί τε ἦν καὶ ἔπραττε περὶ εἰρήνης· ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐπὶ τοὺς ἐκκλήτους τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους, πρῶτος ἔλεξεν αὐτῶν Καλλίας ὁ δᾳδοῦχος. ἦν δὲ οὗτος οἷος μηδὲν ἧσσον ἥδεσθαι ὑφ' αὑτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλων, ἐπαινούμενος· καὶ τότε δὴ ἤρξατο ὧδέ πως·

4 Ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τὴν μὲν προξενίαν ὑμῶν οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πατρὸς πατὴρ πατρῴαν ἔχων παρεδίδου τῷ γένει. βούλομαι δὲ καὶ τοῦτο δηλῶσαι ὑμῖν, ὡς ἔχουσα ἡ πόλις διατελεῖ πρὸς ἡμᾶς. ἐκείνη μὲν γάρ, ὅταν πόλεμος ᾖ, στρατηγοὺς ἡμᾶς αἱρεῖται· ὅταν δὲ ἡσυχίας ἐπιθυμήσῃ, εἰρηνοποιοὺς ἡμᾶς ἐκπέμπει. κἀγὼ πρόσθεν δὶς ἤδη ἦλθον

stheni, in exsilium deinde missus, tandemque ad supplicium raptus. Vide de eo Ruhnken. Hist. Orat. Graec. p. 140. Ceterum Diodorus XV, 38., pacem biennio ante inter Athenienses et Lacedaemonios initam quidem, sed non bene confirmatam, omnino non commemoravit, sed sub anno 2. Olympiad. 101. generatim de pace tandem confirmata verba facit, et Callistratum atque Epaminondam tum Lacedaemone adfuisse perhibet. Utriusque altercationem refert Plutarchus Praecept. Reipubl. gerend. p. 231., sed ea ad tempora posteriora pace illa et pugna Leuctrica pertinere videtur, ut coniicere licet ex Cornelio Nepote Epamin. c. 6.

ἀφήσει] Leoncl. altera ἀφίει habet cum Codice B. ἀφείη D. E.

Ἀθήνησί τε ἦν] Morus emendabat Ἀθήνηθε παρῆν, Athenis advenerat. Sed lectionem vulgatam ita defendit Koeppen, ut Iphicrates eum dimisisse dicatur Athenas, qui vel pecuniaria auxilia sibi submitteret vel pacem adeo efficeret. Hinc missa legatione Lacedaemonem et ipse adiit. Idem vir doctus paulo antea legit: καὶ Καλλίστρατος δέ.

ἐπεὶ δὲ] Margo Leoncl. ἐπεὶ δή.

ὁ δᾳδοῦχος] Hunc Calliam non daduchum, sed μητραγύρτην Iphicrates nominare solebat, narrante Aristotele Rhetoric. III, 2. Ceterum de eo omnia sunt pervulgata, quae veteres tradiderunt. Ante πρῶτος in Codice B. αι insertum annotatur: idem deinceps ὑπ' αὐτοῦ habet.

4. οὐκ ἐγὼ μόνος] Addi volebat ἔχω Koen ad Gregor. pag. 260. Morus ex participio ἔχων retracto intelligi posse putabat. Deinceps βούλομαι δὲ δηλῶσαι καὶ τοῦτο ὑμῖν B. D. vulgo β. δὲ ὑμῖν κ. τ. δηλ. Postea ὑμῖν καὶ ἡμῖν B. C. D. E.

περὶ πολέμου καταλύσεως, καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πρεσβείαις διεπραξάμην καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν εἰρήνην· νῦν δὲ τρίτον ἥκω, καὶ ἡγοῦμαι, πολὺ δικαιότατα νῦν ἂν διαλλαγῆς τυχεῖν. Ὁρῶ γὰρ οὐκ ἄλλα μὲν ὑμῖν, 5 ἄλλα δὲ ἡμῖν δοκοῦντα, ἀλλ' ὑμᾶς τε ἀχθομένους καὶ ἡμᾶς τῇ Πλαταιέων τε καὶ Θεσπιέων ἀναιρέσει. πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς, τὰ αὐτὰ γιγνώσκοντας, φίλους μᾶλλον ἀλλήλοις ἢ πολεμίους εἶναι; καὶ σωφρόνων μὲν δήπου ἐστὶ, μηδὲ, εἰ μικρὰ τὰ διαφέροντα εἴη, πόλεμον ἀναιρεῖσθαι· εἰ δὲ δὴ καὶ ὁμογνωμονοῖμεν, οὐκ ἂν πάνυ τῶν θαυμαστῶν εἴη, μὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι; Δίκαιον 6 μὲν οὖν ἦν, μηδὲ ὅπλα ἐπιφέρειν ἀλλήλοις ἡμᾶς, ἐπεὶ λέγεται μὲν Τριπτόλεμος, ὁ ἡμέτερος πρόγονος, τὰ Δήμητρος καὶ Κόρης ἄῤῥητα ἱερὰ πρώτοις ξένοις δεῖξαι Ἡρακλεῖ τε, τῷ ὑμετέρῳ ἀρχηγέτῃ, καὶ Διοσκούροιν, τοῖν ὑμετέροιν πολίταιν, καὶ τοῦ Δήμητρος δὲ καρποῦ εἰς πρώτην τὴν Πελοπόννησον σπέρμα δωρήσασθαι. πῶς οὖν δίκαιον (ἢ) ὑμᾶς, παρ' ὧν ἐλάβετε σπέρματα, τὸν τούτων καρπόν ποτε ἐλθεῖν δῃώσοντας, ἡμᾶς τε, οἷς ἐδώκαμεν, μὴ οὐχὶ βούλε-

5. φίλους μᾶλλον ἀλλήλοις ἢ] Cum L. St. et W. ex libro B. ἀλλήλοις addidi. Deinceps vulgatum εἰ μὴ μικρὰ τὰ διαφέροντα e B. D. E. correxi, qui negationem omittunt sententiae contrariam.

6. μὲν οὖν ἦν] Verbum postremum omisit Cast. Deinceps φέρειν habet Codex C.

πρῶτος] Gramm. de Diis p. 54. emendabat πρώτοις, quod probatum etiam F. A. Wolfio recepi. Postea ἡμετέρῳ B. E. Sacra ἄῤῥητα sunt Eleusinia, quae Callias, ut δᾳδοῦχος, administrabat. Ab Heraclidis Peloponnesii et Lacedaemonii originem ducunt. Reges Spartani inprimis de Hercule, stirpis auctore, gloriabantur.

δίκαιον ἢ] Morus emendabat δίκαιον εἴη; nam prius ἢ sequi debebat alterum, quod tamen non fit. Codex E. ἢ omittit, quod interim seclusi. Argumentum a fructu cereali communicato cum reliqua Graecia ab Atheniensibus non adeo leve videbitur, si memineris, a reliquis Graeciae civitatibus quotannis frugum primitias Athenas fuisse missas, monente saepe Pythiae oraculo eas, quae curam eam omittebant, teste Isocratis Panegyrico c. 7.

δῃώσοντας] Male A. I. Cast. δῃώσαντας. Verum habent Codd. 5 Paris. ποτὲ καρπὸν Codex B. ordinat. Postea γίνεσθαι vulgatum cum B. D. mutavi.

σθαι ὡς πλείστην τούτοις ἀφθονίαν τροφῆς γενέσθαι; εἰ δὲ ἄρα ἐκ θεῶν πεπρωμένον ἐστὶ, πολέμους ἐν ἀνθρώποις γίγνεσθαι, ἡμᾶς δὴ χρὴ ἄρχεσθαι μὲν αὐτοῦ ὡς σχολαίτατα· ὅταν δὲ γένηται, καταλύεσθαι ᾗ δυνατὸν τάχιστα.

7 Μετὰ τοῦτον Αὐτοκλῆς, μάλα δοκῶν ἐπιστρεφὴς εἶναι ῥήτωρ, ὧδε ἠγόρευεν· Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὅτι μὲν, ἃ μέλλω λέγειν, οὐ πρὸς χάριν ὑμῖν ῥηθήσεται, οὐκ ἀγνοῶ· ἀλλὰ δοκεῖ μοι, οἵτινες βούλονται, ἣν ἂν ποιήσωνται φιλίαν, ταύτην ὡς πλεῖστον χρόνον διαμένειν, διδακτέον εἶναι ἀλλήλους τὰ αἴτια τῶν πολέμων. Ὑμεῖς δὲ ἀεὶ μὲν φατὲ, ὡς αὐτονόμους τὰς πόλεις χρὴ εἶναι, αὐτοὶ δὲ ἐστὲ μάλιστα ἐμποδὼν τῇ αὐτονομίᾳ. Συντίθεσθε μὲν γὰρ πρὸς τὰς συμμαχίδας πόλεις τοῦτο πρῶτον, ἀκολουθεῖν, ὅποι ἂν ὑμεῖς ἡγῆσθε. καίτοι τί τοῦτο αὐτονομίᾳ προσήκει;
8 Ποιεῖσθε δὲ πολεμίους, οὐκ ἀνακοινούμενοι τοῖς συμμάχοις, καὶ ἐπὶ τούτους ἡγεῖσθε· ὥστε πολλάκις ἐπὶ τοὺς εὐμενεστάτους ἀναγκάζονται στρατεύειν οἱ λεγόμενοι αὐτόνομοι εἶναι. Ἔτι δὲ, τὸ πάντων ἐναντιώτατον αὐτονομίᾳ, καθιστᾶτε ἔνθα μὲν δεκαρχίας, ἔνθα δὲ τριακονταρχίας· καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε, οὐχ ὅπως νομίμως ἄρχωσιν, ἀλλ' ὅπως

ἡμᾶς δὴ] Male A. I. Br. Cast. δὲ cum Codd. 5 Par. Ceterum vide mihi orationem gloriationis plenam et sacerdotem decentem, qualem promiserat etiam Xenophon. Satis tamen callide orationem ita vertit, ut non diceret, frugum sacrorumque usum primum ab Atheniensibus receptum et deinde cum reliquis Peloponnesi civitatibus liberaliter communicatum fuisse, quod faciunt panegyrici oratores Attici; sed sacra ipsa frugumque usum statim cum ipso utriusque civitatis ἀρχηγέτῃ, Hercule, Dioscurisque et omni Peloponneso communicatum fuisse. Hercules autem et Dioscuri dicuntur initiati fuisse sacris Eleusiniis. Qua de re vide Heynii Comment. ad Apollodorum p. 429. et seqq.

7. τῇ αὐτονομίᾳ] Castal. τῇ αὐτῇ αὐτονομίᾳ.

ἡγῆσθε] A. I. Castal. ἡγεῖσθε cum A. B. C. E.

8. ἐπὶ τούτους] A. I. Castal. τούτοις cum A. C. E.

καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων] Articulum τῶν omisit Iunt. Cast.

δύνωνται βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις. ὥστ' ἐοίκατε τυραννίσι μᾶλλον, ἢ πολιτείαις, ἡδόμενοι. Καὶ ὅτε 9 μὲν βασιλεὺς προσέταττεν αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι, μάλα γιγνώσκοντες ἐφαίνεσθε, ὅτι, εἰ μὴ ἐάσαιεν οἱ Θηβαῖοι ἑκάστην τῶν πόλεων ἄρχειν τε ἑαυτῆς, καὶ οἷς ἂν βούληται νόμοις χρῆσθαι, οὐ ποιήσουσι κατὰ τὰ βασιλέως γράμματα· ἐπεὶ δὲ παρελάβετε τὴν Καδμείαν, οὐδ' αὐτοῖς Θηβαίοις ἐπετρέπετε αὐτονόμους εἶναι. Δεῖ δὲ τοὺς μέλλοντας φίλους ἔσεσθαι, οὐ παρὰ τῶν ἄλλων μὲν ἀξιοῦν τῶν δικαίων τυγχάνειν, αὐτοὺς δὲ, ὅπως ἂν πλεῖστα δύνωνται, πλεονεκτοῦντας φαίνεσθαι.

Ταῦτα εἰπὼν, σιωπὴν μὲν παρὰ πάντων ἐποίησεν, 10 ἡδομένους δὲ τοὺς ἀχθομένους τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐποίησε. Μετὰ τοῦτον δὲ Καλλίστρατος ἔλεξεν·

Ἀλλ' ὅπως μὲν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἐγγεγένηται ἁμαρτήματα καὶ ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀφ' ὑμῶν, ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἔχειν μοι δοκῶ εἰπεῖν· οὐ μέντοι οὕτω γιγνώσκω, ὡς τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐδέποτε ἔτι χρηστέον· ὁρῶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον διατελοῦντα· δοκοῦσι δέ μοι καὶ εὐπορώτεροι ἐνίοτε γίγνεσθαι ἄνθρωποι ἁμαρτάνοντες, ἄλλως τε καὶ ἐὰν

ἐοίκατε τυραννίσι — ἡδόμενοι] Codex E. τυραννεῦσαι habet. Deinceps debebat esse ἡδομένοις. Sed in Anabasi III, 5, 8. similiter est: ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζοντες. In Longi Pastor. p. 49. ed. Villois. est: ἐῴκεσαν ἐλεοῦσαι τὸν Δάφνιν. In priore Xenophontis loco Codices praeferunt θαυμάζειν. Alter Longi facile corrigi possit, si ἐλεούσαις legas.

9. ἐάσαιεν] Codex B. habet ἐάσοιεν. deinceps Καδμίαν.

οὐδ' αὐτοῖς] Morus cum ceteris Editoribus posuit lectionem αὖ τοῖς. Ego vero Castal. sequor. Sensus est: Vos quidem Thebanis antea irascebamini, quod civitates Boeoticas sui iuris esse pati nollent, deinde vero ipsos adeo Thebanos sui iuris esse noluistis, occupata eorum arce Cadmea dolo.

ἐπετρέπετε] Steph. cum Codd. 5 Paris. ἐπιτρέπετε habent.

10. Λακεδ. ἐποίησε] Verbum ἐποίησε delendum censebat Morus. Sequens δὲ omittunt Codd. B. C. D. καὶ substituit E.

εὐπορώτεροι] Pro ἐμπειρότεροι dictum annotavit Fr. Portus. *commodiores*, *faciliores* interpretatur Weiske. Neutra ratio placet mihi.

11 κολασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἡμεῖς. Καὶ ὑμῖν δὲ ἔγωγε ὁρῶ διὰ τὰ ἀγνωμόνως πραχθέντα ἔστιν ὅτε καὶ πολλὰ ἀντίτυπα γιγνόμενα· ὧν ἦν καὶ ἡ καταληφθεῖσα ἐν Θήβαις Καδμεία· νῦν γοῦν, ὡς ἐσπουδάσατε αὐτονόμους τὰς πόλεις γενέσθαι, πᾶσαι πάλιν, ἐπεὶ ἠδικήθησαν οἱ Θηβαῖοι, ἐπ' ἐκείνοις γεγένηνται. ὥστε πεπαιδευμένους ἡμᾶς, ὡς τὸ πλεονεκτεῖν ἀκερδές ἐστι, νῦν ἐλπίζω πάλιν μετρίους ἐν τῇ 12 πρὸς ἀλλήλους φιλίᾳ ἔσεσθαι. Ἃ δὲ βουλόμενοί τινες ἀποτρέπειν τὴν εἰρήνην διαβάλλουσιν, ὡς ἡμεῖς οὐ φιλίας δεόμενοι, ἀλλὰ φοβούμενοι, μὴ Ἀνταλκίδας ἔλθῃ ἔχων παρὰ βασιλέως χρήματα, διὰ τοῦθ' ἥκομεν· ἐνθυμήθητε, ὡς φλυαροῦσι. βασιλεὺς μὲν γὰρ δήπου ἔγραψε, πάσας τὰς ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεις αὐτονόμους εἶναι· ἡμεῖς δὲ, ταὐτὰ ἐκείνῳ λέγοντές τε καὶ πράττοντες, τί ἂν φοβοίμεθα βασιλέα; ἢ τοῦτο οἴεταί τις, ὡς ἐκεῖνος βούλεται χρήματα ἀναλώσας ἄλλους μεγάλους ποιῆσαι μᾶλλον, ἢ ἄνευ δαπάνης, ἃ ἔγνω 13 ἄριστα εἶναι, ταῦτα ἑαυτῷ πεπρᾶχθαι; Εἶεν. τί μὴν ἥκομεν; ὅτι μενοῦν οὐκ ἀποροῦντες, γνοίητε ἄν, εἰ μὲν βούλεσθε, πρὸς τὰ κατὰ θάλατταν ἰδόντες, εἰ δὲ βούλεσθε, πρὸς τὰ κατὰ γῆν ἐν τῷ παρόντι.

11. *Καδμεία*] Codex B. iterum *Καδμία* habet.

νῦν γοῦν ὡς ἐσπουδάσατε] Morus h. l. ita vertit: saltem in praesenti, etiamsi civitatum libertati consuluistis, tamen omnes redierunt ad societatem Thebanorum iniuria adfectorum. Equidem prius aliquod orationis membrum excidisse suspicor; certe locus est lacunosus, et oratio hiulca. Weiske ita: *Nunc certe*, nisi vobis multa adversa eveniunt, hoc vobis molestum evenit: *cum studiose egeritis, ut civitates essent liberae, postquam Thebani a vobis iniuria sunt affecti, omnes rursus in potestatem eorum venerunt.*

12. *Ἃ δὲ βουλόμενοί*] Codex E. *δὴ* habet, et sequens *τὴν* B. geminat. Deinceps *πράσσοντες* B. D.

ἐκεῖνος βούλεται] E Codice B. *βούλεται* accessit, quod Stephanus desiderabat.

13. *μενοῦν οὐκ*] Ita coniunxi, suadente Moro, vulgatum *μὲν οὖν*. Sed Edd. A. I. Cast. *οὖν* omittunt cum Codd. A. E. Deinceps *θάλασσαν* B. D. E.

τί μήν; ἔστιν εὔδηλον, ὅτι (εἰ) τῶν συμμάχων τινὲς οὐκ ἀρεστὰ πράττουσιν ἡμῖν ἢ ὑμῖν ἀρεστά. ἴσως δὲ καὶ βουλοίμεθ' ἄν, ὧν ἕνεκα περιεσώσατε ἡμᾶς, ἃ ὀρθῶς ἔγνωμεν, ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. Ἵνα δὲ καὶ τοῦ συμφόρου 14 ἔτι ἐπιμνησθῶ, εἰσὶ μὲν δήπου πασῶν τῶν πόλεων αἱ μὲν τὰ ἡμέτερα, αἱ δὲ τὰ ὑμέτερα φρονοῦσαι, καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οἱ μὲν λακωνίζουσιν, οἱ δὲ ἀττικίζουσιν. εἰ οὖν ἡμεῖς φίλοι γενοίμεθα, πόθεν ἂν εἰκότως χαλεπόν τι προσδοκήσαιμεν; καὶ γὰρ δὴ κατὰ γῆν μὲν τίς ἄν, ὑμῶν φίλων ὄντων, ἱκανὸς γένοιτο ἡμᾶς λυπῆσαι; κατὰ θάλατταν γε μὴν τίς ἂν ὑμᾶς βλάψαι τι, ἡμῶν ὑμῖν ἐπιτηδείων ὄντων; Ἀλλὰ μέντοι πόλεμοι 15 ἀεί ποτε γίγνονται, καὶ ὅτι καταλύονται, πάντες ἐπιστάμεθα, καὶ ὅτι ἡμεῖς, ἂν μὴ νῦν, ἀλλ' αὖθίς ποτε εἰρήνης ἐπιθυμήσομεν. τί οὖν δεῖ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀναμένειν, ἕως ἂν ὑπὸ πλήθους κακῶν ἀπείπωμεν μᾶλλον, ἢ οὐχ ὡς τάχιστα, πρίν τι ἀνήκεστον (κακὸν) γενέσθαι, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι; Ἀλλὰ μὴν οὐδ' 16 ἐκείνους ἔγωγε ἐπαινῶ, οἵτινες, ἀγωνισταὶ γενόμενοι,

τί μήν ἐστιν; εὔδηλον] Seiunxi male copulata verba. Sequitur εὔκολον in Codice E.

ὅτι (εἰ) τῶν] Delendum εἰ vidit iam L. et Steph.

ἢ ὑμῖν] Ante has voces excidisse μᾶλλον, saltem intelligendum esse, monuit Morus, locum hunc interpretatus: quosdam socios facere, quae non tam vobis grata, quam nobis molesta sunt. Leoncl. emendabat ἡμῖν οὐδὲ ὑμῖν ἀρεστά. Fr. Portus delendum censebat postremum hoc orationis membrum. Sequentia mihi quoque, ut Weiskio, et lacunosa et obscura esse videntur.

15. ἀλλὰ μέντοι] Morus cum Leonclav. emendat ἀλλὰ μὴν ὅτι. Victorii liber μέντοι ὅτι μὲν teste Goellero ad Dionysii Halic. de composit. verb. p. 12., qui μέντοι delendum censet. Deinceps ὅτι μὲν Steph. cum B. C. D. E. sed A. ὅτι μὲν omisit. Quid si suspicer Ἀλλὰ μέντοι π. ἀεί ποτε γίγνονται καὶ καταλύονται, καὶ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι καὶ ἡμεῖς?

ἢ οὐχ ὡς τάχιστα] Thucydides II, 62. εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν μᾶλλον ἢ οὐχ ὀλιγωρῆσαι. III, 36. πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. Imitatus est Dionysius Hal. VI, 81. X, 28. XI, 34., quae loca annotavit Dukerus Xenophontis immemor.

ἀνήκεστον κακὸν] Codices B. C. D. E. vocem posteriorem omittunt. Deinceps γίγνεσθαι malim.

καὶ νενικηκότες ἤδη πολλάκις, καὶ δόξαν ἔχοντες, οὕτω φιλονεικοῦσιν, ὥστε οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν ἡττηθέντες τὴν ἄσκησιν καταλύσωσιν· οὐδέ γε τῶν κυβευτῶν οἵτινες αὖ, ἐὰν ἕν τι ἐπιτύχωσι, περὶ διπλασίων κυβεύουσιν· ὁρῶ γὰρ καὶ τῶν τοιούτων τοὺς
17 πλείους ἀπόρους παντάπασι γιγνομένους. Ἃ χρὴ καὶ ἡμᾶς ὁρῶντας εἰς μὲν τοιοῦτον ἀγῶνα μηδέποτε καταστῆναι, ὥστε πάντα λαβεῖν ἢ πάντ' ἀποβαλεῖν· ἕως δὲ καὶ ἐῤῥώμεθα καὶ εὐτυχοῦμεν, φίλους ἀλλήλοις γενέσθαι. οὕτω γὰρ ἡμεῖς τ' ἂν δι' ὑμᾶς καὶ ὑμεῖς δι' ἡμᾶς ἔτι μείζους ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀναστρεφοίμεθα.

18 Δοξάντων δὲ τούτων καλῶς εἰπεῖν, ἐψηφίσαντο καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, δέχεσθαι τὴν εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τούς τε ἁρμοστὰς ἐκ τῶν πόλεων ἐξάγειν, τά τε στρατόπεδα διαλύειν καὶ τὰ ναυτικὰ καὶ τὰ πεζικά, τάς τε πόλεις αὐτονόμους ἐᾶν. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιοίη, τὸν μὲν βουλόμενον βοηθεῖν ταῖς ἀδικουμέναις πόλεσι· τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ μὴ εἶναι ἔνορκον, συμμαχεῖν τοῖς
19 ἀδικουμένοις. Ἐπὶ τούτοις ὤμοσαν Λακεδαιμόνιοι μὲν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι κατὰ πόλεις ἕκαστοι. ἀπογραψάμενοι δ' ἐν ταῖς ὀμωμοκυίαις πόλεσι καὶ οἱ Θηβαῖοι, προσελθόντες πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ οἱ πρέσβεις αὐτῶν ἐκέλευον μετα-

16. τὴν ἄσκησιν] Morus ἄθλησιν legere volebat, aut de actione certandi interpretari vulgatam lectionem. Est professio athletarum. Ita dicitur ἄσκησις in Memorab. II', 14, 3., ubi vide notas. Ita ἀσκητὴς ibidem dicitur III, 7, 7.

οὐδέ γε τῶν κυβευτῶν οἵτινες αὖ] Dictum videtur pro οὐδέ γ' αὖ τ. κ. οἵτινες.

ἀποτύχωσι] Margo Leoncl. ἐπιτύχωσι, quod recepi.

17. ἐῤῥώμεθα] Copula καὶ ante verbum accessit e B. C. D. E.

18. ἔνορκον] Sic recte Stephan. pro vulgato εὔορκον, secutus Philelphi versionem, quam probaverat etiam Fr. Portus.

19. ὤμοσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι] Articulum οἱ solus A. habet: igitur omisi et verba cum Codice B. ordinavi.

κατὰ πόλεις] Diodorus XV, 50. διὰ τὸ πᾶσιν ἀρέσκειν κατὰ πόλιν γίνεσθαι τοὺς ὅρκους καὶ τὰς σπονδὰς de eadem re dixit.

πρέσβεις αὐτῶν] Plutarchus

γράφειν ἀντὶ Θηβαίων Βοιωτοὺς ὀμωμοκότας. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀπεκρίνατο, ὅτι μεταγράψει μὲν οὐδὲν, ὧν τὸ πρῶτον ὤμοσάν τε καὶ ἀπεγράψαντο· εἰ μέντοι μὴ βούλοιντο ἐν ταῖς σπονδαῖς εἶναι, ἐξαλείφειν ἂν ἔφη, εἰ κελεύοιεν. Οὕτω δὴ εἰρήνην τῶν ἄλλων πεποιημένων, πρὸς δὲ Θηβαίους μόνους ἀντιλογίας οὔσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὕτως εἶχον τὴν γνώμην, ὡς νῦν Θηβαίους, τὸ λεγόμενον δὴ, δεκατευθῆναι ἐλπὶς εἴη· αὐτοὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι παντελῶς ἀθύμως ἔχοντες ἀπῆλθον.

CAPUT IV.

Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τάς τε φρουρὰς ἐκ τῶν πόλεων ἀπῆγον, καὶ Ἰφικράτην καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο, καὶ ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὅρκους, τοὺς ἐν Λακεδαίμονι γενομένους, πάντα ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τούς τε ἁρμοστὰς καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπήγαγον, Κλεόμβροτον δὲ, ἔχοντα τὸ

Olymp. 102½.

Agesil. c. 28. Epaminondam nominat et rem paulo aliter narrat.

20. Οὕτω δὲ εἰρήνην] Cum Codd. C. D. E. δὴ dedi.

τὴν γνώμην] Olim τῆς γνώμης scripseram. Vide Zeunium ad Memorab. IV, 8, 7. Sed Weiske opposuit Cyrop. I, 6, 11. Anab. I, 3, 6.

[μὴ] δεκατευθῆναι] Sensus elucet ex comparato loco simili infra VI, cap. 5: ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς, τὸ πάλαι λεγόμενον, δεκατευθῆναι Θηβαίους. Scilicet cum Xerxis copiae per Graeciam divagatae multas sibi urbes adiunxissent, postea victores Graeci decreverunt hanc proditionem reliquarum civitatum ulcisci et Persarum studiosos Diis decimare. Formulam decimationis posuit Herodotus VII, 132. et Lycurgus orat. p. 193. Reisk. Ex his omnibus manifestum fit vitium vulgaris lectionis, ubi μὴ in μὲν mutabat Palmerius Exercit. pag. 74. approbante Wesselingio ad Diodorum XV, 51. Delendum censebat cum Porto Morus, in δὴ mutandum *Courier* ad Luciani Asin. p. 218.

αὐτοὶ δὲ] Ita cum Moro scripsi pro vulgato τε, quod tenent quoque Codd. 5 Paris.

1. μετὰ τοὺς ὅρκους] Male haec verba omittunt A. I. Cast. Antea ἔλαβον margo L. cum Codd. B. C. D. E.

Κλεόμβροτον] Orationem multis membris intercisam ad grammaticae regulas redigere

ἐν Φωκεῦσι στράτευμα, καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρὴ ποιεῖν, Προθόου λέξαντος, ὅτι αὐτῷ δοκοίη, διαλύσαντας τὸ στράτευμα κατὰ τοὺς ὅρκους, καὶ περιαγγείλαντας ταῖς πόλεσι, συμβαλέσθαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁπόσον βούλοιτο ἑκάστη πόλις, ἔπειτα, εἰ μή τις ἐῴη αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι, τότε πάλιν παρακαλέσαντας τοὺς συμμάχους, ὅσοι τῇ αὐτονομίᾳ βούλοιντο βοηθεῖν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἐναντιουμένους· οὕτω γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι τούς τε θεοὺς εὐμενεστάτους εἶναι, καὶ τὰς πόλεις ἥκιστ' ἂν ἄχθε-
3 σθαι. Ἡ δ' ἐκκλησία, ἀκούσασα ταῦτα, ἐκεῖνον μὲν φλυαρεῖν ἡγήσατο· ἤδη γάρ, ὡς ἔοικε, τὸ δαιμόνιον ἦγεν· ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότῳ, μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφιεῖεν τὰς πόλεις· (ὁ δὲ Κλεόμβροτος, ἐπειδὴ ἐπύθετο τὴν εἰρήνην γεγενημένην, πέμψας πρὸς τοὺς ἐφόρους, ἠρώτα, τί χρὴ ποιεῖν· οἱ δ' ἐκέλευσαν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ ἀφιεῖεν τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους.) ἐπεὶ οὖν ᾔσθετο, οὐχ ὅπως τὰς πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας, ὡς ἀντιτάττοιντο πρὸς αὐτούς, οὕτω δὴ

conatus Leonclavius ante *Κλεόμβροτον* addebat *οὐ*, deinde sect. 2. *Προθόου δὲ — ἡ δὴ ἐκκλησία* — et sect. 3. *ὁ γὰρ Κλεόμβροτος* legebat. Sed recte cum H. Stephano hyperbati excusatione Morus et ante eum Valckenaer ad Herodot. pag. 442. hunc locum defendit. Portus addi volebat *μένειν εἴσω* atque interponi post *τί χρὴ ποιεῖν*.

2. *εἰς τὸν ναὸν*] Delii an Delphici Apollinis?

3. *ἀφιεῖεν*] Male A. I. Castal. cum Codd. 5 Paris. *ἀφίοιεν*, et sic iterum deinceps. Cf. Buttmann Ausf. Gr. Gramm. I, p. 543.

ὁ δὲ Κλ.] Verba uncis inclusa delenda et ex superioribus temere repetita esse, recte vidit Valckenaer ad Herodotum p. 442., cuius crisin omisit annotare Morus. Verba haec omisit Weiske.

ὡς ἀντιτάττοιντο] Brodaeus et Leonclav. emendarunt vulgatum *ἀντετάττοντο*, quod habent Codd. 5 Paris. Philelphus hanc omnem partem orationis omisit, annotante Fr. Porto: et mihi sententia horum verborum obscura esse videtur. Ceterum, antequam Cleombrotus exercitum duceret contra Thebanos, legatos fuisse a Lacedaemoniis Thebas missos, qui easdem, quas antea, conditiones ferrent, sed asperum tulisse responsum, refert Diodor. XV, 51.

ἄγει τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. καὶ ᾗ μὲν οἱ Θηβαῖοι ἐμβάλλειν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων, καὶ ἐπὶ στενῷ τινι ἐφύλαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὀρεινὴν καὶ ἀπροσδόκητον πορευθεὶς, ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν, καὶ τὸ τεῖχος αἱρεῖ, καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει. Ταῦτα δὲ 4 ποιήσας, καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης, ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ, οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἢ τοὺς Βοιωτούς. Ἔνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες ἔλεγον· Ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς 5 Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. ἀναμνησθήσονται γάρ σου, καὶ ὅτι, εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος, οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδῄωσας, καὶ ὅτι, ὕστερον στρατεύων, ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος. εἴπερ οὖν ἢ σαυτοῦ κήδῃ, ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. Οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι, νῦν δὴ, ἔφασαν, δηλώσει ὁ ἀνὴρ, εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θη-

ἐκ τῶν Φωκέων] Pausanias IX, 13. Ἐπαμεινώνδας ἔχων τοῦ στρατοῦ μοῖραν ἀντεκάθητο ὑπὲρ τῆς Κηφισσίδος λίμνης — Κλεόμβροτος δὲ ἐπὶ Ἀμβρύσου τρέπεται τῆς Φωκέων· ἀποκτείνας δὲ Χαιρέαν, ὃς φυλάττειν διετέτακτο τὰς παρόδους, καὶ ἄλλους τοὺς σὺν αὐτῷ Θηβαίους, ὑπερέβη καὶ εἰς Λεῦκτρα ἀφικνεῖται τὰ Βοιώτια.

ἐπὶ στενῷ τινι] Occupaverat enim Epaminondas τὰ περὶ τὴν Κορώνειαν στενὰ, auctore Diodoro XV, 52.

ὀρεινὴν] Diodorus: διεξελθὼν τὴν παραθαλαττίαν ὁδὸν, χαλεπὴν οὖσαν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀκινδύνως· ἐν παρόδῳ δέ τινα τῶν πολισματίων χειρωσάμενος καὶ τριήρων ἐγκρατὴς ἐγένετο.

4. ἀπαντικρὺ] Codex B. ἐπαντικρὺ.

5. σου, καὶ ὅτι] Ald. Iunt. ὅτε cum Codd. A. B. C. E. Sed propter sequens ὅτι vulgatum praefero. Similem locum infra cap. 5. videbimus. Vide ad Oeconom. 2, 10.

κήδεται] favet Thebanis. Cicero Offic. I, 24. „cum Cleombrotus invidiam timens temere cum Epaminonda conflixisset.“ Sequitur is scilicet Xenophontem, qui non solum Epaminondae nomen tacuit, ut monuit Morus, sed in eo etiam studium suum in Lacedaemonios prodidit, quod induciarum haud me-

γὰρ Ἰφικράτει, εἰ αὐτὸν ἀφίει, ἢ χρήματα πέμψειν τῷ ναυτικῷ, ἢ εἰρήνην ποιήσειν, οὕτως Ἀθήνησί τε ἦν καὶ ἔπραττε περὶ εἰρήνης· ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐπὶ τοὺς ἐκκλήτους τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους, πρῶτος ἔλεξεν αὐτῶν Καλλίας ὁ δᾳδοῦχος. ἦν δὲ οὗτος οἷος μηδὲν ἧσσον ἥδεσθαι ὑφ' αὑτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλων, ἐπαινούμενος· καὶ τότε δὴ ἤρξατο ὧδέ πως·

4 Ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τὴν μὲν προξενίαν ὑμῶν οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πατρὸς πατὴρ πατρῴαν ἔχων παρεδίδου τῷ γένει. βούλομαι δὲ καὶ τοῦτο δηλῶσαι ὑμῖν, ὡς ἔχουσα ἡ πόλις διατελεῖ πρὸς ἡμᾶς. ἐκείνη μὲν γάρ, ὅταν πόλεμος ᾖ, στρατηγοὺς ἡμᾶς αἱρεῖται· ὅταν δὲ ἡσυχίας ἐπιθυμήσῃ, εἰρηνοποιοὺς ἡμᾶς ἐκπέμπει. κἀγὼ πρόσθεν δὶς ἤδη ἦλθον

stheni, in exsilium deinde missus, tandemque ad supplicium raptus. Vide de eo Ruhnken. Hist. Orat. Graec. p. 140. Ceterum Diodorus XV, 38., pacem biennio ante inter Athenienses et Lacedaemonios initam quidem, sed non bene confirmatam, omnino non commemoravit, sed sub anno 2. Olympiad. 101. generatim de pace tandem confirmata verba facit, et Callistratum atque Epaminondam tum Lacedaemone adfuisse perhibet. Utriusque altercationem refert Plutarchus Praecept. Reipubl. gerend. p. 231., sed ea ad tempora posteriora pace illa et pugna Leuctrica pertinere videtur, ut coniicere licet ex Cornelio Nepote Epamin. c. 6.

ἀφήσει] Leoncl. altera ἀφίει habet cum Codice B. ἀφείη D. E.

Ἀθήνησί τε ἦν] Morus emendabat Ἀθήνηθε παρῆν, Athenis advenerat. Sed lectionem vulgatam ita defendit Koeppen, ut Iphicrates eum dimisisse dicatur Athenas, qui vel pecuniaria auxilia sibi submitteret vel pacem adeo efficeret. Hinc missa legatione Lacedaemonem et ipse adiit. Idem vir doctus paulo antea legit: καὶ Καλλίστρατος δέ.

ἐπεὶ δὲ] Margo Leoncl. ἐπεὶ δή.

ὁ δᾳδοῦχος] Hunc Calliam non daduchum, sed μητραγύρτην Iphicrates nominare solebat, narrante Aristotele Rhetoric. III, 2. Ceterum de eo omnia sunt pervulgata, quae veteres tradiderunt. Ante πρῶτος in Codice B. αι insertum annotatur: idem deinceps ὑπ' αὐτοῦ habet.

4. οὐκ ἐγὼ μόνος] Addi volebat ἔχω Koen ad Gregor. pag. 260. Morus ex participio ἔχων retracto intelligi posse putabat. Deinceps βούλομαι δὲ δηλῶσαι καὶ τοῦτο ὑμῖν B. D. vulgo β. δὲ ὑμῖν κ. τ. δηλ. Postea ὑμῖν καὶ ἡμῖν B. C. D. E.

περὶ πολέμου καταλύσεως, καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πρεσβείαις διεπραξάμην καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν εἰρήνην· νῦν δὲ τρίτον ἥκω, καὶ ἡγοῦμαι, πολὺ δικαιότατα νῦν ἂν διαλλαγῆς τυχεῖν. Ὁρῶ γὰρ οὐκ ἄλλα μὲν ὑμῖν, 5 ἄλλα δὲ ἡμῖν δοκοῦντα, ἀλλ' ὑμᾶς τε ἀχθομένους καὶ ἡμᾶς τῇ Πλαταιέων τε καὶ Θεσπιέων ἀναιρέσει. πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς, τὰ αὐτὰ γιγνώσκοντας, φίλους μᾶλλον ἀλλήλοις ἢ πολεμίους εἶναι; καὶ σωφρόνων μὲν δήπου ἐστὶ, μηδὲ, εἰ μικρὰ τὰ διαφέροντα εἴη, πόλεμον ἀναιρεῖσθαι· εἰ δὲ δὴ καὶ ὁμογνωμονοῖμεν, οὐκ ἂν πάνυ τῶν θαυμαστῶν εἴη, μὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι; Δίκαιον 6 μὲν οὖν ἦν, μηδὲ ὅπλα ἐπιφέρειν ἀλλήλοις ἡμᾶς, ἐπεὶ λέγεται μὲν Τριπτόλεμος, ὁ ἡμέτερος πρόγονος, τὰ Δήμητρος καὶ Κόρης ἄῤῥητα ἱερὰ πρώτοις ξένοις δεῖξαι Ἡρακλεῖ τε, τῷ ὑμετέρῳ ἀρχηγέτῃ, καὶ Διοσκούροιν, τοῖν ὑμετέροιν πολίταιν, καὶ τοῦ Δήμητρος δὲ καρποῦ εἰς πρώτην τὴν Πελοπόννησον σπέρμα δωρήσασθαι. πῶς οὖν δίκαιον (ἢ) ὑμᾶς, παρ' ὧν ἐλάβετε σπέρματα, τὸν τούτων καρπόν ποτε ἐλθεῖν δῃώσοντας, ἡμᾶς τε, οἷς ἐδώκαμεν, μὴ οὐχὶ βούλε-

5. φίλους μᾶλλον ἀλλήλοις ἢ] Cum L. St. et W. ex libro B. ἀλλήλοις addidi. Deinceps vulgatum εἰ μὴ μικρὰ τὰ διαφέροντα e B. D. E. correxi, qui negationem omittunt sententiae contrariam.

6. μὲν οὖν ἦν] Verbum postremum omisit Cast. Deinceps φέρειν habet Codex C.

πρῶτος] Gramm. de Diis p. 54. emendabat πρώτοις, quod probatum etiam F. A. Wolfio recepi. Postea ἡμετέρῳ B. E. Sacra ἄῤῥητα sunt Eleusinia, quae Callias, ut δᾳδοῦχος, administrabat. Ab Heraclidis Peloponnesii et Lacedaemonii originem ducunt. Reges Spartani inprimis de Hercule, stirpis auctore, gloriabantur.

δίκαιον ἢ] Morus emendabat δίκαιον εἴη; nam prius ἢ sequi debebat alterum, quod tamen non fit. Codex E. ἢ omittit, quod interim seclusi. Argumentum a fructu cereali communicato cum reliqua Graecia ab Atheniensibus non adeo leve videbitur, si memineris, a reliquis Graeciae civitatibus quotannis frugum primitias Athenas fuisse missas, monente saepe Pythiae oraculo eas, quae curam eam omittebant, teste Isocratis Panegyrico c. 7.

δῃώσοντας] Male A. I. Cast. δῃώσαντας. Verum habent Codd. 5 Paris. ποτὲ καρπὸν Codex B. ordinat. Postea γίνεσθαι vulgatum cum B. D. mutavi.

σθαι ὡς πλείστην τούτοις ἀφθονίαν τροφῆς γενέσθαι· εἰ δὲ ἄρα ἐκ θεῶν πεπρωμένον ἐστὶ, πολέμους ἐν ἀνθρώποις γίγνεσθαι, ἡμᾶς δὴ χρὴ ἄρχεσθαι μὲν αὐτοῦ ὡς σχολαίτατα· ὅταν δὲ γένηται, καταλύεσθαι ᾗ δυνατὸν τάχιστα.

7 Μετὰ τοῦτον Αὐτοκλῆς, μάλα δοκῶν ἐπιστρεφὴς εἶναι ῥήτωρ, ὧδε ἠγόρευεν· Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὅτι μὲν, ἃ μέλλω λέγειν, οὐ πρὸς χάριν ὑμῖν ῥηθήσεται, οὐκ ἀγνοῶ· ἀλλὰ δοκεῖ μοι, οἵτινες βούλονται, ἣν ἂν ποιήσωνται φιλίαν, ταύτην ὡς πλεῖστον χρόνον διαμένειν, διδακτέον εἶναι ἀλλήλους τὰ αἴτια τῶν πολέμων. Ὑμεῖς δὲ ἀεὶ μὲν φατὲ, ὡς αὐτονόμους τὰς πόλεις χρὴ εἶναι, αὐτοὶ δὲ ἐστὲ μάλιστα ἐμποδὼν τῇ αὐτονομίᾳ. Συντίθεσθε μὲν γὰρ πρὸς τὰς συμμαχίδας πόλεις τοῦτο πρῶτον, ἀκολουθεῖν, ὅποι ἂν ὑμεῖς ἡγῆσθε. καίτοι τί τοῦτο αὐτονομίᾳ προσήκει;
8 Ποιεῖσθε δὲ πολεμίους, οὐκ ἀνακοινούμενοι τοῖς συμμάχοις, καὶ ἐπὶ τούτους ἡγεῖσθε· ὥστε πολλάκις ἐπὶ τοὺς εὐμενεστάτους ἀναγκάζονται στρατεύειν οἱ λεγόμενοι αὐτόνομοι εἶναι. Ἔτι δὲ, τὸ πάντων ἐναντιώτατον αὐτονομίᾳ, καθιστᾶτε ἔνθα μὲν δεκαρχίας, ἔνθα δὲ τριακονταρχίας· καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε, οὐχ ὅπως νομίμως ἄρχωσιν, ἀλλ᾽ ὅπως

ἡμᾶς δὴ] Male A. I. Br. Cast. δὲ cum Codd. 5 Par. Ceterum vide mihi orationem gloriationis plenam et sacerdotem decentem, qualem promiserat etiam Xenophon. Satis tamen callide orationem ita vertit, ut non diceret, frugum sacrorumque usum primum ab Atheniensibus receptum et deinde cum reliquis Peloponnesi civitatibus liberaliter communicatum fuisse, quod faciunt panegyrici oratores Attici; sed sacra ipsa frugumque usum statim cum ipso utriusque civitatis ἀρχηγέτῃ, Hercule, Dioscurisque et omni Peloponneso communicatum fuisse. Hercules autem et Dioscuri dicuntur initiati fuisse sacris Eleusiniis. Qua de re vide Heynii Comment. ad Apollodorum p. 429. et seqq.

7. τῇ αὐτονομίᾳ] Castal. τῇ αὐτῇ αὐτονομίᾳ.
ἡγῆσθε] A. I. Castal. ἡγεῖσθε cum A. B. C. E.

8. ἐπὶ τούτους] A. I. Castal. τούτοις cum A. C. E.
καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων] Articulum τῶν omisit Iunt. Cast.

ντα βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις. ὥστ' ἐοίκατε ννίσι μᾶλλον, ἢ πολιτείαις, ἡδόμενοι. Καὶ ὅτε 9 βασιλεὺς προσέταττεν αὐτονόμους τὰς πόλεις, μάλα γιγνώσκοντες ἐφαίνεσθε, ὅτι, εἰ μὴ ἐάσαιεν ηβαῖοι ἑκάστην τῶν πόλεων ἄρχειν τε ἑαυτῆς, καὶ ἂν βούληται νόμοις χρῆσθαι, οὐ ποιήσουσι κατὰ βασιλέως γράμματα· ἐπεὶ δὲ παρελάβετε τὴν Καειαν, οὐδ' αὐτοῖς Θηβαίοις ἐπετρέπετε αὐτονόμους. Δεῖ δὲ τοὺς μέλλοντας φίλους ἔσεσθαι, οὐ παρὰ ἄλλων μὲν ἀξιοῦν τῶν δικαίων τυγχάνειν, αὐτοὺς ὅπως ἂν πλεῖστα δύνωνται, πλεονεκτοῦντας εσθαι.

Ταῦτα εἰπὼν, σιωπὴν μὲν παρὰ πάντων ἐποίησεν, 10 ένους δὲ τοὺς ἀχθομένους τοῖς Λακεδαιμονίοις σε. Μετὰ τοῦτον δὲ Καλλίστρατος ἔλεξεν·

Ἀλλ' ὅπως μὲν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ένηται ἁμαρτήματα καὶ ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀφ' ὑμῶν, μὲν οὐκ ἂν ἔχειν μοι δοκῶ εἰπεῖν· οὐ μέντοι οὕτω όσκω, ὡς τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐδέποτε ἔτι χρην· ὁρῶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον ιλοῦντα· δοκοῦσι δέ μοι καὶ εὐπορώτεροι ἐνίοτε εσθαι ἄνθρωποι ἁμαρτάνοντες, ἄλλως τε καὶ ἐὰν

κατε τυραννίσι — ἡδόμενοι] ι E. τυραννεῦσαι habet. eps debebat esse ἡδομέ- Sed in Anabasi III, 5, 8. ter est: ὅμοιοι ἦσαν θαυτες. In Longi Pastor. p. ed. Villois. est: ἐῴκεσαν σαι τὸν Δάφνιν. In priore phontis loco Codices praet θαυμάζειν. Alter Longi corrigi possit, si ἐλεούlegas.

). ἐάσαιεν] Codex B. haάσοιεν. deinceps Καδμίαν. ι' αὐτοῖς] Morus cum ce- Editoribus posuit lectioαὐ τοῖς. Ego vero Castal. r. Sensus est: Vos quidem Thebanis antea irascebamini, quod civitates Boeoticas sui iuris esse pati nollent, deinde vero ipsos adeo Thebanos sui iuris esse noluistis, occupata eorum arce Cadmea dolo.

ἐπετρέπετε] Steph. cum Codd. 5 Paris. ἐπιτρέπετε habent.

10. Λακεδ. ἐποίησε] Verbum ἐποίησε delendum censebat Morus. Sequens δὲ omittunt Codd. B. C. D. καὶ substituit E.

εὐπορώτεροι] Pro ἐμπειρότεροι dictum annotavit Fr. Portus. *commodiores*, *faciliores* interpretatur Weiske. Neutra ratio placet mihi.

11 κολασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἡμεῖς. Καὶ ὑμῖν δὲ ἔγωγε ὁρῶ διὰ τὰ ἀγνωμόνως πραχθέντα ἔστιν ὅτε καὶ πολλὰ ἀντίτυπα γιγνόμενα· ὧν ἦν καὶ ἡ καταληφθεῖσα ἐν Θήβαις Καδμεία· νῦν γοῦν, ὡς ἐσπουδάσατε αὐτονόμους τὰς πόλεις γενέσθαι, πᾶσαι πάλιν, ἐπεὶ ἠδικήθησαν οἱ Θηβαῖοι, ἐπ' ἐκείνοις γεγένηνται. ὥστε πεπαιδευμένους ἡμᾶς, ὡς τὸ πλεονεκτεῖν ἀκερδές ἐστι, νῦν ἐλπίζω πάλιν μετρίους ἐν τῇ
12 πρὸς ἀλλήλους φιλίᾳ ἔσεσθαι. Ἃ δὲ βουλόμενοί τινες ἀποτρέπειν τὴν εἰρήνην διαβάλλουσιν, ὡς ἡμεῖς οὐ φιλίας δεόμενοι, ἀλλὰ φοβούμενοι, μὴ Ἀνταλκίδας ἔλθῃ ἔχων παρὰ βασιλέως χρήματα, διὰ τοῦθ' ἥκομεν· ἐνθυμήθητε, ὡς φλυαροῦσι. βασιλεὺς μὲν γὰρ δήπου ἔγραψε, πάσας τὰς ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλεις αὐτονόμους εἶναι· ἡμεῖς δὲ, ταὐτὰ ἐκείνῳ λέγοντές τε καὶ πράττοντες, τί ἂν φοβοίμεθα βασιλέα; ἢ τοῦτο οἴεταί τις, ὡς ἐκεῖνος βούλεται χρήματα ἀναλώσας ἄλλους μεγάλους ποιῆσαι μᾶλλον, ἢ ἄνευ δαπάνης, ἃ ἔγνω
13 ἄριστα εἶναι, ταῦτα ἑαυτῷ πεπρᾶχθαι; Εἶεν. τί μὴν ἥκομεν; ὅτι μενοῦν οὐκ ἀποροῦντες, γνοίητε ἄν, εἰ μὲν βούλεσθε, πρὸς τὰ κατὰ θάλατταν ἰδόντες, εἰ δὲ βούλεσθε, πρὸς τὰ κατὰ γῆν ἐν τῷ παρόντι.

11. *Καδμεία*] Codex B. iterum *Καδμία* habet.

νῦν γοῦν ὡς ἐσπουδάσατε] Morus h. l. ita vertit: saltem in praesenti, etiamsi civitatum libertati consuluistis, tamen omnes redierunt ad societatem Thebanorum iniuria adfectorum. Equidem prius aliquod orationis membrum excidisse suspicor; certe locus est lacunosus, et oratio hiulca. Weiske ita: *Nunc certe*, nisi vobis multa adversa eveniunt, hoc vobis molestum evenit: *cum studiose egeritis, ut civitates essent liberae, postquam Thebani a vobis iniuria sunt affecti, omnes rursus in potestatem eorum venerunt.*

12. *Ἃ δὲ βουλόμενοι*] Codex E. *δὴ* habet, et sequens *τὴν* B. geminat. Deinceps *πράσσοντες* B. D.

ἐκεῖνος βούλεται] E Codice B. *βούλεται* accessit, quod Stephanus desiderabat.

13. *μενοῦν οὐκ*] Ita coniunxi, suadente Moro, vulgatum *μὲν οὖν*. Sed Edd. A. I. Cast. *οὖν* omittunt cum Codd. A. E. Deinceps *θάλασσαν* B. D. E.

τί μήν; ἔστιν εὔδηλον, ὅτι (εἰ) τῶν συμμάχων τινὲς οὐκ ἀρεστὰ πράττουσιν ἡμῖν ἢ ὑμῖν ἀρεστά. Ἴσως δὲ καὶ βουλοίμεθ' ἄν, ὧν ἕνεκα περιεσώσατε ἡμᾶς, ἃ ὀρθῶς ἔγνωμεν, ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. Ἵνα δὲ καὶ τοῦ συμφόρου 14 ἔτι ἐπιμνησθῶ, εἰσὶ μὲν δήπου πασῶν τῶν πόλεων αἱ μὲν τὰ ἡμέτερα, αἱ δὲ τὰ ὑμέτερα φρονοῦσαι, καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οἱ μὲν λακωνίζουσιν, οἱ δὲ ἀττικίζουσιν. εἰ οὖν ἡμεῖς φίλοι γενοίμεθα, πόθεν ἂν εἰκότως χαλεπόν τι προσδοκήσαιμεν; καὶ γὰρ δὴ κατὰ γῆν μὲν τίς ἄν, ὑμῶν φίλων ὄντων, ἱκανὸς γένοιτο ἡμᾶς λυπῆσαι; κατὰ θάλατταν γε μὴν τίς ἂν ὑμᾶς βλάψαι τι, ἡμῶν ὑμῖν ἐπιτηδείων ὄντων; Ἀλλὰ μέντοι πόλεμοι 15 ἀεί ποτε γίγνονται, καὶ ὅτι καταλύονται, πάντες ἐπιστάμεθα, καὶ ὅτι ἡμεῖς, ἂν μὴ νῦν, ἀλλ' αὖθίς ποτε εἰρήνης ἐπιθυμήσομεν. τί οὖν δεῖ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀναμένειν, ἕως ἂν ὑπὸ πλήθους κακῶν ἀπείπωμεν μᾶλλον, ἢ οὐχ ὡς τάχιστα, πρίν τι ἀνήκεστον (κακὸν) γενέσθαι, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι; Ἀλλὰ μὴν οὐδ' 16 ἐκείνους ἔγωγε ἐπαινῶ, οἵτινες, ἀγωνισταὶ γενόμενοι,

τί μήν ἐστιν; εὔδηλον] Seiunxi male copulata verba. Sequitur εὔκολον in Codice E.

ὅτι (εἰ) τῶν] Delendum εἰ vidit iam L. et Steph.

ἢ ὑμῖν] Ante has voces excidisse μᾶλλον, saltem intelligendum esse, monuit Morus, locum hunc interpretatus: quosdam socios facere, quae non tam vobis grata, quam nobis molesta sunt. Leoncl. emendabat ἡμῖν οὐδὲ ὑμῖν ἀρεστά. Fr. Portus delendum censebat postremum hoc orationis membrum. Sequentia mihi quoque, ut Weiskio, et lacunosa et obscura esse videntur.

15. ἀλλὰ μέντοι] Morus cum Leonclav. emendat ἀλλὰ μὴν ὅτι. Victorii liber μέντοι ὅτι μὲν teste Goellero ad Dionysii Halic. de composit. verb. p. 12., qui μέντοι delendum censet. Deinceps ὅτι μὲν Steph. cum B. C. D. E. sed A. ὅτι μὲν omisit. Quid si suspicer Ἀλλὰ μέντοι π. ἀεί ποτε γίγνονται καὶ καταλύονται, καὶ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι καὶ ἡμεῖς?

ἢ οὐχ ὡς τάχιστα] Thucydides II, 62. εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν μᾶλλον ἢ οὐχ ὀλιγωρῆσαι. III, 36. πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. Imitatus est Dionysius Hal. VI, 81. X, 28. XI, 34., quae loca annotavit Dukerus Xenophontis immemor.

ἀνήκεστον κακὸν] Codices B. C. D. E. vocem posteriorem omittunt. Deinceps γίγνεσθαι malim.

καὶ νενικηκότες ἤδη πολλάκις, καὶ δόξαν ἔχοντες, οὕτω φιλονεικοῦσιν, ὥστε οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν ἡττηθέντες τὴν ἄσκησιν καταλύσωσιν· οὐδέ γε τῶν κυβευτῶν οἵτινες αὖ, ἐὰν ἕν τι ἐπιτύχωσι, περὶ διπλασίων κυβεύουσιν· ὁρῶ γὰρ καὶ τῶν τοιούτων τοὺς 17 πλείους ἀπόρους παντάπασι γιγνομένους. Ἃ χρὴ καὶ ἡμᾶς ὁρῶντας εἰς μὲν τοιοῦτον ἀγῶνα μηδέποτε καταστῆναι, ὥστε πάντα λαβεῖν ἢ πάντ' ἀποβαλεῖν· ἕως δὲ καὶ ἐῤῥώμεθα καὶ εὐτυχοῦμεν, φίλους ἀλλήλοις γενέσθαι. οὕτω γὰρ ἡμεῖς τ' ἂν δι' ὑμᾶς καὶ ὑμεῖς δι' ἡμᾶς ἔτι μείζους ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀναστρεφοίμεθα.

18 Δοξάντων δὲ τούτων καλῶς εἰπεῖν, ἐψηφίσαντο καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, δέχεσθαι τὴν εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τούς τε ἁρμοστὰς ἐκ τῶν πόλεων ἐξάγειν, τά τε στρατόπεδα διαλύειν καὶ τὰ ναυτικὰ καὶ τὰ πεζικά, τάς τε πόλεις αὐτονόμους ἐᾶν. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιοίη, τὸν μὲν βουλόμενον βοηθεῖν ταῖς ἀδικουμέναις πόλεσι· τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ μὴ εἶναι ἔνορκον, συμμαχεῖν τοῖς 19 ἀδικουμένοις. Ἐπὶ τούτοις ὤμοσαν Λακεδαιμόνιοι μὲν ὑπὲρ αὑτῶν καὶ τῶν συμμάχων, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι κατὰ πόλεις ἕκαστοι. ἀπογραψάμενοι δ' ἐν ταῖς ὀμωμοκυίαις πόλεσι καὶ οἱ Θηβαῖοι, προσελθόντες πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ οἱ πρέσβεις αὐτῶν ἐκέλευον μετα-

16. τὴν ἄσκησιν] Morus ἄθλησιν legere volebat, aut de actione certandi interpretari vulgatam lectionem. Est professio athletarum. Ita dicitur ἄσκησις in Memorab. III, 14, 3., ubi vide notas. Ita ἀσκητὴς ibidem dicitur III, 7, 7.

οὐδέ γε τῶν κυβευτῶν οἵτινες αὖ] Dictum videtur pro οὐδέ γ' αὖ τ. κ. οἵτινες.

ἀποτύχωσι] Margo Leoncl. ἐπιτύχωσι, quod recepi.

17. ἐῤῥώμεθα] Copula καὶ ante verbum accessit e B. C. D. E.

18. ἔνορκον] Sic recte Stephan. pro vulgato εὔορκον, secutus Philelphi versionem, quam probaverat etiam Fr. Portus.

19. ὤμοσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι] Articulum οἱ solus A. habet: igitur omisi et verba cum Codice B. ordinavi.

κατὰ πόλεις] Diodorus XV, 50. διὰ τὸ πᾶσιν ἀρέσκειν κατὰ πόλιν γίνεσθαι τοὺς ὅρκους καὶ τὰς σπονδὰς de eadem re dixit.

πρέσβεις αὐτῶν] Plutarchus

γράφειν ἀντὶ Θηβαίων Βοιωτοὺς ὀμωμοκότας. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀπεκρίνατο, ὅτι μεταγράψει μὲν οὐδὲν, ὧν τὸ πρῶτον ὤμοσάν τε καὶ ἀπεγράψαντο· εἰ μέντοι μὴ βούλοιντο ἐν ταῖς σπονδαῖς εἶναι, ἐξαλείφειν ἂν ἔφη, εἰ κελεύοιεν. Οὕτω δὴ εἰρήνην τῶν ἄλλων πε- 20 ποιημένων, πρὸς δὲ Θηβαίους μόνους ἀντιλογίας οὔσης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὕτως εἶχον τὴν γνώμην, ὡς νῦν Θηβαίους, τὸ λεγόμενον δή, δεκατευθῆναι ἐλπὶς εἴη· αὐτοὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι παντελῶς ἀθύμως ἔχοντες ἀπῆλθον.

CAPUT IV.

Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τάς τε φρουρὰς ἐκ 1 τῶν πόλεων ἀπῆγον, καὶ Ἰφικράτην καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο, καὶ ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὅρκους, τοὺς ἐν Λακεδαίμονι γενομένους, πάντα ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τούς τε ἁρμοστὰς καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπήγαγον, Κλεόμβροτον δὲ, ἔχοντα τὸ 2

Olymp. 102½.

Agesil. c. 28. Epaminondam nominat et rem paulo aliter narrat.

20. *Οὕτω δὲ εἰρήνην*] Cum Codd. C. D. E. *δὴ* dedi.

τὴν γνώμην] Olim *τῆς γνώμης* scripseram. Vide Zeunium ad Memorab. IV, 8, 7. Sed Weiske opposuit Cyrop. I, 6, 11. Anab. I, 3, 6.

[*μὴ*] *δεκατευθῆναι*] Sensus elucet ex comparato loco simili infra VI, cap. 5. *ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς, τὸ πάλαι λεγόμενον, δεκατευθῆναι Θηβαίους*. Scilicet cum Xerxis copiae per Graeciam divagatae multas sibi urbes adiunxissent, postea victores Graeci decreverunt hanc proditionem reliquarum civitatum ulcisci et Persarum studiosos Diis decimare. Formulam decimationis posuit Herodotus VII, 132. et Lycurgus orat. p. 193. Reisk. Ex his omnibus manifestum fit vitium vulgaris lectionis, ubi *μὴ* in *μὲν* mutabat Palmerius Exercit. pag. 74. approbante Wesselingio ad Diodorum XV, 51. Delendum censebat cum Porto Morus, in *δὴ* mutandum *Courier* ad Luciani Asin. p. 218.

αὐτοὶ δὲ] Ita cum Moro scripsi pro vulgato *τε*, quod tenent quoque Codd. 5 Paris.

1. *μετὰ τοὺς ὅρκους*] Male haec verba omittunt A. I. Cast. Antea *ἔλαβον* margo L. cum Codd. B. C. D. E.

Κλεόμβροτον] Orationem multis membris intercisam ad grammaticae regulas redigere

ἐν Φωκεῦσι στράτευμα, καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρὴ ποιεῖν, Προθόου λέξαντος, ὅτι αὐτῷ δοκοίη, διαλύσαντας τὸ στράτευμα κατὰ τοὺς ὅρκους, καὶ περιαγγείλαντας ταῖς πόλεσι, συμβαλέσθαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁπόσον βούλοιτο ἑκάστη πόλις, ἔπειτα, εἰ μή τις ἐῴη αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι, τότε πάλιν παρακαλέσαντας τοὺς συμμάχους, ὅσοι τῇ αὐτονομίᾳ βούλοιντο βοηθεῖν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἐναντιουμένους· οὕτω γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι τούς τε θεοὺς εὐμενεστάτους εἶναι, καὶ τὰς πόλεις ἥκιστ' ἂν ἄχθεσθαι. 3 Ἡ δ' ἐκκλησία, ἀκούσασα ταῦτα, ἐκεῖνον μὲν φλυαρεῖν ἡγήσατο· ἤδη γάρ, ὡς ἔοικε, τὸ δαιμόνιον ἦγεν· ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότῳ, μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφιεῖεν τὰς πόλεις· (ὁ δὲ Κλεόμβροτος, ἐπειδὴ ἐπύθετο τὴν εἰρήνην γεγενημένην, πέμψας πρὸς τοὺς ἐφόρους, ἠρώτα, τί χρὴ ποιεῖν· οἱ δ' ἐκέλευσαν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ ἀφιεῖεν τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους.) ἐπεὶ οὖν ᾔσθετο, οὐχ ὅπως τὰς πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας, ὡς ἀντιτάττοιντο πρὸς αὐτούς, οὕτω δὴ

conatus Leonclavius ante *Κλεόμβροτον* addebat *οὐ*, deinde sect. 2. *Προθόου δὲ — ἡ δὴ ἐκκλησία* — et sect. 3. *ὁ γὰρ Κλεόμβροτος* legebat. Sed recte cum H. Stephano hyperbati excusatione Morus et ante eum Valckenaer ad Herodot. pag. 442. hunc locum defendit. Portus addi volebat *μένειν εἴσω* atque interponi post *τί χρὴ ποιεῖν.*

2. *εἰς τὸν ναὸν*] Delii an Delphici Apollinis?

3. *ἀφιεῖεν*] Male A. I. Castal. cum Codd. 5 Paris. *ἀφίοιεν*, et sic iterum deinceps. Cf. Buttmann Ausf. Gr. Gramm. I, p. 543.

ὁ δὲ Κλ.] Verba uncis inclusa delenda et ex superioribus temere repetita esse, recte vidit Valckenaer ad Herodotum p. 442., cuius crisin omisit annotare Morus. Verba haec omisit Weiske.

ὡς ἀντιτάττοιντο] Brodaeus et Leonclav. emendarunt vulgatum *ἀντετάττοντο*, quod habent Codd. 5 Paris. Philelphus hanc omnem partem orationis omisit, annotante Fr. Porto: et mihi sententia horum verborum obscura esse videtur. Ceterum, antequam Cleombrotus exercitum duceret contra Thebanos, legatos fuisse a Lacedaemoniis Thebas missos, qui easdem, quas antea, conditiones ferrent, sed asperum tulisse responsum, refert Diodor. XV, 51.

τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. καὶ ᾗ μὲν οἱ
[..]αῖοι ἐμβάλλειν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων,
ἐπὶ στενῷ τινι ἐφύλαττον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ
[..]ῶν δὲ ὀρεινὴν καὶ ἀπροσδόκητον πορευθεὶς,
[..]νεῖται εἰς Κρεῦσιν, καὶ τὸ τεῖχος αἱρεῖ, καὶ
[..]ρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει. Ταῦτα δὲ 4
[..]σας, καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης, ἐστρατοπε-
[..]ατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. οἱ δὲ Θηβαῖοι
[..]ατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ, οὐ πολὺ
[..]ίποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους ἀλλ' ἢ τοὺς
[..]τούς. Ἔνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι
[..]ιόντες ἔλεγον· Ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς 5
[..]ίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως
[..]σχατα παθεῖν. ἀναμνησθήσονται γάρ σου, καὶ
[..]ὶς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος, οὐδὲν τῆς χώρας
Θηβαίων ἐδῄωσας, καὶ ὅτι, ὕστερον στρατεύων,
[..]ρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Ἀγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλον-
διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος. εἴπερ οὖν ἢ σαυτοῦ κήδῃ,
[..]ς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄνδρας.
[..]ὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον· οἱ δ' ἐναντίοι, νῦν δὴ,
[..]αν, δηλώσει ὁ ἀνὴρ, εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θη-

[..]ῶν Φωκέων] Pausanias IX, Ἐπαμεινώνδας ἔχων τοῦ [..]οῦ μοῖραν ἀντεκάθητο τῆς Κηφισσίδος λίμνης — [..]βροτος δὲ ἐπὶ Ἀμβρύσου [..]ται τῆς Φωκέων· ἀποκτεί-[..]ὲ Χαιρέαν, ὃς φυλάττειν [..]ακτο τὰς παρόδους, καὶ [..]ς τοὺς σὺν αὐτῷ Θηβαίους, [..]βη καὶ εἰς Λεῦκτρα ἀφικνεῖ-[..] Βοιώτια.

[..]στενῷ τινι] Occupaverat Epaminondas τὰ περὶ τὴν [..]ιαν στενὰ, auctore Dio-XV, 52.

[..]νὴν] Diodorus: διεξελθὼν [..]αραθαλαττίαν ὁδὸν, χαλε-[..]αν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Βοιω-[..]ινδύνως· ἐν παρόδῳ δὲ [..]ῶν πολισματίων χειρωσά-μενος καὶ τριήρων ἐγκρατὴς ἐγένετο.

4. ἀπαντικρὺ] Codex B. ἐπαντικρὺ.

5. σου, καὶ ὅτι] Ald. Iunt. ὅτε cum Codd. A. B. C. E. Sed propter sequens ὅτι vulgatum praefero. Similem locum infra cap. 5. videbimus. Vide ad Oeconom. 2, 10.

κήδεται] favet Thebanis. Cicero Offic. I, 24. „cum Cleombrotus invidiam timens temere cum Epaminonda conflixisset.“ Sequitur is scilicet Xenophontem, qui non solum Epaminondae nomen tacuit, ut monuit Morus, sed in eo etiam studium suum in Lacedaemonios prodidit, quod induciarum haud me-

6 βαίων, ὥσπερ λέγεται. Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν. τῶν δ' αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὡς, εἰ μὴ μάχοιντο, ἀποστήσοιντο μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο· εἰ δὲ μὴ ἕξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τἀπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι· ἅτε δὴ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν ἐλογίζοντο, κρεῖσσον εἶναι 7 μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. Πρὸς δὲ τούτοις παρεθάῤῥυνε μέν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος, ὡς δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ἡττηθῆναι, ἔνθα τὸ τῶν παρθένων ἦν μνῆμα, αἳ λέγονται, διὰ τὸ βιασθῆναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τινῶν, ἀποκτεῖναι ἑαυτάς. καὶ ἐκόσμησαν δὴ τοῦτο τὸ μνῆμα οἱ Θηβαῖοι πρὸ τῆς μάχης. ἀπηγγέλλετο δὲ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὡς οἵ τε νεῷ πάντες αὐτόματοι ἀνεῴ-

minerit, quas suadente Iasone fecerat cum Thebanis. Post illas inducias reversus Cleombrotus occurrit exercitui, quem Archidamus adducebat; qui, nihil curans induciarum iusiurandum, confligere statuit cum Thebanis. Thebanorum copias enumerans posuit Diodor. 6000, quibus demum Iason adiunxerat pedites 1500, equites 500. Xenophontem contra Palmerium defendere conati sunt Dodwell Annal. Xenoph. p. 277. et Wesseling ad Diodor. II, p. 46.

6. ταῦτα ἀκούων] A. I. Br. Castal. τοιαῦτα cum Codd. A. C. E.

οἱ προεστῶτες] Multo accuratius deliberationem Boeotarcharum enarrat Diodorus XV, 53. et Pausanias IX, 13. Sed haec deliberatio fuit ante foedus cum Cleombroto ictum, quod tacuit Xenophon.

ἅτε δὴ] Margo Leonclav. ἅτε δὲ consentiente Stephano.

7. χρησμὸς ὁ λεγόμενος] Leandrias exsul Spartiates in exercitu Thebanorum publicavit hoc παλαιὸν λόγιον τοῖς Σπαρτιάταις, quo monebantur cavere τὸ Λευκτρικὸν μήνιμα, ut habent Diodorus et Plutarchus in Pelopida. Confirmabant hoc iudicium augures et sacerdotes indigenae. Cf. Diodorus XV, c. 54.

παρθένων] Scedasi et Leuctri filias appellat Diodorus; nomina posuit Pausan. IX, 13. Aliter Plutarchus.

οἵ τε νεῴ πάντες] Diodorus ita: ὅτι τὰ κατὰ τὸν νεὼν τοῦ Ἡρακλέους ὅπλα παραδόξως ἀφανῆ γέγονε, καὶ λόγος ἐν ταῖς Θήβαις διαδέδοται ὡς τῶν ἡρώων τῶν ἀρχαίων ἀνειληφότων αὐτὰ καὶ βοηθεῖν τοῖς Βοιωτοῖς ἀπεληλυθότων. Addit alia signa, ex oraculo Trophonii allata, quae quidem omnia ex Callisthene sumta esse recte arguit Wesseling ex Cicerone de Divin. I,

γοντο, αἵ τε ἱέρειαι λέγοιεν, ὡς νίκην οἱ θεοὶ φαίνοιεν. ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ὡς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἐξωρμημένου. οἱ μὲν δή τινες λέγουσιν, ὡς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων. Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην τοῖς 8 μὲν Λακεδαιμονίοις πάντα τἀναντία ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦτο. ἦν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βουλὴ περὶ τῆς μάχης· ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων, καὶ τὸν οἶνον παροξῦναί τι αὐτοὺς ἐλέγετο. Ἐπεὶ δὲ ὡπλίζοντο ἑκάτεροι, καὶ πρόδηλον ἤδη ἦν, ὅτι ἡ μάχη ἔσοιτο, 9 πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὡρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευακότων, καὶ σκευοφόρων τινῶν, καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιϊόντες κύκλῳ οἵ τε μετὰ τοῦ Ἱέρωνος μισθοφόροι καὶ οἱ τῶν Φωκέων πελτασταὶ, καὶ τῶν ἱππέων Ἡρακλειῶται καὶ Φλιάσιοι, ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιοῦσιν, ἐπέστρεψάν τε αὐτοὺς καὶ κατεδίωξαν

34., ubi tamen est: arma, quae fixa in parietibus fuerant, ea sunt humi reperta. Eadem habet Polyaenus II, 2, 8. et Epaminondae tribuit prudentiae. Aliud Epaminondae eodem tempore excogitatum stratagema, ab aliis omissum scriptoribus, posuit Idem II, 2, 12., ubi copias Lacedaemoniorum ait fuisse 40,000. De armis, noctu ex templis subtractis, narrat etiam Frontinus I, 11, 16.

- τεχνάσματα] Ita tradit Diodorus ex Callisthene. Cf. Valckenaer ad Herodot. p. 636.

8. μάχην πάντα τἀναντία τοῖς Λακεδαιμονίοις] Hunc ordinem verborum cum Codd. B. C. D. E. mutavi, sed C. D. μὲν omittunt. Iam olim Leoncl. et St. τοῖς μὲν Λακεδ. ediderunt, sed orationem non mutarunt.

ἐλέγετο] Margo Leonclav. ἔλεγον cum B. D. E. Codex C. ἐλέγετο αὐτούς.

9. πρόδηλον ἦν] Leonclav. Steph. πρόδηλον ἤδη ἦν cum Codd. B. D.

Βοιωτίου] A. I. Bryl. Castal. Βοιωτείου cum A. C. D. E. ἡ ante μάχη omittunt B. D.

οὐ βουλομένων μάχεσθαι] Permisso abitu iis, qui pugnare nollent, Thespienses ex Thebano exercitu abierunt, auctore Polyaeno II, 2, 2. consentiente Pausania l. c.

Ἱέρωνος] An idem, de quo Plutarchus de Pythiae Oraculis p. 563. ed. Reisk.: τοῦ Ἱέρωνος μὲν τοῦ Σπαρτιάτου πρὸ τῆς ἐν Λεύκτροις αὐτῷ γενομένης τελευτῆς ἐξέπεσον οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἀνδριάντος?

πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν· ὥστε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε καὶ ἀθροώτερον ἢ πρόσθεν τὸ
10 τῶν Βοιωτῶν στράτευμα. Ἔπειτα δὲ, ἅτε καὶ πεδίου ὄντος τοῦ μεταξὺ, προετάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἱππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἑαυτῶν. ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππικὸν μεμελετηκὸς, διά τε τὸν πρὸς Ὀρχομενίους πόλεμον καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιέας· τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονη-
11 ρότατον ἦν τὸ ἱππικόν. Ἔτρεφον μὲν γὰρ τοὺς ἵππους οἱ πλουσιώτατοι. ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἧκεν ὁ συντεταγμένος· λαβὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὅπλα, ὁποῖα δοίη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐστρατεύετο· τῶν δ' αὖ στρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι
12 καὶ ἥκιστα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν. Τοιοῦτον μὲν οὖν τὸ ἱππικὸν ἑκατέρων ἦν. τῆς δὲ φάλαγγος τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς τρεῖς τὴν ἐνωμο-

ἀθροώτερον] confertius quidem, sed impedimento potius ad victoriam. Nimis favet X. Lacedaemoniis.

10. κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον] An unquam aliter factum Spartae? Deinde aderant equites Heracleotae et Phliasii.

11. ὁ συντεταγμένος] quem ordo requirebat. Cf. ad V, 2, 21.
δοίη αὐτῷ] Ex superioribus repetit Morus ὁ πλούσιος. Equidem malim ὁποῖα ἂν δοθῇ αὐτῷ. Ceterum in omni fere Graecia ἱπποτροφεῖν divites atque opulenti soli poterant; ab his equi praebebantur exercitui nec apti nec exercitati ad pugnam; de quo conqueritur Xenophon in libro de Magistro equitum.

12. εἰς τρεῖς] Ita recte emendavit Stephanus. Reliquae Edd. τρὶς absque εἰς. Solus verum habet A. ἀνωμοτίαν B. ἀνάγειν B. C. habent. Scilicet mora habuit quatuor λόχους; singuli λόχοι componuntur πεντηκοστύσι octo; hae vero ἐνωμοτίαις sedecim; ita, ut lochorum quisque quatuor enomotiis constet: quod si per lochos ordinatur acies, et enomotiae collocantur ita, ut profunditas earum ternos milites contineat, efficitur, ut profunditas singulorum lochorum fiat in duodenos milites. Cf. Xenoph. de Laced. rep. 11. Nescio, an ita voluerit h. l. interpretari Morus. Ita vero ille ad h. l.: Enomotiae singulae ita incedunt instructae, ut in quolibet ordine tres sint milites (drey und drey neben einander in einem Gliede); itaque ad summum duodecim ordines eiusmodi deinceps incedunt. Laudat etiam simillimum Thucydidis locum V, 66. 67. 68. Verbum συμβαίνειν de collectione numerorum in summam dicitur

ἄγειν· τοῦτο δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ [δ]ώδεκα τὸ βάθος. οἱ δὲ Θηβαῖοι οὐκ ἔλαττον ἢ [π]εντήκοντα ἀσπίδων συνεστραμμένοι ἦσαν, λογι[ζόμε]νοι, ὡς, εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο εὐχείρωτον ἔσοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ 13 [Κλεό]μβροτος πρὸς τοὺς πολεμίους, πρῶτον μὲν, πρὶν

[...]a Xenophontis apponam: [...]ὲ τούτων τῶν μορῶν διὰ [...]γγήσεως καθίστανται, τοτὲ [ε]ἰς ἐνωμοτίας, τοτὲ δὲ εἰς [...], τοτὲ δὲ εἰς ἕξ. Quae [...]m plane non habent rei [...]a. Sed praeclare ver[...]ques *de la Luzerne. Ces [...]ons se mettent en bataille [...]nt l'ordre qu' elles reçoi- Quelquefois chaque éno[...]ne fait qu'une file, [...]uefois elle est sur trois quelquefois sur six.* Sen[...] scilicet is sequitur, quem [...] graeca nullo modo admit[...] quae ita ex h. l. ordinanda καθίστανται εἰς ἐνωμοτίας, [τοτὲ] μὲν εἰς τρεῖς, τοτὲ δὲ εἰς [ἕξ]. vide ibi annotata. Ce[...] annotavit Gallus, pruden[...]us rei militaris, Thucydi[d. V], 68. contra asserere, eno[...]m unamquamque in quater[...] milites fuisse collocatam in (*Formée sur quatre files; [...]yant quatre hommes de [...]au premier rang.*)

[συνε]στραμμένοι] Codex D. [...]μένοι habet. Morus συν[...]μένων legendum esse pu[...]γ. dubius tamen; et pro [...]tia sua vir aequalis doctri[...]raretur, ut locum intelli- Equidem nihil muto. Ut [...]νία significat Lacedaemo[...]m peditatum, ita ἀσπίδες [...]anorum peditatum notat. [...] profunditas duodenos, [...] vero quinquagenos mili[...] continebat. De illo βάθος [...]t; quod cum non satis es[...] densum ad Thebanorum peditatum, de hoc συνεστραμμένοι dixit, ut densitatem significaret. Contrarium infra VI, 5, 19. dicit: ἐκτείνειν τὸ στράτευμα ἐπ' ἐννέα ἢ δέκα ἀσπίδων. Sermo ibidem est de ὁπλιτικῷ. Diodorus etiam in exercitus parte ea, quam Epaminondas ducebat, τὴν πυκνότητα τῆς τάξεως momentum fecisse ad victoriam affirmat c. 55. Ceterum aciem ipsam neuter satis dilucide exposuit, accuratius tamen Diodorus. In dextro cornu fuisse Cleombrotum, manifesto arguitur ex Nostri loco §. 14. Igitur Epaminondas fuit in sinistro exercitus Thebani; in cornu enim fuisse eum, Diodorus narrat. Sinistri igitur cornu aciem densissimam fecerat Epaminondas, eoque vicerat primus. Ita plane Plutarchus Quaest. Rom. p. 139. ed. Reisk. Θηβαῖοι τῷ εὐωνύμῳ κέρατι τρεψάμενοι καὶ κρατήσαντες ἐν Λεύκτροις διετέλεσαν ἐν πάσαις ταῖς μάχαις τῷ ἀριστερῷ τὴν ἡγεμονίαν ἀποδιδόντες. Sed accuratius ordinem aciei describit in Pelopida c. 23., ubi dextrum Lacedaemoniorum cornu turbatum et primum victum fuisse annotat. Cum victoria diu dubia esset, Epaminondas a suis petiit: ἓν βῆμα χαρίσασθέ μοι; atque ita uno gressu provecti vicerunt Thebani, narrante Polyaeno II, 2, 4. Idem addit, Lacedaemonios in ea pugna tibicines non adhibuisse contra morem. Vide eum I, 10.

καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτοῦ στράτευμα, ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ οἱ ἱππεῖς συνεβεβλήκεσαν, καὶ ταχὺ ἥττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων· φεύγοντες δὲ ἐνεπεπτώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὁπλίταις, ἔτι δὲ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι. ὅμως δὲ, ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίῳ γνοίη τὶς ἄν· οὐ γὰρ ἂν ἠδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι, καὶ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ πρὸ αὐτοῦ μαχόμενοι 14 ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ. Ἐπεὶ μέντοι ἀπέθανε Δείνων τε ὁ πολέμαρχος καὶ Σφοδρίας τῶν περὶ δημοσίαν, καὶ Κλεώνυμος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ μὲν

13. καὶ δὴ οἱ ἱππεῖς] Morus emendat ἤδη οἱ ἱππεῖς, temere. καὶ δὴ καὶ B. D.

ἐνεπεπτώκεσαν] In margine St. et Leonclav. cum Codice B. ἀνεπεπτ., i. e. redierunt ad suos, ut ibi securi essent. Mihi quidem non probatur ea lectio.

ἔτι δὲ] In St. L. W. ἔτι καὶ. H. Stephanus malebat ἔτι δὲ καὶ.

τεκμηρίῳ] Quod minus valere, patet eo, quod tradit Pausanias IX, 13.

ζῶντα ἀπενεγκεῖν] Diodorus: τοῦ μὲν σώματος ἐγκρατεῖς ἐγένοντο. Ceterum solum Cleombrotum occisum fuisse, etiam Diodorus tradit; quid igitur factum Archidamo, quem in altero cornu collocaverat? Ita enim ille: τοῦ δὲ παραγγέλλοντος ἡγεμόνος τετελευτηκότος, ἐγένετο παντελὴς τροπή. Hoc argumento etiam usus Wesselingius Diodorum erroris convincere conatur, qui Archidamum Agesilai filium cum altero exercitu adduxit ad proelium, de quo tacet Xenophon. Sed argumento illi equidem non adeo confido. Alter dux superesse poterat, sed is neque imperium habuit tum, nec potuit rem restituere.

οἱ πρὸ αὐτοῦ μαχόμενοι] Articulum omittunt A. I. Cast. cum Codd. A. C. E. Victoriam ancipitem fuisse, dum Cleombrotus esset in vita et multi eum propugnarent, consentit Diodorus XV, 55. Thebanos, in palaestra quippe magis exercitatos, vicisse maxime ὠθισμοῖς καὶ περιτροπαῖς, Plutarchus auctor est Sympos. Quaest. II, 5. Idem antea Lysander, victus a Thebano Charone, affirmavit, auctore Plutarcho Apophthegm. Laconic. p. 870.

14. Σφοδρίας] De patre hoc Cleonymi et filio supra V, 4, 25., ubi causa amoris Cleonymi in Archidamum exponitur. Verba τῶν περὶ δημοσίαν Plutarchus, qui locum Xenophontis V, 4, 25. exscripsit in Agesilao cap. 25., ita expressit: ἦν γὰρ ὁ Σφοδρίας ἐκ τῶν διαφόρων τοῦ Ἀγησιλάου, ubi pessime interpres: *ex adversariis Agesilai.* Qui sint οἱ περὶ δημοσίαν, post Leonclavium ad h. l. bene exposuit Morus supra ad IV, 5, 8.

Κλεώνυμος] Plutarchus Agesil. 28. Κλεώνυμον τὸν Σφοδρίου τὸν καλὸν, τρὶς πεσόντα πρὸ τοῦ βασιλέως, καὶ τοσαυτάκις ἐξαναστάντα.

οἱ μὲν ἵπποι] Leoncl. et St.

ι, καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλούμενοι
ι ἄλλοι, ὑπὸ τοῦ ὄχλου ὠθούμενοι, ἀνεχώρουν,
ὶ τοῦ εὐωνύμου ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς
ν τὸ δεξιὸν ὠθούμενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ,
ῶν τεθνεώτων, καὶ ἡσσημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν
ον, ἣ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἔτυχεν οὖσα αὐτοῖς,
ο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν, ἔνθεν ὥρμηντο. ἦν
ι οὐ πάνυ ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίῳ μᾶλλον
στρατόπεδον. Ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μέν τινες τῶν
δαιμονίων, οἳ, ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγού-
, τό τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἱστάναι
πολεμίους, τούς τε νεκροὺς μὴ ὑποσπόνδους, ἀλλὰ
ιάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι· οἱ δὲ πολέμαρχοι, 15
τες μὲν τῶν συμπάντων Λακεδαιμονίων τεθνεῶ-
ἐγγὺς χιλίους, ὁρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν,

ant ἱππεῖς. Sed Morus ita
ndam, non corrigendam
enset lectionem vulgatam.
gravius aliquod ulcus la-
idetur in verbis μὲν ἱπ-
Oratio etiam, ipsa hiulca
ara, vitium prodit. Igno-
enim initium apodoseos,
sine dubio exorditur a
οἵ τε ἄλλοι, et sic dein-
agendum erit: οἵ τε τοῦ
ιου ὄντες.
ρορεῖς] Cragius de Rep.
IV, 4. censet, legatum
rcho additum dici συμ-
Auctoritatem ignoro;
terpretatio illa colligitur
.

. Σπαρτιατῶν] Spartanos
Spartanos, Lacedaemonios
Helotes et alios, qui La-
a habitant et Spartanos
tur, et in militia a Spar-
differunt, ut pars a parte,
i, videtur Moro ad h. l.
socratis Panegyric. p. 74.
secund. Contra Valcke-
gregie docuit ad Herodot.
p. 696., Lacedaemonios et Laconicos esse, qui alias περίοικοι dicuntur, nec iis nominibus comprehendi Helotes. Sunt igitur Lacedaemonii h. l. cives urbium περιοικίδων, quae imperio metropoleos Spartae parent. Observationem Valckenarii neglexisse videtur Morus, etsi eam laudavit in Indice. Numerum Lacedaemoniorum occisorum Diodorus posuit 4000; Boeotorum 300. Contra Pausanias IX, 3. Lacedaemonios numerat plus quam 1000, Thebanos 47. Plutarchus Ages. c. 28. numerat 1000 Lacedaemonios, Spartiatarum numerum non dat. Is ibi Xenophontem secutus fuisse videtur. Iterum in Apophthegm. p. 730. dicitur Epaminondas mortuorum receptionem non simul universis, sed singulatim urbibus permisisse; quod idem tradit Pausanias IX, 13.; atque ita numerum Lacedaemoniorum maiorem 1000 deprehensum fuisse patet. Dionys. Halic. Archaeol. II, 17.

ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων, τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι, ἔστι δὲ οὓς αὐτῶν οὐδὲ ἀχθομένους τῷ γεγενημένῳ, συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιριωτάτους ἐβουλεύοντο, τί χρὴ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

16 Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα

Spartanos caesos fuisse tradit 1700. Sed is hunc Xenophontis locum obiter inspexisse, atque inde numerum falsum dedisse videtur; uti suspicatus est etiam Zeune ad Xenophontis Agesil. p. 302. Diodori rationem veriorem esse, cum Meursio de Regno Lacedaemon. c. 18. inde arguit Wesseling ad Diodorum p. 47., quod Xenophon in Agesilao cap. 2, §. 24. habet: καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν οὐ μειόνων ἀπολωλότων ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ ἢ λειπομένων. Numerum autem Spartanorum fuisse ad 8000 ferme, dicit Demaratus apud Herodotum VII, 234. Cf. Plutarchi Lyc. c. 8. Isocratis Paneg. c. 100. Verum ex hac ratione conficitur numerus Spartiatarum occisorum 4000; quibus addere deinde oportebit numerum perioecorum occisorum, qui multo maior esse debebat. Ita denique, sive Diodorum velis Lacedaemoniorum nomine Spartanos et Lacedaemonios simul comprehendisse, quae quidem mihi maxime probabilis esse videtur opinio, sive Spartanos solos designasse, multo maior inde numeri differentia consequitur, quam putabat Wesselingius. Deinde dubitari etiam potest, num verba Xenophontis in Agesilao ἢ λειπομένων sint intelligenda de numero universo Spartiatarum, an de illis tantum, qui e pugna Leuctrica superfuerunt. Denique vix fieri potest, ut Diodorus in concordiam redigatur cum Xenophonte, cum Diodorus multo maiorem Lacedaemoniorum exercitum ad pugnam illam adductam exhibuerit, quam Xenophon, Archidamum scil. cum exercitu altero a Lacedaemoniis submissum Cleombroto affirmans. Aliam rationem ingressus est Zeunius ad Agesilaum p. 302. sed is multo minus verum attigisse videtur. Ceterum inter pugnam Leuctricam et pacem, Lacedaemone firmatam, intercessere tantum dies 20. Die enim 14. mensis Scirophorionis foedus fuit pactum; et die quinto Hecatombaeonis pugna Leuctrica accidit, annotante Plutarcho Ages. c. 28.

αἰσθανόμενοι] Vulgatum αἰσθόμενοι cum St. Leoncl. et Codd. B. C. D. E. correxi. Sequens κήρυκα omittit C.

ὧν τὸ πάθος ἀφικνεῖται, γυμνοπαιδιῶν τε οὐσῶν τελευταίας, καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὄντος· ἔφοροι ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μέν, ὥσπερ οἶμαι, ἀνάγκη· τὸν μέντοι χορὸν οὐκ ἐξήγαγον, διαγωνίσασθαι εἴων. καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἑκάστου τῶν τεθνεώτων ἀπέδοσαν· εἶπον δὲ ταῖς γυναιξί, μὴ ποιεῖν κραυγήν, ἀλλὰ τὸ πάθος φέρειν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἦν ὁρᾶν, ὧν τεθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς φανερῷ ἀναστρεφομένους· ὧν δὲ ζῶντες ἠγγέλησαν, ὀλίγους ἂν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς ταπεινοὺς περιϊόντας.

ι. γυμνοπαιδιῶν] Codd. γυμνοποδιῶν, E. δὲ οὐ-

ῶν τῆς τελευταίας] Cum ...ro ad Lucianum de Sal... 12. Morus emendabat ... Diem ultimum ludorum ...pressit, ut reliqua omnia loci, Plutarchus Agesil. Tempestate calidissima hos ludos actos, constat ...tone de Legibus I, p. 22. ...ip. Mensem Hecatom...m colligimus ex loco Plu... supra allato; qui primus ...ttici mensis incidit fere ...stitium aestivum. Dura... colligas ex Athenaei XI,

...ν] in theatro; ideo de... ἐξήγαγον. Theatrum no... Plutarch. Contra Pausa... I, pag. 233. locum illum ubi ephebi in γυμνο...αῖς choros Apollini a... χορὸν dictum fuisse re...

...ὸς τοὺς οἰκείους] Plutar...c. ἀλλὰ κατ' οἰκίαν τῶν ...των τοῖς προσήκουσι τὰ ...α πέμψαντες. Unde su... aliquis possit, Plutar... πρὸς τὰς οἰκίας olim in h. l. legisse scriptum. Quam lectionem firmare videtur, quod sequitur de mandatis datis ad mulieres domi sedentes. Quodsi vero quis existimet, verbum προσήκουσι in Plutarcho exprimere Xenophonteum οἰκείους, is fallitur; ipse enim Xenophon paulo post οἱ προσήκοντες posuit, ubi male Cast. προσιόντες edidit. Factum hoc putem praecipue propter sacri ludi religionem et hospites multos, quos adfuisse addit Plutarchus; hospites vero multos solitos fuisse spectare ludos istos, cognosces ex Memorab. I, 2, 61.

ὑστεραίᾳ] Plutarchus ἅμα δ' ἡμέρᾳ. Inde suspicio oritur, usque in noctem ludos hos actos fuisse. Ceterum ex h. l. error grammaticorum veterum conspicitur, qui, falsa gymnopaediarum etymologia inducti, crediderunt, choros tantum puerorum nudorum ductos fuisse Apollini. Loca eorum posuit Ruhnken ad Timaeum p. 73. Ceterum Codd. 5 δ' ὑστεραίᾳ. solus B. ἐτέθνεσαν habet.

λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς] Plutarchus: λιπαροὶ τὰ πρόσωπα, φρονήματος μεστοὶ καὶ γήθους.

17 Ἐκ δὲ τούτου φρουρὰν μὲν ἔφαινον οἱ ἔφοροι ταῖν ὑπολοίποιν μόραιν, μέχρι τῶν τετταράκοντα ἀφ' ἥβης· ἐξέπεμπον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω μορῶν μέχρι τῆς αὐτῆς ἡλικίας· τὸ γὰρ πρόσθεν εἰς τοὺς Φωκέας μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἀφ' ἥβης ἐστρατεύοντο· καὶ τοὺς ἐπ' ἀρχαῖς δὲ τότε καταλειφθέντας ἀκολουθεῖν 18 ἐκέλευον. Ὁ μὲν οὖν Ἀγησίλαος ἐκ τῆς ἀσθενείας οὔπω ἴσχυεν· ἡ δὲ πόλις Ἀρχίδαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκέλευεν ἡγεῖσθαι· προθύμως δ' αὐτῷ συνεστρατεύοντο Τεγεᾶται· ἔτι γὰρ ἔζων οἱ περὶ Στάσιππον, λακωνίζοντες, καὶ οὐκ ἐλάχιστον δυνάμενοι ἐν τῇ πόλει. ἐῤῥωμένως δὲ καὶ οἱ Μαντινεῖς ἐκ τῶν κωμῶν συνεστρατεύοντο· ἀριστοκρατούμενοι γὰρ ἐτύγχανον. καὶ Κορίνθιοι δὲ, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Ἀχαιοὶ μάλα προθύμως ἠκολούθουν, καὶ ἄλλαι δὲ πόλεις ἐξέπεμπον στρατιώτας. ἐπλήρουν δὲ καὶ τριήρεις αὐτοί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ Κορίνθιοι, καὶ ἐδέοντο καὶ τῶν Σικυωνίων συμπληροῦν, ἐφ' ὧν διε-19 νοοῦντο τὸ στράτευμα διαβιβάζειν. Καὶ ὁ μὲν [δὴ] Ἀρχίδαμος ἐθύετο ἐπὶ τῇ διαβάσει.

17. ἀπὸ τῶν ἔξω μορῶν] Cast. male omisit ἀπό. Valesius ad Harpocrat. p. 124. suspicabatur, h. l. ἓξ μορῶν legendum esse; sex enim moras militum Spartanorum fuisse. Contra recte admonuit Morus, opponi τὰς ἔξω illis duabus, quae domi relictae erant praesidio urbis (ταῖν ὑπολοίποιν μόραιν). Quid? quod, si numerus morarum fuit omnino senus, non possunt ex duabus reliquis et sex aliis confici nisi octo morae; qui numerus opinioni Valesii ipsius repugnat.

ἐπ' ἀρχαῖς] Post mentionem τῶν ἔξω μορῶν credo intelligi rectores civitatum συμμάχων a Lacedaemoniis impositos.

18. Ἀρχίδαμον] Hunc cum exercitu ipsi Leuctricae pugnae adfuisse, tradit Diodorus, ut supra vidimus. Subsidia a Lacedaemoniis post Leuctricam pugnam submissa memorat etiam, sed obiter, Pausan. IX, p. 738. Ceterum ἐκέλευεν αὐτοῦ ἡγεῖσθαι habent B. C. D.

οἱ περὶ Στάσιππον] de quo cf. ad VI, 5, 6 et 7.

ἀριστοκρατούμενοι] Vide supra V, 2, 7.

καὶ ἐδέοντο] Margo Steph. L. Κορίνθιοι ἐδέοντο καὶ, omisso altero καί. B. E. καὶ Κορ. ἐδέοντο. solus A. οἱ Κορίνθιοι et τῶν Σικυωνίων habet. καὶ ante τῶν Σικ. omittit E.

τὸ στράτευμα] Articulum omisit Cast. cum vocabulo C. D.

19. ὁ μὲν δὴ] A. I. Bryl. Castal. omittunt δὴ cum A. C. E. et deinceps ἐν τῇ διαβάσει habent.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψαν εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον, καὶ ἅμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἅμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευον, λέγοντες, ὡς νῦν ἐξείη, Λακεδαιμονίους πάντων, ὧν ἐπεποιήκεσαν αὐτοὺς, τιμωρήσασθαι. Τῶν δὲ 20 Ἀθηναίων ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη. ἐπεὶ δ' ἤκουσαν τὸ γεγενημένον, ὅτι μὲν σφόδρα ἠνιάθησαν, πᾶσι δῆλον ἐγένετο· οὔτε γὰρ ἐπὶ ξενίᾳ τὸν κήρυκα ἐδέξαντο, περί τε τῆς βοηθείας οὐδὲν ἀπεκρίναντο. καὶ Ἀθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. πρὸς μέντοι Ἰάσονα, σύμμαχον ὄντα, ἔπεμπον σπουδῇ οἱ Θηβαῖοι, κελεύοντες βοηθεῖν, διαλογιζόμενοι, πῇ τὸ μέλλον ἀποβήσοιτο. Ὁ δ' εὐθὺς τριή- 21 ρεις μὲν ἐπλήρου, ὡς βοηθήσων κατὰ θάλατταν, συλλαβὼν δὲ τό τε ξενικὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππεῖς, καίπερ ἀκηρύκτῳ πολέμῳ τῶν Φωκέων χρωμένων, πεζῇ διεπορεύθη εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων πρότερον ὀφθεὶς, ἢ ἀγγελθεὶς, ὅπη πορεύοιτο. πρὶν οὖν συλλέγεσθαί τι πανταχόθεν, ἔφθανε πόῤῥω γιγνόμενος, δῆλον ποιῶν, ὅτι πολλαχοῦ τὸ τάχος μᾶλλον τῆς βίας διαπράττεται τὰ δέοντα. Ἐπεὶ δὲ 22

αὐτοὺς] A. I. Br. Castal. αὐτοῖς cum A. C. D. E. πεποιήκεσαν C. Ceterum τιμωρεῖσθαί τινά τινος similiter est in Anabas. VII, 1, 25.

20. ξενίᾳ — ἐδέξαντο] Margo L. et St. ἐκάλεσαν cum B. D. E. Male. Ita Anabas. VI, 1, 3. ἐπὶ ξενίᾳ δὲ ἐδέχοντο αὐτοὺς, ubi iam olim Hutchinson monuit, in hoc Xenophontis loco vulgatum ἐπὶ ξένια esse vitiosam scripturam. Quare rectam restitui. De ipsa re cum Xenophonte sentit Aristides in Panathen. pag. 303. sed accuratius idem in Leuctrica prima pag. 88. T. II. ὁ κῆρυξ ἦλθε — ἐστεφανωμένος — οὕτω πόῤῥω τοῦ συνησθῆναι γενομένοις, ὥστε μήτε ἐς τὸ Πρυτανεῖον καλέσαι μήτε ἄλλο μηδὲν φιλάνθρωπον ἐνδείξασθαι.

Ἰάσονα] Atqui is, si Diodoro fides, pugnae interfuit cum subsidiis.

21. θάλατταν] Codd. B. D. E. θάλασσαν.

ὅπη πορεύοιτο] Ita solus Codex A. Margo St. Leonclav. ὅτι πορεύοιτο cum Codd. B. C. D. E.

πρὶν δὲ συλλέγεσθαί τι] Quod coniecerat F. Portus πρὶν οὖν, et habet margo L. et St., recepi e Codice B. γοῦν B. D. E. δὲ solus A. habet. Sequens τι, Moro suspectum, qui mutabat in δὴ, tenent Codd. 5 Paris.

ἀφίκετο εἰς τὴν Βοιωτίαν, λεγόντων τῶν Θηβαίων, ὡς καιρὸς εἴη ἐπιτίθεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἄνωθεν μὲν ἐκεῖνον σὺν τῷ ξενικῷ, σφᾶς δὲ ἀντιπροσώπους, ἀπέτρεψεν αὐτοὺς ὁ Ἰάσων, διδάσκων, ὡς, καλοῦ ἔργου γεγενημένου, οὐκ ἄξιον αὐτοῖς εἴη διακινδυνεῦσαι, ὥστε ἢ ἔτι μείζω καταπρᾶξαι, ἢ στερηθῆναι καὶ 23 τῆς γεγενημένης νίκης. Οὐχ ὁρᾶτε, ἔφη, ὅτι καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐγένεσθε, ἐκρατήσατε; οἴεσθαι οὖν χρή, καὶ Λακεδαιμονίους ἄν, εἰ ἀναγκάζοιντο ἐκγενέσθαι τοῦ ζῆν, ἀπονοηθέντας διαμάχεσθαι. καὶ ὁ θεὸς δέ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει, τοὺς μὲν μικροὺς 24 μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Τοὺς μὲν οὖν Θηβαίους, τοιαῦτα λέγων, ἀπέτρεπε τοῦ διακινδυνεύειν; τοὺς δ' αὖ Λακεδαιμονίους ἐδίδασκεν, οἷον μὲν εἴη ἡσσημένον στράτευμα, οἷον δὲ νενικηκός. εἰ δ' ἐπιλαθέσθαι, ἔφη, βούλεσθε τὸ γεγενημένον πάθος, συμβουλεύω, ἀναπαυσαμένους καὶ μείζους γεγενημένους τοῖς ἀηττήτοις οὕτως εἰς μάχην ἰέναι. νῦν δέ, ἔφη, εὖ ἴστε, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων ὑμῖν εἰσίν, οἳ διαλέγονται περὶ φιλίας τοῖς πολεμίοις· ἀλλὰ ἐκ παντὸς τρόπου σπονδὰς πειρᾶσθε λαβεῖν. ταῦτα δ', ἔφη, ἐγὼ προθυμοῦμαι, σῶσαι ὑμᾶς βουλόμενος, διά τε τὴν τοῦ πατρὸς φιλίαν πρὸς ὑμᾶς, καὶ διὰ τὸ προξενεῖν 25 ὑμῶν. Ἔλεγε μὲν οὖν τοιαῦτα, ἔπραττε δ' ἴσως, ὅπως διάφοροι καὶ οὗτοι ἀλλήλοις ὄντες, ἀμφότεροι ἐκείνου δέοιντο. Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι, ἀκούσαντες αὐτοῦ,

22. ἄνωθεν] post tergum. Contra Weiske: e colle aut regione leniter assurgente, ubi castra habebant sect. 14.

24. βούλεσθε] Negationem cum Pirckheimero οὐ inserit F. A. Wolf. Probabiliter!

ἀναπαυσαμένους] Margo St. Leoncl. habet ἀναπνεύσαντας καὶ ἀναπαυσαμένους cum Codd. 4 Paris. Solus A. καὶ ἀναπνεύσαντας omittit. Praefero καὶ ἀναπνεύσαντας.

ἐκ παντὸς τρόπου σπονδὰς πειρᾶσθε] Codd. B. C. D. E. πειρᾶσθε σπονδάς. Deinceps τὴν πατρὸς B.

25. ἔλεγε μὲν οὖν] Eadem narrat, sed foedus ante ipsam pugnam Leuctricam ictum fuisse, suasore Iasone, auctor est Diodorus XV, 54., de qua re supra vidimus.

πράττειν περὶ τῶν σπονδῶν ἐκέλευον· ἐπεὶ δ' ἀπηγγέλθη, ὅτι εἴησαν αἱ σπονδαὶ, παρήγγειλαν οἱ πολέμαρχοι, δειπνήσαντας συνεσκευάσθαι πάντας, ὡς τῆς νυκτὸς πορευσομένους, ὅπως ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα ἀναβαίνοιεν. ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, πρὶν καθεύδειν, παραγγείλαντες ἀκολουθεῖν, ἡγοῦντο εὐθὺς ἀφ' ἑσπέρας τὴν διὰ Κρεύσιος, τῷ λαθεῖν πιστεύοντες μᾶλλον ἢ ταῖς σπονδαῖς. Μάλα δὲ χαλεπῶς πορευόμενοι, οἷα δὴ ἐν νυκτί τε καὶ ἐν φόβῳ ἀπιόντες, καὶ χαλεπὴν ὁδὸν, εἰς Αἰγόσθενα τῆς Μεγαρικῆς ἀφικνοῦνται. ἐκεῖ δὲ περιτυγχάνουσι τῷ μετὰ Ἀρχιδάμου στρατεύματι. ἔνθα δὴ ἀναμείνας, ἕως καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες παρεγένοντο, ἀπῆγε πᾶν ὁμοῦ τὸ στράτευμα μέχρι Κορίνθου· ἐκεῖθεν δὲ τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τοὺς δὲ πολίτας οἴκαδε ἀπήγαγεν. 26

Ὁ μέντοι Ἰάσων, ἀπιὼν διὰ τῆς Φωκίδος, Ὑαμπολιτῶν μὲν τό τε προάστειον εἷλε, καὶ τὴν χώραν ἐπόρθησε, καὶ ἀπέκτεινε πολλούς· τὴν δ' ἄλλην Φωκίδα διῆλθεν ἀπραγμόνως. ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἡράκλειαν, κατέβαλε τὸ Ἡρακλειωτῶν τεῖχος, δηλονότι οὐ τοῦτο 27

συνεσκευάσθαι] *paratos esse*, non *parare se*, quod esset *συσκευάζεσθαι*.

λαθεῖν] Iniquum in Thebanos animum mihi vide. Paulo antea *Κραύσιος* B. habet.

26. *Αἰγόσθενα*] In montuosa agri Megarici parte oppidum hoc situm esse, tradit Pausanias I, p. 107. Diversitatem scripturae in aliis auctoribus nunc non curo.

27. *προάστειον*] Cleonas. Vid. Valckenaer ad Herodotum p. 632.

κατέβαλε] Margo St. Leonclav. *κατέλαβε*. Sed vulgatam lectionem defendit locus Diodori XV, 57. *Ἰάσων ὁ Φερῶν τύραννος — ἐστράτευσεν εἰς τὴν Λοκρίδα, καὶ τὴν μὲν Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ διὰ προδοσίας ἑλὼν ἀνάστατον ἐποίησε, καὶ τὴν χώραν Οἰταίοις καὶ Μηλιεῦσιν ἐδωρήσατο. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὴν Περραιβίαν ἐπιζεύξας, τῶν πόλεων τὰς μὲν λόγοις φιλανθρώποις προσηγάγετο, τὰς δὲ διὰ βίας ἐχειρώσατο.* Addit, opes et vires eius paulatim auctas suspectas tandem visas fuisse Thessalis. Deinde c. 60. Iasonem imperium Graeciae animo conceptum agitasse tradit, auctoritatemque summam belli gerendi accepisse a Thessalis; tandem dolose occisum fuisse. Ephorus septem iuvenes in huius caedis gloriam coniurasse tradidit; alii a Polydoro fratre occisum voluerunt. Hucusque Diodorus. Ceterum *Ἡρακλεωτῶν* B. D.

φοβούμενος, μή τινες, ἀναπεπταμένης ταύτης τῆς παρόδου, πορεύσοιντο ἐπὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνθυμούμενος, μή τινες τὴν Ἡράκλειαν, ἐπὶ στενῷ οὖσαν, καταλαβόντες εἴργοιεν αὐτόν, εἴ ποι

28 βούλοιτο τῆς Ἑλλάδος πορεύεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἀπῆλθε πάλιν ἐς τὴν Θετταλίαν, μέγας μὲν ἦν, καὶ διὰ τὸ τῷ νόμῳ Θετταλῶν ταγὸς καθεστάναι, καὶ διὰ τὸ μισθοφόρους πολλοὺς τρέφειν περὶ αὑτόν, καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, καὶ τούτους ἐκπεπονημένους, ὡς ἂν κράτιστοι εἶεν· ἔτι δὲ μείζων καὶ διὰ τὸ συμμάχους πολλοὺς τοὺς μὲν ἤδη εἶναι αὐτῷ, τοὺς δὲ καὶ ἔτι βούλεσθαι γίγνεσθαι. μέγιστος δ' ἦν τῶν καθ' αὐτόν, τῷ μηδ'

29 Olymp. 102 2/3. ὑφ' ἑνὸς εὐκαταφρόνητος εἶναι. Ἐπιόντων δὲ Πυθίων, παρήγγειλε μὲν ταῖς πόλεσι, βοῦς καὶ ὄϊς τρέφειν, καὶ αἶγας καὶ ὗς, καὶ παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἔφασαν, πάνυ μετρίως ἑκάστῃ πόλει ἐπαγγελλομένῳ γενέσθαι βοῦς μὲν οὐκ ἐλάσσους χιλίων, τὰ δὲ ἄλλα βοσκήματα πλείω ἢ μύρια. ἐκήρυξε δὲ καὶ νικητήριον χρυσοῦν στέφανον ἔσεσθαι, εἴ τις τῶν πόλεων βοῦν ἡγεμόνα κάλλιστον

30 τῷ θεῷ θρέψειε. Παρήγγειλε δὲ καί, ὡς στρατευσομένοις εἰς τὸν περὶ τὰ Πύθια χρόνον, Θετταλοῖς

28. *Θετταλίαν*] B. C. D. *Θεσσαλίαν*. Deinceps A. B. C. D. *Θεσσαλῶν*. et sect. 30. *Θεσσαλοῖς* B. C. D. E.

μέγιστος δ' ἦν τῶν καθ' αὐτόν, τῷ — εἶναι] Vulgata distinctione post *αὐτὸν* sublata, Weiske locum ita interpretandum censuit: *a nemine suorum (sive eorum, qui eius imperio essent subiecti) fuisse contemtum.* At hoc esset *τῶν ὑφ' αὐτὸν* vel *ἀμφ' αὐτόν*, non *καθ' αὐτόν*. Deinde verba *μηδ' ὑφ' ἑνὸς εὐκαταφρόνητος εἶναι* significant, omnibus sui temporis civitatibus et hominibus timendum fuisse.

29. *ὄϊς τρέφειν*] Margo St. Leoncl. *ὄϊς καὶ αἶγας καὶ ὗς παρασκευάζεσθαι*, omisso *τρέφειν* et uno *καί*, ut Codd. B. D. E. *καὶ* ante *αἶγας* omittit E.

30. *περὶ τὰ Πύθια*] Dio Chrys. Or. VIII. p. 280. *οὐχ ὅταν Ἠλεῖοι προείπωσιν ἢ Κορίνθιοι ἢ τὸ κοινὸν τῶν Θετταλῶν*, ubi Valesius Emendat. p. 51. monet ex Philostrato, Thessalos tum Pythiis praesedisse. Sed in Vita Apollonii 4, 83. est: *οἱ Θετταλοὶ Ἀμφικτυονικὰ πράττουσι.* Idem Vit. Soph. 2, 27, 2. tradit, apud Thessalos magnum fuisse honorem Pythiis vel semel praefuisse, idque exemplo Hippo-

σκευάζεσθαι· διενοεῖτο γὰρ, ὡς ἔφασαν, καὶ τὴν γυριν τῷ θεῷ καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτὸς διατιθέναι. μέντοι τῶν ἱερῶν χρημάτων ὅπως μὲν διενοεῖτο, καὶ νῦν ἄδηλον· λέγεται γὰρ, ἐπερομένων τῶν ῶν, τί χρὴ ποιεῖν, ἐὰν λαμβάνῃ τῶν τοῦ θεοῦ ἄτων, ἀποκρίνασθαι τὸν θεὸν, ὅτι αὐτῷ μελήσει. οὖν ἀνὴρ, τηλικοῦτος ὤν, καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα 31 ούμενος, ἐξέτασιν πεποιηκὼς καὶ δοκιμασίαν τοῦ ίων ἱππικοῦ, καὶ ἤδη καθήμενος, καὶ ἀποκρινό-, εἴ τις δεόμενός του προσίοι, ὑπὸ νεανίσκων προσελθόντων, ὡς διαφερομένων τι ἀλλήλοις, φάττεται καὶ κατακόπτεται. Βοηθησάντων δὲ 32 μένως τῶν παραγενομένων δορυφόρων, εἷς μὲν, ύπτων τὸν Ἰάσονα, λόγχῃ πληγεὶς ἀποθνήσκει· ς δὲ, ἀναβαίνων ἐφ' ἵππον, ἐγκαταληφθεὶς καὶ ὰ τραύματα λαβὼν ἀπέθανεν· οἱ δ' ἄλλοι, ἀναάντες ἐπὶ τοὺς παρεσκευασμένους ἵππους, ἀπέν· ὅποι δὲ ἀφίκοντο τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐν πλείσταις ἐτιμῶντο. ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι

confirmat. Videtur igiraesidium ex eo inde tempud Thessalos fuisse, quod I. memorat.

ὐτὸς διατιθέναι] Male A. ῃ. Cast. cum A. C. Codd. Deinde margo Steph. ἰ. λέγεται δὲ cum Codd. praeter A.

ῷ μελήσει] Historiam lege Suidam sub vocibus ἐμοὶ ει. Paulo diversa legitur odice Bibl. Coislinianae).

1. προσίοι] προσείη B. ίοι C.

νεανίσκων] Causam odii at Valerius Maximus IX, Taxillo gymnasiarcho a dam iuvenibus pulsatum nquesto permisit, ut aut as ab his exigeret drachaut denas plagas singulis imponeret. Quo posteriore vindicta uso, qui vapulaverant, Iasonem interfecerunt, animi, non corporis, dolore poenae modum aestimantes.

32. ἐφ' ἵππον] Ita margo L. et St. cum Codd. 5 Paris. Vulgabatur ἵππου. Deinceps ἐγκαταληφθεὶς cum vulgata Codd. 5 Paris. Dum equum ascendit, deprehenditur vulneratusque moritur. Si ab equo conscenso fuisset derelictus, scriptum ὑφ' ἵππου oportuit, sed tunc ἀναβαίνων non convenit.

ἀφίκοντο] Ita rectius A. I. Br. Cast. quam ἀφίκοιντο, quod solus Codex B. habet. [Hoc, olim vulgatum, mihi rectius videtur. G. H. S.] Deinceps, αὐτὸν, αὐτῶν μὴ τύραννος γένοιτο coniecit scribendum Weiske, inani coniectura.

ἰσχυρῶς ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες αὐτὸν, μὴ τύραννος γένοιτο.

33 Ἀποθανόντος μέντοι ἐκείνου, Πολύδωρος ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Πολύφρων ταγοὶ κατέστησαν. καὶ ὁ μὲν Πολύδωρος, πορευομένων ἀμφοτέρων εἰς τὴν Λάρισσαν, νύκτωρ καθεύδων ἀποθνήσκει ὑπὸ Πολύφρονος τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς ἐδόκει· ὁ γὰρ θάνατος αὐτοῦ ἐξαιφναῖός τε καὶ οὐκ ἔχων φανερὰν πρόφασιν ἐγένετο. 34 ὁ δ' αὖ Πολύφρων ἦρξε μὲν ἕνα ἐνιαυτὸν, κατεσκευάσατο δὲ τὴν ταγείαν τυραννίδι ὁμοίαν. ἔν τε γὰρ Φαρσάλῳ τὸν Πολυδάμαντα καὶ ἄλλους τῶν πολιτῶν ὀκτὼ τοὺς κρατίστους ἀπέκτεινεν, ἔκ τε Λαρίσσης πολλοὺς φυγάδας ἐποίησε. ταῦτα δὲ ποιῶν καὶ οὗτος ἀποθνήσκει ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ὡς τιμωροῦντος τῷ Πολυδώρῳ, καὶ τὴν τυραννίδα καταλύοντος. 35 Ἐπεὶ δ' αὐτὸς παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, χαλεπὸς μὲν

33. τὴν Λάρισσαν] Articulum omittunt B. D. Libanius III, p. 433. Reisk. Μέγας ἦν καὶ Ἰάσων ἐκεῖνος ὁ Θετταλὸς καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς ἐλπίσι καὶ τῆς τῶν Πυθίων διαθέσεως ὠρέγετο· ἀλλ' ὅμως τὰ μὲν πλειόνων, ὁ δ' ἔκειτο, καὶ τοσοῦτον ἴσχυσαν ἄνδρες ἑπτά, ubi πλειόνων vitiosum aliis corrigendum commendo.

Πολύφρονος] Non a Polyphrone, sed ab Alexandro fratre, veneno indito vino, interemtum Polydorum tradit Diodor. XV, 61. Addit ille: Alexandrum violenter atque iniuste imperium obtinuisse per annos undecim, et tandem a iuvenibus Larissaeis nobilibus, advocato Alexandro, Macedoniae rege, oppugnatum fuisse. Patruum Alexandri Polyphronem nominat adeoque cum Xenophonte facit Plutarchus in Pelopida cap. 29. Cf. Wesseling ad Diodorum p. 50.

34. ἕνα ἐνιαυτὸν] ἕνα omittunt B. C. D.

Πολυδάμαντα] Vide supra c. 1. 2.

35. παρέλαβε τὴν ἀρχὴν] Pausanias VI, 5. Alexandrum Pheraeum Scotussam dolo cepisse civesque partim occidisse partim vendidisse narrat: αὕτη Σκοτουσσαίοις ἡ συμφορὰ Φρασικλείδου μὲν Ἀθήνησιν ἐγένετο ἄρχοντος, δευτέρᾳ δὲ Ὀλυμπιάδι ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν, ἣν Δάμων Θούριος ἐνίκα τὸ δεύτερον ταύτης ἔτει δευτέρῳ τῆς Ὀλυμπιάδος. Ergo Alexander successerat fratri Olympiadis 102 2. Sed Diodorus XV, 75. demum Olympiadis 103, 2. contigisse ait cladem illam Scotussae: ad quem locum Wesseling maiorem Diodoro fidem habendam censuit. Melanthium Alexandri adulatorem obiter memorat Plutarchus de discrimine amici et adulat. c. 6. quaerenti, quomodo perierit Alexander, respondisse

ιλοῖς ταγὸς ἐγένετο, χαλεπὸς δὲ Θηβαίοις καὶ Ἀθη-
ς πολέμιος, ἄδικος δὲ λῃστὴς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
τταν. τοιοῦτος δ' ὤν, καὶ αὐτὸς αὖ ἀποθνήσκει,
ειρίᾳ μὲν ὑπὸ τῶν τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν, βουλῇ
τ' αὐτῆς ἐκείνης. Τοῖς τε γὰρ ἀδελφοῖς ἐξήγγειλεν, 36
ὡς Ἀλέξανδρος ἐπιβουλεύει αὐτοῖς, καὶ ἔκρυψεν
ς ἔνδον ὄντας ὅλην τὴν ἡμέραν· καὶ δεξαμένη
οντα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπεὶ κατεκοίμισεν, ὁ μὲν

ῆς πλευρᾶς εἰς τὴν γαστέρα
ὴν πληγείς.
ταλοῖς — Θηβαίοις] De his
quae narrat Plutarchus in
ida cap. 26. et seqq. Idem
c. 8, p. 134. Huttenii:
δ' Ἀλέξανδρον τὸν Φε-
τύραννον, πολέμιον ὄντα
ῖν, Ἀθηναῖοι φίλον ἐποιή-
καὶ σύμμαχον, ὑποσχόμε-
ὐτοῖς ἡμιωβολίου τὴν μνᾶν
ώνιον παρέξειν, ἡμεῖς δ',
Ἐπαμινώνδας et cet.
Ἀθηναίοις] Cum Pelopidam
um teneret, ab Athenien-
ducem petiit, magnoque
more fuit apud eos, donec
belliose et nefarie etiam
llis agere coeperit, teste
sthene contra Aristocrat.
0. ed. Reisk. Praeterea
das navibus suis infestavit
henienses vicit proelio na-
Vide Diodorum XV, 95.
adem navali pugna De-
: p. 1230. Idem c. Po-
. 1207. Archonte Molone,
Olymp. 104, 3. ὅτι Τῆ-
ῖν καταληφθεῖσα ὑπ' Ἀλε-
ου ἐξηνδραποδίσθη. Idem
t. λῃστὰς Alexandri me-
. Cf. Vales. ad Harpocr.
Polyaeni liber VI. Hinc
ps λῃστὴς κατὰ θάλατταν
r, ubi Codd. B. C. D. θά-
ν habent.
αὐτὸς] L. Steph. cum Co-
B. αὐτὸς αὖ. Sed Steph.
it αὖ.

τῆς γυναικὸς] Articulum omittunt A. I. Br. Castal. Uxor fuit Thebe, filia Iasonis, auctore Plutarcho in Pelopida c. 28. Θήβην nominat quoque Serinus Io. Stobaei Serm. VII, p. 91. Caedes facta fuit Olympiadis 105. anno quarto: cuius ex Aristotele meminit Cicero de Divinatione I, 25.

36. ἐξήγγειλεν] Historiam eandem narrat, in paucis et parvi momenti rebus licet variet, Plutarchus in Pelop. c. 35. Instigata primum a Pelopida captivo et timens mariti crudelitatem et perfidiam cum fratribus Tisiphono, Pytholao et Lycophrone consilia caedis faciundae communicat atque ordinat; insidias tamen fratribus structas fingentem non facit Plutarchus, qui aliunde accuratius rem narrat.

ὡς ὁ Ἀλέξ.] Articulum omittunt A. I. Br. Cast. cum Codd. B. D. deinceps ἐπιβουλεύει Codex C. in ἐπιβουλεύοι mutat, et sequentia ordinat ἡμέραν ἔνδον ὄντας.

ἔκρυψεν — ἔνδον] Plutarch. πλησίον ἐν οἴκῳ τινὶ κεκρυμμένους, ex quo profecti per scalas ascendunt in domum Alexandri.

κατεκοίμισεν] A. I. Cast. ita recte; contra κατεκοίμησεν Br. L. St. cum Codd. A. C.

λύχνος ἐκάετο, τὸ δὲ ξίφος αὐτοῦ ἐξήνεγκεν. ὡς δ' ᾔσθετο ὀκνοῦντας εἰσιέναι ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον τοὺς ἀδελφοὺς, εἶπεν, ὡς, εἰ μὴ ἤδη πράξαιεν, ἐξεγερεῖ αὐτόν. ὡς δ' εἰσῆλθον, ἐπισπάσασα τὴν θύραν, 37 εἴχετο τοῦ ῥοπάλου, ἕως ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ. Ἡ δὲ ἔχθρα λέγεται αὐτῇ πρὸς τὸν ἄνδρα γενέσθαι, ὑπὸ μέν τινων, ὡς, ἐπεὶ ἔδησε τὰ ἑαυτοῦ παιδικὰ ὁ Ἀλέξανδρος, νεανίσκον ὄντα καλὸν, δεηθείσης αὐτῆς λῦσαι, ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἀπέσφαξεν· οἱ δέ τινες, ὡς, ἐπεὶ παῖδες αὐτῷ οὐκ ἐγίγνοντο ἐκ ταύτης, ὅτι πέμψας εἰς Θήβας, ἐμνήστευε τὴν Ἰάσονος γυναῖκα ἀναλαβεῖν. τὰ μὲν οὖν αἴτια τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς

ξίφος αὐτοῦ] Plutarchus: καὶ καθελοῦσα τὸ ξίφος ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς κρεμάμενον, σημεῖον εἶναι τοῦ κατέχεσθαι τὸν ἄνδρα καὶ καθεύδειν ἔδειξεν. In reliquis nihil variat, nisi quod ῥόπτρον haud meminit.

ῥοπάλου] Moro ῥόπαλον h. l. videtur esse idem, quod ῥόπτρον, τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας apud Hesychium, et X, 22. τὸ ἐπικροῦον τὴν θύραν apud Pollucem. Praeterea Hesychius et Harpocratio interpretantur κρίκον τῆς θύρας. Hinc effici putat Morus, esse ῥόπτρον annullum ferreum, adfixum valvis, quo et fores attrahantur, cuiusque ope etiam pulsetur. Ceterum Harpocratio ex sexto Xenophontis libro affert vocabulum ῥόπτρον; itaque olim sine dubio lectum h. l. fuit ita, uti censet etiam Valckenaer ad Herodotum VI, 91., qui docuit, ῥόπτρον, quod Scholiastes Euripidis ad Hippolyt. 1172. interpretatur, ut reliqui, τὸ ἐπίσπαστρον, esse marculum ianuae.

37. πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον] Margo L. et St. πρὸς τὸν ἄνδρα cum Codd. B. C. D. E., quod recepi.

παιδικὰ] Plutarchus Pelopid. cap. 28. de Alexandro: καὶ τὸν νεώτατον τῶν αὐτῆς (Thebae) ἀδελφῶν παιδικὰ πεποιημένον. Qui si fuit Pitholaus vel Pythelaus, ratio apparet, cur eum Diodorus inter interfectores Alexandri haud nominaverit. Plutarchus Amator. 7, 89. Pythelaum Alexandri amasium et occisorem vocat. Aristoteles Rhetor. III, 9, 7. καὶ ὃ εἰς Πειθόλαόν τις εἶπε καὶ Λυκόφρονα ἐν τῷ δικαστηρίῳ· Οὗτοι δ' ὑμᾶς οἴκοι μένοντες ἐπώλουν, ἐλθόντες δ' ὡς ὑμᾶς ἐώνηνται: quem locum alias obscurum huc pertinere suspicor.

οὐκ ἐγίγνοντο] Negationem omittunt I. Cast.

ἐμνήστευε] Cicero Offic. II, 7.: Ab ea est enim ipse propter pellicatus suspicionem interfectus. Ordinem caedis patratae narrat etiam Ovidii Ibis vers. 323. Ceterum particulas geminatas ὡς et ὅτι saepe ita positas reperiri in libris Xenophontis, admonuit ad h. l. Leonclav. Vide infra §. 13. Ceterum Stephanus λαβεῖν scriptum maluit.

λέγεται· τῶν δὲ ταῦτα πραξάντων, ἄχρις οὗ ὅδε
γος ἐγράφετο, Τισίφονος, πρεσβύτατος ὢν τῶν
ρῶν, τὴν ἀρχὴν εἶχε.

CAPUT V.

Καὶ τὰ μὲν Θετταλικὰ, ὅσα περὶ Ἰάσονα ἐπράχθη, 1
κατὰ τὸν ἐκείνου θάνατον, μέχρι τῆς τοῦ Τισι-
ν ἀρχῆς, δεδήλωται· νῦν δ' ἐπάνειμι, ἔνθεν ἐπὶ
ι ἐξέβην. Ἐπεὶ γὰρ Ἀρχίδαμος ἐκ τῆς ἐπὶ
τρα βοηθείας ἀπήγαγε τὸ στράτευμα, ἐνθυμη-
ς οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι ἔτι οἴονται,
α ἀκολουθεῖν, καὶ οὔπω διακέοιντο οἱ Λακεδαι-
ι, ὥσπερ τοὺς Ἀθηναίους διέθεσαν, μεταπέμ-
α τὰς πόλεις, ὅσαι βούλοιντο τῆς εἰρήνης μετέ-
ἣν βασιλεὺς κατέπεμψεν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, 2

φονος] Ita recte scriptum
: nomen in margine Le-
. Vulgatum retinuit Mo-
σίφωνος cum Codd. A. C.
heben dominationem reti-
, adscito nomine tenus
Tisiphono, testatur Conon
t. 50. Diodorus XVI, 14.
; duos, Lycophronem et
onum, solos nominat, eos-
ndem ope mercenariorum
n principatum vi obti-
ait. Cicero de Invent.
. de Thebe: „Haec filium
quem ex tyranno habe-
ibi in praemii loco depos-
unt, qui ex lege puerum
dicant oportere.“ Atqui
hon negat, ex Thebe libe-
ocreasse Alexandrum.

βοηθείας] Ald. Iunt. Cast.
Codd. A. C. E. Βοιωτίας.
ad ordinem rerum supra
, 26. exorsum.
λουθεῖν] Lacedaemonios
nolebant a Lacedaemo-
niis desciscere, suis quippe opi-
bus et viribus diffidentes. Ita
quidem Morus. Equidem tamen
sic potius simpliciter intelligo:
Peloponnesios, nondum suis ipso-
rum viribus confidentes, ad im-
perium paratos esse, si quis
se illis ducem praebeat. Inde
Atheniensium spes, facile se im-
petraturos esse ab iis, ut se
suamque auctoritatem sequan-
tur. Quod factum etiam esse
vides.

οὔπω] Ita scribere ex margi-
ne St. et Leonclav. iussit Mo-
rus pro vulgato οὕτω, quod ha-
bent A. C. E. Dubito tamen
adhuc equidem. Causam dubita-
tionis lector ipse ex praecedente
annotatione perspiciet.

βούλοιντο] Ita ex margine L.
St. et Codice B. idem Morus
scribendum esse vidit pro βού-
λονται vulgato et Codd. A. C.
D. E.

εἰρήνης] pacis Antalcidae. Vide
V, 1, 28.

δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῶν κοινωνεῖν βουλομένων, ὀμόσαι τόνδε τὸν ὅρκον· Ἐμμενῶ ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς κατέπεμψε, καὶ τοῖς ψηφίσμασι τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. ἐὰν δέ τις στρατεύηται ἐπί τινα πόλιν τῶν ὀμοσασῶν τόνδε τὸν ὅρκον, βοηθήσω παντὶ σθένει. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἔχαιρον τῷ ὅρκῳ· Ἠλεῖοι δὲ ἀντέλεγον, ὡς οὐ δέοι αὐτονόμους ποιεῖν οὔτε Μαργανεῖς, οὔτε Σκιλλουντίους, οὔτε Τριφυλίους· σφετέρας γὰρ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις.
3 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι, ψηφισάμενοι, ὥσπερ βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμους εἶναι ὁμοίως καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τοὺς ὁρκωτὰς, καὶ ἐκέλευσαν τὰ μέγιστα τέλη ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁρκῶσαι, καὶ ὤμοσαν πάντες, πλὴν Ἠλείων.

Ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ Μαντινεῖς, ὡς ἤδη αὐτόνομοι

2. τῶν Ἀθηναίων] Codex B. τοῖς Ἀθηναίων. Deinceps στρατεύῃ B. D. E.

Σκιλλουντίους] Codex B. Σκιλλοντίους. Deinceps Τριφυλλίους A. C. D. E. De Scillunte confer dicta in Epimetro ad Anabasin V, 3, 8.

3. ὁρκωτὰς] Demosthenes bis dixit ὁρκίζειν τινὰ, iureiurando adigere aliquem, de Corona p. 235. et contra Aristocratem p. 678. Semel ἐξορκίζειν eodem sensu dixit, contra Cononem p. 1265., saepius ἐξορκοῦν, quod unice probabat Valesius ad Harpocrat. p. 121. Aeschines ἐξορκίζειν dixit pag. 39. ed. Reisk.

Μαντινεῖς] Hunc locum usque ad §. 22. paulo accuratius explicandum puto, et rerum hic narratarum originem et causam paulo altius repetendam, quo melius lectores Xenophontis narrationem intelligant, quam postremus etiam interpres plane neglexit. Post victoriam Leuctricam, qua fractae Lacedaemoniorum vires conciderant, subito cepit Arcades libertatis capessendae tuendaeque cupiditas; diversique auctores fuerunt, qui persuadere illis volebant, ut in societatem unam omnes coirent consiliumque aliquod commune legerent, cuius imperio res omnes belli pacisque regerentur, ut eo fortius coniunctis consiliis et opibus libertatem tutarentur. Disputatum ab initio fuit de honore et auctoritate urbium, quarum multae imperium ad se trahere et consilium commune secum habere volebant. Tegeatarum certamina et seditiones inde ortas, ut et Mantinensium, paulo obscurius tetigit Xenophon, qui de Tegeatis tamen satis aperte §. 6. haec profert: συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικὸν, καὶ, ὅ τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν πόλεων. Tandem Manti-

παντάπασιν ὄντες, συνῆλθόν τε πάντες, καὶ ἐψηφίσαντο μίαν πόλιν τὴν Μαντίνειαν ποιεῖν, καὶ τειχίζειν τὴν πόλιν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἡγοῦντο, εἰ τοῦτο 4 ἄνευ τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι. πέμπουσιν οὖν Ἀγησίλαον πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς Μαντινέας, ὅτι ἐδόκει πατρικὸς φίλος αὐτοῖς εἶναι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο πρὸς αὐτοὺς, τὸν μὲν δῆμον τῶν Μαντινέων οἱ ἄρχοντες οὐκ ἤθελον συλλέξαι αὐτῷ, πρὸς δὲ σφᾶς ἐκέλευον λέγειν, ὅτου δέοιτο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς, ἐὰν νῦν ἐπίσχωσι τῆς τειχίσεως, ποιήσειν, ὥστε μετὰ τῆς Λακεδαίμονος γνώμης, καὶ μὴ δαπανηρῶς, τειχισθῆναι τὸ τεῖχος. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο, 5

nenses eorumque princeps Lycomedes vicisse videntur ea tenus, ut oppidum Megalopolin conderent Arcades, in eaque consilium commune (τοὺς Μυρίους) constituerent. Nunc comparabo locum Diodori XV, 59., ad quem Wesselingii diligentiam desidero. Is igitur ad Olympiadis 102. annum 2. ita scribit: Sub idem tempus Lycomedes Tegeates persuasit Arcadibus, ut in unum reipublicae corpus se coniungerent, communi instituto consilio, numero 10,000 virorum, quod de bello et pace consuleret reipublicae. Facta autem magna Arcadum seditione, controversia armis disceptata fuit, multisque occisis, ultra 1400 partim ad Lacedaemonios, partim ad Palantinos confugerunt. Atque hi postremi a Palantinis traditi victoribus et occisi fuerunt; illi contra Lacedaemonios permoverunt, ut, expeditione contra Arcades suscepta, Agesilaus cum exercitu et exsulibus in Tegeatarum, qui seditionis et exsilii auctores esse videbantur, ditionem irruptionem faceret. Agesilaus Tegeatis, vastato eorum agro urbeque obsidione clausa et oppugnata, magnum iniecit terrorem. Wesselingius dubitabat, num Lycomedes Tegeates idem sit ille, quem Xenophon infra VII, 1, 12. Mantinensem, magna inter Arcades auctoritate conspicuum, memorat, cum patriam diversam nominet Diodorus: sed idem Diodorus deinceps non solum c. 62. Lycomedem, Arcadum ducem, Mantinensem, sed etiam iterum capite 67. Arcadum ducem Lycomedem, nulla patriae facta mentione, nominat. Eodem nomine venit apud Pausaniam VII, p. 654., ubi legimus, Lycomedem Mantinensem ducem datum coloniae ad Megalopolin condendam missae. Equidem vix dubito, eundem ubique intelligi. Arcadum commune consilium, τοὺς Μυρίους, in Megalopoli constitutum fuisse, praeter Aeschinem de falsa legat. pag. 38. et Demosthenem p. 344. 403. tradit etiam Pausanias VIII, p. 666. Alterum Diodori locum afferam infra ad §. 13.

4. πέμπουσι γοῦν] Leonclav. Steph. W. πέμπουσιν οὖν cum Codd. B. D. E.

ὅτι ἀδύνατον εἴη ἐπισχεῖν, δόγματος γεγενημένου πάσῃ τῇ πόλει ἤδη τειχίζειν, ἐκ τούτου ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἀπῄει ὀργιζόμενος· στρατεύειν γε μέντοι ἐπ' αὐτοὺς οὐ δυνατὸν ἐδόκει εἶναι, ἐπ' αὐτονομίᾳ τῆς εἰρήνης γεγενημένης. τοῖς δὲ Μαντινεῦσιν ἔπεμπον μὲν καὶ τῶν Ἀρκαδικῶν πόλεων τινὲς συντειχιοῦντας, οἱ δὲ Ἠλεῖοι καὶ ἀργυρίου τρία τάλαντα συνεβάλλοντο αὐτοῖς εἰς τὴν περὶ τὸ τεῖχος δαπάνην. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς περὶ ταῦτ' ἦσαν.

6 Τῶν δὲ (γε) Τεγεατῶν οἱ μὲν περὶ τὸν Καλλίβιον καὶ Πρόξενον συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν, καί, ὅ τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν πόλεων· οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ἔπραττον, ἐᾶν τε κατὰ χώραν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς

5. *συντειχιοῦντας*] Ita recte Cast. edidit; quod etiam Steph. volebat poni pro *συντειχιοῦντες*, quod habent quoque A. E.

τρία τάλαντα] Margo Steph. *τριάκοντα*. Vulgatum *συνεβάλλοντο* e Cod. C. correxi.

καὶ οἱ μὲν] Cast. *μὲν* omisit.

6. *Τῶν δέ γε*] Codd. B. D. *γε* omittunt.

συνῆγον] Morus interpretatur: unanimi consilio rem eo trahebant, ut Arcadum concilium haberetur; et putat, synonymum esse, quod deinceps sequitur, *ἔπραττον*, *id agebant.*

νικῴη] quicquid consilium decreverit, quaecunque in consilio sententia vicerit.

ἐᾶν τε] Cast. omisit *τε*.

κατὰ χώραν] Morus h. l. interpretatur: nihil immutare formam civitatis. Male. Scilicet vir doctus non animadverterat, consilia iam tum inter Arcades de condenda Megalopoli fuisse agitata, quae aegre tandem fuerunt perfecta. Inde pendet etiam sensus verborum *συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν*. Volebant scilicet Callibius et Proxenus cives abducere cum reliquis Arcadibus in Megalopolin. Vix autem verba illa Xenophontis sana et integra sunt. Timonem et Proxenum, Tegeatas, duces coloniaé ad Megalopolin missae, nominat Pausanias VIII, pag. 664. Quod vero Pausanias pag. 665. statim post pugnam Leuctricam mensibus paucis, eodem tamen anno, Olymp. 102, 2. conditam dicat Megalopolin, Diodorus autem XV, 72. tribus annis seriorem faciat eius urbis *συνοικισμόν*; ita enim ille: post pugnam, qua Arcades victi sunt a Lacedaemoniis, Olymp. 103, 1. Arcades Megalopolin condiderunt, collatis in eam 40 pagis Maenaliorum et Parrhasiorum; quod denique Marmor Parium urbis initia ad Olymp. 102, 3. referat: haec temporis diversitas inde explicari debet cum Wesselingio ad Diodorum pag. 59., quod Megalopolis condi

πατρίοις νόμοις χρῆσθαι. Ἡττώμενοι δὲ οἱ περὶ τὸν 7 Πρόξενον καὶ Καλλίβιον ἐν τοῖς θεάτροις, νομίσαντες, εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος, πολὺ ἂν τῷ πλήθει κρατῆσαι, ἐκφέρονται τὰ ὅπλα. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ περὶ τὸν Στάσιππον, καὶ αὐτοὶ ἀνθωπλίσαντο, καὶ ἀριθμῷ μὲν οὐκ ἐλάττους ἐγένοντο· ἐπεὶ μέντοι εἰς μάχην ὥρμησαν, τὸν μὲν Πρόξενον καὶ ἄλλους ὀλίγους μετ' αὐτοῦ ἀποκτείνουσι, τοὺς δ' ἄλλους τρεψάμενοι οὐκ ἐδίωκον· καὶ γὰρ τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτιννύναι τῶν πολιτῶν. Οἱ δὲ 8 περὶ τὸν Καλλίβιον, ἀνακεχωρηκότες ὑπὸ τὸ πρὸς Μαντίνειαν τεῖχος καὶ τὰς πύλας, ἐπεὶ οὐκέτι αὐτοῖς οἱ ἐναντίοι ἐπεχείρουν, ἡσυχίαν εἶχον ἠθροισμένοι. καὶ πάλαι μὲν ἐπεπόμφεσαν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας, βοηθεῖν κελεύοντες· πρὸς δὲ τοὺς περὶ Στάσιππον διελέγοντο περὶ συναλλαγῶν. ἐπεὶ δὲ καταφανεῖς ἦσαν οἱ Μαντινεῖς προσιόντες, οἱ μὲν αὐτῶν, ἀναπη-

quidem coepta sit statim post victoriam Leuctricam, absoluta vero demum post Arcadum cladem. Hanc Wesselingii interpretationem plane confirmat hic Xenophontis locus, qui, nescio quo pacto, hucusque virorum doctorum diligentiam fugit. Eodem etiam respicit Plutarchus Pelopid. cap. 24., qui, primam Thebanorum irruptionem in Laconicam describens, ita pergit: ἐν ἐκείνῃ τῇ στρατείᾳ πᾶσαν Ἀρκαδίαν εἰς μίαν δύναμιν συνέστησαν.

7. θεάτροις] Senatum ibi convenisse, statuit interpres Goldhagen. Quod nisi approbes, sequendus tibi erit Morus, verba ἐν τοῖς θεάτροις transponere iubens post illa: εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος. Ceterum Pausanias Arcad. c. 27. ᾑρέθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων οἰκισταὶ Λυκομήδης καὶ Ὀπολέας, καὶ Τίμων τε καὶ Πρόξενος, οὗτοι μὲν ἐκ Τεγέας, Λυκομήδης δὲ καὶ Ὀπολέας Μαντινεῖς. Dux igitur coloniae publice electus Proxenus, antequam cives migrarent, occisus fuit. De Lycomede vide infra ad VII, 1, 23.

περὶ τὸν Στάσιππον] Articulum omisit Iunt. Cast.

τοιοῦτος ὁ Στάσιππος] Valerius Maximus IV, 1, 5. *Stasippus Tegeates, hortantibus amicis, ut gravem in administratione reipublicae aemulum, sed alioqui probum et ornatum virum, qualibet ratione vel tolleret vel submoveret, negavit se facturum, ne, quem in tutela patriae bonus civis locum obtineret, malus et improbus occuparet: seque potius vehementi adversario urgeri, quam patriam egregio advocato carere praeoptavit.*

8. πρὸς Μαντίνειαν] Margo Steph. Μαντινείας.

φοβούμενος, μή τινες, ἀναπεπταμένης ταύτης τῆς παρόδου, πορεύσοιντο ἐπὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνθυμούμενος, μή τινες τὴν Ἡράκλειαν, ἐπὶ στενῷ οὖσαν, καταλαβόντες εἴργοιεν αὐτόν, εἴ που 28 βούλοιτο τῆς Ἑλλάδος πορεύεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἀπῆλθε πάλιν ἐς τὴν Θετταλίαν, μέγας μὲν ἦν, καὶ διὰ τὸ τῷ νόμῳ Θετταλῶν ταγὸς καθεστάναι, καὶ διὰ τὸ μισθοφόρους πολλοὺς τρέφειν περὶ αὐτόν, καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας, καὶ τούτους ἐκπεπονημένους, ὡς ἂν κράτιστοι εἶεν· ἔτι δὲ μείζων καὶ διὰ τὸ συμμάχους πολλοὺς τοὺς μὲν ἤδη εἶναι αὐτῷ, τοὺς δὲ καὶ ἔτι βούλεσθαι γίγνεσθαι. μέγιστος δ' ἦν τῶν καθ' αὐτόν, τῷ μηδ' 29 (Olymp. 102 $\frac{2}{3}$.) ὑφ' ἑνὸς εὐκαταφρόνητος εἶναι. Ἐπιόντων δὲ Πυθίων, παρήγγειλε μὲν ταῖς πόλεσι, βοῦς καὶ ὄϊς τρέφειν, καὶ αἶγας καὶ ὗς, καὶ παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἔφασαν, πάνυ μετρίως ἑκάστῃ πόλει ἐπαγγελλομένῳ γενέσθαι βοῦς μὲν οὐκ ἐλάσσους χιλίων, τὰ δὲ ἄλλα βοσκήματα πλείω ἢ μύρια. ἐκήρυξε δὲ καὶ νικητήριον χρυσοῦν στέφανον ἔσεσθαι, εἴ τις τῶν πόλεων βοῦν ἡγεμόνα κάλλιστον 30 τῷ θεῷ θρέψειε. Παρήγγειλε δὲ καί, ὡς στρατευσομένοις εἰς τὸν περὶ τὰ Πύθια χρόνον, Θετταλοῖς

28. *Θετταλίαν*] B. C. D. *Θεσσαλίαν*. Deinceps A. B. C. D. *Θεσσαλῶν*. et sect. 30. *Θεσσαλοῖς* B. C. D. E.

μέγιστος δ' ἦν τῶν καθ' αὐτόν, τῷ — εἶναι] Vulgata distinctione post *αὐτὸν* sublata, Weiske locum ita interpretandum censuit: *a nemine suorum (sive eorum, qui eius imperio essent subiecti) fuisse contemtum.* At hoc esset *τῶν ὑφ' αὐτὸν* vel *ἀμφ' αὐτόν*, non *καθ' αὐτόν*. Deinde verba *μηδ' ὑφ' ἑνὸς εὐκαταφρόνητος εἶναι* significant, omnibus sui temporis civitatibus et hominibus timendum fuisse.

29. *ὄϊς τρέφειν*] Margo St. Leoncl. *ὄϊς καὶ αἶγας καὶ ὗς παρασκευάζεσθαι*, omisso *τρέφειν* et uno *καί*, ut Codd. B. D. E. *καὶ* ante *αἶγας* omittit E.

30. *περὶ τὰ Πύθια*] Dio Chrys. Or. VIII. p. 280. *οὐχ ὅταν Ἠλεῖοι προείπωσιν ἢ Κορίνθιοι ἢ τὸ κοινὸν τῶν Θετταλῶν*, ubi Valesius Emendat. p. 51. monet ex Philostrato, Thessalos tum Pythiis praesedisse. Sed in Vita Apollonii 4, 83. est: *οἱ Θετταλοὶ Ἀμφικτυονικὰ πράττουσι.* Idem Vit. Soph. 2, 27, 2. tradit, apud Thessalos magnum fuisse honorem Pythiis vel semel praefuisse, idque exemplo Hippo-

παρασκευάζεσθαι· διενοεῖτο γὰρ, ὡς ἔφασαν, καὶ τὴν πανήγυριν τῷ θεῷ καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτὸς διατιθέναι. περὶ μέντοι τῶν ἱερῶν χρημάτων ὅπως μὲν διενοεῖτο, ἔτι καὶ νῦν ἄδηλον· λέγεται γὰρ, ἐπερομένων τῶν Δελφῶν, τί χρὴ ποιεῖν, ἐὰν λαμβάνῃ τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων, ἀποκρίνασθαι τὸν θεὸν, ὅτι αὐτῷ μελήσει. Ὁ δ᾽ οὖν ἀνὴρ, τηλικοῦτος ὢν, καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα 31 διανοούμενος, ἐξέτασιν πεποιηκὼς καὶ δοκιμασίαν τοῦ Φεραίων ἱππικοῦ, καὶ ἤδη καθήμενος, καὶ ἀποκρινόμενος, εἴ τις δεόμενός του προσίοι, ὑπὸ νεανίσκων ἑπτὰ προσελθόντων, ὡς διαφερομένων τι ἀλλήλοις, ἀποσφάττεται καὶ κατακόπτεται. Βοηθησάντων δὲ 32 ἐῤῥωμένως τῶν παραγενομένων δορυφόρων, εἷς μὲν, ἔτι τύπτων τὸν Ἰάσονα, λόγχῃ πληγεὶς ἀποθνήσκει· ἕτερος δὲ, ἀναβαίνων ἐφ᾽ ἵππον, ἐγκαταληφθεὶς καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν ἀπέθανεν· οἱ δ᾽ ἄλλοι, ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τοὺς παρεσκευασμένους ἵππους, ἀπέφυγον· ὅποι δὲ ἀφίκοντο τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐν ταῖς πλείσταις ἐτιμῶντο. ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι

dromi confirmat. Videtur igitur praesidium ex eo inde tempore apud Thessalos fuisse, quod X. h. l. memorat.

αὐτὸς διατιθέναι] Male A. I. Bryl. Cast. cum A. C. Codd. αὐτῷ. Deinde margo Steph. Leoncl. λέγεται δὲ cum Codd. Par. praeter A.

αὐτῷ μελήσει] Historiam lege apud Suidam sub vocibus ἐμοὶ μελήσει. Paulo diversa legitur in Codice Bibl. Coislinianae p. 609.

31. προσίοι] προσείη B. προσήοι C.

ὑπὸ νεανίσκων] Causam odii enarrat Valerius Maximus IX, 10, 2. Taxillo gymnasiarcho a quibusdam iuvenibus pulsatum se conquesto permisit, ut aut tricenas ab his exigeret drachmas, aut denas plagas singulis imponeret. Quo posteriore vindicta uso, qui vapulaverant, Iasonem interfecerunt, animi, non corporis, dolore poenae modum aestimantes.

32. ἐφ᾽ ἵππον] Ita margo L. et St. cum Codd. 5 Paris. Vulgabatur ἵππου. Deinceps ἐγκαταληφθεὶς cum vulgata Codd. 5 Paris. Dum equum ascendit, deprehenditur vulneratusque moritur. Si ab equo conscenso fuisset derelictus, scriptum ὑφ᾽ ἵππου oportuit, sed tunc ἀναβαίνων non convenit.

ἀφίκοντο] Ita rectius A. I. Br. Cast. quam ἀφίκοιντο, quod solus Codex B. habet. [Hoc, olim vulgatum, mihi rectius videtur. G. H. S.] Deinceps, αὐτὸν, αὐτῶν μὴ τύραννος γένοιτο coniecit scribendum Weiske, inani coniectura.

ἰσχυρῶς ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες αὐτὸν, μὴ τύραννος γένοιτο.

33 Ἀποθανόντος μέντοι ἐκείνου, Πολύδωρος ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Πολύφρων ταγοὶ κατέστησαν. καὶ ὁ μὲν Πολύδωρος, πορευομένων ἀμφοτέρων εἰς τὴν Λάρισσαν, νύκτωρ καθεύδων ἀποθνήσκει ὑπὸ Πολύφρονος τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς ἐδόκει· ὁ γὰρ θάνατος αὐτοῦ ἐξαιφναῖός τε καὶ οὐκ ἔχων φανερὰν πρόφασιν ἐγένετο. 34 ὁ δ' αὖ Πολύφρων ἦρξε μὲν ἕνα ἐνιαυτὸν, κατεσκευάσατο δὲ τὴν ταγείαν τυραννίδι ὁμοίαν. ἔν τε γὰρ Φαρσάλῳ τὸν Πολυδάμαντα καὶ ἄλλους τῶν πολιτῶν ὀκτὼ τοὺς κρατίστους ἀπέκτεινεν, ἔκ τε Λαρίσσης πολλοὺς φυγάδας ἐποίησε. ταῦτα δὲ ποιῶν καὶ οὗτος ἀποθνήσκει ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ὡς τιμωροῦντος τῷ Πολυδώρῳ, καὶ τὴν τυραννίδα καταλύοντος. 35 Ἐπεὶ δ' αὐτὸς παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, χαλεπὸς μὲν

33. τὴν Λάρισσαν] Articulum omittunt B. D. Libanius III, p. 433. Reisk. Μέγας ἦν καὶ Ἰάσων ἐκεῖνος ὁ Θετταλὸς καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς ἐλπίσι καὶ τῆς τῶν Πυθίων διαθέσεως ὠρέγετο· ἀλλ' ὅμως τὰ μὲν πλειόνων, ὁ δ' ἔκειτο, καὶ τοσοῦτον ἴσχυσαν ἄνδρες ἑπτά, ubi πλειόνων vitiosum aliis corrigendum commendo.

Πολύφρονος] Non a Polyphrone, sed ab Alexandro fratre, veneno indito vino, interemtum Polydorum tradit Diodor. XV, 61. Addit ille: Alexandrum violenter atque iniuste imperium obtinuisse per annos undecim, et tandem a iuvenibus Larissaeis nobilibus, advocato Alexandro, Macedoniae rege, oppugnatum fuisse. Patruum Alexandri Polyphronem nominat adeoque cum Xenophonte facit Plutarchus in Pelopida cap. 29. Cf. Wesseling ad Diodorum p. 50.

34. ἕνα ἐνιαυτὸν] ἕνα omittunt B. C. D.

Πολυδάμαντα] Vide supra c. 1. 2.

35. παρέλαβε τὴν ἀρχὴν] Pausanias VI, 5. Alexandrum Pheraeum Scotussam dolo cepisse civesque partim occidisse partim vendidisse narrat: αὕτη Σκοτουσσαίοις ἡ συμφορὰ Φρασικλείδου μὲν Ἀθήνησιν ἐγένετο ἄρχοντος, δευτέρᾳ δὲ Ὀλυμπιάδι ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν, ἣν Δάμων Θούριος ἐνίκα τὸ δεύτερον ταύτης ἔτει δευτέρῳ τῆς Ὀλυμπιάδος. Ergo Alexander successerat fratri Olympiadis 102 $\frac{2}{3}$. Sed Diodorus XV, 75. demum Olympiadis 103, 2. contigisse ait cladem illam Scotussae: ad quem locum Wesseling maiorem Diodoro fidem habendam censuit. Melanthium Alexandri adulatorem obiter memorat Plutarchus de discrimine amici et adulat. c. 6. quaerenti, quomodo perierit Alexander, respondisse

λοῖς ταγὸς ἐγένετο, χαλεπὸς δὲ Θηβαίοις καὶ Ἀθη-
; πολέμιος, ἄδικος δὲ λῃστὴς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
ταν. τοιοῦτος δ' ὤν, καὶ αὐτὸς αὖ ἀποθνήσκει,
ιρίᾳ μὲν ὑπὸ τῶν τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν, βουλῇ
' αὐτῆς ἐκείνης. Τοῖς τε γὰρ ἀδελφοῖς ἐξήγγειλεν, 36
Ἀλέξανδρος ἐπιβουλεύει αὐτοῖς, καὶ ἔκρυψεν
ς ἔνδον ὄντας ὅλην τὴν ἡμέραν· καὶ δεξαμένη
ντα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπεὶ κατεκοίμισεν, ὁ μὲν

ς πλευρᾶς εἰς τὴν γαστέρα
ὴν πληγείς.
αλοῖς — Θηβαίοις] De his
quae narrat Plutarchus in
da cap. 26. et seqq. Idem
c. 8, p. 134. Huttenii:
δ' Ἀλέξανδρον τὸν Φε-
τύραννον, πολέμιον ὄντα
ν, Ἀθηναῖοι φίλον ἐποιή-
καὶ σύμμαχον, ὑποσχόμε-
τοῖς ἡμιωβολίου τὴν μνᾶν
ώνιον παρέξειν, ἡμεῖς δ',
Ἐπαμινώνδας et cet.
Ἀθηναίοις] Cum Pelopidam
am teneret, ab Athenien-
ducem petiit, magnoque
ore fuit apud eos, donec
belliose et nefarie etiam
lis agere coeperit, teste
thene contra Aristocrat.
0. ed. Reisk. Praeterea
las navibus suis infestavit
ienienses vicit proelio na-
Vide Diodorum XV, 95.
idem navali pugna De-
p. 1230. Idem c. Po-
. 1207. Archonte Molone,
Olymp. 104, 3. ὅτι Τῆ-
ν καταληφθεῖσα ὑπ' Ἀλε-
ν ἐξηνδραποδίσθη. Idem
. λῃστὰς Alexandri me-
Cf. Vales. ad Harpocr.
Polyaeni liber VI. Hinc
ps λῃστὴς κατὰ θάλατταν
, ubi Codd. B. C. D. θά-
ν habent.
αὐτὸς] L. Steph. cum Co-
, αὐτὸς αὖ. Sed Steph.
t αὖ.

τῆς γυναικὸς] Articulum omittunt A. I. Br. Castal. Uxor fuit Thebe, filia Iasonis, auctore Plutarcho in Pelopida c. 28. Θήβην nominat quoque Serinus Io. Stobaei Serm. VII, p. 91. Caedes facta fuit Olympiadis 105. anno quarto: cuius ex Aristotele meminit Cicero de Divinatione I, 25.

36. ἐξήγγειλεν] Historiam eandem narrat, in paucis et parvi momenti rebus licet variet, Plutarchus in Pelop. c. 35. Instigata primum a Pelopida captivo et timens mariti crudelitatem et perfidiam cum fratribus Tisiphono, Pytholao et Lycophrone consilia caedis faciundae communicat atque ordinat; insidias tamen fratribus structas fingentem non facit Plutarchus, qui aliunde accuratius rem narrat.

ὡς ὁ Ἀλέξ.] Articulum omittunt A. I. Br. Cast. cum Codd. B. D. deinceps ἐπιβουλεύει Codex C. in ἐπιβουλεύοι mutat, et sequentia ordinat ἡμέραν ἔνδον ὄντας.

ἔκρυψεν — ἔνδον] Plutarch. πλησίον ἐν οἴκῳ τινὶ κεκρυμμένους, ex quo profecti per scalas ascendunt in domum Alexandri.

κατεκοίμισεν] A. I. Cast. ita recte; contra κατεκοίμησεν Br. L. St. cum Codd. A. C.

λύχνος ἐκάετο, τὸ δὲ ξίφος αὐτοῦ ἐξήνεγκεν. ὡς δ' ᾔσθετο ὀκνοῦντας εἰσιέναι ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον τοὺς ἀδελφοὺς, εἶπεν, ὡς, εἰ μὴ ἤδη πράξαιεν, ἐξεγερεῖ αὐτόν. ὡς δ' εἰσῆλθον, ἐπισπάσασα τὴν θύραν, 37 εἴχετο τοῦ ῥοπάλου, ἕως ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ. Ἡ δὲ ἔχθρα λέγεται αὐτῇ πρὸς τὸν ἄνδρα γενέσθαι, ὑπὸ μέν τινων, ὡς, ἐπεὶ ἔδησε τὰ ἑαυτοῦ παιδικὰ ὁ Ἀλέξανδρος, νεανίσκον ὄντα καλὸν, δεηθείσης αὐτῆς λῦσαι, ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἀπέσφαξεν· οἱ δέ τινες, ὡς, ἐπεὶ παῖδες αὐτῷ οὐκ ἐγίγνοντο ἐκ ταύτης, ὅτι πέμψας εἰς Θήβας, ἐμνήστευε τὴν Ἰάσονος γυναῖκα ἀναλαβεῖν. τὰ μὲν οὖν αἴτια τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῆς γυναικὸς

ξίφος αὐτοῦ] Plutarchus: καὶ καθελοῦσα τὸ ξίφος ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς κρεμάμενον, σημεῖον εἶναι τοῦ κατέχεσθαι τὸν ἄνδρα καὶ καθεύδειν ἔδειξεν. In reliquis nihil variat, nisi quod ῥόπτρον haud meminit.

ῥοπάλου] Moro ῥόπαλον h. l. videtur esse idem, quod ῥόπτρον, τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας apud Hesychium, et X, 22. τὸ ἐπικροῦον τὴν θύραν apud Pollucem. Praeterea Hesychius et Harpocratio interpretantur κρίκον τῆς θύρας. Hinc effici putat Morus, esse ῥόπτρον annullum ferreum, adfixum valvis, quo et fores attrahantur, cuiusque ope etiam pulsetur. Ceterum Harpocratio ex sexto Xenophontis libro affert vocabulum ῥόπτρον; itaque olim sine dubio lectum h. l. fuit ita, uti censet etiam Valckenaer ad Herodotum VI, 91., qui docuit, ῥόπτρον, quod Scholiastes Euripidis ad Hippolyt. 1172. interpretatur, ut reliqui, τὸ ἐπίσπαστρον, esse marculum ianuae.

37. πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον] Margo L. et St. πρὸς τὸν ἄνδρα cum Codd. B. C. D. E., quod recepi.

παιδικὰ] Plutarchus Pelopid. cap. 28. de Alexandro: καὶ τὸν νεώτατον τῶν αὐτῆς (Thebae) ἀδελφῶν παιδικὰ πεποιημένον. Qui si fuit Pitholaus vel Pytholaus, ratio apparet, cur eum Diodorus inter interfectores Alexandri haud nominaverit. Plutarchus Amator. 7, 89. Pytholaum Alexandri amasium et occisorem vocat. Aristoteles Rhetor. III, 9, 7. καὶ ὅ εἰς Πειθόλαόν τις εἶπε καὶ Λυκόφρονα ἐν τῷ δικαστηρίῳ· Οὗτοι δ' ὑμᾶς οἴκοι μένοντες ἐπώλουν, ἐλθόντες δ' ὡς ὑμᾶς ἐώνηνται: quem locum alias obscurum huc pertinere suspicor.

οὐκ ἐγίγνοντο] Negationem omittunt I. Cast.

ἐμνήστευε] Cicero Offic. II, 7.: Ab ea est enim ipse propter pellicatus suspicionem interfectus. Ordinem caedis patratae narrat etiam Ovidii Ibis vers. 323. Ceterum particulas geminatas ὡς et ὅτι saepe ita positas reperiri in libris Xenophontis, admonuit ad h. l. Leonclav. Vide infra §. 13. Ceterum Stephanus λαβεῖν scriptum maluit.

λέγεται· τῶν δὲ ταῦτα πραξάντων, ἄχρις οὗ ὅδε
γος ἐγράφετο, Τισίφονος, πρεσβύτατος ὢν τῶν
κῶν, τὴν ἀρχὴν εἶχε.

CAPUT V.

Καὶ τὰ μὲν Θετταλικά, ὅσα περὶ Ἰάσονα ἐπράχθη, 1
ετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον, μέχρι τῆς τοῦ Τισι-
ν ἀρχῆς, δεδήλωται· νῦν δ' ἐπάνειμι, ἔνθεν ἐπὶ
ἐξέβην. Ἐπεὶ γὰρ Ἀρχίδαμος ἐκ τῆς ἐπὶ
ρα βοηθείας ἀπήγαγε τὸ στράτευμα, ἐνθυμη-
ς οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι ἔτι οἴονται,
α ἀκολουθεῖν, καὶ οὔπω διακέοιντο οἱ Λακεδαι-
ι, ὥσπερ τοὺς Ἀθηναίους διέθεσαν, μεταπέμ-
ι τὰς πόλεις, ὅσαι βούλοιντο τῆς εἰρήνης μετέ-
ῆν βασιλεὺς κατέπεμψεν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, 2

φονος] Ita recte scriptum nomen in margine Le-, Vulgatum retinuit Mo- σίφωνος cum Codd. A. C. heben dominationem reti-, adscito nomine tenus Tisiphono, testatur Conon . 50. Diodorus XVI, 14. duos, Lycophronem et onum, solos nominat, eos- ndem ope mercenariorum a principatum vi obti- ait. Cicero de Invent. de Thebe: „Haec filium quem ex tyranno habe- ibi in praemii loco depos- unt, qui ex lege puerum dicant oportere." Atqui hon negat, ex Thebe libe- ocreasse Alexandrum.

βοηθείας] Ald. Iunt. Cast. odd. A. C. E. Βοιωτίας. ad ordinem rerum supra , 26. exorsum.

λουθεῖν] Lacedaemonios nolebant a Lacedaemo- niis desciscere, suis quippe opibus et viribus diffidentes. Ita quidem Morus. Equidem tamen sic potius simpliciter intelligo: Peloponnesios, nondum suis ipsorum viribus confidentes, ad imperium paratos esse, si quis se illis ducem praebeat. Inde Atheniensium spes, facile se impetraturos esse ab iis, ut se suamque auctoritatem sequantur. Quod factum etiam esse vides.

οὔπω] Ita scribere ex margine St. et Leonclav. iussit Morus pro vulgato οὕτω, quod habent A. C. E. Dubito tamen adhuc equidem. Causam dubitationis lector ipse ex praecedente annotatione perspiciet.

βούλοιντο] Ita ex margine L. St. et Codice B. idem Morus scribendum esse vidit pro βούλονται vulgato et Codd. A. C. D. E.

εἰρήνης] pacis Antalcidae. Vide V, 1, 28.

δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῶν κοινωνεῖν βουλομένων, ὀμόσαι τόνδε τὸν ὅρκον· Ἐμμενῶ ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς κατέπεμψε, καὶ τοῖς ψηφίσμασι τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. ἐὰν δέ τις στρατεύηται ἐπί τινα πόλιν τῶν ὀμοσασῶν τόνδε τὸν ὅρκον, βοηθήσω παντὶ σθένει. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἔχαιρον τῷ ὅρκῳ· Ἠλεῖοι δὲ ἀντέλεγον, ὡς οὐ δέοι αὐτονόμους ποιεῖν οὔτε Μαργανεῖς, οὔτε Σκιλλουντίους, οὔτε Τριφυλίους· σφετέρας γὰρ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις.
3 *Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι, ψηφισάμενοι, ὥσπερ βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμους εἶναι ὁμοίως καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τοὺς ὁρκωτὰς, καὶ ἐκέλευσαν τὰ μέγιστα τέλη ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁρκῶσαι. καὶ ὤμοσαν πάντες, πλὴν Ἠλείων.*

Ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ Μαντινεῖς, ὡς ἤδη αὐτόνομοι

2. *τῶν Ἀθηναίων*] Codex B. *τοῖς Ἀθηναίων*. Deinceps *στρατεύῃ* B. D. E.

Σκιλλουντίους] Codex B. *Σκιλλοντίους*. Deinceps *Τριφυλλίους* A. C. D. E. De Scillunte confer dicta in Epimetro ad Anabasin V, 3, 8.

3. *ὁρκωτὰς*] Demosthenes bis dixit *ὁρκίζειν τινὰ*, iureiurando adigere aliquem, de Corona p. 235. et contra Aristocratem p. 678. Semel *ἐξορκίζειν* eodem sensu dixit, contra Cononem p. 1265., saepius *ἐξορκοῦν*, quod unice probabat Valesius ad Harpocrat. p. 121. Aeschines *ἐξορκίζειν* dixit pag. 39. ed. Reisk.

Μαντινεῖς] Hunc locum usque ad §. 22. paulo accuratius explicandum puto, et rerum hic narratarum originem et causam paulo altius repetendam, quo melius lectores Xenophontis narrationem intelligant, quam postremus etiam interpres plane neglexit. Post victoriam Leuctricam, qua fractae Lacedaemoniorum vires conciderant, subito cepit Arcades libertatis capessendae tuendaeque cupiditas; diversique auctores fuerunt, qui persuadere illis volebant, ut in societatem unam omnes coirent consiliumque aliquod commune legerent, cuius imperio res omnes belli pacisque regerentur, ut eo fortius coniunctis consiliis et opibus libertatem tutarentur. Disputatum ab initio fuit de honore et auctoritate urbium, quarum multae imperium ad se trahere et consilium commune secum habere volebant. Tegeatarum certamina et seditiones inde ortas, ut et Mantinensium, paulo obscurius tetigit Xenophon, qui de Tegeatis tamen satis aperte §. 6. haec profert: *συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικὸν, καὶ, ὅ τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν πόλεων.* Tandem Manti-

ἰκασιν ὄντες, συνῆλθόν τε πάντες, καὶ ἐψηφί- ἰ μίαν πόλιν τὴν Μαντίνειαν ποιεῖν, καὶ τειχίζειν πόλιν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἡγοῦντο, εἰ τοῦτο 4 τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι. ουσιν οὖν Ἀγησίλαον πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς Μαν- ς, ὅτι ἐδόκει πατρικὸς φίλος αὐτοῖς εἶναι. ἐπεὶ φίκετο πρὸς αὐτοὺς, τὸν μὲν δῆμον τῶν Μαντι- οἱ ἄρχοντες οὐκ ἤθελον συλλέξαι αὐτῷ, πρὸς δὲ ἐκέλευον λέγειν, ὅτου δέοιτο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο ς, ἐὰν νῦν ἐπίσχωσι τῆς τειχίσεως, ποιήσειν, μετὰ τῆς Λακεδαίμονος γνώμης, καὶ μὴ δαπα- ς, τειχισθῆναι τὸ τεῖχος. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο, 5

eorumque princeps Ly-es vicisse videntur ea te-ut oppidum Megalopolin rent Arcades, in eaque um commune (τοὺς Μυ-) constituerent. Nunc com- locum Diodori XV, 59., Wesselingii diligentiam re. Is igitur ad Olympia-2. annum 2. ita scribit: idem tempus Lycomedes tes persuasit Arcadibus, unum reipublicae corpus coniungerent, communi in-consilio, numero 10,000, quod de bello et pa-sulerent reipublicae. Facta magna Arcadum seditio-ntroversia armis discepta-t, multisque occisis, ultra partim ad Lacedaemonios, ad Palantinos confuge-Atque hi postremi a Pa-is traditi victoribus et oc-erunt; illi contra Lacedae-s permoverunt, ut, expedi-contra Arcades suscepta, lans cum exercitu et ex-s in Tegeatarum, qui se-is et exsilii auctores esse ntur, ditionem irruptio-faceret. Agesilaus Tegea-rastato eorum agro urbe-que obsidione clausa et oppu-gnata, magnum iniecit terrorem. Wesselingius dubitabat, num Lycomedes Tegeates idem sit ille, quem Xenophon infra VII, 1, 12. Mantinensem, magna in-ter Arcades auctoritate conspi-cuum, memorat, cum patriam diversam nominet Diodorus: sed idem Diodorus deinceps non so-lum c. 62. Lycomedem, Arca-dum ducem, Mantinensem, sed etiam iterum capite 67. Arca-dum ducem Lycomedem, nulla patriae facta mentione, nominat. Eodem nomine venit apud Pau-saniam VII, p. 654., ubi legimus, Lycomedem Mantinensem ducem datum coloniae ad Megalopolin condendam missae. Equidem vix dubito, eundem ubique intelligi. Arcadum commune consilium, τοὺς Μυρίους, in Megalopoli constitutum fuisse, praeter Ae-schinem de falsa legat. pag. 38. et Demosthenem p. 344. 403. tradit etiam Pausanias VIII, p. 666. Alterum Diodori locum af-feram infra ad §. 13.

4. πέμπουσι γοῦν] Leonclav. Steph. W. πέμπουσιν οὖν cum Codd. B. D. E.

ὅτι ἀδύνατον εἴη ἐπισχεῖν, δόγματος γεγενημένου πάσῃ τῇ πόλει ἤδη τειχίζειν, ἐκ τούτου ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἀπῄει ὀργιζόμενος· στρατεύειν γε μέντοι ἐπ' αὐτοὺς οὐ δυνατὸν ἐδόκει εἶναι, ἐπ' αὐτονομίᾳ τῆς εἰρήνης γεγενημένης. τοῖς δὲ Μαντινεῦσιν ἔπεμπον μὲν καὶ τῶν Ἀρκαδικῶν πόλεων τινὲς συντειχιοῦντας, οἱ δὲ Ἠλεῖοι καὶ ἀργυρίου τρία τάλαντα συνεβάλλοντο αὐτοῖς εἰς τὴν περὶ τὸ τεῖχος δαπάνην. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς περὶ ταῦτ' ἦσαν.

6 Τῶν δέ (γε) Τεγεατῶν οἱ μὲν περὶ τὸν Καλλίβιον καὶ Πρόξενον συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν, καί, ὅ τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν πόλεων· οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ἔπραττον, ἐᾶν τε κατὰ χώραν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς

5. *συντειχιοῦντας*] Ita recte Cast. edidit; quod etiam Steph. volebat poni pro *συντειχιοῦντες*, quod habent quoque A. E.

τρία τάλαντα] Margo Steph. *τριάκοντα*. Vulgatum *συνεβάλλοντο* e Cod. C. correxi.

καὶ οἱ μὲν] Cast. *μὲν* omisit.

6. *Τῶν δέ γε*] Codd. B. D. *γε* omittunt.

συνῆγον] Morus interpretatur: unanimi consilio rem eo trahebant, ut Arcadum concilium haberetur; et putat, synonymum esse, quod deinceps sequitur, *ἔπραττον, id agebant.*

νικῴη] quicquid consilium decreverit, quaecunque in consilio sententia vicerit.

ἐᾶν τε] Cast. omisit *τε*.

κατὰ χώραν] Morus h. l. interpretatur: nihil immutare formam civitatis. Male. Scilicet vir doctus non animadverterat, consilia iam tum inter Arcades de condenda Megalopoli fuisse agitata, quae aegre tandem fuerunt perfecta. Inde pendet etiam sensus verborum *συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν.* Volebant scilicet Callibius et Proxenus cives abducere cum reliquis Arcadibus in Megalopolin. Vix autem verba illa Xenophontis sana et integra sunt. Timonem et Proxenum, Tegeatas, duces coloniaé ad Megalopolin missae, nominat Pausanias VIII, pag. 664. Quod vero Pausanias pag. 665. statim post pugnam Leuctricam mensibus paucis, eodem tamen anno, Olymp. 102, 2. conditam dicat Megalopolin, Diodorus autem XV, 72. tribus annis seriorem faciat eius urbis *συνοικισμόν*; ita enim ille: post pugnam, qua Arcades victi sunt a Lacedaemoniis, Olymp. 103, 1. Arcades Megalopolin condiderunt, collatis in eam 40 pagis Maenaliorum et Parrhasiorum; quod denique Marmor Parium urbis initia ad Olymp. 102, 3. referat: haec temporis diversitas inde explicari debet cum Wesselingio ad Diodorum pag. 59., quod Megalopolis condi

πατρίοις νόμοις χρῆσθαι. Ἡττώμενοι δὲ οἱ περὶ τὸν 7 Πρόξενον καὶ Καλλίβιον ἐν τοῖς θεάτροις, νομίσαντες, εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος, πολὺ ἂν τῷ πλήθει κρατῆσαι, ἐκφέρονται τὰ ὅπλα. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ περὶ τὸν Στάσιππον, καὶ αὐτοὶ ἀνθωπλίσαντο, καὶ ἀριθμῷ μὲν οὐκ ἐλάττους ἐγένοντο· ἐπεὶ μέντοι εἰς μάχην ὥρμησαν, τὸν μὲν Πρόξενον καὶ ἄλλους ὀλίγους μετ' αὐτοῦ ἀποκτείνουσι, τοὺς δ' ἄλλους τρεψάμενοι οὐκ ἐδίωκον· καὶ γὰρ τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτιννύναι τῶν πολιτῶν. Οἱ δὲ 8 περὶ τὸν Καλλίβιον, ἀνακεχωρηκότες ὑπὸ τὸ πρὸς Μαντίνειαν τεῖχος καὶ τὰς πύλας, ἐπεὶ οὐκέτι αὐτοῖς οἱ ἐναντίοι ἐπεχείρουν, ἡσυχίαν εἶχον ἠθροισμένοι. καὶ πάλαι μὲν ἐπεπόμφεσαν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας, βοηθεῖν κελεύοντες· πρὸς δὲ τοὺς περὶ Στάσιππον διελέγοντο περὶ συναλλαγῶν. ἐπεὶ δὲ καταφανεῖς ἦσαν οἱ Μαντινεῖς προσιόντες, οἱ μὲν αὐτῶν, ἀναπη-

quidem coepta sit statim post victoriam Leuctricam, absoluta vero demum post Arcadum cladem. Hanc Wesselingii interpretationem plane confirmat hic Xenophontis locus, qui, nescio quo pacto, hucusque virorum doctorum diligentiam fugit. Eodem etiam respicit Plutarchus Pelopid. cap. 24., qui, primam Thebanorum irruptionem in Laconicam describens, ita pergit: ἐν ἐκείνῃ τῇ στρατείᾳ πᾶσαν Ἀρκαδίαν εἰς μίαν δύναμιν συνέστησαν.

7. θεάτροις] Senatum ibi convenisse, statuit interpres Goldhagen. Quod nisi approbes, sequendus tibi erit Morus, verba ἐν τοῖς θεάτροις transponere iubens post illa: εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος. Ceterum Pausanias Arcad. c. 27. ᾑρέθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων οἰκισταὶ Λυκομήδης καὶ Ὁπολέας, καὶ Τίμων τε καὶ Πρόξενος, οὗτοι μὲν ἐκ Τεγέας, Λυκομήδης δὲ καὶ Ὁπολέας Μαντινεῖς. Dux igitur coloniae publice electus Proxenus, antequam cives migrarent, occisus fuit. De Lycomede vide infra ad VII, 1, 23.

περὶ τὸν Στάσιππον] Articulum omisit Iunt. Cast.

τοιοῦτος ὁ Στάσιππος] Valerius Maximus IV, 1, 5. *Stasippus Tegeates, hortantibus amicis, ut gravem in administratione reipublicae aemulum, sed alioqui probum et ornatum virum, qualibet ratione vel tolleret vel submoveret, negavit se facturum, ne, quem in tutela patriae bonus civis locum obtineret, malus et improbus occuparet: seque potius vehementi adversario urgeri, quam patriam egregio advocato carere praeoptavit.*

8. πρὸς Μαντίνειαν] Margo Steph. Μαντινείας.

θέοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐκέλευον βοηθεῖν τὴν ταχίστην, καὶ βοῶντες σπεύδειν διεκελεύοντο· ἄλλοι δὲ ἀνοί-
9 γουσι τὰς πύλας αὐτοῖς. Οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ὡς ᾔσθοντο τὸ γιγνόμενον, ἐκπίπτουσι κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ Παλάντιον φερούσας πύλας, καὶ φθάνουσι, πρὶν καταληφθῆναι ὑπὸ τῶν διωκόντων, εἰς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν καταφυγόντες, καὶ ἐγκλεισάμενοι ἡσυχίαν εἶχον. οἱ δὲ μεταδιώξαντες ἐχθροὶ αὐτῶν, ἀναβάντες ἐπὶ τὸν νεὼν, καὶ τὴν ὀροφὴν διελόντες, ἔπαιον τοῖς κεραμίσιν. οἱ δ' ἐπεὶ ἔγνωσαν τὴν ἀνάγκην, παύεσθαί τε ἐκέλευον, καὶ ἐξιέναι ἔφασαν. οἱ δ' ἐναντίοι, ὡς ὑποχειρίους ἔλαβον αὐτοὺς, δήσαντες καὶ ἀναλαβόντες ἐπὶ τὴν ἁρμάμαξαν, ἀπήγαγον εἰς Τέγεαν. ἐκεῖ δὲ μετὰ τῶν Μαντινέων καταγνόντες, ἀπέκτειναν.

10 Τούτων δὲ γιγνομένων, ἔφυγον εἰς Λακεδαίμονα τῶν περὶ Στάσιππον Τεγεατῶν περὶ ὀκτακοσίους. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐδόκει, βοηθητέον εἶναι τὴν ταχίστην τοῖς τεθνεῶσι τῶν Τεγεατῶν καὶ ἐκπεπτωκόσι κατὰ τοὺς ὅρκους· καὶ οὕτω στρατεύον-

9. *Παλάντιον φερούσας*] Pro Arcadiae urbe Palantium habet Stephan. Byz. Nominat etiam Diodorus XV, 59. Pausan. VIII, 43. Dionysius Halicarn. I, p. 24. Cum vero Diodorus dicat: *εἰς τὴν Παλάντιον*: observandum est, ex porta Megalopoleos aliqua viam duxisse ad Palantium et Tegeam usque ad Choma: qui terminus terram Megalopolitanam a Tegeatide et Palantia distinguebat. A Chomate via dextrorsum ad Palantiorum agrum ducebat. Ita Pausanias VIII, 44.

Ἀρτέμιδος] Cum templum hoc extra moenia fuerit, videtur Diana Limnatis esse, cuius templum in via in Laconicam ducente 9 stadia ab urbe dissitum erat, aut *Κνατεᾶτις*, cuius templum distabat stadiis 19, tradente Pausan. VIII, p. 708. Festo die Tegeatas omnes ad celebrandum Minervae sacrum urbe egressos memorat Frontinus Stratag. II, 2, 8. Ceterum Codex B. male *καταφυγόντα* habet.

10. *τὴν ταχίστην*] Haec duo verba soli Codd. A. E. habent. Deinceps vulgo legitur: *τοῖς τεθνεῶσι τῶν Τεγεατῶν, κατὰ τοὺς ὅρκους, καὶ ἐκπεπτωκόσι*, ubi Koeppen scribendum monuit *καὶ τοῖς ἐκπεπτ.* Sed nihil opus hac mutatione, modo iungantur *τοῖς τεθνεῶσι τ. T. καὶ ἐκπεπτωκόσι*, et verba importune interposita *κατὰ τοὺς ὅρκους* suum in locum vel post *τὴν ταχίστην* vel post *ἐκπεπτωκόσι* reponantur. Posterius hoc feci. De iuramento isto compara VI, 3, 18. et 19. *οὕτως στρατεύουσι* Codex B. habet.

σιν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας, ὡς παρὰ τοὺς ὅρκους σὺν ὅπλοις ἐληλυθότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Τεγεάτας. καὶ φρουρὰν μὲν οἱ ἔφοροι ἔφαινον, Ἀγησίλαον δ' ἐκέλευεν ἡ πόλις ἡγεῖσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Ἀρκάδες εἰς 11 Ἀσέαν συνελέγοντο· Ὀρχομενίων δὲ οὐκ ἐθελόντων κοινωνεῖν τοῦ Ἀρκαδικοῦ διὰ τὴν πρὸς Μαντινέας ἔχθραν, ἀλλὰ καὶ δεδεγμένων εἰς τὴν πόλιν τὸ ἐν Κορίνθῳ συνειλεγμένον ξενικὸν, οὗ Πολύτροπος ἦρχεν, ἔμενον οἴκοι οἱ Μαντινεῖς, τούτων ἐπιμελούμενοι. Ἡραιεῖς δὲ καὶ Λεπρεᾶται συνεστρατεύοντο τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τοὺς Μαντινέας. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ἐγένετο αὐτῷ τὰ διαβατήρια, εὐθὺς ἐχώρει ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν. καὶ καταλαβὼν πόλιν ὅμορον οὖσαν, Εὐταίαν, καὶ εὑρὼν ἐκεῖ τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας οἰκοῦντας ἐν ταῖς οἰκίαις, τοὺς δ' ἐν τῇ στρατευσίμῳ ἡλικίᾳ οἰχομένους εἰς τὸ Ἀρκαδικὸν, ὅμως οὐκ ἠδίκησε τὴν πόλιν, ἀλλ' εἴα τε αὐτοὺς οἰκεῖν, καὶ ὠνούμενοι ἐλάμβανον, ὅσων δέοιντο· εἰ δέ τι καὶ ἡρπάσθη,

ἐκέλευεν] A. B. C. D. ἐκέλευον habet.

11. Ἀσέαν] Arcadiae pagum, κώμην, Stephanus Byz. terrae Megalopolitanae pagum Strabo p. 343. appellat. Scilicet post conditam Megalopolin haec oppida omnia, quae in societatem unam coierant olim, vicorum et pagorum formam sub potestate Megalopolitanorum induerant, teste Pausania VIII, p. 655.

Ὀρχομενίων] De Orchomeniis Arcadiae sermo est. Hi ipsi quidem noluerunt ad Megalopolin condendam se conferre, sed ex eorum tractu et conventu (ἐκ τῶν συντελούντων ἐς Ὀρχομενὸν) Thisoa, Methydrium et Teuthis, auctore eodem Pausania l. l.

Πολύτροπος] Hunc locum laudavit Harpocration h. v. Deinceps Ἡραεῖς B. C. D. E.

12. Ἀγησίλαος] Breviter eandem expeditionem narrat in Agesil. c. 2, 23. Plutarchus Agesil. 31. sedulo quidem cavisse ait Agesilaum, ne proelio committeret copias suas, urbem tamen parvam Mantinensium cepisse et regionem devastasse.

Εὐταίαν] Videtur esse ea, quam Plutarchus πολίχνην τῶν Μαντινέων vocat. Stephan. Byz. ex hoc loco nominat Eutaean Arcadiae oppidum. Vitiose igitur A. I. Br. Castal. hic et infra 20. 21. Εὐγαῖαν habent scriptum cum Codd. 5 Paris. Nominat etiam Pausan. VIII, pag. 654.

ὅτε εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν, ἐξευρὼν ἀπέδωκε. καὶ ἐπῳκοδόμει δὲ τεῖχος αὐτῶν, ὅσα ἐδεῖτο, ὥσπερ αὐτοῦ διέτριβεν, ἀναμένων τοὺς μετὰ Πολυτρόπου μισθοφόρους.

13 Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ὀρχομενίους. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ τείχους μάλα χαλεπῶς ἀπῆλθον, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἐν τῇ Ἐλυμίᾳ ἐγένοντο, καὶ οἱ μὲν Ὀρχομένιοι ὁπλῖται οὐκέτι ἠκολούθουν, οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύτροπον ἐπέκειντο, καὶ μάλα θρασέως, ἐνταῦθα γνόντες οἱ Μαντινεῖς, ὡς, εἰ μὴ ἀποκρούσονται αὐτούς, ὅτι πολλοὶ σφῶν κατακοντισθήσονται, ὑπο-

14 στρέψαντες ὁμόσε ἐχώρησαν τοῖς ἐπικειμένοις. Καὶ ὁ μὲν Πολύτροπος μαχόμενος αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τῶν δ' ἄλλων φευγόντων πάμπολλοι ἂν ἀπέθανον, εἰ μὴ οἱ Φλιάσιοι ἱππεῖς παραγενόμενοι, καὶ εἰς τὰ ὄπισθεν περιελάσαντες τῶν Μαντινέων, ἐπέσχον αὐτοὺς τῆς διώξεως. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς, ταῦτα πράξαντες, οἴκαδε ἀπῆλθον.

15 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἀκούσας ταῦτα, καὶ νομίσας οὐκ ἂν ἔτι συμμίξαι αὐτῷ τοὺς ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ μισθοφόρους, οὕτω προῄει. καὶ τῇ μὲν πρωτῃ ἐν τῇ Τεγεάτιδι χώρᾳ ἐδειπνοποιήσατο, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ

13. Ὀρχομενίους] Diodor. XV, 62. ad Olymp. 102, 4. Lacedaemonii, inquit, ducem Polytropum miserunt in Arcadiam cum militibus domesticis 1000, et exsulibus Boeotiis et Argivis 500. Hic Orchomenum, Lacedaemoniis faventem, praesidio occupavit. Lycomedes autem Mantinensis, dux Arcadum, cum epilectis, numero 5000, contra Orchomenum venit, ibique ante urbem cum Lacedaemoniis conflixit. In eo proelio cecidit Polytropus cum 200 aliis; reliqui in urbem confugerunt. Postea Arcades, adiunctis sibi sociis Eleis et Argivis, primum Athenas miserunt legatos, qui Athenienses ad societatem belli contra Lacedaemonios permovere conarentur; a quibus spreti ad Thebanos confugiunt, qui cum illis deinde Laconicam aggressi sunt.

Ἐλυμίᾳ] Morus eandem putat, quae supra V, 2, 28. Elemia dicitur, infra Apolloniam sita. Arcadiae regio h, l. est, nomen vero hoc non alibi reperi in Arcadia nominatum.

14. εἰς τὰ ὄπισθεν] Codex B. εἰς τὸ ὄπισθεν et deinceps καὶ οἱ Μαντινεῖς habet.

ιόντι εἰς τὴν Μαντινικὴν, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο τοῖς πρὸς ἑσπέραν ὄρεσι τῆς Μαντινείας· καὶ ἐκεῖ ἐδῄου τὴν χώραν, καὶ ἐπόρθει τοὺς ἀγρούς. τῶν ρκάδων οἱ συλλεγέντες ἐν τῇ Ἀσέᾳ, νυκτὸς λθον εἰς τὴν Τέγεαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν 16 ίλαος, ἀπέχων Μαντινείας ὅσον εἴκοσι σταδίους, τοπεδεύσατο· οἱ δ' ἐκ τῆς Τεγέας Ἀρκάδες, νοι τῶν μεταξὺ Μαντινείας καὶ Τεγέας ὀρῶν, σαν (μάλα) πολλοὶ ὁπλῖται, συμμῖξαι μάλα βουλό- τοῖς Μαντινεῦσι· καὶ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι οὐ παν- ἠκολούθουν αὐτοῖς· καὶ ἦσαν μέν τινες, οἳ τὸν ίλαον ἔπειθον χωρὶς τούτοις ἐπιθέσθαι, ὁ δὲ ύμενος, μὴ, ἐν ὅσῳ πρὸς ἐκείνους πορεύοιτο, ἐκ όλεως οἱ Μαντινεῖς ἐξελθόντες κατὰ κέρας τε καὶ θεν ὄπισθεν ἐπιπέσοιεν αὐτῷ, ἔγνω κράτιστον ἐᾶσαι συνελθεῖν αὐτοὺς, καὶ, εἰ βούλοιντο μάχε- ἐκ τοῦ δικαίου καὶ φανεροῦ τὴν μάχην ποιεῖ- Καὶ οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες ὁμοῦ ἤδη ἐγεγένηντο. 17 ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ πελτασταὶ καὶ οἱ τῶν Φλια- σιεῖς, μετ' αὐτῶν τῆς νυκτὸς διεξελθόντες παρὰ Μαντίνειαν, θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ πρὸ τοῦ τοπέδου ἐπιφαίνονται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐποίη- τοὺς μὲν ἄλλους εἰς τὰς τάξεις δραμεῖν, Ἀγησί- δ' ἐπαναχωρῆσαι πρὸς τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι ἐγνώσθησαν φίλοι ὄντες, Ἀγησίλαος δὲ ἐκεκαλ- το, ἐξ ἀρίστου προῆγε τὸ στράτευμα. ἑσπέρας

5. πρὸς ἑσπέραν] Codex E. γ. Compara topographiam apud Polybium XI, 10. et VII, 5, 21.
τὴν Τέγεαν] Articulum omi- t A. I. Cast.
6. ἀπέχων Μαντινείας] Co- C. καὶ interponit. Sequens μάλα omittit B. et C.
ὄπισθεν] Margo St. et lav. cum Codice B. τοῦ εν. Ita supra εἰς τὰ ὄπισθεν §. 14., ubi margo St. et Leoncl. similiter τὸ ὄπισθεν habet cum Codice B. Sequens τὴν ante μάχην omittit B. Codex.

17. μὲν δὴ] Ald. Iunt. Cast. omittunt δὴ cum Codd. A. C. E. [Recte, cum καὶ initio positum sit. *G. H. S.*]

εἰς τὰς τάξεις] Articulum omittunt A. I. C. cum Codd. C. E. Similis locus est Anabas. II, 2, 14.

δ' ἐπιγινομένης, ἔλαθε στρατοπεδευσάμενος εἰς τὸν ὄπισθεν κόλπον τῆς Μαντινικῆς, μάλα σύνεγγυς καὶ
18 κύκλῳ ὄρη ἔχοντα. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐθύετο μὲν πρὸ τοῦ στρατεύματος, ἰδὼν δὲ συλλεγομένους ἐκ τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, τοῖς ὑπὲρ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος, ἔγνω ἐξακτέον εἶναι τὴν ταχίστην ἐκ τοῦ κόλπου. εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ἀφηγοῖτο, ἐφοβεῖτο, μὴ τῇ οὐρᾷ ἐπίθοιντο οἱ πολέμιοι· ἡσυχίαν δὲ ἔχων, καὶ τὰ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους φαίνων, ἀναστρέψαντας ἐκέλευε τοὺς ἐπ' οὐρᾶς εἰς δόρυ ὄπισθεν τῆς φάλαγγος ἡγεῖσθαι πρὸς αὐτόν· καὶ οὕτως ἅμα ἔκ τε τοῦ στενοῦ ἐξῆγε, καὶ
19 ἰσχυροτέραν ἀεὶ τὴν φάλαγγα ἐποιεῖτο. Ἐπειδὴ δὲ ἐδεδίπλωτο ἡ φάλαγξ, οὕτως ἔχοντι τῷ ὁπλιτικῷ προελθὼν εἰς τὸ πεδίον, ἐξέτεινε πάλιν ἐπ' ἐννέα ἢ δέκα τὸ στράτευμα ἀσπίδων. οἱ μέντοι Μαντινεῖς οὐκέτι ἐξῄεσαν· καὶ γὰρ οἱ Ἠλεῖοι, συστρατοπεδευόμενοι αὐτοῖς, ἔπειθον, μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο· εὖ δὲ εἰδέναι ἔφασαν, ὅτι παρέσοιντο· καὶ γὰρ δέκα τάλαντα δεδανεῖσθαι
20 αὐτοὺς παρὰ σφῶν εἰς τὴν βοήθειαν. Οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες, ταῦτα ἀκούσαντες, ἡσυχίαν εἶχον ἐν τῇ Μαντινείᾳ· ὁ δ' Ἀγησίλαος, καὶ μάλα βουλόμενος ἀπάγειν τὸ στράτευμα, καὶ γὰρ ἦν μέσος χειμών, ὅμως ἐκεῖ κατέμεινε τρεῖς ἡμέρας, οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως, ὅπως μὴ δοκοίη φοβούμενος σπεύδειν τὴν ἄφοδον. τῇ δὲ τετάρτῃ, πρωῒ

18. ὅπλα — φαίνων] Phalangem contra hostem explicat, seu partem sui exercitus in phalange adversus hostes constituit, quasi ad pugnam paratus.

ἀναστρέψαντας] Anabas. IV, 3, 29. ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι μὲν τοὺς οὐραγούς: ubi Gallicus Interpres *de la Luzerne* vertit: *faire demi-tour à droite les serre-files en tête de la ligne.* Deinceps τοὺς ἐπὶ τῆς οὐρᾶς Codex C. habet.

19. ἐδεδίπλωτο] Cf. Cyrop. VII, 5, 3 seqq.

συστρατοπεδευόμενοι] Margo St. L. συστρατευόμενοι cum Codd. Par. praeter A.

20. τῆς τῶν Μαντινέων] Codex B. τῶν omittit. deinceps Εὐγαίας iterum Codd. Paris. et bis habent.

ἀριστοποιησάμενος, ἀπῆγεν ὡς στρατοπεδευσόμενος, ἔνθαπερ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Εὐταίας ἐξωρμήσατο. 21 Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἐφαίνετο τῶν Ἀρκάδων, ἦγε τὴν ταχίστην εἰς τὴν Εὔταιαν, καίπερ μάλα ὀψίζων, βουλόμενος ἀπαγαγεῖν τοὺς ὁπλίτας, πρὶν καὶ τὰ πυρὰ τῶν πολεμίων ἰδεῖν, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὡς φεύγων ἀπαγάγοι. ἐκ γὰρ τῆς πρόσθεν ἀθυμίας ἐδόκει τι ἀνειληφέναι τὴν πόλιν, ὅτι καὶ ἐμβεβλήκει εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ δῃοῦντι τὴν χώραν οὐδεὶς ἠθελήκει μάχεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐν τῇ Λακωνικῇ ἐγένετο, τοὺς μὲν Σπαρτιάτας ἀπέλυσεν οἴκαδε, τοὺς δὲ περιοίκους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πόλεις.

22 Οἱ δὲ Ἀρκάδες, ἐπεὶ ὁ Ἀγησίλαος ἀπεληλύθει, καὶ ᾔσθοντο διαλελυμένον αὐτῷ τὸ στράτευμα, αὐτοὶ δὲ ἠθροισμένοι ἐτύγχανον, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἡραιέας, ὅτι τε οὐκ ἤθελον τοῦ Ἀρκαδικοῦ μετέχειν, καὶ ὅτι συνεισβεβλήκεσαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. ἐμβαλόντες δὲ, ἐνεπίμπρων τε τὰς οἰκίας καὶ ἔκοπτον τὰ δένδρα.

Olymp. 102 $\frac{3}{4}$.

Ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι βεβοηθηκότες παρεῖναι ἐλέγοντο εἰς τὴν Μαντίνειαν, οὕτως ἀπαλλάττονται ἐκ τῆς Ἡραίας, καὶ συμμιγνύουσι τοῖς Θηβαίοις. 23 Ὡς δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ μὲν Θηβαῖοι καλῶς σφίσιν ᾤοντο ἔχειν, ἐπεὶ ἐβεβοηθήκεσαν μὲν, πολέμιον δὲ οὐδένα ἔτι ἑώρων ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ἀπιέναι παρεσκευάζοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι ἔπειθον αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ὡς τάχιστα εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἐπιδεικνύντες μὲν τὸ ἑαυτῶν πλῆθος, ὑπερεπαινοῦντες δὲ τὸ τῶν

21. ἀνειληφέναι] Plutarch. Ages. cap. 30. βουλόμενος τὴν παροῦσαν ἀθυμίαν καὶ κατήφειαν ἀφελεῖν τῶν νέων, ἐνέβαλεν εἰς Ἀρκαδίαν — ἐλαφροτέραν ἐποίησε ταῖς ἐλπίσι καὶ ἡδίω τὴν πόλιν, ὡς οὐ παντάπασιν ἀπεγνωσμένην.

22. ὅτι τε οὐκ] Cast. omisit τε.

συνεισβεβλήκεσαν] A. I. Castal. συνεισβεβήκεσαν cum Codice A.

23. ἐπιδεικνύντες] Ita solus Codex A. ceteri cum Steph. ἐπιδεικνύοντες.

δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῶν κοινωνεῖν βουλομένων, ὀμόσαι τόνδε τὸν ὅρκον· Ἐμμενῶ ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασιλεὺς κατέπεμψε, καὶ τοῖς ψηφίσμασι τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. ἐὰν δέ τις στρατεύηται ἐπί τινα πόλιν τῶν ὀμοσασῶν τόνδε τὸν ὅρκον, βοηθήσω παντὶ σθένει. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἔχαιρον τῷ ὅρκῳ· Ἠλεῖοι δὲ ἀντέλεγον, ὡς οὐ δέοι αὐτονόμους ποιεῖν οὔτε Μαργανεῖς, οὔτε Σκιλλουντίους, οὔτε Τριφυλίους· σφετέρας γὰρ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις.
3 Οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι, ψηφισάμενοι, ὥσπερ βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμους εἶναι ὁμοίως καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέπεμψαν τοὺς ὁρκωτάς, καὶ ἐκέλευσαν τὰ μέγιστα τέλη ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁρκῶσαι. καὶ ὤμοσαν πάντες, πλὴν Ἠλείων.

Ἐξ ὧν δὴ καὶ οἱ Μαντινεῖς, ὡς ἤδη αὐτόνομοι

2. τῶν Ἀθηναίων] Codex B. τοῖς Ἀθηναίων. Deinceps στρατεύῃ B. D. E.

Σκιλλουντίους] Codex B. Σκιλλοντίους. Deinceps Τριφυλλίους A. C. D. E. De Scillunte confer dicta in Epimetro ad Anabasin V, 3, 8.

3. ὁρκωτάς] Demosthenes bis dixit ὁρκίζειν τινά, iureiurando adigere aliquem, de Corona p. 235. et contra Aristocratem p. 678. Semel ἐξορκίζειν eodem sensu dixit, contra Cononem p. 1265., saepius ἐξορκοῦν, quod unice probabat Valesius ad Harpocrat. p. 121. Aeschines ἐξορκίζειν dixit pag. 39. ed. Reisk.

Μαντινεῖς] Hunc locum usque ad §. 22. paulo accuratius explicandum puto, et rerum hic narratarum originem et causam paulo altius repetendam, quo melius lectores Xenophontis narrationem intelligant, quam postremus etiam interpres plane neglexit. Post victoriam Leuctricam, qua fractae Lacedaemoniorum vires conciderant, subito cepit Arcades libertatis capessendae tuendaeque cupiditas; diversique auctores fuerunt, qui persuadere illis volebant, ut in societatem unam omnes coirent consiliumque aliquod commune legerent, cuius imperio res omnes belli pacisque regerentur, ut eo fortius coniunctis consiliis et opibus libertatem tutarentur. Disputatum ab initio fuit de honore et auctoritate urbium, quarum multae imperium ad se trahere et consilium commune secum habere volebant. Tegeatarum certamina et seditiones inde ortas, ut et Mantinensium, paulo obscurius tetigit Xenophon, qui de Tegeatis tamen satis aperte §. 6. haec profert: συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικὸν, καὶ, ὅ τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν πόλεων. Tandem Manti-

παντάπασιν ὄντες, συνῆλθόν τε πάντες, καὶ ἐψηφίσαντο μίαν πόλιν τὴν Μαντίνειαν ποιεῖν, καὶ τειχίζειν τὴν πόλιν. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι ἡγοῦντο, εἰ τοῦτο 4 *ἄνευ τῆς σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσεσθαι. πέμπουσιν οὖν Ἀγησίλαον πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς Μαντινέας, ὅτι ἐδόκει πατρικὸς φίλος αὐτοῖς εἶναι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο πρὸς αὐτοὺς, τὸν μὲν δῆμον τῶν Μαντινέων οἱ ἄρχοντες οὐκ ἤθελον συλλέξαι αὐτῷ, πρὸς δὲ σφᾶς ἐκέλευον λέγειν, ὅσου δέοιτο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς, ἐὰν νῦν ἐπίσχωσι τῆς τειχίσεως, ποιήσειν, ὥστε μετὰ τῆς Λακεδαίμονος γνώμης, καὶ μὴ δαπανηρῶς, τειχισθῆναι τὸ τεῖχος. Ἐπεὶ δὲ ἀπεκρίναντο,* 5

nenses eorumque princeps Lycomedes vicisse videntur ea tenus, ut oppidum Megalopolin conderent Arcades, in eaque consilium commune (*τοὺς Μυρίους*) constituerent. Nunc comparabo locum Diodori XV, 59., ad quem Wesselingii diligentiam desidero. Is igitur ad Olympiadis 102. annum 2. ita scribit: Sub idem tempus Lycomedes Tegeates persuasit Arcadibus, ut in unum reipublicae corpus se coniungerent, communi instituto consilio, numero 10,000 virorum, quod de bello et pace consuleret reipublicae. Facta autem magna Arcadum seditione, controversia armis disceptata fuit, multisque occisis, ultra 1400 partim ad Lacedaemonios, partim ad Palantinos confugerunt. Atque hi postremi a Palantinis traditi victoribus et occisi fuerunt; illi contra Lacedaemonios permoverunt, ut, expeditione contra Arcades suscepta, Agesilaus cum exercitu et exsulibus in Tegeatarum, qui seditionis et exsilii auctores esse videbantur, ditionem irruptionem faceret. Agesilaus Tegeatis, vastato eorum agro urbeque obsidione clausa et oppugnata, magnum iniecit terrorem. Wesselingius dubitabat, num Lycomedes Tegeates idem sit ille, quem Xenophon infra VII, 1, 12. Mantinensem, magna inter Arcades auctoritate conspicuum, memorat, cum patriam diversam nominet Diodorus: sed idem Diodorus deinceps non solum c. 62. Lycomedem, Arcadum ducem, Mantinensem, sed etiam iterum capite 67. Arcadum ducem Lycomedem, nulla patriae facta mentione, nominat. Eodem nomine venit apud Pausaniam VII, p. 654., ubi legimus, Lycomedem Mantinensem ducem datum coloniae ad Megalopolin condendam missae. Equidem vix dubito, eundem ubique intelligi. Arcadum commune consilium, *τοὺς Μυρίους*, in Megalopoli constitutum fuisse, praeter Aeschinem de falsa legat. pag. 38. et Demosthenem p. 344. 403. tradit etiam Pausanias VIII, p. 666. Alterum Diodori locum afferam infra ad §. 13.

4. *πέμπουσι γοῦν*] Leonclav. Steph. W. *πέμπουσιν οὖν* cum Codd. B. D. E.

ὅτι ἀδύνατον εἴη ἐπισχεῖν, δόγματος γεγενημένου πάσῃ τῇ πόλει ἤδη τειχίζειν, ἐκ τούτου ὁ μὲν Ἀγησίλαος ἀπῄει ὀργιζόμενος· στρατεύειν γε μέντοι ἐπ' αὐτοὺς οὐ δυνατὸν ἐδόκει εἶναι, ἐπ' αὐτονομίᾳ τῆς εἰρήνης γεγενημένης. τοῖς δὲ Μαντινεῦσιν ἔπεμπον μὲν καὶ τῶν Ἀρκαδικῶν πόλεων τινὲς συντειχιοῦντας, οἱ δὲ Ἠλεῖοι καὶ ἀργυρίου τρία τάλαντα συνεβάλλοντο αὐτοῖς εἰς τὴν περὶ τὸ τεῖχος δαπάνην. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς περὶ ταῦτ' ἦσαν.

6 Τῶν δέ (γε) Τεγεατῶν οἱ μὲν περὶ τὸν Καλλίβιον καὶ Πρόξενον συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν, καὶ, ὅ τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν πόλεων· οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ἔπραττον, ἐᾶν τε κατὰ χώραν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς

5. συντειχιοῦντας] Ita recte Cast. edidit; quod etiam Steph. volebat poni pro συντειχιοῦντες, quod habent quoque A. E.

τρία τάλαντα] Margo Steph. τριάκοντα. Vulgatum συνεβάλλοντο e Cod. C. correxi.

καὶ οἱ μὲν] Cast. μὲν omisit.

6. Τῶν δέ γε] Codd. B. D. γε omittunt.

συνῆγον] Morus interpretatur: unanimi consilio rem eo trahebant, ut Arcadnm concilium haberetur; et putat, synonymum esse, quod deinceps sequitur, ἔπραττον, *id agebant*.

νικῴη] quicquid consilium decreverit, quaecunque in consilio sententia vicerit.

ἐᾶν τε] Cast. omisit τε.

κατὰ χώραν] Morus h. l. interpretatur: nihil immutare formam civitatis. Male. Scilicet vir doctus non animadverterat, consilia iam tum inter Arcades de condenda Megalopoli fuisse agitata, quae aegre tandem fuerunt perfecta. Inde pendet etiam sensus verborum συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν. Volebant scilicet Callibius et Proxenus cives abducere cum reliquis Arcadibus in Megalopolin. Vix autem verba illa Xenophontis sana et integra sunt. Timonem et Proxenum, Tegeatas, duces coloniae ad Megalopolin missae, nominat Pausanias VIII, pag. 654. Quod vero Pausanias pag. 655. statim post pugnam Leuctricam mensibus paucis, eodem tamen anno, Olymp. 102, 2. conditam dicat Megalopolin, Diodorus autem XV, 72. tribus annis seriorem faciat eius urbis συνοικισμόν; ita enim ille: post pugnam, qua Arcades victi sunt a Lacedaemoniis, Olymp. 103, 1. Arcades Megalopolin condiderunt, collatis in eam 40 pagis Maenaliorum et Parrhasiorum; quod denique Marmor Parium urbis initia ad Olymp. 102, 3. referat: haec temporis diversitas inde explicari debet cum Wesselingio ad Diodorum pag. 59., quod Megalopolis condi

πατρίοις νόμοις χρῆσθαι. Ἡττώμενοι δὲ οἱ περὶ τὸν 7 Πρόξενον καὶ Καλλίβιον ἐν τοῖς θεάτροις, νομίσαντες, εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος, πολὺ ἂν τῷ πλήθει κρατῆσαι, ἐκφέρονται τὰ ὅπλα. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ περὶ τὸν Στάσιππον, καὶ αὐτοὶ ἀνθωπλίσαντο, καὶ ἀριθμῷ μὲν οὐκ ἐλάττους ἐγένοντο· ἐπεὶ μέντοι εἰς μάχην ὥρμησαν, τὸν μὲν Πρόξενον καὶ ἄλλους ὀλίγους μετ' αὐτοῦ ἀποκτείνουσι, τοὺς δ' ἄλλους τρεψάμενοι οὐκ ἐδίωκον· καὶ γὰρ τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτιννύναι τῶν πολιτῶν. Οἱ δὲ 8 περὶ τὸν Καλλίβιον, ἀνακεχωρηκότες ὑπὸ τὸ πρὸς Μαντίνειαν τεῖχος καὶ τὰς πύλας, ἐπεὶ οὐκέτι αὐτοῖς οἱ ἐναντίοι ἐπεχείρουν, ἡσυχίαν εἶχον ἠθροισμένοι. καὶ πάλαι μὲν ἐπεπόμφεσαν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας, βοηθεῖν κελεύοντες· πρὸς δὲ τοὺς περὶ Στάσιππον διελέγοντο περὶ συναλλαγῶν. ἐπεὶ δὲ καταφανεῖς ἦσαν οἱ Μαντινεῖς προσιόντες, οἱ μὲν αὐτῶν, ἀναπη-

quidem coepta sit statim post victoriam Leuctricam, absoluta vero demum post Arcadum cladem. Hanc Wesselingii interpretationem plane confirmat hic Xenophontis locus, qui, nescio quo pacto, hucusque virorum doctorum diligentiam fugit. Eodem etiam respicit Plutarchus Pelopid. cap. 24., qui, primam Thebanorum irruptionem in Laconicam describens, ita pergit: ἐν ἐκείνῃ τῇ στρατείᾳ πᾶσαν Ἀρκαδίαν εἰς μίαν δύναμιν συνέστησαν.

7. θεάτροις] Senatum ibi convenisse, statuit interpres Goldhagen. Quod nisi approbes, sequendus tibi erit Morus, verba ἐν τοῖς θεάτροις transponere iubens post illa: εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος. Ceterum Pausanias Arcad. c. 27. ἡρέθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων οἰκισταὶ Λυκομήδης καὶ Ὀπολέας, καὶ Τίμων τε καὶ Πρόξενος, οὗτοι μὲν ἐκ Τεγέας, Λυκομήδης δὲ καὶ Ὀπολέας Μαντινεῖς. Dux igitur coloniae publice electus Proxenus, antequam cives migrarent, occisus fuit. De Lycomede vide infra ad VII, 1, 23.

περὶ τὸν Στάσιππον] Articulum omisit Iunt. Cast.

τοιοῦτος ὁ Στάσιππος] Valerius Maximus IV, 1, 5. *Stasippus Tegeates, hortantibus amicis, ut gravem in administratione reipublicae aemulum, sed alioqui probum et ornatum virum, qualibet ratione vel tolleret vel submoveret, negavit se facturum, ne, quem in tutela patriae bonus civis locum obtineret, malus et improbus occuparet: seque potius vehementi adversario urgeri, quam patriam egregio advocato carere praeoptavit.*

8. πρὸς Μαντίνειαν] Margo Steph. Μαντινείας.

δῶντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐκέλευον βοηθεῖν τὴν ταχίστην, καὶ βοῶντες σπεύδειν διεκελεύοντο· ἄλλοι δὲ ἀνοί-
9 γουσι τὰς πύλας αὐτοῖς. Οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ὡς ᾔσθοντο τὸ γιγνόμενον, ἐκπίπτουσι κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ Παλάντιον φερούσας πύλας, καὶ φθάνουσι, πρὶν καταληφθῆναι ὑπὸ τῶν διωκόντων, εἰς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν καταφυγόντες, καὶ ἐγκλεισάμενοι ἡσυχίαν εἶχον. οἱ δὲ μεταδιώξαντες ἐχθροὶ αὐτῶν, ἀναβάντες ἐπὶ τὸν νεών, καὶ τὴν ὀροφὴν διελόντες, ἔπαιον ταῖς κεραμίσιν. οἱ δ' ἐπεὶ ἔγνωσαν τὴν ἀνάγκην, παύεσθαί τε ἐκέλευον, καὶ ἐξιέναι ἔφασαν. οἱ δ' ἐναντίοι, ὡς ὑποχειρίους ἔλαβον αὐτούς, δήσαντες καὶ ἀναλαβόντες ἐπὶ τὴν ἁρμάμαξαν, ἀπήγαγον εἰς Τέγεαν. ἐκεῖ δὲ μετὰ τῶν Μαντινέων καταγνόντες, ἀπέκτειναν.

10 Τούτων δὲ γιγνομένων, ἔφυγον εἰς Λακεδαίμονα τῶν περὶ Στάσιππον Τεγεατῶν περὶ ὀκτακοσίους. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐδόκει, βοηθητέον εἶναι τὴν ταχίστην τοῖς τεθνεῶσι τῶν Τεγεατῶν καὶ ἐκπεπτωκόσι κατὰ τοὺς ὅρκους· καὶ οὕτω στρατεύου-

9. *Παλάντιον φερούσας*] Pro Arcadiae urbe Palantium habet Stephan. Byz. Nominat etiam Diodorus XV, 59. Pausan. VIII, 43. Dionysius Halicarn. I, p. 24. Cum vero Diodorus dicat: *εἰς τὴν Παλάντιον*: observandum est, ex porta Megalopoleos aliqua viam duxisse ad Palantium et Tegeam usque ad Choma: qui terminus terram Megalopolitanam a Tegeatide et Palantia distinguebat. A Chomate via dextrorsum ad Palantiorum agrum ducebat. Ita Pausanias VIII, 44.

Ἀρτέμιδος] Cum templum hoc extra moenia fuerit, videtur Diana Limnatis esse, cuius templum in via in Laconicam ducente 9 stadia ab urbe dissitum erat, aut *Κνατεᾶτις*, cuius templum distabat stadiis 19, tradente Pausan. VIII, p. 708. Festo die Tegeatas omnes ad celebrandum Minervae sacrum urbe egressos memorat Frontinus Stratag. II, 2, 8. Ceterum Codex B. male *καταφυγόντα* habet.

10. *τὴν ταχίστην*] Haec duo verba soli Codd. A. E. habent. Deinceps vulgo legitur: *τοῖς τεθνεῶσι τῶν Τεγεατῶν, κατὰ τοὺς ὅρκους, καὶ ἐκπεπτωκόσι*, ubi Koeppen scribendum monuit *καὶ τοῖς ἐκπεπτ.* Sed nihil opus hac mutatione, modo iungantur *τοῖς τεθνεῶσι τ. Τ. καὶ ἐκπεπτωκόσι*, et verba importune interposita *κατὰ τοὺς ὅρκους* suum in locum vel post *τὴν ταχίστην* vel post *ἐκπεπτωκόσι* reponantur. Posterius hoc feci. De iuramento isto compara VI, 3, 18. et 19. *οὕτως στρατεύουσι* Codex B. habet.

σιν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας, ὡς παρὰ τοὺς ὅρκους σὺν ὅπλοις ἐληλυθότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Τεγεάτας. καὶ φρουρὰν μὲν οἱ ἔφοροι ἔφαινον, Ἀγησίλαον δ' ἐκέλευεν ἡ πόλις ἡγεῖσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Ἀρκάδες εἰς 11 Ἀσέαν συνελέγοντο· Ὀρχομενίων δὲ οὐκ ἐθελόντων κοινωνεῖν τοῦ Ἀρκαδικοῦ διὰ τὴν πρὸς Μαντινέας ἔχθραν, ἀλλὰ καὶ δεδεγμένων εἰς τὴν πόλιν τὸ ἐν Κορίνθῳ συνειλεγμένον ξενικὸν, οὗ Πολύτροπος ἦρχεν, ἔμενον οἴκοι οἱ Μαντινεῖς, τούτων ἐπιμελούμενοι. Ἡραιεῖς δὲ καὶ Λεπρεᾶται συνεστρατεύοντο τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τοὺς Μαντινέας. Ὁ δὲ Ἀγη- 12 σίλαος, ἐπεὶ ἐγένετο αὐτῷ τὰ διαβατήρια, εὐθὺς ἐχώρει ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν. καὶ καταλαβὼν πόλιν ὅμορον οὖσαν, Εὐταίαν, καὶ εὑρὼν ἐκεῖ τοὺς μὲν πρεσβυτέρους καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας οἰκοῦντας ἐν ταῖς οἰκίαις, τοὺς δ' ἐν τῇ στρατευσίμῳ ἡλικίᾳ οἰχομένους εἰς τὸ Ἀρκαδικὸν, ὅμως οὐκ ἠδίκησε τὴν πόλιν, ἀλλ' εἶα τε αὐτοὺς οἰκεῖν, καὶ ὠνούμενοι ἐλάμβανον, ὅσων δέοιντο· εἰ δέ τι καὶ ἡρπάσθη,

ἐκέλευεν] A. B. C. D. ἐκέλευον habet.

11. Ἀσέαν] Arcadiae pagum, κώμην, Stephanus Byz. terrae Megalopolitanae pagum Strabo p. 343. appellat. Scilicet post conditam Megalopolin haec oppida omnia, quae in societatem unam coierant olim, vicorum et pagorum formam sub potestate Megalopolitanorum induerant, teste Pausania VIII, p. 655.

Ὀρχομενίων] De Orchomeniis Arcadiae sermo est. Hi ipsi quidem noluerunt ad Megalopolin condendam se conferre, sed ex eorum tractu et conventu (ἐκ τῶν συντελούντων ἐς Ὀρχομενὸν) Thisoa, Methydrium et Teuthis, auctore eodem Pausania l. l.

Πολύτροπος] Hunc locum laudavit Harpocration h. v. Deinceps Ἡραεῖς B. C. D. E.

12. Ἀγησίλαος] Breviter eandem expeditionem narrat in Agesil. c. 2, 23. Plutarchus Agesil. 31. sedulo quidem cavisse ait Agesilaum, ne proelio committeret copias suas, urbem tamen parvam Mantinensium cepisse et regionem devastasse.

Εὐταίαν] Videtur esse ea, quam Plutarchus πολίχνην τῶν Μαντινέων vocat. Stephan. Byz. ex hoc loco nominat Eutaean Arcadiae oppidum. Vitiose igitur A. I. Br. Castal. hic et infra 20. 21. Εὐγαῖαν habent scriptum cum Codd. 5 Paris. Nominat etiam Pausan. VIII, pag. 654.

ὅτε εἰσήει εἰς τὴν πόλιν, ἐξευρὼν ἀπέδωκε. καὶ ἐπῳκοδόμει δὲ τεῖχος αὐτῶν, ὅσα ἐδεῖτο, ἕωσπερ αὐτοῦ διέτριβεν, ἀναμένων τοὺς μετὰ Πολυτρόπου μισθοφόρους.

13 Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ὀρχομενίους. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ τείχους μάλα χαλεπῶς ἀπῆλθον, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἐν τῇ Ἐλυμίᾳ ἐγένοντο, καὶ οἱ μὲν Ὀρχομένιοι ὁπλῖται οὐκέτι ἠκολούθουν, οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύτροπον ἐπέκειντο, καὶ μάλα θρασέως, ἐνταῦθα γνόντες οἱ Μαντινεῖς, ὡς, εἰ μὴ ἀποκρούσονται αὐτούς, ὅτι πολλοὶ σφῶν κατακοντισθήσονται, ὑπο-

14 στρέψαντες ὁμόσε ἐχώρησαν τοῖς ἐπικειμένοις. Καὶ ὁ μὲν Πολύτροπος μαχόμενος αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τῶν δ' ἄλλων φευγόντων πάμπολλοι ἂν ἀπέθανον, εἰ μὴ οἱ Φλιάσιοι ἱππεῖς παραγενόμενοι, καὶ εἰς τὰ ὄπισθεν περιελάσαντες τῶν Μαντινέων, ἐπέσχον αὐτοὺς τῆς διώξεως. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς, ταῦτα πράξαντες, οἴκαδε ἀπῆλθον.

15 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἀκούσας ταῦτα, καὶ νομίσας, οὐκ ἂν ἔτι συμμίξαι αὐτῷ τοὺς ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ μισθοφόρους, οὕτω προήει. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἐν τῇ Τεγεάτιδι χώρᾳ ἐδειπνοποιήσατο, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ

13. Ὀρχομενίους] Diodor. XV, 62. ad Olymp. 102, 4. Lacedaemonii, inquit, ducem Polytropum miserunt in Arcadiam cum militibus domesticis 1000, et exsulibus Boeotiis et Argivis 500. Hic Orchomenum, Lacedaemoniis faventem, praesidio occupavit. Lycomedes autem Mantinensis, dux Arcadum, cum epilectis, numero 5000, contra Orchomenum venit, ibique ante urbem cum Lacedaemoniis conflixit. In eo proelio cecidit Polytropus cum 200 aliis; reliqui in urbem confugerunt. Postea Arcades, adiunctis sibi sociis Eleis et Argivis, primum Athenas miserunt legatos, qui Athenienses ad societatem belli contra Lacedaemonios permovere conarentur; a quibus spreti ad Thebanos confugiunt, qui cum illis deinde Laconicam aggressi sunt.

Ἐλυμίᾳ] Morus eandem putat, quae supra V, 2, 28. Elemia dicitur, infra Apolloniam sita. Arcadiae regio h. l. est, nomen vero hoc non alibi reperi in Arcadia nominatum.

14. εἰς τὰ ὄπισθεν] Codex B. εἰς τὸ ὄπισθεν et deinceps καὶ οἱ Μαντινεῖς habet.

διαβαίνει εἰς τὴν Μαντινικὴν, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ὑπὸ τοῖς πρὸς ἑσπέραν ὄρεσι τῆς Μαντινείας· καὶ ἐκεῖ ἅμα ἐδῄου τὴν χώραν, καὶ ἐπόρθει τοὺς ἀγρούς. τῶν δὲ Ἀρκάδων οἱ συλλεγέντες ἐν τῇ Ἀσέᾳ, νυκτὸς παρῆλθον εἰς τὴν Τέγεαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν 16 Ἀγησίλαος, ἀπέχων Μαντινείας ὅσον εἴκοσι σταδίους, ἐστρατοπεδεύσατο· οἱ δ' ἐκ τῆς Τεγέας Ἀρκάδες, ἐχόμενοι τῶν μεταξὺ Μαντινείας καὶ Τεγέας ὀρῶν, παρῆσαν (μάλα) πολλοὶ ὁπλῖται, συμμῖξαι μάλα βουλόμενοι τοῖς Μαντινεῦσι· καὶ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι οὐ πανδημεὶ ἠκολούθουν αὐτοῖς· καὶ ἦσαν μέν τινες, οἳ τὸν Ἀγησίλαον ἔπειθον χωρὶς τούτοις ἐπιθέσθαι, ὁ δὲ φοβούμενος, μὴ, ἐν ὅσῳ πρὸς ἐκείνους πορεύοιτο, ἐκ τῆς πόλεως οἱ Μαντινεῖς ἐξελθόντες κατὰ κέρας τε καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν ἐπιπέσοιεν αὐτῷ, ἔγνω κράτιστον εἶναι, ἐᾶσαι συνελθεῖν αὐτοὺς, καὶ, εἰ βούλοιντο μάχεσθαι, ἐκ τοῦ δικαίου καὶ φανεροῦ τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Καὶ οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες ὁμοῦ ἤδη ἐγεγένηντο. 17 οἱ δ' ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ πελτασταὶ καὶ οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς, μετ' αὐτῶν τῆς νυκτὸς διεξελθόντες παρὰ τὴν Μαντίνειαν, θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἐπιφαίνονται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐποίησαν τοὺς μὲν ἄλλους εἰς τὰς τάξεις δραμεῖν, Ἀγησίλαον δ' ἐπαναχωρῆσαι πρὸς τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι μὲν ἐγνώσθησαν φίλοι ὄντες, Ἀγησίλαος δὲ ἐκεκαλλιέρητο, ἐξ ἀρίστου προῆγε τὸ στράτευμα. ἑσπέρας

15. πρὸς ἑσπέραν] Codex E. ἑσπέρᾳ. Compara topographiam loci apud Polybium XI, 10. et infra VII, 5, 21.

εἰς τὴν Τέγεαν] Articulum omiserunt A. I. Cast.

16. ἀπέχων Μαντινείας] Codex E. καὶ interponit. Sequens prius μάλα omittit B. et C.

τῶν ὄπισθεν] Margo St. et Leonclav. cum Codice B. τοῦ ὄπισθεν. Ita supra εἰς τὰ ὄπισθεν §. 14., ubi margo St. et Leoncl. similiter τὸ ὄπισθεν habet cum Codice B. Sequens τὴν ante μάχην omittit B. Codex.

17. μὲν δὴ] Ald. Iunt. Cast. omittunt δὴ cum Codd. A. C. E. [Recte, cum καὶ initio positum sit. *G. H. S.*]

εἰς τὰς τάξεις] Articulum omittunt A. I. C. cum Codd. C. E. Similis locus est Anabas. II, 2, 14.

δ' ἐπιγινομένης, ἔλαθε στρατοπεδευσάμενος εἰς τὸν ὄπισθεν κόλπον τῆς Μαντινικῆς, μάλα σύνεγγυς καὶ 18 κύκλῳ ὄρη ἔχοντα. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐθύετο μὲν πρὸ τοῦ στρατεύματος, ἰδὼν δὲ συλλεγομένους ἐκ τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, τοῖς ὑπὲρ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος, ἔγνω ἐξακτέον εἶναι τὴν ταχίστην ἐκ τοῦ κόλπου. εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ἀφηγοῖτο, ἐφοβεῖτο, μὴ τῇ οὐρᾷ ἐπίθοιντο οἱ πολέμιοι· ἡσυχίαν δὲ ἔχων, καὶ τὰ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους φαίνων, ἀναστρέψαντας ἐκέλευε τοὺς ἐπ' οὐρᾶς εἰς δόρυ ὄπισθεν τῆς φάλαγγος ἡγεῖσθαι πρὸς αὐτόν· καὶ οὕτως ἅμα ἔκ τε τοῦ στενοῦ ἐξῆγε, καὶ 19 ἰσχυροτέραν ἀεὶ τὴν φάλαγγα ἐποιεῖτο. Ἐπειδὴ δὲ ἐδεδίπλωτο ἡ φάλαγξ, οὕτως ἔχοντι τῷ ὁπλιτικῷ προελθὼν εἰς τὸ πεδίον, ἐξέτεινε πάλιν ἐπ' ἐννέα ἢ δέκα τὸ στράτευμα ἀσπίδων. οἱ μέντοι Μαντινεῖς οὐκέτι ἐξῄεσαν· καὶ γὰρ οἱ Ἠλεῖοι, συστρατοπεδευόμενοι αὐτοῖς, ἔπειθον, μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο· εὖ δὲ εἰδέναι ἔφασαν, ὅτι παρέσοιντο· καὶ γὰρ δέκα τάλαντα δεδανεῖσθαι 20 αὐτοὺς παρὰ σφῶν εἰς τὴν βοήθειαν. Οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες, ταῦτα ἀκούσαντες, ἡσυχίαν εἶχον ἐν τῇ Μαντινείᾳ· ὁ δ' Ἀγησίλαος, καὶ μάλα βουλόμενος ἀπάγειν τὸ στράτευμα, καὶ γὰρ ἦν μέσος χειμών, ὅμως ἐκεῖ κατέμεινε τρεῖς ἡμέρας, οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως, ὅπως μὴ δοκοίη φοβούμενος σπεύδειν τὴν ἄφοδον. τῇ δὲ τετάρτῃ, πρῲ

18. ὅπλα — φαίνων] Phalangem contra hostem explicat, seu partem sui exercitus in phalange adversus hostes constituit, quasi ad pugnam paratus. ἀναστρέψαντας] Anabas. IV, 3, 29. ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι μὲν τοὺς οὐραγούς: ubi Gallicus Interpres *de la Luzerne* vertit: *faire demi-tour à droite les serre-files en tête de la ligne.* Deinceps τοὺς ἐπὶ τῆς οὐρᾶς Codex C. habet.

19. ἐδεδίπλωτο] Cf. Cyrop. VII, 5, 3 seqq. συστρατοπεδευόμενοι] Margo St. L. συστρατευόμενοι cum Codd. Par. praeter A.

20. τῆς τῶν Μαντινέων] Codex B. τῶν omittit. deinceps Εὐγαίας iterum Codd. Paris. et bis habent.

ἀριστοποιησάμενος, ἀπῆγεν ὡς στρατοπεδευσόμενος, ἔνθαπερ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Εὐταίας ἐξωρμήσατο. 21 Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἐφαίνετο τῶν Ἀρκάδων, ἦγε τὴν ταχίστην εἰς τὴν Εὐταίαν, καίπερ μάλα ὀψίζων, βουλόμενος ἀπαγαγεῖν τοὺς ὁπλίτας, πρὶν καὶ τὰ πυρὰ τῶν πολεμίων ἰδεῖν, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὡς φεύγων ἀπαγάγοι. ἐκ γὰρ τῆς πρόσθεν ἀθυμίας ἐδόκει τι ἀνειληφέναι τὴν πόλιν, ὅτι καὶ ἐμβεβλήκει εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ δῃοῦντι τὴν χώραν οὐδεὶς ἠθελήκει μάχεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐν τῇ Λακωνικῇ ἐγένετο, τοὺς μὲν Σπαρτιάτας ἀπέλυσεν οἴκαδε, τοὺς δὲ περιοίκους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πόλεις.

22 Οἱ δὲ Ἀρκάδες, ἐπεὶ ὁ Ἀγησίλαος ἀπεληλύθει, καὶ ᾔσθοντο διαλελυμένον αὐτῷ τὸ στράτευμα, αὐτοὶ δὲ ἠθροισμένοι ἐτύγχανον, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἡραιέας, ὅτι τε οὐκ ἤθελον τοῦ Ἀρκαδικοῦ μετέχειν, καὶ ὅτι συνεισβεβλήκεσαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. ἐμβαλόντες δὲ, ἐνεπίμπρων τε τὰς οἰκίας καὶ ἔκοπτον τὰ δένδρα.

(Olymp. 102 ¾.)

Ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι βεβοηθηκότες παρεῖναι ἐλέγοντο εἰς τὴν Μαντίνειαν, οὕτως ἀπαλλάττονται ἐκ τῆς Ἡραίας, καὶ συμμιγνύουσι τοῖς Θηβαίοις. 23 Ὡς δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ μὲν Θηβαῖοι καλῶς σφίσιν ᾤοντο ἔχειν, ἐπεὶ ἐβεβοηθήκεσαν μὲν, πολέμιον δὲ οὐδένα ἔτι ἑώρων ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ἀπιέναι παρεσκευάζοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι ἔπειθον αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ὡς τάχιστα εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἐπιδεικνύντες μὲν τὸ ἑαυτῶν πλῆθος, ὑπερεπαινοῦντες δὲ τὸ τῶν

21. ἀνειληφέναι] Plutarch. Ages. cap. 30. βουλόμενος τὴν παροῦσαν ἀθυμίαν καὶ κατήφειαν ἀφελεῖν τῶν νέων, ἐνέβαλεν εἰς Ἀρκαδίαν — ἐλαφροτέραν ἐποίησε ταῖς ἐλπίσι καὶ ἡδίω τὴν πόλιν, ὡς οὐ παντάπασιν ἀπεγνωσμένην.

22. ὅτι τε οὐκ] Cast. omisit τε.

συνεισβεβλήκεσαν] A. I. Castal. συνεισβεβήκεσαν cum Codice A.

23. ἐπιδεικνύντες] Ita solus Codex A. ceteri cum Steph. ἐπιδεικνύοντες.

Θηβαίων στράτευμα. καὶ γὰρ οἱ μὲν Βοιωτοὶ ἐγυμνάζοντο πάντες περὶ τὰ ὅπλα, ἀγαλλόμενοι τῇ ἐν Λεύκτροις νίκῃ· ἠκολούθουν δ' αὐτοῖς καὶ Φωκεῖς, ὑπήκοοι γεγενημένοι, καὶ Εὐβοεῖς ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων, καὶ Λοκροὶ ἀμφότεροι, καὶ Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἡρακλεῶται καὶ Μαλιεῖς· ἠκολούθουν δ' αὐτοῖς καὶ ἐκ Θετταλίας ἱππεῖς τε καὶ πελτασταί. ταῦτα δὴ συνειδόμενοι, καὶ τὴν ἐν Λακεδαίμονι ἐρημίαν λέγοντες, ἱκέτευον μηδαμῶς ἀποτρέπεσθαι, πρὶν ἐμβαλεῖν 24 εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤκουον μὲν ταῦτα, ἀντελογίζοντο δὲ, ὅτι δυσεμβολωτάτη μὲν ἡ Λακωνικὴ ἐλέγετο εἶναι, φρουρὰς δὲ καθιστάναι ἐνόμιζον ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδωτάτοις. καὶ γὰρ ἦν Ἰσχόλαος μὲν ἐν Οἰῷ τῆς Σκιρίτιδος, ἔχων νεοδα-

ταῦτα συνειδόμενοι] In Leonclav. St. et Cod. B. est *ταῦτα δή*. Marg. Leoncl. cum Codd. C. D. E. *συνηδόμενοι*, quod recte improbat Morus, damnata etiam vulgata lectione. Pirckheimer interpretatus est *enumeravit:* quod vocabulum rei aptum censet Morus.

24. *Θηβαῖοι*] Ineunte hieme haec gesta esse, annotavit ipse Xenophon infra §. 41. Plutarch. Pelop. 24. *καίτοι χειμῶνος μὲν ἦσαν αἱ περὶ τροπὰς ἀκμαί, μηνὸς δὲ τοῦ τελευταίου φθίνοντος ὀλίγαι περιῆσαν ἡμέραι καὶ τὴν ἀρχὴν ἤδη ἔδει παραλαμβάνειν ἑτέρους εὐθὺς ἱσταμένου τοῦ πρώτου μηνὸς, ἢ θνήσκειν τοὺς μὴ παραδιδόντας.* Bucatio mense imperium successori tradendum erat, quod tamen Pelopidas cum Epaminonda per quatuor menses ultra terminum istum retinuerunt, postea in capitis iudicium adducti, ut narrat Plutarchus ibidem cap. 25. Hae erant rationes, quae dubitationem afferebant Thebanorum ducibus. A Plutarcho diversus abit Appianus in Syriacis c. 41. nescio quem secutus auctorem, ubi Scipionis apologiam cum Epaminondae defensione comparat.

δυσεμβολωτάτη] Diodor. XV, 63. *ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν δυσείσβολον οὖσαν.* Euripides apud Strabonem VIII, p. 563. de Sparta: *κοίλη γὰρ, ὄρεσι περίδρομος, τραχεῖά τε, δυσείσβολός τε πολεμίοις.* [Mox malim *καθεστάναι*. *G. H. S.*]

Ἰῷ] Codd. B. C. D. E. *Οἴῳ* habent, ut sect. 25. *Οἶον*. Stephanus Byzant. *Οἰὸν πολίχνην* agri Tegeatici habet.

τῆς Σκιρίτιδος] Steph. Byz. *Σκίρος Ἀρκαδίας κατοικία πλησίον Μαιναλίων καὶ Παῤῥασίων.* Arcadica Sciritis memoratur etiam infra VII, 4, 34. Et VI, 5, 26. idem Xenophon *Ἰὸν* vocat *κώμην*. Regionem Sciritidem nominat in hac historia etiam Diodorus, ubi Wesseling recte admonet, iuxta Arcadiam eam fuisse positam. Hinc orti Sciritae militabant in exercitu Lacedaemoniorum. Vide Zeunium ad Cyrop. IV, 2, 1.

μόνδεις τε φρουρούς, καὶ τῶν Τεγεατῶν φυγάδων τοὺς νεωτάτους περὶ τετρακοσίους. ἦν δὲ καὶ ἐπὶ Λεύκτρῳ ὑπὲρ τῆς Μαλεάτιδος ἄλλη φρουρά. ἐλογίζοντο δὲ καὶ τοῦτο οἱ Θηβαῖοι, ὡς καὶ συνελθοῦσαν ἂν ταχέως τὴν τῶν Λακεδαιμονίων δύναμιν, καὶ μάχεσθαι ἂν αὐτοὺς οὐδαμοῦ ἄμεινον, ἢ ἐν τῇ ἑαυτῶν. ἃ δὴ πάντα λογιζόμενοι, οὐ πάνυ προπετεῖς ἦσαν εἰς τὸ ἰέναι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Ἐπεὶ μέντοι ἧκον ἔκ τε Καρυῶν, λέ- 25 γοντες τὴν ἐρημίαν, καὶ ὑπισχνούμενοι αὐτοὶ ἡγήσεσθαι, καὶ κελεύοντες, ἄν τι ἐξαπατῶντες φαίνωνται, ἀποσφάττειν σφᾶς, παρῆσαν δέ τινες καὶ τῶν περιοίκων ἐπικαλούμενοι, καὶ φάσκοντες ἀποστήσεσθαι, εἰ μόνον φανείησαν εἰς τὴν χώραν, ἔλεγον δέ, ὡς καὶ

Thucyd. V, 33. τὸ ἐν Κυψέλοις τεῖχος ἀναιρήσοντες, ὃ ἐτείχισαν Μαντινεῖς καὶ αὐτοὶ ἐφρούρουν ἐν τῇ Παῤῥασικῇ κείμενον ἐπὶ τῇ Σκιρίτιδι τῆς Λακωνικῆς.

Λεύκτρων] Hoc loco Leuctra oppidum Peloponnesi est. Ita Morus. Quidni Laconicae? Ita saltem Plutarchus Pelopid. 20. ἐπεὶ καὶ τῆς Λακωνικῆς πολίχνιον πρὸς τῇ θαλάττῃ Λεῦκτρον ὀνομάζεται, καὶ πρὸς Μεγαλοπόλει τῆς Ἀρκαδίας τόπος ἐστὶν ὁμώνυμος. Megalopolitani agri Leuctra nominat Plutarchus in Cleomene cap. 6., ubi Polybius in eadem narratione Laodicia nominat. Fuerit igitur uterque locus vicinus Megalopoli. Laconica Leuctra accurate designat Pausanias III, p. 277. et 264. Nomen oppidi Λεῦκτρον singulari numero posuit etiam Strabo VIII, pag. 162. Ad sinum Messeniacum is collocat Λεῦκτρον τῶν ἐν Βοιωτίᾳ Λεύκτρων ἄποικον — οἰκίσαι δὲ λέγεται Πέλοψ τό τε Λεῦκτρον et cet. et p. 109. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος Πάμισος χαραδρώδης μικρὸς περὶ Λεῦκτρον ῥέων τὸ Λακωνικόν. Quare non dubitavi cum F. A. Wolfio Λεύκτρῳ scribere. Ceterum agmine quadripartito irrupisse hostes in regionem Laconicam aditu difficilem, narrat Diodorus XV, 63. Boeotios sc. recto itinere ad urbem Sellasiam perrexisse, Argivos per fines agri Tegeatarum irrupisse, et conserta manu cum praesidio, quod transitum occupaverat, ducem Alexandrum, Spartanum, cum ducentis aliis occidisse, et in his multos Boeotios exsules; tertiam et fortissimam agminis partem Arcadum irrupisse in regionem Sciritidem, quam occupaverat Ischolaus; Eleos denique transiisse per loca magis aperta et ad Sellasiam convenisse cum reliquis omnibus sociis, sicque omnem exercitum Spartam versus perrexisse.

25. Καρυῶν] A. I. Br. Cast. Καρύων.

ἐρημίαν] urbem nullo praesidio firmatam esse. Ita sect. 23. et 28. deinceps ἡγήσασθαι Codd. A. B. C.

περιοίκων] ex ditione Lacedaemoniorum; diversi ergo sunt ab Helotibus.

νῦν καλούμενοι οἱ περίοικοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν οὐκ ἐθέλοιεν βοηθεῖν· πάντα οὖν ταῦτα ἀκούοντες καὶ παρὰ πάντων, οἱ Θηβαῖοι ἐπείσθησαν· καὶ αὐτοὶ μὲν κατὰ Καρύας ἐνέβαλον, οἱ δὲ Ἀρκάδες κατὰ Οἰὸν τῆς 26 Σκιρίτιδος. Καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δύσβατα προελθὼν ὁ Ἰσχόλαος ὑφίστατο, οὐδένα ἂν ταύτῃ γε ἔφασαν ἀναβῆναι· νῦν δὲ, βουλόμενος τοῖς Οἰάταις συμμάχοις χρῆσθαι, ἔμεινεν ἐν τῇ κώμῃ· οἱ δὲ ἀνέβησαν παμπληθεῖς Ἀρκάδες. ἐνταῦθα δὴ ἀντιπρόσωποι μὲν μαχόμενοι οἱ περὶ τὸν Ἰσχόλαον ἐπεκράτουν· ἐπεὶ δὲ καὶ ὄπισθεν, καὶ ἐκ πλαγίου, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀναβαίνοντες ἔπαιον καὶ ἔβαλλον αὐτούς, ἐνταῦθα ὅ τε Ἰσχόλαος ἀποθνήσκει, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εἰ μή τις 27 ἀμφιγνοηθεὶς διέφυγε. Διαπραξάμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀρκάδες, ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς Θηβαίους ἐπὶ τὰς Καρύας. οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἐπεὶ ᾔσθοντο τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, πολὺ δὴ θρασύτερον κατέβαινον. καὶ τὴν μὲν Σελλασίαν εὐθὺς ἔκαιον καὶ ἐπόρθουν· ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλ-

Ἰὸν] Iterum Codd. B. C. D. E. Οἰὸν habent, ut sect. 24. et sect. 26. Οἰάταις.

26. προελθὼν ὁ Ἰσχόλαος] Cod. C. προϊών. Diodoro XV, 64. Ἰσχόλας audit, et, remissis Spartam iunioribus militibus, strenue ipse pugnans cum reliquis omnibus occidisse dicitur, non sine magno virtutis praeconio. Eundem nominat Polyaenus Stratag. II, 22., ut annotavit Wesseling. Deinceps ἔφασαν ταύτῃ γε Codex C.

ἐπεὶ δὲ καὶ] Copulam καὶ omisit Castal.

ἔβαλλον αὐτοὺς] A. I. Br. Cast. ἔβαλον cum Codice A.

27. πολὺ θρασύτερον] L. St. πολὺ δὴ θρ. cum Codd. B. D.

Σελλασίαν] Agrum et ditionem urbis intelligit. De scriptura nominis vide Wesselingium ad Diodor. II, p. 52. Situm urbis accurate definit Polybius in Excerptis Valesii p. 1410. Sitam versus Argos arguit Plutarchi Cleomenes c. 23.

ἐν τῷ πεδίῳ] Recte Morus damnat vocabulum ἱερῷ, quod post Ἀπόλλωνος deinceps insertum et velut spurium inclusum habent L. et St. cum Codd. B. C. D. E. Sed male idem damnat verba haec ἐν τῷ πεδίῳ, quasi sensu non diversa ab illis ἐν τῷ τεμένει. Dixerat antea, Thebanos descendisse (κατέβαινον), addit nunc, eos in plano progressos esse usque ad lucum Apollinis, Carnei puto, quem in hac regione collocat Pausanias III, p. 242. Koeppen malebat: ἐν τῷ ἱερῷ πεδίῳ ἐγένοντο, ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος. Verum ita tauto-

λίμνος (ἱερῷ), ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο. καὶ διὰ μὲν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἱερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὁπλῖται· ἐν δεξιᾷ δ' ἔχοντες τὸν Εὐρώταν παρῄεσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν κἀγαθῶν μεστὰς οἰκίας. Τῶν 28 δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες οὐδὲ τὸν καπνὸν ὁρῶσαι ἠνείχοντο, ἅτε οὐδέποτε ἰδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλῃ διαταχθέντες, μάλα ὀλίγοι καὶ ὄντες καὶ

logia multo turpior existit. Nam τέμενος non est templum, sed ἱερὸν πεδίον. Deinceps τῇ δ' ὑστεραίᾳ Codd. 5 Paris.

γεφύρας — πόλιν] Spartam. Ex Theopompo Plutarchus Agesil. 31. ἐπυρπόλουν καὶ διήρπαζον ἄχρι τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως, μηδενὸς ἐπεξιόντος. In oraculo Delphico apud Plutarchum in Lycurgo c. 6. locus concionis nominatur μεταξὺ Βαβύκας καὶ Κνακίωνος. Similiter in Pelopida c. 17. Ipse Plutarchus interpretatus est haec nomina ita, ut Babycam et Cnacionem sua aetate Oenuntem appellari dicat. Contra Aristoteles Cnacionem fluvium, Babycam pontem interpretatus erat, ut idem Plutarchus refert. Livius libro 34. Sellasiam super Oenunta fluvium positam ait, quo in loco (campestri) Antigonus cum Cleomene dimicasse dicitur. Pausanias III, p. 273. Κνακαὼ habet, Camerarius Κνακὼ, sed ex Plutarcho legendum videtur Κνακίων. Montem Κνακάδιον ibidem habet Pausanias. A flavo aquarum colore (κνακὸς enim dorice flavus, fulvus) fluvius nomen habuit; hinc deinde a flavo vini colore Oenus dictus. Pons, ab Aristotele memoratus, forte idem cum Xenophonteo.

Ἀλέας] Minervae cognomen. In via, quae Sparta ad Therapnen ducebat, cis Eurotam signum Aleae Minervae vidit adhuc Pausanias III, p. 258.

κἀγαθῶν] Steph. emendabat ἀγαθῶν. Deinceps ἐνείχοντο Codex B.

28. οὐδὲ τὸν καπνὸν] Solebat Agesilaus iactare, per sexcentos annos nullum hostem intrasse Laconicam, et refert dictum eius Plutarchus Agesil. 30. ὅτι γυνὴ Λάκαινα καπνὸν οὐχ ἑώρακε πολέμιον. Quingentos annos reliqui auctores numerant. Cf. Perizon. ad Aeliani V. H. XIII, 42. Ceterum foeminarum Laconicarum turbas memorat etiam Plutarchus l. c. καὶ τῶν γυναικῶν οὐ δυναμένων ἡσυχάζειν, ἀλλὰ παντάπασιν ἐκφρόνων οὐσῶν πρός τε τὴν κραυγὴν καὶ τὸ πῦρ τῶν πολεμίων. Aristoteles etiam Politic. II, 9. mulieres ait tum θόρυβον πλείω τῶν πολεμίων fecisse: ubi Victorius a vero aberravit. Deinceps οὐδεπώποτε ἰδοῦσαι maluit F. A. Wolf.

διαταχθέντες] Margo Leonclav. διαταχθεὶς cum Codd. B. D. E. Deinceps τελοῦσι Codex E. προσειπεῖν B.

φαινόμενοι ἐφύλαττον. ἔδοξε δὲ τοῖς τέλεσι, καὶ προειπεῖν τοῖς Εἵλωσιν, εἴ τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν, καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν, ὡς 29 ἐλευθέρους ἐσομένους, ὅσοι συμπολεμήσαιεν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔφασαν ἀπογράφασθαι πλέον ἢ ἑξακισχιλίους· ὥστε φόβον αὖ οὗτοι παρεῖχον συντεταγμένοι, καὶ λίαν ἐδόκουν πολλοὶ εἶναι· ἐπεὶ μέντοι ἔμειναν μὲν οἱ ἐξ Ὀρχομενοῦ μισθοφόροι, ἐβοήθησαν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις Φλιάσιοί τε καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Πελληνεῖς καὶ ἄλλαι δέ τινες τῶν πόλεων, 30 ἤδη καὶ τοὺς ἀπογεγραμμένους ἧττον ὠῤῥώδουν. Ὡς δὲ προϊὸν τὸ στράτευμα ἐγένετο κατ' Ἀμύκλας, ταύτῃ διέβαινον τὸν Εὐρώταν. καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι, ὅπου στρατοπεδεύοιντο, εὐθὺς ὧν ἔκοπτον δένδρων κατέβαλλον πρὸ τῶν τάξεων ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ οὕτως ἐφυλάττοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες τούτων τε οὐδὲν ἐποίουν, καταλιπόντες δὲ τὰ ὅπλα, εἰς ἁρπαγὴν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐτρέποντο. ἐκ τούτου δὴ ἡμέρᾳ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ προῆλθον οἱ ἱππεῖς εἰς τὸν ἱππόδρομον, εἰς Γαιαούχου, κατὰ τάξεις, οἵ τε Θηβαῖοι πάντες καὶ οἱ

Εἵλωσιν] Postquam οἱ περίοικοι auxilium renuerant §. 25., Helotes advocant, quorum plerique tamen deinde defecerunt, ut ipse tradet infra VII, 2, 2. Diodorus XV, 65. προσθέντες τοὺς Εἱλώτας ἠλευθερωμένους προσφάτως χιλίους. Multos deinde ex ipsa urbe transfugisse Helotes et περιοίκους, testatur Plutarchus Agesil. c. 32.

29. φόβον] Addit Plutarchus Ages. 32. varias civium seditiones et coniurationes erupisse.

ἄλλαι δέ τινες] Codd. B. D. δὴ habent. ὠρώδουν B.

30. ὡς δὲ προϊὸν] ἐπεὶ μέντοι Codex C. προσιὼν C. E. vulgatum προσιὸν e margine L. St. correxit Morus.

Ἀμύκλας]. Per Taygetum montem descendisse et Eurotam hiemalibus aquis intumescentem transgressos impetum hostium, turbato agminis ordine, sustinuisse, refert Diodorus XV, 65. deinde repulsos ab ipsa urbe oppugnata in Arcadiam recessisse. Cum Diodoro eadem tradit Plutarchus Ages. c. 32.

τούτων τε οὐδὲν] Morus emendabat τούτων γε: equidem μὲν malim.

προῆλθον — Γαιαούχου] Prius verbum ex margine L. et St. recepit Morus pro vulgato προσῆλθον, quod tenent Codd. A. C. E. Alterum effecit Morus ex lectione Leonclav. γαιαόχου pro vulgata Γαιολόχου, secutus

Ἠλεῖοι καὶ ὅσοι Φωκέων ἢ Θετταλῶν ἢ Λοκρῶν ἱππεῖς παρῆσαν. Οἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἱππεῖς, 31 μάλα ὀλίγοι φαινόμενοι, ἀντιτεταγμένοι αὐτοῖς ἦσαν. ἐνέδραν δὲ ποιήσαντες ὁπλιτῶν τῶν νεωτέρων ὅσον τριακοσίων ἐν τῇ τῶν Τυνδαριδῶν, ἅμα οὗτοι μὲν ἐξέθεον, οἱ δ' ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐνέκλιναν. ἰδόντες δὲ ταῦτα πολλοὶ καὶ τῶν πεζῶν εἰς φυγὴν ὥρμησαν. ἐπεὶ μέντοι οἵ τε διώκοντες ἐπαύσαντο, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στράτευμα ἔμενε, πάλιν δὴ κατεστρατοπεδεύσαντο. Καὶ τὸ μὲν 32 μὴ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτούς, ἤδη τὶ ἐδόκει θαῤῥαλεώτερον εἶναι· ἐκεῖθεν μέντοι ἀπάραν

Pausaniam II, 20. 21., qui Neptunum Γαιαοῦχον a Spartanis cultum memoravit. Idem III, p. 260. inter Therapnen et Amyclas collocat templum, de quo Xenophon. Hippodromus forte idem est, quem in hac regione nominat Pausan. p. 241. Γαιαλόχου A. B. C. D. Γεολόχου E. habent. Stephanus ex Hesychio Γαιαλόχου memorat. Is: Γαιαλόχος, ἠπειρώτης. Idem: Γήροι, γεώλοχοι: ubi γεώλοφοι emendant.

31. αὐτοῖς ἦσαν] Cod. C. ἦσαν αὐτοῖς. Deinceps ἐν τῷ τῶν Τυνδαριδῶν B. contra τῇ de domo e Pausania III, 16. interpretatur Morus.

ἐνέδραν] Polyaenus II, 1, 27. Cum Lacedaemonii Eurotam transgredi vellent, ficto eos oraculo prohibuit Agesilaus, paucisque ad fluminis ripam duce Symmacho Thasio relictis, alios in insidiis collocavit in valle, ipse cum maxima manu in loco munito et sylvoso substitit. Thebani, contemta hostium paucitate, ad fluminis oram subsistentium, flumen transgressi, fugientesque fuga simulata insecuti, in insidias incidunt, ita ut eorum sexcenti interficerentur.

Paulo aliter et brevius eandem rem narrat Frontinus I, 10, 3. Addit Polyaenus II, 1, 29., Agesilaum Lacedaemonios a pugna extra urbem continuisse, atque ita oppugnandi mora defatigatos Thebanos recessisse.

32. Καὶ τὸ μὲν μὴ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτοὺς] Negationem, quam Codices 5 Paris. tenent, cum Leoncl. delevit Morus interpretatus: *videbatur ferociae et audaciae magis esse quam fortitudinis.* Sed recte monuit Weiske, προσβάλλειν ita scriptum oportuisse, non προσβαλεῖν ἂν de futuro tempore. Is igitur, comparato loco Thucydidis II, 51., ubi is, qui e morbo pestifero convaluit, ἐν θαῤῥαλέῳ εἶναι, *in tuto esse*, dicitur, negatione servata, recte locum interpretatur: *eos non amplius urbem invasuros esse, videbatur aliquanto maior spes esse (ut ex hac parte Lacedaemonii tuti essent).* Sic est θαῤῥαλέως δεῖπνον καὶ ὕπνον τυγχάνομεν Hieronis 6, 9. Ceterum quomodo Lacedaemonii hostes ab ingressu urbis arcere conati sint, narrantem vide Aeneam Tacticum c. 2.

ποτε ἀλλήλοις ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς παρέσαιντο ἐπ' ἀγαθοῖς· αὐτοί τε γὰρ ἔφασαν τοὺς τυράννους συνεκβαλεῖν Ἀθήνηθεν, καὶ Ἀθηναίους, ὅτε αὐτοὶ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων, προθύμως βοηθεῖν. Ἔλεγον δὲ καὶ ὅσ' ἀγαθὰ εἴη, ὅτε κοινῇ 34 ἀμφότεροι ἔπραττον, ὑπομιμνήσκοντες μὲν, ὡς τὸν βάρβαρον κοινῇ ἀπεμαχέσαντο, ἀναμιμνήσκοντες δὲ, ὡς Ἀθηναῖοί τε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ᾑρέθησαν ἡγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τῶν κοινῶν χρημάτων φύλακες, τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συμβουλευομένων· αὐτοί τε κατὰ γῆν ὁμολογουμένως ὑφ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες προκριθείησαν, συμβουλευομένων αὖ ταῦτα τῶν Ἀθηναίων. Εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ὧδέ πως εἶπεν· 35 Ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς, τὸ πάλαι λεγόμενον, δεκατευθῆναι Θηβαίους. Οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι οὐ πάνυ ἐδέξαντο, ἀλλὰ θροῦς τις τοιοῦτος διῆλθεν, ὡς νῦν ταῦτα λέγοιεν· ὅτε δὲ εὖ ἔπραττον, ἐπέκειντο ἡμῖν. Μέγιστον δὲ τῶν λεχθέντων παρὰ Λακεδαιμονίων ἐδόκει εἶναι, ὅτι, ἡνίκα κατεπολέμησαν αὐτοὺς, Θηβαίων βουλομένων ἀναστάτους ποιῆσαι τὰς Ἀθήνας, σφίσιν ἐμποδὼν γένοιντο. Ὁ δὲ πλεῖστος ἦν λόγος, ὡς κατὰ τοὺς 36 ὅρκους βοηθεῖν δέοι· οὐ γὰρ, ἀδικησάντων σφῶν,

rum Callisthenis, quae Callisthenes a pace Antalcidae exorsus erat, teste Diodoro XIV, 117.

ἐπ' ἀγαθοῖς] Dubitationem mihi faciunt haec verba.

τυράννους] Pisistratidas.

34. ὅσ' ἀγαθὰ] Recte ita margo St. et Leoncl. pro vulgato ὡς.

ἀμφότεροι] A. I. Br. Castal. ἀμφότερα cum Codice A.

χρημάτων φύλακες] Cornelii locum Aristid. c. 3. excitavit Morus, Thucydidis ex libro I. Fr. Portus, ubi est: καὶ ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίων κατέστη ἀρχή, οἳ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. Ceterum male A. I. Br. Cast. post φύλακες posito puncto, pergunt: τῶν δὲ Λακεδαιμονίων, ut Codex A.

35. δεκατευθῆναι] De sensu vide supra ad VI, 3, 20.

τὰς Ἀθήνας] Male A. I. Θήβας, ut Codex A.

36. πλεῖστος ἦν λόγος] Illud maxime urgebatur a Lacedaemoniis legatis, ut recte Morus interpretatur.

ὅτε εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν, ἐξευρὼν ἀπέδωκε. καὶ ἐπῳκοδόμει δὲ τεῖχος αὐτῶν, ὅσα ἐδεῖτο, ἕωσπερ αὐτοῦ διέτριβεν, ἀναμένων τοὺς μετὰ Πολυτρόπου μισθοφόρους.

13 Ἐν δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ὀρχομενίους. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ τείχους μάλα χαλεπῶς ἀπῆλθον, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἐν τῇ Ἐλυμίᾳ ἐγένοντο, καὶ οἱ μὲν Ὀρχομένιοι ὁπλῖται οὐκέτι ἠκολούθουν, οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύτροπον ἐπέκειντο, καὶ μάλα θρασέως, ἐνταῦθα γνόντες οἱ Μαντινεῖς, ὡς, εἰ μὴ ἀποκρούσονται αὐτούς, ὅτι πολλοὶ σφῶν κατακοντισθήσονται, ὑπο-

14 στρέψαντες ὁμόσε ἐχώρησαν τοῖς ἐπικειμένοις. Καὶ ὁ μὲν Πολύτροπος μαχόμενος αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τῶν δ' ἄλλων φευγόντων πάμπολλοι ἂν ἀπέθανον, εἰ μὴ οἱ Φλιάσιοι ἱππεῖς παραγενόμενοι, καὶ εἰς τὰ ὄπισθεν περιελάσαντες τῶν Μαντινέων, ἐπέσχον αὐτοὺς τῆς διώξεως. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς, ταῦτα πράξαντες, οἴκαδε ἀπῆλθον.

15 Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἀκούσας ταῦτα, καὶ νομίσας, οὐκ ἂν ἔτι συμμίξαι αὐτῷ τοὺς ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ μισθοφόρους, οὕτω προῄει. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἐν τῇ Τεγεάτιδι χώρᾳ ἐδειπνοποιήσατο, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ

13. *Ὀρχομενίους*] Diodor. XV, 62. ad Olymp. 102, 4. Lacedaemonii, inquit, ducem Polytropum miserunt in Arcadiam cum militibus domesticis 1000, et exsulibus Boeotiis et Argivis 500. Hic Orchomenum, Lacedaemoniis faventem, praesidio occupavit. Lycomedes autem Mantinensis, dux Arcadum, cum epilectis, numero 5000, contra Orchomenum venit, ibique ante urbem cum Lacedaemoniis conflixit. In eo proelio cecidit Polytropus cum 200 aliis; reliqui in urbem confugerunt. Postea Arcades, adiunctis sibi sociis Eleis et Argivis, primum Athenas miserunt legatos, qui Athenienses ad societatem belli contra Lacedaemonios permovere conarentur; a quibus spreti ad Thebanos confugiunt, qui cum illis deinde Laconicam aggressi sunt.

Ἐλυμίᾳ] Morus eandem putat, quae supra V, 2, 28. Elemia dicitur, infra Apolloniam sita. Arcadiae regio h. l. est, nomen vero hoc non alibi reperi in Arcadia nominatum.

14. *εἰς τὰ ὄπισθεν*] Codex B. *εἰς τὸ ὄπισθεν* et deinceps *καὶ οἱ Μαντινεῖς* habet.

διαβαίνει εἰς τὴν Μαντινικὴν, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ὑπὸ τοῖς πρὸς ἑσπέραν ὄρεσι τῆς Μαντινείας· καὶ ἐκεῖ ἅμα ἐδῄου τὴν χώραν, καὶ ἐπόρθει τοὺς ἀγρούς. τῶν δὲ Ἀρκάδων οἱ συλλεγέντες ἐν τῇ Ἀσέᾳ, νυκτὸς παρῆλθον εἰς τὴν Τέγεαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν 16 Ἀγησίλαος, ἀπέχων Μαντινείας ὅσον εἴκοσι σταδίους, ἐστρατοπεδεύσατο· οἱ δ' ἐκ τῆς Τεγέας Ἀρκάδες, ἐχόμενοι τῶν μεταξὺ Μαντινείας καὶ Τεγέας ὀρῶν, παρῆσαν (μάλα) πολλοὶ ὁπλῖται, συμμῖξαι μάλα βουλόμενοι τοῖς Μαντινεῦσι· καὶ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι οὐ πανδημεὶ ἠκολούθουν αὐτοῖς· καὶ ἦσαν μέν τινες, οἳ τὸν Ἀγησίλαον ἔπειθον χωρὶς τούτοις ἐπιθέσθαι, ὁ δὲ φοβούμενος, μή, ἐν ὅσῳ πρὸς ἐκείνους πορεύοιτο, ἐκ τῆς πόλεως οἱ Μαντινεῖς ἐξελθόντες κατὰ κέρας τε καὶ ἐκ τῶν ὄπισθεν ἐπιπέσοιεν αὐτῷ, ἔγνω κράτιστον εἶναι, ἐᾶσαι συνελθεῖν αὐτοὺς, καὶ, εἰ βούλοιντο μάχεσθαι, ἐκ τοῦ δικαίου καὶ φανεροῦ τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Καὶ οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες ὁμοῦ ἤδη ἐγεγένηντο. 17 οἱ δ' ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ πελτασταὶ καὶ οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς, μετ' αὐτῶν τῆς νυκτὸς διεξελθόντες παρὰ τὴν Μαντίνειαν, θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἐπιφαίνονται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐποίησαν τοὺς μὲν ἄλλους εἰς τὰς τάξεις δραμεῖν, Ἀγησίλαον δ' ἐπαναχωρῆσαι πρὸς τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι μὲν ἐγνώσθησαν φίλοι ὄντες, Ἀγησίλαος δὲ ἐκεκαλλιέρητο, ἐξ ἀρίστου προῆγε τὸ στράτευμα. ἑσπέρας

15. πρὸς ἑσπέραν] Codex E. ἑσπέρᾳ. Compara topographiam loci apud Polybium XI, 10. et infra VII, 5, 21.

εἰς τὴν Τέγεαν] Articulum omiserunt A. I. Cast.

16. ἀπέχων Μαντινείας] Codex E. καὶ interponit. Sequens prius μάλα omittit B. et C.

τῶν ὄπισθεν] Margo St. et Leonclav. cum Codice B. τοῦ ὄπισθεν. Ita supra εἰς τὰ ὄπισθεν §. 14., ubi margo St. et Leoncl. similiter τὸ ὄπισθεν habet cum Codice B. Sequens τὴν ante μάχην omittit B. Codex.

17. μὲν δὴ] Ald. Iunt. Cast. omittunt δὴ cum Codd. A. C. E. [Recte, cum καὶ initio positum sit. *G. H. S.*]

εἰς τὰς τάξεις] Articulum omittunt A. I. C. cum Codd. C. E. Similis locus est Anabas. II, 2, 14.

δ' ἐπιγιγνομένης, ἔλαθε στρατοπεδευσάμενος εἰς τὸν ὄπισθεν κόλπον τῆς Μαντινικῆς, μάλα σύνεγγυς καὶ 18 κύκλῳ ὄρη ἔχοντα. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐθύετο μὲν πρὸ τοῦ στρατεύματος, ἰδὼν δὲ συλλεγομένους ἐκ τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, τοῖς ὑπὲρ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος, ἔγνω ἐξακτέον εἶναι τὴν ταχίστην ἐκ τοῦ κόλπου. εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ἀφηγοῖτο, ἐφοβεῖτο, μὴ τῇ οὐρᾷ ἐπίθοιντο οἱ πολέμιοι· ἡσυχίαν δὲ ἔχων, καὶ τὰ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους φαίνων, ἀναστρέψαντας ἐκέλευε τοὺς ἀπ' οὐρᾶς εἰς δόρυ ὄπισθεν τῆς φάλαγγος ἡγεῖσθαι πρὸς αὐτόν· καὶ οὕτως ἅμα ἔκ τε τοῦ στενοῦ ἐξῆγε, καὶ 19 ἰσχυροτέραν ἀεὶ τὴν φάλαγγα ἐποιεῖτο. Ἐπειδὴ δὲ ἐδεδίπλωτο ἡ φάλαγξ, οὕτως ἔχοντι τῷ ὁπλιτικῷ προελθὼν εἰς τὸ πεδίον, ἐξέτεινε πάλιν ἐπ' ἐννέα ἢ δέκα τὸ στράτευμα ἀσπίδων. οἱ μέντοι Μαντινεῖς οὐκέτι ἐξῄεσαν· καὶ γὰρ οἱ Ἠλεῖοι, συστρατοπεδευόμενοι αὐτοῖς, ἔπειθον, μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο· εὖ δὲ εἰδέναι ἔφασαν, ὅτι παρέσοιντο· καὶ γὰρ δέκα τάλαντα δεδανεῖσθαι 20 αὐτοὺς παρὰ σφῶν εἰς τὴν βοήθειαν. Οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες, ταῦτα ἀκούσαντες, ἡσυχίαν εἶχον ἐν τῇ Μαντινείᾳ· ὁ δ' Ἀγησίλαος, καὶ μάλα βουλόμενος ἀπάγειν τὸ στράτευμα, καὶ γὰρ ἦν μέσος χειμὼν, ὅμως ἐκεῖ κατέμεινε τρεῖς ἡμέρας, οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως, ὅπως μὴ δοκοίη φοβούμενος σπεύδειν τὴν ἄφοδον. τῇ δὲ τετάρτῃ, πρωῒ

18. ὅπλα — φαίνων] Phalangem contra hostem explicat, seu partem sui exercitus in phalange adversus hostes constituit, quasi ad pugnam paratus.
ἀναστρέψαντας] Anabas. IV, 3, 29. ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι μὲν τοὺς οὐραγούς: ubi Gallicus Interpres *de la Luzerne* vertit: *faire demi-tour à droite les serre-files en tête de la ligne.* Deinceps τοὺς ἐπὶ τῆς οὐρᾶς Codex C. habet.

19. ἐδεδίπλωτο] Cf. Cyrop. VII, 5, 3 seqq.
συστρατοπεδευόμενοι] Marge St. L. συστρατευόμενοι cum Codd. Par. praeter A.

20. τῆς τῶν Μαντινέων] Codex B. τῶν omittit. deinceps Εὐγαίας iterum Codd. Paris. et bis habent.

ἀριστοποιησάμενος, ἀπῆγεν ὡς στρατοπεδευσόμενος, ἔνθαπερ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Εὐταίας ἐξωρμήσατο. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἐφαίνετο τῶν Ἀρκάδων, ἦγε τὴν 21 ταχίστην εἰς τὴν Εὐταίαν, καίπερ μάλα ὀψίζων, βουλόμενος ἀπαγαγεῖν τοὺς ὁπλίτας, πρὶν καὶ τὰ πυρὰ τῶν πολεμίων ἰδεῖν, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὡς φεύγων ἀπαγάγοι. ἐκ γὰρ τῆς πρόσθεν ἀθυμίας ἐδόκει τι ἀνειληφέναι τὴν πόλιν, ὅτι καὶ ἐμβεβλήκει εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ δῃοῦντι τὴν χώραν οὐδεὶς ἠθελήκει μάχεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐν τῇ Λακωνικῇ ἐγένετο, τοὺς μὲν Σπαρτιάτας ἀπέλυσεν οἴκαδε, τοὺς δὲ περιοίκους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πόλεις.

Οἱ δὲ Ἀρκάδες, ἐπεὶ ὁ Ἀγησίλαος Olymp. 22 ἀπεληλύθει, καὶ ᾔσθοντο διαλελυμένον 102 ¼. αὐτῷ τὸ στράτευμα, αὐτοὶ δὲ ἠθροισμένοι ἐτύγχανον, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἡραιέας, ὅτι τε οὐκ ἤθελον τοῦ Ἀρκαδικοῦ μετέχειν, καὶ ὅτι συνεισβεβλήκεσαν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. ἐμβαλόντες δὲ, ἐνεπίμπρων τε τὰς οἰκίας καὶ ἔκοπτον τὰ δένδρα.

Ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι βεβοηθηκότες παρεῖναι ἐλέγοντο εἰς τὴν Μαντίνειαν, οὕτως ἀπαλλάττονται ἐκ τῆς Ἡραίας, καὶ συμμιγνύουσι τοῖς Θηβαίοις. Ὡς δὲ 23 ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ μὲν Θηβαῖοι καλῶς σφίσιν ᾤοντο ἔχειν, ἐπεὶ ἐβεβοηθήκεσαν μὲν, πολέμιον δὲ οὐδένα ἔτι ἑώρων ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ ἀπιέναι παρεσκευάζοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες καὶ Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι ἔπειθον αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ὡς τάχιστα εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἐπιδεικνύντες μὲν τὸ ἑαυτῶν πλῆθος, ὑπερεπαινοῦντες δὲ τὸ τῶν

21. ἀνειληφέναι] Plutarch. Ages. cap. 30. βουλόμενος τὴν παροῦσαν ἀθυμίαν καὶ κατήφειαν ἀφελεῖν τῶν νέων, ἐνέβαλεν εἰς Ἀρκαδίαν — ἐλαφροτέραν ἐποίησε ταῖς ἐλπίσι καὶ ἡδίω τὴν πόλιν, ὡς οὐ παντάπασιν ἀπεγνωσμένην.

22. ὅτι τε οὐκ] Cast. omisit τε.

συνεισβεβλήκεσαν] A. I. Castal. συνεισβεβήκεσαν cum Codice A.

23. ἐπιδεικνύντες] Ita solus Codex A. ceteri cum Steph. ἐπιδεικνύοντες.

Θηβαίων στράτευμα. καὶ γὰρ οἱ μὲν Βοιωτοὶ ἐγυμνάζοντο πάντες περὶ τὰ ὅπλα, ἀγαλλόμενοι τῇ ἐν Λεύκτροις νίκῃ· ἠκολούθουν δ' αὐτοῖς καὶ Φωκεῖς, ὑπήκοοι γεγενημένοι, καὶ Εὐβοεῖς ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων, καὶ Λοκροὶ ἀμφότεροι, καὶ Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἡρακλεῶται καὶ Μαλιεῖς· ἠκολούθουν δ' αὐτοῖς καὶ ἐκ Θετταλίας ἱππεῖς τε καὶ πελτασταί. ταῦτα δὴ συνειδόμενοι, καὶ τὴν ἐν Λακεδαίμονι ἐρημίαν λέγοντες, ἱκέτευον μηδαμῶς ἀποτρέπεσθαι, πρὶν ἐμβαλεῖν 24 εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤκουον μὲν ταῦτα, ἀντελογίζοντο δὲ, ὅτι δυσεμβολωτάτη μὲν ἡ Λακωνικὴ ἐλέγετο εἶναι, φρουρὰς δὲ καθιστάναι ἐνόμιζον ἐπὶ τοῖς εὐπροσοδωτάτοις. καὶ γὰρ ἦν Ἰσχόλαος μὲν ἐν Οἰῷ τῆς Σκιρίτιδος, ἔχων νεοδα-

ταῦτα συνειδόμενοι] In Leonclav. St. et Cod. B. est ταῦτα δή. Marg. Leoncl. cum Codd. C. D. E. συνηδόμενοι, quod recte improbat Morus, damnata etiam vulgata lectione. Pirckheimer interpretatus est *enumeravit:* quod vocabulum rei aptum censet Morus.

24. Θηβαῖοι] Ineunte hieme haec gesta esse, annotavit ipse Xenophon infra §. 41. Plutarch. Pelop. 24. καίτοι χειμῶνος μὲν ἦσαν αἱ περὶ τροπὰς ἀκμαί, μηνὸς δὲ τοῦ τελευταίου φθίνοντος ὀλίγαι περιῆσαν ἡμέραι καὶ τὴν ἀρχὴν ἤδη ἔδει παραλαμβάνειν ἑτέρους εὐθὺς ἱσταμένου τοῦ πρώτου μηνὸς, ἢ θνήσκειν τοὺς μὴ παραδιδόντας. Bucatio mense imperium successori tradendum erat, quod tamen Pelopidas cum Epaminonda per quatuor menses ultra terminum istum retinuerunt, postea in capitis iudicium adducti, ut narrat Plutarchus ibidem cap. 25. Hae erant rationes, quae dubitationem afferebant Thebanorum ducibus. A Plutarcho diversus abit Appianus in Syriacis c. 41. nescio quem secutus auctorem, ubi Scipionis apologiam cum Epaminondae defensione comparat.

δυσεμβολωτάτη] Diodor. XV, 63. ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν δυσείσβολον οὖσαν. Euripides apud Strabonem VIII, p. 563. de Sparta: κοίλη γὰρ, ὄρεσι περίδρομος, τραχεῖά τε, δυσείσβολός τε πολεμίοις. [Mox malim καθεστάναι. *G. H. S.*]

Ἰῷ] Codd. B. C. D. E. Οἴῳ habent, ut sect. 25. Οἶον. Stephanus Byzant. Οἰὸν πολίχνην agri Tegeatici habet.

τῆς Σκιρίτιδος] Steph. Byz. Σκίρος Ἀρκαδίας κατοικία πλησίον Μαιναλίων καὶ Παῤῥασίων. Arcadica Sciritis memoratur etiam infra VII, 4, 34. Et VI, 5, 26. idem Xenophon Ἰὸν vocat κώμην. Regionem Sciritidem nominat in hac historia etiam Diodorus, ubi Wesseling recte admonet, iuxta Arcadiam eam fuisse positam. Hinc orti Sciritae militabant in exercitu Lacedaemoniorum. Vide Zeunium ad Cyrop. IV, 2, 1.

μάδεις τε φρουρούς, καὶ τῶν Τεγεατῶν φυγάδων τοὺς νεωτάτους περὶ τετρακοσίους. ἦν δὲ καὶ ἐπὶ Λεύκτρῳ ὑπὲρ τῆς Μαλεάτιδος ἄλλη φρουρά. ἐλογίζοντο δὲ καὶ τοῦτο οἱ Θηβαῖοι, ὡς καὶ συνελθοῦσαν ἂν ταχέως τὴν τῶν Λακεδαιμονίων δύναμιν, καὶ μάχεσθαι ἂν αὐτοὺς οὐδαμοῦ ἄμεινον, ἢ ἐν τῇ ἑαυτῶν. ἃ δὴ πάντα λογιζόμενοι, οὐ πάνυ προπετεῖς ἦσαν εἰς τὸ ἰέναι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Ἐπεὶ μέντοι ἧκον ἔκ τε Καρυῶν, λέγοντες τὴν ἐρημίαν, καὶ ὑπισχνούμενοι αὐτοὶ ἡγήσεσθαι, καὶ κελεύοντες, ἄν τι ἐξαπατῶντες φαίνωνται, ἀποσφάττειν σφᾶς, παρῆσαν δέ τινες καὶ τῶν περιοίκων ἐπικαλούμενοι, καὶ φάσκοντες ἀποστήσεσθαι, εἰ μόνον φανείησαν εἰς τὴν χώραν, ἔλεγον δέ, ὡς καὶ 25

Thucyd. V, 33. τὸ ἐν Κυψέλοις τεῖχος ἀναιρήσοντες, ὃ ἐτείχισαν Μαντινεῖς καὶ αὐτοὶ ἐφρούρουν ἐν τῇ Παῤῥασικῇ κείμενον ἐπὶ τῇ Σκιρίτιδι τῆς Λακωνικῆς.

Λεύκτρων] Hoc loco Leuctra oppidum Peloponnesi est. Ita Morus. Quidni Laconicae? Ita saltem Plutarchus Pelopid. 20. ἐπεὶ καὶ τῆς Λακωνικῆς πολίχνιον πρὸς τῇ θαλάττῃ Λεῦκτρον ὀνομάζεται, καὶ πρὸς Μεγαλοπόλει τῆς Ἀρκαδίας τόπος ἐστὶν ὁμώνυμος. Megalopolitani agri Leuctra nominat Plutarchus in Cleomene cap. 6., ubi Polybius in eadem narratione Laodicia nominat. Fuerit igitur uterque locus vicinus Megalopoli. Laconica Leuctra accurate designat Pausanias III, p. 277. et 264. Nomen oppidi Λεῦκτρον singulari numero posuit etiam Strabo VIII, pag. 162. Ad sinum Messeniacum is collocat Λεῦκτρον τῶν ἐν Βοιωτίᾳ Λεύκτρων ἄποικον — οἰκίσαι δὲ λέγεται Πέλοψ τό τε Λεῦκτρον et cet. et p. 109. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος Πάμισος χαραδρώδης μικρὸς περὶ Λεῦκτρον ῥέων τὰ Λακωνικόν. Quare non dubitavi cum F. A. Wolfio Λεύκτρῳ scribere. Ceterum agmine quadripartito irrupisse hostes in regionem Laconicam aditu difficilem, narrat Diodorus XV, 63. Boeotios sc. recto itinere ad urbem Sellasiam perrexisse, Argivos per fines agri Tegeatarum irrupisse, et conserta manu cum praesidio, quod transitum occupaverat, ducem Alexandrum, Spartanum, cum ducentis aliis occidisse, et in his multos Boeotios exsules; tertiam et fortissimam agminis partem Arcadum irrupisse in regionem Sciritidem, quam occupaverat Ischolaus; Eleos denique transiisse per loca magis aperta et ad Sellasiam convenisse cum reliquis omnibus sociis, sicque omnem exercitum Spartam versus perrexisse.

25. Καρυῶν] A. I. Br. Cast. Καρύων.

ἐρημίαν] urbem nullo praesidio firmatam esse. Ita sect. 23. et 28. deinceps ἡγήσασθαι Codd. A. B. C.

περιοίκων] ex ditione Lacedaemoniorum; diversi ergo sunt ab Helotibus.

νῦν καλούμενοι οἱ περίοικοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν οὐκ ἐθέλοιεν βοηθεῖν· πάντα οὖν ταῦτα ἀκούοντες καὶ παρὰ πάντων, οἱ Θηβαῖοι ἐπείσθησαν· καὶ αὐτοὶ μὲν κατὰ Καρύας ἐνέβαλον, οἱ δὲ Ἀρκάδες κατὰ Οἰὸν τῆς 26 Σκιρίτιδος. Καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δύσβατα προελθὼν ὁ Ἰσχόλαος ὑφίστατο, οὐδένα ἂν ταύτῃ γε ἔφασαν ἀναβῆναι· νῦν δὲ, βουλόμενος τοῖς Οἰάταις συμμάχοις χρῆσθαι, ἔμεινεν ἐν τῇ κώμῃ· οἱ δὲ ἀνέβησαν παμπληθεῖς Ἀρκάδες. ἐνταῦθα δὴ ἀντιπρόσωποι μὲν μαχόμενοι οἱ περὶ τὸν Ἰσχόλαον ἐπεκράτουν· ἐπεὶ δὲ καὶ ὄπισθεν, καὶ ἐκ πλαγίου, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἀναβαίνοντες ἔπαιον καὶ ἔβαλλον αὐτούς, ἐνταῦθα ὅ τε Ἰσχόλαος ἀποθνήσκει, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εἰ μή τις 27 ἀμφιγνοηθεὶς διέφυγε. Διαπραξάμενοι δὲ ταῦτα οἱ Ἀρκάδες, ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς Θηβαίους ἐπὶ τὰς Καρύας. οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἐπεὶ ᾔσθοντο τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων, πολὺ δὴ θρασύτερον κατέβαινον· καὶ τὴν μὲν Σελλασίαν εὐθὺς ἔκαιον καὶ ἐπόρθουν· ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλ-

Ἰὸν] Iterum Codd. B. C. D. E. Οἰὸν habent, ut sect. 24. et sect. 26. Οἰάταις.

26. προελθὼν ὁ Ἰσχόλαος] Cod. C. προϊών. Diodoro XV, 64. Ἰσχόλας audit, et, remissis Spartam iunioribus militibus, strenue ipse pugnans cum reliquis omnibus occidisse dicitur, non sine magno virtutis praeconio. Eundem nominat Polyaenus Stratag. II, 22., ut annotavit Wesseling. Deinceps ἔφασαν ταύτῃ γε Codex C.

ἐπεὶ δὲ καὶ] Copulam καὶ omisit Castal.

ἔβαλλον αὐτούς] A. I. Br. Cast. ἔβαλον cum Codice A.

27. πολὺ θρασύτερον] L. St. πολὺ δὴ θρ. cum Codd. B. D.

Σελλασίαν] Agrum et ditionem urbis intelligit. De scriptura nominis vide Wesselingium ad Diodor. II, p. 52. Situm urbis accurate definit Polybius in Excerptis Valesii p. 1410. Situm versus Argos arguit Plutarchi Cleomenes c. 23.

ἐν τῷ πεδίῳ] Recte Morus damnat vocabulum ἱερῷ, quod post Ἀπόλλωνος deinceps insertum et velut spurium inclusum habent L. et St. cum Codd. B. C. D. E. Sed male idem damnat verba haec ἐν τῷ πεδίῳ, quasi sensu non diversa ab illis ἐν τῷ τεμένει. Dixerat antea, Thebanos descendisse (κατέβαινον), addit nunc, eos in plano progressos esse usque ad lucum Apollinis, Carnei puto, quem in hac regione collocat Pausanias III, p. 242. Koeppen malebat: ἐν τῷ ἱερῷ πεδίῳ ἐγένοντο, ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος. Verum ita tauto-

λωνος (ἱερῷ), ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο. καὶ διὰ μὲν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν· καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἱερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὁπλῖται· ἐν δεξιᾷ δ' ἔχοντες τὸν Εὐρώταν παρῇεσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν κἀγαθῶν μεστὰς οἰκίας. 28 Τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες οὐδὲ τὸν καπνὸν ὁρῶσαι ἠνείχοντο, ἅτε οὐδέποτε ἰδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλῃ διαταχθέντες, μάλα ὀλίγοι καὶ ὄντες καὶ

logia multo turpior existit. Nam τέμενος non est templum, sed ἱερὸν πεδίον. Deinceps τῇ δ' ὑστεραίᾳ Codd. 5 Paris.

γεφύρας — πόλιν] Spartam. Ex Theopompo Plutarchus Agesil. 31. ἐπυρπόλουν καὶ διήρπαζον ἄχρι τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως, μηδενὸς ἐπεξιόντος. In oraculo Delphico apud Plutarchum in Lycurgo c. 6. locus concionis nominatur μεταξὺ Βαβύκας καὶ Κνακίωνος. Similiter in Pelopida c. 17. Ipse Plutarchus interpretatus est haec nomina ita, ut Babycam et Cnacionem sua aetate Oenuntem appellari dicat. Contra Aristoteles Cnacionem fluvium, Babycam pontem interpretatus erat, ut idem Plutarchus refert. Livius libro 34. Sellasiam super Oenunta fluvium positam ait, quo in loco (campestri) Antigonus cum Cleomene dimicasse dicitur. Pausanias III, p. 273. Κανακὼ habet, Camerarius Κνακώ, sed ex Plutarcho legendum videtur Κνακίων. Montem Κνακάδιον ibidem habet Pausanias. A flavo aquarum colore (κνακὸς enim dorice flavus, fulvus) fluvius nomen habuit; hinc deinde a flavo vini colore Oenus dictus. Pons, ab Aristotele memoratus, forte idem cum Xenophonteo.

Ἀλέας] Minervae cognomen. In via, quae Sparta ad Therapnen ducebat, cis Eurotam signum Aleae Minervae vidit adhuc Pausanias III, p. 258.

κἀγαθῶν] Steph. emendabat ἀγαθῶν. Deinceps ἐνείχοντο Codex B.

28. οὐδὲ τὸν καπνὸν] Solebat Agesilaus iactare, per sexcentos annos nullum hostem intrasse Laconicam, et refert dictum eius Plutarchus Agesil. 30. ὅτι γυνὴ Λάκαινα καπνὸν οὐχ ἑώρακε πολέμιον. Quingentos annos reliqui auctores numerant. Cf. Perizon. ad Aeliani V. H. XIII, 42. Ceterum foeminarum Laconicarum turbas memorat etiam Plutarchus l. c. καὶ τῶν γυναικῶν οὐ δυναμένων ἡσυχάζειν, ἀλλὰ παντάπασιν ἐκφρόνων οὐσῶν πρός τε τὴν κραυγὴν καὶ τὸ πῦρ τῶν πολεμίων. Aristoteles etiam Politic. II, 9. mulieres ait tum θόρυβον πλείω τῶν πολεμίων fecisse: ubi Victorius a vero aberravit. Deinceps οὐδεπώποτε ἰδοῦσαι maluit F. A. Wolf.

διαταχθέντες] Margo Leonclav. διαταχθεὶς cum Codd. B. D. E. Deinceps τελοῦσι Codex E. προσειπεῖν B.

φαινόμενοι ἐφύλαττον. ἔδοξε δὲ τοῖς τέλεσι, καὶ προειπεῖν τοῖς Εἵλωσιν, εἴ τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν, καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν, ὡς
29 ἐλευθέρους ἐσομένους, ὅσοι συμπολεμήσαιεν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔφασαν ἀπογράψασθαι πλέον ἢ ἑξακισχιλίους· ὥστε φόβον αὖ οὗτοι παρεῖχον συντεταγμένοι, καὶ λίαν ἐδόκουν πολλοὶ εἶναι· ἐπεὶ μέντοι ἔμενον μὲν οἱ ἐξ Ὀρχομενοῦ μισθοφόροι, ἐβοήθησαν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις Φλιάσιοί τε καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Πελληνεῖς καὶ ἄλλαι δέ τινες τῶν πόλεων,
30 ἤδη καὶ τοὺς ἀπογεγραμμένους ἧττον ὠῤῥώδουν. Ὡς δὲ προϊὸν τὸ στράτευμα ἐγένετο κατ' Ἀμύκλας, ταύτῃ διέβαινον τὸν Εὐρώταν. καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι, ὅπου στρατοπεδεύοιντο, εὐθὺς ων ἔκοπτον δένδρων κατέβαλλον πρὸ τῶν τάξεων ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ οὕτως ἐφυλάττοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες τούτων τε οὐδὲν ἐποίουν, καταλιπόντες δὲ τὰ ὅπλα, εἰς ἁρπαγὴν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐτρέποντο. ἐκ τούτου δὴ ἡμέρᾳ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ προῆλθον οἱ ἱππεῖς εἰς τὸν ἱππόδρομον, εἰς Γαιαούχου, κατὰ τάξεις, οἵ τε Θηβαῖοι πάντες καὶ οἱ

Εἵλωσιν] Postquam οἱ περίοικοι auxilium renuerant §. 25., Helotes advocant, quorum plerique tamen deinde defecerunt, ut ipse tradet infra VII, 2, 2. Diodorus XV, 65. προσθέντες τοὺς Εἱλώτας ἠλευθερωμένους προσφάτως χιλίους. Multos deinde ex ipsa urbe transfugisse Helotes et περιοίκους, testatur Plutarchus Agesil. c. 32.

29. φόβον] Addit Plutarchus Ages. 32. varias civium seditiones et coniurationes erupisse.

ἄλλαι δέ τινες] Codd. B. D. δὴ habent. ὠρώδουν B.

30. ὡς δὲ προϊὸν] ἐπεὶ μέντοι Codex C. προσιὼν C. E. vulgatum προσιὸν e margine L. St. correxit Morus.

Ἀμύκλας]. Per Taygetum montem descendisse et Eurotam hiemalibus aquis intumescentem transgressos impetum hostium, turbato agminis ordine, sustinuisse, refert Diodorus XV, 65. deinde repulsos ab ipsa urbe oppugnata in Arcadiam recessisse. Cum Diodoro eadem tradit Plutarchus Ages. c. 32.

τούτων τε οὐδὲν] Morus emendabat τούτων γε: equidem μὲν malim.

προῆλθον — Γαιαούχου] Prius verbum ex margine L. et St. recepit Morus pro vulgato προσῆλθον, quod tenent Codd. A. C. E. Alterum effecit Morus ex lectione Leonclav. γαιαόχου pro vulgata Γαιολόχου, secutus

Ἠλεῖοι καὶ ὅσοι Φωκέων ἢ Θετταλῶν ἢ Λοκρῶν ἱππεῖς παρῆσαν. Οἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἱππεῖς, 31 μάλα ὀλίγοι φαινόμενοι, ἀντιτεταγμένοι αὐτοῖς ἦσαν. ἐνέδραν δὲ ποιήσαντες ὁπλιτῶν τῶν νεωτέρων ὅσον τριακοσίων ἐν τῇ τῶν Τυνδαριδῶν, ἅμα οὗτοι μὲν ἐξέθεον, οἱ δ' ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐνέκλιναν. ἰδόντες δὲ ταῦτα πολλοὶ καὶ τῶν πεζῶν εἰς φυγὴν ὥρμησαν. ἐπεὶ μέντοι οἵ τε διώκοντες ἐπαύσαντο, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στράτευμα ἔμενε, πάλιν δὴ κατεστρατοπεδεύσαντο. Καὶ τὸ μὲν 32 μὴ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτοὺς, ἤδη τι ἐδόκει θαῤῥαλεώτερον εἶναι· ἐκεῖθεν μέντοι ἀπάραν

Pausaniam II, 20. 21., qui Neptunum Γαιαόυχον a Spartanis cultum memoravit. Idem III, p. 260. inter Therapnen et Amyclas collocat templum, de quo Xenophon. Hippodromus forte idem est, quem in hac regione nominat Pausan. p. 241. Γαιαλόχου A. B. C. D. Γεολόχου E. habent. Stephanus ex Hesychio Γαιαλόχον memorat. Is: Γαιαλόχος, ἠπειρώτης. Idem: Γήροι, γεώλοχοι: ubi γεώλοφοι emendant.

31. αὐτοῖς ἦσαν] Cod. C. ἦσαν αὐτοῖς. Deinceps ἐν τῷ τῶν Τυνδαριδῶν B. contra τῇ de domo e Pausania III, 16. interpretatur Morus.

ἐνέδραν] Polyaenus II, 1, 27. Cum Lacedaemonii Eurotam transgredi vellent, ficto eos oraculo prohibuit Agesilaus, paucisque ad fluminis ripam duce Symmacho Thasio relictis, alios in insidiis collocavit in valle, ipse cum maxima manu in loco munito et sylvoso substitit. Thebani, contemta hostium paucitate, ad fluminis oram subsistentium, flumen transgressi, fugientesque fuga simulata insecuti, in insidias incidunt, ita ut eorum sexcenti interficerentur. Paulo aliter et brevius eandem rem narrat Frontinus I, 10, 3. Addit Polyaenus II, 1, 29., Agesilaum Lacedaemonios a pugna extra urbem continuisse, atque ita oppugnandi mora defatigatos Thebanos recessisse.

32. Καὶ τὸ μὲν μὴ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτοὺς] Negationem, quam Codices 5 Paris. tenent, cum Leoncl. delevit Morus interpretatus: *videbatur ferociae et audaciae magis esse quam fortitudinis.* Sed recte monuit Weiske, προσβάλλειν ita scriptum oportuisse, non προσβαλεῖν ἂν de futuro tempore. Is igitur, comparato loco Thucydidis II, 51., ubi is, qui e morbo pestifero convaluit, ἐν θαῤῥαλέῳ εἶναι, *in tuto esse*, dicitur, negatione servata, recte locum interpretatur: *eos non amplius urbem invasuros esse, videbatur aliquanto maior spes esse (ut ex hac parte Lacedaemonii tuti essent).* Sic est θαῤῥαλέως δεῖπνον καὶ ὕπνον τυγχάνομεν Hieronis 6, 9. Ceterum quomodo Lacedaemonii hostes ab ingressu urbis arcere conati sint, narrantem vide Aeneam Tacticum c. 2.

τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν ἐφ' Ἕλος τε καὶ Γύθιον. καὶ τὰς μὲν ἀτειχίστους τῶν πόλεων ἐνεπίμπρασαν, Γυθίῳ δέ, ἔνθα τὰ νεώρια τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦν, καὶ προσέβαλον τρεῖς ἡμέρας. ἦσαν δέ τινες τῶν περιοίκων, οἳ καὶ ἐπέθεντο καὶ συνεστρατεύοντο τοῖς μετὰ Θηβαίων.

33 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐν φροντίδι ἦσαν, ὅ τι χρὴ ποιεῖν περὶ Λακεδαιμονίων, καὶ ἐκκλησίαν ἐποίησαν κατὰ δόγμα βουλῆς. ἔτυχον δὲ παρόντες πρέσβεις Λακεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, τῶν ἔτι ὑπολοίπων αὐτοῖς. ὅθεν δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἄρατος καὶ Ὤκυλλος καὶ Φάραξ καὶ Ἐτυμοκλῆς καὶ Ὀλονθεὺς σχεδὸν πάντες παραπλήσια ἔλεγον. ἀνεμίμνησκόν τε γὰρ τοὺς Ἀθηναίους, ὡς

Ἕλος τε καὶ Γύθιον] L. St. Γύθειον cum B. C. D. E, antecedens τε omittunt B. D. Scripturae varietas haec ubique occurrit. Ceterum Gythium Thebanorum praesidium tenuisse post pugnam Leuctricam, idque Isadam cum centum adolescentibus nudis, sed gladio armatis deiecisse, narrat Polyaenus II, 9., quae narratio ad quod tempus pertineat, nescio. Plutarchus in Agesilao c. 34. Isadam Phoebidae filium nominat, et partem eorum refert, quae habet Polyaenus, quasi tempore secundae Thebanorum irruptionis facta sint, sed de Gythio plane tacet.

33. παρόντες πρέσβεις] Codex C. πρ. παρόντες. deinceps καὶ τῶν ἔτι ὑπολοίπων αὐτοῖς συμμάχων margo L. St. cum Codd. B. C. D. E., nisi quod συμμ. αὐτοῖς Codices habent.

Ἄρατος] Margo L. Ἄρακος. recte, puto. Aracum nauarchum nominavit libro II, cap. 1. cum Diodoro.

Ὤκυλλος] Supra V, 4, 22. adfuit Ὤκελλος. Sed Dercyllus et Dercyllidas similiter dicuntur.

Φάραξ] Nauarchum eiusdem nominis supra nominavit; et Etymoclem V, 4, 22.

Ὀλονθεὺς] A ficubus, ὀλύνθοις, ductum nomen.

παραπλήσια ἔλεγον] Aristoteles Ethic. IV, 8. οὐδ' οἱ Λάκωνες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (τὰς εὐεργεσίας), ἀλλ' ἃ πεπόνθεσαν εὖ, ubi Eustratius in Commentariis p. 54. b. τόδε περὶ Λακεδαιμονίων τοιοῦτον ἱστορεῖ Καλλισθένης ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἑλληνικῶν, ὅτι, Θηβαίων εἰς τὴν Λακωνικὴν εἰσβαλλόντων, ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους συμμαχίας δεόμενοι, λέγοντες ἐπ' Ἀθηναίων, ὅσα μὲν τοὺς Ἀθηναίους οἱ Λακεδαιμόνιοι πεποιήκασιν εὖ, τούτων ἐπελάθοντο ἑκόντες, ἃ δ' αὐτοὶ χρηστὰ πρὸς Ἀθηναίων ἐπεπόνθεσαν, τούτων ἐμέμνητο, ὡς διὰ τούτων αὐτοὺς ἐπαξόμενοι πρὸς τὴν συμμαχίαν μᾶλλον. Haec ille ex libro primo Hellenico-

καί ποτε ἀλλήλοις ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς παρέσταντο ἐπ' ἀγαθοῖς· αὐτοί τε γὰρ ἔφασαν τοὺς τυράννους συνεκβαλεῖν Ἀθήνηθεν, καὶ Ἀθηναίους, ὅτε αὐτοὶ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων, προθύμως βοηθεῖν. Ἔλεγον δὲ καὶ ὅσ' ἀγαθὰ εἴη, ὅτε κοινῇ 34 ἀμφότεροι ἔπραττον, ὑπομιμνήσκοντες μὲν, ὡς τὸν βάρβαρον κοινῇ ἀπεμαχέσαντο, ἀναμιμνήσκοντες δὲ, ὡς Ἀθηναῖοί τε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ᾑρέθησαν ἡγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τῶν κοινῶν χρημάτων φύλακες, τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συμβουλευομένων· αὐτοί τε κατὰ γῆν ὁμολογουμένως ὑφ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες προκριθείησαν, συμβουλευομένων αὖ ταῦτα τῶν Ἀθηναίων. Εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ὧδέ πως εἶπεν· 35 Ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς, τὸ πάλαι λεγόμενον, δεκατευθῆναι Θηβαίους. Οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι οὐ πάνυ ἐδέξαντο, ἀλλὰ θροῦς τις τοιοῦτος διῆλθεν, ὡς νῦν ταῦτα λέγοιεν· ὅτε δὲ εὖ ἔπραττον, ἐπέκειντο ἡμῖν. Μέγιστον δὲ τῶν λεχθέντων παρὰ Λακεδαιμονίων ἐδόκει εἶναι, ὅτι, ἡνίκα κατεπολέμησαν αὐτοὺς, Θηβαίων βουλομένων ἀναστάτους ποιῆσαι τὰς Ἀθήνας, σφίσιν ἐμποδὼν γένοιντο. Ὁ δὲ πλεῖστος ἦν λόγος, ὡς κατὰ τοὺς 36 ὅρκους βοηθεῖν δέοι· οὐ γάρ, ἀδικησάντων σφῶν,

rum Callisthenis, quae Callisthenes a pace Antalcidae exorsus erat, teste Diodoro XIV, 117.

ἐπ' ἀγαθοῖς] Dubitationem mihi faciunt haec verba.

τυράννους] Pisistratidas.

34. ὅσ' ἀγαθὰ] Recte ita margo St. et Leoncl. pro vulgato ὡς.

ἀμφότεροι] A. I. Br. Castal. ἀμφότερα cum Codice A.

χρημάτων φύλακες] Cornelii locum Aristid. c. 3. excitavit Morus, Thucydidis ex libro I. Fr. Portus, ubi est: καὶ ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίων κατέστη ἀρχὴ, οἳ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. Ceterum male A. I. Br. Cast. post φύλακες posito puncto, pergunt: τῶν δὲ Λακεδαιμονίων, ut Codex A.

35. δεκατευθῆναι] De sensu vide supra ad VI, 3, 20.

τὰς Ἀθήνας] Male A. I. Θήβας, ut Codex A.

36. πλεῖστος ἦν λόγος] Illud maxime urgebatur a Lacedaemoniis legatis, ut recte Morus interpretatur.

ἐπιστρατεύοιεν οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ βοηθησάντων τοῖς Τεγεάταις ὅτι οἱ Μαντινεῖς παρὰ τοὺς ὅρκους ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς. Διέθει οὖν καὶ κατὰ τούτους τοὺς λόγους θόρυβος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· οἱ μὲν γὰρ δικαίως τοὺς Μαντινέας ἔφασαν βοηθῆσαι τοῖς περὶ Πρόξενον ἀποθανοῦσιν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Στάσιππον· οἱ δὲ ἀδικεῖν, ὅτι ὅπλα ἐπήνεγκαν Τεγεάταις.

37 Τούτων δὲ διοριζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος, καὶ εἶπε τάδε· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἴσως ἀντιλέγεται, τίνες ἦσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν· ἡμῶν δὲ, ἐπεὶ εἰρήνη ἐγένετο, ἔχει τὶς κατηγορῆσαι, ἢ ὡς ἐπὶ πόλιν τινὰ ἐστρατεύσαμεν, ἢ ὡς χρήματά τινων ἐλάβομεν, ἢ ὡς γῆν ἀλλοτρίαν ἐδῃώσαμεν; ἀλλ' ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐλθόντες καὶ δένδρα ἐκκεκόφασι καὶ οἰκίας κατακεκαύκασι, καὶ χρήματα καὶ πρόβατα διηρπάκασι. πῶς οὖν, ἐὰν μὴ βοηθῆτε οὕτω περιφανῶς ἡμῖν ἀδικουμένοις, οὐ παρὰ τοὺς ὅρκους ποιήσετε; καὶ ταῦτα, ὧν αὐτοὶ ἐπεμελήθητε ὅρκων, ὅπως πᾶσιν ὑμῖν πάντες ἡμεῖς ὀμόσαιμεν; Ἐνταῦθα μέντοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθορύβησαν, ὡς ὀρθῶς τε καὶ δίκαια

38 εἰρηκότος τοῦ Κλειτέλους. Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἀνέστη Πατροκλῆς Φλιάσιος καὶ εἶπεν·

Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐκποδὼν γένοιντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ πρώτους ἂν ὑμᾶς στρατεύσαιεν οἱ Θηβαῖοι, πᾶσιν οἶμαι τοῦτο δῆλον εἶναι· τῶν γὰρ

ἐπιστρατεύοιεν] Ne quis putaret legendum ἐπιστρατεύειν τοὺς Ἀρκάδας καὶ τοὺς etc., recte Morus comparavit locum infra VII, 1, 23. μόνοι γὰρ οἰκοῖεν. Simile exemplum supra iam adfuit. Aliud in Anabas. VII, 3, 6.

ἐπήνεγκαν] Male Cast. ἀπήνεγκαν.

37. ὅρκων] Repetitio huius vocabuli orationem duriorem facit. Weiskio tamen et Wolfio clarior et gravior ita fieri videtur. Sequens ἡμεῖς omittit B.

38. Πατροκλῆς] Margo L. et St. Προκλῆς cum Codd. B. C. D. E. De qua varietate supra dixi.

ἄλλων μόνους ἂν ὑμᾶς οἴονται ἐμποδὼν γενέσθαι τοῦ ἄρξαι αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. Εἰ δὲ οὕτως ἔχει, ἐγὼ 39 μὲν οὐδὲν μᾶλλον Λακεδαιμονίοις ἂν ὑμᾶς ἡγοῦμαι στρατεύσαντας βοηθῆσαι ἢ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. τὸ γὰρ δυσμενεῖς ὄντας ὑμῖν Θηβαίους καὶ ὁμόρους οἰκοῦντας, ἡγεμόνας γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων, πολὺ οἶμαι χαλεπώτερον ἂν ὑμῖν φανῆναι, ἢ ὁπότε πόῤῥω τοὺς ἀντιπάλους ἔχετε. συμφορώτερόν γε μέντ' ἂν ὑμῖν αὐτοῖς βοηθήσαιτε, ἐν ᾧ ἔτι εἰσὶν, οἳ συμμαχοῖεν, ἢ εἰ, ἀπολομένων αὐτῶν, μόνοι ἀναγκάζοισθε διαμάχεσθαι πρὸς τοὺς Θηβαίους. Εἰ δέ τινες φοβοῦνται, μὴ, ἐὰν 40 νῦν ἀναφύγωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔτι ποτὲ πράγματα παρέχωσιν ὑμῖν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οὐχ, οὓς ἂν εὖ, ἀλλ' οὓς ἂν κακῶς τις ποιῇ, φοβεῖσθαι δεῖ, μή ποτε μέγα δυνασθῶσιν. ἐνθυμεῖσθαι δὲ καὶ τάδε χρὴ, ὅτι κτᾶσθαι μέν τι ἀγαθὸν καὶ ἰδιώταις καὶ πόλεσι προσήκει, ὅταν ἐῤῥωμενέστατοι ὦσιν, ἵνα ἔχωσιν, ἐάν ποτ' ἀδύνατοι γένωνται, ἐπικουρίαν τῶν προπεπονημένων. Ὑμῖν δὲ ἐκ θεῶν τινος καιρὸς παραγεγένηται νῦν, ἐὰν 41 δεομένοις βοηθήσητε Λακεδαιμονίοις, κτήσασθαι

39. *ἐγὼ μὲν οὐδὲν μᾶλλον*] Codex C. omisso *μὲν* habet *μᾶλλον οὐδὲν*.

βοηθῆσαι] Margo Leonclav. *βοηθήσειν*. Male.

ἔχετε] Morus emendabat *εἴχετε*.

βοηθήσητε] Scripsi *βοηθήσαιτε*. Deinceps vulgatum *σύμμαχοι ἂν* mutabat Steph. in *σύμμαχοι εἶεν*, Morus, cum quo sentio, in *συμμαχοῖεν*, Weiske in *συμμαχήσειαν ὑμῖν*. Sequens *εἰ* post *ἢ* omittit Codex E.

40. *ἀναφύγωσιν*] Idem verbum adfuit II, 3, 50. Deinceps suspicor fuisse *παρέχοιεν*. [Mihi videtur vulgata recte habere: *ne, si nunc effugerint, negotia exhibeant. G. H. S.*]

ἀδύνατοι] Ita recte Fr. Portus pro vulgato *ποτὲ δυνατοί*. Codex E. *καί ποτε δυνατοί*. an voluit *κἂν ποτ' ἀδύνατοι?*

πεπονημένων] Margo St. et Leoncl. *προπεπονημένων* cum B. D. dedit. Non male: ut in senectute, viribus invalidi, fructu laborum priorum laetentur. Hoc illis auxilium firmissimum est, *τὰ προπεπονημένα*. Sed alia notione est in Memorab. IV, 2, 23.

41. *θεῶν*] Male omittunt A. I. Bryl. Castal. *θεοῦ* habet D. Ceterum in St. et Leoncl. *νῦν* translatum et post *ὑμῖν δὲ* collocatum reperitur: in D. E. post *ὑμῖν*. Deinceps *ὑπ'* B. *ὀλίγον* E. habent.

πιστοὺς εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον φίλους ἀπροφασίστους. καὶ γὰρ δὴ οὐκ ἐπ' ὀλίγων μοι δοκοῦσι μαρτύρων νῦν ἂν εὖ παθεῖν ὑφ' ὑμῶν· ἀλλ' εἴσονται μὲν ταῦτα θεοὶ οἱ πάντα ὁρῶντες καὶ νῦν καὶ εἰς ἀεί· συνεπίστανται δὲ τὰ γιγνόμενα οἵ τε σύμμαχοι καὶ οἱ πολέμιοι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἅπαντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι· 42 οὐδὲν γὰρ τούτων ἀμελές. ὥστε, εἰ κακοὶ φανείησαν περὶ ὑμᾶς, τίς ἄν ποτ' ἔτι πρόθυμος εἰς αὐτοὺς γένοιτο; ἐλπίζειν δὲ χρή, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι· εἰ γάρ τινες ἄλλοι, καὶ οὗτοι δοκοῦσι διατετελεκέναι ἐπαίνου μὲν ὀρεγόμενοι, 43 αἰσχρῶν δὲ ἔργων ἀπεχόμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε καὶ τάδε. Εἴ ποτε πάλιν ἔλθοι τῇ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων, τίσιν ἂν μᾶλλον πιστεύσαιτε ἢ Λακεδαιμονίοις; τίνας δ' ἂν παραστάτας ἥδιον τούτων ποιήσαισθε, ὧν γε καὶ οἱ ταχθέντες ἐν Θερμοπύλαις ἅπαντες εἵλοντο μαχόμενοι ἀποθανεῖν μᾶλλον, ἢ ζῶντες συνεπεισφέρεσθαι τὸν βάρβαρον τῇ Ἑλλάδι; πῶς οὖν οὐ δίκαιον, ὧν τε ἕνεκα ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ μεθ' ὑμῶν, καὶ ὧν ἐλπὶς καὶ αὖθις γενέσθαι, πᾶσαν προθυμίαν εἰς αὐτοὺς καὶ ὑμᾶς καὶ 44 ἡμᾶς παρέχεσθαι; Ἄξιον δὲ καὶ τῶν παρόντων συμ-

ὁρῶντες] Steph. et Leonclav. addunt καὶ νῦν cum Codd. B. D.

οὐδὲν — ἀμελές] Suspicor fuisse οὐδενί. Ita dicitur ἐπιμελὲς αὐτῷ ἐγένετο.

42. ποτ' ἔτι πρόθυμος] Cum St. et Leoncl. e Codd. B. D. ἔτι addidi. Sequens ὡς propter futurum γενήσεσθαι Fr. Portus delendum, alius V. D. in ομως mutandum censuit, exemplis contra Platonicis aliisque defendit Heindorf ad Phaedon. p. 226.

43. ἔλθοι ἐν τῇ Ἑλλάδι] Inutile ἐν recte omittunt B. C. D. E. solus A. habet, in ἂν mutabat Koeppen.

πιστεύσητε] Scripsi πιστεύσαιτε, ut deinceps ποιήσαισθε cum Leoncl. et Steph., ubi erat ποιήσητε. Morus ποιήσησθε dederat. Cod. C. ποιοῖσθε, E. ποιήσεσθε habet.

συνεπεισφέρεσθαι] Margo Leonclav. ἐπεισφέρεσθαι cum B. D. E. Quod probo. [Sed vulgata multo gravior. Acerbe pungit orator Thebanos μηδίζοντας. G. H. S.] Morus emendabat ζῶντες ἰδεῖν ἐπεισφέρεσθαι aut ἐπεισφερόμενον.

καὶ αὖθις] E Codd. B. D. καὶ accessit.

μάχην ἕνεκεν αὐτοῖς προθυμίαν ἐνδείξασθαι. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι, οἵπερ τούτοις πιστοὶ διαμένουσιν ἐν ταῖς συμφοραῖς, οὗτοι καὶ ὑμῖν αἰσχύνοιντ' ἂν μὴ ἀποδιδόντες χάριτας. εἰ δὲ μικραὶ δοκοῦμεν πόλεις εἶναι αἱ τοῦ κινδύνου μετέχειν αὐτοῖς ἐθέλουσαι, ἐνθυμήθητε, ὅτι, ἐὰν ἡ ὑμετέρα πόλις προσγένηται, οὐκέτι μικραὶ πόλεις ἐσόμεθα αἱ βοηθοῦσαι αὐτοῖς. Ἐγὼ 45 δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐζήλουν τήνδε τὴν πόλιν, ὅτι πάντας καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους, ἐνθάδε καταφεύγοντας, ἐπικουρίας δεομένους ἤκουον τυγχάνειν· νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἤδη παρὼν ὁρῶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς φίλους αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους πρὸς ὑμᾶς τε ἥκοντας, καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐπικουρῆσαι. ὁρῶ δὲ καὶ Θηβαίους, 46 οἳ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν μὴ περιϊδεῖν ἀπολομένους τοὺς σώσαντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων καλὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμείᾳ οὐκ εἴασαν ἀτάφους γενέσθαι· ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἔτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μήτε ὑβρισθῆναι μήτε ἀπολέσθαι ἐάσαιτε. Καλοῦ γε μὴν κἀκείνου ὄντος, ὅτε, σχόντες 47 τὴν Εὐρυσθέως ὕβριν, διεσώσατε τοὺς Ἡρακλέους παῖδας· πῶς οὐκ ἐκείνου τόδε κάλλιον, εἰ μὴ μόνον τοὺς ἀρχηγέτας, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν πόλιν περισώ-

44. ἕνεκεν αὐτοῖς] B. D. αὐτοῖς ἕνεκα. Deinceps vulgatum ἀποδιδόναι e B. D. E. correxi.

45. τοὺς φίλους αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους] Codex B. et D. τοὺς πιστοτάτους αὐτῶν φίλους.

46. δεομένους ὑμῶν] In margine Cast. conficitur: ὑμῶν περ. Voluit, credo, auctor emendationis: δεομένους περ ὑμῶν. [Imo videtur μὴ deletum voluisse: recte. G. H. S.] B. D. E. δεομένους omittunt.

ὅτε] Propter locum similem supra c. 4, 5. Morus hic et deinceps sect. 47. malebat ὅτι. Sed utrumque bonum esse putaverim. Sequens ἂν ante γένοιτο omittit Codex E.

ἐάσαιτε] Vulgatum ἐάσοιτε solus Codex B. in ἐάσητε mutat: equidem propter simile περισώσαιτε sectionis sequentis ἐάσαιτε scripsi.

47. ἀρχηγέτας] auctores familiae et gentis Heraclidarum,

σαιτε; πάντων δὲ κάλλιστον, εἰ, ψήφῳ ἀκινδύνῳ σωσάντων ὑμᾶς τότε τῶν Λακεδαιμονίων, νῦν ὑμεῖς σὺν ὅπλοις τε καὶ διὰ κινδύνων ἐπικουρήσετε αὐτοῖς.

48 Ὁπότε δὲ καὶ ἡμεῖς ἀγαλλόμεθα, οἱ συναγορεύοντες βοηθῆσαι ἀνδράσιν ἀγαθοῖς, ἤπου ὑμῖν γε, τοῖς ἔργῳ δυναμένοις βοηθῆσαι, γενναῖα ἂν ταῦτα φανείη, εἰ, πολλάκις καὶ φίλοι καὶ πολέμιοι γενόμενοι Λακεδαιμονίοις, μὴ ὧν ἐβλάβητε μᾶλλον ἢ ὧν εὖ ἐπάθετε, μνησθείητε, καὶ χάριν ἀποδοίητε αὐτοῖς, μὴ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐγένοντο.

49 Μετὰ ταῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τῶν μὲν ἀντιλεγόντων οὐκ ἠνείχοντο ἀκούοντες· ἐψηφίσαντο δὲ βοηθεῖν πανδημεί, καὶ Ἰφικράτην στρατηγὸν εἵλοντο. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, καὶ παρήγγειλεν ἐν Ἀκαδημίᾳ δειπνοποιεῖσθαι, πολλοὺς ἔφασαν προτέρους αὐτοῦ Ἰφικράτους ἐξελθεῖν. ἐκ δὲ τούτου ἡγεῖτο μὲν ὁ Ἰφικράτης, οἱ δ' ἠκολούθουν, νομίζοντες ἐπὶ καλόν τι ἔργον ἡγήσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀφικόμενος εἰς

a quibus orti Lacedaemonii, interpretatur Morus: sed Lacedaemonii reges suos e familia Heraclidarum ita appellabant, ut e Plutarchi Lycurgo c. 6. apparet.

ψήφῳ ἀκινδύνῳ] Cum Thebani Athenas exscindere suasissent, Lacedaemonii contrario suffragio illis obsistentes nullum tunc periculum adibant.

48. *ὁπότε δὲ καὶ ἡμεῖς*] Castal. ὁπότε καὶ ὑμεῖς.

εὖ ἐπάθετε] Codex B. omittit εὖ.

49. *τῶν μὲν ἀντιλεγόντων*] Demosthenes contra Neaeram p. 1353. ὅτε γὰρ Λακεδαιμονίους ὑμεῖς ἐσώζετε πεισθέντες ὑπὸ Καλλιστράτου, τότε ἀντειπὼν ἐν τῷ δήμῳ τῇδε τῇ βοηθείᾳ Ξενοκλείδης ὁ ποιητὴς ἐωνημένος τὴν πεντηκοστὴν τοῦ σίτου ἐν εἰρήνῃ, καὶ δέον αὐτὸν καταβάλλειν τὰς καταβολὰς εἰς τὸ βουλευτήριον κατὰ πρυτανείαν, καὶ οὔσης αὐτῷ ἀτελείας ἐκ τῶν νόμων, οὐκ ἐξῆλθεν ἐκείνην τὴν στρατείαν γραφεὶς ὑπὸ Στεφάνου τούτου ἀστρατείας, καὶ διαβληθεὶς τῷ λόγῳ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἥλω καὶ ἠτιμώθη: unde simul aetas poetae Xenoclidae fit manifesta. Demosth. de Megalopolit. p. 205. οἱ γὰρ ταῦτα λέγοντες ἔπεισαν ὑμᾶς, πάντων Πελοποννησίων ἐλθόντων ὡς ὑμᾶς καὶ μεθ' ὑμῶν ἀξιούντων ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἰέναι, τούτους μὲν μὴ προσδέξασθαι, καὶ διὰ τοῦθ', ὅπερ ἦν ὑπόλοιπον αὐτοῖς, ἐπὶ Θηβαίους ἦλθον· ὑπὲρ δὲ τῆς Λακεδαιμονίων σωτηρίας καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τοῖς σώμασι κινδυνεύειν.

Κόρινθον διέτριβέ τινας ἡμέρας, εὐθὺς μὲν ἐπὶ ταύτῃ τῇ διατριβῇ πρῶτον ἔψεγον αὐτὸν, ὡς δ' ἐξήγαγέ ποτε, προθύμως μὲν ἠκολούθουν, ὅποι ἡγοῖτο, προθύμως δ', εἰ πρὸς τὸ τεῖχος προσάγοι, προσέβαλλον. Τῶν δ' ἐν τῇ Λακεδαίμονι πολεμίων Ἀρκάδες μὲν καὶ 50 Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι πολλοὶ ἀπεληλύθεσαν, ἅτε ὅμοροι οἰκοῦντες, οἱ μὲν ἄγοντες, οἱ δὲ φέροντες, ὅ τι ἡρπάκεσαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι τὰ μὲν καὶ διὰ τοῦτο ἀπιέναι ἐβούλοντο ἐκ τῆς χώρας, ὅτι ἑώρων ἐλάττονα τὴν στρατιὰν καθ' ἡμέραν γιγνομένην, τὰ δὲ, ὅτι σπανιώτερα τὰ ἐπιτήδεια ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἀνήλωτο, τὰ δὲ διήρπαστο, τὰ δὲ ἐξεκέχυτο, τὰ δὲ κατεκέκαυτο· πρὸς δ' ἔτι καὶ χειμὼν ἦν, ὥστ' ἤδη πάντες ἀπιέναι ἐβούλοντο. Ὡς δ' ἐκεῖνοι ἀπεχώρουν 51 ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, οὕτω δὴ καὶ ὁ Ἰφικράτης τοὺς Ἀθηναίους ἀπῆγεν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας εἰς Κόρινθον. Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τι καλῶς ἐστρατήγησεν, οὐ ψέγω· ἐκεῖνα μέντοι, ἃ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἔπραξε, πάντα εὑρίσκω τὰ μὲν μάτην, τὰ δὲ καὶ ἀσυμφόρως πεπραγμένα αὐτῷ. ἐπιχειρήσας μὲν γὰρ φυλάττειν ἐπὶ τῷ Ὀνείῳ,

πρῶτον] A. I. Br. Cast. πρῶτον μὲν cum A. C. E.
ὅποι ἡγοῖτο] A. I. Br. Cast. ὅπου cum Codice A. ᾔειτο C. D.
τὸ τεῖχος] Fuitne olim τι τεῖχος? Idem video nunc in mentem venisse viro docto Koeppen. Articulum omittit Codex B.

50. Ἀρκάδες] Hieme Thebanos expulsos rediisse, tradiderunt quidam; alii Arcades primos abiisse, aliqui tres integros menses in Laconica moratos fuisse hostes narrarunt, auctore Plutarcho Ages. c. 32. Diodor. XV, 67. dies 85 ponit. Theopompus apud Plutarchum perhibet, Phrixum Spartanum Boeotarchis decem talenta attulisse ab Agesilaò accepta, ut reditum iam antea decretum maturarent.

ἀπεληλύθεισαν] Verum e Codd. C. D. E. restitui. ἀπεληλύθησαν B. habet. Sequens δὲ ante Θηβαῖοι omittit A.

51. Ὀνείῳ] Codex C. Ὀνίῳ. Thucydides IV, 44. τὸ ὄρος τὸ Ὄνειον. Strabo contra τὰ Ὄνεια ὄρη dixit. Polyaenus II, 2, 3., qui de hac ipsa expeditione, ut puto, narrat haec: Ἐπαμινώνδας ἐνέβαλεν εἰς Πελοπόννησον· οἱ πολέμιοι κατὰ τὸ Ὄνειον ἐμβαλόντες ἐστρατοπεδεύοντο. Eandem cum Polyaeno narrationem habet Plutarchus Apophthegm. p. 729. Cleomenes, ut Antigonum et Macedones ab ingressu in Peloponnesum arceret, τὰ Ὤνια χαρακώσας καὶ τειχίσας custodivit, auctore Plutarcho Cleomen. c. 20.,

φαινόμενοι ἐφύλαττον. ἔδοξε δὲ τοῖς τέλεσι, καὶ προειπεῖν τοῖς Εἵλωσιν, εἴ τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν, καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν, ὡς 29 ἐλευθέρους ἐσομένους, ὅσοι συμπολεμήσαιεν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔφασαν ἀπογράψασθαι πλέον ἢ ἑξακισχιλίους· ὥστε φόβον αὖ οὗτοι παρεῖχον συντεταγμένοι, καὶ λίαν ἐδόκουν πολλοὶ εἶναι· ἐπεὶ μέντοι ἔμενον μὲν οἱ ἐξ Ὀρχομενοῦ μισθοφόροι, ἐβοήθησαν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις Φλιάσιοί τε καὶ Κορίνθιοι καὶ Ἐπιδαύριοι καὶ Πελληνεῖς καὶ ἄλλαι δέ τινες τῶν πόλεων, 30 ἤδη καὶ τοὺς ἀπογεγραμμένους ἧττον ὠῤῥώδουν. Ὡς δὲ προϊὸν τὸ στράτευμα ἐγένετο κατ' Ἀμύκλας, ταύτῃ διέβαινον τὸν Εὐρώταν. καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι, ὅπου στρατοπεδεύοιντο, εὐθὺς ων ἔκοπτον δένδρων κατέβαλλον πρὸ τῶν τάξεων ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ οὕτως ἐφυλάττοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες τούτων τε οὐδὲν ἐποίουν, καταλιπόντες δὲ τὰ ὅπλα, εἰς ἁρπαγὴν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐτρέποντο. ἐκ τούτου δὴ ἡμέρᾳ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ προῆλθον οἱ ἱππεῖς εἰς τὸν ἱππόδρομον, εἰς Γαιαούχου, κατὰ τάξεις, οἵ τε Θηβαῖοι πάντες καὶ οἱ

Εἵλωσιν] Postquam οἱ περίοικοι auxilium renuerant §. 25., Helotes advocant, quorum plerique tamen deinde defecerunt, ut ipse tradet infra VII, 2, 2. Diodorus XV, 65. προσθέντες τοὺς Εἵλωτας ἠλευθερωμένους προσφάτως χιλίους. Multos deinde ex ipsa urbe transfugisse Helotes et περιοίκους, testatur Plutarchus Agesil. c. 32.

29. *φόβον*] Addit Plutarchus Ages. 32. varias civium seditiones et coniurationes erupisse.

ἄλλαι δέ τινες] Codd. B. D. δὴ habent. ὠρώδουν B.

30. *ὡς δὲ προϊὸν*] ἐπεὶ μέντοι Codex C. προσιὼν C. E. vulgatum προσιὸν e margine L. St. correxit Morus.

Ἀμύκλας]. Per Taygetum montem descendisse et Eurotam hiemalibus aquis intumescentem transgressos impetum hostium, turbato agminis ordine, sustinuisse, refert Diodorus XV, 65. deinde repulsos ab ipsa urbe oppugnata in Arcadiam recessisse. Cum Diodoro eadem tradit Plutarchus Ages. c. 32.

τούτων τε οὐδὲν] Morus emendabat τούτων γε: equidem μὲν malim.

προῆλθον — Γαιαούχου] Prius verbum ex margine L. et St. recepit Morus pro vulgato προσῆλθον, quod tenent Codd. A. C. E. Alterum effecit Morus ex lectione Leonclav. γαιαόχου pro vulgata Γαιολόχου, secutus

Ἠλεῖοι καὶ ὅσοι Φωκέων ἢ Θετταλῶν ἢ Λοκρῶν ἱππεῖς παρῆσαν. Οἱ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἱππεῖς, 31 μάλα ὀλίγοι φαινόμενοι, ἀντιτεταγμένοι αὐτοῖς ἦσαν. ἐνέδραν δὲ ποιήσαντες ὁπλιτῶν τῶν νεωτέρων ὅσον τριακοσίων ἐν τῷ τῶν Τυνδαριδῶν, ἅμα οὗτοι μὲν ἐξέθεον, οἱ δ' ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐνέκλιναν. ἰδόντες δὲ ταῦτα πολλοὶ καὶ τῶν πεζῶν εἰς φυγὴν ὥρμησαν. ἐπεὶ μέντοι οἵ τε διώκοντες ἐπαύσαντο, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στράτευμα ἔμενε, πάλιν δὴ κατεστρατοπεδεύσαντο. Καὶ τὸ μὲν 32 μὴ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτούς, ἤδη τι ἐδόκει θαῤῥαλεώτερον εἶναι· ἐκεῖθεν μέντοι ἀπάρσαν

Pausaniam II, 20. 21., qui Neptunum *Γαιαόχον* a Spartanis cultum memoravit. Idem III, p. 260. inter Therapnen et Amyclas collocat templum, de quo Xenophon. Hippodromus forte idem est, quem in hac regione nominat Pausan. p. 241. *Γαιαλόχου* A. B. C. D. *Γεολόχου* E. habent. Stephanus ex Hesychio *Γαιαλόχου* memorat. Is: *Γαιαλόχος, ἠπειρώτης*. Idem: *Γήροι, γεώλοχοι*: ubi *γεώλοφοι* emendant.

31. *αὐτοῖς ἦσαν*] Cod. C. *ἦσαν αὐτοῖς*. Deinceps *ἐν τῷ τῶν Τυνδαριδῶν* B. contra *τῇ* de domo e Pausania III, 16. interpretatur Morus.

ἐνέδραν] Polyaenus II, 1, 27. Cum Lacedaemonii Eurotam transgredi vellent, ficto eos oraculo prohibuit Agesilaus, paucisque ad fluminis ripam duce Symmacho Thasio relictis, alios in insidiis collocavit in valle, ipse cum maxima manu in loco munito et sylvoso substitit. Thebani, contemta hostium paucitate, ad fluminis oram subsistentium, flumen transgressi, fugientesque fuga simulata insecuti, in insidias incidunt, ita ut eorum sexcenti interficerentur.

Paulo aliter et brevius eandem rem narrat Frontinus I, 10, 3. Addit Polyaenus II, 1, 29., Agesilaum Lacedaemonios a pugna extra urbem continuisse, atque ita oppugnandi mora defatigatos Thebanos recessisse.

32. *Καὶ τὸ μὲν μὴ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτούς*] Negationem, quam Codices 5 Paris. tenent, cum Leoncl. delevit Morus interpretatus: *videbatur ferociae et audaciae magis esse quam fortitudinis*. Sed recte monuit Weiske, *προσβάλλειν* ita scriptum oportuisse, non *προσβαλεῖν ἂν* de futuro tempore. Is igitur, comparato loco Thucydidis II, 51., ubi is, qui e morbo pestifero convaluit, *ἐν θαῤῥαλέῳ εἶναι*, *in tuto esse*, dicitur, negatione servata, recte locum interpretatur: *eos non amplius urbem invasuros esse, videbatur aliquanto maior spes esse (ut ex hac parte Lacedaemonii tuti essent)*. Sic est *θαῤῥαλέως δεῖπνον καὶ ὕπνον τυγχάνομεν* Hieronis 6, 9. Ceterum quomodo Lacedaemonii hostes ab ingressu urbis arcere conati sint, narrantem vide Aeneam Tacticum c. 2.

τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν ἐφ' Ἕλος τε καὶ Γύθιον καὶ τὰς μὲν ἀτειχίστους τῶν πόλεων ἐνεπίμπρασαν, Γυθίῳ δὲ, ἔνθα τὰ νεώρια τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦν, καὶ προσέβαλον τρεῖς ἡμέρας. ἦσαν δέ τινες τῶν περιοίκων, οἳ καὶ ἐπέθεντο καὶ συνεστρατεύοντο τοῖς μετὰ Θηβαίων.

33 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐν φροντίδι ἦσαν, ὅ τι χρὴ ποιεῖν περὶ Λακεδαιμονίων, καὶ ἐκκλησίαν ἐποίησαν κατὰ δόγμα βουλῆς. ἔτυχον δὲ παρόντες πρέσβεις Λακεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, τῶν ἔτι ὑπολοίπων αὐτοῖς. ὅθεν δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἄρατος καὶ Ὤκυλλος καὶ Φάραξ καὶ Ἐτυμοκλῆς καὶ Ὀλονθεὺς σχεδὸν πάντες παραπλήσια ἔλεγον. ἀνεμίμνησκόν τε γὰρ τοὺς Ἀθηναίους, ὡς

Ἕλος τε καὶ Γύθιον] L. St. Γύθειον cum B. C. D. E. antecedens τε omittunt B. D. Scripturae varietas haec ubique occurrit. Ceterum Gythium Thebanorum praesidium tenuisse post pugnam Leuctricam, idque Isadam cum centum adolescentibus nudis, sed gladio armatis deiecisse, narrat Polyaenus II, 9., quae narratio ad quod tempus pertineat, nescio. Plutarchus in Agesilao c. 34. Isadam Phoebidae filium nominat, et partem eorum refert, quae habet Polyaenus, quasi tempore secundae Thebanorum irruptionis facta sint, sed de Gythio plane tacet.

33. παρόντες πρέσβεις] Codex C. πρ. παρόντες. deinceps καὶ τῶν ἔτι ὑπολοίπων αὐτοῖς συμμάχων margo L. St. cum Codd. B. C. D. E., nisi quod συμμ. αὐτοῖς Codices habent.

Ἄρατος] Margo L. Ἄρακος. recte, puto. Aracum nauarchum nominavit libro II, cap. 1. cum Diodoro.

Ὤκυλλος] Supra V, 4, 22. adfuit Ὤκελλος. Sed Dercyllus et Dercyllidas similiter dicuntur.

Φάραξ] Nauarchum eiusdem nominis supra nominavit; et Etymoclem V, 4, 22.

Ὀλονθεὺς] A ficubus, ὀλόνθοις, ductum nomen.

παραπλήσια ἔλεγον] Aristoteles Ethic. IV, 8. οὐδ' οἱ Λάκωνες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους (τὰς εὐεργεσίας), ἀλλ' ἃ πεπόνθεσαν εὖ, ubi Eustratius in Commentariis p. 54. b. τόδε περὶ Λακεδαιμονίων τοιοῦτον ἱστορεῖ Καλλισθένης ἐν τῇ πρώτῃ τῶν Ἑλληνικῶν, ὅτι, Θηβαίων εἰς τὴν Λακωνικὴν εἰσβαλλόντων, ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους συμμαχίας δεόμενοι, λέγοντες ἐπ' Ἀθηναίων, ὅσα μὲν τοὺς Ἀθηναίους οἱ Λακεδαιμόνιοι πεποιήκασιν εὖ, τούτων ἐπελάθοντο ἑκόντες, ἃ δ' αὐτοὶ χρηστὰ πρὸς Ἀθηναίων ἐπεπόνθεσαν, τούτων ἐμέμνηντο, ὡς διὰ τούτων αὐτοὺς ἐπαξόμενοι πρὸς τὴν συμμαχίαν μᾶλλον. Haec ille ex libro primo Hellenico-

καὶ κοινῇ ἀλλήλοις ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς παρίσταιντο ἐπ' ἀγαθοῖς· αὐτοί τε γὰρ ἔφασαν τοὺς τυράννους συνεκβαλεῖν Ἀθήνηθεν, καὶ Ἀθηναίους, ὅτε αὐτοὶ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων, προθύμως βοηθεῖν. Ἔλεγον δὲ καὶ ὅσ' ἀγαθὰ εἴη, ὅτε κοινῇ 34 ἀμφότεροι ἔπραττον, ὑπομιμνήσκοντες μὲν, ὡς τὸν βάρβαρον κοινῇ ἀπεμαχέσαντο, ἀναμιμνήσκοντες δὲ, ὡς Ἀθηναῖοί τε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ᾑρέθησαν ἡγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τῶν κοινῶν χρημάτων φύλακες, τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συμβουλευομένων· αὐτοί τε κατὰ γῆν ὁμολογουμένως ὑφ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες προκριθείησαν, συμβουλευομένων αὖ ταῦτα τῶν Ἀθηναίων. Εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ὧδέ πως εἶπεν· 35 Ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς, τὸ πάλαι λεγόμενον, δεκατευθῆναι Θηβαίους. Οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι οὐ πάνυ ἐδέξαντο, ἀλλὰ θροῦς τις τοιοῦτος διῆλθεν, ὡς νῦν ταῦτα λέγοιεν· ὅτε δὲ εὖ ἔπραττον, ἐπέκειντο ἡμῖν. Μέγιστον δὲ τῶν λεχθέντων παρὰ Λακεδαιμονίων ἐδόκει εἶναι, ὅτι, ἡνίκα κατεπολέμησαν αὐτοὺς, Θηβαίων βουλομένων ἀναστάτους ποιῆσαι τὰς Ἀθήνας, σφίσιν ἐμποδὼν γένοιντο. Ὁ δὲ πλεῖστος ἦν λόγος, ὡς κατὰ τοὺς 36 ὅρκους βοηθεῖν δέοι· οὐ γὰρ, ἀδικησάντων σφῶν,

rum Callisthenis, quae Callisthenes a pace Antalcidae exorsus erat, teste Diodoro XIV, 117.

ἐπ' ἀγαθοῖς] Dubitationem mihi faciunt haec verba.

τυράννους] Pisistratidas.

34. ὅσ' ἀγαθὰ] Recte ita margo St. et Leoncl. pro vulgato ὡς.

ἀμφότεροι] A. I. Br. Castal. ἀμφότερα cum Codice A.

χρημάτων φύλακες] Cornelii locum Aristid. c. 3. excitavit Morus, Thucydidis ex libro I. Fr. Portus, ubi est: καὶ ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίων κατέστη ἀρχὴ, οἳ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. Ceterum male A. I. Br. Cast. post φύλακες posito puncto, pergunt: τῶν δὲ Λακεδαιμονίων, ut Codex A.

35. δεκατευθῆναι] De sensu vide supra ad VI, 3, 20.

τὰς Ἀθήνας] Male A. I. Θήβας, ut Codex A.

36. πλεῖστος ἦν λόγος] Illud maxime urgebatur a Lacedaemoniis legatis, ut recte Morus interpretatur.

ἐπιστρατεύοιεν οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ βοηθησάντων τοῖς Τεγεάταις ὅτι οἱ Μαντινεῖς παρὰ τοὺς ὅρκους ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς. Διῆει οὖν καὶ κατὰ τούτους τοὺς λόγους θόρυβος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· οἱ μὲν γὰρ δικαίως τοὺς Μαντινέας ἔφασαν βοηθῆσαι τοῖς περὶ Πρόξενον ἀποθανοῦσιν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Στάσιππον· οἱ δὲ ἀδικεῖν, ὅτι ὅπλα ἐπήνεγκαν Τεγεάταις.

37 Τούτων δὲ διοριζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος, καὶ εἶπε τάδε· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἴσως ἀντιλέγεται, τίνες ἦσαν οἱ ἄρξαντες ἀδικεῖν· ἡμῶν δὲ, ἐπεὶ εἰρήνη ἐγένετο, ἔχει τὶς κατηγορῆσαι, ἢ ὡς ἐπὶ πόλιν τινὰ ἐστρατεύσαμεν, ἢ ὡς χρήματά τινων ἐλάβομεν, ἢ ὡς γῆν ἀλλοτρίαν ἐδῃώσαμεν; ἀλλ' ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐλθόντες καὶ δένδρα ἐκκεκόφασι καὶ οἰκίας κατακεκαύκασι, καὶ χρήματα καὶ πρόβατα διηρπάκασι. πῶς οὖν, ἐὰν μὴ βοηθῆτε οὕτω περιφανῶς ἡμῖν ἀδικουμένοις, οὐ παρὰ τοὺς ὅρκους ποιήσετε; καὶ ταῦτα, ὧν αὐτοὶ ἐπεμελήθητε ὅρκων, ὅπως πᾶσιν ὑμῖν πάντες ἡμεῖς ὀμόσαιμεν; Ἐνταῦθα μέντοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπεθορύβησαν, ὡς ὀρθῶς τε καὶ δίκαια

38 εἰρηκότος τοῦ Κλειτέλους. Ἐπὶ δὲ τούτῳ ἀνέστη Πατροκλῆς Φλιάσιος καὶ εἶπεν·

Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐκποδὼν γένοιντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ πρώτους ἂν ὑμᾶς στρατεύσαιεν οἱ Θηβαῖοι, πᾶσιν οἶμαι τοῦτο δῆλον εἶναι· τῶν γὰρ

ἐπιστρατεύοιεν] Ne quis putaret legendum ἐπιστρατεύειν τοὺς Ἀρκάδας καὶ τοὺς etc., recte Morus comparavit locum infra VII, 1, 23. μόνοι γὰρ οἰκοῖεν. Simile exemplum supra iam adfuit. Aliud in Anabas. VII, 3, 6.

ἐπήνεγκαν] Male Cast. ἀπήνεγκαν.

37. ὅρκων] Repetitio huius vocabuli orationem duriorem facit. Weiskio tamen et Wolfio clarior et gravior ita fieri videtur. Sequens ἡμεῖς omittit B.

38. Πατροκλῆς] Margo L. et St. Προκλῆς cum Codd. B. C. D. E. De qua varietate supra dixi.

ἄλλων μόνους ἂν ὑμᾶς οἴονται ἐμποδὼν γενέσθαι τοῦ ἄρξαι αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. Εἰ δὲ οὕτως ἔχει, ἐγὼ 39 μὲν οὐδὲν μᾶλλον Λακεδαιμονίοις ἂν ὑμᾶς ἡγοῦμαι στρατεύσαντας βοηθῆσαι ἢ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. τὸ γὰρ δυσμενεῖς ὄντας ὑμῖν Θηβαίους καὶ ὁμόρους οἰκοῦντας, ἡγεμόνας γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων, πολὺ οἶμαι χαλεπώτερον ἂν ὑμῖν φανῆναι, ἢ ὁπότε πόῤῥω τοὺς ἀντιπάλους ἔχετε. συμφορώτερόν γε μέντ' ἂν ὑμῖν αὐτοῖς βοηθήσαιτε, ἐν ᾧ ἔτι εἰσίν, οἳ συμμαχοῖεν, ἢ εἰ, ἀπολομένων αὐτῶν, μόνοι ἀναγκάζοισθε διαμάχεσθαι πρὸς τοὺς Θηβαίους. Εἰ δέ τινες φοβοῦνται, μή, ἐὰν 40 νῦν ἀναφύγωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔτι ποτὲ πράγματα παρέχωσιν ὑμῖν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οὐχ, οὓς ἂν εὖ, ἀλλ' οὓς ἂν κακῶς τις ποιῇ, φοβεῖσθαι δεῖ, μή ποτε μέγα δυνασθῶσιν. ἐνθυμεῖσθαι δὲ καὶ τάδε χρή, ὅτι κτᾶσθαι μέν τι ἀγαθὸν καὶ ἰδιώταις καὶ πόλεσι προσήκει, ὅταν ἐῤῥωμενέστατοι ὦσιν, ἵνα ἔχωσιν, ἐάν ποτ' ἀδύνατοι γένωνται, ἐπικουρίαν τῶν προπεπονημένων. Ὑμῖν δὲ ἐκ θεῶν τινος καιρὸς παραγεγένηται νῦν, ἐὰν 41 δεομένοις βοηθήσητε Λακεδαιμονίοις, κτήσασθαι

39. ἐγὼ μὲν οὐδὲν μᾶλλον] Codex C. omisso μὲν habet μᾶλλον οὐδέν.

βοηθῆσαι] Margo Leonclav. βοηθήσειν. Male.

ἔχετε] Morus emendabat εἴχετε.

βοηθήσητε] Scripsi βοηθήσαιτε. Deinceps vulgatum σύμμαχοι ἂν mutabat Steph. in σύμμαχοι εἶεν, Morus, cum quo sentio, in συμμαχοῖεν, Weiske in συμμαχήσειαν ὑμῖν. Sequens εἰ post ἢ omittit Codex E.

40. ἀναφύγωσιν] Idem verbum adfuit II, 3, 50. Deinceps suspicor fuisse παρέχοιεν. [Mihi videtur vulgata recte habere: *ne, si nunc effugerint, negotia exhibeant. G. H. S.*]

ἀδύνατοι] Ita recte Fr. Portus pro vulgato ποτὲ δυνατοί. Codex E. καί ποτε δυνατοί. an voluit κἄν ποτ' ἀδύνατοι?

πεπονημένων] Margo St. et Leoncl. προπεπονημένων cum B. D. dedit. Non male: ut in senectute, viribus invalidi, fructu laborum priorum laetentur. Hoc illis auxilium firmissimum est, τὰ προπεπονημένα. Sed alia notione est in Memorab. IV, 2, 23.

41. θεῶν] Male omittunt A. I. Bryl. Castal. θεοῦ habet D. Ceterum in St. et Leoncl. νῦν translatum et post ὑμῖν δὲ collocatum reperitur: in D. E. post ὑμῖν. Deinceps ὑπ' B. ὀλίγον E. habent.

πάντας εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον φίλους ἀπεργάσαισθε· καὶ γὰρ δὴ οὐκ ἐπ' ὀλίγων μοι δοκοῦσι μαρτύρων νῦν ἂν εὖ παθεῖν ὑφ' ὑμῶν· ἀλλ' εἴσονται μὲν ταῦτα θεοὶ οἱ πάντα ὁρῶντες καὶ νῦν καὶ εἰς ἀεί· συνεπίστανται δὲ τὰ γιγνόμενα οἵ τε σύμμαχοι καὶ οἱ πολέμιοι, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἅπαντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι· 42 οὐδὲν γὰρ τούτων ἀμελές. ὥστε, εἰ κακοὶ φανείησαν περὶ ὑμᾶς, τίς ἄν ποτ' ἔτι πρόθυμος εἰς αὐτοὺς γένοιτο; ἐλπίζειν δὲ χρή, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι· εἰ γάρ τινες ἄλλοι, καὶ οὗτοι δοκοῦσι διατετελεκέναι ἐπαίνου μὲν ὀρεγόμενοι, 43 αἰσχρῶν δὲ ἔργων ἀπεχόμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις ἐνθυμήθητε καὶ τάδε. Εἴ ποτε πάλιν ἔλθοι τῇ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων, τίσιν ἂν μᾶλλον πιστεύσαιτε ἢ Λακεδαιμονίοις; τίνας δ' ἂν παραστάτας ἥδιον τούτων ποιήσαισθε, ὧν γε καὶ οἱ ταχθέντες ἐν Θερμοπύλαις ἅπαντες εἵλοντο μαχόμενοι ἀποθανεῖν μᾶλλον, ἢ ζῶντες συνεπεισφέρεσθαι τὸν βάρβαρον τῇ Ἑλλάδι; πῶς οὐκ οὖν δίκαιον, ὧν τε ἕνεκα ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ μεθ' ὑμῶν, καὶ ὧν ἐλπὶς καὶ αὖθις γενέσθαι, πᾶσαν προθυμίαν εἰς αὐτοὺς καὶ ὑμᾶς καὶ 44 ἡμᾶς παρέχεσθαι; Ἄξιον δὲ καὶ τῶν παρόντων συμ-

ὁρῶντες] Steph. et Leonclav. addunt καὶ νῦν cum Codd. B. D.

οὐδὲν — ἀμελές] Suspicor fuisse οὐδενί. Ita dicitur ἐπιμελὲς αὐτῷ ἐγένετο.

42. ποτ' ἔτι πρόθυμος] Cum St. et Leoncl. e Codd. B. D. ἔτι addidi. Sequens ὡς propter futurum γενήσεσθαι Fr. Portus delendum, alius V. D. in ομως mutandum censuit, exemplis contra Platonicis aliisque defendit Heindorf ad Phaedon. p. 226.

43. ἔλθοι ἐν τῇ Ἑλλάδι] Inutile ἐν recte omittunt B. C. D. E. solus A. habet, in ἂν mutabat Koeppen.

πιστεύσητε] Scripsi πιστεύσαιτε, ut deinceps ποιήσαισθε cum Leoncl. et Steph., ubi erat ποιήσητε. Morus ποιήσησθε dederat. Cod. C. ποιοῖσθε, E. ποιήσεσθε habet.

συνεπεισφέρεσθαι] Margo Leonclav. ἐπεισφέρεσθαι cum B. D. E. Quod probo. [Sed vulgata multo gravior. Acerbe pungit orator Thebanos μηδίζοντας. G. H. S.] Morus emendabat ζῶντες ἰδεῖν ἐπεισφέρεσθαι aut ἐπεισφερόμενον.

καὶ αὖθις] E Codd. B. D. καὶ accessit.

μάχην ἕνεκεν αὐτοῖς προθυμίαν ἐνδείξασθαι. εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι, οἵπερ τούτοις πιστοὶ διαμένουσιν ἐν ταῖς συμφοραῖς, οὗτοι καὶ ὑμῖν αἰσχύνοιντ' ἂν μὴ ἀποδιδόντες χάριτας. εἰ δὲ μικραὶ δοκοῦμεν πόλεις εἶναι αἱ τοῦ κινδύνου μετέχειν αὐτοῖς ἐθέλουσαι, ἐνθυμήθητε, ὅτι, ἐὰν ἡ ὑμετέρα πόλις προσγένηται, οὐκέτι μικραὶ πόλεις ἐσόμεθα αἱ βοηθοῦσαι αὐτοῖς. 45 Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐζήλουν τήνδε τὴν πόλιν, ὅτι πάντας καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους, ἐνθάδε καταφεύγοντας, ἐπικουρίας δεομένους ἤκουον τυγχάνειν· νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἤδη παρὼν ὁρῶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς φίλους αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους πρὸς ὑμᾶς τε ἥκοντας, καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐπικουρῆσαι. ὁρῶ δὲ καὶ Θηβαίους, 46 οἳ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν μὴ περιϊδεῖν ἀπολλυμένους τοὺς σώσαντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων καλὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμείᾳ οὐκ εἴασαν ἀτάφους γενέσθαι· ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἔτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μήτε ὑβρισθῆναι μήτε ἀπολέσθαι ἐάσαιτε. Καλοῦ γε μὴν κἀκείνου ὄντος, ὅτε, σχόντες 47 τὴν Εὐρυσθέως ὕβριν, διεσώσατε τοὺς Ἡρακλέους παῖδας· πῶς οὐκ ἐκείνου τόδε κάλλιον, εἰ μὴ μόνον τοὺς ἀρχηγέτας, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν πόλιν περισώ-

44. ἕνεκεν αὐτοῖς] B. D. αὐτοῖς ἕνεκα. Deinceps vulgatum ἀποδιδόναι e B. D. E. correxi.

45. τοὺς φίλους αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους] Codex B. et D. τοὺς πιστοτάτους αὐτῶν φίλους.

46. δεομένους ὑμῶν] In margine Cast. conjicitur: ὑμῶν περ. Voluit, credo, auctor emendationis: δεομένους περ ὑμῶν. [Imo videtur μὴ deletum voluisse: recte. G. H. S.] B. D. E. δεομένους omittunt.

ὅτε] Propter locum similem supra c. 4, 5. Morus hic et deinceps sect. 47. malebat ὅτι. Sed utrumque bonum esse putaverim. Sequens ἂν ante γένοιτο omittit Codex E.

ἐάσαιτε] Vulgatum ἐάσοιτε solus Codex B. in ἐάσητε mutat: equidem propter simile περισώσαιτε sectionis sequentis ἐάσαιτε scripsi.

47. ἀρχηγέτας] auctores familiae et gentis Heraclidarum,

σαιτε; πάντων δὲ κάλλιστον, εἰ, ψήφῳ ἀκινδύνῳ σωσάντων ὑμᾶς τότε τῶν Λακεδαιμονίων, νῦν ὑμεῖς σὺν ὅπλοις τε καὶ διὰ κινδύνων ἐπικουρήσετε αὐτοῖς.

48 Ὁπότε δὲ καὶ ἡμεῖς ἀγαλλόμεθα, οἱ συναγορεύοντες βοηθῆσαι ἀνδράσιν ἀγαθοῖς, ἦπου ὑμῖν γε, τοῖς ἔργῳ δυνάμενοις βοηθῆσαι, γενναῖα ἂν ταῦτα φανείη, εἰ, πολλάκις καὶ φίλοι καὶ πολέμιοι γενόμενοι Λακεδαιμονίοις, μὴ ὧν ἐβλάβητε μᾶλλον ἢ ὧν εὖ ἐπάθετε μνησθείητε, καὶ χάριν ἀποδοίητε αὐτοῖς, μὴ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάσης τῆς Ἑλλάδος, ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐγένοντο.

49 Μετὰ ταῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τῶν μὲν ἀντιλεγόντων οὐκ ἠνείχοντο ἀκούοντες· ἐψηφίσαντο δὲ βοηθεῖν πανδημεὶ, καὶ Ἰφικράτην στρατηγὸν εἵλοντο. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, καὶ παρήγγειλεν ἐν Ἀκαδημίᾳ δειπνοποιεῖσθαι, πολλοὺς ἔφασαν προτέρους αὐτοῦ Ἰφικράτους ἐξελθεῖν. ἐκ δὲ τούτου ἡγεῖτο μὲν ὁ Ἰφικράτης, οἱ δ' ἠκολούθουν, νομίζοντες ἐπὶ καλόν τι ἔργον ἡγήσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀφικόμενος εἰς

a quibus orti Lacedaemonii, interpretatur Morus: sed Lacedaemonii reges suos e familia Heraclidarum ita appellabant, ut e Plutarchi Lycurgo c. 6. apparet.

ψήφῳ ἀκινδύνῳ] Cum Thebani Athenas exscindere suasissent, Lacedaemonii contrario suffragio illis obsistentes nullum tunc periculum adibant.

48. *ὁπότε δὲ καὶ ἡμεῖς*] Castal. ὁπότε καὶ ὑμεῖς.

εὖ ἐπάθετε] Codex B. omittit εὖ.

49. *τῶν μὲν ἀντιλεγόντων*] Demosthenes contra Neaeram p. 1353. ὅτε γὰρ Λακεδαιμονίους ὑμεῖς ἐσώζετε πεισθέντες ὑπὸ Καλλιστράτου, τότε ἀντειπὼν ἐν τῷ δήμῳ τῇδε τῇ βοηθείᾳ Ξενοκλείδης ὁ ποιητὴς ἐωνημένος τὴν πεντηκοστὴν τοῦ σίτου ἐν εἰρήνῃ, καὶ δέον αὐτὸν καταβάλλειν τὰς καταβολὰς εἰς τὸ βουλευτήριον κατὰ πρυτανείαν, καὶ οὔσης αὐτῷ ἀτελείας ἐκ τῶν νόμων, οὐκ ἐξῆλθεν ἐκείνην τὴν στρατείαν γραφεὶς ὑπὸ Στεφάνου τούτου ἀστρατείας, καὶ διαβληθεὶς τῷ λόγῳ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἥλω καὶ ἠτιμώθη: unde simul aetas poetae Xenoclidae fit manifesta. Demosth. de Megalopolit. p. 205. οἱ γὰρ ταῦτα λέγοντες ἔπεισαν ὑμᾶς, πάντων Πελοποννησίων ἐλθόντων ὡς ὑμᾶς καὶ μεθ' ὑμῶν ἀξιούντων ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἰέναι, τούτους μὲν μὴ προσδέξασθαι, καὶ διὰ τοῦθ', ὅπερ ἦν ὑπόλοιπον αὐτοῖς, ἐπὶ Θηβαίους ἦλθον· ὑπὲρ δὲ τῆς Λακεδαιμονίων σωτηρίας καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τοῖς σώμασι κινδυνεύειν.

Κόρινθον διέτριβέ τινας ἡμέρας, εὐθὺς μὲν ἐπὶ ταύτῃ τῇ διατριβῇ πρῶτον ἔψεγον αὐτὸν, ὡς δ' ἐξήγαγέ ποτε, προθύμως μὲν ἠκολούθουν, ὅποι ἡγοῖτο, προθύμως δ', εἰ πρὸς τὸ τεῖχος προσάγοι, προσέβαλλον. Τῶν δ' ἐν τῇ Λακεδαίμονι πολεμίων Ἀρκάδες μὲν καὶ 50 Ἀργεῖοι καὶ Ἠλεῖοι πολλοὶ ἀπεληλύθεσαν, ἅτε ὅμοροι οἰκοῦντες, οἱ μὲν ἄγοντες, οἱ δὲ φέροντες, ὅ τι ἥρπάκεσαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι τὰ μὲν καὶ διὰ τοῦτο ἀπιέναι ἐβούλοντο ἐκ τῆς χώρας, ὅτι ἑώρων ἐλάττονα τὴν στρατιὰν καθ' ἡμέραν γιγνομένην, τὰ δὲ, ὅτι σπανιώτερα τὰ ἐπιτήδεια ἦν· τὰ μὲν γὰρ ἀνήλωτο, τὰ δὲ διήρπαστο, τὰ δὲ ἐξεκέχυτο, τὰ δὲ κατεκέκαυτο· πρὸς δ' ἔτι καὶ χειμὼν ἦν, ὥστ' ἤδη πάντες ἀπιέναι ἐβούλοντο. Ὡς δ' ἐκεῖνοι ἀπεχώρουν 51 ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, οὕτω δὴ καὶ ὁ Ἰφικράτης τοὺς Ἀθηναίους ἀπῆγεν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας εἰς Κόρινθον. Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τι καλῶς ἐστρατήγησεν, οὐ ψέγω· ἐκεῖνα μέντοι, ἃ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἔπραξε, πάντα εὑρίσκω τὰ μὲν μάτην, τὰ δὲ καὶ ἀσυμφόρως πεπραγμένα αὐτῷ. ἐπιχειρήσας μὲν γὰρ φυλάττειν ἐπὶ τῷ Ὀνείῳ,

πρῶτον] A. I. Br. Cast. πρῶτον μὲν cum A. C. E.
ὅποι ἡγοῖτο] A. I. Br. Cast. ὅπου cum Codice A. ᾔειτο C. D.
τὸ τεῖχος] Fuitne olim τι τεῖχος? Idem video nunc in mentem venisse viro docto Koeppen. Articulum omittit Codex B.

50. Ἀρκάδες] Hieme Thebanos expulsos rediisse, tradiderunt quidam; alii Arcades primos abiisse, aliqui tres integros menses in Laconica moratos fuisse hostes narrarunt, auctore Plutarcho Ages. c. 32. Diodor. XV, 67. dies 85 ponit. Theopompus apud Plutarchum perhibet, Phrixum Spartanum Boeotarchis decem talenta attulisse ab Agesilaò accepta, ut reditum iam antea decretum maturarent.

ἀπεληλύθεισαν] Verum e Codd. C. D. E. restitui. ἀπεληλύθησαν B. habet. Sequens δὲ ante Θηβαῖοι omittit A.

51. Ὀνείῳ] Codex C. Ὀνίῳ. Thucydides IV, 44. τὸ ὄρος τὸ Ὄνειον. Strabo contra τὰ Ὄνεια ὄρη dixit. Polyaenus II, 2, 3., qui de hac ipsa expeditione, ut puto, narrat haec: Ἐπαμινώνδας ἐνέβαλεν εἰς Πελοπόννησον· οἱ πολέμιοι κατὰ τὸ Ὄνειον ἐμβαλόντες ἐστρατοπεδεύοντο. Eandem cum Polyaeno narrationem habet Plutarchus Apophthegm. p. 729. Cleomenes, ut Antigonum et Macedones ab ingressu in Peloponnesum arceret, τὰ Ὤνια χαρακώσας καὶ τειχίσας custodivit, auctore Plutarcho Cleomen. c. 20.,

ὅπως μὴ δύναιντο οἱ Βοιωτοὶ ἀπελθεῖν οἴκαδε, κατέλιπεν ἀφύλακτον τὴν καλλίστην παρὰ Κεγχρειὰς 52 πάροδον. Μαθεῖν δὲ βουλόμενος, εἰ παρεληλυθότες εἶεν οἱ Θηβαῖοι τὸ Ὄνειον, ἔπεμψε σκοποὺς τούς τε Ἀθηναίων ἱππέας καὶ τοὺς Κορινθίων ἅπαντας. καίτοι ἰδεῖν μὲν οὐδὲν ἧττον ὀλίγοι τῶν πολλῶν ἱκανοί· εἰ δὲ δέοι ἀποχωρεῖν, πολὺ ῥᾷον τοὺς ὀλίγους ἢ τοὺς πολλοὺς καὶ ὁδοῦ εὐπόρου τυχεῖν καὶ καθ' ἡσυχίαν ἀποχωρῆσαι. τὸ δὲ πολλούς τε προσάγειν, καὶ ἥττονας τῶν ἐναντίων, πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη; καὶ γὰρ δή, ἅτε ἐπὶ πολὺ παραταξάμενοι χωρίον οἱ ἱππεῖς, διὰ τὸ πολλοὶ εἶναι, ἐπεὶ ἔδει ἀποχωρεῖν, πολλῶν καὶ χαλεπῶν χωρίων ἐπελάβοντο· ὥστε οὐκ ἐλάττους ἀπώλοντο εἴκοσιν ἱππέων. καὶ τότε μὲν οἱ Θηβαῖοι ὅπως ἐβούλοντο ἀπῆλθον.

ubi recte viri docti emendant Ὄνεια.

δύιωνται] Margo Leonclav. δύναιντο cum B. D.

52. καὶ εἰ δέοι] Margo L. εἰ δὲ δέοι cum Codd. B. D. καὶ omittit E.

τὸ δὲ πολλούς] Margo L. τοὺς δὲ πολλούς. Cod. B. τὸ δὲ τοὺς πολλούς. Deinceps εὐφροσύνη B.

οὐκ ἐλάττους] In A. I. Bryl. Castal. ἔλαττον. Deinde A. I. ante εἴκοσιν interserit ἤ. Diodorus similiter ἔλαττον et πλείω adverbialiter posuit. Vide Wesseling ad T. I, p. 37., 103. et 622.

ἀπώλοντο] Plutarchus Pelop. c. 24. ἀπιόντες δ' ἐπ' οἴκου διὰ Κεγχρεῶν Ἀθηναίους ἐνίκων ἐπιχειροῦντας ἀψιμαχεῖν περὶ τὰ στενὰ καὶ κωλύειν τὴν πορείαν.

Diodorus XV, 63. de Atheniensibus: ἐξέπεμψαν καὶ τοὺς νέους αὐθημερὸν ὄντας μυρίους καὶ δισχιλίους. Ἰφικράτης μὲν οὖν προθύμους ἔχων τοὺς στρατιώτας προῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως κατὰ σπουδήν. Deinde cap. 65. Ἀθηναῖοι ὑστερηκότες τῶν καιρῶν ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἀττικήν, οὐδὲν πράξαντες μνήμης ἄξιον. Contra tamen Cornelius Iphicr. cap. 2., Idem subsidio, inquit, Lacedaemoniis profectus, Epaminondae retardavit impetus. Nam, nisi eius adventus appropinquasset, non prius Thebani Sparta abscessissent, quam captam incendio delessent. Ex narratione Polyaeni III, 9, 28. intelligitur, Iphicratem non solum numerum hostium, sed animum victoria Leuctrica sumtum timuisse, et impetum Atheniensium retardasse.

Epimetrum I. ad VI, 2, 27. τὰ μεγάλα ἱστία αὐτοῦ κατέλιπεν, ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν πλέων, — καὶ τοῖς ἀκατίοις δὲ, καὶ εἰ εὔφορον πνεῦμα εἴη, ὀλίγα ἐχρῆτο.

Vulgatum *ἔφορον* Steph. e libris scriptis correxit atque ita habent Codd. Paris. praeter B., qui *εἴσφορον*, et D., qui *εὔφορον* dat. Vela magna ad pugnam prodituri relicta alicubi reponere solebant. Ita supra Conon II, 1, 29. fugiens et appellens *ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἱστία*: quae quidem Lysander ad pugnam prodiens reliquisse videtur. *Ἀκάτια* sunt et navigia parva et genus veli ad celeritatem cursus appositum. Posteriore significatione Epicurus disciplinas liberales fugere iubebat discipulos *ἀκάτιον ἀραμένους*, ut est apud Diogenem L. X, 6. Plutarchus de poetis legendis p. 15. D. *τὸ Ἐπικούρειον ἀκάτιον ἀραμένους ποιητικὴν φεύγειν* ait. Idem adversus Epicurum p. 1094. D. *ἐπαραμένους τὰ ἀκάτια φεύγειν ἀπ' αὐτῶν*. Quod Quinctilianus Inst. XII, 2. *fugere omnem disciplinam navigatione velocissima* interpretatur. Haec loca posueram olim ad veli significationem vocabulo asserendam contra Morum. Plutarchi locos Wyttenbachius ad priorem p. 174 seqq. recte quidem de velis interpretatur, sed Xenophontis locum omisit, nec naturam veli eiusque differentiam a velis magnis explicavit, quod equidem olim in Addendis facere conatus sum, sed video, Grammaticorum observationes a me consultorum nihil plane explicare. Pollux I, 9, 1. *καὶ ὁ μὲν μέγας καὶ γνήσιος ἱστὸς ἀκάτιος· ὁ δὲ κατόπιν ἐπίδρομος· ὁ δ' ἐλάττων δόλων· καλεῖται δέ τι καὶ λοίκαδος· ἐνίοις δὲ ἀκάτιος δοκεῖ.* Haec ille de malo ipso. Hesychius: *ἀκάτιον, ὁ μέγας ἱστός*. Idem: *δόλωνες, οἱ μικροὶ ἱστοὶ ἐν τοῖς πλοίοις*. Idem: *ἐπίδρομος, τὸ ἱστίον τὸ ἐν πρύμνῃ κρεμάμενον, ὃ καλοῦσι φάρον καὶ ἔλασσον*. Pro *λοίκαδος* Pollucis Codices scripti habent *λοίτασος*, Falkenburgicus *λόγγασος*. Salmasius emendabat *σίπαρος*. Quam emendationem firmare videtur locus Festi: *Suparum appellant dolonem, quod est velum minus in navi, ut acation maius. Suparum autem dictum ait Cinnius Capito velut separatum quod sit disiunctumque a dolone interioris mali.* Isidorus Origin. XIX, 3. *Genera velorum ἀκάτιος, δόλων, ἀρτέμων, ἐπίδρομος, siparum, mendicium. Ex quibus acatium velum maximum est et in media navi constitutum. Epidromus secundae magnitudinis, sed ad puppim. Dolon minimum velum et ad proram defixum. Artemo dirigendae potius navis causa commendatum quam celeritatis. Siparum genus veli unum pedem habens, quo navigia iuvari solent in navigatione, quoties vis venti languescit, quod ex separatione existimant nominatum.* Quo in loco Vincentius Speculi Doctrin. XII, 99. habet *achateon*, *dalum*, *arthemion*, *sipharum*, *mendicum*. Eadem scripturae varietas, *achateon* et *dalum*, in Glossis Vulcanii conspicitur. Veram scripturam *siparum* esse, monstrat graecum *σιπάρους ἐπαίρειν* apud Arrianum. Locum Isidori repetiit Scholiastes

Lucani ad V, 429. verba: *summaque pandens suppara velorum perituras colligit auras.* Alter Scholiastes *vela minora in modum Deltae litterae* interpretatur, Gesner in Thes. L. L. intelligit litteram inversam *Δέλτα*, hac figura, ▽, ut pedem unum habeat, quod Isidorus affirmat. Usum suppari docet praeclarus locus Senecae Epist. 77., unde patet, summis velis annecti solita fuisse suppara. Unde Statius Silvarum III, 2, 27. *vos summis annectite suppara velis.* Dolonis usum obiter significavit Livius 37, 30. *posteaquam praetoriam navem Polyxenidae, relictis sociis, vela dantem videre, sublatis raptim dolonibus, ut erat secundus petentibus Ephesum ventus, capessunt fugam.* Idem 36, 44. *quod ubi vidit Romanus, vela contrahit malosque inclinat, et simul armamenta componens operitur insequentes naves. Iam ferme triginta in fronte erant, quibus ut aequaret laevum cornu, dolonibus erectis altum petere intendit.* et c. 45. *Polyxenidas — sublatis dolonibus effuse fugere intendit.* ad quem locum Donatus dolones Italorum *trinchetto*, epidromum vero *mezzana* interpretatur. Agathias malos navium onerariarum *τὰς ἀκάτους* dixit, Lucianus autem *ἀκάτια* iuxta *ὀθόνην* de velis generatim posuit. Loca posita habes in Lexico graeco h. v. *Ἐπισείων* a Polluce I, 91. ab *ἀτράκτῳ τῷ ὑπὲρ τὴν κεραίαν* suspenditur. De mendico Festus: *Mendicum dici putant velum, quod in prora ponitur.* Videtur igitur dolonem dicere. His omnibus e locis nulla differentiae nota confici potest, qua *ἀκάτια* distinguantur a velis magnis navis bellicae. Manemus igitur incerti, nec quicquam iuvat locus Hesychii a Moro quoque appositus: *Ἀκάτια, τὰ μεγάλα ἄρμενα.* Nam haec ipsa quae sint, quaerimus, et *μεγάλα* et *ἀκάτια*. Scholiastes Luciani ad locum Iovis Tragoedi *ἄνεμος ἐμπίπτων τῇ ὀθόνῃ καὶ ἐμπιπλὰς τὰ ἀκάτια* interpretatur: *οἱ μὲν τοὺς μεγάλους καὶ μέσους καλοῦσιν ἱστούς· εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν λεγόμενα κάρσια ἀκάτιά φασιν, οἷς ἡ κεραία ἐνέλκεται.* Idem ad Navigium c. 4. *εἶτα ἐπὶ τῆς κεραίας ἄνω διαθέοντας τῶν κερσιάκων ἐνειλημμένον* ita: *τὰ νῦν κάρυα λεγόμενα παρὰ τοῖς ναυτικοῖς, ἃ καὶ κρίκους καλοῦσιν οἱ παλαιοί.* Haec rei nauticae peritis explicanda commendo.

Epimetrum II. ad libri VI, 3, 39. *Καλλίστρατον τὸν δημηγόρον, οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὄντα.*

Verba haec e iudicio Xenophontis ipsius esse intelligenda de Callistrato non satis idoneo ad res bello gerendas aut consilio iuvandas, satis puto sequentia etiam demonstrare, ubi Chabriam nominat, additis verbis: *μάλα στρατηγικὸν νομιζόμενον.* Quid? quod de utroque subiungit: *εἴτε φρονίμους αὐτοὺς ἡγούμενος εἶναι — εἴτε ἀντιπάλους νομίζων.* Oratoriis Callistrati laudibus ita nihil detrahitur. Eundem Theopompus Chius apud Athenaeum IV, p. 166. *πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀκρατῆ, τῶν δὲ πολιτικῶν πραγμάτων ἐπιμελῆ* dixit. Ad voluptates proniorem fuisse etiam Iphicratem novimus. Addam, suspicionem mihi admodum probabilem videri, amicitiam exinde inter Iphicratem et Callistratum tam arctam coaluisse et intimam, quam arguit etiam id, quod narrat Xenophon infra c. 3, sect. 3., ut Iphicratem, cum ille (post pugnam Leuctricam puto factum) Cotyos, Thracum regis, filiam in matrimonium duceret et fortunarum suarum sedem in Thraciam Athenis transferret, Callistratus sequeretur. Nuptias has Iphicratis in comoedia Protesilao descripserat et riserat Anaxandrides, cuius fragmenta duo servavit Athenaeus IV, p. 131. XII, p. 553. et XV, p. 689. In posteriore Callistratus una cum Melanopo nominatur: is vero Melanopus idem esse videtur cum illo, quem nominavit Xenophon infra c. 3, sect. 2. Sed ex hoc quidem Anaxandridis loco non satis constat, an de convivio nuptiali in Thracia celebrato sermo sit: Callistrati igitur mentio ad Thraciam referri non potest. Sed habemus testimonium Scylacis p. 65. et Zenobii in Proverbio *Θάσος ἀγαθῶν*, denique Himerii Or. 6, p. 500., Datum Thraciae urbem a Callistrato Aphidnaeo, Callicratis filio, conditam, deinde a Philippo, Amyntae filio, colonis auctam fuisse et Philippos nomen accepisse. Quod factum esse debuit demum post nobilem illam super Oropo Euboeae causam a Callistrato peroratam, quae Demosthenem auditorem in admirationem rapuit, teste Ammiano XXX, c. 4. De voluntario Iphicratis in Thraciam exsilio exstat testimonium Theopompi apud Athenaeum XII, p. 532., quem locum Corn. Nepos in Chabria c. 3. ad verbum expressit, ubi simul monet Theopompus, eiusdem temporis celeberrimos Atheniensium duces vitam extra patriam finire maluisse. Itaque Cononem in insula Cypro, Timotheum in Lesbo, Charetem in Sigeo, Chabriam in Aegypto vixisse, Iphicratem autem in Thracia. Iam antea Alcibiades in Thracia sedem sibi paraverat, ut supra in Xenophonte legimus. Et in Anabasi VII, 3, 19. Heraclides, Seuthis Thracum regis familiaris, Xenophonti promittit: *καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν.* Ipse Seuthes ibidem c. 2, s. 31. Atheniensium cognationem et amicitiam iactat. Scilicet Sadocus, Sitalcae filius, ab Atheniensibus civitate donatus fuerat, auctore Scholiaste Aristophanis ad Acharn. v. 145. Ab eo inde tempore plures Athenienses in Thraciam transmigrasse videntur, fertilitate regionis et amicitia regum invitati, ibique adeo oppida tandem

condidisse in Chersoneso Thracica, quae Xenophon Hist. IV, 8, 26. τὰς ὑπὸ τῇ Θρᾴκῃ οἰκούσας πόλεις Ἑλληνίδας vocat. Iphicratis in Thracia degentis consilium regi Cotyi datum refert auctor Oeconomicorum 2. sub Aristotelis nomine editorum. Ipsius Cotyos mores egregie pinxit Theopompus Athenaei XII, p. 531. De Anaxandride comico vide locum Chamaeleontis ibidem IX, p. 374. Haec olim ad h. l. commentatus addo nunc, Iphicratem postea, placatis civibus, rediisse Athenas, et ad senectutem pervenisse, auctore Cornelio Nepote. Filium Menestheum ad λειτουργίαν ante aetatem legitimam adigendum propter magnitudinem staturae defendit oratione laudata ab Aristotele Rhetor. II, 23, 17. Δρῦν, Thraciae vel oppidum vel τεῖχος, conditum ab Iphicrate, libro historiarum XXV. testatur Theopompus Harpocrationis in voce Δρῦς.

Addo de Callistrato exsule et damnato locum Demosthenis c. Polycl. p. 1221. ἄνδρα φυγάδα, οὗ Ἀθηναῖοι θάνατον δὶς κατεψηφίσαντο, Καλλίστρατον ἐκ Μεθώνης εἰς Θάσον ὡς Τιμόμαχον τὸν κηδεστήν. Lycurgus p. 198. τίς γὰρ οὐ μέμνηται τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν νεωτέρων οὐκ ἀκήκοε Καλλίστρατον, οὗ θάνατον ἡ πόλις κατέγνω, τοῦτον φυγόντα καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀκούσαντα, ὅτι, ἂν ἔλθῃ Ἀθήναζε, τεύξεται τῶν νόμων, ἀφικόμενον καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν τῶν δώδεκα θεῶν καταφυγόντα, καὶ οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τῆς πόλεως ἀποθανόντα; Haec oratio dicta fuit Olympiadis 112, 3. At oratio Demosthenica p. 1207. Molonem Archontem edit, id est Olympiadis 104, 3. et anno 1. Olympiadis 105. nominat Callistratum exsulem cum genero Timomacho. Quomodo igitur Callistratus Archon Olympiadis 106, 2. potuit esse, quod contra Fabricium dubitantem statuit tamen Ruhnken in Histor. Orat. Gr. p. 141. ed. Reisk.? Diversus igitur est Archon Callistratus. Callistratum oratorem in Thracia morantem cum Athenodoro commemorat Isocrates de pace p. 318, ὅπου γὰρ Ἀθηνόδωρος καὶ Κάλλιστρατος, ὁ μὲν ἰδιώτης, ὁ δὲ φυγάς, οἰκίσαι πόλεις οἷοί τε γεγόνασιν. Haec ille extremo bello sociali scripsit.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

CAPUT I.

Τῷ δὲ ὑστέρῳ ἔτει Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων 1
πρέσβεις ἦλθον αὐτοκράτορες Ἀθήναζε, βουλευσόμενοι, καθ' ὅ τι ἡ συμμαχία ἔσοιτο Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις. λεγόντων δὲ πολλῶν μὲν ξένων, πολλῶν δὲ Ἀθηναίων, ὡς δέοι ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴν συμμαχίαν εἶναι, Προκλῆς Φλιάσιος εἶπε τὸν λόγον τόνδε·

Ἐπείπερ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγαθὸν ὑμῖν ἔδοξε, 2
Λακεδαιμονίους φίλους ποιεῖσθαι, δοκεῖ μοι χρῆναι σκοπεῖν τοῦτο, ὅπως ἡ φιλία ὁτιπλεῖστον χρόνον συμμενεῖ. ἐὰν οὖν, ᾗ ἑκατέροις μάλιστα συνοίσει, ταύτῃ καὶ τὰς συνθήκας ποιησώμεθα, οὕτω, κατά γε τὸ εἰκός, μάλιστα συμμένοιμεν ἄν. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα

1. ὑστεραίῳ] Verum dederunt Codd. B. C. D. E.

καθ' ὅ τι] in quas leges futura esset societas. Ita recte Morus, qui de ipsa re conferri iubet Diodor. XV, 67. καὶ Ἀθηναίοις ἔσοιτο ordinant B. C. D. E.

λεγόντων δὲ πολλῶν μὲν] Ed. A. I. C. λεγόντων μὲν, omisso δὲ, cum Codd. A. C.

Προκλῆς] Si quidem is est, de quo supra VI, 5, 38., legendum est ex margine L. et Steph. Πατροκλῆς, quod Wels posuit. Ex compendio scripturae vitium facile potuit nasci.

2. ὑμῖν ἔδοξε] Margo Leoncl. ἔδοξεν εἶναι. B. D. E. ἡμῖν. deinceps Λακεδαιμονίοις B. D. postea τοῦτο σκοπεῖν B. C. D. E.

ἐὰν οὖν] A. I. Br. Cast. omiserunt cum Codd. B. D. E. male. Nectit enim orationem cum antecedente.

σχεδόν τι συνωμολόγηται, περὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας νῦν ἡ σκέψις. τῇ μὲν οὖν βουλῇ προβεβούλευται, ὑμετέραν μὲν εἶναι τὴν κατὰ θάλατταν, Λακεδαιμονίων δὲ τὴν κατὰ γῆν· ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτῷ δοκεῖ ταῦτα οὐκ ἀνθρωπίνῃ μᾶλλον ἢ θείᾳ φύσει τε καὶ τύχῃ διωρί-
3 σθαι. Πρῶτον μὲν γὰρ τόπον ἔχετε κάλλιστα πεφυκότα πρὸς τοῦτο. πλεῖσται γὰρ πόλεις τῶν δεομένων τῆς θαλάττης περὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν οἰκοῦσι, καὶ αὗται πᾶσαι ἀσθενέστεραι τῆς ὑμετέρας. πρὸς τούτοις δὲ λιμένας ἔχετε, ὧν ἄνευ οὐχ οἷόν τε ναυτικῇ δυνάμει χρῆσθαι. ἔτι δὲ τριήρεις κέκτησθε πολλάς, καὶ πάτριον
4 ὑμῖν ἐστι, ναυτικὸν ἐπικτᾶσθαι. ἀλλὰ μὴν τάς γε τέχνας τὰς περὶ ταῦτα πάσας οἰκείας ἔχετε. καὶ μὴν ἐμπειρίᾳ γε πολὺ τῶν ἄλλων προέχετε περὶ τὰ ναυτικά· ὁ γὰρ βίος τοῖς πλείστοις ὑμῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης· ὥστε, τῶν ἰδίων ἐπιμελούμενοι, ἅμα καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀγώνων ἔμπειροι γίγνεσθε. ἔτι δὲ καὶ τόδε· οὐδαμόθεν ἂν τριήρεις πλείους ἀθρόαι ἐκπλεύσειαν ἢ παρ' ὑμῶν. ἔστι δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον πρὸς ἡγεμονίαν· πρὸς γὰρ τὸ πρῶτον ἰσχυρὸν γενό-
5 μενον ἥδιστα πάντες συλλέγονται. ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν δέδοται ὑμῖν εὐτυχεῖν ἐν τούτῳ· πλείστους γὰρ καὶ μεγίστους ἀγῶνας ἠγωνισμένοι κατὰ θάλατταν ἐλάχιστα μὲν ἀποτετυχήκατε, πλεῖστα δὲ κατωρθώκατε. εἰκὸς οὖν, καὶ τοὺς συμμάχους μεθ' ὑμῶν

συνωμολόγηται σχεδὸν] In margine Leonclav. *σχεδόν τι συνωμολόγηται* cum B. C. D. E.

αὐτῷ οὐκ ἀνθρωπίνῃ δοκεῖ ταῦτα μᾶλλον ἢ] Hunc ordinem verborum e Codd. B. C. D. E. mutavi.

3. *πρῶτον μὲν*] Eadem fere argumenta posuit Xenophon de Republ. Athen. c. 2.

τῆς θαλάττης] Articulus accessit e B. D. deinceps vulgatum *ἡμετέραν* cum A. B. C. D. correxi. Postea *τριήρεις κεχρῆσθαι* B.

4. *τάς γε τέχνας*] Codex B. *γε* omisit. *προέχετε τῶν ἄλλων* B. C. D. E.

ἰδίων ἐπιμελούμενοι] Codd. B. D. *ἐπιμελόμενοι*. dum mercaturam maritimam, piscationem exercetis resque ad eam necessarias fabricari discitis.

τὸ πρόσθεν] Inutilem L. coniecturam *τὸν* Wels recepit. In margine Leoncl. est *τὸ πρῶτον*, quod e Codd. B. D. E. recepi.

ἂν ἥδιστα τούτου τοῦ κινδύνου μετέχειν. Ὡς δὲ δὴ καὶ ἀναγκαία καὶ προσήκουσα ὑμῖν αὕτη ἡ ἐπιμέλεια, ἐκ τῶνδε ἐνθυμήθητε. Λακεδαιμόνιοι ὑμῖν ἐπολέ-6 μουν ποτὲ πολλὰ ἔτη, καὶ κρατοῦντες τῆς χώρας οὐδὲν προὔκοπτον εἰς τὸ ἀπολέσαι ὑμᾶς. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς ἔδωκέ ποτε αὐτοῖς κατὰ θάλατταν ἐπικρατῆσαι, εὐθὺς ὑπ' ἐκείνοις παντελῶς ἐγένεσθε. οὐκοῦν εὔδηλον ἐν τούτοις ἐστὶν, ὅτι ἐκ τῆς θαλάττης ἅπασα ὑμῖν ἤρτηται σωτηρία. οὕτως οὖν πεφυκότων, πῶς ἂν ἔχοι 7 καλῶς ὑμῖν, Λακεδαιμονίοις ἐπιτρέψαι κατὰ θάλατταν ἡγεῖσθαι; οἳ πρῶτα μὲν καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, ἀπειρότεροι ὑμῶν τούτου τοῦ ἔργου εἶναι. ἔπειτα δ' οὐ περὶ τῶν ἴσων ὁ κίνδυνός ἐστιν ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν ἀγῶσιν, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν περὶ τῶν ἐν ταῖς τριήρεσι μόνον ἀνθρώπων, ὑμῖν δὲ καὶ περὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως. Καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα 8 οὕτως ἔχει· τὰ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπισκέψασθε. πρῶτον μὲν γὰρ οἰκοῦσιν ἐν μεσογαίᾳ· ὥστε τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν. ἐγνωκότες οὖν καὶ αὐτοὶ ταῦτα, ἐκ παίδων εὐθὺς πρὸς τὸν κατὰ γῆν πόλεμον τὴν ἄσκησιν ποιοῦνται. καὶ τὸ πλείστου δὲ ἄξιον, τὸ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσιν, οὗτοι μὲν κράτιστοι κατὰ γῆν, ὑμεῖς δὲ κατὰ θάλατταν. ἔπειτα δὲ ὥσπερ ὑμεῖς ναυτικῷ, 9 οὕτως αὖ ἐκεῖνοι κατὰ γῆν καὶ πλεῖστοι καὶ τάχιστ' ἂν

6. ἐπολέμουν τε] Inutile τε cum Codd. B. C. D. E. sustuli. deinceps malim ἡ σωτηρία.

7. πεφυκότων] Scil. τῶν πραγμάτων, ut alibi προχωρούντων.

8. τὰ δὲ τῶν Λακεδ.] L. St. W. τὰ δὲ δὴ cum Codd. B. D. In margine Leoncl. est Λακεδαιμονίων ἐπισκέψασθε. πρῶτον — ut in B. D. vulgo Λακεδ. ὧδε.

ἐγνωκότες οὖν] Posteriorem vocem male omittunt I. Cast. οὗτοι B. C. D. E. et εὐθὺς ἐκ παίδων.

τὸ πείθεσθαι] κατὰ τὸ πείθεσθαι intellige. Criminationem eandem in Athenienses, legibus et imperatoribus suis non obtemperantes, repetit Noster in Memorab. III, 5, 16. et IV, 4, 15., ubi demonstrat, Lacedaemoniorum rempublicam quam maxime contineri et excellere perpetua civium obedientia.

9. οὕτως αὖ ἐκεῖνοι κατὰ] Codex E. οὕτως οὖν. A. καὶ κα-

ἐξέλθοιεν· ὥστε πρὸς τούτους αὖ εἰκὸς τοὺς συμμάχους εὐθαρσεστάτους προσιέναι. ἔτι δὲ καὶ ὁ θεὸς δέδωκεν αὐτοῖς, ὥσπερ ὑμῖν κατὰ θάλατταν εὐτυχεῖν, οὕτως ἐκείνοις κατὰ γῆν· πλείστους γὰρ αὖ οὗτοι ἀγῶνας ἐν τῇ γῇ ἠγωνισμένοι ἐλάχιστα μὲν ἐσφαλμένοι εἰσί, πλεῖστα δὲ κατωρθωκότες. 10 Ὡς δὲ καὶ ἀναγκαία οὐδὲν ἧττον αὐτοῖς ἡ κατὰ γῆν ἐπιμέλεια ἢ ὑμῖν ἡ κατὰ θάλατταν, ἐκ τῶν ἔργων ἔξεστι γιγνώσκειν. ὑμεῖς γὰρ τούτοις πολλὰ ἔτη πολεμοῦντες, καὶ πολλάκις καταναυμαχοῦντες, οὐδὲν προὖργου ἐποιεῖτε πρὸς τὸ τούτους καταπολεμῆσαι· ἐπεὶ δὲ ἅπαξ ἡττήθησαν ἐν τῇ γῇ, εὐθὺς καὶ περὶ παίδων καὶ περὶ γυναικῶν καὶ περὶ ὅλης τῆς πόλεως ὁ κίνδυνος αὐτοῖς ἐγένετο. 11 πῶς οὖν οὐ τούτοις αὖ δεινόν, ἄλλοις μὲν ἐπιτρέπειν, κατὰ γῆν ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ ἄριστα τῶν κατὰ γῆν ἐπιμελεῖσθαι; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὥσπερ τῇ βουλῇ προβεβούλευται, ταῦτα εἴρηκά τε καὶ συμφορώτατα ἡγοῦμαι ἀμφοῖν εἶναι· ὑμεῖς δὲ εὐτυχοῖτε, τὰ κράτιστα πᾶσιν ἡμῖν βουλευσάμενοι.

12 Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων παρόντες ἐπῄνεσαν ἀμφότεροι ἰσχυρῶς τὸν λόγον αὐτοῦ. Κηφισόδοτος δὲ παρελθών,

τὰ Codd. B. C. D. E. καὶ ante πλεῖστοι omittunt. A. I. C. et reliquae, transposito καί, habent: ἐκεῖνοι καὶ κατὰ γῆν πλεῖστοι. Emendavit Leoncl. Ex iisdem ἂν inserui ante ἐξέλθοιεν.

πρὸς τούτους] Pro vulgato et Codd. B. C. D. E. τούτοις hoc recepi ex margine L. approbante Moro. Idem fecerat Wels. Deinceps θεὸς αὐτοῖς δέδωκεν B. C. D. E.

πλείστους γὰρ αὖ] Ita recte Edd. veteres et Leoncl. Vitiose Morus ἂν posuit.

10. ἅπαξ] cum Laconicam vastavit Epaminondas, VI, 5. ὁ ante κίνδυνος omittit B. D. E.

11. ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ] Hanc lectionem L. St. postulat sensus: ipsos quidem militiae terrestris curam optime gerere, aliis tamen imperium terrestre permittere. Contra Edd. veteres cum Codice A. ἡγεῖσθαι αὐτούς, καὶ ἄριστα. Fr. Port. legebat: αὐτοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἀντιποιεῖσθαι δυναμένους ἄριστα. B. C. D. E. αὐτοῖς δὲ ἄριστα.

12. συμπαρόντες] Margo Leoncl. παρόντες cum B. C. D. E.

Κηφισόδοτος] ὁ ἐκ Κεραμέων, qui in concionibus tum regnavit, usque dum Demosthenes in

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔφη, οὐκ αἰσθάνεσθε ἐξαπατώμενοι· ἀλλ', ἐὰν ἀκούσητέ μου, ἐγὼ ὑμῖν αὐτίκα μάλα ἐπιδείξω. ἤδη γὰρ ἡγήσεσθε κατὰ θάλατταν· Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμῖν ἐὰν συμμαχῶσι, δῆλον ὅτι πέμψουσι τοὺς μὲν τριηράρχους Λακεδαιμονίους, καὶ ἴσως τοὺς ἐπιβάτας· οἱ δὲ ναῦται δῆλον ὅτι ἔσονται ἢ εἵλωτες ἢ μισθοφόροι. οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν τούτων ἡγήσεσθε. οἱ 13 δὲ Λακεδαιμόνιοι ὅταν παραγγέλλωσιν ὑμῖν κατὰ γῆν στρατείαν, δηλονότι πέμψετε τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ὁπλίτας. οὐκοῦν οὕτως ἐκεῖνοι μὲν ὑμῶν αὐτῶν γίγνονται ἡγεμόνες, ὑμεῖς δὲ τῶν ἐκείνων δούλων καὶ ἐλαχίστου ἀξίων. Ἀπόκριναι δέ μοι, ἔφη, ὦ Λακεδαιμόνιε Τιμόκρατες. οὐκ ἄρτι ἔλεγες, ὡς ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις ἥκοις τὴν συμμαχίαν ποιούμενος; Εἶπον ταῦτα. Ἔστιν οὖν, ἔφη ὁ Κηφισόδοτος, ἰσαί- 14 τερον ἢ ἐν μέρει μὲν ἑκατέρους ἡγεῖσθαι τοῦ ναυτικοῦ, ἐν μέρει δὲ τοῦ πεζοῦ, καὶ ὑμᾶς τε, εἴ τι ἀγαθόν ἐστιν ἐν τῇ κατὰ θάλατταν ἀρχῇ, τούτου μετέχειν, καὶ ἡμᾶς ἐν τῇ κατὰ γῆν; Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι μετεπείσθησαν, καὶ ἐψηφίσαντο, κατὰ πενθήμερον ἑκατέρους ἡγεῖσθαι.

Στρατευομένων δ' ἀμφοτέρων αὐτῶν καὶ τῶν συμ- 15

eius auctoritatem successit. Cf. Index Demosthenicus Reiskii in hoc nomine.

ἤδη γὰρ] Valckenaer ad Herodot. p. 381. emendabat ἢ δὴ γάρ, scilicet maris duces eritis; ut ironice haec maiore cum efficacia dicantur. Praeclare.

ἐπιβάτας] milites classiarios; contra nautae remigum officio funguntur. Μισθοφόροι igitur h. l. sunt non milites, sed nautae, forte gubernatores, mercede conducti.

13. πέμψετε τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ὁπλίτας] Codd. B. D. πέμψετε τοὺς ὁπλ. καὶ τ. ἱππέας.

ὑμῶν αὐτῶν] Posterius verbum male omittunt A. I. C. cum Codd. A. C. E., in quo vis omnis sita est comparationis. Deinceps vulgatum ἥκεις cum B. E. correxi. Postea ποιησόμενος malebat Stephanus.

14. ἰσαίτερον] Ex emendatione Steph. ἰσαίτερόν τι Leonclav. et W. Verum τι intelligi admonuit Morus.

τούτου μετέχειν] Margo Leonclav. τούτων.

ἑκατέρους] Hoc est, quod Diodorus XV, 67. habet: μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν ἐποιήσαντο κοινὰς τὰς ἡγεμονίας. Cf. de Vectig. 5, 7.

μάχων εἰς Κόρινθον, ἔδοξε κοινῇ φυλάττειν τὸ Ὄνειον.
Olymp. καὶ ἐπεὶ ἐπορεύοντο οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμ-
103 ¼. μαχοι, παραταξάμενοι ἐφύλαττον ἄλλος
ἄλλοθεν τοῦ Ὀνείου, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Πελληνεῖς
κατὰ τὸ ἐπιμαχώτατον. Οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμ-
μαχοι, ἐπεὶ ἀπεῖχον τῶν φυλαττόντων τριάκοντα
στάδια, κατεστρατοπεδεύσαντο ἐν τῷ πεδίῳ. συντε-
κμηράμενοι δὲ, ἡνίκ' ἂν ᾤοντο ὁρμηθέντες κατανύσαι,
ἅμα κνέφᾳ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φυλακὴν

15. κοινῇ] Leoncl. Steph. et Wels recte hoc vulgato κοινῶς, quod tamen B. D. E. habent, praetulerunt; est enim κοινῇ, scil. βουλῇ, communi consilio. Ita ubique Xenophon.

Ὄνειον] Redire oportet ad VI, 5, 41., unde pendet series rerum et sensus. Ceterum Diodorus XV, 68. auctor est, Chabriam, Atheniensem ducem, cum auxiliis Megarensium, Pellenaeorum et Corinthiorum in exercitu suo habuisse milites 10,000, totidem fuisse in exercitu Lacedaemoniorum et sociorum, itaque omnino 20,000; transitum Boeotorum vero ut impediret, aditus (παρόδους) munisse vallo fossaque profunda, ducta a Cenchreis usque ad Lechaeum.

ἐπιμαχώτατον] ubi aditus facilior erat. Refert Diodorus, Lacedaemonios tenuisse locum εὐεφοδώτατον. Addit idem, provocatos ab Epaminonda hostes, quamquam triplo numerosiores, extra propugnacula prodire non ausos esse, tandem vero oppugnatos cessisse et omnium maxime Lacedaemonios solos restitisse. Contra Xenophon insidias diluculi et peccatum polemarchi captasse videtur in gratiam Lacedaemoniorum. Locum pugnae accuratius definit Pausanias IX, p. 740. ὡς δὲ βοιωταρχεῖν οὐδεὶς (αὖθις lego) ᾕρητο, καὶ στρατὸς Βοιωτῶν ἀφίκετο αὖθις ἐς Πελοπόννησον, ἐκράτησε μὲν περὶ Λέχαιον Λακεδαιμονίους μάχῃ, σὺν δὲ σφίσιν Ἀχαιῶν Πελληνέας καὶ Ἀθηναίων οὓς Χαβρίας ἦγεν ἐξ Ἀθηνῶν.

κατανύσαι] scil. τὴν ὁδὸν, pervenire.

ἅμα κνέφᾳ] Narrat eandem rem Polyaenus II, 2, 9. Ἐπειδὴ τὸ Ὄνειον κατεῖχε φυλακὴ Λακωνικὴ, ἐνδειξάμενος, ὡς μέλλοι νυκτὸς παρεῖναι τὸ στράτευμα, κατεκοίμισεν ὑπ' αὐτῷ τῷ Ὀνείῳ. Custodes igitur Laconici armati totam noctem insomnes transegerunt et sub auroram demum ex fessitudine sopiti ab Epaminonda, facto in eos impetu, facile victi sunt. Ἐπεὶ δὲ ὑπέλαμψεν ἡ ἕως, ἀναστήσας τὸ στρατόπεδον ἐπέθετο τοῖς φύλαξιν. Contra a Xenophonte sub vesperam profecti Thebani mane advenisse et castra hostium adorti vicisse dicuntur. Casaubonus respici putabat narrationem infra §. 41. positam. Male! Vocem enim κνεφαῖοι de diluculo Noster de Lacedaemon. Republ. 13, 3. usurpavit etiam, eamque notionem et hic approbaverim. Brevius eandem rem narrat Frontinus II, 5, 26.

ἐπορεύοντο· καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθησαν τῆς ὥρας, 16 ἀλλ' ἐπιπίπτουσι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς Πελληνεῦσιν, ἡνίκα αἱ μὲν νυκτεριναὶ φυλακαὶ ἤδη ἔληγον, ἐκ δὲ τῶν στιβάδων ἀνίσταντο, ὅπου ἔκειτο ἕκαστος. ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι προσπεσόντες ἔπαιον παρεσκευασμένοι ἀπαρασκευάστους, καὶ συντεταγμένοι ἀσυντάκτους. Ὡς δὲ οἱ σωθέντες ἐκ τοῦ πράγματος ἀπέφυγον ἐπὶ τὸν ἐγγύτατα λόφον, ἐξὸν τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, λαβόντι ὁπόσους μὲν ἐβούλετο τῶν συμμάχων ὁπλίτας, ὁπόσους δὲ πελταστὰς, κατέχειν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν ἀσφαλῶς ἐκ Κεγχρεῶν κομίζεσθαι, οὐκ ἐποίησε ταῦτα· ἀλλὰ μάλα ἀπορούντων τῶν Θηβαίων, πῶς χρὴ ἐκ τοῦ πρὸς Σικυῶνα βλέποντος καταβῆναι, ἢ πάλιν ἀπελθεῖν, σπονδὰς ποιησάμενος, ὡς τοῖς πλείστοις ἐδόκει, πρὸς Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν, οὕτως ἀπῆλθε, καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ ἀπήγαγεν. 17

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀσφαλῶς καταβάντες, καὶ συμμίξαντες τοῖς ἑαυτῶν συμμάχοις, Ἀρκάσι τε καὶ Ἀργείοις καὶ Ἠλείοις, εὐθὺς μὲν προσέβαλον πρὸς Σικυῶνα καὶ Πελλήνην· στρατευσάμενοι δὲ εἰς Ἐπίδαυρον, ἐδῄωσαν αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν. ἀναχω- 18

16. ἐπιπίπτουσι] A. I. C. ἐμπίπτουσι cum A. C. E.

ἔκειτο] Ita emend. Leonclav. vulgatum ἐδεῖτο, quod tenent Codd. Par. Vide supra ad II, 4, 6.

Θηβαῖοι] duce Epaminonda. Contra Atheniensium exercitui praeerat Chabrias, auctore Diodoro XV, 68.

17. τῷ Λακεδαιμονίων] Elegantia sermonis postulare videtur τῷ τῶν Λακεδαιμονίων. Cod. E. τῶν habet.

Κεγχρεῶν] I. A. Cast. Κεγχρειῶν cum A. κεγχριῶν B. C. D. E.

βλέποντος] Brodaeus addit λόφον. Esse τὸ βλέπον neutrum, et significare h. l. partem collis, quae Sicyonem spectat, monuit Morus. Cf. VI, 5, 21. et VII, 2, 15.

ποιησάμενος] Male I. A. C. ποιησαμένους. Eaedem postea μετ' αὐτοῦ habent.

18. τοῖς ἑαυτῶν] B. D. E. τοῖς τε ἑαυτῶν. Deinceps Ἀρκάσι τε καὶ Ἠλείοις καὶ Ἀργείοις B.

Ἐπίδαυρον] Troezenem et Epidaurum aggressus Epaminondas regionem omnem vastavit, urbe tamen nulla capta. Interim Sicyonem, Phliuntem et quasdam alias urbes sibi ad-

Lucani ad V, 429. verba: *summaque pandens suppara velorum perituras colligit auras.* Alter Scholiastes *vela minora in medum Deltae litterae* interpretatur, Gesner in Thes. L. L. intelligit litteram inversam *Δέλτα*, hac figura, ▽, ut pedem unum habeat, quod Isidorus affirmat. Usum suppari docet praeclarus locus Senecae Epist. 77., unde patet, summis velis annecti solita fuisse suppara. Unde Statius Silvarum III, 2, 27. *vos summis annectite suppara velis.* Dolonis usum obiter significavit Livius 37, 30. *posteaquam praetoriam navem Polyxenidae, relictis sociis, vela dantem videre, sublatis raptim dolonibus, ut erat secundus petentibus Ephesum ventus, capessunt fugam.* Idem 36, 44. *quod ubi vidit Romanus, vela contrahit malosque inclinat, et simul armamenta componens operitur insequentes naves. Iam ferme triginta in fronte erant, quibus ut aequaret laevum cornu, dolonibus erectis altum petere intendit.* et c. 45. *Polyxenidas — sublatis dolonibus effuse fugere intendit.* ad quem locum Donatus dolones Italorum *trinchetto*, epidromum vero *messana* interpretatur. Agathias malos navium onerariarum *τὰς ἀκάτους* dixit, Lucianus autem *ἀκάτια* iuxta *ὀθόνην* de velis generatim posuit. Loca posita habes in Lexico graeco h. v. *Ἐπισείων* a Polluce I, 91. ab *ἀτράκτῳ τῷ ὑπὲρ τὴν κεραίαν* suspenditur. De mendico Festus: *Mendicum dici putant velum, quod in prora ponitur.* Videtur igitur dolonem dicere. His omnibus e locis nulla differentiae nota confici potest, qua *ἀκάτια* distinguantur a velis magnis navis bellicae. Manemus igitur incerti, nec quicquam iuvat locus Hesychii a Moro quoque appositus: *Ἀκάτια, τὰ μεγάλα ἄρμενα.* Nam haec ipsa quae sint, quaerimus, et *μεγάλα* et *ἀκάτια.* Scholiastes Luciani ad locum Iovis Tragoedi *ἄνεμος ἐμπίπτων τῇ ὀθόνῃ καὶ ἐμπιπλὰς τὰ ἀκάτια* interpretatur: *οἱ μὲν τοὺς μεγάλους καὶ μέσους καλοῦσιν ἱστούς· εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν λεγόμενα κάρροια ἀκάτιά φασιν, οἷς ἡ κεραία ἐνέλκεται.* Idem ad Navigium c. 4. *εἶτα ἐπὶ τῆς κεραίας ἄνω διαθέοντας τῶν κεροιάκων ἐνειλημμένον* ita: *τὰ νῦν κάρυα λεγόμενα παρὰ τοῖς ναυτικοῖς, ἃ καὶ κρίκους καλοῦσιν οἱ παλαιοί.* Haec rei nauticae peritis explicanda commendo.

Epimetrum II. ad libri VI, 3, 39. *Καλλίστρατον τὸν δημηγόρον, οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὄντα.*

Verba haec e iudicio Xenophontis ipsius esse intelligenda de Callistrato non satis idoneo ad res bello gerendas aut consilio iuvandas, satis puto sequentia etiam demonstrare, ubi Chabriam nominat, additis verbis: *μάλα στρατηγικὸν νομιζόμενον.* Quid? quod de utroque subiungit: *εἴτε φρονίμους αὐτοὺς ἡγούμενος εἶναι — εἴτε ἀντιπάλους νομίζων.* Oratoriis Callistrati laudibus ita nihil detrahitur. Eundem Theopompus Chius apud Athenaeum IV, p. 166. *πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀκρατῆ, τῶν δὲ πολιτικῶν πραγμάτων ἐπιμελῆ* dixit. Ad voluptates proniorem fuisse etiam Iphicratem novimus. Addam, suspicionem mihi admodum probabilem videri, amicitiam exinde inter Iphicratem et Callistratum tam arctam coaluisse et intimam, quam arguit etiam id, quod narrat Xenophon infra c. 3, sect. 3., ut Iphicratem, cum ille (post pugnam Leuctricam puto factum) Cotyos, Thracum regis, filiam in matrimonium duceret et fortunarum suarum sedem in Thraciam Athenis transferret, Callistratus sequeretur. Nuptias has Iphicratis in comoedia Protesilao descripserat et riserat Anaxandrides, cuius fragmenta duo servavit Athenaeus IV, p. 131. XII, p. 553. et XV, p. 689. In posteriore Callistratus una cum Melanopo nominatur: is vero Melanopus idem esse videtur cum illo, quem nominavit Xenophon infra c. 3, sect. 2. Sed ex hoc quidem Anaxandridis loco non satis constat, an de convivio nuptiali in Thracia celebrato sermo sit: Callistrati igitur mentio ad Thraciam referri non potest. Sed habemus testimonium Scylacis p. 65. et Zenobii in Proverbio *Θάσος ἀγαθῶν*, denique Himerii Or. 6, p. 500., Datum Thraciae urbem a Callistrato Aphidnaeo, Callicratis filio, conditam, deinde a Philippo, Amyntae filio, colonis auctam fuisse et Philippos nomen accepisse. Quod factum esse debuit demum post nobilem illam super Oropo Euboeae causam a Callistrato peroratam, quae Demosthenem auditorem in admirationem rapuit, teste Ammiano XXX, c. 4. De voluntario Iphicratis in Thraciam exsilio exstat testimonium Theopompi apud Athenaeum XII, p. 532., quem locum Corn. Nepos in Chabria c. 3. ad verbum expressit, ubi simul monet Theopompus, eiusdem temporis celeberrimos Atheniensium duces vitam extra patriam finire maluisse. Itaque Cononem in insula Cypro, Timotheum in Lesbo, Charetem in Sigeo, Chabriam in Aegypto vixisse, Iphicratem autem in Thracia. Iam antea Alcibiades in Thracia sedem sibi paraverat, ut supra in Xenophonte legimus. Et in Anabasi VII, 3, 19. Heraclides, Seuthis Thracum regis familiaris, Xenophonti promittit: *καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν.* Ipse Seuthes ibidem c. 2, s. 31. Atheniensium cognationem et amicitiam iactat. Scilicet Sadocus, Sitalcae filius, ab Atheniensibus civitate donatus fuerat, auctore Scholiaste Aristophanis ad Acharn. v. 145. Ab eo inde tempore plures Athenienses in Thraciam transmigrasse videntur, fertilitate regionis et amicitia regum invitati, ibique adeo oppida tandem

condidisse in Chersoneso Thracica, quae Xenophon Hist. IV, 8, 26. τὰς ὑπὸ τῇ Θρᾴκῃ οἰκούσας πόλεις Ἑλληνίδας vocat. Iphicratis in Thracia degentis consilium regi Cotyi datum refert auctor Oeconomicorum 2. sub Aristotelis nomine editorum. Ipsius Cotyos mores egregie pinxit Theopompus Athenaei XII, p. 531. De Anaxandride comico vide locum Chamaeleontis ibidem IX, p. 374. Haec olim ad h. l. commentatus addo nunc, Iphicratem postea, placatis civibus, rediisse Athenas, et ad senectutem pervenisse, auctore Cornelio Nepote. Filium Menestheum ad λειτουργίαν ante aetatem legitimam adigendum propter magnitudinem staturae defendit oratione laudata ab Aristotele Rhetor. II, 23, 17. Δρῦν, Thraciae vel oppidum vel τεῖχος, conditum ab Iphicrate, libro historiarum XXV. testatur Theopompus Harpocrationis in voce Δρῦς.

Addo de Callistrato exsule et damnato locum Demosthenis c. Polycl. p. 1221. ἄνδρα φυγάδα, οὗ Ἀθηναῖοι θάνατον δὶς κατεψηφίσαντο, Καλλίστρατον ἐκ Μεθώνης εἰς Θάσον ὡς Τιμόμαχον τὸν κηδεστήν. Lycurgus p. 198. τίς γὰρ οὐ μέμνηται τῶν πρεσβυτέρων ἢ τῶν νεωτέρων οὐκ ἀκήκοε Καλλίστρατον, οὗ θάνατον ἡ πόλις κατέγνω, τοῦτον φυγόντα καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς ἀκούσαντα, ὅτι, ἂν ἔλθῃ Ἀθήναζε, τεύξεται τῶν νόμων, ἀφικόμενον καὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν τῶν δώδεκα θεῶν καταφυγόντα, καὶ οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τῆς πόλεως ἀποθανόντα; Haec oratio dicta fuit Olympiadis 112, 3. At oratio Demosthenica p. 1207. Molonem Archontem edit, id est Olympiadis 104, 3. et anno 1. Olympiadis 105. nominat Callistratum exsulem cum genero Timomacho. Quomodo igitur Callistratus Archon Olympiadis 106, 2. potuit esse, quod contra Fabricium dubitantem statuit tamen Ruhnken in Histor. Orat. Gr. p. 141. ed. Reisk.? Diversus igitur est Archon Callistratus. Callistratum oratorem in Thracia morantem cum Athenodoro commemorat Isocrates de pace p. 318. ὅπου γὰρ Ἀθηνόδωρος καὶ Κάλλιστρατος, ὁ μὲν ἰδιώτης, ὁ δὲ φυγάς, οἰκίσαι πόλεις οἷοί τε γεγόνασιν. Haec ille extremo bello sociali scripsit.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

CAPUT I.

Τῷ δὲ ὑστέρῳ ἔτει Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων 1 πρέσβεις ἦλθον αὐτοκράτορες Ἀθήναζε, βουλευσόμενοι, καθ' ὅ τι ἡ συμμαχία ἔσοιτο Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις. λεγόντων δὲ πολλῶν μὲν ξένων, πολλῶν δὲ Ἀθηναίων, ὡς δέοι ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴν συμμαχίαν εἶναι, Προκλῆς Φλιάσιος εἶπε τὸν λόγον τόνδε·

Ἐπείπερ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγαθὸν ὑμῖν ἔδοξε, 2 Λακεδαιμονίους φίλους ποιεῖσθαι, δοκεῖ μοι χρῆναι σκοπεῖν τοῦτο, ὅπως ἡ φιλία ὁτιπλεῖστον χρόνον συμμενεῖ. ἐὰν οὖν, ᾗ ἑκατέροις μάλιστα συνοίσει, ταύτῃ καὶ τὰς συνθήκας ποιησώμεθα, οὕτω, κατά γε τὸ εἰκός, μάλιστα συμμένοιμεν ἄν. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα

1. ὑστεραίῳ] Verum dederunt Codd. B. C. D. E.

καθ' ὅ τι] in quas leges futura esset societas. Ita recte Morus, qui de ipsa re conferri iubet Diodor. XV, 67. καὶ Ἀθηναίοις ἔσοιτο ordinant B. C. D. E.

λεγόντων δὲ πολλῶν μὲν] Ed. A. I. C. λεγόντων μὲν, omisso δὲ, cum Codd. A. C.

Προκλῆς] Si quidem is est, de quo supra VI, 5, 38., legendum est ex margine L. et Steph. Πατροκλῆς, quod Wels posuit. Ex compendio scripturae vitium facile potuit nasci.

2. ὑμῖν ἔδοξε] Margo Leoncl. ἔδοξεν εἶναι. B. D. E. ἡμῖν. deinceps Λακεδαιμονίοις B. D. postea τοῦτο σκοπεῖν B. C. D. E.

ἐὰν οὖν] A. I. Br. Cast. omiserunt cum Codd. B. D. E. male. Nectit enim orationem cum antecedente.

σχεδόν τι συνωμολόγηται, περὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας νῦν ἡ σκέψις. τῇ μὲν οὖν βουλῇ προβεβούλευται, ὑμετέραν μὲν εἶναι τὴν κατὰ θάλατταν, Λακεδαιμονίων δὲ τὴν κατὰ γῆν· ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτῷ δοκεῖ ταῦτα οὐκ ἀνθρωπίνῃ μᾶλλον ἢ θείᾳ φύσει τε καὶ τύχῃ διωρί-
3 σθαι. Πρῶτον μὲν γὰρ τόπον ἔχετε κάλλιστα πεφυκότα πρὸς τοῦτο. πλεῖσται γὰρ πόλεις τῶν δεομένων τῆς θαλάττης περὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν οἰκοῦσι, καὶ αὗται πᾶσαι ἀσθενέστεραι τῆς ὑμετέρας. πρὸς τούτοις δὲ λιμένας ἔχετε, ὧν ἄνευ οὐχ οἷόν τε ναυτικῇ δυνάμει χρῆσθαι. ἔτι δὲ τριήρεις κέκτησθε πολλὰς, καὶ πάτριον
4 ὑμῖν ἐστι, ναυτικὸν ἐπικτᾶσθαι. ἀλλὰ μὴν τάς γε τέχνας τὰς περὶ ταῦτα πάσας οἰκείας ἔχετε. καὶ μὴν ἐμπειρίᾳ γε πολὺ τῶν ἄλλων προέχετε περὶ τὰ ναυτικά· ὁ γὰρ βίος τοῖς πλείστοις ὑμῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης· ὥστε, τῶν ἰδίων ἐπιμελούμενοι, ἅμα καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀγώνων ἔμπειροι γίγνεσθε. ἔτι δὲ καὶ τόδε· οὐδαμόθεν ἂν τριήρεις πλείους ἀθρόαι ἐκπλεύσειαν ἢ παρ' ὑμῶν. ἔστι δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον πρὸς ἡγεμονίαν· πρὸς γὰρ τὸ πρῶτον ἰσχυρὸν γενό-
5 μενον ἥδιστα πάντες συλλέγονται. ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν θεῶν δέδοται ὑμῖν εὐτυχεῖν ἐν τούτῳ· πλείστους γὰρ καὶ μεγίστους ἀγῶνας ἠγωνισμένοι κατὰ θάλατταν ἐλάχιστα μὲν ἀποτετυχήκατε, πλεῖστα δὲ κατωρθώκατε. εἰκὸς οὖν, καὶ τοὺς συμμάχους μεθ' ὑμῶν

συνωμολόγηται σχεδὸν] In margine Leonclav. σχεδόν τι συνωμολόγηται cum B. C. D. E.
αὐτῷ οὐκ ἀνθρωπίνῃ δοκεῖ ταῦτα μᾶλλον ἢ] Hunc ordinem verborum e Codd. B. C. D. E. mutavi.

3. πρῶτον μὲν] Eadem fere argumenta posuit Xenophon de Republ. Athen. c. 2.
τῆς θαλάττης] Articulus accessit e B. D. deinceps vulgatum ἡμετέραν cum A. B. C. D. correxi. Postea τριήρεις κεχρῆσθαι B.
4. τάς γε τέχνας] Codex B. γε omisit. προέχετε τῶν ἄλλων B. C. D. E.
ἰδίων ἐπιμελούμενοι] Codd. B. D. ἐπιμελόμενοι. dum mercaturam maritimam, piscationem exercetis resque ad eam necessarias fabricari discitis.
τὸ πρόσθεν] Inutilem L. coniecturam τὸν Wels recepit. In margine Leoncl. est τὸ πρῶτον, quod e Codd. B. D. E. recepi.

ἂν ἥδιστα τούτου τοῦ κινδύνου μετέχειν. Ὡς δὲ δὴ καὶ ἀναγκαία καὶ προσήκουσα ὑμῖν αὕτη ἡ ἐπιμέλεια, ἐκ τῶνδε ἐνθυμήθητε. Λακεδαιμόνιοι ὑμῖν ἐπολέμουν ποτὲ πολλὰ ἔτη, καὶ κρατοῦντες τῆς χώρας οὐδὲν προὔκοπτον εἰς τὸ ἀπολέσαι ὑμᾶς. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς ἔδωκέ ποτε αὐτοῖς κατὰ θάλατταν ἐπικρατῆσαι, εὐθὺς ὑπ' ἐκείνοις παντελῶς ἐγένεσθε. οὐκοῦν εὔδηλον ἐν τούτοις ἐστὶν, ὅτι ἐκ τῆς θαλάττης ἅπασα ὑμῖν ἤρτηται σωτηρία. οὕτως οὖν πεφυκότων, πῶς ἂν ἔχοι καλῶς ὑμῖν, Λακεδαιμονίοις ἐπιτρέψαι κατὰ θάλατταν ἡγεῖσθαι; οἳ πρῶτα μὲν καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσιν, ἀπειρότεροι ὑμῶν τούτου τοῦ ἔργου εἶναι. ἔπειτα δ' οὐ περὶ τῶν ἴσων ὁ κίνδυνός ἐστιν ἐν τοῖς κατὰ θάλατταν ἀγῶσιν, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν περὶ τῶν ἐν ταῖς τριήρεσι μόνον ἀνθρώπων, ὑμῖν δὲ καὶ περὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως. Καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα οὕτως ἔχει· τὰ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπισκέψασθε. πρῶτον μὲν γὰρ οἰκοῦσιν ἐν μεσογαίᾳ· ὥστε τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν. ἐγνωκότες οὖν καὶ αὐτοὶ ταῦτα, ἐκ παίδων εὐθὺς πρὸς τὸν κατὰ γῆν πόλεμον τὴν ἄσκησιν ποιοῦνται. καὶ τὸ πλείστου δὲ ἄξιον, τὸ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσιν, οὗτοι μὲν κράτιστοι κατὰ γῆν, ὑμεῖς δὲ κατὰ θάλατταν. ἔπειτα δὲ ὥσπερ ὑμεῖς ναυτικῷ, οὕτως αὖ ἐκεῖνοι κατὰ γῆν καὶ πλεῖστοι καὶ τάχιστ' ἂν

6 (margin: 6, 7, 8, 9)

6. ἐπολέμουν τε] Inutile τε cum Codd. B. C. D. E. sustuli. deinceps malim ἡ σωτηρία.

7. πεφυκότων] Scil. τῶν πραγμάτων, ut alibi προχωρούντων.

8. τὰ δὲ τῶν Λακεδ.] L. St. W. τὰ δὲ δὴ cum Codd. B. D. In margine Leoncl. est Λακεδαιμονίων ἐπισκέψασθε. πρῶτον — ut in B. D. vulgo Λακεδ. ὧδε.

ἐγνωκότες οὖν] Posteriorem vocem male omittunt I. Cast. οὗτοι B. C. D. E. et εὐθὺς ἐκ παίδων.

τὸ πείθεσθαι] κατὰ τὸ πείθεσθαι intellige. Criminationem eandem in Athenienses, legibus et imperatoribus suis non obtemperantes, repetit Noster in Memorab. III, 5, 16. et IV, 4, 15., ubi demonstrat, Lacedaemoniorum rempublicam quam maxime contineri et excellere perpetua civium obedientia.

9. οὕτως αὖ ἐκεῖνοι κατὰ] Codex E. οὕτως οὖν. A. καὶ κα-

ἐξέλθοιεν· ὥστε πρὸς τούτους αὖ εἰκὸς τοὺς συμμάχους εὐθαρσεστάτους προσιέναι. ἔτι δὲ καὶ ὁ θεὸς δέδωκεν αὐτοῖς, ὥσπερ ὑμῖν κατὰ θάλατταν εὐτυχεῖν, οὕτως ἐκείνοις κατὰ γῆν· πλείστους γὰρ αὖ οὗτοι ἀγῶνας ἐν τῇ γῇ ἠγωνισμένοι ἐλάχιστα μὲν ἐσφαλμέ-
10 νοι εἰσί, πλεῖστα δὲ κατωρθωκότες. Ὡς δὲ καὶ ἀναγκαία οὐδὲν ἧττον αὐτοῖς ἡ κατὰ γῆν ἐπιμέλεια ἢ ὑμῖν ἡ κατὰ θάλατταν, ἐκ τῶν ἔργων ἔξεστι γιγνώσκειν. ὑμεῖς γὰρ τούτοις πολλὰ ἔτη πολεμοῦντες, καὶ πολλάκις καταναυμαχοῦντες, οὐδὲν προὔργου ἐποιεῖτε πρὸς τὸ τούτους καταπολεμῆσαι· ἐπεὶ δὲ ἅπαξ ἡττήθησαν ἐν τῇ γῇ, εὐθὺς καὶ περὶ παίδων καὶ περὶ γυναικῶν καὶ περὶ ὅλης τῆς πόλεως ὁ κίνδυνος αὐτοῖς
11 ἐγένετο. πῶς οὖν οὐ τούτοις αὖ δεινὸν, ἄλλοις μὲν ἐπιτρέπειν, κατὰ γῆν ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ ἄριστα τῶν κατὰ γῆν ἐπιμελεῖσθαι; Ἐγὼ μὲν οὖν, ὥσπερ τῇ βουλῇ προβεβούλευται, ταῦτα εἴρηκά τε καὶ συμφορώτατα ἡγοῦμαι ἀμφοῖν εἶναι· ὑμεῖς δὲ εὐτυχοῖτε, τὰ κράτιστα πᾶσιν ἡμῖν βουλευσάμενοι.

12 Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ οἱ τῶν Λακεδαιμονίων παρόντες ἐπῄνεσαν ἀμφότεροι ἰσχυρῶς τὸν λόγον αὐτοῦ. Κηφισόδοτος δὲ παρελθὼν,

τὰ Codd. B. C. D. E. καὶ ante πλεῖστοι omittunt. A. I. C. et reliquae, transposito καὶ, habent: ἐκεῖνοι καὶ κατὰ γῆν πλεῖστοι. Emendavit Leoncl. Ex iisdem ἂν inserui ante ἐξέλθοιεν.

πρὸς τούτους] Pro vulgato et Codd. B. C. D. E. τούτοις hoc recepi ex margine L. approbante Moro. Idem fecerat Wels. Deinceps θεὸς αὐτοῖς δέδωκεν B. C. D. E.

πλείστους γὰρ αὖ] Ita recte Edd. veteres et Leoncl. Vitiose Morus ἂν posuit.

10. ἅπαξ] cum Laconicam vastavit Epaminondas, VI, 5. ὁ ante κίνδυνος omittit B. D. E.

11. ἡγεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ] Hanc lectionem L. St. postulat sensus: ipsos quidem militiae terrestris curam optime gerere, aliis tamen imperium terrestre permittere. Contra Edd. veteres cum Codice A. ἡγεῖσθαι αὐτοὺς, καὶ ἄριστα. Fr. Port. legebat: αὐτοὺς δὲ τῆς θαλάττης ἀντιποιεῖσθαι δυναμένους ἄριστα. B. C. D. E. αὐτοῖς δὲ ἄριστα.

12. συμπαρόντες] Margo Leoncl. παρόντες cum B. C. D. E.

Κηφισόδοτος] ὁ ἐκ Κεραμέων, qui in concionibus tum regnavit, usque dum Demosthenes in

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔφη, οὐκ αἰσθάνεσθε ἐξαπατώμενοι· ἀλλ᾽, ἐὰν ἀκούσητέ μου, ἐγὼ ὑμῖν αὐτίκα μάλα ἐπιδείξω. ἤδη γὰρ ἡγήσεσθε κατὰ θάλατταν· Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμῖν ἐὰν συμμαχῶσι, δῆλον ὅτι πέμψουσι τοὺς μὲν τριηράρχους Λακεδαιμονίους, καὶ ἴσως τοὺς ἐπιβάτας· οἱ δὲ ναῦται δῆλον ὅτι ἔσονται ἢ εἵλωτες ἢ μισθοφόροι. οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν τούτων ἡγήσεσθε. οἱ 13 δὲ Λακεδαιμόνιοι ὅταν παραγγείλωσιν ὑμῖν κατὰ γῆν στρατείαν, δηλονότι πέμψετε τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ὁπλίτας. οὐκοῦν οὕτως ἐκεῖνοι μὲν ὑμῶν αὐτῶν γίγνονται ἡγεμόνες, ὑμεῖς δὲ τῶν ἐκείνων δούλων καὶ ἐλαχίστου ἀξίων. Ἀπόκριναι δέ μοι, ἔφη, ὦ Λακεδαιμόνιε Τιμόκρατες. οὐκ ἄρτι ἔλεγες, ὡς ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις ἥκοις τὴν συμμαχίαν ποιούμενος; Εἶπον ταῦτα. Ἔστιν οὖν, ἔφη ὁ Κηφισόδοτος, ἰσαί- 14 τερον ἢ ἐν μέρει μὲν ἑκατέρους ἡγεῖσθαι τοῦ ναυτικοῦ, ἐν μέρει δὲ τοῦ πεζοῦ, καὶ ὑμᾶς τε, εἴ τι ἀγαθόν ἐστιν ἐν τῇ κατὰ θάλατταν ἀρχῇ, τούτου μετέχειν, καὶ ἡμᾶς ἐν τῇ κατὰ γῆν; Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι μετεπείσθησαν, καὶ ἐψηφίσαντο, κατὰ πενθήμερον ἑκατέρους ἡγεῖσθαι.

Στρατευομένων δ᾽ ἀμφοτέρων αὐτῶν καὶ τῶν συμ- 15

eius auctoritatem successit. Cf. Index Demosthenicus Reiskii in hoc nomine.

ἤδη γὰρ] Valckenaer ad Herodot. p. 381. emendabat *ἢ δὴ γὰρ*, scilicet maris duces eritis; ut ironice haec maiore cum efficacia dicantur. Praeclare.

ἐπιβάτας] milites classiarios; contra nautae remigum officio funguntur. *Μισθοφόροι* igitur h. l. sunt non milites, sed nautae, forte gubernatores, mercede conducti.

13. *πέμψετε τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ὁπλίτας*] Codd. B. D. *πέμψετε τοὺς ὁπλ. καὶ τ. ἱππέας.*

ὑμῶν αὐτῶν] Posterius verbum male omittunt A. I. C. cum Codd. A. C. E., in quo vis omnis sita est comparationis. Deinceps vulgatum *ἥκεις* cum B. E. correxi. Postea *ποιησόμενος* malebat Stephanus.

14. *ἰσαίτερον*] Ex emendatione Steph. *ἰσαίτερόν τι* Leonclav. et W. Verum *τι* intelligi admonuit Morus.

τούτου μετέχειν] Margo Leonclav. *τούτων*.

ἑκατέρους] Hoc est, quod Diodorus XV, 67. habet: *μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν ἐποιήσαντο κοινὰς τὰς ἡγεμονίας.* Cf. de Vectig. 5, 7.

μάχων εἰς Κόρινθον, ἔδοξε κοινῇ φυλάττειν τὸ Ὄνειον.
Olymp. καὶ ἐπεὶ ἐπορεύοντο οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμ-
103 ¼. μαχοι, παραταξάμενοι ἐφύλαττον ἄλλος
ἄλλοθεν τοῦ Ὀνείου, Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Πελληνεῖς
κατὰ τὸ ἐπιμαχώτατον. Οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ οἱ σύμ-
μαχοι, ἐπεὶ ἀπεῖχον τῶν φυλαττόντων τριάκοντα
στάδια, κατεστρατοπεδεύσαντο ἐν τῷ πεδίῳ. συντε-
κμηράμενοι δὲ, ἡνίκ' ἂν ᾤοντο ὁρμηθέντες κατανύσαι,
ἅμα κνέφᾳ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φυλακὴν

15. *κοινῇ*] Leoncl. Steph. et Wels recte hoc vulgato *κοινῶς*, quod tamen B. D. E. habent, praetulerunt; est enim *κοινῇ*, scil. *βουλῇ*, communi consilio. Ita ubique Xenophon.

Ὄνειον] Redire oportet ad VI, 5, 41., unde pendet series rerum et sensus. Ceterum Diodorus XV, 68. auctor est, Chabriam, Atheniensem ducem, cum auxiliis Megarensium, Pellenaeorum et Corinthiorum in exercitu suo habuisse milites 10,000, totidem fuisse in exercitu Lacedaemoniorum et sociorum, itaque omnino 20,000; transitum Boeotorum vero ut impediret, aditus (*παρόδους*) munisse vallo fossaque profunda, ducta a Cenchreis usque ad Lechaeum.

ἐπιμαχώτατον] ubi aditus facilior erat. Refert Diodorus, Lacedaemonios tenuisse locum *εὐεφοδώτατον*. Addit idem, provocatos ab Epaminonda hostes, quamquam triplo numerosiores, extra propugnacula prodire non ausos esse, tandem vero oppugnatos cessisse et omnium maxime Lacedaemonios solos restitisse. Contra Xenophon insidias diluculi et peccatum polemarchi captasse videtur in gratiam Lacedaemoniorum. Locum pugnae accuratius definit Pausanias IX, p. 740. *ὡς δὲ βοιωταρχεῖν οὐδεὶς (αὖθις lego) ᾕρητο, καὶ στρατὸς Βοιωτῶν ἀφίκετο αὖθις ἐς Πελοπόννησον, ἐκράτησε μὲν περὶ Λέχαιον Λακεδαιμονίους μάχῃ, σὺν δὲ σφίσιν Ἀχαιῶν Πελληνέας καὶ Ἀθηναίων οὓς Χαβρίας ἦγεν ἐξ Ἀθηνῶν.*

κατανύσαι] scil. *τὴν ὁδὸν*, pervenire.

ἅμα κνέφᾳ] Narrat eandem rem Polyaenus II, 2, 9. *Ἐπειδὴ τὸ Ὄνειον κατεῖχε φυλακὴ Λακωνικὴ, ἐνδειξάμενος, ὡς μέλλοι νυκτὸς παρεῖναι τὸ στράτευμα, κατεκοίμισεν ὑπ' αὐτῷ τῷ Ὀνείῳ.* Custodes igitur Laconici armati totam noctem insomnes transegerunt et sub auroram demum ex fessitudine sopiti ab Epaminonda, facto in eos impetu, facile victi sunt. *Ἐπεὶ δὲ ὑπέλαμψεν ἡ ἕως, ἀναστήσας τὸ στρατόπεδον ἐπέθετο τοῖς φύλαξιν.* Contra a Xenophonte sub vesperam profecti Thebani mane advenisse et castra hostium adorti vicisse dicuntur. Casaubonus respici putabat narrationem infra §. 41. positam. Male! Vocem enim *κνεφαῖοι* de diluculo Noster de Lacedaemon. Republ. 13, 3. usurpavit etiam, eamque notionem et hic approbaverim. Brevius eandem rem narrat Frontinus II, 5, 26.

ἐπορεύοντο· καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύσθησαν τῆς ὥρας, 16 ἀλλ' ἐπιπίπτουσι τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς Πελληνεῦσιν, ἡνίκα αἱ μὲν νυκτεριναὶ φυλακαὶ ἤδη ἔληγον, ἐκ δὲ τῶν στιβάδων ἀνίσταντο, ὅπου ἔκειτο ἕκαστος. ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι προσπεσόντες ἔπαιον παρεσκευασμένοι ἀπαρασκευάστους, καὶ συντεταγμένοι ἀσυντάκτους. Ὡς δὲ οἱ σωθέντες ἐκ τοῦ πράγματος ἀπέ- 17 φυγον ἐπὶ τὸν ἐγγύτατα λόφον, ἐξὸν τῷ Λακεδαιμονίων πολεμάρχῳ, λαβόντι ὁπόσους μὲν ἐβούλετο τῶν συμμάχων ὁπλίτας, ὁπόσους δὲ πελταστὰς, κατέχειν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν ἀσφαλῶς ἐκ Κεγχρεῶν κομίζεσθαι, οὐκ ἐποίησε ταῦτα· ἀλλὰ μάλα ἀπορούντων τῶν Θηβαίων, πῶς χρὴ ἐκ τοῦ πρὸς Σικυῶνα βλέποντος καταβῆναι, ἢ πάλιν ἀπελθεῖν, σπονδὰς ποιησάμενος, ὡς τοῖς πλείστοις ἐδόκει, πρὸς Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν, οὕτως ἀπῆλθε, καὶ τοὺς μεθ' αὑτοῦ ἀπήγαγεν.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἀσφαλῶς καταβάντες, καὶ συμμί- 18 ξαντες τοῖς ἑαυτῶν συμμάχοις, Ἀρκάσι τε καὶ Ἀργείοις καὶ Ἠλείοις, εὐθὺς μὲν προσέβαλον πρὸς Σικυῶνα καὶ Πελλήνην· στρατευσάμενοι δὲ εἰς Ἐπίδαυρον, ἐδῄωσαν αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν. ἀναχω-

16. ἐπιπίπτουσι] A. I. C. ἐμπίπτουσι cum A. C. E.

ἔκειτο] Ita emend. Leonclav. vulgatum ἐδεῖτο, quod tenent Codd. Par. Vide supra ad II, 4, 6.

Θηβαῖοι] duce Epaminonda. Contra Atheniensium exercitui praeerat Chabrias, auctore Diodoro XV, 68.

17. τῷ Λακεδαιμονίων] Elegantia sermonis postulare videtur τῷ τῶν Λακεδαιμονίων. Cod. E. τῶν habet.

Κεγχρεῶν] I. A. Cast. Κεγχρειῶν cum A. κεγχριῶν B. C. D. E.

βλέποντος] Brodaeus addit λόφου. Esse τὸ βλέπον neutrum, et significare h. l. partem collis, quae Sicyonem spectat, monuit Morus. Cf. VI, 5, 21. et VII, 2, 15.

ποιησάμενος] Male I. A. C. ποιησαμένους. Eaedem postea μετ' αὐτοῦ habent.

18. τοῖς ἑαυτῶν] B. D. E. τοῖς τε ἑαυτῶν. Deinceps Ἀρκάσι τε καὶ Ἠλείοις καὶ Ἀργείοις B.

Ἐπίδαυρον] Troezenem et Epidaurum aggressus Epaminondas regionem omnem vastavit, urbe tamen nulla capta. Interim Sicyonem, Phliuntem et quasdam alias urbes sibi ad-

ροῦντες δὲ ἐκεῖθεν μάλα πάντων ὑπεροπτικῶς τῶν ἐναντίων, ὡς ἐγένοντο ἐγγὺς τοῦ τῶν Κορινθίων ἄστεος, δρόμῳ ἐφέροντο πρὸς τὰς πύλας τὰς ἐπὶ Φλιοῦντα ἰόντι (ὁρώσας), ὡς, εἰ ἀνεῳγμέναι τύχοιεν, 19 εἰσπεσούμενοι. Ἐκβοηθήσαντες δέ τινες ψιλοὶ ἐκ τῆς πόλεως ἀπαντῶσι τῶν Θηβαίων τοῖς ἐπιλέκτοις, οὐδὲ τέτταρα πλέθρα ἀπέχουσι τοῦ τείχους· καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰ μνήματα καὶ τὰ ὑπερέχοντα χωρία, βάλλοντες καὶ ἀκοντίζοντες ἀποκτείνουσι τῶν πρώτων καὶ μάλα συχνούς, καὶ τρεψάμενοι ἐδίωκον ὡς τρία ἢ τέτταρα στάδια. τούτου δὲ γενομένου, οἱ Κορίνθιοι, τοὺς νεκροὺς πρὸς τὸ τεῖχος ἑλκύσαντες, καὶ ὑποσπόνδους ἀποδόντες, τρόπαιον ἔστησαν. καὶ ταύτῃ μὲν δὴ ἀνεψύχθησαν οἱ τῶν Λακεδαιμονίων σύμμαχοι.

20 Ἅμα τε δὴ πεπραγμένων τούτων, καταπλεῖ Λακεδαιμονίοις ἡ παρὰ Διονυσίου βοήθεια, τριήρεις πλέον

iunxit. Ita Diodorus. Expeditionis in Sicyonios obiter meminit Pausanias VI, p. 457., ubi Stomius, equitum Eleorum dux, certamine singulari provocatum Sicyoniorum ducem occidisse fertur. Portum eodem tempore dolo ceperunt Thebani, narrante Frontino II, 2, 10. Ista enim loci illius narratio huc pertinere videtur. Distinctius Pausanias IX, p. 740. πόλισμα οὖν ἑλὼν Σικυωνίων Φοιβίαν, ἔνθα ἦσαν τὸ πολὺ οἱ Βοιώτιοι φυγάδες, στιγμὴν (ἐπὶ τιμῇ emendant) ἀφίησι τοὺς ἐγκαταληφθέντας, ἄλλην σφίσιν ἣν ἔτυχε πατρίδα ἐπονομάζων ἑκάστῳ. Deinceps τοῦ Κορινθίων B. postea Φιλιοῦντα B.

ὁρώσας] Verbum aliquod, quo situs portae indicaretur, *ad dextram*, vel *ad sinistram*, vel *ad orientem*, aut aliud excidisse, putabat Morus; sed situm indicat manifesto, quod dicit portas ad Phliuntem ducentes. Difficultatem vero facit verbum ἰόντι, quod, si ὁρώσας refertur ad ἐπὶ Φλ., non habet, quo referatur. Verbum a B. C. D. E. omissum seclusi.

εἰσπεσούμενοι] Corinthios proelio victos Boeotii intra moenia compulerunt. Eorum aliquot temerarii, per portas una irrumpere ausi, a Chabria expelluntur, qui deinde extra urbem proelio commisso Boeotios vincit. Ita Diodorus.

19. τρόπαιον] Plutarchus Apophthegm. p. 732. τοῦ δὲ Χαβρίου περὶ Κόρινθον ὀλίγους τινὰς τῶν Θηβαίων ὑπὸ τὰ τείχη φιλομαχοῦντας καταβαλόντος καὶ στήσαντος τρόπαιον, ὁ Ἐπαμινώνδας καταγελῶν ἔφη· Ἐνταῦθα δεῖ οὐ τρόπαιον, ἀλλὰ Ἑκατήσιον ἑστάναι· τὴν γὰρ Ἑκάτην ἐπιεικῶς ἐν ταῖς πρὸ τῶν πυλῶν ἱδρύοντο τριόδοις.

ταύτῃ μὲν δὴ] μὲν omittit E. δὴ B. D. E.

ἢ εἴκοσιν. ἦγον δὲ Κελτούς τε καὶ Ἴβηρας, καὶ ἱππεῖς ὡς πεντήκοντα. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οἱ Θηβαῖοί τε καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῶν σύμμαχοι, διαταξάμενοι καὶ ἐμπλήσαντες τὸ πεδίον μέχρι τῆς θαλάττης καὶ μέχρι τῶν ἐχομένων τῆς πόλεως γηλόφων, ἔφθειρον, εἴ τι χρήσιμον ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ οἱ μὲν τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ τῶν Κορινθίων ἱππεῖς οὐ μάλα ἐπλησίαζον τῷ στρατεύματι, ὁρῶντες ἰσχυρὰ καὶ πολλὰ τἀντίπαλα· οἱ δὲ 21 παρὰ τοῦ Διονυσίου ἱππεῖς, ὅσοι περ ἦσαν, οὗτοι διεσκεδασμένοι ἄλλος ἄλλῃ παραθέοντες, ἠκόντιζόν τε προσελαύνοντες, καὶ ἐπεὶ ὥρμων πρὸς αὐτούς, ἀνεχώρουν, καὶ πάλιν ἀναστρέφοντες ἠκόντιζον. καὶ ταῦτα ἅμα ποιοῦντες κατέβαινον ἀπὸ τῶν ἵππων, καὶ ἀνεπαύοντο. εἰ δὲ καταβεβηκόσιν ἐπελαύνοιέν τινες, εὐπετῶς ἀναπηδῶντες ἀνεχώρουν. εἰ δ' αὖ τινες διώξειαν αὐτοὺς πολὺ ἀπὸ τοῦ στρατεύματος, τούτους, ὁπότε ἀποχωροῖεν, ἐπικείμενοι καὶ ἀκοντίζοντες δεινὰ εἰργάζοντο, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα ἠνάγκαζον ἑαυτῶν ἕνεκα καὶ προϊέναι καὶ ἀναχωρεῖν. Μετὰ ταῦτα 22 μέντοι οἱ Θηβαῖοι, μείναντες οὐ πολλὰς ἡμέρας, ἀπῆλθον οἴκαδε, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἕκαστος οἴκαδε. ἐκ δὲ τούτου ἐμβάλλουσιν οἱ παρὰ Διονυσίου εἰς Σικυῶνα, καὶ μάχῃ μὲν νικῶσι τοὺς Σικυωνίους ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἀπέκτειναν περὶ ἑβδομήκοντα· Δέρας δὲ τεῖχος

20. εἴκοσιν] Celtas et Iberos 2000 submissos fuisse, dato in quinque menses stipendio, eosque aestate exeunte reversos tradit Diodorus XV, 70. nulla equitum facta mentione.

τῇ δὲ ὑστεραίᾳ] δ' ὑστ. B. E. deinceps τἀντίπαλα B. C. E. pro τὰ ἀντίπ.

21. διεσκεδασμένοι] Codex B. διεσκευασμένοι. E. διεσκαυσμένοι. deinceps ὥρμων ἐπ' αὐτοὺς E. postea ἅμα ταῦτα E.

ἐπελαύνοιεν] A. I. Br. Castal. ἐλαύνοιεν cum Codice A.

ἀναχωρεῖν] Codex D. ἀποχ. vulgata superscripta.

22. μέντοι Θηβαῖοι] Articulum οἱ interserit C. D. E.

Γέρας δὲ τεῖχος] Cum Codd. B. D. Δέρας dedit Steph. Leoncl. Wels. Δαίρας E. habet. Stephanus locum Laconicae Δέῤῥα a Stephano Byzantino memoratum comparavit, alienum ab agro Sicyonio, ut monuit Morus. Multo minus Brodaei commentum Γερηνίας probare possum. Δέρας e Codd. proditum a Stephano posuit tabula

κατὰ κράτος αἱροῦσι. καὶ ἡ μὲν παρὰ Διονυσίου πρώτη βοήθεια τοιαῦτα πράξασα ἀπέπλευσεν εἰς Συρακούσας. Θηβαῖοι δὲ, καὶ πάντες οἱ ἀποστάντες ἀπὸ Λακεδαιμονίων, μέχρι μὲν τούτου τοῦ χρόνου ὁμοθυμαδὸν καὶ ἔπραττον, καὶ ἐστρατεύοντο, ἡγουμένων
23 τῶν Θηβαίων. Ἐγγινόμενος δέ τις Λυκομήδης Μαντινεὺς, γένος τε οὐδενὸς ἐνδεὴς, χρήμασί τε προήκων, καὶ ἄλλως φιλότιμος, οὗτος ἐνέπλησε φρονήματος τοὺς Ἀρκάδας, λέγων, ὡς μόνοις μὲν αὐτοῖς Πελοπόννησος πατρὶς εἴη· μόνοι γὰρ αὐτόχθονες ἐν αὐτῇ οἰκοῖεν· πλεῖστον δὲ φῦλον τῶν Ἑλληνικῶν τὸ Ἀρκαδικὸν εἴη, καὶ σώματα ἐγκρατέστατα ἔχοι. καὶ ἀλκιμωτάτους δὲ αὐτοὺς ἀπεδείκνυε, τεκμήρια παρεχόμενος, ὡς, ἐπικούρων ὁπότε δεηθεῖέν τινες, οὐδένας ᾑροῦντο ἀντ' Ἀρκάδων. ἔτι δὲ οὔτε Λακεδαιμονίους ἄνευ σφῶν πώποτε ἐμβαλεῖν ἐς τὰς Ἀθήνας, οὔτε νῦν Θηβαίους
24 ἐλθεῖν ἄνευ Ἀρκάδων ἐς Λακεδαίμονα. ἂν οὖν σωφρονῆτε, τοῦ ἀκολουθεῖν, ὅποι ἄν τις παρακαλῇ, φείσεσθε. ὡς πρότερόν τε, Λακεδαιμονίοις ἀκολουθοῦντες, ἐκείνους ηὐξήσατε· νῦν δὲ, ἂν Θηβαίοις εἰκῇ

geographica Itinerario Anacharsidis gallico adiuncta. Nescio, cur *Γερας* genitivum a *Γέρα* voluerit esse Weiske.

πρώτη βοήθεια] De altera infra sect. 17. Deinceps margo Leoncl. habet *ταῦτα*.

ἡγουμένων τῶν Θηβαίων] Articulum omisit D.

23. *Ἐγγινόμενος — γένος τε*] D. *ἐγγενόμενος* habet. *exortus est* vertit Leoncl. Mihi verbum suspectum videtur. Deinceps *γένει* St. L. Wels. *γένος* C. D. E. firmant.

Πελοπόννησος πατρὶς] D. E. *πατρὶς Πελ.* deinceps *πλεῖστον δὲ τῶν Ἑλληνικῶν φῦλον* C. D.

αὐτόχθονες] Antiquitatem populi Arcadici explicuit *Heyne* in Opuscul. Academicor. Vol. II, p. 332 sqq.

ἐγκρατέστατα] De equit. 7, 8. est *χεὶρ ἐγκρατεστάτη*. Deinceps *δεηθοῖεν* D. Postea *πώποτε ἄνευ σφῶν* D. E.

ἐπικούρων] Hinc Hermippus Athenaei: *ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίης, ἀπὸ δ' Ἀρκαδίης ἐπικούρους*. Hinc *ἐπικουρεῖν*, in *ἐπικούρων* numero militare, apud Isocratem Panegyrici c. 44. male tentatum a Moro.

24. *ἂν οὖν*] E. *ἐὰν οὖν*. C. omittit *οὖν*.

παρακαλοῖ] Correxi cum D. E.

πρότερόν τε] Morus emendabat *γε*, probante Wolfio. Ita sect. 30. *πρόσθεν γε*. voculam E. omisit. Deinceps *ἡγεῖσθαι ἀξιῶτε* D. E. et *ταῦτα ἀκούσαντες*. Denique *ἐκεῖνος κελεύοι* D.

ἀκολουθῆτε, καὶ μὴ κατὰ μέρος ἀξιῶτε ἡγεῖσθαι, ἴσως τάχα τούτους ἄλλους Λακεδαιμονίους εὑρήσετε. Οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες, ταῦτ' ἀκούοντες, ἀνεφυσῶντό τε καὶ ὑπερεφίλουν τὸν Λυκομήδην, καὶ μόνον ἄνδρα ἡγοῦντο· ὥστε ἄρχοντας ἔταττον, οὕστινας κἀκεῖνος κελεύοι. καὶ ἐκ τῶν συμβαινόντων δὲ ἔργων ἐμεγαλύνοντο οἱ Ἀρκάδες. 25 ἐμβαλόντων μὲν γὰρ εἰς Ἐπίδαυρον τῶν Ἀργείων, καὶ ἀποκλεισθέντων τῆς ἐξόδου ὑπό τε τῶν μετὰ Χαβρίου ξένων καὶ Ἀθηναίων καὶ Κορινθίων, βοηθήσαντες μάλα πολιορκουμένους ἐξελύσαντο τοὺς Ἀργείους, οὐ μόνον τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς χωρίοις πολεμίοις χρώμενοι. Στρατευσάμενοι δὲ καὶ εἰς Ἀσίνην τῆς Λακωνικῆς, ἐνίκησάν τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φρουράν, καὶ τὸν Γεράνορα, τὸν πολέμαρχον Σπαρτιάτην γεγενημένον, ἀπέκτειναν, καὶ τὸ προάστειον τῶν Ἀσιναίων ἐπόρθησαν. ὅπου δὲ βουληθεῖεν ἐξελθεῖν, οὐ νύξ, οὐ χειμών, οὐ μῆκος ὁδοῦ, οὐκ ὄρη δύσβατα ἀπεκώλυεν αὐτούς· ὥστε ἔν γε τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ πολὺ ᾤοντο κράτιστοι εἶναι. 26 Οἱ μὲν δὴ Θηβαῖοι διὰ ταῦτα ὑποφθόνως, καὶ οὐκέτι φιλικῶς εἶχον πρὸς τοὺς Ἀρκάδας. οἵ γε μὴν Ἠλεῖοι, ἐπεὶ ἀπαιτοῦντες τὰς πόλεις τοὺς Ἀρκάδας, ἃς ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀφῃρέθησαν, ἔγνωσαν, αὐτοὺς τοὺς

25. τοὺς Ἀργείους] Articulum omittunt A. I. Cast. cum Codice A. Ceterum expeditionem illam Argivorum intelligit, quam supra §. 18. attigerat.

Ἀσίνην τῆς Λακωνικῆς] Ita A. B. Ceteri Λακαίνης. Laconicam habet etiam Stephanus Byz. Cf. Wasse ad Thucydid. IV, 12. et Interpretes Strabonis VIII, p. 373. De Asina nihil Diodorus, ubi de Lycomede agit XV, 67. Contra is expeditionem eo duce in Pellenen Laconicam memorat susceptam, ubi Arcades, Pellene vi capta, Lacedaemonico praesidio occiso, civibusque in servitutem abreptis ac venditis, regionem omnem vastant. Hanc expeditionem Diodorus cum reliquis, in hoc capite hucusque traditis, refert ad annum quartum Olymp. 102.

Σπαρτιάτην γεγενημένον] Minor fuisset gloria, si Lacedaemonius vel Asinaeus fuisset. Haec monui propter Weiskii dubitationem.

βουληθεῖεν] A. I. Cast. βουληθοῖεν cum Cod. A. deinceps ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ D. E. Weiske pro ὅπου coniecit ὅποι. Equidem ὁπότε malim.

μὲν ἑαυτῶν λόγους ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιουμένους, τοὺς δὲ Τριφυλίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀπὸ σφῶν ἀποστάντας περὶ παντὸς ποιουμένους, ὅτι Ἀρκάδες ἔφασαν εἶναι· ἐκ τούτων αὖ καὶ οἱ Ἠλεῖοι δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτούς.

27 Οὕτω δὲ ἑκάστων ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα φρονούντων τῶν συμμάχων, ἔρχεται Φιλίσκος Ἀβυδηνὸς παρὰ Ἀριοβαρζάνους, χρήματα ἔχων πολλά. καὶ πρῶτα μὲν εἰς Δελφοὺς συνήγαγε περὶ εἰρήνης Θηβαίους καὶ τοὺς συμμάχους, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖ δὲ ἐλθόντες, τῷ μὲν θεῷ οὐδὲν ἐκοινώσαντο, ὅπως ἂν ἡ

26. λόγους ἐν οὐδενὶ λόγῳ] Mihi non placet haec eiusdem verbi repetitio.

εἶχον πρὸς αὐτούς] Diodorus XV. ad Olympiadis 103, 4. refert, Arcadum exsules apud Eleos commorantes Lasionem corrupisse. Hinc bellum ortum. Demum Arcades instructos auxiliis Atheniensium exsulibus Eleisque profligatis recuperasse Lasionem et urbes Elidis Marganum, Cronion, Cyparissiam et Coryphasion Demosth. Megalop. 206. dicta Olymp. 106, 4. νυνὶ γάρ φασιν ἐκεῖνοι (Λακεδαιμόνιοι), Ἠλείους μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ δεῖν κομίσασθαι, Φλιασίους δὲ τὸ Τρικάρανον: ubi Lucchesini refert locum Diodori, nescio quam recte, ad ordinem temporum.

27. Ἀριοβαρζάνους] Diodorus XV, 70. Artaxerxem nominat regem. Nullum vero tunc regem Ariobarzanem fuisse, admonet Morus, qui nomen Artaxerxis substitutum voluit. Philiscus una cum Ariobarzane fuit civitate donatus ab Atheniensibus, et μέγιστος τῶν ὑπάρχων Ariobarzanis, qui Hellespontum totum in- soque graecas urbes occupavit et vastavit, in Perintho sociorum peregrinorum exercitum aluit, τοῖς ἐν Περίνθῳ ξένοις ἐμισθοδότει, et tandem a Thersagora et Execesto, Lampsacenis, fuit occisus, uti narrat Demosthenes contra Aristocratem p. 666. ed. Reisk. Abydenos Philiscum et Agauum μισαθηναιοτάτους, etsi civitate cum Ariobarzane donatos, vocat ibid. pag. 687. Est hic ille Ariobarzanes, quem Timotheus, subsidio missus ab Atheniensibus, cum videret eum descivisse plane a rege Persarum, destituit, auctore Demosthene de Rhodior. libert. p. 193. Inde odium ipsius et eius ducum in Athenienses. Atque ex his perspiciet lector, vulgatam huius loci lectionem non esse tentandam. Cf. Cyrop. VIII, 8, 4. Filius Mithridates eum perdidit.

Δελφοὺς συνήγαγε] Ius hoc convocandi cum auctoritate suadendae tuendaeque pacis habuit rex Persiae per foedus illud nobile, de quo supra V, 1, 28. Ita Morus. Vitium Edd. I. A. Br. et Cod. A. ἀδελφοὺς sustulit Brodaeus.

θεῷ οὐδὲν] Adverte Xenophontis pietatem.

εἰρήνη γένοιτο, αὐτοὶ δὲ ἐβουλεύοντο. Ἐπεὶ δὲ οὐ συνεχώρουν οἱ Θηβαῖοι, Μεσσήνην ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἶναι, ξενικὸν πολὺ συνέλεγεν ὁ Φιλίσκος, ὅπως πολεμοίη μετὰ Λακεδαιμονίων.

Τούτων δὲ πραττομένων, ἀφικνεῖται καὶ ἡ παρὰ Διονυσίου δευτέρα βοήθεια. λεγόντων δὲ Ἀθηναίων, ὡς χρεὼν μὲν εἴη, αὐτοὺς εἰς Θετταλίαν τἀναντία Θηβαίοις . . . Λακεδαιμονίων δέ, ὡς εἰς τὴν Λακωνικήν, ταῦτα ἐν τοῖς συμμάχοις ἐνίκησεν. Ἐπεὶ δὲ περιέπλευσαν οἱ παρὰ Διονυσίου εἰς Λακεδαίμονα, λαβὼν αὐτοὺς ὁ Ἀρχίδαμος μετὰ τῶν πολιτικῶν ἐστρατεύετο. καὶ Καρύας μὲν ἐξαιρεῖ κατὰ

Olymp. 103 ½. 28

Μεσσήνην] Messenen regionem et novam ab Epaminonda conditam urbem intelligi, patet. Hanc post primam in Laconicam expeditionem Epaminondas praesidio firmatam, veluti liberam, conquisitis undique Messeniis civibus, restituit, narrantibus Diodoro XV, 66., Pausania IV, 26., qui operose conditam urbem narrat, e Philochoro, credo, et Polybio IV, 32. Socii Lacedaemoniis suasisse dicuntur, ut, omissa Messene, pacem acciperent, apud Isocratem in Archidamo, ubi de restaurata Messene pag. 236. ita legitur: ταύτην διὰ τριακοσίων ἐτῶν κατοικίζουσιν, ἀμφότερα παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας πράττοντες. Καὶ εἰ μὲν τοὺς ὡς ἀληθῶς Μεσσηνίους κατῆγον, ἠδίκουν μὲν ἂν — νῦν δὲ τοὺς εἵλωτας ὁμόρους ἡμῖν παρακατοικίζουσιν. Cf. infra c. 5, 5. Dio Chrysost. XV, p. 455. ed. Reisk. Θηβαῖοι ἠνάγκασαν τήν τε χώραν τὴν Μεσσηνίαν ἀποδοῦναι Λακεδαιμονίους, καὶ ὅσοι ἦσαν ἀπ' ἐκείνων γεγονότες, δουλεύοντες πρότερον παρὰ Λακεδαιμονίοις, τοὺς Εἵλωτας λεγομένους, κατῴκισαν πάλιν εἰς Μεσσήνην.

ξενικὸν πολὺ] Reliquit milites selectos mercenarios bis mille, stipendio ante soluto. Ita Diodorus XV, 70.

28. αὐτοὺς] auxilia a Dionysio submissa. *Morus.*

Θηβαίοις] Excidisse πέμπειν aut simile verbum Leoncl. monuit. Thebanorum autem opes potissimum in Thessalia creverant, postquam Thessali contra Alexandrum Pheraeum auxilio eos vocaverant. Diodor. XV, 67. et 71. Plutarch. Pelopid. c. 26 seqq. *Morus.* Sed praeterea Leoncl. delet μὲν ante εἴη. Steph. legebat ἄγοι. Fr. Portus ἰέναι aut στρατεύεσθαι inserebat.

ὡς — Λακωνικὴν] Codex D. ὡς omittit. — Ad eiiciendos Arcades, qui irruptionem fecerant. Vide sect. 14. *Morus.*

Λακεδαίμονα] Pro Laconica dici, recte admonuit Morus. Archidamus est rex Spartanus.

πολιτικῶν] militibus indigenis.

Καρύας] A. I. Br. Cast. Καρύανας cum Cod. A. Κάρυας C. E.

κράτος, καὶ ὅσους ζῶντας ἔλαβεν, ἀπέσφαξεν· ἐκεῖθεν δὲ εὐθὺς στρατευσάμενος εἰς Παῤῥασίας τῆς Ἀρκαδίας μετ' αὐτῶν, ἐδῄου τὴν χώραν. ἐπεὶ δ' ἐβοήθησαν οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι, ἐπαναχωρήσας ἐστρατοπεδεύσατο ἐν τοῖς ἐπὶ Μιδέας γηλόφοις. ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ, Κισσίδας, ὁ ἄρχων τῆς παρὰ Διονυσίου βοηθείας, ἔλεγεν, ὅτι ἐξήκοι αὐτῷ ὁ χρόνος, ὃς ἦν εἰρημένος παραμένειν. καὶ ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ ἀπῄει 29 τὴν ἐπὶ Σπάρτης. Ἐπεὶ δὲ ἀποπορευόμενον ὑπετέμνοντο αὐτὸν οἱ Μεσσήνιοι ἐπὶ στενὸν τῆς ὁδοῦ,

deinceps αἱρεῖ Cod. D. Quod L. Stephan. et Wels ediderunt, Καρύαι est oppidum in finibus Laconicae, in qua res geritur. Tertio civitas illa Caryatis nuper ad Thebanos defecerat (VI, 5, 25. 27.), ut non mirum sit, si Spartanos nunc ab incolis eius poenas sumsisse legimus. Brodaeus Ἀκαρνᾶνας voluit legi; sed Acarnanes non sunt in Peloponneso. Polyaenus I, 41, 5. Ἀρχίδαμος νύκτωρ τοὺς στρατιώτας ἦγεν ἐπὶ Κάρας· ὁδὸς ἦν ἄνυδρος, τραχεῖα, πολλή· ἠγανάκτουν οὖν οἱ στρατιῶται τῷ πόνῳ· — ἐπεὶ δὲ ἄφνω προσπεσόντες καὶ πολλοὺς κτείναντες τῶν πολεμίων ἐξεῖλον τὸ χωρίον: ubi recte Heringa Observ. Critic. p. 155. comparato loco Xenophontis Καρύας correxit et de Caryis geminis disputavit. Coray nihil annotavit, sed Κᾶρας scripsit mutato accentu.

Παῤῥασίας] Παρουσίας C. D. E. Παῤῥησίας A. Urbis nomen plurali numero expressum nondum reperi. Forte fuit olim Παῤῥασίους, quibus plures urbes parebant, teste Pausania VIII, p. 654. Suadet idem usus Thucydideus V, 33., qui Mantineorum imperio Parrhasios paruisse ait.

ἐπὶ Μιδέας] A. I. Br. Castal. Ἐπιμηδέας hic et paulo post habent scriptum cum Codice A. ὑπὸ Μηδέας C. D. E. Primus correxit Brodaeus. Est vero gemina Μίδεια, alia Argiva, de qua hic sermo est, alia Boeotica. Argiva Μιδέα, Boeotica vero Μίδεια dicitur. Hanc admonitionem Strabonis VIII, p. 373. et veterum editionum vestigia secutus sum, addicente Pausania p. 502. et 653., ubi Μιδέα scribitur. *Morus*. Statius in Thebaide: *Aptior armentis Midea*.

ὃς ἦν εἰρημένος] D. E. εἰρ. ἦν. C. omittit ἦν.

29. ἀπετέμνοντο] Ita solus Cod. A. Steph. legit ὑπετέμνοντο cum ceteris Codd. Paris. Sic supra I, 6, 17. ὑποτεμνόμενος τὸν ἐς Σάμον πλοῦν, i. e. intercludens. Sic Cyropaed. I, 4, 19. et 21. Etsi Morus vulgatam h. l. lectionem damnare non audet, mihi tamen altera rectior videtur. Simul enim occursum anteriorem in locum significat. Sic in verbis similibus Xenoph. de Venat. III, 10. canes multum cursu anticipantes lepores dicit πολὺ ὑπολαμβανούσας. Ibidem §. 6. ὑπολαμβάνουσαι ἐκ τοῦ πρόσθεν τὰ ἴχνη. Sic ibidem §. 8. ὑποθέουσιν. In Anabasi I, 8, 15.

ἐνταῦθα δὴ ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν Ἀρχίδαμον, καὶ βοηθεῖν

ὑπελαύνειν eodem modo dicitur. Equum currentem in conversione inhibere freno inde dixit ὑπολαμβάνειν de Re Equestri 7, 15. 16. et 9, 5. de Magistro Equit. 3, 14. Idem de Re Equestr. cap. 11, 3. ἀνακρούειν τῷ χαλινῷ dicit. Contra qui in angustiis derelinquitur, eum Xenophon de Magistro Equit. 8, 13. ἀπολαμβάνεσθαι διὰ δυσχωρίας dicit. Sic dicitur equus, pedibus posterioribus anteriores praegrediens, ὑποτιθέναι τὰ σκέλη τὰ ὀπίσθια ὑπὸ τὰ ἐμπρόσθια de Re Equestri c. 11, 2. Eiusmodi equum ad pompam aptum tollere se et erigere in pedes posteriores dicitur Xenophonti, sed aliam quandam et propriam corporis mensuram ad eam rem requiri, quam sic definit: ὃς ἂν τὴν ὀσφὺν ὑγράν τε καὶ βραχεῖαν καὶ ἰσχυρὰν ἔχῃ, καὶ οὐ τὴν κατ' οὐρὰν λέγομεν, ἀλλ' ἣ πέφυκε μεταξὺ τῶν τε πλευρῶν καὶ τῶν ἰσχίων κατὰ τὸν κενεῶνα, οὗτος δυνήσεται πόῤῥω ὑποτιθέναι τὰ ὀπίσθια σκέλη etc. Intelligit equum corpore contractiori, non longo; praecipue ubi commissura renum (*le croupion* dicitur Gallis, nobis *das Kreuz*) seu spatium inter costas ultimas et femora, quod Latini dicunt ilia, est bene mobile, breve et forte. Haec igitur commissurae pars opponitur alteri, quae ὀσφὺς κατ' οὐρὰν dicitur, postremam corporis partem cum femoribus complectens. Sic ipsorum femorum partem posticam, sub cauda conspiciendam, Xenophon distinguit ab ea parte, quae ilia spectat; et si pars postica sub cauda lato discrimine sit divisa, eiusmodi equum ait pedes posteriores longo intervallo ante anteriores ponere: οὕτω καὶ τὰ ὀπίσθια σκέλη διὰ πολλοῦ ὑποθήσει, de Re Equestri 1, 14. Possunt tamen etiam ita distingui a femoribus anterioribus, seu potius brachiis torosis, quae Xenophon ibidem 1, 7. μηροὺς τοὺς ὑπὸ ταῖς ὠμοπλάταις appellat. Longe diversum est, cum equus latum pectus habet, et pedes anteriores lato intervallo disiunctos, ne inter eundum invicem impingant: πρὸς τὸ μὴ ἀπαλλὰξ ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τὰ σκέλη φέρειν, 1, §. 7. Quae quidem loca nuperus Interpres, Zeunius noster, aut plane omisit, aut male interpretatus est. Est etiam diversitas quaedam generatim in animalium incessu, quam notavit breviter Aristoteles H. A. II, 1. Alia enim pedibus posterioribus anteriores transeunt, quod ὑποτιθέναι, *anteponere*, dixit Xenophon; alia intra anteriorum vestigia ponunt posteriores, quod κατὰ σκέλος βαδίζειν dicit Aristoteles, addens interpretationem: ὅτε οὐ προβαίνει τῷ ἀριστερῷ τὸ δεξιὸν, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ. Scilicet pes dexter anterior ubique praecedit, sinister posterior sequitur. Si igitur in incessu leonis, cameli et aliorum animalium pes primum sinister dextrum anteriorem, deinde dexter posterior anteriorem sinistrum non transgreditur, sed subsequitur, hoc Aristoteles dicit κατὰ σκέλος βαδίζειν. Plinius XI, sect. 105. *pedatim gradi* vertit. — His igitur rationibus permotus ὑπετέμνοντο restitui. Sed difficultatem etiam faciunt ἐπὶ στενὸν τῆς ὁδοῦ, quae ita interpretor: Messenii, ad viam angustam occurrentes, intercipere iter Siculorum auxiliorum conabantur.

ἐκέλευε· κἀκεῖνος μέντοι ἐβοήθει. ὡς δ' ἐγένοντο ἐν τῇ ἐπ' Εὐτρησίους ἐκτροπῇ, οἱ μὲν Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι προσέβαινον εἰς τὴν Λάκαιναν, καὶ οὗτοι ὡς ἀποκλείσοντες αὐτὸν τῆς ἐπ' οἶκον ὁδοῦ. ὁ δὲ, οὗπερ ἐστὶ χωρίον ἐπίπεδον ἐν ταῖς συμβολαῖς τῆς τε ἐπ' Εὐτρησίων καὶ τῆς ἐπὶ Μιδέας ὁδοῦ, ἐνταῦθα ἐκβὰς 30 παρετάξατο ὡς μαχούμενος. Ἔφασαν δ' αὐτὸν καὶ πρὸ τῶν λόχων παριόντα τοιάδε παρακελεύσασθαι· Ἄνδρες πολῖται, νῦν ἀγαθοὶ γενόμενοι ἀναβλέψωμεν ὀρθοῖς ὄμμασιν· ἀποδῶμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν πατρίδα, οἵανπερ παρὰ τῶν πατέρων παρελάβομεν· παυσώμεθα αἰσχυνόμενοι καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ πρεσβυτέρους καὶ ξένους, ἐν οἷς πρόσθεν γε πάντων 31 τῶν Ἑλλήνων περιβλεπτότατοι ἦμεν. Τούτων δὲ ῥηθέντων, ἐξ αἰθρίας ἀστραπάς τε καὶ βροντὰς λέγουσιν αἰσίους αὐτῷ φανῆναι· συνέβη δὲ καὶ πρὸς τῷ δεξιῷ κέρατι τέμενός τε καὶ ἄγαλμα Ἡρακλέους, οὗ δὴ καὶ ἀπόγονος λέγεται, εἶναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων πάντων οὕτω πολὺ μένος καὶ θάρσος τοῖς στρατιώταις φασὶν ἐμπεσεῖν, ὥστ' ἔργον εἶναι τοῖς ἡγεμόσιν, ἀνείργειν τοὺς στρατιώτας, ὠθουμένους εἰς

Εὐτρησίους] Ita ducibus L. St. W. scripsi pro vulgato et Codicum A. C. nomine, quod improbabat etiam Morus, *Εὐπτρησίους*. Steph. enim Byz. Arcadiae, ubi res illae gestae sunt, oppidum nominat *Εὐτρήσιον*; et Pausanias Arcad. p. 654. similiter *Εὐτρησίους* appellat. Sequens *οἱ* ante *Ἀργεῖοι* omitt. C. D. E.

ἀποκλείσοντες αὐτὸν] Archidamum, Siculis opitulantem.

οὗπερ] Ita cum Leonclav. pro vulgato et Codicum C. D. E. Y. *ὅπερ* scripsi, approbante etiam Moro.

Εὐτρησίων] Iterum A. C. *Εὐπτρ.* D. *Εὐστρ.* deinceps *Μηδέας* A. C. D. E.

30. *ὀρθοῖς ὄμμασιν*] Ut erigere animum dicimus, ita oculos attollere iubet cives suos Archidamus, malis hucusque adflictos et pudibundos. Male Castal. *ἀναβλέψομεν* edidit.

31. *αἰθρίας*] coelo sereno, quod inprimis bonum et faustum facit augurium. Vocabulum *αἰθρία* ita fuit supra I, 1, 11. At in Anabasi IV, 4, 14. *ὑπὸ τῆς αἰθρίας* est *sub divo*.

τέμενός τε καὶ] Codex D. *τι καὶ* habet.

ἀπόγονος] ipse Archidamus, ut reliqui reges Spartani. Cf. Morum ad Isocratis Panegyr. cap. 16.

τὸ πρόσθεν. ἐπεὶ μέντοι ἡγεῖτο ὁ Ἀρχίδαμος, ὀλίγοι μὲν τῶν πολεμίων, δεξάμενοι αὐτοὺς εἰς δόρυ, ἀπέθανον· οἱ δ' ἄλλοι φεύγοντες ἔπιπτον, πολλοὶ μὲν ὑπὸ ἱππέων, πολλοὶ δὲ ὑπὸ τῶν Κελτῶν. 32 Ὡς δὲ λήξάσης τῆς μάχης τρόπαιον ἐστήσατο, εὐθὺς ἔπεμψεν οἴκαδε ἀγγελοῦντα Δημοτέλη τὸν κήρυκα τῆσδε νίκης τὸ μέγεθος, ὅτι Λακεδαιμονίων μὲν οὐδὲ εἷς τεθναίη, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς. τοὺς μέντοι ἐν Σπάρτῃ ἔφασαν ἀκούσαντας, ἀρξαμένους ἀπὸ Ἀγησιλάου καὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐφόρων, πάντας κλαίειν· οὕτω κοινόν τι ἄρα χαρᾷ καὶ λύπῃ δάκρυά ἐστιν· ἐπὶ μέντοι τῇ τῶν Ἀρκάδων τύχῃ οὐ πολύ τι ἧττον Λακεδαιμονίων ἥσθησαν οἱ Θηβαῖοί τε καὶ Ἠλεῖοι· οὕτως ἤδη ἤχθοντο ἐπὶ τῷ φρονήματι αὐτῶν.

33 Συνεχῶς δὲ βουλευόμενοι οἱ Θηβαῖοι, ὅπως ἂν τὴν ἡγεμονίαν λάβοιεν τῆς Ἑλλάδος, ἐνόμισαν, εἰ πέμψειαν πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, πλεονεκτῆσαι ἄν τι [παρ'] ἐκείνῳ. καὶ ἐκ τούτου παρακαλέσαντες ἤδη τοὺς συμμάχους, ἐπὶ προφάσει, ὅτι καὶ Εὐθυκλῆς ὁ

αὐτοὺς εἰς δόρυ] C. D. E. *εἰς δόρυ αὐτούς*.

Κελτῶν] Erant Celtae aut Galli inter auxilia Syracusana, ut antea §. 9. De ipso proelio vide Diodorum XV, 72. *Morus*. Ante *ἱππέων* Edd. A. I. C. male omittunt *ὑπό*.

32. *οὐδεὶς τεθναίη*] Ante *ὅτι* Steph. inserendum censet *καί*, approbante Moro; contra Leonclav. cum F. A. Wolfio malebat *τῆσδε νίκης*, quos sequor. Koeppen delebat *τε* post *τῆς*. Ceterum *οὐδὲ εἷς* pro *οὐδεὶς* dedi cum B. C. D. E. [*τῆς τε — καὶ ὅτι — οὐδὲ εἷς* — dudum dedi. *τῆσδε* nego a X. scriptum esse. *G. H. S.*] Ceterum oraculum Dodonaeum praedixerat Lacedaemoniis, bellum hoc fore *ἄδακρυ*, ut memorat Diodorus l. c., qui Arcadum ultra decies mille cecidisse refert. Addit, post hanc pugnam Arcades Maenalios et Parrhasios urbem Megalopolin condidisse, collatis in eam 40 pagis, Olymp. 103, 1. Xenophon infra Megalopolitanos obiter nominat.

οὕτω κοινὸν] Ex nimio hoc Lacedaemoniorum gaudio imbecillitatem et fractas vires merito arguit Plutarchus Ages. c. 33.

οὐ πολύ τι ἧττον] E Codd. B. D. E. *τι* accessit. Sequens *οἱ* omittunt B. D.

33. *ἄν τι ἐκείνῳ*] Steph. cum Codd. B. D. *ἐν ἐκείνῳ*. Margo Br. *δι' ἐκεῖνον*, quod probavit Wolfius; *παρ' ἐκείνῳ* equidem cum Moro praefero, comparata sect. 34. *παρὰ τῷ Πέρσῃ*. Orelli ad Isocratem *περὶ ἀντιδ.* p. 342. *ἐκεῖθεν* coniecit. Margo Leoncl. *πλεονεκτήσειν* annotavit.

Λακεδαιμόνιος εἴη παρὰ βασιλεῖ, ἀναβαίνουσι Θηβαίων μὲν Πελοπίδας, Ἀρκάδων δὲ Ἀντίοχος ὁ παγκρατιαστής, Ἠλείων δὲ Ἀρχίδαμος· ἠκολούθει δὲ καὶ Ἀργεῖος. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ταῦτα 34 ἀνέπεμψαν Τιμαγόραν τε καὶ Λέοντα. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἐγένοντο, πολὺ ἐπλεονέκτει ὁ Πελοπίδας παρὰ τῷ Πέρσῃ. εἶχε γὰρ λέγειν, καὶ ὅτι μόνοι τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ συνεμάχοντο ἐν Πλαταιαῖς, καὶ ὅτι ὕστερον οὐδὲ πώποτε στρατεύσαιντο ἐπὶ βασιλέα, καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν μετ' Ἀγησιλάου ἐλθεῖν ἐπ' αὐτόν, οὐδὲ θῦσαι ἐάσαιεν αὐτὸν ἐν Αὐλίδι τῇ Ἀρτέμιδι, ἔνθαπερ ὅτε Ἀγαμέμνων εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει, θύσας εἷλε τὴν 35 Τροίαν. μέγα δὲ συνεβάλλετο τῷ Πελοπίδᾳ εἰς τὸ τιμᾶσθαι, καὶ ὅτι ἐνενικήκεσαν οἱ Θηβαῖοι μάχῃ ἐν Λεύκτροις, καὶ ὅτι πεπορθηκότες τὴν χώραν τῶν Λα-

εἴη παρὰ βασιλεῖ] Inutilis est Weiskii coniectura ἥει παρὰ βασιλέα.

Ἀντίοχος — Ἀρχίδαμος] Archidamum Xeniae divitis filium nominat bis Pausanias VI, pag. 452. et 494. Antiochum pancratiasten Pausan. VI, p. 458. ex Lepreo oriundum dicit. Lepreatae autem Triphyliae Eliacae sunt, malebant tamen ad Arcades adnumerari, teste Pausania V, pag. 385. Hinc Xenophon Antiochum Arcadem nominat. Statuam Antiochi dicitur fecisse Nicodemus Maenalius. Ex hoc Xenophontis loco Antiochi et Nicodemi aetas cognoscitur.

Ἀργεῖος] Excidisse nomen Argivi legati putabat Morus, oblitus scilicet, hoc ipsum esse legati Eleensis nomen, quod etiam infra c. 4, 15. reperitur. Ceterum in margine Leonclav. legitur ἐβουλήθη pro ἠκολούθει et ἀνέπεμψαν pro ἀντέπεμψαν. E Codice B. βουλήτη annotavit et deinceps ἀνέπεμψαν e B. D. Gail. De Argeo nunc video idem monuisse Koeppen. Particulam δὲ post Ἀθηναῖοι omittit B. D.

34. Πελοπίδας] Vide Plutarchum in vita eius c. 30 seqq. Rex Persarum intelligitur Xerxes, quem iuverunt Thebani ad Plataeas. Cf. ad VI, 3, 9.

οὐδὲ πώποτε] Ex Codd. B. D. vulgatum οὐδέποτε emendabat Brunck. ad Aristoph. Ecclesiaz. versu 384., quem secutus sum. Ita enim semper de tempore praeterito Attici ponunt, quamquam alteram formam de praeterito tempore defendere suscépit nuper V. C. *Wolf* ad Demosthenem advers. Leptinem p. 313.

Αὐλίδι] Vide supra III, 4, 4.

35. συνεβάλλετο] Vitio est in L. St. W. συνεβάλλοντο.

κεδαιμονίων ἐφαίνοντο. ἔλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας, ὅτι Ἀργεῖοι καὶ Ἀρκάδες μάχῃ ἡττημένοι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοὶ οὐ παρεγένοντο. συνεμαρτύρει δ' αὐτῷ ταῦτα πάντα, ὡς ἀληθῆ λέγοι, ὁ Τιμαγόρας Ἀθηναῖος, καὶ ἐτιμᾶτο δεύτερα μετὰ τὸν Πελοπίδαν. 36 Ἐκ δὲ τούτου ἐρωτώμενος ὑπὸ βασιλέως ὁ Πελοπίδας, τί βούλοιτο ἑαυτῷ γραφῆναι, εἶπεν, ὅτι Μεσσήνην τε αὐτόνομον εἶναι ἀπὸ Λακεδαιμονίων, καὶ Ἀθηναίους ἀνέλκειν τὰς ναῦς· εἰ δὲ ταῦτα μὴ πείθοιντο, στρατεύειν ἐπ' αὐτούς· εἴ τις δὲ πόλις μὴ ἐθέλοι ἀκολουθεῖν, ἐπὶ ταύτην πρῶτον ἰέναι. 37 Γραφέντων δὲ τούτων, καὶ ἀναγνωσθέντων τοῖς πρέσβεσιν, εἶπεν ὁ Λέων, ἀκούοντος τοῦ βασιλέως· Νὴ Δία, ὦ Ἀθηναῖοι, ὥρα γε ὑμῖν, ὡς ἔοικεν, ἄλλον τινὰ φίλον ἀντὶ βασιλέως ζητεῖν. ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ γραμματεύς, ἃ εἶπεν ὁ Ἀθηναῖος, πάλιν ἐξήνεγκε προσγεγραμμένα· εἰ δέ τι δικαιότερον τούτων γιγνώσκουσιν

ἐφαίνοντο] non: *videbantur;* sed: *palam erat, eos vastasse,* ex VI, 5, 27. Ita recte admonet Morus.

καὶ Ἀρκάδες] B. C. D. E. καὶ οἱ Ἀρκ. deinceps συνεμαρτύρει δὲ ταῦτα πάντα αὐτῷ C. postea ὡς λέγοι ἀληθῆ C., unde λέγοι recepi.

δεύτερα] In margine Steph. et Leoncl. γρ. δευτέρως [L. Τιμαγόρας ὁ Ἀθηναῖος. *G. H. S.*]

36. ἐπὶ ταύτην] Codex B. ἐπὶ ταύτῳ.

37. Νὴ Δία, ὦ] Codex D. νὴ Δία γε, ὦ.

ὥρα γε ὑμῖν] In Cast. est ὥρα γε μὲν ὑμῖν. Quod mihi quidem placet, contra γε solum displicet. In Cyrop. I, 4, 13. et 28. est simpliciter ὥρα ἂν εἴη σοι, ubi tamen priore in loco Aldina et Steph. ὥρα οὖν. Contra IV, 5, 1. est ὥρα δή.

ἀπήγγειλεν]. Interpretatus est sermonem graecum regi, ut recte vertunt Pirckheimer et Goldhagen. Quod sequitur πάλιν ἐξήνεγκε, Morus interpretatus: protulit e cubiculo regis: putabat, haec absente rege dicta fuisse eique nunciata in cubiculum. Quare emendabat: οὐκ ἀκούοντος τοῦ βασιλέως. Verum mihi leges pacis seorsum scriptae fuisse videntur, deinde e scribarum cubiculo prolatae et publice lectae fuisse legatis et regi praesentibus. Ergo non opus est emendatione.

δικαιότερον] A. I. Br. Cast. cum Codice A. δικαιότερα. Ceterum hac pace tandem finitum esse bellum inde a Leuctrica pugna ultra quinquennium a Thebanis et Lacedaemoniis gestum, Diodorus XV, 76. perhibet. Idem bellum hoc modo Laconicum, modo Boeoticum dici monet. Sed quae de bello sine mora finito tradit, ea bre-

κατὰ κράτος αἱροῦσι. καὶ ἡ μὲν παρὰ Διονυσίου πρώτη βοήθεια τοιαῦτα πράξασα ἀπέπλευσεν εἰς Συρακούσας. Θηβαῖοι δὲ, καὶ πάντες οἱ ἀποστάντες ἀπὸ Λακεδαιμονίων, μέχρι μὲν τούτου τοῦ χρόνου ὁμοθυμαδὸν καὶ ἔπραττον, καὶ ἐστρατεύοντο, ἡγουμένων 23 τῶν Θηβαίων. Ἐγγινόμενος δέ τις Λυκομήδης Μαντινεὺς, γένος τε οὐδενὸς ἐνδεὴς, χρήμασί τε προήκων, καὶ ἄλλως φιλότιμος, οὗτος ἐνέπλησε φρονήματος τοὺς Ἀρκάδας, λέγων, ὡς μόνοις μὲν αὐτοῖς Πελοπόννησος πατρὶς εἴη· μόνοι γὰρ αὐτόχθονες ἐν αὐτῇ οἰκοῖεν· πλεῖστον δὲ φῦλον τῶν Ἑλληνικῶν τὸ Ἀρκαδικὸν εἴη, καὶ σώματα ἐγκρατέστατα ἔχοι. καὶ ἀλκιμωτάτους δὲ αὐτοὺς ἀπεδείκνυε, τεκμήρια παρεχόμενος, ὡς, ἐπικούρων ὁπότε δεηθεῖέν τινες, οὐδένας ᾑροῦντο ἀντ' Ἀρκάδων. ἔτι δὲ οὔτε Λακεδαιμονίους ἄνευ σφῶν πώποτε ἐμβαλεῖν ἐς τὰς Ἀθήνας, οὔτε νῦν Θηβαίους 24 ἐλθεῖν ἄνευ Ἀρκάδων ἐς Λακεδαίμονα. ἂν οὖν σωφρονῆτε, τοῦ ἀκολουθεῖν, ὅποι ἄν τις παρακαλῇ, φείσεσθε. ὡς πρότερόν τε, Λακεδαιμονίοις ἀκολουθοῦντες, ἐκείνους ηὐξήσατε· νῦν δὲ, ἂν Θηβαίοις εἰκῇ

geographica Itinerario Anacharsidis gallico adiuncta. Nescio, cur Γέρας genitivum a Γέρα voluerit esse Weiske.

πρώτη βοήθεια] De altera infra sect. 17. Deinceps margo Leoncl. habet ταῦτα.

ἡγουμένων τῶν Θηβαίων] Articulum omisit D.

23. Ἐγγινόμενος — γένος τε] D. ἐγγενόμενος habet. *exortus est* vertit Leoncl. Mihi verbum suspectum videtur. Deinceps γένει St. L. Wels. γένος C. D. E. firmant.

Πελοπόννησος πατρὶς] D. E. πατρὶς Πελ. deinceps πλεῖστον δὲ τῶν Ἑλληνικῶν φῦλον C. D.

αὐτόχθονες] Antiquitatem populi Arcadici explicuit *Heyne* in Opuscul. Academicor. Vol. II, p. 332 sqq.

ἐγκρατέστατα] De equit. 7, 8. est χεὶρ ἐγκρατεστάτη. Deinceps δεηθοῖεν D. Postea πώποτε ἄνευ σφῶν D. E.

ἐπικούρων] Hinc Hermippus Athenaei: ἀνδράποδ' ἐκ Φρυγίης, ἀπὸ δ' Ἀρκαδίης ἐπικούρους. Hinc ἐπικουρεῖν, in ἐπικούρων numero militare, apud Isocratem Panegyrici c. 44. male tentatum a Moro.

24. ἂν οὖν] E. ἐὰν οὖν. C. omittit οὖν.

παρακαλοῖ] Correxi cum D. E.

πρότερόν τε] Morus emendabat γε, probante Wolfio. Ita sect. 30. πρόσθεν γε. voculam E. omisit. Deinceps ἡγεῖσθαι ἀξιῶτε D. E. et ταῦτα ἀκούσαντες. Denique ἐκεῖνος κελεύοι D.

ἀκολουθῆτε, καὶ μὴ κατὰ μέρος ἀξιῶτε ἡγεῖσθαι, ἴσως τάχα τούτους ἄλλους Λακεδαιμονίους εὑρήσετε. Οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες, ταῦτ' ἀκούοντες, ἀνεφυσῶντό τε καὶ ὑπερεφίλουν τὸν Λυκομήδην, καὶ μόνον ἄνδρα ἡγοῦντο· ὥστε ἄρχοντας ἔταττον, οὕστινας κἀκεῖνος κελεύοι. καὶ ἐκ τῶν συμβαινόντων δὲ ἔργων ἐμεγαλύνοντο οἱ Ἀρκάδες. ἐμβαλόντων μὲν γὰρ εἰς Ἐπίδαυρον τῶν Ἀργείων, καὶ ἀποκλεισθέντων τῆς ἐξόδου ὑπό τε τῶν μετὰ Χαβρίου ξένων καὶ Ἀθηναίων καὶ Κορινθίων, βοηθήσαντες μάλα πολιορκουμένους ἐξελύσαντο τοὺς Ἀργείους, οὐ μόνον τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς χωρίοις πολεμίοις χρώμενοι. Στρατευσάμενοι δὲ καὶ εἰς Ἀσίνην τῆς Λακωνικῆς, ἐνίκησάν τε τὴν τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰν, καὶ τὸν Γεράνορα, τὸν πολέμαρχον Σπαρτιάτην γεγενημένον, ἀπέκτειναν, καὶ τὸ προάστειον τῶν Ἀσιναίων ἐπόρθησαν. ὅπου δὲ βουληθεῖεν ἐξελθεῖν, οὐ νὺξ, οὐ χειμὼν, οὐ μῆκος ὁδοῦ, οὐκ ὄρη δύσβατα ἀπεκώλυεν αὐτούς· ὥστε ἔν γε τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ πολὺ ᾤοντο κράτιστοι εἶναι. Οἱ μὲν δὴ Θηβαῖοι διὰ ταῦτα ὑποφθόνως, καὶ οὐκέτι φιλικῶς εἶχον πρὸς τοὺς Ἀρκάδας. οἵ γε μὴν Ἠλεῖοι, ἐπεὶ ἀπαιτοῦντες τὰς πόλεις τοὺς Ἀρκάδας, ἃς ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀφῃρέθησαν, ἔγνωσαν, αὐτοὺς τοὺς

25. τοὺς Ἀργείους] Articulum omittunt A. I. Cast. cum Codice A. Ceterum expeditionem illam Argivorum intelligit, quam supra §. 18. attigerat.

Ἀσίνην τῆς Λακωνικῆς] Ita A. B. Ceteri Λακαίνης. Laconicam habet etiam Stephanus Byz. Cf. Wasse ad Thucydid. IV, 12. et Interpretes Strabonis VIII, p. 373. De Asina nihil Diodorus, ubi de Lycomede agit XV, 67. Contra is expeditionem eo duce in Pellenen Laconicam memorat susceptam, ubi Arcades, Pellene vi capta, Lacedaemonico praesidio occiso, civibusque in servitutem abreptis ac venditis, regionem omnem vastant. Hanc expeditionem Diodorus cum reliquis, in hoc capite hucusque traditis, refert ad annum quartum Olymp. 102.

Σπαρτιάτην γεγενημένον] Minor fuisset gloria, si Lacedaemonius vel Asinaeus fuisset. Haec monui propter Weiskii dubitationem.

βουληθεῖεν] A. I. Cast. βουληθοῖεν cum Cod. A. deinceps ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ D. E. Weiske pro ὅπου coniecit ὅποι. Equidem ὁπότε malim.

μὲν ἑαυτῶν λόγους ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιουμένους, τοὺς δὲ Τριφυλίους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀπὸ σφῶν ἀποστάντας περὶ παντὸς ποιουμένους, ὅτι Ἀρκάδες ἔφασαν εἶναι· ἐκ τούτων αὖ καὶ οἱ Ἠλεῖοι δυσμενῶς εἶχον πρὸς αὐτούς.

27 Οὕτω δὲ ἑκάστων ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα φρονούντων τῶν συμμάχων, ἔρχεται Φιλίσκος Ἀβυδηνὸς παρὰ Ἀριοβαρζάνους, χρήματα ἔχων πολλά. καὶ πρῶτα μὲν εἰς Δελφοὺς συνήγαγε περὶ εἰρήνης Θηβαίους καὶ τοὺς συμμάχους, καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους. ἐκεῖ δὲ ἐλθόντες, τῷ μὲν θεῷ οὐδὲν ἐκοινώσαντο, ὅπως ἂν ἡ

26. *λόγους ἐν οὐδενὶ λόγῳ*] Mihi non placet haec eiusdem verbi repetitio.

εἶχον πρὸς αὐτούς] Diodorus XV. ad Olympiadis 103, 4. refert, Arcadum exsules apud Eleos commorantes Lasionem corrupisse. Hinc bellum ortum. Demum Arcades instructos auxiliis Atheniensium exsulibus Eleisque profligatis recuperasse Lasionem et urbes Elidis Marganum, Cronion, Cyparissiam et Coryphasion Demosth. Megalop. 206. dicta Olymp. 106, 4. *νυνὶ γάρ φασιν ἐκεῖνοι* (*Λακεδαιμόνιοι*), *Ἠλείους μὲν τῆς Τριφυλίας τινὰ δεῖν κομίσασθαι, Φλιασίους δὲ τὸ Τρικάρανον*: ubi Lucchesini refert locum Diodori, nescio quam recte, ad ordinem temporum.

27. *Ἀριοβαρζάνους*] Diodorus XV, 70. Artaxerxem nominat regem. Nullum vero tunc regem Ariobarzanem fuisse, admonet Morus, qui nomen Artaxerxis substitutum voluit. Philiscus una cum Ariobarzane fuit civitate donatus ab Atheniensibus, et *μέγιστος τῶν ὑπάρχων* Ariobarzanis, qui Hellespontum totum in eoque graecas urbes occupavit et vastavit, in Perintho sociorum peregrinorum exercitum aluit, *τοῖς ἐν Περίνθῳ ξένοις ἐμισθοδότει*, et tandem a Thersagora et Execesto, Lampsacenis, fuit occisus, uti narrat Demosthenes contra Aristocratem p. 666. ed. Reisk. Abydenos Philiscum et Agauum *μισαθηναιοτάτους*, etsi civitate cum Ariobarzane donatos, vocat ibid. pag. 687. Est hic ille Ariobarzanes, quem Timotheus, subsidio missus ab Atheniensibus, cum videret eum descivisse plane a rege Persarum, destituit, auctore Demosthene de Rhodior. libert. p. 193. Inde odium ipsius et eius ducum in Athenienses. Atque ex his perspiciet lector, vulgatam huius loci lectionem non esse tentandam. Cf. Cyrop. VIII, 8, 4. Filius Mithridates eum perdidit.

Δελφοὺς συνήγαγε] Ius hoc convocandi cum auctoritate suadendae tuendaeque pacis habuit rex Persiae per foedus illud nobile, de quo supra V, 1, 28. Ita Morus. Vitium Edd. I. A. Br. et Cod. A. *ἀδελφοὺς* sustulit Brodaeus.

θεῷ οὐδὲν] Adverte Xenophontis pietatem.

εἰρήνη γένοιτο, αὐτοὶ δὲ ἐβουλεύοντο. Ἐπεὶ δὲ οὐ συνεχώρουν οἱ Θηβαῖοι, Μεσσήνην ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἶναι, ξενικὸν πολὺ συνέλεγεν ὁ Φίλισκος, ὅπως πολεμοίη μετὰ Λακεδαιμονίων.

Τούτων δὲ πραττομένων, ἀφικνεῖται καὶ ἡ παρὰ Διονυσίου δευτέρα βοήθεια. λεγόντων δὲ Ἀθηναίων, ὡς χρεὼν μὲν εἴη, αὐτοὺς εἰς Θετταλίαν τἀναντία Θηβαίοις . . . Λακεδαιμονίων δὲ, ὡς εἰς τὴν Λακωνικὴν, ταῦτα ἐν τοῖς συμμάχοις ἐνίκησεν. Ἐπεὶ δὲ περιέπλευσαν οἱ παρὰ Διονυσίου εἰς Λακεδαίμονα, λαβὼν αὐτοὺς ὁ Ἀρχίδαμος μετὰ τῶν πολιτικῶν ἐστρατεύετο. καὶ Καρύας μὲν ἐξαιρεῖ κατὰ

Olymp. 103 ½. 28

Μεσσήνην] Messenen regionem et novam ab Epaminonda conditam urbem intelligi, patet. Hanc post primam in Laconicam expeditionem Epaminondas praesidio firmatam, veluti liberam, conquisitis undique Messeniis civibus, restituit, narrantibus Diodoro XV, 66., Pausania IV, 26., qui operose conditam urbem narrat, e Philochoro, credo, et Polybio IV, 32. Socii Lacedaemoniis suasisse dicuntur, ut, omissa Messene, pacem acciperent, apud Isocratem in Archidamo, ubi de restaurata Messene pag. 236. ita legitur: *ταύτην διὰ τριακοσίων ἐτῶν κατοικίζουσιν, ἀμφότερα παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας πράττοντες. Καὶ εἰ μὲν τοὺς ὡς ἀληθῶς Μεσσηνίους κατῆγον, ἠδίκουν μὲν ἂν — νῦν δὲ τοὺς εἵλωτας ὁμόρους ἡμῖν παρακατοικίζουσιν.* Cf. infra c. 5, 5. Dio Chrysost. XV, p. 455. ed. Reisk. *Θηβαῖοι ἠνάγκασαν τήν τε χώραν τὴν Μεσσηνίαν ἀποδοῦναι Λακεδαιμονίους, καὶ ὅσοι ἦσαν ἀπ' ἐκείνων γεγονότες, δουλεύοντες πρότερον παρὰ Λακεδαιμονίοις, τοὺς Εἵλωτας λεγομένους, κατῴκισαν πάλιν εἰς Μεσσήνην.*

ξενικὸν πολὺ] Reliquit milites selectos mercenarios bis mille, stipendio ante soluto. Ita Diodorus XV, 70.

28. *αὐτοὺς*] auxilia a Dionysio submissa. *Morus.*

Θηβαίοις] Excidisse *πέμπειν* aut simile verbum Leoncl. monuit. Thebanorum autem opes potissimum in Thessalia creverant, postquam Thessali contra Alexandrum Pheraeum auxilio eos vocaverant. Diodor. XV, 67. et 71. Plutarch. Pelopid. c. 26 seqq. *Morus.* Sed praeterea Leoncl. delet *μὲν* ante *εἴη*. Steph. legebat *ἄγοι*. Fr. Portus *ἰέναι* aut *στρατεύεσθαι* inserebat.

ὡς — Λακωνικὴν] Codex D. *ὡς* omittit. — Ad eiiciendos Arcades, qui irruptionem fecerant. Vide sect. 14. *Morus.*

Λακεδαίμονα] Pro Laconica dici, recte admonuit Morus. Archidamus est rex Spartanus.

πολιτικῶν] militibus indigenis.

Καρύας] A. I. Br. Cast. *Καρύανας* cum Cod. A. *Κάρυας* C. E.

κράτος, καὶ ὅσους ζῶντας ἔλαβεν, ἀπέσφαξεν· ἐκεῖθεν δὲ εὐθὺς στρατευσάμενος εἰς Παῤῥασίας τῆς Ἀρκαδίας μετ' αὐτῶν, ἐδῄου τὴν χώραν. ἐπεὶ δ' ἐβοήθησαν οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι, ἐπαναχωρήσας ἐστρατοπεδεύσατο ἐν τοῖς ἐπὶ Μιδέας γηλόφοις. ἐνταῦθα δ' ὄντος αὐτοῦ, Κισσίδας, ὁ ἄρχων τῆς παρὰ Διονυσίου βοηθείας, ἔλεγεν, ὅτι ἐξήκοι αὐτῷ ὁ χρόνος, ὃς ἦν εἰρημένος παραμένειν. καὶ ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ ἀπῄει

29 τὴν ἐπὶ Σπάρτης. Ἐπεὶ δὲ ἀποπορευόμενον ὑπετέμνοντο αὐτὸν οἱ Μεσσήνιοι ἐπὶ στενὸν τῆς ὁδοῦ,

deinceps αἱρεῖ Cod. D. Quod L. Stephan. et Wels ediderunt, Καρύαι est oppidum in finibus Laconicae, in qua res geritur. Tertio civitas illa Caryatis nuper ad Thebanos defecerat (VI, 5, 25. 27.), ut non mirum sit, si Spartanos nunc ab incolis eius poenas sumsisse legimus. Brodaeus Ἀκαρνᾶνας voluit legi; sed Acarnanes non sunt in Peloponneso. Polyaenus I, 41, 5. Ἀρχίδαμος νύκτωρ τοὺς στρατιώτας ἦγεν ἐπὶ Κάρας· ὁδὸς ἦν ἄνυδρος, τραχεῖα, πολλή· ἠγανάκτουν οὖν οἱ στρατιῶται τῷ πόνῳ· — ἐπεὶ δὲ ἄφνω προσπεσόντες καὶ πολλοὺς κτείναντες τῶν πολεμίων ἐξεῖλον τὸ χωρίον: ubi recte Heringa Observ. Critic. p. 155. comparato loco Xenophontis Καρύας correxit et de Caryis geminis disputavit. Coray nihil annotavit, sed Κᾶρας scripsit mutato accentu.

Παῤῥασίας] Παρουσίας C. D. E. Παῤῥησίας A. Urbis nomen plurali numero expressum nondum reperi. Forte fuit olim Παῤῥασίους, quibus plures urbes parebant, teste Pausania VIII, p. 654. Suadet idem usus Thucydideus V, 33., qui Mantineorum imperio Parrhasios paruisse ait.

ἐπὶ Μιδέας] A. I. Br. Castal. Ἐπιμηδέας hic et paulo post habent scriptum cum Codice A. ὑπὸ Μηδέας C. D. E. Primus correxit Brodaeus. Est vero gemina Μίδεια, alia Argiva, de qua hic sermo est, alia Boeotica. Argiva Μιδέα, Boeotica vero Μίδεια dicitur. Hanc admonitionem Strabonis VIII, p. 373. et veterum editionum vestigia secutus sum, addicente Pausania p. 502. et 653., ubi Μιδέα scribitur. Morus. Statius in Thebaide: *Aptior armentis Midea.*

ὃς ἦν εἰρημένος] D. E. εἰρ. ἦν. C. omittit ἦν.

29. ἀπετέμνοντο] Ita solus Cod. A. Steph. legit ὑπετέμνοντο cum ceteris Codd. Paris. Sic supra I, 6, 17. ὑποτεμνόμενος τὸν ἐς Σάμον πλοῦν, i. e. intercludens. Sic Cyropaed. I, 4, 19. et 21. Etsi Morus vulgatam h. l. lectionem damnare non audet, mihi tamen altera rectior videtur. Simul enim occursum anteriorem in locum significat. Sic in verbis similibus Xenoph. de Venat. III, 10. canes multum cursu anticipantes lepores dicit πολὺ ὑπολαμβανούσας. Ibidem §. 6. ὑπολαμβάνουσαι ἐκ τοῦ πρόσθεν τὰ ἴχνη. Sic ibidem §. 8. ὑποθέουσιν. In Anabasi I, 8, 15.

ἐνταῦθα δὴ ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν Ἀρχίδαμον, καὶ βοηθεῖν

ὑπελαύνειν eodem modo dicitur. Equum currentem in conversione inhibere freno inde dixit ὑπολαμβάνειν de Re Equestri 7, 15. 16. et 9, 5. de Magistro Equit. 3, 14. Idem de Re Equestr. cap. 11, 3. ἀνακρούειν τῷ χαλινῷ dicit. Contra qui in angustiis derelinquitur, eum Xenophon de Magistro Equit. 8, 13. ἀπολαμβάνεσθαι διὰ δυσχωρίας dicit. Sic dicitur equus, pedibus posterioribus anteriores praegrediens, ὑποτιθέναι τὰ σκέλη τὰ ὀπίσθια ὑπὸ τὰ ἐμπρόσθια de Re Equestri c. 11, 2. Eiusmodi equum ad pompam aptum tollere se et erigere in pedes posteriores dicitur Xenophonti, sed aliam quandam et propriam corporis mensuram ad eam rem requiri, quam sic definit: ὃς ἂν τὴν ὀσφὺν ὑγράν τε καὶ βραχεῖαν καὶ ἰσχυρὰν ἔχῃ, καὶ οὐ τὴν κατ' οὐρὰν λέγομεν, ἀλλ' ᾗ πέφυκε μεταξὺ τῶν τε πλευρῶν καὶ τῶν ἰσχίων κατὰ τὸν κενεῶνα, οὗτος δυνήσεται πόῤῥω ὑποτιθέναι τὰ ὀπίσθια σκέλη etc. Intelligit equum corpore contractiori, non longo; praecipue ubi commissura renum (*le croupion* dicitur Gallis, nobis *das Kreuz*) seu spatium inter costas ultimas et femora, quod Latini dicunt ilia, est bene mobile, breve et forte. Haec igitur commissurae pars opponitur alteri, quae ὀσφὺς κατ' οὐρὰν dicitur, postremam corporis partem cum femoribus complectens. Sic ipsorum femorum partem posticam, sub cauda conspiciendam, Xenophon distinguit ab ea parte, quae ilia spectat; et si pars postica sub cauda lato discrimine sit divisa, eiusmodi equum ait pedes posteriores longo intervallo ante anteriores ponere: οὕτω καὶ τὰ ὀπίσθια σκέλη διὰ πολλοῦ ὑποθήσει, de Re Equestri 1, 14. Possunt tamen etiam ita distingui a femoribus anterioribus, seu potius brachiis torosis, quae Xenophon ibidem 1, 7. μηροὺς τοὺς ὑπὸ ταῖς ὠμοπλάταις appellat. Longe diversum est, cum equus latum pectus habet, et pedes anteriores lato intervallo disiunctos, ne inter eundum invicem impingant: πρὸς τὸ μὴ ἐπαλλὰξ ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τὰ σκέλη φέρειν, 1, §. 7. Quae quidem loca nuperus Interpres, Zeunius noster, aut plane omisit, aut male interpretatus est. Est etiam diversitas quaedam generatim in animalium incessu, quam notavit breviter Aristoteles H. A. II, 1. Alia enim pedibus posterioribus anteriores transeunt, quod ὑποτιθέναι, *anteponere*, dixit Xenophon; alia intra anteriorum vestigia ponunt posteriores, quod κατὰ σκέλος βαδίζειν dicit Aristoteles, addens interpretationem: ὅτε οὐ προβαίνει τῷ ἀριστερῷ τὸ δεξιὸν, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ. Scilicet pes dexter anterior ubique praecedit, sinister posterior sequitur. Si igitur in incessu leonis, cameli et aliorum animalium pes primum sinister dextrum anteriorem, deinde dexter posterior anteriorem sinistrum non transgreditur, sed subsequitur, hoc Aristoteles dicit κατὰ σκέλος βαδίζειν. Plinius XI, sect. 105. *pedatim gradi* vertit. — His igitur rationibus permotus ὑπετέμνοντο restitui. Sed difficultatem etiam faciunt ἐπὶ στενὸν τῆς ὁδοῦ, quae ita interpretor: Messenii, ad viam angustam occurrentes, intercipere iter Siculorum auxiliorum conabantur.

ἔμελλεν· κἀκεῖνος μέντοι ἐβοήθει. ὡς δ' ἐγένοντο ἐν τῇ ἐπ' Εὐτρησίους ἐκτροπῇ, οἱ μὲν Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι προσέβαινον εἰς τὴν Λάκαιναν, καὶ οὗτοι ὡς ἀποκλείσοντες αὐτὸν τῆς ἐπ' οἶκον ὁδοῦ. ὁ δὲ, οὗπερ ἐστὶ χωρίον ἐπίπεδον ἐν ταῖς συμβολαῖς τῆς τε ἐπ' Εὐτρησίων καὶ τῆς ἐπὶ Μιδέας ὁδοῦ, ἐνταῦθα ἐκβὰς

30 παρετάξατο ὡς μαχούμενος. Ἔφασαν δ' αὐτὸν καὶ πρὸ τῶν λόχων παριόντα τοιάδε παρακελεύσασθαι· Ἄνδρες πολῖται, νῦν ἀγαθοὶ γενόμενοι ἀναβλέψωμεν ὀρθοῖς ὄμμασιν· ἀποδῶμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν πατρίδα, οἵανπερ παρὰ τῶν πατέρων παρελάβομεν· παυσώμεθα αἰσχυνόμενοι καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ πρεσβυτέρους καὶ ξένους, ἐν οἷς πρόσθεν γε πάντων

31 τῶν Ἑλλήνων περιβλεπτότατοι ἦμεν. Τούτων δὲ ῥηθέντων, ἐξ αἰθρίας ἀστραπάς τε καὶ βροντὰς λέγουσιν αἰσίους αὐτῷ φανῆναι· συνέβη δὲ καὶ πρὸς τῷ δεξιῷ κέρατι τέμενός τε καὶ ἄγαλμα Ἡρακλέους, οὗ δὴ καὶ ἀπόγονος λέγεται, εἶναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων πάντων οὕτω πολὺ μένος καὶ θάρσος τοῖς στρατιώταις φασὶν ἐμπεσεῖν, ὥστ' ἔργον εἶναι τοῖς ἡγεμόσιν, ἀνείργειν τοὺς στρατιώτας, ὠθουμένους εἰς

Εὐτρησίους] Ita ducibus L. St. W. scripsi pro vulgato et Codicum A. C. nomine, quod improbabat etiam Morus, *Εὐπτρησίους*. Steph. enim Byz. Arcadiae, ubi res illae gestae sunt, oppidum nominat *Εὔτρησιον*; et Pausanias Arcad. p. 654. similiter *Εὐτρησίους* appellat. Sequens *οἱ* ante *Ἀργεῖοι* omitt. C. D. E.

ἀποκλείσοντες αὐτὸν] Archidamum, Siculis opitulantem.

οὗπερ] Ita cum Leonclav. pro vulgato et Codicum C. D. E. Y. *ὅπερ* scripsi, approbante etiam Moro.

Εὐτρησίων] Iterum A. C. *Εὐπτρ.* D. *Εὐετρ.* deinceps *Μηδέας* A. C. D. E.

30. *ὀρθοῖς ὄμμασιν*] Ut erigere animum dicimus, ita oculos attollere iubet cives suos Archidamus, malis hucusque adflictos et pudibundos. Male Castal. *ἀναβλέψομεν* edidit.

31. *αἰθρίας*] coelo sereno; quod inprimis bonum et faustum facit augurium. Vocabulum *αἰθρία* ita fuit supra I, 1, 11. At in Anabasi IV, 4, 14. *ὑπὸ τῆς αἰθρίας* est *sub divo*.

τέμενός τε καὶ] Codex D. *τι καὶ* habet.

ἀπόγονος] ipse Archidamus, ut reliqui reges Spartani. Cf. Morum ad Isocratis Panegyr. cap. 16.

τὸ πρόσθεν. ἐπεὶ μέντοι ἡγεῖτο ὁ Ἀρχίδαμος, ὀλίγοι μὲν τῶν πολεμίων, δεξάμενοι αὐτοὺς εἰς δόρυ, ἀπέθανον· οἱ δ᾽ ἄλλοι φεύγοντες ἔπιπτον, πολλοὶ μὲν ὑπὸ ἱππέων, πολλοὶ δὲ ὑπὸ τῶν Κελτῶν. Ὡς δὲ ἐλήξατο τῆς μάχης 32 τρόπαιον ἐστήσατο, εὐθὺς ἔπεμψεν οἴκαδε ἀγγελοῦντα Δημοτέλη τὸν κήρυκα τῆσδε νίκης τὸ μέγεθος, ὅτι Λακεδαιμονίων μὲν οὐδὲ εἷς τεθναίη, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς. τοὺς μέντοι ἐν Σπάρτῃ ἔφασαν ἀκούσαντας, ἀρξαμένους ἀπὸ Ἀγησιλάου καὶ τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐφόρων, πάντας κλαίειν· οὕτω κοινόν τι ἄρα χαρᾷ καὶ λύπῃ δάκρυά ἐστιν· ἐπὶ μέντοι τῇ τῶν Ἀρκάδων τύχῃ οὐ πολύ τι ἧττον Λακεδαιμονίων ἥσθησαν οἱ Θηβαῖοί τε καὶ Ἠλεῖοι· οὕτως ἤδη ἤχθοντο ἐπὶ τῷ φρονήματι αὐτῶν.

Συνεχῶς δὲ βουλευόμενοι οἱ Θηβαῖοι, ὅπως ἂν 33 τὴν ἡγεμονίαν λάβοιεν τῆς Ἑλλάδος, ἐνόμισαν, εἰ πέμψειαν πρὸς τὸν Περσῶν βασιλέα, πλεονεκτῆσαι ἄν τι [παρ᾽] ἐκείνῳ. καὶ ἐκ τούτου παρακαλέσαντες ἤδη τοὺς συμμάχους, ἐπὶ προφάσει, ὅτι καὶ Εὐθυκλῆς ὁ

αὐτοὺς εἰς δόρυ] C. D. E. *εἰς δόρυ αὐτούς.*

Κελτῶν] Erant Celtae aut Galli inter auxilia Syracusana, ut antea §. 9. De ipso proelio vide Diodorum XV, 72. *Morus.* Ante *ἱππέων* Edd. A. I. C. male omittunt *ὑπό.*

32. *οὐδεὶς τεθναίη*] Ante *ὅτι* Steph. inserendum censet *καί*, approbante Moro; contra Leonclav. cum F. A. Wolfio malebat *τῆσδε νίκης*, quos sequor. Koeppen delebat *τε* post *τῆς.* Ceterum *οὐδὲ εἷς* pro *οὐδεὶς* dedi cum B. C. D. E. [*τῆς τε — καὶ ὅτι — οὐδὲ εἷς* — dudum dedi. *τῆσδε* nego a X. scriptum esse. *G. H. S.*] Ceterum oraculum Dodonaeum praedixerat Lacedaemoniis, bellum hoc fore *ἄδακρυ*, ut memorat Diodorus l. c., qui Arcadum ultra decies mille cecidisse refert. Addit, post hanc pugnam Arcades Maenalios et Parrhasios urbem Megalopolin condidisse, collatis in eam 40 pagis, Olymp. 103, 1. Xenophon infra Megalopolitanos obiter nominat.

οὕτω κοινὸν] Ex nimio hoc Lacedaemoniorum gaudio imbecillitatem et fractas vires merito arguit Plutarchus Ages. c. 33.

οὐ πολύ τι ἧττον] E Codd. B. D. E. *τι* accessit. Sequens *οἱ* omittunt B. D.

33. *ἄν τι ἐκείνῳ*] Steph. cum Codd. B. D. *ἐν ἐκείνῳ.* Margo Br. *δι᾽ ἐκεῖνον*, quod probavit Wolfius; *παρ᾽ ἐκείνῳ* equidem cum Moro praefero, comparata sect. 34. *παρὰ τῷ Πέρσῃ.* Orelli ad Isocratem *περὶ ἀντιδ.* p. 342. *ἐκεῖθεν* coniecit. Margo Leoncl. *πλεονεκτήσειν* annotavit.

Λακεδαιμόνιος εἴη παρὰ βασιλεῖ, ἀναβαίνουσι Θηβαίων μὲν Πελοπίδας, Ἀρκάδων δὲ Ἀντίοχος ὁ παγκρατιαστής, Ἠλείων δὲ Ἀρχίδαμος· ἠκολούθει δὲ καὶ Ἀργεῖος. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ταῦτα 34 ἀνέπεμψαν Τιμαγόραν τε καὶ Λέοντα. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖ ἐγένοντο, πολὺ ἐπλεονέκτει ὁ Πελοπίδας παρὰ τῷ Πέρσῃ. εἶχε γὰρ λέγειν, καὶ ὅτι μόνοι τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ συνεμάχοντο ἐν Πλαταιαῖς, καὶ ὅτι ὕστερον οὐδὲ πώποτε στρατεύσαιντο ἐπὶ βασιλέα, καὶ ὡς Λακεδαιμόνιοι διὰ τοῦτο πολεμήσειαν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἐθελήσαιεν μετ' Ἀγησιλάου ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὸν, οὐδὲ θῦσαι ἐάσαιεν αὐτὸν ἐν Αὐλίδι τῇ Ἀρτέμιδι, ἔνθαπερ, ὅτε Ἀγαμέμνων εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξέπλει, θύσας εἷλε τὴν 35 Τροίαν. μέγα δὲ συνεβάλλετο τῷ Πελοπίδᾳ εἰς τὸ τιμᾶσθαι, καὶ ὅτι ἐνενικήκεσαν οἱ Θηβαῖοι μάχῃ ἐν Λεύκτροις, καὶ ὅτι πεπορθηκότες τὴν χώραν τῶν Λα-

εἴη παρὰ βασιλεῖ] Inutilis est Weiskii coniectura ᾔει παρὰ βασιλέα.

Ἀντίοχος — Ἀρχίδαμος] Archidamum Xeniae divitis filium nominat bis Pausanias VI, pag. 452. et 494. Antiochum pancratiasten Pausan. VI, p. 458. ex Lepreo oriundum dicit. Lepreatae autem Triphyliae Eliacae sunt, malebant tamen ad Arcades adnumerari, teste Pausania V, pag. 385. Hinc Xenophon Antiochum Arcadem nominat. Statuam Antiochi dicitur fecisse Nicodemus Maenalius. Ex hoc Xenophontis loco Antiochi et Nicodemi aetas cognoscitur.

Ἀργεῖος] Excidisse nomen Argivi legati putabat Morus, oblitus scilicet, hoc ipsum esse legati Eleensis nomen, quod etiam infra c. 4, 15. reperitur. Ceterum in margine Leonclav. legitur ἐβουλήθη pro ἠκολούθει et ἀνέπεμψαν pro ἀντέπεμψαν. E Codice B. βουλήτῃ annotavit et deinceps ἀνέπεμψαν e B. D. Gail. De Argeo nunc video idem monuisse Koeppen. Particulam δὲ post Ἀθηναῖοι omittit B. D.

34. Πελοπίδας] Vide Plutarchum in vita eius c. 30 seqq. Rex Persarum intelligitur Xerxes, quem iuverunt Thebani ad Plataeas. Cf. ad VI, 3, 9.

οὐδὲ πώποτε] Ex Codd. B. D. vulgatum οὐδέποτε emendabat Brunck. ad Aristoph. Ecclesiaz. versu 384., quem secutus sum. Ita enim semper de tempore praeterito Attici ponunt, quamquam alteram formam de praeterito tempore defendere suscépit nuper V. C. *Wolf* ad Demosthenem advers. Leptinem p. 313.

Αὐλίδι] Vide supra III, 4, 4.

35. συνεβάλλετο] Vitio est in L. St. W. συνεβάλλοντο.

κεδαιμονίων ἐφαίνοντο. ἔλεγε δὲ ὁ Πελοπίδας, ὅτι Ἀργεῖοι καὶ Ἀρκάδες μάχῃ ἡττημέναι εἶεν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐπεὶ αὐτοὶ οὐ παρεγένοντο. συνεμαρτύρει δ' αὐτῷ ταῦτα πάντα, ὡς ἀληθῆ λέγοι, ὁ Τιμαγόρας Ἀθηναῖος, καὶ ἐτιμᾶτο δεύτερα μετὰ τὸν Πελοπίδαν. Ἐκ δὲ τούτου ἐρωτώμενος ὑπὸ βασιλέως ὁ Πελοπί-36 δας, τί βούλοιτο ἑαυτῷ γραφῆναι, εἶπεν, ὅτι Μεσσήνην τε αὐτόνομον εἶναι ἀπὸ Λακεδαιμονίων, καὶ Ἀθηναίους ἀνέλκειν τὰς ναῦς· εἰ δὲ ταῦτα μὴ πείθοιντο, στρατεύειν ἐπ' αὐτούς· εἴ τις δὲ πόλις μὴ ἐθέλοι ἀκολουθεῖν, ἐπὶ ταύτην πρῶτον ἰέναι. Γρα-37 φέντων δὲ τούτων, καὶ ἀναγνωσθέντων τοῖς πρέσβεσιν, εἶπεν ὁ Λέων, ἀκούοντος τοῦ βασιλέως· Νὴ Δία, ὦ Ἀθηναῖοι, ὥρα γε ὑμῖν, ὡς ἔοικεν, ἄλλον τινὰ φίλον ἀντὶ βασιλέως ζητεῖν. ἐπεὶ δὲ ἀπήγγειλεν ὁ γραμματεύς, ἃ εἶπεν ὁ Ἀθηναῖος, πάλιν ἐξήνεγκε προσγεγραμμένα· εἰ δέ τι δικαιότερον τούτων γιγνώσκουσιν

ἐφαίνοντο] non: *videbantur;* sed: *palam erat, eos vastasse,* ex VI, 5, 27. Ita recte admonet Morus.

καὶ Ἀρκάδες] B. C. D. E. καὶ οἱ Ἀρκ. deinceps συνεμαρτύρει δὲ ταῦτα πάντα αὐτῷ C. postea ὡς λέγοι ἀληθῆ C., unde λέγοι recepi.

δεύτερα] In margine Steph. et Leoncl. γρ. δευτέρως [L. Τιμαγόρας ὁ Ἀθηναῖος. *G. H. S.*]

36. ἐπὶ ταύτην] Codex B. ἐπὶ ταύτῃ.

37. Νὴ Δία, ὦ] Codex D. νὴ Δία γε, ὦ.

ὥρα γε ὑμῖν] In Cast. est ὥρα γε μὲν ὑμῖν. Quod mihi quidem placet, contra γε solum displicet. In Cyrop. I, 4, 13. et 28. est simpliciter ὥρα ἂν εἴη σοι, ubi tamen priore in loco Aldina et Steph. ὥρα οὖν. Contra IV, 5, 1. est ὥρα δή.

ἀπήγγειλεν] Interpretatus est sermonem graecum regi, ut recte vertunt Pirckheimer et Goldhagen. Quod sequitur πάλιν ἐξήνεγκε, Morus interpretatus: protulit e cubiculo regis: putabat, haec absente rege dicta fuisse eique nunciata in cubiculum. Quare emendabat: οὐκ ἀκούοντος τοῦ βασιλέως. Verum mihi leges pacis seorsum scriptae fuisse videntur, deinde e scribarum cubiculo prolatae et publice lectae fuisse legatis et regi praesentibus. Ergo non opus est emendatione.

δικαιότερον] A. I. Br. Cast. cum Codice A. δικαιότερα. Ceterum hac pace tandem finitum esse bellum inde a Leuctrica pugna ultra quinquennium a Thebanis et Lacedaemoniis gestum, Diodorus XV, 76. perhibet. Idem bellum hoc modo Laconicum, modo Boeoticum dici monet. Sed quae de bello sine mora finito tradit, ea bre-

38 οἱ Ἀθηναῖοι, ἰόντας πρὸς βασιλέα διδάσκειν. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο οἱ πρέσβεις ἕκαστοι οἴκαδε, τὸν μὲν Τιμαγόραν ἀπέκτειναν οἱ Ἀθηναῖοι, κατηγοροῦντος τοῦ Λέοντος, ὡς οὔτε συσκηνοῦν ἐθέλοι ἑαυτῷ, μετά τε Πελοπίδου πάντα βουλεύοιτο. τῶν δὲ ἄλλων πρέσβεων ὁ μὲν Ἠλεῖος Ἀρχίδαμος, ὅτι προὐτίμησε τὴν Ἦλιν πρὸ τῶν Ἀρκάδων, ἐπῄνει τὰ τοῦ βασιλέως· ὁ δ' Ἀντίοχος, ὅτι ἠλαττοῦτο τὸ Ἀρκαδικὸν, οὔτε τὰ δῶρα ἐδέξατο, ἀπήγγειλέ τε πρὸς τοὺς μυρίους, ὅτι βασιλεὺς ἀρτοκόπους μὲν καὶ ὀψοποιοὺς καὶ οἰνοχόους καὶ θυρωροὺς παμπληθεῖς ἔχοι, ἄνδρας δὲ, οἳ μάχοιντ' ἂν Ἕλλησι, πάνυ ζητῶν οὐκ ἂν ἔφη δύνασθαι ἰδεῖν. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ τῶν χρημάτων πλῆθος

vius, quam pro iusta perspicuitate, scripsit, si quis, quae paulo post sect. 27. a Xenophonte narrata sunt, comparet. Quod porro dicit, legatos a rege Persarum in Graeciam missos esse, id ipsum repugnat Xenophonteae narrationi sect. 28. Sed malim Xenophontem, qui h. l. diligentissimus est, sequi, praesertim cum Plutarchus Pelop. c. 30. cum eo consentiet. *Morus.* Ipse tamen Xenophon sect. 27. Persam una in Graeciam missum memorat.

38. Τιμαγόραν] Causam damnationis refert Demosthenes de falsa legat. p. 383. et 400. ed. Reisk., legatum scil. eum fuisse cum Leonte apud Persas per quadriennium, et a rege abstulisse talenta 40. Plutarchus in Artaxerxe cap. 22. libellum clam per scribam Beluridem a Timagora ad regem missum memorat, et daricos 10,000 dono datos Timagorae ponit. In Pelopida c. 30. argenti summam non definit, nec Ismeniae meminit, quem altero in loco adfuisse Pelopidae dixerat. Cum de morte Timagorae audivisset rex Persarum, Ἀμφίπολιν δούλην κατέστησε, Demosth. p. 383. Reisk. Cf. Valerii Maximi VI, 3, 3. et Athenaei VI, p. 251. B., ubi Εὐαγόραν vulgatum iam olim Brissonius de R. P. p. 27. mutavit in Τιμαγόραν, monente F. A. Wolfio.

προὐτίμησε] scilicet rex Persarum, qui Arcadum legato Archidamo dona nulla dederat.

ἀπήγγειλε — μυρίους] Post ἀπήγγειλε Cast. inserit δὲ, quasi verba οὔτε τὰ δῶρα non relata ad ὅτι, sed seiuncta ponantur. In margine Leonclav. est καὶ ἀπήγγειλε. Equidem cum C. D. τε inserui. Sequens ὅτι omittit E. ὡς supponit C. Post ἀρτοκόπους e Codd. D. E. μὲν addidi. Μυρίοι sunt senatus Arcadum, ex consilio Lycomedis institutus ἐξ ἀνδρῶν μυρίων, qui de pace et bello decerneret. Cf. Diodor. XV, 59. Demosth. de falsa legat. p. 344. et 403. ed. Reisk. et Vales. ad Harpocr. p. 130. Idem senatus nominatur infra VII, 4, 2. 33. 34.

ἀλαζονείαν οἵ γε δοκεῖν ἔφη εἶναι· ἐπεὶ καὶ τὴν ὑμνουμένην ἂν χρυσῆν πλάτανον οὐχ ἱκανὴν ἔφη εἶναι τέττιγι σκιὰν παρέχειν.

89 Ὡς δὲ οἱ Θηβαῖοι συνεκάλεσαν ἀπὸ τῶν πόλεων ἁπασῶν ἀκουσομένους τῆς παρὰ βασιλέως ἐπιστολῆς, καὶ ὁ Πέρσης, ὁ φέρων τὰ γράμματα, δείξας τὴν βασιλέως σφραγῖδα, ἀνέγνω τὰ γεγραμμένα, οἱ μὲν Θηβαῖοι ὀμνύναι ταῦτα ἐκέλευον βασιλεῖ καὶ ἑαυτοῖς τοὺς βουλομένους φίλους εἶναι· οἱ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ὀμούμενοι, ἀλλ' ἀκουσόμενοι πεμφθείησαν· εἰ δέ τι ὅρκων δέοιντο, πρὸς τὰς πόλεις πέμπειν ἐκέλευον. ὁ μέντοι Ἀρκὰς Λυκομήδης καὶ τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι οὐδὲ τὸν σύλλογον ἐν Θήβαις δέοι εἶναι, ἀλλ' ἔνθα ᾖ ἂν ὁ πόλεμος. χαλεπαινόντων δ' αὐτῷ τῶν Θηβαίων, καὶ λεγόντων, ὡς διαφθείροι τὸ συμμαχικὸν, οὐδ' εἰς τὸ συνέδριον ἤθελε καθίζειν, ἀλλ' ἀπιὼν ᾤχετο, καὶ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἐξ Ἀρκαδίας πρέσβεις. 40 Ὡς δ' ἐν Θήβαις οὐκ ἠθέλησαν

αὐτῷ] Edd. A. I. Br. αὐτοῦ in αὐτῷ mutavit Morus, quem cum Weiskio secutus eram in editione priore. Quod dedit Leoncl. et St. οἵ γε δοκεῖν cum Codd. C. D. praetuli: iidem libri deinceps vulgatum ordinem εἶναι ἔφη mutarunt.

ὑμνουμένην ἂν — πλάτανον] Dario dono datam, de qua Herodot. VII, 27. Plinius XXIII, 47. et alii. Particula ἂν ad sequentem infinitivum ἱκανὴν εἶναι pertinere videtur. Platanus naturalis magna et patula arbor; cicada vero in arborum umbrosis ramis habitat, cui tamen protegendae umbra sua platanus ista aurea non suffecerit.

39. ἐκάλεσαν] Cum D. E. συνεκάλεσαν dedi.

τὴν βασιλέως σφραγῖδα] Valesius annotavit verba Scholiastae Thucydidis ad Libri I. verba καὶ τὴν σφραγῖδα ἀποδείξας. Is igitur haec: ἡ σφραγὶς τοῦ Περσῶν βασιλέως εἶχε κατὰ μέν τινας τὴν βασιλέως εἰκόνα, κατὰ δέ τινας τὴν Κύρου, πρώτου βασιλέως αὐτῶν, κατὰ δέ τινας τὸν Δαρείου ἵππον, δι' ὃν χρεμετίσαντα ἐβασίλευσεν. Addit locum Polyaeni VIII, 27. de Rhodogune: τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι σφραγὶς βασιλικὴ εἰκὼν ἐστιν ἀναλελυμένας τὰς τρίχας ἔχουσα Ῥοδογούνη.

ὀμνύναι ταῦτα] Per has litteras regis Persarum iurare volunt Thebani reliquas civitates. Mirum et insolens mihi hoc videtur. Ergo κατὰ ταῦτα legere malo, ut est sectione 40. F. A. Wolf vulgatam defendit. deinceps ἔνθα ᾖ ὁ πόλεμος D. [Dudum dedi ἔνθα ἂν ᾖ. G. H. S.]

διαφθείρει] Castal. διαφθείρῃ. C. D. E. διαφθείροι.

οἱ συνεληλυθότες ὀμόσαι, ἔπεμπον οἱ Θηβαῖοι πρέσβεις ἐπὶ τὰς πόλεις, ὀμνύναι κελεύοντες, ποιήσειν κατὰ τὰ βασιλέως γράμματα, νομίζοντες, ὀκνήσειν μίαν ἑκάστην τῶν πόλεων ἀπεχθάνεσθαι ἅμα ἑαυτοῖς τε καὶ βασιλεῖ. ἐπεὶ μέντοι εἰς Κόρινθον πρῶτον αὐτῶν ἀφικομένων ὑπέστησαν οἱ Κορίνθιοι, καὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐδὲν δέοιντο πρὸς βασιλέα κοινῶν ὅρκων, ἐπηκολούθησάν καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις, κατὰ ταῦτα ἀποκρινόμεναι. καὶ αὕτη μὲν ἡ Πελοπίδου καὶ τῶν Θηβαίων τῆς ἀρχῆς περιβολὴ οὕτω διελύθη.

41 Olymp. 103¾. Αὖθις δ' Ἐπαμινώνδας, βουληθεὶς τοὺς Ἀχαιοὺς προσυπαγαγέσθαι, ὅπως μᾶλλον σφίσι καὶ οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι προσέχοιεν τὸν νοῦν, ἔγνωκε στρατευτέον εἶναι ἐπὶ τὴν Ἀχαΐαν. Πεισίαν οὖν τὸν Ἀργεῖον, στρατηγοῦντα ἐν τῷ Ἄργει, πείθει προκαταλαβεῖν τὸ Ὄνειον. καὶ ὁ Πεισίας μέντοι, καταμαθὼν ἀμελουμένην τὴν τοῦ Ὀνείου φυλακὴν ὑπό τε Ναυκλέους, ὃς ἦρχε τοῦ ξενικοῦ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ὑπὸ Τιμομάχου τοῦ Ἀθη-

40. οἱ συνεληλυθότες] D. συνελθόντες.

ποιήσειν] In Edd. A. I. Bryl. Cast. legitur κατὰ τὰ βασιλέως ποιῆσαι γράμματα cum D. et Y.

ὑπέστησαν] obstiterunt. Vide Indicem.

κατὰ ταῦτα] Portus emendat κατὰ ταὐτά. Non male.

περιβολὴ] Supra IV, 8, 18. περιβάλλεσθαι erat: sibi assumere, comparare. In Anab. VI, 3, 3. Cyrop. I, 4, 17. III, 3, 23. est similiter positum. Hinc περιβολὴ h. l. est conatus, studium imperii acquirendi, ut recte Morus interpretatur. Quodsi simul verbum διελύθη volueris exprimere, poteris interpretari: Atque ita Pelopidae et Thebanis imperium firmiter amplexantibus ereptum et dissolutum fuit. Est enim περιβολὴ etiam amplexatio apud Xenophontem de Venatione.

41. Ἐπαμινώνδας—προσυπαγαγέσθαι] A. C. D. Ἐπαμεινώνδας, ut sect. 42. Diodorus XV, 75. de eadem re: τοὺς Ἀχαιοὺς καί τινας ἄλλας πόλεις προσηγάγετο, quod et h. l. malim et dederunt C. D. E. Ceterum Dymen, Naupactum et Calydonem praesidio Achaeorum liberavit, auctore Diodoro. Vide supra ad IV, 6, 14.

Πεισίαν — πείθει] Hermogenes de Inventione IV, 7. de parechesi laudat e Xenophonte πείθει τὸν Πεισίαν. Deinceps ἀμελουμένων A. D. cum Edd. A. I. Cast.

Τιμομάχου] Codex E. Τιμάχου. Hunc ducem Atheniensium in Hellesponto εὑρήθη vocat eiusque ταμίαν Hegesan-

ναίου, καταλαμβάνει νύκτωρ μετὰ δισχιλίων ὁπλιτῶν τὸν ὑπὲρ Κεγχρεῶν λόφον, ἔχων ἑπτὰ ἡμερῶν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις ἐλθόντες οἱ 42 Θηβαῖοι ὑπερβαίνουσι τὸ Ὄνειον, καὶ στρατεύουσι πάντες οἱ σύμμαχοι ἐπ' Ἀχαΐαν, ἡγουμένου Ἐπαμινώνδου. προσπεσόντων δ' αὐτῷ τῶν βελτίστων ἐκ τῆς Ἀχαΐας, ἐνδυναστεύει ὁ Ἐπαμινώνδας, ὥστε μὴ φυγαδεῦσαι τοὺς κρατίστους, μήτε πολιτείαν μεταστῆσαι, ἀλλὰ πιστὰ λαβὼν παρὰ τῶν Ἀχαιῶν, ἦ μὴν συμμάχους ἔσεσθαι, καὶ ἀκολουθήσειν, ὅπῃ ἂν Θηβαῖοι ἡγῶνται, οὕτως ἀπῆλθεν οἴκαδε. Κατηγο- 43 ρούντων δὲ αὐτοῦ τῶν τε Ἀρκάδων καὶ τῶν στασιωτῶν, ὡς Λακεδαιμονίοις κατεσκευακὼς τὴν Ἀχαΐαν ἀπέλθοι,

drum Aeschines c. Timarch. p. 80. Fuit Acharnensis, post expeditionem Chersonesicam infelix: οὐχ ἥκιστα αἴτιος ἐγένετο Τιμομάχῳ τῆς συμφορᾶς Ἡγήσανδρος. Oratio Demosth. c. Polycl. p. 1207. nominat Molonem archontem Olympiadis 104, 3., quo anno Autocles imperator fuit in Hellesponto. Ol. 104, 4. successit Menon, 105, 1. Timomachus.

τὸν ὑπὲρ Κεγχρεῶν] Edd. A. I. Cast. male τὸν omittunt cum Codice C. eaedem cum Codice A. etiam Κεγχρειῶν habent. Κεγχριῶν C. D. E. Ante ἐπιτήδεια articulum addiderunt D. E.

42. ταῖς ἡμέραις] Ordo verborum in Edd. A. I. Castal. hic est: ταύταις οἱ Θηβαῖοι ταῖς ἡμέραις ἐλθόντες. Deinceps Ἀχαιοὺς Codex A.

προσπεσόντων] cum eum supplices rogarent. Ita recte Morus, qui sequens ἐνδυναστεύειν explicat: auctoritate sua perficere. Eo sensu Diodorus aliique dixerunt καταδυναστεύειν, quorum loca posuit Wesseling ad Diodor. p. 599. Idem Diodorus XIII, 101. simili sensu dixit ἐνίσχυσαν.

Ἐπαμινώνδας] A. C. D. E. Ἐπαμεινώνδας. Deinceps vulgatum λαβεῖν — καὶ οὕτως ἀπῆλθον correxit e Codice Steph., relicto tamen ἀπῆλθον, quod e Codice D. mutavi. Deinceps ὅποι C. D. E. ἡγοῦνται E. habent.

43. αὐτοῦ] Ita recte edit. Br. et Castal. receperunt etiam Leoncl. Steph. et Wels. pro vulgato αὐτῶν, quod habent A. C. D. E.

στασιωτῶν] In L. Stephan. Wels. et Codd. C. D. E. est ἀντιστασιωτῶν. Sed sunt hoc in loco στασιῶται, qui antea sect. 29. erant σύμμαχοι. Ita Herodot. I, 59. et alii. Cf. Vales. ad Harpocr. in h. v. Xenophonti idem verbum in Anabasi VI, 6, 6. restituit pro vulgato στρατιωτῶν Zeunius ex Iuntina et Codice Guelf.

Λακεδαιμονίοις] res Achaiae ita eum constituisse, ut e re Lacedaemoniorum esset. *Morus.* Scilicet in plerisque Achaiae civitatibus oligarchia instituta erat,

ἔδοξε Θηβαίοις, πέμψαι ἁρμοστὰς εἰς τὰς Ἀχαΐδας πόλεις. οἱ δ' ἐλθόντες, τοὺς μὲν βελτίστους σὺν τῷ πλήθει ἐξέβαλον, δημοκρατίας δ' ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ κατέστησαν. οἱ μέντοι ἐκπεσόντες, συστάντες, ταχὺ ἐπὶ μίαν ἑκάστην τῶν πόλεων πορευόμενοι, ὄντες οὐκ ὀλίγοι, κατῆλθόν τε καὶ κατέσχον τὰς πόλεις· ἐπεὶ δὲ κατελθόντες οὐκέτι ἐμέσευον, ἀλλὰ προθύμως συνεμάχουν τοῖς Λακεδαιμονίοις· ἐπιέζοντο μὲν γὰρ οἱ Ἀρκάδες ἔνθεν μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἔνθεν δὲ 44 ὑπὸ Ἀχαιῶν· ἐν δὲ τῷ Σικυῶνι τὸ μὲν μέχρι τούτου κατὰ τοὺς Ἀχαιῶν νόμους ἡ πολιτεία ἦν. ἐκ δὲ τούτου βουλόμενος ὁ Εὔφρων, ὥσπερ παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦν μέγιστος τῶν πολιτῶν, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἐναντίοις αὐτῶν πρωτεύειν, λέγει πρὸς τοὺς Ἀργείους καὶ τοὺς Ἀρκάδας, ὡς, εἰ μὲν οἱ πλουσιώτατοι ἐγκρατεῖς ἔσοιντο τοῦ Σικυῶνος, σαφῶς, ὅταν τύχῃ, πάλιν λακωνιεῖ ἡ πόλις· ἐὰν δὲ δημοκρατία γένηται, εὖ ἴστε, ἔφη, ὅτι διαμενεῖ ὑμῖν ἡ πόλις. ἐὰν οὖν μοι παραγένησθε, ἐγὼ ἔσομαι ὁ συγκαλῶν τὸν δῆμον, καὶ ἅμα ἐγὼ ὑμῖν ταύτην τὴν πίστιν ἐμαυτοῦ δώσω, καὶ τὴν πόλιν βέβαιον ἐν τῇ συμμαχίᾳ

non democratia; quare magis imperio Lacedaemoniorum favebant.

μὲν γὰρ] Particulam γὰρ uncis inclusam delendam censet Morus, nec ita opus esse cum St. L. et W. legere antea ἔπειτα pro ἐπεί. Recte! In margine Leoncl. est μὲν οὖν. D. omittit μὲν. E. γάρ.

44. Σικυῶνι] Vide Diodor. XV, 70., qui Euphronem, adiutum ab Argivis, consilia sua perfecisse, optimatum quadraginta eiecisse et mercenarios milites aluisse breviter narrat. Refert is haec facta ad Olympiadis 102. ann. 4., ubi Wesseling monet, Xenophontem eadem paulo seriora fecisse narratione sua.

Ἀχαιῶν νόμους] Codex C. Ἀχαιοὺς. D. E. ἀρχαίους. Deinceps μέγιστος ἦν D. Scripturae ἀρχαίους praesidium parabunt fortasse alii.

μέγιστος] Infra c. 3, 7. φιλαίτατος Λακεδαιμονίοις dicitur.

πρωτεύειν] Ita L. Steph. W. Contra πρεσβεύειν A. I. Bryl. Castal. cum A. C. E. Deinceps καὶ πρὸς τοὺς Ἀρκάδας C. E. καὶ πρὸς Ἀρκ. D.

σαφῶς ἐγκρατεῖς ἔσοιντο] Codd. D. E. recte hic omittunt et deinceps, ubi glossa legitur ἀτεχνῶς, ὅταν τύχῃ, cum Codice C. ponunt. Sequens ἔφη omittit D.

ταύτην τὴν πίστιν — δώσω] Codex D. τὴν omittit, et cum

παρέξω. ταῦτα δ', ἔφη, ἐγὼ πράττω, εὖ ἴστε ὅτι, πάλαι μὲν χαλεπῶς φέρων, ὥσπερ ὑμεῖς, τὸ φρόνημα τῶν Λακεδαιμονίων, ἄσμενος δ' ἂν τὴν δουλείαν ἀποφυγών. Οἱ [μὲν] οὖν Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι, ἡδέως 45 ταῦτ' ἀκούοντες, παρεγένοντο αὐτῷ. ὁ δ' εὐθὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ, παρόντων τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Ἀρκάδων, συνεκάλει τὸν δῆμον, ὡς τῆς πολιτείας ἐσομένης ἐν τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, στρατηγοὺς ἐκέλευσεν ἑλέσθαι, οὕστινας αὐτοῖς δοκοίη· οἱ δ' ᾑροῦντο αὐτόν τε τὸν Εὔφρονα, καὶ Ἱππόδαμον, καὶ Κλέανδρον, καὶ Ἀκρίσιον, καὶ Λύσανδρον. ὡς δὲ ταῦτα ἐπέπρακτο, καὶ ἐπὶ τὸ ξενικὸν καθίστησιν Ἀδέαν, τὸν αὐτοῦ υἱὸν, Λυσιμένην τὸν πρόσθεν ἄρχοντα ἀποστήσας. Καὶ εὐθὺς μὲν τούτων τῶν ξένων 46 ὁ Εὔφρων πιστούς τινας εὖ ποιῶν ἐποιήσατο, καὶ ἄλλους προσελάμβανεν, οὔτε τῶν δημοσίων, οὔτε τῶν ἱερῶν χρημάτων φειδόμενος· καὶ ὅσους δ' ἐξέβαλεν ἐπὶ Λακωνισμῷ, καὶ τοῖς τούτων χρήμασιν ἐχρῆτο. καὶ τῶν συναρχόντων δὲ τοὺς μὲν δόλῳ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἐξέβαλεν· ὥστε πάντα ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιήσατο, καὶ σαφῶς τύραννος ἦν. ὅπως δὲ ταῦτα ἐπιτρέποιεν αὐτῷ οἱ ξύμμαχοι, τὰ μέντοι καὶ χρήμασι διεπράτ-

E. verbum δώσω habet, cuius loco σώσω est in A. C. ut in Edd. vulgatis. Verum habet margo L. et St.

πάλαι μὲν] Castal. μάλα μέν.

45. Οἱ μὲν οὖν] Non dubitavi μὲν addere e more Xenophontis. deinceps ἀκούσαντες C. D. E. rectius, puto. Postea ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις corrigebat Weiske. συμμαχία ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις est bis in Anabasi VII, 1. Ita vero democratia significatur.

ᾑροῦντο] C. D. E. αἱροῦνται.

46. εὖ ποιῶν ἐποιήσατο] Ingrata mihi iteratio eiusdem verbi accidit. An προσεποιήσατο scriptum fuit?

φειδόμενος] Compara c. 3, 7 seqq. Deinceps ἐξέβαλλεν C. E.

τὰ μέντοι καὶ χρήμασι] Non dubitavi antiquum χρήσιμα, quod tenet solus Codex A., mutare cum Leoncl. Steph. 2. et aliis. Weiske tamen vulgatum χρήσιμα revocatum ita interpretatur: *partim, quae ipsis erant utilia, perficiebat, obtinebat a Sicyoniis, partim* et cet. Mihi aliter videtur. Cum esset ipse in urbe, pecunia dividenda omnia perficiebat; cum milites extra urbem mitteret, ipse cum mercenariis exibat, quo facilius praeda et spoliis eos locupletaret sibique conciliaret. Ce-

τετο, τὰ δὲ καὶ, εἴ που στρατεύοιντο, προθύμως ἔχων τὸ ξενικὸν συνηκολούθει.

CAPUT II.

1 Οὕτω δὲ τούτων προκεχωρηκότων, καὶ τῶν τε Ἀργείων ἐπιτετειχικότων ἐν τῷ Φλιοῦντι τὸ ὑπὲρ τοῦ Ἡραίου Τρικάρανον, καὶ τῶν Σικυωνίων ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν τειχιζόντων τὴν Θυαμίαν, μάλα ἐπιέζοντο οἱ Φλιάσιοι, καὶ ἐσπανίζοντο τῶν ἐπιτηδείων· ὅμως δὲ διεκαρτέρουν ἐν τῇ συμμαχίᾳ. Ἀλλὰ γὰρ τῶν μὲν μεγάλων πόλεων, εἴ τι καλὸν ἔπραξαν, ἅπαντες οἱ συγγραφεῖς μέμνηνται· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, καὶ εἴ τις μικρὰ πόλις οὖσα πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα διαπέπρακται, ἔτι

terum A. I. Cast. πρόθυμος habent. [Pro μέντοι leg. μέν τι. *G. H. S.*]

1. ἐν τῷ Φλιοῦντι] in ditione Phliasiorum Morus interpretatur. Sequens τὸ omittit D.

Τρικάρανον] Ita margo L. St. W. Vulgo et solus Codex A. Τρίκρανον. Sed infra 4, sect. 11. est Τρικάρανον in omnibus editionibus, excepta Cast. Infra sect. 5. et 11. eadem est in Edd. A. I. Br. Cast. varietas scripturae. Stephanus Byz., Τρικάρανα, inquit, φρούριον τῆς Φλιασίας. Demosthenes Orat. pro Megalopol. dicta Olympiadis 106, 4, p. 206. ed. Reisk. ait, Lacedaemonios voluisse restituere Phliasiis τὸ Τρικάρανον, ubi Scholiastes Codicis Bavarici p. 57. haec monet: φρούριόν ἐστι τῆς Ἀργείας οὕτω καλούμενον, plane ut Harpocration in h. v. Ceterum dedit hoc Xenophon animo suo in Lacedaemonios propenso et amori viciniae, ut discidia parvarum urbium accuratius et copiosius enarraret, quam in rebus maioribus tradendis facere solet. Exsilio enim multatus ab Atheniensibus propter studium in Lacedaemonios (vide Diogenem II, 52. et Pausaniam V, 6.) sedem fortunarum suarum fixit in urbe Scillunte, quam Lacedaemonii restauraverant, iuxta Olympiam. Anabas. V, c. 3.

ἐσπανίζοντο] Margo St. L. cum Codd. C. E. ἐσπάνιζον. Sed infra sect. 16. similiter σπανιζόμενοι. In eadem tamen re infra cap. 3, 1. πάντων σπανίζοντες legitur. Activum legitur de Venat. 12, 6. Hieron. 1, 14. et 25. Anabas. II, 2, 12. Cyrop. III, 2, 18. VIII, 6, 23. sine omni varietate. σπανιζόμενοι Thucyd. VIII, 2, 16.

ἀλλὰ γὰρ] Hoc secundum caput digreditur a serie rerum ad laudes Phliasiorum; et res iam ante descriptae nunc ita repetuntur, ut Phliasiorum maxime ratio habeatur, et, quae eorum in gerendis his rebus partes fuerint, exponatur. *Morus.* Manifestum etiam ex hac digressione Xenophontis in Lacedaemonios studium est.

μᾶλλον ἄξιον εἶναι ἀποφαίνειν. Φλιάσιοι τοίνυν φίλοι 2 μὲν ἐγένοντο Λακεδαιμονίοις, ὅτ' ἐκεῖνοι μέγιστοι ἦσαν· σφαλέντων δ' αὐτῶν ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ, καὶ ἀποστάντων μὲν πολλῶν περιοίκων, ἀποστάντων δὲ πάντων τῶν Εἱλώτων, ἔτι δὲ τῶν συμμάχων πλὴν πάνυ ὀλίγων, ἐπιστρατευόντων δ' αὐτοῖς, ὡς εἰπεῖν, πάντων τῶν Ἑλλήνων, πιστοὶ διέμειναν· καὶ ἔχοντες πολεμίους τοὺς δυνατωτάτους τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Ἀργείους καὶ Ἀρκάδας ὅμως ἐβοήθησαν αὐτοῖς, καὶ διαβαίνειν τελευταῖοι λαχόντες εἰς Πρασιὰς τῶν συμβοηθησάντων· ἦσαν δὲ οὗτοι Κορίνθιοι, Ἐπιδαύριοι, Τροιζήνιοι, Ἑρμιονεῖς, Ἁλιεῖς, Σικυώνιοι, καὶ Πελληνεῖς· οὐ γάρ πώποτε ἀφέστασαν, ἀλλ' οὐδ', ἐπεὶ ὁ 3 ξεναγὸς τοὺς προδιαβεβῶτας λαβὼν ἀπολιπὼν αὐτοὺς ᾤχετο, οὐδὲ ὣς ἀπεστράφησαν, ἀλλ' ἡγεμόνα μισθωσάμενοι ἐκ Πρασιῶν, ὄντων τῶν πολεμίων περὶ Ἀμύκλας, ὅπως ἐδύναντο διαδύντες ἐς Σπάρτην ἀφίκοντο. Καὶ μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἄλλως τε ἐτίμων αὐτούς, καὶ βοῦν ξένια ἔπεμψαν. Ἐπεὶ δ', ἀναχωρησάντων τῶν πολεμίων ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, οἱ Ἀργεῖοι ὀργιζόμενοι τῇ τῶν Φλιασίων περὶ τοὺς Λακεδαιμονίους προθυμίᾳ ἐνέβαλλον πανδημεὶ εἰς τὸν Φλιοῦντα, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐδῄουν, οὐδὲ ὣς ὑφίεντο· ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ ἀπεχώρουν, φθείραντες

Olymp. 102,4. 4

2. Ἀργείους καὶ Ἀρκάδας] Codex A. Ἀρκάδας καὶ Ἀργείους. λαχόντες εἰς Πρασιὰς] Codex E. εἰς Πρ. λαχόντες ordinat. cum iis sors ita cecidisset, ut sociorum ultimi versus Prasias transirent. Prasiae locus maritimus Laconicae apud Thucyd. II, 56. Apud Pausaniam III, 24. scribitur Βρασιαί. Ceterum apodosin demum reddi sectione 3. in verbis οὐδὲ ὣς ἐπεστράφησαν, putabat Morus, qui sententiarum ordinem mire perturbatum esse annotavit. Corruptela verbis οὐ γάρ πώποτε inhaerere videtur.

3. ἐπεστράφησαν] Hoc sensu in Xenophonte alibi non reperi; igitur forte ἀπεστράφησαν legendum est, quod ipsum nunc e Cod. D. suscepi. Ἀμύκλας] Vide supra VI, 5, 30.

4. ἐπεὶ δ'] Particulam δὲ omisit Castal. Idem deinde ἐνέβαλον cum Codice D. ὑφίεντο] A. I. Bryl. Castal. ἠφίεντο cum Codice A.

ὅσα ἐδύναντο, ἐπεξελθόντες οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς ἐπηκολούθουν αὐτοῖς, καὶ, ὀπισθοφυλακούντων τοῖς Ἀργείοις τῶν ἱππέων ἁπάντων καὶ λόχων, τῶν μετ' αὐτοὺς τεταγμένων, ἐπιθέμενοι τούτοις ἑξήκοντα ὄντες, ἐτρέψαντο πάντας τοὺς ὄπισθεν φύλακας, καὶ ἀπέκτειναν μὲν ὀλίγους αὐτῶν, τρόπαιον μέντοι ἐστήσαντο, ὁρώντων τῶν Ἀργείων, οὐδὲν διαφέρον, ἢ εἰ πάντας ἀπεκτόνεσαν αὐτούς.

5 Olymp. 102¼. Αὖθις δὲ Λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ οἱ σύμμαχοι ἐφρούρουν τὸ Ὄνειον, Θηβαῖοι δὲ προσῄεσαν ὡς ὑπερβησόμενοι. πορευομένων δὲ διὰ Νεμέας τῶν Ἠλείων καὶ Ἀρκάδων, ὅπως συμμίξαιεν τοῖς Θηβαίοις, προσήνεγκαν μὲν λόγον τῶν Φλιασίων φυγάδες, ὡς, εἰ θελήσειαν ἐπιφανῆναι μόνον σφίσι, λάβοιεν ἂν Φλιοῦντα· ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνωμολογήθη, τῆς νυκτὸς ὑπεκαθίζοντο ὑπ' αὐτῷ τῷ τείχει, κλίμακας ἔχοντες, οἵ τε φυγάδες καὶ ἄλλοι μετ' αὐτῶν ὡς ἑξακόσιοι. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν σκοποὶ ἐσήμαινον, ἀπὸ τοῦ Τρικαράνου ὡς πολεμίων ἐπιόντων, ἡ δὲ πόλις τὸν

λόχων, τῶν]· Edd. A. I. Br. Cast. cum Codd. 4 Paris. λόχους, et deinde τούτους ἑξήκοντα — ὄντας. Sequens πάντας omittit D.

5. ὑπερβησόμενοι] ut, monte Oneio praeterito, per superiora loca in regionem Corinthiacam penetrarent. Vide supra VI, 5, 42. Deinceps Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων D. E.

λόγον τῶν — φυγάδες] Ita pro vulgato λεγόντων scripsit Steph. idque postea in libris veteribus se reperisse dixit, et habent Codd. 4 Paris. Atque ita etiam emendari volebat Markland ad Lysiam p. 692. ed. Reisk. In editione Castal. est etiam φυγάδων. Ceterum dubium reliquit Xenophon, ad quosnam se converterint exsules, Thebanos an socios? Nec apparet satis manifesto, quinam in insidiis subsederint ad arcis muros. Videntur tamen ipsi Thebani intelligi. ἐθελήσαιεν D. habet.

τῷ τείχει] sub ipsa arce seu acropoli.

ἀπὸ τοῦ Τρικαράνου] Comma post nomen castelli sustuli et post ἐσήμαινον posui, ne lector, falsus eo, a sensu aberraret. Argivi scilicet, qui castellum hoc ipsi urbi Phliasiorum imminens tenebant, (vide supra §. 1.) communi consilio cum Thebanis rem et oppugnationem hanc exsequebantur. Hos igitur speculatores advenire monent a Tricarano; hisque intenti Phliasii insidias sub arce latentes non animadvertebant. Hinc subito Argivi cum Arcadibus infra §. 8. urbem cir-

νοῦν εἶχε πρὸς τούτοις, ἐν δὴ τούτῳ οἱ προδιδόντες ἐσήμαινον τοῖς ὑποκαθημένοις ἀναβαίνειν. Οἱ δ' 6 ἀναβάντες, καὶ λαβόντες τῶν φρουρῶν τὰ ὅπλα ἔρημα, ἐδίωκον τοὺς ἡμεροφύλακας ὄντας δέκα, ἀφ' ἑκάστης δὲ τῆς πεμπτάδος εἷς ἡμεροφύλαξ κατελείπετο, καὶ ἕνα μὲν ἔτι καθεύδοντα ἀπέκτειναν, ἄλλον δὲ καταφυγόντα πρὸς τὸ Ἡραῖον. φυγῇ δ' ἐξαλλομένων ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ εἰς τὸ ἄστυ, ὁρώντων τῶν ἡμεροφυλάκων, ἀναμφισβητήτως εἶχον οἱ ἀναβάντες τὴν ἀκρόπολιν. Ἐπεὶ δὲ, κραυγῆς γενομένης εἰς τὴν πόλιν, 7 ἐβοήθουν οἱ πολῖται, τὸ μὲν πρῶτον ἐξελθόντες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως οἱ πολέμιοι ἐμάχοντο ἐν τῷ πρόσθεν τῶν εἰς τὴν πόλιν φερουσῶν πυλῶν· ἔπειτα πολιορκούμενοι ὑπὸ τῶν προσβοηθούντων, ἐχώρουν πάλιν πρὸς τὴν ἀκρόπολιν· οἱ δὲ ὁπλῖται συνεισπίπτουσιν αὐτοῖς. τὸ μὲν οὖν μέσον τῆς ἀκροπόλεως εὐθὺς ἔρημον ἐγένετο· ἐπὶ δὲ τὸ τεῖχος καὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες οἱ πολέμιοι ἔπαιον καὶ ἔβαλλον τοὺς ἔνδον, οἱ δὲ χαμόθεν ἠμύνοντο, καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ τεῖχος φερούσας κλίμακας προσεμάχοντο. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν 8 πύργων ἐκράτησάν τινων οἱ πολῖται, ὁμόσε δὴ ἐχώρουν ἀπονενοημένως τοῖς ἀναβεβηκόσιν. οἱ δὲ, ὠθούμενοι ὑπ' αὐτῶν τῇ τόλμῃ τε καὶ τῇ μάχῃ, εἰς ἔλαττον

cumdant et muros arcis perfodiunt, dum Thebani intus in arce pugnant. Tamen Weiske, distinctione antiqua relicta, vertit: *cum speculatores signum darent e Tricarano.*

νοῦν εἶχε πρὸς τούτοις] D. E. τούτους. praeterea νοῦν πρὸς τούτους εἶχε.

ἐν δὴ τούτῳ] Hoc ex emendatione Leoncl. recepit pro vulgato et Codd. 4 Paris. δὲ etiam Morus.

6. πεμπτάδος] Margo St. L. cum D. E. πεμπάδος. Vulgatum ex Polluce I, 127. defendit Morus.

ἐξαλλομένων] Intellige omnium praesidiariorum militum, quorum numerus erat quinquaginta. Ceterum margo Leonclav. κατὰ τοῦ τείχους. Deinceps τοῦ ante εἰς τὸ ἄστυ addiderunt D. E.

7. γενομένης] In margine Leoncl. est ἀφικομένης. εἰς τὴν πόλιν ἀφικομένης D. E. deinceps οἱ δ' ὁπλῖται Codd. 4 Paris.

μέσον τῆς] Morus quaerit, an area, spatium, munimentis inclusum, intelligatur. Mihi spatium omne, inter urbis portas et acropolin medium, significari videtur.

συνειλοῦντο. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ μὲν Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀργεῖοι περὶ τὴν πόλιν ἐκυκλοῦντο, καὶ κατὰ κεφαλὴν τὸ τεῖχος τῆς ἀκροπόλεως διώρυττον· τῶν δὲ ἔνδοθεν οἱ μὲν τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους, οἱ δὲ καὶ ἔτι ἔξωθεν ἐπαναβαίνοντας, ἐπὶ ταῖς κλίμαξιν ὄντας, ἔπαιον, οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἐπαναβεβηκότας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς πύργους ἐμάχοντο, καὶ πῦρ εὑρόντες ἐν ταῖς σκηναῖς, ὑφῆπτον αὐτοὺς, προσφοροῦντες τῶν δραγμάτων, ἃ ἔτυχον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀκροπόλεως τεθερισμένα. ἐνταῦθα δὴ οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων, τὴν φλόγα φοβούμενοι, ἐξήλλοντο, οἱ δὲ ἐπὶ τῶν τειχῶν, ὑπὸ τῶν 9 ἀνδρῶν παιόμενοι, ἐξέπιπτον. Ἐπεὶ δὲ ἅπαξ ἤρξαντο ὑπείκειν, ταχὺ δὴ πᾶσα ἡ ἀκρόπολις ἔρημος τῶν πολεμίων ἐγεγένητο. εὐθὺς δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐξήλαυνον.

8. κατὰ κεφαλὴν] Morus interpretatur *desuper*, *in superiore loco;* confitetur tamen, locum hunc sibi obscuriorem esse. Scilicet ut situm locorum bene noscamus, diligenter comparandus est alter locus infra §. 11., ex quo apparet, a Sicyone advenienti Tricaranum, Argivorum castellum, in edito regionis loco fuisse et arci fere Phliasiorum oppositum; hinc descensus ducebat in campum, ubi Ἡραῖον positum erat. Acropolis in editiore regionis parte erat, et hanc versus directae erant portae urbis, quae Corinthum ducebant. Has, ab acropoli venientibus occurrentes, nominat hic Xenophon τὰς εἰς τὴν πόλιν φερούσας πύλας. In edita regionis parte, ubi acropolis erat, Sicyonii et Pellenenses relinquebantur sect. 11., ne Phliasii interim, dum Thebani in campo ante Heraeum rem agebant, ab altera parte urbis circumvenientes et acropolin transeuntes e superiore loco Thebanos oppugnarent (κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν. γένοιντο ὑπὲρ τοῦ Ἡραίου). His ita explicatis, clara omnia lectoribus esse putaverim.

τῶν δὲ ἔνδοθεν] Intellige Phliasios; aderant enim et Thebani.

οἱ μὲν τοὺς ἐπὶ τοῦ τείχους] Ita vulgatum οἱ μὲν ἐπὶ τὸ τεῖχος correxit Leonclav. probante Stephano. οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ τείχους C.

οἱ δὲ καὶ ἔτι ἔξωθεν ἐπαναβαίνοντας, ἐπὶ ταῖς κλίμαξιν ὄντας] Codd. D. E. ἔξωθεν ἔτι. D. ἀναβαίνοντας. Equidem malim οἱ δὲ τοὺς ἔξωθεν ἀναβαίνοντας καὶ ἔτι ἐπὶ τ. κλ. ὄντας.

9. ἐπεὶ δὲ ἅπαξ] Codd. 5 Paris. ἐπεὶ δ' ἅπαξ.

εὐθὺς δὲ] Vitiosam loci interpunctionem mutavi, quo clarior sententia esset. Post ἐγεγένητο punctum posui. Deinde nova incipit oratio, qua significatur, Phliasiorum equites prorupisse, atque his conspectis

οἱ δὲ πολέμιοι ἰδόντες αὐτοὺς ἀπεχώρουν, καταλιπόντες τάς τε κλίμακας καὶ τοὺς νεκροὺς, ἐνίους δὲ καὶ ζῶντας ἀποκεχωλευμένους. ἀπέθανον δὲ τῶν πολεμίων οἵ τε ἔνδον μαχόμενοι, καὶ οἱ ἔξω ἀλώμενοι, οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. ἔνθα δὴ θεάσασθαι παρῆν ἐπὶ τῆς σωτηρίας τοὺς μὲν ἄνδρας δεξιουμένους ἀλλήλους, τὰς δὲ γυναῖκας πιεῖν τε φερούσας, καὶ ἅμα χαρᾷ δακρυούσας· πάντας δὲ τοὺς παρόντας τότε γε τῷ ὄντι κλαυσίγελως εἶχεν.

Ἐνέβαλον δὲ καὶ τῷ ὑστέρῳ ἔτει εἰς τὸν Φλιοῦντα οἵ τε Ἀργεῖοι καὶ οἱ Ἀρκάδες ἅπαντες. αἴτιον δ' ἦν τοῦ ἐπικεῖσθαι αὐτοὺς ἀεὶ τοῖς Φλιασίοις, ὅτι ἅμα μὲν ὠργίζοντο αὐτοῖς, ἅμα δὲ ἐν μέσῳ εἶχον, καὶ ἐν ἐλπίδι ἦσαν ἀεὶ, διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων παραστήσεσθαι αὐτούς. οἱ δὲ ἱππεῖς καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τῶν Φλιασίων καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐμβολῇ, ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ ποταμοῦ, ἐπιτίθενται σὺν τοῖς παροῦσι τῶν Ἀθηναίων ἱππεῦσι· καὶ κρατήσαντες ἐποίησαν τοὺς πολεμίους τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ὑπὸ τὰς ἀκρωρείας ὑποχωρεῖν, ὥσπερ ἀπὸ φιλίου καρποῦ τοῦ ἐν τῷ πεδίῳ φυλαττομένους, μὴ καταπατήσειαν. Olymp. 103,1. 10

hostes ante urbem circa muros arcis occupatos aufugisse. Igitur punctum post ἐξήλαυνον erat tollendum.

ἀλώμενοι] Hanc lectionem ex Edd. A. I. Bryl. et Castal. (in quibus tamen scriptum est ἀλώμενοι) revocavit Morus, interpretatus de iis, qui de turribus et muris arcis desilierant, et deinde extra arcem aberrantes fuga salutem quaerebant. In Leonclav. et Steph. est ἁλόμενοι; in margine Leoncl. et Wels. editione est ἀλλόμενοι, quod habeat C. D. E.

κλαυσίγελως] Verbum hoc ex Homeri Iliad. VI, 484. ductum esse, monuit Pollux Onomast. II, 64. Utitur eadem voce Plutarchus T. II, pag. 1097. F. et Demetrius de Elocutione §. 28. Conf. Athenaeus XIII, p. 591.

10. τοῦ ποταμοῦ] Asopi, ut e Pausania apparet.

ἐποίησαν] Edd. A. I. Br. Cast. ἐποιήσαντο cum Codice A. deinceps ἐπὶ τὰς ὑπωρείας D. φίλιος καρπὸς est sociorum et amicorum in agris proveniens.

11 Olymp. 103½. Αὖθις δέ ποτε ἐστράτευσεν εἰς τὸν Φλιοῦντα ὁ ἐν τῷ Σικυῶνι ἄρχων Θηβαῖος, ἄγων οὕς τε αὐτὸς εἶχε φρουροὺς καὶ Σικυωνίους καὶ Πελληνέας· ἤδη γὰρ τότε ἠκολούθουν τοῖς Θηβαίοις· καὶ Εὔφρων δὲ τοὺς αὐτοῦ ἔχων μισθοφόρους περὶ δισχιλίους συνεστρατεύετο. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῶν διὰ τοῦ Τρικαράνου κατέβαινον ἐπὶ τὸ Ἡραῖον, ὡς τὸ πεδίον φθεροῦντες· κατὰ δὲ τὰς εἰς Κόρινθον φερούσας πύλας ἐπὶ τοῦ ἄκρου κατέλιπε Σικυωνίους τε καὶ Πελληνέας, ὅπως μὴ ταύτῃ περιελθόντες οἱ Φλιάσιοι κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν γένοιντο ὑπὲρ τοῦ Ἡραίου.
12 Ὡς δ' ἔγνωσαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὸ πεδίον ὡρμημένους, ἀντεξελθόντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τῶν Φλιασίων ἐμάχοντο, καὶ οὐκ ἀνίεσαν εἰς τὸ πεδίον αὐτούς. καὶ τὸ μὲν πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐνταῦθα ἀκροβολιζόμενοι διῆγον, οἱ μὲν περὶ τὸν Εὔφρονα ἐπιδιώκοντες μέχρι τοῦ ἱππασίμου, οἱ
13 δὲ ἔνδοθεν μέχρι τοῦ Ἡραίου. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἐδόκει ἰέναι, ἀπῄεσαν οἱ πολέμιοι κύκλῳ τοῦ Τρικαράνου· ὥστε γὰρ [μὴ] τὴν σύντομον πρὸς τοὺς Πελληνέας ἀφικέσθαι, ἡ πρὸ τοῦ τείχους φάραγξ εἶργε. μικρὸν δ' αὐτοὺς πρὸς τὸ ὄρθιον προπέμψαντες οἱ Φλιάσιοι, ἀποτρεπόμενοι ἵεντο τὴν παρὰ τὸ τεῖχος ἐπὶ τοὺς Πελ-

11. εἰς τὸν Φλιοῦντα] Ita C. D. E. ἐπὶ Φλ. A. cum vulgatis Edd. Photii Lexicon: Φλιοῦντα ἀῤῥενικῶς οἱ Ἀττικοί. Ξενοφῶν φησίν· Αὖθις δὲ ἐστράτευσεν εἰς τὸν Φλιοῦντα. Idem: Σικυὼν ἀῤῥενικῶς Ξενοφῶν. Scilicet Codex C. ὁ ἐπὶ τῷ Σικυῶνι. D. E. ἐν τῷ Σικυῶνι. A. ἐν Σικυῶνι.

Θηβαῖος] Ita auctore Moro scripsi pro vulgato Θηβαίους. Infra enim sect. 14. est ὁ Θηβαῖος et c. 3, 4. Θηβαῖος ἁρμοστής. Ergo a Thebanis praefectus huic urbi erat, ut supra cap. 1, 31. generatim monuit Xenophon.

12. οἱ μὲν περὶ] Edd. I. Cast. omittunt μέν.

13. ὥρα] Margo Leoncl. καιρὸς, quod habent Codd. D. E. deinceps ὥστε γὰρ μὴ τὴν σύντομον, inserta negatione μὴ, scripsi, comparato loco Anab. III, 3, 16. εἰ μέλλομεν τούτους εἴργειν, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς. Leoncl. οὐ addi voluit, probantibus Welsio et Moro.

ὄρθιον] Edd. A. I. C. ὄρθριον. Male.

παρὰ τὸ] Aldina περὶ cum Codice A.

ληνέας καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν. Καὶ οἱ περὶ τὸν Θηβαῖον 14 δὲ, αἰσθόμενοι τὴν σπουδὴν τῶν Φλιασίων, ἡμιλλῶντο, ὅπως φθάσειαν τοῖς Πελληνεῦσι βοηθήσοντες. ἀφικόμενοι δὲ πρότερον οἱ ἱππεῖς, ἐμβάλλουσι τοῖς Πελληνεῦσι. δεξαμένων δὲ τὸ πρῶτον, ἐπαναχωρήσαντες πάλιν σὺν τοῖς παραγεγενημένοις τῶν πεζῶν ἐνέβαλον, καὶ ἐκ χειρὸς ἐμάχοντο. καὶ ἐκ τούτου δὴ ἐγκλίνουσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀποθνήσκουσι τῶν τε Σικυωνίων τινὲς καὶ τῶν Πελληνέων μάλα πολλοὶ καὶ ἄνδρες ἀγαθοί. Τούτων δὲ γενομένων, οἱ μὲν Φλιάσιοι τρό- 15 παιον ἵσταντο λαμπρὸν, παιανίζοντες, ὥσπερ εἰκός· οἱ δὲ περὶ τὸν Θηβαῖον καὶ τὸν Εὔφρονα περιεώρων ταῦτα, ὥσπερ ἐπὶ θέαν περιδεδραμηκότες. τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ μὲν ἐπὶ Σικυῶνος ἀπῆλθον, οἱ δ' εἰς τὸ ἄστυ ἀπεχώρησαν.

Καλὸν δὲ καὶ τοῦτο διεπράξαντο οἱ Φλιάσιοι. 16 τὸν γὰρ Πελληνέα Πρόξενον ζῶντα λαβόντες, καίπερ πάντων σπανιζόμενοι, ἀφῆκαν ἄνευ λύτρων. Γενναίους μὲν δὴ καὶ ἀλκίμους πῶς οὐκ ἄν τις φαίη εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα διαπραττομένους;

Ὥς γε μὴν καὶ διὰ καρτερίας τοῖς φίλοις τὴν 17 πίστιν διέσωζον, περιφανές· οἳ ἐπεὶ εἴργοντο τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν, ἔξων τὰ μὲν ἐκ τῆς πολεμίας λαμβάνοντες, τὰ δὲ ἐκ Κορίνθου ὠνούμενοι, διὰ πολλῶν κινδύνων ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἰόντες, χαλεπῶς μὲν τιμὴν πορίζοντες, χαλεπῶς δὲ τοὺς πορίζοντας διαπραττό-

14. ἀφικόμενοι δὲ] Particulam δὲ omisit A. Iunt. cum A. C. E. In Leoncl. est πρότεροι pro πρότερον, ut in D. E. [Lego βοηθήσαντες. *G. H. S.*]

15. περιδεδραμηκότες] Morus malebat παραδεδρ., qui adcurrerant. Vulgata lectio mihi satis placet.

16. Πρόξενον] Nomen viri esse, littera igitur initiali maiore scribendum, monuit etiam Goldhagen, quod oblitus erat annotare Morus. Si publicus hospes significaretur, nomen erat tamen addendum.

17. κινδύνων] Porta Corinthiaca et via ducebat iuxta montem, in quo Tricaranon, Argivorum castellum, acropoli imminebat, unde Argivi transeuntes Phliasios oppugnare poterant.

τοὺς πορίζοντας] reperiunt, conciliant sibi, qui iis curent

μενοι, γλίσχρως δ' ἐγγυητὰς καθιστάντες τῶν ἀξόντων
18 ὑποζυγίων. Ἤδη δὲ παντάπασιν ἀπoροῦντες, Χάρητα
διεπράξαντο σφίσι παραπέμψαι τὴν παραπομπήν.
Ἐπεὶ δ' ἐν Φλιοῦντι ἐγένοντο, ἐδεήθησαν αὐτοῦ
καὶ τοὺς ἀχρείους συνεκπέμψαι εἰς τὴν Πελλήνην,
κἀκείνους μὲν ἐκεῖ κατέλιπον. ἀγοράσαντες δὲ, καὶ
ἐπισκευασάμενοι ὁπόσα ἐδύναντο ὑποζύγια, νυκτὸς
ἀπῄεσαν, οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι ἐνεδρεύσοιντο ὑπὸ τῶν
πολεμίων, ἀλλὰ νομίζοντες, χαλεπώτερον εἶναι τοῦ
19 μάχεσθαι τὸ μὴ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ προῄεσαν

seu mutuam dent pecuniam. Ita Morus. Verum Xenophon de cura pretii praebendi iam antea dixerat; hoc enim est τιμὴν πορίζειν. Equidem πορίζοντας τὰ ἐπιτήδεια intelligo, qui praeberent sibi res ad victum necessarias et adveherent, quam ad rem opus erat praedibus et sponsoribus, ne vehiculorum et iumentorum damnum paterentur ab hostibus.

18. Χάρητα] ducem Atheniensium, qui iuvabant Phliasios, ut supra admonuit sect. 10. et infra 4, 1. Diodorus XV, 75. narrat, Charetem, submissum auxilio Phliasiis, pressis ab Argivis, hostes vicisse duobus proeliis Olymp. 103, 2.

τὴν παραπομπήν] Aeschines de falsa legat. p. 331. de se narrans: πρώτην δ' ἐξελθὼν στρατείαν τὴν ἐν τοῖς μέρεσι καλουμένην καὶ συμπαραπέμπων μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ξένων τὴν εἰς Φλιοῦντα παραπομπὴν, κινδύνου συμβάντος ἡμῖν περὶ τὴν Νεμεάδα χαράδραν καλουμένην, οὕτως ἠγωνισάμην, ὥστε ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ἐπαινεῖσθαι, de hoc ipso tempore loquitur, ut sequens narratio de pugna ad Mantineam docet. De Charete locus est Plutarchi An seni resp. gerenda p. 151. Reisk. οἱ ῥήτορες Ἀθήνησι Τιμοθέῳ καὶ Ἰφικράτει Χάρητα τὸν Θεοχάρους ἐπανιστάντες ἀκμάζοντα τῷ σώματι καὶ ῥωμαλέον ἠξίουν τοῦτον εἶναι τὸν τῶν Ἀθηναίων στρατηγόν· ὁ δὲ Τιμόθεος, οὐ μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπεν, ἀλλὰ τοιοῦτον μὲν εἶναι δεῖ τὸν μέλλοντα τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζειν.

συνεκπέμψαι εἰς τὴν Πελλήνην] ut, dum petentes commeatum deduceret Chares, simul inutilem (in tanta egestate) turbam educeret Pellenen. Erat igitur tunc Pellene Phliasiis amica, forte subito Pellenensium animo converso ob liberalitatem in Proxenum Phliasiorum sect. 16. commemoratam. Ita suspicatur etiam Goldhag. Sero Xenophon huius amicitiae, cum Phliasiis reconciliatae, meminit infra cap. 4, 17.

ἀγοράσαντες] Intellige: postquam Pellenae reliquerant inutilem turbam, Corinthum progressi mercabantur commeatum. De obscura Xenophontis brevitate in hoc loco iam olim conquestus est Palmerius Exercitatt. p. 75.

19. προῄεσαν] Codd. A. E. προΐεσαν. deinceps εἶχον D. ἦγον E. habent.

μὲν οἱ Φλιάσιοι μετὰ Χάρητος. ἐπεὶ δὲ ἐνέτυχον τοῖς πολεμίοις, εὐθὺς ἔργου τε εἴχοντο, καὶ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις ἐνέκειντο, καὶ ἅμα Χάρητα ἐπιβοηθεῖν ἐβόων. νίκης δὲ γενομένης, καὶ ἐκβληθέντων ἐκ τῆς ὁδοῦ τῶν πολεμίων, οὕτω δὴ οἴκαδε καὶ ἑαυτούς, καὶ ἃ ἦγον, ἀπέσωσαν. ὡς δὲ τὴν νύκτα ἠγρύπνησαν, ἐκάθευδον μέχρι πόῤῥω τῆς ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἀνέστη 20 ὁ Χάρης, προσελθόντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ οἱ χρησιμώτατοι τῶν ὁπλιτῶν ἔλεγον· Ὦ Χάρης, ἔξεστί σοι τήμερον κάλλιστον ἔργον διαπράξασθαι. χωρίον γὰρ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἡμῖν οἱ Σικυώνιοι τειχίζουσιν, οἰκοδόμους μὲν πολλοὺς ἔχοντες, ὁπλίτας δὲ οὐ πάνυ πολλούς. ἡγησόμεθα μὲν οὖν ἡμεῖς οἱ ἱππεῖς καὶ τῶν ὁπλιτῶν οἱ ἐῤῥωμενέστατοι· σὺ δὲ τὸ ξενικὸν ἔχων ἐὰν ἀκολουθῇς, ἴσως μὲν διαπεπραγμένα σοι καταλήψῃ, ἴσως δὲ ἐπιφανεὶς σύ, ὥσπερ ἐν Πελλήνῃ, τροπὴν ποιήσεις. εἰ δέ τι δυσχερές σοί ἐστιν, ὧν λέγομεν, ἀνακοίνωσαι τοῖς θεοῖς θυόμενος· οἰόμεθα γάρ, ἔτι σε μᾶλλον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ταῦτα πράττειν κελεύσειν. τοῦτο δὲ χρή, ὦ Χάρης, εὖ εἰδέναι, ὅτι, ἐὰν ταῦτα πράξῃς, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐπιτετειχικὼς ἔσῃ, φιλίαν δὲ πόλιν διασεσωκώς, εὐκλεέστατος δὲ ἐν τῇ πατρίδι ἔσῃ, ὀνομαστότατος δὲ καὶ ἐν τοῖς συμμάχοις καὶ πολεμίοις. Ὁ 21 μὲν δὴ Χάρης πεισθεὶς ἐθύετο· τῶν δὲ Φλιασίων εὐ-

20. οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ χρησιμώτατοι] Cum Codd. D. E. οἵ τε dedi. χρησιμώτατοι sunt, qui paulo post οἱ ἐῤῥωμενέστατοι dicuntur, ut recte admonuit Morus. Pro πολιτῶν Schaefer ad Lamb. Bos. p. 401. ὁπλιτῶν malebat.

χωρίον] Est castellum Thyamia. In margine Leoncl. est ὅροις, ut in D. E. sequens ἔχοντες D. in fine periodi collocat. Deinceps iterum ὁπλιτῶν probabiliter scribit Schaefer, quod bis accepi.

ὥσπερ ἐν Πελλήνῃ] Cf. sectio 14. Ceterum in margine Leoncl. legitur mutato ordine: σὺ τροπὴν ὥσπερ ἐν Πελλ. ποιήσεις, ut in Codice D.

ἐπιτετειχικὼς] Sic emendavit Steph. vulgatum ἐπιτετυχηκώς. Sensum explicuit Morus: si occupaveris castellum iam munitum, Thyamiam, tenebis castellum, quo utaris adversus hostes.

21. Ὁ μὲν δὴ] Codex E. δὴ omisit. deinceps Φλιασίων. εὐθὺς οἱ μὲν ἱππεῖς Codex D.

θὺς μὲν οἱ ἱππεῖς τοὺς θώρακας ἐνεδύοντο, καὶ τοὺς ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ ὁπλῖται ὅσα εἰς πεζὸν παρεσκευάζοντο· ἐπεὶ δὲ ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα ἐπορεύοντο, ἔνθα ἐθύετο, ἀπήντα αὐτοῖς ὁ Χάρης καὶ ὁ μάντις, καὶ ἔλεγον, ὅτι καλὰ εἴη τὰ ἱερά. ἀλλὰ περιμένετε, ἔφασαν· ἤδη γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔξιμεν. ὡς δὲ τάχιστα ἐκηρύχθη, θείᾳ τινὶ προθυμίᾳ καὶ οἱ μισθοφόροι 22 ταχὺ ἐξέδραμον. Ἐπεὶ δὲ Χάρης ἤρξατο πορεύεσθαι, προῄεσαν αὐτῷ οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς καὶ πεζοί· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ταχέως ἡγοῦντο, ἔπειτα δὲ ἐτρόχαζον· τέλος δὲ οἱ μὲν ἱππεῖς ἤλαυνον, οἱ δὲ πεζοὶ κατὰ κράτος ἔθεον, ὡς δυνατὸν ἐν τάξει, οἷς καὶ ὁ Χάρης σπουδῇ ἐπηκολούθει. ἦν μὲν οὖν τῆς ὥρας μικρὸν πρὸ δύντος ἡλίου· κατελάμβανον δὲ τοὺς ἐν τῷ τείχει πολεμίους τοὺς μὲν λουομένους, τοὺς δ' ὀψοποιουμένους, τοὺς δὲ φύροντας, τοὺς δὲ στιβάδας ποιουμέ-23 νους. Ὡς δ' εἶδον τὴν σφοδρότητα τῆς ἐφόδου, εὐθὺς ἐκπλαγέντες ἔφυγον, καταλιπόντες τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι πάντα τἀπιτήδεια. κἀκεῖνοι μὲν ταῦτα δειπνήσαντες καὶ οἴκοθεν ἄλλα ἐλθόντα, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ σπείσαντες καὶ παιανίσαντες, καὶ φυλακὰς καταστησάμενοι, κατέδαρθον. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἀφικομένου τῆς νυκτὸς ἀγγέλου περὶ τῆς Θυαμίας, μάλα φιλικῶς κηρύξαντες τὰ ζεύγη καὶ τὰ ὑποζύγια πάντα, καὶ σίτου

ὅσα εἰς πεζὸν] ea, quibus opus est peditibus. Ita supra II, 1, 8. παρεσκευάζοντο πρὸς τὸ ναυτικόν. Sequens εἴη omittunt C. D. E.

22. προῄεσαν αὐτῷ] Cast. edidit hoc pro vulgato αὐτοῦ, quod habent Codd. omnes. Idem volebat h. l. legi Koeppen, qui comparabat locum similem V, 4, 59. προῄεσαν αὐτῷ οἱ πελτασταί.

ἤλαυνον] In margine Leoncl. legitur, κατὰ κράτος ἤλαυνον, οἱ δὲ πεζοὶ ἔθεον, ut in Codice D.

λουομένους] In Memorab. III, 13, 3. λούμενοι Codices Paris. B. C. mutant in Atticum λούμενοι, hic vero Codices tacent. Cf. Lobeck. ad Phrynich. p. 189.

φύροντας] subigentes farinam, unde fit φυστὴ μᾶζα.

23. τὰ ἐπιτήδεια] Contraxi cum Codice D.

κηρύξαντες] per praeconem imperantes iumenta, ea iubent exhiberi, praestari. Ita Morus. Recte quidem: sed insolens mihi videtur κηρύττειν τὰ ζεύ-

κομίσαντες εἰς τὸν Φλιοῦντα παρήγαγον· καὶ ἕως περιεταχίζετο τὸ τεῖχος, ἑκάστης ἡμέρας παραπομπαὶ ἐγίγνοντο.

CAPUT III.

Περὶ μὲν δὴ Φλιασίων, ὡς καὶ πιστοὶ τοῖς φίλοις 1 ἐγένοντο, καὶ ἄλκιμοι ἐν τῷ πολέμῳ διετέλεσαν, καὶ ὡς πάντων σπανίζοντες διέμενον ἐν τῇ συμμαχίᾳ, εἴρηται. Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰνέας Στυμφάλιος, στρατηγὸς τῶν Ἀρκάδων γεγενημένος, νομίσας, οὐκ ἀνεκτῶς ἔχειν τὰ ἐν τῷ Σικυῶνι, ἀναβὰς σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατεύματι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, συγκαλεῖ τῶν Σικυωνίων τῶν τε ἔνδον ὄντων τοὺς κρατίστους, καὶ τοὺς ἄνευ δόγματος ἐκπεπτωκότας μετεπέμπετο. Φοβηθεὶς δὲ ταῦτα ὁ Εὔφρων καταφεύγει 2 εἰς τὸν λιμένα τῶν Σικυωνίων, καὶ μεταπεμψάμενος Πασίμηλον ἐκ Κορίνθου, διὰ τούτου παραδίδωσι τὸν λιμένα τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ἐν ταύτῃ αὖ τῇ συμ-

γῃ. Apud eundem Xenoph. de Vectig. 4, 18. est κηρύττειν ἄγειν ἀνδράποδα. Ita fere idem Cyrop. IV, 2, 32. et c. 5, 41. In fine vulgatum ἐγίνοντο e C. D. E. mutavi.

1. ἄλκιμοι διετέλεσαν ἐν τῷ πολέμῳ] Hunc ordinem cum C. D. E. mutavi, eosdem secutus deinceps, ubi editum erat σπανίζοντες ἐν τῇ συμμαχίᾳ διέμενον. Pro πάντων E. πάντα habet.

Σχεδὸν δέ τοι] Cum C. D. E. τοι delevi. δὲ omittit C.

Αἰνέας] Cognominem Aeneam Stymphalium ex Arcadia, sed diversum, habet Xenophon Anabas. IV, 7, 13. deinceps Ἀρκάδων γεγενημένος C. D. E. Vulgo γεγεν. est ante στρατηγὸς positum.

ἄνευ δόγματος] non communi civitatis decreto, sed iniuria Euphronis. Vide supra I, sect. 32. Deinceps μετεπέμψατο D.

2. Πασίμηλον] De quo vide supra IV, 4, 4. et 7.

τὸν λιμένα] Postea Demetrius Antigoni filius Olympiadis 119, 2. τὸ τῷ λιμένι συνάπτον μέρος τῆς πόλεως κατέσκαψε, πείσας τοὺς Σικυωνίους εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετοικῆσαι: ubi oppidum duravit usque ad Diodori tempora.

μαχίᾳ ἀνεστρέφετο, λέγων, ὡς Λακεδαιμονίοις διατελοίη πιστὸς ὤν· ὅτε γὰρ ψῆφος ἐδίδοτο ἐν τῇ πόλει, εἰ δοκοίη ἀφίστασθαι, μετ' ὀλίγων ἀποψηφίσασθαι
3 ἔφη· ἔπειτα δὲ, τοὺς προδόντας ἑαυτὸν τιμωρήσασθαι βουλόμενος, δῆμον καταστῆσαι. καὶ νῦν, ἔφη, φεύγουσιν ὑπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ὑμᾶς προδιδόντες. εἰ μὲν οὖν ἐδυνάσθην ἐγὼ, ὅλην ἂν ἔχων τὴν πόλιν πρὸς ὑμᾶς ἀπέστην· νῦν δὲ, οὐ ἐγκρατὴς ἐγενόμην, τὸν λιμένα παραδέδωκα ὑμῖν. Ἠκροῶντο μὲν δὴ αὐτοῦ πολλοὶ ταῦτα· ὁπόσοι δὲ ἐπείθοντο, οὐ πάνυ κατάδηλον.

4 Ἀλλὰ γὰρ ἐπείπερ ἠρξάμην, διατελέσαι βούλομαι τὰ περὶ τοῦ Εὔφρονος. Στασιασάντων γὰρ ἐν τῷ Σικυῶνι τῶν τε βελτίστων καὶ τοῦ δήμου, λαβὼν ὁ Εὔφρων Ἀθήνηθεν ξενικὸν, πάλιν κατέρχεται. καὶ

ἀνεστρέφετο] Codex E. ἀνεστρέφοντο. Homo mutabilis et vafer volebat partibus Lacedaemoniorum et simul contrariis Argivorum, Arcadum et Thebanorum favens videri, ut clarum est ex cap. 1, sect. 32. Hinc pendere sensum verbi ἀνεστρέφετο vidit Morus, interpretatus: in hac rursus societate versabatur, erat, hanc rursus societatem inibat, quia dicebat, prae se ferebat. Vix ergo, ita pergit Morus, fecerat cum aliquo societatem, et ecce rursus aliam cum aliis init, ἐν ἄλλῃ συμμαχίᾳ ἀναστρέφεται. Verum hic sensus admodum languidus est et voci αὖ repugnare videtur. Modus igitur societatis ineundae novae indicari videtur, ingenio hominis mutabili conveniens. Igitur interpretor: etiam in hac nova cum Lacedaemoniis inita societate (quibus portum tradiderat) retro ad partes contrarias convertebatur simul iisque favere volebat videri; omnes se in partes versabat dicendo, ut res a se gestas utrique parti commendaret. Sed verbum aliud requiri videtur.

Λακεδαιμονίοις] In margine libri sui annotaverat Zeunius, Budaeum in Comment. Gr. L. p. 208. Ἀθηναίοις legere.

3. τιμωρήσασθαι] D. E. βουλόμενος τιμωρήσασθαι.

δῆμον καταστῆσαι] hoc est democratiam. Vide supra I, 32.

νῦν δὲ — ἐγενόμην] Codd. 4 νῦν δ', οὐ —. D. verbum ἐγενόμην omittit. Deinceps δὴ πολλοὶ αὐτοῦ D. E.

ἐπείθοντο] A. I. C. ἐπύθοντο. Male.

4. ἐπείπερ] Edd. A. I. Bryl. Castal. ἐπεί τε cum Codice A.

λαβὼν — Ἀθήνηθεν ξενικὸν] An huc pertinet locus Demosthenis περὶ συντάξεως, ubi meminit decreti πρὸς Φλιασίους, ὅτε ἐξέπεσον τὸ ἔναγχος, βοηθεῖν· μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς σφαγεῦσι· τῶν ἐν Πελοποννήσῳ

τοῦ μὲν ἄστεος ἐκράτει σὺν τῷ δήμῳ· Θηβαίου δὲ ἁρμοστοῦ τὴν ἀκρόπολιν ἔχοντος, ἐπεὶ ἔγνω οὐκ ἂν δυνάμενος, τῶν Θηβαίων ἐχόντων τὴν ἀκρόπολιν, τῆς πόλεως κρατεῖν, συσκευασάμενος χρήματα ᾤχετο, ὡς τούτοις πείσων Θηβαίους, ἐκβάλλειν μὲν τοὺς κρατίστους, παραδοῦναι δ' αὐτῷ πάλιν τὴν πόλιν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ πρόσθεν φυγάδες τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, 5 καὶ τὴν παρασκευὴν, ἀντεπορεύοντο εἰς τὰς Θήβας. ὡς δὲ ἑώρων αὐτὸν οἰκείως τοῖς ἄρχουσι συνόντα, φοβηθέντες, μὴ διαπράξαιτο, ἃ βούλεται, παρεκινδύνευσάν τινες, καὶ ἀποσφάττουσιν ἐν τῇ ἀκροπόλει τὸν Εὔφρονα, τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῆς βουλῆς συγκαθημένων. οἱ μέντοι ἄρχαντες τοὺς ποιήσαντας εἰσήγαγον εἰς τὴν βουλὴν, καὶ ἔλεγον τάδε·

Ἄνδρες πολῖται, ἡμεῖς τουτουσὶ τοὺς Εὔφρονα 6 ἀποκτείναντας διώκομεν περὶ θανάτου, ὁρῶντες, ὅτι οἱ μὲν σώφρονες οὐδὲν δήπου ἄδικον οὐδὲ ἀνόσιον ποιοῦσιν, οἱ δὲ πονηροὶ ποιοῦσι μὲν, λανθάνειν δὲ ὅμως πειρῶνται. οὗτοι δὲ τοσοῦτον πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβλήκασι τόλμῃ τε καὶ μιαρίᾳ, ὥστε παρ' αὐτάς τε τὰς ἀρχὰς καὶ παρ' αὐτοὺς ὑμᾶς τοὺς κυρίους, οὕστινας δεῖ ἀποθνήσκειν, καὶ οὕστινας μὴ, αὐτογνωμονήσαντες ἀπέκτειναν τὸν ἄνδρα. Εἰ οὖν οὗτοι μὴ δώσουσι τὴν ἐσχάτην δίκην, τίς ποτε πρὸς τὴν πόλιν θαρσῶν πορεύσεται; τί δὲ εἴσεται ἡ πόλις,

τοὺς βουλομένους παρακαλεῖν? quem posuit Valesius supra ad sect. 18, cap. 2.

5. μή πως διαπράξαιτο] Cum Codd. D. E. πως delevi. Deinceps αὐτὸν post ἀποσφάττουσιν omittit D. et post ἀκροπόλει D. E. inserunt τὸν Εὔφρονα, quos sequor.

6. Ἄνδρες] C. D. E. Ὦ ἄνδρες. deinceps λανθάνειν μὲν πειρῶνται C. ὅμως omittunt quoque D. E.

μιαρίᾳ] Vocem damnatam a Phrynicho adhibuit quoque Demosthenes. Cf. Lobeck. ad Phryn. p. 343.

παρ' αὐτάς — τοὺς κυρίους] Edd. A. I. Cast. παρ' ἑαυτοὺς ὑμᾶς. Codd. A. C. D. E. παρ' ἑαυτούς. Dicuntur arbitri, iudices κύριοι.

τί δὲ εἴσεται] Codex C. ἥσεται. In priore editione scripseram ἔσεται, comparato loco superiore II, 3, 12. θαυμάζοντες, τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία. Sed recte monuit Wolf, ἔσται scri-

εἰ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ ἀποκτείνειν, πρὶν δηλῶσαι, ὅτου ἕνεκα ἥκοι ἕκαστος; ἡμεῖς μὲν δὴ τούτους διώκομεν ὡς ἀνοσιωτάτους καὶ ἀνομωτάτους καὶ πλεῖστον δὴ ὑπεριδόντας τῆς πόλεως, ὑμεῖς δὲ ἀκηκοότες ὁποίας τινὸς ὑμῖν δοκοῦσιν ἄξιοι εἶναι δίκης, ταύτην αὐτοῖς ἐπίθετε.

7 Οἱ μὲν ἄρχοντες τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ ἀποκτεινάντων οἱ μὲν ἄλλοι ἠρνοῦντο, μὴ αὐτόχειρες γενέσθαι, εἷς δὲ ὡμολόγησε, καὶ τῆς ἀπολογίας ὧδέ πως ἤρχετο·

Ἀλλ' ὑπερορᾶν μέν, ὦ Θηβαῖοι, οὐ δυνατὸν ὑμῶν ἀνδρί, ὃς εἰδείη κυρίους μὲν ὄντας, ὅ τι βούλεσθε, αὐτῷ χρῆσθαι. τίνι μέντοι πιστεύων ἐνθάδε ἀπέκτεινα τὸν ἄνδρα; εὖ ἴστε, ὅτι πρῶτον μὲν τῷ νομίζειν δίκαια ποιεῖν· ἔπειτα δὲ τῷ ὑμᾶς ὀρθῶς γνώσεσθαι. ᾔδειν γάρ, ὅτι καὶ ὑμεῖς τοὺς περὶ Ἀρχίαν καὶ Τπάτην, οὓς ἐλάβετε Εὐφρονι ὅμοια πεποιηκότας, οὐ ψῆφον ἀνεμείνατε, ἀλλά, ὁπότε πρῶτον ἐδυνάσθητε, ἐτιμωρήσασθε, νομίζοντες, τῶν τε περιφανῶς ἀνοσίων καὶ τῶν φανερῶς προδοτῶν καὶ τυραννεῖν ἐπιχειρούντων ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων θάνατον

ptum oportuisse. [Cf. praefat. ad Anacreont. edit. Tauchnitz. p. XIV. *G. H. S.*] Weiske negat, sensum verborum extremorum explanare me conatum esse magis quam Morum. Ipse cum interprete Goldhagenio ordinat et interpretatur verba: εἴσεται ἡ πόλις, ὅτου ἕνεκα ἥκοι ἕκαστος, εἰ ἐξέσται et cet. Tum vero cum Codd. D. E. ἥκει scribendum. Mihi maxima culpa in eo poni videtur, quod clam urbem ingressus caedis auctor Euphronem occiderat, πρὶν δηλῶσαι, ὅτου ἕνεκα ἥκοι. Summa autem reipublicae salus non in eo vertitur, ut sciat magistratus, cuius rei causa quisque advena in urbem venerit, eiusque negotii indicium accipiat.

ἡμεῖς μὲν δὴ] E Codd. D. E. δὴ accessit. Deinceps καὶ ἀδικωτάτους C. D. verba καὶ ἀνομωτάτους omittunt A. E.

7. γενέσθαι] C. D. E. γεγενῆσθαι, quod habet quoque margo Leoncl.

ἐνθάδε ἀπέκτεινα] Satis otiosum ἐνθάδε omittit D.

ὅτι καὶ ὑμεῖς τοὺς] Nisi statuas, orationem ἀνακόλουθον esse, legendum erit: ὅτι καὶ ὑμεῖς, ὅτε τοὺς — Τπάτην ἐλάβετε Εὐφρονι —, aut ἀναμείναντες scribendum.

κατεψηφίσθαι. Οὔκουν καὶ Εὔφρων ἔνοχος πᾶσι τούτοις ἦν; παραλαβὼν μὲν γὰρ τὰ ἱερὰ μεστὰ καὶ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων, κενὰ πάντων τούτων ἀπέδειξε. προδότης γε μὴν τίς ἂν περιφανέστερος Εὔφρονος εἴη; ὅς, φιλαίτατος μὲν ὢν Λακεδαιμονίοις, ὑμᾶς εἵλετο ἀντ' ἐκείνων· πιστὰ δὲ δοὺς καὶ λαβὼν παρ' ὑμῶν, πάλιν προὔδωκεν ὑμᾶς, καὶ παρέδωκε τοῖς ἐναντίοις τὸν λιμένα. καὶ μὴν πῶς οὐκ ἀπροφάσιστος τύραννος ἦν, ὃς δούλους οὐ μόνον ἐλευθέρους, ἀλλὰ καὶ πολίτας ἐποίει; ἀπεκτίνυε δὲ καὶ ἐφυγάδευε καὶ χρήματα ἀφῃρεῖτο οὐ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλ' οὓς αὐτῷ ἐδόκει. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ βέλτιστοι. 8

Αὖθις δὲ μετὰ τῶν ἐναντιωτάτων ὑμῖν Ἀθηναίων 9 κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐναντία μὲν ἔθετο τῷ παρ' ὑμῶν ἁρμοστῇ τὰ ὅπλα· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνον οὐκ ἐδυνάσθη ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκβαλεῖν, συσκευασάμενος χρήματα, δεῦρο ἀφίκετο. καὶ εἰ μὲν ὅπλα ἠθροικὼς ἐφάνη ἐφ' ὑμᾶς, καὶ χάριν ἂν μοι εἴχετε, εἰ ἀπέκτεινα αὐτόν· ὃς δὲ χρήματα ἦλθε παρασκευασάμενος, ὡς τούτοις ὑμᾶς διαφθερῶν καὶ πείσων, πάλιν κύριον αὐτὸν ποιῆσαι τῆς πόλεως, τούτῳ ἐγὼ τὴν δίκην ἐπιθεὶς πῶς ἂν δικαίως ὑφ' ὑμῶν ἀποθάνοιμι; καὶ γὰρ οἱ μὲν ὅπλοις

8. ἔνοχος πᾶσι τούτοις ἦν] Ita C. D. ἔνοχος ἦν π. τ. E. deinceps ἱερὰ μετὰ C. D. et a prima manu E. Pronomen τούτων molestum in hoc loco inter χρυσῶν et καὶ ἀργυρῶν cum Codd. C. D. retractum collocavi post κενὰ πάντων. Hanc scripturam video in margine Leoncl. quoque annotatam. Μεστὰ pro vulgato μετὰ coniecit quoque V. D. in Biblioth. crit. II, p. 105. Verbum ἀπέδειξε sic est Anab. V, 8, 3. Suidas: ἀπέδειξε, ἀντὶ τοῦ παρέδωκε, Ξενοφῶν.

φιλαίτατος] Eustathius ad Od. p. 90. Basil. variam scripturam φιλότατος ex h. l. laudavit, quam a prima manu Codex C. habet. φιλαίτατος e Xenophonte laudat Etym. M. in αἰδοιέστατος. Deinceps ὑμᾶς ἀντ' ἐκείνων εἵλετο D. E.

ἀπροφάσιστος] Vulgatum ἀπροφασίστως correxi, comparatis locis Cyrop. II, 4, 10. Agesilai VI, 4, 11. 13. Hipparch. 2, 9. Deinceps ἐποίησε Edd. A. I. Br. Cast. cum Codice A.

οὗτοι δὴ ἦσαν] C. E. δὲ ἦσαν, quod recepi.

9. κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν] Verba εἰς τὴν πόλιν omittunt Edd. A. I. Cast. cum Codice A.

ἐκ τῆς πόλεως] Margo L. ἐκ τῆς ἀκροπόλεως cum C. D. E. dedit.

11 Olymp. 103½. Αὖθις δέ ποτε ἐστράτευσεν εἰς τὸν Φλιοῦντα ὁ ἐν τῷ Σικυῶνι ἄρχων Θηβαῖος, ἄγων οὕς τε αὐτὸς εἶχε φρουροὺς καὶ Σικυωνίους καὶ Πελληνέας· ἤδη γὰρ τότε ἠκολούθουν τοῖς Θηβαίοις· καὶ Εὔφρων δὲ τοὺς αὐτοῦ ἔχων μισθοφόρους περὶ δισχιλίους συνεστρατεύετο. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῶν διὰ τοῦ Τρικαράνου κατέβαινον ἐπὶ τὸ Ἡραῖον, ὡς τὸ πεδίον φθεροῦντες· κατὰ δὲ τὰς εἰς Κόρινθον φερούσας πύλας ἐπὶ τοῦ ἄκρου κατέλιπε Σικυωνίους τε καὶ Πελληνέας, ὅπως μὴ ταύτῃ περιελθόντες οἱ Φλιάσιοι κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν γένοιντο ὑπὲρ τοῦ Ἡραίου. 12 Ὡς δ' ἔγνωσαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὸ πεδίον ὡρμημένους, ἀντεξελθόντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ οἱ ἐπίλεκτοι τῶν Φλιασίων ἐμάχοντο, καὶ οὐκ ἀνίεσαν εἰς τὸ πεδίον αὐτούς. καὶ τὸ μὲν πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐνταῦθα ἀκροβολιζόμενοι διῆγον, οἱ μὲν περὶ τὸν Εὔφρονα ἐπιδιώκοντες μέχρι τοῦ ἱππασίμου, οἱ 13 δὲ ἔνδοθεν μέχρι τοῦ Ἡραίου. Ἐπεὶ δὲ ὥρα ἐδόκει ἰέναι, ἀπῄεσαν οἱ πολέμιοι κύκλῳ τοῦ Τρικαράνου· ὥστε γὰρ [μὴ] τὴν σύντομον πρὸς τοὺς Πελληνέας ἀφικέσθαι, ἡ πρὸ τοῦ τείχους φάραγξ εἶργε. μικρὸν δ' αὐτοὺς πρὸς τὸ ὄρθιον προπέμψαντες οἱ Φλιάσιοι, ἀποτρεπόμενοι ἵεντο τὴν παρὰ τὸ τεῖχος ἐπὶ τοὺς Πελ-

11. *εἰς τὸν Φλιοῦντα*] Ita C. D. E. *ἐπὶ Φλ.* A. cum vulgatis Edd. Photii Lexicon: *Φλιοῦντα ἀῤῥενικῶς οἱ Ἀττικοί. Ξενοφῶν φησίν· Αὖθις δὲ ἐστράτευσεν εἰς τὸν Φλιοῦντα.* Idem: *Σικυὼν ἀῤῥενικῶς Ξενοφῶν.* Scilicet Codex C. *ὁ ἐπὶ τῷ Σικυῶνι.* D. E. *ἐν τῷ Σικυῶνι.* A. *ἐν Σικυῶνι.*

Θηβαῖος] Ita auctore Moro scripsi pro vulgato *Θηβαίους.* Infra enim sect. 14. est *ὁ Θηβαῖος* et c. 3, 4. *Θηβαῖος ἁρμοστής.* Ergo a Thebanis praefectus huic urbi erat, ut supra cap. 1, 31. generatim monuit Xenophon.

12. *οἱ μὲν περὶ*] Edd. I. Cast. omittunt *μέν.*

13. *ὥρα*] Margo Leoncl. *καιρὸς*, quod habent Codd. D. E. deinceps *ὥστε γὰρ μὴ τὴν σύντομον*, inserta negatione *μή*, scripsi, comparato loco Anab. III, 3, 16. *εἰ μέλλομεν τούτους εἴργειν, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν ἡμᾶς.* Leoncl. *οὐ* addi voluit, probantibus Welsio et Moro.

ὄρθιον] Edd. A. I. C. *ὄρθριον.* Male.

παρὰ τὸ] Aldina *περὶ* cum Codice A.

ληνέας καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν. Καὶ οἱ περὶ τὸν Θηβαῖον 14 δὲ, αἰσθόμενοι τὴν σπουδὴν τῶν Φλιασίων, ἡμιλλῶντο, ὅπως φθάσειαν τοῖς Πελληνεῦσι βοηθήσοντες. ἀφικόμενοι δὲ πρότερον οἱ ἱππεῖς, ἐμβάλλουσι τοῖς Πελληνεῦσι. δεξαμένων δὲ τὸ πρῶτον, ἐπαναχωρήσαντες πάλιν σὺν τοῖς παραγεγενημένοις τῶν πεζῶν ἐνέβαλον, καὶ ἐκ χειρὸς ἐμάχοντο. καὶ ἐκ τούτου δὴ ἐγκλίνουσιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἀποθνήσκουσι τῶν τε Σικυωνίων τινὲς καὶ τῶν Πελληνέων μάλα πολλοὶ καὶ ἄνδρες ἀγαθοί. Τούτων δὲ γενομένων, οἱ μὲν Φλιάσιοι τρόπαιον ἵσταντο λαμπρὸν, παιανίζοντες, ὥσπερ εἰκός· 15 οἱ δὲ περὶ τὸν Θηβαῖον καὶ τὸν Εὔφρονα περιεώρων ταῦτα, ὥσπερ ἐπὶ θέαν περιδεδραμηκότες. τούτων δὲ πραχθέντων, οἱ μὲν ἐπὶ Σικυῶνος ἀπῆλθον, οἱ δ' εἰς τὸ ἄστυ ἀπεχώρησαν.

Καλὸν δὲ καὶ τοῦτο διεπράξαντο οἱ Φλιάσιοι. 16 τὸν γὰρ Πελληνέα Πρόξενον ζῶντα λαβόντες, καίπερ πάντων σπανιζόμενοι, ἀφῆκαν ἄνευ λύτρων. Γενναίους μὲν δὴ καὶ ἀλκίμους πῶς οὐκ ἄν τις φαίη εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα διαπραττομένους;

Ὥς γε μὴν καὶ διὰ καρτερίας τοῖς φίλοις τὴν 17 πίστιν διέσωζον, περιφανές· οἳ ἐπεὶ εἴργοντο τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν, ἔξων τὰ μὲν ἐκ τῆς πολεμίας λαμβάνοντες, τὰ δὲ ἐκ Κορίνθου ὠνούμενοι, διὰ πολλῶν κινδύνων ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἰόντες, χαλεπῶς μὲν τιμὴν πορίζοντες, χαλεπῶς δὲ τοὺς πορίζοντας διαπραττό-

14. ἀφικόμενοι δὲ] Particulam δὲ omisit A. Iunt. cum A. C. E. In Leoncl. est πρότεροι pro πρότερον, ut in D. E. [Lego βοηθήσαντες. G. H. S.]

15. περιδεδραμηκότες] Morus malebat παραδεδρ., qui adcurrerant. Vulgata lectio mihi satis placet.

16. Πρόξενον] Nomen viri esse, littera igitur initiali maiore scribendum, monuit etiam Goldhagen, quod oblitus erat annotare Morus. Si publicus hospes significaretur, nomen erat tamen addendum.

17. κινδύνων] Porta Corinthiaca et via ducebat iuxta montem, in quo Tricaranon, Argivorum castellum, acropoli imminebat, unde Argivi transeuntes Phliasios oppugnare poterant.

τοὺς πορίζοντας] reperiunt, conciliant sibi, qui iis curent

μενοι, γλίσχρως δ' ἐγγυητὰς καθιστάντες τῶν ἀξόντων 18 ὑποζυγίων. Ἤδη δὲ παντάπασιν ἀποροῦντες, Χάρητα διεπράξαντο σφίσι παραπέμψαι τὴν παραπομπήν.

Ἐπεὶ δ' ἐν Φλιοῦντι ἐγίνοντο, ἐδεήθησαν αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀχρείους συνεκπέμψαι εἰς τὴν Πελλήνην, κἀκείνους μὲν ἐκεῖ κατέλιπον. ἀγοράσαντες δὲ, καὶ ἐπισκευασάμενοι ὁπόσα ἐδύναντο ὑποζύγια, νυκτὸς ἀπῄεσαν, οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι ἐνεδρεύσοιντο ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ νομίζοντες, χαλεπώτερον εἶναι τοῦ 19 μάχεσθαι τὸ μὴ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ προῄεσαν

seu mutuam dent pecuniam. Ita Morus. Verum Xenophon de cura pretii praebendi iam antea dixerat; hoc enim est τιμὴν πορίζειν. Equidem πορίζοντας τὰ ἐπιτήδεια intelligo, qui praeberent sibi res ad victum necessarias et adveherent, quam ad rem opus erat praedibus et sponsoribus, ne vehiculorum et iumentorum damnum paterentur ab hostibus.

18. Χάρητα] ducem Atheniensium, qui iuvabant Phliasios, ut supra admonuit sect. 10. et infra 4, 1. Diodorus XV, 75. narrat, Charetem, submissum auxilio Phliasiis, pressis ab Argivis, hostes vicisse duobus proeliis Olymp. 103, 2.

τὴν παραπομπήν] Aeschines de falsa legat. p. 331. de se narrans: πρώτην δ' ἐξελθὼν στρατείαν τὴν ἐν τοῖς μέρεσι καλουμένην καὶ συμπαραπέμπων μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ξένων τὴν εἰς Φλιοῦντα παραπομπὴν, κινδύνου συμβάντος ἡμῖν περὶ τὴν Νεμεάδα χάραδραν καλουμένην, οὕτως ἠγωνισάμην, ὥστε ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων ἐπαινεῖσθαι, de hoc ipso tempore loquitur, ut sequens narratio de pugna ad Mantineam docet. De Charete locus est Plutarchi An seni resp. gerenda p. 151. Reisk. οἱ ῥήτορες Ἀθήνησι Τιμοθέῳ καὶ Ἰφικράτει Χάρητα τὸν Θεοχάρους ἐπανιστάντες ἀκμάζοντα τῷ σώματι καὶ ῥωμαλέον ἠξίουν τοῦτον εἶναι τὸν τῶν Ἀθηναίων στρατηγόν· ὁ δὲ Τιμόθεος, οὐ μὰ τοὺς θεοὺς, εἶπεν, ἀλλὰ τοιοῦτον μὲν εἶναι δεῖ τὸν μέλλοντα τῷ στρατηγῷ τὰ στρώματα κομίζειν.

συνεκπέμψαι εἰς τὴν Πελλήνην] ut, dum petentes commeatum deduceret Chares, simul inutilem (in tanta egestate) turbam educeret Pellenen. Erat igitur tunc Pellene Phliasiis amica, forte subito Pellenensium animo converso ob liberalitatem in Proxenum Phliasiorum sect. 16. commemoratam. Ita suspicatur etiam Goldhag. Sero Xenophon huius amicitiae, cum Phliasiis reconciliatae, meminit infra cap. 4, 17.

ἀγοράσαντες] Intellige: postquam Pellenae reliquerant inutilem turbam, Corinthum progressi mercabantur commeatum. De obscura Xenophontis brevitate in hoc loco iam olim conquestus est Palmerius Exercitatt. p. 75.

19. προῄεσαν] Codd. A. E. προΐεσαν. deinceps εἶχον D. ἦγον E. habent.

μὲν οἱ Φλιάσιοι μετὰ Χάρητος. ἐπεὶ δὲ ἐνέτυχον τοῖς πολεμίοις, εὐθὺς ἔργου τε εἴχοντο, καὶ παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις ἐνέκειντο, καὶ ἅμα Χάρητα ἐπιβοηθεῖν ἐβόων. νίκης δὲ γενομένης, καὶ ἐκβληθέντων ἐκ τῆς ὁδοῦ τῶν πολεμίων, οὕτω δὴ οἴκαδε καὶ ἑαυτοὺς, καὶ ἃ ἦγον, ἀπέσωσαν. ὡς δὲ τὴν νύκτα ἠγρύπνησαν, ἐκάθευδον μέχρι πόῤῥω τῆς ἡμέρας. Ἐπεὶ δὲ ἀνέστη 20 ὁ Χάρης, προσελθόντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ οἱ χρησιμώτατοι τῶν ὁπλιτῶν ἔλεγον· Ὦ Χάρης, ἔξεστί σοι τήμερον κάλλιστον ἔργον διαπράξασθαι. χωρίον γὰρ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἡμῖν οἱ Σικυώνιοι τειχίζουσιν, οἰκοδόμους μὲν πολλοὺς ἔχοντες, ὁπλίτας δὲ οὐ πάνυ πολλούς. ἡγησόμεθα μὲν οὖν ἡμεῖς οἱ ἱππεῖς καὶ τῶν ὁπλιτῶν οἱ ἐῤῥωμενέστατοι· σὺ δὲ τὸ ξενικὸν ἔχων ἐὰν ἀκολουθῇς, ἴσως μὲν διαπεπραγμένα σοι καταλήψῃ, ἴσως δὲ ἐπιφανεὶς σὺ, ὥσπερ ἐν Πελλήνῃ, τροπὴν ποιήσεις. εἰ δέ τι δυσχερές σοί ἐστιν, ὧν λέγομεν, ἀνακοίνωσαι τοῖς θεοῖς θυόμενος· οἰόμεθα γὰρ, ἔτι σε μᾶλλον ἡμῶν τοὺς θεοὺς ταῦτα πράττειν κελεύσειν. τοῦτο δὲ χρὴ, ὦ Χάρης, εὖ εἰδέναι, ὅτι, ἐὰν ταῦτα πράξῃς, τοῖς μὲν πολεμίοις ἐπιτετειχικὼς ἔσῃ, φιλίαν δὲ πόλιν διασεσωκὼς, εὐκλεέστατος δὲ ἐν τῇ πατρίδι ἔσῃ, ὀνομαστότατος δὲ καὶ ἐν τοῖς συμμάχοις καὶ πολεμίοις. Ὁ 21 μὲν δὴ Χάρης πεισθεὶς ἐθύετο· τῶν δὲ Φλιασίων εὐ-

20. οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ χρησιμώτατοι] Cum Codd. D. E. οἵ τε dedi. χρησιμώτατοι sunt, qui paulo post οἱ ἐῤῥωμενέστατοι dicuntur, ut recte admonuit Morus. Pro πολιτῶν Schaefer ad Lamb. Bos. p. 401. ὁπλιτῶν malebat.

χωρίον] Est castellum Thyamia. In margine Leoncl. est ὅροις, ut in D. E. sequens ἔχοντες D. in fine periodi collocat. Deinceps iterum ὁπλιτῶν probabiliter scribit Schaefer, quod bis accepi.

ὥσπερ ἐν Πελλήνῃ] Cf. sectio 14. Ceterum in margine Leoncl. legitur mutato ordine: σὺ τροπὴν ὥσπερ ἐν Πελλ. ποιήσεις, ut in Codice D.

ἐπιτετειχικὼς] Sic emendavit Steph. vulgatum ἐπιτετυχηκώς. Sensum explicuit Morus: si occupaveris castellum iam munitum, Thyamiam, tenebis castellum, quo utaris adversus hostes.

21. Ὁ μὲν δὴ] Codex E. δὴ omisit. deinceps Φλιασίων. εὐθὺς οἱ μὲν ἱππεῖς Codex D.

θὺς μὲν οἱ ἱππεῖς τοὺς θώρακας ἐνεδύοντο, καὶ τοὺς ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ ὁπλῖται ὅσα εἰς πεζὸν παρεσκευάζοντο· ἐπεὶ δὲ ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα ἐπορεύοντο, ἔνθα ἐθύετο, ἀπήντα αὐτοῖς ὁ Χάρης καὶ ὁ μάντις, καὶ ἔλεγον, ὅτι καλὰ εἴη τὰ ἱερά. ἀλλὰ περιμένετε, ἔφασαν· ἤδη γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔξιμεν. ὡς δὲ τάχιστα ἐκηρύχθη, θείᾳ τινὶ προθυμίᾳ καὶ οἱ μισθοφόροι 22 ταχὺ ἐξέδραμον. Ἐπεὶ δὲ Χάρης ἤρξατο πορεύεσθαι, προῄεσαν αὐτῷ οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς καὶ πεζοί· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ταχέως ἡγοῦντο, ἔπειτα δὲ ἐτρόχαζον· τέλος δὲ οἱ μὲν ἱππεῖς ἤλαυνον, οἱ δὲ πεζοὶ κατὰ κράτος ἔθεον, ὡς δυνατὸν, ἐν τάξει, οἷς καὶ ὁ Χάρης σπουδῇ ἐπηκολούθει. ἦν μὲν οὖν τῆς ὥρας μικρὸν πρὸ δύντος ἡλίου· κατελάμβανον δὲ τοὺς ἐν τῷ τείχει πολεμίους τοὺς μὲν λουσομένους, τοὺς δ' ὀψοποιουμένους, τοὺς δὲ φύροντας, τοὺς δὲ στιβάδας ποιουμέ-23 νους. Ὡς δ' εἶδον τὴν σφοδρότητα τῆς ἐφόδου, εὐθὺς ἐκπλαγέντες ἔφυγον, καταλιπόντες τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι πάντα τἀπιτήδεια. κἀκεῖνοι μὲν ταῦτα δειπνήσαντες καὶ οἴκοθεν ἄλλα ἐλθόντα, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ σπείσαντες καὶ παιανίσαντες, καὶ φυλακὰς κατασκευασάμενοι, κατέδαρθον. οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἀφικομένου τῆς νυκτὸς ἀγγέλου περὶ τῆς Θυαμίας, μάλα φιλικῶς κηρύξαντες τὰ ζεύγη καὶ τὰ ὑποζύγια πάντα, καὶ σίτου

ὅσα εἰς πεζὸν] ea, quibus opus est peditibus. Ita supra II, 1, 8. παρεσκευάζοντο πρὸς τὸ ναυτικόν. Sequens εἴη omittunt C. D. E.

22. προῄεσαν αὐτῷ] Cast. edidit hoc pro vulgato αὐτοῦ, quod habent Codd. omnes. Idem volebat h. l. legi Koeppen, qui comparabat locum similem V, 4, 59. προῄεσαν αὐτῷ οἱ πελτασταί.

ἤλαυνον] In margine Leoncl. legitur: κατὰ κράτος ἤλαυνον, οἱ δὲ πεζοὶ ἔθεον, ut in Codice D.

λουσομένους] In Memorab. III, 13, 3. λουόμενοι Codices Paris. B. C. mutant in Atticum λούμενοι. hic vero Codices tacent. Cf. Lobeck. ad Phrynich. p. 189.

φύροντας] subigentes farinam, unde fit φυστὴ μᾶζα.

23. τἀπιτήδεια] Contraxi cum Codice D.

κηρύξαντες] per praeconem imperantes iumenta, ea iubent exhiberi, praestari. Ita Morus. Recte quidem: sed insolens mihi videtur κηρύττειν τὰ ζεύ-

νεμίσαντες εἰς τὸν Φλιοῦντα παρήγαγον· καὶ ἕως περιετειχίζετο τὸ τεῖχος, ἑκάστης ἡμέρας παρεπομπαὶ ἐγίγνοντο.

CAPUT III.

1 Περὶ μὲν δὴ Φλιασίων, ὡς καὶ πιστοὶ τοῖς φίλοις ἐγένοντο, καὶ ἄλκιμοι ἐν τῷ πολέμῳ διετέλεσαν, καὶ ὡς πάντων σπανίζοντες διέμενον ἐν τῇ συμμαχίᾳ, εἴρηται. Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰνέας Στυμφάλιος, στρατηγὸς τῶν Ἀρκάδων γεγενημένος, νομίσας, οὐκ ἀνεκτῶς ἔχειν τὰ ἐν τῷ Σικυῶνι, ἀναβὰς σὺν τῷ ἑαυτοῦ στρατεύματι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, συγκαλεῖ τῶν Σικυωνίων τῶν τε ἔνδον ὄντων τοὺς κρατίστους, καὶ τοὺς ἄνευ δόγματος ἐκπεπτωκότας μετεπέμπετο. 2 Φοβηθεὶς δὲ ταῦτα ὁ Εὔφρων καταφεύγει εἰς τὸν λιμένα τῶν Σικυωνίων, καὶ μεταπεμψάμενος Πασίμηλον ἐκ Κορίνθου, διὰ τούτου παραδίδωσι τὸν λιμένα τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ἐν ταύτῃ αὖ τῇ συμ-

γῃ. Apud eundem Xenoph. de Vectig. 4, 18. est κηρύττειν ἄγειν ἀνδράποδα. Ita fere idem Cyrop. IV, 2, 32. et c. 5, 41. In fine vulgatum ἐγίνοντο e C. D. E. mutavi.

1. ἄλκιμοι διετέλεσαν ἐν τῷ πολέμῳ] Hunc ordinem cum C. D. E. mutavi, eosdem secutus deinceps, ubi editum erat σπανίζοντες ἐν τῇ συμμαχίᾳ διέμενον. Pro πάντων E. πάντα habet.

Σχεδὸν δέ τοι] Cum C. D. E. τοι delevi. δὲ omittit C.

Αἰνέας] Cognominem Aeneam Stymphalium ex Arcadia, sed diversum, habet Xenophon Anabas. IV, 7, 13. deinceps Ἀρκάδων γεγενημένος C. D. E. Vulgo γεγεν. est ante στρατηγὸς positum.

ἄνευ δόγματος] non communi civitatis decreto, sed iniuria Euphronis. Vide supra I, sect. 32. Deinceps μετεπέμψατο D.

2. Πασίμηλον] De quo vide supra IV, 4, 4. et 7.

τὸν λιμένα] Postea Demetrius Antigoni filius Olympiadis 119, 2. τὸ τῷ λιμένι συνάπτον μέρος τῆς πόλεως κατέσκαψε, πείσας τοὺς Σικυωνίους εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετοικῆσαι: ubi oppidum duravit usque ad Diodori tempora.

μαχίᾳ ἀνεστρέφετο, λέγων, ὡς Λακεδαιμονίοις διατελοίη πιστὸς ὤν· ὅτε γὰρ ψῆφος ἐδίδοτο ἐν τῇ πόλει, εἰ δοκοίη ἀφίστασθαι, μετ' ὀλίγων ἀποψηφίσασθαι
3 ἔφη· ἔπειτα δὲ, τοὺς προδόντας ἑαυτὸν τιμωρήσασθαι βουλόμενος, δῆμον καταστῆσαι. καὶ νῦν, ἔφη, φεύγουσιν ὑπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ὑμᾶς προδιδόντες. εἰ μὲν οὖν ἐδυνάσθην ἐγὼ, ὅλην ἂν ἔχων τὴν πόλιν πρὸς ὑμᾶς ἀπέστην· νῦν δὲ, οὐ̓ ἐγκρατὴς ἐγενόμην, τὸν λιμένα παραδέδωκα ὑμῖν. Ἠκροῶντο μὲν δὴ αὐτοῦ πολλοὶ ταῦτα· ὁπόσοι δὲ ἐπείθοντο, οὐ πάνυ κατάδηλον.

4 Ἀλλὰ γὰρ ἐπείπερ ἠρξάμην, διατελέσαι βούλομαι τὰ περὶ τοῦ Εὔφρονος. Στασιασάντων γὰρ ἐν τῷ Σικυῶνι τῶν τε βελτίστων καὶ τοῦ δήμου, λαβὼν ὁ Εὔφρων Ἀθήνηθεν ξενικὸν, πάλιν κατέρχεται. καὶ

ἀνεστρέφετο] Codex E. ἀνεστρέφοντο. Homo mutabilis et vafer volebat partibus Lacedaemoniorum et simul contrariis Argivorum, Arcadum et Thebanorum favens videri, ut clarum est ex cap. 1, sect. 32. Hinc pendere sensum verbi ἀνεστρέφετο vidit Morus, interpretatus: in hac rursus societate versabatur, erat, hanc rursus societatem inibat, quia dicebat, prae se ferebat. Vix ergo, ita pergit Morus, fecerat cum aliquo societatem, et ecce rursus aliam cum aliis init, ἐν ἄλλῃ συμμαχίᾳ ἀναστρέφεται. Verum hic sensus admodum languidus est et voci αὖ repugnare videtur. Modus igitur societatis ineundae novae indicari videtur, ingenio hominis mutabili conveniens. Igitur interpretor: etiam in hac nova cum Lacedaemoniis inita societate (quibus portum tradiderat) retro ad partes contrarias convertebatur simul iisque favere volebat videri; omnes se in partes versabat dicendo, ut res a se gestas utrique parti commendaret. Sed verbum aliud requiri videtur.

Λακεδαιμονίοις] In margine libri sui annotaverat Zeunius, Budaeum in Comment. Gr. L. p. 208. Ἀθηναίοις legere.

3. τιμωρήσασθαι] D. E. βουλόμενος τιμωρήσασθαι.

δῆμον καταστῆσαι] hoc est democratiam. Vide supra I, 32.

νῦν δὲ — ἐγενόμην] Codd. 4 νῦν δ', οὐ —. D. verbum ἐγενόμην omittit. Deinceps δὴ πολλοὶ αὐτοῦ D. E.

ἐπείθοντο] A. I. C. ἐπύθοντο. Male.

4. ἐπείπερ] Edd. A. I. Bryl. Castal. ἐπεί τε cum Codice A.

λαβὼν — Ἀθήνηθεν ξενικὸν] An huc pertinet locus Demosthenis περὶ συντάξεως, ubi meminit decreti πρὸς Φλιασίους, ὅτε ἐξέπεσον τὸ ἔναγχος, βοηθεῖν· μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς σφαγεῦσι· τῶν ἐν Πελοποννήσῳ

τοῦ μὲν ἄστεος ἐκράτει σὺν τῷ δήμῳ· Θηβαίου δὲ ἁρμοστοῦ τὴν ἀκρόπολιν ἔχοντος, ἐπεὶ ἔγνω οὐκ ἂν δυνάμενος, τῶν Θηβαίων ἐχόντων τὴν ἀκρόπολιν, τῆς πόλεως κρατεῖν, συσκευασάμενος χρήματα ᾤχετο, ὡς τούτοις πείσων Θηβαίους, ἐκβάλλειν μὲν τοὺς κρατίστους, παραδοῦναι δ' αὐτῷ πάλιν τὴν πόλιν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ πρόσθεν φυγάδες τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, 5 καὶ τὴν παρασκευήν, ἀντεπορεύοντο εἰς τὰς Θήβας. ὡς δὲ ἑώρων αὐτὸν οἰκείως τοῖς ἄρχουσι συνόντα, φοβηθέντες, μὴ διαπράξαιτο, ἃ βούλεται, παρεκινδύνευσάν τινες, καὶ ἀποσφάττουσιν ἐν τῇ ἀκροπόλει τὸν Εὔφρονα, τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῆς βουλῆς συγκαθημένων. οἱ μέντοι ἄρχοντες τοὺς ποιήσαντας εἰσήγαγον εἰς τὴν βουλήν, καὶ ἔλεγον τάδε·

Ἄνδρες πολῖται, ἡμεῖς τουτουσὶ τοὺς Εὔφρονα 6 ἀποκτείναντας διώκομεν περὶ θανάτου, ὁρῶντες, ὅτι οἱ μὲν σώφρονες οὐδὲν δήπου ἄδικον οὐδὲ ἀνόσιον ποιοῦσιν, οἱ δὲ πονηροὶ ποιοῦσι μέν, λανθάνειν δὲ ὅμως πειρῶνται. οὗτοι δὲ τοσοῦτον πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβλήκασι τόλμῃ τε καὶ μιαρίᾳ, ὥστε παρ' αὐτάς τε τὰς ἀρχὰς καὶ παρ' αὐτοὺς ὑμᾶς τοὺς κυρίους, οὕστινας δεῖ ἀποθνήσκειν, καὶ οὕστινας μή, αὐτογνωμονήσαντες ἀπέκτειναν τὸν ἄνδρα. Εἰ οὖν οὗτοι μὴ δώσουσι τὴν ἐσχάτην δίκην, τίς ποτε πρὸς τὴν πόλιν θαρσῶν πορεύσεται; τί δὲ εἴσεται ἡ πόλις,

τοὺς βουλομένους παρακαλεῖν? quem posuit Valesius supra ad sect. 18, cap. 2.

5. μή πως διαπράξαιτο] Cum Codd. D. E. πως delevi. Deinceps αὐτὸν post ἀποσφάττουσιν omittit D. et post ἀκροπόλει D. E. inserunt τὸν Εὔφρονα, quos sequor.

6. Ἄνδρες] C. D. E. Ὦ ἄνδρες. deinceps λανθάνειν μὲν πειρῶνται C. ὅμως omittunt quoque D. E.

μιαρίᾳ] Vocem damnatam a Phrynicho adhibuit quoque Demosthenes. Cf. Lobeck. ad Phryn. p. 343.

παρ' αὐτάς — τοὺς κυρίους] Edd. A. I. Cast. παρ' ἑαυτοὺς ὑμᾶς. Codd. A. C. D. E. παρ' ἑαυτούς. Dicuntur arbitri, iudices κύριοι.

τί δὲ εἴσεται] Codex C. ἥσεται. In priore editione scripseram ἔσεται, comparato loco superiore II, 3, 12. θαυμάζοντες, τί ἔσοιτο ἡ πολιτεία. Sed recte monuit Wolf, ἔσται scri-

εἰ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ ἀποκτεῖναι, πρὶν δηλῶσαι, ὅτου ἕνεκα ἥκοι ἕκαστος; ἡμεῖς μὲν δὴ τούτους διώκομεν ὡς ἀνοσιωτάτους καὶ ἀνομωτάτους καὶ πλεῖστον δὴ ὑπεριδόντας τῆς πόλεως, ὑμεῖς δὲ ἀκηκοότες, ὁποίας τινὸς ὑμῶν δοκοῦσιν ἄξιοι εἶναι δίκης, ταύτην αὐτοῖς ἐπίθετε.

7 Οἱ μὲν ἄρχοντες τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ ἀποκτεινάντων οἱ μὲν ἄλλοι ἠρνοῦντο, μὴ αὐτόχειρες γενέσθαι, εἷς δὲ ὡμολογήσει, καὶ τῆς ἀπολογίας ὧδέ πως ἤρχετο·

Ἀλλ' ὑπερορᾶν μὲν, ὦ Θηβαῖοι, οὐ δυνατὸν ὑμῶν ἀνδρὶ, ὃς εἰδείη κυρίους μὲν ὄντας, ὅ τι βούλεσθε, αὐτῷ χρῆσθαι. τίνι μέντοι πιστεύων ἐνθάδε ἀπέκτεινα τὸν ἄνδρα; εὖ ἴστε, ὅτι πρῶτον μὲν τῷ νομίζειν δίκαια ποιεῖν· ἔπειτα δὲ τῷ ὑμᾶς ὀρθῶς γνώσεσθαι. ᾔδειν γὰρ, ὅτι καὶ ὑμεῖς τοὺς περὶ Ἀρχίαν καὶ Ὑπάτην, οὓς ἐλάβετε Εὔφρονι ὅμοια πεποιηκότας, οὐ ψῆφον ἀνεμείνατε, ἀλλὰ, ὁπότε πρῶτον ἐδυνάσθητε, ἐτιμωρήσασθε, νομίζοντες, τῶν τε περιφανῶς ἀνοσίων καὶ τῶν φανερῶς προδοτῶν καὶ τυραννεῖν ἐπιχειρούντων ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων θάνατον

ptum oportuisse. [Cf. praefat. ad Anacreont. edit. Tauchnitz. p. XIV. *G. H. S.*] Weiske negat, sensum verborum extremorum explanare me conatum esse magis quam Morum. Ipse cum interprete Goldhagenio ordinat et interpretatur verba: εἴσεται ἡ πόλις, ὅτου ἕνεκα ἥκοι ἕκαστος, εἰ ἐξέσται et cet. Tum vero cum Codd. D. E. ἥκει scribendum. Mihi maxima culpa in eo poni videtur, quod clam urbem ingressus caedis auctor Euphronem occiderat, πρὶν δηλῶσαι, ὅτου ἕνεκα ἥκοι. Summa autem reipublicae salus non in eo vertitur, ut sciat magistratus, cuius rei causa quisque advena in urbem venerit, eiusque negotii indicium accipiat.

ἡμεῖς μὲν δὴ] E Codd. D. E. δὴ accessit. Deinceps καὶ ἀδικωτάτους C. D. verba καὶ ἀνομωτάτους omittunt A. E.

7. γενέσθαι] C. D. E. γεγενῆσθαι, quod habet quoque margo Leoncl.

ἐνθάδε ἀπέκτεινα] Satis otiosum ἐνθάδε omittit D.

ὅτι καὶ ὑμεῖς τοὺς] Nisi statuas, orationem ἀνακόλουθον esse, legendum erit: ὅτι καὶ ὑμεῖς, ὅτε τοὺς — Ὑπάτην ἐλάβετε Εὔφρονι —, aut ἀναμείναντες scribendum.

κατεγνῶσθαι. Οὔκουν καὶ Εὔφρων ἔνοχος πᾶσι τού- 8 τοις ἦν; παραλαβὼν μὲν γὰρ τὰ ἱερὰ μεστὰ καὶ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων, κενὰ πάντων τούτων ἀπέδειξε. προδότης γε μὴν τίς ἂν περιφανέστερος Εὔφρονος εἴη; ὅς, φιλαίτατος μὲν ὢν Λακεδαιμονίοις, ὑμᾶς εἵλετο ἀντ' ἐκείνων· πιστὰ δὲ δοὺς καὶ λαβὼν παρ' ὑμῶν, πάλιν προὔδωκεν ὑμᾶς, καὶ παρέδωκε τοῖς ἐναντίοις τὸν λιμένα. καὶ μὴν πῶς οὐκ ἀπροφάσιστος τύραννος ἦν, ὃς δούλους οὐ μόνον ἐλευθέρους, ἀλλὰ καὶ πολίτας ἐποίει; ἀπεκτίννυε δὲ καὶ ἐφυγάδευε καὶ χρήματα ἀφῃρεῖτο οὐ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλ' οὓς αὐτῷ ἐδόκει. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ βέλτιστοι. Αὖθις δὲ μετὰ τῶν ἐναντιωτάτων ὑμῖν Ἀθηναίων 9 κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐναντία μὲν ἔθετο τῷ παρ' ὑμῶν ἁρμοστῇ τὰ ὅπλα· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνον οὐκ ἐδυνάσθη ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐκβαλεῖν, συσκευασάμενος χρήματα, δεῦρο ἀφίκετο. καὶ εἰ μὲν ὅπλα ἠθροικὼς ἐφάνη ἐφ' ὑμᾶς, καὶ χάριν ἂν μοι εἴχετε, εἰ ἀπέκτεινα αὐτόν· ὃς δὲ χρήματα ἦλθε παρασκευασάμενος, ὡς τούτοις ὑμᾶς διαφθερῶν καὶ πείσων, πάλιν κύριον αὐτὸν ποιῆσαι τῆς πόλεως, τούτῳ ἐγὼ τὴν δίκην ἐπιθεὶς πῶς ἂν δικαίως ὑφ' ὑμῶν ἀποθάνοιμι; καὶ γὰρ οἱ μὲν ὅπλοις

8. ἔνοχος πᾶσι τούτοις ἦν] Ita C. D. ἔνοχος ἦν π. τ. E. deinceps ἱερὰ μετὰ C. D. et a prima manu E. Pronomen τούτων molestum in hoc loco inter χρυσῶν et καὶ ἀργυρῶν cum Codd. C. D. retractum collocavi post κενὰ πάντων. Hanc scripturam video in margine Leoncl. quoque annotatam. Μεστὰ pro vulgato μετὰ coniecit quoque V. D. in Biblioth. crit. II, p. 105. Verbum ἀπέδειξε sic est Anab. V, 8, 3. Suidas: ἀπέδειξε, ἀντὶ τοῦ παρέδωκε, Ξενοφῶν.

φιλαίτατος] Eustathius ad Od. p. 90. Basil. variam scripturam φιλότατος ex h. l. laudavit, quam a prima manu Codex C. habet. φιλαίτατος e Xenophonte laudat Etym. M. in αἰδοιέστατος. Deinceps ὑμᾶς ἀντ' ἐκείνων εἵλετο D. E.

ἀπροφάσιστος] Vulgatum ἀπροφασίστως correxi, comparatis locis Cyrop. II, 4, 10. Agesilai VI, 4, 11. 13. Hipparch. 2, 9. Deinceps ἐποίησε Edd. A. I. Br. Cast. cum Codice A.

οὗτοι δὴ ἦσαν] C. E. δὲ ἦσαν, quod recepi.

9. κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν] Verba εἰς τὴν πόλιν omittunt Edd. A. I. Cast. cum Codice A.

ἐκ τῆς πόλεως] Margo L. ἐκ τῆς ἀκροπόλεως cum C. D. E. dedit.

βιασθέντες βλάπτονται μὲν, οὐ μέντοι ἄδικοί γε ἀναφαίνονται· οἱ δὲ χρήμασι παρὰ τὸ δίκαιον διαφθαρέντες ἅμα μὲν βλάπτονται, ἅμα δὲ αἰσχύνῃ περιπίπτου-
10 σιν. Εἰ μὲν τοίνυν ἐμοὶ μὲν πολέμιος ἦν, ὑμῖν δὲ φίλος, κἀγὼ ὁμολογῶ, μὴ καλῶς ἄν μοι ἔχειν, τοῦτον παρ' ὑμῖν ἀποκτεῖναι· ὁ δὲ ὑμᾶς προδιδοὺς τί ἐμοὶ πολεμιώτερος ἦν ἢ ὑμῖν; Ἀλλὰ νὴ Δία, εἴποι τις ἄν, ἑκὼν ἦλθε. κᾆτα, εἰ μὲν ἀπεχόμενος τῆς ὑμετέρας πόλεως ἀπέκτεινέ τις αὐτὸν, ἐπαινον ἂν ἐτύγχανε· νῦν δὲ, ὅτι πάλιν ἦλθεν ἄλλα πρὸς τοῖς πρόσθεν κακὰ ποιήσων, οὐ δικαίως φησί τις αὐτὸν τεθνάναι; ποῦ ἔχων Ἕλλησι σπονδὰς ἀπόδεῖξαι ἢ προδόταις, ἢ πάλιν
11 αὐτομόλοις, ἢ τυράννοις; Πρὸς δὲ τούτοις ἀναμνήσθητε, ὅτι καὶ ἐψηφίσασθε δήπου, τοὺς φυγάδας ἀγωγίμους εἶναι ἐκ πασῶν τῶν συμμαχίδων. ὅστις

παρὰ τὸ δίκαιον] In margine Leoncl. παρὰ τὸ βέλτιστον cum D. βέλτιον E.

10. τοῦτον παρ' ὑμῖν] D. E. παρ' ὑμῖν τοῦτον. deinceps εἴποι ἄν τις.

ἑκὼν ἦλθε — ἀπεχόμενον] Solus Codex A. ἀπεχόμενος habet. deinceps τῆς ὑμετέρας πόλεως ἀπέκτεινε C. ἡμετέρας D. E. In ἑκὼν olim haeseram propter sequens ἀπεχόμενον. Weiske coniecit ἱκέτης ὢν ἦλθεν: qua de re nullum supra indicium exstat. Equidem ἀπεχόμενος dedi, ut factae culpa caedis intra et extra civitatem compararetur. [ἀπεχόμενον verum puto. Opp. κακὰ ποιήσων. Mox malim νῦν δὲ, ὅτε —. G. H. S.]

11. ἀγωγίμους — συμμαχίδων] Scilicet πόλεων. Prius vocabulum interpretatur Morus: qui a quolibet corripi et abduci possunt ad iudicem, in carcerem, ad supplicium, ubicunque deprehensi fuerint. Conferre iubet Reiskii Indicem Graecit. Demosthenicae. Apud Demosthenem contra Aristocratem p. 624. et ad Nicostratum p. 1249. ἀγώγιμον εἶναι et γίγνεσθαι ita simpliciter dici videtur. Sed in alio loco, quem omisit Index Reiskianus, p. 667. contra Aristocratem est plane eodem sensu, quo in Xenophonte, ἀγώγιμον αὐτὸν ἐκ τῶν συμμάχων εἶναι, quae verba deinceps explicantur: ἐξεδίδοτ' ἂν ὑπὸ τοῦ ψηφίσματος. Quando igitur decreto populi damnatur aliquis ea lege, ut, si ad socios effugerit, iure inde retrahi possit et debeat, tunc aliquis ἀγώγιμος ἐκ τῶν συμμάχων γίγνεται aut ἐστί. Sic Lacedaemonii edixerant, exsules Athenienses ἀγωγίμους εἶναι πανταχόθεν, ἐκσπόνδους δὲ τοὺς ἐνισταμένους τοῖς ἄγουσι, ut ait Plutarchus in Lysandro cap. 27. Diversa et litibus Salmasii et Heraldi celebrata est notio prioris dictionis, quae huc non pertinet.

δὲ ἄνευ κοινοῦ τῶν συμμαχίδων δόγματος κατέρχεται φυγάς, τοῦτον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὅπως οὐ δίκαιόν ἐστιν ἀποθνήσκειν; ἐγώ φημι, ὦ ἄνδρες, ἀποκτείναντας μὲν ὑμᾶς ἐμὲ, τετιμωρηκότας ἔσεσθαι ἀνδρὶ τῷ πάντων ὑμῖν πολεμιωτάτῳ· γνόντας δὲ δίκαια πεποιηκέναι, αὐτοὺς τετιμωρηκότας φανεῖσθαι ὑπέρ τε ὑμῶν αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν συμμάχων ἁπάντων.

12 Οἱ μὲν οὖν Θηβαῖοι, ταῦτα ἀκούσαντες, ἔγνωσαν, δίκαια τὸν Εὔφρονα πεπονθέναι· οἱ μέντοι πολῖται αὐτὸν, ὡς ἄνδρα ἀγαθὸν κομισάμενοι, ἔθαψάν τε ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ ὡς ἀρχηγέτην τῆς πόλεως σέβονται. Οὕτως, ὡς ἔοικεν, οἱ πλεῖστοι ὁρίζονται, τοὺς εὐεργέτας ἑαυτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι.

CAPUT IV.

1 Καὶ τὰ μὲν περὶ Εὔφρονος εἴρηται· ἐγὼ δὲ, ἔνθεν εἰς ταῦτα ἐξέβην, ἐπάνειμι. Ἔτι γὰρ τειχιζόντων τῶν Φλιασίων τὴν Θυαμίαν, καὶ τοῦ Χάρητος ἔτι

συμμαχίδων δόγματος] Codex D. *συνόδων* habet. Margo Leoncl. *συμμάχων* proponit. Deinceps vulgatum *κατέρχηται* e C. D. E. correxi. Ad hanc narrationem respexisse videtur Aristoteles Rhetor. II, 23. *καὶ περὶ τοῦ Θήβησιν ἀποθανόντος, περὶ οὗ ἐκέλευε κρῖναι, εἰ δίκαιος ἦν ἀποθανεῖν, ὡς οὐκ ἄδικον ὂν, ἀποκτεῖναι τὸν δικαίως ἀποθανόντα*: ubi Victorius h. l. laudavit.

12. *οἱ μέντοι πολῖται αὐτὸν*] In margine Leoncl. *αὐτοῦ*. D. E. *οἱ μὲν πολῖται αὐτοῦ*.

ἐν τῇ ἀγορᾷ] Apud Thucydidem V, 11. Amphipolitani Brasidam, Lacedaemoniorum ducem, occisum *δημοσίᾳ ἔθαψαν ἐν τῇ πόλει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὔσης, καὶ τὸ λοιπὸν περιέρξαντες αὐτοῦ τὸ μνημεῖον ὡς ἥρωΐ τε ἐντέμνουσι καὶ τιμὰς δεδώκασι ἀγωνίας καὶ ἐτησίους θυσίας καὶ τὴν ἀποικίαν ὡς οἰκιστῇ προσέθεσαν*: ubi Hudson e Plutarchi Arato Euphronem a Corinthiis item in foro publice sepultum memorat et comparat Heraldi Adversar. I, 6.

ἀρχηγέτην] Ad hunc locum erudita est Mori disputatio, qua docet, cives de patria bene meritos post mortem divinis honoribus cultos fuisse; ab eiusmodi civibus Clisthenem tribubus decem Atticis nomina indidisse, auctore Herodoto V, 66.; hos denique *ἥρωας ἐπιχωρίους* et *ἐπωνύμους τῇ χώρᾳ*, vel, monente Hesychio, *ἀρχηγέτας* dictos fuisse. Denique *αὐτῶν ἄνδρας* cum D. in *ἑαυτῶν* mutavi.

παρόντος, ὁ Ὠρωπὸς ὑπὸ τῶν φευγόντων κατελήφθη. στρατευσαμένων δὲ πάντων Ἀθηναίων ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὸν Χάρητα μεταπεμψαμένων ἐκ τῆς Θυαμίας, ὁ μὲν

1. Ὠρωπὸς]. Res altius repetenda. De Oropo Diodorus XIV, 77. sub Olympiadis 94, 3. *Οἱ τὸν Ὠρωπὸν οἰκοῦντες πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες ἐφυγάδευσαν τῶν πολιτῶν τινας· οἱ δὲ φυγάδες μέχρι μέν τινος δι' ἑαυτῶν ἐπεβάλοντο κατελθεῖν, οὐ δυνάμενοι δὲ τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν, ἔπεισαν τοὺς Θηβαίους ἑαυτοῖς συναποστεῖλαι δύναμιν. Θηβαῖοι δὲ στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ὠρωπίους καὶ κυριεύσαντες τῆς πόλεως μετῴκισαν ἀπὸ τῆς θαλάσσης αὐτοὺς ὡς ἑπτὰ σταδίους, καὶ χρόνους μέν τινας εἴασαν καθ' ἑαυτοὺς πολιτεύεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα δόντες πολιτείαν τὴν χώραν Βοιωτίαν ἐποιήσαντο.* Idem de hoc ipso tempore XV, 76. *Θεμίσων ὁ Ἐρετρίας τύραννος Ὠρωπὸν κατελάβετο· ταύτην δὲ τὴν πόλιν οὖσαν Ἀθηναίων παραλόγως ἀπέβαλε. τῶν γὰρ Ἀθηναίων στρατευσάντων ἐπ' αὐτὸν καὶ πολὺ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερεχόντων, οἱ Θηβαῖοι βοηθήσαντες αὐτῷ καὶ παραλαβόντες ἐν παρακαταθήκῃ τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέδωκαν.* Demosthenes de Corona pag. 259. Themisonem et Theodorum simul nominat; ubi Ulpianus in Commentariis rem copiosius narrat. Causam capitis super Oropo erepta dixit Chabrias imperator, accusante Philostrato, ut narrat Demosthenes contra Midiam p. 535. ed. Reisk., ubi vide Scholiasten. Eandem Thebanorum iniquitatem tangit Isocrates ad Philipp. p. 189. ed. Wolf., ubi res post pugnam Leuctricam ab iis gestas breviter percurrit: *ἠνώχλουν μὲν τὰς πόλεις τὰς ἐν Πελοποννήσῳ, Θετταλίαν δ' ἐτόλμων καταδουλοῦσθαι, Μεγαρεῦσι δ' ὁμόροις οὖσιν ἠπείλουν, τὴν δ' ἡμετέραν πόλιν μέρος τι τῆς χώρας ἀπεστέρουν, Εὔβοιαν δ' ἐπόρθουν, εἰς Βυζάντιον δὲ τριήρεις ἐξέπεμπον, ὡς καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρξοντες.* Quae ille de imperio maris a Thebanis captato refert, confirmat et copiosius narrat Diodorus XV, 79., sed ordine rerum perturbato, quem ex Isocratis loco, a Wesselingio non annotato, constitues facile. Plutarchus Philopoem. c. 14. *πλὴν Ἐπαμεινώνδαν μὲν ἔνιοι λέγουσιν ὀκνοῦντα γεῦσαι τῶν κατὰ θάλασσαν ὠφελειῶν τοὺς πολίτας, ὅπως αὐτῷ μὴ λάθωσιν ἀντὶ μονίμων ὁπλιτῶν ναῦται γενόμενοι καὶ διαφθαρέντες, ἄπρακτον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῶν νήσων ἀπελθεῖν ἑκουσίως.* Ceterum de hoc ipso tempore Isocrates in Plataic. edita Olymp. 101, 4. pag. 581. de Thebanis: *καὶ τῇ μὲν ὑμετέρᾳ πόλει τῆς γῆς τῆς ὑπ' Ὠρωπίων δεδομένης φθονοῦσιν, αὐτοὶ δὲ βίᾳ τὴν ἀλλοτρίαν χώραν κατανέμονται.* et p. 592. de iisdem: *Ὅτε μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐξουσίαν ἤλπισαν ἔσεσθαι ποιεῖν, ἅ τι ἂν βουληθῶσιν, οὐχ ὡς συμμάχοις ὑμῖν προσηνέχθησαν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰς τοὺς πολεμιωτάτους ἐξαμαρτεῖν ἐτόλμησαν· ἐπειδὴ δ' ἐκσπόνδους αὐτοὺς ἀντὶ τούτων ἐψηφίσασθε ποιῆσαι, παυσάμενοι τῶν φρονημάτων ἦλθον εἰς ὑμᾶς ταπεινότεροι, ἢ νῦν ἡμεῖς τυγχάνομεν ἔχοντες.* Xenophon res mari gestas hoc tempore et multas Thebanorum, nescio an invidia motus, omisit.

λιμὴν αὖ ὁ τῶν Σικυωνίων πάλιν ὑπ' αὐτῶν τε τῶν πολιτῶν καὶ τῶν Ἀρκάδων ἁλίσκεται· τοῖς δ' Ἀθηναίοις οὐδεὶς τῶν συμμάχων ἐβοήθησεν, ἀλλ' ἀνεχώρησαν, Θηβαίοις παρακαταθέμενοι τὸν Ὠρωπὸν μέχρι δίκης.

2 Καταμαθὼν δὲ ὁ Λυκομήδης μεμφομένους τοὺς Ἀθηναίους τοῖς συμμάχοις, ὅτι αὐτοὶ μὲν πολλὰ πράγματα εἶχον δι' ἐκείνους, ἀντεβοήθησε δ' αὐτοῖς οὐδείς, πείθει τοὺς μυρίους, πράττειν περὶ συμμαχίας πρὸς αὐτούς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐδυσχέραινόν τινες τῶν Ἀθηναίων, τὸ Λακεδαιμονίοις ὄντας φίλους γενέσθαι τοῖς ἐναντίοις αὐτῶν συμμάχους· ἐπεὶ δὲ λογιζόμενοι εὕρισκον οὐδὲν μεῖον Λακεδαιμονίοις ἢ σφίσιν ἀγαθὸν, τὸ Ἀρκάδας μὴ προσδεῖσθαι Θηβαίων, οὕτω δὴ προσεδέχοντο τὴν τῶν Ἀρκάδων συμμαχίαν. 3 Καὶ Λυκομήδης, ταῦτα πράττων, ἀπιὼν Ἀθήνηθεν δαιμονιώτατα ἀποθνήσκει· ὄντων γὰρ παμπόλλων πλοίων, ἐκλεξάμενος τούτων δ' ἐβούλετο, καὶ συνθέμενος τὴν ναῦν ἀποβιβάσαι, ὅποι αὐτὸς κελεύοι, εἵλετο ἐνταῦθα ἐκβῆναι, ἔνθα οἱ φυγάδες ἐτύγχανον ὄντες. κἀκεῖνος μὲν οὕτως ἀποθνήσκει, ἡ μέντοι συμμαχία οὕτως ἐπεραίνετο.

4 Εἰπόντος δὲ Δημοτίωνος ἐν τῷ δήμῳ τῶν Ἀθη-

μέχρι δίκης] donec iure disceptari de possessione urbis posset. Ita Brodaeus approbante Moro interpretatur.

2. *πράττειν περὶ*] Ita supra VI, 4, 25. *πράττειν περὶ τῶν σπονδῶν ἐκέλευον*. Anabas. VII, 2, 12. *Ξενοφῶν ἔπραττε περὶ πλοίων*. Ibid. c. 2, §. 7. *πρὸς Ἀρίσταρχον διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ στρατεύματος*. Sic iterum VII, 4, 12.

ἐπεὶ δὲ] Codex D. *ἐπειδὴ δὲ* habet.

3. *δαιμονιώτατα*] Morus in Indice *δαιμονίως ἀποθν.* ex h. l. interpretatur, deo modum ac genus mortis dirigente. Mihi brevitas auctoris nimis obscura displicet.

συνθέμενος τοίνυν] Coniecturae V. D. in Biblioth. critica II, p. 105. *τοῖς ναύταις* praetuli multo faciliorem Lobeckii ad Phrynichum p. 343. *τὴν ναῦν*.

οὕτως ἐπεραίνετο] Quod est in marg. L. St. *ὄντως*, receptum a Welsio, habet Paris. D. *ὅμως* a V. D. in Bibl. crit. l. c. propositum cum Weiskio probo.

4. *Δημοτίωνος*] Hunc aliunde non novi: nam *ἄσωτος* ille Demotio Timoclis comici Athenaei

ναίων, ὡς ἡ μὲν πρὸς τοὺς Ἀρκάδας φιλία καλῶς αὐτῷ δοκοίη πράττεσθαι, τοῖς μέντοι στρατηγοῖς προστάξαι ἔφη χρῆναι, ὅπως καὶ ἡ Κόρινθος σώα ᾖ τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων· ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Κορίνθιοι, πέμψαντες ταχὺ ἱκανοὺς φρουροὺς ἑαυτῶν πάντοσε, ὅπου ἐφρούρουν Ἀθηναῖοι, εἶπον αὐτοῖς ἀπιέναι, ὡς οὐδὲν ἔτι δεόμενοι φρουρῶν. οἱ δ' ἐπείθοντο. ὡς δὲ συνῆλθον οἱ ἐκ τῶν φρουρίων Ἀθηναῖοι εἰς τὴν πόλιν, ἐκήρυξαν οἱ Κορίνθιοι, εἴ τις ἀδικοῖτο Ἀθηναίων, ἀπογράφεσθαι, ὡς ληψομένους τὰ δίκαια.

5 Οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων, Χάρης ἀφικνεῖται μετὰ τοῦ ναυτικοῦ πρὸς τὰς Κεγχρέας. ἐπεὶ δ' ἔγνω τὰ πεπραγμένα, ἔλεξεν, ὅτι, ἀκούσας ἐπιβουλεύεσθαι, τῇ πόλει βοηθῶν παρείη. οἱ δ' ἐπαινέσαντες αὐτὸν, οὐδέν τι μᾶλλον ἐδέχοντο τὰς ναῦς εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἀποπλεῖν ἐκέλευον· καὶ τοὺς ὁπλίτας δὲ τὰ δίκαια ποιήσαντες ἀπέπεμψαν. ἐκ μὲν οὖν τῆς Κορίνθου οἱ Ἀθηναῖοι οὕτως ἀπηλλάγησαν.

6 Τοῖς μέντοι Ἀρκάσιν ἠναγκάζοντο πέμπειν τοὺς ἱππέας ἐπικούρους, διὰ

VI, p. 432. Schw. posterioris aetatis esse videtur.

ἡ Κόρινθος] Articulum omittit D. E. Deinceps ἀκούσαντες δὲ C. D. postea ταχὺ πέμψαντες — Ἀθηναῖοι ἐφρούρουν D. E.

εἶπον αὐτοῖς] C. D. E. Y. εἶπαν. D. αὐτούς. Sequens ληψομένους τὰ δίκαια est de mercede soluta militibus peregrinis, quod sequens τὰ δίκαια ποιήσαντες ἀπέπεμψαν docet. Anab. VII, 7, 14. τότε ἀπιέναι, ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρατιῶται. Plutarchus Dionis c. 40. τὰ δίκαια τοῖς ξένοις ποιεῖν. Cicero ita Offic. I, 3. *iusta praebere*, et Columella I, 8, 11. et 18. *iusta reddere* dixit. Lysias p. 590. de usuris usurpavit: οὔτοι οὐδὲν ἔτι ὑμῖν τῶν δικαίων ἐποίουν.

ἐκ τῶν φρουρίων] Male Cast. φρουρῶν.

5. μετὰ τοῦ ναυτικοῦ] Articulum omittunt C. D. E. ut sequentem τὰς, qui etiam Κεγχρίας. A. Κεγχρείας cum Edd. A. I. C.

ἐπεὶ δ' ἔγνω] D. δὲ. Deinceps ὁπλίτας καὶ Leoncl. vitio operarum, a Welsio repetito.

6. ἠναγκάζοντο πέμπειν] Ordinem mutant D. E. Deinceps κρατουμένους D. quod habet margo Leoncl. κρατημένους C. E. habent. postea male ἐπιτηδείων A. cum Edd. pr. verum dedit L. et St. Morus comparavit Hesychii: ἐπιτήδειος, ὁ φίλος, ἀνεπιτήδειος, ὁ ἐχθρός.

τὴν συμμαχίαν, εἴ τις στρατεύοιτο ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν· τῆς δὲ Λακωνικῆς οὐκ ἐπέβαινον ἐπὶ πολέμῳ.

Τοῖς δὲ Κορινθίοις ἐνθυμουμένοις, ὡς χαλεπῶς ἔχοι αὐτοὺς σωθῆναι, κεκρατημένους μὲν καὶ πρόσθεν κατὰ γῆν, προσγεγενημένων δὲ αὐτοῖς Ἀθηναίων ἀνεπιτηδείων, ἔδοξεν ἀθροίζειν καὶ πεζοὺς καὶ ἱππέας μισθοφόρους. ἡγούμενοι δὲ τούτων, ἅμα μὲν τὴν πόλιν ἐφύλαττον, ἅμα δὲ τοὺς πολεμίους κακῶς ἐποίουν· εἰς μέντοι Θήβας ἔπεμψαν ἐπερησομένους, εἰ τύχοιεν ἂν εἰρήνης ἐλθόντες. ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι ἰέναι 7 ἐκέλευον, ὡς ἐσομένης, ἐδεήθησαν οἱ Κορίνθιοι, ἐᾶσαι σφᾶς ἐλθεῖν καὶ ἐπὶ τοὺς συμμάχους, ὡς μετὰ μὲν τῶν βουλομένων ποιησόμενοι τὴν εἰρήνην, τοὺς δὲ τὸν πόλεμον αἱρησομένους ἐάσοντες πολεμεῖν. ἐφέντων δὲ καὶ ταῦτα πράττειν τῶν Θηβαίων, ἐλθόντες εἰς Λακεδαίμονα οἱ Κορίνθιοι εἶπον· Ἡμεῖς, ὦ 8 ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρὸς ὑμᾶς πάρεσμεν, ὑμέτεροι φίλοι, καὶ ἀξιοῦμεν, εἰ μέν τινα ὁρᾶτε σωτηρίαν ἡμῖν, ἐὰν διακαρτερῶμεν πολεμοῦντες, διδάξαι καὶ ἡμᾶς· εἰ δὲ ἀπόρως γιγνώσκετε ἔχοντα τὰ ἡμέτερα, εἰ μὲν καὶ ὑμῖν συμφέρει, ποιήσασθαι μεθ᾽ ἡμῶν τὴν εἰρήνην· ὡς οὐδὲ μετ᾽ οὐδένων ἂν ἥδιον ἢ μεθ᾽ ὑμῶν σωθείημεν· εἰ μέντοι ὑμεῖς λογίζεσθε συμφέρειν ὑμῖν

ἅμα δὲ τοὺς πολεμίους] D. E. ἅμα δὲ πολλὰ τοὺς πλησίον πολεμίους habent. πλησίον addit quoque C. deinceps ἐλθόντες εἰρήνης D. E., quem ordinem praefero.

7. ὡς ἐσομένης] Vulgatum ἐσομένων, quod tenent Codd. Paris. 4 cum Br. Cast., correxi cum Leoncl. Moro et Weiskio.

τοὺς δὲ τὸν πόλεμον] Edd. A. I. Br. Cast. cum Codice A. τοὺς τὸν πόλ. Leoncl. et Steph. τούς τε πολ. cum C. D. E. dederunt. Margo Leoncl. τοὺς τὸν πόλεμον αἱρουμένους.

8. σωτηρίαν ἡμῖν] Ita D. E. vulgatum ὑμῖν et sequens ὑμέτερα corrigi iussit Weiske. Posterius unus Codex D. dedit ἡμέτερα. Deinceps συμφέροι C. E. μεθ᾽ ὑμῶν C. D. E. male.

οὐδένων] Supra V, 3, 11. οὐδένες ἤκουον. Cf. Valckenaer ad Herodot. p. 719. Quod vero Weiske malebat scriptum εἴ γε καὶ ὑμῖν συμφέρει vel εἴ πῃ καὶ ὑμῖν, in eo non sentio cum viro docto: sequens enim εἰ μέντοι, positum pro εἰ δὲ, prius μὲν respicit et postulat.

πολεμεῖν, δεόμεθα ὑμῶν, ἐᾶσαι ἡμᾶς εἰρήνην ποιή-
σασθαι. σωθέντες μὲν γὰρ ἴσως ἂν αὖθις ἔτι καὶ
ἐν καιρῷ ὑμῖν γενοίμεθα· ἐὰν δὲ νῦν ἀπολώμεθα,
9 δῆλον ὅτι οὐδέποτε ἔτι χρήσιμοι ἐσόμεθα. Ἀκούσαν-
τες δὲ ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι, τοῖς τε Κορινθίοις
συνεβούλευον τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, καὶ τῶν ἄλ-
λων συμμάχων ἐπέτρεψαν τοῖς μὴ βουλομένοις σὺν
ἑαυτοῖς πολεμεῖν ἀναπαύεσθαι. αὐτοὶ δ' ἔφασαν
πολεμοῦντες πράξειν, ὅ τι ἂν τῷ θεῷ φίλον ᾖ· ὑφή-
σεσθαι δὲ οὐδέποτε, ἣν παρὰ τῶν πατέρων παρέλαβον
10 Μεσσήνην, ταύτης στερηθῆναι. Οἱ οὖν Κορίνθιοι,
ἀκούσαντες ταῦτα, ἐπορεύοντο εἰς τὰς Θήβας ἐπὶ τὴν
εἰρήνην. οἱ μέντοι Θηβαῖοι ἠξίουν αὐτοὺς καὶ συμ-
μαχίαν ὀμνύναι· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι ἡ μὲν συμ-
μαχία οὐκ εἰρήνη, ἀλλὰ πολέμου μεταλλαγὴ εἴη· εἰ
δὲ βούλοιντο, παρεῖναι ἔφασαν τὴν δικαίαν εἰρήνην
ποιησόμενοι. ἀγασθέντες δὲ αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι, ὅτι,
καίπερ ἐν κινδύνῳ ὄντες, οὐκ ἤθελον τοῖς εὐεργέταις
εἰς πόλεμον καθίστασθαι, συνεχώρησαν αὐτοῖς καὶ
Φλιασίοις καὶ τοῖς ἐλθοῦσι μετ' αὐτῶν εἰς Θήβας τὴν
εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τε ἔχειν τὴν ἑαυτῶν ἑκάστους. καὶ
11 ἐπὶ τούτοις ὠμόσθησαν οἱ ὅρκοι. Οἱ μὲν δὴ Φλιά-
σιοι, ἐπεὶ οὕτως ἡ ξύμβασις ἐγένετο, εὐθὺς ἀπῆλθον
ἐκ τῆς Θυαμίας· οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ὀμόσαντες ἐπὶ τοῖς
αὐτοῖς τούτοις εἰρήνην ποιήσασθαι, ἐπεὶ οὐκ ἠδύναντο
καταπρᾶξαι, ὥστε τοὺς τῶν Φλιασίων φυγάδας μένειν
ἐν τῷ Τρικαράνῳ, ὡς ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει ἔχοντας

ἴσως ἂν αὖθις] Ita cum L. St. Wels. Codices 4 Paris. addita particula ἂν. Supra III, 4, 9. ἐν καιρῷ σοι εἶναι. Andocides p. 72. καὶ ἐστὶν ὑμῖν χρῆσθαι τούτοις, ὅπου ἂν ἐν καιρῷ τι ὑμῖν γένηται. Denique χρήσιμοι ἔτι ἐσόμεθα D. E. ordinant.

11. ἠδύναντο] Castal. cum C. D. E. ἐδύναντο habent.

ἔχοντας] Vulgato ἔχοντες substitui illud voluit Wolfius secutus Leonclavium, qui ὄντας corrigebat, quem sequitur Morus, et interpretatur: *eadem ibi conditione utentes, ut si essent in patria.* Hoc dedit Weiske quoque, qui dubitabat, utrum πόλιν etiam scriberet, i. e. *in sua ditione urbem habitantes.* Equi-

παραλαβόντες ἐφρούρουν, φάσκοντες σφετέραν καὶ τὴν γῆν ταύτην εἶναι, ἣν ὀλίγῳ πρότερον, ὡς πολεμίαν οὖσαν, ἐδῄουν. καὶ δίκας τῶν Φλιασίων προσκαλουμένων, οὐκ ἐδίδοσαν.

12 Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον τετελευτηκότος ἤδη τοῦ προτέρου Διονυσίου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ πέμπει βοήθειαν τοῖς Λακεδαιμονίοις, δώδεκα τριήρεις καὶ ἄρχοντα αὐτῶν Τιμοκράτην. οὗτος δ' οὖν ἀφικόμενος συνεξαιρεῖ αὐτοῖς Σελλασίαν· καὶ τοῦτο πράξας ἀπέπλευσεν οἴκαδε.

Μετὰ δὲ τοῦτο οὐ πολλῷ ὕστερον καταλαμβάνουσιν οἱ Ἠλεῖοι Λασίωνα, τὸ μὲν παλαιὸν ἑαυτῶν ὄντα, ἐν δὲ τῷ παρόντι συντελοῦντα εἰς τὸ Ἀρκαδικόν. (Olymp. 103 ¾.) 13 Οἱ μέντοι Ἀρκάδες οὐ παρωλιγώρησαν, ἀλλ' εὐθὺς παραγγείλαντες ἐβοήθουν. ἀντεβοήθησαν δὲ καὶ οἱ τῶν Ἠλείων τετρακόσιοι, καὶ ἔτι τριακόσιοι. ἀντιστρατευομένων δὲ τὴν ἡμέραν ἐν

dem lubentius ὄντας a Codicibus scriptis accepissem.

παραλαβόντες] Pirckheimeri versionem *ipsos in fidem receperunt praesidioque iuverunt* probavit Wolfius. *occupatum* (Tricaranum) *firmarunt praesidio* vertit Weiske.

πολεμίαν] Iunt. et Cast. πολεμίων.

προσκαλουμένων] Margo L. St. et Wels. προκαλουμένων cum A. D. Vulgatum diligenter explicat et tuetur Morus.

12. προτέρου] C. D. E. πρόσθεν.

οὗτος δ' οὖν] Margo L. οὗτος δ' αὖ. Sed οὖν habent Codd. 4 Par.

Λασίωνα] Edd. A. I. C. Λασιῶνα. De ea vide supra III, 2, 21. Pluribus rem narrat Diodorus XV, 77., qui Lasionem Triphyliae χωρίον ὀχυρὸν appellat. Praetexebant Elei exsules, qui in locum illum confugerant. In pugna ad Lasionem commissa ceciderunt plus quam 200 Elei milites; Arcades numero longe superiores deinde ipsam Eleam invadunt. Ita Diodorus, qui addit, ab Atheniensibus Arcades subsidia petiisse: μετεπέμψαντο παρ' Ἀθηναίων συμμαχίαν. De hac societate belli Xenophon supra dixit §. 2. et 6.

13. οἱ τῶν Ἠλείων τετρακόσιοι] Codd. D. E. τῶν Ἠλ. οἱ τετρακόσιοι. Fuit Eleorum exercitus ex certo equitum et peditum numero constitutus. Οἱ τριακόσιοι videntur esse pedites, quia infra §. 16. dicitur: οἱ ἱππεῖς καὶ οἱ τριακόσιοι.

ἀντιστρατευομένων] Codex E. ἀντεστρατευομένων. Morus emendat ἀντιστρατοπεδευομένων, defendit vulgatum F. A. Wolf comparato loco IV, 7, 7. et VII, 5, 8. Paulo post Edd. A. I. Br. Cast. ἐπὶ πεδεστέρῳ habent,

ἐπιπεδεστέρῳ χωρίῳ τῶν Ἠλείων, τῆς νυκτὸς οἱ Ἀρκάδες ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν τοῦ ὑπὲρ τῶν Ἠλείων ὄρους κορυφήν· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κατέβαινον ἐπὶ τοὺς Ἠλείους. οἱ δὲ, ἰδόντες ἅμα μὲν ἐξ ὑπερδεξίου προσιόντας, ἅμα δὲ πολλαπλασίους, ἐκ πολλοῦ μὲν ἀπελθεῖν ᾐσχύνθησαν, ὁμόσε δὲ ἦλθον, καὶ εἰς χεῖρας δεξάμενοι ἔφυγον· καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, πολλὰ δὲ ὅπλα ἀπώλεσαν, κατὰ δυσχωρίας ἀποχωροῦντες.

14 Οἱ δὲ Ἀρκάδες, διαπραξάμενοι ταῦτα, ἐπορεύοντο ἐπὶ τὰς τῶν Ἀκρωρείων πόλεις. λαβόντες δὲ ταύτας πλὴν Θραύστου, ἀφικνοῦνται εἰς Ὀλυμπίαν· καὶ περισταυρώσαντες τὸν Κρόνειον, ἐνταῦθα ἐφρούρουν, καὶ ἐκράτουν τοῦ Ὀλυμπιακοῦ ὄρους. ἔλαβον δὲ καὶ Μαργανέας, ἐνδόντων τινῶν. οὕτω δὲ τούτων προκεχωρηκότων, οἱ μὲν Ἠλεῖοι αὖ παντάπασιν ἠθύμησαν, οἱ δὲ Ἀρκάδες ἔρχονται ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ μέχρι μὲν τῆς ἀγορᾶς ἦλθον· ἐκεῖ μέντοι ὑποστάντες οἵ τε ἱππεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτῶν ἐκβάλλουσί τε αὐτοὺς, καὶ ἀπέκτειναν τινὰς, καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο.

15 Ἦν μὲν οὖν καὶ πρότερον διαφορὰ ἐν τῇ Ἤλιδι.

omisso ἐν. Codd. A. C. E. ἐπὶ πειεστέρῳ habent.

ἐκ πολλοῦ] *e longinquo* recte interpretatur Morus.

14. Ἀκρωρείων] De populo primus recte interpretatus est Morus. Supra III, 2, 21. memorantur Ἀκρώρειοι. Stephan. Byz. urbem Triphyliae appellat Acrorios, etiam incolas ita appellari addens. Regio tota, quam populus iste, per diversas urbes dispertitus, occupabat, Ἀκρώρεια dicitur a Diodoro XIV, 17., populus ipse Ἀκρώρειοι. Ita Morus. Diodor. XV, 77. captas ab Eleis fuisse ait urbes Margana, Cronium, Cyparissiam et Coryphasium.

Θραύστου] Comparavit Morus locum Θραιστὸς dictum a Diodoro XIV, 17.

Κρόνειον] collis Saturno sacer. Alii Κρόνιον appellant, solenni variatione. Κράνειον D. E.

ἐνδόντων] De proditione habet quoque Thucyd. IV, 76. V, 62. VII, 48. et alibi.

ἐπὶ τὴν πόλιν] Addendum hic censeo αὐτῶν, sc. Eleorum, et retrahendum ex sede aliena, quam occupavit post ἄλλοι τινές. In margine L. est καὶ οἱ ἄλλοι αὐτῶν cum D. E. Mihi αὐτῶν suspectum est: post ἀπέκτειναν τινας reponi voluit Weiske.

οἱ μὲν γὰρ περὶ Χάροπόν τε καὶ Θρασωνίδαν καὶ Ἀργεῖον εἰς δημοκρατίαν ἦγον τὴν πόλιν, οἱ δὲ περὶ Στάλκαν τε καὶ Ἱππίαν καὶ Στρατόλαν εἰς ὀλιγαρχίαν. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἀρκάδες, μεγάλην δύναμιν ἔχοντες, σύμμαχοι ἐδόκουν εἶναι τοῖς δημοκρατεῖσθαι βουλομένοις, ἐκ τούτου δὴ θρασύτεροι οἱ περὶ τὸν Χάροπον ἦσαν, καὶ συνθέμενοι τοῖς Ἀρκάσιν ἐπιβοηθεῖν, καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 16 Οἱ δὲ ἱππεῖς καὶ οἱ τριακόσιοι οὐκ ἠμέλλησαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐχώρουν ἄνω, καὶ ἐκκρούουσιν αὐτούς· ὥστ' ἔφυγον σὺν τῷ Ἀργείῳ καὶ Χαρόπῳ τῶν πολιτῶν περὶ τετρακοσίους. οὐ πολὺ δὲ ὕστερον οὗτοι, παραλαβόντες τῶν Ἀρκάδων τινάς, καταλαμβάνουσι Πύλον. καὶ πολλοὶ μέντοι πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἀπῄεσαν τοῦ δήμου, ἅτε χωρίον τε καλὸν καὶ μεγάλην ῥώμην τὴν τῶν Ἀρκάδων σύμμαχον ἔχοντας. ἐνέβαλον δὲ καὶ ὕστερον εἰς τὴν χώραν τὴν τῶν Ἠλείων οἱ Ἀρκάδες, ὑπὸ τῶν φευγόντων ἀναπειθόμενοι, ὡς ἡ πόλις προσχωρήσοιτο. 17 Ἀλλὰ τότε μὲν οἱ Ἀχαιοί, φίλοι γεγενημένοι τοῖς Ἠλείοις, τὴν πόλιν αὐτῶν διεφύλαξαν· ὥστε οἱ Ἀρκάδες οὐδὲν ἄλλο πράξαντες ἢ δῃώσαντες αὐτῶν τὴν χώραν ἀπῆλθον. εὐθὺς μέντοι ἐκ τῆς Ἠλείας ἐξελ-

15. οἱ μὲν γὰρ] Omittunt Iunt. Castal. cum Codd. A. C. E. γάρ. — Hippias hic Eleus sine dubio diversus a celeberrimo Sophista, de quo Platonis et Xenophontis libri multa tradunt, ut monuit F. A. Wolf.

16. οὐκ ἠμέλησαν] Quod Schaeferus e coniectura dedit, e Codd. D. E. recepi. Deinceps πολὺ δ' ὕστερον A. C. D. E.

Πύλον] Eleam, diversam a maritima Pylo Messeniae, et ab Elide dissitam stadiis 80, auctore Pausania VI, pag. 509. Diodorus XIV, 17. ab Elide dissitam esse ait stadiis fere 70.

σύμμαχον ἔχοντας] Ita scripsi auctore Moro pro vulgato ἔχοντες, quod tamen Codd. 4 Paris. tenent.

ἐνέβαλον δὲ ὕστερον καὶ] Codex C. ἐνέβαλλον. D. E. δὲ καὶ ὕστερον, quos sequor.

ὑπὸ τῶν φευγόντων] οἱ ὑπὸ τῶν φ. Edd. I. A. Bryl. Castal. Steph.

17. φίλοι τοῖς Ἠλείοις γενόμενοι] D. C. E. γεγενημένοι habent, D. φίλοι γεγενημένοι τοῖς Ἠλείοις. Vulgo erat φ. τ. Ἠ. γενόμενοι.

θόντες, αἰσθόμενοι τοὺς Πελληνεῖς ἐν Ἤλιδι ὄντας, νυκτὸς μακροτάτην ὁδὸν ἐλθόντες καταλαμβάνουσιν αὐτῶν Ὄλουρον· ἤδη γὰρ πάλιν προσεκεχωρήκεσαν οἱ Πελληνεῖς εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν.

18 Ἐπεὶ δ' ᾔσθοντο τὰ περὶ Ὀλούρου, περιελθόντες αὖ καὶ οὗτοι, ὅποι ἐδύναντο, εἰς τὴν αὐτῶν πόλιν Πελλήνην εἰσῆλθον. καὶ ἐκ τούτου δὴ ἐπολέμουν τοῖς ἐν Ὀλούρῳ Ἀρκάσι τε καὶ τῷ ἑαυτῶν παντὶ δήμῳ (καὶ) μάλα ὀλίγοι ὄντες· ὅμως δὲ οὐδὲ πρόσθεν ἐπαύσαντο, πρὶν ἐξεπολιόρκησαν τὸν Ὄλουρον.

19 Olymp. $104\frac{4}{1}$. Οἱ δ' αὖ Ἀρκάδες πάλιν ποιοῦνται ἄλλην στρατείαν εἰς τὴν Ἦλιν. μεταξὺ δὲ Κυλλήνης καὶ τῆς πόλεως στρατοπεδευομένοις αὐτοῖς ἐπιτίθενται οἱ Ἠλεῖοι, ὑποστάντες δὲ οἱ Ἀρκάδες ἐνίκησαν αὐτούς. καὶ Ἀνδρόμαχος μὲν ὁ Ἠλεῖος ἵππαρχος, ὅσπερ αἴτιος ἐδόκει εἶναι [τοῦ] συνάψαι τὴν μάχην, αὐτὸς αὑτὸν διέφθειρεν· οἱ δ' ἄλλοι εἰς τὴν πόλιν ἀπεχώρησαν. ἀπέθανε δὲ ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ παραγενόμενος καὶ Σωκλείδας ὁ Σπαρτιάτης· ἤδη

ὁδὸν ἐλθόντες] A. ἐξελθόντες, C. D. E. ἐξιόντες habent.

εἰς τὴν τῶν Λακεδ.] Leonclavius εἰς addidit et rationem emendationis edidit ad Cyrop. I, 3, 14. Idem adsciverunt Steph. Welsius et Wolfius, firmant Codices 4 Paris. τῇ — συμμαχίᾳ malebat Weiske.

18. *εἰς τὴν αὐτῶν*] Edd. A. I. C. αὐτῶν.

παντὶ δήμῳ] Arcades sine dubio cives deprehensos cogebant arma cum suis sociare atque ita bellum intestinum facere. Ita occurrit Morus emendationi Leonclav., qui malebat αὐτῶν, scil. Arcadum, legere. καὶ ante μάλα omittunt D. E.

Ὄλουρον] Olurum Achaiae urbem parvam nominat Stephanus Byz. ex Xenophontis libro sexto et decimo, errore, ut videtur, librarii. Ita Morus.

19. *Κυλλήνης τε καὶ*] Copulam τε cum C. D. omisi. Deinceps ὕπαρχος cum Codice D. mutavi in ἵππαρχος.

εἶναι τοῦ συνάψαι] Ita rescripsi ex Editione Cast. Vulgo et in 4 Codd. Par. deest ante infinitivum articulus τοῦ. Dubitare tamen coepi, ubi infra 5, 17. legi αἴτιοι μὲν ἐγένοντο σωθῆναι πάντα τὰ ἔξω. In Memorab. IV, 4, 15. οἵτινες αἰτιώτατοι ὦσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι. Et infra c. 5, §. 18. αἴτιος γεγενημένος τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους. Ergo non dubitavi articulum, in omnibus his locis lectum, addere et hic. Ceterum D. E. τὴν μάχην συνάψαι ordinant.

Σωκλείδας] C. D. Σοκλείδης.

γὰρ τότε οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Ἠλείοις σύμμαχοι ἦσαν. Πιεζόμενοι δὲ οἱ Ἠλεῖοι ἐν τῇ ἑαυτῶν, ἠξίουν 20 καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, πέμποντες πρέσβεις, ἐπιστρατεύειν τοῖς Ἀρκάσι, νομίζοντες, οὕτως ἂν μάλιστα ἀπολαβεῖν τοὺς Ἀρκάδας, εἰ ἀμφοτέρωθεν πολεμοῖντο. καὶ ἐκ τούτου δὴ Ἀρχίδαμος στρατεύεται μετὰ τῶν πολιτῶν, καὶ καταλαμβάνει Κρῶμνον. καταλιπὼν δ' ἐν αὐτῷ φρουρὰν, τῶν δώδεκα λόχων τρεῖς, οὕτως ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησεν. Οἱ μέντοι Ἀρ- 21 κάδες, ὥσπερ ἔτυχον ἐκ τῆς εἰς Ἦλιν στρατείας συνειλεγμένοι, βοηθήσαντες περιεσταύρωσαν τὸν Κρῶμνον διπλῷ σταυρώματι, καὶ ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῷ Κρώμνῳ. χαλεπῶς δὲ ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις φέρουσα ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ τῶν πολιτῶν ἐπιπέμπει στρατιάν· ἡγεῖτο δὲ καὶ τότε Ἀρχίδαμος. ἐλθὼν δὲ ἐδῄου καὶ τῆς Ἀρκαδίας ὅσα ἐδύνατο καὶ

20. ἀπολαβεῖν] Hoc quatuor libri Paris. substituunt in locum vulgati ἀποβαλεῖν, quod Steph. et Leoncl. mutarunt in ἀποκαλεῖν. Weiske ἀποκαμεῖν coniecit. Hoc ipsum, quod libri suppeditarunt, coniecit Iacobs Additam. ad Athenaeum p. 242. Cf. Valcken. ad Herodot. p. 724.

Κρῶμνον] Auctore Plutarcho περὶ δυσωπίας Archidamus Nicostratum Argivum ad prodendam sibi urbem Cromnum hortatus est, cuius responsum refert. Idem tradit, tacito tamen urbis nomine, in Apophthegm. p. 726. Reisk. De exitu obsessae urbis Callisthenes narrat apud Athenaeum X, p. 452. ὡς Ἀρκάδων πολιορκούντων Κρῶμνον (πολίχνιον δ' ἐστὶν ἱδρυμένον πλησίον Μεγάλης πόλεως). Ἱππόδαμος ὁ Λάκων, εἷς τῶν πολιορκουμένων, διεκελεύετο τῷ παρὰ Λακεδαιμονίων πρὸς αὐτοὺς ἥκοντι κήρυκι, δηλῶν ἐν αἰνιγμῷ τὴν περὶ αὐτοὺς κατάστασιν, ἀπαγγέλλειν τῇ μητρὶ λύεσθαι τὸ γύναιον δέχ' ἡμερῶν τὸ ἐν Ἀπολλωνίῳ δεδεμένον, ὡς οὐκέτι λύσιμον ἐσόμενον, ἐὰν αὗται παρέλθωσιν, καὶ διὰ ταύτης τῆς γνώμης ἐμήνυε σαφῶς τὸ μήνυμα· αὕτη γάρ ἐστιν ἐν τῷ Ἀπολλωνίῳ παρὰ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος θρόνον διὰ γραφῆς ἀπομεμιμημένος λιμὸς ἔχων γυναικὸς μορφήν· φανερὸν οὖν ἐγένετο πᾶσιν, ὅτι δέκα ἡμέρας ἔτι καρτερῆσαι δύνανται οἱ πολιορκούμενοι διὰ τὸν λιμόν. Συνέντες οὖν οἱ Λάκωνες τὸ λεχθὲν ἐβοήθησαν κατὰ τάχος τοῖς ἐν τῷ Κρώμνῳ. Eustathius ad Iliad. p. 912. Basil. male inde dedit λαιμὸς, et φράσιν ζωγραφικὴν e vocabulo prave scripto effecit. Polyaenus II, 15, 1. Hippodamum, urbem Πρασιὰς et templum Ἀπολλώνιον aliunde memoravit.

τῆς Σκιρίτιδος, καὶ πάντα ἐποίει, ὅπως, εἰ δύναιτο, ἀπαγάγοι τοὺς πολιορκοῦντας. οἱ δὲ Ἀρκάδες οὐδέν τι μᾶλλον ἐκινοῦντο, ἀλλὰ ταῦτα πάντα παρεώρων.
22 Κατιδὼν δέ τινα λόφον ὁ Ἀρχίδαμος, δι' οὗ τὸ ἔξω σταύρωμα περιεβέβληντο οἱ Ἀρκάδες, ἐνόμισεν ἑλεῖν ἂν τοῦτον, καί, εἰ τούτου κρατήσειεν, οὐκ ἂν δύνασθαι μένειν τοὺς ὑπὸ τούτου πολιορκοῦντας. κύκλῳ δὲ περιάγοντος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦτο τὸ χωρίον, ὡς εἶδον οἱ προθέοντες πελτασταὶ τοῦ Ἀρχιδάμου τοὺς Ἐπαρίτους ἔξω τοῦ σταυρώματος, ἐπιτίθενται αὐτοῖς, καὶ ἱππεῖς συνεμβάλλειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' οὐκ ἐνέκλιναν, ἀλλὰ συντεταγμένοι ἡσυχίαν εἶχον. οἱ δ' αὖ πάλιν ἐνέβαλον. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ τότε ἐνέκλιναν, ἀλλὰ καὶ ἐπῄεσαν, ἤδη οὔσης πολλῆς κραυγῆς, ἐβοήθει δὴ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρχίδαμος, ἐκτραπόμενος κατὰ τὴν ἐπὶ Κρῶμνον φέρουσαν ἁμαξιτόν, εἰς δύο ἄγων, ὥσπερ
23 ἐτύγχανεν ἔχων. Ὡς δ' ἐπλησίασαν ἀλλήλοις, οἱ μὲν σὺν τῷ Ἀρχιδάμῳ κατὰ κέρας, ἅτε καθ' ὁδὸν πορευ-

21. δύναιτο] ἠδύναντο dicitur habere Codex A., nisi varietas pertinet ad antecedens ἐδύνατο.

22. ἑλεῖν ἂν] A. C. E. ἂν omittunt, ut Edd. A. I. Br. Cast. ἐνομιζεν Cast. Deinceps τοῦτο et ὑπὸ τοῦτο A. C. E. cum Edd., quae duo loca cum L. et St. correxi. Denique τοῦ Ἀρχιδάμου πελτασταὶ D. E.

Ἐπαρίτους] De his vide infra ad §. 33.

οὐκ ἐνέκλιναν] A. I. Br. Castal. cum Codice A. ἀνέκλιναν. Verba, quae deinceps sequuntur, ἀλλὰ συντεταγμένοι usque ad οὐδὲ τότε ἐνέκλιναν, primus Steph. inseruit orationi et habet Codex D., quem secuti sunt L. et Wels., ubi iterum Codex A. ἀνέκλιναν habet.

ἐβοήθει δὴ] Ita recte Leoncl. pro vulgato δὲ cum Codice A. articulus ὁ e D. E. accessit.

ἄγων — ἔχων] Vulgatum ἔχων — ἄγων cum Schaefero correxi.

23. κατὰ κέρας] Supra VI, 5, 16. est *a latere;* quae tamen significatio hic locum non habet, ut addita ἅτε καθ' ὁδὸν πορευόμενοι arguunt. Dubitavit etiam Morus in Indice, ubi h. l. laudaverat. Res haec est. Duxerat scilicet Archidamus copias suas per angustam viam, ubi bini milites in agmine incedebant, quod graece dicitur: εἰς δύο ἄγων; contra Arcades ex vallo conferti prorumpebant, et ex loco ampliore Archidamum, angustiis laborantem et paucos tantum milites opponentem, facile vincebant. Quare

όμενοι, οἱ δ' Ἀρκάδες ἀθρόοι συνασπιδοῦντες, ἐν τούτῳ οὐκέτι ἐδύναντο οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀντέχειν τῷ τῶν Ἀρκάδων πλήθει, ἀλλὰ ταχὺ μὲν ὁ Ἀρχίδαμος ἐτέτρωτο τὸν μηρὸν διαμπὰξ, ταχὺ δὲ οἱ μαχόμενοι πρὸ αὐτοῦ ἀπέθνησκον, Πολυαινίδας τε καὶ Χίλων, ὁ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Ἀρχιδάμου ἔχων. καὶ οἱ πάντες δὲ αὐτῶν τότε ἀπέθανον οὐκ ἔλαττον τῶν τριάκοντα. 24 Ὡς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀναχωροῦντες εἰς τὴν εὐρυχωρίαν ἐξῆλθον, ἐνταῦθα δὴ Λακεδαιμόνιοι ἀντιπαρετάξαντο. καὶ μὴν οἱ Ἀρκάδες, ὥσπερ εἶχον, συντεταγμένοι ἔστησαν, καὶ πλήθει μὲν ἐλείποντο, εὐθυμότερον δὲ πολὺ εἶχον, ἐπεληλυθότες δὴ ἀποχωροῦσι, καὶ ἄνδρας ἀπεκτονότες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μάλα ἀθύμως εἶχον, τετρωμένον μὲν ὁρῶντες τὸν Ἀρχίδαμον, ἀκηκοότες δὲ τὰ ὀνόματα τῶν τεθνηκότων, ἀνδρῶν τε ἀγαθῶν καὶ σχεδὸν τῶν ἐπιφανεστάτων. 25 Ὡς δὲ, πλησίον ὄντων, ἀναβοήσας τις τῶν πρεσβυτέρων εἶπε· Τί δεῖ ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες, μάχεσθαι, ἀλλ' οὐ σπεισαμένους διαλυθῆναι; ἄσμενοι δὴ ἀμφότεροι ἀκούσαντες, ἐσπείσαντο. καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι τοὺς νεκροὺς ἀνελόμενοι ἀπῆλθον, οἱ δ' Ἀρκάδες

κατὰ κέρας longe aliud quid significat. In Anabasi IV, 6, 6. ἐπὶ κέρας ἄγειν significat agmen longum, cuius frons seu latitudo multo est minor altitudine. In Hipparch. IV, 3. ἢν διὰ στενῶν ὁδῶν ἐλαύνῃς· — εἰς κέρας ἡγητέον· ἢν δὲ πλατείαις ἐπιτυγχάνῃς ὁδοῖς — πλατυντέον τῆς φυλῆς τὸ μέτωπον. In Cyrop. I, 6, 43. κατὰ κέρας ἄγειν idem dicitur et opponitur ἐπὶ φάλαγγος ἄγειν. Sic et h. l. Verbum συνασπιδοῦντες supra III, 5. adfuit, ubi simpliciter societatem belli et armorum significabat. Additur hic ἀθρόοι, ut respondeat verbis κατὰ κέρας. Morus vocem ἀθρόοι velut interpretamentum verbi συνασπιδοῦντες delendam censebat.

μαχόμενοι] Castal. μαχούμενοι. Deinceps πάντες δὲ αὐτῶν οἵ γε ἀπέθανον D.

24. ἔστησαν] D. ἔστασαν. Sequens δὴ omittunt D. E. δὲ A. C. habent.

δὴ ἀποχωροῦσι] A. I. Bryl. Castal. δέ.

25. σπεισαμένους] Margo Leoncl. habet σπεισομένους.

ἄσμενοι δὴ ἀμφότεροι] E Codd. D. E. accessit ἀμφότεροι. E. solus δὲ habet.

ἐπαναχωρήσαντες, ἔνθα τὸ πρῶτον ἤρξαντο ἐπιέναι, τρόπαιον ἐστήσαντο.

26 Ὡς δὲ οἱ Ἀρκάδες περὶ τὸν Κρῶμνον ἦσαν, οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ἠλεῖοι πρῶτον μὲν ἰόντες ἐπὶ τὴν Πύλον, περιτυγχάνουσι τοῖς Πυλίοις, ἀποκεκρουσμένοις ἐκ τῶν Θαλαμῶν. καὶ προσελαύνοντες οἱ ἱππεῖς τῶν Ἠλείων, ὡς εἶδον αὐτοὺς, οὐκ ἠμέλλησαν, ἀλλ' εὐθὺς ἐμβάλλουσι, καὶ τοὺς μὲν ἀποκτιννύουσιν, οἱ δέ τινες αὐτῶν καταφεύγουσιν ἐπὶ γήλοφον. ἐπεὶ μέντοι ἦλθον οἱ πεζοὶ, ἐκκόπτουσι καὶ τοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ, καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἔλαβον ἐγγὺς διακοσίων. καὶ ὅσοι μὲν ξένοι ἦσαν αὐτῶν, ἀπέδοντο· ὅσοι δὲ φυγάδες, ἀπέσφαττον. μετὰ δὲ ταῦτα τούς τε Πυλίους, ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς ἐβοήθει, σὺν αὐτῷ τῷ χωρίῳ αἱροῦσι, καὶ τοὺς Μαργανέας ἀναλαμβά-
27 νουσι. Καὶ μὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὕστερον αὖ ἐλθόντες νυκτὸς ἐπὶ τὸν Κρῶμνον, ἐπικρατοῦσι τοῦ σταυρώματος, καὶ τούς τε Ἀργείους καὶ τοὺς πολιορκουμένους

26. ἐκ τῆς πόλεως Ἠλεῖοι] qui antea in urbem pulsi fugerant. Vide supra §. 19.

ἐπὶ τὴν Πύλον] Codex D. περὶ habet. In quam nuper Elei exsules cum Arcadibus se contulerant; vide supra §. 28. Thalamas Messeniae oppidum ex Stephano Byz. affert Morus, et laudat simul Polybium IV, 75. Sed ex eo loco non solum situs a natura munitissimus cognoscitur, sed discimus etiam, Eleorum fuisse castellum. περιτυγχάνουσι e margine L. et Codd. C. D. E. substitui vulgato ἐπιτ.
ἀποκεκρουσμένοις] Edd. veteres ἀποκεκρουμένοις cum Codd. 4 Paris. ἀπὸ τῶν Θ. solus A. habet, ἐκ τ. Θ. C. D. E. dederunt. Sequens ἠμέλησαν cum Schaefero correxi.

ἐπὶ τῷ γηλόφῳ] Ita quoque Codex A. ἐπὶ τῷ λόφῳ C. D. E., quos sequor. ἐπὶ λόφῳ D. Margo quoque L. λόφῳ habet.

τοὺς δὲ καὶ] In L. St. Wels. omittitur καί.

27. τούς τε Ἀργείους] Partem aliquam Argivorum, Lacedaemoniis faventem, intelligi necesse est; alii enim cum Arcadibus faciebant et captorum hostium quartam partem sortiti sunt, ut deinceps narratur. Palmerius vero p. 76. Exercit. legere iubet: ἐπικρατοῦσι τοῦ σταυρώματος τοῦ κατὰ τοὺς Ἀργείους, tenebant eam valli partem, quam Argivi custodiebant. Quam equidem emendationem, a Moro omissam, approbo: neque enim de Argivis captis de-

τῶν Λακεδαιμονίων εὐθὺς ἐξεκάλουν. ὅσοι μὲν οὖν ἐγγύτατά τε ἐτύγχανον ὄντες καὶ ἀξυλάβησαν, ἐξῆλθον· ὁπόσους δὲ ἔφθασαν πολλοὶ τῶν Ἀρκάδων συμβοηθήσαντες, ἀπεκλείσθησαν ἔνδον, καὶ ληφθέντες διενεμήθησαν· καὶ ἓν μὲν μέρος ἔλαβον Ἀργεῖοι, ἓν δὲ Θηβαῖοι, ἓν δὲ μέρος Ἀρκάδες, ἓν δὲ Μεσσήνιοι. οἱ δὲ σύμπαντες ληφθέντες Σπαρτιατῶν τε καὶ περιοίκων πλέονες τῶν ἑκατὸν ἐγένοντο.

28 Ἐπεί γε μὴν οἱ Ἀρκάδες ἐσχόλασαν ἀπὸ τοῦ Κρώμνου, πάλιν δὴ περὶ τοὺς Ἠλείους εἶχον, καὶ τήν τε Ὀλυμπίαν ἐῤῥωμενέστερον ἐφρούρουν, καὶ, ἐπιόντος Ὀλυμπιακοῦ ἔτους, παρεσκευάζοντο ποιεῖν τὰ Ὀλύμπια σὺν τοῖς Πισάταις, τοῖς πρώτοις φάσκουσι προστῆναι τοῦ ἱεροῦ. ἐπεὶ δὲ ὅ τε μὴν ἧκεν, ᾧ τὰ Ὀλύμπια γίγνεται, αἵ τε ἡμέραι, ἐν αἷς ἡ πανήγυρις ἀθροίζεται, ἐνταῦθα δὴ οἱ Ἠλεῖοι ἐκ τοῦ φανεροῦ συσκευασάμενοι, καὶ παρακαλέσαντες τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐπορεύοντο τὴν Ὀλυμπιακὴν ὁδόν. 29 Οἱ δὲ Ἀρκάδες ἐκείνους μὲν οὐκ ἄν ποτε ᾤοντο ἐλθεῖν ἐπὶ σφᾶς, αὐτοὶ δὲ σὺν Πισάταις διετίθεσαν τὴν πανήγυριν. καὶ τὴν μὲν ἱπποδρομίαν ἤδη ἐπεποιήκεσαν, καὶ τὰ δρομικὰ τοῦ πεντάθλου· οἱ δ' εἰς πάλην ἀφικόμενοι οὐκέτι ἐν τῷ δρόμῳ, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ δρόμου καὶ τοῦ βωμοῦ

inceps sermo est, ubi de Lacedaemoniis. Codd. 4 τοὺς Ἀργείους habent. Deinceps πολυορκουμένους C. E.

καὶ ἓν μὲν μέρος] E Cod. D. μὲν accessit. Idem μέρος addidit ante Ἀρκάδες.

πλέονες] Castal. πλείονες cum Codice D.

28. σὺν τοῖς] Articulum τοῖς solus A. Codex habet.

φάσκουσι προστῆναι]. Rem brevius narrat Diodor. XV, 78. Hinc vero evenit, ut Elei hanc Olympiadem, in qua facta erant omnia vi, et Pisatae atque Arcades ludis praefuerant, ne numerarent quidem. Pausanias VI, 22. Ἀνολυμπιάδας hanc cum 10. et 34. fuisse appellatas ab Eleis tradit. Mensis erat Atheniensium Hecatombaeon. τοὺς ante Ἀχαιοὺς omittit D.

29. ἐν τῷ δρόμῳ] Iunt. Ald. Cast. cum Codd. A. C. ἐν δρόμῳ. Est pro stadio. Ὁ βωμὸς est altare Iovis Olympii ex cineribus victimarum accumulatus, uti ferebat fama. Fuit extra lucum sacrum, ut sequentia docere videntur.

ἐπάλαιον. οἱ γὰρ Ἠλεῖοι παρῆσαν ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις εἰς τὸ τέμενος. οἱ δὲ Ἀρκάδες πορῤωτέρω μὲν οὐκ ἀπήντησαν, ἐπὶ δὲ τοῦ Κλαδάου ποταμοῦ παρετάξαντο, ὃς παρὰ τὴν Ἄλτιν καταῤῥέων εἰς τὸν Ἀλφειὸν ἐμβάλλει. καὶ σύμμαχοι δὲ παρῆσαν αὐτοῖς ὁπλῖται μὲν Ἀργείων εἰς δισχιλίους, Ἀθηναίων δὲ ἱππεῖς περὶ
30 τετρακοσίους. Καὶ μὴν οἱ Ἠλεῖοι τἀπὶ θάτερα τοῦ ποταμοῦ παρετάξαντο, σφαγιασάμενοι δὲ εὐθὺς ἐχώρουν. καὶ τὸν πρόσθεν χρόνον εἰς τὰ πολεμικὰ καταφρονούμενοι μὲν ὑπ' Ἀρκάδων καὶ Ἀργείων, καταφρονούμενοι δὲ ὑπ' Ἀχαιῶν καὶ Ἀθηναίων, ὅμως ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῶν μὲν συμμάχων ὡς ἀλκιμώτατοι ὄντες ἡγοῦντο, τοὺς δ' Ἀρκάδας, τούτοις γὰρ πρώτοις συνέβαλον, καὶ εὐθὺς ἐτρέψαντο, καὶ ἐπιβοηθήσαντας δὲ τοὺς Ἀργείους δεξάμενοι καὶ τούτων ἐκράτησαν.
31 Ἐπεὶ μέντοι κατεδίωξαν εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ βουλευτηρίου καὶ τοῦ τῆς Ἑστίας ἱεροῦ καὶ τοῦ πρὸς ταῦτα προσήκοντος θεάτρου, ἐμάχοντο μὲν οὐδὲν ἧττον, καὶ ἐώθουν πρὸς τὸν βωμόν· ἀπὸ μέντοι τῶν στοῶν τε καὶ τοῦ βουλευτηρίου καὶ τοῦ μεγάλου ναοῦ βαλλόμενοι, καὶ ἐν τῷ ἰσοπέδῳ μαχόμενοι ἀποθνήσκουσιν

παρῆσαν ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις] Codd. C. D. σὺν τ. ὅ. παρῆσαν ἤδη ordinant.

τὸ τέμενος] Articulum omisit I. Cast.

Κλαδάου] Apud Pausaniam Κλάδεος appellatur. Cod. A. Κλαυδάου. Apud Strabonem Κελάδων vocatur, monente Valesio.

τὴν Ἄλτιν] In Ald. est Ἄλτην. Sic etiam L. St. W. Αἴτην est in margine L. et W. Veram scripturam Brodaeus exhibuit et defendit Koen ad Gregor. pag. 99. Est lucus sacer, in quo ludi fiebant, quem paullo antea dixit Xenophon τὸ τέμενος. Pindarus III, 30. ἄλσος vocat et Διὸς αἴτει πανδόκῳ addit, in qua voce Ἄλτιν latere merito suspicatur Heynius.

ἱππεῖς] Vocem hanc omisit A. Iunt. Castal. cum Codd. A. C. E. De equitibus Atheniensibus, subsidio missis Arcadibus, vide supra §. 6. et notam ad §. 12.

31. ἐώθουν] Codex E. ἐώρουν. An ἐχώρουν voluit dare? Ceterum de hac pugna loqui videtur Pausanias V, 20. errore memoriae Lacedaemonios nominans pro Arcadibus.

ἄλλοι τε τῶν Ἠλείων καὶ αὐτὸς ὁ τῶν τριακοσίων ἄρχων Στρατόλας. τούτων δὲ πραχθέντων, ἀπεχώρησαν εἰς τὸ αὐτῶν στρατόπεδον. Οἱ μέντοι Ἀρκάδες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν οὕτως ἐπεφόβηντο τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν, ὥστε οὐδ' ἀνεπαύσαντο τῆς νυκτὸς ἐκκόπτοντες τὰ διαπεπονημένα σκηνώματα, καὶ ἀποσταυροῦντες. οἱ δ' αὖ Ἠλεῖοι, ἐπεὶ τῇ ὑστεραίᾳ προσιόντες εἶδον καρτερὸν τὸ τεῖχος, καὶ ἐπὶ τῶν ναῶν πολλοὺς ἀναβεβηκότας, ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, τοιοῦτοι γενόμενοι, οἵους τὴν ἀρετὴν θεὸς μὲν ἂν ἐμπνεύσας δύναιτο καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἀποδεῖξαι, ἄνθρωποι δ' οὐδ' ἂν ἐν πολλῷ χρόνῳ τοὺς μὴ ὄντας ἀλκίμους ποιήσειαν. 32

Olymp. 104 ½.

Χρωμένων δὲ τοῖς ἱεροῖς χρήμασι τῶν ἐν τοῖς Ἀρκάσιν ἀρχόντων, καὶ ἀπὸ τούτων τοὺς Ἐπαρίτους τρεφόντων, πρῶτοι Μαντινεῖς ἀπεψηφίσαντο, τοῖς ἱεροῖς χρήμασι μὴ χρῆσθαι. καὶ αὐτοὶ 33

32. *μὲν ἂν ἐμπνεύσας*] Edd. A. I. Castal. omittunt *ἂν*, quod solus D. habet. Deinceps *μὴ ἐόντας* D. E. *ἑῶντας* C. Xenophon hanc subitaneam Eleis fortitudinem ab ipso Iove et reliquis Diis Olympicis inspiratam fuisse monet, pro quorum aris pugnarint. Aristides Eleusin. Orat. p. 452. *τὴν δ' ἐπ' Ἀλφειῷ μάχην σιωπῶ· πλὴν ὅσα καὶ ταύτῃ σύμβολον οὐ φαῦλον ἐπέστη παρὰ τοῦ Διὸς ἢ τῶν ἀποστερουμένων τόλμα καὶ νίκη.*

33. *Ἐπαρίτους*] Codex E. inter iota et tau spatium vacuum habet. Epariti hic et supra §. 22. atque infra §. 36. sunt in exercitu Arcadum milites stipendiarii et mercenarii. Infra cap. 5, 3. legati etiam ex Eparitis mittuntur Lacedaemonem ab Arcadibus. Hesychius: *Ἐπαρόητοι* (pro *Ἐπάριτοι*), *τάγμα Ἀρκαδικὸν μαχιμώτατον, καὶ οἱ παρὰ Ἀρκάσι δημόσιοι φύλακες.* Stephan. Byz. hunc Xenophontis locum laudans *Ἐπαρίτας* appellat, et *ἔθνος Ἀρκαδίας* esse dicit, nomine ab urbe *Ἔπαρις* ducto, quam tamen alibi nominatam legisse se ipse negat. Cohortem potius aliquam Arcadicam fuisse censet Morus. Certiora afferre non possum. Comparari posse videntur cum Eleorum *τριακοσίοις*. Cives fuisse, ex civitatibus omnibus collectos, apparet ex §. 34.

ἀπεψηφίσαντο] Male Iunt. Castal. *ἐπεψηφίσαντο*, quod et Steph. in Codice reperit. Sed 4 Paris. *ἀπεψ.* habent. Ita postea dicitur etiam *ἀπέδοξε μηκέτι χρῆσθαι.* Ceterum Diodorus XV, 82. haec habet: *τῶν δὲ Μαντινέων ἀναλαβόντων εἰς τοὺς ἰδίους βίους οὐκ ὀλίγα τῶν ἀναθημάτων, ἔσπευδον οἱ παρα-*

τὸ γιγνόμενον μέρος εἰς τοὺς Ἐπαρίτους ἐκ τῆς πόλεως ἐκπορίσαντες, ἀπέπεμψαν τοῖς ἄρχουσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες φάσκοντες, αὐτοὺς λυμαίνεσθαι τὸ Ἀρκαδικὸν, ἀνεκαλοῦντο εἰς τοὺς μυρίους τοὺς προστάτας αὐτῶν· καὶ ἐπεὶ οὐχ ὑπήκουον, κατεδίκασαν αὐτῶν, καὶ τοὺς Ἐπαρίτους ἔπεμπον, ὡς ἄξοντας τοὺς κατακεκριμένους. οἱ μὲν οὖν Μαντινεῖς, κλείσαντες τὰς πύλας, οὐκ 34 ἐδέχοντο αὐτοὺς εἴσω. Ἐκ δὲ τούτου τάχα δὴ καὶ ἄλλοι τινὲς ἔλεγον ἐν τοῖς μυρίοις, ὡς οὐ χρὴ τοῖς ἱεροῖς χρήμασι χρῆσθαι, οὐδὲ καταλιπεῖν εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον τοῖς παισὶν ἔγκλημα τοῦτο εἰς τοὺς θεούς. ὡς δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ ἀπέδοξε μηκέτι χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς χρήμασι, ταχὺ δὴ οἱ μὲν οὐκ ἂν δυνάμενοι ἄνευ μισθοῦ τῶν Ἐπαρίτων εἶναι διεχέοντο· οἱ δὲ δυνάμενοι, παρακελευσάμενοι αὐτοῖς, καθίσταντο εἰς τοὺς Ἐπαρίτους, ὅπως μὴ αὐτοὶ ἐπ' ἐκείνοις, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐπὶ σφίσιν εἶεν. γνόντες δὲ οἱ τῶν ἀρχόντων διακεχειρικότες τὰ ἱερὰ χρήματα, ὅτι, εἰ δώσοιεν εὐθύνας, κινδυνεύσειαν ἀπολέσθαι, πέμπουσιν εἰς Θήβας, καὶ διδάσκουσι τοὺς Θηβαίους, ὡς, εἰ μὴ στρατεύσειαν, 35 κινδυνεύσοιεν οἱ Ἀρκάδες πάλιν λακωνίσαι. Καὶ οἱ μὲν παρεσκευάζοντο, ὡς στρατευσόμενοι· οἱ δὲ τὰ κράτιστα τῇ Πελοποννήσῳ βουλευόμενοι ἔπεισαν τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων, πέμψαντας πρέσβεις εἰπεῖν τοῖς Θηβαίοις, μὴ ἰέναι σὺν ὅπλοις εἰς τὴν Ἀρκαδίαν,

νομήσαντες διακατέχειν τὸν πρὸς Ἠλείους πόλεμον, ἵνα μὴ δῶσιν ἐν εἰρήνῃ λόγον τῶν ἀναλωθέντων.

34. εἰς τοὺς θεούς] Margo Leoncl. πρὸς τοὺς θεούς cum Codd. D. E.

ἐπ' ἐκείνοις] Codd. 4 Paris. ἐπ' ἐκείνους habent.

διακεχειρικότες] In Edd. A. I. C. διακεχειρηκότες. In Oecon. 14, 6. τὰ διαχειριζόμενα sunt res, quae administrantur a servis. In Anabas. I, 9, 17. est πολλὰ δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο. In Cyrop. I, 4, 25. ἀνδρὸς ἔργα διαχειριζόμενον pro vulgato διαπραττόμενον ex Codice restituit Zeunius.

στρατεύσειαν — κινδυνεύσαιεν] Comparato loco supra VI, 1, 1. εἰ μὴ βοηθήσαιεν, οὐ δυνήσοιντο μὴ πείθεσθαι, scribendum censui κινδυνεύσοιεν. ibi solus Codex B. βοηθήσοιεν habet.

εἰ μή τι καλοῖεν. καὶ ἅμα μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς Θηβαίους ἔλεγον, ἅμα δὲ ἐλογίζοντο, ὅτι πολέμου οὐδὲν δέοιντο. τοῦ τε γὰρ ἱεροῦ τοῦ Διὸς προεστάναι οὐδὲν προσδεῖσθαι ἐνόμιζον, ἀλλ' ἀποδιδόντες ἂν καὶ δικαιότερα καὶ ὁσιώτερα ποιεῖν, καὶ τῷ θεῷ [οἴεσθαι] μᾶλλον ἂν οὕτω χαρίζεσθαι. βουλομένων δὲ ταῦτα καὶ τῶν Ἠλείων, ἔδοξεν ἀμφοτέροις εἰρήνην ποιήσασθαι· καὶ ἐγένοντο σπονδαί.

36 Γενομένων δὲ τῶν ὅρκων, καὶ ὀμοσάντων τῶν τε ἄλλων ἁπάντων καὶ τῶν Τεγεατῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Θηβαίου, ὃς ἐτύγχανεν ἐν τῇ Τεγέᾳ ἔχων ὁπλίτας τριακοσίους τῶν Βοιωτῶν, οἱ μὲν (ἄλλοι) Ἀρκάδες ἐν τῇ Τεγέᾳ αὐτοῦ ἐπικαταμείναντες ἐδειπνοποιοῦντό τε καὶ εὐθυμοῦντο, καὶ σπονδὰς καὶ παιᾶνας ὡς εἰρήνης γεγενημένης ἐποιοῦντο· ὁ δὲ Θηβαῖος καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ φοβούμενοι τὰς εὐθύνας, σύν τε τοῖς Βοιωτοῖς καὶ τοῖς ὁμογνώμοσι τῶν Ἐπαρίτων, κλεί-

35. οἴεσθαι] Inclusum damnavit Morus. Sed F. A. Wolf repetendum censet ἔφασαν e verbo ἐνόμιζον, ut III, 2, 12. οὕτως ἂν ἔφασαν τάχιστα νομίζειν.

36. τῇ Τεγέᾳ] Solus Codex A. τῇ habet. Deinceps τριακοσίους ὁπλίτας idem A. ordinat. Sequens ἄλλοι omittit D.

Ἀρκάδες] Edd. A. I. Br. Cast. cum Codice A. Ἀκαρνᾶνες. Male. Sequentia verba ἐν τῇ Τεγέᾳ velut interpretationem verbi αὐτοῦ damnat Morus, sed iam antea defenderat Valckenaer ad Herodot. p. 339. apposito etiam latino exemplo, ubi *indidem Thebis* dicitur. Ceterum Diodor. XV, 82. rem ita narrat. Cum duces, donariis et pecuniis sacris abusi, timerent poenam et sacrilegii poenam, bellum protrahere satagebant, et, factione Arcadum excitata, pacem procrastinabant. Tegeatae, diversas a Mantinensibus partes secuti, Boeotorum auxilia duce Epaminonda advocabant; Mantinenses contra subsidium petebant ab Atheniensibus et Lacedaemoniis. Dum vero Lacedaemonii regionem Tegeatarum vastabant, Epaminondas cum auxiliis suis versus Mantineam accedebat. — Vulgatam lectionem nunc video etiam recte defendi a viro docto Koeppen.

καταμένοντες] Margo Leonclav. cum D. E. ἐπικαταμείναντες habet. καταμείναντες C.

ὁ δὲ Θηβαῖος] Scilicet Harmostes Thebanus. Vide supra cap. 1, 31. Ita emendavit Leonclav. vulgatum οἱ Θηβαῖοι cum Codd. D. E. Y.

σαντες τὰς πύλας τοῦ τῶν Τεγεατῶν τείχους, πέμποντες ἐπὶ τοὺς συσκηνοῦντας, συνελάμβανον τοὺς βελτίστους. Ἅτε δὴ ἐκ πασῶν τῶν πόλεων παρόντων τῶν Ἀρκάδων, καὶ πάντων εἰρήνην βουλομένων ἔχειν, πολλοὺς ἔδει τοὺς συλλαμβανομένους εἶναι· ὥστε ταχὺ μὲν αὐτοῖς τὸ δεσμωτήριον μεστὸν ἦν, ταχὺ δὲ 37 ἡ δημοσία οἰκία. Ὡς δὲ πολλοὶ οἱ εἱργμένοι ἦσαν, πολλοὶ δὲ κατὰ τοῦ τείχους ἐκπεπηδηκότες, ἦσαν δὲ οἳ καὶ διὰ τῶν πυλῶν ἀφεῖντο· οὐδεὶς γὰρ οὐδενὶ ὠργίζετο, ὅστις μὴ ᾤετο ἀπολεῖσθαι· ἀπορῆσαι δὴ μάλιστα ἐποίησε τόν τε Θηβαῖον, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ταῦτα πράττοντας, ὅτι Μαντινέας, οὓς μάλιστα ἐβούλοντο λαβεῖν, ὀλίγους τινὰς πάνυ εἶχον· διὰ γὰρ τὸ ἐγγὺς 38 τὴν πόλιν εἶναι, σχεδὸν πάντες ᾤχοντο οἴκαδε. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ τὰ πεπραγμένα ἐπύθοντο οἱ Μαντινεῖς, εὐθὺς πέμποντες εἰς τὰς ἄλλας Ἀρκαδικὰς πόλεις, προηγόρευον ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι, καὶ φυλάττειν τὰς πόλεις. καὶ αὐτοὶ δὲ οὕτως ἐποίουν, καὶ ἅμα πέμψαντες εἰς τὴν Τέγεαν, ἀπῄτουν, ὅσους ἔχοιεν ἄνδρας Μαντινεῖς· καὶ τῶν ἄλλων δὲ Ἀρκάδων οὐδένα ἀξιοῦν ἔφασαν οὔτε δεδέσθαι, οὔτε ἀποθνήσκειν πρὸ δίκης. καὶ εἴ τινες ἐπαιτιῷντο, ἔλεγον ἀπαγγέλλον-

συσκηνοῦντας] Codd. D. E. σκηνοῦντας simplex habent.

ἅτε δὴ] Morus emendabat δέ. Equidem vulgatam sequor, etsi δὲ iam reperio in margine Leonclavii.

δημοσία οἰκία] aliis usibus forte dicata alio tempore. Lacedaemonii carcerem δημόσιον vocabant. Thucyd. V, 18.

37. κατὰ τοῦ τείχους] Codex E. καὶ τοῦ τείχους. Deinceps ἦσαν δ' οἳ A. E.

τόν τε Θηβαῖον] Omittunt τε I. A. Cast. cum Codice A.

ἐβούλοντο] Cast. ἐβούλετο.

38. εἰς τὰς ἄλλας] Codd. C. D. εἴς τε τὰς ἄλλας. Deinceps φυλάττειν τὰς παρόδους D. superscripto γρ. πόλεις. Postea ἄνδρας Μαντινέων D.

ἀξιοῦν ἔφασαν] Languidam vulgatam lectionem ἀξιοῦντες ἦσαν, quae est quoque in A. C. E. (ἦσαν in C. E. omittit A.) postposui ei, quam St. L. et Wels ediderunt.

καὶ εἴ τινες ἐπῃτιῷντο, ἔλεγον] Ita Leoncl. scribi voluit pro vulgata et Codd. A. C. E. lectione καί τινες ἐπαιτιῷντο. In Castal. est ἐπῃτιῶντο. Stephani lectionem οἱ δέ τινες Leonclavius

τες, ὅτι ἡ τῶν Μαντινέων πόλις ἐγγυῷτο, ἦ μὴν παρέξειν εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων, ὁπόσους τις προσκαλοῖτο. Ἀκούων οὖν ὁ Θηβαῖος, ἠπόρει τε, ὅ τι 39 χρήσαιτο τῷ πράγματι, καὶ ἀφίησι πάντας τοὺς ἄνδρας. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ συγκαλέσας τῶν Ἀρκάδων, ὁπόσοι γε δὴ συνελθεῖν ἠθέλησαν, ἀπελογεῖτο, ὡς ἐξαπατηθείη. ἀκοῦσαι γὰρ ἔφη, ὅτι Λακεδαιμόνιοί τε εἶεν σὺν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τοῖς ὁρίοις, προδιδόναι τε αὐτοῖς μέλλοιεν τὴν Τέγεαν τῶν Ἀρκάδων τινές. οἱ δὲ ἀκούσαντες, ἐκεῖνον μὲν, καίπερ γιγνώσκοντες, ὅτι ἐψεύδετο περὶ σφῶν, ἀφίεσαν· πέμψαντες δ' εἰς Θήβας πρέσβεις, κατηγόρουν αὐτοῦ, ὡς δεῖν ἀποθανεῖν. Τὸν δ' Ἐπαμινώνδαν ἔφασαν, καὶ γὰρ στρατηγῶν 40 τότε ἐτύγχανε, λέγειν, ὡς πολὺ ὀρθότερον ποιήσειεν, ὅτε συνελάμβανε τοὺς ἄνδρας, ἢ ὅτε ἀφῆκε. τὸ γὰρ, ἡμῶν δι' ὑμᾶς εἰς πόλεμον καταστάντων, ὑμᾶς ἄνευ τῆς ἡμετέρας γνώμης εἰρήνην ποιεῖσθαι, πῶς οὐκ ἂν δικαίως προδοσίαν τις ὑμῶν τοῦτο κατηγοροίη; εὖ δ' ἴστε, ἔφη, ὅτι ἡμεῖς καὶ στρατευσόμεθα εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ σὺν τοῖς τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι πολεμήσομεν.

CAPUT V.

Ὡς δὲ ταῦτα ἀπηγγέλθη πρός τε τὸ κοινὸν τῶν 1 Ἀρκάδων καὶ τὰς πόλεις, ἐκ τούτου ἀνελογίζοντο

emendabat sic: εἰ δέ τινας ἐπητιῷντο, ἔλεγον etc. εἰ δὲ καί τινες D. ἐπαιτιῷντο C. D. E., quod restitui, et sequens καὶ ante ἔλεγον cum D. omisi.

προσκαλοῖτο] scil. εἰς δίκην. Igitur non est opus coniectura V. D. in Bibl. Crit. Amstel., qui προκαλοῖτο emendabat.

39. ἔφη, ὅτι] Codd. C. D. E. ἔφη, ὡς.

ἐκεῖνον — ἀφίεσαν] In Edd. A. I. Br. Castal. est ἐκεῖνοι — ἀπῄεσαν, ut in A. C.

ὡς δεῖν] Castalio ὡς δεῖ. Deinceps Ἐπαμεινώνδαν A. C. E.

40. πόλεμον καταστάντων] Hoc cum Steph. posui pro vulgata lectione, quam sensus respuit, habent tamen A. C. D. E., καταστησάντων. Ita καταστῆναι εἰς ἀπορίαν est in Oecon. 2, 7.

1. καὶ τὰς πόλεις] Margo Leoncl. καὶ κατὰ πόλεις cum Codice Y.

Μαντινεῖς τε καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων οἱ κηδόμενοι τῆς Πελοποννήσου, ὡσαύτως δὲ καὶ Ἠλεῖοι καὶ Ἀχαιοί, ὅτι οἱ Θηβαῖοι δῆλοι εἶεν βουλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Πελοπόννησον εἶναι, ὅπως ὡς ῥᾷστα αὐτὴν καταδουλώσαιντο. 2 Τί γὰρ δὴ πολεμεῖν ἡμᾶς βούλονται, ἢ ἵνα ἡμεῖς μὲν ἀλλήλους κακῶς ποιῶμεν, ἐκείνων δ' ἀμφότεροι δεώμεθα; ἢ τί, λεγόντων ἡμῶν ὅτι οὐ δεόμεθα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι, παρασκευάζονται ὡς ἐξιόντες; οὐ δῆλον, ὡς ἐπὶ τὸ κακόν τι ἡμᾶς 3 ἐργάζεσθαι στρατεύειν παρασκευάζονται; Ἔπεμπον δὲ καὶ Ἀθήναζε, βοηθεῖν κελεύοντες· ἐπορεύθησαν δὲ καὶ εἰς Λακεδαίμονα πρέσβεις ἀπὸ τῶν Ἐπαρίτων, παρακαλοῦντες Λακεδαιμονίους, εἰ βούλοιντο κοινῇ διακωλύειν, ἄν τινες ἴωσι καταδουλωσόμενοι τὴν Πελοπόννησον. περὶ μέντοι ἡγεμονίας αὐτόθεν διεπράττοντο, ὅπως ἐν τῇ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἡγήσοιντο.

4 Olymp. 104 ⅔. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, Ἐπαμινώνδας ἐξῄει, Βοιωτοὺς ἔχων πάντας καὶ Εὐβοέας καὶ Θετταλῶν πολλοὺς παρά τε Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ἐναντίων αὐτῷ. Φωκεῖς μέντοι οὐκ ἠκολού-

ὅτι οἱ Θηβαῖοι] Articulum omisit A. I. Cast. cum Codd. A. C. E. deinceps βουλόμενοι ὡς ἀσθενεστάτην τὴν Π. εἶναι. Vulgo βουλόμενοι erat post ἀσθεν. collocatum.

2. ἐπὶ τὸ κακόν τι] An fuit ἐπὶ τῷ?

3. ἔπεμψαν] Margo Leoncl. habet ἐπορεύθησαν, quod dant C. D. E. Tempus variatum num antea missos legatos significat? Sequens etiam εἰ βούλοιντο mihi displicet. Fortasse comma post κοινῇ ponendum fuit.

αὐτόθεν] statim ab initio, ex eo ipso tempore.

4. ταῦτ' ἐπράττετο] Cod. D. ταῦτα ἐπρ. deinceps Ἐπαμεινώνδας A. C. E.

Ἀλεξάνδρου] Pheraeorum tyranno, de quo supra VI, 4, 34. Eum, acerrimum antea Thebanorum hostem, tandem vero a Pelopida victum, coegerant Thebani promittere, se duces Thebanos ad quodlibet bellum secuturum esse. Plutarch. Pelop. c. 35. *Morus.* De morte eius exstat fragmentum Theopompi in Scholio Victoriano ad Il. XXIV, p. 684. ed. Heynii.

ἐναντίων] Sunt eae civitates, quas oppressas nuper ab Alexandro Thebani, victo eo, libertati restituerant. Vide Plutarchum ibid. *Morus.*

θουν, λέγοντες, ὅτι συνθῆκαι σφίσιν αὐτοῖς εἶεν, εἴ τις ἐπὶ Θήβας ἴοι, βοηθεῖν· ἐπ' ἄλλους δὲ στρατεύειν οὐκ εἶναι ἐν ταῖς συνθήκαις. Ὁ μέντοι Ἐπαμινώνδας 5 ἐλογίζετο, καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σφίσιν ὑπάρχειν Ἀργείους τε καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδων τοὺς τὰ σφέτερα φρονοῦντας. ἦσαν δὲ οὗτοι Τεγεᾶται καὶ Μεγαλοπολῖται καὶ Ἀσεᾶται καὶ Παλαντιεῖς, καὶ εἴ τινες δὴ πόλεις, διὰ τὸ σμικραί τε εἶναι καὶ ἐν μέσαις ταύταις οἰκεῖν, ἠναγκάζοντο. Ἐξῆλθε μὲν δὴ ὁ Ἐπαμινώνδας 6 διὰ ταχέων· ἐπεὶ δ' ἐγένετο ἐν Νεμέᾳ, ἐνταῦθα διέτριβεν, ἐλπίζων τοὺς Ἀθηναίους παριόντας λήψεσθαι, καὶ οἰόμενος, μέγα ἂν τοῦτο γενέσθαι τοῖς μὲν σφετέροις συμμάχοις, εἰς τὸ ἐπιῤῥῶσαι αὐτούς, τοῖς δὲ ἐναντίοις, εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν· ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶν ἀγαθὸν εἶναι Θηβαίοις, ὅ τι ἐλαττοῖντο Ἀθηναῖοι. Ἐν δὲ τῇ διατριβῇ αὐτοῦ ταύτῃ 7 συνῄεσαν πάντες οἱ ὁμοφρονοῦντες εἰς τὴν Μαντίνειαν. Ἐπεὶ μέντοι ὁ Ἐπαμινώνδας ἤκουσε, τοὺς Ἀθηναίους τὸ μὲν κατὰ γῆν πορεύεσθαι ἀπεγνωκέναι, κατὰ

5. *Μεσσηνίους*] Causam aperit Plutarch. Pelop. c. 24. *τὴν δὲ Μεσσηνίαν χώραν νεμομένων Σπαρτιατῶν ἀποτεμόμενοι τοὺς παλαιοὺς Μεσσηνίους ἐκάλουν καὶ κατῆγον Ἰθώμην συνοικίσαντες*. Ithomen non nominat, sed urbem Messenen, cum antea urbs Messene nulla esset, sed regio tantum. Diodor. XV, 66. Deinceps *ἦσαν δ' οὗτοι* C. D. E.

Ἀσεᾶται] Ita Steph. et Palmerius scripserunt pro vulgato et Codd. C. D. E. *Ἀσθεάται*. Codex A. *Ἀθεᾶται*. Supra adfuit *Ἀσέα* VI, 5.

Παλαντιεῖς] Ita Palmerius Exercit. p. 76. scripsit pro vulgato *Παλαντεὶς*. Codex D. *Παλλαντεῖς*. Nomen est *Παλάντιον* apud Pausaniam VIII. 27.

6. *ἐξῆλθε μὲν δὴ*] Leoncl. St. W. *μέντοι*. Articulum ante Epaminondae nomen omisit Castal. *Ἐπαμεινώνδας* A. C. E. iterumque sect. 7.

νομίζων] Margo Leoncl. cum Codd. C. D. E. *ἐλπίζων*, et deinde *λογιζόμενος* pro *οἰόμενος* cum Codice Y.

εἰς τὸ εἰς ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν] In Edd. A. I. Br. Cast., ut in A. C. E., est scriptum *εἰς τὸ ἀθυμίαν ἐμπεσεῖν*, omisso altero *εἰς*. Hanc lectionem secutus Zeunius in margine libri emendaverat *ἐμποιῆσαι*. Quam conjecturam probo. *ἀθυμίας* habet E.

7. *τὸ μὲν — ἀπεγνωκέναι*] In Anab. I, 7, 19. est *ἀπεγνωκέναι τοῦ μαχεῖσθαι*. Sed Diodorus XV, 53. *τὸ μὲν ταύτῃ ποιεῖσθαι τὴν διέξοδον ἀπέγνω*. Ita saepius idem variavit casum genitivum et accusativum.

θάλατταν δὲ παρασκευάζεσθαι, ὡς διὰ Λακεδαίμονος βοηθήσοντας τοῖς Ἀρκάσιν, οὕτω δὴ ἀφορμήσας ἐκ 8 τῆς Νεμέας, ἀφικνεῖται εἰς τὴν Τέγεαν. Εὐτυχῆ μὲν οὖν οὐκ ἂν ἔγωγε φήσαιμι τὴν στρατηγίαν αὐτῷ γενέσθαι· ὅσα μέντοι προνοίας ἔργα καὶ τόλμης ἐστὶν, οὐδέν μοι δοκεῖ ὁ ἀνὴρ ἐλλιπεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ ἔγωγε ἐπαινῶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἐν τῷ τείχει τῶν Τεγεατῶν ἐποιήσατο, ἔνθ' ἐν ἀσφαλεστέρῳ τε ἦν ἢ εἰ ἔξω ἐστρατοπεδεύσατο, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐν ἀδηλοτέρῳ, ὅ τι πράττοιτο. καὶ παρασκευάζεσθαι δὲ, εἴ του ἐδεῖτο, ἐν τῇ πόλει ὄντι εὐπορώτερον ἦν. τῶν δὲ ἑτέρων ἔξω στρατευομένων, ἐξῆν ὁρᾶν, εἴτε τι ὀρθῶς ἐπράττετο, εἴτε τι ἡμάρτανον. καὶ μὴν οἰόμενος κρείττων τῶν ἀντιπάλων εἶναι, ὁπότε ὁρῴη χωρίοις πλεονεκτοῦντας αὐτοὺς, οὐκ ἐξήγετο ἐπιτίθε- 9 σθαι. Ὁρῶν δὲ οὔτε πόλιν προσχωροῦσαν αὐτῷ οὐδεμίαν, τόν τε χρόνον προβαίνοντα, ἐνόμισε πρακτέον τι εἶναι· εἰ δὲ μὴ, ἀντὶ τῆς πρόσθεν εὐκλείας πολλὴν ἀδοξίαν προσεδέχετο. ἐπεὶ οὖν κατεμάνθανε περὶ μὲν τὴν Μαντίνειαν τοὺς ἀντιπάλους πεφυλαγμένους, μεταπεμπομένους δὲ Ἀγησίλαόν τε καὶ πάντας τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ᾔσθετο ἐξεστρατευμένον τὸν

διὰ Λακεδαίμονος] i. e. per Laconicam.

οὕτω δὴ] Ita recte Castal. et margo Leoncl. Vulgo et Codex A. οὕτω δέ.

8. μὲν οὖν ἔγωγε οὐκ ἂν — τὴν στρατείαν] Cum D. E. οὐκ ἂν ἔγωγε dedi et στρατηγίαν cum margine Leoncl. et C. D. E. Sequens ὁ ante ἀνὴρ omittunt D. E. Diodorus XV, 83. de hac ipsa expeditione ita scribit: συνετωτέραν δὲ στρατηγίαν τὴν τοῦ Λακεδαιμονίου ἡγήσαιτο.

ὁ ἀνὴρ ἐλλιπεῖν] Articulum restituit Leoncl. Vulgatum autem antea ἐλλείπειν emendavit Morus.

ἢ εἰ ἔξω] Ita recte Br. Castal. Vulgo deest ἤ, ut in Codd. A. C. deinceps ἐστρατοπεδεύετο D.

εὐπορώτερον ἦν] Postremum verbum omisit A. I. Cast. deinceps τῶν δ' A. C. D. E.

9. οὔτε πόλιν] Codd. D. E. οὔτε πόλιν αὐτῷ προσχωροῦσαν οὐδεμίαν. Deinceps vulgatum ἐξήκοντα cum marg. L. et D. E. in προβαίνοντα mutavi.

περὶ μὲν Μαντίνειαν] Articulum τὴν e D. E. addidi. Deinceps ἀντιπάλους St. Leoncl. cum Codd. Par. praeter A. substituerunt vulgato ἄλλους. Postea τῇ ante Πελλήνῃ e D. E. addidi.

Ἀγησίλαον, καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλήνῃ, δειπνοποιησάμενος, παραγγείλας, ἡγεῖτο τῷ στρατεύματι εὐθὺς ἐπὶ Σπάρτῃ. Καὶ εἰ μὴ Κρὴς, θείᾳ τινὶ μοίρᾳ 10

Πελλήνῃ] Pellenen Achaiae oppidum non esse, multis argumentis vicit Morus, et censuit intelligi Pellanam dorice dictam a Pausania Gr. III, 20. 21. in Laconica, in via ad Arcadiam ducente sitam et a Sparta ultra 50 stadia distantem. Plutarchus Agesil. cap. 34., laudato hoc ipso Xenophontis loco et Callisthene, refert, Agesilaum tum fuisse in itinere versus Mantineam. Polybius l. c. ad Mantineam eum fuisse narrat. Quae quidem testimonia demonstrant, intelligi oppidum aliquod Arcadiae ipsius aut in via ad Mantineam situm, quale est Pellana, a Pausania nominata aliquoties. Hucusque Morus, qui breviore multo disputatione defungi poterat, si Pellenen Laconicae ab Arcadibus oppugnatam apud Diodorum XV, 67. memoria illi suggessisset. In vulgatis Diodori libris scribitur Παλλήνη. Refert scil. Diodorus, Epaminondam, cum non longe abesset a Mantinea, audivisse, Lacedaemonios agrum Tegeatarum vastare; igitur statim statuisse Spartam ipsam aggredi, atque ita noctu iter ingressum esse. Hactenus consentiunt Xenophon eumque secutus Plutarchus Agesil. cap. 34. Sed deinceps Diodorus Agin regem nominat, et Agesilaum pro Archidamo; nisi is est librarii error, nimis ineptus pro Diodori eruditione. Denique Plutarch. de Gloria Athen. p. 364. ed. Reisk. noctu quidem profectum Epaminondam esse consentit, sed antea hostes instructos ante Mantineam ad pugnam provocasse, quam illi, subsidia Atheniensium exspectantes, detrectaverint. — Nunc demum video, Palmerium iam olim in Exercit. p. 76. recte admonuisse, de Laconica Pellene esse sermonem, nec huius observationis meminisse Morum. Plutarchi Agis c. 8. de Laconica: τῆς γῆς ἀναδασθείσης τὴν μὲν ἀπὸ τοῦ κατὰ Πελλήνην χαράδρου πρὸς τὸ Ταΰγετον καὶ Μαλέαν καὶ Σελλασίαν κλήρους γενέσθαι τετρακισχιλίους πεντακοσίους, τὴν δ' ἔξω μυρίους. Polybius IV, 81. τὴν ἐν τῇ Τριπόλει προσαγορευομένην Πελλήνην. Idem XVI, 37.

δειπνοποιησάμενος] Auctor de obsidione toleranda editus post Mathematicos veteres p. 323. θεωρήσας τοὺς Λακεδαιμονίους πανδημεὶ παραγεγονότας εἰς Μαντίνειαν μετὰ τῶν συμμάχων, ὡς παραταξομένους τοῖς Θηβαίοις, δειπνοποιήσασθαι τοῖς αὐτοῦ καθ' ὥραν παραγγείλας, ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἄρτι τῆς νυκτὸς ἐπιγινομένης, ὡς τῆς παρατάξεως χάριν σπεύδων εὐκαίρους τινὰς προκαταλαβέσθαι τόπους· τοιαύτην δὲ τοῖς πολλοῖς δόξαν εἰργασάμενος προσῆγε ποιούμενος τὴν πορείαν ἐπ' αὐτὴν τὴν Λακεδαίμονα. Sed haec ille e Polybio IX, 8. duxit.

παραγγείλας] Copulam καὶ praeponi vult Morus Polybius haec ipsa narrans IX, 8. dicit δειπνοποιήσασθαι παραγγείλας. Noctu profectum a Tegea tradunt Diodorus et Plutarchus. Forte aliquot verba h. l. exciderunt.

ἐπὶ Σπάρτῃ] Codex E. ἐπὶ Σπάρτην. Deinceps ἀμυνομένων D. E. habent. ὁ ante Agesilai nomen addunt D. E.

10. Κρὴς] Hunc locum

προσελθὼν, ἐξήγγειλε τῷ Ἀγησιλάῳ προσιὸν τὸ στράτευμα, ἔλαβεν ἂν τὴν πόλιν ὥσπερ νεοττιὰν, παντάπασιν ἔρημον τῶν ἀμυνουμένων. ἐπεὶ μέντοι, προπυθόμενος ταῦτα ὁ Ἀγησίλαος, ἔφθη εἰς τὴν πόλιν ἀπελθὼν, διαταξάμενοι οἱ Σπαρτιᾶται ἐφύλαττον, καὶ μάλα ὀλίγοι ὄντες· οἵ τε γὰρ ἱππεῖς αὐτοῖς πάντες ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῄεσαν, καὶ τὸ ξενικὸν, καὶ τῶν λόχων 11 δέκα ὄντων οἱ τρεῖς. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμινώνδας ἐν τῇ πόλει τῶν Σπαρτιατῶν, ὅπου μὲν ἔμελλον ἐν τε ἰσοπέδῳ μαχεῖσθαι, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσῄει ταύτῃ, οὐδὲ ὅπου γε μηδὲν πλέον μαχεῖσθαι τῶν ὀλίγων πολλοὶ ὄντες· ἔνθεν δὲ πλεονεκτεῖν ἂν ἐνόμιζε, τοῦτο λαβὼν τὸ χωρίον κατέβαινε,

respicit Plutarchus Ages. c. 34. Plures nuncios Cretenses ex numero hemerodromorum fuisse, tradit Diodor. XV, 82.

ἐν Ἀρκαδίᾳ ἀπῄεσαν] Forte *ἀπῆσαν*. Portus tamen dictum putabat pro *ἀπῄεσαν εἰς Ἀρκαδίαν*.

οἱ τρεῖς] In margine St. L. W. ut in Codice D. est *δώδεκα ὄντων οἱ τρεῖς*. In articulo addito numero vim peculiarem inesse putabat Morus, ut certae aliquae cohortes significentur, quae alias stationem perpetuam habere solerent. deinceps *Ἐπαμεινώνδας* A. D. E.

11. *ἐν τῇ πόλει*] ad urbem, prope urbem. *Morus*. Polybius IX, 8. Epaminondam ait primo impetu urbis partem aliquam cepisse et ad forum usque penetrasse; sed, elapso ad Agesilaum transfuga et adpropinquante exercitu Agesilai, coactam fuisse re infecta redire. Attigit eam rem Polyaenus II, 2, 10. Diodorus XV, 83. tradit, pueres et senes iussos fuisse e muris lapides coniicere in hostes.

οὐδὲ ὅπου] A. C. D. E. *οὐδ' ὅπου*.

πλέον] Ita cum Leoncl. scripsi pro vulgato et Codd. A. E. *πλείονες*. Magis tamen arridet emendatio V. D. in Bibl. Critica Amstelod., qui legit: *πλέον ἔμελλον ἕξειν*. Courier ad Hipparch. p. 71. *πλέον δύνασθαι* coniecit. Deinceps *ἐνθένδε* Codex E. et postea omittit verba *καὶ οὐκ ἀνέβαινεν*. Ceterum in hac narrationis brevitate, in qua manifestum inprimis est studium Xenophontis in Lacedaemonios, difficile est absque accurata locorum notitia recte omnia intelligere. Hoc tamen in universum tenendum, *καταβαίνειν* significare descensum in locum planum, *ἀναβαίνειν* ascensum in editum et montuosum.

καὶ οὐκ ἀνέβαινεν εἰς τὴν πόλιν. Τό (τε) γε μὴν 12 ἐντεῦθεν γενόμενον, ἔξεστι μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἂν ὑποσταίη. Ἐπεὶ γὰρ ἡγεῖτο Ἀρχίδαμος, οὐδὲ ἑκατὸν ἔχων ἄνδρας, καὶ διαβὰς, ὅπερ ἐδόκει τὶ ἔχειν κώλυμα, ἐπορεύετο πρὸς ὄρθιον ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δὴ οἱ πῦρ πνέοντες, οἱ νενικηκότες τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ τῷ παντὶ πλέονες, καὶ πρὸς τούτοις ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες, οὐκ ἐδέξαντο τοὺς περὶ τὸν Ἀρχίδαμον, ἀλλ' ἐγκλίνουσι. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι 13 τῶν Ἐπαμινώνδου ἀποθνήσκουσιν· ἐπεὶ μέντοι ἀγαλλόμενοι τῇ νίκῃ ἐδίωξαν οἱ ἔνδοθενποῤῥωτέρω τοῦ καιροῦ, οὗτοι αὖ ἀποθνήσκουσι· περιεγέγραπτο γὰρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ τοῦ θείου, μέχρις ὅσου ἡ νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος τρόπαιόν τε ἵστατο, ἔνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπεδίδου. Ὁ δ' Ἐπαμι- 14 νώνδας λογιζόμενος, ὅτι οἱ Ἀρκάδες βοηθήσοιεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι

12. Τό τε γε μὴν — ὑποσταίη] Scribendum Τό γε μὴν censeo. Sequens verbum eadem cum significatione iunctum dativo est in Anab. III, 2, 7. ὑποστάλῃ habet E.

ἐπορεύετο πρὸς ὄρθιον] Vulgo desunt verba πρὸς ὄρθιον, quae addit margo L. St. et habet Codex E. πρὸς ὄρθριον C.

πρὸς τούτοις] D. E. προσέτι, quod aliis in locis X. frequentavit. Pugnam hanc Archidami narrat Plutarchus Agesilai c. 34.

13. οἱ μὲν πρῶτοι] Iustinus VI, 7. In eo proelio duo duces hostium cecidere; deinde ipsum Epaminondam graviter vulneratum fuisse refert. Deinceps Ἐπαμεινώνδου A. C. D. E. — νώνδα D. E.

ποῤῥωτέρω τοῦ καιροῦ] Anabas. IV, 3, 24. προσωτέρω τοῦ καιροῦ. Male igitur in I. Cast. deest articulus. Deinceps περιγέγραπτο Cod. A.

μέχρις ὅσου ἡ νίκη] Codex E. μέχρι. Articulum ἡ omittunt D. E.

ἐπεκράτησε] I. Cast. ἀπεκράτησε. Eaedem Edd. deinde καὶ ὑποσπόνδους ἀπεδίδου habent.

14. Ἐπαμινώνδας] A. C. D. E. Ἐπαμεινώνδας. Deinceps βοηθήσαιεν οἱ Ἀρκάδες. C. βοηθήσοιεν, quod recepi. Sequens τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων de Thebanis sanum non praestiterim.

Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων· πάλιν δὲ πορευθεὶς ὡς ἐδύνατο τάχιστα εἰς τὴν Τέγεαν, τοὺς μὲν ὁπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δὲ ἱππέας ἔπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι, καὶ διδάσκων, ὡς πάντα μὲν εἰκὸς ἔξω εἶναι τὰ τῶν Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως 15 *τε καὶ σίτου συγκομιδῆς οὔσης. Καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἱππεῖς, ὁρμηθέντες ἐξ Ἐλευσῖνος, ἐδειπνοποιήσαντο μὲν ἐν Ἰσθμῷ, διελθόντες δὲ (καὶ) τὰς Κλεωνὰς ἐτύγχανον προσιόντες εἰς τὴν Μαντίνειαν,*

πάλιν δὲ πορευθεὶς] Cum audivisset, Mantinenses advenire auxilium laturos, copias paululum a Sparta abductos coenare iussit, equitibus tantum aliquot in castris relictis, qui ignes ad matutinam usque vigiliam alerent; ipse noctu cum exercitu properat ad Mantineam, quam defensore vacuam opprimere volebat. Ita Diodor. XV, 84. Contra Plutarchus de Gloria Atheniens. pag. 364. ita de Epaminonda loquitur: *ὑπέδειξε μὲν ὡς αὖθις ἐπὶ λεηλασίαν καὶ φθορὰν τῆς χώρας τρεψόμενος, ἐξαπατήσας δὲ καὶ κατακοιμίσας οὕτω τοὺς πολεμίους ἀνέζευξε νυκτός.* Mantinenses tum auxilia voluisse submittere Lacedaemoniis, cum ante urbem subito adesset Epaminondas. De Epaminondae nocturna in Spartam expeditione quaedam habet Polyaenus II, 3, 10., quae alibi haud reperias. Ille scil. Agesilaum ait, comperto ex transfugis Epaminondae consilio, antevertisse hostem cum exercitu, eumque excepisse firmo animo: *οἱ δὲ προσπεσόντες ἐξώσθησαν μετὰ βίας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δ' ἐν ἰσχυρῷ κινδύνῳ ταραχωδῶς ἐμπεσόντες, καὶ διὰ νυκτὸς φεύγειν βιασθέντες ἀπέβαλλον πολλοὶ τὰς ἀσπίδας* etc. Aliunde rem eandem narrat Frontinus III, 11, 5. Epaminondas, inquit, apud Mantineam, cum Lacedaemonios in subsidium hosti venisse animadverteret, ratus, posse Lacedaemonem occupari, si clam illo profectus esset, nocte crebros ignes fieri iussit, ut specie remanendi occultaret profectionem; sed a transfuga proditus, assecuto exercitu Lacedaemoniorum, itinere quidem, quo Spartam petebat, destitit: idem tamen consilium convertit ad Mantinenses; aeque enim, ignibus factis, Lacedaemonios, quasi maneret, frustratus, per quadraginta millia passuum Mantineam revertitur, eamque auxilio destitutam occupavit. — Quem locum ex reliquorum narratione interpretaberis.

τοὺς δὲ ἱππέας] A. C. D. *τοὺς δ' ἱππέας.* Sequens *καὶ* ante *σίτου* omittit C.

15. *καὶ τὰς Κλεωνὰς*] Copulam omittit C. Oppidulum

καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι ἐντὸς τείχους ἐν ταῖς οἰκίαις. ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, ἐδέοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν Ἀθηναίων ἱππέων βοηθῆσαι, εἴ τι δύναιντο· ἔξω γὰρ εἶναι καὶ τὰ βοσκήματα πάντα καὶ τοὺς ἐργάτας, πολλοὺς δὲ καὶ παῖδας καὶ γεραιτέρους τῶν ἐλευθέρων· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, ἔτι ὄντες ἀνάριστοι καὶ

inter Corinthum et Argos situm, de quo Pausanias II, 15. Hanc equitum Atheniensium pugnam cum Thebanis pinxerat Euphranor, auctore Plutarcho de Gloria Atheniensium. Eandem picturam memorat Pausanias Attic. I, pag. 9. Plinius XXXV, sect. 40. inter Euphranoris opera equestre proelium commemorans hoc ipsum intelligit, et ipsum artificem Olymp. 104. eminuisse longe ante omnes tradit, qua ipsa haec pugna accidit. Locus Pausaniae ita habet: ἐν δὲ τῇ γραφῇ τῶν ἱππέων ἐστὶ μάχη, ἐν ᾗ γνωριμώτατοι Γρύλλος τε ὁ Ξενοφῶντος ἐν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ κατὰ τὴν ἵππον τὴν Βοιωτίαν Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος. Iterum ille IX, p. 741. καὶ Ἀθήνησιν ἐν ἵππων μάχῃ τὸν Ἐπαμινώνδαν ὁ ἀνὴρ οὗτος γέγραπται φονεύων Γρύλλος ὁ Ξενοφῶντος, ubi dubito, num verbum γέγραπται *pictus* an *adscriptus est* interpreter. Mirum enim mihi accidit, Pausaniam Grylli faciem in pictura agnovisse. Forte igitur nomen fuit adscriptum. In illa pugna cum Gryllo periit Cephisodorus ὁ ἵππαρχος, ut e Dinarchi oratione contra Callaeschrum refert Harpocration in Κηφισόδωρος. Alter filius Xenophontis, Diodorus, superfuisse videtur ex Harpocratione in v. Γρύλλος. Uterque filius proelio interfuit, teste Diogene L. II, 54., qui testem Ephorum libro 25. advocat: ἱππαρχοῦντος Κηφισοδώρου καὶ στρατηγοῦντος Ἡγησίλεω, de quo in libro περὶ πόρων. Xenophontem tum Corinthi habitasse et filios Athenas misisse ad auxilium Lacedaemoniis ferendum, e Dinarcho narrat, qui servum Xenophontis Aeschylum, ab eo manumissum, sed accusatum ἀποστασίου, defendit. Ceterum ex Pausaniae narratione apparet, non velitationem equitum Atheniensium cum Thebanis ante ipsam magnam pugnam, sed hanc, duce Epaminondà commissam, cum equitibus pictam fuisse ab Euphranore.

ἐντὸς τείχους] Leoncl. emendabat ἐντὸς τοῦ τείχους. Cum adesset Epaminondas, subito Atheniensium auxilia militum 6000 (στρατιῶται) duce Hegelocho adveniunt, quorum quosdam in urbis praesidio collocavit, reliquos ad pugnam produxit. Equites Athenienses tamen deinceps commemorat Diodorus, et subsidia illà advenisse ait ἐπὶ θάτερα τῆς Μαντινείας, ergo a dextra Thebanorum. Ceterum Diodorus victoriam equitum Atheniensium ante ipsam pugnam nullam commemorat. Plutarchus autem plane cum Xenophonte facit.

ἀνάριστοι] Plutarch. de Gloria Atheniens. p. 365. ἐν τούτῳ

16 αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι. Ἐνταῦθα δὴ τούτων αὖ τὴν ἀρετὴν τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη; οἳ καὶ πολὺ πλείονας ὁρῶντες τοὺς πολεμίους, καὶ δυστυχήματος γεγενημένου ἐν Κορίνθῳ τοῖς ἱππεῦσιν, οὐδὲν τούτου ἐπελογίσαντο, οὐδὲ ὅτι καὶ Θηβαίοις ἅμα καὶ Θετταλοῖς, τοῖς κρατίστοις ἱππεῦσιν εἶναι δοκοῦσιν, ἔμελλον μάχεσθαι· ἀλλ' αἰσχυνόμενοι, εἰ παρόντες μηδὲν ὠφελήσειαν τοὺς συμμάχους, ὡς εἶδον τάχιστα τοὺς πολεμίους, συνέῤῥαξαν, ἐρῶντες ἀνασώσασθαι τὴν πατρῴαν δόξαν.
17 Καὶ μαχόμενοι αἴτιοι μὲν ἐγένοντο σωθῆναι πάντα τὰ ἔξω τοῖς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δ' ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοί, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δηλονότι τοιούτους· οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ ὅπλον ἑκάτεροι εἶχον, ᾧ οὐκ ἐξικνοῦντο ἀλλήλων, καὶ τοὺς μὲν φιλίους νεκροὺς

δὲ Ἀθηναῖοι κατέβαινον ἀπὸ τῶν ἄκρων εἰς τὴν Μαντινικὴν, οὐκ εἰδότες τὴν ῥοπὴν — ἀλλ' ὁδῷ πορευόμενοι καθ' ἡσυχίαν· ὡς δέ τις αὐτῶν ἐκδραμὼν ἀπήγγειλε τὸν κίνδυνον, ὀλίγοι μὲν ὄντες ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, ἐξ ὁδοῦ δὲ κεκμηκότες, οὐδενὸς δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντος, ὅμως εὐθὺς εἰς τάξιν καθίσταντο τοῖς πλείστοις· οἱ δ' ἱππεῖς διασκευασάμενοι καὶ προσεξελάσαντες ὑπὸ τὰς πύλας αὐτὰς καὶ τὸ τεῖχος ἔθεντο καρτερὰν ἱππομαχίαν καὶ κρατήσαντες ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἐπαμινώνδα ἀφείλοντο τὴν Μαντίνειαν.

16. τούτων αὖ] Codex D. αὖ omittit. deinceps καὶ ἐν Κορίνθῳ δυστυχήματος γεγενημένου D. E.

ἐν Κορίνθῳ] Respicit, puto, casum supra c. 1, 5. 6. aut §. 29, memoratum, ubi Athenienses ex castello Corinthiorum, Onio, deiecti obiter memorantur.

οὐδὲν τούτου ἐπελογίσαντο] Steph. iam olim τούτων maluit scriptum: equidem ὑπελογίσαντο. Verbo ἐπιλ. alibi X. usus esse non reperitur. Deinceps Codd. 4 οὐδ' ὅτι. Sequens ἅμα omittunt D. E.

Θηβαίοις — Θετταλοῖς] Diodorus ipsius pugnae Mantinensis initium factum esse ait ab equitibus in cornibus utriusque exercitus collocatis; equites Athenienses Thessalis et Thebanis non tam virtute, animo et peritia cessisse, quam superatos fuisse multitudine militum levis armaturae et acie multo prudentius ab hostibus structa, XV, 85.

17. αἴτιοι — σωθῆναι] Vide supra ad cap. 4, §. 19., ubi docui, legendum esse τοῦ σωθῆναι. [Cf. Melet. Crit. p. 23. G. H. S.] Deinceps τὰ ἔξω πάντα D. E. αὐτῶν δὲ ἀπέθανον D. E. postea οὕτως βραχὺ C. D. E.

ᾧ οὐκ ἐξικνοῦντο] Codex A. τῷ οὐκ ἐξ. deinceps φιλίους νεκροὺς cum E. dedi pro φίλους.

ἀνείλοντο, τῶν δὲ πολεμίων ἦν οὓς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. Ὁ δ' αὖ Ἐπαμινώνδας, ἐνθυμούμενος, ὅτι ὀλίγων 18 μὲν ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι, διὰ τὸ ἐξήκειν τῇ στρατείᾳ τὸν χρόνον· εἰ δὲ καταλείψοι ἐρήμους, οἷς ἦλθε σύμμαχος, ἐκεῖνοι πολιορκήσοιντο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ λελυμασμένος παντάπασι τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ ἔσοιτο, ἡττημένος μὲν ἐν Λακεδαίμονι σὺν πολλῷ ὁπλιτικῷ ὑπ' ὀλίγων, ἡττημένος δὲ ἐν Μαντινείᾳ ἱππομαχίᾳ, αἴτιος δὲ γεγενημένος διὰ τὴν ἐς Πελοπόννησον στρατείαν τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιοὺς καὶ Ἠλείους καὶ Ἀθηναίους· ὥστε

ἀνείλοντο] Codex C. προήκαντο. Deinceps Ἐπαμεινώνδας A. C. D. E.

18. στρατείᾳ] Morus emendabat στρατηγίᾳ, imperii sui tempus. Timebat enim Epaminondas, ne iterum sibi accideret, quod antea, cum ultra tempus legibus definitum imperium retinuisset, eamque ob rem in iudicium vocatus esset, auctore Plutarcho. Sed Dodwellus etiam monet haec verba ad tempus definitum militibus stipendiariis referri, ut de Dionysii auxiliis III, 1, 18. est ἐξήκει αὐτῷ ὁ χρόνος, ὃς ἦν εἰρημένος. Igitur mensis Scirophorion manet intactus, cuius die XII. pugnam accidisse Plutarchus refert. Boeotarchia mense Decembri finiebatur. στρατείᾳ milites solos spectat: si esset στρατηγίᾳ, ut voluit scribi Morus, tum Boeotarchia Epaminondae intelligeretur. Archontem Chariclidem cum pugna hac nominat Plutarchus in vita Demosthenis.

καταλείψει] Budaeus Comment. Gr. L. pag. 170. et 346. emendabat καταλείψοι, quod habet Codex D. καταλείψῃ A. κατελείψε E. Deinde τῶν ante ἀντιπάλων omisit Castal. Denique τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ παντάπασι ἔσοιτο D. E.

τὴν ἐς Πελοπόννησον] Codd. C. D. E. τὴν εἰς Π. paulo post νικάῃ Codex E.

Ἀχαιοὺς] Diodorus XV, 85. aciem et numerum sociorum, qui cum Lacedaemoniis stabant, ita enarrat. In dextro cornu cum Lacedaemoniis stabant Mantinenses et reliqui Arcades; post eos Elei, Achaei; in sinistro Athenienses soli stabant. In adverso exercitu Thebani cum Arcadum robore et Tegeatis sinistrum cornu obtinebant, dextrum Argivi; medium locum occupabant Locri, Euboeenses, Sicyonii, Messenii, Malienses, Aenianes et Thessali. Xenophon Athenienses equites in sinistro cornu constitisse assentitur §. 24. Supra VII, 5, 3. nominavit inter socios Thebanorum Megalopolitanos, Aseatas, Tegeatas, Pallantienses. Demosth. pro Megalop. p. 207. v. 1. testatur, pugnae ad Mantineam interfuisse Megalopolitanos. Pugna ad Mantineam, cui Argivi interfuerunt, de qua Aristoteles Politic. V., est longe vetustior.

οὐκ ἐδόκει αὐτῷ δυνατὸν εἶναι ἀμαχὶ παρελθεῖν, λογιζομένῳ, ὅτι, εἰ μὲν νικῴη, πάντα ταῦτα ἀναλύσοιτο· εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν τὴν τελευτὴν ἡγήσατο ἔσεσθαι, πειρωμένῳ τῇ πατρίδι ἀρχὴν Πελοποννήσου καταλι-19 πεῖν. Τὸ μὲν οὖν αὐτὸν τοιαῦτα διανοεῖσθαι οὐ πάνυ μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι· φιλοτίμων γὰρ ἀνδρῶν τὰ τοιαῦτα διανοήματα· τὸ μέντοι στράτευμα παρεσκευακέναι, ὡς πόνον τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας, κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίστασθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεῖ θαυμαστότερα εἶναι.
20 Καὶ γὰρ ὅτε τὸ τελευταῖον παρήγγειλεν αὐτοῖς παρασκευάζεσθαι, ὡς μάχης ἐσομένης, προθύμως μὲν ἐλευκοῦντο οἱ ἱππεῖς τὰ κράνη, κελεύοντος ἐκείνου·

ἀναλύσοιτο] Morus attulit exemplum usus huius verbi ex Demosthene περὶ συμμορ. p. 187. ed. Reisk. τὰς προτέρας ἀναλύεσθαι ἁμαρτίας.

19. οὐ πάνυ] Negationem omisit Cast. Sequens ἀνδρῶν omittit Cod. C. postea πόνον C. E. Vulgo πόνων.

ἀποκάμνειν] Male Cast. ἀποκάμνει. In Memorab. II, 6, 35. est ἀποκάμνεις μηχανώμενος.

20. ἐλευκοῦντο] Cod. C. ἐνλευκοῦντο. deinceps ἀπεγράφοντο idem C. Postea ῥοπαλει E. ἔχοντες omittunt D. E. Verbum ἐπιγράφεσθαι Morus interpretatur: inscribebant clypeos suos ita, ut si Thebani essent; hoc est, inscribebant iis litteram Θ, ut supra IV, 4, 10. Sicyonios litteram Σ clypeis suis inscripsisse legimus. Sic Lacedaemonii litteram Λ clypeis inscriptam gerebant. Vide Meursii Miscell. Laconica I, 18. Praeterea ἐπιγράφεσθαι dicitur etiam de symbolo aliquo, clypeis inscripto, quale gessisse constat Septem duces adversus Thebas pugnantes, apud Aeschylum. Aristophan. Acharn. versu 1095. καὶ γὰρ σὺ μεγάλην ἐπεγράφου τὴν Γοργόνα. Epaminondae clypeo inscriptus erat draco, teste Pausania VIII, 11. Dubitat tamen Morus, num ista notio huic loco accommodari possit; etsi dubitationis causam nullam indicat. Primum igitur, quod Argivi in loco antea laudato IV, 4, 10. Sicyoniorum Σ clypeis inscripserant suis, fallendi causa hostis fecerant, quod vero locum non habet in Arcadibus, quorum alacritatem significare voluit Xenophon. Videntur igitur aut litteram Θ aut symbola Thebanorum suis clypeis inscripsisse Arcades, quibus eo manifestius testatam facerent alacritatem animi in Thebanos et ducem eorum Epaminondam propensi. Recte denique Morus vulgarem interpretationem taxat, quae habet: nomina dabant ut Thebani; volebant dici haberique Thebani. Hoc enim si significare voluisset auctor, ἀπεγράφοντο scripsisset.

ἐπεγράφοντο δὲ καὶ τῶν Ἀρκάδων ὁπλῖται, ῥόπαλα ἔχοντες, ὡς Θηβαῖοι ὄντες· πάντες δὲ ἠκονῶντο καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας, καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας. Ἐπεὶ μέντοι οὕτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, 21 ἄξιον αὖ κατανοῆσαι, ἃ ἐποίησε. πρῶτον μὲν γάρ, ὥσπερ εἰκὸς, συνετάττετο. τοῦτο δὲ πράττων, σαφηνίζειν ἐδόκει, ὡς εἰς μάχην παρεσκευάζετο· ἐπεί γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα, ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἑσπέραν ὄρη καὶ ἀντιπέραν τῆς Τεγέας ἡγεῖτο· ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίοις, μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ γὰρ δή, ὡς πρὸς 22 τῷ ὄρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὅπλα· ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. Τοῦτο δὲ ποιήσας, ἔλυσε μὲν τῶν πλείστων πολεμίων τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς πρὸς μάχην παρασκευὴν, ἔλυσε δὲ τὴν ἐν ταῖς συντάξεσιν. ἐπεί γε μὴν, παραγαγὼν τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μέτω-

Θηβαῖοι ὄντες] Postremum verbum excidit in Leoncl. igitur omisit etiam Wels.

ἠκονῶντο καὶ λόγχας] Il. II, 382. εὖ μέν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω. Cf. Index Anabaseos in τίθεσθαι τὰ ὅπλα.

21. ἀπήγαγεν] Codex D. ἐξήγαγεν, quod praefero. Deinceps ὅτι pro ὡς dant D. E.

πρὸς ἑσπέραν ὄρη τῆς Τεγέας] Codd. C. D. E. ordinant ὄρη καὶ ἀντιπέραν τῆς Τεγέας ἡγεῖτο. Supra VI, 5, 15. ὑπὸ τοῖς πρὸς ἑσπέραν ὄρεσι τῆς Μαντινείας — οἱ δ' ἐκ τῆς Τεγέας Ἀρκάδες ἐχόμενοι τῶν μεταξὺ Μαντινείας καὶ Τεγέας ὁρῶν παρῆσαν — συμμίξαι βουλόμενοι τοῖς Μαντινεῦσι: unde non dubitavi ordinem librorum optimorum recipere. Ita non est opus cum Moro κατ' ἀντιπέραν vel κατὰ τὸ ἀντιπ. scribere. Sequens ἐν ante ἐκείνῃ omittunt C. D. E.

22. ἐπὶ κέρως] Ita recte emendavit Leoncl. et Palmerius Exercit. p. 77. vulgatum ἐπικαίρως, quod est etiam in Codd. A. C. Idem vitium olim inhaeserat loco simili de Lacedaemon. Republ. c. 11, 10. In sequentibus pro περὶ ἑαυτὸν Editio. Ald. αὐτοῦ, I. Br. Cast. αὑτοῦ habent. Ceterum V. D. in Biblioth. Crit. Amstel. p. 106. vitium in vulgari lectione esse putat. Primum enim ait aciem phalangis in modum extendi, tum eam in cunei formam redigi; hanc loci sententiam, quo minus appareat, impedire verba, quae eam ob rem ita V. D. ordinat: παραγαγὼν ἐπὶ κέρως τοὺς εἰς μέτωπον πορευομένους λόχους. Equidem nescio, quid viro docto in mentem venerit, cum nec satis explicarit, quid ipsi in vulgato verborum ordine dis-

πον, ἰσχυρὸν ἐποιήσατο τὸ περὶ ἑαυτὸν ἔμβολον, τότε δὴ ἀναλαβεῖν παραγγείλας τὰ ὅπλα, ἡγεῖτο· οἱ δ' ἠκολούθουν. οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ἡσυχίαν ἔχειν ἠδύνατο· ἀλλ' οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ἐνεδύοντο· πάντες δὲ πεισομένοις τι μᾶλλον ἢ ποιήσουσιν ἐῴκεσαν. 23 Ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἀντίπρῳρον ὥσπερ τριήρη προσ-

plicuerit. Epaminondas phalangem contrahit sensim et colligit in frontem, ut cunei seu rostri navalis formam efficeret. Copiae igitur ex utroque latere explicatae transeunt in frontem; hoc est παράγειν εἰς μέτωπον. Quod autem dum faciunt, singuli lochi incedunt ἐπὶ κέρως, hoc est, ut longo agmine bini, trini aut quaterni se exciperent milites. Hoc est enim ἐπὶ κέρως πορεύεσθαι, qua locutione saepissime usus est Xenophon, ut apparet inprimis ex loco Cyrop. II, 3, 21. Singuli etiam incedentes ἐπὶ κέρως πορεύεσθαι dicuntur. Sic est apud Thucydidem II, 90. κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας. cf. Thuc. VI, 32. VIII, 104.

περὶ ἑαυτὸν] Codex C. αὐτόν, A. αὐτοῦ. Sequens ἀναλαβεῖν omittit D.

ἠδύνατο] Iunt. Cast. ἠδύναντο.

πεισομένοις μᾶλλον] In L. St. et Wels. additur μᾶλλόν τι, quod e Codice D. recepi.

23. τὸ στράτευμα] In Edd. A. I. Br. Cast. est τῷ στρατεύματι, ut in Codice A.

ὥσπερ τριήρη] Inclusit haec verba Morus, quoniam putabat, verborum antecedentium explicandorum causa addita fuisse ab aliena manu; esse enim προσάγειν ἀντίπρῳρον recta versus alium ducere. Verum vir doctus plane ita a sensu aberravit. Non solum enim recta via significatur verbo ἀντίπρῳρον et addita comparatione triremis, sed potius figura aciei, quam ita struxerat Epaminondas, ut prorae triremis similis esset. Ideo etiam primam eius partem, ab ipso Epaminonda ductam, ἔμβολον, ducta item a trireme comparatione, appellavit. Diodor. XV, 86., ubi peditum pugnam hanc describit, Epaminondam ait δι' ἑαυτοῦ κρῖναι τὸν κίνδυνον. εὐθὺς οὖν ἀναλαβὼν τοὺς ἀρίστους καὶ μετὰ τούτων συμφράξας εἰσέβαλεν εἰς μέσους τοὺς πολεμίους· καθηγούμενος δὲ τοῦ συντάγματος καὶ πρῶτος ἀκοντίσας ἔβαλε τὸν ἡγούμενον τῶν Λακεδαιμονίων — διέκοψε τὴν φάλαγγα τῶν πολεμίων. Supra IV, 3, 12. adfuit τριήρης ἐμβολὰς ἔχουσα· quem locum pessime vulgo de rostro navium interpretati sunt. Ἐμβάλλειν dicitur, quando rostro suo navis bellica dirigitur et impellitur in hostilem; ita est V, 1, 13. et 24. Contra vero navis, quae ictus a rostro impulso accepit et extruditur ex acie in terram, dicitur τριήρης ἐμβολὰς ἔχουσα πρὸς τὴν γῆν ἐξωσθῆναι. Aeschylus Pers. versu 413. ἐμβολαῖς χαλκοστόμοις dixit, ubi tamen Abreschius malebat ἐμβόλοις. Sed vulgatam lectionem recte defendit nupe-

ἦγε, νομίζων, ὅπῃ ἐμβαλὼν διακόψειε, διαφθερεῖν ὅλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα· καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰσχυροτάτῳ παρεσκευάζετο ἀγωνίζεσθαι, τὸ δὲ ἀσθενέστατον πόῤῥω ἀπέστησεν, εἰδὼς, ὅτι ἡττηθὲν ἀθυμίαν ἂν παράσχοι τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ, ῥώμην δὲ τοῖς πολεμίοις. Καὶ μὴν τοὺς ἱππέας οἱ μὲν πολέμιοι αὐτοὶ παρετάξαντο, ὥσπερ ὁπλιτῶν φάλαγγος βάθος ἐφεξῆς, καὶ ἔρημον πεζῶν ἁμίππων· ὁ δ' Ἐπαμινώνδας αὖ 24

rus Editor, allato Thucydidis exemplo II, 76., ubi machinae bellicae rostrum dicitur habere τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς. Affert etiam locum ex Xenophonte IV, 3, 12., ut doceret, ἐμβολὴν esse rostrum navis; sed eum falso huc trahi etiam a Moro et Zeunio, docui. Denique Xenophon metaphoram continuavit etiam, cum ait ὅπῃ ἐμβαλὼν διακόψειε. Igitur sana et integra omnia praestare ausim. In libro de Lacedaemon. republ. cap. 11, §. 10. est similiter: τὸν λόχον ἕκαστον ὥσπερ τριήρη ἀντίπρωρον τοῖς ἐναντίοις στρέφουσι. Ex loco hoc, comparata versione gallici interpretis Anabaseos, Equitis *de la Luzerne*, alium demum sensum huius loci esse intellexi, quam ab initio putaram. Is vero locum ita vertit: *on fait faire à chaque cohorte un mouvement central de demi-conversion comme à une galère dont on veut présenter la proue à l' ennemi.* Eandem scilicet agminis conversionem nunc facit Epaminondas, ut etiam ex verbis praecedentibus intelligitur; παραγαγὼν τοὺς et reliqua.

ὅπῃ ἐμβαλὼν] C. D. E. ὅποι habent. Deinceps διαφθεροῖν Codex E. Postea vulgatum μὲν αὐτοῦ e Codice D. mutavi.

φάλαγγος βάθος ἑξῆς] Morus emendabat φάλαγγα εἰς βάθος, deleto, veluti superfluo, ἑξῆς. Priorem huius emendationis partem equidem approbo, alteram non ausim. Continuum ordinem militum iuxta se stantium significat ἑξῆς, non interruptum immisto ἁμίππων numero. In margine Leoncl. reperio etiam φάλαγγα scriptum, quod habent Codd. C. D. E. deinceps iidem ἐφεξῆς, quod recepi. φάλαγγα βάθος ἐς δέκα maluit Courier ad Hipparch. p. 66. Postea Ἐπαμεινώνδας Codd. 4 Paris.

ἁμίππων] Ex Harpocratione, qui locum Xenophontis in Hellenicis laudat, ubi ἅμιπποι nominentur, Kuster. ad Suidam in h. v. et Kühn. ad Pollucem I, 131. vulgatum et Codicum A. C. D. E. ἀνίππων correxerunt. Fuisse pedites equitibus immistos, ex Thucydide V, 57., ubi sunt in exercitu Boeotorum, et Harpocratione, comparato Valerio Maximo II, 3. Caesare de B. Gall. I, 48. Curtio VII, 7., docuit Morus, qui simul ἀμφίππους, desultores, et διμάχας, equites peditesque simul, recte distinxit. Ceterum hos ἁμίππους videtur intelligere Diodorus XV, 85., ubi equites Athenienses superatos fuisse ait inprimis a multitudine et ordinatione τῶν ψιλῶν. Ita enim recte emendavit Wesseling vulgatum φίλων.

καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἔμβολον ἰσχυρὸν ἐποιήσατο, καὶ ἁμίππους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς, νομίζων, τὸ ἱππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκὼς ἔσεσθαι· μάλα γὰρ χαλεπὸν εὑρεῖν τοὺς ἐθελήσοντας μένειν, ἐπειδάν τινας φεύγοντας τῶν ἑαυτῶν ὁρῶσι· καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος ἐπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν ἐναντίους αὐτοῖς καὶ ἱππέας καὶ ὁπλίτας, φόβον βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν, ὡς, εἰ βοηθήσαιεν, ὄπισθεν οὗτοι ἐπικείσοιντο αὐτοῖς. Τὴν μὲν δὴ συμβολὴν οὕτως ἐποιήσατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος· κρατήσας γὰρ, ᾗ προσέβαλεν, ὅλον ἐποίησε 25 φεύγειν τὸ τῶν ἐναντίων. Ἐπεί γε μὴν ἐκεῖνος ἔπεσεν, οἱ λοιποὶ οὐδὲ τῇ νίκῃ ὀρθῶς ἔτι ἐδυνάσθησαν χρήσασθαι, ἀλλὰ, φυγούσης μὲν αὐτοῖς τῆς ἐναντίας φάλαγγος, οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὁπλῖται, οὐδὲ προῆλθον

Addit, fuisse paucos iaculatores apud Athenienses, cum triplo plures Thebanis essent et iaculatores et funditores. Infra §. 25. cum peltastis Xenophon τοὺς ἁμίππους nominat, eosque cum equitibus vicisse ait. Cf. ad Hipparch. 5, 9. annotata.

24. ἐπεὶ διακόψειεν] Codex D. ἐπειδὰν habet.

ἐθελήσοντας] I. A. C. ἐθελήσαντας. Deinceps τῶν ἑαυτῶν C. D. E. dederunt pro ἑαυτοῦ.

γηλόφων] Diodorus equites Athenienses in sinistro cornu collocatos tandem fugisse ait victos, sed extra cornua recessisse atque ibi incidisse in Euboeenses et mercenarios quosdam, qui missi erant ad vicinos colles occupandos, eosque omnes occidisse. Ita intelligitur, quomodo Xenophon deinde §. 25. dixerit, ἁμίππους et peltastas, qui cum equitibus vicerant, postquam ad cornu sinistrum (exercitus scilicet adversi) pervenerant, ab Atheniensibus equitibus omnes fuisse occisos.

ἐπικείσοιντο] Codex D. ἐπικείσονται. Deinceps συμβουλὴν E. habet.

25. ἐκεῖνος ἔπεσεν] Manu Grylli, filii Xenophontis, interfectum narrat Pausanias VIII, 11., qui alio loco IX, 13. 14. 15. res ab Epaminonda gestas narravit. De magnitudine eius animi in morte ipsa vide praeter Nepotem Cicer. Epist. ad Divers. V, 12. et Diodorum XV, 87. Honorem caedis Phocenses vindicarunt Amphissenses Euonamo, de quo locus est Plutarchi Amator. p. 51. ed. Reisk., ubi legendum est: τὸν δ' Ἐπαμινώνδαν φοβερώτατον etc.

μὲν αὐτοῖς] I. A. Cast. ἑαυτοῖς. Deinceps προσῆλθον C. D. E. Postea οὐδ' οἱ A C. E. οἱ omittit D.

ἐκ τοῦ χωρίου, ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο· φυγόντων δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδὲ οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὔτε ἱππέας οὔθ' ὁπλίτας, ὥσπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. καὶ μὴν οἱ ἅμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ, συννενικηκότες τοῖς ἱππεῦσιν, ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, ὡς κρατοῦντες· ἐκεῖ δὲ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον. Τούτων δὲ πραχθέντων, τοὐναντίον ἐγεγένητο, οὗ ἐνόμισαν πάντες οἱ ἄνθρωποι ἔσεσθαι. Συνεληλυθυίας δὲ σχεδὸν ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν, ὅστις οὐκ ᾤετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν, ὥστε ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες τρόπαιον 26

ὥσπερ δὲ] Ita recte Stephan. pro vulgato et Codicum A. C. δὴ scripsit. Postea ἄνιπποι Codd. 4 Par.

συννενικηκότες] Ita recte Leonclav. pro vulgato et Codicum A. D. συννενοηκότες. Codex E. πεῖθον νενικηκότες habet. Deinceps δ' ὑπὸ Codd. 4.

26. τούτων δὲ] In Leonclav. δὲ omissum neglexit etiam Wels. Sequens οἱ e Codice D. accessit.

ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος] Morus pro δὲ legere malebat γάρ. Idem reperio in margine Leonclav. scriptum. Deinde in utroque exercitu fuisse militum 33 millia, ex Diodoro XV, 84. tradit Morus; sed Diodorus in exercitu Lacedaemoniorum numerat pedites 20,000, equites 2000; contra in Thebano 30,000 pedites, 3000 equites, ex quibus summa efficitur militum 55,000. Ceterum decimo et secundo die mensis Scirrhophorionis pugnam hanc factam esse, in qua soli Athenienses vicisse sibi visi sunt, testatur Plutarchus de Gloria Atheniens. p. 379. Tradit idem Plutarchus, Epaminondam, cum audivisset, Iollidam et Daiphantum occidisse, suasisse civibus suis, ut pacem cum hoste componerent, Apophthegm. p. 738. Agesilaum, cum suis in fugam conversos memorat idem p. 804. Agesilaum, ducem exercitus Lacedaemoniorum, et Cephisodorum, equitum Atheniensium praefectum, ex Ephoro nominat etiam Diogenes Laertius in Xenophonte, ut monuit ad h. l. Palmerius Exercit. p. 76. non sine reprehensione Xenophontis.

καὶ ἀντιτεταγμένων] Excidisse videntur et mihi, ut Weiskio, verba quaedam huius fere sententiae: *qui de Graeciae principatu certabant.*

μὲν ὡς νενικηκότες τρόπαιον] C. omittit μὲν, D. E. ordinant μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο. Sequens μὲν post ἀμφότεροι cum Codice D. omisi.

ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον· νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφότεροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους
27 ἀπελάμβανον. Νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἑκάτεροι οὔτε χώρᾳ οὔτε πόλει οὔτ' ἀρχῇ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι, ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ πρόσθεν ἐν τῇ Ἑλλάδι.

Ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τοῦδε γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλῳ μελήσει.

νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι] Primi Lacedaemonii mortuos ad sepulturam poposcerunt, misso caduceatore, auctore Diodoro XV, 87.

27. οὐδὲν πλέον] Posterius vocabulum omisit A. I. C. cum Codice A.

ἀκρισία καὶ ταραχὴ] Demosth. de Corona p. 231. ἀλλά τις ἦν ἄκριτος παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἔρις καὶ ταραχή.

γραφέσθω] In Leoncl. et W. est γεγράφθω. Praeterea in margine Leoncl. μέχρι τούτου. Ceterum in summa senectute (ἐσχατόγηρων) condidisse Xenophontem historias has graecas Diodorus XV, 76. ex eo arguit, quod Epaminondae mortem, quae Olymp. 104, 2. accidit, commemoravit adhuc. Sed recte admonuit Wesselingius, esse aliud praeterea argumentum in H. G. libro VI., ubi caedem Alexandri Pheraei commemoravit Xenophon, quae facta est Olympiad. 105, 4. Exinde colligit, falsam esse rationem Stesiclidis apud Diogenem II, 56., qui Nostrum obiisse diem suam tradit Olympiadis 105. anno primo. Grylli mortem ad Mantineam occisi quanta animi constantia senex tulerit, narrat Aelianus V. H. III, 3. et Stobaeus Tit. VII, p. 89. In morte Epaminondae substitit etiam Anaximenis Lampsaceni Historia, et Dionysii iunioris historia a Philisco scripta, auctore Diodoro XV, 89.

INDICES

IN

XENOPHONTIS

HISTORIAM GRAECAM.

INDEX GEOGRAPHICUS.

INDEX PERSONARUM.

INDEX GRAECITATIS.

